Nevetni

Gosztos Árpád nevetni akart. Nevetve akarta elmondani, hogy vége, megszűnt, és mostantól valami egészen más következik. Keresni akarta azt a mozdulatot, azt a grimaszt, amire a felesége elneveti magát, még akkor is, ha fáradtan és unottan érkezik haza.

Aztán elmúlt a délután is. Nem volt meg a mozdulat, csak a némaság. Már a vacsorát is leszedték, a gyerek is pizsamában rohangált, de az asszony még mindig nem tudott semmit. Gosztos Árpád pedig úgy bújt be az ágyba, mintha minden a legtökéletesebb rendben volna. Kedveskedett, kicsit huncutkodott. Aztán a könyv kifordult a kezéből, elmúlt tíz óra, felesége pedig levette Gosztos Árpád orráról az olvasószemüveget.

Hajnal kettőkor Gosztos Árpád arra ébredt, hogy a gyerek köhög. Felkelt, hadd aludjon az anya, elintézi a dolgot. Egy pohár szörp, adag zsebkendő, aztán már nyugszik is a ded, és vissza lehet térni az ágyba, vissza lehet térni meghalni. Ezt Gosztos Árpád felesége mondta, mert szerinte Gosztos Árpád úgy alszik el, mintha meghalna. Azonban tévedett: halni nem lehetett. Gosztos Árpád forgolódott, majd krákogott, aztán ivott egy pohár vizet. Hasra fordult, s várta, hogy önzésében meghalhasson. Gosztos Árpád ezt valamelyik bulvár vagy női magazinban olvasta anyósánál, hogy aki hason szeret aludni, az önző ember. Gosztos Árpád pedig hason szeretett aludni.

Gosztos Árpád most azonban hason sem tudott elaludni. Újra fölkelt, kiment, s a hideg konyhában járkált. Egyben biztos volt: most nem szabad meggyengülnie, nem szabad elfelejtenie, hogy egyedül van, hogy sorsa egyedül rajta múlik, hogy ő így döntött.

Befűtött a konyhába. A régi, piszkosbarnás konvektor fémesen pattogva forrósodott. Aztán a teavíz is a tűzhelyre került, s valahogy a rádió is bekapcsolódott. Gosztos Árpád körbenézett, s nem akarta elhinni, hogy ez most itt a huszonegyedik század. Ez a milió ötven évvel ezelőtt is lehetett volna, csak akkor nem a konvektor pattogott, hanem a fa a cserépkályhában. Az lenne, az az elmúlt, az idill? Aztán többet nem is foglalkozott ezzel, hanem beült a konyhaszegletbe, s nézett.

Nincs hibás. Nincs. Ezt a három szót kellett volna azokkal a bizonyos nevetésre ingerlő mozdulatokkal elmondania Gosztos Árpádnak, s még talán azt is, hogy nincs hibás, csak hiba. És erre a feleségnek mosolyognia kellett volna, s valami olyasmit mondani, hogy majd megoldjuk.

A vajas kenyérről lekerül a sajt, a szalámi, a vezetékes telefont felmondjuk, az autót csak esős időben használjuk, felpumpáljuk, átzsírozzuk a biciklit, lefogyunk, hogy régi ruháink passzoljanak, megoldjuk azt is, hogy divatos second handból öltöztessük a gyereket. Nem veszünk több finom teát, húst csak hétvégére, a ház hőmérsékletét csökkentjük, jó, fürdetéskor lehet húsz is, ezen nevetünk, és nem hisszük el, hogy ettől kevesebbek leszünk. És majd nevetünk, együtt nevetünk, kacagásunk száll egyik házból a másikba, lichthófból be, lichthófból ki, a kerteken át, s irigykedni fognak ránk az utcában, hogy látod, ezek aztán boldogok, a kisgyerek is milyen szépen eljátszik a kavicsokkal meg a fadarabbal, ennek aztán nem kell játék, a szülei tudják, mi az erkölcs. Lesz olyan is, aki rendszeresen lát minket a templomban, hallotta, hogy a tiszteletes is becsül minket, ekkor nevetgélünk. Ehhez, ezekhez kellett volna a mozdulat, a grimasz, hogy mindezt elmondhassa Gosztos Árpád.

Hajnali ötkor Gosztos Árpád már a második teát forrázta. Nincs értelme visszafeküdni – döntött –, rövid halál volna. Ehelyett lezuhanyozott, frissült, éledt. A vacsorából maradt piszkost elmosogatta, megreggelizett, s mindenkinek megterített. A felesége általában hét óra körül ébredezett, de most még fél nyolckor sem bújt elő. Gosztos Árpád egyre feszültebb lett, a gyerek már motozott a szobában, de a nő felől még semmi nesz sem érkezett.

Aztán már az óvodát is megjárta, amikor felesége fehér pizsamájában, a molnárlegény ruhájában megjelent a konyhában. Jó sokáig voltam halott, nyújtózott a feleség, s mosolygott. Gosztos Árpád ránézett, s azt mondta: baj van, nem lehet többé meghalni. A feleség ezen kicsit nevetett, aztán elment zuhanyozni. Gosztos Árpád újra terített a nőnek, vajas kenyeret sajt és szalámi nélkül.

CZIFRIK BALÁZS

Íróként egynyelvű vagyok

Tőzsér Árpád Kossuth-díjas költő a kisebbségi életről és az írószövetségről

A normális állapot az, mondja Tőzsér Árpád, ha a kisebbség nem érzi magát kisebbségnek. Ha számbeli kisebbsége ellenére sincs kisebbségi érzése. Ami pedig az írószövetségi kilépéseket illeti: ő meg akar maradni a személyes és erkölcsi reakcióknál! Az írószövetséggel szemben erős fenntartásai vannak, de most nem lép ki belőle. Pontosabban: ha kilép, akkor nem most, nem ebben a politikai töltésű, feszült légkörben lép ki. Nem akar senki kezében kő lenni.

VARGA LAJOS MÁRTON

I *Gyakran halljuk, de ha nem hallanánk, alighanem akkor is azt gondolnánk, hogy nehéz magyarnak lenni Szlovákiában. Tényleg nehéz? Még mindig?*

– Hol ilyen, hol olyan. Változik ez is, mint minden. Tudom, Magyarországon, ahogy mondani szokták, csak annak van hírértéke, hogy „árva magyar kalászokból panaszos a kenyér", de akkor is azt kell mondanom, hogy nálunk Meciar regnálása óta a „határon túli" lét egyre inkább közelíti a normális állapotot.

I *Mit tekint normális állapotnak – már ami a kisebbségi életet illeti?*

– Azt, hogy a kisebbség ne érezze magát kisebbségnek. Hogy számbeli kisebbsége ellenére se legyen kisebbségi érzése.

I *Ami rendben is van. Nagy általánosságban. És közelebbről?*

– A svédek első avantgárd költőjét, a „svéd Kassákot" úgy hívták, hogy Edith Södergran. Az orosz Szentpétervárott született, még a tizenkilencedik század végén, Finnországban élt, a huszadik század első felében. Ha úgy tetszik, finnországi svéd kisebbségi költő volt, s ott, Finnországban teremtette meg a svéd szabadverset és a svéd költői avantgárdot. Nem volt kisebbségi érzése. Nálunk, Pozsonyban, ha úgy tetszik: Szlovákiában ma a legjobb „szlovák kiadó" a magyar Kalligram. A magyar Szigeti László vezeti, s az ismert gazdag magyar repertoárjuk mellett ők adják ki (szlovákul természetesen) a legizgalmasabb mai szlovák szerzőket, s fordítják szlovákra Nietzschétől Heideggerig a világ filozófusait. Nincs kisebbségi érzésük. Nekem sincs.

I *Viszont másoknak, sokaknak, nagyon is van. Ha a köznapi tapasztalatokra ügyet sem vetünk, még akkor is volna miről beszélnünk. Az évtized szociológiai vizsgálatai ugyanis arról tudósítanak, hogy a szlovákiai magyarság egyharmada a legsúlyosabb gondjai, a legkomolyabb társadalmi problémák közt tartja számon az etnikait, s mindazt, ami ebből következik.*

– A hagyományos szociológiai vizsgálatok sokszor ártanak is, nemcsak használnak. A szociológusok az úgynevezett patternvizsgálatok alapján gyakorlati programokat sugallnak, ahelyett, hogy megállnának az elméletnél. Megállapítják például, hogy a vegyes házasságokban szinte kivédhetetlen az asszimiláció, s tulajdonképpen természetes is, mármint az ilyenfajta asszimiláció, mert a többség természetes módon asszimilálja a kisebbséget. S ezzel kész a modell, lehet hozzá igazodni, fel vagyunk mentve a nyelvünk és önmagunk iránti felelősség alól. Pedig az élet kicsit más. Én tudom, mert a mi tágabb családunkban is van vegyes házasság. Ha ez a tágabb család összejön, gyakran rám szólnak, hogy beszéljek szlovákul, mert M. nem érti. Tipikus kisebbségi logika, amelynek csak akkor van létalapja, ha a kisebbség valóban kisebbségi szituációban van. De egy ember miatt tizenkettő beszéljen olyan nyelven, amelyben nem tudja magát maradéktalanul kifejezni?

I *A kisebbség, ha kisebbség, ilyen. Vagyis ön körül, ezek szerint, majdcsak mindenki kisebbségi, tudja is, hogy az, és úgy is viselkedik.*

– Ez a magunk kiherélése. Én ilyenkor azt szoktam mondani, hogy ha majd M.-hez szólok, akkor szlovákul beszélek. Ha M.-et érdekli, hogy miről beszélünk, figyeljen, s egy idő múlva már nem kell neki fordítani sem. Aztán ő majd beszél szlovákul, mi meg magyarul, s mégis érteni fogjuk egymást. Mint ahogy a régi Pozsonyban beszéltek. Többnyire a németek is, magyarok is, szlovákok is a saját nyelvükön „mondokováltak", mégis értett mindenki mindenkit. Nem volt kisebbségi érzésük. Egyszer Göncz Árpádtól hallottam egy bölcs mondatot: Beszéljen mindenki azon a nyelven, amelyiken a legokosabbnak érzi magát. Akkor nem lesz kisebbségi érzése, teszem hozzá én ehhez is.

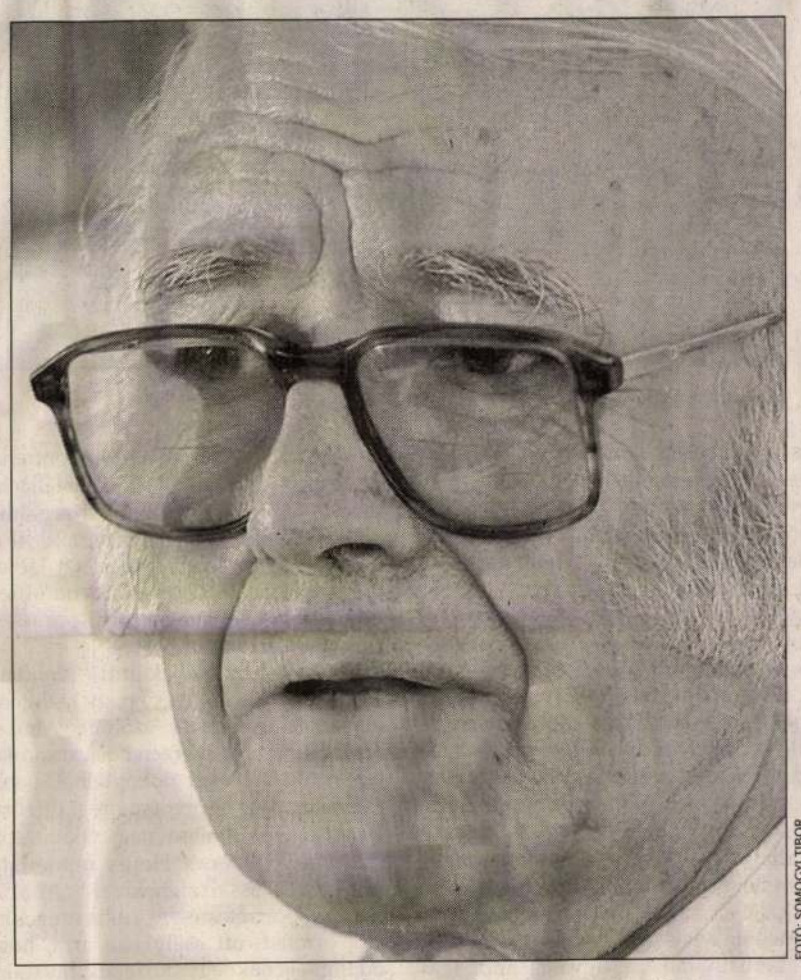

FOTÓ: SOMOGYI TIBOR

„Egy pozsonyi lakótelep magányából értetlenül nézem az egészet"

I *Akkor tehát nem kell nekünk ebből gondot csinálni. Közelítsünk máshonnan. Beszéljünk a jelenlét lehetőségeiről. Milyenek ezek a szlovák irodalomban, s milyenek a magyarban?*

– A szlovák irodalom 2001-ben megjelent Slovník slovenských spisovatelov 20. storoeia című lexikonában terjedelmes szócikk foglalkozik a könyveimmel, s velem mint íróval. S ezzel tulajdonképpen szlovák íróvá ütöttek. A megkérdezésem nélkül. Lelkük rajta. Szlovákul szépirodalmat nem írok, a szlovák irodalomban csak egy szlovákra fordított válogatott verskötetemmel, s néhány szlovák nyelvű cikkemmel, tanulmányommal vagyok jelen. Van viszont sok szlovák íróbarátom, s úgy látszik, aki a szlovák irodalmi életben fizikai létében jelen van, az már szlovák író is. Persze, akkor sem értem a dolgot, mert Grendel Lajos például sokkal inkább jelen van ugyanabban a szlovák irodalmi életben, ráadásul szinte minden könyve szlovákra is le van fordítva, még sincs benne a szlovák írók lexikonában. Egyébként pedig magyar verseskönyvet szlovákul megjelentetni nem kis probléma, mert a vers kiadása természetesen itt sem nyereséges, szlovák nyelvű magyar verskötet állami támogatása meg még a fehér hollónál is ritkább. Közben az igazság az, hogy a szlovák irodalmi jelenlét mostanában nem is igen vonzó, mert szlovák irodalom van ugyan, s ráadásul a szlovák fiatal próza még izgalmas is, de kritikai irodalom szinte alig létezik. S mivel a szlovák irodalom távolról sem annyira folyóiratirodalom, mint a magyar – a magyar irodalmi folyóiratok tömegével szemben hasonló szlovák nyelvű folyóirat jó, ha négy-öt van –, a napisajtóban pedig egyáltalán nincs irodalom, ezért úgy tűnik, hogy szlovák irodalom sincs. Nem emlékszem, mikor volt Pozsonyban, a szlovák sajtóban regény vagy verseskönyv megjelenése esemény. De hát ezt a magyar irodalomról is el lehet mondani. Az elmúlt tíz-tizenöt évben a magyar irodalom egyetlen valamirevaló vitájára emlékszem, az sem versről vagy regényről szólt, hanem az úgynevezett tudományos és esszéisztikus kritikáról. Közben persze súlyos magyar könyvek, regények, versgyűjtemények jelentek meg, de esemény egyikből sem lett. S talán pontosan ez az anomália robbant most föl az írószövetség és Döbrentei Kornél körül zajló botrányban. Egy eseménytelen irodalom eseményt kreált magának. S én, innen, a Kis-Kárpátok déli lábától, ahonnan valaha az előzött Salamon király nézett sóhajtozva és búsan Székesfehérvár felé, szóval én egy pozsonyi lakótelep magányából értetlenül nézem az egészet. Nem értem és mélyen elszomorít, hogy egy – mondhatnám – alternatív költő, egy tizenkilencedik századi nemzeti zárvány eseménye lehet a magyar irodalomnak. Megértem viszont a nyelv- és irodalomváltó Becketteket és Kunderákat. Ebben a pillanatban a legszívesebben én is kilépnék nemcsak a Magyar Írószövetségből, de a magyar irodalomból is.

I *És miért nem teszi?*

– Íróként egynyelvű vagyok, s az egy magyar nyelvemből nem tudok kilépni. Az írószövetséget illetően pedig már aláírtam egy nyilatkozatot, az úgynevezett külföldi írók nyilatkozatát, amelyben a Cambridge-i Gömöri György és mások elhatárolódnak „a választmány bármely tagjának vallási és faji izgatásra alkalmas, szóban és írásban tett kijelentéseitől". Ennyivel tartoztam saját lelkiismeretemnek, de csak ennyivel és csak a saját lelkiismeretemnek. Úgy vélem, ha többet tennék, s ha ahhoz igazodnék, hogy mások mit tesznek, ha hangosabban szólnék, ha kiabálnék, ha félreverném a harangot, ha kilépnék az írószövetségből, akkor egyrészt valakiké mitizálnék, Prosperókká emelnék bizonyos szellemi Calibanokat, másrészt elárulnám azt a szellemet, amelynek elárulásáért az írástudókat egy francia író már 1927-ben máig ható érvénnyel megrótta. De épp eleget megrótták az elmúlt tíz-húsz évben az ún. elkötelezett kollégáikat a magyar Bendák is. És joggal! Mondván, hogy az író gondolkodjon alanyban és állítmányban, s ne népben és nemzetben, ne politikában, s most ugyanezeket a kitűnő magyar írókat egyszeriben a barikádok legtetején látom. Mit mondhatok én erre, innen, a Kis-Kárpátok déli lábától, egy másik országból? Csak annyit, hogy nem értem. Nem értem, hogy miért megfelelőbb eszköz a szellem embere számára a politika ma, mint amilyen tegnap volt? Nem értem. S amit nem értek, azt nem fogadhatom el.

I *És akik bent maradnak a szövetségben? Azoknak érti a logikáját?*

– Nem, azoknak a logikáját sem értem, akik egyetlen nyilatkozat erejéig sem képesek egyetérteni egymással, akik az olyan erkölcsi evidenciák mellé sem tudnak odaállni, mint a faji és egyéb szélsőségektől való elhatárolódás. Ez csak azt a régi meggyőződésemet igazolja, hogy a mai írószövetség a maga nyolc- vagy hány száz tagjával agyaglábakon álló, magatehetetlen óriás, s hogy éppen itt lenne az ideje, hogy a tagok átépítsék valamiféle hálózattá, amelyben a mai szövetség egyfajta tagság nélküli, a különböző kisebb írócsoportokat adminisztráló szerv lenne. Így működik a szlovák, s így a cseh írószervezeti hálózat is. Szóval adekvát eszközt kellene keresnünk a mai áldatlan állapot megszüntetéséhez. A kilépés ehhez rossz eszköz, a szellem embereihez nem méltó politikai bunkó. Persze nagyon könnyen lehetséges, hogy már a belépésünk is ilyen rossz, inadekvát eszköz volt. De a rosszat nem lehet rosszal jóvá tenni.

I *Nem tudom, így van-e. Régen zajló folyamat ez, amely a történtek hatására felgyorsult és szélesebb körben is nyilvánvalóvá vált. Mármost ha a kilépés a politikaival szemben mégis inkább erkölcsi döntés, a lelki-szellemi egészség helyreállítását és megőrzését szolgáló cselekedet, akkor tekinthetjük-e rossz eszköznek? És van-e más eszközünk?*

– Hiába erkölcsi egy dolog az indítékaiban! Ha sokan csinálják és egyszerre csinálják, akkor akarva, nem akarva politikai tett lesz. Személytelenné vagy legalábbis a személy által ellenőrizhetetlenné válik, túlmegy az erkölcs kompetenciáján. Úgy repül, ahogy a nehéz kő szokott, ki tudja, hol áll meg, s repülés közben olyan jelentések és célok is hozzátapadnak, amelyekről eredetileg szó sem volt. Én meg akarok maradni a személyes és erkölcsi reakcióknál! Az írószövetséggel szemben erős fenntartásaim vannak, de most nem lépek ki belőle. Pontosabban: ha kilépek, akkor nem most, nem ebben a politikai töltésű, feszült légkörben lépek ki. Nem akarok senki kezében kő lenni. S igazodni sem akarok. Az igazodás a politikus krédója. A szellem olyan, mint a Szent Pál-i spiritus sanctus: ott fúj, ahol akar.

HIRDETÉS

Állam és álom – párhuzamok

P. SZŰCS JULIANNA

A történet két helyszínen játszódott. Az egyik a magyar Országgyűlés képviselőinek Duna-parti palotájában, a másik a magyar képzőművészet patinás terézvárosi kiállítótermében. Fehér Ház és Ernst Múzeum: furcsa pár. De nem a szerzői szeszély teremtett kapcsolatot közöttük.

Közös függönyök

Az MSZMP volt székházának aulájában – írtak erről mostanában sokat – a rendszerváltástól egészen a közelmúltig, pontosabban a kulturális bizottság részben nyilvános üléséig függöny takart el három művet. Egy nagy szekkót középen, a Bernáth Aurélét és két bronz „ikerdomborművet" az oldalfalakon, a Farkas Aladáréit. Volt ebben a tizennégy évvel ezelőtti elfüggönyözésben valami pártok fölötti pajkos összekacsintás. Ahhoz képest, hogy a korábbi rendszerváltásokat végigkísérték a képrombolások – jó, ha meszeltek és nem bontottak falat – ez a megoldás szelíd volt, humoros és humanista. Méltó a bársonyos forradalomhoz. A seszínű puha drapéria úgy vonta ki a forgalomból a megbukott pártállam témában kötött produkcióit, hogy nem csinált belőlük mártírt. Más kérdés, hogy semmit sem csinált belőlük. Amit közös függöny takar, azt közös zárójel tartja távol a nyilvánosságtól. Csak hálával tartozunk Halász Jánosnak, a kulturális bizottság fideszes alelnökének, hogy „Múmia az aulában" című napirendi javaslatával metapolitikai síkra terelt egy látszólag szimpla pártpolitikai ügyet.

Gyanútlan újságolvasó akár azt is hihette, hogy itt „szemet szemért, fogat fogért" duellumok folynak ebben a szezonban. Ha már egyszer – az egyik hetilap jóvoltából – mindenki megcsodálhatta az Orbán–Torgyán-kormány máig kifizetetlen gigapannóra álmodott angyalos-koronás-kiskosztümös önreprezentációját, akkor hulljon le végre a lepel az „elődpárt" takargatnivalójáról. Ha az egyiken röhögött az ország, akkor visítson most a másik(ok) miatt. Egy ide, egy oda. Kvittek vagyunk.

A lepel lehullott, és kiderült, hogy semmi sem az, ami. Következésképpen kvittek sem lehetünk. Az aula rejtegetett műtárgyai ugyanis eleve kétféle minőséget képviseltek. Egy művész-iparos kompozíciópárosát és egy nagy művész jelentős művét. Egy Kádár-konszolidáció előtti militáns hangvételű „nyomulós" ikerplasztikát és egy olyan szelíden toleráns, bölcsen „hivatalos" művet, amelyhez hasonló saját korában nemhogy pártházba, de minisztériumba, tanácsházába, népfronthelységbe, szakszervezeti támaszpontra sem kerülhetett.

Fölmerül persze: miért borították be annó mindüket lepellel? A válasz egyetlen szó: a TÉMA okán. Az előbbieken a megjelenített Tanácsköztársaság, valamint a megábrázolt ellen-ellenforradalom miatt (a gyengébbek kedvéért mindez plasztikus betűkkel a műbe bele is van szobrászva), a másikon meg – bár kevéssé hivalkodóan – de a bal fölső sarokban fölismerhetően sakkozgató Kádár János-alak, és mellette az egyáltalán nem „hasonlító", de kétségtelenül bajuszos, Aczél Györgyként fölrémlő figura miatt. Vajon érdemel-e több szót a domborműparos Lenin-idézete és a harcban elesett kommunisták ikonjai? Vagy a falképről kisillabizálható állítólagos Pátzay, Déry, Illyés – sőt a jólértesültek folklórja szerint – a „cvikkertelen álruhában" becsempészett Nagy Imre-portré?

Szót sem érdemelnek. E motívumok leírókartonokra tartozó adatok. A Farkas-művek nem attól elviselhetetlenek, mert szerzőjük valamennyi olyan motívumot rámintázott a kompozícióra, amely miatt a nemzeti szuverenitás és a többpárti demokrácia hívei a múltban is, a jelenben is szívbajt kaptak. (1959-ben, a mű születésének idején és a nyolcvanas években tervezett eltávolításuk korában éppen úgy, mint ma.) A Bernáth-mű pedig nem attól szép; mert illő távolságot tart a politika, a személyi kultusz és a direkt ideológia ördögi jelképeitől. (Vagy ellenkezőleg: éppen attól, mert mégiscsak vállalt azokból valamit.) Még csak nem is attól, mert a mesterekről a források különféle inspiráció-magyarázatokba bonyolódnak. Farkas például személy szerint nagyon hitt az eszmében, a világforradalomban

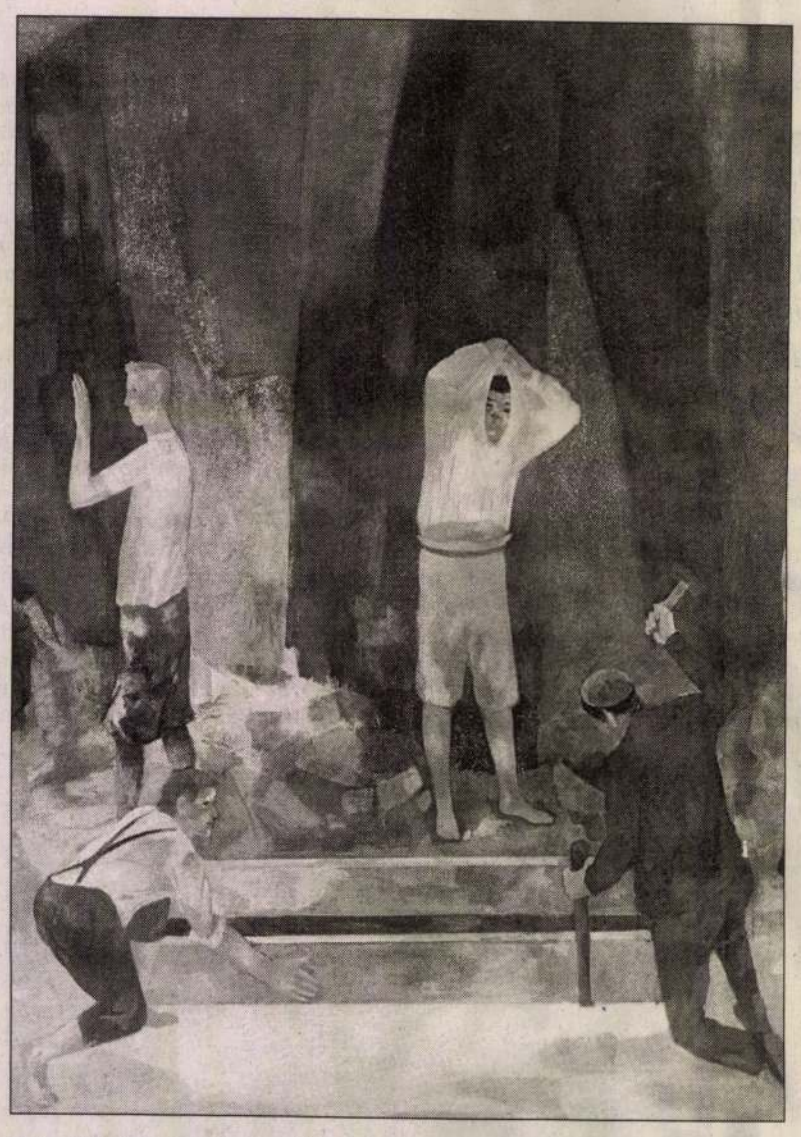

Bernáth Aurél: Munkásállam (részlet)

és az ellenség kíméletlen likvidálásában. Produkciója még sem meggyőzőbb, mint egy pártaktíva lojalitásból fogant véresszájú hozzászólása. Bernáth pedig – úgy is mint pártonkívüli „megnyerendő értelmiségi" – személy szerint lelki és talán anyagi depressziótól szenvedett, amikor a falképet 1969-ben elvállalta. Magától eszébe nem jutott volna a megbízásért nyújtózkodni: a lehetőséget ajándékba kapta, kitérni pedig nem volt kedve. Műve mégis a magyar murália egyik csúcsteljesítménye lett. Egyikük tehát lelkesedésből, másikuk rezignációból, egyikük küldetéstudattal, másikuk „csak" szakmai fegyelemmel végezte a dolgát. Vojtina ars poeticája: a „valódi malac" megbukott. A tettetett sivítás meg bejött.

Bernáth falképe ugyanis attól igaz, hogy magától értetődik. Hogy lényege szerint cáfolja a mondjuk az Aba-Nováktól például a Blaski Jánosig húzható totalitáriusgyanús és patetikus hangulatú közfalművészet egyenesét. A Munkásállamon sok az ember, de zsúfoltság itt még sincs. Az emberek munkaköreik szerint elkülönülnek egymástól, de mert közük van egymáshoz, a sávok között át is járogatnak. Nincs köztük szegény, és nincs köztük gazdag. Nincs köztük pap, és nincs köztük katona. Nincs köztük vezér, és nincs köztük szolga. Mint a mese „tesz-vesz városában": mindenki tudja a dolgát, de senki sem rabja egy rögeszmének. Valamennyiük fölé kékes-aranyos gyönyörű – ha akarom „absztrakt", ha akarom impresszionista – sugárzó ég borul. (A nagy barát és a nagy konkurrencia, Szőnyi István se festett volna egykor különbet. Talán ez izgatta a feladatban Bernáthot a legjobban – és jó, hogy ez izgatta). De mindegy is. Volt egyszer egy illúzió, úgy hívták: emberarcú szocializmus. Nem a mű tehet arról, hogy nem sikerült. A művész azt tárta elénk, amilyennek a dolgoknak lenniük kellett volna. A kritikai álmot. Az álom kritikájáról pedig a történelem sajnos gondoskodott.

Közös légtér

Beszéljünk világosan: a Megfestett álmok – másik nevén: Mese, látomás, álom a magyar művészetben 1903–1918 – című tárlat külföldi megrendelésre készült. Nem mintha hasonló hangulatú vállalkozásokra nem lett volna példa (lásd a Nemzeti Galéria egykor sikeres, Lukács György-i ihletettségű századfordulós kiállítását, A lélek és a formát vagy Moravánszky Ákosnak a Monarchia építészetéről szóló Versengő látomások című könyvét).

Ezt a kiállítást azonban a „Magyar Év Nagy-Britanniában" elnevezésű megaprogram keretében angolok rendelték, angol az ízlése, angol a szempontrendszere és nagyon angol az az installációs mód is, ahogyan az általuk szorgalmazott anyagnak helyet szorítottak. Itt és most az Ernst Múzeumban azt láthatjuk, amire és ott a londoni Freud Múzeumban a vendéglátók a papírforma szerint vevők lehettek.

Hasonló hasonlónak örül – mondják, s valóban: „az angol év" nagy kiállításai általában ilyesmiről szóltak. Ahol a Tower kincsei perverzen hosszú sorokat terem, ott szíveket dobogtathat a magyar arany-ezüst ötvösség régi dicsőségének fölvonultatása nagy kiállításon. (Lásd a Sommerset House repitárlatát miniszteri asszisztenciával). Ahol a nemzeti portréfestészet külön múzeumnak örülhet, ott esély van arra, hogy odafigyeljenek egy közepes hivatalos arcképfestőre is, persze ha a brit vonzalom kifogástalan, és az udvarképes modort kékvérű referensek garantálják. (Lásd László Fülöp „fölfedezését" a Christiey'sben).

Gulácsy Lajos: Kendős lány estikével

És ahol a máig eleven viktoriánus hagyomány a kritikai realizmus helyett, a l'art pour l'art művészet ellenében, a forradalmi avantgárdot kikerülve az irodalmias és pszichologizáló képzőművészetnek kedvezett, ott ma is nagyon értenek a dekadenciához. Mintha örökre megjegyezték volna a lehetetlen író-esztéta, Huysmansnak a Különcben mondott szavait: „A természet kora a múlt, a tájképek és az egek gyűlöletes monotóniája végül is kimeríti valamennyi érzékeny elme türelmét." Valószínűleg ezért választották Angliában a mi „édes, elmebeteg, árva" lélekillusztrátorainkat, és valószínű, ezért nem választották azt, amiben mi magyarok tényleg jók voltunk-vagyunk, a „tájképek" és „egek" ízes, színes, bár Albion ködfüggönyén keresztül nézve tagadhatatlanul unalmasan vérbő világát.

A léptéket viszont aligha vitték túlzásba. Nem láttam a londoni kiállítást, de a beszámolók szerint kis helyre zsúfolva, a múzeum saját műtárgyai közé kvártélyozva, rossz láthatási feltételekkel és a biztonságra állítólag fittyet hányva szerepeltettek ott Csontváry, Lesznay Anna, Tichy Gyula és Sassy Attila néhány kisebb festményének és grafikájának társaságában vagy három tucat Gulácsy Lajos-művet. A képekből és a nagy számok közül csak egyet-kettőt, a rajzokból már inkább a javát. (Az Ernstben szellősen se több az egész két kicsi és egy nagyobb teremnél.)

A csoportosítás ürügye tehát megint csak a TÉMA. A kiválasztottak azért kerültek egymás közelébe, mert droggal vagy kemikália nélkül, ideggyengeség okán vagy örökölt elmebaj miatt, valamennyien magánmitológiában utaztak. Keserű Katalin, a vállalkozás hazai kurátora pontosan tudta, hogy kit érdemes célkeresztbe állítani. Csontváryt nem, mert főművei nehezen bírják az útigyűrődést. Lesznait nem, mert kevés benne a pszichózis. Tichyt nem, mert középszerű. Sassyt nem, mert annyira angol-epigon, hogy az már kínos. Akadtak volna még ötletek, de szerencsére Keserű ezekbe bele sem vágott.

Maradt egynél, s mennyire jól tette, hogy valójában egynél maradt! Aki ugyanis nem tud semmit Gulácsy rejtélyekkel teli életéről, költőkhöz kötődő barátságairól, itáliai zarándoklatairól, Dante-imádatáról, maga kreálta sehol sincs országáról, a Naconxypanról, világháború okozta gyógyíthatatlan lelki bajáról, a zárt intézetben töltött, vakon, reménytelenül, motyogva eltöltött végső éveiről, a látvány – a kvalitás okán – akkor is beszippantja. Nem fog akarni, de nem is tud majd menekülni a kép- és rajzálmok gyöngéd halálfélelmeitől, a víziók sápadt gyöngyházragyogásától, az egyszemélyes mesék megfejtést nem igénylő, mert amúgy megfejthetetlen, föllibbenő, táncoló, csókolózó, vagy egyszerűen csak maguk elé mosolygó, illó állagú figuráitól.

Van egy magántulajdonban lévő Kendős lány estikével. A ceruza alig érinti a papírt, ahogyan a hajfürtöket a festő megversenyezteti a kúszó levelekkel. A kréta éppen csak annyit színez a lapon, amennyi véráramot múló zavar kerget az arcba. Kancsalul festett egekbe nézne a tekintet, ha a rebbenő szemhéj alatt az írisz nem kérne bandzsítva bocsánatot az élet viselhetetlen nyűge miatt. Ebből az álomból nincs ébredés, ez a vízió nem megosztható, ez a mese elmesélhetetlen. Ezért képzőművészet.

Kár, hogy Keserű csak angol megrendelésre tudott disztingválni. Amint a félig üres Ernst Múzeum belakatása lett a cél, ő is úgy gondolkodott, mint a pártközponti aula függönyakasztói. Azaz TÉMÁ-ban és csakis abban. Ott az eltüntető gleichschaltolást a minőségtől függetlenített (párt)államkép váltotta ki. Itt a kiállító gleichschaltolást a tartalomtól függetlenített álomkép idézte elő.

Makovecz Imre évek óta ábrándozik papír fölött. Más építész is tesz ilyet, nem csak ma, hanem századok óta, de a válságokkal teli XVI. század óta biztosan. Az építészeti fantáziáknak általában kettős céljuk volt. Egyrészt fölpiszkált lehetséges megrendelői ambíciókat, másrészt – ne feledjük, az építész sokszor magára ölti a világmagyarázó ideológus ruháját – olyan ideális terepet kreál maga köré, amelyet mélységes kultúrkritikai attitűddel szegez a randának tartott való világ ellenében.

Zavar akkor lesz, amikor a kettős funkciójú architektonikus rajz összekeveredik. Makovecz, mint ideológusképzőművész – akkor, amikor nem építész, de nem is pártmunkás – kitüntetett vonzalommal rajzolja, írja körül, marja dúcra igen tetszetős elsüllyedt birodalmát. Ilyenkor részben az emberiség kollektív tudatalattijában megtapadt Atlantisz-mitológiát élesztgeti, részben egy háromnegyed százados feledésből föltámasztott, és a maga korában igen frusztrált magyar konstruktor, Maróti Géza hagyatékát fejleszti tovább. (Lásd még a velencei építészeti biennále ezredfordulós magyar pavilonjában bemutatott anyagot.) A makoveczi utópialapokon gigászi méretű, kirügyező tornyok, nagyravágyó isteneknek emelt szédületes kupolák és gaz fölverte, emberi infrastruktúrától elbitangolt vad kultuszhelyek emelkednek. Szuverén alkotásként csodálva látványa varázslat, delírium, démoni játék. Így, piciben éppúgy szórakoztat, mint a Korda Sándor rendezte Bagdadi tolvajban a palackba zárt dzsinn. Ha jól zár a dugó, nem is fog halálra rémiszteni senkit, ekkorában szellemes, ötletes, játékos.

Makovecz azonban – mint ismeretes – sosem fért a palackba. Most is csak úgy csinál. Aki járt az egri versenyuszodában, a piliscsabai Stephaneumban, a lendvai színházban, az sejti, hogy a dugó nem zár: a rációt kerülő, a globalizáció minden formájától irtózó, a mágiára hegyezett fundamentalista formarend abban a pillanatban megvalósul, amint „álomból ébredve" megleli ízléséhez közeli szponzorát. Itt az Ernst Múzeumban, a sok Atlantisz közepette – például fölajánlja az egyiptomi Taposiris Magna ásatások környékén építendő szakrális komplexumot. Le is rajzolja, gusztust is csinál hozzá. „Célunk az – írja – hogy a templomot, a kolostorcellákat és az Isis-templomot fölépítsük". És ettől a pillanattól kezdve immár nem érdekes, hogy az Isis-kopt-magyar pálos rend kapcsolódási mítoszát a komoly tudomány rendszeres időközönként megcáfolta. Ettől a pillanattól kezdve nem érdekes, hogy az „ötletadó gazda", Vörös Győző egyiptológus „koptológiában" bombabiztosan lejáratta magát. Ettől a pillanattól kezdve nincs az az érv, nincs az az eszme, nincs az az isten, aki Makoveczet eltántoríthatná. Talán egy pénztárca...

Álságos álom a Makovecz-rajzkiállítás. Beruházóra sandít. Akkor illeszkedne a társkiállításhoz, ha szegény Gulácsynak valaha is megfordult volna fejében Naconxypant fölépíteni, élményparkként működtetni, s hozzá ügyéhez megszervezni egy tehetős politikusi, valamint érdekeit jól érvényesítő tőkeerős hálózatot.

MAKOVECZ IMRE

SZABAD EURÓPA

CSONTOS JÁNOS

Makovecz

1984-ben történt. Akkoriban – huszonkét éves ifjoncként – még hírből sem hallottam *George Orwellről* meg az ő nevezetes regényéről, mégis a pórusaimon éreztem: benne lélegzünk egy önmagát túlélő utópiában. Hogy 1984 mégis kitüntetett esztendő számomra, az (más, itt nem részletezendő magánéleti vonatkozásokon túl) annak köszönhető, hogy életemben először láttam Makovecz Imre-épületet. A debreceni egyetemen – talán a fáradó diktatúra figyelmetlenségéből – úgynevezett téli népművelési gyakorlatot szerveztek a Dunántúlra kifejezetten nem népművelés szakos hallgatóknak, s az egyhetes vándorlás során érintettük az akkor még be sem fejezett zalaszentlászlói faluházat is. Ma is emlékszem arra a földbe gyökereztető döbbenetre. A páni félelemre, hogy mi lesz velem, ha effajta zseniális izgágák kizökkentenek bár szürke, de ismertnek vélt világomból; meg az egyidejű eufóriára, hogy ezen az ismerten túl mégiscsak létezik egy másfajta világ is. Attól a perctől tudtam, hogy van remény: a kommunizmus helyett valami egész más is felépülhet ebben az országban.

Később megtanultam a terminus technicusokat is. Hogy amit ott, később Bakon, Sárospatakon s még annyi más helyen láttam, az szerves építészet, *Makovecz Imre* pedig az organikus építészet egyik hazai atyamestere. Ám ez már lényegtelen: az első benyomás számít, amit bízvást tekinthetünk saját időszámítás kezdetének is. Az már az első pillanatban nyilvánvalóvá lett számomra: ezt a dolgot az én terepemen, a szavak erdejében nem lehet megcsinálni, vagy legalábbis én képtelen vagyok rá. Az irodalom is organikus, de másfajta organizmus. Így hát az oktalan féltékenykedés egy pillanatra sem tompította bennem a Makovecz-épületek által keltett gyönyört. Igazából változatlanul azokra az első pillanatokra vadászom. Először pillantani meg a piliscsabai katolikus egyetem Stephaneumának félrecsúsztatott kupoláját. (Ez a statikusok szerint világszám, szerintem meg nem a statika miatt az.) Először lépni be a sárospataki Árpád Gimnáziumba, ebbe a pogány katedrálisba. (Velem együtt egy portugál építészcsoport tátotta ott a száját. Európai tanulmánykörúton voltak – ez volt a legkeletibb pont, ahová elzarándokoltak.) Először borzongani bele a farkasréti ravatalozó antropomorf halandóságvíziójába: mintha az esendő emberi test belsejében járnánk.

Néha eltűnődöm: mi lett volna, ha Makovecz Imrét botrányt keltő sárospataki művelődési háza után nem fosztják meg tervezői jogosultságától, nem száműzik a pilisi parkerdőgazdaságba, nem szeret bele a fába, nem alakítja ki saját organikus világát, nem rekonstruálja ilyen formában talán soha nem létezett ősművészet, ősépítészet történelem előtti motívumait? Mi lett volna, ha társtalan voltában megkeseredik, nem szervez építészeti szabadegyetemet, vándoriskolát, rendszertagadó építésztársulást? Mi lett volna, ha másodállásban barátaival és kollégáival nem kezdik meg a faluházak építését, szembeszállva a fantáziátlan központosítással, a falvak elsorvasztásának zsarnoki ideájával? Lett volna kulturális pezsdülés, szellemi felszabadultság, polgárjogi mozgolódás? Lett volna rendszerváltozás?

Persze méltánytalan lenne Makovecz Imre nyakába varrni az elmúlt felemás tizenöt évet. Őrizzük fotogén arcát, amint rezzenetlen tekintettel átnéz a hídblokádot szétverő rohamrendőrök sorfalán. Homo politicus is, de nem elsősorban az. Nekem az ő életútja egy másik prófétáéra hajaz, aki szintén egyedül indult, de idővel megsokasodtak a tanítványai. Szeressük őt legalább annyira, ahogy ő tud szeretni bennünket. S könyörgöm: csak meg ne feszítsük valahogy…

M. Nemzet 2005. 07. 04. 7. o.

...élnek a tüntető fiatalok. Nincs egyéni vezetés, kollektív döntéseket hoznak, nem ismernek el semmiféle hierarchiát. Az állapotok – mindenfajta értelemben – a legen-

...városban jelenleg is tüntetők politikai felfogását: „Ellenezzük a hatalom és a diszkrimináció minden formáját, beleértve a rasszizmust és a vallási fundamentalizmust

...naikba, megszokott környezetükbe. Tanulnak, dolgoznak tovább, egészen a G8-ak soron következő találkozójáig, ahol ismét randevút adnak egymásnak az utcán.

...fékezése. Az átlagéletkor (jelenleg 34 év) legradikálisabban (tíz évvel) a Szaharától délre eső területeken csökkent, itt 26 millió HIV-fertőzött él.

MOST AKÁR 40%-KAL OLCSÓBBAN TELEFONÁLHAT!

Rendelje meg a 1202-es számon!

www.tele2.hu

.TELE2.

TELEFONÁLJON KEVESEBBÉRT!

...s kapcsolási díj felszámításával, másodperc alapon történik. A megtakarítás összehasonlítási alapja a Magyar Telekom Rt. honlapján 2005. július 5-én elérhető Bázis díjcsomag-árak.
...között. A megtakarítás összehasonlítási alapja a Magyar Telekom Rt. honlapján 2005. július 5-én elérhető Nyílt Internetárak.

Csontos György – Vass Tibor Ózdi munkáskolóniák (1861–1970)

FONTOS, NEHÉZ ÉS HÁLÁTLAN vállalkozás Csontos György és Vass Tibor 2001-ben megjelent könyve. Fontos kell, hogy legyen, mint minden olyan értékmentő mű, amely ipari építészetünk egyik legkarakteresebb ágával, a munkáskolóniákkal foglakozik. Nehéz, mert a téma – annak ellenére, hogy nyomai számos helyen kézzelfoghatóan, szemet és értelmet ingerlően előfordulnak – jórészt a tudományok senkiföldjén hever. Hálátlan, mert ennek köszönhetően a munkáskolóniák kutatása során született munkák megítélése fanyalgó. Vegytisztán nem tartoznak sem az építészethez, sem az empírián alapuló hagyományos társadalomtudományokhoz, a szociológiához vagy a néprajzhoz – talán a kulturális antropológia látszik legalkalmasabbnak ezen terület kutatására. Hiszen a kolóniák vizsgálatakor nem csupán a négyzetméterek, alaprajzok, enteriőrök, s nem csupán az emberi sorsok, életutak, kulturális folyamatok a fontosak. Sokkal inkább ezen összetevők egymásra hatása, közös múltja, rejtett hálózata.

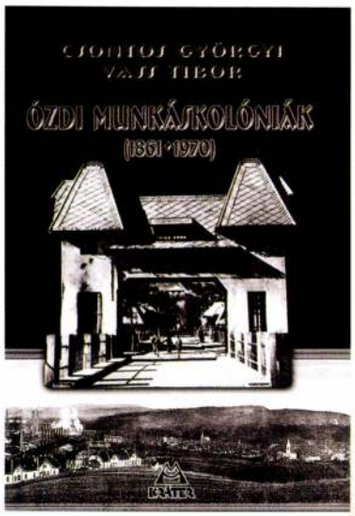

Annak ellenére, hogy a kolóniák kutatásának nem alakult ki önálló módszertana és elmélete, jeles esettanulmányok azért születtek – ide számítva az esztétizáló képeskönyveket is. A legutóbbi pár év termésből ide sorolhatjuk Olajos Csaba építész-szemszögből megírt A Diósgyőr-vasgyári kolónia, vagy Sz. Bányai Irén etnográfiai ihletettségű *A gázgyári kolónia* című munkáját, illetve Nagy Gergely Wekerle-telepi képes albumát. Igazából egyik munka sem volt képes saját tudományterületének határait átlépve holisztikus szemléletmódban foglakozni a választott kolóniával.

Jelen kötet szerzői sem tudnak győztesen kikerülni az ezekkel a nehézségekkel való küzdelemből. A könyvet kézbe fogva, s a fülszöveget olvasva még úgy érezzük, sikerülni fog. „A szerzőpáros, túllépve a lokálpatrióta buzgalmon, a teljesség igényével térképezi fel időben és térben az ózdi munkáslakótelepek beszédes történetét, sajátos építészeti megoldásait, a város szövetében betöltött helyét és szociológiai tartalmát: e száztíz esztendős történetet." – ígéri az ajánló. A 140 oldalas könyvben azonban erre a teljességre, vagy legalább annak megközelítésére vajmi kevés mutat. Igaz, beleszédül az olvasó, mikor azt a hihetetlenül gazdag, hangyaszorgalommal – és miért is kell túllépni rajta?: lokálpatrióta buzgalommal – egybegyűjtött és egymás mögé sorolt adatot olvassa. Tervezési, építési, belakási szempontok, méterek és területek, miből készültek a fedélszékek, a kamrában hol állt a lisztesláda. Mindez bőséges képanyaggal, korabeli és mai fotográfiákkal, alap- és homlokzatrajzokkal, térképekkel illusztrálva. Kár ugyan a csapnivaló megjelenítésért, minden a szürke két-három árnyalatában úszik, ez az unikális képanyag jobb nyomdatechnikát érdemelt volna.

Lapozva az egymás után ismertetett kolóniák, sorok, telepek – sejtette-e ez idáig valaki, hogy Ózdon ezekből összesen 19 van? – adathalmazaiban, sajnálja igazán az olvasó, hogy a szerzők nem éltek a felkínált kecsegtető lehetőséggel. Minden együtt található a „beszédes történetek" elmeséléséhez, a „szociológiai tartalmon" keresztül a „város szövetének" elemzéséig, de ők, mikor igazán izgalmas kezd lenni a történet, a mélyebb összefüggések már kezdenek önmaguktól is fel-felsejleni, megmaradnak a leírásnál, jellegzetes adaléktípusú könyvet hozva így létre. Adalékok az ózdi munkáskolóniák történetéhez, staffázsalakok nélkül.

R. Nagy József ▪

Kráter Műhely Egyesület, 2001

Fiumei úti sírkert

A NEMZETI KEGYELETI BIZOTTSÁG szép kiállítású fotóalbumot jelentetett meg a „Kerepesi"-ről. A mintegy 170 személyiség nyughelyét ábrázoló, ábécérendbe szedett tezaurusz a sok száz védett sírkőből válogat. És ezeket is csak meglehetősen szűkszavú szöveggel lajstromozza. Sajnos a korábbi évtizedekben felszámolt több ezer, nagyrészt ugyancsak számottevő személyiség nyughelye vagy az azt fedő alkotás – melyeket a korábbi „gazdák" eltakarítottak, áthelyeztek (tudja a jó ég, még mit csináltak) –, ma már nem fotózható. Különösen tanulságos a bevezető után mellékelt terv-térkép. Ezen mintegy 30 %-ot tesz ki a Nemzeti Sírkert-jellegű parcellák területe, bőven van üres park. A rendezés után „köztemetésre alkalmas" terület: majd' 50 %.

A kötetet gondozó Nemzeti Kegyeleti Bizottság nem lehet könnyű helyzetben, amikor a különféle indítékokból bekövetkezett, űrt és káoszt teremtő sír-ritkítások után most rendet szeretne tenni. Csakhogy a mai kulturális- és kultikus-temetkezési szokásokat előre vetítve kérdés, hogy milyen lesz ez az új rend? Csak egyetérteni lehet Dr. Fogarasi Katalin bevezetőjének záró idézetével: „Emlékek nélkül nemzetnek híre csak árnyék" (Vörösmarty). Ha jól értem, most nyitásra készül a Kerepesi temető. Az építészek és művészek számára ez felelősségteljes kihívás.

Sz. Gy. ▪

Nemzeti Kegyeleti Bizottság, 172 o. és kép

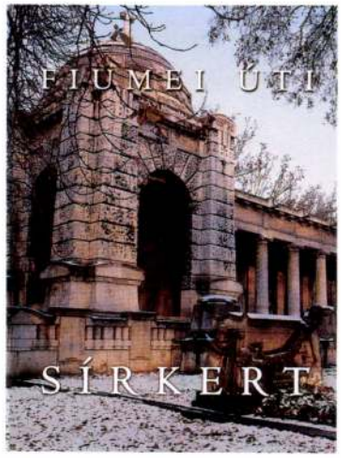

Makovecz Imre
Tervek, épületek, írások 1959–2001

„A KÖNYV EGY ÉLET MUNKÁJÁT mutatja be 1959-től máig.

Kezdettől azt az épületet szerettem volna megépíteni, amely az emberiség kezdete előtt már állt a világban, a kezdetek világában, mint sugárzó, valóságos kép, az igazi otthon, az Aranykor eleven Háza.

Néha, egy-egy helyen talán megvalósult belőle valami, de tapasztalnom kellett, hogy az én életem valósága sajnos rész szerint való, de míg az ősi kép egyre erősebben izzik a szememben, egyre távolabb kerülök a középponttól, egyre inkább ember leszek, magamra hagyatva a sötétség erőivel. Ezt az állapotot csak a növendékek, barátok szeretete világítja meg annyira, hogy Isten csöndje elviselhető legyen.

Az eleven ház megfogalmazásáért volt minden: a mozgásformák figyelése, a minimális környezet keresése, a népművészeti minták szerkezetelemzése; minden, amivel foglalkoztam: az építés ősi szavai, a tér-idő folyamatosság, a dráma az építésben és az asszonyok faggatása az életről.

Szeretném azt hinni, hogy az Úrnak van humora, megbocsátása ehhez az élethez, melyet én éltem. Erőt adott hozzá.

Kérem Önöket, akik olvassák ezt a könyvet, méltányolják az igyekezetemet, amely össze akarja kötni az eget és a földet, amely semmit sem akar elveszíteni abból, ami érték volt és ami érték lehet."– ezekkel az ünnepi szavakkal ajánlja a Serdian Kiadónál Gerle János szerkesztésében megjelent összefoglaló munkát maga Makovecz Imre. A Mundus Kiadó hasonló munkája immár hat éves, az elmúlt években megjelent angol (Edwin Heathcote) és német (Anthony Tischhauser) monográfiák, az epl Kiadó Írások 2001–1981 illetve Válaszok 2001–1981 c. kötetei (lásd recenziónkat az Új MÉ 2001/4 számában – a szerk.) jelzik a Makovecz-életmű iránti fokozott nemzetközi és magyar érdeklődést.

A roppant szerteágazó „téma" egyik legkiválóbb ismerőjének számító Gerle János minden eddigi Makovecz-katalógus összefoglaló tanulságából kiindulva, három részre osztotta a könyvet. A betűrendes felsorolás után a Tervek, épületek című, kronologikus rendbe szedett építészeti munkáknál Gerle – több esetben az 1996-os kötet adatait is kiegészítve – a teljességre törekedett. Ezután az adott év írásai és eseményei is szerepelnek. A következő, Bibliográfia címszó alatt a több épületet is összefoglaló írások szerepelnek, beleértve a hazai és külföldi publikációkat is. A jegyzékben nem szerepelnek napi aktualitású, Makovecz munkásságára vonatkozó új adatokat nem tartalmazó cikkek.

Gerle tehát szigorúan szétválasztja Makovecz Imre életművének építészeti és közéleti momentumait. Ennek okaként a készülő angol változatot is okként említi: a külföldiek számára nehezen követhető társadalmi-politikai vonatkozású írásokat mellőzte. Ilyen szempontból a fentebb említett Írások 2001–1981 és Válaszok 2001–1981 c. köteteket ajánlja kiegészítésül.

A harmadikként következő Események címszó alatt Gerle az általa fontosnak tartott kiállításokat, előadásokat, akciókat és kitüntetéseket sorolja fel. Itt is érvényesnek tartja a súlyozást, és ismét az olvasó figyelmébe ajánlja az epl Kiadó társköteteit. A könyvet helynévmutató, névmutató és témákhoz kapcsolódó tárgymutató egészíti ki. Összességében az eddigi legjobban használható, képi értelemben is legalaposabb Makovecz-kötet született meg.

Sz. Gy. ■

Serdian Kft., 367 oldal, több mint ezer fotó és rajz. Megrendelhető a kiadónál: Serdian Kft. Budapest, Pf. 1714., telefon: 361-3921, e-mail: serdian@axelero.hu

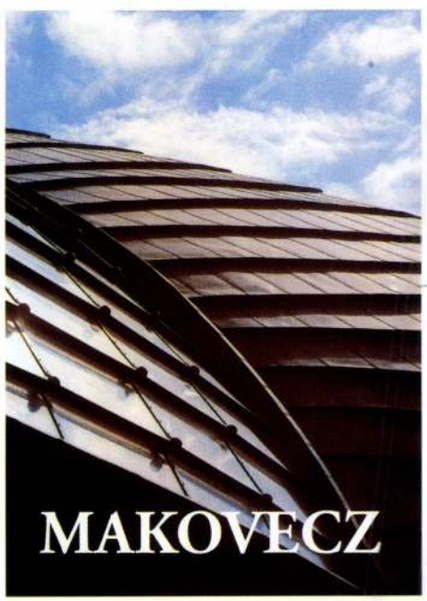

Visegrádi építésztáborok 1981–2001

Kós Károly Alapítvány, Budapest

A visegrádi építésztáborokban 1981-től – Makovecz Imre szellemi vezetésével – építész-hallgatók több nemzedéke épített fel nyaranként egy-egy saját tervezésű objektumot, s szerzett eközben valóságos tapasztalatot a közös gondolkodásban, a terv megvalósításában, és az együttdolgozásban. A tábor mint egyedülálló kísérlet, nemzetközi ismeretségre tett szert. Szinte minden évben voltak külföldi résztvevők, a megépült művek hazai és nemzetközi publikációkban, kiállításokon szerepeltek. A tábor alapötletét adaptálva később más helyeken – Vác, Törökkoppány, Mád – is voltak építőtáborok, és a „visegrádi" szisztémát követték a wales-i herceg építészeti intézetével közösen szervezett londoni építkezések is. A tábor történetét és hatását, nemzetközi megjelenését bemutató, magyar és angol nyelvű, 250 oldalas, színes kötetet Salamin Ferenc és Álmosdi Árpád építészek, a tábor egykori résztvevői szerkesztették.

az őrlő példázat mit sem ér, a háló,
mely megtartana könnyűn, féltőn, porlik-szakad,
engesztelő áldozatot, annyit, álló
élet sem elég eléd hordani, a falat
kenyér, a csöppnyi bor se, hiszen mint kápó
törtél az életemre; félek, olyan szabad
sosem leszek, hogy ki sejtjeimbe ártó

ármány voltál, végül békémbe oltsalak,
mert emlékeznek majd csontjaim, hogy öltél…

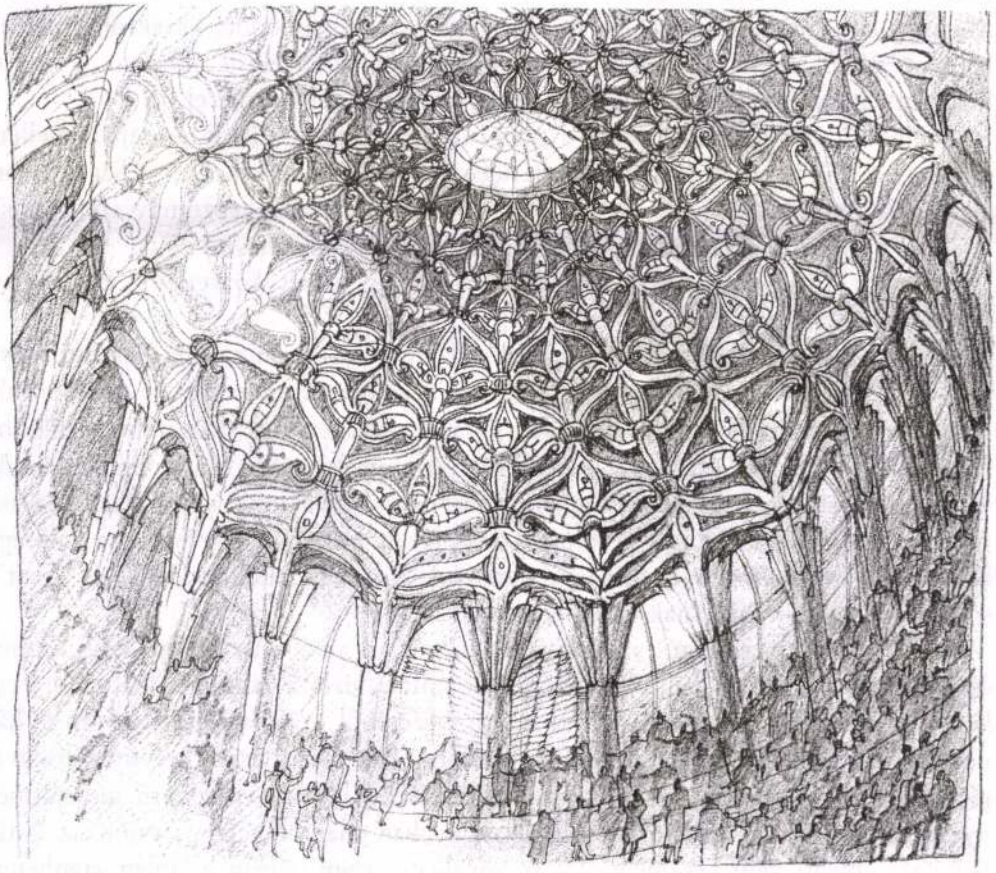

GERLE JÁNOS

Makovecz Imre rajzaihoz

Mit jelent tervezni? [...]

Gyakran használják ezt a kifejezést: az építész megálmodja a házat. Építészként fogalmam sincs, mások is tudják-e, milyen hazug és milyen igaz egyszerre ez a fogalmazás. A tervezés szigorú követelményei távol állnak a megálmodás minden esetlegességétől és következetlenségétől. A terv kiindulópontját jelentő, a képzeletben élő kép maga azonban álomszerűen megfoghatatlan és közvetíthetetlen. Egy álom soha nem mesélhető el megközelítő pontossággal sem, összefüggéseinek teljességét, a keltett asszociációkat felidézni általában saját magunknak sem sikerül. Mégis, talán minden építésznek vannak élményei megálmodott házakról, amelyeket úgy él át, mint fölülmúlhatatlan szépségeket, amelyekről álmában is tudja, hogy ha valaha megvalósíthatná őket, élete eszményi célját érné el. [...]

Szinte minden korból ismerünk a „megvalósításra szánt" valódi tervrajzok mellett könnyedén építészeti fantáziarajzoknak nevezett alkotásokat, amelyek célját gyakran az időtöltésnek tulajdonítják, az építőművészek hódolatának képzőművészeti ambícióik vagy még több esetben képzőművészek hódolatát az építészet előtt.

Mindjárt az antikvitásból olyan példát idézhetek, amely közvetlenül kötődik az írás igazi tárgyához.

Makovecz Imre figyelmét ragadták meg római útja során a Villa Farnesina éppen akkoriban feltárt és bemutatott, körülbelül kétezer éves freskói és dombormüvei, amelyek naturalisztikus hűséggel ábrázolt jeleneteinek hátterében különös építmények láthatók. Ezek az álomszerű, semmilyen ismert antik épületmaradványra nem emlékeztető formák az ábrázolásmódjukat tekintve ugyanolyan realisztikusak, valósághűek, mint a gondosan részletezett alakok, akik részben a valóságban elképzelhetetlen tér- és fénybeli viszonyok között láthatók, a „kint" és „bent", sőt: élők és holtak világának különös zavarában.

Vajon mi az összefüggés az álomszerű jelenet és az álomszerű épületek között, és egyáltalán miféle előképre, pontosabban miféle vízióra támaszkodhatott a freskófestő, amikor a többé-kevésbé saját környezetéből származó részletformák kánonba nem illeszthető egyvelegét megalkotta? Az így kétezer éve megörökített pavilonok és velük a számtalan római kori freskón látható virágszerű díszépítmények, amelyek tehát csak efféle fantáziarajzokban maradtak fenn, vajon az antik építészet „megtörtént" eseményei közé sorolható, vagy csupán a „megtörténhetett

---

Rövidített változat a *Makovecz Imre rajzok* című kiállítási katalógus előszavából. Ernst Múzeum, Bp., 2004.

volna" világába? És mindjárt folytatva Makovecz Imre gondolatmenetét: tehetünk-e különbséget e kettő között, amikor célunk az antik világ felidézése, amelynek a freskófestő képzeletvilága éppolyan szerves eleme volt, mint a kőfaragó napi munkája? Vagyis egy most épülő római lakótelep parkjába szánt díszépítmények, hidak, pavilonok, felöltve a kétezer éves ábrák formáit, mindenképpen a föld és az idők mélyén rejtőző antik világ jogos megidézői, még ha csak egy freskófestő álmát, pontosabban talán: tervvázlatait segítenek is tárgyiasulni. [...]

Makovecz számára különleges jelentőséggel bírnak Giovanni Battista Piranesi (1720–1778) művei. Az építész és rajzoló alig hagyott épületet az utókorra, rajzai annál jelentősebb hatást gyakoroltak saját korára és a XX. századra. Mondhatni, az építészeti térfelfogást és -értelmezést talán senki nem változtatta meg nála nagyobb erővel, és mindez nem épületeinek, hanem rajzainak köszönhető. Tevékenysége a barokk illuzionizmus térbeli utópiája és a klasszicista forradalmi építészet időbeli utópiája közé feszül, a kettőt mintegy ötvözi, éppen ez az, ami Makovecz számára annyira fontos forrássá teszi. Az érzéki csalódást okozó térbeli játékok egyszerű építészeti eszközökkel megvalósíthatók. Perspektívában megépített oszlopsor, folyosó, utca – a XVII. századi olasz építészet megépített műveiben gyakorta fellelhetők (Makovecz Imre is él ezzel az eszközzel többek mellett, például a temesvári református templom vagy a hajdúszoboszlói harangház tervében), mintha a fantázia tágítása a reneszánszot követően újra kezdődne apró lépésekkel a materiális síkon. Piranesi azonban – börtönrajzain – döntően átalakítja az építészet közegét. A perspektívajátékok eddig a kitüntetett egyetlen nézőpontban ülő személy számára nyújtották a végtelen befogadásának illúzióját, az adott helyen való jelenlét megsokszorozott biztonságát. Piranesi rajzának szereplőit a megnyitott, örvénylő végtelenség martalékául veti, és a térbeli meghatározatlanság mellé állítja büntetésül az időben való elveszettséget, a teljes kiszolgáltatottságot. Az ő terében elveszett személy a végtelent nem képes magába fogadni, hanem abból csak a semmi szédítő szakadékát tudja átélni. (Ezt a határhelyzetet a mai ember számára még pontosabban közvetítik a múlt század húszas éveinek lenyűgöző némafilmdíszletei, azok a városvíziók, amelyek a gép és az elgépiesedés ember feletti uralmát fejezték ki a legapróbb részletekig realisztikusan a filmvászonra vitt városképekkel. Az utópisztikus városképek elborzasztó és később megvalósított elemeiről, azaz tervként történő felhasználásukról, akár az irodalom, akár a képzőművészet volt a forrás, bőven lehetne írni. Egyetlen példát mégis kiemelek: a dekonstruktivista építészet is előszeretettel hivatkozik Piranesire, és belső tereik – például a Coop Himmelblau drezdai UFA filmszínháza – valóban realitássá változtatják a térbeli szakadékélményt.)

Piranesi egyik eszköze a lépték torzítása. Mint az antik romok rajzolóját ragadhatta el a hév, hogy a közvetlenül tapasztalt, az emberi léptéket meghaladó méretű épületelemeket, magasságokat, fesztávokat, képzeletében és rajzaiban egy nagyságrenddel megnövelje. Az erőjáték, a konstrukció hiteles, csak az ember, a mindezt létrehozó alkotó (vagy jogos a kétely, és valóban csak titánok műve lehet, amit Piranesi ábrázol?) vált nyomorúságos hangyává.

Makovecz építészetében a nagyítást részben Piranesi ihlette, bár tőle nemcsak távol áll a börtönélmény szuggerálása, hanem egyenesen a szabadság felé vezető utat keresi minden egyes esetben, amikor az egzisztenciális bizonytalanság helyzetébe hozza valóságos vagy képzelt tereinek látogatóit. A felnagyított antik oszlop a forradalmi építészet óta kedvelt eszköz az építészetben, ironikus és fellengzős formában egyaránt. A piliscsabai Stephaneum előcsarnokában három méter átmérőjű, belsejében csigalépcsőt rejtő oszlopa tiszteletadás Piranesinek, de egyúttal a Piranesi-féle végtelen kiszolgáltatottság visszahelyezése is az emberi közegbe, ahol a mérhetetlen oszlopot kisvárosi lépték és megépített erdő veszi körül vigasztalásul. Hasonlóképpen Piranesi módjára léptéke vesztett kupolát borít a százhalombattai templom tere fölé, amelyet betonból nőtt, fénykarú fák emelnek a magasba. Piranesiből ezúttal sem a reménytelenséget idézi, hanem az antik világ méretekben kifejeződő nagyságát és szépségét, a felejtés szakadékában elveszet Aranykort. Makovecz gesztusában különösen fontos a megvalósíthatatlan megvalósításának szándéka: „Ha minden ilyen múlttalan és jövőtlen, nem lenne vidám és emberhez méltó dolog hinni legalább töredékes és vitatható fikciókban? Nem nagyíthatnánk világűrszélviharrá makogó kis dalocskáinkat, nem nagyíthatnánk dombocskáinkat, nem építhetnénk a szárnyaló harangkondulásnak többtonnás szárnyakat? Nem önthetnénk hatalmas betonfákat acélformába? Nem építhetnénk megfásodott fényt íves, ferde fatámaszokból, melyek egy méretenincs kupolát tartanak? De, de igen. Épül ilyen templom. Megépül egy fikció, egy mondat kihallatszik majd a szakadékból, és végleges alakot ölt anyagokból és jelen akar lenni a világban tapinthatóan és láthatóan" (Makovecz Imre: *Piranesi és Borges*, részlet).

Ugyanígy lát neki, hogy feldolgozza a másik nagy példa- és előkép, Sir John Soane (1753–1837) építészetének számára időszerű tanulságait. A Piranesit kedvelő és rajzait gyűjtő és tőle a méretek mámorát is átvevő Soane már a gyakorlat embere, bár megjegyzendő: saját terveit nemegyszer antik romokról készült rajzok formájában készítette. Munkáit azonban áthatja egy kelta hagyomány is, a rejtélyek, titkok, meglepetések világa, amelyben a meglátott, felfedezett és megértett jelenség sem önmaga, hanem csak utalás egy másik, mélyebb rejtélyre. Az álomvilág sajátos, megfoghatatlan természete ez, amellyel Soane – elsősorban saját, ma múzeumnak berendezett házában – szembesíti a látogatót.

Tisztelet Sir John Soane előtt – ez volt Makovecz londoni saját kiállítási pavilonjának lényege –, Soane-másolatok, a valóságos térérzetet felborító tükrök és az épületben álló kétarcú lények álomszerű beszédhangjainak színpadszerű díszletei és eseményei között. Ez a pavilonterv összegzője egy tervsorozatnak, amelynek tagjait az a törekvés tartja össze, hogy a látogató Makovecznek az építészetről, a kultúráról, a történelemről szóló éppen időszerű mondanivalóját közvetlenül átélje. Az 1978-as kiállítóépület, bár rajza konkrét felkérésre keletkezett (egy németországi ismerőse kérte meg Makovecz Imrét a kis múzeum megtervezésére), mégis az első, amelynek lerajzolásakor is nyilvánvaló lehetett, hogy több esély van rá, hogy a rajz őrizze meg a koncepciót, mint az elkészült mű. Ennek ellenére erre a tervre is jellemző a kivitelezési cél, a megvalósítható szerkezet, a részletmegoldások,

az anyaghasználat végiggondolása, amelyek nemcsak abból fakadnak, hogy eleve a megvalósítás szándéka dominált, hanem azt az álláspontot is tükrözik, hogy nem is hiteles az a gondolat, amely eleve megvalósíthatatlan, vagy azt számításba sem vevő koncepciót tartalmaz.

(Csak a kilencvenes évek közepétől, a budapesti világkiállítás lemondásától találok példákat olyan rajzokra, amelyek esetében nyilvánvaló a rajzzal történő kifejezés szándéka. Makovecz számára a rajznak korábban nem volt önálló értéke, csak amennyi a megvalósítás folyamatában meghatározott szerepéből adódott. Ez az oka annak is, hogy eredeti rajzainak többsége elkallódott, legföljebb másolatokban maradtak fenn, mert akár az épület elkészülte, akár a beruházás elmaradása elég ok volt rá, hogy nyomuk vesszen. Rajzkiállítása kapcsán különösen fontos hangsúlyozni azt a különbséges, ami őt a rajzaikkal hírnevet szerzett építészektől elválasztja. Az építészeti rajzok jelentősége a XIX. század végén, a XX. század elején nőtt meg, amikor túl sok nagyszabású terv maradt megvalósulatlan, és az építésziskolák és hallgatóik gyönyörűen kidolgozott terveivel hirdethették oktatásuk színvonalát. Az első világháborút megelőző és azt követő években az ezoterikus szellemi iskolák befolyása egyik oldalról, a mozgalmi eszmények terjedése a másik oldalról sok építészt késztettek arra, hogy az adott helyzetben nem materializálható elképzeléseiket, művészi rajzok formájában hozzák nyilvánosságra, ez a sajátos viszony jellemezte a német expresszionista építészeket – Gläserne Kette – éppúgy, mint az orosz konstruktivistákat vagy az olasz futuristákat. Tevékenységük részben érintkezett a már említett filmdíszletek konstruktivista, expresszionista és futurista városvízióival. Végül a hetvenes években, előbb a spekulatív, majd a divatépítészet térhódításával és a művészeti galériák felismerésével, hogy az építészek rajzaiból is érdemes üzletet csinálni, tettek szert egyre nagyobb jelentőségre a műalkotásként kivitelezett és természetesen a képzőművészeti trendek alakulásának hullámait követő építészgrafikák. Vannak építészek, akik következetesen távol tartották magukat a gyakorlattól, és kizárólag rajzaik révén váltak híressé – például Lebbeus Woods –, meg is kérdőjelezve az építészeti alkotás, a materializált gondolat létjogosultságát – valójában ez kísérlet Piranesi bűvészmutatványának megismétlésére. Ebben a korszakban rendezik meg egymás után a meg nem épült Amerika, Berlin, Bécs terveit bemutató kiállításokat, amelyek elkezdik megírni a meg nem történt építészettörténetet.)

Folytatva a kiállítási épületek sorát, a következő a megvalósult sevillai pavilon, amely eleven példaként mutatta be, hogyan lehet különféle érzékekre ható impulzusok szintézisével érzékennyé és többféle média által hordozott üzenetekre fogékonnyá tenni a látogatót, közöttük azonban az építészet játszotta a legerősebb és a többit összehangoló szerepet. (Érdekes és jellemző módon a sevillai épületről gyakorlatilag semmilyen eredeti építészeti rajz nem maradt fenn, néhány kicsiny vázlaton kívül – természetesen megmaradtak a kivitelezéshez szükséges szerkesztett rajzok –, és ezzel kapcsolatban felvetődik a statisztikailag jogos, ám rejtélyes megfigyelés, hogy minél látványosabb, részletesebb tervek készültek egy épületről, többnyire annál kisebb volt az esély, hogy az meg is valósuljon. Nem maradtak

megjelenítő erejű külső-belső távlati képek a százhalombattai templomról, az egri uszodáról, a Stephaneum épületéről sem, az eredeti elképzelést ettől függetlenül sikerült minden részletében megvalósítani.)

Ezután következett a budapesti világkiállítás központjának Somogy és Zala tájegységét képviselő pavilonja, az üvegfödém, a tükröződés, a fent és lent azonosságának és különbségének játékára épülő térillúzióval, ezúttal egy dombház és egy magyar parasztház kettősében. A sorozat végén jutott el Makovecz a londoni pavilonhoz, amely – az egész életművet végigkísérő – tükrözés és takarás kettősségének legszélsőségesebb, ám természetesen megvalósítható példája. Ezeknek a zárt centrális tereknek az a lényege, hogy olyan térbeli helyzeteket hoznak létre, amelyekben a látogató megszokott térérzékelése csődöt mond. Nem erőszakosan, mechanikus eszközök segítségével történik ez, hanem a gondolkodásban élő és a térre vonatkozó kép megzavarásával, az automatikus működésből való kibillentéssel. A látogatónak szembe kell néznie a bizonytalansággal, de ez azonnal a fokozott éberség, a tudatos térélmény kialakítása felé tereli. Csak saját tapasztalattal nyerhet tiszta képet arról, hogy mi a valóság és mi az illúzió abból, ami körülveszi. Az illúzió azonban olyan körültekintően és teljes körűen van jelen, hogy a kérdésre nem egyszerű választ kapnia. Hogy a tükörkép bárhol találkozzunk is vele, voltaképpen valóság-e vagy látszat, szubjektív vagy objektív jelenség, erre nem olyan egyszerű válaszolni.

A kettősség nem csak ezekre a tervekre igaz. Éppen a rajzok különös, álmok és konkrét tervek közötti átmeneti jellege leplezi le azt a kettősséget, hogy Makovecz épületei maguk is a lehetséges és lehetetlen világ határán épülnek. Úgy is meg lehet ezt közelíteni, hogy Makovecz nem mond le a képzeletében megszülető kép és a megvalósítandó ház azonosításának igényéről, nem hajlandó tudomásul venni a [...] mindenkinek kijáró kudarcot. Lehet, hogy az építkezés során szembesülni kell emberi mulasztások, nemtörődömség, technikai gondok okozta nehézségekkel és akadályokkal, de az álom realizálása, a szellemi eredetű kép materializálása mellett mindvégig kitart. A közvetítő rajzok is ezen a magas feszültségen születnek meg, és megalkuvás nélkül hordozzák – a megvalósíthatóság látszatával nem törődve – álombeli létük finom jegyeit. [...]

Makovecz munkáját minden időben jellemezte, hogy teljes figyelemmel fordult az alkotás felé. A tervezés olyan elmélyült, egyénisége minden energiáját összpontosító folyamat – legalább az ihletett percekben –, amely egyszerre többrétűen nyilatkozik meg. A tervvázlatok mellett a pauszokon versek, leírt víziók olvashatóak, egy-egy formai motívum variánsai, mint a hetvenes évek közepén éveken át folytatott meditatív jel-elemzés folyamatában. Évtizedeken át gyűltek, gyűlnek egy templomi zászló keresztrúdjára függesztve mindazok a feljegyzések, rajzok, fényképek, levelek, amelyek nem tudnak beleépülni a velük születő házak falaiba, legfeljebb indulatban és érzésekben. De maguk a tervek ugyanannak az emberi megnyilatkozásnak más, de éppúgy nem redukált változatai. Ami fantáziarajznak tűnik, káprázatnak, az is a megvalósítás igényével abból a szándékból fakad, hogy a legtisztább szellemi forrást tükröző álomkép is gáncs nélkül valósuljon meg, Makovecz nem mond le semmilyen parányi részletről, amely az isteni teljességet csorbítaná. [...]

Sajátos motívumok, amelyek így vissza-visszatérnek Makovecz tervein, egy-egy nem közvetlen építészeti funkciót hordozó elem, amelyek azonban az építész felfogása szerint a teljes körű kommunikáció részei: az épületben felbukkannak saját előzményeinek vagy elpusztult, hajdanvolt környezetének töredékei. Lenyomatok a táj sajátos építészeti hagyományiból, esetleg különös metamorfózis: növényi vegetáció eredményeképpen behatol az épületbe, tájjellegű helyzeteket teremtve vagy csak egy-egy motívumával, eleven faként, amely szervesen beleépül a szerkezetbe, vagy kinyilatkoztatja szem elől rejtett tulajdonságait: a föld alatti rétegek anyagát és jellegét, ősidők geológiai mozgásait őrző karakterét. A föld alatti világ nemcsak morfológiai képleteket vet a felszínre, elsüllyedt kultúrák emlékeit is. A tükrök végtelen labirintusokat állítanak elő a termekből, másutt hatalmas parabolaernyők borulnak az emberek fölé, amelyet ott folyamatosan jelenvalóvá tesznek távol eső tájakat vagy városokat. Az épületekben összemosódnak a kint és bent fogalmai, a folyosók kisvárosi utcák, egyes szobák önálló házak, a házban erdő nő, patak folyik rajta keresztül, múltbeli és jövőbeli látványok jelennek meg benne egyszerre. A ház etimológiai elemzés eredményeképpen az önmaga részeit jelölő szavak jelentéstartalmaiba öltözik, és mint sohasemvolt élőlény gubbaszt a helyén. Sőt beszélni is kezd, falaiból hangok áradnak, és nemcsak az ajtaja szárny igazi tollakkal, hanem odabenn is angyalok állnak mint szék, szekrény, szentségtartó vagy egyszerűen: angyal.

Makovecz Imre 1999-ben látott neki, részben megbízások elmaradásából adódó nyugtalanságban, hogy egy őt régóta érdeklő kérdéssel szembenézzen. Mindig voltak körülötte véletlenszerűen fölbukkant képeslapok, fényképek olyan tájakról, növényekről, táj és épület szimbiózisáról, amelyek valamilyen, az emberi alkotóerőnél nagyobb erő jelenlétét sugallták, amelyek hátterében nem látható, de érezhető valamikori tudatos formálóerők működése. Nekilátott, hogy a maga számára tisztázza és másoknak is megjelenítse a tájakban rejlő építészetet, akár mint romot, akár mint lehetőséget. Így keletkeztek az Externsteine szikláinak, a Grand Canyonnak és más kihívóan izgalmas és energiát sugárzó tájaknak az egykori vagy jövőbeli látképei, nem a science fiction spekulációja, hanem a táj természetének interpretálása eredményeképpen.

Különös felfedezés járult ezekhez a rajzokhoz Karl Blossfeld fotógyűjteményének tanulmányozása révén. A növényi rügyek, kibomló levelek és virágok minden másnál erőteljesebben és szemléletesebben tükrözik a természetben rejlő formaerőket, erejüket és szépségüket. Az Atlantisz-sorozat ezt a természetes formaerőt nagyítja fel Piranesi mintájára, ezáltal a természet saját formái válnak építészeti léptékű elemekké. Ezek a rajzok nem tervrajzokként születtek meg, bár a sorozat több lapja konkrét megbízásokhoz kötődik és alakul át végül építészeti részletrajzokká. Egyúttal azonban az ember és természet, az épített és teremtett környezet viszonyának alapkérdéseit teszik fel, az építészet egész jövőjének legfontosabb kérdéseire utalnak: lesz-e erő, képesség, felismerés elegendő a természet formaalkotó erőivel együttműködni, mert csak annak az építészetnek van létjogosultsága, amely képes belül felfedezni és megérteni az álomképet létrehozó szellemi erőket, és azt tudja a külső világban is megjeleníteni. ✠

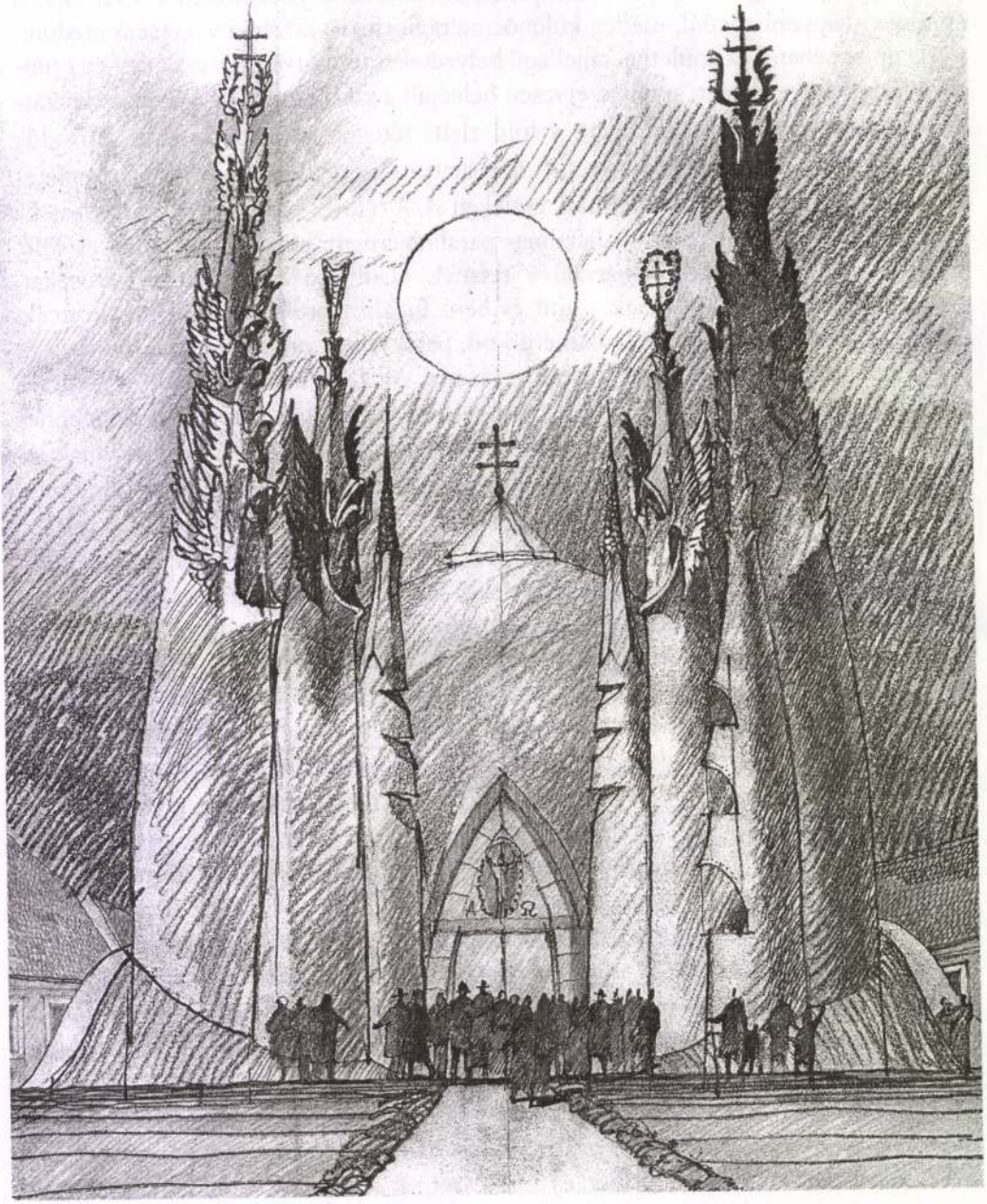

ÉPÍTÉSZ
ARCHITECT Makovecz Imre

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Stephaneum

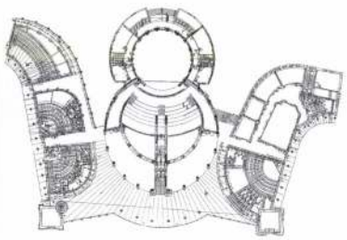

Catholic University, **Stephaneum** | Piliscsaba, 2001

A STEPHANEUM nagy előadótermének és színpadterének dőlő-emelkedő kupolái nem annyira geológiai, mint inkább kulturális kataklizma képét állítják elénk. A sárospataki közlekedés csövei olyan utcákká alakultak át, helyeket a természet – a mennyezet lombként borul a járókelők fölé – és egy kisváros házai – a különálló kisebb előadótermek – alkotnak. A középkori kisváros házai a 70-es évek eleje óta fontos előképek Makovecz számára. Nemcsak ház a házban helyzet, hanem város és táj együttese, egész univerzum, ami egyetlen lényszerű tető burkán belül kibontakozik. Miközben az oktatás számára nyilvánvaló annak előnye, hogy a különféle előadások a kisváros különböző házaiban folynak, és ezek között mozogni a közösségi létnek minőségileg magasabb szintjét jelenti, mint egy folyosón találkozni a másikkal; aközben a valódi léptékviszonyok tudatosítása olyan konceptuális folyamat része, amely az önmagukra vonatkozó élménnyel is szembesíti a diákot.

Gerle János ■

FOTÓK: **PICTURES** · SZÁNTÓ TAMÁS

THE FALLING-RISING domes of the Auditorium Maximum and the stage section pf Stepheaneum do not present us with the image of a geological cataclysm: what we can see here is a cultural one. The tubes of transport in Sárospatak have been transformed into streets created by nature – the ceiling leans over passers-by as if the foliage of trees – and houses of a town – the separated minor lecture rooms. The buildings of a medieval town have been important models for Makovecz since the 1970s. The situation is not only that of "a house within the house" but an ensemble of town and landscape, the whole universe, which is develops within the envelope of a single creature-like roof. Whilst for education it has the obvious advantage that lectures take place in various houses of the town, and to commute among these locations will probably generate a higher level of communal life compared to the off-chance meetings on the corridors, awakening consciousness of the real system of scales is part of a conceptual evolution which also makes students face the experience as referring to themselves.

János Gerle ■

Építész / Architect ▸ Makovecz Imre ▸▸ **Belsőépítész** / Interior design ▸ Mezei Gábor ▸▸ **Statikus** / Structure ▸ Pongor László – Pond Mérnöki Iroda ▸▸ **Kivitelező** / Main contractor ▸ Bausystem Kft., Kecskemét ▸▸ **Építtető** / Client ▸ Pázmány Péter Katolikus Egyetem rektori hivatala ▸▸ **Beruházó** / Investor ▸ Csíky Gábor ▸▸ **A Stephaneum megrajzolásában szerkesztőként részt vettek** / Drawings ▸ Vargáné Gerencsér Judit, Nathalie Grekofski, Farkas Erzsébet, Szentesi Anikó, Bata Tibor, Turi Attila, Jánosi János, Rőth Renáta, Zsigmond László, Gulybán Ede, Robogány Andrea

FOTÓK · PICTURES · POLGÁR ATTILA

AZ ALKOTÁS POINT architektúrája a síkban tartott fém-parapetüveg-üveg alkalmazásával folyamatos átmenetet képez a teljes transzparencia, és a tömör, végső soron a „semmi" és a „valami" között. A váltásokat elmosó anyagkezelés ugyanakkor homogén összképet eredményez. A síkban tartott textúra-kollázs foltkezelése azonos Graphisopht Park épületein (melyeket szintén az Építész Stúdió jegyez) megjelenő neoplaszticitással, itt az anyagokat elválasztó mélységi dimenzió hiánya oldja az ottani reliefhatást.

A három tömb vízszintes osztásrendszere vezeti a tekintetet és képezi az indító üvegpengék vertikalitásának ellenpontját. E vertikalitás legteljesebb vizuális kifejtése az éjszakai képtől várható, a függőlegesen megvilágított pengék vonalkódként, a nagyváros emblematikus jeleként lesznek érzékelhetők. Az épület telepítése az Alkotás úttal párhuzamos tömbhasábok, illetve azokba változó szögeltéréssel illesztett háromszögek kompozíciójából áll. Az összekötő szárny szimpatikus gesztussal az épület keresztengelyébe illesztett, így a bővítés előtt álló Sportkórház felé is – annak ligetes telepítését figyelembe véve – fellazított térfallal kommunikál.

Az épület sikerrel válik jellé, és sikerrel képezi, sőt kommunikálja építészeti eszközökkel környezetének mozgásban lévő elemeit.

Wesselényi-Garay Andor ■

Alkotás Point Irodaház

Alkotás Point office block | Budapest, 2002

ÉPÍTÉSZEK
ARCHITECTS

Keller Ferenc
Hőnich Richard
Cságoly Ferenc

MODELLING A DYNAMIC perception shifted in time, design of Alkotás Point – or, rather, the application of metal, parapet glass and glass intentionally kept in plane – create an unbroken transition between total transparency and the solid – ultimately, between "nothing" and "something". Besides blurring the changes, the use of materials results in a homogeneous overall image. The texture-collage kept in plane features a system of patches identical with the neoplasticity featuring the Graphisoft buildings. Here the lack of the dimension of depth separating materials which dissolves the relief-effect seen at work there. The design with a more graphic floor-plan governing the three blocks with a horizontal system of subdivisions leading the viewer's glance and creating a contrast with the verticality of the starting glass-blade. The most complete visual elaboration of this verticality can be expected of the night view when the baldes vertically illuminated appear as if a barcode to be perceived as emblematic signs of the metropolis. Located along Alkotás út, the settlement comprises prismatic blocks running parallel with the road, alternating with a composition of triangles fitted in at turns of angle varying in degree.

Andor Wesselényi-Garay ■

»» **Generáltervező** / General design ▸ Építész Stúdió Kft. »» **Építész felelős tervezők** / Architects ▸ Keller Ferenc, Hőnich Richard, Cságoly Ferenc – Építész Stúdió Kft. »» **Építész munkatársak 1** / Fellow architects 1 ▸ Szabó László, Szendrei Zsolt, Tündik Ferenc – Omega Design Bt. »» **Építész munkatársak 2** / Fellow architects 2 ▸ Fialovszky Tamás, Ivanics Éva, Sajtos Gábor, Csikós Bálint – Építész Stúdió Kft. »» **Tartószerkezet** / Structure ▸ Volkai János, D. Hetesi Lilla – TM Janeda Kft. »» **Épületgépészet** / Plumbing ▸ Oltvai András – Oltvai Gépész Stúdió »» **Elektromos tervezés** / Electrical planning ▸ Kun Gábor – HungaroProjekt Mérnökiroda K »» **Épületszerkezet** / Structure ▸ dr. Becker Gábor – ADECO Kft. »» **Környezet-kert tervezés** / Landscape ▸ Karádi Gábor – Land - A Kft. »» **Közmű** / Outdoor utilities ▸ Antosikné Magay Hanna – Főmterv Rt. »» **Akusztika** / Acoustics ▸ Kotschy András »» **Beruházó** / Client ▸ AIG/Lincoln Kft »» **Generálkivitelező, I. ütem** / Main contractor, 1st phase ▸ ERA Építő Rt. – STRABAG

Elszállítják-e Makovecz Imre emlékművét?

Az alkotás megfelelő, a helyszín alkalmatlan – állítja a Budapest Galéria

Szobába bezárt ember, a betonbunkerhez hasonlító szoba teteje nyitott, de szögesdrót keretezi. Az építmény rácsos oldalán bepillantva egy háttal ülő alakot látunk, ha felpillantunk, a tükörben saját magunkkal nézünk farkasszemet, a rácson túl, bezárva. A *Rázsó* Edit pécsi nyugdíjas megbízásából *Makovecz* Imre és *Péterfy* László által elkészített alkotás az 1944 és 1989 között Magyarországon meghurcoltakra, meggyötörtekre emlékeztet, azokra, akik nem haltak meg, de az életüket tönkretették. Kérdés, hogy az I. kerületben, az Attila út 29. számú házzal szemben lévő parksávban ki bukkan rá e különös emlékműre.

A főváros hivatalnokai rábukkantak, és az alkotókat felszólították, hogy a *Budapest Galériától* szerezzenek be szűrivéleményt, a galéria azonban elutasította Makovecz Imre beadványát, mondván: utólag nem zsűriznek. Az emlékmű készítőinek újabb levelére, amelyben a fővárosi utasításra hivatkoznak, nem érkezett válasz. Hónapok múlva azonban mégis felállt a *Budapest Galéria* bírálóbizottsága – szakértői *Csíkszentmihályi* Róbert szobrászművész, *Jeney* Lajos építész és *Wehner* Tibor művészettörténész. Megszületett a zsűri állásfoglalása. *„A bizottság a jelenlegi helyszínt alkalmatlannak találja. Javasolja tehát olyan – az emlékmű kvalitásaihoz méltó – helyszín megkeresését akár a fővárosban, akár másutt az országban, amely összhangban van a mű jelentésével, és segíti abban, hogy köztéri emlékmű funkcióját betöltse"* – szól a Budapest Galéria áprilisban kiadott állásfoglalása.

Mi lesz az emlékművel? – kérdeztük Makovecz Imrét, az építészalkotót, és megkerestük a *„másik oldalt"* is, a Fővárosi Közgyűlésnek ajánlási joggal bíró Budapest Galéria igazgatóját, *Zsigmond* Attilát.

– Az '56-os hősök egy csoportja évekkel ezelőtt elhatározta, hogy a kommunista évtizedek áldozatainak közös emlékművet emel a fővárosban – kezdte Makovecz Imre. A törvényes előírásokat betartva megkísérelték végigjárni az ilyenkor szokásos utat. Ez az ő esetükben kálváriának bizonyult, egyik hivatalból a másikba küldték őket – döntés, engedélyezés nem született. Figyelemmel követtem ezt az eljárást, és levontam a megfelelő következtetéseket. Amikor Rázsó Edit, öreg, pécsi patikusasszony felkeresett, és megkért, készítsem el a magyarországi szocializmus negyvenöt évének összes áldozatára emlékeztető emlékművet, igent mondtam. A *Magyar Művészeti Akadémia* nevében az örökhagyást elfogadtam – Rázsó Edit a házát végrendeletileg ajánlotta fel. Kizárt dolognak tartottam a törvény diktálta engedélyeztetési út bejárását, hiszen az idős hölgy akkor biztosan nem látja felállítva az emlékművet. Nem kértem a fővárostól területfelhasználási engedélyt, nem kértem a emlékmű-felügyelőségtől sem engedélyt, és előzetesen a Budapest Galériát sem kértem fel a terv zsűrizésére. Egyszerűen elhatároztam magam, és helyet kerestem a Péterfy László szobrászművész barátommal közösen készített műnek. Szándékosan polgári, nyugodt, eldugott helyet választottunk, ne köthessen belénk senki. Az első kerületet választottam – a polgármester, *Katona* Tamás évtizedes jó ismerősöm, a tervek bemutatásakor csak annyit kért, hívjam meg az emlékmű avatására, és adjak be egy kérelmet az I. Kerületi Polgármesteri Hivatalba. A kilencszázezer forintból megépített emlékművet így, törvénytelenül állítottuk fel három évvel ezelőtt.

– Kinek tűnt fel a törvénytelen emlékműállítás?

– A fővárostól telefonáltak ránk az I. kerületből származó lakossági bejelentés alapján. Megkérdezték, hogy tudatában vagyok-e annak, hogy a büntető törvénykönyv paragrafusába ütköző cselekedetet követtem el. Megkérdeztem, mit tegyek azért, hogy legalizáljuk a törvénytelen cselekedetemet, és a műemlék a helyén maradhasson. Űrlapokat kellett kitöltenem, terveket, fotókat adtam be, majd nagy csönd következett. Egyszer csak odáig jutott az ügyintézés, hogy felszólítottak, a Budapest Galériával zsűriztessem le az emlékművet. Így született meg, az alkotók meghallgatása nélkül, a zsűri állásfoglalása, amely megdicsér, és közli, hogy az alkotásnak új helyet kell keresni. *„A bizottság – a művet megismerve – sajnálattal állapította meg, hogy ezen a helyen, e történelmi emlékekkel asszociatíve és virtuálisan is igen gazdag, a közvetlen építészeti környezetet illetően határozottan polgári miliőben a mű nem tudja kifejteni hatását. Ezen a helyszínen nem lehet megrendülni, a nagy forgalom és a művet körülvevő gazdag látványegyüttes miatt emlékezni is alig"* – írják a szakértők.

Zsigmond Attila, a Budapest Galéria igazgatója elmondja, a galéria állásfoglalása szerint az emlékmű jelenlegi helye nem szerencsés a művészi mondanivaló megértéséhez, ezért javasolják *„az emlékmű kvalitásaihoz méltó helyszín megkeresését akár a fővárosban, akár másutt az országban"*.

– Hangsúlyozni szeretném, nem ellentétes felek vitájáról van szó. Személy szerint őszinte tisztelője és barátja vagyok Makovecz Imrének és Péterfy Lászlónak – mondta Zsigmond Attila.

– Mi okozza a félreértést?

– Nincs félreértés. Képzőművészeti alkotás budapesti felállításánál az önkormányzati törvény kötelezi az alkotókat, hogy a Fővárosi Önkormányzat engedélyét beszerezzék. A már felállított emlékmű esetében – feltételezve, hogy jóhiszeműen történt a törvényes út kikerülése – vállaltuk az utólagos zsűrizést. Makovecz Imre kérésének eleget téve, a galéria megfogalmazta a saját vélményét. Az alkotás művészeti értékeit elismerve, a bírálóbizottság véleménye szerint nem szerencsés helyszínt választottak a művészek.

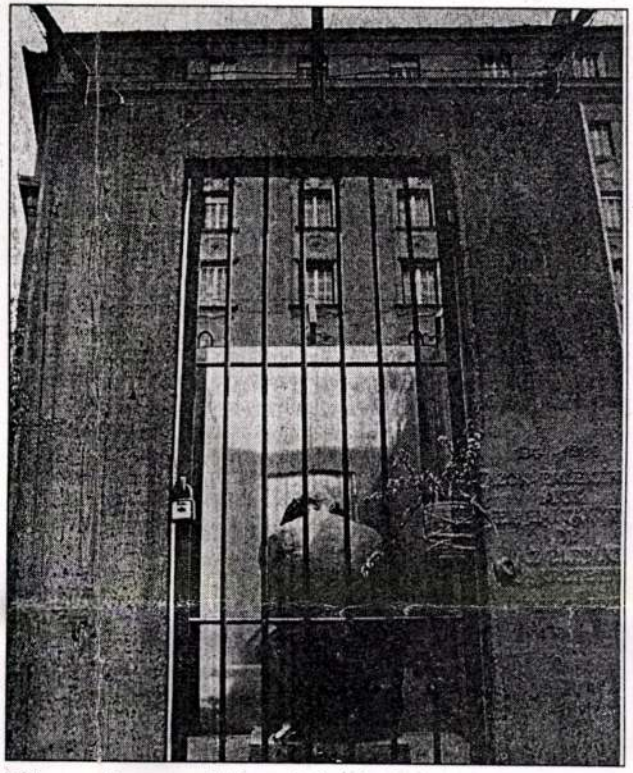

Makovecz Imre munkája az I. kerületben, az Attila út 29.-es számú házzal szemben áll

Schiller Zsuzsa felvétele

– Miért nem jó a helyszín?

– A békés polgári környezetben, gondosan parkosított területen – ahol a fővárosi kertészet virágbemutatót szokott tartani – magára marad a drámai műalkotás. Hatásosabb volna kietlen, kevésbé gazdag helyen elhelyezni az emlékművet, ahol a helyszín tovább értelmezi a mondanivalót. Senki sem akarja eldugni, éppen ellenkezőleg, a megfelelő helyszín megtalálásával tovább lehetne növelni a hatását. Ez a szakmai bírálók véleménye szerinti javaslatunk; az általunk megfogalmazott szakvélemény önmagában azonban jogilag senkit nem kötelez semmire. A Budapest Galéria művészeti szakintézmény.

– A Fővárosi Közgyűlés, amelynek többsége nem feltétlenül rokonszenvez Makovecz Imrével, mégiscsak az önök állásfoglalása alapján dönt.

– A közgyűlés valóban a mi szakmai véleményünket veszi figyelembe. A legszélsőségesebb esetben a közgyűlés felszólítja az alkotókat és a galériát, kezdjenek megbeszéléseket az új helyszín kiválasztásáról. Még egyszer mondom, kizárólag szakmai véleménykülönbségről van szó.

– Mégis kíváncsivá tesz, hogyan folytatódik az ügy. Mi a kijárt útja az engedély nélkül felállított alkotások törvényesítésének?

– Nincs kijárt út, mert nagyon ritkán fordul elő ilyesmi. Az emlékműállítók általában betartják a törvény szabályait.

– Makovecz Imre szerint még ma sem állna az emlékmű, ha bevárja a hatósági engedélyezést.

– A törvényes eljárás ideje körülbelül három hét, de ha Makovecz Imre sürgősséget kér, talán két hét alatt is elvégezhető lett volna.

– Mégis mi lesz a sorsa az emlékműnek? Az alkotók nem hajlandók elvinni, önöknek pedig csak ajánlási joguk van.

– Garantálom, hogy sem a Budapest Galéria, sem a közgyűlés nem tesz egyoldalú lépést. Bár a művészek nem a törvénynek megfelelően jártak el, mi tiszteletben tartjuk az alkotók szándékát – mondta érdeklődésünkre Zsigmond Attila.

– Makovecz Imrét mi háborította fel ebben a történetben?

– Nem akarok indulatos kijelentéseket tenni – válaszolta Makovecz Imre. – A cél számomra világos. El akarják távolítani a Tabánban elhelyezett, a diktatúrák áldozatainak emléket állító alkotást. Ez önmagában is felháborít minden alkotóművészt. Ami még ennél is jobban elszomorít, az az eljárás módja. Az *„úri aljasság"* a magamfajta ember számára elviselhetetlen. Ez az ügy pedig erről szól. Nem játszik senki nyílt kártyákkal, alattomban támadnak művet és művészt.

– Mi lesz a sorsa a „börtönben ülő" embernek?

– Nem vagyok hajlandó más helyre áthelyezni. Vigye el, aki meri. Öt tonna, nem lesz olcsó. Mindenesetre mi lefilmezzük, és hírt adunk róla a határon túl is.

Rosdy Tamás

Makovec Irma

MN 1997. május 3. 17

Népszabadság
1997. július 1., kedd

Szellemi szentély Ladányban

Építészeti elvek a fenntartható környezetért

A mai nappal kezdődjék el a túlélés forradalma! – ez olvasható annak a zárónyilatkozatnak a bevezetőjében, amelyet az *Építészet, természet, művészet* című szimpózium résztvevői fogadtak el a Nádasdy Akadémián. A kanadai–magyar együttműködés révén létrejött nádasdladányi akadémia rendezvényén – azon 230 magyar és 40 külföldi építész, építésznövendék, kerttervező, képzőművész és még több érdeklődő jelent meg – azt igyekeztek körvonalazni, hogy mi az építészet szerepe a környezetvédelem globális feladatán belül.

A túlélés forradalma kifejezés drámai hangja Földünk és környezetünk drámai helyzetét tükrözi, a bolygóét, amely elérkezett tűrőképességének határához. Az akadémia elnöke, *Nádasdy Ferenc* szerint azokat az óriási feladatokat, amelyek e kritikus helyzet megoldása során az emberiség előtt állnak, nem globális, sokkal inkább helyi erőforrásokkal, kezdeményezésekkel lehet eredményesen elvégezni.

A június 20–21-i tanácskozás résztvevői tudatosan választottak más célkitűzést, az ENSZ által szervezett óriási világkonferenciák zárónyilatkozataiban szereplő „fenntartható fejlődés" helyett. Nádasdy úgy véli: az elmúlt években bebizonyosodott, a fejlődés fogalma mindenki számára mást jelent, és korántsem biztos, hogy csak pozitív tartalma van. A Nádasdy Akadémia inkább a „fenntartható környezet" elvét választja iránytűnek – és azzal elsősorban a fiatal nemzedéket és a döntési helyzetben lévő, gazdasági és politikai hatalommal rendelkező személyeket kívánják megcélozni.

A szimpózium első napján tartotta meg előadását *Makovecz Imre* és indián származású kanadai kollégája, *Douglas Cardinal*. És bár ők ketten két teljesen különböző világot és stílust képviselnek, előadásaikból kiderült, hogy jóval több dolog köti őket össze, mint ahány elválasztja egymástól. Cardinal ma is minden munkájának elkészítése előtt visszatér őseihez, az öreg indiánok közé, hogy erőt merítsen abból a szellemi energiából, amit köztük talál – és mindaz, ami ezek után benne kialakul, szilárd alapja lesz következő munkáinak. Cardinal üzenete egyszerű: mindenki önmagáért felelős. Ezt úgy fejezte ki, hogy „mindannyian harcosok vagyunk, és magunknak kell küzdenünk azért, amiben hiszünk". Épületeinek, köztük a kanadai Museum of Civilizationnak falai között sétálva valóban a szabadban érezheti magát a látogató.

Makovecz Imre maga helyett műveivel igyekezett bemutatni hitvallását, szavaival pedig megerősítette, hogy teljes szívével támogatja a Nádasdy Akadémia célját, a környezet védelmét.

Charles Simon kanadai építész meghökkentő adattal kezdte előadását: életünk több mint 90 százalékát épületekben, falak között töltjük. Ezért sem mindegy tehát, milyenek azok a belső terek, amelyek egyre inkább meghatározzák életünk minőségét. És mivel aligha valószínű, hogy e falak közül egyhamar ki tudnánk törni, ezeket a tereket kell úgy kialakítanunk, hogy bennük minél kevésbé érezzük magunkat bezárva. Simon egyebeken kívül a svéd példára hivatkozott, amikor a környezetvédelem programjának kidolgozásáról beszélt. A svédek a „négy lépés" tervét kifejlesztve, elfogadták azokat az alapelveket, amelyeket mindenkinek szem előtt kell tartani, bármilyen tevékenységet végezzen is. Az alapelvek egyik legfontosabb eleme: nem terhelhetjük meg jobban a környezetünket annál, mint amennyit az még képes feldolgozni.

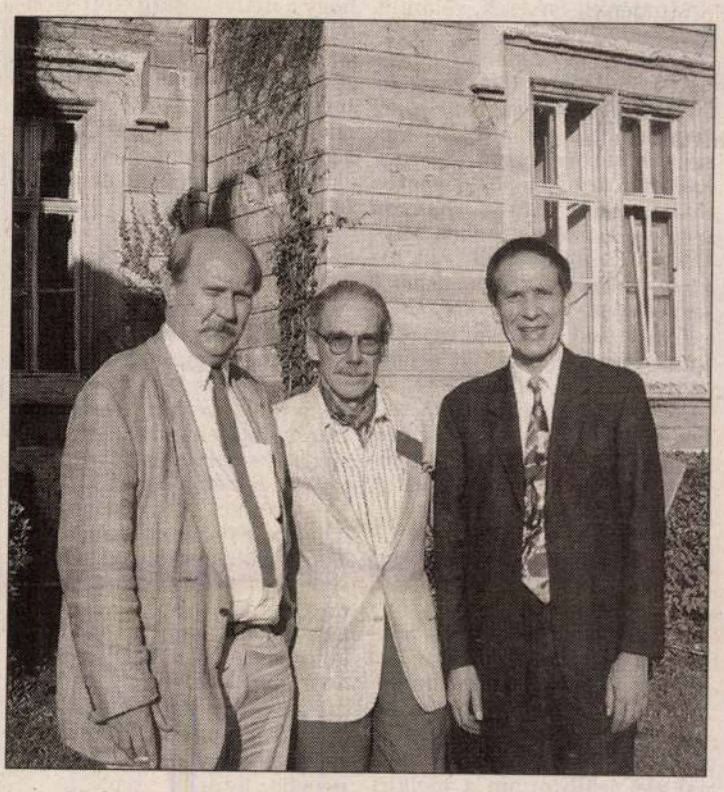

Makovecz Imre, Nádasdy Ferenc és Douglas Cardinal

A szimpózium szekcióüléseinek résztvevői felhívásokat fogalmaztak meg, amelyeknek teljesítése véleményük szerint elemi fontosságú ahhoz, hogy mesterséges és természetes környezetünk a helyes irányban fejlődjön. Elsőként kiemelték: jogsértőnek és alkotmányellenesnek tartják az építési törvénytervezetnek azt a részét, amely miatt az önkormányzatok elveszítik a területrendezés és -fejlesztés, a területgazdálkodás feletti jogot, valamint az elsőfokú építési hatóság jogkörét. Nem tartják jó megoldásnak, hogy újból központi íróasztalok mögül döntsék el, kell-e egy épület egy településnek vagy sem. Felkérik ugyanakkor a Magyar Építész Kamarát, vizsgája felül a tervezésre jogosult építészek körét, különös tekintettel a lakóépületek tervezőire mint a jövő nemzedék életét alapvetően meghatározó tervek alkotóira.

A zárónyilatkozat szorgalmazza ezenkívül az ökológia mint tantárgy bevezetését az iskolákban, valamint az építésznövendékek és fiatal építészek folyamatos párbeszédét a társszakmák képviselőivel. Fontosnak tartják olyan adójogszabályok bevezetését, amelyek az ökológiai ésszerűséget támogatják. Mivel az energiatermelés okozta környezetszennyezésnek majdnem a fele a lakossági energiafogyasztásból ered, az építészeknek az energetikai szakemberekkel együtt szorgalmazniuk kell az energiatakarékos és az újra hasznosítható energia felhasználásának elterjesztését. A mindenkori kormányzatnak pedig – olvasható a nyilatkozatban – anyagilag is támogatnia kell a hazai energiahasznosítási programokat és azoknak a módszereknek, eszközöknek a fejlesztését, amilyen például a hőszivattyú, a napelem vagy a geotermikus energia.

A Nádasdy Akadémia ezzel a szimpóziummal kezdte meg gyakorlati működését a fokozatosan megújuló, helyreállítás alatt álló Nádasdy-kastélyban. Az elnök szerint az épület ezután még több hasonló eseménynek adhat majd otthont. Velük a Tudor stílusú kastély fokozatosan igazi szellemi szentéllyé válhat.

Zachar Balázs

Ízelítő az 1997/2. számból

...gy századunk magyar nemzete ...nfoglalókéval vagy Mátyás korá..., de még a Németh László által ... nemzettel sem. A multietnicitás ...uralitással, ami sok hasznos köl... mai európai integráció egyik fő...oblémája. (Hanák Péter: A nem...ái) – Eugene L. Pogany: Ikersor...tőség... (egy olvasó önéletrajza) – ...ei András versei – Vasák Benedek ...országáról – Heller Ágnes: Miért

...: Patai Rafael: Két világ határán ...oight Vilmos: A folklorista Patai ...rientalista – Haraszti György: A ...ael: Kedves János öcsém... (leve...

...ája.

Kirabolt falusi postások

Fényes nappal támadták meg őket

– Mindenkit ismerek, rólam is tudják, hogy ki vagyok – kezdte szomorú beszámolóját a perbáli kézbesítő. – Itt jártam iskolába, korábban az ipari minisztériumban dolgoztam, szintén kézbesítőként. De haza kellett jönnöm a kicsi gyerek miatt. Ami történt, nagyon megviselt, nem is tudom, folytatom-e a munkámat. Azt hiszem, muszáj lesz, mert nehéz a megélhetés.

Cs.-né, aki a perbáli nyugdíjasok pénzével elindult a postahivatalból a faluba, betegállományban van. Elképzelhetetlen dolog történt vele: fényes nappal kirabolták. Egy nyúlánk, magas férfi volt a tettes, aki társával és egy lopott sárga Wartburggal járta a vidéket. A rabló nem teketóriázott, egyszerűen letépte Cs.-né válláról a postástáskát.

– Fél tízkor indultam – folytatta a konyhában a támadást sérülés nélkül megúszó kézbesítő –, leveleket, újságokat és pénzt vittem a címzetteknek. Leértem a polgármesteri hivatal elé, leállítottam a biciklit, mentem volna tovább a völgybe. A magas ürge hozzám lépett, és mondta, keres valakit, tudom-e, hol lakik. Gyanakodni kezdtem, mert ilyen nevű helybéliről soha nem hallottam. Közelebb lépett és a táskámért nyúlt, én meg erősen markoltam a szíjat. Közben segítségért kiáltottam.

–, Hallották az emberek a segélykiáltást?

– Minden bizonnyal. De nem jött elő a házakból senki sem. Ez az, amit nem tudok ép ésszel fölfogni. Miközben a rablóval rángatóztunk, elhajtott mellettünk az úton egy teherautó. A sofőrnek is látnia kellett, hogy az az ember a táskámat rángatja. De meg sem állt. Jó két percig hadakoztunk, akkor aztán az ember letépte a vállamról a táskát, bevágódott a Wartburgba és a társával elszelelt. A szomszédok később úgy mesélték: azt hitték, hogy másvalaki ordibál. De hát én voltam az, a postásuk.

❑

Az újságok azt írták, hogy Cs. J.-nét a rablók leütötték. Ez azonban nem igaz. Csak annyi igaz, hogy a rablók a félmilliós zsákmánnyal bevették magukat a perbáli erdőbe, mire a rendőrség az egész környéket lezárta. Meglett aztán a Wartburg, amelyről kiderült, hogy lopott autó. De ez is érdekes, mert a Wartburg (hétfői) eltűnését csütörtökön jelentette be a gazdája, a perbáli postást pedig pénteken rabolták ki.

A perbáli eset nem volt egyedülálló a sorban. A két férfi június harmadik hetében ugyanígy rabolta ki a mányi, a sóskúti és a kajászói posta alkalmazottait is. Mindig olyan faluban tűntek föl, amelyben biztosra vehetően nem volt könnyen mozgósítható rendőrjárőr. És azt is jól tudták, hogy elkezdődött a nyugdíjkézbesítés ideje.

A perbáli erdőt egyébként hiába zárták le, a bűnözők – egy helybéli tanú állítása szerint – a Wartburgot hátrahagyva terepjáróval menekültek.

Tehát többen voltak.

– Sokszor beszélgettünk a hivatalvezetővel – folytatta rezignált beszámolóját a perbáli postás. – Halljuk, hogy milyen simán ki lehet Pesten rabolni a bankokat. A mi esetünk előtt is mondogattuk: lassan Perbál következik. És tessék. A két fickó különben egész héten itt ólálkodott. Egyikük pénteken lottószelvényt vásárolt, de nem töltötte ki. Várták, hogy elinduljak.

– Mit szólt az esethez a család?

– Gondolhatja, milyen földúlt volt a férjem. A hét végén nem aludtunk. Aztán arra jutottunk: örüljek, hogy ennyivel megúsztam a dolgot. Az utasításokban különben az szerepel, hogy nem szabad hősködni. A rendőrök véleménye is az: hát ellenállunk, még rosszabb.

A helybéli postahivatal vezetője nem kívánt a kollégáját ért támadás ügyében megszólalni. Azt mondta, nem jogosult nyilatkozni. Cs. J.-né főnöke elhárította azt a lehetőséget is, hogy a nyilvánosság előtt szolidáris véleményének adjon hangot. A perbáli főpostás azzal zárta az üggyel kapcsolatos vitánkat, hogy szerinte a történtek nem tartoznak a nyilvánosságra.

Ez a legszomorúbb az egészben.

❑

A mányi postahivatal vezetője, Tánczos Zsoltné viszont úgy gondolta, mégiscsak aggasztó, hogyha fényes nappal kirabolják a falusi kézbesítőket. A hivatalvezető elmondta: a postások a személy elleni nyílt erőszaktól félnek a legjobban.

– Örökké rettegni kell – mondta a fiatal postamester. – Egyre több a csábító lehetőség. A postai titkok megtartása lenne a legfontosabb, de ezzel meg az a helyzet, hogy betörnek valahová, azután a rendőrség kiadja, ennyi és ennyi pénzt raboltak el. Minden bombasztikus hír tippet ad valakinek arra, hogy hogyan lehet könnyen pénzhez jutni.

– Ön szerint hogyan lehetne növelni a kézbesítők biztonságát? – kérdeztem.

– Ez azért nehéz, mert rossz álmainkban nem jött elő, hogy a mi postásunkat fényes nappal meg fogják támadni. Vannak, akik szorgalmazzák, kísérje őket fegyveres őr, de ez nevetséges. Sok postás fölveti: adjanak nekik gázsprayt. De hát minek? Egy kézbesítőnek nem az a dolga, hogy élete kockáztatásával védje táskája tartalmát. Az a feladata, hogy azt eljuttassa a címzettekhez. Segítene valamelyest, hogyha csökkenne a készpénzforgalom Magyarországon, és a nyugdíjak számlákra érkeznének. De addig el kell még telnie néhány évnek. Ahhoz, hogy a nyugdíjasnak számlája legyen, sok minden másnak is történnie kellene, ez azonban már nem a posta gondja.

Ha megszűnne a készpénzforgalom, M. B.-né, a perbáli pénteki eset előtt, szerdán kirabolt mányi kézbesítő még nehezebb helyzetben lenne, mert nem lenne munkája.

– Szeptemberben lejárt a munkanélkülim – mondta az eset után szintén betegállományban lévő asszony –, nem volt egy fillér jövedelmem sem. Felhívtak a postáról, lebetegedett a kézbesítő, beugranék-e helyette. Mondtam, fél óra és ott vagyok. Az ember az ilyen kis faluban, mint Mány, nem válogathat az állásajánlatok között.

M. B.-né lakásán a nyugdíjak kézbesítésének rendjét tartalmazó dokumentumot nézegettük. A nyugdíjfizetési napok 1997-ben címzésű papírlapot a nyugdíjasok is megkapják, ebből tájékozódnak, hogy mikorra számítsanak a pénzükre. Egy rablónak – ha van nagymamája – nem nehéz kikövetkeztetnie, hogy a hónap második felében a postás nagy valószínűséggel pár százezer forintot is visz a levelek mellett a táskájában.

– Láttam egy pillanatra az arcát – idézte föl a pár másodpercig tartó akciót a kézbesítő. – Ott állt mellettem egy idős nénike, aki, szegény, megmukkanni sem tudott, mert ilyet, gondolom, még filmen sem látott. Kiabáltam, mire kijöttek az emberek az utcára. Segítettek volna, de a két zsivány addigra kereket oldott. Sokan személyesen jöttek a hivatalba érdeklődni, ami igen jólesett. Más kérdés, hogy utána elterjedt, leütöttek. A szóbeszéd egy másik változata szerint pedig lefújtak sprayjel. De nem ez történt. A vállam kicsit lehorzsolódott, mert vágta a szíj, amikor a férfi húzkodta a táskát.

– Mi lesz ezután? - kérdeztem búcsúzóul.

– Tovább dolgozunk, agyon csak nem ütnek bennünket. Az eset számos következménnyel jár, mert a rablás óta zárjuk a házajtót, és lessük a faluba érkező idegeneket. Annak, hogy Mányban napközben tárvanyitva lehet hagyni a kapukat – mint annyi évszázadon át –, úgy látszik, egyszer s mindenkorra vége van.

Rab László

Vers

Pilisvörösvár – a várossá válás el

Az államfő július 1-jei hatállya mányozott városi címet. Így m majd ezzel a megtisztelő titulu mányzati főosztályvezetője szer ció ütemére jellemző, hogy fél é utolsó évtizedben több mint kétsz Manapság a népesség kétharmad

A középkori Magyarországon két várostípust különböztettek meg: a szabad királyi várost és a mezővárost. Az előbbiek közvetlenül a király bírósága alá tartoztak, utóbbiak – még ha különben a királyi privilégiummal élveztek is több-kevesebb szabadságot – a helyi földesúr, továbbá a vármegye fennhatósága alatt álltak. A magyar középkor városszerkezetében a mezővárosok voltak túlsúlyban. Voltak egyházi (például Mohács, Szombathely, Vác, Veszprém), illetve világi (így Cegléd, Kecskemét, Nagykőrös, Nyíregyháza) mezővárosaink. A legtöbb önállósággal a királyi mezővárosok (többek közt Diósgyőr, Miskolc, Mezőkövesd) rendelkeztek, illetőleg azok a települések, amelyek királyi privilégiumlevelet kaptak. Ez a kiváltság gyakran vásártartási és királyi adókedvezményekre is kiterjedt.

Az úgynevezett privilegizált mezővárosok mellett a többieket az különítette el az egyszerű jobbágyközségektől, hogy a földesúrral kötött szerződésükben (az urbáriumban) biztosították a város szabadságát. Természetesen ezek tartalma a város fejlettségétől, politikai és gazdasági jelentőségétől függően változott. Néhány mezővárosunknak – királyi kiváltság alapján – pallosjoga is volt.

A szabad királyi városokról szóló 1848. évi 23. törvény három kategóriát ismert. A kisvárosok közé a 12 ezernél kisebb, a középvárosokba a 12–30 ezer közötti, a nagyvárosokhoz a 30 ezernél nagyobb településeket sorolta. A szabad királyi város elnevezést 1870-ben törölték, helyette a törvényhatósági jogú város fogalmát vezették be.

1910-ben 25 törvényhatósági jogú város volt hazánkban; a Horthy-korszakban – Trianon után – összesen tizenkettő. A következők: Baja, Debrecen, Győr, Hódmezővásárhely, Kaposvár, Kecskemét, Miskolc,

A Veszprém megyei település, az 5 Devecser – amely idén ünnepli hé napját – fejlődése szempontjából (het a városi rang. Jokesz István p ugyanis Devecser városként a jel külföldi befektetőt vonz majd. Ve kérdésére válaszolva a polgármes endő város általános iskolája hét gyermekeit fogadja, a hét végi or ség betegeit várja, a helyi OTP-be zik ügyeiket, a devecseri vállalko lepülésről alkalmaznak munkavá nek kiépült gázhálózata van, idé elkészül. A jövő évre tervezik a rendszer kiépítését. Ez a beruhá mintegy félmilliárd forintba kerü lepülés anyagi helyzetéről szólva hogy a település nem kényszerül részvényei eladására, és eddig n sem. A polgármester megjegyezt lással több központi támogatás

Makovecz Imre

Szlovének építik a magyar házat

Makovecz Imre a kormány ötmilliójáról és az értelmiség hallgatásáról

A magyar kormány jövőre is ötmillió forintot biztosít a szlovéniai Lendván épülő *Magyar Kulturális Központ* kivitelezéséhez. A *Makovecz* Imre tervezte épület a magyar, a szlovén, az osztrák és a horvát kultúra találkozóhelye lesz, és nemzetközi konferenciaközponttá válhat – büszkélkedett a napokban *Tabajdi* Csaba, a Miniszterelnöki Hivatal államtitkára szlovéniai látogatásáról hazatérve. A lendvai magyar házról, a kormány határon túli magyarokról való gondoskodásáról, a felvilágosult értelmiség hallgatásáról Makovecz Imrét kérdeztük.

– Hat évvel ezelőtt kezdtem el foglalkozni a lendvai kultúrközponttal, amelynek *Gönc* László, az ottani magyarok vezetője volt a kezdeményezője – kezdi Makovecz Imre. Kezdettől úgy terveztük, hogy a magyar és a szlovén kormány közösen építi fel ezt az épületet, a kivitelezést is közösen valósítjuk meg. Az ötlet és a nemes szándék annyira lelkesített, hogy a tervezési díj kétharmadát elengedtem. Az *Antall-kormány* segítette az építkezést, a jelenlegi kormány mind ez ideig nem adott egy fillért sem. Jómagam többet áldoztam erre az ügyre, mint az 1994 óta hatalmon lévő kormány. A Tabajdi államtitkár által beígért ötmillió forint pedig szinte sértő. Jelenleg egyedül a szlovén kormányon múlik, mikor épül fel a magyar ház Lendván.

– A magyar állam 1991–es ígéretét vajon miért nem teljesíti a jelenlegi kabinet?

– A Horn-kormány a gyakorlatban is megvalósítja, amit büszkén ki is nyilvánított: tízmillió magyar miniszterelnöke Horn Gyula. Nem akadályozza ugyan, de nem is segíti a pozitív nemzetiségi politikát a szomszédos államokban. A határon túli magyarság megmaradásához elengedhetetlen a megtartó szellemi környezet kialakítása. Ennek költségeit teljes egészében a hol ellenséges, hol semleges szomszédos államok kormányzataira hárítják. Így fordulhat elő, hogy a lendvai kultúrközpontban újraépítendő múlt századi Zala megyei utcasor költségeit a szlovén kormány állja. A mai Zala megyében a skanzenokat leszámítva nem áll száz évnél öregebb épület. A régi Zalát megidéző tervre a budapesti kormány nem áldoz, a magyar történelem egy részét tehát a szlovének mentik meg.

– Makovecz Imre más közéleti személyekkel együtt Nem engedjük többé megveretni magunkat! címmel nyilatkozatot adott ki a november 3-i gazdatüntetés után. Miért tartották ezt szükségesnek?

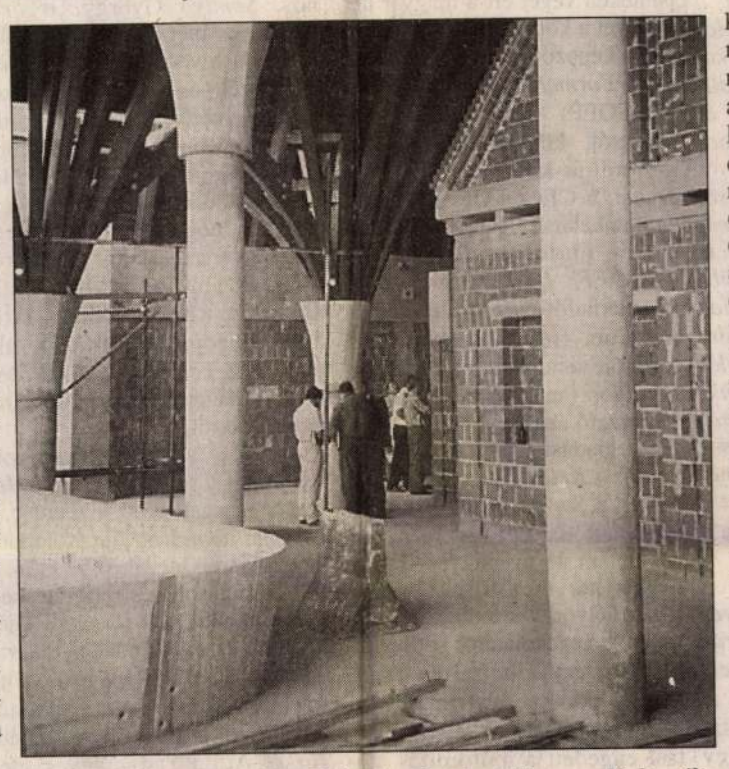

Az ezredfordulóra talán elkészül a lendvai Magyar Kulturális Központ

– A tüntető emberek bántalmazása, az egész rendőri akció provokáció volt. A belügyminisztertől a tüntetés szétverése után tett nyilatkozatait minősíthetetlennek találtuk. A szabadságot és a demokráciát nem játszani kell, a hatalomnak nem verbális eszközként kell használnia, hanem terapeutikus erőként kell alkalmazni. A szocializmus negyvenöt éve alatt belénk vert beidegződések ellen gyógyító erő a szabadság és a demokrácia. Ezzel szemben a kormány erőpolitikát folytat, és hazudik, amikor jogrendre hivatkozik és demokráciáról beszél. Azoknak a honatyáknak, akik a Parlament épületéből végignézték és -kacagták, ahogy embereket lökdösnek, húznak-vonnak kommandósok, nincs mentségük. A kormány stabilizációs programjának az a lényege, hogy az elmúlt negyvenöt év eredményeit, a *cselédtudatot* stabilizálja. A kormány irányított statisztikai adatok gyártásával tudatlanságban tartja a polgárokat, feléleszti a szocialista embertípust, aki lopás helyett szerzést mond, privatizáció helyett sikkaszt. A kormánypártok bebizonyították, hogy még a népszerűtlenség kockázatát is vállalják a nyugati befektetők érdekében, erővel lépnek fel a kétszáz fős betiltott demonstráció ellen. Az államosítás útján elkobzott földeket az elmúlt négy évtizedben pozícióba került káderek nevetséges áron saját tulajdonba vették, és magas haszonnal akarják a nyugati befektetők kezére játszani. Ezt mindenki tudja, aki nem csukja be a szemét. Az undor a szánkig ér, amikor mindezt tudva a vezető politikusok mellébeszéléseit halljuk. A szocialista–szabad demokrata kormány a gazdatüntetés elleni fellépésével bebizonyította, hogy alig burkolt diktatórikus rendszert épít. Ez okozza a rossz közérzetünket, ez késztetett a nyílt levél megfogalmazására.

– Miért csak nyolc értelmiségi emelte fel a hangját?

– Sajnálatos, hogy a Demokratikus Charta mint az emberi jogokért harciasan kiálló felvilágosult értelmiségiek csoportja nem tiltakozik. Ennek két oka lehet. Az egykori aláíróknak az emberi jogokról, a másságról és az idegenekről vallott eszméi maradéktalanul megvalósultak. Magyarország megváltozott, ma már minden idegen szép, mindenki maradéktalanul tiszteletben tartja a másságot, és a Kossuth téri tüntetőket sem érte sérelem. Nem tűnik fel nekik a magyar főváros piszkossága, a Lánchíd összefirkált oroszlánjai, a tömegközlekedés leépítése. Úgy tesznek, mintha nem Budapesten történt volna a brutális rendőri akció sem. A másik lehetőség, hogy az egykori aláírók a jelenlegi kurzusnak elkötelezettjei, és azért hozták létre szervezetüket, hogy a mostani kormányzó pártokat hatalomba juttassák, így ma már nyugodtan megfeledkezhetnek egykor vallott eszméikről.

Rosdy Tamás

A közadakozástól a nyitott kapukig

Negyvenéves a fóti gyermekváros

„Fóton álomszép helyen, pázsiton és zöld gyepen, sok-sok ifjú szív dobog. Mesekastély lakhelyünk, csupa derű életünk, kisfiú és kisleány, vidám valahány." Így dalolnak ma is a fóti gyermekvárosban, e valóban meseszép helyen a lakók, s ma már velük éneklik a „házihimnuszt" azok a gyerekek is, akik, mert ott járnak általános vagy középiskolába, tiszteletbeli gyermekvárosiaknak számítanak. Az idilli dalocska azokat az időket idézi fel, amikor még kilencszázhúsz állami gondozott lakója volt az intézménynek, amikor még mint egy nagy családban együtt nevelkedtek a gyermekek, s szinte biztosak lehettek benne, hogy az állam óvó keze akkor is megvédi őket, amikor már kikerültek az intézet falai közül.

Negyvenedik születésnapját ünnepli a fóti gyermekváros, amelyet ma már *Károlyi István Gyermekközpontnak* neveznek. Sok minden megváltozott az elmúlt évtizedekben. Az alapítók még álmukban sem gondolták, hogy visszatér családi kastélyába *gróf Károlyi* László, aki ma feleségével nemcsak az intézmény lakója, hanem egyik támogatója is; hogy ma már nincsenek óvodások, sem óvodák, s hogy az iskolák padjaiban több a falusi gyermek, mint „benti". A központ kapuja mindenki előtt nyitva áll, a falusiak horgászni járnak a tóra, a környék gyerekei az uszodában múlatják nyáron az időt, az állami gondozottak, pontosabban állami neveltek pedig szabadon járnak-kelnek a kint és a bent között.

Ma már csupán háromszázharminc lakója van a fóti intézménynek, kétharmaduk tizennégy év fölötti, s mivel a november elsején hatályba lépett új gyermekvédelmi törvény szerint az intézetekben nem lehet negyven fölötti a létszám, a még ma is túl népesnek számító gyermekváros is nagy változásokat él át. Ennek egyik állomása csupán, hogy az egykori kollégiumokban már évekkel korábban – megelőzve a törvényt – két–három szobás összkomfortos lakásotthonokat alakítottak ki, amelyekben nyolc–tizenkét különböző korú és nemű gyermek él együtt, hogy pedagógusaik irányításával megtanulja, milyen lehet családban élni. Ennél majdhogynem jelentősebb lépés, hogy az utóbbi időben már a kerítésen kívül, sőt más településeken is vásárolt az intézmény házakat, tanyákat, és oda telepíti ki lakóit. Ezeket a változásokat *Csáky* László, az intézmény jelenlegi igazgatója indította el. Így tehát a Károlyi-kastély lassan elveszíti lakóit. Ez persze nem jelenti, hogy megszűntek azok az okok, amelyek miatt állami gondozásba vettek gyermekeket. Sőt! A tapasztalatok szerint egyre idősebb s egyre nehezebben kezelhető, valóban veszélyeztetett fiatalok kerülnek be a rendszerbe. A változások azt jelzik, hogy a gyermekvédelmi szakemberek új utakon járnak.

A negyvenedik évforduló alkalmából a hét végén ünnepségsorozatot rendeznek. Kitüntetéseket, különféle elismeréseket kapnak azok a dolgozók, akik hűségesen kitartottak az intézmény mellett, és várják azokat az egykori lakókat, akik találkozni szeretnének tanáraikkal, nevelőikkel. Hogy miféle történeteket hallanak majd az összegyűltek? Bizonyosan másokat, mint amilyeneket *Barna* Lajos, a fóti gyermekváros alapító igazgatója ismer. Hisz' amikor még ő állt e miniállam élén, minden egészen más volt: a hangulat, a lakók, s nem utolsósorban a társadalmi környezet, amelyben az állami gondozottak megkezdhették önálló életüket.

A hetvenhat esztendős Barna Lajos ma is a gyermekközpontban él, de saját bevallása szerint 1983 óta nem lépett be egyetlen házba, kollégiumba, irodába sem, sőt még arra sem nagyon lehet rávenni, hogy elhagyja a lakását. Legfeljebb a mostanihoz hasonló események idején szakít ezzel az elhatározásával. Huszonhat évig vezette az intézményt. Saját álmát valósította meg. Doktori disszertációjának címe: *A szocialista közösségi nevelés alapelveinek megvalósítása egy nagyméretű nevelőintézmény, a Fóti Gyermekváros életében.* A hétszáz gépelt oldalas dolgozat, amelyhez hetvenoldalnyi fotó is társul, Nazim *Hikmet-idézettel* kezdődik: *„Higgy a magban, a földben, a tengerekben, / de az emberben higgy mindenekelőtt. / Szeresd a felhőt, a gépet, a könyvet, / de az embert szeresd mindenekelőtt"*. Barna Lajost arra kértem, idézze fel a negyven esztendővel ezelőtt történteket.

– *Ádám* Zsigmondtól, a hazai gyermekvédelem egyik legnagyobb alakjától eredt a gondolat, legyen ismét gyermekváros Magyarországon – mondja. – Korábban már volt egy Hajdúhadházon, amelyet ő vezetett, és egy másik Debrecenben. Elkezdődött tehát a kampány a *Népakarat* című lapban, és ennek nyomán megindult az adakozás. Összegyűlt öt és fél millió forint. Összehívták a minisztériumban a hazai gyermekvédelem jegyzett szakembereit, hogy mondanák el, milyen elképzeléseik vannak egy gyermekváros működtetéséről. Ádám Zsigmond kommunában gondolkodott, úgy képzelte, hogy a lakók a munkájukkal maguk tartják fenn az intézményt. Ám ez a makarenkói minta utópisztikusnak tűnt, az én elképzelésemet találták korszerűnek. Azt vallottam, olyan koedukált intézményt kell létrehozni, ahol a testvérek együtt nevelkedhetnek háromtól tizennyolc éves korukig, ahol a közösség összetartó és otthonteremtő ereje és élménye a meghatározó. Nem hittem viszont abban, hogy mindent a gyerekekkel kell eldöntetni, olyan dolgokat is, amikre nincsen rálátásuk. A gyermekváros megteremtése nagyszerű feladat volt, része a nevelési koncepciómnak. A készbe nem is ültem volna bele.

– *Hogyan kerültek éppen Fótra?*

– Egy társadalmi bizottság tagjaként indultunk helyet keresni. Jártunk Újdörögdpusztán, ahol egy üres német hadifogolytábor barakkjai álltak, és öt kilométeres távolságban nem volt egy fa sem. Azután megfordultunk a gödöllői, a keszthelyi kastélyban. Végül a Vöröskereszt akkori főtitkára, a fóti születésű *Kárpáti* József javasolta, nézzük meg itt a kastélyt és parkot, ahol épp egy határvadász-tiszthelyettes-kiképző iskola működött. Kárpáti intézte el, hogy a laktanya november 7-én kiköltözzön, és megkezdhesse működését a gyermekváros, amelynek én lettem az igazgatója. Az államtól az induláshoz ötvenmillió forintot kaptunk. Az első száz lakó november 15-én érkezett meg.

– *Igaz, hogy nagyobbrészt az '56-os kivándorlások miatt árván maradt gyermekek kerültek ide?*

– Ez a hiedelem *Veres* Pétertől ered. A lakók zöme árva vagy félárva volt, legfeljebb néhány olyan volt a több százból, aki '56 után vagy miatt maradt szülő nélkül. A gyűjtési propaganda viszont hivatkozott arra, hogy hozzunk létre egy várost, ahol minden elhagyott gyermek otthonra talál.

Várnai László grafikája

– *Milyen körülmények között indultak?*

– Az első száz gyereket a kastélyban lehetett elszállásolni. Az alsó rész negyven százaléka alá volt dúcolva, korhadtak voltak a fagerendák, nem lehetett az emeleten ugrálni, nehogy leszakadjon. Az ötven fiú és ötven lány maga állította fel az ágyát, rendezte be a szállását, még a meszelés után maradt nyomokat is nekik kellett eltakarítani. November 15-től január közepéig az istállóból iskolát alakítottunk ki, felső tagozatot, így január végére érkezhetett még száz gyerek. Olyanokat kértem az ország intézeteiből, akik szerettek és tudtak dolgozni, akik részt vehettek az otthonteremtésben. Berkeszről pedig, ahol korábban dolgoztam, hoztam a magot, pedagógusokat és osztályonként két-két gyereket, akik ismerték még a gondolataimat is, akik azt a mentalitást képviselték, amit én szerettem és elvártam. Öt év alatt épült meg nagy társadalmi közadakozással az intézmény. Igen sok segítséget kaptunk az ország minden pontjáról, az emberek téglajegyeket vettek, gyűjtéseket indítottak. Később el is mentünk szinte mindenhová megköszönni, amit kaptunk. Vittünk kis kultúrműsort is a gyerekekkel. A mai napig hálás vagyok Kárpáti Józsefnek, ő mindig segített rajtunk. A Vöröskereszt építette fel az egészségházunkat, Kárpáti idehozta az alapkőletételhez a szervezet svájci főtitkárát és egy indiai hercegnőt is. Fantasztikus időszak volt. Nem volt véletlen az sem, hogy éppen 920 gyerek került Fótra. Az elképzelésem szerint az óvodától tizennyolc éves korukig nevelődtek itt a gyerekek, és úgy alakítottuk a létszámot, hogy évente hatvanat be lehessen iskolázni.

– *A gyermekvárosnak szerencséje volt, mert ott volt a kirakatban. Ide a fáma szerint számolatlanul jött a pénz.*

– Kétségtelen, hogy kirakatban voltunk itt, Budapest mellett, mert amíg egy államfő tárgyalt, addig a feleségét el lehetett hozni ide. De mi nem hívtunk senkit. Nem igaz az sem, hogy volt itt *Kádár* János. Soha nem találkoztam vele. S tévedés, hogy mi több pénzt kaptunk volna, mint más intézmények. A gyerekek tartották rendben az intézményt, minden területnek megvolt a maga felelőse. Rájöttem ugyanis, hogy csak arra a rózsára vigyáznak, amit ők ültettek. Itt a gyerekek tízszer annyit dolgoztak, mint máshol.

– *Ezzel szemben éppen az volt a vád a korábbi állami neveléssel szemben, hogy az intézetből kikerülő fiatalok nem találták a helyüket az életben, úgy gondolták, hogy nekik minden földi jó jár, nem kell megdolgozniuk érte.*

– Ez valóban igaz volt a kisebb nevelőotthonokra. Ott a nevelők sem fogtak meg egy söprűt sem. Nálunk viszont ők mutatták a példát. Itt a gyerekeknek mindenért meg kellett dolgozni, semmihez sem jutottak hozzá ingyen. Az innen kikerült növendékek ma is azt vallják, emberséget, tisztességet, munkaszeretetet tanultak, és erre nevelik a gyermekeiket is. Hogy mi minden történt itt az alatt a huszonhat év alatt, amíg én vezettem az intézményt, azt éppen a hetvenoldalnyi fotóanyag bizonyítja a doktori disszertációmban. És meg is volt az eredménye. A sportolóink, a tánccsoportjaink kiváló eredményeket értek el, itt, Fóton nem lehetett a kézilabdacsapatot megverni, olyan nagy volt a hazai pálya előnye. Igaz, ehhez megszállott munkatársak is kellettek. Azt mondtam a jelentkezőknek, csak akkor jöjjenek ide, ha képesek lesznek húsz évig csinálni, sőt még azután is nyomon követni egy-egy gyerekük sorsát.

– *Mikor érezte, hogy fogy a kezdeti lelkesedés, hogy elfáradnak a kollégái is?*

– A hetvenes évek végéig nem volt semmi baj, de már 1979-ben kezdtem kutatni, miért kényelmesednek, anyagiasodnak el a pedagógusaink. Kérdőívet osztottam szét, kértem, próbáljanak válaszolni. Rá kellett jönnünk, hogy a kerítésen át bejön a külső világ. 1982-ben kértem a nyugdíjaztatásomat, végül '83 vége lett belőle. De már nyáron átadtam a kulcsot az utódomnak, és megfogadtam, hogy soha nem szólok bele semmibe.

– *Nagyon ellenére való, ami azóta a gyermekvárosban történt?*

– Lassan eltűntek azok a hagyományok, amelyek között mi éltünk. Előbb a ballagás, amely során köszönetet mondtak az ifjak mindenkinek, aki életük során kísérte őket, aztán a mozi, a szabadtéri színpad. Ma nincs arra hely, hogy a 320 gyerek összejöjjön. Aztán eltűntek a serlegek, a díjak, amiket a gyerekek szereztek, a dokumentáció, a diák, a filmek. 1958 óta lakom itt, abban a lakásban, amit nekem építettek. Nincs telkem, víkendházam, bankbetétem. Azt szoktam mondani, ami vagyonom van, az az egykori ezernégy gyerekemben van, a négy sajátban és az ezerben, akinek köze volt a gyermekvároshoz. Addig élek, amíg ők emlékeznek rám.

Hanthy Kinga

Útközben

A kisfiú benyitott a fűszereshez. Kezében szatyor volt és egy papírlap. Amikor az ajtó kinyílt, csengettyűszó hallatszott. A fűszeres kilépett a hátsó sufniból. „Mi tetszik, Palkó?" – kérdezte.

Éhség

A kisfiú átnyújtotta a papírt, és ezt mondta: „Édesanyám tiszteltelti Weisz bácsit, és ezt kéri." A fűszeres átfutotta a sorokat. „Egy kiló kenyér, másfél kiló krumpli és húsz deka zsír" – ez volt a papíron. A fűszeres hallgatott egy ideig, végül megszólalt: „Üdvözlöm a mamád, és mondd meg neki, nem tudom kiszolgálni, mert már hetek óta egy fillért sem fizetett." A kisfiú állt, mint aki megdermedt. Nem tudta felfogni a szavak értelmét. Megszólalt végül: „De a mama..." Nem tudta folytatni, sírva fakadt, aztán kikódorgott az ajtón.

Amikor hazaért az üres szatyorral, a papírt még mindig a kezében szorongatta. El akarta mondani, mit üzent a fűszeres, de nem volt rá szükség. Anyja üveges szemmel bámulta az ajtót. Már könnye sem volt. Késő délután hazajött az apa. Palkó egy széken ült és bóbiskolt. „A többiek?" – kérdezte a férfi. „Az iskolában – felelte a felesége –, ott legalább enni kapnak." Aztán hozzátette: „Hoztál valami pénzt?" A férfi kaparászott a zsebében,és előhalászott negyven fillért. Az asszony felkeltette Palkót: „Eredj, kisfiam, hozzál érte kenyeret. De a pékhez menj, a Schnellerhez, ne a Weisz bácsihoz." A fiú útnak indult. A hideg tűzhelyen egy tálkában sárgaborsófőzelék volt. A teteje már bőrös volt. „Palkó hozta az iskolából" – mondta az asszony. A férfi kanalat vett elő, és mohón falni kezdte a hideg főzeléket. Az asszony akkor hirtelen felugrott, és kiabálni kezdett: „Éheznek a gyerekeink", aztán felkapta az asztalon fekvő konyhakést, és a férje felé szúrt. De csak a kabátját érte a szúrás, mert az asszony a következő pillanatban összeesett. Még öntudatlan állapotban is markolta a kést. A mentők fejtették le a kezéről.

Történt pedig ez egy Váci úti bérházban 1929 decemberében, karácsony táján.

Krúdy

Becsukom a könyvet, még A vörös postakocsi hangulatának igézete alatt mélázom, s eszembe jutnak Németh Andor megrázó szavai Krúdyról: „Ezen a héten halt meg, május 12-én. Éjszaka még írt, gyertyaláng mellett, dacolva a közüzemekkel, mert kikapcsolták a villanyát; s mikor észrevette, hogy a gyertya lángja nyúlik, hajladozik, befejezte a történetet. Kényszerűségből, mert sötétben nem tudott írni, de nem felelőtlenül elhamarkodva, mert finom ember volt, aki sosem vétett a művészet erkölcse ellen, és soha nem hagyta olvasóit kielégületlenül. Ezért, bármennyire szerette a kényelmes tempót, a körmönfontan körülményes előadást, óvakodott várakozásokat kelteni, és össze-vissza bonyolítani a cselekményt, mert öreg és hajszolt lévén, nem tudta, marade ereje kibonyolítani...

...Krúdynak nem olvasói vannak, hanem cinkosai, kik néha még külső megjelenésükben is emlékeztetnek alakjaira. Többnyire csalódott, magányos férfiak ezek, akik nem tudnak szabadulni emlékeiktől. Ő az önmaguk elől menekülők írója, az önérzetükben megalázottaké! Több kategóriát is sorolhatnánk fel: nincs-e ezer okunk rá, hogy álmokba menekűljünk?"

Rettegés

Szabó Lőrinc naplóját, leveleit olvasom. Megdöbbentő írások. Minden sorukból mérhetetlen keserűség árad. Vádolják. A Vezér című verse a vörös posztó. Hitlert dicsőíti benne – így szól a vád. Pedig a vers még 1928-ban jelent meg először a Pesti Naplóban. Hol volt még akkor Hitler? Aztán ezt mondta meg azt mondta, cikkeit idézik. Vannak barátai, akik kiállnak érte, Illyés Gyula, Kardos László és mások is, de a sajtóhadjáratot folytatják, és tele vannak ellene szóló cikkekkel a lapok. Nyomorog. Barátok segítik élelemmel. Várja a fegyelmi tárgyalást az Írószövetségben, aztán a lapjánál. Végül dorgálással igazolják. De a nyugalma nem tér vissza. Idegrendszere felmondja a szolgálatot. Elvették tőle a hitet, összetörték. A modern magyar költészet egyik legnagyobb alakja volt. Nem tudták elviselni, hogy él.

Gyerekek

A metró kocsijába beyonul egy család. Elöl egy 13 éves forma kisfiú, utána két kislány, végül a mama egy babakocsit tol, benne ikrek, elöl egy kislány, mögötte egy fiúcska. Nagyon szép gyerekek. Kalácsot majszolnak, és szemrevételezik a metróban ülőket. Az utasok elnémulnak. Mindenki az újonnan jötteket bámulja. Na igen, ebben az egykés, illetve egyse–világban öt gyerek! Ritkaság. Régen nem volt az. Nagyanyámék tizenhárman voltak testvérek. Apámék öten. Mi is négyen voltunk, négy fiú. Pedig a mi világunk sem volt könnyű. Emlékszem az 1929-es nehéz évre, amikor hétszámra még kenyér sem volt a házban. De azért felnőttünk. Még iskoláztattak is bennünket. Ma öt gyerek egy családban csodaszámba megy. De a gyerekek látványa mégiscsak mosolyt fakaszt az emberekben. A mellettem ülő hölgy nézi a kalácsot majszoló ikreket, és megszólal: „Milyen gyönyörűek!" Bizony, gyönyörűek. Valamennyien.

Csatár Imre

Pro libris

Véget ért a magyar hét Nantes-ben

A franciaországi Nantes-ban, pénteken véget ért a magyar hét, amelyet a könyvkiadó szakembereket képező *Centre de Conceil et de Formation Professionnelle* (CECOFP) rendezett irodalmunkról, könyvkiadásunkról és műfordítás-kultúránkról. Yves *Donet*, a CECOFOP igazgatója és munkatársa, Patrice *Viart*, aki a Pro libris programot és a *CECOFP Le Passuer* nevű könyvkiadót vezeti, a magyar irodalom francia szekértőit és fordítóit vonultatta fel a Magyarországon tanító Patrick *Quillier* vitavezető segítségével. A bevezető előadást Jean-Luc *Moreau*, a párizsi *Keleti Nyelvek Intézetének* és a *Sorbonne-nak* a professzora tartotta. Ott volt Jean *Perrot is*, aki az új magyar–francia nagyszótár munkálatait vezeti. *Kassai* György a műfordítói és a szerzők kapcsolatáról szólt, felidézve *Déry* Tiborral és *Szentkuthy* Miklóssal folytatott levelezését, beszélgetéseit, és bepillantást engedett a műfordítás műhelytitkaiba is.

Lorand *Gaspar*, *Pilinszky* János, *Somlyó* György, *Weöres* Sándor és még sok kortárs költő fordítója a versfordítás keserveiről beszélt, és arról, hogy amikor anyanyelvéről, magyarról fordít idegen nyelvre, mindig nagyobb szabadságot szeretne „engedélyeztetni" magának, és az a vágy sarkallja, hogy másokkal is megossza a versolvasáskor érzett örömét. Ott volt Nantes-ben Joëlle *Dufeuilly*, *Krasznahorkai* László *Sátántangójának* fordítója, aki ezúttal *Zeke* Gyulával közösen készít kötetet a magyar irodalmi kávéházakról.

A magyarországi meghívottak közül *Csordás* Gábor, a *Jelenkor* igazgatója, *Aczél* Ferenc, a *Corvina* főszerkesztője és a tudósító a rendszerváltozás után a könyvkiadásban és terjesztésben bekövetkezett változásokról tájékoztatta az érdeklődőket. *Balázs* Tibor a *Littera Nova* igazgatója írásban küldte el előadását ugyanerről a témáról. A szegedi József Attila Tudományegyetemen tanító *Kovács* Ilona arról beszélt, mi mindent kellene még lefordítani magyarra a francia irodalomból, majd Patrick Quillier-nel Kosztolányi-szövegek alapján tartott műfordítás-szemináriumot a hallgatóknak. Az ugyancsak szegedi *Gyimesi* Tímea a kortárs irodalomról és Csáth Gézáról beszélt, Zeke Gyula arról, hogy milyen szerepük volt a kávéházaknak a magyar irodalomban. *Kovács* András Bálint a párizsi Magyar Intézet igazgatója az intézet, *Rajnavölgyi* Géza, a művelődési tárca kulturális diplomáciai munkáját ismertette.

A város „médiahajójában" kiállították a franciára fordított szépirodalmi kötetek jó részét.

A CECOFOP hat hónapos kurzusának résztvevői: többségükben fiatal diplomások – köztük két magyar – a magyar hét befejezése után Yves Douet-val és Patrice Viastral közösen kiválasztanak négy magyar szerzőt, lefordíttatják és kiadják, majd a kész köteteket bemutatják a jövő évi párizsi „könyvhéten".

(ferch)

Petőfi Sándor szavalóverseny a Magyar Televízióban

Petőfi Sándor szavalóversenyt hirdet a *Magyar Televízió Rt. irodalmi és drámai szerkesztősége*, a *Petőfi-emlékbizottság*, az *Országos Petőfi Sándor Társaság*, a *Magyar Irodalomtörténeti Társaság* és a *Magyarok Világszövetsége*.

Az általános iskolás, középiskolás, illetve felnőtt kategóriában induló vetélkedőn bárki részt vehet – akár egyénileg, akár csoportosan, korhatár nélkül. A versenyzők vers- és prózamondásban, hangszeres kíséret nélküli énekelt vers, illetve megzenésített költemény előadásában mérhetik össze tehetségüket. A létszám a hangszeresek esetében nem haladhatja meg a nyolcat, az énekegyüttesek tagjai nem lehetnek többen tizenkettőnél.

Az általános és középiskolások magyartanáraiknál jelentkezhetnek a versenyre. A tizennyolc éven felüli érdeklődők az országos és megyei lapokban, illetve a *Rádió- és Televízióújságban* november 15-től olvasható jelentkezési lapon jelenthetik be részvételi szándékukat a Magyar Televízió Petőfi Sándor szavalóversenyének postafiókszámán: *1369 Bpudapest 5, pf. 368*. Az indulni kívánók december 15-ig juttathatják el jelentkezésüket az említett címre. A helyi válogatók és a megyei döntők időpontjáról a megyei pedagógiai intézetek, és a helyi lapok adnak felvilágosítást. A határainkon túl élő magyar és nem magyar jelentkezők számára a Magyarok Világszövetségének országos tanácsai hirdetik meg a versenyt, de részvételi szándékukat az érdeklődők az MTV fenti postafiókszámán is jelezhetik.

Emlék és varázslat

Sediánszky János európai útirajzai

Sediánszky János *Emlék és varázslat* című kötete a *Larus Könyvkiadó* gondozásában jelent meg. A szerző az ötvenes évek végétől a *Magyar Rádió nemzetközi osztályának* munkatársaként jutott ki külföldre, hozta haza a híreket, és amit még ennél is fontosabbnak tartott: a színeket, az élményeket. Párizs, Róma, Amszterdam, Verona, Bern és Bécs. Stockholm, Koppenhága, Sevilla, Zágráb, London... – vége sincs a városneveknek és az útikalandoknak, amelyekből ízelítőt adott a Litea könyvesboltban rendezett könyvbemutatón. Szent Mihály útján szegény fiatalemberként otthoni emlékekre lelve nem volt nála busongóbb és magányosabb magyar – mondta.

Rómában nagyra törő álmokat dédelgetett, s csak akkor kezdett kételkedni a világhírű interjúalanyok megnyerésében, amikor az olasz kollégák útmutatásként azt tanácsolták, épüljön be az arisztokrácia életébe. Maradt tehát a mindenki számára elérhető történelem, romok és paloták, barbárság és civilizáció, az európai kultúra. Magyarországról érkezett, tehát ismerős földre lépett, de keletről jött, hát furcsállta a virágzó, gazdagon termő tájakat. Hazája visszfényét pillantotta meg bennük: mivé lett volna az ország, ha meg nem háborítják. Ezért ment Mátyás király Bécsig, a magyar építészet Sevilláig – morfondírozott magában, ódon városok kaptatóin, aztán Budára gondolt, és műsoraiban „hazabeszélt".

(n. t. i.)

A pécsi ókeresztény sírkamráért

Pécs legveszélyeztetettebb műemléke a Péter-Pál ókeresztény sírkamra. Az Itálián kívül egyedülálló emlék 380–390 körül épült, a mai bazilika szomszédságában. Felbecsülhetetlen értékű falfestményei alapján feltételezhető, hogy jelentős személyiséget temettek el benne. A megmentésére '91-ben létrejött alapítvány vezetői szerint a kamra állapotát sikerült stabilizálni. A teljes felújításhoz 70 millió forintra volna szükség, ám ennek felét sem tudták összegyűjteni. Az osztrák kulturális minisztérium, az *Országos Műemlékvédelmi Hivatal* és egy angol magánalapítvány is támogatja a kezdeményezést. *Páva* Zsolt polgármester szerint a város eddig nem használta ki kellőképpen a kulturális emlékeiben rejlő lehetőségeket. A csekély erőforrásokat a műemlékek állagmegóvására kénytelenek költeni. Ezért a belváros egy részét az UNESCO világörökségi listájára jelölik.

(h. b.)

ZENEI JEGYZETEK

Kalandos együtt gondolkodás?

JOHANNES BRAHMS halálának századik évfordulójára jelentette meg a *Teldec* lemezkiadó azt a négy szimfóniát tartalmazó felvételt, amelyen a *Berlini Filharmonikusokat* Nikolaus *Harnoncourt* vezényli. A cég, s a művészek vállalkozása igen merész, hiszen mind lemezeken, mind a koncerttermekben a leggyakrabban hallható művek közé tartozik Brahms négy szimfóniája. A historikus előadásmód úttörőjeként számon tartott Harnoncourt ennek ellenére olyan kiadványt hozott létre, amely nemcsak puszta zenei élvezetre, hanem kalandos együtt gondolkodásra invitálja azt a hallgatót, aki „szereti Brahmsot". Négy másik felvétellel *(Furtwängler, Klemperer, Bernstein, Jochum)* összehasonlítva az osztrák dirigens egyedülálló módon „beszélteti" a komponistát. A zenekar játékán átsugárzó beszédszerűség Hrnoncourt esetében olyan konverzáció, amely – igaz, a zenében, muzsikus és hallgató között dialógusról beszélni csak elvont értelemben lehet – szinte konkrét szavakba önti az egyébként spirituális szinten megfogalmazott gondolatokat.

AZ ELSŐ SZIMFÓNIA szürkének tűnhet egyeseknek; a kezdő c-moll hangnem eleve hang – szín párbeszédként él Harnoncourtéék számára. Olyan produkció születik ezáltal, amelynek árnyalatai mind a kezdő hangütéstől származnak. Mindenesetre – s ez leginkább a zenekar érdeme – a színkeverés nem öncélú, hiszen a technikailag problematikus első tétel minden porcikájában hallható, s figyelmünk könnyedén követheti a hegedűk magasba csapó passzázsait, avagy a mély vonósok kitartott hangokon megjelenő melódiáit.

Az ezüstösen fénylő D-dúr hangnemű második szimfóniának hallgatása közben rájöhetünk, hogy ebben az esetben a hangnem – szín párhuzam nem az általános, elkoptatott zenei képzettársítás szülötte, hanem valóságos megvilágosodás, amely csúcspontját a befejező tételben éri el. Finom, ámbár gondosan összefűzött szálakból áll össze a harmadik szimfónia, amelynek F-dúr hangneme néha bizonytalanságban hagyja a hallgatót. A befejező (*Un poco sostenuto* – kicsit visszatartva) tételben Harnoncourt együttese néhol figyelmen kívül hagyja a korlátozó tempómegjelölést, és sebesen halad az utolsó ütemek felé.

A LEMEZ szenzációja azonban a negyedik, *e-moll szimfónia*, amely az őszi Brahms-muzsikák hangulatát vetíti elénk. Soha ilyen intenzíven nem éltek még e dallamok, soha ilyen nemességgel nem hajolt még emberhez a szerző, mint ezen a felvételen. S ha, mind ez idáig Furtwängler és Klemperer lemezei jelentették az iskolát a felnövekvő karmestergenerációnak, reméljük, hogy ezentúl Harnoncourt színgazdag, példaszerű előadása lesz a mérvadó a fiatal muzsikusok körében.

Bősze Ádám

MEGJELENT A KINCSES!

A CSALÁD KALENDÁRIUMA

BENNE:

- BESZÉLGETÉS GÖNCZ ÁRPÁDDAL
- MAGYARORSZÁG KRÓNIKÁJA – 1997
- VALLÁSI ÜNNEPEK – EGYHÁZI SZERVEZETEK
- VILÁGKALENDÁRIUM '97
- HÍRES MAGYAR TUDÓSOK
- AGRÁRIUM ITTHON ÉS KÜLFÖLDÖN
- MÚLTUNK EMLÉKEI
- KIKAPCSOLÓ: RIPORTOK MŰVÉSZEKKEL, SPORTOLÓKKAL
- IRODALOM, OLVASNIVALÓ
- KIS KINCSES – JÁTÉKOK GYERMEKEKNEK
- REJTVÉNYEK, PÁLYÁZATOK
- VÁSÁRNAPTÁR

KERESSE AZ ÚJSÁGÁRUSOKNÁL!

ÉLŐ BESZÉLŐ

Kié a föld?

KEREKASZTAL-BESZÉLGETÉS A FÖLDKÉRDÉSRŐL

Vendégeink:
Elek Sándor, Fertő Imre, Juhász Pál, Rieger László, Romány Pál

Vitavezető: Lányi Kamilla
Helyszín: Merlin Színház (V., Gerlóczy u. 4.)
Időpont: 1997. november 16., vasárnap 16 óra

SZERETETTEL VÁRJUK:
Kiss Ilona,
a Beszélő főszerkesztője

Visszajelzéseket a 302-1271-es számon várunk.

Fertő Imre: Kié a föld? című cikke a Beszélő c. folyóirat novemberi számában jelent meg, mely már kapható az újságárusoknál.

A Duna-partról szemlélve

Carnogursky írásai – magyar kiadónál

Szlovákiában a rendszerváltozás óta ritkaság az olyan politikai irodalom megjelentetése, amely felvillantja egy-egy politikus világképét, értelmezi megtartását fontos, történelmi jelentőségű döntések meghozatalakor.

Talán a jég tört meg hétfőn, június 23-án, amikor a pozsonyi Danube Szállodában bemutatták Ján *Carnogurskynak*, a *Kereszténydemokrata Mozgalom* elnökének, Szlovákia volt kormányfőjének, a szocializmus börtöneit is megjárt emberjogi harcosnak a *Videné od Dunaja (A Duna-partról szemlélve)* című könyvét, amely – a könyv érdekességéhez tartozik – a szlovákiai magyar *Kalligram Kiadó* gondozásában jelent meg. A mintegy négyszáz oldalas kötet nem „az összegyűjtött", hanem a válogatott beszédeket, írásokat, interjúkat, leveleket tartalmazza, zömmel olyanokat, amelyek az 1989-es bársonyos forradalom utáni eseményekkel, történelmi jelentőségű mozzanatokkal – a csehszlovák államjogi vita, Szlovákia önállósulása, választások közti kormányváltások – kapcsolatosak, bár a mintegy hatvan írást taralmazó könyv első húsz dolgozata még a szocializmus éveiben született, s döntően a vallás, az egyházak sanyarú sorsát ecseteli – igen plasztikusan.

Végigolvasva a könyvet – ismerve Ján Carnogursky politikai munkásságát – az a benyomása támad az embernek, hogy a könyvnek egyetlen igazán kifogásolható része van, a címe. Akárhogy is, a szlovák nemzet szimbóluma nem a Duna, hanem a Tátra, s ha mégis folyóhoz ragaszkodnánk (minthogy a történelmi és a politikai események folyását tükrözi a könyv), akkor is a Vág felelne meg jobban címnek, nem a Duna. A könyv egyetlen írása sem foglalkozik elmélyülten sem a szlovák–magyar viszonnyal, sem a szlovákiai magyarok sorsával – akik zömmel a Duna szlovákiai oldalán élnek, s településeiken mind a mai napig többségben –, ellenben számtalanszor indokolja a szerző személyes vagy politikai döntését a szlovák nemzet „lelkületével", keresztény hagyományaival, beleértve azt is, miért nyugat-európapárti a szlovák Kereszténydemokrata Mozgalom, s nem támogatója a szláv egység kialakulásának. S a pártot, illetve a szlovák kereszténydemokrácia hagyományait bemutató írások is alapvetően arról szólnak, miért és hogyan nemzeti elkötelezettségű a Carnogursky vezette Kereszténydemokrata Mozgalom.

A cím azonban felejthető, ami szerencsére nem mondható el a könyvről, az egyes írásokról, ami nem csak Ján Carnogurskyt dicséri, hanem a könyv kiadóját, az írások válogatóit és szerkesztőit is.

Neszméri Sándor

Pipes forradalma

Richard *Pipes Az orosz forradalom története* című könyvét mutatta be hétfő délután az *Európa Könyvkiadó* Budapesten az *írók könyvesboltjában*. A világ egyik legismertebb és legelismertebb Oroszország-kutatójának művét azért adták ki, mert eddig magyar nyelven ebben a témában nem jelent meg helytálló írás, és mert Pipes könyveit a rendszerváltozás előtt egyáltalán nem lehetett kiadni. Az amerikai történész Lengyelországban született, tizenhat évesen menekült a nácik elől az Egyesült Államokba. Származása azért különösen fontos – mondta Pipes –, mert kutatóként Oroszország fizikai közelsége, személyes tapasztalata realitásra inti. A '80-as évek elején Ronald *Reagan* szakértőjeként ő dolgozta ki a *Nemzetbiztonsági Tanács* keleti blokkra vonatkozó alapdokumentumát, ami végcélként a kommunizmus megdöntését jelölte meg.

Most megjelent könyvében a történész reprodukál és magyaráz. Szerinte a bolsevizmus oroszországi győzelme elsősorban az események főszereplőinek jelleméből, és csak másodsorban gazdasági és társadalmi erők működéséből következett. Ahogy előszavában írja: *„Az események csak visszatekintve látszanak elkerülhetetlennek. A dokumentumok, amelyeken az itt következő történet alapszik, azt mutatják, hogy egyének hajszolják saját érdekeiket s követik vágyaikat, és képtelenek vagy nem hajlandók figyelembe venni mások érdekeit és vágyait. Sokszor előfordult, hogy kísértést éreztem: figyelmeztetnem kell a főszereplőket, hogy álljanak meg és gondolkodjanak el, amint épp a szemem előtt rohannak hanyatt-homlok a kataszrófába, amely később mindannyiukat elnyelte, győzteseket és legyőzötteket egyaránt. Az ember alázatosabbá válik e tapasztalat után, nem táplál vérmes reményeket, hogy az emberiség képes volna megváltoztatni önmagát."*

(v. b.)

A PÁHOLY GALÉRIA AUGUSZTUSI ÁRVERÉSÉN HÉJA: ZSOLNAY PORCELÁNPALSZTIKA

A múlt század második felétől előbb hazai, majd nemzetközi hírnevű pécsi Zsolnay gyár nemcsak gyönyörű porcelánedényeiről, vázáiról és étkészleteiről volt nevezetes, hanem eozinmázas művészi darabjairól is. Az eozinmázat Európában legkorábban a spanyolországi mór művészek használták először, majd itáliai műhelyekben tökéletesítették tovább. A fémfényű, esetenként opálosan, színjátszósan ragyogó mázat a pécsi gyár azután kezdte üzemi méretekben használni, hogy Zsolnay Vilmos megbízásából Wartha Vince, a kor egyik legkiválóbb kémikusa, a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke az itáliai edények mázának titkát az akkor legfejlettebb módszerekkel megfejtette és alkalmazhatóvá tette. Ezzel az eozinmázzal van befuttatva a porcelánszobor is, amely 40 cm magas.

V.I.P. ARTS Management

a páholy Budapest V. Hatis köz 6. félemelet T: 118-33-77

Magyar Nemzet

P&B MÉDIA

Szentendrei nyár

Don Pasquale a Fő téren

Gregor József és Miklósa Erika a Don Pasquale próbáján
Schiller Zsuzsa felvétele

Június 27-én kezdődik és augusztus végéig tart a szentendrei nyár elnevezésű kulturális rendezvénysorozat. *Tasnádi* Csaba, a *Szentendrei Teátrum* igazgatója szerint idén a korábbiaknál is gazdagabb programot állítottak össze: tizenötféle produkció közül válogathatnak az érdeklődők. Negyven előadást tartanak, részben a városháza udvarán, részben a Fő téren.

A nyitó napon a *Győri Nemzeti Színház* előadásában láthatják a nézők *Csehov–Kiss De mi lett a nővel?* című játékát. Június 29-én a *sepsiszentgyörgyi Tamási Áron Színház* vendégszerepel Szentendrén *Greenne–Schwartz–Tebelak Godspell* című musicaljével. Július 2-án – és további kilenc estén – mutatja be a Szentendrei Teátrum *Donizetti Don Pasquale* című operáját *Gregor* József főszereplésével. A *kaposvári Csiky Gergely Színház* együttese *Feydeau Bolha a fülben* című bohózatával lép pódiumra először július 31-én s az azt követő három napon – tudatta az *MTI*. A szentendrei nyár előadásai tizenkilencmillió forintba kerülnek, ennek egy részét a művelődési tárca fedezi. A városi önkormányzat is hozzájárul a költségekhez hatmillió forinttal.

Egy osztrák Európából

Stefan Zweig-kiállítás a Petőfi-múzeumban

„Életemen keresztülszáguldott az Apokalipszis megannyi fakó lova, forradalom és éhínség, infláció és terror, járványok és emigráció..." – írta Stefan *Zweig A tegnapok világa* című könyvének előszavában, öngyilkossága előtt, a második világháború harmadik évében. Ked este Josef *Dechant*, Salzburg város polgármestere és *Schiffer* János Budapest főpolgármester-helyettese nyitotta meg a *Petőfi Irodalmi Múzeumban* az *Egy osztrák Európából* című kiállítást. A világpolgár író életét és munkáit bemutató, Stefan Zweig halálának ötvenedik évfordulója alkalmából 1992-ben összeállított vándorkiállítás Drezda, Zürich, Meran, Luxembourg, Sao Paolo után érkezett Magyarországra.

A tárlat százhúsz fényképe, számos kézirat- és dokumentumreprodukciója közül több elsőként tekinthető meg a kiállításon. A bejáratnál két tábla tájékoztatja a látogatót Stefan Zweig életének legfontosabb adatairól, a tárlat nyolc vitrinjében pedig a világhírt a mai napig megalapozó könyvek láthatók szövegrészletek kiemelésével. Olvasópulton tanulmányozható az író *Főkönyve*, amely mint egy számviteli főkönyv, tartalmazza az összes könyvkiadást, licencjogot, minden idegennyelvű kiadást, megnevezi a fordítókat, és pontosan számon tartja a szerzői díjakat. A lelkiismeretes titkárnő által vezetett könyv a mai irodalomtörténésznek igazi csemege, a húszas és harmincas évek európai irodalmi életének egyedülálló dokumentuma. Hasonlóan érdekes dokumentumválogatás az íróhoz neves kortársak által írt levelek kötete. A kiállítás rendezőinek útvonalát követve, az író életének meghatározó helyszíneit járja be a látogató. A kiállítás szervezői, Klemens *Renoldner* irodalomtörténész, Hildemar *Holl*, a Salzburgi Egyetem tanára és Peter *Karlhuber* kiállításrendező a *Magyar Nemzet* érdeklődésére elmondta, hogy az életút három fontos helyszínét bemutató fülke hangulata az anyagi jólétben élő író lakásait idézik, fényképekkel, dokumentumokkal. A hallgatósarokban Stefan Zweig hangján hallgathatja meg a látogató az író egy-egy írását. Stefan Zweig Bécsben nevelkedett, Salzburgban dolgozott, a nemzeti szocializmus elől menekülve Londonban telepedett le, végül Brazíliába emigrált. Meg kellett érnie, hogy műveit azon társadalmak tagjai égették el, amelyekben évtizedeken át milliónyi olvasóra talált.

A kiállítás kísérőkönyvét a tárlat osztrák rendezői állították össze *Stefan Zweig – szövegek, képek, dokumentumok* címmel. A kötet az 1881-ben született, életének önkezével véget vető írót osztrák zsidóként, soknyelvű kozmopolitaként, az Európa-gondolat előfutáraként és az európai szellemi élet jelentős alakjaként mutatja be. A vándorkiállítás szervezői remélik, hogy a szórakoztató próza előkelő írójáról, a nem politizáló, magát a mindennapi politikától távol tartó emberről kialakult, alapvetően téves képet a tárlat és a kiállítást kísérő könyv megváltoztatja.

A vándorkiállítás következő állomása Krakkó, majd Franciaország városai következnek.

(rosdy)

A TÉVÉ MŰSORÁRÓL

Jó példára vágy szívünk

Arc nélküli emberekkel népesedik be a képernyőnk. Nemcsak a reklámokban és a fantasztikus filmekben, de a tájékoztató programokban is megjegyezhetetlen vonású személyek láthatók. *„Nem jönnek át a képernyőn"* – mondja az ilyenekről a szakember. És „alápakolnak" nekik kicsinykét.

Információs magazinok reggel, este

Elragadtatott kérdésekkel, gyakori invitációval, előkelő hasonlatokkal próbálják a közönség tudatába sulykolni őket. Az eredmény persze így sem változik: a felejthető figurákat akkor is elfelejtjük, ha velük ébreszt bennünket a *Nap-kelte* reggelente, és velük térünk nyugovóra az *Aktuális* jóvoltából. *Semjén* Zsolt, a *Kereszténydemokrata Néppártnak Giczy* Györggyel „versenybe" állított másik elnökjelöltje nem nyerte meg a KDNP hét végi „mecscsét", pedig a múlt héten szinte mást se láttunk, másról se hallottunk, olvastunk, mint a „nagy" öregek csatájába belekeveredő, jobb sorsra érdemes, csak félig kész politikusnak tekinthető fiatalemberről; és a miniszterelnökről se változott meg alighanem a lakosság véleménye alapvetően, annak ellenére, hogy a Nap-kelte lelkes riporterei Szent Istvánhoz mérték. Csak a közszolgálati Magyar Televízió pártatlanságáról és tárgyilagosságáról lesz az eddiginél is *árnyaltabb* a véleményünk.

És közben jó példára vágy szívünk, *Babits* után szabadon. Egyszerű emberekre, akik a saját erejükből törnek föl a semmiből, akik tenni is készek közösségükért, nemcsak szavakkal ámítják településüket, csapatukat, országukat. Az ilyen ember azonban gúny és köznevetség tárgya manapság a médiában.

A „birkapásztor", aki vállalkozásai révén jelentős vagyonhoz jutott, ha a magyar sportot akarja föllendíteni, futballcsapatot menedzsel, sportlétesítményt épít a pusztában, közszolgálati televíziónkban „lazán", ám udvariatlanul visszaküldhető a birkáihoz, könnyedén megszégyeníthető és zavarba ejthető. Az össztüzet vezénylő sztárriporterek mindent megengedhetnek maguknak. Az ő munkásságuk, képzettségük, felkészültségük és erkölcsi feddhetetlenségük nem vita tárgya, sőt, még nyilvánvaló tévesztéseik is úgy lebegnek a levegőben, mint Mohamed koporsója. Szinte vallási tisztelettel körülvéve.

Az Onedin család

Csodálkozhatunk-e rajta, hogy a néző – fiatal, középkorú és öreg egyaránt – az *Onedin családhoz* menekül, ha korszerű példaképet szeretne találni a Magyar Televízióban? A '70-es, '80-as évek híres angol szappanoperája soha nem látott és hallott sikernek örvend mostanság. Nagyobb sztár James kapitány (megszemélyesítője Peter *Gilmore*, *Helyey* László magyar hangjával), mint a *Dallas* olajmágnásai, a *Vészhelyzet* doktorai. De még talán a miniszterelnöknél és a köztársasági elnöknél is előbbre tart a népszerűségi listákon... Ellesheti ugyanis tőle a szabadpiaci versenynek pőrén és tudatlanul kitett magyar, hogy a szegény ember miként lehet sikeres vállalkozó, ha helyén az esze, kérges a szíve, és tengeri viharoknál is félelmetesebb az akaratereje.

Igen, az Onedin család 182 epizódjának az áradása tartja ma az embereket a Magyar Televízió képernyője előtt. Nem azért, amiért e brit sorozat első magyarországi vetítése alkalmával lelkesedett érte a nép. Akkor – vagy húsz évvel ezelőtt – nem volt mást néznünk, csak Onedinék hányattatását tengeren és szárazföldön, rossz- és jócselekedetek között. Ma volna mit néznünk, hiszen – állítólag – nem tiltja senki és semmi, hogy időszerű pozitív példákat állítsanak a lakosság elé a közszolgálati médiumok. De nem állítanak. Marad tehát a hol ellenszenvvel, hol tisztelettel figyelt, XIX. századi James Onedin, az egyetlen aktuális és autentikus személy a XXI. századra készülő magyarság számára.

Lőcsei Gabriella

KISKAPU KÖNYVKERESKEDÉS

Szakkönyvek kis-, és nagykereskedése.

Várjuk kedves vásárlóinkat és viszonteladóinkat központunkban is,
ahol személyesen is megtekinthetik kínálatunkat!

Számítástechnikai katalógusunk megtalálható az Interneten a http://www.kiskapu.hu/ címen

Számítástechnikai szakkönyvek széles választéka.
Kedvezmények egyéni vásárlóknak is.

Nyitvatartás: minden nap 7 30 - 16 30

1081 Budapest, Népszínház u. 29.
Telefon: 269-9119, Fax: 303-1619
E-mail: kiskapu@www.kiskapu.hu

http://www.kiskapu.hu/

Francia elismerés Makovecz Imrének

A *Francia Építészeti Akadémia* döntőbizottsága ez évben *Makovecz* Imrének ítélte oda az intézmény nagy *Aranyérmét*, amelyet június végén Párizsban adnak át a magyar építésznek. A díjjal Makovecz Imre egész munkásságát, azon belül is elsősorban a sevillai világkiállításra a tervei alapján felépített magyar pavilont ismerték el a francia ítészek.

Nyári szünet a színészmúzeumban

Az *Országos Történeti Múzeum és Intézet* (Budapest, Krisztina krt. 57.) július 28. és augusztus 25. között, a Bajor Gizi Színészmúzeum július 7. és augusztus 20. között tart zárva, nyitás augusztus 21-én, csütörtökön 14 órakor. A *Százéves a Vígszínház* című időszaki kiállítás június 29-ig látható.

A szegediek Sopronban építkeznek

Ritka a magyar települések közötti lakáscsere

Szeged legnagyobb ingatlanközvetítő irodájának a tulajdonosa, dr. *Tímár* László, a nyolcvanas években a tanács lakáshivatalának a vezetője volt. Így van összehasonlítási alapja a települések közötti lakáscseréket illetően. A kilencvenes esztendőket megelőző két évtizedben különösen élénk volt a *Budapest és a Szeged közötti mozgás*. A hetvenes években a Szegedi Biológiai Központba, illetve az egyetemekre sokan mentek dolgozni a fővárosból. Egyszerű sima cserével megoldották a helyváltoztatást. A Pestről kirajzottak némi készpénzt is kaptak. Ám a nyolcvanas években inkább a *vidékről felfelé* való áramlás volt a jellemző. Akkoriban általában a Szegedről eltávozó honpolgároknak körülbelül a lakás értékének egyötödét kellett ráfizetni a cserére.

Napjaink szomorú valósága, hogy *minimálisra csökkent a mobilitás*. Nagyon ritkán kopogtat fővárosi honpolgár a Tisza-parti ingatlanközvetítő irodák ajtaján. Az utóbbi időszakban különösen megcsappant az a tábor, amelyik karrierjét a főváros helyett a vidékben látja. Tímár László nem is emlékszik olyan jelentkezőre, aki a rendszerváltás után lakáscserével szeretett volna Szegedre költözni. Ám csökkent a fővárosba költözés is. Pontosabban a vidékiek a lakhelyváltoztatást csak *kivételes esetben* képzelik el otthoncserével. Ennek egyszerű az oka, ugyanis a csere technikailag kivitelezhetetlen. Nagy ritkán több lépcsőben olyan lerobbant budapesti panellakást kínálnak cserére, amire már a vidékiek sem tartanak igényt. Az a maroknyi csoport – főleg a szegedi értelmiségiek, illetve az újgazdagok gyerekei, akik diplomáikat a pesti egyetemen szerezték –, amelyik boldogulását a fővárosban látja, az ingatlanközvetítők segítségével inkább *új otthont* vásárol. De ez az ügylet sem egyszerű. Sokszor megfagy a vér a vidéki közvetítők ereiben, amikor kiderül, hogy egy fővárosi lakótelepi, lerobbant panelösszkomfort háromszor, négyszer többe kerül, mint az ugyanolyan alapterületű szegedi lakás.

Igen ritkán fordul csak elő, hogy valaki a szegedi lakását békéscsabaira, pécsire vagy veszprémire szeretné cserélni. Az ingatlanközvetítők forgalmi adatai alig-alig árulkodnak ilyen mozgásról. Természetesen Békéscsabáról, Pécsről vagy Veszprémből sem keresik a Tisza-parti otthonokat. Úgy tűnik, hogy az országban a keresztirányú mozgás teljesen leállt. Egy vadonatúj jelenség azonban megfigyelhető: néhány szegedi vállalkozó az elmúlt másfél évben Északnyugat-Magyarországon kezdett házépítésbe. A kirajzás fő helye *Sopron*. Egyelőre tőkebefektetésnek tartják a nyugat-magyarországi háztelepítést, de nem zárják ki annak lehetőségét sem, hogy a Dél-Alföldről a szerényebb konjunktúra miatt telephelyüket is áttelepítsék a virágzóbb Dunántúlra.

(h. m.)

Fundamentával lakást

Másfél hónap alatt húszezer szerződés

Magyarországon csaknem 40 százalékkal kevesebb új lakás épült az elmúlt évtizedben, mint azt megelőzően. Ennek nyilvánvaló oka a magyar lakosság anyagi helyzetének súlyos romlása, illetve hogy a többség számára teljesíthetetlenek a lakásépítési kölcsönök feltételei. A kamatok óriásiak, a futamidő letelte során gyakran három-négyszeres összeget fizethetünk vissza hitelezőinknek. A lakásépítési statisztika mértéktelen romlása már évekkel korábban megkövetelte az építési jellegű állami beruházások növelését, ám az új lakás-takarékpénztárakról szóló törvény csak tavaly novemberben született meg. Ugyanakkor már három lakás-takarékpénztár várta működésének beindítását, de a pénztárakról szóló törvény szigorú megkötései, illetve az Állami Pénz- és Tőkepiaci Felügyelet (ÁPTF) engedélye ez év május 15. óta teszi lehetővé az előtakarékoskodást.

– Magyarországon még viszonylag új fogalom a lakás-előtakarékoskodás. Mit jelent és hogyan segít a lakáshoz jutásban? – kérdeztük dr. *Bártfai* Bélát, a Fundamenta Magyar–Német Lakás-takarékpénztár Rt. igazgatóságának elnökét.

– A lakás-előtakarékossági rendszer már hosszú évtizedek óta sikeresen működő konstrukció számos európai országban. Sok millió lakás, ház épült fel ennek segítségével, mivel mindenki számára elérhető, előnyös és biztonságos befektetés. A lakás-előtakarékosság megtakarítási formát és egyben hitellehetőséget jelent. Ügyfeleink meghatározzák azt az összeget, mely lakáscélú terveikhez szükséges. Ennek a szerződéses összegnek nagyjából a felét adja a saját megtakarítás és az állami támogatás, melynek mértéke minden 1997-ben kötött szerződésre az első megtakarítási évben 40 százalék, a következő években 30 százalék, de mindkét esetben maximum évi 36 ezer forint. Az első évben 90 ezer forint, azt követően 120 ezer forintos megtakarítás esetén használható ki maximálisan. Ezenkívül a megtakarítás és állami támogatás után három százalék betéti kamatot fizetünk. A szerződéses összeg másik fele a Fundamenta Lakás-takarékpénztártól rendkívül kedvező, hatszázalékos kamatra hitelezhető.

– Hogyan épül fel a Fundamenta Rt. hitelezési konstrukciója?

– Különböző módozatokat alakítottunk ki aszerint, hogy ügyfeleinknek mekkora futamidő a

Dr. Bártfai Béla: A Fundamenta Lakás-takarékpénztár hátterében a legnagyobb és legsikeresebb német lakás-takarékpénztár áll

legoptimálisabb. Létezik rövid futamidejű módozatunk, mely négyéves megtakarítást vesz alapul és van hosszú futamidejű, hét év kilenc hónapos megtakarításunk. Ha a már említett – az állami támogatás legoptimálisabb kihasználtságát lehetővé tevő példát, a havi tízezer, évi 120 ezer forintos – megtakarítást vesszük alapul, a szerződéskötés után négy évvel 1 230 000 forintot vehetnek fel ügyfeleink. Ezzel 172 677 forint az az összeg, mely az állami támogatásnak és a háromszázalékos kamatnak köszönhetően nyereségként könyvelhető. Ugyanez a nyereség a hosszú, hét év kilenc hónapos megtakarítás esetén már 409 329 forint, s az összeg, melyet az előtakarékoskodó kézhez vehet, az 2 460 000 forint.

– Mire lehet előtakarékoskodni?

– Konstrukcióink nem kizárólag lakásépítésre vonatkoznak, hanem szinte minden lakással kapcsolatos finanszírozásra. Ugyanúgy a lakás- vagy telekvásárlásra, lakáscserére, mint felújítási munkálatokra. A fűtéskorszerűsítés, a nyílászárók cseréje, a fürdőszobakialakítás, a parkettázás, csempézés, födémcsere, külső vakolat javítása, tetőtérbeépítés, emeletráépítés, közművek kialakítása mind-mind ezek közé tartozik. Vannak, akik hosszú távra terveznek és nem saját lakásukra akarnak előtakarékoskodni, hanem gyermekeik lakásgondjait előzik meg az új lakásfinanszírozási lehetőséggel.

– A lakás-előtakarékosságnak van-e valami előfeltétele a leendő ügyfelekre nézve ahhoz, hogy megkapják az állami támogatást?

– Csupán annyi, hogy a lakás-előtakarékoskodónak bizonyítania kell a rendelkezésére bocsátott összeg lakáscélú felhasználását, amennyiben a megtakarítási idő nem haladta meg a nyolc évet.

– És mi az ügyfelek garanciája a Fundamenta Rt. tőkeerejére, fizetőképességére nézve?

– A Fundamenta Lakás-takarékpénztár hátterében a legnagyobb és legsikeresebb német lakás-takarékpénztár, a Schwäbisch Hall AG, valamint a Magyar Takarékszövetkezeti Bank Rt. áll. Szoros kormányzati előírásoknak és az ÁPTF szigorú kikötéseinek felelünk meg, szaktudásunk, tapasztalatunk, pénzügyi erőnk biztosított. Elérhetőségünk az ország 1700 takarékszövetkezetében, a Hungária Biztosítónál, a Hypo-Bank fiókjaiban, valamint a lakásszövetkezetek és társasházak közös képviselőinél adott. Május 15-e óta több mint húszezer szerződést kötöttünk meg. Mi biztosak vagyunk abban, hogy népszerűek lesznek finanszírozási konstrukcióink, hiszen már ma azok. Akik képesek és tudnak is lakásbiztonságukról gondoskodni, mernek előre tervezni, azok lényegesen kevesebb lakásgonddal találkoznak a jövőben.

Nagy Anita

Adatbank hatszáz nyaralóról, telekről

Összefogtak a balatoni forgalmazók

Rossz híre van a balatoni ingatlanpiacnak, mert a hajdan virágzó idegenforgalom időszakában az értékénél magasabb árakat érvényesítettek a tulajdonosok, tudván, hogy egy feketén kiadott tóparti nyaraló voltaképpen „pénzcsináló műhely" – állítja dr. *Szász* István siófoki ügyvéd. Hozzáfűzi: a legfrekventáltabb tóparti településeken évtizedekkel ezelőtt *kispénzű emberek* jutottak nyaralóhoz, akik aztán elszegényedve rákényszerültek házaik kiadására. Eközben a hajdan elegáns nyaralók nagy része mára már igencsak megkopott, mert rendbetételükre nem futotta a tulajdonosoknak.

Mindeközben az ügyeskedők szemet vetettek a szegényebb tulajdonosok nyaralóira, a múlt év eleje óta pedig már a külföldiek is szép számmal vásárolnak ingatlant. Tavaly több mint *1200 ingatlan* került külhoniak tulajdonába a tó környékén, és úgy tűnik, ebben az évben sem lesz kevesebb vevő – véli Szász István.

Jóllehet, a Balatonnál is gyarapodik az ingatlanközvetítő ügynökségek száma, szemben a németországi kilencven százalék körüli aránnyal idehaza az ügynökségek mindössze *tíz százalékkal* részesednek az ingatlanpiacból. Ezen a helyzeten kívánnak változtatni a tóparti ügynökségek, ezért a minap megalakították a *Balaton Környéki Ingatlanforgalmazók Egyesületét*. A szervezet vezetőjéül választott Szász Istvántól megtudtuk: céljuk, hogy pozitív irányban befolyásolják az ingatlanforgalmazói szakmát, és megőrizzék a tisztességesen dolgozók jó hírét. Bárki tagja lehet az egyesületnek, feltéve, ha betartja azokat az *erkölcsi normákat*, amelyeket a közgyűlés elfogadott. Ezek közül a legfontosabb a korrekt árbecslés és árajánlat, a hiteles tájékoztatás, valamint a felelősségvállalás.

Az egyesület már hatszáz nyaraló, lakóház, illetve telek fényképfelvételével rendelkezik, s az azokról szóló legfontosabb informcáiókat *számítógépes rendszerében* tárolja. A komputeres adatbankot telefonvonal köti össze Veszprém, Siófok, Balatonboglár és Keszthely ingatlanügynökségeinek irodáival.

(gulyás)

Változások az irodabérleti piacon

Igényesek a külföldi cégek

Az irodaházak bérbeadó cégek jelenlegi sikerei egyértelműen jelzik a budapesti első osztályú irodabérleti piacon bekövetkezett változásokat. A mai helyzet ugyanis a kilencvenes évek elején tapasztalt *túlkeresletre* emlékeztet, amikor minőségi irodák igen korlátozott számban álltak rendelkezésre – állítja *Gerő* János, a nemzetközi *Debenham Zadelhoff* (DTZ) ingatlanügynökség ügyvezető igazgatója. Elmondta: a megnövekedett igényeket a *makrogazdaságban* bekövetkezett kedvező változásoknak lehet tulajdonítani, melyek következtében a korábban Magyarországra érkezett nemzetközi cégek közül sokan megerősödtek a hazai piacon, és ezért hosszú távú, illetve *végleges letelepedésre* gondolnak.

Az első osztályú irodaháznak műszaki minőség és elhelyezkedés tekintetében kell az igényeknek megfelelnie: legyen új, rendelkezzen föld alatti mélygarázzsal, mobil belső válaszfalakkal, telekommunikációs csatlakozással, légkondicionálással, éjjel-nappali portaszolgálattal és reprezentatív bejárati csarnokkal; a budapesti belvárosban, illetve a fejlődő területeken, a sugárirányú útvonalak mentén legyen található.

Az ezer négyzetméter alatti irodát keresők még mindig viszonylag széles választékot találnak: az ügynökségek akár *nyolc–tíz épületet* is ajánlani tudnak számukra. A száz főnél többet foglalkoztató nagyvállalatoknak azonban, amelyeknek 1500–2000 négyzetméternél nagyobb irodára lenne szükségük, jelenleg meglehetősen nehéz helyet találniuk.

Az irodaházak jó, de rugalmatlan piacot jelentenek az építőipari vállalatoknak: a most épülő házak ugyanis legfeljebb *másfél, két év múlva* lesznek beköltözhetőek – akkorra azonban már valószínűleg megváltozik a piaci helyzet.

A kezdeti, átlagban 50 márka/négyzetméter/hónap bérleti díjak mára csökkentek: egy első osztályú, belvárosi iroda négyzetméteréért ma mintegy 40 márkát kell fizetni, a következő kategória pedig 35 márkába kerül. Ugyanakkor a külföldi és a magyar cégek közötti különbség a kilencvenes évek elején tapasztalható állapotokhoz képest – amikor csak a külföldiek tudták megfizetni az igényeikhez mért árat – csökkent: a magyarországi cégek aránya ma már 20–30 százalékos.

(szőnyi)

Lassú az üzlethelyiségek privatizációja

Belvárosi kiskapuk

Nincs közvetlen összefüggés a bérleti díj és némelyik belvárosi üzletben alkalmazott, korrektnek nem éppen nevezhető árak között. Legalábbis ezt állítja Masszi Péter, a Belvárosi–Lipótvárosi Önkormányzat elidegenítési bizottságának elnöke.

Lapunknak adott nyilatkozatában a képviselő elmondta: változatlanul van olyan bérlő, aki a nem lakás céljára szolgáló helyiséget az önkormányzati bérleti díj többszöröséért – olykor akár *tízszereséért* is – albérlőnek adja át. Teszi ezt úgy, hogy megkerüli az önkormányzati rendelet előírásait. Például üzemeltetési szerződést köt, s így nem kell kifizetnie azt a *felárat*, amit a helyi rendelet előír. A rendelet szerint háromszoros bérleti díjat kell az önkormányzat kasszájába befizetnie annak, aki *továbbadja* a bérleményét, vagyis „szankcionálják" az albérletbe adást. Kérdés azonban, mennyire ellenőrizhető, hogy ki mire használja a helyiséget. Senkinek nincs pontos információja arról, hogy a piac szereplői hogyan találják meg a *kiskapukat*. Amennyiben kiderül, hogy a bérlő albérletbe adta ki a helyiséget és nem fizette meg az önkormányzatnak járó összeget, a kerülettel kerül jogvitába, és így meghiúsulhat a privatizáció. Az elidegenítési rendelet ugyanis kimondja: amíg a jogvita fennáll, addig a bérlemény nem adható el.

Az elidegenítési bizottság elnöke ugyanakkor úgy véli, hogy az önkormányzati rendeletben szabályozott belvárosi bérleti díjak az európai nagyvárosokban alkalmazott díjakhoz képest nem magasak. A Szabadság téren található *Bank Centerben*, ahol piaci alapon adnak ki irodahelyiségeket, évi 60 ezer forint körül van a négyzetméterenkénti bérleti díj. Ez pedig nagyjából a kétszerese az önkormányzati bérlemények díjának. A legmagasabb kategóriában ugyanis évi 32 ezer forint a négyzetméterenként fizetendő összeg. A bérleti díjakat az önkormányzat hat alkalommal, lépcsőzetesen emeli. Jelenleg az emelés felénél tartanak. Akik 1994 előtt kötöttek szerződést az önkormányzattal, 2004-ig a régi bérleti díjat fizethetik. Masszi Péter emlékezetett arra is, hogy a legutóbb bezárt *Fontana étterem* nem önkormányzati tulajdonú helyiségben üzemelt. A német magáncég a túlszámlázó bérlőnek azonnali hatállyal felmondott. Ez pedig azt jelzi, hogy végeredményben nemcsak az önkormányzati tulajdonú, hanem a magántulajdonú helyiségekben üzemeltetett vendéglátó egységekben is átverhetik a vevőket, a betérő vendégeket.

Masszi Pétertől azt is megtudtuk, hogy a kerületben mintegy 3000 önkormányzati tulajdonban lévő helyiség van. Ezek privatizációja a tervezettnél lassabban halad. Eddig több mint *1800 vételi igény* érkezett a bérlőktől. A bizottság négyszáz ajánlatot tárgyalt meg, ennek nyomán mintegy negyven adásvételi szerződés született. Sokan azonban még ma is vonakodnak vagy kivárnak, arra apellálva, hogy az önkormányzatra privatizációs kényszer nehezedik, és esetleg kedvezőbb feltételekkel értékesíti majd a helyiségeket vagy a választás után esetleg másik csapat kerül a kerület élére. Az is visszatartja a bérlőket, hogy az adásvételi szerződés aláírásától kezdve *visszamenőleg emelkedik* a bérleti díj.

Masszi Péter emlékezetett arra, hogy az önkormányzat az ingatlanvagyonnak a *harminc százalékát* akarja privatizálni, s azt is elmondta, hogy az idei évben eleddig mintegy *egymilliárd forint* bevételre tett szert a magánosításból az önkormányzat. A belvárosi–lipótvárosi testület 1997-ben legalább 2,5 milliárd forint privatizációs bevétellel számol, ennyit szeretne fordítani fejlesztésekre, felújításokra, a lakásállomány bővítésére. Az önkormányzat e bevételből finanszírozza a most induló két nagyobb beruházást is, a Szent István tér alá tervezett mélygarázst, valamint a Hercegprímás utcai egészségügyi beruházást.

(fazekas-ruck)

MEGNYERHET

egy mélygarázs-beállót, ha július 19-ig lakást, irodát vagy üzlethelyiséget vásárol Budaörs központjában, az Atlas-házban.

A két autó tárolására alkalmas, másfél millió forint értékű beállót TÍZ VÁSÁRLÓ között sorsoljuk ki.

TOVÁBBI ENGEDMÉNY: RÉSZLETFIZETÉS!

Érdeklődni: Atlas-Bau Kft. Tel.:1-377-902, Bán Péter

Balzac utcai
119 m²-es
üzlethelyiség
tulajdonjoga eladó
Érdeklődni:
a 302-3247
és a 06-20-574-801
telefonszámokon lehet

Budapest IX., Berzenczey u. 10-12. alatt, a ferencvárosi tömbrehabilitáció keretében épülő, 32 lakásos társasházban két, illetve két és félszobás 52-61 m² közötti rendkívül gazdaságos beosztású lakások, 4 üzlet, a teremgarázsban parkolóhelyek megvásárolhatók, szeptemberi beköltözéssel. Közel a belvároshoz, mégis csendes, parkosított környezetben. Tömegközlekedési eszközökkel (3-as metro, 4-es, 6-os villamos) kiválóan megközelíthető.

AMERIKAI HÁZ Kft.

Budapest IX., Ferenc tér 14. Tel.: 217-3380

Új Magyarország 1997 júl. 14.

Makovecz Imre francia kitüntetése

A magyar sajtó nem adott róla hírt

Új Magyarország-interjú:

Ismét szaporodott eggyel azon rangos, nemzetközi elismerések száma, ahol a kevés számú kitüntetett között immár magyar is szerepel. A Francia Akadémia Nagy Aranyérmének rangját az is jelzi, hogy évente egyszer mindössze egy embernek ítélik oda. Az idei kitüntetett: Makovecz Imre.

– Mi a jelentősége ennek a díjnak – kérdezte lapunk a nemzetközi hírű építészt.

– Azt jelenti, hogy az általam képviselt építészeti és egyúttal világnézeti felfogást a Francia Akadémia az európai szellemi élet szerves részének, sőt, alapvető irányzatának ismeri el. Vallom: nemcsak megőrizni kell a múltat, hanem a sok ezer éves kultúra megtartó erejét felismerve, alapnak kell tekinteni az új gondolatok, irányzatok befogadásakor. Az ún. globalizációs törekvések az emberekben céltudatos módon súlyos emlékezetvesztést hoznak létre – igyekeznek szinte mindenkit elszakítani azoktól az erkölcsi-fizikai ismeretektől, amelyek fenntartották eddig az emberiség fejlődési folyamatát. Újjá kell éleszteni településeinket oly módon, hogy ott gyerekeket lehessen nevelni, belélegezhető legyen a levegő, tiszta a víz, ne torzuljon el az anyanyelv, egy ál-demokrácia ál-csatornái ne egy hamis felszabadultsági illúziót közvetítsenek hülyegyerekeknek, a valóságot ne egy elénk vetített álvalóság helyettesítse.

Folytatása a 4. oldalon

tvonalan – írta az AFP-re hivat
ozva az MTI.

nélküliség

elérő munkanélküliség meg-
en intézkedések foganatosítá-
özép- és kisvállalatokoz, mert
eletei nem informálják megfe-
A munkaügyi miniszter csak
elfogadni a külföldi – például
dát és óvatosan bánik azokkal
melyek a befolyásos szakszer-
igyekeznek varrni a recesszió
gyan, hogy az USA-ban tapasz-
s befektetési hajlam és az ezzel
r rizikóvállalás követendő pél-
mutat arra is, hogy a kereseti
esetben csak a létminimumot
z amerikaiakat nem tekinthet-
példaképnek – véli Blühm.
eteket ért kritikát is csak rész-

gásával alkotmányos tisztségébe. Döntését a cseh államfő szombaton Prágában hozta nyilvánosságra, Csehországban a köztársasági elnököt a parlament választja. A 61 éves államfő ismételt jelöltségét a jelenlegi jobboldali hármas kormánykoalíció minden pártja, valamint az ellenzéki szociáldemokraták is támogatják.

● Az osztrák koalíciós pártok népszerűsége egyre csökken, csak Viktor Klima kancellár kinevezése nyomán javult átmenetileg az Osztrák Szociáldemokrata Párt (SPÖ) népszerűsége. A Neue Kronen Zeitung tegnapi számában az IMAS osztrák közvélemény-kutató intézet legutóbbi felmérése azt is kimutatja, hogy folyamatosan nő Jörg Haider Osztrák Szabadságpártjának (FPÖ) népszerűsége: 1995-ben a szavazatok 21,9 szá-

Maradnak

Sali Berisha albán elnök a hét végén ismételten megerősítette, hogy nem kíván hatalmi „társbérletben" élni a június 29-i választásokon győztes szocialistákkal, de nem tett említést arról, hogy mikor fog lemondani.

Nyilatkozatában az elnök egyebek mellett a Demokrata Párt és a Szocialista Párt programja közötti különbségeket, valamint a piramisjátékok veszteseinek kártalanítása körüli nézeteltéréseket említette azoknak a tényezőknek a sorában, amelyek lehetetlenné tennék számára a szocialisták kormányával való együttműködést. A szocialisták győzelméről úgy vélekedett, hogy a párt a kártérítésekre tett

Makovecz Imre a Francia Akadémia kitüntetettje

A magyar sajtó nem adott róla hírt

Folytatása az 1.oldalról

– Miképp szolgálja mindezen célok megvalósítását az építészet? – kérdeztük tovább Makovecz Imrét.

– Például úgy, hogy a földig rombolt Dunaszerdahelyen újjáépítjük a régi zsidó kereskedőházakat, az összerombolt zsinagóga kidöntött homlokfalának más homlokzatba való beépítésével emléket állítunk az elhurcoltaknak; például úgy, hogy alkalmazzuk a csallóközi, hallatlanul magas szintű építészet hagyományait; például úgy, hogy egy polgármesteri hivatalt egy óratoronnyal úgy alakítunk át, hogy ne egy textilgyárhoz hasonlítson. Sorolhatnám még a példákat. A hazai szerves építészet már évekkel ezelőtt felállt szervezetileg és gondolatilag mindezek megvalósítására.

– Mit jelent a „szerves" építészet?

– Azt, hogy nem elvet, rombol, hanem beilleszkedve fejleszt tovább – olyan, mint amikor az élő szervezet új tápanyaghoz, információhoz jut. Ezt a szellemiséget ismerte el a Francia Akadémia a kitüntetésemmel – amelyről egyébként a magyar sajtó nem adott hírt, bár több tudósító dolgozik Párizsban. Számukra az esemény valószínűleg abba a kategóriába tartozik, amikor a kutya harapja meg a postást, ők pedig azt szeretik, amikor a postás harapja a kutyát. Ettől függetlenül számos kiválóság, a francia tudományos és társadalmi élet sok jeles képviselője gyűlt sössze az átadási ceremóniára, és természtetesen ott volt számos valódi újságíró is. A nagy színházteremben – ahogy lenni szokott – elhangzottak a méltató beszédek, a székek mindegyikén ott volt egy-egy, általam tervezett épület fényképe, volt fogadás, köszöntés – a magamfajta, Kárpát-medencei öreglegény pedig megilletődötten állt mindennek a középpontjában, és azon tűnődött, vajon milyen forgószél sodorta ide? De ide sodorta, ez a fontos.

– Mit tudnak Magyarországról, Trianonról – ha egyáltalán emlékeznek rá?

– Ezen a fényes ünnepségen nem került szóba Trianon – a történelmi emlék csak nekünk fájó. Más alkalommal beszélgettem angolokkal, franciákkal, és lerajzoltam nekik, hasonló esetben mi maradt volna meg az országukból – azt mondták, ne hülyéskedjek. Számukra elképzelhetetlen, ami velünk történt. Egyébként nem szívesen beszélgetek erről, mert nem szeretem magam a vesztesek közt érezni. Néhány óra múlva indulok Erdélybe, dolgozom Temesvárott éppúgy, mint a Felvidéken vagy Szlovéniában – úgy élek, ahogy mindenkinek élnie kellene ebben a Kárpát-medencében, ahol csupa egymásra utalt nép van. Nem szabad tudomásul venni azt a történelemhamisítást, azt a politikai őrületet, amelyet ezeknek a népeknek az életképtelenné tételére hoztak létre. Meg kell találni azokat az együttműködési formákat, amelyekben természetes a kommunikáció, a közös cselekvés.

– Makovecz Imre magyar építésznek mit jelent a magas francia kitüntetés?

– Egy hosszú szakmai életút végefelé valamiféle megnyugtató elismerést. Az igazit persze belülről várom, részben itthonról, részben attól a belső hangtól, ami majd a számadást végzi el. Szeretném, ha utam végeztével azt mondhatnám: érdemes volt. Nem abban az értelemben, hogy mennyire lettem híres, hanem úgy, hogy azt, amit az Úr kiosztott rám, képes voltam-e felragyogtatni.

Haeffler András

MDSZ-parlament számvetése

is voltak Kolozsváron

Attila, a képviselőházi RMDSZ-frakció vezetője jelentésében hangsúlyozta: a törvényhozás terén az elmúlt hét hónap során több konkrét eredményt ért el az RMDSZ, mint az elmúlt hét évben együttvéve – még ha igaz is az, hogy a törvényerejű kormányrendeleteket a helyi közigazgatási törvény és az oktatási törvény módosításáról a parlamentnek még jóvá kell hagynia. Tehát, bár ezek a jogszabályok már hatályosak, módosítások lehetségesek.

Ugyanakkor az az SZKT-ban létszámra csekély kisebbség, amely eredetileg is ellenezte vagy csak vonakodva fogadta el a koalícióban való részvételt, ismételt felszólalásaival, a vezetés és egyes miniszterek elleni éles és személyes támadásaival a figyelmet mégis a polémiára irányította.

Az MTI beszámolója szerint a polémia látványos és hangos pillanata volt az Erdélyi Magyar kezdeményezés nevű, keresztény nemzeti irányzatú platform vezetőjének, *Katona Ádámnak* szombat esti, különböző vádakat és kérdéseket tartalmazó felszólalása, amelyet *Markó Béla* szövetségi elnök igen erélyesen és emelt hangon utasított vissza, felvetve azt is, van-e értelme ilyen véleménykülönbségek hirdetőinek együtt maradni a többiekkel a szövetségben.

tás mellett a Fehér Ház

karják a boszniai bűnösök felkutatását

szó. Igaz, nem akármilyen emberekről, hiszen alkalmasint kormányzati támogatásban is részesülnek, míg mások nem. Érdekes módon e mások – a „nem ajánlottak" – tábora összehasonlíthatatlanul nagyobb, és politikai összetétele messze nem olyan egységes, mint az előbbi szűk csoporté, amely oly' féltékenyen őrzi tájékoztatási és kulturális monopóliumát.

Amiről nem beszélünk, az nincs, s ami van, arról mi mondjuk meg, milyen – ezt az elképzelést csak egyeduralmi helyzetből lehet megvalósítani. A negyedik hatalmi ággá növekedett tájékoztatást eluraltak mintha nem akarnák észrevenni, hogy egymást kizáró funkciókat igyekeznek egyesíteni. Mert demokráciában nem lehet valóságot alakító politikusnak, a valóságot leíró újságírónak, és a valóságot szélesebb horizonton elemző esszéistának is lenni egyszerre. Aki mindent le akar nyelni, annak tanulságos meseként ajánljuk a figyelmébe a kis gömböcről szóló magyar népmesei történetet.

Szalai Attila

A nagy balódás

Dr. Horeczky, van-e, aki e nevet nem ismeri. Másnak, hogy meg kell kínlódnia, amíg felfigyelnek rá, ő meg üstökösként jelent meg közéletünk egén, ahol mostantájt jó néhány renegát ötágú csillag próbálja megőrizni pislákoló fényét.

Első olvasatban úgy tűnt, hogy ezt a naiv dr. Horeczkyt a Magyar Bírói Egyesület elnökét, alaposan befürdette a furfangos Baló Gyurka, amikor rávette, hogy a két kereskedelmi tévécsatornára pályázó három társaság közül csakis a Mákvirággal (bocsánat a nyelvbotlásért) tehát az Írisszel működjék együtt, s az egyesület támogatásával ott folyjék majd az igényes jogi ismeretterjesztés, amelyre már oly nagy szükség van a mai fiskális diktatúrában. A bírói egyesület elnöke – talán hiányos jogi ismeretei következtében – azt is a megállapodásba foglalta, hogy nem áll szóba a másik két pályázóval.

nemzedék, amely a megérkező alkalommal, 1988-90 között kezébe vehette az ország irányítását.

A magyarság nem fulladt bele a gulyáskommunizmusba, nemcsak élt és túlélt, hanem élt az '56 által teremtett alkalommal. Gondolkodott, készülődhetett. Az ország depolitizálása nem volt, nem lehetett teljeskörű. 1956 maradt a Kádár-rendszer temetetlen halottja, és végül ennek szelleme hozta el a kádári rendszer pusztulását.

Ahogy annak idején az egymást évtizedekkel követő francia forradalmak 1789 és 1870 között helyrehozták, korrigálták és kiteljesítették a francia Köztársaság létrejöttét, úgyanígy a magyar '56-ot korrigálta és kiteljesítette 1989-90 fordulata, bársonyos forradalma.

A közben eltelt harminchárom év történelmi mértékkel nem nagy idő. Ha pedig a kommunizmus egész történetében helyezzük el ismét és végül 1956 forradalmát, akkor nagyjából annak felezőpontján helyezkedik el. Egyetlen forradalom, fent, a látszólagos felemelkedés és a valóságos hanyatlás töréspontján. Csillag, mely történelmi fordulót jövendölt és jelöl. Csillag Magyarország egén.

GERGELY András

EMLÉKEZÉS ÉS TÖRTÉNELEM*

Emlékművek

1996 az emlékezés éve volt. Nemcsak Magyarországon, s nem csak a történelmi emlékezésé. A művészettörténet s a műkritika két nemzetközi konferencián (Amsterdamban és Rennes-ben) foglalkozott a művészi, művészettörténeti emlékezés és muzeológiai archiválás jelentőségével, elvi és gyakorlati kérdéseivel.[1] Egy olyan korban, mely – Pierre NORÁT idézve – a felé halad, hogy a világméretű archiválással megölje az emlékezést magát.[2]

AZ EMLÉKEZÉS TEHÁT NEM AZONOS az emlékek, tények, adatok szisztematikus gyűjtésével, tárolásával és analitikus, kritikai feldolgozásával, a szisztémát ismerők történelem-rekonstrukciójával és reprezentációjával. Az emlékezet élő és aktuális, tárgyának jelenlétet, életet biztosít. Végletesen fogalmazva: az archiváló „emlékezet küldetése az, hogy megsemmisítse, ami a valóságban volt, amit az emlékezet őriz. Így az emlékezet helyei sem azonosak a történelmet őrző helyekkel. Az emlékezet helye az, ahol a történelmi folyamatosság érzése fennáll. Az emlékezet tehát a kultúra és az ember fennmaradásának kulcsfogalma.

A témával itthon nemcsak az évfordulók és az évfordulókra készült emlékhelyek miatt érdemes foglalkoznunk, hanem azért is, mert az utóbbi években látható volt néhány olyan kiállítás Magyarországon, melyek épp egy, az emlékezetet vizsgáló új műtípus elterjedését mu-

*Az AICA 1996 augusztusi, XXX. kongresszusán elhangzott előadás első része alapján.

tatják; születtek az emlékezés szerepét hangsúlyozó művek, megújítva régi műfajokat; s alakulnak olyan életművek – példaként BUKTA Imréé említhető –, melyekben az emlékezés meghatározó jelentőségű. Ezeket számba véve megkísérelhetjük felderíteni, hogy az emlékezésre kevés figyelmet fordító 20. század végén kínál-e alternatívát a kortárs művészet a műalkotás jelentéssel telítéséhez, a világ másképp szemléléséhez, az élet másfajta éléséhez.

Egy magyarországi művészettörténészben ez a kérdés természetesen merül fel, hiszen magyar művészetfilozófus mutatott rá az emlékezésnek a műalkotásban és életben betöltött szerepére a századelőn. A századforduló tudománya és művészete fokozottan érdeklődött az ember belső világának működése iránt. Ezen alapult BERGSON metafizikája, DILTHEY szellemtudományos szemlélete, amelyek befolyásolták a fiatal FÜLEP Lajos *Az emlékezés szerepe a művészi alkotásokban* című tanulmányának születését.[3] Ezt 1911-ben vitatták meg a firenzei Circolo de Filosofico ülésén. Ugyan eredetileg GROCE *Esteticá*jának (1902 ill. 1908) bírálataként készült, valójában azonban egy művészet-filozófiát tartalmaz.[4]

Fülep akkoriban, noha Olaszországban élt, ahol korábban már vitára bocsátotta összefoglaló NIETZSCHE-értékelését is, e nemben az elsőt a Nietzsche-irodalomban,[5] Budapesten indította meg LUKÁCS Györggyel *A szellem* című, szellemtörténeti szemléletű folyóiratot. Együttműködésük előzménye Lukácsnak *Az utak elváltak* című művészetkritikája (1910) Fülep *Új művészeti stílus* című tanulmánya (1908). Ebben Fülep, az akadémikus, naturalista és impresszionista művészet kritikájából kiindulva és CÉZANNE művészetére támaszkodva[6] egy új művészet és „művészettörténet-filozófia" lehetséges alapjait fogalmazta meg.

A századforduló metafizikája és a majd később kibontakozó heideggeri művészefilozófia között – felhasz-

nálva az éppen megtorpanó bécsi szellemtudományos művészettörténeti iskola (RIEGL) javaslatait is – Fülep volt az, aki az emlékezet fogalmának és működésének beiktatásával, alkotáselméleti dolgozatával a korszak hiányzó, egyik lehetséges művészetelméletét megteremtette.[7] Az emlékezés pszichológiai fogalma tehát kulcs volt a két rendszer (művészet és filozófia) egymásba nyitásához, egyúttal ontológiai kérdések megfogalmazásához. Fülep szerint „minden intuíciónkba vagy percepciónkba beleszól és beleolvad a múltunk, az emlékezésünk, amely nélkül nem vehetünk róla tudomást; minden intuíciónk vagy percepciónk, bármily rövid legyen, bizonyos ideig tart, pillanatokból áll, amelyeket az emlékezés kötelékének kell összefűznie."[8]

A MŰVÉSZI EMLÉKEZÉS EZEN TÚLMENŐEN SPECIÁLIS; eredménye valamely sosemvolt forma és kompozíció, amelyek Fülep idejében zártak és véglegesek voltak, és számos emlék kizárásával születtek meg. Fülep feltételezte, hogy a valóságot jellemző kontinuitás és az inkontinuus természetű emlékezés a műalkotásban új időbeli és térbeli viszonyokat hoz létre: új kontinuitást és egységet, amit az egymást átható sokféle elem tart fenn.

A korabeli művészet – Fülep azon tételének megfelelően, miszerint a művészi emlékezés folyamán emlékek sora záródik ki, s maga a mű a művésznek az emlékeitől való megszabadulása (s így a szabadság maga) – hamarosan, anarchista módon az emlékezet-eltörlés útját választotta (dadaizmus). Jóval később, a tudományelméleti dadaizmus-anarchizmus (FEYERBEND) megjelenésére hivatkozva, a teoretikus BEKE László 1984-ben, egy elméleti ötletsorában egyenesen a felejtésben láttatta a szabadság lehetőségét.[9] Fülep fenti gondolatainak második része azonban más lehetőségekre utal, amint a művészet és gondolkodás útjai is többfélék századunkban. HEIDEGGER a racionális-logikus-célirányos gondolkodással a tautologikusat helyezte szembe, amely teret

és időt ad az élet vagy a gondolatok egyes elemeinek vizsgálatára a többivel összefüggésben, így telítettségük és jelentőségük meglátására.[10] A mai kognitív pszichológia a magasabbrendű lelki tevékenységek olyan nem-racionális típusát ismeri, mely intuitív, nem-logikus módon, érzelmekkel társulva működik,[11] s nem célirányos.

Mindez lehetővé teszi, hogy a műalkotásról is másképp gondolkozzunk; hogy a zárt formára irányuló szelektív emlékezet helyett a kevésbé szelektív által születő sokszerűségben az egyes elemek kapcsolódási lehetőségeinek gazdagságát értékeljük, ami a néző bekapcsolódásához is sokféle lehetőséget teremt. Az egyes elemek, s ugyanígy mű és nézőjének interaktivitása a mű belső idejét teljesíti ki, ugyanakkor a néző aktív részvételére számítva, a műalkotás többféle kontextualizációban vesz részt. Fülep gondolatmenetéből a mű saját, belső törvények szerinti alakulását feltételező megállapítás az, amire a kortárs művészettel kapcsolatban is hivatkozhatunk, a mű-alkotás saját, külön (metafizikai) idejére és terére, ami azonban – a hermeneutika által befolyásolt mai felfogásunk szerint – nemcsak a művészi, de a befogadói emlékezet aktív működésének is eredménye. Ilyenformán valódibb a reálisnál, maga az élet, tényszerűen nem dokumentálható időivel és tereivel.

A művészettel kapcsolatba hozható emlékezet működése ott nyilvánvaló, ahol programszerű, mint például az emlékezet helyein létesült emlékművek vagy az ún. múzeumi művek esetében. Az előbbieknél általában, az utóbbiaknál részben a kollektív (történelmi) emlékezet működik az individuális és művészi mellett. Vagy megfordítva: a műalkotás legitimálja az emlékezés jelentőségét ma, „a történetiesített emlékezés terrorizmusa idején,[12] nem lemondva az idő és tér tényszerű felfogásáról,[13] de módot adva az egyéni vagy korábban mellőzött emlékezetek működésére.

Az emlékmű szakrális hellyé változtatja a történelmi helyet azáltal, hogy ott materiálisan létezik, szimbolizálja az eseményt, s ezzel tölti be funkcióját a közösség életében. *Les lieux de mémoire* – mondja a kultúratudomány, ahol a modern történettudomány által megtört összefüggése múltnak és öntudatnak újra összeforrhat,[14] s amelyek utolsó megtestesülései a modernizációban kihalni látszott emlékező megismerésnek. Végtelenségig képesek visszajátszani a hely jelentését, megállítván az időt, az emlékező rítusban résztvevők számára.

MAGYARORSZÁGON A RENDSZERVÁLTÁS IDEJE jelentett olyan szituációt, melyben új típusú, s e nemben páratlan emlékmű születhetett. A már több, mint 30 éve hivatalosan elhallgatott és ellenforradalomnak minősített 1956-os magyar forradalom emlékére hagyományos sírjelek jelentek meg a falvakban, esetenként sorolva az áldozatok neveit, úgy, ahogy annak előtte megemlékeztek az I., majd a II. világháborúban értelmetlenül meghalt fiaikról a közösségek. A forradalom áldozatainak félig-meddig köztéri emlékművére pedig pályázatot írt ki egy alapítvány. A nyertes JOVÁNOVICS Györgynek korábban sosem készülhetett nagyobb méretű plasztikája Magyarországon. A szöuli olimpiai szoborparkban áll „mindössze" egy köztéri munkája. Emlékműve azé a demokratikus átalakulásé is lehetne, amelyben akkor, a 80-as évek végén reménykedett az ország, s aminek során a következő években soha nem látott köztéri művek jelentek meg vidéki városikban, emlékeztetve a forradalmárokat lemészárló sortüzekre. Egy részük emlékműként addig nem engedélyezett absztrakt, még formacentrikus mű (DEIM Pálé Győrben), más részük – összhangban a megidézett eseményekkel – a formát szétrobbantó, már a konceptualizmusnak a formát illúzióként, azaz pszeudóként tételező gondolatmenete jegyében készült (PAUER Gyula művei Mosonmagyaróvárt).

Jovánovics emlékműve klasszikus, archaikus és primer (sír)emlékek együttese, architektonikus és szobrászi, rituális tér egy megemelt szarkofág körül. A tér negatív (nyitott, tömegsír) formával kezdődik, obeliszkkel magasztosul fel, miközben katakombaszerű szűk járaton egy egyszerű terméskőhöz juthatunk. Eklektikus? Valóság és ideák, a forradalom természetes és szellemi lényege, emlékének felkavaró és felemelő volta egyszerre érvényesül azzal az összetett társadalmi igénnyel, sokféle várakozással, melyek a forradalomban, majd a '80-as éveket záró demokratikus átalakulásban együtt manifesztálódtak. Az egyéni és kollektív művészi emlékezet és a történelem tényeinek figyelembe vételével nem volt szelektív jellegű. Eredményeként nem hierarchikus a kompozíció: nem egyetlen, hanem több forma nyújt lehetőséget többféle, köztük meglévő és az emlékező számára felfedezhető kapcsolatra, emlékezésre, melyek mindegyike fontos. Az egyetemes érvényű jelek, formák és kapcsolataik, valamint a „néző" hozzájuk való viszonya, melynek során összeköti, értelmezi és bejárja őket, nemcsak lehetővé teszik az egyéni azonosulást a múlt eseményeivel, de az eltérő események mögötti közös eszmével, s az emlékművet állító korral is. Egy demokratikus Magyarország eszméjének emlékműve tehát. Alessandro CAVALLI szociálpszichológiai mintái szerint a közösség emlékezete a maga számára választott jövőt rajzolta fel benne, amikor a pályaművek közül ezt választotta,[15] s amikor az alapítványi és közadakozásból megvalósulhatott. Innen is ered sokszerűsége, meg a többféle művészetkoncepció érvényesítéséből is, amikor jellemezhetünk a klasszikus modernizmusnak a forma örökkévalóságába (Fülep szerint az időlegesből való kiemelkedésébe) vetett hitével, a művészeti alkotásba az igazság működését látó posztmodernizmussal.[16] Előbbire utalnak az egyes formák, utóbbira inkább a kompozíció összetettsége és feltárulkozása, az alkotó folyamat

fizikailag is bejárhatóvá tett útjaival, ami a percepciót rituálissá alakítja, rituálévá formálva az emlékezést is.

Az '56-os forradalom kitörésének napja 1990-ben valóban nemzeti ünnep lett. A tömegsírokból kihantolt forradalmárok (kommunisták és nem kommunisták) nyughelyén emelkedő emlékmű pedig nyilvános rítusok színhelye.

IDŐKÖZBEN SORBAN ELKERÜLTEK HELYÜKRŐL a megelőző negyven év szocialista emlékművei, a megrendelt, előírások szerint szelektív (művészi) emlékezés tanúi, amit inkább politikainak vagy ideológiainak nevezhetünk: a társadalmat irányító réteg (vagy a társadalom saját) felejtető stratégiája eszközének. A számunkra kijelölt hely az évek során, egyre növekvő költséggel, egyre elegánsabb és monumentális formát öltött. A 2. szabad választások eredményeként pedig a mai Magyarország miniszterelnöke azon egykori fiatalemberek egyike, akik a forradalom leverése után a forradalom résztvevőire vadásztak. Kollektív felejtés jelei ezek a mai magyar társadalomban?

Miközben korunk egyik legjelentősebb művészettörténésze, Pierre RESTANY 1995-ben a világ különböző pontjain felállított három olyan új, nagyszabású emlékműről tudott beszámolni (ARMAN, CHRISTO és CÉZAR műveiről), melyekben az igazság működése egyetemes érvénnyel megtapasztalható, és a tömegek részvétele szerint meg is tapasztalt[17] – s ebben én döntő szerepet tulajdonítok a kollektív mellett a művészi emlékezet működésének is –, Magyarországon az előbbi eltűnésével számolhatunk. 1996-ban a nemzeti emlékezés rituális színhelye már nem a 301-es parcella, ahol Jovánovics emlékműve áll. Restany, aki korunk említett három képzőművészének munkásságát az 50-es évek óta kíséri figyelemmel, s aki később Jovánovicsot a szöuli szoborpark alkotói közé választotta, az 56-os emlékmű interaktív és kontextuáló karakterét, az alkotás és befogadás

rituális voltát méltán tarthatná az emlékműszobrászat fordulópontjának. Jovánovics műve áll, valódi emlékhely, igazsága érvényes, de a kollektív, egyéni és művészi emlékezetnek és a történelemnek az a találkozása, mely életre hívta, s amely Cézar és Christo műve esetében eleve egyetlen nagyszabású alkalomra volt tervezve, mára véget ért.

A ma, a forradalom 40. évfordulójára közületi megrendelésre készült emlékművet típusa, ikonográfiája már hagyományosnak mondható: a forradalom eszméjével, az ország jövőjével nem, csak az eseményekkel és az áldozattal foglalkoznak, a klasszikus és keresztény ikonográfia szerint. Megfelelőik mindenütt fellelhetők, ahol (Közép-Kelet-Európában) tiltakoztak koronként a diktatúra ellen.

A 301-es parcella rituális bejárásának megszűntével a jövőkép, a nemzeti identitás elvesztésével számolhatunk? S ezáltal generális (létbeli) identitásvesztéssel is? A humanista tradícióra épült szabad nemzetek Európájának közepén, az e tradíciót változatlanul, mert elzártan őrző nemzetben egy pillanatra felfényesedett az európai eszme, de az ugyancsak e tradíció jegyében hirtelen jött, kétoldalú nemzetközi gyarmatosító és velük szövetkező belső hatalmi roham következtében Magyarországon a hovatartozás tudata rendült meg. Napjaink emlékműve az lenne tehát, amit engedély nélkül 1996-ban állítottak fel a Tabánban, egyéni kérésre és adakozásból, azok emlékére, akiket s akiknek életét tönkretették, megnyomorították az elmúlt évtizedekben. MAKOVECZ Imre és PÉTERFY László emlékműve már nem látszik nyitottnak, nem sokszerű, nem szól eszméről, sem keresztényi mártírumról. Sőt: a lehető legzártabb kompozíció, a nézőnek háttal, cellában ülő, magába roskadt, névtelen figurával. Az a tükör, ami az arcát mutatja felénk, azonban minden arra járóét visszatükrözi. Ezen a ponton különbözik a hagyományos emlékművektől: a szöges-

drótos betonfülkében tükörként funkcionáló fémlap miatt. Az emlékmű jelentése így a hagyományos ikonográfia megváltozásából bontható ki. A tükör gazdag jelentésköreiből mintha a *vanitas*-eszme 16. századi festői motívuma elevenedne fel.[18] Az élet mulandóságának egykori, az élőben a halált visszatükröző jelképe azonban itt nem szembesít: ugyanazt a haláltudatú figurát tükrözi vissza, azaz kettőzi meg – az élettől megfosztottság érzékítésének eszköze. A romantikus ikonográfiának az embert a mulandóság kozmikus és természeti metaforái közé helyező újítása[19] helyett itt a környezet (a cella) az elhagyatottság kérlelhetetlen, és társadalmi szimbóluma. A lelki-szellemi vagy fizikai bezártság az embernek a másik(ak) általi kiszolgáltatottságára utal. A tükör ugyan egyúttal ablakot helyettesít, de a messzeség romantikus poézisét kizárja; az ember önmagába kényszerítettségét hangsúlyozza, és a tényt, hogy kint sincs más, mint benn.

A FIGURA HASONLÓKÉPP ÖSSZETETT JELENTÉSŰ: antik, klasszikus (reneszánsz) és romantikus hagyományai ismertek a leroskadó, haldokló hősnek és az elmélyedve töprengő gondolkodónak, amik egybeolvadnak az emlékmű férfialakjában.[20] A hősök mögött azonban egy mitológia vagy egy nemzet állt egykor, a gondolkodó előtt pedig a világmindenség. A mai névtelen figura nem hős, csak sorstól, világtól megfosztott önmaga a gondolatainak tárgya. Bárki lehetett ő, s a járkelőt visszatükröző tükör révén bármelyikünk lehet.

A mű kontextusa tehát a bennünk hordozott „másik történelem" és a mi mindennapjaink. A parkban álló emlékműhöz közeledő gyalogos adja a valóág referenciáját – a mű így mégis nyitott: a figura köztünk van, habár a múltra emlékeztet, s mi vagyunk élő közege. Az emlékmű helye ugyan nem az „emlékezet helye", mert épp itt tán nem is történt semmi, de közpark lévén az egyes ember – bárki – saját múltjára és valóságára döb-

bentéséé. A művészi emlékezés két típusa: a fülepi klasszikus, formaalkotó és -kiemelő, valamint a részek, a mű és külvilág közti interakcióra épülő kontextuális együttese teszi ezt lehetővé, s az a jelen, melyben nem látszik figyelembe vétetni a társadalom sokféle igénye, várakozása, s ahol mindezek magukba kényszerülnek visszahullani.

Ahol a történelem tényei és a „másik történelem" együtt funkcionálnak, ahol a történelem és az emlékezés egymást kiegészítik, az a nemzet él. Bevezetőként mindezt – az emlékezés jelentőségét műalkotásban, értelmezésben és társadalomban – nemcsak Fülep Lajos tradíciót jelentő filozófiája okán említem, hanem azért is, mert Magyarországon a privát és művészi emlékezésnek hosszú időn át különös, egzisztenciális jelentősége volt: egyéni és nemzeti identitást, a humanista kultúra európai tudatát tartotta fenn. Ezek igénye manifesztálódik emlékműveinkben, amik egyúttal a kortárs művészet új útjait mutatják: bevonva a nézőt a mű terébe, azt általa teljesítvén ki, végtelen lehetőséget ad az emlékezés „játékának" a befogadásban is, előre nem várt jelentésekkel is telítve így a művet s részleteit. A jelentésképzés, a részvétel, ennek tartama forrása lehet egy ezektől elidegenedett, ilyesmikre időt nem szánó civilizáció megújulásának.

KESERŰ Katalin

Jegyzet

(1) *Memory and Oblivion*. XXIXth International Congress of the History of Art. *What Memories for Contemporary Art?* XXXth Congress of the International Association of Art Critics

(2) Pierre Nora: *Betwee Memory and History: Les Lieux de Mémoire*. In: *Representations*. No. 26. 1989

(3) Fülep tanulmánya olvasható: Fülep Lajos: *A művészet forradalmától a nagy forradalomig II.* Szerk.: Timár Árpád. Bp., 1974. Füleg és Bergson, Dilthey viszonyáról: Karádi Éva: *Fülep Lajos és a Vasárnapi Kör* ill. Sturch János: *Természet és művészet viszonya Fülep Lajos korai művészetfilozófiájában.* In: Tudományos ülésszak Fülep Lajos születésnek 100. évfordulójára. Pécs, 1986

(4) Takács József: *Fülep Lajos Croce-kritkája.* Uott.

(5) Kiss Endre: *Fülep, Nietzsche és a Huszadik Század.* Uott.

(6) Fülep tanulmánya olvasható: Fülep i. m. I.

(7) Lőricnz Ernő: *Fülep Lajos és a Bécsi Iskola.* In: Tudományos ülésszak...

(8) Fülep Lajos: Az *emlékezés szerepe a művészi alkotásokban.* In: i. m. 608. l.

(9) Beke László: *Az emlékezés szerepe a műalkotások interpretációjában.* In: Beke L.: *Művészet/Elmélet.* Bp., 1994.

(10) Martin Heidegger: *A műalkotás eredete.* 1935. Bp. 1988

(11) Ulric Neisser: *Cognitive Psychology.* New York, 1967. 297-297. l.

(12) Pierre Nora i. m. 14. l.

(13) Pierre Nora i. m. és David Lowenthal: *The Past is a Foreigh Country* (Cambridge, 1985) c. könyve szerint a 19. század ill. a századforduló irodalma legitimálta az emlékezést a történetírással szemben. Nora a történelem új szenzibilitáson átszűrt változatának jelentőséget tulajdonít emlékezés és történelem kortársi együttműködésében.

(14) Pierre Nora i. m.

(15) Alessandro Cavalli: *Patterns of Collective Memory.* Collegium Budapest, Discussion Papers No. 14. 1995

(16) Heidegger i. m.

(17) Pierre Restany: Az igazság művészete és forradalma: a tolerancia jogállama felé. In: Találkozások Közép-Európában. Szerk.: Keserű K. Budapest, MAOE Megjelenés alatt.

(18) Jan Bailostocki: *Művészet és Vanitas.* In: uő., *Régi és új a művészettörténetben.* Bp., 1982

(19) Jan Bialostocki: *Romantikus ikonográfia.* In: uott

(20) André Chastel: *Lorenzo de'Medici melankóliája*. In: uő: *Fabulák, formák, figurák*. Bp. 1984. Keserű Katalin: *A Petőfi-arckép változásai*. In: *Ars Hungarica* 1987/1.

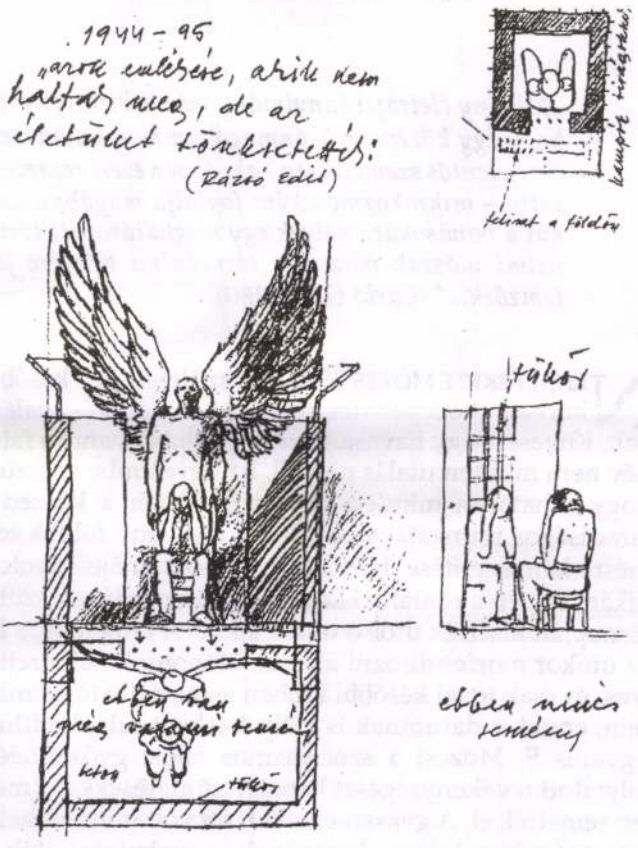

MAKOVECZ IMRE VÁZLATA

EGY „ELŐRENÉZŐ" EMBER

„Néhány életrajzi tanulmány már bebizonyította, hogy egy középszerű, önmagában nem különösebben jelentős személyiség – aki éppen ezért reprezentatív – mikrokozmoszként foglalja magában azokat a vonásokat, melyek egy meghatározott történelmi időszak valamely társadalmi rétegére jellemzőek..." (Carlo GINZBURG)

NÉHAI FEKETE MÓZES 1904-ben született egy későbbi korban „közepes-nek mondott földműves családban, Kövesen, egy havasalji székely faluban, ahol a falunév nem minden utalás nélküli, ha figyelembe vesszük, hogy a határon minden tavasszal először a kőszedés fáradtságos munkájával kezdődik a sovány földek termésre kényszerítése. Hősünket 1966-ban május nyolcadikán, éppen a romániai kommunisták pártjának születésnapján kísérték utolsó útjára a kövesi temetőbe, s ha az utókor morfondírozni akar az időpontok néha rejtélyes, és csak jóval későbbi időben asszociálható jelentésein, ennek a dátumnak is mély értelmet tulajdoníthat, ugyanis F. Mózest a szocializmus falusi győzelméért folytatott tevékenységéért kapott kitüntetésekkel a mellén temették el. A gyászmenetben ott volt minden helyi intézményben dolgozó hivatalnok és értelmiségi, akik az unitárius templom bejáratánál diszkréten félreálltak, és a szertartás alatt a meleg májusi napsütés meg a szószékről hirdetett babona és miszticizmus elől a templom kőkerítésének árnyékában kerestek menedéket, amíg a

Népszabadság
1997. február 26., szerda

Az építészet is művészet

Háromszáz milliárd fél százaléka

Majd ötven esztendeje, az építőipar államosítása, a magántervezőirodák felszámolása idején az építészet minőségi kulturális tevékenységből tömegigényekre megoldást kereső ipari tevékenységgé vált. Ügyeit a kulturális tárcától az iparihoz tették át. Ebben a fél évszázadban Magyarországot a házgyárak termékei lepték el, az ipari-technológiai szemlélet pedig végképp eluralkodott az építészetben. Jelenleg, amikor a korábbiaktól merőben eltérő feladatok, szerepkényszerek állnak a szakma előtt, ez a szemléleti és adminisztratív örökség egyre komolyabb terhet jelent.

1993-ban, amikor a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) létrejött, tizennégy szakkollégium állt föl, amelyek különféle járulékokból képzett pénzalapokkal a kultúra finanszírozását vállalták magukra. Ezekben a mozgókép, az irodalom, a színház, a zene, a tánc, a képző- és iparművészet, a fotó, a népművészet kulturális ágazatai számára biztosították a szakmai létezéshez, fejlődéshez szükséges anyagi forrásokat. Az építészet akkor – mint nem a kulturális tárcához tartozó terület – ebből a támogatási, fejlesztési keretből kimaradt, cserébe viszont semmilyen más pénzforrást nem hoztak létre a számára. A Népszabadság legutóbbi Hétvége mellékletében megjelent jelentés, amelyet a Vitányi Iván vezette csoport Magyar Bálint miniszter megbízásából készített, igyekezett teljes képet adni a kultúra mai nyomorúságáról. A tanulmányból azonban riasztó természetességgel maradt ki ismét az építészet állapotának elemzése.

Nem esett szó arról, hogy az elmúlt hat év során úgy zuhantak szét a korábban monopóliumot élvező több száz fős megyei és állami tervezőintézetek, hogy a korábbi évtizedek, a fél ország tervdokumentációit – kortárs építészeti archívum hiányában – senki nem őrizte meg. Egy korszak városok, városrészek megteremtését szolgáló szellemi erőfeszítéseinek lenyomatai váltak semmivé. Ugyanígy veszett el az időközben lefújt expo szellemi hozadéka is. Akkoriban az ország legjelentősebb építészei, Makovecz Imre, Finta József, Bán Ferenc, Cságoly Ferenc, Turányi Gábor és több más társuk hónapokon át közösen törte a fejét valamin, amiből végül semmi nem valósult meg. Az expo előkészületeire elköltött milliárdok mellett talán futhatta volna egyetlen olyan könyvre, amely összegzi és megőrzi számunkra ezeket a munkákat. Nem futotta, miként megoldatlan az is, hogy a jelenkori beruházási konjunktúra hétköznapjaiban születő temérdek terv dokumentációit megőrizzük valamiképpen. Nemigen mérte föl senki azt sem, hogy a XX. század építészetéről, amelyről túlzás nélkül állítható, hogy az építészettörténet legalapvetőbb és leggyökeresebb változásának időszaka, mindeddig egyetlen kötet igyekezett átfogó képet adni. Jürgen Jodicke 1958-ban írott nagydoktori munkája, amely 1961-ben 4600 példányban látott napvilágot magyarul. Vámossy Ferenc Korunk építészete című kötete is 23 évvel ezelőtt (tízezer példányban) jelent meg, s az eltelt negyed évszázad során csupán Bonta János két-háromszáz példányos egyetemi jegyzetei foglalják össze a kortárs építészeti tendenciákat.

Nem lehet tudni, mi keletkezett előbb. Az építészeti tájékozódás igényét semmibe vevő fordítói, könyvkiadói közöny, bátortalanság és cinizmus, avagy a tervezők érdektelensége, szakmai analfabetizmusa. Tény azonban, hogy a legutóbbi magyar nyelvű könyvek kiadása óta eltelt negyed évszázad sem gerjesztett mardosó információéhséget és mohó vásárlókedvet az építészek körében. A tervezők zöme nem járatja a meghatározó külföldi építészeti folyóiratokat, s a kortárs építészetről idegen nyelveken tájékoztató könyvek hazai kiadója is arról panaszkodik, hogy évente 70–150 kötetet tud értékesíteni a tízmillió lakosú Magyarországon, ahol 21 ezer bejelentett, tervezői jogosítvánnyal rendelkező polgár él. Az idő vagy ki sem alakult szokások hiányában nem olvasó építészeknek, ha mégis kedvet kapnának tájékozódni, nemigen lenne hova fordulniuk. A frissen újjáalakult Magyar Építészek Szövetsége a tervezők kulturális, társadalmi és művészeti életét hivatott koordinálni. Az ország több ezer építészét képviselő társadalmi szervezet azonban pénzhiány miatt székhelyének állagmegóvásáról sem képes gondoskodni.

Évente háromszázmilliárd forintot költenek építkezésre Magyarországon. Összehasonlíthatatlanul többet, mint a támogatott kulturális ágazatokra együttvéve. Ahhoz, hogy az ebből a pénzből megépülő házak ne csupán falak, födémek célszerűségi elven szerkesztett konstrukciói legyenek, de építészeti értékkel is rendelkezzenek, a szakma állapotán, az építészet társadalmi megbecsültségén kellene jobbítani. Az építészeti érték, minőség nehezen megragadható, nem konkrét jelenség. Olyasvalami, ami (vagy aminek a hiánya) a legnyilvánvalóbban árulkodik egy ország kulturális, technikai és mentális állapotáról. Elsődleges információt közöl rólunk a külföldiek számára, akár a ruha, amit magunkon viselünk, ha belépünk valahová, egyszersmind meghatározza a mindennapjaink milyenségét is.

Hatalmas szükség lenne hát egy olyan alap működésére, amely az NKA financiális technikájával megegyezően az ágazat háromszázmilliárdos éves forgalmának félszázalékos, néhány ezrelékes járulékából képződik. Így – a tárcaközi egyeztetés alapján – a Nemzeti Kulturális Alap keretében létrejövő pénzalap pályázatok, projektek finanszírozását tenné lehetővé. Az ország különböző térségeiben működő és egyetemi rangra törekvő építészeti főiskolák kevesebb gonddal fejlődnének. Térlátást, téri gondolkodást fejlesztő általános iskolai kurzusok indulnának. Koncepciózus fordítási programok hidalhatnák át az 1961-ben megjelent kötet óta eltelt idő információs-szellemi szakadékát. Falukép-védelmi, közterület-rendezési terveket támogatna. Fesztelenebbül működne az építészek szakmai művészeti szervezete, a magyar építészek újra részt vennének alapvető jelentőségű konferenciákon. Kiállítások szerveződnének, könyvek jelennének meg, digitális archívumba kerülne minden jelentősebb tervdokumentáció. Egyszóval minden nagyon szép és jó lenne. Pontosan úgy működne, ahogyan egy, az EU-ba tartó, kulturális identitását őrizni kívánó kis ország fölkészül a (majdani belső foglalkoztatással járó) szakmai kolonializáció negatívumainak kivédésére.

Bojár Iván András

Társadalmi Szemle

Ízelítő
a februári számból

Helyben járás és szabadesés címmel a Privatizációs Kutatóintézet szerzői munkaközösségének gazdasági helyzetértékelését közli a lap Matolcsy György szerkesztésében – Szalavetz Andrea tanulmánya az amerikai gazdasági elmélet és gazdaságpolitika kérdéseit tárgyalja a kereskedelempolitikával, a jövedelemegyenlőtlenségre hatást gyakorló tényezőkkel összefüggésben – Tóbiás Áron rádióbeszélgetése Kosáry Domokossal 1995. augusztus 16-án – Navracsics Tibor a református Pápa és a katolikus Veszprém évszázados rivalizálását mutatja be és elemzi a kulturális különbségeket – Boldizsár Klára és Tóth I. János tanulmánya a közlegelő problémáját taglalja, s arra a következtetésre jut, hogy elsősorban a tradicionális közösségek tudják elkerülni a közösen használt erőforrások pusztulását.

vrolet Tatárföldön

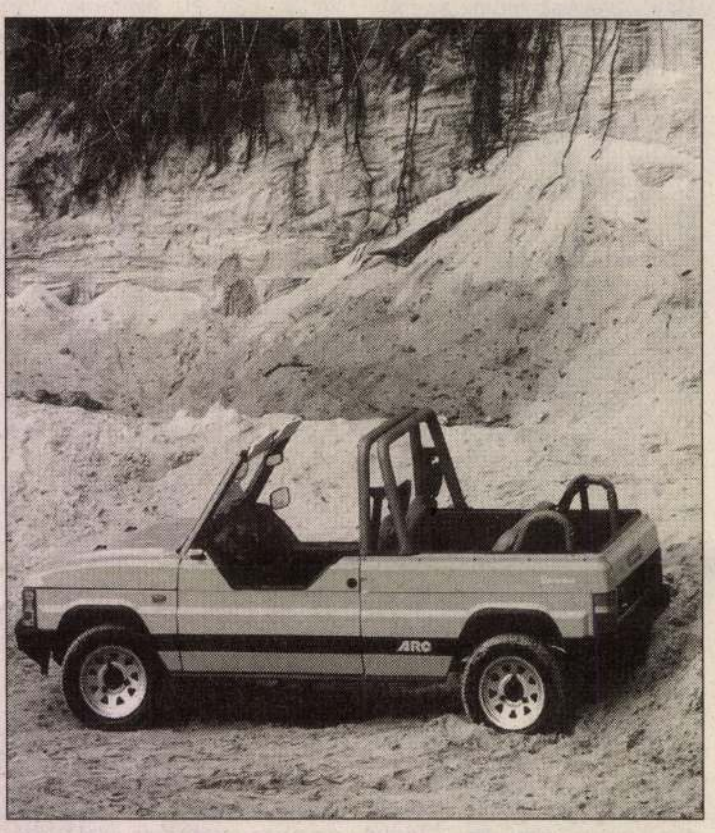

Renaul-tmotoros Aro Spartana

dődtek, de különböző jogi és pénzügyi nehézségek miatt egészen napjainkig elhúzódott az Arók újvilági partraszállása. Időközben kiépítették az értékesítési és szervizhálózatot. A manőver érdekessége, hogy a közel száz amerikai díler úgy szállt be az üzletbe, hogy sohasem látott Arót, illetve néhányuk egy korai változatot szemlélhetett meg. Ezek még a romániai hadsereg részére készített, igen egyszerűen és gyatra minőségben összeszerelt példányok voltak.

Az importőr cég elnöke, Jack Trotman bizakodó, mert szerinte az amerikai változat jó minőségű, és ami szintén fontos, olcsó lesz. Természetesen felszerelik légzsákkal, és kipufogógáz-kibocsátása is megfelel az előírásoknak. A tízezer dollár alatti Aro terepjárókat többnyire a keleti parti kereskedők forgalmazzák majd.

Franciaországban is megjelent az Aro. A kisebbik, a magyar piacon Dacia motoros 10-est tíz különböző változatban forgalmazza az Aro France. A Trapeurs, Pancho és Spartana nevű haszonjárművek mellett a luxuskiképzésű Green City modellben is 1,9 literes Renault-dízelmotor van. A nagyobbik Arót, az egykori GAZ-ok leszármazottját napjainkban Forester néven és 2,5 literes Peugeot-dízelmotorral forgalmazzák a francia piacon.

Az Arók nyugati bevándorlása már több mint tíz éve kezdődött: akkoriban PortAro néven futottak Portugáliában.

B. J.

0%, 50%,
ződéskötési díj előleg

Crore Sportivo

ıntasztikus ajánlat csak
tozott számban kapható
gy 146-os gépkocsikra érvényes
dig a raktárkészlet tart!

autót tavalyi árakon kínáljuk;
.000, a 146-ost 2.650.000 Ft-tól.

az ajánlat 1997. február 28-ig érvényes!
Keressen fel minket!

.DIZSÁR KFT., 1112 BUDAPEST, BOLDIZSÁR U. 1-3. TEL.: 310-2980, FAX: 310-2976;
ÚT 40. TEL.:280-7390, 280-7391, FAX: 280-7392; **MO AUTÓCENTRUM KFT.**, 2314
24/455-455, BEMUTATÓTEREM: 1065 BUDAPEST, BAJCSY-ZS. ÚT 45. TEL./FAX: 153-4502;
R, TIHANYI Á. U. 23. TEL./FAX: 96/313-520, BEMUTATÓTEREM: 9027 GYŐR, SZENT ISTVÁN
520; **AUTÓMÉRY KFT.**, 4400 NYÍREGYHÁZA, DEBRECENI ÚT 215. TEL.: 42/490-021, FAX:
S, DIÓSI U. 49. TEL.: 72/327-575, FAX: 72/311-871; **STOLL AUTÓHÁZ - BEMUTATÓ**-
../FAX: 74/451-730, FAX: 74/451-011, 451-651; **WACHTL EGYÉNI CÉG**, 8360 KESZTHELY,
CAR KFT., 8000 SZÉKESFEHÉRVÁR, KADOCSA U. 84. TEL.: 22/306-950, FAX: 22/305-421

MAKOVECZ Imre

Devich Márton: Makovecz Imre teremtményei: Életmüalbum, 1959–1996. = MN 1996. nov. 29. 8.

AZ ERDÉLYI MÚZEUM-

Désen, a ferences zárdában országos választókáptalant tartott a Ferences Világi Rend, június 8-án, *P. Benedek Domonkos* erdélyi ferences rendtartományfőnök elnökletével. Részt vett a közösségek 44 képviselője, akik hároméves időtartamra megválasztották az új vezetőséget. Országos elöljáró *Kovács László* lett Máramarosszigetről, helyettes *Reiner Margit* Kolozsvárról, titkár *Vikár Katalin* Csíksomlyóról, képzési felelős Osváth Mária Vajdahunyadról, gazdasági felelős *Lászlóffy Árpád* Désről és tanácstag *Jancsó Elemér* Vajdahunyadról.

Nagyváradon jártak a debreceni Szent Anna nőszövetség és a Keresztény Értelmiségi Szövetség küldöttei *Orosz Lőrinc* atya vezetésével. A nagyváradi Szent Rita katolikus nőszövetség vendégeiként megtekintették a várost és környékét, felkeresték Várad múzeumait, templomait. A látogatás a két évvel ezelőtt kialakított kapcsolatok jelentős eseménye volt, melynek viszonzásaképp szeptemberben a váradiak, mennek Debrecenbe.

Gyergyószentmiklóson a Márton Áron-centenárium tiszteletére állították össze a gyergyószentmiklósi római katolikus plébánia *Új remények* című hírmondójának júniusi számát, amelyben *Hajdó István* főesperes felidézi emlékeit a nagy püspökről. Márton Áron életének főbb adatai mellett verseket is közöl a kiadvány az erdélyi főpásztorról.

kor a „kis lépések" hangoztatásával valójában egy helyben járunk, miközben elrobog mellettünk az élet, mi pedig nem tudunk hozzászólni annak ezer kérdéséhez. Az Evangélium az élet és a megújulás szellemiségét hirdeti. Újmisésként János apostol mondatát választottam papi életem mottójául: „Hogy életük legyen, és bőségben legyen." Az élet a Szentírásban nemcsak a biológiai létet jelenti. Az egyháznak az élet Evangéliumát kell hirdetnie, s a hitnek sokkal több köze van a

Milyen feladattal küldte erre a város széli lakótelepre a főpásztora?

— Feladatom a templomépítés és az egyházközség megszervezése. A lelki templom, a közösség építése meg kell előzze a kőből való templomét. Ez utóbbinak a tervei készen vannak, hatezer köbméter földet mozgattunk meg, elkészült az ossarium, a teniszpálya, s most folyik az „ovisparadicsom" kialakítása. Híveim munkájának és sokak adományának köszönhetően jutottunk el idáig. A sportpálya belépőiből sze-

Odaadó szolgálat

Károlyitelep kis település. Több mint kilencven éve dicsekedhet saját kápolnával. A tornyos kis épületet a Krajcsovitsok egyik leszármazottja építette fogadalomból. A kápolnát ma már csak tizen látogatják, mégis kifogástalan az állapota, mert Rozi néni hűségesen, odaadóan gondozza.

Özv. Bozsik Mihályné — mindenki Rozi nénije — 93 éves. 63 éve gondozza mind a mai napig rendszeresen a kis kápolnát, virággal díszíti, takarítja, sőt a búcsúra (Szűz Mária nevenapja), amíg ereje és egészsége engedte, minden évben ki is meszelte. 1938 óta özvegy, férjét autóbalesetben veszítette el. Gyermekeit egyedül nevelte fel, s rendszeresen látogatják, de egyedül él kis házában, és semmiképpen nem akar elköltözni Károlyitelepről. Szíve mindene a kis kápolna (ő hívja így), az élteti, hogy gondozhatja. Környezete is azért imádkozik, hogy az Úristen még sokáig adjon erőt neki ehhez.

Károlyitelepnek nincs saját papja. Nyáregyházáról jár át a plébános kéthetente misét tartani. Nyáregyháza már nagyobb település, 3500-an lakják, 2500 katolikus. Ötven éve van plébániája. A község valaha Wekerle Sándor pénzügyminiszter birtoka volt. Ő templomot nem építtetett, így aztán a templom és a plébánia a volt urasági kúriában talált helyet. Károlyitelepen kívül még másik három filia (Felső-Nyáregyháza, Szentimretelep, Csévharaszt) tartozik hozzá. *V. Nagy Pál* plébános maga irányítja az öt település lelki életét.

Az egyik filiában Csévharaszton jelenleg templomot építenek. Itt ugyanis tíz éven át egy kis házban tartották a miséket. Gyűjtések és áldozatos adományok folytán mára azonban lehetővé vált, hogy valóra váltsák régi tervüket, s megépíthessék az Istenházát. A befejezéséhez még további adományokra lenne szükség. Reméljük, a pénz hiánya nem teszi lehetetlenné a szép terv valóra váltását.

(-tomkó-)

Műemléki ankét az ünneplő Pannonhalmán

Az Országos Egyházművészeti és Műemléki Tanács nyár eleji ankétját a jeles iskolavárosban Győrött, és az alapításának millenneumát ünneplő Pannonhalmán rendezte meg. „Pannónia Szent Hegye" mint a kereszténység hazai bölcsője, az első ezredforduló óta hazánk iskola-kultúrájának legősibb fellegvára. A monostor régészeti feltárásainak szenzációs eredményei, az eddig föld alatt, vagy a falak mögött rejtőző művészeti emlékek sokrétűen bizonyították Pannonhalma történeti hagyományainak hitelességét. Az ankét egyik célja ezek részletes megismerése és a pannonhalmi monostorépület rekonstrukciójának áttekintése volt. Az Országos Tanács tagjai előzetesen a győri Xantus János Múzeum kiállításán ismerkedtek „A magyar iskola első évszázadai"-val, amely Pannonhalma alapításától kezdve a Mohácsi vészig kitűnő válogatással mutatta be a hazai iskola-kultúra fejlődését. A kiállítás rendezői tényszerűen méltatták a középkori egyházi iskolák jelentőségét, mind a szerzetesi, mind a káptalani és a püspöki alapítású alapfokú és egyetemi oktatás történetét.

Az ankét résztvevőinek lehetősége nyílt arra is, hogy megismerkedjenek az egyházi oktatás jelenlegi helyzetével. Megtekintették Győrött az egykori barokk jezsuita együttesben létesített Czuczor Gergely Gimnáziumot és a közelmúltban kialakított új kollégiumi épületszárnyat, benne az igényes modernséggel — Makovecz Imre által tervezett — kápolnát. Osztatlan elismerést aratott az új katolikus Apor Vilmos iskola, amely sokoldalú és szellemes építészeti megoldásaival már-már az egyetemvárosok „campusait" idézte.

Pannonhalma jelenleg is feltárás alatt álló középkori emlékeit a régész, *László Csaba* ismertette, a millenniumi kiállítást pedig annak rendezője, *Takács Imre* egykori bencés diák, a Magyar Nemzeti Galéria főosztályvezetője mutatta be. A főapátság bazilikája és monostora, *Rieger Tibor* és *Veres Kálmán* alkotásával, két új bronzkapuval gazdagodott. *Solymos Szilveszter* ny. főiskolai tanár mutatta be az 1896-ban emelt és most felújított millenneumi emlékművet, amelynek apszis falát Aba Novák Vilmos restaurált freskója díszíti. Az ankét résztvevői két tudományos előadáson ismerkedtek a pannonhalmi könyv- és levéltártörténeti dokumentumokkal, *Bánhegyi Miksa* és *Csóka Gáspár* OSB levéltárigazgató köreműködésével. *Hortobágyi Cirill* OSB iskolaigazgató az épület felújítását és a rekonstrukció további terveit ismertette. Az ankéton résztvevő lelkészek *Várszegi Asztrik* püspök főapát főcelebránssal hálaadó szentmisét mutattak be, és *Ament Lukács* OSB orgonaművész záró hangversenyével búcsúztak a Szent István alapította, Szent Imrétől megáldott és a bencés, Szent Mór püspököt nevelő ezeréves Pannonhalmától.

Farkas Attila

Ly Ember 3 1996 VI. 14.

parton maradt. Ekkor példabeszédekben sok mindenre oktatta őket. Ezzel kezdte: „Kiment a magvető vetni. Amint vetett, némely szem az útfélre esett. Odaszálltak az (égi) madarak és fölcsipegették. Némely meg köves helyre esett, ahol nem volt elég földje. Csakhamar kikelt, mert nem jutott mélyen a földbe. Amikor a nap magasabbra hágott, megperzselődött, és gyökér híján elszáradt. Némely pedig tövisek közé hullott. Amint a tövisek felnőttek, elfojtották. A többi jó földbe hullott és termést hozott: egyik százszorosat, a másik hatvanszorosat, némelyik meg harmincszorosat. Akinek füle van, hallja meg!" (...)

„Halljátok tehát a magvetőről szóló példabeszédet. Amikor valaki meghallgatja Isten országának igéjét, de meg nem szívleli, eljön a gonosz és elragadja, amit szívébe vetettek. Ez az, akinél a mag az útfélre esett. A köves talajra hullott meg az, aki meghallgatja az igét és szívesen be is fogadja, de nem ver benne gyökeret, csak ideig-óráig tart. Mikor az ige miatt baj és üldözés támad, csakhamar eltántorodik. A tövisek közé hullott pedig az, aki meghallgatja az igét, de a világi gondok és a csalóka gazdagság elfojtják az igét és meddő marad. Végül a jó földbe hullott az, aki az igét meghallgatja, megszívleli és termést is hoz: egyik százszorosat, másik hatvanszorosat, némelyik meg harmincszorosat." (Mt 13,1-23)

erőfeszítésünkre az Ő áldását kérjük.

A másik: nemcsak a magunk vetése kel ki az életünkben. Isten is elhinti bennünk az Ő isteni életének magvait, s azoknak a mi életünk anyaföldjében kell kikelniük. Felelősek vagyunk érte, milyen táptalajt készítünk magunkban az isteni életnek, hogyan őrizzük, gondozzuk ezeket az életcsírákat. Nekünk adta, értünk, boldogulásunkért: saját magunkért tesszük azt, amit az isteni élet növekedéséért teszünk magunkban.

Ég és föld gyermekei

A keresztény ember két világ polgáraként él: nemcsak ennek a világnak tagja, hanem részese Isten életének is. A kettő nem független egymástól, hanem szorosan összetartozik és kiegészíti egymást. Hiszen Isten az, aki megteremtett

környezetünk megóvásáért, tisztántartásáért, felelősek azért, hogy tájaink, földjeink lakhatóak maradjanak a következő nemzedékek számára is. A mai szentmise után végiggondolhatjuk, esetleg családunkkal együtt: mit teszünk közvetlen környezetünk tisztaságáért, óvjuk-e a fákat, a növényeket, levegőnket, vizeinket?

Látnunk kell azonban, hogy az egész természet — az emberrel együtt — magasabb hivatást is kapott. Hiszünk a test feltámadásában, hiszünk abban, hogy valamilyen módon Isten egész teremtett világa részesül a feltámasztás átformáló erejében, s részt kap Isten örökboldog szeretetéletében. A természet ökológiai védelmének feladatát kiegészíti a keresztény ember küldetése arra, hogy életének tanúságtételével járuljon hozzá az egész teremtett világ megváltásához.

L.L.

cok közepette. Így testesítjük meg az időt is, mint keretet, környezetet és tartalmat, sőt a jövőt is; „A jövőt meg kell teremtenünk!" — kiált föl Teller Ede. Mi is a „semmiből", de legalábbis abból, amiről csak annyit tudtunk: „imént még nem volt meg", teremtünk, meg a *másféle* meglévők végtelen láncolatából — igenis, az Atya kifejezett fölszólítására. Ez a mi egyetlen igazi bizonyosságunk. Tehát elég is.

Olykor az ember önpusztító részségében az elhajított kézigránátok bizonyosságában hívén, azt gondolja, egy új világ megtestesítéséhez rombolnia kell. Ez soha és sehol nem igaz. Az újdonság nem valami, ami még nem volt, hanem maga a megtestesülés: ezért minden *igazi új* elkerülhetetlen, s csöndesen abszorbeálja, átrendezi, megemészti a régit, pisszenés nélkül: csak figyelnünk kell. Minden vért a bűn, s nem a teremtés vágya fröcs-

Az Új Ember imaszándéka

Hogy a szünidő a gyerekek testi-lelki épülésére és üdülésére szolgáljon.

Mindegyik gyerek örül annak, hogy vége a tanévnek, nem kell naponta iskolába mennie, leckét írnia. De vajon mivel tölti a nyári vakációt? Két és fél hónap szabadságot kapott: hogyan használja azt fel? A pihenés valóban felüdülését, növekedését szolgálja-e, vagy pedig éppen károsítani, veszélyeztetni fogja vele testének-lelkének egészségét? Csak tétlenül lézengeni fog-e a világban, unatkozva „elverve" az idejét, vagy pedig van-e igénye (és lehetősége) arra, hogy valami hasznosat is csináljon: tanuljon, dolgozzon, segítsen másoknak, családjában vagy azon kívül?

Nyáron általában több időt töltünk a szabadban, a természetben. Hogyan alakul a fiatalok kapcsolata a természettel? Csak kifoszthatót kincsesbányát látnak benne, vagy átérzik felelősségüket a természet megóvásáért, legalább annyira, hogy nem szemetelik össze, nem rongálják, de esetleg úgy is, hogy szánnak időt és munkát környezetük, házuk, kertjük megtisztítására, szebbé tételére, csinosítására.

Imádkozzunk a vakációzó iskolásgyerekekért. Ne érje őket semmi baj a nyáron, sem úgy, hogy valamilyen sebesüléssel járó balesetet szenvednek, sem úgy, hogy bármilyen módon károkra, romlásokra lesz ez a szabad idő, vagy pedig ők okoznak kárt másoknak.

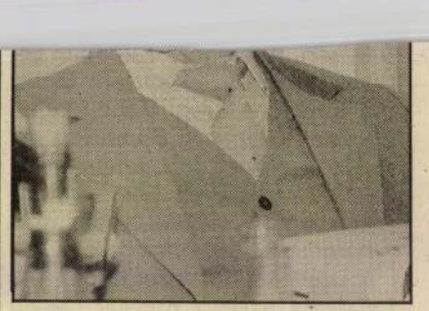

„Tudom, hogyan lehet megszerettetni az olvasóval, mégis ömlengek róluk, túldicsérem őket, s ha talán nem is szándékosan, de mindent elkövetek, hogy ügyetlenkedő ünnepi felköszöntőmmel közönyt, ellenérzést váltsak ki, mint egy hirdetési ügynök."

Általa nagyrabecsült írókról szólva írta ezt Ottlik Géza. Szeretném elkerülni ezt a mindenki számára méltatlan helyzetet, mivel *Vasadi Pétert* igen nagyra becsülöm. Nemcsak azért, mert talán tőle tanultam a legtöbbet az írás mesterségének és a „létezésszakmának" a tudnivalóiból. Hanem azért is, mert máig izgatottan fogok hozzá minden írásának olvasásához.

A költő, író, újságíró Vasadi Péter húsz évet töltött az Új Ember szerkesztőségében. A ma még itt dolgozók és az Olvasók szerencséjére „nyugdíjban" töltött eddigi tíz esztendejében sem nyugodott. Hanem írt.

Vasadi Péter mostanság hetvenéves. Isten éltesse sokáig: élet- és alkotóerőben. A valamikori „tanítvány", a régi kolléga dadogó köszöntője helyett az Új Ember olvasói olvassák inkább őt, az ünnepeltet: fehérek közt egy európait, állampolgárok közt egy magyart, vallásosok közt egy hívőt, katolikusok között egy krisztuskövetőt.

kipke

volt nekik a föld, szerették: mert akkor itt volt a hazájuk. Most ismét vannak itt magyarok, itt állunk mi, harcos ősök késő unokái, mi, ifjú harcosok, magyar katonák. De nekünk már nem itt a hazánk — jaj, nagyon messze van! — mi nem szeretjük ezt a földet, őseink egykori hazája ellenségünk lett, és ez a vérrel-dicsőséggel megszerzett föld ezer veszélyt rejteget számunkra, itt alattunk, a levegőből, előttünk, oldalról és ahonnan nem is várjuk, mindenütt a halál leselkedik ránk.

Itt állnak az oroszok velünk szemben, tőlünk ötven-száz méterre. Elábrándozás, elfeledkezés, figyelmetlenség, vigyázatlan mozdulat, kíváncsiság: és egy magyar véresen esik össze. A bunker mélyéről most is hallom a géppuska kattogását, puskagolyó fütyülését, néha-néha akna-robbanást.

előbb [illegible] jelentkezem önként a frontra, csak azért, mert hajt a nyugtalan, kalandvágyó vérem és az a meggyőződés, hogy zilált anyagi ügyeimet csak így tudom rendbe hozni. Talán otthon maradtam volna — hisz módomban állott — és megnyugodtam volna, megkomolyodva, megállapodott szeretettel szerettem volna gyermekem anyját, és kettős szeretettel szerettük volna mindketten a kettőnk gyermekét.

De a helyzetet már nem lehetett megváltoztatni. Talán, sőt bizonyosan az Isten akarata ez, hogy ezekben a szent hónapokban mellette nem lehetek és szertelenségeimmel, nyugtalanságaimmal, indulataimmal nem zavarhatom. Vagy ha az az Isten rendelése, hogy én többé nem térhetek vissza, az anya könnyebben megvigasztalódik gyer-

(Folytatjuk.)

Bérmálkozók imája

Áldott légy Urunk, mindenható Istenünk,
aki vízből és Szentlélekből új teremtménnyé
alkottál minket.
Köszönjük, hogy nyitott szívvel állhatunk
előtted,
s Te tetszésed szerint elhalmozol minket
mennyei ajándékaiddal.
Köszönjük, hogy személyesen szólítottál és
tanítottál minket: hogy várjuk a napot,
melyen erő tölt el a magasból.
Kérünk, szentelj meg minket az igazságban,
hadd érezzük a szabadságot, amire Krisztus
vezet minket,
s így engedelmesek lehessünk neked mindhalálig.
Kérünk, növelj minket bölcsességben és korban,
hogy meglett emberré legyünk Krisztusban;
olyanokká, akik nem szégyellik az Urunk
melletti tanúságtételt.
Add meg nekünk — kérünk — a szentek kiváltságát:
hogy a Lélek szerint éljünk.
Ne a test kívánságait kövessük, hanem
érlelődjenek bennünk a Lélek gyümölcsei:
a szeretet, öröm, békesség,
türelem, kedvesség, jóság,
hűség , szerénység, tisztaság.
Világosítsd meg értelmünket,
hogy felfogjuk, mi a te akaratod, s hogy
milyen reménységre hívtál meg minket.
Add, hogy a belső ember napról napra megújuljon
bennünk, s az apostollal együtt ujjonghassunk:
Élek én, de már nem én,
hanem Krisztus él bennem!
Amen.

SPORT

Labdarúgóink az olimpián (2.)

1912 után az első világháború miatt nyolc évig nem rendeztek olimpiát. Legközelebb 1920-ban léphettek pályára a világ legjobb amatőrjei. Ezúttal tizennégy ország válogatottja képviseltette magát. Feltétlen csekély volt annak az esélye, hogy Magyarország megszerezze történelmének első aranyát, mert — a világháború vesztes államaként — nem indulhatott. Ez volt egyébként az egyik „legzűrösebb" olimpia: a döntőben a csehszlovákok fogták magukat, s levonultak a pályáról. Úgy érezték, a mérkőzés angol bírája, a 64 (!) éves John Lewis enyhén szólva nem segíti őket az ítéleteivel.

Négy évvel később már a FIFA szervezte meg az olimpiai labdarúgótornát. A világháború sebei még nem gyógyultak be teljesen: a németeket ezúttal is „nemkívánatosnak" nyilvánították. Nem így a magyarokat. Vezetőink úgy határoztak, a világversenyre meghívják az idegenlégiósokat (lám, már több, mint hetven éve is volt ilyen), hátha majd velük (azaz Guttmannal a bécsi Hakoahból, továbbá Obitzcal és Hirzerrel a Makkabi Brünnből) sikerül meglepetést okoznunk. Az első meccsünkön Párizsban simán vertük 5-0-ra a lengyeleket. A nagyarányú győzelem remek siker árnyékát vetítette előre. A sorsolásra sem panaszkodhattunk, hiszen következő ellenfelünk a „fociról mit sem sejtő" Egyiptom volt. Nos, a derék koptok valamennyire mégiscsak konyítottak a labdarúgás tudományához: 3-0-ra verték csapatunkat. Ez volt a szörnyűséges „egyiptomi csapás". A viadalt egyébként Uruguay nyerte, amely ebben az évtizedben uralta a világ fociját — 1930-ban megnyerte az első labdarúgó világbajnokságot.

1928-ban mindössze 17 ország nevezett az olimpiai labdarúgótornára. Időközben több országban (Ausztriában, 1926-ban hazánkban, majd Csehszlovákiában) vezették be a profi labdarúgást, így az amatőrök versenyére több nemzetnek egyszerűen nem érte meg csapatot küldeni. Végül is ebben az esztendőben is az „uruk" állhattak a dobogó legmagasabb fokára.

Az 1930-as labdarúgó világbajnokság után súlyos válságba került az olimpiai futball. A vébé után ugyanis a profi labdarúgás végérvényesen szakított az amatőrizmussal. Ezért aztán igencsak megcsappant az olimpia iránti érdeklődés, hiszen a futballnemzeteket már csak a vébé érdekelte. A Nemzetközi Olimpiai Bizottság azzal vádolta a FIFA-t, hogy tönkretette az olimpiai labdarúgást, ezért 1932-ben „bosszúból" föl sem vette a focit a sportágak sorába. Habár 1936-ban végetért a játék olimpiai száműzetése, ekkor csak tizenhat ország nevezett a versenyre. Dél-Amerikát például egyetlen állam, Peru képviselte.

A legközelebbi olimpiára 1948-ban került sor. Némi meglepetésre az eladdig „nevesincs" svédek szerezték meg az aranyérmet Niels Liedholmmal, a későbbi legendás szövetségi kapitánnyal, továbbá Nordahllal és Grennel. A következő olimpián már mi is érdekeltek voltunk. Amíg a nyugati országok az amatőrjeiket szerepeltették, a szocialista országok a nagyválogatottjaikat indíthatták, hiszen „Keleten" ismeretlen volt a profizmus fogalma. Helsinkiben tehát az „Aranycsapat" léphetett pályára. Már a nyitómeccsünk előtt kiderült (6-1-re vertük a finneket), hogy csapatunkat nagyon nehéz lesz megállítani. A házigazdák elleni diadalt követően ezt írta az egyik helyi lap: „Az olimpiai bajnokcsapatot láthattuk". A cikk írója remek jós lehetett volna: sorra vertük az ellenfeleinket, mígnem a finálében hatvanezer néző előtt Puskás és Czibor góljával a „jugókat" győztük le — a következő álomcsapattal: Grosics — Buzánszky, Lóránt, Lantos — Bozsik, Zakariás — Hidegkuti, Kocsis, Palotás, Puskás, Czibor.

(-y -s)

Makrai Zsuzsa: Pieta

Tűzzománc-kép kiállítás
Kossuth Klub,
1996. április 4 — április 18.

Gausz Tibor; A „keresztény sikerkalauz" megtanít téged az érvényesülés művészetére – a szeretetben. 482 Ft)

Együtt a szeretetben (Gyökössy Endre ebben a könyvében bemutatja, hogyan történik az igazi családi nevelés. 298 Ft)

Útravaló (Balogh Ferenc; 160 helység keresztény műemlékeit mutatjuk be, 200 képpel, számtalan hasznos tudásanyaggal, sok érdekességgel. 520 Ft)

egyszerű történetek, hogy veled is történhetett volna... 158 Ft)

Csodatévő Szent Filoména (Filoména életrajza, sok-sok csodás imameghallgatás történetei; imák, kilenced; több mint harminc képpel. 298 Ft)

Az én dicsőségem (öt elmélkedő könyv egy kötetben; 121 Ft)

Fausztína nővér (aki által Jézus üzent nekünk: egy igazi misztikus élete; 130 Ft

Szent Gellért Könyvesboltok:
1053 Budapest, Ferenciek tere 8. Telefon: 13 77 803
6720 Szeged, Aradi vértanúk tere 2. Telefon: (62) 313–598

TÉVÉ ÉS RÁDIÓ MŰSORAJÁNLAT

Összeállította: Velics Gyula

Április 15. hétfő	11.30	Ko.köz.urh.	**Nyelvemlékeink.** A Halotti beszéd.	(20 p.)
	12.05	Bartók	**Hajdók Judit és a Budapesti Énekiskola fiúszólistáinak hangversenye.**	(66 p.)
	13.05	Ko.köz.	**„Üljük körül az asztalt"** Húsvéti összeállítás a családról, hitről, ünnepről.	(55 p.)
	17.50	TV1.	**Engedjétek hozzám!** A hitről gyermekeknek.	(7 p.)
Április 16. kedd	11.35	Ko.köz.	**Nyelvemlékeink.** Ómagyar Mária siralom.	(20 p.)
	13.20	Ko.köz.	**A Lourdes-i látnok: Szent Bernadett.** (Solymosi János)	(10 p.)
	13.30	Ko.köz.	**Tanúim lesztek!** A római katolikus egyház félórája.	(30 p.)
	16.30	Duna TV.	**Történelmi városok.** Pannonhalma. (Ismétlés)	(20 p.)
	17.55	TV1.	**Katolikus krónika.** Hírek, tudósítások az egyház életéből	(30 p.)
	21.25	Ko.köz.	**Nemzetközi vallási híradó.** Szerk.: Rapcsányi László.	(30 p.)
Április 17. szerda	11.35	Ko.köz.urh.	**Nyelvemlékeink.** A Margit-legenda.	(20 p)
	16.40	Bartók	**Hitélet és történelem.** Kemény Zsigmond. (Rónay László)	(20 p.)
	17.30	TV1.	**Útmutató.** Hitünk közös gyökerei.	(30 p.)
Április 18. csütörtök	11.35	Ko.köz.urh.	**Nyelvemlékeink.** Ének Szent László királyról.	(20 p.)
	13.20	Ko.köz.urh.	**A húsvéti ünnepkör gregorián énekeiből.**	(10 p.)
	13.30	Ko.köz.urh.	**Tanúim lesztek!** A római katolikus egyház félórája.	(30 p.)
	17.50	TV1.	**Magyar műemlékek.** Feldebrő.	(35 p.)
Április 19. péntek	11.35	Ko.köz.urh.	**Nyelvemlékeink.** Karthauzi Névtelen.	(20 p.)
	23.55	Duna TV.	**Áprily Lajos: Tavasz a Házsongárdi temetőben.** E.a.: Darvas Iván.	(3 p.)
Április 20. szombat	6.00	Petőfi	**Pax Rádió.** Szentföldi zarándokút a Catholica 2000-rel.	(30 p.)
Április 21. vasárnap	7.05	Ko.köz.urh.	**A vasárnap üzenete** László atyától — 2 perc a napi Evangéliumról	
	7.55	TV1	**Így szól az Úr.** A Biblia üzenete.	(6 p.)
	8.05	Duna TV.	**Figyelj!** Fiatalok műsora. (Lehoczky László)	(30 p.)
	8.45	Duna TV.	**Németalföldi kolostorok.** XI/5.	(26 p.)
	10.05	Ko.köz.urh.	**Görög katolikus liturgia közvetítése** a rákoscsabai gk. templomból.(Pregun István)	(55 p.)
	10.40	Bartók	**A MRT Gyermekkórusa énekel.**	(10 p.)
	14.05	Bartók	**Jubilate Deo!** Évszázadok egyházi muzsikája.	(55 p.)
	20.30	Duna TV.	**Mozart: c-moll mise.** (Verebics I., Rosta A.)	(60 p.)
	21.30	Duna TV.	**A nagyszentmiklósi kincs.** II/2.	(24 p.)
	22.20	Ko.köz.	**A Hilliard Együttes hangversenye.**	(100 p.)
	0.10	Duna TV.	**Reményik Sándor: Az Ige.** E.a.: Boér Ferenc	(3 p.)

A Vatikáni Rádió magyar műsora: Mindennap este 19.15-kor kezdődik a 196 méteres (1530 kHz) középhullámon, a 49 méteres (6245 kHz) és a 75 méteres (3950 kHz) rövidhullámon. Az esti adást másnap reggel 5.45-kor ismétlik meg a 196 méteres középhullámon, valamint a Duna TV-ben reggel 7.45-kor, szombat és vasárnap kivételével.

KÖZLEMÉNYEK

A Magyar Börtönpasztorációs Társaság Mécses Szeretetszolgálat imaszándéka április 14-re: Imádkozzunk minden tékozló fiúért, hogy legmesszebbről is legyen ereje hazaindulni... Mennyei Atyánkhoz!

Balatonfüreden a Prohászka Üdülő május 1-től szeptember végéig fogad egyházi és világi vendégeket. Pár perc a Balaton és a vasútállomás. Napi üdülődíj 700,— Ft/fő. Étkezés a közeli étkezdében megoldható. Írásbeli jelentkezéshez válaszborítékot kérünk. Cím: Prohászka Szociális Papi Üdülő Gondnokság 8230 Balatonfüred, Csók u. 24.

Minden kedves Testvérünket szeretettel várjuk a közelmúltban megnyílt **Örömhír Keresztyén Könyvesboltunkba.** Reméljük, hogy könyveink, hang- és videokazettáink nagy választéka; **tágas, kellemes atmoszférájú, vagyis nyugodt választásra alkalmas** üzletünk megnyeri tetszésüket. Cím: 1074 Budapest, Csengery u. 26, Tel.: 322-2255. Nyitva tartás: Hétfőtől péntekig: 11—18 óráig.

ELŐADÁSOK

Sillye Jenő—Kovács Gábor: Kristályóriás című húsvéti oratóriumát **április 14-én, este fél 8 órakor** a Lehel téri Szent Margit plébániatemplomban, **21-én, este 6 órakor** a budai Ciszterci Szent Imre templomban (Bp. XI. Villányi út 23—25.), **28-án, este 8 órakor** a Kolosy téri Sarlós Boldogasszony templomban (Bp. II. Bécsi út 32.) adják elő.

A Kereszténydemokrata Néppárt és a Fővárosi Választmány rendszeres vitaestéket és szabad fórumot rendez minden hétfőn este 6 órai kezdettel a KDNP Bp. XII., Nagy Jenő u. 5. szám alatti központjában. A következő előadást április 15-én Szakál Ferenc országgyűlési képviselő „Új európai irányzatok a mezőgazdaság és a vidéki térségek jövőjéről" címmel tartja.

A Keresztény-Zsidó Társaság április 17-én, este 6 órakor „Zsidó felvilágosodási mozgalmak" címmel tudományos szimpoziont rendez a Deák téri Evangélikus templom Nagytermében (Bp. V., Deák tér 4.). Előadók: Kármán György zongoraművész, az Országos Rabbiképző Intézet orgonistája, Kisbali László egyetemi adjunktus, Raj Tamás főrabbi és Varga Péter egyetemi tanársegéd. Közreműködik Fekete László főkántor. A konferencia előtt fél órával, fél 6 órakor a Keresztény—Zsidó Társaság havi sajtótájékoztatója. **Április 19-én, du. 5 órakor** Fröhlich Róbert főrabbi „Közös tanulás—Talmud: Avot" címmel tart előadást a Nagyfuvaros utcai Zsinagógában (Bp. VIII., Nagyfuvaros u. 4.).

Az Áldozat című dramatizált, kosztümös misztériumjátékot bemutatja a zuglói rk. Egyházközség Theatrum Sacrum színjátszó csoportja (közel 60 szereplővel). Az előadás helye, ideje: a Bosnyák téri Páduai Szent Antal templom, április 14-én este negyed 8 óra.

P. Carlo Huber S.J., a római Gergely Egyetem filozófia karának dékánja április 18-án, déli 12 órakor a Hittudományi Kar meghívására a Központi Papnevelő Intézet (Bp. V., Papnövelde u. 7.) dísztermében német nyelvű előadást tart „Vallási nyelv és filozófia" címmel. Egykori tanítványait és minden érdőklődőt szeretettel várnak.

Az Esztergom—Budapesti Főegyházmegye Hitoktatási Felügyelősége Hitoktatói továbbképzési programja: április 23-án, fél 10 és este 6 órakor: Ward Kollégium (Ferenciek tere 9.); **24-én, este 6 órától:** Albertfalva, Don Bosco Katolikus Iskola (1116 Bp., Albertfalvi u. 9—11.); **26-án, este 6 órától:** Pestszentlőrinci főplébánia (1181 Bp., Batthyány u. 87/b); **27-én, de. 10 órától:** Mindszenty Katolikus Ált. Iskola (2500 Esztergom, Rudnay tér 9.).

A martfűi Szent Tamás templomban Haumann Péter színművész adja elő Szokratesz védőbeszéde című műsorát április 28-án, vasárnap 15 órai kezdettel. A tetszőleges belépődíj a templom művészi munkáinak befejezését szolgálja. Mindenkit szeretettel vár az egyházközség.

Az Aquinói Szent Tamás Társulás szeretettel várja a magyar kereszténység millenáris kérdései iránt érdeklődőket Rászlai Tibor eszmetörténész „Szent István király megbérmálása" című előadására április 16-án, este 6 órai kezdettel a Batthyány Alapítvány előadótermébe (Bp. VI., Eötvös L. u. 24. I. e. — Oktogonhoz közel).

A Bárdos Lajos Társaság következő előadással kombinált rendezvénye április 16-án, este 6 órakor lesz a Régi Zeneakadémián (Bp. VI. Vörösmarty u. 35.). Téma: Bartók Béla és Kodály Zoltán zenéjének szerepe Bárdos Lajos írásaiban. Előadó: Szőnyi Erzsébet zeneszerző. Közreműködik a Bp. XVIII. kerületi Vörösmarty Mihály Ének-Zene tagozatos Általános Iskola és Gimnázium kórusa, vezényel Csík Miklós.

A Magyar Cserkészszövetség Táborkereszt Katolikus közössége szervezésében Fórián Szabó Gerő április 17-én, este 6 órakor cserkészfórumot tart „A cserkészpróbák keresztény szemmel" témáról. Az előadás helye: Budapest, I. Fő u. 30. szám alatti Bencés iskola.

TALÁLKOZÓK

A Magyar Piarista Diákszövetség tisztújító közgyűlését április 13-án, szombaton de. 9 órai kezdettel tartja a Duna-parti piarista kápolnában. Minden tagot szeretettel hív és vár a Diákszövetség.

A Magyar Katolikus Orvosok Szent Lukács Egyesülete szokásos havi összejövetelét április 15-én, az esti 6 órai szentmise után a Jézus Szíve templom hittantermében tartja (Bp. VIII., Mária u. 25.) Skrapuly Árpád „Az egészségügy gazdasági kérdései és keresztény megoldási lehetőségei" címmel tart előadást.

A „Mater Ecclesiae" szeretettel hív mindenkit április 20-án, szombaton emmauszi útra. 10 órakor a pestszentlőrinci főplébániatemplomban (1185 Bp., Batthyány u. 87.) Varjú Imre kanonok úr „Reményünk Jézus halálában és feltámadásában" címmel tart előadást. Utána jó étkezési lehetőség, majd a gyáli Jézus föltámadása templomot látogatjuk meg. (Közlekedés: 3-as metróval a Határ útig, 50-es villamossal a Szarvas csárdáig, vagy 3-as metróval Kőbánya-Kispest végállomásig, 82—82/A busszal a templomig. Csoportosan: 9—9.15 között találkozás a 3-as metró végállomásán, kiszállás után együtt tovább.

A Keresztény Orvosok Magyarországi Társasága április 19-én este 7 órakor tartja szokásos összejövetelét a Haller téri Szent Vince plébániatemplom hittantermében (Bp. IX., Haller tér 19—21.). Szentgály Judit: „A Hospice kórházi ellátás" és Révész Istvánné „A Hospice házigondozás tapasztalatai" címmel tart előadást. Az előadásokat megbeszélés követi.

A Gregorián Társaság X. Tanulmányi Napja Veszprémben lesz április 26-27-én. Program: 26-án, este fél 6 órakor Béres György, a Gregorián Társaság elnöke megnyitó előadása „A gregorián ének az újabb kutatások tükrében" címmel a Musica Sacra Székházában (Vár u. 25.), 7 órakor Dibusz Ferenc orgonaművész hangversenye a Főszékesegyházban. 27-én, fél 10—fél 1-ig a Gregorián Társaság díszgyűlése előadásokkal és szkólák bemutatójával az Érseki Hittudományi Főiskolán (Jutasi út 18/2.). Előadások: Bohus Péter esperes a gregorián glóriákról, Mezei János zenetörténész Solesmes-i tapasztalatokról és Béres György, a szó-hang kapcsolatról a gregoriánban. 14 órakor közös énekpróba a Főszékesegyházban, majd 15 órakor ünnepélyes érseki szentmise gregorián énekkel. Érdeklődés: Dr. Bohus Péter esperes, 8246 Tótvázsony, Iskola u. 27., tel.: (88) 365-104.

A Győr egyházmegyei Kapuváron április 20-21-én ismét megrendezik az Egyházzenei találkozót. A kétnapos rendezvényre az ország több pontjáról érkeznek kórusok. A programban a kórushangverseny mellett, Köteles György karnagy, főiskolai docens előadását, valamint Áment Ferenc Lukács orgonahangversenyét is meghallgathatják az érdeklődők. Az esemény fő helyszíne a kapuvári Szent Anna plébániatemplom (Kapuvár, Fő tér). A találkozóról bővebb felvilágosítást a (96) 244-260-as telefonszámon lehet kérni. Minden érdeklődőt szeretettel várnak a rendezők!

Templomépítők kiállítása nyílik az Adalbertinumban (Bp. XI., Előpatak u. 35.) április 19-én, pénteken 4 órakor. A kiállító művészek: Borosnyay Pál, a Szent István bazilika főépítésze, Káldy Gyula építész (Műemléki Felügyelőség), Reichart Gyula, Aknabau altemplomok, urnatemetők, Birgit Kőblitz üvegművész, Lieber Éva textilművész, R. Törley Mária szobrászművész, Patay László festőművész, Somos Miklós festőművész. A kiállítást Ternyák Csaba püspök, a MKPK titkára nyitja meg. Megtekinthető május 31-ig, hétfőtől péntekig 17—20 óráig és vasárnap a 18 órai szentmise után 20 óráig.

PÁLYÁZAT

Budapesti plébánia pályázatot hirdet kántor-karnagy állás betöltésére. Kézzel írt önéletrajzot és egyházi ajánlást várunk. „Tisztes megélhetés" jeligére a kiadóba. Határidő: április 30.

Az MDF gazdasági növekedést sürget

„A kormány félúton tévúton"

A jelenlegi kormány félúton tévúton van; a középrétegek elsorvadnak, a kis- és középvállalkozók helyzete egyre romlik – jelentette ki Demeter Ervin, az MDF frakcióvezetője a képviselőcsoport évadzáró sajtóértekezletén.

A politikus hozzátette: a jól működő nyugati demokráciák mindig is a középrétegekre épülnek, ezért az MDF alapvető feladatának tartja, hogy a gazdaság növekedését ösztönözze. Úgy vélekedett, a kormánynak nincsen jövőképe, intézkedései rövid távra szólnak; *a kormányzati politikát pedig egy nagyon szűk elit határozza meg.*

A frakcióvezető a továbbiakban kifogásolta, hogy hazánkban jelentősen sérültek a szociális piacgazdaság elvei, csökkent a gazdasági és szólásszabadság; az egyszerűsített készpénzes privatizáció bevezetése a monopóliumok megerősödéséhez vezetett; elhamarkodott és túlzott mértékű volt az energiaszektor privatizációja. Ezenkívül *a politika és a gazdaság között nemkívánatos mértékben megerősödött a kapcsolat,* politikai eszközökkel korlátozzák a piaci versenyt. Mint megtudtuk, az MDF támogatja azt a kezdeményezést, hogy a parlamentben tartsanak *politikai vitanapot* a kormány kétéves tevékenységéről.

A tájékoztatón *Bogárdi* Zoltán MDF-es országgyűlési képviselő úgy vélte, *a kabinet vidékpolitikája a legrosszabb:* félő, újabb „népvándorlás" kezdődik el, miközben a városok nem fogadóképesek. A politikus a kenyéráremelés kapcsán felhívta a figyelmet: a kormány nem adminisztratív intézkedésekkel, hanem elsősorban *az infláció megfékezésével tudná megakadályozni, hogy a kenyér ára ne haladja meg a száz forintot.*

(ő.-t. g.)

A hadsereg átszervezését javasolja a Fidesz

Új nemzeti haderőreform

A parlament által tavaly elfogadott, úgynevezett 88-as haderő-átalakítási határozat végrehajtásának azonnali leállítását követeli a Fidesz – Magyar Polgári Párt nevében *Gyuricza* Béla parlamenti képviselő. Az Országgyűlés honvédelmi bizottságának alelnöki tisztét is betöltő politikus egy tegnapi sajtótájékoztatón megkongatta a vészharangot a hadsereg helyzete miatt, s pártja nevében *konszenzuson alapuló nemzeti haderőreform* mielőbbi kidolgozását sürgette.

Gyuricza a tudományos műhelyeket és a civil szervezeteket is bevonná a koncepció megalkotásába az illetékes minisztériumokon kívül. A Fidesz szerint a mintegy 4000 milliárd forint értékű honvédelmi infrastruktúra és haditechnika fokozatosan tönkremegy, s a hadsereg hovatovább minimális szinten sem lesz képes feladatainak teljesítésére. A párt az ellenzékkel együtt ezért sem támogatta a parlament által tavaly elfogadott haderőátalakítási határozatot, amelyről egyébként a képviselő azt állította: *az pusztán a létszámcsökkentésről intézkedik.* Tavaly óta különben több mint 1500 tiszt és tiszthelyettes hagyta el a honvédséget, amelynek pótlása nyolc-tíz évet is igénybe vehet. A Fidesz most azt javasolja: kezdődjenek tárgyalások az átfogó haderőreform-koncepció kidolgozására a hét parlamenti párt között. A munkát már szeptemberben elkezdhetőnek tartják, s az ellenzéki pártok között ez ügyben már volt egyeztetés.

(v. f.)

Megvizsgálják a honvédségi alapelveket

Igen az átalakításra

Az Országgyűlés honvédelmi bizottsága pénteki zárt ülésén *tudomásul vette* a Honvédelmi Minisztériumnak a Magyar Honvédség további átalakítására vonatkozó előterjesztését, a testület azonban szükségesnek tartja, hogy szeptemberben (a parlament őszi munkakezdésekor) komplex módon átgondolják ezt a kérdést. Ősszel megvizsgálják majd a biztonságpolitikai alapelvek, a honvédelmi törvény és a honvédelemre vonatkozó országgyűlési határozatok előírásait, *a haderőreformot, és a NATO-kompatibilitás megvalósítását is össze kell egyeztetni* az ország gazdasági lehetőségeivel.

Bűnüldözési igazgatóság a feketegazdaság ellen

Egy év múlva eredmény?

(Folytatás az 1. oldalról)

A feketegazdaság elleni küzdelem komplex rendszerében a létrehozandó központi bűnüldözési igazgatóság csupán egy szereplője, de nagyon fontos intézménye a feladat megoldásának. Az igazgatóság a korábbinál gyorsabban, hatékonyabban tud reagálni a konkrét esetekre, amely révén javulhat a felderítettség, és közelebb juthatunk a valóban sok kárt okozó tevékenységek leleplezéséhez. Emlékeztetett arra: most mérik fel a kapacitásokat, a fejlesztési igényeket. Ennek egyik jele, hogy a kormánydöntés első lépésben húszmillió forintot biztosított a fővárosi ügyészség kapacitásának fejlesztésére. Arra a kérdésre, miként érezhetik a kormánydöntés eredményét a hivatalok és az állampolgárok, óvatosan fogalmazott Bencze József. Megítélése szerint *leghamarabb egy esztendő múlva* jelentkeznek az első, látványos eredmények. Hangsúlyozta: a feketegazdaság elleni küzdelem nem csupán bűnüldöző szervezetek feladata, hanem annak visszaszorítása komolyabb és fejlettebb piaci fegyelmet, a gazdálkodó és államigazgatási intézmények szabályosabb működését és valamennyi érdekelt jobb együttműködését is igényli.

A kbi felállítása szeptembertől érinti a vám- és pénzügyőrség működését is. *Laczó* László szóvivő kérdésünkre megerősítette: többféle koncepciót dolgoznak ki a belső átszervezések megoldására a főhatóságokkal, minisztériumokkal egyeztetve, konkrétumokról azonban még nem tudott beszámolni. Új munkaerő felvételére nem lesz szükséges, csak a VPOP szervezeti felépítésének kiegészítésére, átalakítására kerül sor.

(sz. l.–v. f.)

KDNP

Már kampányol a koalíció?

Az ország gazdátlan, *nincs egységes kormánypolitika,* a demokrácia a koalíciós pártok egymás közötti rivalizálásának eszközévé züllött. Így értékelte a kormány első félévi munkáját és a törvényhozásban történteket *Gáspár* Miklós, a KDNP alelnöke a párt pénteki sajtótájékoztatóján. A képviselő szerint a házszabály módosításának elképzelései ékes bizonyítékul szolgálnak arra, hogy *a kormány fel akarja számolni az ellenzék jogait.* Úgy vélte, az SZDSZ csak kicsinyes bosszútól vezérelve nem szavazta meg a napirend előtti felszólalások korlátozását, így akarva revansot venni az alkotmánykoncepció szocialista leszavazásáért. Úgy fogalmazott: *a két kormánypárt már választási kampányt folytat, elsősorban egymás ellen.* Az alkotmánykoncepció visszakérését értékelve elmondta: a szocialisták azért nem szavazták meg a módosító csomagot, mert valamit meg akarnak menteni a párt háttérbázisából. Elsősorban azokat az állampolgárokat akarják meggyőzni, akik a zengzetes szociális ígéretek miatt voksoltak az MSZP-re. A KDNP egyébként továbbra is fenntartja azt a követelését, *népszavazás döntsön* az alkotmány alapvető kérdéseiben. Például referendumot írnának ki t a köztársasági elnök választásának módjáról, az állam szociális jellegéről és az érdekegyeztetés kérdéseiről. *Szakolczai* György, a párt gazdasági szakértője szerint a drasztikus stabilizációs intézkedések csak *átmeneti eredményeket hoztak,* az ország gazdasági állapota továbbra is stagnál.

MDNP: nyilvánossá tett vagyonnyilatkozat

Segítség a katasztrófakárosultaknak

A Néppárt képviselői úgy döntöttek: nyilvánosságra hozzák az 1994-ben tett vagyonbevallásukat, s nyilatkoznak a kétéves vagyongyarapodásukról is – jelentette be Farkas Gabriella elnökségi tag a pénteki sajtótájékoztatón.

Ez idáig a 15 képviselőből heten tudták elkérni az országgyűlési páncélszekrényből az iratokat, amelyek fénymásolatát ismertették a sajtó munkatársaival. E vagyonnyilatkozatokból kiderül: a hét képviselő egyikénél sem történt jelentős mértékű vagyongyarapodás. A továbbiakban beszámolt arról: az MDNP *gyűjtést kezdeményez* a katasztrófa sújtotta települések javára, ezen túlmenően pedig a Néppárt tagjai felajánlották *személyes közreműködésüket* a károk helyreállítására. Ez ügyben egyebként *Szabó* Iván, a Néppárt elnöke levelet írt a hét település polgármesterének, amelyben azt kérte, szervezzék meg a polgármesterek, kinek mikor van szüksége segítségre. Ezzel a kezdeményezéssel az MDNP a kormányt kívánja ráébreszteni arra, ne késlekedjen a segélyek kiutalásával.

A sajtótájékoztató második felében *Szabad* György néppárti képviselő üdvözölte, hogy a parlament által elfogadott felsőoktatási törvény szövege lehetőséget teremt arra, jobban támogassák az egyetemeken folyó tudományos munkát; ugyanakkor felhívta a figyelmet, erről nem rendelkezik részletesen a törvény, tehát a minisztériumi rendeletnek kell ezt konkretizálnia. Végezetül reményét fejezte ki: ez a támogatás nem más kulturális terület rovására növekszik.

(őszy)

Az FKGP a rendőrség megosztásától tart

Népszavazást sürgetnek

A hatalmi vetélkedés eredményeként létrejövő központi bűnüldözési igazgatóság egyértelmű feszültséget fog teremteni a kormányzó pártok között, amely már az alkotmányozás kapcsán is felmerült. Ezzel a megoldással ismét a kisebbik koalíciós párt erősödött, akik még könyebben tudják érvényesíteni akaratukat az MSZP-vel szemben – hangoztatta *Torgyán* József az FKGP sajtótájékoztatóján. A pártelnök felhívta a figyelmet: alkotmányellenes a hivatal felállítása, s emlékeztet a gazdasági rendőrségre, ahol a fontos büntetési ügyekben évekig elhúzódott az eljárás. Amellett, hogy igen sok pénzébe fog kerülni az államnak, eredménytelen lesz a feketegazdasággal szemben, az elit elszipkázásával megosztják és lehetetlenné teszik a rendőr-főkapitányságot. Az Alkotmánybírósághoz fordulnak a nyugdíjkorhatár emelése, az egészségügyi ellátás- és az egyes köztartozások behajtásával kapcsolatos jogszabály-módosítások miatt – tette hozzá.

G. Nagyné Maczó Ágnes, a T. Ház alelnöke az új alaptörvényről szólva kifejtette: csak abban az esetben lehet újra hozzáfogni a munkához, amennyiben az alkotmány-előkészítő bizottság meggyőződött arról, mit akar az ország lényeges kérdésekben. A Független Kisgazdapárt szeptemberben *népszavazás* kiírását fogja kezdeményezni. Határozottan ragaszkodnak továbbá ahhoz, hogy a közvetlen elnökválasztás kérdésében az MSZP, a KDNP, az FKGP közel kétharmados többsége érvényesíteni tudja akaratát.

A kenyér árának drágulásával kapcsolatban elhangzott: a kormánynak nem tiltakoznia kellene, hiszen megvannak az eszközei a cselekvésre.

(putsay)

Emelkedett a parlamenti villanyszámla

(Folytatás az 1. oldalról)

De az utóbbi két év alatt épp negyvenmillió forinttal többet, 94,4 millió forintot telefonáltak el a T. Házban. (Nem csupán a képviselők.) S mit mutat a parlamenti villanyóra? A villanyszámla 1991-hez képest hatmillióval lett magasabb, s a tavalyi már 22 millióról szólt. A gázóra viszont mintha visszafelé járna: amíg 1991-ben, sőt 1994-ben is 21 milliót mutatottt, addig 1995-ben ötmillióval kevesebb volt a parlamenti gázszámlán.

A közüzemi díjak ugyankkor továbbra is eltörpülnek az „egyéb" költségek mellett. A tb-kintlevőségek általános emelkedése idején különösen szembeötlő a parlamenti takarékosság. Az idei évre személyi kiadásként tervezett 1 200 000 forintnak például egyharmadát sem állította be költségvetésébe „tb-járulék" címén a T. Ház.

(bodnár)

Folyamatban az összeférhetetlenség felszámolása

Válaszlevél tévékuratórium-ügyben

Dr. *Markovits* Zoltán ügyvéd pénteki, *Nyomásgyakorlás a tévékuratóriumra?* című cikkünk kapcsán az alábbiakat közölte szerkesztőségünkkel: „Írásuk *Kovács* Andrással (a Magyar Televízió Közalapítvány kuratóriumának elnökével – *a szerk.)* kapcsolatban olyan állítást tartalmaz, amely nem felel meg a valóságnak. A szerző azt állítja, Kovács András ígérete ellenére mindmáig résztulajdonosa maradt az Új Dialóg Stúdió Kft.-nek. Ezzel szemben a kft. május 31-én tartott taggyűlésén megtárgyalta Kovács András azon bejelentését, hogy a kft.-ben lévő üzletrészét másra kívánja átruházni. A taggyűlés ezt a bejelentését elfogadta. Ezt követően Kovács András június 6-án üzletrészét a Mokép Rt.-re, mint alapító tulajdonosra, átruházta. Mindezek alapján van folyamatban a kft. tulajdonosi szerkezetére vonatkozó cégbírósági bejegyzés módosítása a június 15-én kelt beadvány szerint."

Mindezek alapján kér korrigálást a kuratóriumi elnök megbízottja, mivel „ez nem csak Kovács András személyét, de az Új Dialóg Stúdió Kft. jó hírét is sérti, hiszen a nevezett állítás azt sugallja, Kovács András tévékuratóriumi elnöksége játszik közre abban, hogy a Magyar Mozgókép Alapítvány az Új Dialóg Stúdió Kft.-ben készülő filmeknek esetlegesen támogatást nyújt. A tévé által az alapítványnak átadott összegből az Új Dialóg Stúdió Kft. nem részesült. Ettől függetlenül nyilvánvaló csúsztatásnak tartjuk az alapítvány és a televízió támogatási rendszerének összemosását."

*

Köszönjük Markovits ügyvéd úr információját, s természetesen készséggel visszavonjuk a „mindmáig" kifejezést. Ez a válasz is megerősíti azonban, hogy – miközben Kovács Andrásnak a médiatörvény rendelkezései szerint elnöksége alatt egy pillanatig sem lehetett volna üzleti kapcsolata filmes vagy tévés vállalkozással – hónapokig fennállt, s jogi értelemben (miután a cégbírósági bejegyzés e pillanatban is csupán folyamatban van) változatlanul fennáll a tisztségével való összeférhetetlenség. Az Új Dialóg Stúdió Kft. közvetlen alapítványi támogatásáról semmit nem állítottunk – az állítólagos sugalmazást az ügyvéd úr olvasta ki sorainkból. Az alapítvány és a televízió támogatási rendszerének összemosása valóban csúsztatás – s ha a valóságban így volna: botránykő – lenne; mi csupán a csoportérdekeket szolgáló személyes „összemosódásokat" éreznénk erkölcsileg is fölöttébb aggályosnak.

A Magyar Televízió Közalapítvány kuratóriuma pénteki ülésén úgy döntött, hogy tanulmányt készíttet a Magyar Televízió kulturális életben betöltött szerepéről, az emberek életében elfoglalt helyéről, arculatáról, a műsorokról. Arról még nem határoztak, hogy kit, illetve kiket kérnek fel erre a feladatra. Az elvárt tudományos alaposságú dokumentum lesz az alapja annak az eszmecserének, amelyre több szakértőt, médiakutatót, szociológust és tudóst is meghívnak – tájékoztatta Kovács András, a 29 tagú testület elnöke az ülést követően az MTI-t. A jövőben az említett konferencián elhangzottakat is figyelembe véve hozzák meg döntéseiket. A kuratórium elfogadta a testület költségvetését, és tárgyalt a szervezeti és működési szabályzatról, amelyről később döntenek.

Negyven magyar gyereket külföldön fogadtak örökbe

Czeizel elismerte közreműködését

(Munkatársainktól)

Czeizel Endre elismerte: részt vett magyar gyerekek külföldi örökbefogadásának elősegítésében. Az ismert genetikusprofesszor a rádió tegnapi hírműsorában cáfolta, hogy pénzt fogadott volna el a közreműködésért. Czeizel bevallása szerint az 52 örökbefogadásból csak tíz gyermek került külföldre. A Nemzeti Egészségügyi Intézet jelenlegi főigazgatója ugyanakkor nem érti, miért van ekkora visszhangja ennek az ügynek, amikor ő erről az ügyről már *többször beszámolt* a sajtóban. Az adoptálást Amerikában szervező, már letartóztatott magyar származású *Gáti* Marianne-ról a professzor elmondta, hogy találkozásukkor papírokkal igazolta jogosultságát az örökbefogadások lebonyolítására. Mint emlékezetes, a *Magyar Nemzet* június 28-ai számában megírtuk, hogy *Gáti* Marianne-t egyébként azért vette őrizetbe a kanadai rendőrség, mert 1994 óta *terhes magyar nőket utaztatott ki Kaliforniába,* ahol a fehérbőrű gyerekekért 18 ezer, cigánygyerekekért ezer dollárt fizetett az időközben megszülő anyáknak. Az adóhatóság bukkant rá az ügyre, mert Gáti *az adójából költségként levonta* az anyáknak fizetett összeget.

Legújabb információk szerint az amerikai hatóságok által Gáti Marianne-nál legfoglalt fax fejlécén az Országos Közegészségügyi Intézet neve volt olvasható, ahol Czeizel Endre – a Nemzeti Egészségvédelmi Intézet élére történő kinevezéséig – vezető beosztású munkatárs volt. Egyelőre nem tudja a rendőrség, ki szolgáltatta ki a gyerekek adatait, korábban azonban már meghallgatták Czeizel Endre orvosgenetikus egyik munkatársát, aki a zuglói Családtervezési Központnál dolgozik. A Czeizel vezette intézménynél többen – így maga a genetikus is – tudott arról, hogy az optimális családtervezési modellben részt vevő terhes nők közül többen örökbe kívánják adni újszülötteiket. Czeizel Endre korábban lapunknak elmondta: *Amerikába is kerültek gyermekek, és jelenleg is kilenc nő akarja örökbe adni gyermekét.* Azt azonban cáfolta, hogy a rendőrség házkutatást tartott volna a Családtervezési Központban.

HÍREK

MEGALAPOZATLANUL KERÜLTEK a köztudatba és ezért elfelejtendők a 20-40 ezres közalkalmazotti létszámcsökkentésre vonatkozó számok Kuncze Gábor szerint. E számok a belső munkaanyagokban szerepelnek, s azokban se döntésként, hanem különféle elképzelések megközelítéseként. Jelenleg annyi a bizonyos: szükség van a közigazgatás karcsúsítására, de ugyanígy az is bizonyos, hogy maguknak az önkormányzatoknak, a különféle hatóságoknak, hivataloknak kell majd megtalálniuk annak a módját, hogyan tudják kevesebb emberrel, ésszerűbben megoldani a faladataikat.

SZOLGÁLATBA ÁLLÍTOTTÁK a Magyar Vöröskereszt első katasztrófaautóját. Az M0-ás körgyűrűn, az M1-es, valamint az M7-es autópályán történt baleseteknél nyújt majd gyors segítséget a rászorulóknak.

NEM HELYESELNÉ a népjóléti miniszter a Pécsi Orvostudományi Egyetem tudományegyetemi karként történő integrációját. Szabó György Pécsett tett látogatása alkalmával hangsúlyozta: tiszteletben tartja az egyetemek önrendelkezését, ám nem támogatná, hogy a POTE a Janus Pannonius Tudományegyetem karaként olvadjon be a leendő Pécsi Universitasba.

AZ ELSŐ HARCKOCSI-SZÁLLÍTMÁNY várhatóan a jövő hónapban megérkezik Fehéroroszországból a Magyar Honvédség számára. Ukrajnával már megkötötték a tranzitszállítási egyezményt, így nincs akadálya, hogy megkezdődjön a vasúti szállítás, amely a tervek szerint az idén be is fejeződhet. Jelenleg még tart a száz darab T–72-es harckocsi felújítása és a tartalék alkatrészek készletezése. A 2,7 milliárd forintos ellenértéket a szállítási ütemezésnek megfelelően kell majd fizetni.

Drogveszély Szegeden

Holland segítség a megelőzéshez

Európai szervezetek megbízásából végzett felmérést az ELTE szociológiai tanszéke a 16 évesek drogfogyasztásáról, amelynek végeredménye lesújtó Szegedre nézve. A Szegedi Ifjúsági Drog Centrum vezetője, *Zelenai* Károly tájékoztatása szerint *a Tisza-parti városban található a legtöbb kábítószer-élvező.* A középiskolás diákok 15,8 százaléka próbálta ki valamilyen formában a bódító szert. Ez azt jelenti: *a 14 ezer diák közül 2300-an használják a drogot.* (A főváros ebben a statisztikában három százalékkal elmaradva követi a Csongrád megyei székhelyet.) Ez is magyarázata annak, hogy a külföldi tapasztalatok figyelembevételével, Szegeden dolgozzák ki azt a megelőzési módszert, amelynek tanulságait az egész országban felhasználhatják.

A szegedi modell kialakításához Hollandiától kapták a legtöbb segítséget. Zelenai Károly szerint az átvett metódus lényege: az egész városi közösségre alapozzák a kábítószer elleni küzdelmet. A prevencióban nemcsak a rendőrség, az egészségügy, az iskolák működnek együtt, hanem a szegedi polgárok is, így kiterjesztik a társadalmi ellenőrzést, és szinte mindenkit bevonnak a drogveszély elhárításába. Azért is a megelőzésre helyezik a legnagyobb figyelmet, mert drága a gyógyítás, költségeit nehezen bírja el a társadalombiztosítás. A holland tapasztalatok átvételénél egy körülmény hiányzik, az enyhe drogfogyasztást sem engedélyezik. A dél-magyarországi összefogás országos elismerését jelzi: az Európa Tanács szervezte strasbourgi drogmegelőző konferencián hazánkat a szegedi szakemberek képviselik.

A Tisza-parti városban nem túlozzák el a társadalomra leselkedő veszedelmet. Még a rendkívüli összefogás ellenére is évente 100–150 fiatallal gyarapszik a kábítószertől függők tábora, becslések szerint évente két-három fiatal hal meg a bódító anyagok káros hatása miatt. Országos szinten 40–50 haláleset fordul elő. Sajnos a magas mortalitási statisztika és árak sem riasztják el a fogyasztókat. Szegeden világpiaci áron árulják a heroint, grammja 6-8 ezer forint, a kokainé pedig 15 ezer volt. Az Extasi tablettához kétezer forintért lehet hozzájutni. Remélik a szakemberek, hogy a minden rétegre kiterjedő megelőzés a drogkereskedelemre is csapást mér.

(halász)

Nagykörút

Folytatódik a vágánycsere

Egy felmérés szerint a budapestiek 68 százaléka úgy vélekedik, még többet kellene költenie a fővárosnak a tömegközlekedés fejlesztésére. Budapest vezetése is úgy érzi, szükséges áldozni erre a területre – jelentette ki *Demszky* Gábor abból az alkalomból, hogy folytatódhat a nagykörúti villamosvágány-rekonstrukció. A főpolgármester tudatta: nemcsak a nagykörúti villamosvágány-csere folytatódik, hanem új vágányokat fektetnek le a Fehérvári úton a Bocskai út és a Csurgói út közötti részen is. Minderről tegnap írtak alá szerződést a főváros és a kivitelező cégek képviselői. A vágánycseréket a tavaly aláírt mintegy 38 millió dolláros világbanki hitel teszi lehetővé.

(f-r. l.)

Dorog vállalja a garéi hulladék elégetését

A garéi veszélyeshulladék-égető felépítését ellenző szalántai polgármester, *Duna* Zoltán és *Szepesvári* Zsolt siklósi állatorvos a héten videofelvételt mutatott be az újságíróknak, amellyel azt kívánták bizonyítani: készen áll a dorogi égetőmű a Budapesti Vegyiművek Garéban felhalmozott hordóinak megsemmisítésére.

A videofilmen *Perret* úr, a dorogi égetőmű francia vezérigazgatója elmondja: legalább évi négyezer tonna mennyiséggel számolva cége 135 forint kilogrammonkénti áron becsomagolja, hűtőkamionokban elszállítja és Dorogon megsemmisíti *a 13 ezer tonna tetraklórbenzolt.* Hozzátette: az égetőmű már csak azért is képes erre, mert nincs kihasználva teljes kapacitása. A megszólaló dorogi alpolgármester, *Szalánczai* Péter szerint a lakosság nem ellenezné az égetőmű bővítését, amennyiben továbbra is betartják a környezetvédelmi szabványokat.

Szepesi doktor a helyszínen tárgyalt a franciákkal, akik szerint Dorog a jövő év elejétől már 20 százalék töménységű tetraklórbenzolt is képes lesz elégetni. Megfelelő hígítással – más anyagok hozzákeverésével – tehát nem okoz majd gondot a sokkal nagyobb töménységű garéi hulladék megsemmisítése. A baranyai küldöttség azt az információt kapta, jelenleg is folynak a próbaégetések.

A sajtótájékoztatóval az volt a célunk, hogy hiteles nyilatkozatok alapján bemutassuk: a garéi égetőműnek igenis van alternatívája – jelentette ki *Dunai* Zoltán szalántai polgármester.

(h. j.)

Litván György az elmúlt rendszer nagy taktikusáról

Büntetése: megélte a teljes összeomlást

(Folytatás az 1. oldalról)

– Akkor is, ha a rendszerváltás hetedik esztendejében még mindig nem egyértelmű a *Kádár* János személyéhez fűződő eredmények, hibák, bűnök és bajok megítélése. De abban biztos vagyok: száz év múlva sem lehet elintézni Kádárt vagy a nevével fémjelzett korszakot egyetlen zárójeles megjegyzéssel – jelenti ki a történész. – Napjainkban azonban nem a feledékenység jótékony homályában látom, ahogy akkoriban mondták, „a fő veszélyt", hanem éppenséggel egy feléledt Kádár-nosztalgiában, politikájának, pozitív szerepének túlbecsülésében.

– Meg is lovagolja ezt évről évre a Munkáspárt, kivált a halála évfordulóján, a nemzeti sírkertben tartott politikai nagygyűlések alkalmával.

– Ez természetes, hiszen Kádár örököseinek vallják magukat.

A szenvedélyes sakkjátékos

– Miként látja a történész Kádár János személyét és szerepét? Tud-e a tudós a megtorlás során elszenvedett sérelmeitől, ellenérzéseitől elvonatkoztatni ma, hét évvel a politikus halála után?

– Kádár jelentős történelmi figura – mondja határozottan. – Sőt, egyike a XX. század nagyon kis számú, igazi politikai tehetségeinek, akik a magyar történelem sodrában ebben a században színre léptek. Nem véletlen, hogy több mint három évtizeden át tudott hatalmon maradni, s ezt a korszakot méltán jellemzik az ő nevével. Ezzel nem azt akarom mondani, hogy nagy államférfinak is tartom a szó teljes értelmében, mert bizony rossz, sötét tulajdonságai és vonásai is voltak. De politikai tehetsége mindenképpen kimagasló, s minél jobban eltávolodunk tőle időben, annál inkább látszik ez. A mai, politikát formáló törpékhez mérve tényleg jelentős és robusztus figurának számít, aki hallatlan tudatossággal és a maga módján következetességgel – bár ez egy rendkívül zegzugos út volt – teremtette meg és védte meg hatalmát. Azt a hatalmat, amelyet életcélként építeni és foggal-körömmel megtartani akart.

– Jellemének sötét vonásaihoz tartozik hihetetlen zárkózottsága, melynek köszönhetően soha nem fedte fel távolabbi céljait, s ehhez a mindenki iránti bizalmatlansága társult – fűzi tovább gondolatmenetét *Litván* György. – De a hatalomhoz fantasztikusan jó érzéke volt, s végeredményben egy igencsak változó csapattal tudta a maga politikáját, kormányzatát meg uralmát fenntartani. Amit aztán föl is róttak neki saját hívei: micsoda figurákkal vette magát körül időről időre...

– Ugyanakkor a környezetében felbukkanó ellenlábasait vagy az önkéntes utódjelölteket biztos kézzel tartotta távol a hatalomtól.

– Valóban nem tűrt meg maga mellett önálló embereket, csak olyanokat, akik nálánál kisebbek voltak és kisebbek is maradtak. Kiirtotta környezetéből a tehetséges embereket. Ezért mondom: nem igazi államférfi, mert képtelen volt hosszabb távra tervezni, a „túlélés", a csúcson maradás sziszifuszi küzdelme kötötte le energiáit mindennap. Ugyanakkor taktikai érzéke nemigen hagyta cserben, s mindig meg tudta oldani a válságos helyzeteket, de mindig átmenetileg, rövid idővel kalkulálva. Tulajdonképpen csupán két tehetséges munkatársa volt: *Fehér* Lajos és *Aczél* György: de hát Fehért is félreállította, Aczélt meg azért tűrte meg maga mellett sokáig, mert biztos volt benne, ő nem tör a posztjára.

– Ez a kifinomult taktikai érzéke sakkszenvedélyének is köszönhető volt. Nem gondolja, hogy ezt sikerrel kamatoztatta a politikai sakkhúzásokban is?

– Lehetséges. Igazi, remek taktikai érzéke már '56-ban, november 4-étől kezdve is megnyilvánult, amint kétfrontos harcát folytatta fáradhatatlanul. Érdemének tartom, hogy következetes volt Rákosiék távoltartásában. Ami persze nem azt jelenti, hogy a sztálinistákat és a rákosistákat is meg tudta fékezni, csupán a veszélyes, kompromittált vezető embereket zabolázta meg. Mert megalkudott az ÁVH-val, a belügyesekkel, a sztálinista pártfunkcionáriusokkal, s azokat csak jóval később, a '60-as években kezdte fokozatosan kiszorítani.

Kenyér és cirkusz

– Élete tragédiája abban keresendő: politikai hanyatlását, s a nevével fémjelzett rendszer teljes összeomlását is meg kellett élnie.

– Megérdemelt büntetése volt.

– Azért, mert az egész rendszer történelmi bűnben fogant?

– Azért, mert a forradalmat, a magyar szabadság ügyét árulta el bűnös módon, s mert minden, amit csinált, rövid lejáratra szólt. A gazdaságpolitika is, a külföldi hitelekkel fönntartott, időnként növelt, időnként lapított életszínvonal, tehát ez a *panem et circenses*, a kenyeret és cirkuszt a népnek vezérelv, az engedmények adagolásának körmönfont taktikája, ami soha nem volt elvszerű, hanem mindig szűk rétegeket, csak egyes csoportokat elégített ki, engedte ki a gőzt, s hagyta őket kissé fellélegezni. Majd az egész társadalmat is, azzal a jelszóval, amelyet *Méray* Tibor cikkéből, az *Irodalmi Újság*ból kölcsönzött, s amely kifordítása volt Rákosék „aki nincs velünk, az ellenünk van" szlogenjének: *aki nincs ellenünk, az velünk van.* Jó érzéktől hajtva tudta pacifikálni és depolitizálni a társadalmat. *De ez mind elvtelen volt, s szűklátókörűség jellemezte.* Úgyhogy logikusan következett belőle a kudarc és a bukás, akkor, amikor a gazdaság növekedése bedugult, amikor elfogytak a külföldi hitelek, s nem volt tovább folytatható a pénzügyi zsonglőrködés, s amikor már nyilvánvalóvá vált az egész megreformált szocialista gazdálkodás csődje. Kétségtelen, az ő idejében is végbement bizonyos modernizálódás. Már csak azért sem lehet zárójeles mondatban összefoglalni regnálása időszakát, mert az igazán maradandó társadalmi változások nem az '56 előtti tíz évben, hanem az '56 utáni harminc évben mentek végbe.

– S röpke évek nekigyürkőzésével, nyájas mosolyával el tudta magát fogadtatni nemcsak az ENSZ-szel, a nagyvilággal is!

– Túlságosan is. A nyugati hatalmak lelkesen tapsoltak az említett eredményekhez, mert itt egy viszonylag liberalizált szocialista rendszerrel és egy viszonylag megbízható tárgyalópartnerrel találták szemben magukat, aki igyekezett európai arcot mutatni, s nem ázsiai módszerekkel cselekedett. De hogy mi volt a függöny mögött, azzal nem sokat törődtek, holott eközben a rendszer lényege, a hatalom monopóliuma, zártsága, a politikának a kabinetből való irányítottsága, s a mindenféle demokratizmus konok elutasítása töretlenül fennmaradt.

– Bűne viszont, amit utolsó, önvádló beszédében is mániákusan előhozott, s szavaiból kiderült, három évtizeden keresztül gyötörte a lelkiismeretét: a Rajk-per és Nagy Imre halála.

– Tudtommal meg is mondta bizalmas híveinek, *Burgert* Róbertnek meg *Horváth* Edének, akik néhány évvel a vég előtt már azt tanácsolták neki, jobb lenne visszavonulnia, mert érezhetően a fejlődés gátjává vált: *„Hogyisne, hiszen abban a pillanatban engem tesznek bűnbakká a Rajk-ügyben és Nagy Imre kivégzésében".*

– Milyen szerepe volt végül is Nagy Imre halálában?

– Jelentős. Sőt, azt mondhatom: döntő szerepe. Ez ma már a rendelkezésünkre álló iratokból nyilvánvalóan kiderül. Eleinte még húzni-halasztani akarta a pert, nehezen szánta rá magát, de 1957 végén, s 1958-ban már egyenesen ő sürgette, hogy pont kerüljön az ügy végére. Meg vagyok győződve, nem érezte magát biztonságban a hatalom csúcsán mindaddig, amíg *Nagy* Imre élt. Az 1958-as februári kb-ülésen aztán a központi bizottság valamennyi tagjával megosztotta a felelősséget, amikor is föltette a kérdést: miután szovjet kérésre el kell napolnunk a már megkezdett Nagy Imre-per tárgyalását, most választhatunk, enyhébb ítéleteket hozathatunk a bírósággal (nem titkolta, hogy ez irányban lehet befolyásolni a taláros testületet!), vagy pedig később „elvszerű" ítéleteket hirdetünk. És ő ez utóbbi mellett tette le a garast. Ez pedig nem néhány évnyi különbséget, hanem *életet* vagy *halált* jelentett.

Szabályzatdzsungel

– Mivel magyarázható, hogy hét esztendő elteltével sem folynak Kádár-kutatások? Holott megkerülhetetlen a személye '56 voszonylatában, jelenünket tekintve is.

– Erre nem tudok egyértelműen válaszolni. Egyetértek viszont a kérdésben rejlő felszólítással, hogy neki kellene végre veselkedni. Hozzá kell tennem: az '56-os Intézet kitűzött célja, hogy nemcsak a forradalom és szabadságharc előzményeivel, az odavezető eseményekkel és úttal, hanem következményeivel is foglalkozunk, s ezt meg is tettük már részben. Utolsó intézeti évkönyvünk „dossziéja" a korai Kádár-korszakkal foglalkozik, tehát éppenséggel az '50-es évek végének és a '60-as évek elejének gazdasági, kulturális, büntetőpolitikájával, társadalmi változásaival, amivel korántsem akarom azt mondani, hogy ezzel le is tudnánk ezen éveket. De mindenesetre hozzákezdtünk, hiszen tisztában vagyunk ennek fontosságával. Ám itt nemcsak a kutatási kedv hiányáról van szó, hanem minduntalan beleütközünk a levéltári lakatokba, vagyis a forrásokhoz való hozzájutás nehézségeibe. Megalkották ugyan az új levéltári törvényt, de *az államtitkok, a személyiségi jogok áthatolhatatlan szabályzatdzsungele szinte lehetetlenné teszi, hogy komolyan feltárjuk ezen évek történéseit, s visszavezessük azokat személyi vagy testületi döntésekre.* De megjósolhatom és megígérhetem: a közelmúlt- és a jelenkorkutatókat ez sem fogja visszatartani feladatuk elvégzésétől.

Kurcz Béla

Miként tekintenek ma Kádár Jánosra?

(Munkatársainktól)

NYERS REZSŐ politikus, az MSZMP PB volt tagja:

– Már többször elmondtam a véleményemet Kádár János tevékenységéről, többek között a gyászbeszédemben is, újabb kiegészítést pedig nem tartok szükségesnek. Emlékezhetünk rá, így vagy úgy, jól vagy rosszul, ez mindenkinek a szíve joga. Nem kívánom újra értékelni a szerepét, fenntartom, amit korábban mondtam.

MAKOVECZ IMRE, építész:

– Huszonegy éves voltam 1956-ban. Ez a férfikor kezdete. Ekkor verték le a magyar forradalmat és szabadságharcot. És az utána következő 33 esztendő ezen leveretés jegyében zajlott le. Ennek vezére Kádár János volt. Így tekintek rá mindörökre. Az ifjúságomat, nemzetem szabadságát rabolta el. Idegen hatalmaknak játszotta ki az országot, s szolgálta ki őket. A gulyáskommunizmus a nemzet erkölcsi struktúráját tette tönkre. Ő volt az, aki belehalt abba, hogy vége lett ennek a rendszernek.

POZSGAY IMRE, a Szent László Akadémia rektora, az MSZMP PB egykori tagja:

– Kádárt uralkodása idején Ceausescuhoz, Honeckerhez, Husákhoz mérték. Így ő volt a jó helytartó. Kádár megpróbált Haynau szerepéből átvedleni Deák Ferencébe. De az idő és a történelem igazságos és kérlelhetetlen: ezért inkább Haynau szerepében fognak rá emlékezni. Tragikus figurává nem válhatott, mert nem volt hozzá képessége, s erkölcsi alapja.

DONÁTH LÁSZLÓ, lelkész:

– Nem tudok Kádárról objektív értékelést mondani, hiszen őt csak apám – akivel 1944 telén együtt vezette az illegális kommunista pártot – és barátai elbeszéléséből ismerem. A rendszerben, amelyet ő létrehozott, döntöttem el, hogy lelkész leszek, mert még a kvázi, megtűrt ellenzéki szerepet sem akartam vállalni. Kádár neve és személye jelentette számomra a rettenetet, az antiembert, családunk és az ország nyomorúságának szimbólumát. Lehet, hogy politikusnak óriás volt, létrehozta ugyanis a „legvidámabb barakkot". De megítélését inkább a történelemre bízom.

VITÁNYI IVÁN, szociológus, művelődéskutató:

– Kádárról három dolgot kell elmondani. Az első: a forradalom leverésében negatív szerepet töltött be, körülbelül olyat, mint Ferenc József és Horthy Miklós a maga idejében. Levert egy forradalmat náluk is véresebben idegen segítséggel, ez súlyosan elítélendő. Másodszor: ezután egy konszolidációs időszak következett, amelynek nagyon sok jó oldala volt. Végeredményben a magyar nép életének eddigi 1100 éve alatt a legjobban abban a tíz-húsz esztendőben élt, amit Kádár-konszolidációként tart számon a történelem. És végül meg kell említeni: sajnos nem tudta a megkezdett reformokat végigvinni. Nem tudott, nem is akart a szovjet tömbből kiszakadni. A nehézségeket eladósodással „oldotta meg". Ha az utókor értékelni akarja Kádár tevékenységét, egyik körülményről sem szabad hallgatnia. Aki csak a gyilkost látja benne, s azt, hogy ő a mostani nehézségek okozója, de nem vesz tudomást arról, hogy húsz évig jól élt a nép, az ferdít a történelmen. S úgyszintén az is, aki csak az érdemeiről beszél.

BERECZ JÁNOS nyugdíjas, az MSZMP PB volt tagja:

– Személyes tapasztalataim alapján is, a XX. század nagy magyar személyiségei, államférfiai között tartom számon. Ezen a meggyőződésemen az utóbbi néhány év sem változtatott. Ugyanis 1957-től kezdve, a nagyhatalmak barátkozásai, de főleg harcias küzdelmei közepette, úgy kormányozta ezen kis ország hajóját, hogy zömmel jól jártunk, általában elnéző bánásmódban részesültünk, kivíva ezzel több ország irigységét. Mi legalább vittük valamire. Hibái, s ha volt bűne, abból eredtek, hogy szigorú pártnormák szerint élt, küzdőtársait a kortól kapta, a szigorú nemzetközi viszonyok pedig sok korlátot szabtak működéséhez. Hiszem, hogy az átmeneti elmarasztalás után a történelem helyére teszi a dolgokat, s a legjobb magyarok között jegyzi majd a Kádár János nevet.

SZABAD GYÖRGY professzor, egyetemi tanár:

– Sohasem láttam közelről, de mint valamennyiünkkel, megismertette magát velem is. A történelmi szerep, ami osztályrészéül jutott, súlyosabb volt, mint amilyennek betöltésére adottságai alkalmassá tették. Alighanem felismerte, vagy talán csak megérezte ezt. Külsőleges jele ennek félszegsége volt, ami sokak szemében rokonszenvessé tette, noha az a kezdeti keresetlenségből pályája emelkedésével modorosságra váltott át. Kisebbrendűségi érzése minden bizonnyal fontos szerephez jutott abban, ahogy alárendelte magát mindenkori felettesének, Rákositól Brezsnyevig, illetve a mitikus magasságokba emelt pártnak és a minden változásukban is benne hű követőre találó kommunista eszméknek.

– Nem kételkedhetünk benne, hogy sok minden, amit Kádár János parancsra, illetve vélt vagy valóságos kényszerűségből tett, élete végéig gyötörte. A terror populista kendőzése, a „gulyáskommunizmus" átmeneti sikere, a kényszer-szövetkezesítés jövőt alapozónak minősítése, s annak bizonygatása meggyőző erővel, miszerint az egykorú hatalompolitikai viszonyok közepette ő és rendszere a csatlóslét lehető legjobb változatát testesítette meg, nem volt elegendő önmaga megnyugtatására. Önrehabilitási erőfeszítései nem tudtak felmentést biztosítani maga számára sem azért, amit a diktatúra belügyminiszteréként elkövetett, s még kevésbé 1956. november 4-e utáni bűnbeéséséért. Mindez sokban magyarázza, hogy 1989-ben, a „szocialista tábor" világméretű és kormányzati rendszere hazai csődjének feltárulása idején meghasonlott emberként fejezte be politikai pályafutását és már szinte vállalhatatlannak tekintett életét.

vészet magaslatára grandiózus gyáli templomában, melynek nemcsak építészeti tervezője, hanem a belső tér tárgyi kultúrájának rendezője, a szobrászati rész és a murális művek Mestere. Ez is kimagasló és egyedi tett. Itt a költői lendület a meghatározó, melyet Dávid Károly építményeinek vasbeton alapossága készített elő nemcsak miskolci szállójában, hanem a Népstadion erős tömbjében, az újjáálmodott Erzsébet-híd nagyvonalú elegáns és merész ívében, mely maga a megnyugvás.

Építészetünk nemzetközi eredményei is számottevőek. Figyel a világ teljesítményeinkre, melyet Makovecz Imre sevillai magyar pavilonja is reprezentál. Számtalan más afrikai, ázsiai épület magyar tervezése szintén. Csak a darhani húskombinátot említem, – ifj. Rácz József alkotását, aki az építészet belső tisztességével a hatalmas mongol pusztaság méreteit és lelkületét érezte meg, amikor építményét a hátsó homlokzatba nyitottnak hagyta. Ezzel a megoldással az utolsó pillanatig biztosítja a halálra ítélt állatok maradék szabadságát. Drámájukat az építészet nem szűntetheti meg, de késlelteti a pazar látványban.

A több irányú figyelem és kombináció indító és összegző példája Makovecz Imre százhalombattai temploma, mely önnen megújulásában jut el új távlatokig, – egyéni és általános érvénnyel. A költészet és a funkció eltérő és mégis szorosan összetartozó egyetemes elvének jegyében Makovecz Imre képzelete szoros barátságba lép az enyhén ringó domborzattal, melynek magaslati pontjára emelte istenházát. Ez a mű egyik értéke. A másik, hogy a teozofikus teljesség jegyében a formák összegyűjtik a magyar pogánykor kereszténységgé oldó hitvilágát és az organikus hajlított formatervezés a szigorú mértaniság egyszerűsége felé halad új kulisszát emelő oldalfalakkal. Az építész fantáziája ősi nyomokon haladva jut el szívós belső logikával világjellé, mely Le Corbusier ronchampi kápolnájának mindenütt érvényes magyar utódjává akar és tud lenni. Kérdés, hogy ebben a tömkelegben és célirányosságban van-e helyük a nemzetközi szabványoknak? Annak, hogy az Aral, az ESSO, a Shell kutak, benzintöltő állomások uniformizáltsága betört a magyar térségbe, így Miskolc, Budapest, Győr, számtalan magyar város és település egy-egy részletén akár San Francisco vagy Fokváros, Kairó, Bombay, Tokió belvárosában érezhetjük magunkat? Ez nagy kérdés. Ha mindez nem válik nyomasztóvá, ha keretek között marad, akkor még akár a testvérré váló emberiség nagy eszméjét is szolgálhatja, melyet Beethoven-Schiller nyomán az Örömódában kezdeményezett. Az arányokat nem szabad megérteni, mert a Mac Donald étkező lánc is csak úgy maradhat érvényes, ha mindig marad mellette bódé, ahol mustáros kolbászt ehetünk. Az új építészeti gyökök csak akkor válhatnak nélkülözhetetlenné, ha építészetünk ősi magyar forrásait is őrizzük, gondozzuk, bővítjük. Ez sikerült Budán, a Hilton szállólánc magyar teljesítményében, melynek léptéke a Halászbástyához és Mátyás templomhoz, az egész várkerület panorámájához szabatos figyelemmel és tapintattal, az építészet udvariasságának jegyében igazodik, arról nem is beszélve, hogy a dominikánus kápolna romjainak fölhasználása magas építészeti kultúráltságra vall. Ezért és így a magyar Hilton architektúránk annyi más alkotása mellett jövőbe villantó mértéke és lehetősége. Adott a távlat és a hit arra a kérdésre, hogy melyik a legszebb magyar épület? – Természetesen a tihanyi és a feldebrői altemplom, Karcsa, Ócsa, Ják, Zsámbék és a visegrádi Mátyás palota, Ráckeve, Fertőd kastélyai, Fellner Jakab veszprémi palotája, a Nemzeti Múzeum, a Lánchíd, a budai vár, az esztergomi, egri bazilika, az Operaház, az Iparművészeti Múzeum és az a nagyszabású építmény, melyről még nem is sejtjük, hol emelkedik majd végérvényesen a magasba, ki a megálmodója és kivitelezője, hiszen a Művész, aki egykor szilárd bizonyossággal létrehozza, talán még meg sem született. Nem lesz megoldhatatlan föladata, hiszen az új magyar építészet megálmodásában segíti sokszáz névvel jelölt és anonym magyar alkotó teljesítménye, mely folyók, hegyek szövetségével összetartozó, egységes műalkotássá érleli Magyarországot. Hogy ez az ismeretlen magyar művész sokezer új magyar építész lesz, azt óhajtjuk és bizton reméljük.

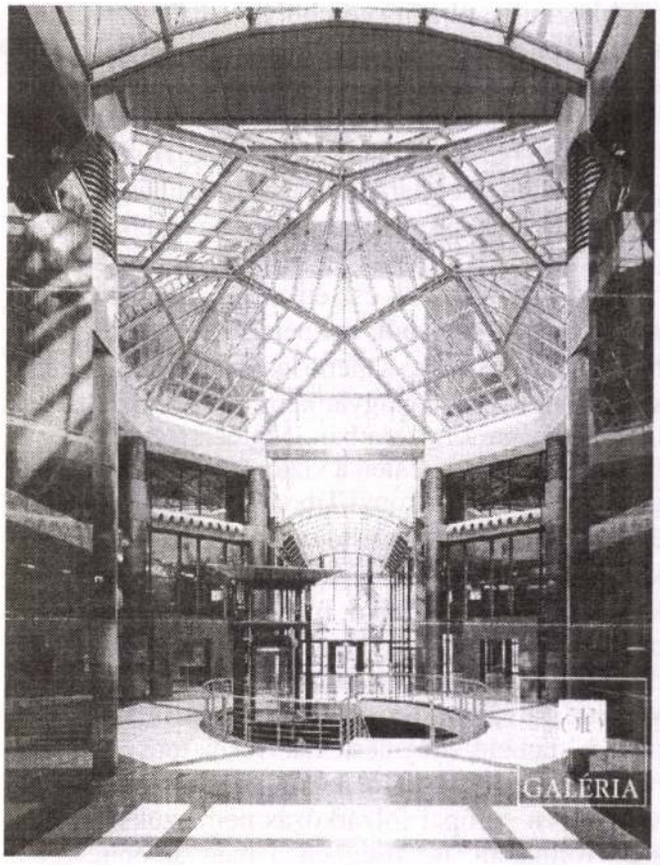

Modern belső tér, Budapest, Szabadság tér, 1996

A kozmikus élmény gömbölyített békéje gyűrűzik a népi építészet formáiban, parasztházak napsugármotívumaiban, malmok, hombárok, átereszek íveiben, csúcsminőség a maga nemében a kilenclyukú hortobágyi híd, a cáki, hajósi pincesor, Hollókő központi tere, bugaci karámok, pásztorszállások, tiszai halászkunyhók, a kiskőrösi homokon emelkedő házpincék.

Ipari műemlékeink esztétikai rangot jelentenek a századforduló idejéből; ezt példázza nemcsak a kőbányai üzemek sora, hanem Jánoshalmán a kastélyszerű malom és a téglagyár kéményének oldalkazettás finomsága a rajzolatban. Mindez folyamat egyben, hiszen Mindszenten a víztorony korszerűen elegáns formátuma Bakonyi Tibor tervezése az 1960-as évekből. Figyelemre méltó, ahogy új építészeti gyökök teremtődnek a magyar századfordulón; vasúti kerítések, azonos léptékű, formájú pályaudvarok Fiumében és Füzesabonyban, veretes megoldás a budapesti Nagycsarnok, a Keleti pályaudvar, a Marhavágóhíd látványa, a csepeli vámmentes kikötő. A pesti parlament világmérték, a Hősök tere és a hidak nemkülönben. Ebben mi jelentünk európai mértéket, semmilyen európai fölzárkózás nem szükséges, hiszen formában, minőségben a magyar építészet a földrész egyik meghatározója. A fővárosi mozgóépítészet színdinamikája is különleges, nagyvonalú a színrend, a sárga villamosok, fehér hajók, kék autóbuszok, piros trolik összhangzatával.

Kós Károly alkotása, a Wekerle-telep ma is otthonosságot teremt nagyvonalú változatosságával, a térképzés szabad geometriájával; a korabeli angol, német kisember nem kapott ilyen érzékeny ajánlatot az építészettől. Ez az érték jelzi, hogy napjaink magyar építészete nem készült föl eléggé a nyaralók, családi házak variációra. Igen, az építészet szebbítheti a hazát. Szépíti is, de nem minden régióban. Ha a kiskunfélegyházai platánsorra, Debrecen, Nyíregyháza mellékutcáira gondolok, ha a nagykőrösi, ceglédi, kecskeméti főutca-tereket szemlélem, akkor Ady "valami újat lelni, kitalálni" újdonságát, árnyaltságát érhetjük tetten építőművészetünkben.

A nemzeti romantika építésze Feszl Frigyes, de a neostílusokban is emlékezetest alkotott architektúránk Ybl Miklós közreműködésével, Steindl Imre és Hauszmann Alajos, Alpár Ignác, Schulek Frigyes nagyszabású építészeti alkotásaival.

A magyar szecesszió világnagysága Lechner Ödön. Minden használhatót alkalmazott népművészetünkből, de keleti, szasszanida motívumokban is bővelkedik épületeinek ornamentikája. Az külön erény, hogy Maróti Géza, Medgyaszay István, Magyar Béla személyében amerikai, egyiptomi, kínai elemek is csatlakoznak újszerűen a kor hazai építészetéhez, sőt Lajta Béla munkássága révén a homlokzat fegyelmében ellenpontozódik a díszítőkedv orgiája. Mindez architektúránk eredetiségét és sokoldalúságát igazolja.

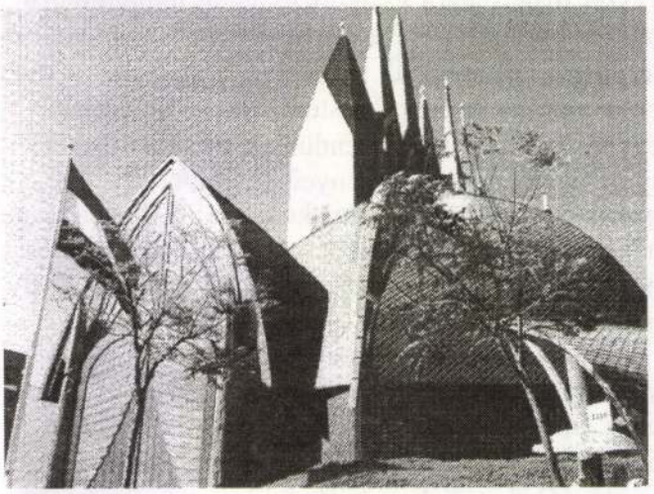

Makovecz Imre: Magyarország Háza a Sevillai Világkiállításon, 1994-ben

A két világháború között a Bauhaus funkcionális elve Breuer Marcell, Molnár Farkas, Fischer József munkásságában érvényesül, az iparművészet és építészet fokozott szövetségét erősítette Kozma Lajos művészete. Mi legyen az építmény: költészet vagy a funkció maradéktalan létrehozása? Ez a probléma, e két elv arányos egyeztetése építészetünk küldetése volt és maradt. Ki ezt, ki azt az eszményt közelítette, s ez a munkamegosztás az, ami architektúránk hagyománytiszteletét és korszerűsítő újdonságait biztosítja. E két idea nem ellentét, hanem az ellenpontozás gyakorlata lett.

Ma is adott Vörösmarty Mihály csongori hármas útjának dilemmája. Melyik a helyes irány? – Makovecz Imre organikus elve, mely népünk ősi építészeti múltjából fokoz fel be nem fejezett formákat, Kerényi József racionális képzeletének függetlenül kötött szabadsága vagy Csete György univerzális egyeztetése, mely a nemzeti és külhoni eredményeket szívósan ötvözi a művek arányrendjének változataiban? Mindhárom. Lényeges, hogy mindhárom elgondolás éljen, egyik se jusson egyeduralomhoz. Szabó István a terméskőre esküdött, Makovecz Imre a fára, Kévés György az üvegfelület lehetőségeit tárta fel, Szrogh György a gömbszerű hengeralakzat megszállottja, Vass Antal Le Corbusier nyomán a tetőterasz kulturális térségét alakította ki, Zalotay Elemér egy kilométeres szalagházról álmodott a Duna vonalában. Csak az utóbbi maradt el, az összes többi mű lett. Pénzből, álomból. Makovecz Imre fantáziáját fölszabadította Gaudi páratlan monumentalitása, így lett ő a magyar építőművészet egyik vezéregyénisége. Joggal, hitelesen. Vásárhelyi Győző színes városának nagy eszméjét Nemcsics Antal és köre építi egyes utcák, terek színdinamikájában Budapesten és másutt, tudományos megfontoltsággal, érlelt színrenddel, Perczel Dénes egy zavaros halmazt emel a mű-

Makovecz Imre teremtményei

Életműalbum, 1959–1996

„Ami ma fenn magasodik, fordul az idő, s holnap lezuhan, s nincsen élő, aki a lezuhant valóságot újra fölmutassa, mert mi élők is e kerekek lapátjain emelkedünk, s zuhanunk alá a magasból. És mégis. Mindenem volt az építészet, a táj, az emberek, akiknek dolgoztam, és ma is az, mindenem. A huszadik század második fele európai építészetének marginális töredéke ez az életmű, de joggal mondhatom, hogy az európai építészeté. Ez volt a tét. Lehet-e ellenséges közegben, magyar- és emberellenes, kultúra- és természetellenes korban szembeszállni Ahriman erőivel, és fel lehet-e mutatni a szív fényét? Igen, lehet" – többek között e gondolatokkal vezeti be *Makovecz* Imre építőművész azt az albumot, amelyet a *Mundus Kiadó* jelentetett meg életművéről *Gerle* János szerkesztésében (a *Kós Károly Alapítvány* közreműködésével). A *Makovecz Imre műhelye* című albumot szerda este mutatták be az *Építészkamara* budapesti székházában.

A több mint négyszáz oldalas, szép kiállítású, színes és fekete-fehér fotókkal gazdagon illusztrált könyv nemcsak a Makovecz-„teremtményeket", az általa tervezett házakat, épületeket és azok tervrajzait mutatja be, hanem a művész írásait, vallomásait, a vele készült jelentősebb interjúkat, pályájának dokumentumait is közli, azaz képet ad Makovecz Imréről, az emberről. Hogy mekkora az érdeklődés Makovecz Imre gondolatvilága és művészete iránt, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy az ötezer példányban napvilágot látott munkából kétezer-ötszáz már elővételben elkelt itthon és külföldön. A Makovecz-album egyébként egy most induló sorozat első kötete, mely a magyar építőművészet múltját és jelenét kívánja bemutatni, jövőjét szeretné elénk vetíteni.

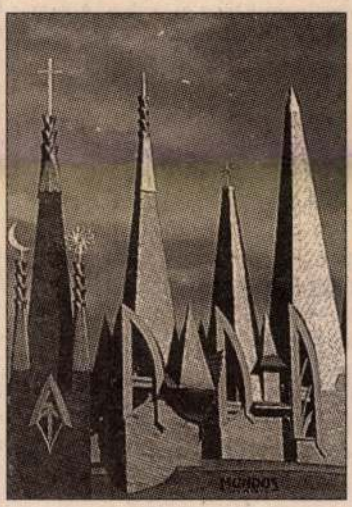

A Makovecz-tanítvány Gerle János a könyv szerkesztésekor szigorúan az időrendiséget vette alapul, évszámok szerint követi nyomon mestere pályáját, ismerteti közel háromszáz tervét (amelyek nagy része megvalósult), 1959-ben készült műegyetemi diplomamunkájától egészen 1996-ig. Szép felvételeken gyönyörködhetünk a Makovecz Imre tervei alapján felépült családi, falu- és művelődési házakban, iskolákban, templomokban, csárdákban, a szigetvári Vigadóban, az egri versenyuszodában, a sevillai magyar pavilonban, vagy *A kékszakállú herceg várához* készült operaházi díszletekben, hogy csak néhányat említsünk e hihetetlen színes és gazdag életműből.

(Makovecz Imre műhelye, Mundus Kiadó, Budapest, 1996. Ára: 6720 forint)

Devich Márton

MAROSI Ernő

n egy nagymama"

t az Andaxinhoz

esz a feleségem, akkor nem kell nekem vinni, de szerintem nem lesz jobb állapotban.

Az ügyvédnő (a nő ügyvédje)

Kilenc éve vagyok ügyvéd. Eleinte elég sok családjogi pert vállaltam, aztán megcsömörlöttem tőle. Amikor elkezdtem, akkor úgy gondoltam, hogy ez az egyik legszebb része az ügyvédi munkának, aztán kiderült, hogy a legrondább. A legcsúnyább bűnetőügyben sem lehet olyan emberi indulatokkal találkozni, mint egy eldurvult bontóperben vagy egy kényes gyermekelhelyezési perben. Úgy egy éve vállalok újra bontópereket, talán már lehiggadtam, tapasztaltabb vagyok.

Ügyfelem férje beadta a gyermekelhelyezést, erre az ügyfelem reakciója a válás volt. Azt mondta, arra fognak hivatkozni, hogy ő alkalmatlan a gyereknevelésre. Akkor még nem firtattam, hogy miért lenne alkalmatlan. Az ellenfél iratából tudtam meg, hogy gyógyszerfüggő. Kértem, mutassa meg az orvosi papírjait. Ezután újra leültünk meg-

Itt nem arról van szó, hogy bűnbakot keresne bárki.

Próbáltam azzal is hatni rá, hogy a saját érdekében is jobb, ha most nem kéri a gyereket. Az minimálisan két-három éves per, egy vagy két pszichológiai szakértői vizsgálattal, sok tanúval. Ahogy mondani szokták, „mocskos per" lenne, ami az ő mostani állapotában nem hiányzik. Egy gyorsan lezárt bontóper után, ahol a kapcsolattartásra külön hangsúlyt kell helyezni, minden energiáját a gyógyulásra tudja fordítani. Akkor van esély arra, hogy két-három év múlva megerősödve, meggyógyulva, megpróbáljuk újra szabályoztatni a gyerekelhelyezést. Ez a lehetőség, azt hiszem, megváltoztatta a szándékát.

Az ügyvéd (a férfi ügyvédje)

Huszonegy éves ügyvédi gyakorlatom van. A peres praxisomnak 25–30 százalékát teszik ki a családjogi ügyek, de ennél is kevesebbet szeretnék. Ezek az ügyek az embert lelkileg megviselik, nagyon nehezen oldhatóak meg, patthelyzetek. Akármilyen jó ítélet is

dom, ezt maga megteheti, de akkor holnap az asszony visszalopja, és aztán elszórakozhatnak jó hosszú ideig, miközben a gyereket totálisan tönkreteszik. Ha nem fogadják meg a tanácsomat, általában visszaadom a megbízást.

Az emberek nem azért jönnek javarészt az ügyvédhez, hogy a problémájukat megoldja, hanem elsősorban azért, hogy a problémájukat elmondják neki. Ez két különböző dolog. Azelőtt az ilyen ügyekkel nem az ügyvédhez mentek, hanem a paphoz. Ma már ez nem működik. Amerikában ilyenkor a pszichiáterük díványára fekszenek az emberek. Amott már nem vagyunk, emitt meg még nem tartunk.

Rengeteg olyan ügyet vállaltam, amelyet ha pragmatikus ember lennék, nem képviselek, mert rendkívül sok idegeskedéssel és minimális haszonnal járt. De én mindig azt mondtam, ha ennek az embernek szüksége van ügyvédi segítségre, akkor nekem etikailag nincs jogom ezt a segítséget megtagadni, ha egyébként meg tudom adni. Ez olyan, mintha orvoshoz mennék el, amikor fáj a fogam, és az orvos azt mondaná, menjek máshoz.

Ez az ügy egy szerencsétlen sorsú anyának a pere. Egy kevésbé szerencsétlen, de nem szerencsés apának a pere, aki nyilván nem gondolta, hogy így végződik a házassága. És egy nagyon szerencsétlen sorsú kisgyerek története. A lehető legkisebb rosszat sikerült kihozni ebből az ügyből. Hál' is-

ORSZÁGÉPÍTÉS

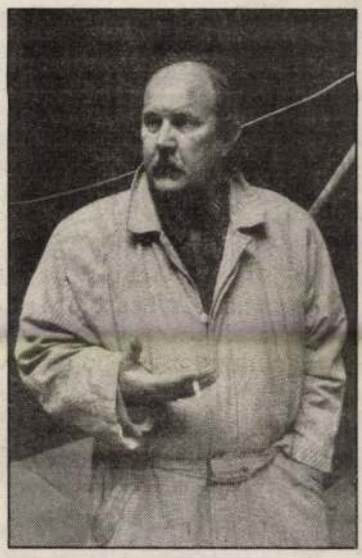

Hatvanadik születésnapján tisztelettel köszöntjük Makovecz Imre építészt
(Kútvölgyi Mihály felvétele)

December 1-jén a Testnevelési Egyetem aulájában *Makovecz Imre* beszélt közös küldetésünkről, az országépítésről.

Az építész-mester elmondta, hogy az elmúlt 45 év a magyar társadalom tudatát szándékosan tönkretette. Ez megmutatkozott a hatalmi ágak központosításában, a kisipar megbénításában, s nem utolsósorban az ország fogyásában. Makovecz Imre – társaival – a '70-es évek közepén az egyesületi élet feltámasztását javasolta, amihez új típusú faluházak megtervezésével járult hozzá.

A hagyományok felélesztését egy szatmári falu, *Csenger* építészeti felvirágoztatásával példázta Makovecz Imre. A Duna TV filmet készített a településről, ahol kilenc éve dolgoznak olyan mesterek, akik felmérték a település hiányait. Ezt a filmet, amely az „Országépítő" címet kapta, megnézhették a jelenlévők.

Csengert Trianon elvágta Szatmárnémetitől. A határszéli település hagyományhű megújítása a nyolcvanas évek közepén kezdődött. Apáti György polgármester, miután megismerte Makovecz munkásságát, konkrét feladatok megvalósítására buzdította a mestert. Építésztársai közül megbízta Csernyus Lőrincet, Csernyi Sándort és Farkas Miklóst, továbbá – a Magyar Művelődési Intézet részéről – Beke Pált és Varga Tamást a tervek kivitelezésével.

Azóta Csenger számos épülettel gazdagodott: az új általános iskolán kívül művelődési házzal, kollégiummal, egészségházzal, református gyülekezeti teremmel, adventista imaházzal, tornacsarnokkal és átépített polgármesteri hivatallal.

A makoveczi építészet szellemében tervezett házaknak vajon mi a titkuk? Amint ő maga rámutatott: a nagy építészeti rendszereken belül szimmetriának kell érvényesülnie, s csak annak keretein belül fogadható el az aszimmetria. Akár templomot, akár iskolát vagy tornacsarnokot tervez az építész, ha ezt szem előtt tartja, nem veszti el az arányokat.

A csengeri példa és Makovecz Imre előadása arra mutatott rá, hogy nem lehet más célunk, mint magyarságunk megszervezése. Legyünk mi is országépítők, erőnk szerint, ahogyan a csengeri építők.

Ifj. Tompó László

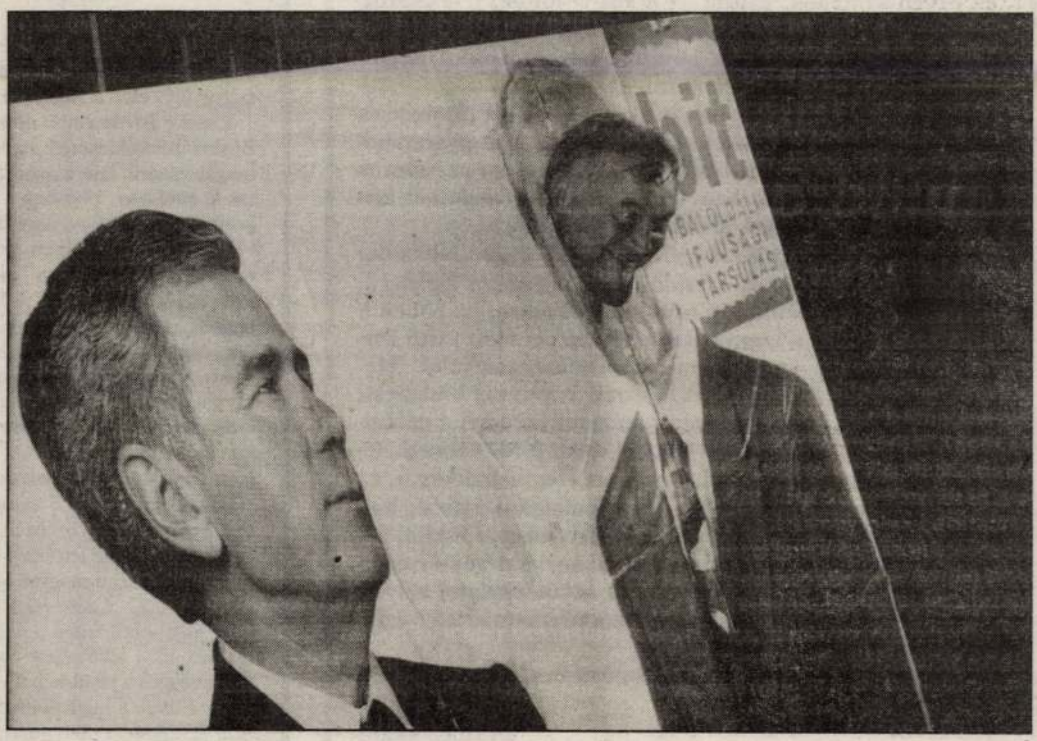

A csintalan krampusz...

FOTO: MTI

kedvéért Dávid-csillagos zászlókat lobogtat az Üllői úton, és alkalomadtán felgyújtja a Reichstagot.

Apropó, tüzek. A Ferencváros kálváriája a nemzetközi kupákban nem most kezdődött. Ha a Franzstadtban meggyulladt egy csillagszóró, pukkant egy petárda, a fiúk a következő meccsüket már az Alpok alján játszhatták, zárt kapuk mögött és lehetőleg sötétben, míg közben a művelt Nyugat sportrajongói barátságos görögtüzek fénye mellett késelgethették egymást, büntetlenül. Akkoriban még úgy gondoltuk, hogy tisztán financiális okokból nyírják az úgynevezett kiscsapatokat, mert egy Milánóban rendezett FTC-Bohemians kupadöntőn kevesebben lennének, mint a csatkai búcsún razzia után, s még elinalnának a drága jó hirdetők.

A Fradi sorsát látva azonban érdemes mélyebben elgondolkodni, mert az Ajax pszichoszomatikusan látványbeteg edzője és felbújtói túlságosan is jól tájékozottnak tűnnek. Vajon honnan a háttérinformációk? A kérdés kissé poetai rugamos, miután az egész ügy szörnyen emlékeztet a felejthetetlen Hanáknéra, amidőn másnap a New York Times már hozta is, hogy Magyarországon náci rohamosztagok (Sturmableitung, SA) randalíroznak.

A fradisták rasszizmusáról egyébként elég lenne megkérdezni az álomszép nevű Babatunde Fatusit, mondjuk a holland televízióban már csak úgy „BBC-etikai kódexileg", de talán még a másik szegény feketebőrű, Claude a Vasasból is csak annyit tudna felhozni, hogy egyszer egy borízű hang tulajdonosa sportszeletnek nevezte.

Most talán mégis az volna a legfontosabb, hogy ne kezdjünk el pitizni. Ne, és ne magyarázkodjunk! Nézzük meg inkább, hogy kikkel állunk szemben.

Az informátoraiat ismerjük. Ismerjük meg őket magukat is. Az Ajax Amsterdam fenntartói azok a gyémántkereskedők, akik a legnagyobb hasznot húzták a dél-afrikai apartheidből. A csiszolatlan ékköveket ugyanis fekete bérrabszolgák, nemritkán gyermekek hozták a felszínre, pokoli körülmények között. Vagy nézzük a Shell olajtársaságot, amely mocsarakat vásárolt Nigériában, hogy olajmezőket tárhasson fel. Az említett területen egy fekete törzs élt, enyhe félkomfortban, de azért jól megvolt. A bennszülötteket elüldözték, s akik tiltakoztak, varázslók, értelmiségiek és egyéb sámánok, azokat az árkokba lőtték, felakasztották. A Magyar Köztársaság tiltakozott, Nigériánál, négynapos késéssel hazahívta követét, viszont Göncz Árpád Hollandiába utazott barátkozni. (Ő biztosan nem Fradidrukker – a szerk.) Az Ajax évek óta abból él (fényesen), hogy tehetséges kölyköket vásárol össze a volt gyarmatairól, iskoláztatja és edzi őket, majd százszoros, ezerszeres haszonnal túlad rajtuk. Van, aki ezt nevelőegyesületnek hívja, van aki emberkereskedelemnek. Izlés dolga.

Ezek előtt szégyenkezünk? Mi, akik az utolsó pillanatig bújtattuk a lengyeleket, a zsidókat? A köpködős Rijkaard, vagy a kispadról letiltott Cruyff előtt? Persze, ha ebben a hazában valóban a magyar érdekeket szem előtt tartó kormány szakértene, egy picit mi is eljátszhatnánk velük. Mehetne például egy jegyzék a Holland Királyság budapesti nagykövetének, amelyben magyarázatot kérnénk a példátlan inszinuációra, csak úgy viccből visszafordíthatnánk néhány barátságos holland állampolgárt Hegyeshalomnál, és átvizsgálhatnánk, miként szereztek hollandok százai, link vegyes vállalatok felállításával, bagóért, magyar földet, házat, erdőt. Megnézhetnénk, hogy mennyi kábítószer érkezik a holland kapcsolat révén, amit aztán iskolatej helyett beetetnek a gyermekeinknek és szórakozhatnánk a végtelenségig – amíg gyomorral bírjuk.

De ne tegyük. Inkább drukkoljunk a Fradinak!

Kállay Vazul

az egész lelátó. Egy újságíró ti
egy pillanatra a Fradi–Ajax-mec
mi, húszezren ott voltunk az Üll
eset egyszerű, belügyminiszer ú
már vizsgálni kellene. De ha nen
vizsgálgatni. Azóta ugyanis a ra
ténykent kezelt érv, idézik is
szolgál a Göncz-féle gyűlölettő

Egyébként Európában, az
madridi találkozóin sok, nálunk
bárki.

A hadjárat tehát ellenünk, ma
gyar nem érhet el sikert, nem lel
lalhat közösséget a társaival, a c
megteszi, meg kell érte büntetni,
dolgát: *„Nem engedjük be a ma
lelátóra."* A megalázott, önérze
kolók így esetleg a rotterdami st
szintjére süllyeszthetők. A hol
*nem tudják garantálni a magyar
kolók között a lelátókon. Ismer*
nem óvta a budapesti utazástól,
ta, hogy itt nem kell félniük. Egy
a Fradi-pályán.

Hazai példa is akadt bőven az
Ajax *„testvérgyökerű magyar*
(Szombat, novemberi szám) s
MTK–Vasas-meccs után. „Hüly
egy *„testvérgyökerű"*, megpillan
piros-fehér-zöld szalagot.

Ő nem huhogott.

Magya

Hatszáz ember részvételével
december 2-án Győrben, a Sz
nagygyűlés előtt a MIÉP Elnö
Csurka István elnök nyoma
Boszniába küldésének ügyét
megalázására, lejáratására has
tak le 1944-ben, 1945-ben a Dé
jasul cserbenhagyta Nagy Imré
véleményébe szuggerálni, hogy
oda, amolyan „kisegítő" erők
szott szerepünk" miatt. A MI
lázását, amely – gondoljunk
dezvényeire, különösen Ópusz
szinte mindennapos gyakorla
Győr-Moson-Sopron megye
erősödéséről beszélt, *Czére B*
kidolgozó munkacsoportok fe
jeink országos bemutatkozás
ságok fognak szakmai háttere

Huszár Tibor győri MIÉP-
vevőit. Célország lettünk – m
roni szellemiségű magyar nye
jelenlegi urai. *Czére Béla* ha
úton akarja felemelni a nem
realitásokkal kikövezett nem
dunk végére a távol-keleti és
vessy Zoltán a miskolci MSZ
arra az erkölcsi mélypontra

Makovecz Imre

Makovecz Imre tervében bíznak

A Magyarok Világszövetsége az új Nemzeti Színházról

Az *új Nemzeti Színház* felépítésének ügye az utóbbi hetekben újra a közfigyelem középpontjába került. Mivel a régi Nemzeti lebontása után meghirdetett építészeti tervpályázatok az itt jogos társadalmi elvárásokhoz képest elfogadható eredményre nem vezettek, érthető, hogy a magyar építészek közül egyre többen vállalkoznak arra, hogy mintegy magánszorgalomból, pályázaton kívül, felkérés nélkül is szembenézzenek a nagy feladattal. Az Erzsébet téri helyszín valószínűleg nem egy építészünk képzeletét fogja megragadni.

Kevesen tudják: több mint öt évvel ezelőtt, 1990 elején a *Magyar Szellemi Védegylet* körkérdést intézett a hazai és határon túli magyarság jeles személyiségeihez arról, hogy milyen legyen és milyen ne legyen az *összmagyarság Nemzeti Színháza*, az új Nemzeti Színház. Azután történt ez, miután nyilvánvalóvá lett, hogy az 1989-es építészeti tervpályázat preambulumában tévesen, félrevezető módon fogalmazták meg a Nemzeti Színház feladatát, s ennek nyomán többnyire jellegtelen, erősen „semlegesített hangvételű" építészeti megoldások születtek, amelyeket nem tudott és nem tud elfogadni a nemzeti szellemű építészetünk kiszorítása miatt háborgó magyar társadalom. A tiltakozásból valósággal társadalmi mozgalom támadt akkor, amelyhez negyvennégy hazai és határon túli társadalmi, kulturális szervezet csatlakozott, s a *Magyarok Világszövetsége* és a *Magyar Szellemi Alapítvány* kiadásában később megjelent szöveggyűjtemény (*A nemzet színházáért*, 1992) ennek a mozgalomnak a dokumentumait tartalmazta.

Bizonyára a semmitmondó, „semleges kompozíciókkal" szembeni ellenérzés hívta életre akkoriban a *„külsejében is magyar új Nemzeti Színház"* gondolatát, amely a mozgalom egyik fő követelménye volt. S mivel számos nemzeti elkötelezettségű építészünk a sok tekintetben dezorientáló szövegű pályázatban eleve nem vett, illetve nem vehetett részt, a körkérdésre válaszolók joggal követelhették, hogy *„új pályázat kell – új szellemi társulással"*, illetve, hogy *„az egészet újra kell kezdeni – tisztán és becsülettel"*. A válaszokból az is kiderült, hogy az épület megtervezésére a legalkalmasabbnak sokan *Makovecz* Imrét tartják. Ezt a véleményt az azóta megboldogult *Ruffy* Péter a következőképpen fejezte ki: *„Milyennek szeretném látni? Összetéveszthetetlenül magyarnak, ugyanakkor az Európán végigvonult stílusokat (románkor, gótika, reneszánsz, barokk, szecesszió) szerencsésen összesimító alkotásnak. Erre pedig egyetlen építészt tartok alkalmasnak, Makovecz Imre a neve. Ebben az esetben a pályázatnak híve nem vagyok. A pályázat következményei (mindenki beleszólása, az eredeti megmásítása, végeláthatatlan viták) kiszámíthatatlanok. A nép akarata alapján egyetlen ember álmát kellene megvalósítani, mert a sokak álma mindig zavaros."*

Az *Antall-kormány*, legnagyobb sajnálatunkra, semmit sem tett azért, hogy előbbre mozdítsa az új Nemzeti Színház ügyét. A *Magyarok Világszövetsége* azonban, amely már 1992-ben teljes egyértelműséggel állt ki az összmagyarság Nemzeti Színházának a felépítése mellett, természetesen nem nézhette tétlenül a végeérhetetlennek látszó huzavonát és késlekedést, ezért kezdeményező lépésre szánta el magát, és felkérte Makovecz Imrét a tervezésre. Ez a felkérés előzetes testületi állásfoglalások alapján történt. Az MVSZ *nemzeti együttműködési bizottsága* például, amely több mint negyven hazai társadalmi, kulturális szervezet tagjaiból áll, egyik ajánlatában már 1995. február 28-án kimondta: *„Egyetértve azzal a célkitűzéssel, hogy »a világmagyarság Nemzeti Színháza a kedvezőtlen gazdasági körülmények ellenére a 2000-ig tartó úgynevezett millecentenáriumi időszakban mégiscsak megépüljön«, a nemzeti együttműködési bizottság javasolja a Magyarok Világszövetsége elnökségének, illetve új nemzeti színházi bizottságának, hogy hozza működésbe »A nemzet színházáért« Alapítványt, s haladéktalanul kérje föl Makovecz Imre építészmérnököt – a magyarság világszerte kinyilvánított közóhajának is eleget téve –, hogy mielőbb készítse el egy külsejében is magyar új Nemzeti Színház (az összmagyarság Nemzeti Színháza) építészeti tervét."*

A Magyarok Világszövetségének nagyválasztmányi ülése 1995. április 22-én szintén döntést hozott az új Nemzeti Színház kérdésében. Ez felhatalmazza az MVSZ új nemzeti színházi bizottságát, hogy *„hozza létre az Összmagyarság Nemzeti Színházáért Alapítványt, és kérje föl Makovecz Imrét az építészeti terv megalkotására"*. Figyelemre méltó, hogy ezt a határozatot egyhangúlag, ellenszavazat és tartózkodás nélkül fogadta el az MVSZ választmánya.

Ilyen előzmények után kérte föl Makovecz Imre építészmérnököt az Erzsébet téren megépítendő új Nemzeti Színház vázlattervének elkészítésére *Fekete* Gyula mint az MVSZ elnökségi tagja, illetve mint elnöke az új Nemzeti Színház bizottságnak és a *nemzeti együttműködési bizottságnak*.

Válaszlevelében Makovecz Imre „a megtisztelő és megrendítő felkérést az új Nemzeti Színház terveinek elkészítésére" köszönettel elfogadta. Készül tehát *„a külsejében is magyar új Nemzeti Színház"* Erzsébet téri épületének vázlatterve.

Megfelelő készültségi fokon Makovecz Imre tervét a Magyarok Világszövetsége meg fogja ismertetni az egész magyarsággal.

V. M.

Bizottság a nehéz sorsú egyetemisták megsegítésére

A HÖKOSZ törvényi biztosítékot kér

Egyetlen, a tanulmányi kötelezettségének eleget tett főiskolás vagy egyetemista sem hagyhatja azért abba a tanulmányait, mert nem képes kifizetni a tandíjat. Ezt *Garamhegyi* Ábel, a felsőfokú oktatási intézményekben tanulók kilencven százalékát tömörítő *Hallgatói Önkormányzatok Országos Szövetségének* elnöke jelentette ki szombaton Székesfehérvárott, a *Kodolányi János Főiskolán* a szövetség közgyűlésének szünetében tartott sajtótájékoztatón – tudatja az *MTI*.

Elmondta: az oktatási tárca és a HÖKOSZ a közeljövőben létrehozza azt a kompenzációs bizottságot, amely felkutatja és szétosztja a nehéz anyagi helyzetben levő hallgatók megsegítésére fordítható forrásokat. Egyébként azok a főiskolások, egyetemisták, akik valamilyen oknál fogva nem tudnak eleget tenni kötelezettségüknek, fizetési halasztást kérhetnek, kedvezményeket vehetnek igénybe, és tandíjuk fedezeteként akár jövendő tanulmányi ösztöndíjukat is felhasználhatják.

A HÖKOSZ elnöke szerint a tandíjfizetéssel kapcsolatosan nem alakult ki kritikus helyzet, bár Debrecenben az egyes karokon tanulmányi kötelezettségüknek eleget tett hallgatók közül 25-en nem iratkoztak be a második tanulmányi félévre. Az ottani hallgatói önkormányzatok az intézmény vezetőivel közösen megkeresik az érintett diákokat. Amennyiben anyagi okok miatt nem iratkoztak be, lehetőséget keresnek a segítségre.

A HÖKOSZ – bár sajnálatos politikai döntésnek tartja – abban az esetben fogadja el a tandíjfizetési kötelezettséget – mondta a szövetség elnöke –, ha a tandíjak az érintett oktatási intézményekben folyó képzés fejlesztését, korszerűsítését szolgálják, ha minőségi munkára, az egyetem, a főiskola gyorsabb elvégzésére ösztönzik a hallgatókat. A szövetség tagjai nagyon fontosnak tartják, hogy a juttatások-térítések alapelvei a felsőoktatásról szóló törvényben is megjelenjenek, valamint azt is, hogy kiépüljön a hallgatói képviseletek tiszta, világos rendszere.

A HÖKOSZ közgyűlésén egyebek között bejelentették, hogy március 30-án Miskolcon rendezik a szövetség választó közgyűlését, május 7–12. között pedig a 27 ország szövetségeit tömörítő *Európai Országos Hallgatói Önkormányzatok Szövetsége* (ESIB) tanácskozását tartják hazánkban. A szervezet soros elnöki tisztét az idén a HÖKOSZ tölti be, amely a szövetség munkájának elismerését jelzi. A HÖKOSZ közgyűlésén részt vett az oktatási tárca és a felsőoktatás több képviselője is.

NAPLÓ

A SCHNEIDER LAJOSRÓL elnevezett országos ifjúsági népdaléneklési versenyt az általános iskolások kategóriájában Lengyel Krisztina (Kisbér) nyerte Ladányi Júlia (Almáskamarás) és Deák Fruzsina (Budapest) előtt. A legjobb középiskolás népdalénekes a budapest Kozic Eszter lett, a második a pápai Raksányi Boglárka, a harmadik a kaposvári Balázs Izolda. A mohácsi versenyt a millecentenárium tiszteletére emelték országos rangra.

DORFMEISTER ISTVÁN, a barokk templomfestészet kiemelkedő alakja munkásságáról tartottak a hét végén konferenciát Szigetváron. A város török alóli felszabadulásának 307. évfordulója és a nemrégiben befejezett szigetvári freskó restaurálása alkalmából rendezett tanácskozáson a dél-dunántúli templomok Dorfmeister-freskói helyreállításáért tett erőfeszítéseket tekintették át a résztvevők.

BORSOS MIKLÓS emlékkiállítását Czigány György nyitja meg ma délután öt órakor a budapesti Kossuth Klubban (VII., Múzeum u. 7.).

AZ 1848-AS FORRADALOM értékeléséről rendez konferenciát a Magyar–Szlovák Kulturális Alapítvány, a Friedrich Ebert Stiftung és a Közép-Európa Intézet feburár 24-én és 25-én a budapesti Professzorok Házában.

STEINBECK Egerek és emberek című regényének színpadi változatát Bubik István és Balaky Géza főszereplésével február 25-én este hét órakor mutatja be a Thália Színház (Budapest VI., Nagymező u. 22–24.).

RAKONCZAI ILDIKÓ ária- és dalestje február 27-én este hét órakor kezdődik a Rátkai Márton Klubban (Budapest VI., Városligeti fasor 38.). Közreműködik Párkány Éva (zongora).

Vita Szabó Ildikó filmjéről

A Csajok berlini fogadtatása

FOLYÓIRATSZEMLE

Alföld

Már csak emlék a Kispest aranykora

Török Péter vezető edző a sártenger hasznáról, a szurkolók türelmetlenségéről és Détári jövőjéről

Hólével árasztotta el a hirtelen jött melegedés a *Bozsik stadion* edzőpályáját, s a víz borította játéktéren a *Balaton* partjáról érkezett *Siófok* futballistái mozogtak bizonytalanabbul a szombat déli gyakorlómeccsen. A *kispestieket* kevéssé zavarták a siralmas talajviszonyok, s – időnként élvezetes futballt produkálva – 6-2-re verték az NB II nyugati csoportjának listavezetőjét. A sártengerből kikászálódó *Török* Péter vezető edző szerint nem véletlenül időzítette a szakvezetés már februárra a formába hozást, hiszen a hét végén a *Békéscsaba* ellen Magyar Kupa-nyolcaddöntőt játszik a *Kispest-Honvéd*.

– Az őszi ponthullajtások miatt nincs reális esélyünk nemzetközi szereplésre jogosító bajnoki helyezésre, a Magyar Kupában ellenben sikerülthet a bravúr. Ideálisabb lenne jó talajon gyakorolni, de ha már nyarat nem varázsolhatunk Kispestre, az erőnléti terhelés szempontjából végső soron nem rossz, hogy a pálya a szokottnál nagyobb erőkifejtésre kényszeríti a futballistáinkat. A körülményekhez képest a Siófok ellen kevés érintésből álló, gyors és szerencsére eredményes játékot játszottunk.

– *Pedig a csapat helyzetkihasználása tragikusan gyenge volt az ősszel, hiszen amennyiben a Kispest-Honvéd helyzeteinek csak a felét értékesíti, aliga a nyolcadik helyen szerénykedne…*

– Többször elmondtam már, s most sem magyarázkodásnak szánom, mert a kritika jogos: a nyáron *három gólkirály* távozott az egyesülettől *Orosz, Kovács* és *Illés* személyében. Új csapatot kellett felépítenem, s e munkát a fiatalok rutintalansága mellett az is hátráltatta, hogy az újonnan érkezettek, *Piroska, Ghinda, Urbányi* és *Eszenyi* kissé eleresztett állapotban kerültek hozzánk. Ezzel együtt az ősz második felében egyre többször lepett meg az általam megálmodott futballal a csapat, s ha a mostanság tapasztalható lelkesedés és elszántság töretlen marad, biztatóbb tavasz elé nézünk. Magyar futballisták esetében persze megjósolhatatlan, *mikor bolydulnak meg fejben*, s képzelik azt, hogy most már lehet egy kicsit lazítani, mindenesetre az eddigi tapasztalataim pozitívak.

– *A statisztikákat böngészve kiderül: félidőben ilyen magas helyezési száma hét esztendeje nem volt a Kispestnek, 1989-ben fordultak tizenegyedikként…*

– A rajt előtt az 1–6. hely valamelyikére vártuk az együttest, büszkélkedésre tehát nincs okunk, de még egyszer mondom: ez már nem a nyolcvanas évek válogatott sztárokkal teletűzdelt Honvédja, Kispesten is új időszámítás kezdődött.

– *A publikum ezt mintha kissé nehezen venné tudomásul, s ezért a hazai veretlenség ellenére gyakorta meglehetősen feszült hangulatban futballoztak a Bozsik stadionban.*

– E csapat évtizedeken át *főszereplője* volt a honi bajnokságnak, érthető, ha a szerényebb eredmények *türelmetlenné* teszik a drukkereket. A lelátó népét nem érdekli, ki ment el és ki érkezett, a szurkoló győzelmet akar ünnepelni, s ez így természetes. Akkor pedig végképp jogos a háborgás, ha megnyert meccseket engedünk ki a kezünkből, gondolok itt például a *Pécs* ellen 2-0-ról 2-2-re zárult találkozóra.

– *Odahaza összességében így is elfogadhatót produkáltak, vendégmérlegük – egy győzelem, egy döntetlen, öt vereség – ellenben döbbenetesen szerény.*

– Tele vagyunk rutintalan fiatalokkal. *Kovács, Bárányos, Tóth* vagy éppen *Gabala* csupán ismerkedik az élvonal légkörével, még nem mernek idegenben is olyan bátran futballozni, mint a megszokott környezetben. Fél év tapasztalatával a hátuk mögött reményeim szerint a riválisok stadionjaiban sem rettennek majd meg, noha a szereplésünket figyelemmel kísérők tudják: a helyzetek és a meccs képe alapján például *Újpestről* vagy az *Üllői útról* pontot rabolhattunk volna, ám az *UTE* ellen egy kiállítás, a *Fradi* esetében pedig saját figyelmetlenségünk miatt vesztesen zártuk a fellépéseket. A tavaszt *Győrött* nyitjuk, egy figyelemre méltó eredmény a megerősödött *ETO* otthonában lendületet adhatna a társaságnak.

– *Nyáron a morális megtisztulás jegyében néhány korábbi kulcsemberrel nem kötöttek szerződést, menet közben viszont Duró és Brockhauser visszatért a csapathoz. Kettejük leigazolása ugyan nem mond ellent a rendteremtő szándéknak, de vajon tényleg szerencsés ötlet volt-e a visszahívásuk?*

– Másként közelíteném meg ezt a kérdést: szerintem e futballistáknak a Kispest-Honvéd *segítő kezet nyújtott*, miután máshonnan nem kaptak megfelelő ajánlatot. Senki sem mutatott nekik tavaly ajtót, ők nem fogadták el a klub feltételeit, de volt számukra visszaút. S Duró nagyszerű félévet zárt, meghatározó játékossá lett, s amikor szóhoz jutott, Brockhauser is helytállt. Nem tudom persze, miként fogadja, ha tavaszi nyitányon nem az övé lesz az egyes mez…

– *Majd kiderül, beáll-e a sorba, ellenben Duróra, Pisontra és Bánfira bizonyosan nem számíthat, ők külföldre távoztak. Az erősítéseket illetően mégis nagy a csend, a klub neve a holtidény zajos versenyfutásainál, amilyen volt a Nagy Norbert vagy Dárdai aláírásáért lezajlott csata, egyszer sem bukkant fel.*

– Az a vezetők kérése – s ez üzletpolitikailag is célszerű megoldás –, hogy elsősorban *önerőből építkezünk*, saját fiataljainkat hozzuk fel olyan erőnléti és technikai nívóra, ami alapján a Kispestről amúgy szívesen vásárló külföldi egyesületek felfigyelnek rájuk. S hogy nem reménytelen a kísérlet, igazolja Bárányos esete, ki lassan nemzetközileg is piacképes futballistává lesz. Ami pedig a vásárlásainkat illeti: 21-én lesz elnökségi ülés, amikor a névsort véglegesítjük, de már bizonyos, hogy a soproni *Árgyelán*, valamint két líbériai illetőségű, eddig *Kamerunban* futballozó játékos, a 19 éves *Tarlue* és a 20 esztendős *Moses* Kispesten folytatja. Képességeik alapján a tavasz meglepetésemberei lehetnek. Hozzáteszem: megváltoztattam azt a korábbi gyakorlatot, mikor is a próbajátékra érkezőknek rögvest az első csapatban szorítottam helyet. Nyáron hatvan futballista fordult meg nálunk, s a sok cserebere miatt nehezen alakult ki az együttes gerince. Az újaknak immár a tartalékgárdában kell bizonyítaniuk, s így az első csapat sem zilálódik szét.

– *Mi újság a korábban petrel fenyegetőző Penával?*

– *Komora* Imre klubigazgató a legbölcsebb döntést hozta, amikor *visszatartotta* a reméltnél lényegesen gyatrább teljesítményt nyújtó, az edzéseken is elfogadhatatlanul dolgozó csatár pénzét. Januárban leültünk egy beszélgetésre, s Pena megígérte, hogy megemberli magát – a pillanatnyi állás szerint helye lesz a kezdő csapatban.

– *Néhány hete Détári Lajos személyében új menedzsere van a klubnak. Amennyiben visszakapja a játékjogát, nem lenne hasznosabb, ha a nyolcvanas évek első számú honi futballcsillaga a pályán segítené volt klubját?*

– Csupán feltételes módban fogalmazhatok, hiszen Détári jövőjét nem mi alakítjuk. Egy bizonyos: én lennék a legboldogabb, ha folytatná labdarúgó-pályafutását, hiszen amikor ősszel lejött közénk az edzésekre, egy csapásra megváltozott a hangulat, a srácok felnéztek rá és rengeteget tanultak tőle.

– *S egy Détárival megerősített Kispest vezető edzőjének aligha kellene időről időre cáfolgatni a menesztésével kapcsolatos híreszteléseket…*

– A kispadon töltött esztendők alatt megtapasztaltam, hogy a tréneri állásnál bizonytalanabb foglalatosság nemigen létezik: *Dárdai* Pál esete bizonyítja, hogy mifelénk a szakvezető akkor is elveszítheti az állását, ha éppen a hóban futtatja a játékosait. A Honvéd vezetése bízik bennem, így nem foglalkoztam a pletykákkal, mert ezek nélkül is volt elég problémám. A dobogótól látótávolságon kívül kerültünk, de az első hat között Détári nélkül is helyet kell szorítanunk magunknak.

S. Tóth János

Külföldi stadionokban történt

A Dream Team örökre a múlté

PORTUGÁLIA. *Az év mérkőzése* – így vezették be a lapok a *Boavista–FC Porto* derbit. Szó, ami szó, nem álltak távol a valóságtól. A Porto a mezőny legjobb csapata, az első számú bajnokesélyes. De mi fán terem a Boavista? A gárda ugyancsak a *bor városából* származik, a hagyoaratnia a krefeldi klubnak. Frankfurtban sem javított gyenge mérlegén, hiszen *Rauffmann* látványos fejesével (45. perc) 1-0-ra győzött az Eintracht. Az Uerdingen ezzel újabb lépést tett a kiesés felé. A Frankfurt kapusa, *Köpke* 309 perce nem kapott gólt a Wald stadionban. Más kérdés, *ság is három*, mert a *Sheffield Wednesday* is otthon „égett le". A *Queens Park Rangers* verte a „baglyokat" (1-3).

A FA Kupa 5. fordulójában a *Wimbledon* csak 2-2-t játszott a *Huddersfield* otthonában. A másodosztályú hazaiak a 90. percben egyenlítettek. Az *Aston Villa* az

Angliai bírókeret

Puhl a csapatban, Vágner tartalék

A spanyol hírügynökség közzétette a júniusban Angliában sorra kerülő labdarúgó Európa-bajnoki döntőn szóhoz jutó játékvezetők névsorát. A jelölés egyelőre csak *ideiglenes-*

Szabályváltoztatási javaslat

Szélesre tárt kapuk?

Az *Egyesült Államok Labdarúgó-szövetsége* (MLS) arra kérte a labdarúgás szabályaival foglalkozó szervezetet, az *International Boardot*, hogy változtasson a jelenlegi szabályokon.

Az MLS támogatja Sepp *Blatternek*, a Nemzetközi Labmint a jégkorongban – és öt másodperc alatt kellene gólt elérnie. Ismeretes, hogy az ügyben egy magyar javaslat is napvilágot látott *(„tizenhatosrúgások")*, ám a Board már elutasította e tervet.

Az elképzelésről a március 8-i rigai kongresszuson várható

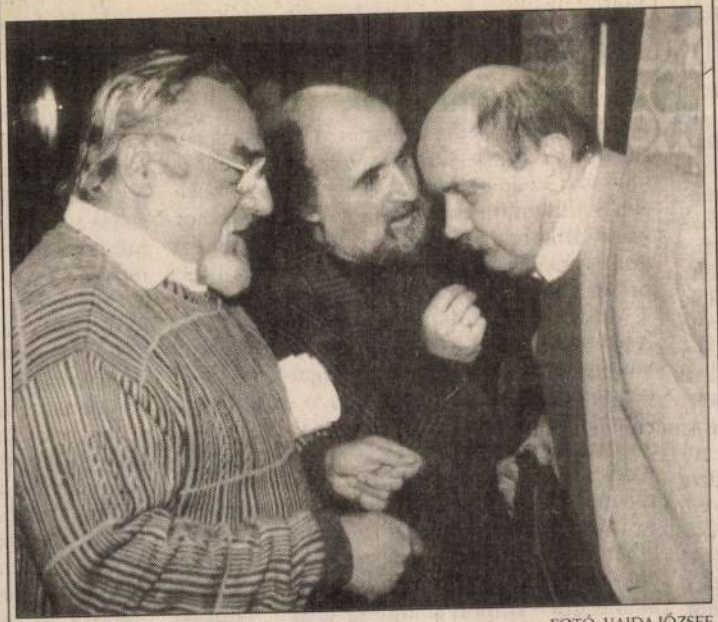

FOTÓ: VAJDA JÓZSEF

Első programalkotó nagygyűlésére gyűlt össze tegnap a Nemzeti Charta a KDNP székházában, amelyet a múlt hónapban a Demokrata Klub Egyesület alakított meg. Mára már több százan írták alá azt a felhívást, amelyet a Charta szervezői tettek közzé azoknak az erőknek a mozgósításáért, amelyek tenni is akarnak azért, hogy a magyarság otthon érezze magát a Kárpát-medencében.

sztrájkolni készülők figyelmét, hogy a törvény szerint a sztrájkban való részvétel önkéntes, így aki abban részt vesz, vállalnia kell, hogy – szintén a sztrájktörvény által előírtak alapján – a kiesett munkaidőre a dolgozót díjazás és a munkavégzésért járó egyéb juttatás nem illeti meg. A PSZ nyilatkozata szerint a sztrájk idejére a még elégséges szolgáltatásra és a kiesett munkaidőre vonatkozó díjazásra egyaránt a helyi megállapodások az irányadóak, illetve a jogérvényes dokumentumok.

A Pedagógusok Szakszervezete, valamint a Művelődési és Közoktatási Minisztérium ezért a korábbi egyeztetések eredményeként közös ajánlást fogadott el a december 15-i közoktatási sztrájkra vonatkozóan. Ennek értelmében többek között előzetesen gondoskodni kell az intézmények működőképességének fenntartásáról, továbbá nem maradhatnak el a tanulmányokat záró vizsgák s más időpontban nem pótolható tanulmányi tevékenységek.

(b.cs.- t.g.-OS)

Valerij Smarov és *Keleti György* budapesti tárgyalásain – amelyek eredményeit, illetve a jövő konkrét feladatait a felek egy jegyzőkönyvben rögzítették – ezúttal kiemelt figyelmet fordítottak a délszláv békefenntartásban vállalt feladatokra. Keleti György rámutatott arra, hogy a két ország között rendezettek a kapcsolatok. Ezek szerves és fontos részét képezi a katonai együttműködés. E téren mindkét részről kölcsönös a szándék – hangzott el a tegnapi budapesti sajtótájékoztatón. A NATO-tervezet keleti kibővítésével kapcsolatban a magyar honvédelmi miniszter rendkívül megnyugtatónak tartotta, hogy Ukrajna nem tekinti kockázatos lépésnek a bővítést, beleértve az esetleges magyar tagságot is. Smarov miniszter mindehhez azért hozzáfűzte, hogy Kijev egy *evolúciós* folyamat híve.

Terítékre kerültek az együttműködés konkrét kérdései is. Eszerint minden bizonnyal ukrán pótalkatrészek is segítenek a volt szovjet haditechnika működőképességének fenntartásához, Magyarország pedig az ukrán hadsereg ellátásában (például gyógyszerekkel) kaphat szerepet.A miniszterek megegyeztek újabb bizalomerősítő intézkedések bevezetéséről, valamint a határ menti alakulatok szorosabb tapasztalatcseréjéről is.

Daróczi László

Fenntartások ellenére bi

Horvátországi jelentésünk:

A tengerparton esős, szélviharos, az ország belsejében havazásos Luca-napon, amikor már telítve van az éter a párizsi világeseményt bevezető külügyminiszteri találkozó híreivel, a horvátok bizakodva várják a ma délelőtt tizenegy órai eseményt, a boszniai békeszerződés ünnepélyes aláírását a francia fővárosban.

Miután a parlament mindkét házában zöld fényt kapott a daytoni megállapodás, és a Drávaszög, Kelet-Szlavónia és Nyugat-Szerémség békés visszacsatolására vonatkozó erdődi alapegyezmény, bármennyire is fájlalják, hogy a Száva jócskán horvátok is lakta boszniai partvidékének nyugati része nem a bosznia-hercegovinai föderációhoz, hanem a Boszniai Szerb Köztársasághoz kerül, azt az ellenzék részéről elhangzott elfogult javaslatot, hogy *Tudjman* elnök emiatt maradjon távol a békeszerződés aláírásáról, komolytalannak tartják. Éppen úgy, mint ha Horvátország szépének annakidején azt tanácsolták volna, hogy ne menen el Sun Citybe a világszépe-választásra, ahol egy hónappal ezelőtt Miss Nagyvilág első udvarhölgye lett.

Különösen az után, hogy ha fenntartásokkal is, de végeredményben mindhárom boszniai nemzet, és a kétoldalú föderáció parlamentje is elfogadta a dayt bosnyákoknak az fenntartják magukn jogát, ha a békeszer sítása a határidőkön mértékben arra is e mihelyt a lehetővé kezés folytán megv nyok, Boszniában i béke. A horvát parl *Jakab Sándor*, az új és első parlamenti felsz hogy a horvátország ugyan, jobb híján t egyezményt, amely tásra szorul. Nehez nekültek hazatérése betelepedetteknek s ról, hogy kiköltözne radnak. Javasolta, közigazgatási testül tagja is. Felszólalás niszter megerősített formában javasolta, let-Szlavóniában és magyar nemzeti kise viselője az ideiglene

Unokáink sem fogják látni

A budai hegyoldal nem viseli el az adótornyokat

Önök nap nap után azt láthatják az utcákon járva, hogy a hirdetőoszlopok már régen nem azt a szerepet töltik be, amire szánták őket. Vagyis arra, hogy különböző kulturális vagy sporteseményekről adjanak hírt, hogy egy-egy oszlopot sokféle hirdetmény borítson. Manapság egy-egy hirdetőoszlopot úgy használnak tulajdonosai, mintha óriás plakát lenne. Vagyis mindazokon a helyeken, ahol egy-egy település illetékes hivatala nem járulna hozzá óriás plakát elhelyezéséhez, az ezen a területen korábbi monopolhelyzetét megőrző, már birtokon belül lévő hirdetővállalat meglévő oszlopait használja óriásplakáthordozóként. És reklámoznak alkoholt és cigarettát büntetlenül. Mert csűrik és csavarják a dohány- és alkoholreklámozást tiltó érvényes jogszabályokat, s nehezítik az új törvény megszületését mindazok, akiknek ehhez anyagi érdeke fűződik.

Peren kívül?

Aztán itt az új járvány, a hirdetőoszlopok felső karimájára, a koronára lámpákat szereltek, melyeknek dizájnja olyan egyszerű, hogy akár az általános iskolák politechnikaóráján készíthetnék a gyerekek. Így megvilágítva a reklámokat, jobb üzleteket köthetnek a Magyar Hirdető emberei, s mit sem számít a városképbe való durva beavatkozás. Természetesen ahhoz, hogy ezeket a barkácsolásokat elvégezhessék, le kellett szedni a főváros címereit az oszlopokról. Ezeket az utóbbi tíz évben – éppen az én kérésemre – újították meg! Van, ahol le se szedték, csak bemázolták, s úgy szerelték fölé az abroncsot. De általában leszedik a címereket. Hűlt helyüket jól láthatják azok is, akik nem különösebben érzékenyek a részletek megfigyelésére.

Egy-egy erősebb cég, vállalat, intézmény ma is bármikor beavatkozik a település arculatába. Talán csak a módszerek változtak valamelyest az elmúlt öt-hat évben. Markáns példa az, ami a telefontársaságok adótornyaival történik. Mutattam önöknek már ilyet Kaposvárról például, meg Homokszentgyörgyről, szintén Somogy megyéből. A legfrissebb Somogy megyei példa Balatonkeresztúr és Balatonberény között nőtt ki a szőlőhegyből, durván beavatkozva a természeti és épített környezetbe. Természetesen *építési engedély nélkül* állították föl.

A Kossuth rádióban január 12-én mutatta be *Pálfy* István műsorvezető, *Zsoldos* Barnabás szerkesztő és a riporter, *Wágner* Mária a kisvárdai példát. A Matáv Rt. kérelmet nyújtott be egy 60 méteres acéltorony felépítésére. A Műemlékvédelmi Hivatal nem járult hozzá, Kisvárda önkormányzata nem adta meg az engedélyt, fellebbezés után másodfokon Szabolcs-Szatmár-Bereg Megye Közigazgatási Hivatala helybenhagyta az elsőfokú döntést. Mit tett erre a Matáv? Ugye kitalálják. Egy szép, csendes vasárnap éjszakán, az éj leple alatt beemelte a monstrumot. A helyiek reggel torony alatt ébredtek.

A riportban *Kővári* József, a Matáv Rt. Beruházási Irodájának igazgatóhelyettese ilyeneket mondott: „Teljesen jóhiszeműen, az engedélyezési terv benyújtásával egy időben adtuk át a munkaterületet a kivitelezőnek." Már ez a kijelentés is felháborító: lehet jóhiszemű az, aki folyamatosan törvényt szeg? Hiszen a Matáv Rt. vezetői pontosan tudják, hogy a távközlési törvény értelmében csak akkor építhetnek tornyot bárhol is, ha ehhez az önkormányzat, vagyis nem a polgármester, nem a jegyző, nem egy hivatalnok, hanem *maga a helyi közgyűlés hozzájárul*. Enélkül a hozzájárulás nélkül pedig nem kaphatnak építési engedélyt, építési engedély nélkül pedig nem építkezhetnek. A riportalany utolsó mondata az volt a rádióműsorban, mérlegelik, hogy – idézem: *„Jogi útra tereljük-e fellebbezéssel a kérdést, vagy pedig a polgármester úrral leülve megpróbáljuk peren kívüli egyezséggel a kérdést elintézni."* Vagyis mérlegelik, hogy olyan jogi útra tereljék-e, ahol úgyis vesztenek, mert törvényt szegve, jogtalanul jártak el, vagy megpróbálják a polgármestert valamilyen módon rávenni a torony fennmaradására. S meg kell jegyeznem ismét, a polgármestert – a gazdag Matávnak nyilván vannak eszközei –, dr. *Oláh* Albertet meggyőzni – abból következtetve, ahogy a rádióriportban beszélt –, meggyőződésem, nem fog menni. A hozzájárulást különben sem neki, hanem az önkormányzati testületnek kell megadnia. Vagyis ez a kijelentés is csúsztatás, ahogy ezt manapság finoman mondják. A riportban az is elhangzott: „Például a budapesti, a világörökség részét képező hegyoldal el tudja viselni az adótornyokat…" Kővári úr itt sem mond igazat, hiszen tudja, hogy *a budai hegyoldal nem viseli el az adótornyokat*. A főváros éppen az elviselhetetlen helyzet jobbítása érdekében vizsgálatot rendelt el és terveket készített, hogyan lehetne normalizálni a jelenlegi abnormis helyzetet, azt, hogy a Svábhegy és a Jánoshegy kibírhatatlanul tele van adótornyokkal.

Tisztelt önkormányzati képviselők és mindazok, akik őket időről időre megválasztják! Ne higgyenek semmiféle nyomásnak, zsarolásnak! A telefonhálózat bővítése úgy is megoldható, hogyha tisztességes módon megkeresik az antennatelepítésre megfelelő helyeket. Mindegyik telefontársaságnak érdeke ma már minél több telefonállomás telepítése. Abból élnek. Ha nem engedik meg nekik, hogy durván beavatkozzanak az önök településeinek védendő arculatába, vagy nem hagyják, hogy természeti környezetük legérzékenyebb pontjaira építkezzenek, akkor is meg fogják oldani a hálózatbővítést. Álljanak tehát a sarkukra, és kényszerítsék a telefontársaságokat a jogszabályoknak megfelelő viselkedésre.

Ki bontat és miért?

És még valami önkormányzati gond.

Legpatinásabb városaink belterületén egész egyszerűen nincs hely újabb épületeket emelni, *megteltek az utcák*. Minden új vagy a településeken először megjelenő bank, intézmény, vállalat, esetleg külföldi cég a városközpontban szeretné új irodáját kialakítani. Ezért megvesznek régi házakat, aztán – tisztelet a kivételnek – azokat lebontják, és helyükre emelnek új csodapalotákat. A külföldieket nem motiválják településeink hagyományai. De hogy a hazai befektetőket sem?

Budapesten a Szabadság tér mellett beépült az utolsó üres telek az V. kerületben. Már folyik egy új, tizenegy szintes ház építése a Vasudvar helyén a bölcsészettudományi karral szemben, az egyetlen megmaradt barokk lakóház, a híres-nevezetes Százéves étteremnek otthont adó épület szomszédságában. A Vasudvar látványos fedett udvara s a szomszéd kis házhoz jól illeszkedő kétszintes homlokzata a tervek szerint – jelzésszerűen – visszaépülnek az új épületbe.

A Honvéd utca–Alkotmány utca sarkán is éppen bontanak egy hatalmas épületet az V. kerületben.

Minden újság írt arról, hogy a Kozma Ferenc utca 3. alatti ház robbantásos bontása ellen tiltakoznak a szomszédok. Aztán arról is, amikor a ház egyszer csak összedőlt. Én szívesebben olvastam volna arról, hogy a háznak az égvilágon semmi baja nincs, hogy mekkora disznóság volt évekig üresen hagyni, és hogy ennek ellenére kivételesen jó állapotú volt ez az eklektikus épület a Lipótvárosban. Vajon miért kapott bontási engedélyt az új tulajdonos? Miért nem írták elő neki a ház megvásárlásakor, hogy egy felújítható épületet vett, és nem üres házhelyet az V. kerületben? Így érvelhetnénk logikusan. Ezzel szemben azt olvashattuk – igaz, csak egy lapban –, hogy a belga vevő üres telket vásárolt ezen a helyen, ezért volt sürgős a bontás. Hihetetlen történet, de igaz!

A Duna-parti házsor, az egész együttes ma nemzetközi védelem alatt áll, a „világörökség része", annak ellenére, hogy azért van benne néhány nem akármilyen építészeti tévedés. Ez persze nem kellene, hogy ösztönzőleg hasson újabb hibák elkövetésére. A Széchenyi rakparton az Arany János utca torkolatában áll egy hatalmas üres sarokház. Ez az az épület, amely úgy szerepelt a '90-es évek elején a hírek között sokáig, mint két parlamenti párt közös tulajdona, s így politikai csatározások tárgya volt. Kapuján óriási tábla, miszerint a ház eladó. De már most rebesgetik, hogy majd feltehetően lebontják, hogy helyére új házat emeljenek.

Megismétlem: *ez az épület nemzetközi viszonylatban is védett* építészeti együttes része. Vajon érvényesíthető-e itt bármely, erre a védelemre vonatkozó jogszabály? Vajon ezt a hibátlan házat is üres telekként értékesítik majd?

Egyébként azoknak az önkormányzatoknak, amelyek számára fontos saját településük hagyománya, lehetőségük van tiltani is, szankcionálni is, s ami manapság végre kezd elterjedni, ösztönözni is az épített környezet védelme érdekében. A fővárosban már öt éve igyekszünk jó példával elöl járni, bízva abban, kialakul ez a rendszer szerte az országban. Az ország önkormányzatai mostanában kezdik meg 1996-os költségvetésük tárgyalását, még van mód egy ilyen bekezdést is beépíteni. Sőt.

Budapesten most azt is megpróbáljuk, hogy anyagilag ösztönözzünk az engedély nélkül vagy attól eltérő építkezések visszatartására. Javaslatomra a főváros költségvetésében lesz egy keretösszeg, amelyet mint hitelt, megpályázhatnak az elsőfokú építési hatóságként eljáró kerületi polgármesteri hivatalok, hogy ha a pályázaton nyertek, legyen pénzük végrehajtani döntéseiket, amit a jogszabályokat sértve megépített épületek visszabontására használhatnak fel. A magyarországi gyakorlat azt mutatja, hogy egy ilyen építésigazgatási ügy a másodfokú döntés után a jogerős bírósági döntésig akár újabb három évig is elhúzódhat. Tehát ez a fővárosi költségvetésben szereplő és a kerületek által megpályázható összeg gyakorlatilag egy háromévés időtartamú hitel, amelyet majd ha – ahogy a jogszabály előírja – a tilosban építők terhére a bontás megtörtént, és rajtuk annak árát visszaperelték, a kerületek visszafizethetnek a fővárosi kasszába, hogy másnak is jusson legközelebb.

Meg a sokféle tiltás, büntetés és ösztönzés mellett ott van még a rábeszélés módja, a szép szó vagy bíráló szó, a publikációk adta lehetőség is.

Reklámot mindenáron

Ha sikerekről beszélünk, értelmetlen elhallgatnunk a sikertelenségeket. A legutóbbi tévéadásban, január 1-jén bemutattam néhány megmaradt remek malomépületet, köztük a már 150 éves debreceni gőzmalmot is. Remélve, hogy megtartja Debrecen városa, és felújítja. Íme, a 21 nappal későbbi Hajdú-Bihari Nap egész oldalas cikke. Címe: Dicső múlt, szomorú jelen. Alcíme: Bontják az István malom maradványait. És akkor ugye már teljesen mindegy, hogy nem robbantással, csak csákánnyal teszik a földdel egyenlővé. Egy nappal később ugyanebben az újságban egy pusztuló debreceni házról esik szó. A képaláírás így szól: „Városvédő Ráday ha látná…"

Láttam. A Mester utcában áll egy különleges épület. Tervezője *Makovecz* Imre volt. Az új ház melletti két épület jellegzetes példája az alföldi polgárházaknak. Az egyik homlokzatát bevakolták, a másikét sárga téglaburkolat díszíti. A Makovecz-ház mindkettőhöz alkalmazkodik. Bal fele a vakolatoshoz, jobb fele a téglaburkolatúhoz. E figyelemre méltó mű lényege vész el most, ha lebontják a szomszédot. És feltehetően így lesz, hiszen a jobb oldali ház üresen áll és pusztul. Azt írja az újságíró: „Az egykori cívisháznak bizonyára van gazdája. Állítólag egy fővárosi cég. Budapest messze van, érthető, hogy nem számít a tulajdonosoknak az egyébként üzleti szempontból is kiváló helyen található épület állagának megóvása. A tatarozás pénzbe kerül, a telek pedig nyilván önmagában is értéket képvisel. Több azonban ennél, hogy úgy tűnik, Debrecentől is messze van ez a ház."

Nem akarom Debrecen polgárságát csipkedni, mint egykor Petőfi Sándor, csak szeretném ösztönözni, hogy városából mentse meg azt az értéket, amit elei létrehoztak, s amelyet még az elmúlt évtizedekben nem bontottak le. Mentse saját karakterét.

Mindannyian tanúi vagyunk annak, hogy lepi el az országot a mindent eltakaró reklám, s néha ez a tevékenység egészen gusztustalan eseteket is produkál. Hadd menjünk ilyen példákért is először Debrecenbe! Egy jó nagy polgárház áll az Erzsébet utca és a Miklós utca sarkán, a város egyik forgalmas helyén, mívesen kiképzett ablakokkal az egyik utca felől, a másik feléről már leverték a díszítéseket. És ez a kártétel nem volt elég, most a sarkot bemázolták tetőtől talpig reklámmal, hihetetlenül ízléstelenül. Vajon hozzájárult-e ehhez a város, vagy ha nem, intézkedik-e az épület helyreállíttatása érdekében?

Van egy nagy áruház Debrecenben, amely ma szinte egységesen különböző reklámcégek hirdetőfelülete. Állítólag a Coca-Coláét maga a város főépítésze tervezte. Remélem, csak pletykabeszéd. Szerintem az építészeknek el kéne dönteniük országszerte, hogy házakat, hidakat terveznek-e, vagy reklámhordozókat. Ha úgy döntenek, hogy a házak és hidak tervezésénél maradnak, legalább tegyenek valamit azért, hogy alkotásaikat ne takarják el a reklámok…

Ráday Mihály

Magyar Nemzet 1996 márc. 4.

már elkoptak; az eredeti felhalmozás embertelenségein túlfutott a történelem.

Bizonyos tulajdonságok átörökítésében bizakodtunk, mint a vállalkozó szellem, az új iránti érzék, a közügyek iránti elkötelezettség, az emberbaráti érzület, a művészetpártolás. Úgy hittük, hogy az örökösök lesznek majd a polgárosodás élharcosai, példaképei. De mintha nem jutnának szóhoz: kivált, mint üzletemberek, és nem elegendő a befolyásuk mint a kulturális tőke birtokosainak sem. Ezúttal azt nézem meg, hogy a polgári származás belépő volt-e a gazdasági életbe.

A második gazdaság a vállalkozó szellem ébresztője volt. Falun jobbára azok fogtak bele, akiknek a szülei, nagyszülei is gazdálkodtak. De akik nemcsak hagyományokat követtek, azokról is feltételezhető volt, hogy a rendszerváltozás előnyeit kihasználva tovább fejlesztik a vállalkozásukat. Arról nem is szólva, hogy annak idején a második gazdasággal járó túlmunkát is egy elképzelt polgári életmód kedvéért húzták le.

Nos, a mai burzsoá családfáján nemigen vannak sem múltszázadbeli, sem a második világháború közötti, sem a puha diktatúra idején gmk-t alapító polgári ősök. A folytonosság leginkább azon családi vállalkozók – iparosok, szolgáltatók – körében érvényesül, akik átvészelték az államosítást. De a kisiparosból nemigen lesz nagytőkés, miként a második gazdaságban villanyszerelést vállaló mérnökből vagy a kicsiben fóliázó parasztemberből sem. Az utódokat nem tartja vissza a föld, ha tulajdonosok lettek is. Mostanában is csak akkor térnek vissza a városból, ha ott nem boldogulnak, elvesztik munkájukat. *Gábor* Kálmán szociológus Makón vizsgálta a helyi társadalmat, s kutatásai meghökkentő tapasztalatokkal szolgáltak. 1971-ben járt ott először és kereste *Erdei* Ferenc parasztpolgárát. Maga is meglepődött, hogy – megfogyva bár, de törve nem – megtalálta azt. Akkoriban Makón a keresők tíz százaléka egyéni gazda volt intenzív termelést folytatott. Amikor 1982-ben a kutatást 1995 között egyértelművé vált, hogy a makói fiatalok szakítottak a hagymás múlttal, és örökségüket – mint vállalkozók – máshonnan jöttek vásárolták meg.

A nagy kérdés: „milyen családból származik", honnan érkezett a mai burzsoázia. *Szelényi* Iván a nagyvállalatokat vizsgálva felfedezte, hogy a rendszerváltáskor általában a főnöki emeletnél egy szinttel lejjebb létezők vették át az irányítást. Az ő szóhasználatával az osztályvezetők forradalma zajlott le. Fűzzük hozzá: a magánosítás folyamán tulajdont szerzők, kft.-t alapítók sem polgári ivadékok, hanem azok, akik „benne voltak a tojásban".

Gábor Kálmán és csapata azt vizsgálta, hogy kinek a kezébe került a vidék gazdasága. Meglepő jelenséget észlelt. Több városban a tanács és a téesz vezetői még a múlt rendszerben „betársultak" a második gazdaságba. Személyesen vagy hozzátartozóik közvetítésével. Kis műhelyekbe, háztájikba, téesz melléküzemekbe váltakoztak be, és amikor eljött az alkalom, „saját" vállalattá alakították azt. A második gazdaság jobbára akkor volt fejlődőképes, ha az ő kezükbe került. A gmk-s előörsök – ha nem voltak ilyen kapcsolataik – egyértelműen a rendszerváltás vesztesei lettek. A nyertesek bizony nemigen származtak polgári családból, mert ha történetesen úgy lett volna, nem kerülhettek volna be a tanácsi apparátusba, vagy a téesz vezetésébe. Egy régóta polgári hagyományokat ápoló városban pedig a nomenklatúra egyes tagjai *benősültek* a helyi patríciusok családjába. A beépülők idejében felismerték, hogy a létező szocializmus nem működik és a piacgazdaság az egyetlen kiút. Kihasználták tehát a hatalomhoz való közelségüket, sőt annak révén nyugati kapcsolatokra is szert tettek.

A polgári lét tehát nem öröklődött. Értékei nem szálltak az utódokra, s ha szálltak, azok a szocializáció folytán a múlt rendszer értékeivel keveredtek. A polgárosodás tehát nem ott folytatható, ahol megszakadt, és nem úgy, ahogy megszakadt.

Kovács Judit

tát a másikéba, és ettől az egyszer csak úgy érzi, hogy azok a sajátjává váltak.

Somody Imre elsőként kapott engedélyt a nemzeti banktól arra, hogy külföldről magáncégként hitelt vegyen fel. A legnehezebben a titkárnőn jutott túl, de túljutott rajta, mert sosem engedte meg magának azt, ami miatt szerinte a legtöbb magyar vállalkozó eleve kudarcra van ítélve, hogy érzelmi alapon közelítse meg a dolgokat. A titkárnő megalázta, de nem az számított, hanem amit nyert, miután bejutott.

Így indult a Pharmavit. A

lunk, ell megsem szeretnek abban a kulturális stupidságban élni. Vagy Svájc, ez csodálatos példa sokak számára. Ott minden megvan abból, ami a polgári lét feltétele, csak éppen szinte mindenről népszavazással döntenek, ami miatt az egész ország politikai csapdába került. Svédország? A hetvenes években, mindenki imádta a svéd modellt, most nem tudnak a pincéből kijönni. Mindezzel csak azt szeretném mondani, hogy azt is meg kell nézni, mennyit változott a világ. Amit mi tükörként akarunk használni, esetleg már régen nem mutat semmit.

ként a társadalom számára értékesnek – nevezzük akár polgárnak – a változni képes, gondolkozni tudó embereket tartom. Ez a kívülállás ismétlődött meg a katonaságnál, utána az NDK-ban az egyetemi évek alatt, majd amikor felkerültem Pestre dolgozni, ahol addig sosem éltem. A feleségem rendkívül szegény munkáscsaládból származik, iszonyú körülmények között éltünk, albérletből albérletbe költöztünk. Ezért mondtam, hogy az alkalmazkodás nagyon fontos volt az élemben, hogy megéljem ezeket a változásokat, és lehetőleg ne tragikusan, ne durván.

is, elég hetente egyszer szalámit enni, és én ezt elfogadom. Sehova nem tudtam volna eljutni a gazdasági életben, ha a gondolkodásmódomban a másokkal való együttműködésnek ezt a módját nem tudtam volna elsajátítani.

Nem értem, miért kell újra és újra változtatnia. Már a Pharmavit előtt is vezető beosztásban dolgozott a Chinoinnál, miért váltott? Vagy miért nem volt elég a sikert sikerre halmozó Pharmavit?

– Ha visz a víz, nem biztos, hogy az a legjobb lépés, ha ellenállok, egy sebes patakban

hogy ez könnyű feladat, nagyon téved. Valamibe beletenni a pénzt, hozzáadni a nevemet, a lejáratás veszélye nélkül, ez nehéz, nagyon nehéz. Régi vágyam, hogy Veresegyházon – ahol a Pharmavit működik – alapítsak egy kórházat. De a mostani körülmények között ki tudja azt garantálni nekem, hogy három év múlva is működik, nem megy csődbe? Azt pedig nem szeretném, ha a gyerekem, ahelyett, hogy büszke lehetne arra, ezt az apja hozta létre, azt látná, kidobtam egy csomó pénzt a semmiért.

Élő Anita

A megtalált polgár

(Újsághír: egy vállalkozó értékes festményt ajándékozott a Magyar Nemzeti Galériának.)

Mint a mesében...

Metternich Kelemen palotájának keleti szárnyán túl, a Balkánon innen van egy kicsike-kis (magyar) ország. Ebben az országban kilencvenkilenc szociológus, újságíró (és a többi) egyszer összetanakodék, hogy meg kellene találni a magyar polgárt. Úgy gondolták ugyanis, hogyha rábukkannak, majd példaként állítják a kicsinyke ország többi lakója elé. „Figyeljétek és kövessétek, ő a minta!" – mondják majd, ha felismerik (tervezgették).

Igen ám, de a kilencvenkilenc szociológus és újságíró nem tudta, hogy nézhet ki a magyar polgár. „Van-e nála mobiltelefon? Hord vajon arányból készült karperecet? Boss Hugó szabólegénnyel készítteti a ruháját? Parasztházban vagy kis kastélyban lakik? Esetleg egy bérház hatalmas termeiben? Milyen mesterséget űz? Pap, tanár, katona, mesterember, kereskedő? Játszik-e fűzfasípon, hárfán, hegedűn vagy zongorán?" – ezeket kérdezgették egymástól a kilencvenkilencek. Vitatkoztak, tanakodtak, de nem jutottak eredményre. Elhatározták hát, hogy kérdezgetik majd az embereket (és egymást): nem ismeri-e esetleg valaki a magyar polgárt. Azután, ha akárki így felel, „Bizony ismerem ám. A harmadik faluban (városban) lakik.", akkor vándorgúnyát öltenek (a kilencvenkilencek) és megkeresik. Ha pedig rá is találnak, tőle azt tudakolják majd: „Te vagy az a híres-nevezetes magyar polgár?"

Ebben meg is állapodtak, s elindultak. Beértek a fogadókba, a kis (szabó-, asztalos-, cukrász- stb.) műhelyekbe, a kutatóintézetekbe, járták az utcákat és az utakat, a tereket és a piacokat. Megállítottak mindenkit, akivel találkoztak, hogy megkérdezzék: „Ismeri-e kegyelmed a magyar polgárt?". Így járták a kicsinyke-kis (magyar) országot: megfordultak minden faluban, városban és tanyán, bekopogtak a várakba és a kastélyokba – de eredményre nem jutottak. Igaz, néhányan ismerni vélték a magyar polgárt, de leggyakrabban csak összetévesztették a legkisebb királyfival, az árva lánnyal, egy részeges kereskedővel a kocsmában, egy templomi kántorral vagy egy zsugori mesteremberrel.

Nagyon elbúsult, nagyon nekikeseredett a kilencvenkilenc szociológus és újságíró (és a többi). „Sok-sok ember hasonlít minálunk a magyar polgárra, de hogy valamelyikük az is volna – nem tudtuk kideríteni" – mondogatták egymásnak.

És ekkor – lássatok csodát! – télvíz idején megjelent egy gazdag kereskedő. Finom ruhát viselt, járása rugalmas volt, tekintete acélos, bőre barna. Elővette pénzes bugyellárisát és megcsörgette az aranyakat (csak szerényen). Leszámolt hárommillió (kis) magyar forintot és vásárolt egy értékes festményt egy jeles, ország-világ előtt ismert mestertől. Vásárolt – de nem magának. A kicsinyke-kis (magyar) ország (nagy) Magyar Nemzeti Galériájának. Lett is ám haddelhadd! Csodájára járt mindenki. „Megtaláltuk a magyar polgárt!" – övendeztek az újságírók. „Megtalálták a magyar Maecenast!" – lelkesedtek a múzeumigazgatók. „Megtalálták példaképünk!" – ujjongtak az emberek szerte az országban. Ám a gazdag kereskedő csak állt szerényen.

Állt szerényen a festmény-átadó ünnepségen is, pedig azt – bizony – ő rendezte hatalmas boltjában. Volt ott minden: szalámis és sonkás szendvics, többféle bor és másféle nedű (még az egerek is azt itták). Erre az ünnepélyre azután összeszaladtak az újságírók, hogy megmutassák mindenkinek a magyar polgárt. Jöttek innen-onnan, még a (nagy) Magyar Televíziótól is, operatőrök, szerkesztők, riporterek, egyik stáb a másik után. Beszélgettek a gazdag kereskedővel az ajándékról, kérdezgették erről-arról, életéről, munkájáról, üzletéről. Ettek-ittak, majd műsorokat készítettek: ezekben megmutatták a magyar polgárt és – ha már ott voltak – jókora nagyságú boltját is. Ők a magyar polgárt mutogatták a tévében (többször is), a magyar polgár pedig üzletét.

Nagy mulatság volt: a kicsinyke kis (magyar) országban megtalálták végre a magyar polgárt, aki nem csupán magára gondol (de hatalmas üzlete reklámozására is). Kivilágos-kivirradtig tartott hát a vigadalom: a sánták táncra perdültek, az emberek mind kaptak egy aranyat, a gazdag kereskedő imagó-tanácsosa (PR-főnöke) pedig pénzesbugyellárist. És a magyar polgár? Ő reklámidőt.

Aki nem hiszi, nézte volna meg a tévében!

Sipos Balázs

Egy régi kép

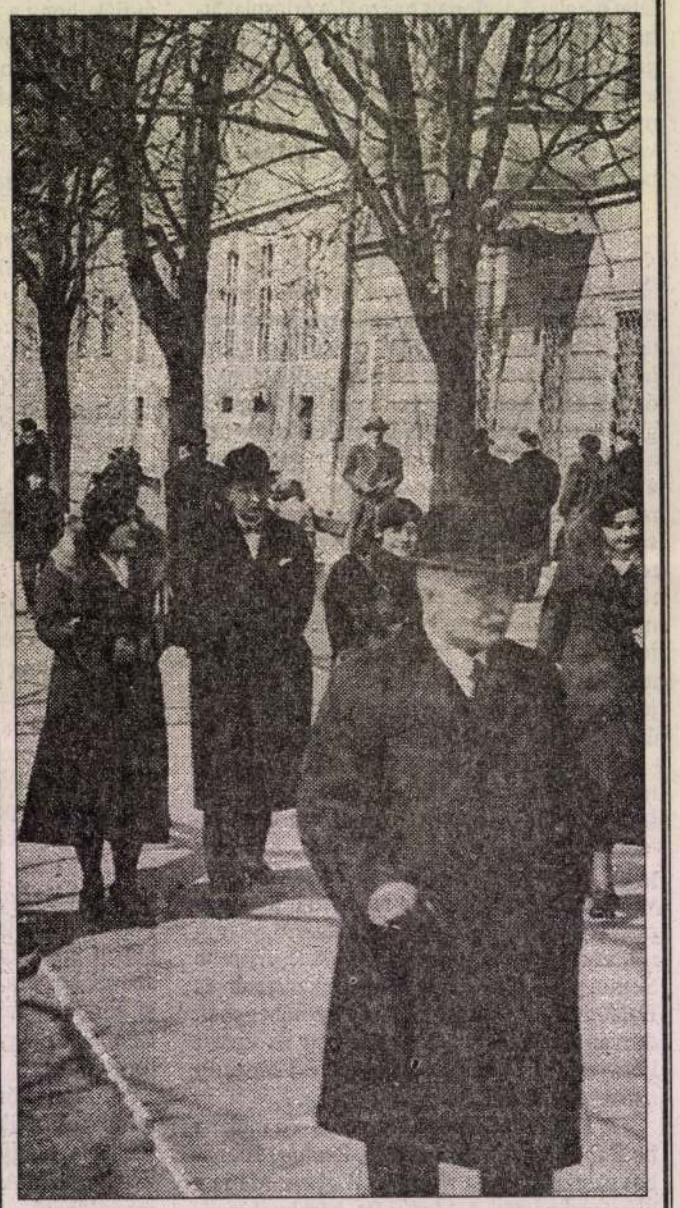

(Fénykép az 1932-es Pesti Naplóból)

Az oldalt szerkeszti: Javorniczky István

Magyar Nemzet

Szavaztak a polgárok

Kihirdették a Magyar Örökség címeket

A *Magyarországért Alapítvány* vezetősége csütörtökön a *Néprajzi Múzeum* díszermében kihirdette, hogy az első negyedévben a polgárok jelölései és a bírálóbizottság javaslatai alapján kik, illetve mely cselekedetek kaptak *Magyar Örökség kitüntető címet* az elmúlt ötven év kiemelkedő szellemi és más irányú teljesítményeiért, és ezzel kiknek a nevét jegyezték be a *Magyar Művészeti Akadémia* által őrzött *aranykönyvbe*.

A bírálóbizottság tagjai voltak: *Mádl* Ferenc (elnök), *Bakos* István, *Benkő* Samu, *Bolberitz* Pál, *Fekete* György, *Gedai* István, *Hernádi* Gyula, *Jókai* Anna, *Ódor* László, *Pázmándi* Gyula, *Pungor* Ernő, *Schweitzer* József, *Szakály* Ferenc, *Széles* Gábor, *Tolvaly* Ferenc és *Veres-Kovács* Attila. Az alapítvány felhívására egyébként száztizenhét javaslat érkezett, a bizottság pedig titkosan döntött a kitüntetettekről.

A bizottság az állampolgári jelölések alapján *Magyar Örökség kitüntető címet* adományozott néhai gróf *Esterházy* Jánosnak, a felvidéki magyarság 1957-ben mártírhalált halt képviselőjének, politikusának; *Balczó* András többszörös világ- és olimpiai bajnok öttusázónak; a *Másfél millió lépés Magyarországon* című filmsorozatnak, illetve készítőinek, a már elhunyt *Rockenbauer* Pál vezette stábnak; *Makovecz* Imre építőművésznek; kiadói tevékenységéért a *Puski* házaspárnak. Posztumusz Magyar örökség címet adományoztak néhai *Márton* Áron gyulafehérvári megyés püspöknek, valamint *Latinovits* Zoltán színművésznek. Mindannyiuk nevét ezentúl az aranykönyv őrzi.

A Magyarországért Alapítvány május 15-ig várja a polgárok újabb Magyar Örökség címre tett javaslatait, amelyeket az *ezüstkönyvben* gyűjtenek össze. A bizottság következő negyedévi döntéseit három hónap múlva hirdetik ki. A javaslatokat a következő címre várják: *1444 Bp. 8., Pf. 241.*

(devich)

Tévéböjt?

Pápai felhívás a tv felelősségéről

II. János Pál pápa egyfajta böjtre szólította a híveket – ez alkalommal nem a táplálkozás, hanem a tévénézés önkéntes korlátozásáért fordulva a társadalom lelkiismeretéhez. *„A televízió inkább helyettesíti, semmint megkönnyíti az emberek közötti párbeszédet... e tekintetben üdvös lenne némi böjt"* – jelentette ki az egyházfő.

Egyes olasz televíziós személyiségek harsány méltatlanló szellemben nyilatkoztak, a baloldal pedig határozottan felkarolta II. János Pál gondolatát.

II. János Pál e hónap során egy másik alkalommal a vatikáni médiabizottság előtt a tvműsorokat elöntő erőszak és nyers szexualitás miatt érzett aggodalmának adott hangot. Támogatta ugyanakkor azokat, akik követelik, hogy a médián számon lehessen kérni

Főpap

Ronald Harwoo

Lehetséges-e hiteles és tiszta művészet diktatúra idején? Ha másutt nem, legalább abban a művészeti ágban, amely látszólag leginkább politikamentes, a zenében? Mi előbbrevaló a felkent művész számára: művészetének rendületlen szolgálata vagy a szolidaritás a diktatúra áldozataival? Esetleg a tüntető kivonulás, az emigráció (ha még lehetséges) vagy éppen ellenkezőleg: a hősies ellenállás és a mártírhalál? Ahány nagy művészt sújtott diktatúra, annyiféle válasz született ezekre a kérdésekre. Ronald *Harwood A karmester* című darabja, amelyet *Madách Kamara* mutatott be, Wilhelm *Furtwängler* 1946-beli számonkérésének példáján vizsgálja azokat az erkölcsi és szellemi dilemmákat, amelyek oly jellemzőek voltak századunkra.

A német Furtwängler korának egyik – ha nem a – legnagyobb karmestere volt. 1933-ban, Hitler hatalomra jutása idején, negyvenhét éves korában pályája delelőjén állott. Náci érzület nem jellemezte. Köze a nácizmushoz annyiban volt, mint Thomas *Mann Doktor Faustusának* tanúsága szerint általában a német zenének. Ez a német zene ugyanakkor, Wagnert is beleértve, az európai kultúrához tartozott, egyetemes és makulátlan kultúrkincsnek számított. Furtwängler ennek a zenének volt töb
zású német
együtt főpapja
Otto *von Klen*
Furtwängler n
rált Thomas M
demith, Osk
Walter *Gropiu*
Furtwängler
mint Harwoo
Nácitlanító T
mozójának,
amerikai őrna
ja, menteni a
tőt. A barbari
őrizni, s táplá
lem és zene t
be a pártba,
nem lett kolla
zőleg, tekint
lyásával zsid
mára szerzett
rabban is id
núvallomáso
lett, hogy éle
velésében F
kozik egys
Prokofjev, *I*
szovjet m
mint olyano
sonlóképp v
laborálással
történik me
Harwood,
belőle, aho
az amerikai
magyar né
írók és műv
juthatnak e
lán lehet tu

Steve
mindeneset
Koltai Jánc
megjelenít

Döntött a M

Lakatos István elnökletével meghozta ide
gyar Könyv Alapítvány. Ötvenkét művet tár
forint értékben. A pályázatok beadási határi

MAKOVECZ Imre

ssági Bankszámla

Hogy ez eddig nem jutott eszembe?!

Ha Postabank lakossági bankszámlát nyit, nem lesz mit elfelejtenie.

1. **Közüzemi számlái** *időben kerülnek befizetésre.*
2. *Állandó és eseti* **átutalásai pontosan** *és biztonságosan* **teljesülnek.**
3. *A lakossági bankszámla*

MAKOVECZ IMRE

KÜLPOLITIKAI HELYZET

A BOSZNIAI VÁLASZTÁSOK KIÍRÁSA a legfőbb feladata a csütörtökön kezdődött firenzei tanácskozásnak, még akkor is, ha egyre többen ismerik el, a voksolás Daytonban megfogalmazott feltételei közül gyakorlatilag egy sem teljesült. Erre utalt Carl Bildt is, aki a The Timesban megjelent elemzésében arra emlékeztet, hogy Boszniában még ma is körözött háborús bűnösök sétálnak szabadon, közben pedig dúl a sztálini időkre emlékeztető propagandaháború. Firenzei jelentésében a nemzetközi főmegbízott megemlítette azt is, hogy a boszniai szerbek ellenőrizte Szerb Köztársaságban sorozatosan megsértik az emberi jogokat, igaz, a helyzet nem sokkal bátorítóbb a muzulmán–horvát föderáció területén sem. Bildt mindezek ellenére azt hangoztatta, hogy a legnagyobb hiba a várhatóan szeptemberre kiírandó választásokról való lemondás lenne. Ez esetben ugyanis nincs esély a közös boszniai demokratikus intézményredszer kialakítására, aminek a végkifejlete minden bizonnyal az ország szétesése volna.

ÁM NINCS GARANCIA ARRA SEM, hogy amennyiben megtartják a választásokat, úgy Bosznia egyben marad. A Tanjug elemzője például úgy véli, ha a június 30-ra kiírt mostari választások a város kettéosztottságát erősítik meg, akkor szinte biztosra vehető, hogy a boszniai parlamenti voksolás is az ország háromfelé szakadásához vezet. Érzik ezt alighanem mindenkinél jobban a mostari muzulmánok is, legalábbis erre utal a város kezükön lévő része polgármesterének kezdeményezése, aki a nemzeti közösségek koalícióját igyekszik létrehozni, s így elkerülni, hogy „nemzetiségi nyilvántartássá" fajuljon a választás. Az egységes városért elnevezésű tömörülés listái azonban nem túl népszerűek a mostari horvátok körében, így továbbra sem közeledik számottevően a két tábor. A Tanjug által idézett szakértők éppen ezért úgy vélik, a döntő szót valójában a mostari szerbek mondják majd ki, az ő döntésüktől függ a város sorsa.

HARMINC ESZTENDŐNYI SZÜNET után ismét francia kollégájuk társaságában tanácskoztak a NATO védelmi miniszterei. Párizs 1966-ban, de Gaulle elnök döntése nyomán lépett ki az észak-atlanti szövetség katonai szervezetéből, igaz a kilencvenes évek elejétől fokozatosan engedett elutasító álláspontjából. Az MTI által idézett szakértők szerint Párizs visszatérésének a hátterében két tényező áll: a boszniai válság, illetve az önnálló európai védelmi identitás megteremtésének nemrég felvetődött lehetősége. A megfigyelők úgy vélik, ez újabb lépés Párizsnak a katonai szervezetbe történő végleges visszatérése felé, amiről – legalábbis a francia lapok értesülései szerint – máris megszületett az elvi döntés. (N. I. Zs.)

A bolgár drogtörvények a legszigorúbbak

Miniszteri értékelés Budapesten

Az európai igazságügy-miniszterek háromnapos konferenciáján Budapesten 40 ország küldötte volt jelen. Bulgáriát Mladen Cserve-

– A tranzitország kifejezés ebben az értelemben nem illik ránk jobban, mint Magyarországra. A hatóságaink, úgy vélem, megfelelően fellépnek a

Ázsiai tőke Kelet-Európában

Bátrabb érdeklődés

Kezdenek felbátorodni az ázsiai nagyvállalatok a kelet-európai beruházásokat illetően. Eddig még egymilliárd dollárnyi tőkét sem fektettek be közvetlenül Kelet-Közép-Európában – jóllehet a régióba összesen 28,2 milliárd dollár áramlott –, ám nemrégiben bejelentett terveik szerint legalább kétmilliárdot fognak beruházni a következő öt évben – írja a *Wall Street Journal Europe*. Az ázsiai befektetők a viszonylag alacsony bérek, az Európai Uniótól kapott különleges vámtarifa-kedvezmények miatt tartják egyre vonzóbbnak Kelet-Európát, ugyanakkor arra is számítanak, hogy a térség lakosságának megjön az „étvágya" az ázsiai termékekre. A lap szerint a Sony, a Suzuki, a Daewoo, a Samsung – amelyek már gyökeret eresztettek Kelet-Európában –, egyszóval az ázsiai „úttörők" nyomában hamarosan megjelennek ezek bedolgozói és versenytársai is. A Sony Magyarországon tervez létesíteni húszmillió dollárért audiovizuális termékeket gyártó üzemet, a Panasonic 66 millióért Lengyelországban tévékészülékeket akar gyártatni, s ennek évi 300 ezer darabos termelését 90 százalékban Oroszországba és más volt szovjet tagköztársaságokba exportálni. Ezeken túlmenően a japán Denon, TDK és Sanyo cégek, továbbá a dél-koreai Hanwah is egyre konkrétabban érdeklődik a térség iránt.

Kovács László Markó Béla aggodalmáról

Közös érdek az integráció

„Egyetlen nyilatkozatom sem adhat aggodalomra okot Markó Bélának, a romániai vagy más szomszédos országokban élő magyar kisebbségnek. Aggodalmat legfeljebb a nyilatkozatok nem pontos közlése és így nem pontos ismerete vagy szándékos félreértelmezése okozhatott" – jelentette ki csütörtökön Firenzében *Kovács* László magyar külügyminiszter az *MTI* tudósítójának arról szólva, hogy *Markó* Béla, az RMDSZ elnöke „eléggé aggasztónak" nevezte a külügyminiszter egyik hétfői kijelentését.

„Nincs véleménykülönbség Markó Béla és közöttem abban, hogy a magyarországi lakosság és a határon túli magyarság érdekei *nem állíthatók szembe* egymással. Magyarország minél előbbi csatlakozása az euroatlanti intézményekhez nemcsak a tíz és fél millió magyar állampolgárnak érdeke, de a szomszédos országokban élő magyar kisebbségnek is".

A magyar külügyminiszter idézte Markó azon kijelentését, miszerint „senki nem vetette fel az európai integrációt úgy, hogy annak feltétlenül egyidejűleg kell megtörténnie ebben a térségben". „Ezek szerint az RMDSZ elnökének figyelmét elkerülte *Tőkés* László nyilatkozata, amely tragikusnak minősítette azt a lehetőséget, hogy Magyarország előbb csatlakozik az euroatlanti intézményekhez, mint Románia. Éppen erre válaszoltam, rámutatva arra, hogy Magyarország mielőbbi csatlakozása *az egész nemzet érdeke*." Egyúttal Magyarország érdekelt minél több szomszédja csatlakozásában is, de nem kívánja esetleg lassabban haladó szomszédait bevárni, késleltetve ezzel saját csatlakozását.

„Abban is egyetértünk, hogy a kisebbségi jogok garantálása nem valamiféle visszahúzó erő. Az nélkülözhetetlen a térség stabilitásának biztosításához, és a térség országai euroatlanti integrációjának egyik alapvető feltétele." Kovács László végezetül örömét fejezte ki, hogy Markó Béla szeretné minél előbb személyesen tisztázni vele az említett nyilatkozatok hátterét. „Meggyőződésem, hogy egy ilyen tisztázó beszélgetés el fogja oszlatni esetleges aggodalmait" – mondta a magyar külügyminiszter.

Kucsma válasza a házelnöknek

Alkotmányjogi csaták Ukrajnában

UNGVÁR – Politikai spekulációnak nevezte Leonyid *Kucsma* államfő Olekszandr *Moroz* házelnöknek azt a minapi, a parlament plenáris ülésén tett kijelentését, mely szerint az elnök és a törvényhozás között egy évvel ezelőtt létrejött *alkotmányjogi* megállapodás hatályát vesztette, és így most ismét az 1978-ban elfogadott alkotmány lépett életbe. Moroz kifejtette azt is, hogy az új alkotmányt már régen el lehetett volna fogadni, ha elejét veszik a körülötte dúló különböző mesterkedéseknek. Kucsma a házelnök kijelentését a társadalmi feszültség szítására irányuló szándéknak minősítette. Sajnálatos tény, mondta, hogy most, amikor végre normális mederben folyik az alkotmányozás, akkor a törvényalkotást egyesek ismételten *„politikai leszámolással"* cserélik fel. Megfigyelők szerint eleve számítani lehetett a hatalmi ágak közötti feszültségek növekedésére. Ennek első jele volt a jobboldali képviselőknek a szocialista Moroz megbuktatására irányuló újabb kísérlete. Szerintük ha nem a szocialista párt elnöke irányítaná a parlamentet, Ukrajnának már rég lehetne új, demokratikus, az európai jogi normáknak megfelelő alkotmánya. Várható volt a baloldal fellépésének a felerősödése is, ám ennek az ellentétnek a feloldásáért, vélik a megfigyelők, rendkívül nagy árat kell majd fizetnie az országnak. A népszavazás az új alkotmányról várhatóan 30–35 trillió karbovanecbe fog kerülni Ukrajnában.

Székely Gergely

Újabb szlovák lehallgatási botrány

Meciar gyógyulására vár a koalíció

Oroszország elnökválasztás előtt 8. oldal

Magyar Nemzet

Ára: 29 Ft Magyar Árutőzsde melléklettel ALAPÍTOTTA: PETHŐ SÁNDOR PÉNTEK, 1996. június 14. LIX. évfolyam, 138. szám

Az idén nem lesz béremelés az ÁPV Rt.-nél

Hatmilliárd az új Nemzetire

(Munkatársunktól)

Az ÁPV Rt.-nél 1996-ban nem lesz béremelés, s nem szabályozzák külön a prémiumokat sem – számolt be a kormány tegnapi ülésén Suchman Tamás privatizációs miniszter. Erre az intézkedésre azért volt szükség, mert a vagyonkezelőnél rendkívül magas az átlagkereset, bruttó havi 203 ezer forint.

A kormány csütörtöki ülésén tájékoztatót hallgatott meg az ÁPV Rt.-n belüli jövedelmi helyzetről, amelynek részleteiről *Kiss* Elemér miniszterelnökségi államtitkár adott áttekintést a kabinet ülését követő sajtóértekezleten. Elmondta: a kormány tudomásul vette, hogy a privatizációs miniszter ebben az évben nem kíván bért emelni és különleges szabályokat megállapítani a prémiumokra, tekintettel az igen magas fizetésekre. Mint megtudtuk, a vagyonkezelőnél dolgozók 76 százaléka felsőfokú képesítéssel rendelkezik, *havi bruttó átlagjövedelmük 203 ezer forint;* az ügyvezető igazgatóé pedig *357 ezer* forint. Arról is tájékoztatott Kiss Elemér, hogy az ÁPV Rt. az idén tízszázalékos, mintegy *40-50 fős létszámcsökkentést* tervez.

Tegnap határozatban erősítette meg a kormány azt a hároméves megállapodást, amelyet ez év március 28-án írtak alá a szakszervezetek, az önkormányzatok és a kormány képviselői. A kabinet a dokumentum végrehajtására munkaprogramot készített, s 56 pontban rögzítette a végrehajtandó feladatokat.

(Folytatás az 5. oldalon)

Akadozik a délszláv polgári rendezés

Ellentmondásos a daytoni mérleg

ÚJVIDÉK – Hat hónappal Dayton után megnyílt az út a boszniai rendezés és a béke megszilárdítása felé, jelentette ki Lamberto *Dini*, az EU miniszterek tanácsának soros elnöke megnyitva a firenzei miniszteri érte-

Út a szlovák–magyar megbékéléshez

Alapszerződés és integráció

(Munkatársunktól)

A szlovák elnök látogatásával, az alapszerződéssel, illetve az európai integrációs folyamat felgyorsulásával most egyszerre kínálkozik *alkalom* és jelentkezik *történelmi szükségszerűség* a megbékélési folyamat kiteljesítéséhez. Mindezt *Göncz* Árpád államfő hangsúlyozta azon a csü-

A sajtóértekezleten Göncz Árpád utalt arra, hogy a megbékélés történelmi sérelmek, illetve viták rendezésére hivatott. Ez a megbékélés időt kíván, hosszadalmas folyamat, ugyanakkor annak szükségessége mindkét ország számára *reálpolitikai érdek.*

A szlovák államfő ezúttal is

Megújult MVSZ-székház

Akár minden magyarok otthonának is tekinthető immár a Magyarok Világszövetsége végre megújult Benczúr utcai székháza, amelyet két építész, Makovecz Imre és az Egyesült Államokban élő Papp László, valamint Csoóri Sándor, az MVSZ elnöke avatott fel csütörtökön a magyarok IV. világtalálkozója nyitányaként. (További információk a 4. oldalon)

Weber Lajos felvétele

A holnapi 32 oldalas Magyar Nemzetből

Interjú Végh Ferenccel

Befolyás és hatalom

Miért kell a kormánypártoknak Nagy Imre?

1956 a francia és a német tévében

Meddig tart még a kárpótlás?

Volt egyszer egy csodás lókupec

Az „olajgate" és a régi-új elit

Csoóri Sándor: Pusztaszer, 1996

Utassy József a költőszerepről

A Balaton

Makovecz Imre

Szabadidőközpont, szálloda és apartmanház a lovarda mellett

Makovecz tervezi a Pasa parkot

A budapesti Hidász utca és a Pasaréti út találkozásánál fekvő honvédségi lovaspályát ma még kétméteres téglafal óvja a kíváncsi tekintetek elől. Nemsokára leomlanak a kőfalak, s négy és fél milliárdos beruházásban világszínvonalú sport- és szabadidőközpont épül a területen: ötcsillagos szállodával, áruházzal, apartman- és irodaházakkal, középpontjában a lovasversenyek méltó színterévé varázsolt Nemzeti Lovardával.

Tavaly tavasszal a Honvédelmi Minisztérium pályázatot hirdetett a kezelésében álló Hidász utcai lovaspálya hosszú távú bérletére. A pályázaton a legjobb hasznosítási koncepciót felmutató Soform Stúdió Rt. nyerte el az objektum ötvenéves bérleti jogát. A kiírás értelmében a létesítmény a bérleti időszak lejárta után visszaszáll az államra.

A 38 ezer négyzetméteres területen működő, elhanyagolt honvédségi lovasközpontot világszínvonalú sportlétesítménnyé kívánják varázsolni. Ennek első lépéseként felépítik a 70x30 méteres fedett Nemzeti Lovardát, amelyben hatszáz néző befogadására alkalmas tribün előtt zajlanak majd a lovasbemutatók és -versenyek. Alagsorában öltözőket, szertárakat, irodákat és sörözőt és alakítanak ki. A lovarda közvetlen szomszédságában száznégy ló számára lesz hely a hipermodern istállóban. A faszerkezetű épületben állatorvosi rendelő és kovácsműhely is helyet kap. A részvénytársaság kötelezettséget vállalt a félszáz lovat számláló honvédségi állomány és a kiszolgáló személyzet átvételére, illetve foglalkoztatására. A Pasa park központi területét a nyílt lovaspálya foglalja el.

A programjavaslat a Hidász utca–Pasaréti út sarkán 24 nagyméretű lakást és ezektől teljesen független megközelítésű irodahelyiségeket magába fogadó bürotel felépítésével számol. A park alatti mélygarázsban több mint kétszáz gépkocsi számára lesz hely. A büroteltől a Hűvösvölgyi út felé eső részen apartmanházak emelkednek majd, és egy ötcsillagos szálloda, amelyben száznyolc kétágyas szoba és tizenhárom kétszintes apartman áll a vendégek rendelkezésére. Az apartmanházakban szolgálati lakásokat is kialakítanak. A szállodában fitnesscenter, szauna és szolárium várja a vendégeket, akik helyben főzött bajor sörrel frissíthetik fel magukat egy-egy verseny után.

A bürotel túloldalán, a Pasaréti úton épül meg a Pasa park szabadidő- és kereskedelmi központja, amelyben az uszoda és a vívóterem mellett kiskereskedelmi egységek és áruház is helyet kap.

Szombathelyi Imre, a Soform Stúdió Rt. elnök-vezérigazgatója elmondta: a hitelből finanszírozott négy és fél milliárd forintos beruházás előkészítési munkáival még az idén végeznek, maga a létesítmény 1997-re készül el teljesen. A kiviteli tervek elkészítésére Makovecz Imrét kérték fel. A Pasa parkot is magába foglaló terület részletes rendezési tervét a napokban fogadta el a II. kerületi önkormányzat, aki maga is támogatja az értékes pasaréti zöldkörnyezetbe harmonikusan illeszkedő beruházás megvalósítását.

Kriván Bence

Egy lakás felújítása 150-200 ezer forint lesz

Svájci panelkapcsolat

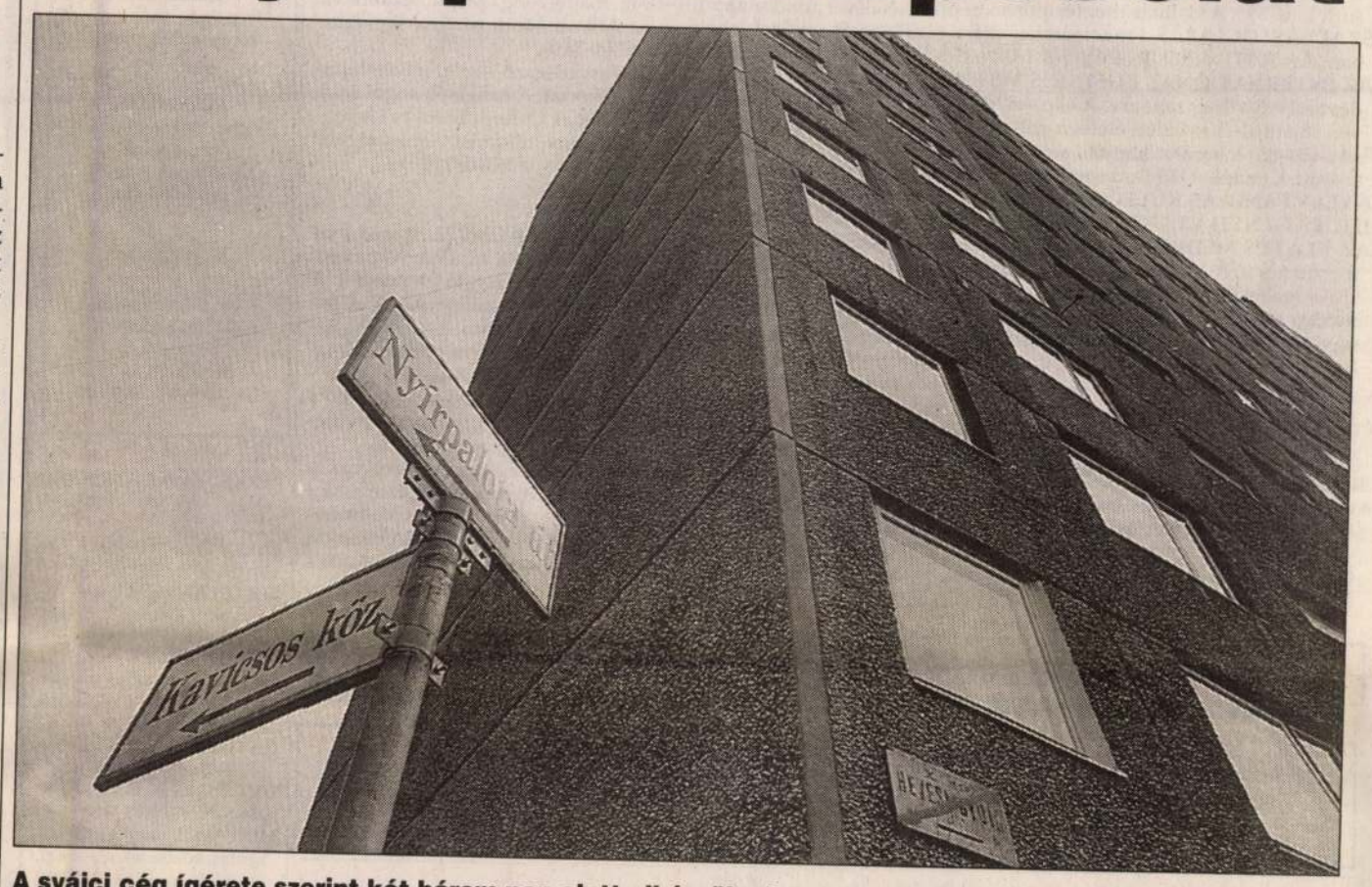

A svájci cég ígérete szerint két-három nap alatt elkészülnek egy-egy lépcsőházzal FOTÓ: SZIGETVÁRY ZSOLT

A hazai lakásállomány 20 százalékát kitevő házgyári panel vagy iparosított technológiával készített házak többsége a közeljövőben elkerülhetetlenül épületgépészeti felújításra szorul. Ehhez kínál időt és idegeket kímélő módszert egy 120 éves múltra visszatekintő svájci cég. Hogy elképzeléseikből ne csak tervek maradjanak, a XI. kerületi önkormányzat közreműködésével szeptemberben átadják első referenciamunkájukat.

A hazai majd 4 millió lakásból 780 ezret 1965–1990 között panel- és iparosított technológiával építettek fel. Ilyen épületekben él a lakosság 20 százaléka. Budapesten található az összállomány 37-40 százaléka. E házak élettartama – statikai megbízhatósága – 80-100 évre prognosztizálható, így elsősorban a maximum 30 évre tervezett épületgépészeti rendszerek felújítása esedékes. Az elkészült tervek szerint 1995-től 2015-ig kell befejezni a munkálatokat, s az igények 2000–2015 között meghaladják a 400 ezret. A hagyományos módszerek több hétig eltartó munkával lehetetlenné teszik, hogy lakottan folyjanak az átalakítások. Holott nemcsak a felújítás, hanem a minőségileg jobb, energiatakarékos szerelvények megjelenése is szükséges. Mindkét problémára megoldást kínál a svájci Geberit konszern, amely először vetette fel, hogy a volt szocialista országokban épült 10 millió házgyári lakást térségi együttműködés keretében kezdjék átalakítani. A paneles épületekkel kapcsolatban Hollandia után szerzett tapasztalatok a volt keletnémet területeken 1994-ben 5 ezer, 1995-ben 10 ezer lakás kivitelezését tették lehetővé. A speciális szabványcsoport elkészítéséhez önálló gyártóüzemet hoztak létre Magyarországon, Kisvárosban. Ezzel párhuzamosan a Geberit magyarországi leányvállalata pontosan feltérképezte, hogy mely fejlesztései adaptálhatók az itteni piaci viszonyokra és – egyelőre importtechnológiára, valamint alrendszerekre támaszkodva – két-három nap alatt vállalják egy lépcsőház kivitelezését.

A szeptembertől átadásra kerülő referenciaépületet, a XI. kerületi önkormányzattal közös program keretében minden érdeklődőnek bemutatja a svájci módszer előnyeit. Ám hogy pincétől a legfelső szintig csökkenjenek a költségek, hamarosan megkezdődnek a hazai gyártó- és beszállítókapacitás szervezési-és beruházási munkálatai. Egyetlen és igazi problémát a finanszírozás jelent. Ugyanis a mára 65-70 százaléknyi magántulajdonosi rétegnek – hiába hozott létre társasházakat vagy szövetkezeteket – nem volt ideje felújítási felhalmozásra. Mindenik lakásban 150-200 ezer forintos bekerülési költséget összekalapolni. A kérdés súlyát jelzi, hogy az Ipari és Kereskedelmi Minisztérium megbízásából az Épület- fenntartási Alapítvány tanulmányt készített a kormány részére, de állami közreműködésről ez ideig érdemi döntés nem született. A Geberit a francia szövetkezeti modell és a németeknél elterjedt kedvezményes bankhitelek ötvözését tartja járható útnak. A konkrét pénzügyi és információs feltételek kialakítására megállapodást kötöttek az ingatlanfejlesztésekkel foglalkozó Szentex Kft.-vel, és velük közösen intenzív tárgyalásokba kezdtek nagyobb bankokkal. Ha az év végéig sikerül megoldani a finanszírozást, még az idén felújításra szoruló 2 ezer lakásnak esélye lehet minőségi vízesblokkcserére.

Présházakat már félmillióért is kínálnak

Ipoly menti parasztházak

Évről évre egyre több városlakó vonul ki ideiglenesen vagy véglegesen vidékre, s ha lehet, annak is a legeldugottabb zugába. Ilyen civilizációtól elzárt, hegyek között lévő terület az Ipoly mente, ahol olcsó, felújításra szoruló parasztházak, kisebb kúriák vásárolhatók.

A Budapesttől 90 kilométerre, gyönyörű természeti környezetben fekvő Vámosmikolán jópár régi paraszthéz vár gazdára, bár néhányat már budapestiek megvásároltak, hogy hétvégeiket, vagy mindennapjaikat itt töltsék. A 200-300 négyszögöles telken lévő épületek legtöbbje felújításra szorul, így a 800 ezer és másfél millió forint értékű ingatlanokra még legalább ugyanennyit kell költeniük a tulajdonosoknak. A házakba túlnyomórészt csak víz van bevezetve, bár a helyi önkormányzat a közeljövőben tervezi a gázellátás megoldását is.

Nagybörzsönyben 4-5 évvel ezelőtt volt igazán nagy az érdeklődés a paraszthézak iránt, így ezek java része már elkelt. Jöttek ide városiak is, akik a régi ház jellegét, hangulatát megőrizve újították fel az épületet, a helybeli vásárlók viszont inkább modernizálták, komfortosították azokat. A 100-200 négyszögöles telkekhez 2 szobából, konyhából, kamrából álló ház, s esetleg melléképületek, istálló tartozik. Ez a portanagyság általában jellemző ezen a vidéken, az itt élő parasztgazdák ugyanis nem tartoztak a gazdagabbak közé. Vannak viszont még eladó présházak, melyek romos állapotban már 10-13 ezer forintért megvásárolhatók. Ezek közül sokat már felújítottak, sőt lakhatóvá is tettek, így a 30-40 négyzetméteres, 1-2 szobás házak 400-500 ezer forintért várnak gazdára.

Szokolya, Zebegény, Kóspallag környékén is találhatunk múlt századi, illetve még régebbi hangulatos paraszthézakat, díszes kapukerettel, melyek felújításra szorulnak, így viszonylag olcsón megvásárolhatók. Egy 300-400 négyszögöles telken lévő ház például 1-1,5 millióba kerül. Szokolyán ezen értékek megmentésére faluvédő egyesület alakult, s az önkormányzat részére a szakemberek műszaki felméréseket végeznek annak érdekében, hogy ezeket a házakat helyileg védetté nyilvánítsák és néhai hangulatának megfelelően felújítsák.

Az Ipoly mentén lévő nagyobb, kúriajellegű ingatlanok egy része az elmúlt időkben sajnálatos módon üzemmé alakult át, így például az egykori vámosmikolai járásbíróság épülete is. Ezeket manapság magánvállalatok, vadásztársaságok veszik tulajdonukban, így legtöbbjük visszanyerheti eredeti hangulatát.

D. E.

KÖZLEMÉNYEK

„ÉRZELMEK ÜZENETE" címmel kiállítás nyílt Kirchmayer Károly szobrászművész, Fekete Emese festő- és grafikusművész, Gulyás László festő- és grafikusművész műveiből Pesterzsébeten, a Gaál Galériában (XX., Kossuth L. u. 39.). A kiállítás megtekinthető hétfő kivételével mindennap 10—18-ig, május 20-ig. Meghosszabbítva!

SZÁLLÁSFOGLALÁS Franciaország egész területén és üdülési lehetőség az Atlanti-óceán partján, Bretagne-ban. Ár: 3000 Ft/éjtől. Jelentkezés: Nouvelles Frontieres, 1062 Aradi u. 5. Tel.: 111-7416.

AZ INTERNATIONAL BUSINESS SCHOOL BUDAPEST (Nemzetközi Üzletemberképző Iskola) felvételt hirdet az 1995—96-os tanévre. A képzési idő négy év, ezen belül egy év vállalati gyakorlat. A hallgatók angol nyelven sajátítják el az üzleti életben szükséges legmodernebb ismereteket. A végzősök az Oxfordi Brookes University (BABS) fokozatát kapják, amely az angliával teljesen azonos és Magyarországon főiskolai végzettségnek számít. Címünk: 1115 Budapest, Etele út 68. Telefon: 203-0305, 203-0365. Fax: 203-0366. (226310/1H)

NYELVTANULÁS KÜLFÖLDÖN! Bigben 134-2353. (224056/1K)

IFJÚSÁGI NYELVTANFOLYAM CANTERBURYBEN! Bigben 134-2353. *227208/1K*

AZ ELATUS MEDICIN GYÓGYSZER-NAGYKERESKEDELMI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG (6722 Szeged, Nemestakács u. 10.) közgyűlését 1995. június 19-én 16 órakor tartja Szeged, Kossuth L. sgt. 62. sz. alatt. Napirend: 1. Az igazgatóság jelentése az 1994. évről. 2. A felügyelő bizottság jelentése. 3. A könyvvizsgáló jelentése. 4. A mérleg és az eredménykimutatás elfogadása. 5. Igazgatóság választása és díjazásának megállapítása. 6. A felügyelő bizottság választása és díjazásának megállapítása. 7. Az ügyvezető igazgató megbízása. 8. 1995. évi üzleti terv elfogadása. 9. Az igazgatóság ügyrendjének elfogadása. 10. A felügyelő bizottság ügyrendjének elfogadása. 11. Az alapszabály módosítása. 12. A könyvvizsgáló megválasztása és díjazásának megállapítása. A névre szóló részvények esetében a közgyűlést megelőző napon az igazgatóság erre kijelölt tagja a részvénykönyv alapján kiállítja a szavazótáblákat, melyeket a részvények igazolt képviselői részére átad. A szavazótáblán rögzítésre kerül a birtokban tartott részvények alapján gyakorolható szavazati jog mértéke. Igazgatóság.

KONFERENCIASZERVEZŐK, FIGYELEM! A nagykanizsai Hevesi Sándor Művelődési Központ továbbra is otthont ad országos és nemzetközi szakmai tanácskozásoknak, konferenciáknak. A megrendelő feladata csak a szakmai program összeállítása; az étkezés, szállás gondjait levesszük a válláról. Felkérésre igényes kulturális programokat és zalakarosi kirándulásokat is szervezünk. Referenciák: pl. Nemzetközi menedzserkonferencia 1992., Nemzetközi orvoskongresszus 1993., Vámügyi fórum 1994. Érdeklődni lehet: Papp Ferenc igazgatónál a (06-93) 310-465-ös telefonon vagy 8800 Nagykanizsa, Pf. 164. *MAHIR 50412/1H*

REFERENS A NR. 1.

Követelésnél jogszerűen segítünk, jogilag fogható vagyont felkutatunk, cégekről környezetinformációt gyűjtünk, peren kívüli egyezséget előkészítünk, iratokat bizonyítékokat beszerzünk. Ötéves tapasztalatokkal rendelkezünk.

REFERENS

Nr. 1. Információs és Bűnmegelőzési Kft., Budapest XI., Bertalan L. u. 26. Tel.: 166-4805, 209-2448.

PARKETTÁSMESTER! 201-4442, (06-30) 415-495. *223623/1K*

PARKETTÁSMUNKÁK (06-30) 442-577. (227295/1K)

ROLLSTAR napellenzők! Redőnyök! Reluxák! Szalagfüggönyök! Szúnyoghálók! 263-0399. *227263/12K*

FESTÉS, tapétázás, megbízható kisiparos. (06-30) 486-151. *226943/1K*

FESTŐMESTER! Tel./fax: 141-0487.

DUGULÁSELHÁRÍTÁS! 284-5483. *225831/1K*

MINŐSÉGI napi és nagytakarítás, közületeknek is. Tel.: de. 9—14-ig: 175-6722/2069, du.: (06-20) 413-852.

KATONAI és munkaruha! Zöld és tereptarka nadrágok, mellények, dzsekik, bakancsok. Színes szerelőruhák nagy választékban, kedvező áron. 1171 Császárfa u. 13. Tel.: 256-6368. Nyitva H—P: 9—18, szombat: 9—13 óráig.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ezúton mondunk köszönetet mindazoknak, akik elkísérték utolsó útjára a 65 éves korában elhunyt LACZA LÁSZLÓ bélyegkereskedőt.
A gyászoló család.

ÁLLÁS

LAKÁSTAKARÍTÁSBAN gyakorlott negyven év körüli női munkaerőt keresek heti két alkalomra „Zugló EH, MH, MN. 226 019" jeligére a Hírlapkiadóba. (226 019/5K)

BUDAPESTI nyelviskola felvesz fiatal, diplomás angoltanárt. 118-8069, 114-4919. MAHIR *50 256/7K*

CEBA HUNGARY KFT. kereskedelmi programiroda szervezőügynököt, területi képviselőt keres. Munkavégzés egyéni vállalkozóként tiszta jutalékos rendszerben. Telefon: (06-60) 399-769. *MAHIR 50454/1H*

NEMZETKÖZI építőipari cég keres azonnali belépési lehetőséggel angolul és németül tudó titkárnőt bel-budai munkahelyre. Tel.: 201-6314. *MAHIR 50 471/1K*

NEMZETKÖZI pénzügyi tanácsadó cég magyarországi leányvállalata keres munkatársakat (20—35 év között) üzletkötői, vezetői munka-...

142-7261-es telefonon mindennap 12—16 óra között.

LAKÁST KÍNÁL

BELVÁROSI, Dob utcai, 3,5 szobás + alkovos, 124 nm-es, telefonos öröklakást — irodának is — eladom vagy kisebb családi házra cserélném Budapesten vagy környékén, megegyezéssel. Érdeklődni: 141-7131 Petrányi.

ELADÓ XIV. kerületi, 46 nm-es, 1 és 1/2 szobás gardrobos, világos konyhás, telefonos, Füredi úti lakótelepen lévő öröklakás. Ár: 2,5 millió. Telefon: délelőtt: 175-5366, este: 220-4970.

DIPLOMATANEGYEDNÉL 122 nm-es, világos, telefonos, első emeleti öröklakás 6,0 M Ft-ért eladó. 261-6193 (munkaidőben). *227 317/13K*

ELADÓ 2 szoba, összkomfortos, étkezős, nagy erkélyes 70 nm-es, tehermentes öröklakás az Izzó lakótelepen. Érdeklődni Joóné Rózsahegyi Juditnál munkanapokon ...

partról 200 m-re extra kivitelű, 5 szobás villa, garázsokkal, 200 személyes, bevezetett, jól menő étteremmel eladó. (06-87) 343-707. (226334/1K)

BALATONALIGAL, 110 n.-öles telken, komfortos nyaraló — jutányos áron — eladó. Tel.: 260-5555/315-ös mellék, Farkas (munkaidőben).

RÉGI parasztiáz nagy telekkel eladó Szandaváralján (Nógrád m.), Jókai u. 5. Érdeklődni egész nap: Krátki János, Sződ-Csörög, Kisfaludy u. 58.

2 DB egymás melletti, pesti Duna-parti (IX. ker.) telefonos öröklakás (kocsibeállási lehetőséggel) eladó, különkülön is vagy családi házra cserélhető. Érdeklődni 17 óra után: 216-1220.

A DUNAKANYARBAN, Dömösön, az üdülőtelepen eladó kétszintes ház kis telekkel. Panoráma a Dunára. Érdeklődni napközben a 210-0050/202-es melléken Fodornál vagy este 9 után a 132-6018-as telefonon.

JÁSZSZENTANDRÁSON, termálfürdő közelében két-...

JAPÁN- és franciaautó-bontó: 291-4483, (06-30) 424-449, 9—17-ig. (225370/23K)

ELADÓ 81-es Ford Taunus 1.6-os, benzines, '96. év végéig vizsgáztatva, felújítva, jó állapotban. Tel.: 226-3481, (06-20) 353-767. *227120/6K*

JAPÁN és francia totálkáros, karambolos, műszaki hibás gépkocsik készpénzes vétele 294-5392, 291-4483. Mihályi Kft. (225 388/23K)

DACIÁT 230 000-ért vennék. 282-5801. *225 516/12K*

'92. NOV. Opel Astra 16i Caravan, benzinkönyvvel, központi zárral, riasztóval, kitűnő állapotban, sérülésmentesen eladó. Tel.: (06-30) 449-144.

MITSUBISHI-ALKATRÉSZ. 160-1027.

SAMARÁT, kocka Ladát vásárolnék. 271-6447. (224 537/1K)

OPEL Kadett 1,5 TD motorral (lépcsős hátú), megkímélt állapotban lévő gépkocsit vennék. Tel.: 8-tól 16 óráig 138-2787, 18 órától 122-3589.

ELADÓ Suzuki Samurai, ár: 390 000 Ft. Tel.: 157-3981.

LEGMAGASABB áron Daciát, Arót, Oltcitot, Latviját veszek. 114-5956. *227171/43K*

ELEKTRONIKA

ELADÓ originál Sony videokamera tartozékokkal 89 000 Ft-ért. Tel.: (06-30) 420-917. *227142/2K*

VEGYES

KEDVES OLVASÓINK!

Szeretettel várjuk

Hogyan válaszolhat?
Élőszóban és azonnal, 0-24 óráig!
06-90-344-222

Ezt a telefonszámot kell hívnia, majd megadnia az önt érdeklő hirdetés alatt szereplő postafiók-számot. Ekkor hallani fogja a hirdető hangos bemutatkozó üzenetét, majd telefonszámítógépünk felveszi válaszát is, amelyben személyes találkozót javasolhat, vagy megadhatja címét, telefonszámát is. (A hívás díja: 77 Ft+Áfa/perc) Ezen az oldalon minden hirdetés mögött egy személyes, önnek szóló hangos üzenet várja.

TALÁLKAHELY®

MAGYAR HÍRLAP ADJA FEL HIRDETÉSÉT – ÉS MAGÁNYÁT

Ingyenes hirdetésfelvétel!
Hétfőtől szombatig 8-20 óráig
2-666-737

Hívja a fenti számot, s munkatársunknak diktálja le a lapban megjelenő apróhirdetése szövegét. Ezután felmondhatja hangos üzenetét is, amellyel személyesebbé, emberközelibbé válik bemutatkozása. A hirdetésére érkezett válaszokat a 06-90-344-222 telefonszámon hallgathatja le éjjel-nappal. A hirdetésfelvételkor kapott titkos kód biztosítja, hogy üzeneteihez csak ön férhet hozzá.

TÁRSKERESÉS EMBERI HANGON

MEGJELENÉS MINDEN HÉTFŐN, SZERDÁN, PÉNTEKEN

HÖLGY KERES URAT

Közös gyermek
Olyan igényes, független, diplomás, maximum 50 éves férjet keres 40 éves, gyermektelen,csinos diplomás nő, aki közös gyermeket is vállalna. Hangpostafiók: 1059

Gerbera
50 éves, szőke, 162 cm magas, teltkarcsú, független talpraesett nő keresi társát komoly, korrekt, 55 év körüli úr személyében, aki kert és állatbarát. Hangpostafiók: 1026

Macskaszem
39 éves attraktív, idegen nyelveket beszélő jogásznő keresi kolléga vagy más vállalkozó szellemű férfi személyében társát, külföldről is. Hangpostafiók: 1024

Akácosút
Középkorú értelmiségi hölgy keresi 170 centiméternél magasabb, kertes házzal rendelkező, 45-60 közötti ezermester társát. Hangpostafiók:1028

Próba-szerencse
Még te sem találtad meg az igazit? Egy huszonéves barna hajú lány is azt keresi. Hátha találkozunk. Hangpostafiók: 1050

Gyönyör
22 éves magas lány keresi romantikus minden téren odaadó párját, aki nemcsak lélekben kényeztetné. Hangpostafiók: 1057

Tulipán
190 cm magas humán beállítottságú szexmániás, meglehetősen deszka jellegű tornatanárnő kizárólag alacsony férfiak jelentkezését várja. Hangpostafiók: 1036

Rómeó
21 éves szőke, kék szemű lány keresi élete párját, aki szereti a finom ételeket, a romantikus kirándulásokat, a gyertyafényes estéket. Hangpostafiók: 1053

Psziche
Vidám harmincas nő keresi belevaló párját. Hangpostafiók: 1037

Vidám hétvégék
35 éves, 158 cm magas, barna, fiatalos anyuka két gyerekkel jókedélyű, sokoldalú, gyermekszerető társat keres. Hangpostafiók: 1004

Daphnis és Chloé
Vonzó megjelenésű, szőke, hosszú hajú marketing területen dolgozó 24/170/56 lány, színház iránt rajongó, érzékeny, de nem érzelgős, diplomás fiúra vár. Hangpostafiók: 1018

Társkeresés – emberi hangon
Minden társkereső apróhirdetés mögött ott van egy élő ember, számtalan reménnyel és szorongással, számtalan vággyal, emlékekkel, amit nem lehet kifejezni néhány rövid sorban. A Találkahely egyedülálló lehetőséget kínál: az emberi hangot, annak valamennyi rezdülésével, árnyalatával.

Szép barna lány
24 éves, 180 cm magas, barna hullámos hajú lány keres 30 évnél fiatalabb, intelligens, jó humorú magas férfit. Hangpostafiók: 1045

Voláré
Huszonéves, vonzó, a humort és a fantáziát értékelő egyetemista lány keres barátságot, szerelmet, élményeket - mindent, ami belefér. Hangpostafiók: 1011

Szivárvány
Barna hajú, barna szemű alabástrom bőrű, lány keresi élete párját. Ha a hangszínemre is kíváncsi vagy, hívj! Hangpostafiók: 1054

Májusi találkozás
Elvált, vagy gyermekét egyedül nevelő férfi ismeretségét keresi 39 éves jogásznő és az 5 éves Dani Budapesten. Hangpostafiók: 1031

Oroszlán
164/64/43 Szőke, kékszemű értelmiségi vonzó nő 40-50 év közötti, tekintélyt szerzett úr szeretetére vár. Hangpostafiók: 1003

A kérdés
Egyetemista lány keresi megértő férfiak társaságát. Hangpostafiók: 1047

Szőke lány
Szia, egy 173 cm magas szőkésbarna, hosszú hajú, jó alakú lány vagyok. Keresem a hozzám illő minimum 180 cm magas sportos testalkatú fiú barátságát. Hangpostafiók: 1044

Kiábrándult
Utolsó kapcsolata óta teljesen összetört szívű, huszas éveiben járó jóképű egyetemista fiú keresi végre az IGAZIT! Hangpostafiók: 1048

Kortalanul
20 éves fiatalember mindenféle kapcsolatokat keres lányokkal. Hangpostafiók: 1041

ÚR KERES HÖLGYET

Ballada
35/175 férfi keresi nem dohányzó, nem kövér, erotikakedvelő hölgy ismeretségét. Hangpostafiók: 1061

Találkozás
Szeretnék megismerkedni egy hölggyel, aki 38-40 év körüli. Partnerkapcsolat után lehetséges házasság is. Hangpostafiók: 1051

Aranypók
Jól szituált 52 éves férfi, keresi azt az intelligens hölgyet, aki szeretné ha behálóznák. Hangpostafiók: 1049

Sose halunk meg
Temperamentumos, fiatal, 20 éves fiú keresi hozzáillő lány kapcsolatát 20-25 év között. Hangpostafiók: 1038

Mercedes
48/196/110 független férfi keresi jó megjelenésű partnernőjét hosszú távra. Hangpostafiók: 1064

Kutyabarát
169 magas, 63 kg súlyú, rendezett körülmények között élő 43 éves úr 38 éves korig hozzáillő társat keres. Hangpostafiók: 1035

Ferrari F40
Fantáziadús, barna, sportos fiú keresi táncolni szerető barátnőjét, kortól függetlenül. Hangpostafiók: 1012

Garabonciás
30/170 Rendszertelen életet élő garabonciás diák-képű tudós manager csinos barátnőkkel a háta mögött keresi egy okos tündér társaságát. Hangpostafiók: 1055

Nordabfahrt
Szeretsz????? Biciklizni, síelni, úszni. Szőke, egyetemista fiúval ismerkedni????? Hangpostafiók: 1013

Időhiány
29 éves 186 cm magas nem csúnya, de nagyon elfoglalt fiatalember időhiány miatt így keresi megértő, kedves lány ismeretségét, barátságát.... Hangpostafiók: 1042

Egyensúly
34/178 elvált budapesti férfi vagyok. Keresem nem dohányzó arányos testalkatú hölgy ismeretségét 20-40 éves korig. Nem bp.-iek jelentkezését is várom. Hangpostafiók: 1033

TÉPJE KI! MINDEN HIRDETÉS LEGALÁBB 14 NAPIG ÉRVÉNYES

Ne feledje: a tartós, igazi kapcsolatok kialakításához még a Találkahelyen is időre van szükség. Javasoljuk, hogy az első randevút étterembe, moziba, vagy hasonló nyilvános helyre beszélje meg. A Találkahelyen és a hangos hirdetésekben sem szerepelhetnek nevek, címek, vagy telefonszámok.

©TeleMedia Tel.: 210-3773

Megkísérli összekötni a földet és az eget

Makovecz-ház a Covent Garden mellett

Makovecz Imre építész nemrégen érkezett haza Londonból, ahol *Charles* walesi herceg meghívására, a *Brit Királyi Építészszövetség* díszvendégeként diavetítéssel egybekötött előadást tartott művészetéről az angol építész szakma képviselői – telt ház – előtt. Meghívásának apropójául az a terv szolgált, amely szerint Charles herceg felkérésére Makovecz Imre különleges „kiállítást" rendezhet Londonban: művészetét bemutatandó házat építhet a zenei világ egyik központja, a *Covent Garden* tőszomszédságában. Makovecz Imrét angliai útjáról és a leendő házról kérdeztük.

– Hogyan ismerte meg Charles herceg a művészetét?

– A walesi herceg – valószínűleg a nyugat-európai szaklapokból – nagyon régen ismeri és szereti azt, amit csinálok. Amikor a rendszerváltozás után Magyarországon járt, nagy megtiszteltetés volt számomra, hogy találkozni kívánt velem. El is jött Villányi úti lakásomba, amelyen egy kicsit meglepődött…

– Nagy hatást gyakorolhatott a hercegre a művészete, ha ilyen lehetőséget kínált fel önnek.

– Charles herceg valószínűleg megunta az ipart és a pénzvilágot kiszolgáló, hatalmas, fémvázas, vasszerkezetekkel teli, *Pompidou Központ*-szerű épületeket, amelyek tönkreteszik a londoni városképet, és be akarja bizonyítani a „háborúzó" angol építészeknek, hogy létezik más megoldás. Íme, itt van egy Magyarországról jött, Európa-szerte ismert

Makovecz Imre: Azt szeretném, ha a Londonban épülő ház valamilyen kapcsolatba kerülne a zenével

(MTI-fotó)

építész, aki új művészi nyelvet, egyéni stílust hozott létre.

– Hogyan fogadták Londonban?

– Tisztelettel és szeretettel. Mi, magyarok, nem tudjuk elképzelni, hogy fölnézhet ránk valaki Európában, hogy tisztelhetnek bennünket. Lehetetlen állapot, hogy egyesek hetet-havat locsognak, és közepes képességű álművészeket futtatnak, miközben tehetséges embereink önbizalom nélkül kóválygognak a mellékutcákban. Szédületes volt a szervezés. Úgy tűnt, hogy még a véletleneket is előre megtervezték... Általában kétféle szervezéssel találkozik az ember: a „maffiással" és a „némettel". Maffiás, amikor senki nem tudja, hogy mi történik, és minden lényeges dolog az utolsó pillanatban dől el, amikor már nem szólhatunk bele semmibe. A német szervezés a másik véglet: mindenki vigyázba áll, és pontról pontra előre ki van dolgozva minden mozzanat. Nem így az angoloknál. Ők elhitették velem, hogy improvizálnak, pedig minden előre meg volt rendezve.

– Miért éppen a Covent Garden mellett kap helyet a Makovecz-ház?

– Először a *Westminster Abbey*, a kormányzósági palota és a parlament által körülzárt területen lévő parkra gondoltak, de azonnal láttam, hogy ez a hely nem lesz jó. Túlságosan elegáns egy kelet-európai „utazó" számára. Azután átautóztattak a Temze túloldalára, ahová a *Queen Elisabeth Hall* és a többi hasonló modern fesztiválpalota épült, ez a környék viszont napközben kihalt, csak esténként telik meg élettel, a színházi előadások alatt. Ide sem szívesen terveztem volna a házat. Végül elvittek a Covent Gardenbe, az operaház szomszédságába, a régi virágpiac területére. Amikor megláttam a teret, azt mondtam magamban: ez az én Londonom! Megegyeztünk, ha lesz Makovecz-ház, itt fog felépülni.

– Mi lesz az épület sorsa?

– A ház csak három hónapig állna a Covent Garden mellett, a kiállítás után gondoskodnak a végleges helyéről. Ez még nem dőlt el.

– Kinek a pénzéből épül fel a ház?

– Egyelőre tíz angol cég támogatását nyerték meg, talán hazánk is kapcsolódhatna valahogyan hozzájuk… A ház ára kétszázezer angol font, a kiállítás teljes költségvetése, amit a szponzoroknak le kell tenni az asztalra, félmillió fontsterling.

– Mikorra készülhet el?

– Egyelőre még geodéták mérik föl a területet, megjelölik pontosan, hol helyezkedjen el az épület, és hogy milyen legyen a viszonya az operaházhoz. Az eredményeket elküldik, én pedig vállaltam, hogy utána egy hónapon belül vázlattervet készítek, amit bemutatnak a szponzoroknak. Ha rábólintanak, akkor pillanatokon belül kidolgozom a kiviteli tervet. Magyar kivitelezőt szeretnék magammal vinni. Az még tehát nem dőlt el, hogy mikor kezdődhet az építkezés, de a háznak már jövő májusban meg kellene nyílnia…

– Makettek, tablók, vitrinek is lesznek az épületben?

– Nem. Most kifejezetten mutatványt kell tervezni. Azt lehet, hogy folyamatosan pergő filmet vetítsünk a falra, vagy fényekkel, zenével – egy számítógép segítségével – megszervezzük a házon belüli „közlekedést", a látogatók kalauzolását. Meg kell terveznem az épület belső drámáját. Mivel a Covent Garden szomszédságában lesz, a britek és én is azt szeretném, ha a ház valamilyen kapcsolatba kerülne a zenével. Ha kész lesz, és kialakul a belső tér dramatikája, felkérek néhány magyar zeneszerzőt, komponáljon hozzá muzsikát.

– Mekkora jelentősége van a szakmán belül egy ilyen „kiállításnak"?

– Rendeztem kiállítást New York-tól Tokióig, a skandináv országokban, Németország legtöbb városában, Franciaországban. A tablóim végigjárták Írországot, Skóciát és Angliát is, az összes nagy egyetemet és galériát. Azért szorgalmaztam őket – bár a hazai sajtó szinte soha nem vett róluk tudomást, és igen nagy ráfizetést hoztak, hiszen a tablók nagyon sok pénzbe kerülnek –, hogy terjedjen az az építészeti szemlélet és világnézet, amit képviselek. Hívő ember lévén az épületeimmel a földet és az eget kísérlem meg összekötni. Ma bizony súlya van annak a szakmában, hogy létrejött Magyarországon egy újfajta gondolkodásmód, szemben a diktatúraépítészettel, a fogyasztói társadalmi struktúra elkötelezettjeinek szemléletével, akik magatehetetlenül állandóan csak ugyanarra és ugyanarra a témára gyártanak stiláris változatokat. Az organikus építészet nem alkuszik, könyörtelen önmagával szemben. Nem hajlandó mozgólépcsős panelházakat emelni.

– London nem ihlette meg?

– Megnéztem Sir John *Soane* múlt századbeli angol építész múzeumát, amelyről eddig soha nem hallottam. Ez a művész olyan elképesztő múzeumot hagyott hátra a világnak, amely teljesen rabul ejtett. Lényege, hogy tér- és fényvesztésekkel van tele az épülete. Amit tükörnek hiszünk, az mélyedés, majd teszünk néhány lépést, és mégis szembetalálkozunk önmagunkkal... Tele van a múzeum ilyen trükkökkel. Mindez azért érdekes számomra, mert Sir John Soane által teljesen váratlanul erős impulzust kaptam a tervezendő házhoz, hiszen a tér-idő játék engem is nagyon érdekel.

Devich Márton

A víz fölötti lélegzés technikája

Jaan Kross észt író meg az ihlető forrás

A Jaan *Kross*–Ellen *Niit* íróházaspár ma már eleven legenda minden Tallinnban járó magyar számára. Nem csupán azért, mert az Óváros szívében, az *írók házában* lévő lakásuk valóságos találkozóhelye, irodalmi metszéspontja volt az észt fővárosnak a hetvenes, nyolcvanas években, hanem mert életművük is hozzánk, a kultúránkhoz kötötte őket. Kross jogi tanulmányainak elvégzése után 1944-ben a *Gestapo*, 1946–54 között pedig az NKDV foglya, a tallinni központi börtön, majd egy komiföldi büntetőtábor lakója. Hazatérése után szabadfoglalkozású író, aki történelmi (áltörténelmi) regényeivel rövidesen belföldön, külföldön egyaránt ismertté vált. Ő ültette át észtre *Madách Az ember tragédiáját*. Felesége, Ellen Niit egyebek mellett két kötetnyi Petőfi-verset fordított, de lefordította a *János vitézt* is, és kiadásra várnak *József Attila*-fordításai. A hetvenhat éves Krosst többször jelölték *Nobel-díjra*. Történelmi regényei és kisregényei közül több olvasható magyarul, köztük a legismertebb, *A cár őrültje*. Ezúttal is tallinni otthonukban beszélgetünk, egy esős, szeles májusi esetén, roskadásig telt könyvespolcok és készülő kéziratlapok között. A ház Tallinn legendásan szép templomára, a Nigulistére néz, kissé odébb egy ideiglenes mementónak meghagyott rommezőre, a szovjet terrorbombázás áldozatául esett óvárosi lakónegyedre látni, a másik irányban pedig idelátszik a pompás reneszánsz városháza magasba szökő tornya. Beszélgetésünk a könyvkiadás lehetőségei körül forog.

– A politikai változások következtében a kultúra szerepe gyökeresen átértékelődött mind Magyarországon, mind pedig Észtországban. Mit jelent az új helyzet az észt irodalom számára? Miről ír ma az író, a múltról vagy a jelenről, egyáltalában lehetséges-e ilyen rövid időszak után a közelmúlt ábrázolása?

– A számunkra legfontosabbal kezdem: az írásnak, a szabad önkifejezésnek ma már nincs akadálya. A cenzúra megszűnt. Mondják, hogy az írói hivatás gyakorlása ebben a merőben új helyzetben valóságos tudati gondokat okoz egyik másik író számára. Külföldi újságírók gyakran kérdezik tőlem: tudtok-e ugyanúgy írni az újszerű körülmények között, most, amikor több évtizednyi furcsa jelbeszéd után egyszerre szabadon bánhattok a megírandó témával? Ilyenkor szoktam elmondani Fenimore *Cooper* példáját. Azt, hogy az egyik Cooper-regényben egy csapat indián menekül üldözői elől, s azok egyszer csak szem elől tévesztik őket. Egy darabig nézelődnek még, azután továbbállnak. Kisvártatva előkerülnek az indiánok a folyóból, merthogy ott rejtőztek, a víz alatt lapulva hosszú nádszálakon át lélegeztek. Amint fölkerültek a friss levegőre, ugyanúgy lélegeztek tovább, ahogyan azelőtt. Ez persze írói kép, mely leegyszerűsíti a valóságot. Hiszen ha ötven évig kellett volna a víz alatt lenniük, bizonyára torzultak volna, nem is beszélve a víz alatt született és fölnőtt gyermekeikről, akiknek először el kellett volna sajátítaniuk a víz fölötti lélegzés technikáját. Egyszóval: ha kellően tehetséges alkotóművészről van szó, az az új helyzetben is ki tudja fejezni magát.

– De nemcsak az írás technikai feltételei változtak meg, hanem a könyvkiadásé is.

– Korábban az irodalom volt az az intézmény, mely kényszerűségből magára vállalta a nagy „kibeszélő" szerepét. A valóság az irodalomban létezett csupán, a valóságról csak fikció formájában lehetett értekezni. Most, úgy gondolom, hasonló helyzet van, hiszen eljött a számvetés ideje. A közelmúltat összegző műveké. Észtországban szerencsére megmaradt az olvasás hagyománya. A példányszámok drasztikusan csökkentek ugyan, ebben azonban én még nem találok semmi kivetnivalót. Talán csak a talpára állt a világ. A korábbi legkevesebb húsz-, átlagban negyvenvagy még több ezres példányszámokban volt valami beteges. Az, hogy ma ennek egytizedében, négy-ötezer példányban adnak ki egy regényt, szerintem normális. Ennél többet aligha lehet eladni egy alig több mint egymilliós országban. Ez a példányszám is mutatja, hogy az észtek igenis olvasnak, és hogy a közönség meghatározott része hűséges maradt az irodalomhoz. És hogy működnek a könyvkiadók! Ugyanannyi a könyvesbolt, mint régen, csak a kiadók száma szaporodott. A honoráriumok alacsonyak ugyan, a könyvpiac azonban sokszínű, szinte minden kapható, a színes borítójú tetszetős, szemnek szánt kacattól az értékes hazai és külföldi művekig. Igen sok világirodalmi remek jelent meg az utóbbi években észtül.

– Nálunk már gondolni is alig lehet az úgynevezett kis nyelveken megjelenő irodalmak kiadására. Egy magyar kiadó többnyire tárgyalni sem hajlandó egy finn vagy egy észt regényről, mert nem remél tőle elegendő hasznot. Pedig most, amikor a politikai és ideológiai falak leomlottak, nyilvánvalóan még nagyobb szükség volna az eszmék áramoltatására.

– Nekem az az érzésem, hogy miránk így ez sem érvényes. Túlburjánzik persze itt is az angolszász irodalom, én mégis azt hiszem, hogy az észt kiadók nem dobnának vissza egy katalán regényt csak azért, mert a katalán kis irodalom. Vagy egy izlandit. Nem hiszem, hogy ma kevesebb magyar, katalán vagy izlandi irodalmat akarnánk olvasni, mint azelőtt. Nota bene: az izlandiaknak nálunk most különösen nagy a becsületük, hiszen 1991-ben Izland ismerte el elsőként az újra függetlenné vált Észtországot.

– Az olvasókban nyilván ott él az igény a közelmúltat földolgozó regényekre, színdarabokra, novellákra. Mennyire tud a mai észt próza eleget tenni ennek a kívánciságnak?

– Ma az Észtországban megjelenő regények zöme a közelmúlttal foglalkozik. Persze ami a tényfeltárást, a múltról való tájékozódást illeti, az nem a szépírás, hanem a sajtó és a folyóiratok föladata. Vagy a rádióé. Mert ma már megvannak, működnek azok a természetes csatornák, amelyeken át ezek az információk eljutnak a közönséghez. Az irodalomnak az események művészi földolgozása a feladata.

– De születnek-e ilyen művek? Általános panasz Európa keleti felén, hogy, kevés olyan regény születik, amely kellő színvonalon dolgozná fel a közelmúltat.

– Hogy kellő színvonalon, vagy kellő mértékben dolgozzák-e föl a témakört, az persze más kérdés… Ez a terület tíz évre elegendő lesz még ihlető forrásnak.

– Jaan Kross a távoli múlt felől közelít a mához. Első regényeinek a cselekménye még a középkorban játszódott, később a XVIII–XIX. században, aztán 1918, majd a két háború közti időszak is megjelent a regényeiben. Számíthatunk-e rá, hogy egyszer a máról fog írni? A szabad észt parlamentben képviselőként eltöltött évek után ez nem is utópia.

– Aligha. Talán majd, ha végképp elfogynak az asztalomról a történeti témák. Legutóbbi könyvem, a *Messmer köre* is az 1920-as években játszódik, a tartui egyetem világában. Az a regény pedig, amelyen épp most dolgozom, valamiképp rokona lesz ennek. Nemzedéki regény lesz ez is, egy barátom története, persze nemcsak az övé, hanem a koré is, amelyben éltünk. A könyv gyújtópontjában mégis ő áll, ez az érdekes, sok tekintetben tragikus figura, aki észtországi viszonylatban rendkívül gazdag volt, ám apja tönkremenetele után meg

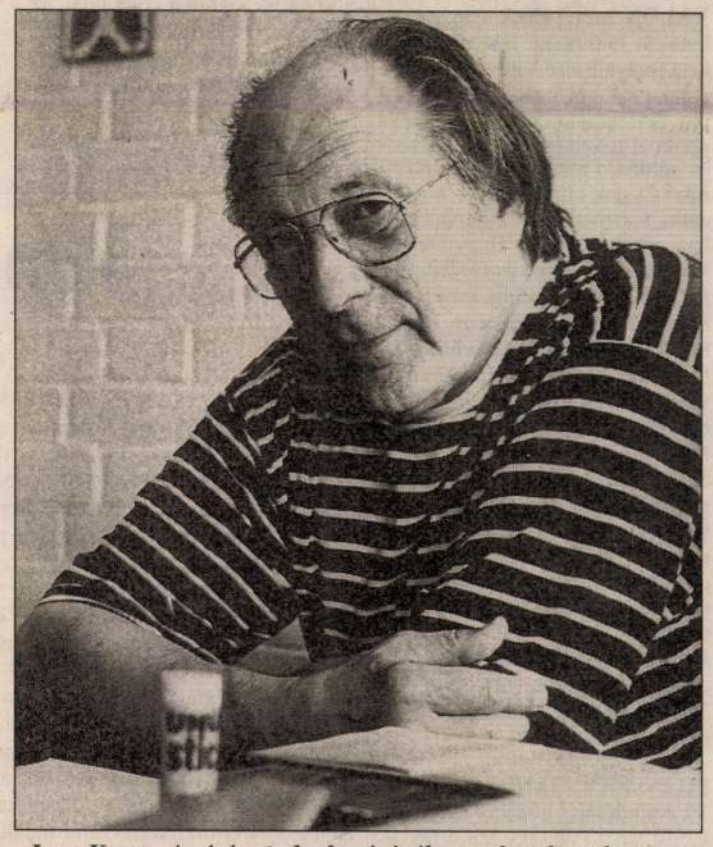

Jaan Kross: Az író mindenhatóságában volt valami beteges

(MTI külföldi képszolgálat – TASZSZ)

kellett ízlelnie a szegénység kenyerét. Emellett ragyogó tehetség volt, a sors igazi irodalmi vénával ajándékozta meg, ennek ellenére a történelem jól ismert fordulatainak „köszönhetően" soha egyetlen sort se publikálhatott. A gazdagság és a szegénység, az irodalmi véna és a produktum tökéletes hiánya közti kontraszt tette őt számomra különös, színes egyéniséggé. Pályája az 1920-as évektől ível 1986-ig.

– Jellegzetes kelet-európai sors. Ahogyan jellegzetesen kelet-európai az értékek hirtelen átrendeződése, az irodalom státusának végzetes megrendülése is. Csoóri Sándor panaszolja egyik esszéjében, hogy a könyvesboltok polcain a verseskötetek szép lassan leköltöznek az eldugott, alsó sarkokba.

– Az irodalomnak ma már valóban nincs olyan központi szerepe, de nem tudom, valójában akartuk-e, hogy központi szerepe legyen? Az író mindenhatóságában volt valami beteges. Ugyanakkor sok minden nem volt a mi kis társadalmunkban, nem voltak például saját politikusaink, mert akik voltak, azok látszatpolitikusok voltak, provinciálisak és moszkoviták. Ugyanígy nem voltak főtisztjeink sem, nem voltak tábornokaink, diplomatáink, nem volt nemzeti tudományos életünk, mert hisz ami volt, az csupán aprócska alkotóeleme volt a nagy birodalmi tudományosságnak. Mink volt tehát? Voltak íróink, és a nyelv identitást őrző szerepe miatt ők voltak a legfontosabbak, ők jelentették a nemzeti kultúra lényegét. Az írók súlya és jelentősége, természetesen vagy természetellenesen, jóval nagyobbra nőtt, mint amekkora egy normális társadalomban. Ez most megváltozott, igaz, nehezen szokunk hozzá, ami talán természetes

– Nem gondolt arra, hogy ön aki annyira színes életet élt, megírja és közzétegye az emlékiratait?

– Ezt már mások is megkérdezték. Nekik is ugyanazzal a kérdéssel válaszoltam: és akkor milyen élményanyagból írom a regényeimet?

Jávorszky Béla

NAPLÓ

PÜNKÖSDI SOKADALMAT tartanak három napon keresztül, mától a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeumban. Ma valódi kézműves és népművészeti vásár, népzenei programok, pünkösdvasárnap gyermek- és ifjúsági műsorok várják az érdeklődőket. Fellép a Vujicsics, a Ládafia Együttes, a Höcögő Táncegyüttes, a Bartók Néptáncegyüttes és a Lenvirág Gyermektáncegyüttes. Pünkösdhétfőn pünkösdi népszokásokat bemutató hagyományőrző együttesek szerepelnek a múzeum szabadtéri színpadán. Lesz körhinta és házi étkeket kínáló lacikonyha.

A LUDAS MATYI című zenés játék ősbemutatója május 26-án délután öt órakor lesz a Pomázi Művelődési Ház nagytermében (Huszár u. 3.).

JERUZSÁLEM MAGYAR GYERMEKSZEMMEL című gyermekrajz-kiállítást Raj Tamás főrabbi nyitja meg a Petőfi Csarnokban (Budapest XIV., Városliget, Zichy Mihály út 14.) május 26-án délelőtt tizenegy órakor. A tárlat május 29-től a Bálint Zsidó Közösségi Házban (Budapest, VI., Révay u. 16.) tekinthető meg.

RÉGI MAGYAR MESTEREK és kortárs magyar művészek munkáiból nyílt meg kiállítás a Koncz Galériában (Budapest VIII., József krt. 69. fsz. 18., bejárat a Pál utca felől).

A KOLIBRI SZÍNHÁZ STÚDIÓJA felvételt hirdet 18. életévüket betöltött, érettségizett fiatalok számára. Színészmesterség, bábszínészmesterség, beszéd- és mozgásórák mellett lehetőség nyílik a Kolibri Színház előadásaiban való bemutatkozásra is. Jelentkezni a színház titkárságán a 132-2585-ös vagy a 153-46-33-as telefonszámon lehet. A felvételi időpontja június 10–11.

ÖT EURÓPAI FILMFESZTIVÁLON szerepelnek magyar alkotások júniusban. Szocsiban Fekete Ibolya Bolse Vita című filmje, valamint Kern András közönségdíjas Sztracsatella című vígjátéka szerepel a versenyben. Információs vetítésen mutatják be Szabó Ildikó Csajok című filmjét. A potsdami fesztivál versenyprogramjában Gothár Péter Hagyjállógva Vászka című műve és Győrik Mihály Gyilkosság zárójelben című rövidjátékfilmje vesz részt. Prágában Sólyom András Esterházy Péter írásából készített filmje indul a versenyen, és vetíteni fogják Sándor Pál, Makk Károly és Jancsó Miklós egy-egy epizódját, amely Szeressük egymást, gyerekek! címmel került a mozikba. Szentpétervárott Gothár Péter tavalyi díjnyertes filmjét, A részleget és az elsőfilmes Pacskovszky József Esti Kornél csodálatos utazása című munkáját vetítik. A müncheni Filmfesten Elek Judit Elie Wieselről készített dokumentumfilmjét, a Mondani a mondhatatlant című alkotást vetítik.

PILINSZKY JÁNOS halálának 15. évfordulóján irodalmi megemlékezést tart a Pilinszky János Irodalmi és Művészeti Társaság május 28-án este hét órakor a Petőfi Irodalmi Múzeumban (Budapest V., Károlyi palota).

Bél Mátyástól Harsányi Jánosig

Az evangélikus iskola négyszáz éve

„Az a város a legnagyobb és annak leggazdagabb a virulása, üdve és ereje, amelyiknek minél több művelt, tanult, okos, tiszteletre méltó, jól nevelt polgára van, kik azután mindenféle vagyont és kincset meg tudnak szerezni, meg tudnak tartani és okosan fel tudnak használni" – írta *Luther* 1523-ban a németországi városok tanácsos uraihoz, hogy keresztyén iskolákat állítsanak és tartsanak fenn. Kérése mindenütt meghallgatásra talált, ahol tanainak követői akadtak. A történelmi Magyarországon huszonkét településen szervezett a lutheránus egyház iskolákat, a nyugati határszélen Felsőlövőn, Sopronban, Kőszegen, Győrben, Pozsonyban, délebbre Szentlőrincen és Bonyhádon, nagy számmal a Felvidéken Körmöcbányán, Selmecbányán, Besztercebányán, Lőcsén, Iglón, Rozsnyón, Eperjesen, Bártfán, aztán az ország szívében, a Pesthez közeli Aszódon, a keleti végeken pedig Nyíregyházán, Szarvason, Békéscsabán és Orosházán.

A magyar iskola ezeréves évfordulóján az evangélikus egyház a zuglói *Hittudományi Egyetem* épületében mutatja be, hogyan járult hozzá a lélekszámában viszonylag kis felekezet (ma az ország lakosságának négy százaléka vallja magát evangélikusnak) a magyar oktatás és nevelés ügyéhez, művelődésünk történetéhez. *Fabiny* Tibor professzor, *Benkő* Andrea muzeológus és *Kemény* Gyula tervező, a *Petőfi Irodalmi Múzeum* munkatársa által rendezett tárlat a huszonkét evangélikus iskola köré szerveződik, a múltat idézi, de felvillantja a jövőt is, rögtön a bejáratnál, az épülő aszódi gimnázium makettjével. Itt tekintheti meg a látogató azt a videofilmet, amely a történelmi emlékeket és a mai evangélikus iskolák életét mutatja be. Az evangélikus egyház négy évszázados szolgálata során komolyan vette Luther evangéliumi jelmondatát: *A megismert igazság szabaddá tesz*. Kezdettől fogva nagy figyelmet fordított a klasszikus műveltség átadására, de az idők szavát követve a legmagasabb szinten tanította a természettudományokat. Az evangélikus iskola – ezt a kiállítás jó érzékelteti – mindig nyitott volt a más vallású diákok befogadására. A kiállított régi bizonyítványok, osztálykönyvek tanúsága szerint az ágostai hitvallók mellett a római katolikusok, a reformátusok, izraeliták is otthonra leltek a nagy gonddal tervezett és épített tanintézetekben, amelyekkel szemben az országos tanügyigazgatásnak legtöbbször az volt a panasza, hogy *a kelleténél többet tanítanak*. Így volt ez az al- és főgimnáziumokban, líceumokban. Az evangélikusok természetesen számon tartják naggyá lett híveiket, *Bél* Mátyást, *Tessedik* Sámuelt, *Berzsenyi* Dánielt, *Kossuth* Lajost, *Petőfi* Sándort, *Veres* Pálnét, *Mikszáth* Kálmánt, *Bajcsy-Zsilinszky* Endrét, *Sztehlo* Gábort és másokat, de büszkék azokra is, akiket az ő iskoláik bocsátottak útra, s akik mindig szeretettel emlékeztek meg az alma materről. Régebbi korokban is, e században is. Nem dicsekedhet el más magyar iskola azzal, amivel a *Budapesti Evangélikus Gimnázium*: *Nobel-díjas* tudósok, *Wigner* Jenő és *Harsányi* János is öregbítette hírét a világban.

A híres fasori gimnázium több Nobel-díjast adott a világnak
Havran Zoltán felvétele

Az evangélikus iskolák egy-egy város szellemi arculatát is formálták. A mindig tekintélyes tanári kar – a tablókon szolíd urak sötét felöltőben – gondoskodott a diákok iskolán kívüli elfoglaltságairól, testük edzéséről, művészi tehetségük kibontakoztatásáról. Színielőadások, önképzőköri naplók tanúskodnak arról, hogy bizony Petőfinek is össze kellett szednie magát, hogy a poézisban előre léphessen, s még *Krúdy* Gyula sem sértődhetett meg, hogy magyar osztályzata csak jó lett és nem jeles.

A kiállítás rendezői nemcsak sok információt közölnek az iskolák működéséről, kényszerű megszűnésükről, hanem arról is gondoskodnak, hogy a látvány megnyerő legyen: fotókat, festményeket, metszeteket, tárgyi emlékeket kutattak fel az ország nagy és kisebb gyűjteményeiből, s ezeket rendezték a huszonkét iskola története köré. A látogató – felekezeti hovatartozástól függetlenül – azzal a meggyőződéssel távozik, nem véletlen, hogy az evangélikus öregdiákok ma is szívükön viselik iskoláik sorsát, s talán az sem, hogy a híres fasori gimnázium a megújuló egyházi iskolák közül elsőként indulhatott útjára a rendszerváltozás hajnalán.

Osztovits Ágnes

Vendégrendezőként itthon

Konkoly Miklós családias stúdiója

A hetvenkét esztendős *Konkoly* Miklós ismét rendezett a *Magyar Rádióban*, az újvidéki *Gobby Fehér* Gyula *Az üres súlyemelő* című hangjátékának felvételeit irányította. A rendezőt, aki az elmúlt évtizedekben a legnagyobb német rádióknál dolgozott, pályájáról és itthoni tapasztalatairól kérdeztem.

– A színiakadémiát 1943-ban végeztem el. Első munkahelyemre *Várkonyi* Zoltán *Művész Színházába*, ahol színész és segédrendező voltam, *Gobbi* Hilda ajánlott be. Két évet töltöttem itt, majd átszerződtem a *Madách Színházba*, amelyet *Hont* Ferenc igazgatott. A Madách akkor a legizzóbb kommunista műhely volt, elvágytam tehát. Közben a rádióban már készítettem irodalmi összeállításokat, és *Kolozsvári Grandpierre* Emil meghívott rendezőnek. 1948-ban azonban már nyilvánvalóvá vált a számomra, hogy ezt a rendszert nem nekem találták ki. Tanulmányi út ürügyén elmentem Párizsba, és ott maradtam. Igaz, majdnem éhen haltam, mert munkát nem találtam. Egy menekültszervezet segítségével ingyen továbbutazhattam Brazíliába, de nem volt kellemesebb a Rióban eltöltött négy év sem, mert ott sem volt mit ennem. Visszatértem tehát Európába, pontosabban Münchenbe. A bátyám, *Konkoly* Kálmán akkor a *Szabad Európa Rádiónál* dolgozott, és bevitt engem is rendezőnek, színésznek. Hangjátékokat rendeztem, ha kellett, még verset is mondtam. Én szavaltam el először *Illyés* Gyula *Egy mondat a zsarnokságról* című versét.

– A Szabad Európától hogyan került a német rádiókhoz?

– A *Bayerishe Rundfunknál* kaptam rendezési lehetőséget, és a munkámmal sikert arattam az egyik hangjátékfesztiválon. Akkor kezdtek el mindenfelé hívni. Rendezhettem Münchenben, Stuttgartban, Saarbrückenben, Kölnben, Brémában. A legnagyobb német színészekkel dolgozhattam együtt.

– Bizonyára lényegesen jobb technikai körülmények között, mint Budapesten.

– Nem feltétlenül a technikai színvonal határozza meg egy hangjáték minőségét. A hallgatók ott is, itt is szeretik a hangjátékot. Jó színészek is vannak mindenhol. Németországban aprólékosabb munkát kell végezni, én ezt szoktam meg.

– Most miért éppen Gobby Fehér Gyula hangjátékát választotta?

– Mert jó alkalmat ad a színészeknek a játékra. A szereposztást a *Rádiószínház* végezte. *Huszár* Lászlóval, *Papp* Zoltánnal és *Csákányi* Eszterrel az olvasópróba is kitűnő hangulatban zajlott. A jó csapatmunkának feltétele, hogy a résztvevők szeressék a feladatukat. A hangjátékkészítés családias elfoglaltság.

– Mikor hallhatjuk Az üres súlyemelőt?

– A rádiószínház vezetője, *Sumonyi Papp* Zoltán szeptemberre ígéri.

(hanthy)

Hamvas-összkiadás

Scientia sacra

Hamvas Béla visszatérése a magyar szellemi életbe nem zökkenőmentes, de hála az *Életünk*, majd a *Medio Kiadónak*, ma már az életműsorozat tizedik kötetét vehetik kezükbe az olvasók. A *Scientia sacra* második része (a harmadik kötet) a kereszténységgel foglalkozik. Hamvas *Jézust* maradéktalanul elfogadja, de magát az egyházat elutasítja, mert véleménye szerint félrevitte a krisztusi tanítást. *Dúl* Antal sorozatszerkesztő a pénteki sajtóbemutatón a korszak legnagyobb hatású gondolkodójának nevezte Hamvast, s bizonyítékként azt hozta fel, hogy az életműsorozat kötetei ma is tízezer példányban elkelnek. A szentendrei székhelyű Medio Kiadó karácsonyra három kötetben megjelenteti a *Karnevál* című regény cenzúrázatlan változatát.

(o. á.)

A XX. század művészete

Új állandó kiállítás a Szépművészetiben

Kurt *Schwitters* 1922-es *Kompozíciója* került a *Szépművészeti Múzeum* XX. századi gyűjteményének állandó kiállítása egyik fő helyére. Kisméretű kollázs ez, amely talán inkább a grafikai, mint a festészeti anyagba illenék, de a festészeti gyűjtemény közismert, és nyilván hosszú ideig nem is pótolható hiányai miatt mégis itt szerepel.

A Szépművészeti Múzeum XX. századi gyűjteményének legnagyobb része adományok révén került Budapestre, ahogyan azonban a múzeum a közelmúltban átadott új, mélyföldszinti egységében a napokban újra megnyílt állandó kiállítás jelzi, így is jelentős értékeket tartalmaz: a többi között Oskar *Kokoschka*, Gino *Severini*, Carlo *Carra*, Carl *Moll*, Renato *Guttuso* festményeit, Marie *Laurencin*, Egon *Schiele*, Otto *Dix*, George *Grosz*, Kathe *Kollwitz*, Van *Doesburg* rajzait, *Csáky* József, *Máttis-Teutsch* János plasztikáit. Az új állandó kiállítás a korábbinál kétszer nagyobb területet foglal el. A *Majovszky-terem* első egysége a század első felének értékeit mutatja fel, a második az 1940–60-as évek európai és amerikai absztrakt művészetébe enged bepillantani. A gyűjtemény harmadik része az Ion teremben a kortárs művészetet mutatja be. Két adomány, illetve letét is gazdagítja ezt az egységet: a Ryan *Montgomery* 1991-es adományából származó alkotások és az *Artaria Kortárs Művészeti Alapítvány* művei. Köztük találhatók Michelangelo *Pistoletto*, Ernesto *Tatafiore*, Hermann *Nitsch* munkái. A jövő gyűjteménygyarapítási lehetőségeit előlegzendő került a múzeumba 1994-ben Anthony *Caro Katalán dal* című plasztikája, amelyet a *Postabank Rt.* vásárolt meg a Szépművészeti számára.

P. Szabó Ernő

Batthyány Kázmér mint eszménykép

Tudós tanárok nyomában

Kréta és toll a Liteában

„A magyar irodalmi közélet fontos igazodási pontja lett a Litea könyvesbolt" – mondta *Pusztaszeri* László, a *Szent György Lovagrend* kormányzója a napokban a budai várbeli *Litea* teázóban és könyvesboltban tartott könyvbemutatón.

Ezúttal *Koós* Ferenc, iskolaigazgató, gimnáziumi tanár, történész neveléstörténeti tanulmányait ismerhette meg a közönség. A kötet a *Kréta és toll-sorozat* első darabjaként jelent meg. A néhány évvel ezelőtt Szigetszentmiklóson indult *Batthyány Kázmér Gimnázium és Közgazdasági Szakközépiskola* tanárai írják majd a sorozat köteteit. Koós Ferenc nem titkolta: elitiskolává kívánják tenni a Batthyányt, és ehhez fontos lépés az, hogy felelevenítsék az első világháború előtti tudós tanáreszményt, hiszen akkoriban még az akadémikusok jelentős része is középiskolákban tanított. Róluk is szól a kötet egyik tanulmánya, de a szerző foglalkozik a Tiszántúl népiskoláinak helyzetével, a múlt századi magyar pedagógiai irányzatokkal, megcáfolva jó néhány sztereotípiát a *Ratio Educationis* jótékony hatásáról, a Dunántúl-Tiszántúl eltérés valóságtartalmáról és *Sándor Lipót* főherceg állítólagos felvilágosodottságáról.

(a. b.)

SOTHEBY'S
FOUNDED 1744

A Sotheby's szakértői Budapesten

Régi mesterképek és rajzok díjtalan helyszíni értékbecslése 1996. június 11-én 9–13 óráig

Házhoz is jövünk!

Információ és bejelentkezés naponta 14–18 óráig a 352-0954 telefonon.

Cím: 1075 Bp., Madách Imre út 3. IV/4.

Dr. Soraya Stubenberg

A
SZÍV TV
műsorán ma 16.05-kor:
A KISASSZONY
brazil filmsorozat 170/88–89–90. rész
20.00-kor:
SZENT ÉV
francia film

A sírfáktól a Bomlásig

A sóstói alkotótelep kiállítása Nyíregyházán

Változatos, gazdag képet mutat a 19. sóstói nemzetközi éremművészeti és kisplasztikai alkotótelep nyíregyházi zárókiállítása. A 11 kiállító művész az egyszerűségtől — nota bene primitívségtől — az izgalmasan bonyolultig széles skálán fogalmazza meg világlátását és emberképét. Meganynyi egyéniség, akik mégis mutatnak fel hasonlatosságokat is: nem a művészi kifejezésben, mert az mindegyikük esetében más, hanem a megformált gondolatokban, művészetük üzenetében.

Két budapesti kiállító képviseli az egyszerűséget. *Meszes Tóth Gyula* konvencionális érméi fölött lehet elmélkedni, hogy vajon a fáradtság vagy a kiérleletlen, s így hatni nem tudó gondolatok zavaróak-e jobban. Ezeket az érméket látva igazolódni látszik a vélekedés, hogy halott műfaj ez, amelyben nem lehet már újat mondani és mutatni. Ez a benyomásunk azonban csak addig maradhat meg, amíg nem találkozunk a wroclawi *Jacek Dworski* és a cseh *Jiri Vlach* elvont tiszta formáival. Előbbinek a Jelenség, Kint-bent, Ritmusok, Remény, Jel, Vég, Éva; utóbbinak a Zaj, Faj, Alak, Egy katona emléke című munkái frissek, modernek, gondolatgazdagok. A megszokott kerek érméktől eltérően szögletes formájuk ellenére lágyságot és plaszticitást mutatnak. Kifejező erejüket megérezni abból is, hogy a címek és a művek között nem kell bonyolult asszociációs játékkal kapcsolatot keresni. Bonyolultságukat a kifejezés gazdagsága, a megindított gondolatok sora eredményezi.

Az említett másik egyszerű formanyelvű budapesti kiállító *Kalmár János.* Doboz I—IV. című kisplasztika-sorozata csupa szögletes fejfa, még pontosabban „sírfa". Nem tudni, vajon a világ kívül vagy belül rekedt-e, de tudatosan nincs jelen — csak a sivárságból üvöltő hiányával. Megerősíti ezt az érzésünket a Hajó, Nap, Szoba, Város című művek ugyancsak tudatos, bántó primitívsége. Valami visszautat keres Kalmár János, valami biztos kapaszkodót, amire aztán alapozhat, de még nem találta meg.

Nem úgy a nyíregyházi *Mészáros Gábor* és a karcagi *Győrfi Sándor.* Ők az emberiség őstörténetéig nyúltak vissza. Mészáros Gábor bikafejei olyan simák, ravaszul egyszerűek, összesimulók, mintha régész találta volna őket valamely elzárt barlangban (Altamira emlékezete). De csak mintha. Látszólagos hasonlóságuk ellenére is észre kell venni a bikafejek maiságát, átértelmezettségét. Nem kultikus bikaimádás ez, hanem az emberiség kezdeti szakaszának megértése és tisztelete. Ugyanez a szándék érhető tetten a Nofretete-parafrázis esetében. A durva kődarabból kiálló, baltaszerű Nofretete esetlenségével, törékenységével együtt is magában foglalja a haszonelvűséget is.

Ugyanez a múltban kutatás ihlette Győrfi Sándor — az alkotótábor művészeti vezetője — Befejezetlen sorozat I—IV. című

Arman Vartanian: Fofocska

munkáját. Ő a Húsvét-szigeteken talált, s Afrikában is ismert groteszk terhes női figura motívumát bontotta ki. Az első momentum szinte bábszerű állapot: az élet absztrahált mozzanataként, amit a félreértések elkerülése végett — tehát nem tévedésről van szó — a röpülés, majd a megdicsőülés állapotai követnek. Az egész kiállítás legoptimistább alkotásai ezek. Hogy e művész optimizmusa sem állandó, azt viszont hatásosan jelzi A játszma vége, amely egy széttört, szikláról kibomló, vagy éppen abba visszasimulni kívánó sakktáblát mutat.

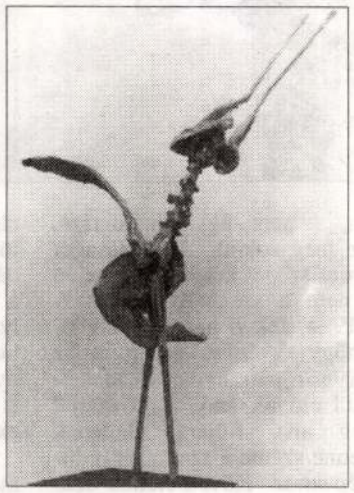

Szatmári Juhos László: Bomlás

Ha mindenkiről nem is, a három legösszetettebb művészről még feltétlenül szólni kell. A jereváni *Arman Vartanian* groteszk állatszerű lényeivel fejezi ki nagyon is emberi mondanivalóját. A Teremtés profánságát nehéz túlszárnyalni: egy vízilófejű béka tojik éppen, s a csoda félig már napvilágra került. A kicsüngő tojás, a rogygyantott lábak természetessége, az egésznek a zártsága, korlátozottsága, ha úgy tetszik, kicsinyessége ellenpontozza, átértelmezi a címet. A Fofocska még direktebb, félreértelmezhetetlenebb üzenet. Egy kevély, melles kopasz tyúk sétál csizmában nagy halom pénzérmén…

A másik jereváni művész, *Garegin Davtian* világlátása még kesernyésebbnek tűnik fel. A Kokott, a Gondolkodó értelmetlen zavarodott, de legalábbis félbemaradt világot mutat. Még inkább az Élő poharak I—III. Félreérthetetlen torzók ezek. Elpoharasult emberek vagy elembertelenedett poharak. Hosszú lábszárak, tréfásan-bántóan lógó herék, szív, fej és értelem, lélek nélkül. Az anyag kényelmes, pihenő, tétova várakozása — tudattalanul.

Ha lehet, még feltűnőbb az embertelenítődés folyamata a szekszárdi *Szatmári Juhos László* alkotásain. Ő a legtöbb munkával kiállító, s egyben a legtöbbfélével is, ezért érzékelhető nála tisztábban a folyamat. A Szerenád című alkotása egy klasszikus szépségű, széken hegedülő alak. A romlás virága egyet mozdul csupán látszólag: ugyanaz a szék, még izgatóan meredezik az ég felé a hosszú, szépen megmunkált comb, de a test már jelzésszerű, hervadó virág. A Gül baba és a Szent család már test nélküli váz és a vázra feszülő ruhák játéka-borzongása. A Bomlás pedig két egymásnak feszülő, egymás alá és fölé növő csontváz, emberi alakoktól távolodó, inkább ló- és madárszerű, de mindenképpen kiürült test és lélek. Ha így nézzük, a pusztulás stációi. Ha visszafelé nézzük, akkor az építkezésé, a lehetséges harmónia megtalálásáé. Igaz, visszafelé nézni ezt a sorozatot aligha lehetséges a művész szándékának feje tetejére állítása nélkül.

Mégsem a pusztulás képeivel búcsúzunk. Inkább azzal, hogy ajánljuk: aki teheti, augusztus 10-éig tekintse meg a városi kiállítóteremben a kiállítást. Gondolva a távolságokra is: megérdemelné a kollekció, hogy több helyen bemutassák.

Halász Lajos

Milan Kundera: Halhatatlanság

Egy szépirodalmi alkotás megszületésénél sokszor érdekesek lehetnek azok az élmények, amelyek hatására az író megírja művét. Az évtizedek óta Franciaországban élő, cseh származású *Milan Kundera* legújabb regénye például egyetlen mozdulatból — egy nő laza gesztusából az úszótanára felé — született. A könyvnek négy főszereplője van: az abszolút főhős, Agnes; férje, Paul; húga, Laura és a hedonista Rubens. Mellettük finom iróniával rajzolja meg a szerző az öregedő Goethe és a nála több mint 30 évvel fiatalabb Armina von Bettina különös, az irodalomtörténészek által is említett kapcsolatát.

A regény központi gondolata, amelyre az egész mű épül, a halhatatlanság. Az ember természetes vágya, hogy halála után is maradjon belőle valami, sorsa ne legyen a teljes megsemmisülés. Ám az író szerint e téren is ki vagyunk téve a manipulációnak, hiszen még az olyan nagy emberek is, mint Goethe, teljesen védtelenek a tekintetben, hogy az utókor miként emlékezik rájuk.

Gondolati gazdagság, s szelíd humor keveréke jellemzi a laza epizódok sorozatából felépülő regényt. A cselekmény menetét gyakran szakítják meg az író világról, művészetről vallott elmélkedései. Kundera úgy mesél a látszólag legjelentéktelenebb dolgokról is, hogy belőlük általános tanulságokat szűrhetünk le, s közben egy pillanatig sem lankad a figyelmünk. Az pedig egyenesen mesteri, ahogyan hősei sorsát alakítja, akik életük egy-egy döntő pillanatában találkoznak is egymással, s mindez szerkezetileg és dramaturgiailag is tökéletes.

Egy ereje teljében lévő író művét olvashatjuk, aki sok mindent megtapasztalt már az életben, s ezért nincsenek illúziói, de azért nem is kiábrándult. Mintha azt mondaná: ilyenek vagyunk mi, emberek, állandó konfliktusban élünk önmagunkkal, s az általunk elképzelt világkép sem egyezik többnyire a valósággal. De ettől nem kell kétségbeesni. Kundera nem ítélkezik, csupán bemutat egy túlfejlett társadalmat, amelyben nincsenek erkölcsi fogódzók, mindenki az ösztöneinek megfelelően él, s így az emberek nem is tudják igazán megfogalmazni, hogy mi bajuk, csak egyszerűen nem érzik jól magukat a világban. Az érzékek uralkodnak, s a hősök szinte öntudatlanul élik az életüket.

S az olvasóban pedig megfogalmazódnak a kérdések: valóban a felszínesség fog uralkodni rajtunk? Minden, ami tartalmas, könnyebbé válik, felhígul? Tényleg annyira ki vagyunk szolgáltatva a közvélemény-formáló hatalmaknak, ahogyan a regény állítja? Kérdések, amelyekre Kundera sem tudja a feleletet. De egy írónak ez nem is lehet feladata. Elegendő, ha az olvasót felrázza, s kimozdítja rendíthetetlennek hitt közönyéből. Ezt pedig a Halhatatlanság című regény eléri. Ennél többet prózaíró ma már nem tehet az olvasóért. (Európa Kiadó, 1995)

Bodnár Dániel

Objektív és festő kamera

Balla András fotói az Ernst Múzeumban

Hol vannak a fényképezés határai? — tesszük fel újra és újra a kérdést jelentős fotóművészeti kiállítások láttán. Dokumentáljon a fotós, fessen, esetleg machináljon, hogy elvarázsoljon bennünket? Hol vannak a művész személyre szabott, egyéni határai? — kérdezik az alkotók műveikkel, ezúttal az Ernst Múzeumban *Balla András* fotóművész retrospektív tárlatának egészével. Fura, megejtő kiállítás. A két megnyitó művész személye, egyénisége is jelzi ezt. Nem véletlenül éppen *Makovecz Imre* és *Szemadám György* nyitotta meg együtt a kiállítást. Építész és művész, ahogy Balla András is kertépítő és művész végzetesen összegabalyodva, oda-vissza hatva önmaga másik felére. „Közép-Európa különös indíttatású emlékképeit őrzik ezek a fotók: különös, kesernyés, furcsa délutáni hangulatot" — vallotta Makovecz. „Reménytelenül korszerűtlen és igényes művész" — toldotta meg Szemadám. Mindkettőjüknek igaza van, ám Balla sokszínűségét jelzi, hogy számos egyéb olvasata is lehet művészetének.

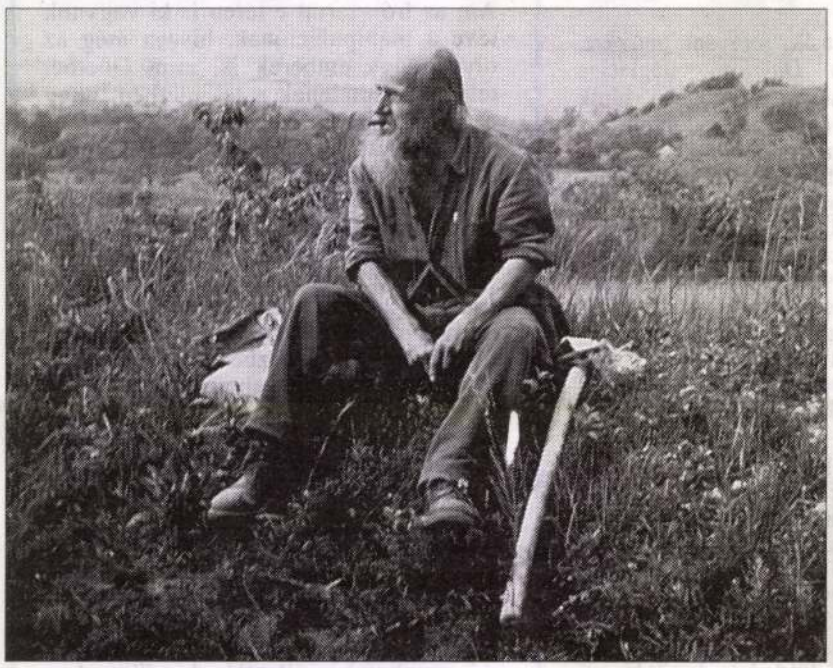

Borostyán Barna (1975)

A kiállítás rendezője, *Udvari Ildikó* a négy teremben igyekezett a látogatók segítségére lenni, s gondolatitematikai csoportosításával kalauzolni őket. Ezt a művész kiállított képei engedték is, meg nem is. Engedték például a jól elkülöníthető — s tegyük hozzá, elkülönítendő —, két egymásra rímelő, de még inkább egymással feleselő képcsoport esetében. Ezek a kertépítés köré negatívan, illetve pozitívan szerveződnek. Balla András Tivoli- és Római-sorozatával megmutatja, hogyan lehet a teljes fotótechnikai tudást a megjelenítés, a legjobban láttatás szolgálatába állítani. Ezek a kisméretű, meghitt képek a lehető legobjektívebben, gondolatainkat semmilyen irányba el nem terelve illusztrálják a kertépítést, s igazolják, hogy az valóban lehet művészet is.

Létezik viszont egy ezt ellenpontozó sorozata, gyűjteménye is. A gicscsek termének nevezhetnénk.

Hatalmas méretű, rikító tablókon mindannyiunk által látott-láthatott hétköznapi ízléstelenségek vonulnak fel: gólyán lovagló gyerek kerti használatra; az egész tetőtérablakot betöltő négy gipszgólya a szomszédok riogatására; teraszoszlopon gubbasztó termetes teknősbéka; „kertdíszítő" lovagvár rikító kék falakkal, piros tetővel; csigákból hihetetlen türelemmel összerakott csigavár… Így, szokatlanul nagy méretben talán a más ízléskultúrájúak is rádöbbennek kerti kedvenceik megesettségére és csúnyaságára.

Nehezebb dolga volt a kiállítás rendezőjének a másik két teremmel. Azokkal a képekkel, amelyek a művész sokszínűségét jelzik, s ahol számtalan asszociációs játék és gondolat indulhat meg bennünk, s ugyanennyi elrendezési lehetőség és ötlet is. Balla ugyan szinte mindent megpróbál-kipróbál. Remekül fényképezi például a növényeket, egyáltalán a természetet, s az embereket együtt. Az *együtt* szó ezúttal hangsúlyos, ugyanis az említett példáktól eltekintve, amikor is a kép komponáltságát széttörte volna az ember jelenléte, szinte mindig alkalmat talál a teremtés koronája és környezete közötti harmónia, máskor diszharmónia megjelenítésére. Összeépíti az embert és a természetet.

Az *összeépíti* állítmányon ezúttal tudatos komponálás értendő elsősorban. Balla képei ugyanis a végletekig kidolgozottak, kimódoltak. Vannak ugyanis szép számmal olyan képei, amelyekhez a kamerán kívül jó szem kell, ami kimetszi azt a bizonyos képet a világ zűrzavarából. Ilyen a Jég I—II. (1977) és Rhus (1994) festői táblái, vagy a Kert Volgával (1980) történelembe süppedő kockája. A képek többsége azonban tervezett-beállított. A fotók néha játékosak: a Kezek (1995) ovális képén kivehetetlenül összegabalyodnak eme végtagok, s a fejek sem segítenek, mi honnan indul ki, s kihez tartozik. Máskor látszólag továbbgondolóak, de inkább értelmezőek: a Piroska (1984) című képen egy meztelen lány fekszik, karjánál farkassal (?). Ismét máskor drámaiak: a Ballada (1979) három részlete, az erdő, az elhagyott bicikli s a távolabb fekvő meztelen lány feszültséggel terhesen egyesül egy kimondatlan gondolatban.

A meztelenséget nem viszi túlzásba Balla, s nem úgy alkalmazza, amint az megszokott. A tisztaságot és az elvont szépet keresi a meztelen testben, nem a szexuális hatást. A Grácia (1994) fekvő három hátaktjára ugyanúgy érvényes ez, mint az Ádám (1986) páfrányok közül félmeztelenül előbukkanó, tátott szájjal édesdeden alvó fiújára. Ballának nem is lenne szeme a szexuális indíttatású képekhez. Követhetetlen számú sorozata a neccbe bugyolált nőről meggyőző lehet e tekintetben. Átsejlik a meztelenség a neccen, kígyózik a test, formázódik és formátlanodik.

Makovecz Imre és Szemadám György, a kiállítás megnyitói Balla Andrással

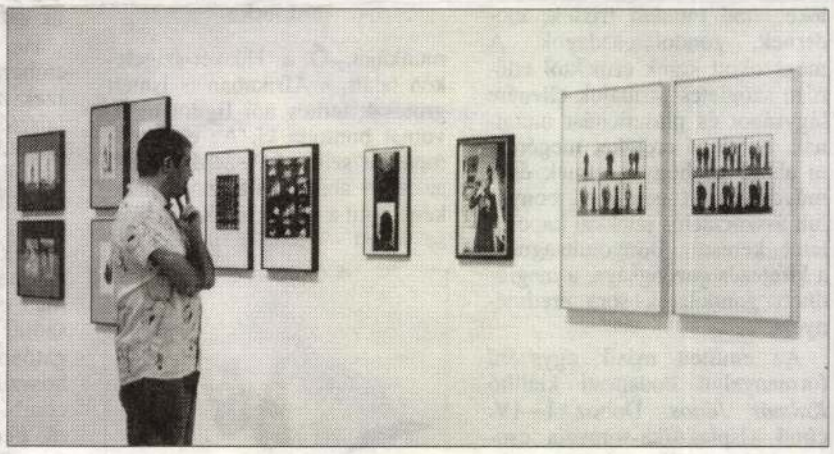

Azokon a pontokon, ahol a szexus kezdődne, Balla elbizonytalanodik, műhelymunka szintű képek keletkeznek, amelyeket hiba volt kiállítani. A Múzsa N° 69 (1991) nemi szervéhez félreérthetetlenül nyúló hölgye, vagy a Torzó (1990) lehajló, kiszolgáltatott fenékben végződő, ugyancsak neccbe öltözött asszonya ízléstelen. Talán az volt a cél, mint a gicscsek esetében, de akkor is tévedés. Itt is több azonban a szépség, a gyönyörködésre hajlamosító alkotás, mint az Emese (1995): a neccében összekuporodott, alig látható nő fölött rebbenő madár a lelkünket is röpteti…

Külön kell szólni az alakokról-portrékról. Balla itt sem elégszik meg a konvencionális megoldással. Boglárka (1991) annyira szép kislány lenne, hogy kissé elmossa az arcát: annyira csak, hogy feltűnjön, milyen szép is lenne, s a jelleme is megmozduljon. Gergő (1989) homályból az égőpirosig kibomló színei inkább festő ecsetjétől származhatnának. Egyáltalán, a legsikeresebb talán ebben Balla András: megvilágítás és árnyékolás, kiemelés és homályba süllyesztés dolgában. *Rembrandt* mester aligha tagadná meg tanítványát.

A másik csúcspont az a kitartó munkával elért gondolatiság, amit a Borostyán Barna I—II. (1975—1982) című képek mutatnak. Az első képen történelmi korát tekintve időtlen, vidám férfi ül a hegytetőn. Fölötte van a világnak. Érezni, hogy bölcs mosolya mögött a tenni akarás és a tenni tudás lapul. A másik képen futónövények között áll. Nem fák között, mégis eltörpül, kicsinnyé válik testben és akaratban és lehetőségeiben egyaránt.

Balla nagyvonalúságát jelzi, hogy megmutatja próbálkozásainak teljes skáláját. Azokat is, amelyek méreten aluliak. Vagy azért, mert *másban* ő maga sokkal jobb, vagy azért, mert *ebben* mások sokkal jobbak. Indiánképein például jót mosolygunk. Belelátunk a szándékba, de nincs ott a képben, a történés mögött a történelem, csak a kikentség, ahogy a menynyezetfotókban sincs ott az elmúlt korok lehelete. Egy retrospektív tárlatnál azonban ez a teljességigény is értékelendő momentum.

H. L.

Mallorcai kuna

magam. Az kell ehhez a közösséghez tartozás élményét, és a legmeghatározóbb mégiscsak a nemzet közössége. Ezt ma Magyarországon, minden meghasonlás és neurózis ellenére, a nemzet tagjainak túlnyomó része képes átélni. A többség egyetért az alapvető dolgokban, például abban, *magyar akar maradni*, tehát van nemzeti önazonossága. Több-kevesebb intenzítással mindenki elfogadja, hogy ehhez a nemzethez, közösséghez tartozik, itt a helye, itt akar boldogulni, otthon lenni. Másrészt az ország lakóinak többsége igenis *polgárosodni, nyugatosodni, európaizálódni* akar. Ennek pedig egyik eleme: úgy szeretne élni, mint egy holland, egy osztrák, de ebben benne van az is, szeretne

gyok. Van ebben a nemzetben elég alkotóerő, kreativitás, találékonyság, elszántság ahhoz, hogy állja a versenyt. Azért is voltam mindig híve az integrációnak, mert a magyar nem tér ki a verseny elől, nem mondja azt, eleve feladom, mert gyengébb vagyok. Ez a nemzet képes arra, hogy belépjen a versenybe, s ott helyt is álljon. Eddig legalábbis ez történt, a legnehezebb periódusokban is. Bizonyos helyzetekben a nemzet elképesztő és átlagon felülit tud nyújtani. Miért ne történne ez meg még egyszer vagy kétszer, vagy háromszor? Ez kizárólag azon múlik, mennyire hiszünk magunkban, mennyire van önbizalmunk, s mennyire akarjuk ezt megcsinálni.

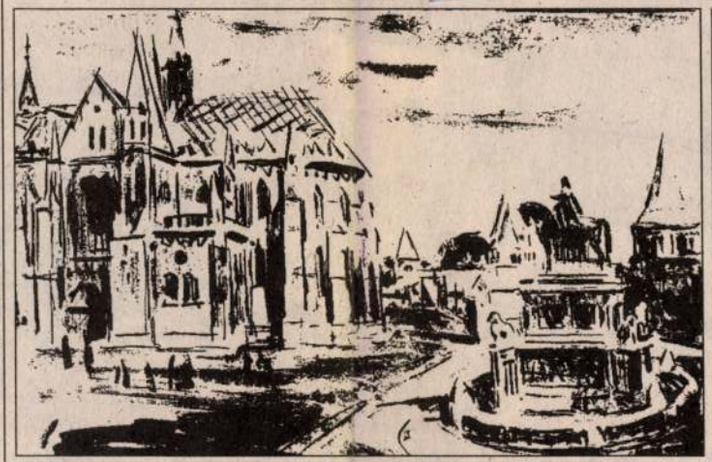

Gönczi Béla rajza

Nemeskürty István

Mindig találni másik alternatívát

– Némi túlzással azt mondhatom, talán nincs is magyar társadalom, csak *országlakosság*. Különböző okokból a lakosság már csak *egyének* és *egyedek* tömegéből áll. Mindenki a saját érdekét tartja szem előtt, legföljebb egy neki tetsző párthoz csatlakozik érzelmileg vagy ténylegesen, de szinte *megszűnt a társadalom összetartozásának tudata* – fejtegeti *Nemeskürty* István.

– Mivel magyarázza ezt a súlyos diagnózist?

– Ezen betegség tünetei már jóval korábban jelentkeztek. A XX. század, amely az egész magyarságra nézve tragikusnak bizonyult, sikerélmények nélküli. Az országot mintha arra tanította volna: *nem tudjuk magunk irányítani a sorsunkat, s megoldani a problémákat, azt mindig egy külső erő teszi helyettünk*. Az I. világháború végétől kezdve, Trianonon át mindig mások döntéseitől függtünk. Ma is, a már egyre ritkuló baráti és társasági vitákban, ha fölmerül például II. világháborús sorsunk, szinte mindenki azt mondja, önmaga és tágabb értelemben a nemzet lelkiismeretét is megnyugtatva, *nem lehetett másképp*. Ma ezt úgy mondják divatosan: *nincs más alternatíva*. Ez a mi végzetes betegségünk, hogy bedőlünk ennek: aki hirdeti, az is, aki tudomásul veszi, az is. Az ország lakossága tudatosan vagy ösztönösen arra a következtetésre jutott, *nem érdemes magyar társadalomként működni*.

– Mi kell ahhoz, hogy ez a nép ismét magára találjon, mint a hátunk mögött hagyott ezer év alatt oly sokszor?

– A szó legtágabb értelmében vett *keresztény erkölcshöz* kellene visszatérni. *Szent István* óta tanulságul szolgálhat: Magyarország addig volt erős, amíg a *keresztény hit egysége* összetartotta a nemzetet. Beleértem ebbe a mai magyar büntetőjogban elvileg bentlévő tízparancsolati szabályokat is. Amióta ez megszűnt, amióta mindenki hit és erkölcs nélkül a pillanatnyi meggazdagodást tartja céljának, amiről azt hiszi, az az élet mozgatója, addig a dolog nem fog változni. Ha megerősödik és visszatér az erkölcsiség, akkor reménykedhetünk. Mindenkinek önmagában kellene megszilárdítania a társadalom legkisebb elemét, a *családot*, amely szintén felbomlóban van. És a családok szilárdságára épülő „szövetség" újra egységes társadalmat hozhatna létre. Nem mások ellen, önmagáért. Bölcseleti és természeti törvény: *mindig van másik lehetőség*. Erre épül a *szabad akarat* elve.

– Hátunk mögött a millecentenárium, azt hittük, ez összehozza a világ magyarságát, de nem így történt. Nem fáj érte a szíve?

– A honfoglalás millecentenáriumát olyan nevetségessé igyekeztek tenni, amennyire csak lehetett. Pedig máig érvényesíthető tanulság, hogy a honfoglalók különböző eszmerendszerű, talán különböző nyelvjárású, valószínűleg óriási területen élő nomád törzsei egy közösen felismert cél érdekében elhatározták: *biztonságot adó területre költöznek*, s ezt végre is hajtották. Megtörtént a *vérszerződés* is, ami azt jelentette: attól a pillanattól fogva a *közös akarat* érvényesült. Nem egyes pitiáner esetekben, hanem a *nagy cél* érdekében. Megfogadták például: az idők végezetéig az *Árpád-házból* választanak uralkodót. Döbbenetes, mennyire ragaszkodtak ehhez évszázadok múltán is. Amikor pedig kihalt a fiúág, kétségbeesve kerestek Európában olyan uralkodót, aki legalább leányágon Árpád-házi volt. Meg is találták az *Anjoukban*. Azért kerestek makacsul ilyen embert a trónutódlásra, mivel tudták, az következetesen végigviszi, amit ősei elkezdtek, mert ragaszkodik az eszmerendszerhez. A honfoglalásnak is megszívelendő tanulságai vannak, az államalkotásnak pedig még inkább. Ugyanis akkor nemcsak Szent István, s nemcsak a pápa, hanem *Európa uralkodói tudatosan határozták el, milyen erkölcsi és államszervezési alapokon képzelik el a következő ezredévet*. Akkor már megvalósult egy bizonyos fokig az az egyesült Európa, amelyről annyit fecsegnek mostanában. Akkor nem voltak felvételi kérelmek meg az ezekhez kitöltött kérdőívek, amelyeket a mai kormány eltitkol a lakosság elől, akkor egyszerűen természetesnek tartották, hogy egymáshoz tartoznak. Ne kérdezze, hol vagyunk (ismét) ettől…

Makovecz Imre

A demokrácia: önmérséklet

– A magyar népnek önmagával a világon semmi baja sincs – mondja *Makovecz* Imre építész, – Ha egy ország vezetői olyanok, hogy sem az erkölcsöt, sem a szellemi színvonalat, sem az etikettet, az „emberi közlekedés játékszabályait" sem tartják magukra nézve kötelezőnek, hanem mintegy a történelemből kilépve, *egyéni és csoportérdekek* mentén gondolkodnak, s kizárólag a hatalom nagyságrendje dönt el mindent – vagyis azt, mit kell kiszolgálni, s abból miféle haszon származhat egyénileg és a csoportérdekek szempontjából –, az a nép, amely ennek a mentalitásnak van alávetve, *kiesik a történelemből*. Nincs kit utánozni, nincs ki összetartsa az embereket. Nincs, ami az embereket arra kényszerítse: egymás között próbáljanak meg önmérsékletet tanúsítani. Holott *az önmérséklet maga a demokrácia*. A magyar embernek csupán az a baja, hogy a „vezető elit", amelyik uralkodik rajta, viselkedésénél fogva kivonja a népet a saját történelme törvényszerűségei alól. S ha ez bárhol a világon bekövetkezik, akkor az emberek egymásnak esnek, elveszítik azt a képességüket, hogy különbségeket tudjanak tenni *fontos* és *jelentéktelen* dolgok között; fellazulnak a családon belüli kapcsolataik, nem tudják, mihez kezdjenek a gyerekekkel, ha egyáltalán vannak utódok. *Nem tudnak különbséget tenni a saját ambíciójuk és az alkalmazotti létük feltételei között*. Más szóval: *az egyéni létben lemondanak a jövőről*. De ezzel együtt a múltjukról is.

– Optimista vagyok, de nincsenek illúzióim. Sok egyéni csúcsteljesítmény kell. S az egyéni csúcsteljesítmények mindig *közösségeket* hoznak létre maguk körül: *célt tudnak adni az embereknek;* türő- és jövőbelátó képességet azoknak, akik összeállnak, s együtt próbálják azt létrehozni. A jelenlegi állapot, amikor a *politikai beszédnek* nevezett esztelen hazudozás és huzakodás korszakát éljük, negatívan befolyásolja az embereket. Azt hiszik, jelentéktelen, amit ők csinálnak, s minden fontos csakis a *politika területén* történik. Az újságok, a rádió, a televízió, a pletykák tele vannak a politika híreivel. A magánélet szféráját kitölti az a különös politikatörténet, amelynek tizedét sem értik az emberek. Mert kódolt szövegek, „üzenetek" tömegét jelenti ez, összefüggés nélkül. De ennél a magyarság volt már sokkal nehezebb helyzetben, nagyobb bajban is. A töröktől való felszabadulás után a kipusztult hon szívében összesen 15 ezer ember élt. Ez maradt az országból, nem kis mértékben a felszabadító sereg jóvoltából. És akkor feltöltötték másokkal, akikből *magyar emberek* lettek. És utána Magyarország mégis talpra állt.

– Most ennél sokkal kíméletesebb kort élünk, nincs ilyen nagy pusztítás az országban. De bizonyos generációk lelkében igen. Amikor egy gyermek születik, amikor egészen kicsi, akkor hallatlan magas színvonalú intelligencia ragyog át rajta, a világ elképesztő szintű megértése. Az Úristen vagy a természet, ahogy tetszik, *kegyelmes* az emberekhez. Mert a tönkretett generációk elmennek, s vadonatújak jönnek helyettük, amelyek tiszták, fényesek és ragyogóak. Ha létezik gonosz a világon, az mindig újra és újra kezdheti. De hiszem, nem tud tartós eredményeket elérni. A magyarság meg fog újulni, nem csak biológiailag, hanem szellemileg is.

Az oldalt írta: Kurcz Béla

Sikereinket Önöknek köszönhetjük 1996-ban is!
Mindannyiuknak Kellemes Ünnepeket kívánunk!
A BANK, AMELY IGAZÁN KÖZEL ÁLL ÖNÖKHÖZ!

POSTA BANK

Postabank és Takarékpénztár Rt.

MAKOVECZ Imre

1996. 10. 09.

Túl sok az ellentmondás

A Kós Károly Egyesülés építészeti kiállításáról

A piliscsabai katolikus egyetem Anselmianum elnevezésű épülete (Siklósi József)

Napjaink honi építészetének meghatározó problémáit hosszan lehetne sorolni. Azokat a kísérleteket, amelyek kivezető utakat keresik, nem. A mindinkább elszigeteltségben dolgozó tervezők, irodákba tömörülő kisközösségek magukra maradtak gondjaikkal, s ezek megoldásának lehetőségét is egyedileg kutatják. Egy, csak egy olyan szakmai kapcsolatrendszer létezik, amely úgy viselkedik, ahogyan átmeneti időszakban méltó módon viselkedni érdemes, és ez a Kós Károly Egyesülése. Folyóiratot tartanak fenn. Könyvek kiadásában segédkeznek, konferenciákat és kiállításokat szerveznek, a hivatalos oktatási intézmények mellett alternatív oktatási metodikát fejlesztenek ki és alkalmazzák a gyakorlatban. Megteremtik hát az alkotók közötti párbeszéd feltételeit és időről időre összegzik is az eredményeket.

A Kós Károly Egyesülés organikus építészek és építészműhelyek közössége. Itt gyülekeznek azok az építészek, akiknek esztétikai és etikai elkötelezettségét Makovecz Imre példája határozza meg. Makoveczé, valamint az ő szellemiségén keresztül Kós Károlyé, Rudolf Steineré, Paul Virilióé és Frank Lloyd Wrighté. Egymás közötti szakmai kapcsolattartásuk példamutató.

Zömmel olyan építészek csoportosulnak a Kós Károly Egyesülésben, akik valaha Makovecz Imre irodájából, köréből indították önálló pályájukat, s kezdeti lépéseiknél sokszor a mester is segédkezett. A mozgalom kohéziójának haszna, a kívülről meglehet túlértékelt akolmeleg azonban sokakat vonz ebbe a körbe. Olyanokat is, akiknek hosszú ideje ismert munkássága korábban nem sok azonosulást mutatott az organikus építészettel. Bár a közösség alapvetően ilyen elkötelezettségű tervezőket tömörít, nem fedi le a hazai organikus irányzat egészét. Mostani kiállításuk, amely a millecentenárium tiszteletére a Várban, a Magyar Kultúra Alapítvány Szentháromság téri székházában látható, huszonegy iroda tervezőinek munkáját reprezentálja. A tárlat, ha jó didaktikusan akarunk fogalmazni, két meghatározó jellegzetességet hordoz. Örömtelien azt, hogy mind többen távolodnak el az iskola és formateremtő mester, Makovecz Imre egyéni építészeti világától. Nem megtagadják, csupán saját hangra lelnek. Egyéniségük, tehetségük pedig jó házak létrejöttét eredményezte. Vincze László, Nagy Tamás, Ekler Dezső sokkal jobb építészek annál, semhogy az atyamestertől való elszakadás konfliktusa érződne munkáikon. A kiállítás többi résztvevője azonban régóta gyakorolt építészetük aktuális helyzetéről tudósít. Ilyen a Pécsett működő s korábbi tiszta és érzelmes intellektualizmusát mostanra önnön manierizmusába oldó Dévényi Sándor vagy az organikusságot stílusként alkalmazó miskolci Bodonyi Csaba. Rajtuk kívül pedig – egy-két kivételtől eltekintve – az egyesülés védfalain belülrekedt hűségesek sorakoznak; közöttük is a legtöbb tehetséggel hűséges Salamin Ferenc. Ha valami árthat a hazai organikus építészetnek, hát éppen ez az. A roppant erejű makoveczi formáktól lenyűgözött, nyomasztó hatásuk alól szabadulni képtelen tervezőkkel való azonosulás. Komoly dilemma ez. Egy mozgalomnak lojális, együttműködő résztvevőkre van szüksége, akik az oktatás, lapszerkesztés, kiállításszervezés, miegymás területén pótolhatatlanok. Nélkülözhetetlen munkájukkal azonban nem biztos, hogy örökbérletre jogosultak a kimagasló építészeti teljesítmények bemutatóin.

Meglehet, a Kós Károly Egyesülés tagjainak nem szándéka a szkeptikusok meggyőzése. Nem a hittérítő, hanem az alázatos munkás szerepével azonosulnak, kezük alól kikerülő terveikkel pedig nem az általuk becsült tervezői magatartás értelméről, hanem a mozgalom hatásának kiterjedéséről kívánnak hírt adni. Nem baj ez, ha Csenger, Veresegyház vagy az épülőfélben lévő piliscsabai Pázmáneum mint azonos szellemben létrejövő épített egységek jelennek meg a kiállításon, avagy ezeknek a helységeknek a kapcsán külön kiállításon összegzik az elvégzett munkát. Így azonban az Organikus Magyar Építészet szalagcíme alatt esetenként gyengítik az irányzatról kialakuló összképet. Az elfogulatlan járókelő, kiállításra betévedő közönség nem fogékony a rossz high-tech, a rossz újmodern, de még a múltból előhívott historizmus gyenge kezű képviselőinek kiállítására sem. Számára nem az a fontos, ami a kiállítók belső erőviszonyaiból adódóan fontosként tűnik fel, hanem, ami valóban az. Nem hiszem, hogy Kőszeghy Attila hatvanas évekbeli keletnémet ipari formákat idéző, a posztmodernet és organikusat egyként félreértő építészetét, Lőrincz Ferenc kaposvári szubjektív neobarokkját vagy Farkas Gábor népiesch pomóját ebben az értelemben fontosnak tekinthetnénk. És az, hogy Siklósi József piliscsabai neogótikus házai, amelyekhez hasonlóakat legközelebb csak Disneylandben lelhetni fel, milyen megalapozottan tartoznak az organikus építészet körébe, megint csak vita tárgya lehetne. Sok hát, túl sok az ellentmondás. Olyan egyszerű kérdések között is, amelyek nem is érintik a Makovecz-epigonokat. A kiállításnak végső pozitív benyomást adó Vincze Lászlón, Nagy Tamáson és Ekler Dezsőn kívül mindenképp érdekesebb, izgalmasabb lett volna Antony Gall, Engelmann Tamás, Zsigmond Ágnes vagy Turi Attila építészetéről többet megismerni. A tárlaton bemutatott munkáik ugyanis egységes folytatást mutatnak, az irányzat egészséges továbbélésével, magas szinten gyakorolható jövőjével kecsegtetnek.

Bojár Iván András

lt értelme az érdekegyeztetésnek

Simsa Péter, az egészségbiztosítási önkormányzat alelnöke

szervezettel az egészségügyi dolgozók 25–27 százalékos béremeléséről, de ehhez nem biztosított pénzt a központi költségvetésből, azt a biztosítónak kellett állnia. Téves volt az az elgondolás is, hogy a munkáltatókra akarták hárítani a dolgozók táppénzének nagyobbik részét, amit egyébként a biztosítónak kell megelőlegeznie. A táppénzelőleg azonban alig csordogál vissza a kasszánkba. Reméljük, hogy az Országgyűlés nem fogadja el azt a kormányzati javaslatot, hogy a biztosító hiányának csökkentése érdekében nyolcmilliárd értékű vagyonunkat kell eladnunk.

– Többen az egészségbiztosítót hibáztatják a kórházak eladósodásáért. Mikor és milyen módon változtatják meg a rossznak bizonyult finanszírozási rendszert?

– Egyelőre a szakmai célok helyett partikuláris érdekek határozzák meg azt, hogy a kórházak mennyi pénzt kapnak a gyógyító munkáért. A parlament egészségügyi bizottságának legutóbbi ülésén a képviselők tették szóvá: nincs az rendjén, hogy a népjóléti tárcához tartozó információs intézet szolgáltatja a kórházak teljesítményeiről készült adatokat a tb-nek. A biztosító pedig úgy fizet, hogy nem tudja ellenőrizni ezeket az adatokat. Pár hónapja saját bizottságot biztunk meg a jelenlegi finanszírozás átalakításával, javaslatukat egy héten belül vitatja meg a biztosítási önkormányzat elnöksége. Azt szeretnénk, ha az egészségügyi intézmények számára kiszámítható, áttekinthető lenne a finanszírozás, a gyógyításért járó pénz igazodjon a tényleges költségekhez.

– A kórházak gazdasági vezetői egy éve jelezték az eladósodást, amiben vitathatatlan szerepe van a rossz finanszírozásnak.

– A kórházkonszolidációs pályázatot ez év elején hirdette meg a Népjóléti Minisztérium. Harminckét intézet várja, hogy mielőbb kiegyenlíthesse 4,6 milliárdra rúgó adósságát. A biztosítótól kapott pénz valóban kevés a gyógyítási feladatokra, de az is előfordult, hogy a működésre szánt tb-apanázsból pótolták az elhasználódott műszereiket. Pedig ez a tulajdonosok feladata lenne.

– Nem tart ön attól, hogy a kórházak hitelezői megelégelik a várakozást és beszüntetik a szállításaikat?

– Remélem, hogy az eladósodott intézmények mielőbb megkapják az adósságrendezéshez szükséges kedvezményes hitelt. Ismereteim szerint a tb pótköltségvetésének novemberre várható elfogadását követően kerül sor a kórházak konszolidációjára. Az újabb adósságfelhalmozódás elkerülését szolgálhatná, ha a jövőben a közbeszerzési törvény alapján a nagyobb beszerzéseket központilag végeznénk. Ezzel versenyre késztethetnénk a szállítókat, kedvező áron vásárolhatnánk meg az egészségügyi ellátáshoz szükséges eszközöket, szolgáltatásokat.

– Hamarosan a parlament elé kerül a biztosító jövő évi költségvetése. Jelentős véleményeltérések vannak az önök és a kormányzat elképzelései között.

– Mindkét tervezet nullszaldóval számol, de az ahhoz vezető megoldásokban hatalmasak a különbségek. A Pénzügyminisztérium jelentős megtakarításra számít a kórházi ágyak számának tízezres csökkentéséből. Ez indokolatlan, mert nem intézmények szűnnek meg, hanem csupán egy-egy osztály ágyszámát apasztják a kórházakban. Tehát a rezsiköltségek számottevően nem csökkennek. A Pénzügyminisztériummal szemben elképzelhetetlennek tartjuk a lakossági vizitdíj kivetését. Nem értünk egyet a munkáltatókra kirótt kötelező, 4500 forint minimáljárulék bevezetésével sem, hiszen az nem a feketejövedelemmel rendelkezőket, hanem a tisztességes adó- és járulékfizetőket fogja sújtani. Számításaink szerint az emlegetett másfél százalékos munkáltatói járulékcsökkentéssel szemben a tervezett intézkedések százmilliárd forintos többletterhet jelentenek jövőre a munkáltatóknak.

– Ezek szerint sikertelen volt a miniszterelnök kérésére folytatott költségvetési egyeztetés a pártokkal és az érintett minisztériumokkal?

– Semmi értelme sem volt. A kormány által elfogadott költségvetési javaslatban a megalapozott szakmai érvek helyett a bürokrácia érdekei érvényesültek. Ezután kérdés: van-e értelme az érdekegyeztetéseknek, és szükség van-e az önkormányzatokra. A kormány augusztusban úgy döntött, hogy át kell alakítani az egészségügyi és biztosítási rendszert. A költségvetésről folyó parlamenti vitában erre is válaszolniuk kell a képviselőknek. Elnökségünk egyébként november 4-re összehívja a közgyűlést, ahol az önkormányzat jövőjéről tárgyalunk.

Nógrádi Tóth Erzsébet

Új Magyarország-információ:

A tisztújító küldöttgyűlését tartó SZDSZ-es képviselők figyelmébe ajánljuk a szerkesztőségünknek eljuttatott jegyzőkönyv tartalmát, amelyből egyebek között kiderül, hogy *Wekler Ferenc* országgyűlési képviselő hogyan foglaltatta le saját célra azokat az ingóságokat, amelyek törvényesen a Pedagógusok Szakszervezete tulajdonát képezik. Mint ismeretes, lapunk október 12-én írt arról, hogy a pedagógusok tulajdonában lévő balatonfüredi Park Hotelt egy ügyes kölcsönszerződéses tranzakcióval néhány magánszemély, köztük Wekler Ferenc is saját tulajdonába akarta átjátszani, méghozzá a reális vételár tíz százalékáért.

Természetesen a cikkben írtakat mind a Pedagógusok Szakszervezetének titkára, mind az SZDSZ-es pártelnök cáfolta, a dokumentumok azonban mást igazolnak.

Írásunk a 4. oldalon

zatban fejezte ki tegnap aggodalmát a fehéroroszországi események miatt, amiért akadnak „olyan személyiségek és erők, akik és amelyek a demokrácia adta lehetőségeket felhasználva és kiforgatva hatalmi koncentrációra törekszenek". A külügyi szóvivő pedig lapunk kérdésére azt hangoztatta, hogy a tágabban vett térség országaiban fennálló demokratikus viszonyok megőrzése Magyarország számára is kimelt fontosságú.

Bővebb beszámolóink a 2. oldalon

Radikális változások a televíziónál

Peták István az átszervezésről, a pazarlásról

A magyar nép nemzeti tudata nem túl erős – ezt figyelembe kell venni a hazai készítésű és az importált televíziós műsorok arányainak megállapításakor – mondta el *Peták István*, a Magyar Televízió elnöke szerdán, az I. Kerületi Művelődési Házban a Lyukasóra a médiában címmel rendezett vitaesten, melyen részt vett *Alexa Károly*, az MTI frissen leváltott vezérigazgatója, *Lőcsei Gabriella*, a Magyar Nemzet kulturális rovatának vezetője, valamint *Gyurkovics Tibor* és *Hernádi Gyula* író. Peták István elmondta: a televízió költségvetési bevételeinek hetven százalékát ma a reklámbevételek teszik ki, ami a tévét elsősorban a multinacionális cégeknek szolgáltatja ki. Jelentős szerkezeti változásokra van szükség a Híradónál, illetve a Nap-kelténél, amely indokolatlanul bérel napi 250 ezer forintért közvetítőkocsit, miközben a Szabadság téren több stúdió áll kihasználatlanul. A hírműsorokat szerkesztő külsősök fizetése indokolatlanul magas, s gondot jelent a pénzzel túlságosan pazarlóan bánó korábbi vezetés által felhalmozott négymilliárd forintnyi tartozás törlesztése is. Az új struktúra kialakításában – mondta Peták – radikális lépések várhatóak.

Folytatása a 7. oldalon

„Mérges" kerületek

Új Magyarország-összeállítás

Itt a hordó, hol a hordó? – játék folyik a fővárosban. Budapesten több kerületben tárolnak Németországból hamis okmányokkal a fővárosba csempészett veszélyes hulladékot.

A Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium (KTM) hetek óta tud az ügyről, melynek pikantériája az, hogy a kerületek véletlenül vagy egyáltalán nem szereznek tudomást a területükön tárolt mérgező anyagokról. Ideje lenne, hogy a környezetvédelem azzá legyen, ami a neve, s ne a politikai egymásra mutogatás hadszíntere. A környezetvédelem nem eshet áldozatául semmiféle pártpolitikának. Az ország lakóinak joguk van tudni arról, hogy milyen vegyi aknák szomszédságában hajtják álomra fejüket.

A KTM tájékoztatása enyhén szólva hézagos, sem a lakosságot, sem az önkormányzatok vezetőit nem méltatják arra, hogy a birtokukba jutott információkat megosszák velük. Meglehetősen sajátos, ha egy polgármester a sajtóból értesül arról, hogy több száz tonna veszélyes hulladék szunnyad a kerület valamelyik raktárában. Jó lenne tudni, akár *Baja Ferenc* minisztertől, hány titkos méregraktár lappang országszerte.

Írásunk az 5. oldalon

Kitart a kormány

A lakossági fogyasztás jelentős csökkenését, a drámai mértékű jövedelemátcsoportosítást viszonylag nyugodtan tűrte a társadalom – állapította meg *Medgyessy Péter* pénzügyminiszter a Gazdaság '97 című, tegnap megtartott miniszterelnöki konferencián. Úgy értékelte, már az is fontos eredmény, hogy az utóbbi években alkalmazott keresetkorlátozás ellenére nem volt látványos gazdasági visszaesés. A pénzügyminiszter a továbbiakban sem ígért jelentős életszínvonal-javulást, sőt, a korábbi ígéretekkel ellentétben bejelentette, az infláció csak évente 5 százalékkal mérsékelhető, s csak az évezred végére csökkenhet 10 százalékra. Mindez összhangban áll *Horn Gyula* szavaival, aki biztosította a konferencia résztvevőit, a kormány következetesen folytatja stabilizációs – nyilvánvalóan a recesszió fenntartását jelentő – programját.

Cikkünk a 6. oldalon

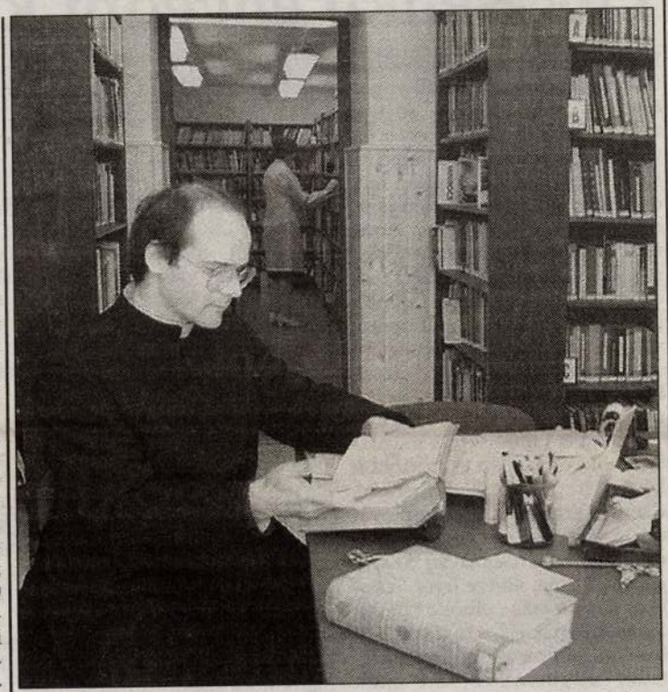

Mintegy fél évszádnyi kényszerszünet után ujra megnyilt Szombathelyen, a püspöki palotában a Szent Márton kölcsönkönyvtár, ahol az 1832 óta papi hagyatékokból összegyült könyvek közül válogathatnak az olvasók

FOTÓ: MTI/ CZIKA LÁSZLÓ

Thália-búcsúztató

Vezető politikusok, Kossuth-díjas írók, a rádió, az írott sajtó, a művészvilág személyiségei tüntettek jelenlétükkel a Thália Társaság búcsúelőadásán csütörtök este. A nőzőtéren ott ült többek között, *Für Lajos, Demeter Ervin, Herényi Károly*, az írók közül *Gyurkovics Tibor, Hernádi Gyula*. Az Egerek és emberek előadása után a színpadra hívott teljes társulatot hosszasan zúgó taps köszöntötte.

A főváros tavaszi, nagy vihart kavart, jogszerűtlen intézkedése, – melynek értelmében befogadó színházzá alakíttatták át a rekonstrukció előtt álló Thália épületét, s a társulatot egyévi, szűkre szabott támogatással sorsára hagyták – arra intette az értük aggódó közönséget, élén olyan neves személyiségekkel, mint *Beremányi Géza, Glatz Ferenc, Hubay Miklós, Jancsó Miklós, Kocsis Zoltán, Makovecz Imre, Mészöly Miklós, Nemeskürty István, Petrovics Emil, Rubovszky András, Sára Sándor, Seregi László, Vitányi Iván* és mások, hogy megalapítsák a Thália Társaság Baráti Körét.

Beszámolónk a 7.oldalon

Kedvező árak – kiváló minőség!

Elba irodaszerek • Selex másolók • C+P fémbútorok • Amcor klímák • faxok • írógépek • kellék • szerviz • tanácsadás

HORNIMPEX Holding Rt.

1085 Budapest, Üllői út 32. Telefon: 138-4444, 266-1501. Fax: 138-4463.

indított vizsgálat idejére.

A duma a parlament nemzetbiztonsági bizottságát vezető *Viktor Iljuhin javaslatára fordult Jelcinhez*, miután a bizottság vizsgálatot folytatott a Moszkovszkij Komszomolec című lapban egy hete megjelent információ ügyében. Az MTI híre szerint a lap közölte *Csubajsz* és az elnökválasztási stáb másik két tagja, *Viktor Iljusin volt elnöki főtanácsadó, illetve Szergej Kraszavcsenko* tanácsadó lehallgatott beszélgetését. Ebből kiderült, hogy Csubajsznak köze volt ahhoz, hogy a választási stáb két tagja, *Szergej Liszovszkij* és *Arkagyij Jesztafjev* a kormány épületéből június 19-én kivitt több mint félmillió dollárt. A duma javasolta, hogy vizsgálják meg: érintettek-e a politikusok az incidensben, illetve törvényes úton jutott-e a lap a terhelő adatokhoz.

Iljuhin a duma elé terjesztett jelentése szerint az újságban közölt Liszovszkijt és Jesztafjevet, de Csubajsz közbelépett, és a titkosszolgálat provokációra hivatkozva elérte, hogy Jelcin leváltotta Korzsakovot és embereit. Csubajsz, akit az ügyészség tanúként kíván kihallgatni az ügyben, pénteken találkozott Jelcin elnökkel. A „moszkvai Watergate-botránynak" is nevezett ügy megfigyelők szerint a parlamenti ellenzék által támadott Csubajsz lejáratását és leváltását célozhatja.

❋

Borisz Jelcin orosz elnök tegnap reggel elhagyta a Központi Klinikát, ahol november 5-i szívműtéte után kezelték. Az elnök átköltözött a Moszkva melletti barvihai elnöki rezidencia mellett lévő szanatóriumba, ahol folytatják utókezelését. Értesülések szerint két-három hét szanatóriumi lábadozás után még az újév előtt visszatér az elnök a Kremlbe.

● A belga hatóságok kiengedték börtönéből Ahmed Zauit, az algériai GIA terrorszervezet európai szárnyának vezetőjét, akit már több mint egy éve tényleges jogalap nélkül tartottak fogva. Az iszlám szélsőségesek közé sorolt férfi mindazonáltal egyelőre házi őrizetben marad, amíg a hatóságok nem találnak olyan országot, amely hajlandó befogadni őt. Egyelőre azonban csupán Algéria jelezte ilyen szándékát, ami viszont számos elemző szerint egyenlő lenne Zauit halálos ítéletével.

...kisebbik ereje, a Lengyel Parasztpárt (PSL).

A tanácskozás folyamán sor kerül a PSL új vezetőinek megválasztására, valamint a párt helyzetértékelésének és a következő évekre szóló programjának elfogadására.

A kongresszus előtt a párt több száz képviselője szentmi-

...velét is felolvassák majd a pártelnökök. *...szewski* püspök szentbeszédében leszögezte: „A parasztpárt a legnagyobb és legerősebb párt az országban. Egy ilyen erőnek nem kell más árnyékába bújni, s más érdekeit szolgálni, hiszen Lengyelország jövője nem másokon, hanem a lengyel parasztokon múlik." (MTI)

...legyzokolly vbol

● Tegnap kiszabadult a csecsenek fogságából az a két ... katona, akiket a hét közepén ejtettek túszul Groznij repülőtere mellett. A kemerovói különleges rendőri egységek (OMON) két tagját három csecsen harcosra cserélték ki, akiket egy hónapja tartóztattak le az orosz hatóságok. Kiszabadult négy másik orosz katona is. Egy közvélemény-kutatás adatai szerint egyébként Oroszországban növekszik azoknak a száma, akik helyeselnék, ha Csecsenföld kiválna Oroszországból.

Elvonulóban a fehérorosz vihar

A tegnap hajnali minszki egyezségnek köszönhetően elvonulni látszanak a legharagosabb viharfellegek Fehéroroszország politikai égboltjáról, s remélhetően nem következik be végzetes összetűzés a szemben álló hatalmi felek között. Elégedetten azonban alighanem senki sem dőlhet hátra a karosszékében, hiszen *Lukasenko* elnök és a parlament hiába szívták most el a békepipát, a háttérben feszülő ellentétek fennmaradnak, s az államfő eddigi tevékenységét ismerve nem lenne meglepetés, ha hamarosan újból kiásnák a csatabárdot a fehérorosz fővárosban. Kivéve, ha mostantól kezdve a Kreml jobban rajta tartja a szemét Alekszandr Lukasenkón, s idejekorán elejét veszi a fehérorosz politikai szélsőségeknek.

Oroszországnak ugyanis elsőrangú érdekei fűződnek a Moszkva-Minszk-tengely fennmaradásához, s a jelenlegi fehérorosz államfő diktátori hajlamai kényelmetlenné váltak már *Jelcinék* számára. Ezért is lépett fel már Moszkva igen nagy vehemenciával közvetítőként a minszki viszályban. Orosz részről nemcsak azt látták jól – amint arra egyébként egy Minszkben állomásozó nyugati diplomata is utalt a minap –, hogy Lukasenko vajmi keveset hallgat a Nyugat szavára, de azt is, hogy az előzőekből is következően, adott esetben igenis odafigyel Moszkvára. Persze más megoldás nem is nagyon kínálkozik a minszki minidiktátor számára, hiszen a nagy integrátor országa gyakorlatilag teljesen a tekintélyes keleti szomszédra (testvérre) van utalva. Az orosz szállítások és piac, a közös pénzügyi rendszer nélkül Lukasenko elnök voluntarista-populista vonásokat mutató politikája gyorsan összeomlana. Az elnök régi nagy álma ugyanis, hogy a nem kifejezetten demokratikus kínai modellt követné majd Fehéroroszország is, térségünkben aligha kivitelezhető. Illetve csak erőszakkal, ám ez – mint a legutóbbi napok-hetek eseményei is tanusították – ellenállásba ütközik.

Oroszországot persze feltételezhetően nem csupán humanitárius megfontolások vezérelték a minszki misszióban, hanem az a megfontolás is, hogy a NATO keleti kivővítése esetén Fehéroroszország „frontország" lesz, határos a bizonyára új NATO-tag Lengyelországgal. E vonatkozásban pedig a Kreml számára egyáltalán nem mindegy, hogy mennyire lesz kezelhető szövetségese Minszk, s hogy adott esetben előretolt helyőrséggé válhatna-e a nyugati szomszéd, amely a Varsói Szerződés éveiben szinte állig felfegyverzett köztársaság volt.

Daróczi László

Csernomirgyin közvetített Minszkben

Lukasenko engedni kényszerült

Minszkben sikerrel járt a *Viktor Csernomirgyin* kormányfő vezette orosz „békedesszant" és tegnap hajnalban kompromisszumos megállapodás született a fehérorosz belpolitikai válság rendezésére. Az egyezség lényege, hogy megtartják ugyan az elnök által kezdeményezett hét végi népszavazást az alkotmány módosításáról, de az csupán ajánlás jellegű. Cserébe a parlament visszavonja a bizalmatlansági indítványt *Alekszandr Lukasenko* ellen – jelentette az orosz média nyomán az MTI.

Az orosz küldöttség a miniszterelnökkel az élén csütörtökön késő este érkezett Minszkbe. Csernomirgyin Lukasenkóval ült le tárgyalni, az orosz parlament vezetői, *Gennagyij Szelezenyov*, a duma, illetve *Jegor Sztrojev*, a felsőház elnöke pedig *Szemjon Sareckijjel*, a minszki legfelsőbb tanács vezetőjével folytatott megbeszélést zárt ajtók mögött. A kétórás egyéni találkozók után reggelig tartó együttes ülés következett, amelyen részt vett *Valerij Tyihinya*, az alkotmánybíróság elnöke is.

Fehéroroszország utolsó atomrakétáját is visszaadta Oroszországnak – közölte *Vlagyimir Zametalin* elnöki tanácsadó tegnap Minszkben. Szavai mindjárt azután hangzottak el, hogy Lukasenko és ellenfelei megállapodtak a belpolitikai válság megoldásáról. Arra a kérdésre, hogy a rakéták eltávolítása összefügg-e az elnöki hatalomról szóló referendummal, a tanácsadó azt felelte, hogy „végül is minden összehozható a referendummal".

A tárgyalások eredményeként a politikai helyzetről és az alkotmányos reformról aláírt egyezmény értelmében az eredeti tervek szerint holnap megtartják a népszavazást a Lukasenko elnök által kezdeményezett alkotmánymódosításról, de az ajánlás jellegű csak. Az alkotmány átdolgozását az elnök, illetve a parlament 50-50 képviselőjéből álló alkotmányozógyűlésre bízzák, amelyet 20 napon belül összehívnak. A Lukasenko által vezetett testület azt az alkotmánytervezetet veszi alapul, amelyet a voksolók többsége támogat majd.

Az aláírás után mind Lukasenko, mind Sareckij hangsúlyozta, hogy főként Oroszországnak köszönhető a kompromisszum. Csernomirgyin pedig arról beszélt, hogy rég volt ilyen nehéz tárgyalása.

❋

A tágabban vett térség országaiban fennálló demokratikus viszonyok megőrzése Magyarország számára is kiemelt fontosságú – ismertette a fehérorosz fejleményekkel kapcsolatos hazai vélekedést *Szentiványi Gábor* külügyi szóvivő, hangsúlyozva: a hatalmi ágak együttműködésében is érdekeltek vagyunk. Mint a nemzetközi közösség tagja, a térség más országaihoz hasonlóan figyelemmel kísérjük e folyamatot – jelentette ki a szóvivő. Szentiványi kiemelte: mint az Európa Tanács legelsőként csatlakozott kelet-európai tagállama, a demokratizálódás kiterjesztése – és nem szűkülése – az általunk is kívánatosnak tartott politikai irányvonal. A szóvivőtől azt is megtudtuk, hogy var... sói, kijevi és (a balti államok k... viseletét is ellátó) helsi... missziónk az átlagosnál ... gyobb figyelmet fordítan... időszakban a minszki be... kai csatározásokra.

Jelcin orosz elnök szóvivője a megállapodás kapcsán azt hangsúlyozta, hogy Moszkva Fehéroroszország belügyeibe való beavatkozás nélkül jelentősen hozzájárult a politikai válság megoldásához, és tanúságát adta a két ország integrációs működőképességének. Dariusz Rosati lengyel külügyminiszter ugyanakkor kijelentette: Lukasenko elnök egyértelműen megsérti az alkotmányos elveket, és Varsó szeretné megakadályozni, hogy a szomszédos országban antidemokratikus folyamatok bontakozzanak ki. Aleksander Kwasniewski köztársasági elnök az ukrán és a litván államfővel már korábban közös nyilatkozatban fejtette ki aggodalmát a fehéroroszországi fejlemények miatt.

Makovecz Imre

FŐVÁROSI MOZIMŰSOR

november 21–27-ig

A hét filmbemutatói:
HA ÖLNI KELL (A Time To Kill) Színes, feliratos amerikai film** ÁTRIUM, CORVIN, DUNA, FLÓRIÁN, HOLLYWOOD MULTIPLEX, HORIZONT, HUNYADI, OLIMPIA, SPORT, PUSKIN
SENKI BOLONDJA (Nobody's Fool) Színes, feliratos amerikai film* HOLLYWOOD MULTIPLEX, VÖRÖSMARTY
VÁRATLAN HALÁL Színes és fekete-fehér magyar film** MŰVÉSZ

A BUDAPEST FILM INFORMÁCIÓS SZOLGÁLATA ÚJ HELYRE KÖLTÖZÖTT: CORVIN BUDAPEST FILMPALOTA (VIII., Corvin köz 1.) Információ telefonszáma: 303-1500 Naponta reggel 10 órától este 8 óráig! Felvilágosítás filmekről, mozisműsorról személyesen vagy telefonon!

ALKOTÁS: A függetlenség napja (mb. am.)* 21–22-ig és 25–27-ig 11, f2. Beethoven 2 (mb. am.) 23–24-ig 10, 12, 2. Spinédzserek (mb. am.)* 4. A csodabogár (am.) 6, 8, 10.
ALKOTMÁNY: A csodabogár (am.) 4, 6, 8.
APOLLÓ: Bölcsek kövére (mb. am.) 11, 1, 3, 5, 7, 9. (2. h. prol.)
ÁTRIUM: HA ÖLNI KELL (am.)** h12, f3, n6, 8. 22–23-ig éjjel h11 is. Dolby stereo.
BARTÓK: Bölcsek kövére (mb. am.) 10, 12, 2, 4, 6, 8. 22–23-ig éjjel 10 is. (2. h. prol.) Délelőtti előadások helyára: 250 Ft, a délutáni és éjszakai előadásoké: 330 Ft!
BÁSTYA: A függetlenség napja (mb. am.)* 10, f1, 3, f6, 8. (5. h. prol.) Lege super stereo Bölcsek Kövére (mb. am.) éjjel f11. 22–23-ig éjjel 12 is. (2. h. prol.) Lege super stereo. Délelőtti előadások helyára: 250 Ft, a délutáni és éjszakai előadásoké: 350 Ft!
[...] Négy szoba (mb. am.)** [...] dabogár (am.) f6, n9. *Radványi Géza terem:* (Dolby stereo hang) Twister (am.)* n2, n7. A három testőr Afrikában (magyar) 21-én és 24–27-ig h11, 4, 9, éjjel f11. 22–23-ig 11, 4 éjjel f11. Trainspotting (angol)** 22–23-ig este h9.
CINEPLEX ODEON (Pólus Center): XV., Szentmihályi út 131. 1. *terem:* Twister (am.)* 5, n8. 2. *terem:* Striptease (am.)* 5, n8. 3. *terem:* Madárfészek (am.)* 5, n8. Bevezető jegyár: 200 Ft!
DUNA: Twister (am.)* 21–23-ig és 25–27-ig de. f11. Dolby stereo. Flipper (mb. am.) 24-én de. 11. Dolby stereo. Egységes helyár: 100 Ft! HA ÖLNI KELL (am.)** 1, f4, n7, 9. Dolby stereo.
FLÓRIÁN: A függetlenség napja (mb. am.)* n6, 8. 23–24-ig f3 is. Lege stereo. HA ÖLNI KELL (am.)** 22–24-ig éjjel 11. Lege stereo. Majomparádé (mb. am.) 23–24-ig de. 11, 1. Lege stereo.
3 DIMENZIÓS MOZI (volt GORKIJ): Tengeri álom (mb. am., térhatású háromdimenziós természetfilm) 4, 5, 6, 7. 23–24-ig 10, 11, 2, 3 is. Andy Warhol bemutatja: Frankenstein (mb. am., háromdimenziós film)*** 8, 10. 22–23-ig éjjel 12 is.
HOLLYWOOD MULTIPLEX (Duna Plaza): (telefonszám: 465-1165). Bölcsek kövére (mb. am.) n11, f1, h3, 5, n8, este f10. Dolby stereo. A csodabogár (am.) f11, n2, h4, f7, este n10. Dolby stereo. A függetlenség napja (am. magyar felirattal!)* 10, 1, 4, 7, éjjel 10. Dolby stereo. A függetlenség napja (mb. am)* n12, n3, n6, n9. Dolby stereo. HA ÖLNI KELL (am.)** f1, n4, 6, h9. Dolby stereo. Hetedik (am.)*** 10, h1, f4, n7, 9. [...]
LUX: Flipper (mb. am.) 23–24-ig 1. Majomparádé (mb. am.) 23–24-ig f3. A függetlenség napja (mb. am.)* 4, f7, 9.
METRÓ: Bölcsek kövére (mb. am.) 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10. 22–23-ig éjjel 12 is. Lege st. *Kamaraterem:* A hetedik testvér (magy.–német–am. rajzf.) 23–24-ig 11, 1. „Ketten egy jeggyel!" Hárman párban (am.) 21–25-ig és 27-én 3, 5, 9. 26-án 5, 9. A három testőr Afrikában (magy.) 7.
OLIMPIA: HA ÖLNI KELL (am.)** 4, h7, f10. Dolby stereo.
SPORT: HA ÖLNI KELL (am.)** f5, n8, 10. Dolby stereo.
PUSKIN: HA ÖLNI KELL (am.)** f11, 1, f4, n7, 9. *Kamaraterem:* Ments meg, uram! (am.)* f12, f3, 5, f9.
SOTE: Párizsi randevúk (fr.) 23-án f10. A függetlenség napja (am.)* 23-án éjjel f12.
UGOCSA: A függetlenség napja (mb. am.)* 3, f6, 8. 22–23-ig éjjel f11 is. Dolby stereo. Toy story (mb. am.) 23–24-ig de. 10. Dolby stereo. Egységes helyár: 80 Ft! Flipper (mb. am.) 23–24-ig 12. Dolby stereo. A hetedik testvér (magy.–német–am. rajzf.) 23–24-ig f2.
URÁNIA: Bölcsek kövére (mb. am.)* 10, 12, 2, 4, 6, 8. 22–23-ig éjjel h10 is (2. h. prol.). Dolby stereo.

ART MOZIHÁLÓZAT
BEM: Babe (mb. am.) 23–24-ig de. 10. Toy story (mb. am.) 23–24-ig 12. Flipper (mb. am.) 23–24-ig 2. Majomparádé (mb. am.) 4. Még zöldebb a szomszéd nője (am.)* 21-én 6. Jane Eyre (ang.) 22–24-ig 6. Skarlát betű (am.)** 25–26-ig 6. Pret-a-porter – Divatdiktátorok (am.) 27-én 6. Mi- [...] és a szeretője (mb. fr.–ang.)** 27-én 8. János vitéz (magy. rajzf.) 23–24-ig de. 10. *Kamaraterem:* A láthatatlan archivátorok „Napszemüveg és szponzor nélkül" 23-án 6.
CIRKO-GEJZÍR: Néha a csajok is úgy vannak vele (am., G. van Sant)* 21-én 7. Almodóvar: Kika (P. Almodóvar)** 21-én 9. Lövések a Broadwayn (am., W. Allen)* 22-én 5. Tehenek (J. Medem) 22-én 7. A gyűlölet (fr., M. Kassovitz)** 22-én 9. Hugó, a víziló (magy.–fr. rajzf.) 23-án 5. Meztelen ebéd (D. Cronenberg)** 23-án 7. Cyrano de Bergerac (mb. fr., J. P. Rappeneau) 23-án 9. Vuk (magy. rajzf.) 24-én 5. Síró játék – The crying game (ang.)*** Kísérőfilm: Szél: (Iványi M.) 24-én 7. Véletlen (K. Kieslowski) Kísérőfilm: Szél (Iványi M.) 24-én 9. Tükör (A. Tarkovszkij) 25-én 5. Etűdök gépzongorára (Ny. Mihalkov) 25-én 7. Oblomov néhány napja (Ny. Mihalkov) 25-én 9. Iván gyermekkora (A. Tarkovszkij) 26-án 5. Rablóhal (F. F. Coppola)* 26-án 7. Mezítelenül (M. Leigh)*** 26-án 9. Solaris I–II. (A. Tarkovszkij) 27-én 6. Latcho Drom (T. Gatliff) 27-én 9. Gejzír Galéria: Nádas Alexandra „Nők az üveg mögött" kiállítás és megnyitó: 21-én 6.
EURÓPA: A rettenthetetlen (am.) n2. Drágám, add az életed! (mb. am.) n5. Majd' megdöglik érte (am.)* h6. 22–23-ig este f10 is. Az angol, aki dombra ment fel és hegyről jött le (ang.) h8. *Kamaraterem:* Twister (am.)* 21–23-ig h12. Mission: Impossible (mb. am.)* 24–27-ig h12. Spinédzserek (mb. am.)* 21–23-ig h2. Showgirls (am.)*** 24–27-ig h2. 12 majom [...] Odüsszeusz tekintete (T. Angelopoulos) este h9. *Bódy terem:* VÁRATLAN HALÁL (magyar)** h4, h6, h8, éjjel 10. *Bunuel terem:* Trainspotting (ang.)** 3.05, 4.35, 6.11, h8, h10. *Huszárik terem:* Teljes napfogyatkozás (A. Holland)** 21-én 3.20. A Pont-Neuf szerelmesei (fr.)* 22-én 3.21. Ivan Csonkin közlegény élete és csodálatos kalandjai (J. Menzel) 23-án 3.20. Eső előtt (ang.–macedón)* 24-én 3.20. A kertben (szlovák) 25-én 3.20, este n10. A gyűlölet (fr.)** 26-án 3.20. Itt van Eldorádó (kanadai)** 27-én 3.20. A riksás fiú (vietnami)*** 21-én 5. 25-én 5.10. Flört (H. Hartley)* 22-én 5.20. Haggyállógva Vászka (Gothár P.) 23-án 5.10. Csungking expressz (hongk.)* 24-én 5.10. Bukott angyalkák (hongk.)* 26-án 5. Orlando (S. Potter)** 27-én 5. Bolse vita (Fekete I.)* 21–24-ig és 26–27-ig 7.05. 25-én n8. Salo, avagy Sodoma 120 napja (Pasolini)*** 21-én és 27-én 9. Arizonai álmodozók (E. Kusturica)* 22-én 9. Underground (E. Kusturica)* 23–24-ig 9. Priscilla, a sivatag királynőjének kalandjai (ausztrál)* 26-án 9. A Salo és az éjszaki előadások kivételével minden előadásra 50%-os ifjúságibérlet-kedvezmény. Az ifjúsági bérlet megvásárolható a mozi pénztáránál, ára: 200 Ft.
ÖRÖKMOZGÓ: Bűn és bűnhődés (am., J. von Sternberg) 21-én f5. És kialszik a fény (német, F. Bernhardt) – Az őrnagy gyermekei (ném.) 21-én f7. Roy Bean bíró élete és kora (am., J. Huston) 21-én f9. Ember a láthatáron (am., W. Wyler) 22-én f5. A mallorcai ember (svéd, Bo Widerberg) 22-én f7. Buth Cassidy [...]
SZINDBÁD: *Latinovits terem:* Beáta és az ördög (magy.) 21-én 4. Toprini nász (magyar) 22–23-ig 4. A hölgy kissé bogaras (magyar) 24-én 4. Jómadár (magyar) 26–27-ig 4. Párizsi randevúk (fr., E. Rohmehr) 6, 8. *Dajka terem:* Muriel esküvője (ausztrál) 21-én 5. Méregzsák (ír)* 22-én 5. Világok arca: Baraka (am.) 23–24 5. A hölgy kissé bogaras (magyar) 25-én 4. György király (ang.)** 26-án 5. Bronxi mese (am.)* 27-én 5. A vád (magy., angol felirattal!) 7. Angyalok és rovarok (ang.)*** 21–23-ig f9. A tél meséje (fr.) 24-én f9. Las Vegas, végállomás (am.)*** 25–27-ig f9. A galérián „Felhőjáték" Gátszegi Maggie selyem- és olajképeinek kiállítása.
TABÁN: Legényanya (Garas D.) 21-én f7. Párhuzamos életművek sorozat: Fotográfia (Zolnay P.) 21-én 8. Csapnivaló (am., T. Dicillo) 22-én 6. Igaz történetek férfiakról és nőkről (ném., R. Van Ackeren)* 22-én f9. Tündér Lala (Katkics I.) 23-án n4. Világok arca: Baraka (am.) 23-án h5. Angyalok és rovarok (ang., P. Haas)** 23-án f7. Végzet (mb. fr.–ang., L. Malle)** 23-án f9. Süsü, a sárkány (magy. bábf.) 24-én h4. Zongoralecke (új-zélandi, J. Campion)* 24-én h6. Ponyvaregény – Pulp Fiction (am., Q. Tarantino)*** 24-én 8. Sátántangó (Tarr B.) 25-én f4. Nikita (mb. fr., L. Besson)** 26-án 6. Születtett gyilkosok (am., O. Stone)*** 26-án 8. Eldorádó (Bereményi G.) 27-én 6. Leon, a profi (mb. fr., L. Besson)** 27-én 8. Szombaton és vasárnap az első előadás gyerekeknek féláron! Az előtérben mozitörténeti fotókiállítás II. rész (1948–1995)
TOLDI: A festőnő szerelmei – Carrington (ang.–fr.)*** 22–27-ig f5. Karambol – Crash (am.)*** 21-én f6. 22–27-ig h7, h9. 1996. évi budapesti Japán Filmfesztivál: AZ ISMERETLEN JAPÁN XI. 21–XXI. 4. Kitano Takeshi [...]

[...] képes, ismertető jellegű kiadvány, amelynek fordítására és megjelentetésére – valószínűleg azért, mert én vagyok a Magyarországi Dél-Afrika Egyesület elnöke – mi kaptunk megbízást a dél-afrikai nagykövetségtől.

– Hogyan alakult később a kiadó arculata, és melyek a legfontosabb célkitűzéseik?

– Elsősorban irodalom- és művelődéstörténeti, történelmi, vallástörténeti műveket megjelentető tudományos kiadó vagyunk, s a tisztes polgári gondolkodásmód és a politikai semlegesség jegyében szeretnénk [...] sen adnánk ki könyvet a liberalizmus kialakulásáról is. A könyvek mellett folyóiratokat is kiadunk: három esztendeje nálunk jelenik meg a Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsészkarának folyóirata, a Studia Nova, átvettük a Kőrösi Csoma Társaság Keletkutatás folyóiratát, szeretnénk egy afrikai és egy magyar őstörténeti kutatásokat nyomon követő és egy összehasonlító vallástudományi folyóiratot is indítani.

– Szépirodalmat egyáltalán nem adnak ki?

– De igen. Nemrég indítottuk [...] irodalomtörténeti és szociológiai munkákat is kiadunk, itt jelenik meg *Beke György* – Romániában egykoron betiltott – hatkötetes szociográfiai sorozata, a Barangolások Erdélyben is, *Korniss Péter* csodálatos felvételeivel.

– Elkészült a kiadó legnagyobb vállalkozása, a Makovecz Imre-album. Hogyan kezdődtek, s jelenleg hogy állnak a munkálatok?

– Négy évvel ezelőtt találkoztam *Makovecz Imrével*, aki elpanaszolta, hogy már hosszú évek óta készül róla egy összefoglaló monográfia, de valahogy sosem [...] millió forintot, ami több, mint az eddigi összes kiadványunk költsége.

A három év alatt elkészült Makovecz Imre műhelye természetesen elsősorban építészeti könyv, s – bár Makovecz jelentős közéleti szerepet is vállalt – a politika nem kap helyet a kötetben.

Az albummal egyébként útnak indítjuk Új Építészet sorozatunkat is, amelyben a későbbiekben *Finta Józsefet*, *Csete Györgyöt* és *Virág Csabát* és másokat, valamint műhelyeiket, követőiket szeretnénk bemutatni.

Sorsfordítók

Csehov, *Csáth Géza*, hogy csak a legismertebbeket említsük. Igen, orvos írókról esik szó, akik „foglalkozási ártalom" gyanánt is a lélek legmélyére ásnak. Nem csoda, hisz kéznyújtásnyira élnek a sorsnak kiszolgáltatottak sokaságától. Nemegyszer sorsfordítók, akik a végzet kezét fogják le, mielőtt még lecsapna. Kiismerné hát jobban a lélek zegzugait náluknál, akiknek nap mint nap tárulkoznak ki a betegek?

A Littera Nova Kiadó jóvoltából Sorsfordítók címmel 23 orvos legszebb történetei jelentek meg egybefűzve. Tragikus történetek éppúgy fölsejlenek a könyv oldalain, mint az orvosi gyakorlatba ágyazott anekdoták. Hitelesek és megrendítőek. Még higgadt leírásaikban is fölkavaróak. A kiadvány anyagát azok az elbeszélések, önvallomások teszik ki, melyeket a Littera Nova által 1995 júniusában hirdetett, az Orvosi Hetilapban közzétett pályázatra beérkezett 126 írásból kiszemeltek. A felhívás szerint az orvosi pálya legizgalmasabb [...]k a pályázóktól. Drámai élmény- [...]

Antall-sorozat és Makovecz-album – A Magyar Műveltség 1100 éve

Az Egyetemi Kiadó a polgári gondolkodásért

A Mundus Press Egyetemi Könyvkiadót az 1635-től 1949-ig, az egykori királyi egyetemen működő első magyar egyetemi kiadói műhely jogutódjaként indította újra négy egyetem és néhány magánszemély, 1990-ben. A nagy múltú kiadó jelenleg valóságos föld alatti labirintusban, az ELTE Természettudományi Kar Ludovika téri épületének pincéjében működik, s a napokban rukkolt ki eddigi legnagyobb vállalkozásával, egy Makovecz Imrét bemutató monográfiával. A kiadóról, s az albumról Biernaczky Szilárd igazgatóval beszélgetünk.

Hogyan jutott eszükbe a nagy múltú kiadó újraindítása?

– Már a rendszerváltozás előtt néhány évvel felmerült egy egyetemi kiadó létrehozásának ötlete, de pénzügyi alapok híján, akkor nem valósulhatott meg a terv. Hat évvel ezelőtt aztán négy intézmény – a pécsi Janus Pannonius Tudományegyetem, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem, a Budapesti Közgazdasági Egyetem, és az Eötvös Lóránd Tudományegyetem –, valamint néhány magánszemély megalapította a kiadót. A magánszemélyek közül mára csak hárman maradtunk, én lettem a többségi tulajdonos, az egyetemek részesedése pedig hét-hét százalék. Egyébként számukra ez elsősorban nem is anyagi kérdés, nekik az a fontos, hogy magas színvonalú kiadványok jelenjenek meg.

– Ebben az időszakban rengeteg új kiadó jelent meg a piacon. Hogyan sikerült a felszínen maradni?

– Az első négy esztendő a vergődés időszaka volt. Eleinte főként idegen nyelvű tudományos könyveket szerettünk volna megjelentetni, aztán – miután rájöttünk, kiadványok költségei túlságosan nagyok, elvetettük az elképzelést. Az első kötetünk végül is egy Dél-Afrikáról szóló működni. Ezt nem arisztokratikus magasságokban kell keresni, ugyanis az ország lakóinak zöme – a benzinkutas, a kiskereskedő és a taxisofőr – polgár, csak mindenkinek oda kellene figyelnie arra, hogy ne csupán az árját csomagolja be szépen, de a gondolatait is megfelelőképpen tálalja, s azt tekintse a legfőbb célnak, hogy feladatát a legmagasabb szinten megvalósítsa. Nem kell nekünk Európába menni, itt is Európa van, csak Mátyás király óta nem sikerült az igazán széles körű polgárságot megteremteni. Ennek szellemében adtuk ki az Ismeretlen *Antall József* című emlékezésgyűjteményt, s fontolgatjuk, egy Antall József műveit gondozó társaság létrehozását, valamint egy – egykori miniszterelnökünk kiadatlan műveiből, leveleiből, tervezeteiből, interjúiból, felszólalásaiból összeállított – több nyelvű – évkönyvsorozat indítását is. Terveink között szerepel egy Adenauer-válogatás és egy Chirac-tanulmány kiadása is. A több száz kötetre tervezett Magyar Műveltség 1100 éve sorozatunk első három tagja rövidesen napvilágot lát, *Schweitzer József* professzor Zsidó kultúra Magyarországon című kötete már készülőben van, tervezzük egy Unitárius lexikont és szíve-

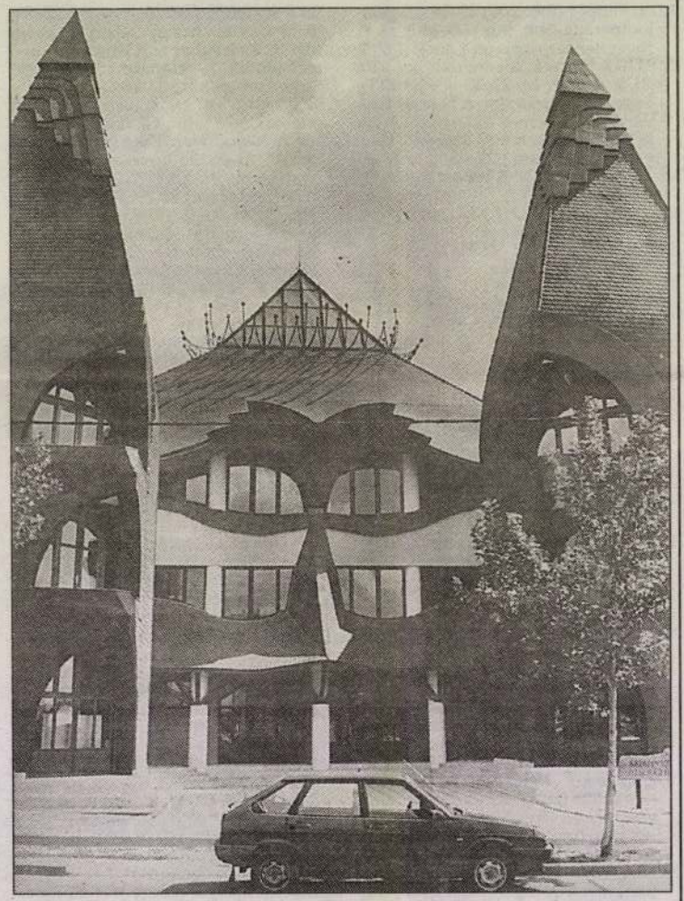

A Makovecz Imre tervei alapján készült sárospataki Árpád Vezér Gimnázium

FOTÓ: TALUM ATTILA

el, Új Irodalom sorozatunkat, amelynek első kötete, *Gyurkovics Tibor* Láb Uru Keng – Keng Uru Bál című különleges verseskönyve már megjelent, s hamarosan megjelenik *Szalay Károly* Pompei utolsó napjairól szóló történelmi dokumentumregénye is. Mivel az Új Irodalomban akar megszületni. Felvettük a kapcsolatot a szerzővel, de – mivel az anyagiakban sajnos nem tudtunk megegyezni – úgy határoztunk, hogy Makovecz egyik tanítványát, *Gerle Jánost* kérjük fel a könyv megírására, mi pedig nekiláttunk összegyűjteni a könyv kiadásához szükséges 16

ŐSZI OLVASÓSAROK

Négy évtized

„Vajon azok a túltengő bürokráciájú nemzetközi szervezetek, amelyek az egykori vasfüggöny mögé vetett népek sorsáról nyilatkoznak és döntenek, mennyire tekinthetők az általunk ismert és valaha rajongásig szeretett Európai szellem letéteményesének? Őriznek-e ennek hivatástudatából egy szikrányit is?" *Hubay Miklós* monstruózus naplójában olvashatók ezek a kérdések. A gyűjtemény mintegy 40 évet ölel át. Végigkíséri Hubay drámaírói pályáját, firenzei tanárkodását és a figyelő férfi mindennapjait, mára irodalomtörténeti jelentőségűvé vált eseményeket ismertetve közben. A jegyzetlapokon legendás írók elevenednek meg. Legtöbbször a szintén naplót vezető, kétszeres némaságra ítélt *Márai Sándorral* találkozhatunk, de szívszorító gyöngyszem az *Amerigo Tot*-emlékezés is. Hubay írásai pontosak, s töredékességük ellenére is remekművek, tonnás gondolatokat gyúr össze pillekönnyű fájdalmakkal, s lesz az egész fontos és közérdekű. Tűnődik, töpreng a világ dolgain, jobbítani, gyógyítani akar. A Végtelen napjaim párbeszéd istennel és az utókorral.

Miben is különbözik Hubay naplója *Illyés Gyula, Füst Milán, Nagy László*, vagy *Fodor András* naplójától? Hubay elolvasta írótársait, s mintegy „beépíti" azokat sajátjába. Keltezések nélkül komponálja egybe a részeket, hogy izgalmas egész kerekedjék ki belőlük. Magát keresi és a mindenséget találja meg. Mindenről tudni akar, hogy mi is mindenről tudjunk, ellentmondásos vallomásaiból a lehető legjobbat fogalmazzuk meg magunknak.

(fenyvesi)

Hubay Miklós: Végtelen napjaim, Ferenczy Kiadó, 528 oldal, 980 Ft.

A regény regénye

Valószínűleg sokak örömére megjelent az Európa Kiadó Kundera-sorozatának legújabb kötete, az Elárult testamentumok. A cseh származású, mostanában Franciaországban élő és alkotó *Milan Kundera* persze nemcsak hazánkban népszerű, hiszen nevét együtt említik *Gabriel Garcia Marquezével* és *Umberto Ecoéval*, a ma élő legnagyobb írók között.

Az Elárult testamentumok már csak formájában őriz valamit a regényből (kilenc fejezet, regénybe illő címekkel), valójában azonban irodalmi esszé, illetve tanulmánykötet, a világirodalom és a zeneművészet neves képviselői, de elsősorban maga a regény, a regényírás főszereplésével. A mű – többek között – rávilágít a humor fontosságára, az ismétlések szükségességére, az irodalom és a zene kapcsolatára (Kundera eredetileg zeneszerzőnek készült), a fordító felelősségére, s mindeközben kedvet csinál az igazi regények értő olvasásához.

Milan Kundera: Elárult testamentumok, Európa Kiadó, 258 oldal, 650 Ft.

szóvivője.

BORISZ JELCIN orosz elnököt Moszkva melletti rezidenciáján kezelik megfázása miatt, és nem tervezik kórházba szállítását. Ezt az elnök sajtószolgálatának illetékese közölte kedden.

II. JÁNOS PÁL PÁPA 1998 januárjának második felében Kubába látogat – közölte a római katolikus egyházfő személyes megbízottja, Camillo Ruini bíboros a szigetországban tett négynapos látogatásának végén.

ION ILIESCU volt román államfő is csatlakozott azokhoz, akik bírálják a kolozsvári magyar főkonzulátus újbóli megnyitására vonatkozó ígéretet. Iliescu a Pro FM rádiónak nyilatkozva kifejtette: Severin külügyminiszter beleegyezése a főkonzulátus megnyitásába „érthetetlen engedmény", amely a román diplomácia „gyengeségét" tükrözi.

A JUGOSZLÁV embargót megsértve, 1993 októberétől 1995 márciusáig a temesvári Solventul vegyiüzem 1800 vagonnyi üzemanyagot szivattyúzott át azon a vezetéken, amely szerbiai testvérüzemével köti össze - ismerték el egy pénzügyminisztériumi jegyzőkönyvben a vállalat vezetői. Az Erdélyi Napló című nagyváradi hetilap keddi keltezésű legfrissebb számában, korábbi sajtóinformációk nyomán, a helyszínen végzett vizsgálatot.

Egyebek mellett ez vált világossá azon a keddi találkozón, amelyet a hagyományoknak megfelelően a soros elnökséget adó ország, és az EU kormányának tagjai tartottak, ezúttal Hágában. Wim *Kok* holland kormányfő és Jacques *Santer* európai bizottsági elnök ugyanakkor a találkozót követő sajtóértekezleten azt is értésre adta, hogy az EU kormányközi konferenciáján tárgyalt intézményi reformok nagyobbik hányadának befejezése két szervezet szélesítésének időzítésében. A miniszter hozzátette: ez nem jelenti azt, hogy a két szervezet egy időben és ugyanazon országkörben kezdené meg a tárgyalásokat a belépésre jelöltekkel. A holland miniszterelnök a sajtóértekezlen megerősítette, hogy *február 4-én Hágában találkozik az orosz elnökkel*. Kok szerint Jelcinnel az EU és Moszkva szorosabb együttműködésének lehetőségét vitatják majd meg.

Zsidó szervezetek tőkekivonással fenyegetnek

Svájc nem kér bocsánatot

HÍRÖSSZEFOGLALÓ

Alapjaiban megrendíthetné Svájc gazdasági életét, ha beváltanák azt a fenyegetést, amelyet egy izraeli szervezet fogalmazott meg: ha nem kapnak pontos választ a berni vezetéstől az elhallgatott zsidó vagyonról, akkor négy héten belül kivonják tőkéjüket az alpesi ország bankjaiból. Avraham *Burg*, a Zsidó Ügynökség elnöke azt is követelte, hogy Jean-Pascal *Delamuraz* svájci gazdasági miniszter kövesse meg őket, amiért zsarolásnak nevezte a zsidó szervezetek második világháborús vagyonigényét.

A hír mintha megrengette volna Bernt, mert a svájci kormány kedden közölte, *haladéktalanul tárgyalni kíván saját bankintézeteinek és a zsidó szervezeteknek a vezetőivel*. A fenyegetést ugyan ők is bírálták, s elutasították, hogy bocsánatot kérjenek a gazdasági miniszterük kijelentéséért, ám közös érdeknek minősítették, hogy feltárják a titkos dokumentumokat, s meghatározzák, miként hozhatják létre a zsidó szervezeteket támogató alapot. Az ügy tisztázásának bonyolultságát viszont újabb hír is bizonyítja; a *Reuter* szerint hétfőn nyilvánosságra hoztak egy amerikai dokumentumot, amely igazolja, Svájc a nácik által elrabolt aranyrudakat *a második világháború előtti pecséttel látták el*, hogy ne derülhessen fény a származásukra.

indoklása, miszerint az összeférhe-

A Magyar Művészeti Akadémia nyílt levele

„Politikamentes finanszírozást"

A művelődési és közoktatási miniszter és a pénzügyminiszter urak tájékoztatták a Magyar Művészeti Akadémia elnökét arról, hogy 1997-től *megszüntették* a parlament által biztosított, névre szóló állami támogatást – írják a művészeti akadémia tagjai a nyilvánosságnak szóló levelükben. Ezért a Magyar Művészeti Akadémia fennmaradása érdekében, mint az ország többi civil szervezete, egyesülete egy előre meg nem határozott összegért pályázatot adhat be.

A Magyar Művészeti Akadémia köztiszteletben álló, alkotó emberek társasága, akiknek jelenléte és tevékenysége fontos a magyar társadalom számára. Életművüket ismeri a nagyvilág, számontartja a nemzet és büszke rá. Mint ilyen, a Magyar Művészeti Akadémia elsőként alakult meg a művészeti akadémiák közül.

Most mégis méltatlan és megalázó gesztus sújtja. Az 1997-es költségvetési törvény *törölte éves támogatását* a Művelődési Minisztérium költségvetéséből, illetve pályáztatásra kényszeríti akkor, amikor az MTA-nak és a kebelén belül működő Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémiának 1999-ig garantált állami támogatást biztosít. Ezzel a lépéssel a politika a magyar művészet alkotóinak és alkotásainak rangsorolására vállalkozott, ami nem egyéb, mint erőfitogtatás és *politikai* diszkrimináció. Ez váltja ki tiltakozásunkat. Ez egyszer tudomásul vesszük a pályázati kényszert, de elvárjuk a Pénzügy- és a Művelődési Minisztériumtól, hogy a következő költségvetési törvény készítésekor ezt a súlyos tévedést korrigálják, és az állami költségvetés keretei között az egyenlő értékeket egyenlő elbírálásban részesítsék.

Tudjuk azt is, hogy 1996 végén az Országgyűlés az akadémiai törvény módosításának szükségességéről határozatot hozott. A törvénymódosítást előkészítő tárcákat ezúton szólítjuk fel arra, hogy *minden akadémiára érvényes törvényjavaslatot* fogalmazzanak, olyat, ami véglegesen rendezi e szervezetek státusát, finanszírozását és a hatalomtól való függetlenségét, mert csak ez teszi egyszer és mindenkorra lehetetlenné az önkényeskedést és a politikai beavatkozást a művészeti testületek életébe.

Nyílt levelünket nem szívesen írtuk meg, de úgy éreztük, hogy e helyzetről a széles nyilvánosságot tájékoztatni kötelességünk – fejeződik be a nyílt levél.

A Magyar Művészeti Akadémia tagjai:

Andrássy Kurta János, Attalai Gábor, Ágh István, Balassa Sándor, Bán Ferenc, Bella István, Bencsik István, Bertha Bulcsú, Bodonyi Csaba, Bozay Attila, Bukta Imre, Cserny József, Deim Pál, Dobai Péter, Dubrovay László, Durkó Zsolt, Eigel István, Farkas Ferenc, Fekete György, Finta József, Fóth Ernő, Földi Péter, Gerzson Pál, Gulyás Zoltán, Gyarmathy Tihamér, Gyulai Líviusz, Gyurkovics Tibor, Hann Ferenc, Hernádi Gyula, Jankovics Marcell, Jánossy György, Jurcsik Károly, Kaján Tibor, Károlyi Amy, Kemény Henrik, Kerényi József, Keserű Katalin, Király Ernő, Kiss Dénes, Kocsár Miklós, Kokas Ignác, Kő Pál, László Gyula, Lázár Ervin, Makovecz Imre, Melocco Miklós, Mészöly Dezső, Mezei Gábor, Molnár Tamás, Nemeskürty István, Novák Ferenc, Patay László, Péterfy László, Pongrácz Zoltán, Sánta Ferenc, Sára Sándor, Schéner Mihály, Schrammel Imre, Sulyok Imre, Supka Magdolna, Szentkirályi Zoltán, Szokolay Sándor, Szőnyi Erzsébet, Szőts István, Terényi Ede, Tolnay Klári, Tornai József, Török Ferenc, Vathy Zsuzsa, Pierre Vago, Vígh Tamás.

Postabank-jegy
Postatakarékjegy
Postatakarék-levél
ÁLLANDÓ ÉRTÉKEK

amely lehetővé tette, hogy Ön értékpapírt válthasson már a legközelebbi postán is. Olyan értékpapírt, amely kiállja az idők próbáját, s állandó értéket képvisel. Olyan értékpapírt, amelyben megbízhat, mint az égtájak változatlanságában. Ma is a Postabank az egyetlen, amely egyszerre három ilyen értékpapírt kínál. Fiókjaiban, kirendeltségein és 3200 postán.

POSTA BANK

Postabank és Takarékpénztár Rt.

Makovecz Imre

MAKOVECZ-BREVIÁRIUM

Makovecz Imre november végén múlt hatvanegy éves. Nem öreg még, de a háta mögött sorakozó majd' negyven végigverekedett esztendő, több száz megépült és még több papíron maradt épülete régen megkövetelte az összegzést. Most elkészült a könyv. A borítón Sevilla magyar pavilonjának tornyai és az építész neve.

A könyv vastag, több mint négyszáz oldalas. Jól szerkesztett, áttekinthető. Kronologikus rendben dokumentálja az építész 1959 és 1996 közötti legfontosabb munkáit, írásait, a róla szóló fontosabb kritikákat, néhány levelet, meghívót és számos interjút. Gerle János építészettörténész, Makovecz régi barátja végezte el a szerkesztés nehéz munkáját. Tudhatta, hogy amit csinál, nemcsak elkésett tiszteletadás a hatvanadik évét tavaly betöltő mester előtt; hiszen a könyv minden bensőségessége, baráti vállalkozás jellege mellett nélkülözhetetlen forrásmunka lett. A honi könyvkiadást általában komolytalanná tevő jegyzethiány ez esetben nem kísért. A Makovecz-album használható, forgatható. Sőt, helynév-, személynév- és időrendi mutatói mellett szerepeltet egy különös tárgymutatót is, amely szakszerűnek tűnő tárgyilagossága mellett a szerkesztő szubjektív nézőpontú kalauzolását hivatott elvégezni a kötetben. A hetven-egynéhány visszakeresheto témakör megtizedelésével ilyesféle csoportosítások említhetők meg: Álarc nélküli bál; Első világháború; Fa mint lény az építészetben; Kelet–Nyugat kettőssége; Magyarság; Naperő; Prince of Wales Institute of Architecture; Váti. Egy életpálya véletlenszerű sűrűsödési pontjai ezek, illetve a baráti szelekció esetlegességének megnyilvánulásai. Meglepő, de nem indokolatlan ez a tematikai bontás, jó, hogy Gerle megkísérelt effélét. Ő azonban túl közel áll Makoveczhez, ami sok esetben a könyv erénye. Itt azonban a további finomítás, a jobb használhatóság talán kontrollszerkesztőt igényelt volna.

Minden könyvben találni hibát. Ebben is. Számomra a vastag, fóliázott kartonborító kicsit mesekönyvszerű, a Mosó Masa mosodájára emlékeztet. A tipográfiát pedig korrektsége ellenére is félősnek, kis léptékűnek találom – meglehet, némileg avíttasnak is – ahhoz a szellemi tartalomhoz képest, amelynek szolgálatában áll. Mindez azonban majdnem érdektelen. A Makovecz-könyv ugyanis a hazai szellemi élet egyik legjelentősebb vállalkozása. Soha ilyen összefüggően, kívülálló számára is áttekinthetően nem lehetett képet kapni Makovecz Imre munkásságáról. Arról a tevékenységről, amelyben a háztervezés és a gondolatok rögzítése egyenértékű és egymást feltételező folyamatok. Gerle János és segítőtársai láthatólag igyekeztek elkerülni a mítoszteremtés kényszerét. Az atyamester, a félve szeretett bálvány helyett egy kibontakozó intellektus keménysége dacára változó jellemrajzát kapjuk meg.

Makovecz Imre elképesztően izgalmas alakja a mai magyar kultúrának. Teljesítménye nem a megépült házak sokaságában mérhető, hanem abban a minőségben, amellyel az építészek világán belül és azon kívül is meghatározó szerepet vívott ki magának a magyar kultúrában. Az elmúlt években mintha tabu vált volna belőle. Kezdetektől megfogalmazott, újraformált társadalmi és politikai kijelentései a rendszerváltás, avagy ahogy ő mondaná, a rendszerváltozás óta kontúrossá, sarkossá, ítéletszerűvé váltak. Régi és mostani írásait egybevetve a világkép meglepő koherenciája ellenére ez a folyamat nem csupán a megváltozó körülményekkel, egy társadalmi közmegegyezés elmúltával és egy még ki nem alakuló új társadalomerkölcsi rend hiányával magyarázható. Ő maga is sokat elhagyott korábbi elgondolásainak általános tartalmából, s helyüket konkrét problémák foglalták el. Makovecz ezért most nehezen érthető. Akit azonban a mindennapokba berobbanó politikumon túl az itteni kultúra összefüggései, s azon belül Makovecz helye és jelentősége érdekel, nem kerülheti ki, hogy átrágja magát ezeken az írásokon és interjúkon. Mert lehet, hogy az az erő, amely őt építészként ezer gyarló emberi vagy bürokratikus akadályon segítette át egykor, mostanra már csupán a dühére elég. Az apokaliptikus félelemből fakadó dühre. Közéleti szerepléseit figyelve mostanában ez látható csak, és egyre kevésbé a féltés szándéka, amely kiváltó oka ennek az indulatnak. A könyv nélkül mindez nem lenne érthető, és mindössze a közös veszteség szomorúsága maradna, hogy valaki, aki a kultúra legnagyobb formátumú alakjai közé tartozott, áthatolhatatlan sűrűségű erdőbe tévedt és többé nem tér vissza onnan.

De lehet, hogy ez is mindegy.

Annak a léptéknek, amelyhez mérten Makovecz dolgozik, még ez sem árt. És az sem, hogy a házai esetleg nem tetszenek. Olyan építészetet művel ugyanis, amely régen túllépett ezeken a kérdéseken, mert nem technológiai, szociális vagy esztétikai szempontból érvényesek. Ezek szerint is, persze, de túl rajtuk a küzdő, vívódó és roppant alkotóerővel bíró alkotó jelenik meg. Amolyan romantikus alak, aki a romantika elmúltán is jelenlétével bizonyítja az övéhez hasonló emberi minőségek fontosságát.

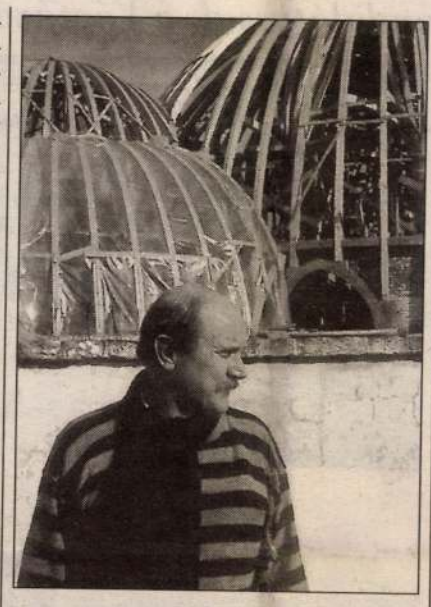

Tolakodó és tiszteletlen gondolatot szül a Gerle-féle monográfia. Egy pillanatra átélhető, hogy Makovecz Imre életműve zárt egész. A szenvtelen lapokon érzelmeiben kihűlt szövegek sorakoznak, amelyekbe az olvasó fantáziája csempészheti csak vissza az egykori indulatot. A valamikor magnóba mondott szó, fecnikre firkantott naplórészlet most homogén textúraként lepi el az oldalakat. Nyilvánvaló, hogy Makovecz Imre életerős, aktív és fontos munkák sora vár rá, mégis, a vastag hátsó borító mintha megmásíthatatlanul zárna le egy életművet: a belső arányok már nem rendeződnek újra, ami mostanra jelentékennyé vált, ugyanaz marad; ami pedig nem, az immáron a második, harmadik sorba kerül – ezt érezni. A disztingvált érzés pedig új szempontból kérdeztet rá arra, mit is jelentenek nekünk Makovecz országszerte megtalálható épületei vagy nyilvánossá tett kalandjai az antropozófiával? Lehet, hogy ez a blaszfémikus gondolat hozzásegíthet ahhoz, hogy tisztábban értsük meg tevékenységének fontos ágát.

Most ne a szalonképtelen indulatokkal, kínos áthallásoktól terhes, homályosan megfogalmazott kijelentésekkel foglalkozzunk, hanem a lényeggel. A cselekvés eredményével. Azzal, amire a világmagyarázat-kísérleteken keresztül az építész eljutott. Talán külföldön sem gondolatainak a meg nem értése, hanem az indulatmentes rálátáshoz szükséges távolság miatt vált a legismertebb, talán egyetlen igazán bevett magyar építésszé. Aki ismerte, tudja, milyen ellentmondásokkal terhes személyiség volt Ady Endre, Kondor Béla, Latinovits vagy Bódy Gábor. Ma mégsem a szenvedélyes keresésben izzó jellemek vakmerő hibáira, a védtelenül tárva hagyott lelkeken áttörő sötét erőkre gondolunk, ha őrájuk gondolunk, hanem arra a gazdagságra, amelyet hátrahagytak nekünk. Makovecz is közülük való. A fiatal építészben egykor megcsontosodó jellem – a szándékok, célok megfogalmazása idején – tudatosan vállalt közösséget velük. Csakhogy Makovecz szívósabb mindannyiuknál. Tanult a példáikból és polgári foglalkozáshoz, családi felelősséghez, a hit irracionalizmusával egy monisztikus világképhez láncolta magát, nehogy elszabaduló belső erői a mélybe rántsák őt is.

Választott panteonjának idoljai közül mások is kísérleteztek hasonló segítségek elfogadásával, de csak neki sikerült életben maradnia.

Pályája elején talán nem látta ezt, talán paraszti-kispolgári létéből kitörve edzette ellenállóvá magát. Aki a megismerés útjára lép, harcba indul. Ott pedig veszíteni is lehet. Makovecz megtette ezt a lépést, a kezdet pillanatában talán maga sem tudta, hogy milyen küzdelmek felé, ám az ő hivatása és feladata másféle sorsot követelt meg. Az ő küzdelme és esetleges győzelme nem áldozattá válásának megnemesítő aktusában teljesedik ki, mint Huszárik Zoltán, József Attila, Radnóti Miklós vagy Samu Géza sorsában, hanem abban a „világító fáklya" szerepben, amellyel azonosul. Márpedig Makovecz akademizálódik. Idősödvén, a konzervatív eszmeiségű, egykor avantgárd szellemű kísérletezőről lassan végleg lehámlanak a keresés bizonytalanságai. Minél zavarosabb körötte a világ, annál határozottabban menekül tényként kezelt vélelmei mögé. Az utóbbi évek interjúiból elfogy az oldottság, írásaiból kivész a humor szelleme, a könyv hátsó borítójáról szemüvege mögül figyelő, barázdált homlokú szigorú tanár néz az olvasóra.

De ez sem baj. A vibráló szellemiség dinamizmusát az Ybl- és Kossuth-díj, a Magyar Művészeti Akadémiai elnökség statikus szerepe váltja föl. Ennek köszönhető a siófoki, a paksi templom, a sevillai magyar pavilon. Megkérdőjelezhetetlen szellemi teljesítmények, amelyek létrejötte megváltoztatta a magyar építészet korábbi viszonyrendszerét. És ebből a konok megkövülésből következik a Hunnia számára Kunszabó Ferencnek adott (amúgy érdekes életrajzi részleteket tartalmazó) interjú vállalása is. Makovecz autonómiája, következetessége azonban minden látszólagosság ellenére töretlen. Ifjúkori és kilencvenes évekből származó írásaiból ugyanaz a romantikus antikapitalista hevület árad. Házainak százai akkor is, most is a fennálló világkép, a meghatározó gondolkodási, megismerési metódusok lebontásának paradoxiális emlékművei. Ahogy a térben kiterjednek, helyet foglalnak ezek az épületek, úgy szorítják ki a többi, más világszemléleti alapon keletkező társaikat. Makovecz – ha tudta, ha nem – stratégikusan „lakja be" házaival a Kárpát-medence térségének tájait. Iskolateremtőként, szervezőként és az őt követő hazai organikus nemzedékek atyai koordinátoraként már tudatosan kereste a falvak, kisvárosok arculati átformálásának lehetőségét. Jól tette.

A kötet szövegeinek, interjúinak, okkult misztikus fejtegetéseinek sodrában, ha nagyritkán az építészet konkrétumaira tér, kiderül, ma Magyarországon nemigen találni mást, aki ekkora gyakorlattal, ilyen sokszempontúan képes átgondolni az építészet kérdéseit. Pedig Makovecz a régi értelemben véve dilettáns építész. Hiányzik belőle a technokrata megközelítés. Számára az építés archaikus mozzanatának van jelentősége. Nem a perfekció érdekli, hanem a mágia. Különös pogány ember, aki mitikus időben él és mitikus tereket hoz létre. A hatvanas években még eltávolítja magától az istenhit kérdését, s azóta is azt keresi, miként térhetne meg egy szilárd monisztikus világképhez. Asztalra csap, dörög, ítéletet mond, amennyire korán kibontakozó küldetéstudata szerint a megváltó figura kinyilatkoztathat, gyanús nemzetkarakterológiai fejtegetésekbe bocsátkozik, mialatt világértelmezésének sokszorosan nagyobbik hányada eszméltető igazságok rendszerévé szilárdul. Házaival, szakmai és közéleti magatartásával ezen igazságok bizonyosságára oktat. Akik nemcsak kerítéskapuk mögül belesve, házait formai szempontból figyelve akarják megérteni, gyakran elkápráztatnak a „világító fáklya" fényétől. Nagyszámú epigonja, a tényleges megértés fáradságát megspóroló követői számára sokszor sajnos annyi is elég. Szűkebb szakmi és baráti köre azonban zömmel kiváló építészekből áll, akik maguk is elsajátították tőle Rudolf Steiner tanításait, Frenk Lloyd Wright organikus építészeti szemléletét, Makovecz formavilágát, taktikai képességét, pátoszát. Az egykor magányosan utat kereső, majd társakat találó, mára pedig a Kós Károly Egyesülésben több száz általa meghatározott szellemiségű építésztől körülvett mester munkái a következőkével együtt immáron hálózatot alkotnak Magyarországon. Határozott népi inspirációjuk alapján az is gondolható, hogy ez a közterek látványvilágában majd' mindenhol megjelenő formavilág, divat, a magyar építészet maga. A közösség kiváló kapcsolatrendszere miatt, elsősorban az 1981-ben a Finn Építészeti Múzeumban Markku Komonen által rendezett Makovecz-kiállítás óta, a külföld számára a magyar és az organikus építészet fogalma egybecseng. Olyan adottság ez, amelyen ízlése és vérmérséklete szerint ki-ki örvendhet, de boronghat is. Tény azonban, hogy a XVIII. század vége óta, amikortól különféle indíttatású építészek újra és újra fölvetették a nemzeti építészet kérdését, soha senki nem ért el ilyen kiterjedt hatást.

A XVIII. század vége óta, mikortól más-más indíttatású építészek fölvetették a nemzeti építészet kérdését, soha senki nem ért el ilyen kiterjedt hatást.

Makovecz Imre házainak többsége elenyészik majd az időben. Szigorú szavai elszállanak. Ám, amint a nagy formátumú, karizmatikus képességű emberekkel szokás, példájának ereje megmarad. A Mundus Egyetemi Kiadónál most megjelent kötet pedig tudatosan is a nemzedékek közötti közvetítés szolgálatában áll.

Bojár Iván A.

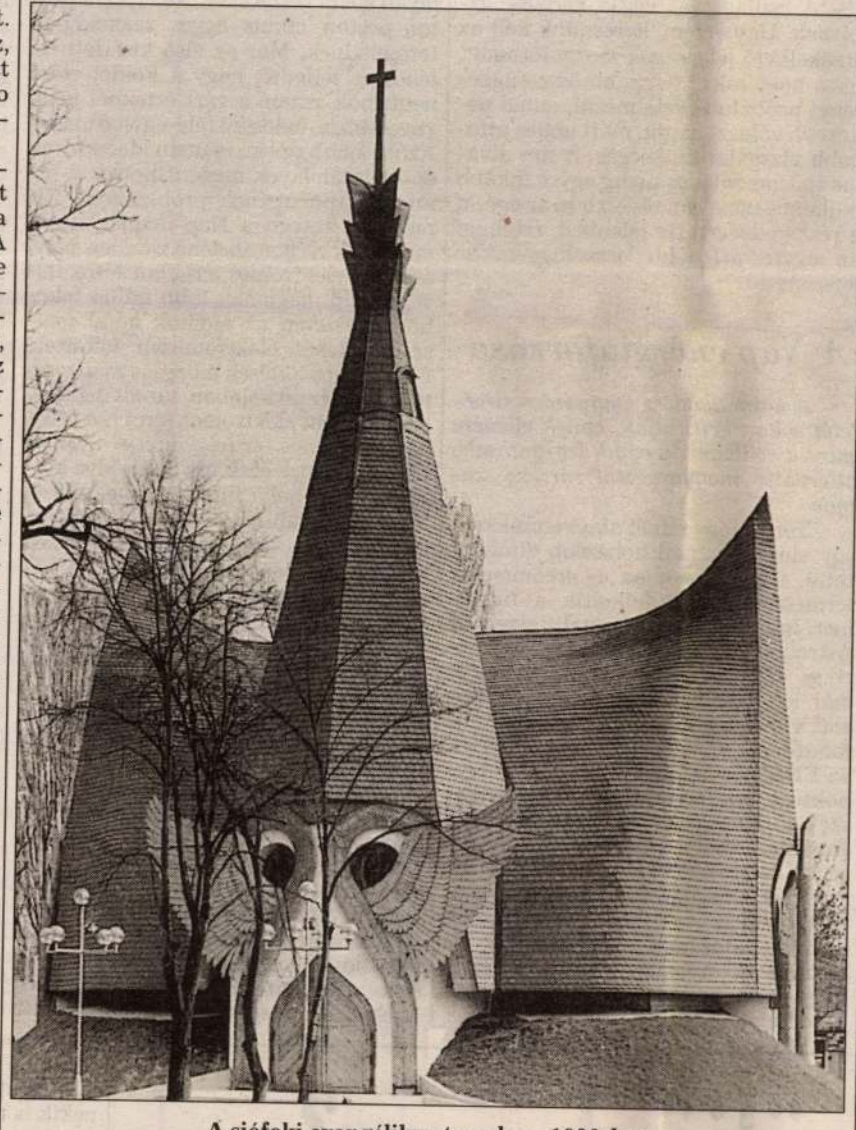

A siófoki evangélikus templom, 1990-ben

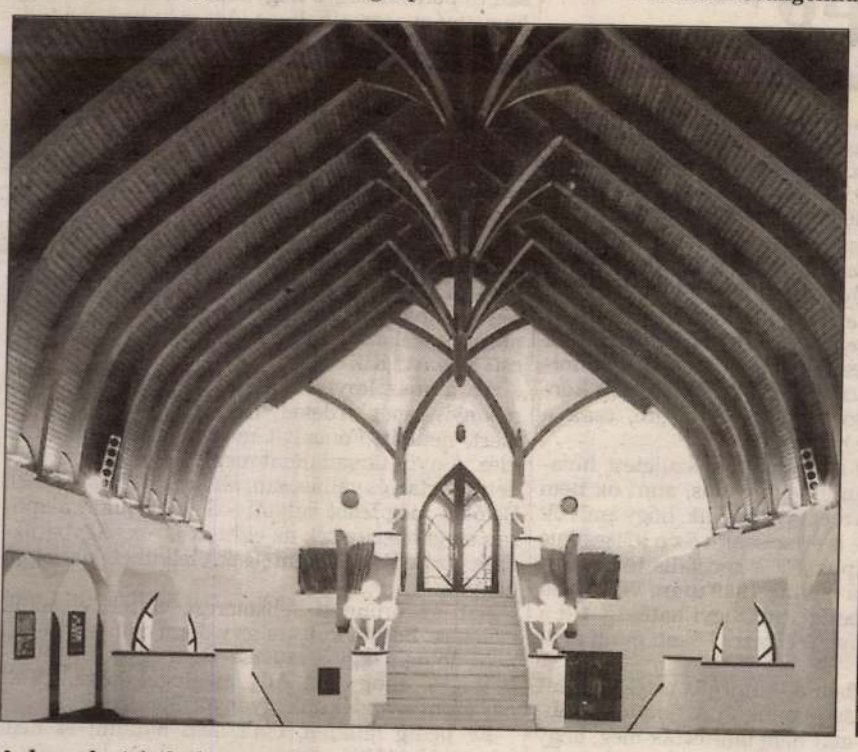

A dunaalmási általános iskola aulája, 1991-ben

GELETA LÁSZLÓ FELVÉTELEI

A kékszakállú herceg vára díszlete az Operában, 1993-ban

A táltoszene varázsától a Nap-központig

Beszélgetés Grandpierre Attila kandidátussal, a Vágtázó Halottkémek együttes tagjával

Csillagász, zenész, költő. Felismerte, hogy a bolygók árapályereje nukleáris instabilitást okoz a Nap magjában, a flérkitörések a csillagok magjából indulnak ki, és a világegyetem fejlődését kozmikus párfolyamatok irányítják. Az első magyar New Age magazin, a Harmadik Szem állandó munkatársa. A Budapest Klub nemzetközi tudományos programjának egyik vezetője, a tudat kollektív dimenzióinak, az emberiség tudatszintjének emelésére irányuló kutatások témafelelőse. Kidolgozta a tudat működési szintjeit meghatározó kvantummechanikai folyamatok matematikai leírását. Emellett a Vágtázó Halottkémek együttes zeneszerzője, szövegírója és énekese, a mágikus népzene hazai szószólója. Grandpierre Attila a fizikai tudományok kandidátusa, az MTA Csillagászati Kutatóintézetének tudományos főmunkatársa.

– A családi emlékezet szerint a XII. században három Grandpierre is püspök volt Párizsban. A hugenottaüldözések idején, 1572-ben a mészárlások elől Svájcba menekültünk. Itt az egyik Grandpierre miniszterelnök lett, egy másikról rózsafajtát neveztek el. Svájcból 1827-ben településünk át Magyarországra. Nagyapám nagyapja Kossuth írnoka volt. A szabadságharc leverése után fiával együtt Garibaldi oldalán harcolt és vált ismert olasz nemzeti hőssé. Innen Kolozsvárra, majd a második világháború után Budapestre vezetett utunk. Édesapám, Grandpierre K. Endre, történelemkutatóként és íróként vált ismertté. A magyarság őseredetéről, történelméről egész sor tanulmánykötete jelent meg.

Az emberi hajtóerő

– Ön a budapesti Fazekas Mihály Gimnáziumban érettségizett, majd az Országos Középiskolai Tanulmányi Versenyen bejutott az első tízbe, s az ELTE TTK fizikus szakán folytatta tanulmányait.

– Gyermekkoromban az irodalom, a zene és a csillagászat ragadott meg legmélyebben. Hamar rájöttem, hogy az emberi indíttatású művészeteket a mai társadalom nem karolja fel. Mivel az olyan emberi indíttatások, mint a megismerésvágy, a kíváncsiság, az értelem kiteljesítésének vágya a tudományban objektív eredményekre vezethetnek, és ezeket a társadalom – úgy, ahogy – honorálja, ezért a csillagászat mellett döntöttem. Mindmáig él bennem a megismerésvágy, a kíváncsiság, hogy megismerjem a világegyetem titkait. Emellett az élet titkai, az élet értelmének problémaköre is foglalkoztat, gyakran írok filozófiai és tudományos-ismeretterjesztő tanulmányokat a Harmadik Szem magazin részére. László Ervin professzor, a Római Klub alapító tagja, a Budapest Klub életrehívója ezekre a tanulmányokra figyelt fel. Művészet iránti érdeklődésem is megőriztem, tagja vagyok a Vágtázó Halottkémek nevű, mágikus népzenét játszó csoportnak. Nemrég megjelent első verseskötetem is A mindenség örjítő varázsa – agyrakéták címmel.

– Hogyan függ össze ez a két, látszólag távol eső tevékenység, a tudományos kutatás és a zenélés?

– Végső soron mindkettőben a lét kérdéseire keresek választ. A tudomány feladata, hogy megismerjük a természetet, s benne az ember helyét és szerepét. Ezeket személyes feladatomnak tekintem. Milyen nagyszerű is lenne, ha ismerhetnénk az ember szerepét a világegyetemben, és ezt tudva és vállalva a társadalmak életében nem az ember embertelenné tevése, hanem természeti életfeladatának megismerése és beteljesítése állna! Azt gondolom, személyes életemnek egyik legfontosabb életfeladatát a zenében találhatom meg. Olyan zenélésben, amelyben társaimmal egyszerre, egy közösség egymást inspiráló, ösztönző, alkotó tagjaiként zenélünk együtt. A bennünk élő legmélyebb természeti erő, az életerő, a zenei alkotóképesség őseredetéig igyekszünk eljutni, mert ez teszi lehetővé legmélyebb önmegfelelésünket, önkifejezésünket, természeti lényegünk intuitív megérzését és megvalósítását. A természet azért hozta létre az emberiséget, hogy létét magasabbra emelje, átjárja a megismerés, az emberi érzés és a tudat fénye. Ez a természeti eredetű megismerni, tapasztalni, különbbé válni akaró életvágy adja az emberi, természetes élet lényegét és fő hajtóerejét. Az ember akkor él valódi, vagyis emberi életet, ha nem a mai társadalmak fogyasztás-, siker- és hatalomközpontúságának foglya, hanem belső világunk teljes egészével a bennünk élő természeti erőnek adunk új életet, megvalósulást, testet öltést.

– Miért és miből él a zenekar?

– A VHK megalakulásakor természetesen a világ legkülönb zenekarát akartuk létrehozni. A zenekar célja a bennünk élő természeti erő, a zene kozmikus varázserejének felélesztése, föltámasztása és megtáltosítása. Érdekes, hogy a hazai zenei életben éppúgy, mint a világ más országaiban milyen sokan értékelik a VHK zenéjét. Így például a világ egyik legismertebb zenésze, Iggy Pop, a punk ősatyja, éppúgy a VHK-t hallgatja a legszívesebben, mint Lemmy, a Motörhead énekese, Jello Biafra, a Dead Kennedys vezetője, vagy Henry Rollins, akit a negyven legbefolyásosabb amerikai személyiség között emlegetnek. Ehhez képest figyelemreméltó, hogy a zenekar itthon éppen értékei miatt mennyire mélyen föld alattinak, el nem ismertnek számít. S ha hozzávesszük, hogy miféle zenekarokat kap fel és támogat a médiaipar, fogalmat alkothatunk arról, mi folyik itt.

– Stúdióban formálódó legújabb lemezük, Az éden visszahódítása, milyen változást hoz a zenekar életében?

– Léteznek olyan zenék, amelyek képesek egész életre szóló erővel megragadni hallgatóik jelentős részét. A mi zenénkről többször írták már, hogy lenyűgöző erejű, amelynek hatásától szinte lehetetlen szabadulni. Azért zenélünk, hogy ilyen zenét játsszunk. A kozmikus teremtőerő és a lélektűz, az emberi fény előhívása éppúgy Az éden visszahódításának világához tartozik, mint a föld alatti zene föld fölé kerülésének vágya, a vágy, hogy új életet adjunk az emberiség eszméjének, egy emberibb, kiteljesedettebb jövő lehetőségének. Hiszünk a lélek tüzének kozmikus erejében. A lélek a valóság igazi archimédeszi pontja, a lélek önmagához való viszonyán fordul meg minden. Ha az emberek, a magyarság, az emberiség lelke, szelleme kibontakozik, az egész mai embertelen világot képes lesz alapjaiban újjászülni, emberi arcúvá tenni. A mai világ elsősorban azért embertelen arcú, mert az emberek elhagyták saját érzésvilágukat, szellemiségüket, a mindent tudni vágyást, a saját sorsuk felőli döntések ismeretének vágyát.

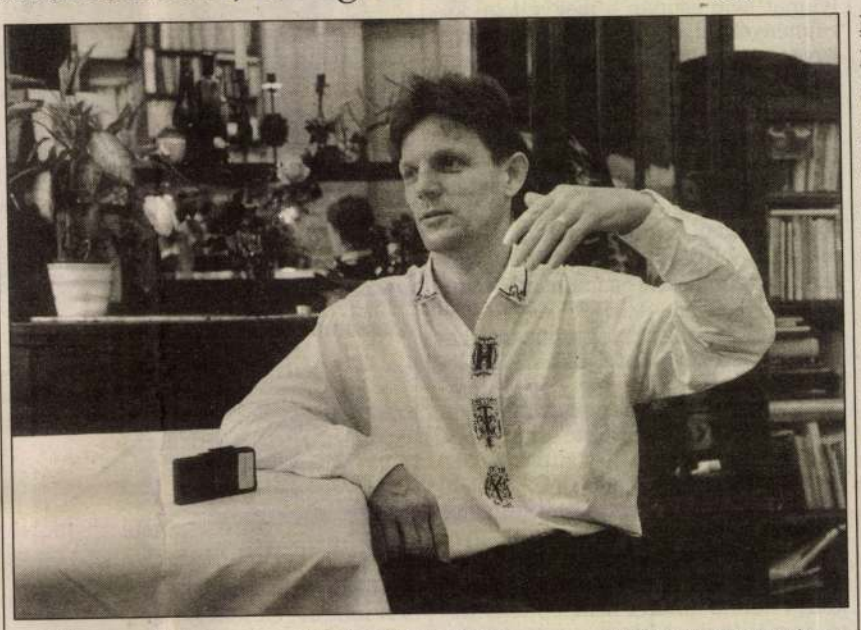

„A lélek a valóság igazi archimédeszi pontja” HETÉNYI ZOLTÁN FELVÉTELE

– Bódy Gábor filmjében, a Kutya éji dala egyik főszerepében nagyrészt önmagát játszotta el. A filmbemutatót követő évben, 1984-ben védte meg kandidátusi disszertációját. Csillagászként mi a legfőbb mozgatórugója?

– A csillagászat végső kérdései izgatnak. Úgy érzem, keresnünk kell az érzékelhető jelenségek mozgatórugóit. Igaz, hogy minél nagyobb összefüggéseket próbálunk értelmezni, annál nehezebb választ kapni, mert ehhez átfogóbb vizsgálat szükséges. A ma divatos specializálódás pedig egyre inkább hajlamos szem elől téveszteni az egészt a rész kedvéért. De jelentést, értelmet az egyre átfogóbb összefüggésekbe ágyazás ad.

A Nap energiaforrása

– A napműködést magyarázó elméletét sokan kritizálják, ennek ellenére mint a csillagvilág egyik legfontosabb alternatív magyarázatát tartják számon.

– Tény, hogy minél alapvetőbben új egy elmélet, annál nehezebb elfogadtatni. Ugyanakkor az új eredmények természetszerűleg felkeltik a figyelmet. Így például az Annual Review of Astronomy and Astrophysics, az amerikai szakmai csillagászati évkönyv már két ízben is kiemelten foglalkozott elméletemmel. Nemrég megjelent tanulmányom nyomán pedig felkértek az ENSZ és az ESA (Európai Űrügynökség) konferenciáján a napfizikai szekció elnökének. Most jöttem haza Japánból, ahol egy tudományos konferencián ismertettem elméletemet. Itt az egyik amerikai kolléga megjegyezte, hogy húsz éve keresi a napkitörések energiaellátásának magyarázatát, de előadásom nyomán érezte először, hogy ezen a vonalon válasz adható kérdéseire.

– A tankönyvek ma még úgy magyarázzák: a Nap egy jól szabályzott fúziós reaktor. Ön szerint mi az igazság?

– A múlt század végén a fizikusok rájöttek, hogy a Nap nem fedezheti energiáját egyik addig ismert energiaforrásból sem, így a Nap energiatermelésének problémája a huszadik századi fizika fejlődésének egyik legfontosabb ösztönzőjévé vált. Weizsäcker, Bethe és Salpeter csak a '30-as évek végétől kezdve dolgozták ki a proton–proton ciklus fúziós reakcióinak elméletét. Az elmélet első kísérleti ellenőrzésére a neutrínódetektorok a '70-es évek elejétől adtak lehetőséget. A neutrínók olyan elemi részecskék, amelyek a proton–proton ciklus egyes reakcióiban termelődnek. Már az első kísérleti ellenőrzés felfedte, hogy a Földet elérő neutrínók száma a várt értéknél jóval kevesebb, mindössze fele-egyharmada! Azóta újabb típusú neutrínódetektorok épültek, amelyek megerősítették a hiányzó napneutrínók problémáját. Elméletem szerint a Nap magját átjáró mágneses térben történő minden helyi áramlás elektromos teret hoz létre, mivel a Nap magjának több millió fokos hőmérsékletén az atomok mind ionizáltak, tehát elektromosan töltöttek. Elektromos töltések mozgása mágneses térben középiskolában tanult ismereteink szerint elektromos teret hoz létre. Az elektromos tér felgyorsítja a töltött részecskéket, s ezek így belövődve környezetükbe helyi fűtést idéznek elő. A helyi magasabb hőmérséklet pedig a magreakciók felgyorsulására vezet, mivel a magreakciók sebessége a hőmérséklet magas hatványával arányos. És innentől már nincs megállás: a felgyorsult magreakciók több hőt termelnek, ami még magasabb hőmérsékletre vezet, egészen addig, ameddig a helyi körzet robbanásszerűen felmelegszik, kitágul, és végül egy forró buborékként el nem hagyja a Nap magját.

– Mekkorák ezek a forró buborékok?

– A jellemző méret mindössze kétszáz méter. Ha figyelembe vesszük azonban, hogy hőmérsékletük több száz millió fok, és hogy energiatermelésük a hőmérséklet negyedik hatványával arányos, akkor teljes energiatermelésük mégis a Nap egész magjának energiatermeléséhez hasonló! Ezek a Nap egészéhez képest szinte pontszerűen kis tartományok, tehát a Nap energiatermelésének egy alapvetően új módozatát képviselik. Egy olyan folyamatot, amely képes a Nap energiatermelő körzeteit közvetlenül összekötni a Nap felszínével, vulkáni kürtőhöz hasonló csatornákat kifejlesztve. Ezekben a vulkáni csatornákban felszínre robbanó forró buborékok jelentkeznek a napfelszín flérkitöréseiben. Elméletem úgy magyarázza a hiányzó napneutrínók problémáját, hogy a Nap magja valamivel hidegebb, mint a standard napmodellben, hiszen az energia jelentős részét nem neki kell megtermelnie, mert arra ott vannak a forró buborékok. A hidegebb napmag viszont természetszerűleg kevesebb neutrínót termel. Mellesleg, mivel a forró buborékok a küllőkként elszigetelt vulkáni csatornákban utaznak a felszínre, s ezek a küllők a Nap magjához horgonyozva annak forgását követik, ez egyben magyarázatot ad a napfoltfészek merev test forgására. A Nap felszínének túlnyomó része ugyanis az Egyenlítőtől egyre távolabb egyre lassabban forog, s ezért ha az aktív fészkek helyben születnének, nem mutathatnának szélességtől független, merev test forgást. Ezt eddig senki sem tudta megindokolni, az én elméletemből azonban mindez természetesen következik.

Forró foltok a Földön

– Továbbvihető ez a modell a többi bolygóra is?

– Még a Nap esetében is komoly feladatot jelent az elmélet részletes, minden kétséget eloszlató bizonyítása. Mégis úgy vélem, hogy a Földön is találni hasonló jelenségeket. A Hawaii-szigetek földmaghoz kötött vulkánsora úgy jöhetett létre, hogy a mélyből feltörő forró láva mindig ugyanott lyukasztotta ki a földkérget. Mivel azonban az idők folyamán a kéreg elmozdult – lemeztektonikai mozgás révén –, ezért az eredmény egy többé-kevésbé egyenes vonalú vulkánlánc. Olyan ez, mint egy írás, amelyben a vulkáni kürtő a toll, a láva a tinta és a földkéreg a papír – csak ebben az írásban nem a toll, hanem a papír mozog. Ezeket a földmagból kiinduló mélységi vulkáni fészkeket „forró folt”-ként, „hot spot”-ként ismeri a geofizika. Földünkön 130 ilyen forró foltot tartanak ma nyilván.

– És mivel magyarázza a naptevékenység 11,2 éves ciklikusságát?

– A Nap és bolygóinak kölcsönhatásával. A bolygók gravitációs ereje miatt – noha ezeknek együttes ereje csupán parányi töredéke a Nap saját gravitációs terének – makroszkopikus anyagáramlás lép fel a Nap központi tartományaiban. A szakirodalomban ismeretes, hogy a Jupiter, a Föld és a Vénusz – ezen bolygók árapályhatása a legjelentősebb – közelítő együttállásaikor maximális a napkitörések száma. Ezek az együttállások pedig számításaim szerint átlagosan 11,2 évenként jönnek létre. Ez az eredmény azért is érdekes, mert ebben az égitestek lényegi összefüggése mutatkozik meg. A Nap tehát nem kizárólag maga szabályozza saját energiatermelését, hanem ebben szerepet játszanak rajta kívüli objektívumok is! A Nap ezáltal egy lényegében nyitott rendszerként áll előttünk.

Ötvös Zoltán

Dögöljünk meg?

Azt mondja hajdani jó barátom, én szemét alak vagyok, mert kivételezett akarok lenni, amikor nem akarok tébéjárulékot fizetni a szerzői jogdíjaim után.

(Nem hajlandó meghallgatni az érveimet, hogy voltaképpen semmi kifogásom nem lenne a dolog ellen, ha...)

Azt is mondja, igenis én vagyok hatalmon, mert az én írásaimat kiadják, az én darabjaimat játsszák; hatalmon voltam a Kádár-rendszerben mindvégig, mert akkor is kiadták az írásaimat; értelmiségiként megkaparintottam az osztályhatalmat és ma sem eresztem ki a karmaimból.

(Nem hajlandó odafigyelni az érveimre, hogy ugyanis nem értem, mi fán terem az értelmiség osztályhatalma, már Konrád–Szelényi könyvét sem értettem, de amit értettem belőle, azzal nem értettem egyet; döntéshozó sosem voltam, hatalmat nem akartam, a hatalomtól következetesen menekültem, s hogy mindig a margón éreztem jól magam; azt se hajlandó meghallgatni, hogy a margó szerintem az egyetlen jó hely egy értelmiségi számára... Azért nem hajlandó meghallgatni, mert pontosan tudja mindezt, csak most nem akarja tudni.)

Érdekes ez a „hinaus mit uns” szemlélet, éppen a kultúra képviselője szeretné, ha a kultúracsinálók megdöglenének, történetesen pont ettől a hajdani jó barátomtól vártam volna a legkevésbé, a művészet és a kultúra szerelmesétől, aki volt egykor. Azt sem vártam tőle, hogy azt állítsa pár hete a Népszabadság hasábjain: *„a hatvanas évek reprezentatív művésze Hollós Ilona”* (nem hallgat rám, amikor felvetem, hogy akkor mi volt Weöres Sándorral meg Pilinszkyvel...), meg hogy *„mindegy, valaki Lagzi Lajcsi vagy Mozart zenéjét hallgatva kerül közel az Istenhez”*. (Már ordítok vele, ő visszaordít, azt ordítja, igenis az számít, mit vesznek meg a legtöbben... nekem pedig elmegy a kedvem attól, hogy fenti nézetét annak minősítsem, ami: az írástudók soron következő árulásának; inkább elrohanok a lakásból, ahol sok barátunk hallgat minket dermedten.)

Mindegy, milyen aktuálisan divatos ideológia nevében akarják eltaposni azt, ami szellemi teljesítmény. A szellemi teljesítményt általában mindig el akarják taposni, és ehhez ideológiát gyártani könnyű. Az is mindegy, mekkora adót rónak ki azokra a tudósokra és művészekre, akik még némi aprópénzt bírnak keresni a szakmájukban, és egyelőre nem álltak be fogpasztaügynöknek vagy médiatalpnyaloncnak. Nem sok értelme van számolgatni, érdemesebb-e személyi jövedelemadót fizetni vagy betéti társasággal bajlódni (a jövedelem kétharmadát így is, úgy is elvonják).

A lényeg a szemléletben van, vagyis mögötte.

Azokban, akik az egykor általuk is nagyra becsült értékeket most elavultnak akarják látni, nyilvánvalóan az aktuális hatalomközeliség szempontjai munkálnak. Nagyon sznobok voltak egykor, nagyon bánják most, mert a dolog láthatólag nem kurrens többé, csak hát ettől a sznobságtól annyira könnyen nem lehet szabadulni, ezért hintáznak a szeretetből a gyűlöletbe.

Azokban, akiknek van még tapasztalatuk, hogy a kultúra művei olykor politikai erővé is válhatnak, a politikusi megfontolás győz: tapossuk el, mielőtt megint kellemetlenkedni kezd az irodalom, a színház meg a film, szüntessük meg a kiadhatóságot, az előadhatóságot a legjobb eszközzel: a gazdasági kényszerrel. Fejlesszük vissza a kulturális piacot részben vagy teljesen, privatizáljuk ezt a piacot, és a kezünket is moshatjuk, gondolják e derék politikusok: sem az állam, sem a kormány nem vonható többé felelősségre, csak a multik, akik oda se bagóznak.

Vannak továbbá az ősbunkók, született hivatalnokok, akiknek minden gyanús, amit ők nem értenek. Nekik az a meggyőződésük, hogy amit ők nem értenek, azt ne is értse senki. Ez a klasszikus szocialista embertípus. Ez a speciális tömegember került uralomra nálunk 1989 után. Velük van tele az összes gazdasági, pénzügyi hatóság. Ők a döntéshozók. Könnyű felismerni őket: mind egyforma. Klónok.

De vannak, akikben a kulturális értékek iránt semmiféle indulat sem munkál. A fiatalok többsége ilyen. Önekik már nem tanították meg, hogy olvasni jó, hogy jó magyar filmet megnézni jó, hogy vannak jó színházak is a világon. Azt se tudják, saját tapasztalat híján, hogy egyszer majd nekik is meg kell magukat fogalmazni kulturálisan és politikailag, s hogy erre a kulturális terep hagyományosan alkalmas. Azt még kevésbé tudják, hogy az élet élveiből a legnagyszerűbbet zárták el előlük.

A fiatalok nem képviselnek semmiféle kultúraellenes ideológiát, ez ügyben nincsenek érzelmeik. Nem gyűlölik, nincs meg nekik. Erre szokták mondani, hogy a mai fiatalok pragmatikusak. Hát ha a lelki szegénység a pragmatizmussal azonos, akkor valóban azok.

Igazából nincs mit vitáznom hajdani barátommal. Ő a fiatalok lelki szegénységéhez akar csatlakozni, mert úgy érzi, az a jövő. Túlzó kijelentéseit azonban az ifjak már meg sem értik. Ugyan miről beszél ez az ürge? Hollós Ilona? Lagzi Lajcsi? Mozart? Kik ezek?

Az a maroknyi fiatal, akit a kultúra valamennyire még érdekel, Derridát, esetleg Gadamert, netalán Foucalt-t meg ilyeneket bifláz és idéz. A nyílt társadalmat meg a liberalizmust hirdetik zártan és vallásosan, ahogy azt fiatalon kell. Belőlük még lehet valami – de az útjukat alaposan megnehezítették az előttük járók. Agybarázdáik számát csökkentették, lelküket parlagon hagyták.

Azt az örömteli felismerést vették el tőlük egyelőre, hogy a kultúra az valami emberi, meleg, szép dolog. Hogy a művészetben egyetlen cél lehetséges, ahogy azt Ady megfogalmazta: „Volt egy szent szándékunk: gyönyörűket írni.”

Ez pedig minden, csak nem hatalmi és nem adóügyi kérdés.

Spiró György

A bécsi Kurier a magyar rendőrségről

A maffia beépült a testületbe?

A bécsi *Kurier* egy szerdán megjelent cikkében részletesen beszámolt *Berta* Attila új budapesti főkapitány kijelentéseiről, s arról, hogy a II. kerületi rendőrségen olyan helyről tűnt el kilenc géppisztoly, ahová csak rendőrök mehettek be. Ennek alapján az osztrák bulvárlap arra a megállapításra jut, hogy *a magyar rendőrségbe teljesen beépültek a maffia gengszterei,* s a magyarországi maffia végeredményben a magyar rendőrség fegyvereivel lövöldöz.

Berta Attila kijelentései közül a cikk kiemeli, hogy a rendőrség soraiban árulók vannak, akik bizonyítottan információkat és fegyvereket szolgáltatnak ki a maffiának. A cikkíró figyelemre méltónak találja, hogy a főkapitány tisztában van azzal is: a legkíméletlenebb tisztogatás ellenére sem lehet teljesen megszabadítani a rendőrséget az árulóktól.

A Kurier megírja, hogy Berta a titkosszolgálati eszközök bevetését ígérte, s azt, hogy *a rendőrség éppen úgy beépül a bűnözők soraiba, mint ahogyan azok tették a rendőrséggel.* Az új rendőrfőnök nem zárta ki azt sem, hogy – ha nem is a rendőrség kezdeményezésére –, de párbeszéd kezdődik a hatóságok és a maffia között. A bécsi Kurier végezetül megjegyzi: a főkapitány nem cáfolta, hogy *a magyar rendőrség tudja, ki a Budapestet uraló három-négy maffiafőnök,* csak éppen nincs ellenük bizonyítéka – derül ki a Kurier cikkéről beszámoló *MTI-jelentésből.*

javítani a fővárost különböző testületekben (például felügyelőbizottságban, iskolaszékekben) dan elmondta: a 30 milliárd forintra tervezett ez évi beruházási keretet *hatmilliárd forinttal emelnék meg.*

A vatikáni nagykövet nem kapott diplomáciai jelzést

Bratinka lépéseket fontolgat

Nem kaptam a Vatikántól jegyzéket vagy levelet a Szentszék és a magyar kormány közti vitával kapcsolatban, de fontolóra veszem, hogy milyen lépéseket tehetnék a helyzet javítására – nyilatkozta lapunknak *Bratinka* József, hazánk vatikáni nagykövete. Bratinka bízik abban, hogy az *egyszázalékos adótörvénynek* a kétoldalú tárgyalások közbeni elfogadása miatt kialakult helyzet további egyeztetésekkel rendezhető. Bratinka eddig nem kapott utasítást a magyar kormánytól, hogy lépjen kapcsolatba a Vatikán illetékeseivel. Bratinka biztatónak tartja *Gellért Kis* Gábor MSZP-s képviselő, az emberjogi, kisebbségi és vallásügyi bizottság elnökének nyilatkozatát a további tárgyalások szükségességéről. Hazánk vatikáni nagykövete úgy látja, a vitás kérdéseket elsősorban Budapesten kell rendezni. A katolikus egyház a közszolgálati tevékenységet végző egyházi szervezetekről, az egyházi ingatlanokról és a hitéleti támogatás ügyéről három különböző megállapodást kíván kötni. A magyar kormány viszont egységes megállapodást szorgalmaz.

(meszleny)

nem alaptalanul, jelzi az a sajtó

– MTI (Bodnár)

Magyar Bálint levele Makovecz Imrének

„A támogatás nem csökken"

Politikamentes finanszírozást címmel lapunk tegnapi számában közöltük a *Magyar Művészeti Akadémia Magyar* Bálint művelődési és közoktatási miniszternek címzett nyílt levelét, amelyben a testület tagjai tiltakoznak, hogy megszüntették az akadémia névre szóló állami támogatását.

A művelődési tárca sajtóosztálya eljuttatta lapunkhoz Magyar Bálint *Makovecz* Imre elnökhöz írt levelét, amelyben tájékoztatja arról, hogy a Magyar Művészeti Akadémia, ahogyan az elmúlt években, a jövőben is támogatásban részesül. Ugyanakkor elvi kérdésnek tekinti a miniszter, hogy egyetlen kulturális szervezet se szerepeljen név szerint a költségvetésben. Az összeget *társadalmi szervezetek támogatása* címén nem a minisztérium, hanem a szellemi élet képviselőiből álló testület ítéli oda. E keretből, amelyet a tavalyi 130 millió forintról idén 183 millióra kívánnak emelni, a miniszter véleménye szerint a Magyar Művészeti Akadémia legalább akkora támogatásban részesül, mint az idén. *„Szeretném személyesen biztosítani önt, elnök úr, hogy az akadémia tevékenysége iránti megbecsülésem jeleként személyesen szavatolom, hogy a minisztériumi támogatás a testületi döntéstől függetlenül sem maradhat az 1997. évi összeg alatt"* – írja levelében Magyar Bálint miniszter.

és Ázsia, az új fenyegetések kezelése, a gazdasági erő érvényesítése és a béketeremtés. E célok elérésében nevezte meg az amerikai diplomácia fő feladatait Madeleine *Albright*, akit szerdán hallgatott meg a szenátus külügyi bizottsága. Az egész testületnek szavaznia kell majd a külügyminiszter-jelölt kinevezéséről.

A meghallgatások történetében szokatlan módon *Christopher* külügyminiszter mutatta be utódját, és ajánlotta a szenátorok figyelmébe, emlékeztetve Albright életútjára, a fasizmus és a kommunizmus elől menekülésére, cseh származására, amerikai tanulmányaira és sikereire. Ezt követően a State Department leendő vezetője tett nyilatkozatot, részletesen szólva *a transzatlanti kapcsolatok fontosságáról, s a NATO bővítéséről*. E megnyilatkozásában, majd a kérdésekre adott válaszaiban azt fejtegette, hogy a nyári madridi csúcson az

sorában néhány új

Kelet-Európából, de *a NATO kapui nyitva maradnak* minden csatlakozni óhajtó előtt, ideértve Oroszországot is. A bővítés nem irányul Moszkva ellen, amellyel tárgyalások folynak a különleges kapcsolatok megteremtéséről. A cél ugyanis, mondta Albright, hogy a NATO keleti terjeszkedése eltüntesse a korábbi mesterséges választóvonalat Európából, s ne húzzon meg újabbat. Utalt *Jelcin* orosz elnök *márciusban esedékes amerikai útjára*, de megemlítette azt is, hogy Ukrajnával is megállapodásra kell jutni.

Ami Ázsiát illeti, Albright jelezte, hogy e térségen belül *kiemelten kell foglalkozni Kínával*, amelynek nem elszigetelését, hanem integrálását kell előmozdítani. A hidegháborút követő új fenyegetések között említette a *kábítószer-kereskedelmet*, amely ellen hatékonyan kell fellépni. De idetartozik a *terrorizmus, a nukleáris zsarolás, a globális felmele-*

Egyesült Államok minél előbb csatlakozzék a vegyi fegyverek betiltását előíró szerződéshez. A gazdaság számára a nemzetközi piacok megnyitása létfontosságú, amerikai munkahelyek függnek tőle. S végül jelezte, Amerikának béketeremtőként szerepet kell vállalnia a Közel-Keleten, Boszniában, vagy Észak-Írországban. Megemlítette, hogy nagy figyelmet fordít majd az emberi jogokra, a demokratikus elvek terjesztésére, a boszniai és ruandai háborús bűnösök megbüntetésére.

A meghallgatást néhány perce megszakították a teremben tartózkodó aktivisták, akik az iraki kereskedelmi embargó ellen tiltakoztak, amely szerintük gyermekek életébe kerül. Miután a kiabálókat kivezették, Albright leszögezte: az iraki gyermekek sorsa és jóléte Szaddám *Huszein* kezében van, az ő politikájának a következménye a kereskedelmi zárlat.

(b. m.)

dés miatt csak késéssel kerülhetett fel az Internetre a *Horn* Gyula miniszterelnökkel készített interjú. Az adásidő alatt 9500-an próbáltak bekapcsolódni a programba, de *a rendszer nem bírta a nagy terhelést*, ezért a képernyőn csak az első percekben jelent meg néhány rövid kérdés és válasz, a bővebb szöveg pedig több mint egyórás késéssel került – magyar, német és angol nyelven – az Internet hálózatára. Horn Gyula húsz kérdésre válaszolt abból a kétszázból, amely hétfő óta érkezett a világ különböző pontjairól.

Arra a kérdésre, hogy a választási győzelem pillanatában mit tartott a legsürgetőbb teendőnek s hogy az eddig történtekkel elégedett-e, a miniszterelnök így válaszolt: 1994-ben megoldandó *problémák sokaságával szembesült*, a piacgazdaság kiépítésétől kezdve a közbiztonság megteló megbékélésig. Véleménye szerint a kormány jó úton halad, és 1997-ben már lesz mire építkeznie. A feketegazdaságot, a korrupciót, a közmorál általános romlását kifogásoló kérdésekre válaszolva közölte: a kormány egyetlen korrupciógyanús ügyletet sem hagy szó nélkül, lefolytatja a vizsgálatokat, és a személyes felelősségrevonás mellett a korrekciókat is végrehajtja.

A növekvő szegénységre, éhező gyerekekre vonatkozó kérdéssel kapcsolatban elmondta: maga is létrehozott egy alapítványt, amely a gyerekek iskolai étkeztetését finanszírozza, az igazi megoldást azonban a szülők anyagi helyzetének javítása jelenti, amire 1997-ben már van esély. Horn Gyula ugyanakkor úgy vélekedett: aki képes cselekedni, talán tud olyan kereseti lehetőséget találni, hogy a gyermekét táplálja – jelentette az *MTI*.

Csurka István *társadalmi tiltakozó mozgalmat* kíván szervezni a Kossuth rádiónál tervezett új műsorrend ellen. A MIÉP elnöke a témával foglalkozó konferenciák szervezését és akciókat helyezett kilátásba.

A politikus szerint *1985 óta folyik a nemzeti rádiózás szétbombázása*. Csurka azzal kapcsolatban beszélt erről egy tegnapi tájékoztatón, hogy a Kossuth adó jelenlegi főszerkesztője, *László József az eddigi műsorszerkezet alapvető átalakítását tervezi*. A MIÉP-elnök úgy véli: az angolszász zenével megszakított *hírműsorok* veszélybe sodorhatják a magyar kultúrát. Csurka szerint a közszolgálati televízió is hasonló sorsra juthat nem sokkal a választások előtt, ami *a nemzeti oldal pártjainak választási esélyeire is káros hatást gyakorolna*.

(varjú)

Felzárkózna a Józsefváros

Mindenki előtt ismert s talán már unos-untalan hajtogatott tény, hogy a budapesti Józsefváros épületállományának jó része leromlott állapotban van, hatalmas gondot jelentve mind az önkormányzatnak, mind a lakóknak. Föl kellene újítani a házakat, ez viszont őrült összegekbe kerül. Mit lehet ilyenkor tenni?

Az egyik megoldás most körvonalazódik: fejlesztői társaságot szervez az önkormányzat, összefogva a fővárossal.

– Abból indultunk ki, hogy Józsefváros fejlődése nem maradhat le a főváros többi kerületének megújulásától – mondta bevezetőül *Csécsei Béla*, a kerület polgármestere. – Ne felejtsük el például, hogy 1956 után sem hozták helyre a városrészt, a házakon még most is ott vannak a golyónyomok. A város belső területének mentesítésére létrehozták a nagy külső központokat, gondolok itt például Kőbányára, Gazdagrétre, Káposztásmegyerre. Felújították a Belváros egy részét is, de kimaradt a tervből a Múzeum körút, Vámház körút, Károly körút által határolt terület, illetve a Nagykörút vonzáskörzete, amely teljessé tenné a Belvárost. Így aztán a Józsefváros is kimaradt a felújításból. Pedig Belső-Józsefváros számos olyan épületegyüttessel rendelkezik, amely a főváros legértékesebbjei közé tartozik, mostanra azonban lepusztult. Figyelembe véve, hogy ezek a paloták ma már többségükben saját tulajdonú épületek, elkészítettük az egyes számú tömbnek, magyarán a Baross utca, Nagykörút, Krúdy Gyula utca, Mária utca által határolt területnek a felújítási tervét. Ennek a kivitelezéséhez szükséges lesz létrehozni egy fejlesztési társaságot, amelyik a kettes számú tervet, az Ó utcától a Szentkirályi utcáig s a Krúdy utca és a Baross utca közötti terület felújítását is előkészíti, illetve elindítja három épület tatarozását.

– *Ezek szerint a fejlesztési társaságnak ez lesz az első feladata?*

– Igen, ez lesz az első saját munkája a társaságnak válaszolta Csécsei Béla. A társaság igyekszik a tervezésnél a bérlők, különös tekintettel a tulajdonosok igényeit messzemenőleg figyelembe venni, miként a költségekhez való hozzájárulását is, mert valamennyiüknek vannak kötelezettségei. Egy társasház közösségének kedvezményes kamatozású vagy kamat nélküli kölcsönt tudunk nyújtani, de van vissza nem térítendő támogatás is. Ezeket a megoldási lehetőségeket ezekre a területekre koncentráljuk majd. A Fővárosi Önkormányzat területfejlesztési pályázatán három tömbünkkel nyertünk, így erre és a belső-józsefvárosi tömbre 400 millió forintot kaptunk, amely lehetőséget teremt arra, hogy 1997-ben már megkezdődjenek a kivitelezői munkálatok. Ezenkívül még van egy kisebb programunk, ennek eredményeként a Hock János utca és a Nap utca környékén már több változás észlelhető: új épületek, illetve felújított házak tárulnak elénk. Ezek konkrétumok. Miként a Belső-Józsefvárosban, ezen a területen is az a célunk, hogy megszüntessük a komfort nélküli szobakonyhás lakásokat. A XX. század végén garzonlakásra is van szükség, de kizárólag csak komfortosra.

Jelenleg négy tömböt tervezünk felújítani, amelyet a fejlesztői társaságra bízunk. A Belső-Józsefváros már említett tömbjét, illetve a Baross utca, József körút, Üllői út, Szigony utca határolta nagy négyszögben található épületeket. S mivel ez igen költséges dolog, a fejlesztői társaságot nem csupán a józsefvárosi önkormányzat alkotja – bár ő a többségi tulajdonos –, hanem a Fővárosi Önkormányzat és az OTP Bank is alapító tagja a társaságnak. Folynak az előkészületek, január 2-án „rajtolunk".

(Banos)

A bika uralma alatt

udapesti Értéktőzsdén pén-en a BUX-index 134,36 pontot ..ielkedve átlépte a 4000 pontos natárt. Magyarország ugyanis jobb minősítést kapott, és befektetőknek ajánlott kategóriába került. A kedvező tendencia várhatóan jövőre is folytatódik.

A pénteki tőzsdenapot a BÉT Titkársága egy napra felfüggesztette az Eravis és a Hajdútej részvényeinek tőzsdei kereskedését. A Magyar Hírlap és a Napi Gazdaság pénteki híre szerint ugyanis az Eravis Rt. vezette konzorcium 50 százalékos részesedést szerzett a Hunguest Hotels Rt.-ben, a Világgazdaságban pedig az jelent meg, hogy az Eravis az 50 százalékos részesedést közvetlenül szerezte. A Tőzsdetanács úgy értékelte, hogy az újságcikkekben megjelent, egymásnak is ellentmondó, nem hivatalos információk alkalmasak a befektetők döntéseinek befolyásolására. A Hajdútejről azt írta a Magyar Hírlap, hogy a holland Friesland Dairy Foods Holding átveszi a Nutricia Internationalnek a Hajdútejben birtokolt 79,6 százalékos részesedését.

G. J.

Startra kész a PanTel

Épül az optikai kábelrendszer

A PanTel alternatív távközlési szolgáltató vállalkozás alapításában érdekelt felek kialakították a társasági tennivalók ütemtervét.

A vállalkozás lényege: a MÁV vasútvonalai mentén kiépített optikai kábelhálózat többletkapacitását, továbbá az ehhez kapcsolódó, újonnan létrehozandó rendszert előbb vállalatok, intézmények zártláncú adatátviteli igényeinek kielégítésére, a MATÁV-monopólium megszűnése,tehát 2002 után nyilvános helyközi távközlési szolgáltatásokra is felhasználják.

A projekt kezdeményezője, a

Az ezt követő előkészítő tárgyalások után december 20-án immár kilenc cég képviselője írta alá az ütemtervet: a MÁV Rt., a Magyar Olaj- és Gázipari Rt., a Magyar Villamos Művek Rt., a GySEV Rt., a Magyar Posta Rt., a KFKI Számítástechnikai Rt., az Egészségbiztosítási Önkormányzat, az Eurotel Rt. és az UNISOURCE.

A tervek szerint a felek PanTel néven hoznának létre társaságot a projekt megvalósítására. Ebben a magyar tulajdon – ezen belül a MÁV – részaránya meghatározó lenne. A cél az, hogy a

HÍRVILÁG

Kedvezőbb hitelgarancia-feltételek

Kevesebbet kell fizetni jövőre a hitelgaranciáért a kis- és középvállalkozásoknak – tájékoztatta az Agrárvállalkozási Hitelgarancia Alapítvány Kuratóriuma a hét végén az MTI-t. Az alapítvány elsősorban olyan vállalkozásoknak biztosít garanciát, amelyeknél a foglalkoztatottak száma nem haladja meg a 250 főt. A változtatás szerint 3 millió forint hitelösszegig a szerződés futamidejétől függően alacsonyabb (0,5, 1, illetve 1,5 százalékos) garanciadíjat kell fizetni. A garantálandó hitelösszeg 50-ről 60 millió forintra emelkedik.

EBRD – magyar vállalatátalakítási program

Harminc millió ECU (csaknem 600 millió forint) forrásállománnyal vállalatátalakítási programot indított útjára Magyarország számára pénteken a londoni székhelyű Európai Újjáépítési és Fejlesztési Bank (EBRD). A nemzetközi pénzintézet az alappal az életképes, de elégtelenül teljesítő, közepes méretű magyar vállalatok struktúraváltását segíti elő. A programszervező a Sandtner Hanilton and Manager GmbH nevű, ilyen feladatokra szakosodott német cég. A hét évre szóló beruházási program portfóliójába a tervek szerint 10-15 magyar vállalatot vesznek fel; a tőkefeltöltésre elsősorban olyan cégeket szemelnek ki, amelyek nehezen férnek hozzá középtávú piaci finanszírozási forrásokhoz. Ez az EBRD negyedik hasonló programja; a bank eddig Lengyelországban, Szlovéniában és Lettországban vállalkozott ilyesmire.

Fegyelmi a turisztikai főosztályvezető ellen

Az Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium fegyelmi tanácsa Székely Györgyöt megrovás fegyelmi büntetéssel sújtotta azért, mert a turisztikai főosztályvezető a szuperkoncert támogatásakor nem a szabályoknak megfelelően járt el – tájékoztatta az IKIM közleményben szombaton az MTI-t. A jogszabály szerint a támogatás csak pályázat útján nyerhető el. A fegyelmi tanács megállapítása szerint ez esetben nem történt szabályos, dokumentálható versenyeztetés. A pályázók meghívásos formában való felkérése csak sürgős alkalmakkor fordulhat elő, de ebben az esetben is az Országos Idegenforgalmi Bizottság dönthet a támogatás megítéléséről. Ez alkalommal az OIB megkerülésével történt a kifizetés. A főosztályvezetőnek az is felróható, hogy a támogatott szervezet nem a szerződésben meghatározott időn belül számolt el a pénz felhasználásával.

Adóbiblia vállalkozóknak

Kétkötetes Adóbiblia című kiadványával lepte meg idén karácsonyra a vállalkozókat a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK). Az MKIK megbízásából elkészült kiadvány első kötete az egyéni vállalkozóknak kíván segítséget nyújtani az 1997-ben életbe lépő új személyi jövedelemadó és áfa szabályainak vázlatos bemutatásával. A második kötet a társas formában működő kisvállalkozásokat igyekszik eligazítani a szintén jövőre bevezetendő új társasági adó, osztalékadó, valamint az áfa szabályainak részletes vázolásával. A bevezetőből kiderül, hogy a Pénzügyminisztérium munkatársai által írt kiadvány nem pótolja a jogszabály ismeretét, ám kö-

Függönyrojt

Puer natus est

Natale, Noel – a karácsony olasz és francia neve jelzi: december 25-e a születés ünnepe. *Puer natus est* – mondja a latin szöveg: megszületett a Kisded.

A keresztény (vagy: keresztyén) világ természetesnek tartja a karácsony, a születés, a szenteste (*Weihnacht* – a karácsony német neve) dátumát. Nem gondolunk rá, hogy ez nem volt mindig így. Pedig hát Jézus születésének időpontját csak 325 és 335 között rögzítették december 25-re. Korábban egészen meglepő dátumok is szóba jöttek, sőt, erősen vitatottak és védelmezettek voltak az egyház különböző köreiben. Ismeretes, hogy május 20-a, november 25-e vagy január 6-a éppúgy fölmerült lehetséges dátumként, mint április két napja is. Hogy a választás mégis éppen december 25-re esett, abban erősen közrejátszott, hogy ezzel egy pogány ünnepet akartak ellensúlyozni: a legyőzhetetlen nap *(sol invictus)* ünnepe, mely a téli napfordulóhoz is kötődött, így lett a *sol salutis* (az üdvösség napja) ünnepe. És hogy a legesélyesebb másik dátum se essen ki az ünnepi körből, január 6-át vízkereszt ünnepévé tették, azaz a Kisdedet felkereső napkeleti királyok napjává. (A régi magyar elnevezés, a *Háromkirályok napja*, őrzi is ezt a motívumot.)

Hogy a karácsony, a húsvéthoz hasonlóan, életre hívott bizonyos dramatikus cselekménysorozatokat is, teljesen érthető. A Jézus születése körüli történetek, Mária és József Betlehembe indulásától és érkezésétől a születés tényéig, az azt kísérő csodás jelektől (angyalok, betlehemi csillag) a pásztorok imádásáig és a három királyok tisztelgő látogatásáig igen alkalmasak voltak a dramatikus megjelenítésre.

Amikor a Mikulás is zöld-fehérben érkezik

Karácsonyi sikerreceptek

A karácsony a lemezcégek számára is „ünnep". Olyannyira az, hogy legtöbben a karácsonyi piac idejére, vagyis november utolsó, illetve december első két hetében rukkolnak ki éves újdonságaiknak mintegy felével. Bár idén kissé megtorpant a lakosság zenei árucikkek iránti vásárlókedve, a lemezkiadás még mindig az egyik legjövedelmezőbb ágazat a szórakoztatóiparban.

Karácsonyra időzítette új, nagyszabású lemeztrilógiája megjelentetését a Tátrai Band is. Képünkön Tátrai Tibor és Charlie FOTÓ: ARCHÍV

Amióta az öt multinacionális lemezcég – a Polygram, a Warner Music, az EMI, a BMG, Illetve a Sony Music – megvetette lábát hazánkban, és szinte minden fontosabb világújdonság megszerezhető, sokszorosára nőtt a zenei kiadványok eladása, és egyre rohamosabb a drágább, nagyobb haszonnal árusítható kompaktlemezek térnyerése a műsoros kazettákkal szemben. Míg négy évvel ezelőtt száz eladott hanghordozóból csupán 10-15 volt a CD, mára ez a szám elérte a 45-öt. Egy magyar könnyűzenei kompaktlemez ára kétezer, egy külföldié háromezer forint körül mozog, a műsoros kazetták és a komolyzenei CD-k pedig körülbelül ezeknek felébe kerülnek, úgyhogy egy jó lemez vagy műsoros kazetta nemcsak szép, hanem lassan fejedelmi ajándéknak is számít.

De térjünk vissza a karácsonyhoz és azokhoz a kiadványokhoz, amelyeket kifejezetten a karácsonyfa alá szántak a kiadók. Ezeknek az albumoknak – legyenek akár klasszikus, akár könnyűzenei lemezek – két elvárásnak kell megfelelniük: egy-

lójába" tartozó „csillagok" (*Kiki, Szandi, Pierrrot, Sipos F. Tamás,* a *Message* és a *Republic együttes,* valamint *Ferenczy György* és a *Herfly Davidson*) zenélnek és énekelnek. Hasonló a Polygram Sztárkarácsony című lemeze is, csak hagyományos karácsonyi dalokkal – mint az Ave Maria, a Hull a pelyhes fehér hó, a Csendes éj vagy a Száncsengő – és a zenészek mellett színészek (például *Kulka János, Xantus Barbara, Szulák Andrea*) is énekelnek a koron-gon. Hazai kiadónk, a Hungaroton Gong vezetői még egyszerűbben oldották meg a nagy feladatot. Nem dobtak igazi újdonságot a piacra, viszont olyan régebbi felvételeket kerestek elő, amelyek bőven állják a versenyt a maiakkal. Ilyen például *Sebestyén Márta* Jeles napok című tíz-éves lemeze, a Bojtorján még régebbi karácsonyi albuma, illetve a Kiskarácsony, nagykarácsony című összeállítás az *Omegával,* a *Fonográffal, Koncz Zsuzsával* és mezbörze magazin Ferencvárosrajongók számára készült ünnepi CD-melléklete is. A fradistákhoz természetesen zöld-fehérben jön a Télapó.

A komolyzene sem maradhat ki az ünnepi választékból. A karácsonyi lemezek persze inkább az úgynevezett „népszerű komolyzene" kategóriájába tartoznak. *Benkó Dixiland Band* Karácsonyi miséje (Hungaroton Gong), *Bach* Karácsonyi Oratóriuma (EMI), *Shütz* Karácsonyi történetei (EMI) vagy a tavalyi bécsi karácsonyi koncerten rögzített Celebration of Christmas, *Jose Carreras, Placido Domingo* és *Nathalie Cole* közreműködésével (Warner) minden bizonnyal sokaknak megnyeri majd tetszését.

Akármelyik módszert választják is a lemezcégek, a tények azt bizonyítják, az ünnepet megelőző vásárlási láz hevében szinte bármi eladható. Ami a karácsonyt megelőző hetekben megfelelő súllyal szerepel a médiában,

Értékőrző Emlékkönyv

Tisztelgés Újszászy Kálmán életműve előtt

Nemzeti intézmény volt a tanító- és lelkészképzésben, a népfőiskolai mozgalomban, a cserkészetben, a honismereti tevékenységben, a közgyűjteményi munkában, minden jó ügyben kezdeményező és irányító volt. Már több mint két éve nincs köztünk. Szép kort ért meg: 92. évében költözött a házától pár lépésre levő sárospataki sírkertbe.

Testes kötet idézi föl *Újszászy Kálmán* (1902–1994) szeretetre méltó alakját és fáradhatatlan közéleti tevékenységét. A Szabad Tér Kiadó több mint hatszáz lap terjedelmű emlékkönyvét *Balassa Iván, Kováts Dániel és Szentimrei Mihály* szerkesztette. Két nagy részből áll: felében az ő írásaiból nagy gonddal és hozzáértéssel válogattak, másik felében pedig tanítványai és tisztelői méltatják sokoldalú munkásságának egy-egy területét. Ezeknek zöme már korábban, főként egy-egy jeles ünnep alkalmából jelent meg, de több az emlékkönyv számára íródott, mint a kevés még élő barátai közül *Harsányi Istváné.* A Patakhoz erős szálakkal kapcsolódó költők, *Képes Géza* és *Mészöly Dezső,* versben tisztelegtek a felejthetetlen Mester előtt.

Újszászy Kálmán önéletrajzi vallomásai, interjúi, levelei éppúgy világot vetnek tevékenységének áldozatosságára és szerénységére, mint a kötet zömét kitevő Feladat és mű című válogatás az ő írásaiból. Tárgyköreit alcímei jellemzik legjobban: Szellem és világnézet, Magyarságismeret és falumunka, Ifjúság és népfőiskola, Utak és kincsek, Sárospatak és örökösége. Talán csak az Utak és kincsek kíván némi magyarázatot: Újszászy Kálmán mint a református teológiai akadémia professzora eleven kapcsolatot tartott külföldi egyháziakkal, de leginkább az amerikai magyarokkal. Útirajzai és közgyűjteményi beszámolói is helyet kaptak a válogatásban. Így a gondjaira bízott nagy múltú pataki gyűjtemény (könyvtár, levéltár, múzeum, adattár), amely egyszerre szolgálta az egyházat és a pataki, tágabban zempléni művelődési hagyományt. Újszászy Kálmán Budapesten született, de 19 éves korától, amikor 1921 őszén a pataki teológiára iratkozott, ennek a városnak és tájnak igézettje lett. A magyarságot és protestantizmust úgy szolgálta, hogy a szűkebb haza értékeit kutatta, mutatta föl, és tanítványait, cserkészeit ennek szeretetére nevelte.

Fölsorolhatatlan az emlékezők és méltatók névsora *Németh Lászlótól Benda Kálmánon, Vitányi Iványon, Makovecz Imrén, Fekete Gyulán át Szilágyi Ferencig, Petrőczi Éváig.* Két bibliográfia is képet ad Újszászy Kálmán gazdag életművéről; *Hörcsik Richárd* 1925 és 1995 közt megjelent írásairól (köztük az önálló füzetek könyvecskék, A faluszeminárium, A falu, A falunevelés szellemi alapjai) amelyek bizonyítják Újszászy Kálmán jeles szerepét a népi mozgalomban, a falukutató irodalomban. Kováts Dániel a még teljesen föl nem dolgozott hagyatékából a kiadatlan írásoknak még bővülő jegyzékét 94 tételben tette közzé.

Péter László

A NAP HÍREI

Rákóczi-emléktábla Szegeden

Magyar Immunológiai Társaság Szegeden tartott háromnapos kongresszusán. Az emberi szervezet védekező rendszerével kapcsolatos kutatások azért értékelődtek fel, mert egyre jobban terjednek az allergiák, valamint a tumoros betegségek, amelyek jórészt az állóképesség meggyengülésével függnek össze. Korunk furcsa ellentmondása, hogy a tudomány óriási iramú fejlődése ellenére is egyre védtelenebbnek látszik az emberiség a vírusos fertőzések ellen. Nagyobbrészt az segíti elő a vírusinvázióit, hogy a technika vívmányainak köszönhetően lerövidültek a távolságok, és az idegenforgalom *betegséghordozóvá* vált. Azok a vírusok, amelyekhez egyes népcsoportok hozzászoktak, akkor válnak veszélyessé, ha új közösségek körében kezdenek terjedni.

A szegedi kongresszuson szó volt arról is, hogy az immunrendszer legyengítésében nemcsak a támadó vírusok jeleskednek, hanem azok a *molekuláris mechanizmusok*, amelyek súlyos, gyógyíthatatlan betegségeket – mint a sclerosis multipex – idéznek elő. Eredményes gyógyításuk akkor képzelhető el, ha tisztázzák a molekuláris mechanizmusokat. Tehát nemcsak a vírusok a felelősek a sejt közötti kommunikációs zavarokért.

A tanácskozáson ismertették azt a szenzációs új vizsgálati lehetőséget, amely sanszot ad az emberiségnek, hogy felvegye a harcot az immunbetegségekkel szemben; például az USA-ban kifejlesztett DNS-chip módszer új korszakot nyitott a diagnosztikában, forradalmasítja a laborvizsgálatokat, segít a tumorterápiának. A chip valójában *egyénre szabottan vallatja ki a genetikai állományt* az egészségi állapotról és a kezdődő betegségekről. Amikor ez a módszer világviszonylatban elterjed, akkor az emberiség nagy lépést tehet, hogy jelentősen javítsa életkilátásait.

(halász)

Ingyenbérlet a mozgássérülteknek, a vakoknak

Nyitott színház Szegeden

Közép-Európában is egyedülálló programot hirdetett Nyitott színház elnevezéssel a szegedi teátrum, amelynek igazgatója, *Nikolényi* István sajtótájékoztatón ismertette az új kezdeményezést. Ezentúl azokat is bevonják a látogatóik körébe, akik eddig életkörülményeik miatt akadályoztatva voltak abban, hogy színházba járjanak. A társulat igazgatója *több száz ingyenbérletet* nyújtott át ajándékba a mozgássérültek, a siketek, a vakok és gyengénlátók képviselőinek. Jövőben a siketek, a nagyothallók előre megkapják a szövegkönyvet, és úgy mehetnek a premierre, hogy már ismerik a darabot. A mozgássérülteknek *speciális feljárókat* építenek, s a tolókocsikat páholyokban helyezik el. A vakoknak pedig lehetőséget biztosítanak, hogy az előadás után kézzel is tapintsák a jelmezeket, díszleteket, esetleg kérdéseket tegyenek fel a szereplőknek, rendezőknek. Így próbálják *teljes értékűvé* tenni a színházi élményt.

A Nyitott Színház programjának fővédnökségét *Kökény* Mihály népjóléti miniszter vállalta és a főhatóság *anyagi támogatást* is nyújt. Máris nagy visszhangja támadt ennek a kezdeményezésnek, számos országos nagyvállalat anyagi segítséget nyújt, hogy *minél több hátrányos helyzetű jusson el az előadásokra*. A társulat másik új kezdeményezése a Proszcéneum Társaság létrehozása, amelynek tagjai azok lehetnek, akik *anyagilag is támogatják* a produkciókat. Ezáltal lehetőséget biztosítanak Szeged gazdasági és politikai elitjének a találkozásra, és az így befolyt pénzből *kiemelkedő színészeket* szerződtetnek a Tisza-parti városba.

A színház idei évadjának első bemutató előadását október 17-én tartják, amikor is Shakespeare *Sok hűhó semmiért* című színművét viszik színre, amelynek rendezője *Telihay* Péter.

(h. m.)

megbízási keretszerződéseket, és kötelezi-e Tocsik Mártát a sikerdíjként felvett *804 millió forint* egészének vagy egy részének visszafizetésére.

A tárgyaláson Tocsik Márta *vaskos iratkötegeket* mutatott be a bíróságnak. Ezekkel kívánta bizonyítani, hogy megdolgozott a díjáért, s a belterületi földek jogállásának tisztázása érdekében számos szakértőt foglalkoztatott az ÁPV Rt. és az önkormányzatok között kötendő szerződések előkészítőjeként. A bíróság azonban nem tartotta magánál a dokumentumokat, mivel döntését a Tocsikkal szemben különösen nagy kárt okozó csalás és magánokirat-hamisítás vádjával indított büntetőperben születő ítélet ismeretében hozza majd meg. Az ügyben szintén alperesként szereplő ÁPV Rt. maga is polgári pert indított a közte és Tocsik Márta közötti szerződések semmissé nyilvánítása megállapításáért – jelenti az *MTI*.

Egyelőre nincs döntés a parlamenti ülések televíziós és rádióközvetítéseinek jövőbeni sorsáról – közölte tegnapi sajtótájékoztatóján *Kóródi* Mária, a házbizottság csütörtöki ülésén lezajlott vita alapján. Az Országgyűlés alelnöke, ismertetve a T. Ház jövő heti négynapos ülésének programját, amelynek egyik kiemelkedő mozzanata, hogy *megkezdődik* kedden a jövő évi költségvetés általános vitája.

A hágai verdikt utóhullámai a parlamentben még mindig nem ültek el: a házbizottsági ülésen vita alakult ki a további magyar–szlovák tárgyalásokhoz szükséges felhatalmazás kereteiről. Kóródi Mária beszámolt a házbizottság médiavitájáról. A parlamenti közvetítésekkel foglalkozó rendkívüli „kereskedelmi” bizottsági ülésen a parlamenti pártok képviselői mellett jelen voltak a közszolgálati, s a kereskedelmi csatornák vezető tisztségviselői is. Szinte bizonyos, nem lesz változása rádiós közvetítésekben – hangzott el. A tévéközvetítések csatornája továbbra is az MTV 2 marad, de elképzelhető, hogy a hétfői napirend előtt felszólalások az MTV 1 közvetíti. Egyelőre az időpont egybeesik a nemzetiségi műsorok adásidejével, de közös erőfeszítéssel elháríthatók az akadályok. *Peták* István, az MTV elnöke konkrét költségvetési támogatást nem kért, de felvetette: a T. Ház méltányolja a most kezdődő költségvetési vita során az új helyzetet. Az FKGP a házbizottság ülésén is kifogásolta a parlamenti élőközvetítések lehetőségének szükítését, miként a hétfői parlamenti élőközvetítésben is hangot adtak aggályuknak.

(b. l.)

Jövő csütörtökön Pusztai Erzsébet (MDNP) és 78 támogató képivselő kezdeményezésére családpolitikai vitanapot tart a parlament. E családpolitikai vitára mintegy 406 percet szán a T. Ház. A vita kezdetén a kormány 40 percben foglalhatja össze álláspontját, s negyed órát kap a viszontválaszra. Az MSZP 106, az SZDSZ 62 percig érvelhet a kormányzat mellett. A négy ellenzéki frakció mindegyike legalább 30 perc felszólalási időhöz jut. A legnagyobb ellenzéki frakció, a Fidesz például 38 percig argumentálhat. S ezúttal gáláns módon kezelik a frakciók a függetlenek parlamenti szólásszabadságát is: nem kevesebb mint 27 percet szavaztak meg a húsz független honatyának. Ami mandátumonként megközelíti a 120 másodpercet. A jövő évi költségvetésről hosszab ideig, harmincórás időtartamban tárgyal a parlament, de – a pártatlan tájékoztatás jegyében – már itt sem a mondanivaló, hanem az erőviszonyok szerint porciózzák ki a televíziós időkeretet.

Magyar Nemzet 1997 okt 11

A köztársasági elnökhöz fordultak a magyar föld védelmében

Aggódó értelmiségiek

Az egyetértő több mint száz értelmiségi nevében olyan személyiségek, mint Balogh János, dr. Lanczerdorfer Erzsébet, Makovecz Imre, dr. Papp Lajos, Taxner Tóth Ernő és Zelnik József tegnap nyílt levélben fordult Göncz Árpád köztársasági elnökhöz.

„Megdöbbenéssel vettük tudomásul, hogy ön nem várta meg az Alkotmánybíróság döntését és aláírásával zöld utat biztosított a kormányzó pártoknak ebben a demokráciát veszélyeztető helyzetben. A magyar értelmiség mindig a kultúrával egyenrangú kérdésnek tekintette a mindnyájunkat eltartó föld ügyét.

Elnök úr, ön végigélte, tehát tudja: földosztás után a földet az eszközökkel együtt mindenkitől elvették, az állatokat elhajtották, szövetkezeti és állami tulajdonba vették. Most pedig a privatizáció után a földet idő előtt nemzetközi áruvá kívánják változtatni. Ezzel veszélyezetik a falusi lakosság megélhetését, mind az egyéni gazdálkodókét, mind a szövetkezeti tagokét, amikor hazánk amúgy is súlyos munkanélküliséggel küszködik, és az élelmiszerárak egyre elviselhetetlenebb terheket jelentenek az ország legjelentősebb rétegének. Önnek is tudnia kell: a föld külföldi felvásárlása az élelmiszerárak további emelkedésével jár.

Ön azt is tudja, még az osztrák és orosz megszállók sem vették el a magyarság elővételi jogát szülőföldjétől. Több mint 300 ezer magyar polgár már megmozdult, hogy aláírásával tiltakozzon ebben a magyarság számára létfontosságú kérdésben és jogot kapjon a döntéshez. A kormánykoalíció és ön elvették a magyar polgároktól ezt a jogot. Elnök úr, ön viseli a történelmi felelősséget azért, mi lesz a magyarok földjével, mi lesz a magyar demokráciával és azért is, hogy döntésükkel veszélybe sodorták az ország NATO-csatlakozásáról rendezendő népszavazást.

Legutóbbi lépésével ön újabb tanúbizonyságát adta, nem áll a pártok felett, s döntéseinél nem a nemzet egyetemes érdekeit tartja szem előtt, hanem csak egy szűk csoportot képvisel.”

A virtuális világ hajszálon függ

Makovecz Imre a választási kampányról és az összekacsintásról

Makovecz Imre az európai építészet kiemelkedő alakja, a nemzetközi szakirodalom szerint megkerülhetetlen képviselője: munkásságát a legrangosabb összefoglalások oldalakon át elemzik. Elismertsége külhonban sokkal egyértelműbb, mint idehaza – s ebben alighanem elfogult szellemi ellenfelei is ludasak. Nemcsak lapunk szerkesztőbizottságának tagja, de időről időre állást foglal konkrét politikai kérdésekben is, s ezek a megnyilvánulások rendszerint megbolygatják bizonyos körök kedélyeit. Makovecz Imrét ezúttal nem szakmai kérdésekről, hanem a közélet és közerkölcs aktualitásai felől kérdeztük.

– Noha egyes politikai erők még tagadják, úgyszólván a bőrünkön érezzük: megkezdődött a kampányolás a közelgő országgyűlési választásokra. Ön miként látja: van-e esély a korábbi két választáshoz képest higgadtabb, tisztességes kampányra?

– Határozott meggyőződésem, hogy nálunk a tisztességes választási kampány *elképzelhetetlen* – s ez nem puszta elhatározás vagy hozzáállás kérdése, hanem kifejezetten *történelmi okai* vannak. Akik netán már elfelejtették volna, azoknak szeretném felfrissíteni az emlékezetét: mind a Szovjetunió szándékos összeomlasztása, mind a magyarországi rendszerváltozás *előre megtervezett forgatókönyv szerint* zajlott. Már *Németh* Miklós kormánya elkezdte azt a folyamatot, amelyet szemérmes eufémizmussal *spontán privatizációnak* szoktak nevezni. Nem lehet elégszer elmondani: a korábbi rendszer kiszolgálói megkapták azt a lehetőséget, hogy politikai hatalmukat gazdasági hatalommá alakítsák át, évtizedekre megteremtve a maguk és családtagjaik stabil anyagi hátterét. Amit tehát évtizedeken át *ideologikusan* uraltak, azt előbb helyhatósági körben, majd országos méretekben *valóságosan* is. Belátható, hogy ilyen viszonyok között nem is lehet tisztességes, egyenlő esélyeket biztosító kampányról beszélni.

– Amit felvázolt, azt egyaránt szokták hatalomátmentésnek és pragmatizmusnak becézni…

– A pragmatizmus kifejezést én másra használom. Hadd emlékeztessek itt a Duna-vitára: *szimbólum* volt-e vagy sem, és hogy ma micsoda. Az én pragmatizmusom azt mondja, hogy *a Duna régen is csak egy folyó volt, és ma is az;* ha pedig időről időre mást állítanak róla, az az én szememben nem holmi vulgármarxista dialektika, hanem egyszerű hazudozás.

– A miniszterelnök „a fordulat évének" nevezte az 1997-es esztendőt. Erről mi a véleménye?

– Az a baj velem, hogy én emlékszem az 1947-es „fordulat évére" is, amikor a teljes államosítást előkészítették. Akik átélték ezt, tudják, milyen elviselhetetlen lelki terhet jelentett ez. *Gálosi* József atyai barátom például, aki asztalosmesterként jött át Erdélyből, és a saját erejéből tett szert saját műhelyre, *még a kabátját sem vihette el a fogasról,* amikor lefoglalták az üzletét az állam javára. Enyhén szólva *ízléstelen* tehát ezt a kifejezést használni ugyanazok utódjaként, akik a nemzetromboló államosítást végbevitték.

– Ez maga is felfogható kampánykijelentésnek.

– Csakhogy én „a velünk élő történelemről" beszélek. Az köztudomású, hogy mindenféle centralizáció gazdasági intenzitáscsökkenéssel, a korrupció elhatalmasodásával jár együtt – a szocializmus azonban mindezek tetejébe még a javakat, a földeket is tönkretette: azért kellett például hárommillió tonnával több gabonát termesztenünk, mint amit megettünk, hogy a Szovjetunió népeit élelmezzük.

– Hogyan kapcsolódik mindez a mához?

– Igen szervesen. Csak körbe kell nézni *a parlamenti képviselőkön,* hogy lássuk: jelenleg jobbára azoknak van több ezer hold termőföld a birtokukban, akik azelőtt mindenféle ideológiák nevében kifosztották ezt az országot. Az Európai Unióba való belépéskor pedig ezek a földek a mostaninak *a sokszorosát* érik majd. Hogy a szakmámhoz kapcsolódjak: az új építési törvény is azért kellett, hogy *ne a helyi önkormányzatok döntsenek* a kül- és belterületi földekről. Hasztalan tiltakoztunk a pártoknál már jó előre – a törvényt ebben a szellemben módosították. Azt is megjósoltuk, hogy a következő lépés *a földtörvény módosításának kísérlete* lesz – s ez a balsejtelmünk be is igazolódott. A vak is látja, hogy itt *az összeharácsolt földek legalizálásáról* van szó.

– Amit a megtervezett forgatókönyvekről mondott, azt csupán a múltra értette, vagy a jelenre is?

– Bizonyos jelek arra utalnak, hogy ezek a forgatókönyvek változatlanul léteznek. Elég, ha itt a tévécsatornák „mozgó képregényeit" emlegetem föl, ahol még a bemondók selypítései is gondosan megtervezettek. Amúgy pedig teljesen közömbös, hogy véletlenül vagy készakarva lökik-e le az embert az Empire State Buildingről. Én e kérdésben a szentíráshoz tartom magam: a gonoszokat *nem szándékaik, hanem cselekedeteik alapján* kell megítélni.

– Ezek szerint tagadja, hogy megtörtént volna a valódi rendszerváltozás?

– Úgy vélem, *nem jött létre, nem folytatódik a polgári demokrácia* Magyarországon – ehelyett ugyanazok játszanak most demokráciát, akik azelőtt diktatúrát. A nyugati demokráciák a jogállami kritériumokat kérik számon rajtunk, ám ha egy köztársaság elnökének kompromisszumszintje alacsonyabb, mint egy rabé, a miniszterelnök meg volt karhatalmista, aki önként indult ellenünk az oroszok oldalán '56-ban, az *az én ízlésemet sérti.* Megengedhetetlennek tartom magát a kísérletet is, hogy ezt megpróbálják elmagyarázni nekem.

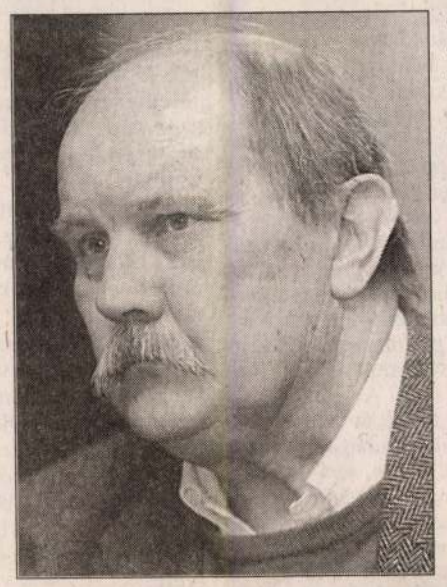

Makovecz Imre: Azok játszanak demokráciát, akik azelőtt diktatúrát
Vajda József felvételei

– Amit ön tényként mond, azt részben elismerik, részben vitatják – ám az bizonyosan állítható: a választópolgárok többségének ízlése nem olyan kényes, mint az öné.

– Elég nagy bajnak tartom, hogy a magyar nép nagy része *összekacsint* a karhatalmista kormánnyal. Ennek oka véleményem szerint az, hogy *összevág a két mentalitás.* Nemcsak a mauritiusi adóparadicsomba csörgedeznek a köz pénzei, hanem a kisember is felveszi a munkanélküli-segélyt, miközben az anyósa nevére disznók tucatjait hizlalja. Ugyancsak ebbe a vonalba illik, hogy a közbiztonságot mesterségesen tovább rontják.

– Mesterségesen?

– Ne legyünk naivak: a világgazdaságban mind a feketekereskedelemnek, mind a drognak jól látható a funkciója: a kettejük közötti csatornát *a bankvilág* szolgáltatja. A bankszféra a pénz révén maga is *a globalitásról és egy virtuális világról* szól – s érdekelt abban, hogy a közbiztonság állapota ne javuljon.

– Ez globális rendszerkritika – ám ha az itthoni viszonyokra vonatkoztatja a szándékosságot, a belügyminiszter bizonyára méltatlankodva kéri ki magának.

– Feltételezhető, hogy közvetlenül nem is áll kapcsolatban ezekkel az érdekeltségekkel; de ha valahol ekkora számban lopnak autókat és ilyen méretekben terjesztik a kábítószert, ott az emberek jobbnak látják a maguk számára biztosítva látni a törvényektől független gazdasági mozgásteret. Ehhez persze olyan szabályozások is kellenek, hogy ha valaki bejelenti egy kft. létrehozását, már rögtön tudjon is gazdálkodást folytatni. S ha úgy játszik, hogy csak nagy sokára jegyezzék be a vállalkozását, mint be nem jegyzett cég *nem köteles* az APEH-nek adózni.

– Ön szerint tehát egy szinten vannak az APEH-et kijátszó kisvállalkozók és a nagyszabású mauritiusi pénzmosók?

– Nem, de az összekacsintás gesztusa a hatalommal *közös* bennük. Ez pedig arra a másik összekacsintásra megy vissza, amely abból következett, hogy 1945 után az arisztokrata értékeket épp úgy likvidálták, mint a tehetséges népi erőket. *A népnek valahogy túl kellett élnie a megaláztatást: alkalmazkodott.* Felszámolták a vidéki életmód bázisait, egyleteit, ahol szegény létükre is öntudatosak maradhattak – szégyen dolga lett vidéki embernek lenni; a kabaré még ma is rajtuk élcelődik, őket figurázza ki a legszívesebben. Hogy is ne ment volna el a kedve a jóravaló vidéki magyaroknak a gyerekcsinálástól? A megmaradt lumpenréteg kacsint most össze *Horn* Gyulával. Emlékezzünk csak rá, mint fogadta ez az elzüllött magyarság az európai formátumú *Antall* Józsefet! Nem az a kérdés, az összekacsintás egyenlő bűnöket takar-e, hanem az, hogy megtalálja-e zsák a foltját. Vagy úgy is mondhatnám: hogyan mélyíti a magyarok lelki nyomorúságát az úgynevezett baloldali politika.

– Ha hivatalból opponálni akarnék, idézhetném azokat, akik szerint „a népet nem lehet leváltani".

– A zsák és foltja hasonlatot azonban másképp is lehet érteni. Kitől kapta a kádári rendszer a húszmilliárd dollárt a fennmaradáshoz? Attól a bankszférától, amelynek érdeke volt „a nagy kísérlet". S a továbbiakban mi az érdeke? Hát nem „az emberi élet minősége"! A legnagyobb és legkeservesebb meglepetést a rendszerváltozás forgatókönyvében nem véletlenül az 1990-es magyarországi választások okozták számukra.

– Ha így van, ahogy mondja, miben bízhatunk?

– A sajtó nagyobbik része mindent megtesz annak érdekében, hogy elhintse: *válságban van a fehér ember kultúrája.* S ebben van is valami: a virtuális világ csak egy hajszálon függ. S amikor a bíróság ki meri mondani, hogy *jogszolgáltatással, nem pedig igazságszolgáltatással* foglalkozik, akkor tényleg vége a világnak.

– Fehér ember kultúráján az atlanti kultúrát érti?

– Igen.

– S ön milyen világban él?

– Amint az én minden *Reményem* mondotta: „Az én világom nem e világból való". *Illyés* Gyula szerint „a haza a magasban van", s ez sok évezredes tudást hoz felszínre: a magyarok *a szkíta világbirodalomnak, az égi királyságnak* voltak a részei.

– Szokás is önt egyes körökben „leszittyázni"…

– Az a baj, hogy nem tudják, nem értik, mi a szkíta kultúra. Soha nem tűnődnek el azon sem: *melyik angol szégyenli a Pendragon-legendát?* Benne kellene lenni a kultúrában. Akik nincsenek benne, az én nemzetközi hírnevemben is csak a „bulit" keresik: kivel, kinél intéztem el ezt vagy azt. Föl sem merül bennük, hogy *a buli nem egyéb, mint a sok évtizedes munka:* a fiatalokkal való foglalkozás, a vándoriskola, a Kós Károly Egyesülés. Ezért tudnak a világban az organikus iskoláról, s nem azért, mert „kibuliztam".

– S nem is bántják ezek a minősítések?

– Engem soha senki nem fog eltéríteni attól, hogy – Simone *Weil* szavával – „részvéttel ne szeressem a hazámat". Akik engem leszittyáznak, azoknak csak azt üzenem, hogy álláspontjukban benne van a büntetés: ha igaz *Hamvas* Béla tétele, hogy ez egy apokaliptikus kor, akkor ők is *ítélet alatt* vannak.

– Országjáró útjait nagy érdeklődés övezi, sokan figyelnek a szavára. Nem kísérti a markánsabb politikai szerepvállalás gondolata?

– A lakiteleki sátor óta állandóan kísért; a közeli és távolabbi környezetem által szakadatlan unszolásnak vagyok kitéve. Egyelőre még éles határvonalat érzek *közélet és politika* között – ám az évi hatvan előadás során egyre inkább azt tapasztalom: *könnyen lehet, hogy föl kéne adnom ezt az álláspontomat…*

Csontos János

gyek is eltűnek. Megint egy másik kör, az urbánus, demokratikus ellenzékhez tartozó csapat, akik végül az SZDSZ prominensei lettek. Egy részüket azonban már 1989-ben lehagyták, majd 1990-91-ben *Kis* Jánossal tulajdonképpen távozott az élvonalból az egész csapat, amely a demokratikus ellenzéket vezette. De jelentős cserék mentek végbe azoknál is, akik e három nagy csoport farvizén törtek fel. Van egy-két utolsó mohikán, mint például *Orbán* Viktor, aki inkább személyesen létezik, mint Fidesz, ám valójában azt mondhatjuk, hogy a rendszerváltó gárda politikailag fellépett, majd lesüllyedt. De ezt látjuk akkor is, ha a vezető értelmiség sorsát nézzük. Hiszen 1989–90-ben a tekintéllyel bíró intelligencia két tucatnyi embert jelentett, az értelmiségi elit mindegyiküket ismerte és becsülte. Sőt, a társadalom is ismerte egy részüket. Mára ez a kör egy tucatnyira, talán még kisebbre zsugorodott, és úgy gondolom, a társadalom a vezető értelmiségiek közül lényegében senkit sem ismer. Ez pedig egy *félelmetes traumája* ennek a körnek: rá kellett döbbenie, hogy nincs rá szükség. *Nem azt mondják nekik, hogy utállak, megvetlek, félek tőled, hanem megkérdik: mivel tudsz szolgálni?* Nem vagy bankár, nem vagy nagyvállalati vezető, nem vagy nyugdíjas szavazótömeg, akkor mit tudsz adni? Ez a legkönyörtelenebb ítélet. Olyan ez, mint amikor *Sztálin* azt kérdezi: *„Hány tankhadosztálya van a pápának? Semmi? Akkor mit akar?"*.

– Sorsszerű volt, hogy ez így alakuljon?

– Nem feltétlenül. A folyamat mehetett volna egy másik irányba is, hiszen Kelet-Európában volt erre példa. És Magyarországon is volt esélyük politikusoknak, csoportoknak, a rendszerváltó szellemi elit egyes tagjainak arra, hogy fönnmaradjanak. Véleményem szerint azonban a magyar történelem sokkal gyorsabban felmorzsolta őket, mint ami bennük volt. Nagyon jellemző, hogy Magyarországnak sikerült olyan rendszerváltást végrehajtania, amelyek *nincs szimbolikus* alakja. Ez ellentétes például Lengyelország vagy Csehország esetével. Előbbieknél, hogy hozzám közel álló példát említsek, ott van egy Leszek *Balcerowicz*, aki közgazdászként és miniszterként valószínűleg évtizedek múlva is ismert lesz, mint az 1989 utáni folyamat egyik egyértelmű hőse. Vagy ott van Václav *Havel*, aki tartották a mítoszát, s lehetővé tették a viszatérését. De ugyanígy nem tűnt el *Churchill* mítosza sem. Nálunk viszont azt, aki kikerül a hatalomból, a sajátjai elárulják, s még jobban leleplezik, mint ellenfelei.

– Ezt alapvetően a hatalomvágy motiválja, vagy a politikai kultúra hiányával magyarázható?

– A kettő lényegében összefügg. Alapprobléma, hogy az 1989 utáni folyamatban egyik politikai csoport sem tudta elképzelni, hogy hosszú távra rendezkedjen be. Illetve, csak úgy, ha a másik politikai csoportot *lehetőség szerint földbe tapossa*. A magyar politikai elit ugyanis megszokta, hogy „az ellenfél csak addig létezik, amíg én eltűröm, azért ki kell zárnom a visszatérési lehetőségeit". Hosszabb távra, mondjuk nyolc évre pedig senki sem tervez. Mutatja ezt a fiatalítás hiánya is. Senki sem törődik huszonéves emberek felkészítésével azzal a céllal, hogy nyolc-tíz éven belül azok vezessék listáját. Nem, a pártok felélték fiataljaikat, miként rövid úton felélték az egy-másfél évtized alatt felhalmozott erkölcsi tőkét is.

– Magyar sajátosságnak nevezhetjük ezt Kelet-Közép-Európában, vagy máshol is jelentkezik?

– Én úgy gondolom, azért ez a többieknél is erősen megjelenik. De azt is figyelembe kell venni, hogy 1989–90 táján nagyon nehéz volt megítélni, melyik erkölcsi tőke számít valóban annak. Magyarországon ez különösen bonyolult dolog, mert nagy kérdés: erkölcsi tőkeként be lehet-e számítani a Kádár-korszakban a hatalom oldalán eltöltött időszakot? Ugye nyilvánvaló, ha valaki *Ceausescu* Romániájában élt, akkor a hatalom 20–25 éves kiszolgálása nem jelenhet meg pozitívan, hiszen egy erősen diktatórikus rendszerről volt szó. Itt viszont *ez nem minősült drámának* a társadalom szemében. Utólag látjuk, hogy hiába volt valaki miniszterelnök-helyettes, most el lehet adni, mint egykori reformert. Azt gondolom, Antallék ott rontották el, hogy egyszerűen nem tudták elképzelni, miként lehet egymás mellé tenni a volt párttitkár és egy úgymond ellenálló erkölcsi tőkéjét. Ugyanakkor kétségtelen, hogy a rendszerváltók – egy-két esetet leszámítva – az egész régióban a háttérbe szorultak. Igazolódott ugyanis, hogy miközben a társadalmak képesek a felszínre dobni a változáshoz szükséges szimbólumokat, ez nem elegendő az új rendszerek működtetéséhez. Az átalakításhoz

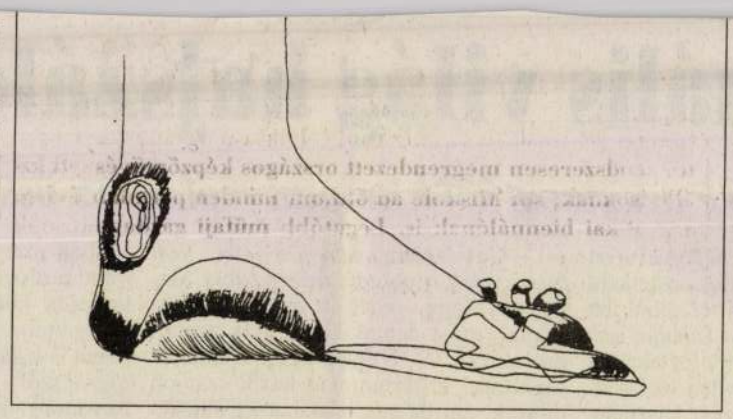

Schéner Mihály rajza

– Túl sokan voltak?

– Nem, bizonyos értelemben talán túl kevesen. Lengyelországnál maradva, mondjuk a Szabadság Unió vezető alakjai – *Geremektől Michnikig* – azért maradtak talpon, mert az a kör nem egyszerűen egy szűk szekta volt. A Szolidaritás liberális értelmiségi köre nem csak nyolc-tíz prominens, de legalább száz kevésbé ismert, egymással mégis együttműködő embert is kitermelt. Magyarországon ráadásul a rendszerváltásnak *intézményi szimbóluma sincs*. Az említett csoportok nem vették át sem a tudományt (az akadémián ugyanazok vannak, akik régen), sem a kultúra fő intézményeit. Miként jellemző az is, hogy egyik csapatnak sem sikerült egy önálló lapot kihozni.

– Van esély arra, hogy a helyzet változzék. Talán túl erős szó, de rehabilitálható a rendszerváltó elit?

– Biztosan lesz egyfajta sajátos rehabilitáció. Lényegében már el is indult. Ennek az első jele – amit sokan nem szeretnek, és valóban óvatosan kell kezelni –, hogy megkezdődött a Kádár-korszak egyes szereplőinek átértékelése. Ismétlem, nem kell ezt feltétlenül szeretni, de a folyamat igenis megkezdődött. És meggyőződésem, hogy idővel eléri például Pozsgayt is. Egyébként, ha ő már lement volna a színpadról, akkor már elkezdték volna értékelni a történelmi szerepét. De úgy gondolom, *Kis* Jánosékat is rehabilitálni fogják – megírják majd újra a demokratikus ellenzék történelmét, miként a népi, nemzeti körét is. Mondom, ez elkezdődött. Gondoljunk csak bele, Lakitelek tizedik évfordulóján már mást írtak, mint – mondjuk – öt éve. Miként másként vélekednek ma már Antall Józsefről is. Így azután meggyőződésem, hogy tíz éven belül egy csomó minden a helyére kerül.

Nagy Iván Zsolt

összefüggésben. Az elitelméletek többségében viszont az elit jelentése a *vezető társadalmi státushoz* kapcsolódik, s így értéksemleges. Ez utóbbi értelemben minden szociológiai csoportnak, szakmának van vezető rétege, elitje, vagyis nem „az" elitről, hanem elitekről indokolt beszélnünk. Másrészről nem hiszem, hogy az értelmiség mint olyan egészében nagyobb szerepet játszott volna a rendszerváltozásban, mint más társadalmi csoportok. Helyesebb tehát, ha a rendszerváltozás során vezető pozícióba került értelmiségiekről beszélünk a „rendszerváltó értelmiség" túl általános és üres fogalma helyett.

– Mégis meglehetősen széles körben elterjedt nézet, hogy 1990-ben az államszocialista rendszert lebontó, átalakító, az ellenzékből (és részben a volt állampártból is) kiemelkedő értelmiség mint osztály megszerezte a politikai hatalmat.

– A politikai elit zöme persze a tág értelemben vett értelmiség része. Mára a politikusi foglalkozás egy *különleges értelmiségi szakmává* vált, amely rendszerint szorosan érintkezik a szokványos értelmiségi pályákkal (iskolázottság, életmód stb.), ám ugyanakkor más, sajátos képességeket – politikai érzék, elhivatottság, sajátos mentalitás – is feltételez. Meglehetősen gyakori az *átjárás* a politikusi és nem politikusi értelmiségi szakmák között. Nem csak rendszerváltozások idején fordul elő, hogy egy történész, jogász, orvos pályát változtat és politikussá lesz, majd visszatér eredeti szakmájához. Ám az bízhatóság egészen 1989-ig szükséges – bár egyre kevésbé elégséges – feltétele volt a politikai karriernek. Magától értetődő, hogy a rendszerváltozás után időre volt szükség ahhoz, hogy a demokratikus körülmények közötti politikusi hivatás sajátos felkészítési és kiválasztási módjain, technikáin, csatornáin keresztül színre lépjenek az új, professzionális politikusi nemzedék versenyképes képviselői.

– Vannak-e arra objektív, megbízható módszerek és mércék, hogy a politikusi (egyéni és csoport-) teljesítményt megmérjük és elfogulatlanul értékeljük?

– A politikus tevékenységének értékelésére különféle szempontokat választhatunk, s ezek szerint más-más eredményt kapunk. Lehet morális értékek szerint minősíteni a politikusok tevékenységét, miképpen esztétikai, ízlésbeli szempontok alapján is. Természetesen mérhető aszerint is, hogy a politikus mennyiben szolgál vagy sért bizonyos érdekeket. Mérhetjük azon is a teljesítményét, hogy *mennyiben sikerült megvalósítania céljait*. E megközelítés tehát nem a célok helyességét (nem is a választási ígéretek beváltását) vizsgálja, hanem azt, hogy a politikusi garnitúra mennyire hatékonyan tudja alkalmazni a politika hatalmi eszközeit, módszereit, technikáit. Pusztán ez utóbbi szempontból összehasonlítva az *Antall-* és a *Horn-kormányt* elfogadom, hogy mint „hatalomtechnikusok" az első kormányzati garnitúra gyengébb teljesítményt nyújtott, mint az őt követő. A kellő felkészülés és gyakorlat nélkül hirtelen vezető politikussá váló értelmiségiek – akár kormányon voltak, akár ellenzékben – nemegyszer idegenül, ügyetlenül mozogtak a politika jórészt öröklött elemek alkotta világában. Hozzájuk viszonyítva a ma hatalomban levő politikusi csapat, s különösen a kormányfő mesterien bánik a politika rendelkezésére álló eszközeivel, technikáival. Mondhatnánk, remek trükkjei vannak.

– De vajon elegendő-e, ha adott politikusi, kormányzati csapat teljesítményét értéksemleges, hatalomtechnikai szem-

nagyobb boldogságára kell törekednie. Kétségtelen, a „rendszerváltó értelmiségiek" különféle csoportokra szakadtak. Van olyan része, amelyik begörcsölt és kétségbeesetten, dühödten hadakozik, másik része belefáradt a politikai küzdelembe és visszavonult, harmadik része pedig küszködik, és változatlanul eredeti céljai megvalósítására törekszik. Persze vannak olyanok is, akik „megokosodtak" és (nem is olyan) aprópénzre váltották tudásukat, tapasztalataikat. A politikában maradók számára viszont kulcskérdés, hogy tudnak-e tanulni a saját kudarcaikból. Szerintem nagy hibát követnek el azok, akik a maguk sikertelenségét *általános politikaellenes hangulatkeltéssel leplezik, mentegetik*. Ezzel ugyanis a politikából való kiábrándultságot és ellenszenvet terjesztik, ami mindig a hatalmon lévők malmára hajtja a vizet. A demokratikus politika keretei és játékszabályai szerint egy politikai erő csak akkor tudja a céljait elérni, *ha képes megszólítani és meggyőzni a választópolgárok többségét a maga igazáról, intellektuális és morális fölényéről, megbízhatóságáról és kormányzati alkalmasságáról*. Arról, hogy képes a jelenleginél jobb, tisztességesebb, áttekinthetőbb és hatékonyabb kormányzásra. Ha valaki úgy gondolja, e feladat számára túl nagy, akkor ne legyen politikus. Politikusnak nem kötelező lenni. Kazinczy előbbi idézetét folytatva: *Ezt ha nem érted... hagyjad másnak az áldozatot.*

– Ön tehát nem „temeti" az 1989–90-ben magasra emelkedett, majd a csúcsról hullámvölgybe került rendszerváltó értelmiséget?

– Sem temetni, sem dicsérni nem szeretném a rendszerváltozásban szerepet játszó személyeket és csoportokat. Persze az ország érdekét *nem csak a politikában* lehet szolgálni. A nem politikusi hivatást vállaló értelmiségiek, a kulturális elit tagjai, a társadalomkutatók, a szakértők, az újságírók számára egyaránt fontos feladat a demokrácia működtetése, erősítése, a plurális társadalmi nyilvánosság fenntartása, a polgárok önálló véleményalkotási és választási lehetőségének szélesítése.

Faggyas Sándor

Makovecz Imre

Látó ember objektívval

Valaki azt mondta, hogy Olasz Ferenc katalógusába lírai előszót írtam. Ha Hamvas Béla Hénoch-apokalipszis fordítása lírai munka, ha az ima, amely Hénoch apokalipszis történelmi tényére, emlékeztetésére utal, így: "A gonosz szellemeket, akik körüljárnak a világban, taszítsd vissza a kárhozat helyére" – ez mind líra, és nem utalás az eredendő bűn körülményeire, melyeknek ma is viseljük a következményeit; akkor sajnálom, hitetlen, amnéziában szenvedőnek szóltak az előszó szavai.

Tudniillik: az angyalok egy része bement az emberek asszonyainak sátrába és háltak velük. Ezekből lettek a titánok, akik először az embereket, aztán önmagukat pusztították el, de holtuk után nem tudtak a földtől elszakadni, és mint gonosz szellemek kísértették az embereket. Ők azok, akikről az ima szól. Azóta vannak az árulók csillagai a semmi fölé láncolva.

És most kezdem Olasz Ferenc kiállításának megnyitóját.

A méretek megváltoztatása, így a nagyítás is egészen addig csupán technikai feladatnak tűnik, amíg egy napon váratlanul egy különös élmény el nem ér bennünket. Az az élmény, hogy a nagy is kicsi, a kicsi is nagy, hogy ami fent van, az van lent is, ami bent van, az van kint is.

Ha ez az élmény egy kisfiút ér utol, valahol a zalai dombok között, esete a szőlőhegyről hazafelé menet, a fák sötét ága fölött ragyogó csillagokat bámulva, arra gondolva, hogy fenn, a távoli csillagok úgy viszonyulnak egymáshoz, úgy hatnak egymásra, mint testében a molekulák, abban az atomok és keringő bolygóik, akkor ez az üvöltő egymásratalálás benne egyszer és mindenkorra megváltoztatja a kíváncsisággal és nagysággal való kapcsolatát. Benne galaktikák, világűrmélyi szférák zenéje indul, s a pithagoreusok szent számaiból égi zene szól, zavartan megigazítja nadrágját a kisfiú, mellkasában a világegyetemmel közel lép a szőlőhegy partján álló kereszthez, s merően Mária arcába bámul. Az ügyetlen arcocska szétterül, beborítja az eget, s a pléh lüktetni kezd.

A nagyítás elnyeri jutalmát: egyszerre jelenik meg benne a rejtett és látható, méretenincs világ, nyilvánvalóvá válik benne a mélység. Ettől kezdve nem ura többé a láthatatlan helyről hozzátülekedett szívhangnak, mindenkit fehér ruhába kezd öltöztetni, ormótlan, locsolókannához hasonló füstölőkkel telefüstöl erdőt-mezőt, rohanó lovasokká maszkírozza a gyanútlan színészeket, gyertyák tömegét égeti, a tornyokat úgy fényképezi, hogy azt higgyük, mozognak, s Babits Mihály pusztító árnyékát vessék a gyanútlan síró kiskutyára, már felesége is fehér lepedőket mos naponta, s háza kívül-belül szende és álnok működő angyalokkal van teli.

És még nincs vége semminek.

A kozmosszal megsebzett kisfiú a bűn nélküli világot keresve, ki nem mozdulva a hit és a rejtőzködő "népművészet" világából, ott gyalogol mániákusan az elhagyott dűlőutakon, pléhkrisztusok, Máriák régi útvonalán, középső ujjaival időnként idegesen megigazítja haját, s most itt áll közöttünk, ötvenöt évesen, s enyhe zavarban bemutatja mindannyiunknak, merre járt, mit látott ebben az elfelejtett, meggyalázott és elpusztított Sinistra körzetben.

Fogadják őt szeretettel, és higgyük el, ő mindenestől a miénk.

(Elhangzott 1998. január 8-án, a Vigadó Galériában.)

"Ne mondd a fényt árnyéknak, az árnyékot pedig fénynek!"

(Ókori keresztény jótanács)

1943. január 1-én születtem Alsópáhokon (Zala megye). A falu két szélén állított kereszt mintha életemet – a születéstől a halálig – jelképezné... Emberi létünk két pólusa között egy-egy ház előtt a hit, a vágy, a szerelem, a hűség, a remény, az öröm és a fájdalom keresztjei, életem stációi. Bármeddig is jutottam, ma sem léptem ki szülőföldem kapuin, bárhová vetődöm is, hordozom ezeket a határokat.

Zajos, túlhajszolt életünket megszólító, meditációra hívó hangnak szánom munkáimat, vigaszul a HIT és az Élet múlandósága ellen.

Pléhkrisztus

Egyre kevesebb ember törődik azzal, hogy személy szerint ő tisztességesen cselekszik-e, vagy sem. Egyre kevesebb embert érdekel saját lelkének vagy lelkiismeretének tisztasága. Képletesen szólva: egyre több emberben hal meg az Isten, és űr marad a helyén. Amíg mindenki a hatalomról beszél, és senki sem emlegeti hitelt érdemlően vagy meggyőzően a saját, egyszemélyi emberi felelősségét, addig eleve kieszközöljük magunknak a fölmentést.

Ha mindenki úgy dolgozna a saját szakmájában, mintha csak rajta múlna a világ jobb sorsa... A pannonhalmi apátság egyik kápolnájában a magasban találkozó kőívek tetejére – a templomba lépők számára láthatatlan helyre – virágokat faragott a középkori mester. Az a kőfaragó teljességre törekedett, számára az volt a természetes. Ugyanennek a templomnak a díszkapujánál tíz pár gyönyörűen csiszolt oszlop áll, melyekről úgy derült ki, hogy barokk alkotás, hogy a restaurátorok felfedezték: az oszlopok háta, falnak támaszkodó része (amit a templomba lépő szintén nem láthat), nincs kifaragva, rücskös.

Én a láthatatlan virágokhoz vonzódom.

Könyveim: Fejfák, 1975 – Mindörökké, 1978 – Dícsértessék, 1989 – Székelykapuk, 1989.

Kiállításaim: Ferencvárosi pincetárlat, 1973 – Alsópáhoki kultúrház, 1974 – Veszprém, piarista templom, 1985 – Keszthely, karmelita templom, 1986 – Esztergom, Keresztény Múzeum, 1989 – Budapest, Várszínház, 1990 – Strasburg, egyetem, 1990 – Párizs, Magyar Intézet, 1992 – Győr, bencés gimnázium, 1996, 1997.

Közel hetven művészeti (képzőművészeti, zenei) filmet készítettem: a nagyszentmiklósi kincslelettől a középkori Magyarország legszebb művészeti emlékein át (a Szent Korona, Szent László herma, Halotti beszéd, M. S. Mester) Csontváryig. A zenei és képzőművészeti alkotások vizuális megjelenítési lehetőségeit, az alkotó interpretáció lehetőségeit kerestem.

Olasz Ferenc

Losonci Miklós

Medgyessy öröksége

Rippl-Rónai József a legnagyobb magyar szobrásznak nevezte. Csöndesen bővíthetjük e definíciót: Maillol, Mestrovic, Brancusi, Henry Moore társaságában a XX. századi európai plasztika maradandó értéke, klasszikus mestere, egyik legnagyobb alakja Medgyessy Ferenc. Olyan időpontban indult pályájuk, amikor a görög kultúra eszményei és formái lassan kimerültek. Praxiteles utolsó lehetőségeit Rodin művészete befejezte. Polikleitosz kánonba foglalt szobrászi törvényeit Donatello és Meunier oly magasságokba izzította, hogy további fokozásra ebben az irányban már nem nyílott lehetőség. A művészet nagy aratás után, mely háromezer esztendeig tartott, a pihenés, az apály korszakába jutott. Ebbe a sivárságba nem törődtek bele az igaz mesterek, úgy lázadtak föl, hogy új irányt kerestek. Rodin a szobrot a festőiség elemeivel frissítette, művészetének innen a költői ereje. Mestrovic az indián forrásokat is föltámasztotta, Brancusi nemes antiszobrászat híve lett megálmodott sűrítményeivel. Medgyessy egy újabb teremtő változatot valósított meg azzal, hogy gyakorolta a testiségből emelkedő szobor nem használt távlatait olyan ősi nyomon, melyet a szobrászat addig elfeledett működtetni. Ez az egyiptomi-sumir szobrászat folytatásra váró, kimeríthetetlen tartománya volt, melyet Medgyessy a magyar népművészett elemeivel bővített. Módszere lényegében megegyezik Bartók törekvéseivel.

Távol esik tőle Rodin más értékű, kicsit "színpadias hatású", jelenetes szobrászata. Mindezt úgy tekinthetjük, mint a századforduló nagy szobrászegyéniségeinek nagyvonalú és nem tudatos, mégis az ösztönök mélyéből föltámadó teljes munkamegosztását. Rodin festőiségében fináléhoz érkezik a görög ókor, Maillol törekvéseiben az emberi test még föl nem fedezett rétegeit, mozgáskombinációit, lelki jelenségeit sűríti szoborrá, Brancusi teret biztosít az álmoknak, Mestrovic körülnéz az azték, maya hagyományokban. Brancusi Adytól függetlenül, de hasonló intenzitással fedezi fel a "Csók" pusztíthatatlanul eggyéforrott tömbjében a világ önarcképét, a madár áramvonalas alakjában az emberi szárnyalást, "Végtelen oszlop"-ában a kimeríthetetlen lehetőségű jövőt. Mestrovic a teremtő szenvedésre utal a Prometheus utód "Jób" gyötrődésében. Amit Brancusi említett, hogy "Voltaképpen mindig magunkon belül utazunk", az Medgyessy megtett útjára is érvényes. Léteznek, várakoznak föltárhatatlan összefüggések. "A Tabáni Krisztus" XI. századi zsugorított formája támad föl nem is erre a mintára emlékezve Brancusi "Ősi figurá"-jában és Medgyessy "Kölyökszörnyében". A megindító deformáció lelki tartalmat, fejlődési állapotot kifejező zsugorodás és méretnövekedés.

Brancusinál az ábrázolás olyan jel, mely gondolat a szoborban, nemcsak megörökítés. 1941-ben mintázott "Kakas"-a absztrahált kép, jellé válik az anatómia. "Tékozló fiú"-ja szabatosan testesíti az igazságot, mindannyian e történet részesei vagyunk, a tékozló fiú nem áttűnő epizódistája a Bibliának, hanem bukdácsoló emberségünk egyetemessége.

Medgyessy Ferenc életműve a minőséget tekintve fölemelő, mérőszámai révén is lenyűgöző. Közel négyszáz szobrot alkotott, tömérdek rajzot, vázlatot. Orvosnak készül ő is, mint Németh László. Ő szobraival gyógyított a későbbiekben. Az volt ő is, szobrász, eredetileg már gyermekkorában az asztal alsó lapjára rajzolt. Valami nagy dologra készült. Motozott benne a távlat, amiről Lyka Károlynak írt 1905-ben: "Hátha emelkedik egy nagyot a szobrászi energia".

Emelkedett, a lehetőség valósággá lett. Medgyessy alaposan tájékozódott: a Louvre az akadémiája, ahol az egyiptomi, sumir, etruszk szobrászat és Michelangelo az alapforrása. Firenze is 1908-ban, ahol fölsóhajtott: "Az egész város egy múzeum". Megvilágosodott, egy életre elolvasta önmagának a szobrászat ó- és újtestamentumát. Maillol 1896-ban mintázta "Súroló nő"-jét, melyet nagyar zamattal fokozott Medgyessy 1913-ban úgy, hogy a spanyol-francia nyitány hamisítatlan Alföld lett a terebélyes figura monumentálisan nyugodt és groteszk hajlásában.

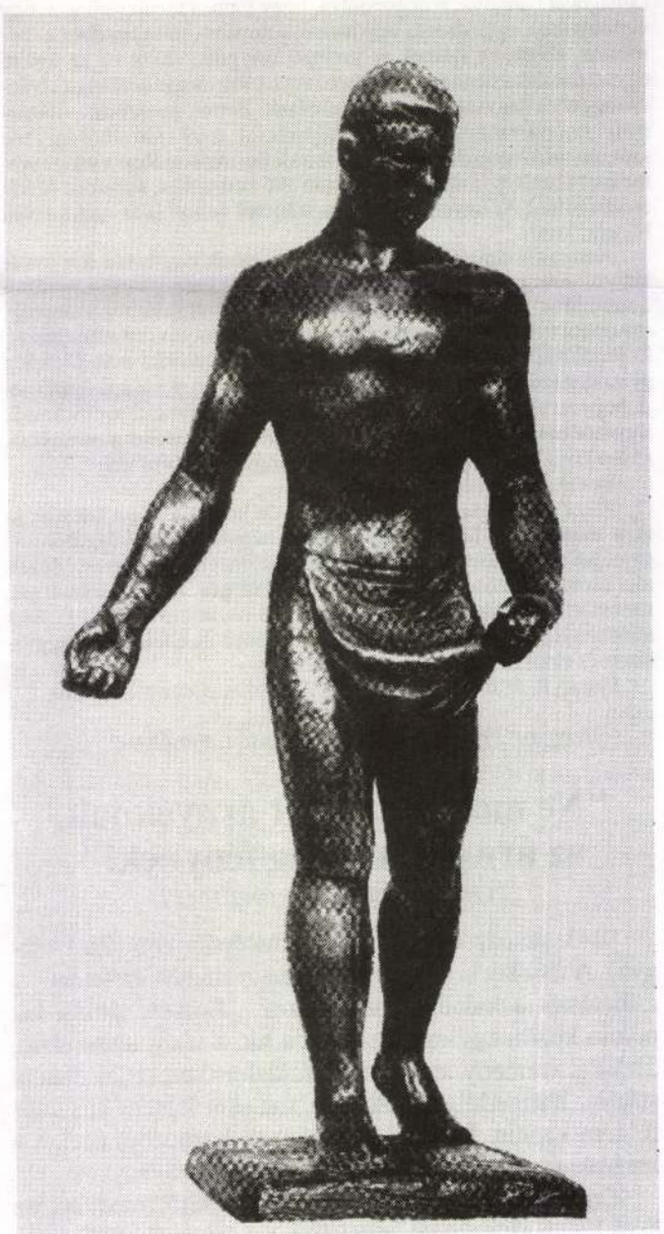

Magvető, 1935., bronz

A MAGYAR RÁDIÓ RT. MŰSORMAGAZINJA • 1997. DEC. 29.–1998. JAN. 4.

RÁDIÓ és TELEVÍZIÓ ÚJSÁG

1. ÁRA: 69 FT

Internetcímünk: www.extreme.hu/rtvujsag

Boldog új esztendőt kívánunk minden kedves Olvasónknak!

Következő lapszámunk december 30-án, kedden jelenik meg

A PAMPÁK KIRÁLYA

hétköznap **18.30**

VÉSZHELYZET

kedd **20.00**

SAVANNAH

péntek **20.00**

MICIMACKÓ

vasárnap **16.00**

Új sorozat!

EZ VAN

vasárnap **22.00**

Új sorozat! Január 11-től az MTV 2-n

DUNA TELEVÍZIÓ

5.00: Óránként Híradó (30') 3233162
Képes krónika (30' ill. 15')
6.45: A Vatikáni rádió adása (15') 7012810
7.00: Műsorismertetés
7.05: Reggeli muzsika
Leánydalok 5354510
Élő egyház
Katolikus híradó (ism. – 15')
7.20: Mindennapi matematika
Angol ismeretterj. film
9.: **A koncerten** (19')
Rend.: Nic Young 3769758
7.40: A három kismalac 8656636
Amerikai animációs film (1995 – 69')
Forgatókönyvíró: Alain de Lannoy, Elisabeth Bazerly, Eric Bayle. Rend.: Jules Alain Detest, Eric Bayle
8.50: Pop-sa-rock
Videoklipműsor (ism. – 25') 7827549
9.20: Amerika nagy indián nemzetei
Amerikai ismeretterjesztő film (1995 – 55') 5634723
Forgatókönyvíró: Robert Hercules, Bruce Lixey, Jeff Huebner, Julie Johnson, Steve Rosz. Rend.: Robert Herkules, Bruce Lixey
Amikor Kolumbusz Kristóf megpillantotta az Új Világ embereit, nagyon meghatódott. A taino indiánok békés királyságának lakói mindössze egy emberöltőnyi idő alatt egyszerűen eltűntek a föld színéről. Ők voltak az első őslakosok, akiket a fehér istenek módszeresen megsemmisítettek.
10.20: Coppelia 1577452
Balett két felvonásban, három képben (Feliratos – 91')
E. T. A. Hoffmann novellájából írta: Charles Nuitter és Arthur Saint-Leon. Zene: Leo Delibes. Rend.: Colin Nears. Művészeti vezető és koreográfia: Oleg Vinogradov
Szereplők: Irina Sapsic (Swanilda), Mihail Zavjalov (Franz), Pjotr Ruszanov (Coppelius), Elvira Taraszova (Coppelia)
A szentpétervári Marinszkij Színház Kirov Balettkarának magas színvonalú tolmácsolásában láthatjuk az ismert balettet.
11.55: Vers 1525471
Farkas Árpád: A szivárgásban
Elmondja: Balázs Éva
12.00: Déli harangszó
12.10: Robin Hood, a tüzes íjász
Olasz kalandfilm (1971 – 99')
Rend.: Giorgio Ferroni
Nottingham ura, Sir Henry 1100-ban Angliába megy, hogy összegyűjtse a német császár fogságában sínylődő Richard király kiszabadításához szükséges magas váltságdíjat...
Szereplők: Giuliano Gemma, Silvia Dionisio, Mark Damon 6829549
13.50: Postabontás 481094
– levélváltás (20')
Szerk.: Török Erzsébet. Rend.: Kázsmér Kálmán
14.15: Sportképek (135')
Felelős szerkesztő: Juni György 8286926
16.30: Emlékképek – régi híradók 54384
Bokor Péter műsora (20')
16.50: Talpalatnyi zöld
Környezetvédelmi 137617 magazin (40')
Szerk.: Gadó György. Rend.-op.: Kocsis Tibor
17.30 Mese
Moha és Páfrány
Arany János: Toldi
12.: **Tizenegyedik ének**
Elmondja: Gáspár Sándor
Rend.: Dévényi László
Aranycsillag 21097
17.50: Reklám, műsorismertetés
18.00: Heti 1551162 **hírmondó** (60')
Főszerk.: Csáky Zoltán
19.05: Ranódy László filmjeiből 7373988
Aranysárkány
Magyar játékfilm (1978 – 85')
Kosztolányi Dezső regényéből írta: Illés Endre. Zene: Szokolay Sándor. Op.: Illés György. Rend.: Ranódy László
Novák Antal Sárszegen él lányával, Hildával. Az ottani gimnáziumban tanít matematikát és fizikát. A tanár úrnak sok gondot okoznak érettségi előtt álló diákjai, különösen a legrosszabb tanuló, Leszner Vili. Az is nagyon bántja, hogy Hildával nem bír, a lány hazudik neki.
Szereplők: Mensáros László, Béres Ilona, Tóth Benedek, Tahi Tóth László, Bara Margit
20.30: Sportpercek (10')
Főszerkesztő: Juni György 56520
20.40: Színházi 4597810 **élet** (40')
Fel. szerk.: Kállai Katalin
21.20: Dzsesszperanto
– azaz egy nyelven 8406549 beszélünk (40')
Szerk.-rend.: Berki Tamás
22.00: A film évszázada – a skandináv film
Vágy és virágzás
Svéd játékfilm (1995 – 125')
Írta és rend.: Bo Widerberg
Szereplők: Johan Widerberg, Marika Lagercrantz, Björn Kjellman 2774617
0.05: Sportképek
(ism. – 135') 94216389

CÍMLAPUNKON:

Sok ezer éves jelek

Az új esztendő közeledtével hadd ajánljuk olvasóinknak jó szívvel, hogy címlapunkra pillantva időzzön el a szemük a szokásosnál kicsit hosszabban az emberi alkotás e szép példáján. *Makovecz Imre* Pakson felépített hármas tornyú temploma – a két „fiatorony" akár egy-egy barátkámzsából felfelé nyúló kéz – erőt, energiát, hitet sugall. Az organikus építészet nemzetközi rangú magyar mestere így fogalmaz: „Olyan épületeket akarunk emelni, amelyek emlékeztetnek eredetünkre, önmaguk eredetére, ősképeikre... Hiszünk abban, hogy a természettel, az ősökkel, a sok ezer éves jelekkel, az állatokkal, a növényekkel és a magunk természetével együtt homogén módon, felelősséggel kell élni."

A paksi hármas torony szimbolikus jelentésű. A legmagasabb tornyon álló kereszthez társul a két kisebb torony csúcsán a világ két alkotóelemeként a hold, amely a sötétség, és a nap, amely a világosság jelképe. Hirdetve a hit egyetemes jelenvalóságát. S felhívja a figyelmet a mögötte húzódó szépséges építményre, amely a lelkeket egymáshoz közelítő gyülekezőhely. Képünkön a Makovecz-templom egy belső részlete.

(jálics)

CÍMLAPFOTÓ ÉS FOTÓ: GELETA

VÁGY ÉS VIRÁGZÁS

22.00 Duna Tv

Bo Widerberg neve valaha, a hatvanas-hetvenes években igen jól csengett a filmművészet lelkes híveinek körében. Azóta felnőtt néhány nemzedék, s a mai nézők sajnos más történetekre fogékonyak, mint az ő lélektani mélységű kamaradrámái.

Widerberg azért nem adta föl. 1994 tavaszán készítette ezt az önéletrajzi elemekből álló alkotását, a *Vágy és virágzást*. Ebben a filmjében visszatér a hatvanas-hetvenes évek filmstílusához, a történetben pedig az ifjúságához. A jelenleg hatvanhét éves rendező a negyvenes évekről, kamaszkoráról mesél. Egy ügyes fogással a mai svéd fiatalság körében népszerű fiával, *Johan Widerberggel* játszatja el a főszerepet. A filmet a berlini fesztivál Ezüst Medve-díjával tüntették ki.

– el – ás

Cyrano de Bergerac

19.30 MTV2 Edmond Rostand örökbecsű művét a miskolci Nemzeti Színház társulatának előadásában láthatják. A címszerepben Szervét Tibor.

A JÖVŐ HÉT FILMJEI

ÚJRA INDUL A REPETA
Hétfő, MTV2 15.30

AZ ÉJSZAKÁIM SZEBBEK...
Sophie Marceau-val
Hétfő, MTV2 18.55

HALÁLOS VÍRUSOK
Gyógyító tudomány
Hétfő, RTL Klub 20.00

HEGYI DOKTOR
Hétfő, Sat1 20.15

IMPULZUS
Thriller
Kedd, PRO7 22.20

MÁSODIK LEHETŐSÉG
16 részes sorozat
Szerda, MTV1 11.15

BALFÁCÁN
Remek komédia
Szerda, RTL Klub 20.50

PILLANGÓ
Amerikai dráma
Szerda, TNT 2.00

REX FELÜGYELŐ
Új krimisorozat Csütörtök, Tv2 19.55

CRAY BABY
Szerelem a rock and roll-korszak hajnalán
Péntek, RTL Klub 20.00

HÖLGY A TÓBAN
Péntek, TNT 24.00

A BLUES FIVÉREK
Jó zene, nagy nevek
Szombat, MTV2 21.50

VÉGÍTÉLET
Stephen King remeke
Szombat, RTL Klub 22.00

BLOODSPORT
Amerikai akciófilm
Szombat, PRO7 22.35

A JÓ TÜNDÉR
ARadnóti Színpadon
Vasárnap, MTV1 20.00

EZ VAN
Öt barátnő életéről, 33 részben
Vasárnap, MTV2 22.00

BECÉZŐ SZAVAK
Anya és lánya szívbemarkoló története
Vasárnap, Tv2 19.55

CASABLANCA
Szerelmi történet
Vasárnap, TNT 4.00

TV2

6.45: Rajzfilmek 7010452
7.00: Sulisok 9907
A gyermek, a család és az iskola kapcsolata
7.30: Biblia a gyermekeknek
Könyvek könyve 2094
8.00: 80 nap alatt a Föld körül Willy Fogg-gal 3723
Spanyol rajzfilmsor., 26/5.
8.30: Káposztafalva lakói 1100
Német rajzfilmsor., 13/5.
9.00: Kölyök-színpad 79013
10.00: Follow me
Nyelvlecke 8407
10.30: A–Z 8636
Tudományos magazin
11.00: Segíts magadon!
Egészségügyi magazin 9365
11.30: Gyökereink
Félóra a kisebbségekről és a kisebbségeknek 2452
12.00: Hűséges az Isten
Vallási magazin 3181
12.30: Nótaszó
A tv2-vel ebéd előtt 1568
13.00: Az Acapulco-öböl 656162
Mexikói sor., 57–61. (ism.)
15.00: Szupercsapat
Amerikai film, 14. 95013
16.00: TOP–10
Magyar slágerlista 3549
16.30: Kifutó (ism.) 42556
18.00: Tények, időjárás 75742
18.10: Napló 5013839
A tv2 heti magazinja
19.00: Szerencsekerék
Vetélkedő 29
19.30: Szerelem első látásra 71891
Játék
Televíziós játékunkhoz várjuk 18–35 év közötti hölgyek és urak jelentkezését fényképes bemutatkozó levélben vagy faxon. Postacím: 1438 Budapest, Pf. 481. Fax: 220-5919
19.55: Rex felügyelő
Német–osztrák krimisor.
Rend.: Peter Carpentier
Rex, a zsaruk legjobb társa és hűséges négylábú barátja harcba száll a bécsi alvilág üzelmeivel.
Szereplők: Tobias Moretti, Karl Markovics, Fritz Muliar 9728013
22.00: Egy erkölcsös éjszaka
Magyar film (1977 – 95')
Hunyady Sándor novellájából Bacsó Péter és Örkény István írta. Rend.: Makk Károly
Kelepei Jenő – Cserhalmi György, Darinka – Tarján Györgyi, Kautski úr – Csákányi László 243636
23.45: Napló 71828723
A tv2 heti magazinja (ism.)

RTL KLUB

7.00: Kölyökklub
Benne: 97611100
Candy, Candy, 69.
Mot
Turbókölykök
Tekergér
Brémai muzsikusok
Icipici pók
Kenguk
Enid Blyton kalandfilmsorozata
11.00: Lassie
Amerikai filmsor., 20.
Will és Arnie baseballozik. Will beüti a labdát egy drótkerítés mögé, és bemászik érte, az építési terület tulajdonosa azonban elkapja. 1471
11.30: Ürapu 4758
Amerikai filmsor., 19.
Evie nagymamája, Barbara megérkezik, és rémülten látja, hogy lánya Buzzzal egzotikus táncot jár.
12.00: Sajtóklub 58669
Újságírók vitaműsora
13.00: Szívvel, lélekkel 84487
Talk show másképpen
14.00: A kapitány 127100
Francia film (1960 – 100')
Rend.: Andre Hunebelle
Francois kapitány – Jean Marais, Cogolin – Bouvril
15.30: Szaffi
Magyar rajzfilm (76') 78636
17.00: Óriásvidrák 64655
Angol dokumentumfilm
18.00: Szemtől szemben 32549
A hét politikai interjúja
18.15: Fókusz plusz
Válogatás a hét riportjaiból 308617
18.30: Dóra jelenti 5128
19.00: Híradó 5471
19.30: Vészhelyzet
Amerikai filmsor., 8.
Elérkezett a hálaadás ünnepe. Dr. Susan Lewis aggódik kedvese, dr. Cvetic állapota miatt, depresszió jelei mutatkoznak rajta. Mialatt ő a vacsorát készíti, Cveticnek rohama lesz, és egy kereszteződés közepén áll, a száguldozó autók között.
Green – Anthony Edwards, Ross – George Clooney, Lewis – Sherry Stringfield, Carter – Noah Wyle 48346
20.15: Svadron
Lengyel film (1993 – 100')
Rend.: Juliusz Machulski
1863. Jeremin, a fiatal orosz báró jelentkezik a dragonyos svadronba. Lengyelországban kitör a januári felkelés, és Jeremin egységével a frontra indul.
Szereplők: Radoslaw Pazura, Janusz Gajos, Katarzyna Lochowska 13365
22.00: Knight Rider
Az amerikai filmsorozat bevezető filmje (90') 39810
23.30: Dóra jelenti (ism.) 4384
24.00: Szemtől szemben (ism.) 49582
0.15: Fókusz plusz (ism.)

3

8.00: Profitvadász
Pénzügyi, gazdasági magazin (25') 510182
8.30: A világ legrejtélyesebb állatai nyomában
Természetfilm-sor. gyerekeknek
12/10.: **India** 416891
9.00: Marci és Rozsdás 417520
Kanadai rajzfilmsorozat
Szellemjellem (ism.)
9.30: Alf
Amerikai gyereksor., 76/42.
Vak barátnője, Jody iránt érzett aggodalmában Alf úgy dönt, hogy azzal segíthet a lányon, ha hozzáköltözik. 427907
10.00: Nancy Drew
Kanadai filmsorozat
13/9.: **Esküvői előkészületek** 428636
Nancy és Bess nem értik, miért nekik kell visszaszállítaniuk a kölcsönkért felszerelést a tévéstúdióba. A válasz azonnal világossá válik, amikor odaérnek.
10.30: Modell Tv
A divat világa 436655
11.00: Beverly Hills 90210
Amerikai sor., 212/9. (ism.) 685094
12.00: Madárka
Amerikai film (ism.) 5025433
14.30: Top Trend 896013
15.00: Az angyal 461902
Angol filmsorozat
43/10.: **Ház a Sárkány-sziklán**
Főszereplő: Roger Moore
16.00: Sherlock Holmes 366538
Angol bűnügyi sorozat
46/9.: **A norwoodi építész**
A reggeli lapok tűzesetről számolnak be. A romok között megtalálják egy norwoodi építész elszenesedett maradványait. A rendőrség egy McFarlane nevű férfira gyanakszik.
17.00: Star Trek 424766
Amerikai sci-fi sorozat
79/10.: **Ki pótolhat egy embert?**
Egy öt évvel korábban eltűnt tudós, dr. Korby után kutat az Enterprise űrhajó legénysége, a fedélzeten a tudós feleségével, aki hisz abban, hogy férje él.
18.00: A kamera túlsó oldalán 231162
18.30: Melrose Place
Amerikai sorozat
167/9.: **Felelősségem teljes tudatában**
Billy taxizás közben megismerkedik Dawnnal, akivel hamarosan kölcsönös vonzalmat éreznek egymás iránt. 424711
19.30: Hír3 818100
A Tv3 hétvégi hírműsora
20.00: Quinn doktornő, a varázsló 960443
Amerikai sorozat
17/10.: **A fehér bölény szelleme**
Idegen üzletemberek jelennek meg Colorado Springsben, hogy „fejlesszék" a várost.
21.00: A fekete szépség
Amerikai film
Rend.: Caroline Thompson
Szereplők: Sean Bean, David Thewlis 844810
23.00: Cracker 607181
Angol bűnügyi sor., 11.
Írta: Jimmy McGovern
Főszereplő: Robbie Coltrane
24.00: Profitvadász
Pénzügyi, gazdasági magazin (ism.) 38238358

MSAT

3.45: Music Box 93391907
Interaktív kívánságműsor
9.30–10.30: Maszat
Gyermekműsor 284013
9.30: Slapaj kalandjai
Rajzfilmsor., 26.
10.00: Power Rangers
55.: **Trükk vagy szórakozás**
10.30: Parti sétány Ausztrália 373346
Ausztrál tévésor., 213. (ism.)
11.00: Parti sétány Ausztrália
Ausztrál tévésor., 214. (ism.) 374075
11.30: Parti sétány Ausztrália
Ausztrál tévésor., 215. (ism.) 377162
12.00: Címlapsztori
Élő politikai vitaműsor 645100
13.00: MSAT-klub műsorajánló 292655
13.20: Kiáltás a hegyről (ism. – 96') 3915013
15.00: Minden lében két kanál
Angol filmsor., 7. 111568
16.00: Minden lében két kanál
Angol filmsor., 17. 115384
17.00: Pacific Blue
Akciósor., 35. (ism.) 191704
18.00: Dilizsaruk
Angol sor., 13. 222013
18.30: MSAT-klub műsorajánló 207704
19.00: Gabriella-show (ism.) 666433
19.30: Kék tornádó
Amerikai film (108')
Rend.: Tony B. Dobb
Az amerikai légierő két pilótája, Alex és Philip egy rutinrepülés alkalmával egy kápráztató fénygömbbel találja szemben magát.
Szereplők: Dirk Benedict, Ted McGinley, Patsy Kensit, David Warner
21.20: Elképesztő övezet
New Orleans 4432433
Amerikai filmsor., 22. (ism.)
22.20: Címlapsztori
Élő politikai vitaműsor (ism.) 3558742
23.20: A főnökasszony
2. (ism. – 132') 91930549

HBO

5.30: Csak a zene kell!
Amerikai 9131155
zenés vígjáték (92')
Rend.: Allan Arkush
Szereplők: Malcolm McDowell, Daniel Stern
7.10: Apácashow 2
Amerikai vígjáték (103')
Rend.: Bill Duke 3318365
Szereplők: Whoopi Goldberg, Maggie Smith, Kathy Najimy, Mary Wickes
8.55: Anasztázia II.
Amerikai kalandfilm (91') 41613926
Rend.: Marvin J. Chomsky
Szereplők: Amy Irving, Olivia De Havilland, Jan Niklas, Nicolas Surovy
10.30: Állati élet 8872365
49.: **Garamba – a lehetetlen elefántok** (51')
11.25: Remény és dicsőség
Amerikai filmdráma (108')
Rend.: John Boorman
Szereplők: Sarah Miles, David Hayman, Derrick O'Connor, Susan Wooldridge 39928051
13.15: Spymaker – Ian Flemming titkos élete
Amerikai filmdráma (92')
Rend.: Ferdinand Fairfax
Szereplők: Jason Connery, Joss Ackland, Kristin Scott-Thomas 5314926
14.50: Sztárközelben: Michelle Pfeiffer
Amerikai dokumentumfilm (24') 128013
15.15: Only You 6702655
– Téged egyedül...
Amerikai vígjáték (108')
Rend.: Norman Jewison
Szereplők: Marisa Tomei, Robert Downey, Bonnie Hunt, Fisher Stevens
17.05: Vakáció New Yorkban 1827452
Amerikai romantikus film (86')
Rend.: Alan Myerson
Szereplők: David James Elliott, Cynthia Gibb
18.35: Mennyi? 30! 9773443
HBO-komédia, IV/1. (30')
Szereplők: Ördögh Ottó, Erdei Sándor, Putz Attila, Gencsi Attila, Gulyás Zoltán
19.10: Melrose Place
Amerikai tévéfilmsor.
133.: **Feladat: kapcsolatteremtés** (43') 6327100
20.00: Tiszta játszma
Amerikai akciófilm (89')
Rend.: Andrew Sipes
Szereplők: Cindy Crawford, William Baldwin, Christopher McDonald, Steven Berkoff 76452
21.30: Férjek és feleségek
Amerikai vígjáték (107')
Rend.: Woody Allen
Szereplők: Woody Allen, Cristi Conaway, Mia Farrow, Juliette Lewis 4728907
23.15: Playboy exkluzív – Farrah Fawcett-tel
Amerikai dok.-film (75') 5526520
0.35: Halott ember
Amerikai filmdráma (116')
Rend.: Jim Jarmusch
Szereplők: Johnny Depp, Gabriel Byrne 6734211
2.35: A látnok
Amerikai thriller (90')
Rend.: Rene Bonniere
Szereplők: Patsy Kensit, Bruce Greenwood 8638766
4.10: Mozimánia: Jack Lemmon 30966747
Amerikai dok.-film (52')

SPEKTRUM

8.00: Nagy koponyák
5.: **Robert Bakker** 3882097
és az őslénytan (42')
8.50: Oroszlánok földjén 3. (51') 1493384
9.50: Így működik
18.: **A fénymásológép** (24') 2362094
10.20: Benyovszky Móric és a malgasok földje
5.: **Benyovszky Móric nyomában** (25') 9901278
10.50: Létérzések, életünk az állatok szemével 86230520
5.: **Az ember, mint környezet** (30')
11.25: Hogyan etessük a cápát? (27') 5674723
11.55: National Geographic Vadócok
1.: **A repülés elbűvölő mesterei** (26') 21208810
12.30: Csodák világa
1. (23') 6988
13.00: Vércseppek a havon
4.: **Élet és halál között** (51') 82029
14.00: Bársonyos karmok, a ragadozók története 3433
5.: **Ezermesterek** (29')
14.30: Vallások és próféták 1. (26') 1452
15.00: Óceánia
1. (30') 75549
16.30: Közelképek Kínáról
5.: **Rizs és szabadság** (51')
16.30: Ünnepek és szokások
18.: **A kínai hold ünnepe** (27') 7490094
17.05: Állati helyeken
5.: **A hosszúszárnyú bálna** (46') 369433
18.00: Aki a virágot szereti... 34907
1.: **Margarétafélék...** (25')
18.25: Állati helyeken
1.: **Afrikai édenkert** (46') 1851278
19.15: Űrhajósok
1. (51') 749520

Szombati Magazin
Magyar Nemzet 1997. december 20.

TUDNIVALÓK
Néphagyomány
Karácsony napját megelőző estén – az ünnep vigíliáján – régen szigorú böjtöt tartottak. Ez alakította ki a szenteste étrendjét. A legtöbb házban valamilyen formában halat készítenek: halászlevet, rántott halat burgonyasalátával és mákos gubát.
22. OLDAL

MUZSIKA
Gyémántjubileum
Budapest színházi közönsége felette ritka karácsonyi ajándékot kapott – tudatta 1922 decemberének utolsó hetében a korabeli színházi hetilap, amikor beszámolt a Royal Orfeumból átépített Fővárosi Operettszínház felavatásáról.
23. OLDAL

KIKAPCSOLÓDÁS
Ünnepelő
A Vajdahunyad vára Károlyi-udvarában szabad téren csodálatos karácsonyi játékok lesznek, ahol egymásra figyelhetnek a várakozás napjaiban a famíliák, mint régen. Jönnek a háromkirályok, s a pásztorok látogatása sem marad el.
24. OLDAL

KÉSZÜLŐDÉS
Asztalterítés
Akár vendégeket várunk, akár csak szűk családi körben tartjuk az estét, az asztal legyen ünnepi. Karácsonyi mintás abrosszal, szalvétákkal terítsünk, vagy hófehér terítővel. (A papírszalvéta nem elegáns, használjuk más napokon.)
27. OLDAL

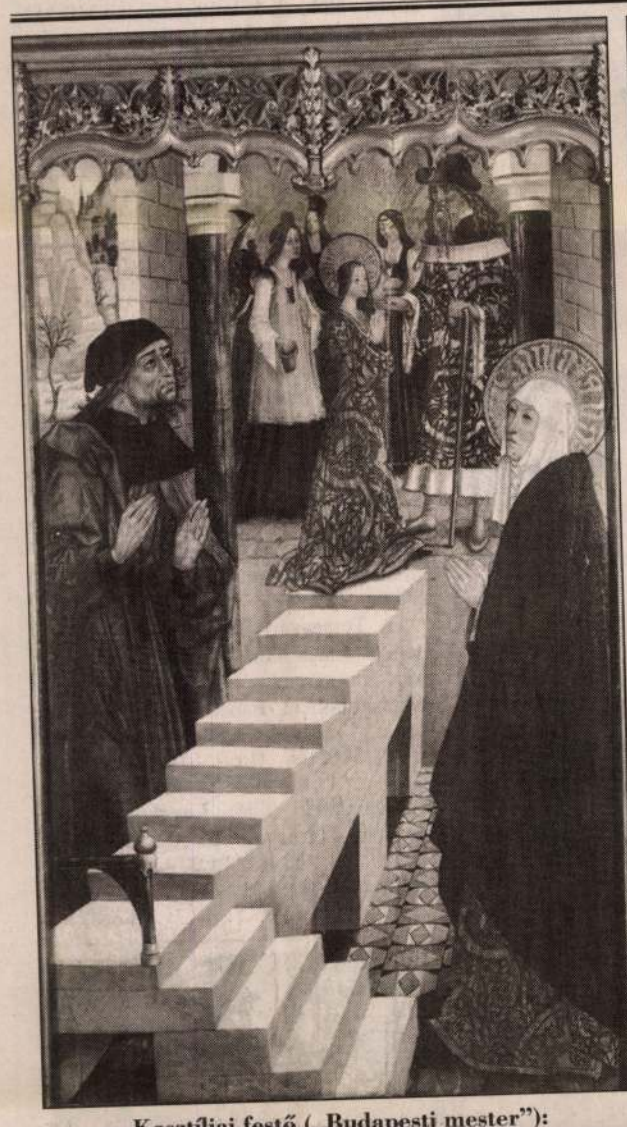

Kasztíliai festő („Budapesti mester"): Mária bemutatása a templomban (1500 körül). Szépművészeti Múzeum, Budapest

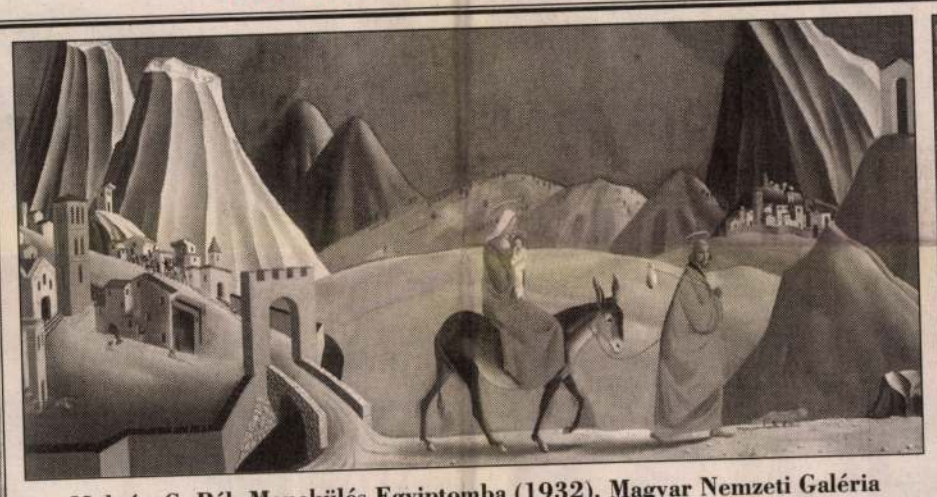

Molnár–C. Pál: Menekülés Egyiptomba (1932). Magyar Nemzeti Galéria

A szmrecsányi főoltár mestere: Jézus születése (1480 körül). Keresztény Múzeum, Esztergom

A betlehemi éjszaka

Nagyon el volt fáradva a Szűzanya, s lefeküdt, egy kőre tette fejit, s mikor megébredett, sírt a Kisjézus. Mária azt mondta: – Mitévő is legyek, az emlőmből elfogyott a tej, nincs mit ennek a gyermeknek adni, legalább egy forrásvíz fakadna, hogy abból megitatnám, vagy egy darab valamit adhatnék neki! Egy nagy pálmafa volt ott, érett gyümölcsel teli, lehajolt, s Mária szedett róla. Jóllaktak, s akkor Szent József keresztet vetett a földre, víz fakadott, s abba megmosakodtak. Az üldözők elől ők így bujdostak. S ahogy egy kőre letette a fejit, mikor megébredett, a haja ott maradott, abból lett az első árvalányhaj. A gyöngyvirág meg a lehulló könnyeiből lett.

Így mesélte 1970-ben a hetvenkét éves farkaslakai székely asszony Nagy Ilona néprajzkutatónak.

Dávid városa mindössze nyolc kilométerre található Jeruzsálemtől délnyugatra, a júdai hegyek között. Dávid Betlehemben született, mint jövendő királyt Saul utódaként választották ki. Mégis, a kis települést a Messiás születése tette világszerte ismertté. Lukács evangéliuma szerint Jézus akkor született, amikor Augustus császár elrendelte a népszámlálást a Római Birodalomban. A betlehemi éjszaka témája világszerte művészek egész seregét ösztönözte alkotásokra. Teljes válogatást lehetetlen lenne a témáról nyújtani; így *Székely* András a *Magyar Könyvklub – Officina Nova könyvek* sorozatában megelégedett azzal, hogy egy gyönyörű, A betlehemi éjszaka a művészek szemével című kötetében a hazánkban található alkotások közül több mint két tucatot bemutasson és elemezzen. Oltárképeken, szobrokon, falfestményeken elevenedik meg a könyvben Jézus születésének története. Láthatjuk többek között a Szépművészeti Múzeum féltve őrzött kincsét, Raffaello *Santi Esterházy-madonnáját* vagy ugyancsak az említett gyűjteményből a kortárs Carlo *Crivelli Trónoló Mária gyermekével* című képét, s hogy századunk művészei közül is említsünk, *Molnár–C.* Pál *Menekülés Egyiptomba* című festményét, valamint *Koszta* József *Napkeleti bölcsek* című alkotását.

A témán és a lenyűgöző szépségen kívül mi az, ami még közös e művekben? Nem kell ahhoz sem vallásosnak, sem keresztténynek lenni, hogy valaki tisztelje az Emberfiát. Ez a szeretetteljes hódolat jellemzi valamennyi alkotást.

(bányai)

Bartolomé Estéban Murillo: Menekülés Egyiptomba (1660 körül). Szépművészeti Múzeum, Budapest

Mária és József bujdosását, Jézus születését valóban számtalan festmény őrzi a világ minden táján, ám ahány művész – és ahány kor –, annyiféleképpen jelenítik meg a történetet. A *Kasztíliai festőnek* (vagy Budapesti mesternek) nevezett művész 1500 körül úgy ábrázolta Máriát, mint öntudatos ifjú hölgyet, rangjához illő – Szent Annáéval azonos – köpenyt viselve. El *Greco* 1600 táján Máriái arcvonásaiban többnyire szerelmét, gyermeke anyját örökíti meg. Bernardo *Strozzi* Angyali üdvözletén (1631 után) Mária alázatos szolgálólányként nyugszik bele az Úr akaratába. *M. S. mester* Mária látogatása Erzsébetnél című, 1506-ban készített festményén Máriát a gótikus ablakok csúcsvégéhez hasonló, S vonalú tartásban ábrázolja. Az 1770-ben készült, *ismeretlen szerb ikonfestő* alkotása, a Jézus születése nyugati hatást tükröz: a Szűz ugyanis nem fáradtan pihen, mint a keleti hagyomány kívánná, hanem térdelve imádja picinyét, aki egyben ura is. Gerard *David*, aki a brüggei festőcéh tagja volt, Jézus születése című képén Máriát a németalföldi szépségideálnak megfelelően ábrázolja. Igazi, XVI. századbeli firenzei hölgy néz le viszont Mária alakjában Angelo *Bronzino* A pásztorok imádása című képéről. Raffaello *Santi* kis vízfestménye, az 1480 körül készült Esterházy-madonna a mai ízlésvilág számára az egyik legvonzóbb Raffaello-kép: egy milliomos „beleszeretett" a finom színekbe, az arcok könnyed bájába. A legmodernebb ábrázolások egyike *Koszta* József Napkeleti bölcsek című alkotása. A Rómában festett képen tipikus magyar rónaság, a napkeleti bölcsek nem borulnak térdre, Mária pedig úgy fogadja hódolatukat, ahogyan az egy kismamához illik. *Molnár–C.* Pál Menekülés Egyiptomba, 1932-ben festett képén Giotto korát idézi, gyönyörű színekkel, modern vonalakkal.

(r. j.)

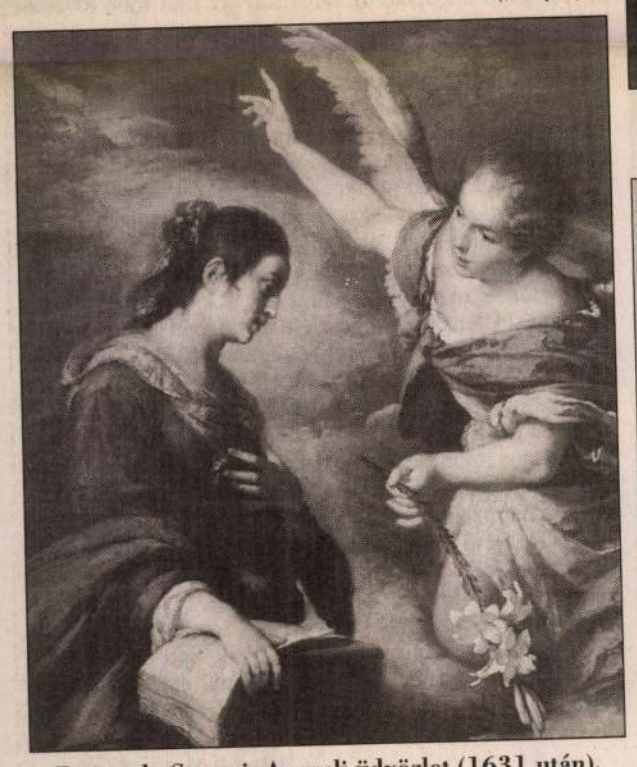

Bernardo Strozzi: Angyali üdvözlet (1631 után). Szépművészeti Múzeum, Budapest

Firenzei festő: A háromkirályok hódolása (1375 körül). Szépművészeti Múzeum, Budapest

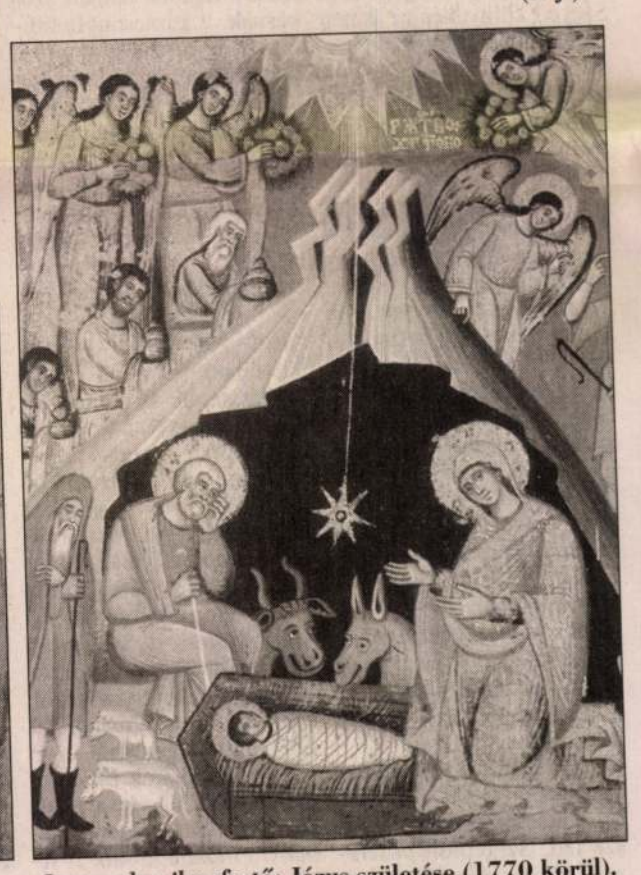

Ismeretlen ikonfestő: Jézus születése (1770 körül). Szerb ortodox templom, Ráckeve

„Hajléka és erős vára"

Református központ épül Temesváron

Temesvár a történelmi Bánság központja, lakossága napjainkban meghaladja a 350 ezer főt. Fontos közúti és vasúti csomópont, egykor a Monarchia egyik fontos katonavárosa, ma művelődési központ és iparváros. Népességének mintegy 10 százaléka magyar, 1989 decemberében az itteni református gyülekezet a hitvalló ellenállása vezetett el a kommunista diktatúrát megbuktató népi felkelés kirobbanásához. Az akkori események kovásza *Tőkés* László lekész volt, aki ma a Királyhágómelléki Református Egyházkerület püspöke. A temesváriak régóta áhított temploma megépítésének ideje végre elérhető közelségbe került.

– Aki templomot épít, Istent imádja – mondja Tőkés László püspök. – A jövendőt keresi, békességes életre készül és a szeretet útján járva hajlékot emel a megmaradásra. Aki templomot épít, az nem készül háborúra. A soknemzetiségű Erdély különböző hitvallású népeinek egymás mellett sorakozó templomai országnyi szülőföldjük hagyományos toleranciájáról tanúskodnak. Az elmúlt korok pusztító történelmi viharait túlélő népünk minden időben templomai helyreállításával kezdte az újjáépítést. A *Ceausescu-diktatúra* elmúltával Temesvár megszenvedett magyar református népe is a templomépítés korszakos vállalásával vág neki a remélt jövőnek.

– A temesvári gyülekezet bőségesen rászolgált arra, hogy régóta megálmodott templomát végre megépítse.

– A megsemmisítő török pusztítás és Habsburg elnyomás után a múlt század végén tért annyira magához, hogy egyházát újraszervezze és református bérpalotájában szerény imatermet szenteljen Isten nevének. Töretlenül élő templomépítési törekvései megvalósulását századunk világháborúi és rendszerváltozásai rendre meghiúsították. A zavaros utókommunista korszak hét évig tartó bizonytalankodásai után a III. Magyar Református Világtalálkozó és az 1966. végi romániai kormányváltozás hozta el, hogy ez év nyarán megszületett a végleges döntés.

Makovecz Imre tervei alapján épül a templom az egyházi rendeltetésű konferenciaterem és iskolai kollégium

A város által adományozott telken megépülhet a templomot és egyházkerületi-regionális rendeltetésű konferenciatermet, valamint iskolai kollégiumot magába foglaló Temesvári Református Központ. Felépítésének igazi tétje megmaradásunk, mert csak akkor veszünk el, ha elveszítjük magunkat.

A központ épületegyüttesének sokféle rendeltetést szánnak, amely Temesvár város, illetve a temesvári, valamint a bánsági református egyház és az itt élő magyarság sajátos helyzetéből fakad. Ennek megfelelően hajléka és „erős vára" kíván lenni a kisebbségben és szórványban létező református egyház népének és ifjúságának, temploma a temesvári gyülekezetnek, szellemi-lelki fellegvára a Temesközben élőknek és kollégiuma a vidék tanulóifjúságának. Nem utolsó sorban pedig történelmi hagyományaiknak és 1989 szellemének megfelelően, központja az ökumenikus-etnikumközi kapcsolatoknak.

– A 475 személyes templomot, gyülekezeti-értekezleti termet, könyvtárat, lelkészi lakást, vendégszálláshelyet magába foglaló épületegyüttes a Bega partján épül – tudtuk meg a tervezőtől, *Makovecz* Imre építőművésztől. – A templom főbejáratát a hídfő közvetlen közelében két torony fogja össze. Egy köztéri szobrok és emlékművek elhelyezésére alkalmas térrel kapcsolódik a parton végighúzódó majdani sétányhoz. A könyvtár, a konferenciaterem és a lelkészi lakás, valamint a kollégium és a vendégszállás céljaira szolgáló épület egy belső udvart határol körül, közepén víztükörrel és a város felé néző különbejárattal. Az épületegyüttes kiterített összfelülete mintegy 1700 négyzetméter lesz.

A Temesvári Református Központ megvalósítása hatalmas összegbe kerül, ezért adományokat várnak a következő számlaszámokra: Banca Comerciala „Ion Tiriac" S. A. Sucursala Timis 401402300000 (Lej) 402402300030 (USD) 402402300031 (DM) 402402300033 (CH). **Levélcím:** 1900 Timisoara (Temesvár Str. Timotei Cipariu Nr. 1 Jud. Timis ROMANIA **Telefon/fax:** 0040-056-192992

(botlik)

Karácsony a néphagyományban

Adjon Isten minden jót, ami tavaly szűken vót

A négyhetes adventi időszak után beköszönt a karácsony. Minden évben ugyanolyan reménykedve várják gyermekek és felnőttek. *Jézus születésének ünnepe*, a jászolba fektetett kisded ártatlansága szeretetet ébreszt a mégoly kérges szívekben is.

A karácsony napját megelőző estén – az *ünnep vigíliáján* – régen szigorú böjtöt tartottak. Ez alakította ki a szenteste étrendjét. A legtöbb házban valamilyen formában *halat készítenek;* halászlevet, rántott halat burgonyasalátával és mákos gubát. A *karácsonyi asztalterítőnek mágikus hatást tulajdonítanak*. A legtöbb családban külön terítőt tartanak, amit csak karácsonykor borítanak az asztalra. Szeged környékén az ünnep után erről az abroszról szórtak magvakat, takarmányt az állatoknak, másutt ebből vetettek búzát. Megint másutt a betegre terítették, gyógyulását remélve. Néhány faluban a szépen hímzett karácsonyi abroszt a menyasszonyra terítik, hogy ne fogja a rontás.

Kitüntetett szerepe van a *szalmának*. A betlehemi istállót idézve vagy az egész szobát, vagy a karácsonyi asztal alatti részt *beszórták szalmával*. A népi hit szerint angyalok pihennek meg itt, sőt a kis Jézus fekvőhelye is ez. Egy-egy vidéken kedveskedve *„jézuskafészök"*-nek nevezték a szalmás helyet. Az ünnepek után a szalmát a tehén jászla fölé tették jószágvész ellen, másutt a gyümölcsfákra kötözték a jó termés reményében.

A *betlehemezés* szokása vidéken máig él. Városokban karácsonyi műsorok része lett. Szereplői: *pásztorok, Mária, József, angyalok és fából vagy papírból készült betlehemi istálló, amit kézben visznek*. Szentestét megelőzve már a déli óráktól járják a falu házait és énekelve kopogtatnak be a házakhoz. Ha bebocsátást nyernek, mókás pásztorjátékot adnak elő. Az egész játék a szent család szálláskeresése köré épül. Egyébként az első betlehemet *Szent Ferenc* építette Assisiben.

A karácsony este igazi főszereplője a *karácsonyfa*. A karácsonyfa-állítás alig kétszáz éves szokás. Elzászvidéki polgárok engedélyt kaptak, hogy karácsonyra kivágjanak maguknak egy 2,5 méternél nem magasabb „karácsonyi *májusfát*". Gyertyás karácsonyfáról a XVIII. század elején egy pfalzi grófnő tesz említést. Mint a legtöbb emberi szokásnak, a karácsonyfa-állításnak is megvolt az előzménye. A téli napforuló idején, amikor a leghosszabbak az éjszakák, a megújuló természet ősi jelképét – egy zöld ágat – vittek be a lakásba. A karácsonyi termőágat a középkori Magyarországon „kincs" néven emlegették. A *„kincs" boróka, fagyöngy, tüskeág, bürök- vagy kökényág* volt. Általában a mennyezetre függesztették és aranyozott dióval, almával, hagymával díszítették. Az első igazi karácsonyfát hazánkban *Brunswik* Teréz állította 1824-ben, majd *József nádor* harmadik felesége *Mária Dorottya*. Mára külön iparág lett a karácsonyfa díszek gyártása, de a legszebbek a természetes anyagokból készült ékek: szalmából, színes papírból, almából, dióból, mézesfigurákból.

Az ajándékok kibontogatása után ül a család az asztalhoz. Sok helyen az *elhunyt családtagoknak is terítenek*, üresen hagyva helyüket. A néphit szerint nem szerencsés az asztal alá nézni, mert oda telepednek a visszatérő lelkek. A karácsonyi asztalról *minden morzsát eltesznek* és az év folyamán embert, jószágot gyógyítanak vele. Kultikus célzatú a méz, a dió, az alma, a fokhagyma, a kapor és a só fogyasztása.

A karácsonyi vacsora elfogyasztása után az *éjféli misére készülődnek az emberek*. Az időpont azt az időt jelképezi, amikor még sötétség volt a földön, amit Jézus születése űzött el. A *Luca-széket* is az éjféli misére kell vinni, arra felállva megláthatók a falu boszorkányai. Sokfelé élő hiedelem szerint az éjféli mise ideje alatt *emberi hangon* szólalnak meg az állatok, a betlehemi események tanúi.

Karácsony első napján ismét együtt van a család. Ezen a napon nem illik látogatóba menni, kivételt csak a család tagjai képeznek. A karácsonyi asztalra újabban gyakran kerül pulykasült, régebben inkább kacsa vagy liba, de más sültféle is. Hagyományos karácsonyi édesség a mákos és diós beigli. Számos hiedelem kötődik az asztalra tett tárgyakhoz. Kés ne maradjon élével fölfelé, mert *a szobában röpködő angyalok megvágják a lábukat*. A bors a kakast teszi férfiasabbá, a méz a torokfájásra foganatos, az asztal alá tett széna és szalma a jövő évi bő termést biztosítja.

Álljon itt egy felvidéki karácsonyi köszöntő: *„Adjon Isten minden jót, – Ami tavaly szűken vót. / Gazdának bort, búzát, / Gazdaszszonynak tyúkot, lúdat, / Lányoknak, legényeknek egy-egy szép mátkát, / Országunknak csendes békességet / És megmaradást."*

Hankó Ildikó

Fellibben a függöny és előttünk Boldog Vilmos portréja

Apor Vilmos boldoggá avatása

Magyar zarándokok a szentatyánál

Sajóládi hívek a Szent Péter-bazilika előtt

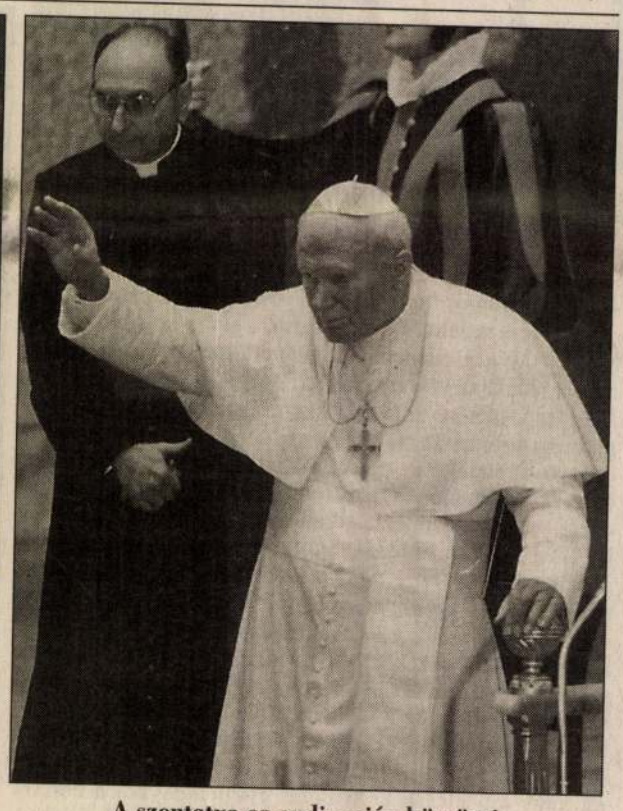

A szentatya az audiencián köszönti a magyar zarándokokat

November elején több ezer magyar zarándok utazott Rómába, a néhai győri püspök boldoggá avatási szertartására. Hogy kik mentek és miért, arról nem készült szakszerű felmérés, mégis látni lehetett, a *többség kisvárosokból, kisközségekből érkezett*. Azért, hogy végre „egy boldog magyart" láthassanak, s erre büszkék lehessenek. *Apor* Vilmos nem a mártíromságával – 1945-ben, húsvét előtti nagypénteken egy szovjet tiszt több lövéssel halálosan megsebesítette, mert nem engedte, hogy a püspökvár pincéjébe menekült lányokat, asszonyokat elhurcolják –, hanem példamutató keresztény életével tűnt ki sorstársai közül. Sokan kis nyugdíjukból rakták össze azt a körülbelül harmincezer forintot, amibe a négynapos buszos kirándulás, azaz a zarándokút került.

Vasárnap, amikor Apor Vilmos püspök, Giovani Battista *Scalabrini* olasz lelkipásztor, egy szerzeteskongregáció alapítója és Vicentia Chávez *Orozco* mexikói szerzetesnővér boldoggá avatása zajlott a Szent Péter-bazilika előtt, a magyaroké volt a tér. Sok száz piros-fehér-zöld zászló lengett, amikor *Göncz* Árpád államelnök a számára fenntartott helyhez sietett, majd II. János Pál pápa kinyilvánította a három kiválasztott boldoggá avatását, s a bazilika homlokzatára helyezett hatalmas portrékról fellibbent a függöny.

Bár november elején lehűlt a levegő, eső is esett, aznap, november 9-én, a szertartás idején kiderült az égbolt, sütött a nap, szinte indián nyárt idéző meleg lett. Többen levetették felső kabátjukat. Ez nem lehet véletlen, mondták a zarándokok, ez is az isteni kegyelem jele. A sajóládi hívek hatalmas kereszt mögé tömörültek, így eszükbe sem jutott, hogy a mise után elveszhetnek az idegen városban. Találkoztunk erdélyi zarándokokkal is, ami nem kis dolog, hiszen a romániaiak csak vízummal utazhatnak nyugatra.

Hétfőn a szentatya *audiencián fogadta a zarándokokat*.

Kibédi Varga Sándor

Kertész Gábor felvételei

Felhívás polgári szövetségre

Magyarország felemelkedéséért

Néhányan, akik Nemzeti Körnek nevezték el erőfeszítésük közösségét: néhai Andorka Rudolf, Dobos László, Granasztói György, Jávor Béla, Mádl Ferenc, Makovecz Imre, Martonyi János, Nemeskürty István, O'sváth György, Pálinkás József, néhai Pethő Tibor, Rabár Ferenc, Solymosi Frigyes, Tar Pál, Taxner Ernő, Tornai József már hosszabb ide közösen is vizsgáltuk országunk állapotát. Közös cselekvéssel kötelességünknek éreztük közreműködni az ország bajainak orvoslásában. Erre indított bennünket a közösen is vállalt nemzeti és európai örökség, de látván a magyar társadalom válságát, a közügyek bajait, orvoslásukra minden tőlünk telhetőt megtenni kötelességünk.

A mondottak jegyében tanácskoztunk a hasonló értékrend alapján álló, mérsékelt polgári pártok vezetőivel, hogy velük együtt szembesüljünk azzal a felelősséggel, amely az ország ügyeiben valamennyiünket terhel. Tanácskozásainak során a nemzet sorsáért aggódó emberek véleményét szándékozunk kifejezni, és félreérthetetlenné kívántuk tenni, hogy ez a felelősség a pártoktól most *egyértelmű cselekvést* követel. Meg kell fogalmazni azt a *választási stratégiát* és *kormányzási programot,* igaz diagnózisra hiteles gyógymódot, amiben bízni tudnak az emberek. A tét nagy, s ennek ismeretében a felelősség alól sem a történelem, sem az ország népe, a megszólítani kívánt választók nem fognak felmentést adni!

Egy világosabban látható jövőképhez a Nemzeti Kör most azzal kíván hozzájárulni, hogy az alábbiakban elmondja véleményét: 1. hová jutottunk; 2. milyen cselekvési programot látunk szükségesnek; 3. ennek megvalósítása végett ma milyen politikai szövetség keretében kell az említett pártoknak együttműködniük. Ez a stratégia azt is eredményesen szolgálhatja, hogy a magyar pártstruktúrában a polgári erők hosszú távon is meghatározóvá váljanak.

A vázolt helyzetelemzés és cselekvési program összegezése is azoknak az elemzéseknek és elgondolásoknak, melyek társadalomtudományi és más fórumokon és más intézmények (egyházak, egyetemek, kutatóintézetek) részéről ismertté váltak. Ezért e felhívás lényege szerint országunk felemelkedésének feltételeit és a remélt jobbulást kívánja kifejezni.

I. Helyzetünk felmérése

1. Széles körben tudatossá vált, hogy a pártállami politikai, társadalmi és gazdasági rendszer sem az ember erkölcsi, kulturális és politikai világában, sem a gazdaságban nem tudott megfelelni a feszítő elvárásoknak. Nem tette lehetővé, hogy az ember maga és közösségei méltóságát, szabadságát és termelőkészségét, hogy családjának és jövőjének az élet magasabb minőségét adhassa. Az államnak az embert kell szolgálnia, a jogállamiság, a szabadság és a társadalmi szolidaritás jegyében meg kell teremteni az erkölcsös és az ésszerű cselekvés alapjait. Az úgynevezett létező szocializmus vereséget szenvedett, és általános válságba sodorta a társadalmat.

2. Mindezek jegyében 1989–90-ben Magyarországon is történelmi fordulat következett be. Mindnyájan újat akartunk: független és polgári Magyarországot, jogállamiságot, igazi demokráciát, a kisebbségek és a határon túli magyarság ügyének támogatását, szociális piacgazdaságot, társadalmi szolidaritást, újracsatlakozást Európához. Céljaink azonban csak részben valósultak meg.

3. Az emberről és a társadalomról szólva ijesztővé vált a nagymértékű elszegényedés, miközben egy szűkebb réteg aránytalanul és vitatható módon gazdagodott meg. A népegészségügy mélyre zuhant, akár a születéskor várható időtartamot, akár a csökkenő számú születéseket vizsgáljuk. A családok helyzete drámaian romlott, a kábítószerfogyasztás és az alkoholizmus új népbetegséggé vált. A lélekszám rohamos fogyása fontos jelzés a politikai irányítói számára. A nyugdíjasok megbecsülése többet érdemelne, mint választások előtti kampányakciók kezdeményezését.

Alig jut pénz az oktatás, a tudomány, a kultúra kiadásainak fedezésére. Veszélyben a kiművelt emberfők serege. Elfogadhatatlan az a kultúrpolitikai szemlélet, amely a társadalmat egybefűző értékek erősítése helyett az egyéni szabadság túlzott, olykor szélsőséges érvényesítéséhez vezet. Kisebb lett a tudományos kutatás és a műszaki fejlesztés anyagi támogatása.

4. A gazdaságban az úgynevezett makromutatók javulása, a privatizáció felgyorsítása, a külföldi beruházások támogatása, a növekedés lassú megindulása és más eredmények mellett több területen kritikus helyzet jött létre a jelenlegi kormányzati ciklusban, illetve tart tovább ebben is, mint például a magas infláció, a munkanélküliség nagy aránya, a kis- és középvállalkozások tömeges összeomlása. Lényegileg ugyanez a helyzet a mezőgazdaságban is. A szövetkezetek és a kis és közepes magángazdálkodók együttműködésének biztosítása az árak és a jobb piacszervezés támogatása, a több százezres magángazda működési képességének fejlesztése nemzeti ügy.

5. A közéletben és a társadalomban nagy az erkölcsi deficit. Az egypárti hatalomra jellemzően semmibe veszik egyes pártok, civilszerveződések társadalmi kezdeményezéseit. Az átvilágítási törvény végrehajtásának eredménye súlyos kudarc. Magas állami szintekig jutott el a korrupció. A közbiztonság drámai romlása az egész országot foglalkoztatja, az emberek mindennapjait keseríti meg. Hiányzik a múlttal – különösen az 1956-os forradalommal és szabadságharccal – való őszinte szembenézés. Meg kell követni az áldozatokat, megnevezni a felelősöket, javítani a túlélők anyagi viszonyain.

6. Nemzetközi kapcsolatainkban sok sikert értünk el. Az *Antall-kormány* nagy elismerést kiváltó erőfeszítései után a mai kormány is folytathatja az erőfeszítéseket az euroatlanti integrációs folyamatokban való részvétel iránt. Ugyanakkor szükséges, hogy – a magyar közvélemény jobb tájékoztatása mellett és a vele való párbeszédben – méltósággal és megfelelő határozottsággal képviseljük érdekeinket a csatlakozási tárgyalásoknál. Sokkal kevesebb valósult meg az alapszerződésekkel kapcsolatos várakozásokból. A határon túli magyarság helyzetéért sem tett meg annyit az anyaország, mint amennyire lehetőség nyílott volna.

7. Az utolsó négy évben kialakult helyzet kötelezi a nemzeti elkötelezettségű, mérsékelt polgári pártokat, hogy szövetséget kössenek, és alternatívát nyújtsanak a magyar népnek. Célunk a szövetség létesítése, erősítése, támogatása!

II. Cselekvési program

A vázolt történelmi kihívásokra adandó jobb válaszokhoz, a gyötrő bajok orvoslásához, ahhoz, hogy az élet jobb erkölcsi, szellemi és anyagi minőségével lépjünk az új évezredbe, az országnak hiteles programra van szüksége. Programra, amely választ ígér az emberek gondjaira, amely kifejezi értékítéletüket és érdekeiket, erkölcsi, politikai, gazdasági és kulturális elvárásaikat. A programnak *jövőképet* kell adnia. Már 1998 feladatait is a holnap jegyében kell megfogalmaznia. Aki ezt a programot választja, már 1998-ban elkötelezett részese lesz az ország erkölcsi, kulturális és gazdasági felemelkedéséről szóló döntésnek.A mérsékelt polgári pártoknak ilyen programot kell adniuk. A program főbb elveit az azonos cselekvés kötelezettségével kell magukévá tenniük, miközben a részletek az egyes pártok programjában és a leendő kormányprogramban jelennek meg. A Nemzeti Kör úgy látja, hogy a főbb elemeket illetően a közösen vállalható program ma a következőkben fogalmazható meg:

A polgári pártok egységes fellépésének szükségessége

1. Szükség van a polgári pártok közös erejére, hogy a nemzeti elkötelezettség, az ezeréves magyar államiság, 1848 és 1956 öröksége, az európai kereszténydemokrácia és a nemzeti liberalizmus polgári értékei a társadalomban meghatározó hatással működjenek.

2. A közös fellépés támaszkodjon az emberekkel és a társadalommal folytatott állandó párbeszédre a mindennapok és a jövő súlyos gondjairól, a programok tartalmáról és megvalósításuk nehézségeiről. Ehhez a párbeszédhez kérni, kezdeményezni kell a többi párt, a politikai, társadalmi szervezetek, a tudományos és szakmai fórumok, valamint a sajtó kritikus, de konstruktív támogatását.

A nemzeti szolidaritás megvalósítása, azaz a társadalom kettészakadási folyamatának visszafordítása

Ennek fő pontjai:

1. A család, a gyermekvállalás határozottabb és igazságosabb támogatása, az adózás (mint például áfakönnyítés), családi pótlék, hitelnyújtás, elővásárlási rendszerek stb. létesítésének megvalósítása, illetve ilyen természetszerű tevékenységek tervszerű és összehangolt kidolgozása és létesítése.

2. A társadalomnak sokkal többet kell tennie azért, hogy a családanyákat megvédje a rájuk szakadó különböző nehézségektől

3. Az ifjúság pályakezdésének könnyítése. Az iskolázás lehetőségeinek növelése a köz- és a felsőoktatásban, a pályakezdő vállalkozók kiemelt támogatása. A szülők, különösen a rászorulók anyagi terhét ösztöndíjak, tandíjak, szociális támogatások megfelelő alakításával könnyíteni kell.

4. A munkanélküliség csökkentésére hosszú távú tervet kell kidolgozni, amely munkahelyeket teremt, továbbá az át- és továbbképzés, a kis- és középvállalkozások, a beruházások anyagi és jogi eszközökkel történő ösztönzését kívánja megvalósítani.

5. A mezőgazdasági és ipari munkásság, valamint az alkalmazottak nagyobb erkölcsi és anyagi megbecsülése. A holnap biztonsága nem kiváltság! Ez a kiváltság éppen őket illeti meg, a legjobban fenyegetetteket.

6. Közép- és hosszú távú gazdasági és ipari terveket kell kidolgozni. Ezek az ország nyugati és keleti részei között fennálló gazdasági és szociális szakadék csökkentésére, illetve megszüntetésére irányuljanak. Fokozott figyelmet kell fordítani a kelet-magyarországi infrastrukturális, ipari és mezőgazdasági befektetésekre, biztosítani kell részükre az európai uniós és más külföldi támogatásokat.

7. Lényegesen javítani kell a pedagógusok és a közművelődésben dolgozók anyagi helyzetét, mert az oktatás és a kultúra a legnagyobb nemzeti kincs.

8. A nyugdíjasok anyagi biztonságának megérdemelt – nem kampányszerű, hanem hosszú távra tervezett – növelése az ésszerű önbiztosítási rendszerek, értékteremtő tevékenységük és társadalmi-családi szerepük elismerésének ösztönzésével.

9. A mozgássérültek és egyéb fogyatékosok szociális helyzetének, életfeltételeinek nagyobb állami és társadalmi támogatása, az adottságokhoz igazodó képzésük, alkalmazásuk, az életben történő aktív részvételük előmozdítása.

10. Hazai nemzetiségeink kulturális és politikai tevékenységéhez növelni kell az anyagi és politikai támogatást, az érintett külföldi országok segítőkészségét. Átfogó program fokozatos megvalósításával lényegesen javítani kell a cigány etnikai kisebbség anyagi és kulturális helyzetét.

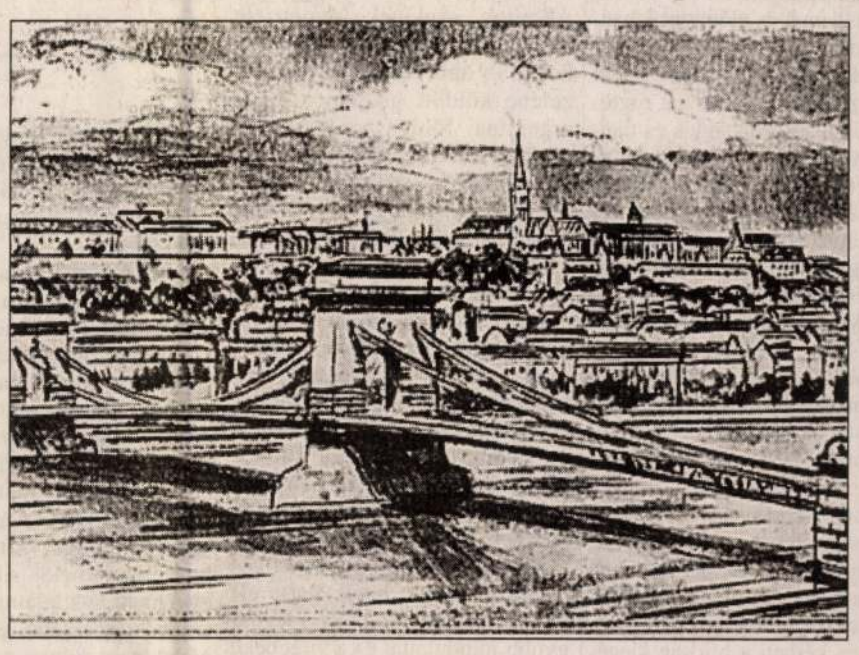

Gönczi Béla rajza

A tartós gazdasági fejlődés növelése, a modernizáció felerősítése, valamint a piacgazdaság szociális felelősségének kiépítése

Ennek főbb elemei a következők:

1. A gazdaság tartós és erőteljesebb növekedéséhez szükséges a beruházások fokozottabb ösztönzése, a vállalkozási szerkezet javítása, a hazai és külföldi nagyvállalkozások mellett a hazai kis- és középvállalatok fokozottabb támogatása és a bel- és külpiaci infrastruktúra kiépítése, hitelek, adó- és más kedvezmények, szakmai tanácsok stb. rendszerének létesítése, illetve felerősítése.

2. A beruházások és a gazdasági versenyképesség fokozására szükséges az adócsökkentés, hitel- és exportbiztosítási rendszerek kiépítése, az adminisztratív bürokratikus eljárási rendszerek reformja (dereguláció), valamint a magyar és külföldi vállalatok termelő- és piacszerző, illetve fenntartó kooperációja.

3. A gazdasági növekedést hosszú távon meghatározó innováció, kutatás és műszaki-technológia-fejlesztés elismerését és állami támogatását emelni kell, fokozottabb erőfeszítést kell fordítani ezek nemzetközi keretekbe történő beilleszkedésére. Ösztönözni kell a magánerők részvételét.

4. A privatizáció még hátralevő fejezetében nagyobb mértékben kell lehetővé tenni a hazai kisbefektetők részvénytulajdoni esélyeit. A fennmaradó állami tulajdonnál meg kell teremteni a hatékony piacszerű működés jogi és feltételeit, valamint a hatékony ellenőrzés rendszerét.

5. A mezőgazdaságban különösen szükséges a családi, kis- és középgazdaságok, valamint szövetkezetek támogatása, hogy a magángazdaságok erőre kapjanak, a szövetkezetek hatékonyságukat növeljék, és a két szféra szerves együttműködésében modernizálja a magyar mezőgazdasági ágazatokat és készítse fel őket az Európai Közös Agrárpiac kihívásaira.

6. A termőföldtulajdont illetően, EU-tagságunk megvalósulásáig, a népszavazási kezdeményezés elvei szerint szükséges a tulajdoni rend kiegyenlített működésére törekedni. Meg kell akadályozni minden olyan földszerzést, amely a spekulációs nyerészkedést szolgálja.

A kultúra és az oktatás fokozottabb támogatása

1. A kultúra, az oktatás, a tudomány, a közművelődés területén néhány év alatt jelentősen növelni kell az anyagi feltételeket mind a fizetések, mind az intézmények működése tekintetében; az egyházi és magánintézmények diszkrimináció-mentes támogatása része kell hogy legyen a közérdekű tevékenység alkotmányos költségvetési-finanszírozási támogatásának.

2. A közoktatásban növelni kell a nemzeti és európai kulturális örökség összetartó erejét, valamint a mai kor kihívásaira válaszolni képes – oktató és nevelő – tantervi elvárás rendszerét. Erősíteni kell a falu kulturális hagyományát.

Az állam és polgárai viszonyát a törvényesség, a lojalitás és a bizalom elvi alapján kell újrarendezni, annak jegyében, hogy az állam van a népért

1. Az egész társadalomnak, mindenkinek – szülőnek, iskolának, egyházaknak, sajtónak, irodalomnak, kulturális intézményeknek, de különösen a kormányzatnak és a politikai elitnek – felelőssége, hogy jobbra forduljon az egyéni, társadalmi és közéleti erkölcs; a korrupció és a bűnözés visszaszorításához, valamint a rend helyreállításához, a közbiztonság javításához különösen szükséges a jog, az igazságszolgáltatás, és a bűnüldöző szervek határozottabb fellépése, jobb anyagi és erkölcsi támogatása. Mindennél fontosabb, hogy „fenn" megszűnjék a törvény semmibevétele, az összeférhetetlenség elveinek megkérdőjelezése. A jogkövető magatartás érdekében működjön gyorsabban az igazságszolgáltatás, legyen hatékonyabb az ítéletek végrehajtása, szűnjön meg az önbíráskodás.

2. A jogalkotás sok feladata között megkülönböztetett figyelmet és erőt kell fordítani olyan fontos feladatokra, mint az alkotmányosságunk fejlődését új törvényben kifejező alkotmány és új polgári törvénykönyv, egy megújított nemzetközi magánjogi kódex, az EU-orientált jogharmonizáció, valamint a nemzetközi jogegységesítési intézményekben és egyezményekben való hatékonyabb közreműködés.

3. A kiemelkedő intézmények (Alkotmánybíróság, országos kulturális-tudományos, gazdasági intézmények stb.) esetében a törvényes működés stabilitásának biztosításához a választásoknál és a kinevezéseknél a minőség és az emberi-szakmai megfelelés szempontjait nem szabad napi pártpolitikai érdekek alá rendelni.

4. Mind az oktatás és a kultúra, mind az egészségügy, mind a szociálpolitika területén az állami eszközök ésszerű növelése mellett meg kell erősíteni – általában is – az önkormányzatok alkotmányos és anyagi helyzetét.

5. Az egyházak, miként történelmünk folyamán és ma is, jelentősen gazdagítják hazánk erkölcsi értékrendjét, kultúráját és szociális intézményeit; ehhez a ma is fontos szerephez az irányadó törvényes feltételekkel és keretek között vissza kell kapják a tőlük elvett intézményeket, illetve ingatlanokat, és a társadalomért végzett tevékenységükért diszkriminációmentes állami juttatásban, nemcsak formálisan, hanem ténylegesen is kell, hogy részesedjenek.

6. A társadalmi igazságérzet megnyugvása érdekében indokolt elvárás, hogy az 1956-ban és a negyven év során okozott sérelmekért a felelősök az áldozatokat megfelelő formában nyilvánosan megkövessék; a súlyosan felelősök megnevezessenek; '56 és a diktatúra köztünk élő hősei és kárvallottjai fokozottabb megbecsülést kapjanak; azokat, akiket rehabilitáció illet, törvényes eljárásban rehabilitálják. A nemzeti egység érdekében érvényesüljön a „semmit sem felejteni, de a megbánt bűnöket megbocsátani" elve.

7. A nemzeti önbizalmat és polgári tenni akarást is jól szolgálja, ha a kultúra sok területére kiterjedően a kormányzat és mindenki a maga helyén többet tesz ezeréves államiságunk, 1848 százötvenedik évfordulója, valamint a kétezer éves keresztény európai örökség méltó megünneplésére.

A határainkon túl élő magyarság széles körű támogatása

1. A határon túl élő magyarországért felelősségvállalásunknak formái, szervezeti és anyagi megnyilvánulásait fel kell erősítenünk. Ezek legfontosabb előfeltétele képviselőikkel a rendszeres, idejében történő és átfogó konzultáció és egyeztetés valamennyi, a nemzetet és őket érintő kérdésről. A kormánynak határozottabban kell kiállnia a határon túli magyarság érdekének védelmében. Nemzeti érdekünk, hogy magyarságukat saját országuk demokratikus közösségi kereteibe illeszkedve megtartsák.

2. Növelni kell a határon túli magyarság támogatását, az anyaországgal fennálló és kiépítendő emberi, intézményes és társadalmi kapcsolatrendszereket, különösen a kultúra különböző területein.

Euroatlanti csatlakozásunk jól előkészített és eredményes megvalósítása nemzeti szuverenitásunkon és érdekeink védelmén kell hogy alapuljon. Nemzetközi kapcsolatainkat a békés együttműködésre, a szolidaritásra és a nemzetközi normák tiszteletben tartására kell építeni. Szomszédainkkal a lehető legjobb viszonyra kell törekednünk.

1. Kötelességünk, hogy a lakossággal folytatott párbeszédben folyamatosan ösztönözzük az euroatlanti folyamatokban való sikeres részvételre. Ezzel erősítjük legjobban saját nemzetünket, kultúránkat és a magar vidék kiegyensúlyozott fejlődését.

2. Különleges érdekünk, hogy biztonságunkat az ország nemzetközi kötelességeihez alkalmazkodó, modern, hazafias, anyagiakban és szellemi erejét tekintve magas színvonalú hadsereg védje.

3. Az európai csatlakozás előkészítése fokozott erőfeszítést igényel. Ki kell dolgozni az európai csatlakozás nemzeti egyetértésen alapuló felkészülési stratégiáját. Ehhez át kell tekinteni a meglévő akciókat és terveket, végig kell gondolni azok reformját, az eszközrendszer hatékonyságát, különösen, ami a Phare-támogatás átszervezését és ellenőrzésének növelését illeti. A tárgyalási és szakértői személyi és anyagi keretek biztosítása legsürgősebb feladataink közé tartozik, tekintettel az 1998 tavaszán megindulóra csatlakozási tárgyalásokra.

III. Nemzeti és európai erők összefogása

A Nemzeti Kör biztos abban, hogy csak a vázolt program alapján valósulhat meg a polgári Magyarország, vagyis az emberek anyagi és erkölcsi felemelkedése. A polgári pártoknak ehhez az értékrendhez kell csatlakozniuk – a szükséges alázattal, elkötelezettséggel, felelősséggel és felkészüléssel, a társadalom szélesebb köreinek támogatásával – azért, hogy a választásokat megnyerjék, egyetértésben cselekedjenek, és szövetségre lépjenek az ország jó kormányzása érdekében.

Közhely – saját történelmünk, újabban Lengyelország és Románia példája is mutatja –, hogy új nemzeti program csak az erők egységével valósítható meg. Ezt kell tenni, hogy a jövendő ezredforduló, a magyar államiság ezeréves jubileuma már egy emelkedő nemzet ünnepe legyen!

1. Szükséges, hogy a közös értékrend szerinti polgári pártok megteremtsék, nyilvánosságra hozzák és eredményesen működtessék az együttműködés politikai szövetségét.

2. A szövetség dolgozza ki közös választási és kormányzási programját, s a szövetség annak hitével kérje a választók bizalmát, hogy a program értük van, van jobb választás, mint ami eddig volt, és a szövetség hiteles pártjaira adott szavazatok a nemzeti és európai elkötelezettségű polgári erők egységét, a jó kormányzást és a polgári Magyarország megteremtését segítik.

3. A szövetségben részt vevő pártok a közös célok megvalósítása végett a pártok elnökeiből hozzanak létre rendszeresen ülésező együttműködési konzultatív tanácsot.

4. A szövetségben részt vevő pártok az országgyűlésiképviselő-választásokon való sikeres szereplés érdekében az egyéni választókörzetekben minél nagyobb számban, már az első fordulóban állítsanak közös jelölteket, és ezeket a kampányban közösen támogassák.

5. A szövetségben részt vevő pártok kötelezzék magukat arra, hogy a második fordulóban a szövetség legtöbb szavazatot kapott jelöltjét támogatják, kivéve, ha egyetértésben úgy döntenek, hogy a siker érdekében más jól szereplő jelölteket indokolt közösen támogatni.

6. A szövetségben részt vevő pártok legyenek egymás iránt szolidárisak, és tartózkodjanak egymás álláspontjának és jelöltjeinek lejáratásától.

7. A szövetségben részt vevő pártok jelentsék ki, hogy – választási sikerük jegyében – a választók döntéseinek megfelelően koalícióban vállalják a közös kormányzást.

8. A közös kormányzáshoz a kormányprogramot a közösen elfogadott program mentén dolgozzák ki és fogadják el.

9. A szövetség állítson közös miniszterelnök-jelöltet.

10. A kormány összetételére, a szélesebb kormányzatra és a parlamenti tisztségviselőkre, párton kívüli személyiségek bevonására és jelölésére vonatkozóan a pártok a szövetségben a választási erőviszonyok és a szövetség céljainak, valamint sikeres kormányzás szempontjainak figyelembevételével alakítsák ki javaslatukat.

Dobos László, Granasztói György, Jávor Béla, Mádl Ferenc, Makovecz Imre, Martonyi János, Nemeskürty István, O'sváth György, Pálinkás József, Rabár Ferenc, Solymosi Frigyes, Tar Pál, Taxner Ernő, Tornai József

Bős-Nagymaros tegnap és ma

(Folytatás a 14. oldalról)

g) A kártérítési igényeket illetően az ítélet a nullszaldós megoldást, azaz azt tartja kívánatosnak, „ha átfogó rendezés keretében mindkét fél lemondana pénzügyi követeléseiről és ellenkövetéseiről" (ítélet, rendelkező rész, 2/D, illetve 153. pont).

h) A bíróság ajánlja, hogy a szükséges további tárgyalásokhoz, a jóhiszeműség tanúsítása végett is, vegyék igénybe harmadik fél segítségét és szakismeretét; az ítélet e tekintetben az EK bizottságára utal (ítélet ,143. pont).

2. A másik fő kérdés, mi szól a másik fél javára az ítéletben.

a) A bíróság az 1977. évi bnv-szerződés hatályát általában fenntartotta, illetve szótöbbséggel megállapította, hogy „Magyarországnak az az 1992. május 19-i bejelentése, miszerint az 1977. szeptember 16-i szerződést és kapcsolódó dokumentumait érvényteleníti, nem járt azzal a jogi következménnyel, hogy ezek érvényüket veszítették" (ítélet, rendelkező rész, 1/A, D). Mindazonáltal „nem lehet nem figyelembe venni az 1989 óta bekövetkezett ténybeli változásokat", mert „ez 1997-ben az igazságszolgáltatással való viszszaélés volna", „mert a rendellenes állapot, amely azért van, mert egyik fél sem tett eleget szerződéses kötelezettségének, csak így orvosolható" (ítélet, 133–134. pont). „A bíróság nem tekinthet el attól a ténytől, hogy a szerződésben foglaltakat éveken át egyik fél sem hajtotta végre teljes mértékben… A tényleges helyzet – vagy a belőle adódó gyakorlatilag megvalósítható és megvalósíthatatlan lehetőségeket – sem hagyhatja figyelmen kívül, amikor dönt a felek jövőbeni magatartásának jogi követelményeiről" (ítélet, 133. pont).

Főleg ezek azok az ítéleti ajánlások, illetve állásfoglalások, amelyek a fenti 1. pont alatt olvashatók. Ezek kezdődnek az ítélet 131. pontjában úgy, hogy „a feltárt tények alapján a bíróság most azt határozza meg, milyen magatartást kell a feleknek a jövőben tanúsítaniuk".

b) Az 1992 előtti együttműködésben, illetve a magyar felfüggesztő-megszüntető lépések előtt megépített létesítmények (erőmű, oldalcsatorna) működtetéséhez „az eredetileg Dunakilitinek szánt szerepet a dunacsúni duzzasztógát vette át, ennélfogva hasonló státusba került. A bíróság megállapította, hogy a C variánst, amelynek üzemeltetési módját a szerződésben foglaltakkal összeegyeztethetetlennek ítéli, úgy kell üzemeltetni, hogy az megfeleljen a szerződés előírásainak (…) A C variáns úgy működtethető, hogy mind az áramtermelő rendszer gazdaságos működésének, mind az alapvető környezetvédelmi követelményeknek eleget tegyen." (Ítélet, 145–146. pont). A felek megállapodásával, ha „Magyarország félként bekapcsolódik a működtetésébe, irányításába, és előnyeiből is részesül, a C variáns a jelenlegi *de facto* státusból szerződéses alapú üzemeltetési rendszerbe került át".

c) A felek a közös létesítmények működtetése, a szerződési céloknak a kialakult viszonyok mellett történő megvalósítása, a vízminőség és a környezetvédelem érdekében „integrált és konszolidált programot kötelesek kialakítani" (ítélet, 136–137. pont).

d) „A bíróság rá kíván mutatni arra, hogy a kártérítési ügytől független a létesítmények építésével kapcsolatos elszámolás, amelyet az 1977. évi szerződés, illetve a kapcsolódó megállapodások alapján kell rendezni. Ha Magyarország osztozni fog a dunacsúni komplexum működtetésében és hasznában, az építés és üzemeltetés költségeit is megfelelő arányban viselnie kell" (ítélet, rendelkező rész, 2/E, illetve 154.).

Ami az ítéletből következik és nem következik

a) Arról, hogy az ítéletből mi következik azon a lényegén túl, amiről eddig is szó volt, még sok mindent lehetne mondani.

Miután az ítélet szerint a bősi erőművet működtetni kell, és eshetőség más megállapodásra igazában csak elméletileg van, múlhatatlanul szükséges megfelelő mélységű és hitelű vizsgálatokat végezni minden olyan érintett kérdésre nézve, mint egyebek között a geofizika, földrengéstan, hajózás, árvízvédelem, energiatermelés, víz- és környezetvédelem, gazdasági racionalitás és ennek határai, és így tovább. Ehhez a szakemberek széles körével kell együttműködni. Lehetett például hallani, hogy a kormány kérésére az Akadémia elnökének vezetésével létrejött az ügyben egy akadémiai bizottság; de hogy mire jutott víz- és környezetvédelem dolgában, eddig nem vált ismertté.

A nyilvánossággal és a társadalommal is beszélni kell. Farizeus dolog azt hinni, hogy a bnv nem politikai kérdés is, mint erről a fentiekben már volt szó. Az ilyen beállítás csak a társadalom jelentős részének megkülönböztető kizárását szolgálhatja, pedig a terheket majd a népnek kell viselnie.

A kormányközi tárgyalásokon a lehetőség mértékéig a perbeli keresethez, tehát a kormány eddig vallott álláspontjához hűen kell az ítélet szellemét és előírásait követni, a szükséges megállapodáshoz az ítéletből kell kiindulni, és nem ezt meghaladó javaslatokat rögtönözni. Jogilag is sikamlós és tilalmas területre lép a kormány, ha az ítélet végrehajtását szolgáló tárgyalások jegyében országgyűlési felhatalmazás nélkül túlmegy az Országgyűlés hatályos állásfoglalásain és az ítélet előírásain.

b) Megtévesztő, és nem következik sem az ítéletből, sem a különmegállapodás 5. cikkelyében foglaltan kérhető kiegészítő ítélet hat hónapos határidejéből, hogy hat hónapon belül valóban a bírósághoz kell folyamodni, hogy a hat hónap záros határidő volna. A hivatkozott cikkely csak azt mondja, hogy „ha a felek hat hónapon belül nem tudnak megállapodásra jutni", akkor bármelyik fél egyoldalúan is kérheti a bíróság kiegészítő ítéletét. De tehetik ezt a felek később is, mindaddig, míg mindkét fél reményt és esélyt lát a tárgyalásos megállapodás sikerére. Az ügy jó vitelére és érdemére nézve káros – és ha tudatos taktika, akkor cinikus politikai manipuláció –, ha a „hat hónap" nem létező Damoklesz kardjával akarnának rossz, sebtében összehozott sikerpropagandás rendezést eladni.

A társadalom bizonnyal nehezen viselné, ha egy olyan vállalkozást, amelyet még azok is elhibázottnak tartottak, akik a sok beruházott erő miatt mégis fenntartani akarták és akarják, és amilyent itt a Dunán valószínű még egyszer nem kezdeményeznének, most újabb duzzasztóművekkel és erőművekkel „gazdagítanák". Valóban könnyelmű hazárdjáték volna, ha egy ilyen vállalkozáshoz a racionalitás beható vizsgálatának és hiteles igazolásának elvégzése nélkül újabb 500-600 milliárddal, családonként körülbelül 250-350 ezer forint adóssággal (erről szólnak a sajtóban terjedő információk) terhelnék az úgyis agyonterhelt népet.

Az ítéletből ilyen még áttételesen sem következik. Az sem, amit érthetetlen módon a kormány is szívesen hangoztat, hogy tudniillik a perben vereséget szenvedtünk, és ezt az Antall-kormány csinálta. El lehet ilyen hamar felejteni, hogy az ítélethirdetésig – legalábbis deklaráltan – a mai kormány is mindig az ügy mögött állt, és pártjai az Antall-kormány idejében is mindig egyetértettek hágai pozíciónkkal? Szegényes és káros kampány ez, amely az országot, szakembereinket és tudósainkat is lejáratja egy „régről" ismert „mától kezdve minden másképp volt" filozófiával. Igazában nem volna ez érdekes, csak ne volna olyan káros, ne kerülne olyan sokba, ne az elődök lejáratását és a másik fél javát, csak ne a leadott igények igazolását szolgálná, meg ne azt, hogy hamar el lehessen mondani a mai pártpolitikai szlogent: „itt is rendbe tettük az ország dolgait". Rendbe kellene tenni, de jól, okosan és tisztességesen, a társadalom és a nemzet javát szolgáló, hosszú távon is igaz felelősséggel.

Mádl Ferenc

A századvég kérdése

A birodalom és az alattvalók

Ha elismerjük – és ugyan mi mást tehetnénk –, hogy a berlini fal leomlása óta új korszakba léptünk, azt is tudomásul kell vennünk, hogy a világcentrum Amerika lett, és ez a *birodalomország* a jövő században is civilizációnk meghatározója lesz. Washington ugyan tagadja birodalmi törekvéseit, sőt, hallani sem akar ilyen felvetésekről, ám a terjeszkedés elkerülhetetlen, és kikerülhetetlenek az ezzel járó kérdések is. A Fehér Ház sorozatos botrányai nem téríthetnek el bennünket a fő témától, hiszen a Római Birodalom népeit és szenátusi képviselőit sem foglalkoztatta túlzottan, hogy a császári palotában *Caligula* hogyan ölelgette a szenátorok feleségeit. Az igazi ügyek egy *más szinten* folynak.

A kérdés végső soron az, vajon Washington képes-e gazdasági mindenhatóságát birodalmi politikává átértékelni és gyakorolni. A jelszavak szerint az Egyesült Államok senkinek semmiféle belügyébe nem óhajt beleavatkozni, és amit tesz – az Irak közelébe küldött hadihajóktól az argentínai földvásárlásig és az olasz sí-szerencsétlenségig –, arra a körülmények „kényszerítik". Így igaz. Csakhogy a körülményeket Amerika döntően befolyásolja; nem véletlen, hogy kormánya, hadserege, polgárai földünk *minden* részében meghatározó tényezővé váltak. Érdekes megfigyelni, hogy Washington szóhasználata mennyivel bátrabb manapság, mint 1990 előtt volt.

Felmerül a kérdés, vajon a kiváló szándékú univerzalizmus nem ütközik-e a föld sok pontján nemzeti és vallási ellenállásba, nem teremt-e majd ellenséges hangulatot, nem hív-e életre ellenséges tettet? Amerika a legnagyobb jóindulattal és a világbéke szolgálatában (ez legalábbis a hivatalos verzió) lépked a háború és béke ösvényein, és nem nagyon érti, hogy minden nemzetnek *más* az érdeke, tapasztalata, történelmi hagyománya. Ezek a tényezők az amerikai mentalitás számára kevésbé fontosak, mint a jóléti társadalom, és ha valaki fölveti őket, az a válasz, hogy az egész világból Amerika földjére sereglett egyének harmonikusan tudnak együtt élni. Miért lenne ez másként Irakban vagy Boszniában? Alakítsanak ők is pluralisztikus demokráciát, szavazzanak és szorgoskodjanak egymás érdekében.

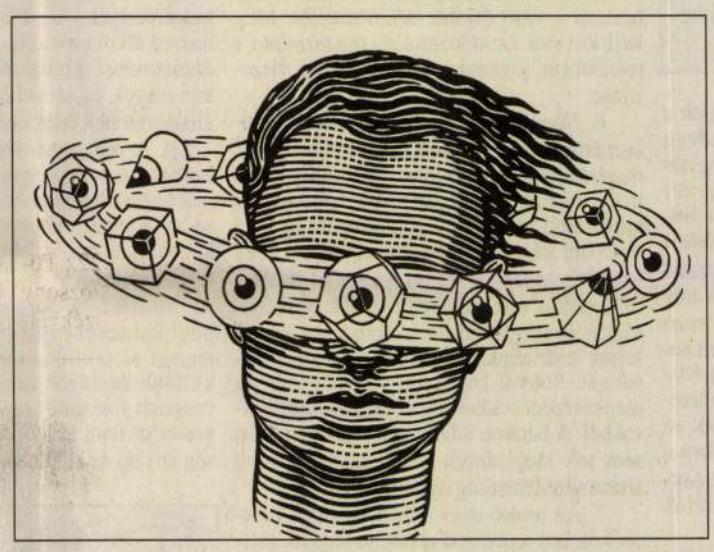

Orosz István rajza

Azt Amerika nem szívesen ismerné el, hogy ez a kooperáció még „otthon" sem ideális, hogy faji háború dúl a köztársaság alapítása óta, hogy a nagypénzű kijátssza a szegény embert, és hogy a közbiztonság és az iskolarendszer, a biztosítás és az egyészségügyi ellátás jócskán hagy maga után kívánnivalót. Az amerikai polgár azt feltételezi, hogy ami neki sikerült mint egyénnek, vállalatnak vagy országnak, az máshol is sikerrel jár. Miért nem képes a bosnyák, a horvát, a szerb békében élni? Amerika daytoni rendezői szerint azért nem, mert ezek a még nem teljesen fejlett népek (hiszen messze vannak Amerikától és annak alkotmánybölcsességétől) és képtelenek *egy* zászlóban megegyezni. Ezért rajzolnak hát nekik újat, olyan Madison Avenue-félét, aminek semmi köze, sem színben, sem formában, a hagyományhoz. Ez majd jelzi, hogy egy államban, egy népként fognak élni.

Igen ám, de a valóság lázadozik a mérnöki elmék szerkezetei ellen. Az új birodalom minden lépése ellenérzést vált ki. *Clinton* elnök Brazíliába ment, hogy ecsetelje a szabad piac szépségeit, ám a brazil nép jó része úgy értelmezte a látogatást, hogy az Egyesült Államok erősíti szövetségét a brazil oligarchiával, a munkások és parasztok rovására. A (privát tulajdonban lévő) *Guggenheim-múzeum* újabb fiókot létesít Bilbaóban a baszkoknak ellenszenves stílusban. A cavalesei síbaleset már azért is felháborodást keltett, mert az amerikai gép a NATO nevében repült. Röviden, akármit tesz Amerika, mögötte ott kísért a világhatalmi státus, amely félelmet kelt, bármennyire aktív a hadsereg *public relations* ügynöksége, s bármennyire megnyugtatók is a politikusok szavai. Ami otthon, az Egyesült Államokban elfogadott, a mindenre kiterjedő reklám, az szokatlan és esetleg viszszataszító külföldön. Ám ha minden ember egyenlő, és a népek, a kirgiztől a portugálig, alapjában véve képesek *amerikanizálódni*, akkor meg az amerikai csodálkozik az itt és ott még előforduló makacs ellenálláson. Ha egy nép ragaszkodik zászlajához, rajta, nevezzük el a bosnyákot, a szerbet és a horvátot *egy* népnek, és importáljunk számukra lobogót. Olyat, amelyet a fogorvosi rendelőben rajzolunk magunknak szórakozottságból. Aztán csodálkozunk, hogy a semmitmondó szimbólum hozzájárul ahhoz, hogy a három partner fokozza ellenséges érzését egymás iránt. Nem baj, Amerikában a törvény nem tiltja a zászlóégetést…

Primakov orosz külügyminiszter mondta ki azt, amit senki nem mert kimondani. A kérdésre, miért haboznak a nyugati hatalmak, köztük Franciaország, nyíltan elutasítani az iraki fegyveres beavatkozást, azt mondta, azért, mert *félnek Amerikától*. Márpedig Washington nem tudja elképzelni, hogy félelmet gerjeszt, hogyha egyszer az ország (nem birodalom) mindenkinek a barátja. Az elfojtott és be nem vallott félelmek azonban felhalmozódnak a háttérben, és előbb-utóbb kitörnek. Annál inkább, mert a helyzet kétértelmű. Egyrészt, Amerika birodalmi súlya tetten érhető a föld minden sarkában, másrészt a Fehér Házban olyan lélektani dráma zajlik, amely *mintha* közel hozná Washingtont a népek elemi érzésvilágához. De vigyázzunk! A népek alapjában véve nem értékelik még a képernyő előtt ülve sem, hogy a hatalmasok mocskos ügyüket kiteregetik. Nem tudják összeegyeztetni a csatába induló hadvezér elnököt fiatal lányokkal cicázó Rómeóval. Zavarja őket, hogy míg az elnök *Arafattal* vagy Tony *Blairrel* tart sajtókonferenciát, a kíméletlen sajtó legintimebb ügyeit tárgyalja.

Kétértelműség az egész vonalon. Milyen a *hitele* az ezt eltűrő rendszernek? Hol van a birodalom szíve?

Molnár Tamás

A szerző filozófus, egyetemi tanár (Egyesült Államok)

Farsangol a szemét

Február tizenkettedike, csütörtök. A naptár szerint téli nap, a valóságban azonban Isten tudja, micsoda. Csupa verőfény minden: az égbolt, a háztetők, az ablakok, az Ország háza, a Citadella, a Margitsziget, de közben északról eszelős szél fúj. Száz lóerős szél, és hó helyett port hord. Köhögtető, száraz, téli port. Óbudára megyek, s dühöngök magamra, hogy miért épp most indultam el gyalog. Néhány száz méter után a szám tele homokkal, az arcbőröm pedig tömérdek tűszúrással: a szélben röpülő láthatatlan kvarckristályok csapódnak neki.

De ez még semmi! Hanem a szemét. A szemét népfölkelése és karneváli őrjöngése! Minden mozdíthatót, amit az utcán, a tereken, a Duna-parton, a HÉV-vágányok mellett talál a szél, egyetlen füttyszóval mozgósít: tavaly lehullott falevelet, eldobált nejlonszatyrot, papírzsákot, cigarettadobozt, plakátmaradványt. Nem beszélve a hanyagul elhajigált újságokról. Egész oldalak baletteznek a levegőben: magasba szöknek, megtekerednek, sikoltanak, nekivágódnak egy-egy villanydúcnak, hirdetőoszlopnak, ház falának, elájul bennük minden tegnapi hír, tegnapi igazság, lezuhannak, szétterülnek a betonon, mint a hullák, de újabb újságoldalak szökkennek a helyükre. Az utcák légtere a föllázított hulladéké, kacaté. Az ember kapkodja a fejét a szembe röpülő rincs-roncsok elől, s rémülten kérdi: város ez még vagy lázálom? Egy szemétre épült Velence? Nem tudom, mikor járt erre utoljára gyalogos szemleúton valamikori ellenzéki társam: Demszky Gábor főpolgármester, de most az Isten, a Hivatal, a Pártja vagy a Véletlen idevezényelhetné. Ide, az Árpád fejedelem útra, a Lajos utcába, a Pacsirtamezőre, a Kiskorona utcában épült szalaglakások közé. Azt gondolom, jól mutathatnánk itt együtt ketten, régi dicsőségünkkel és a mitologikussá vált piszok glóriájával a fejünk körül.

Szélcsöndes napokon is egyre balkánibb ez a környék, de valójában ilyenkor árulja el igazi természetét, amikor fölborzolódik, mint egy pulyka. Szerencse, hogy a kutyák és a galambok ürüléke még nem repül! Ezt abból állapíthatom meg, hogy illemtudóan kerülgetem. Mondhatnám: íme, a város titkai! Mélylélektanának dokumentumai! Emlékszem: 1973-ban jártam először Helsinkiben, Kósa Ferenccel, a Tízezer nap finnországi bemutatóján. A városban sétálva egyszer csak azon kaptuk magunkat, hogy társasjátékba bonyolódtunk. A játék lényege az volt: kettőnk közül az a tehetségesebb, aki több eldobott cigarettacsikket talál a főváros utcáin. Szomorúan kellett megállapítanunk, hogy egyikünk se lángelme, mivel néhányat találtunk mindössze.

Idehaza bezzeg tomboló zsenik lehetnénk: minden lépésünkre akadna bőven csikk is, papírzsebkendő is, joghurtospohár, összegyömködött papírgombóc. De ha még tüzetesebben körülnéznénk a fák tövében, a bokrok alatt: televíziós dobozt is találnánk, jégszekrényajtót, szemfedőfoszlányt, vécélehúzó láncot, autógumit.

Erre az eltömegesedett jelenségre maholnap akár pártot is lehetne alapítani. A jelszó ez lehetne: Éljen a demokrácia és a szemét!

Ilyen őrültségeket, persze, csak kínjában eszel ki az ember, főként ha végiggondolta néhányszor, hogy a szemét nem a természet tüneménye, nem isteni melléktermék, hanem az emberi züllésé. Ami látható belőle: nem más, mint a lélekben eluralkodott mocsok és zűrzavar megtestesülése. A szemét ugyanolyan szimbólum, mint a Szisziphosz-mítosz folyton visszaguruló köve: önmagán túli dolgokra utal. Ahol megjelenik és megmarad, sőt apokaliptikus méretekben elszaporodik, ott előbb-utóbb nagyarányú társadalmi megrázkódtatásokra lehet számítani. Hiszen, ha egy város, ha egy ország népe ilyen meghitt, családias viszonyt alakít ki saját piszkával és hulladékával, beszédesen bevallja, hogy őt igazán már nem érdekli semmi. Polgárosodás? Európa? Civilizáció? Történelem? Közös tulajdon? Haza? Nemzet? Ugyan, ki papol még róluk? Ugyanolyan eldobott kacat mindegyik, mint a csatornanyílásba csúsztatott gumibugyi. Röstelkedve idézem azokat az időket, amikor a hatvanas-hetvenesnyolcvanas években néhányan makacsul emlegettük a nemzeti kérdéseket. Köztük a becsületet, a hagyomány szerepét, az összetartozás szükségszerűségét. „Nemzet? Mi az?" – kérdezték vissza fölhúzott szemhéjjal bizonyos értelmiségiek. „Rég lejárt lemez" – tették hozzá a szelídebbek. A harciasabbak viszont rögtön veszedelmes nacionalizmust emlegettek. Valamiféle újraéledő, megbocsáthatatlan bűnt. Magamba fordulva és magamat emésztve azt éltem át évtizedekig, hogy a Kádár-korszak vezetői, jeles marxistái, köztük elhíresült értelmiségijei is szinte módszeresen beszélik le ezt a népet a saját hazájáról. Ne érdekelje, ne izgassa, fordítson neki hátat.

Megtörtént. Meg. Sikeresen. A százféle roncsoló következmény között erről tanúskodik például a szemét is. Ha semmihez semmi köze az embernek, az állampolgárnak, ugyan miért izgatná az, hogy kiürült, műanyag „kólásüveget" hömbölget a szél az Operaház bejárata előtt, és lila csíkos nejlonszatyrot?

De lépjünk át nagyobb és ijesztőbb körökbe: a napjainkban elszaporodó gyilkosságok mögött nem ugyanaz a közöny, hanyagság, ásító felelőtlenség halmozódott-e föl, mint a városainkat, erdeinket, folyóinkat ellepő szemét mögött? Ahol nincs a társadalomban összetartó erő s érdekazonosság, az a társadalom egyedeire hullik szét. Magányos emberek sokaságára. S az egyedeire hullott közösség zegei-zugai között mindenféle bűn szabadon járkálhat föl-alá. Szabadon farsangolhat. Ilyen közegben már-már pimaszul lehet lopni, betörni, hidegvérrel ölni világos nappal. Aztán pedig könnyedén lelépni, ahogy átszakított, laza drótkerítésen markába röhögve távozhat a tolvaj.

A társadalombölcsészek tudják, hogy minden erkölcsi romlottság: politikai romlottság is egyben. De vajon, nem igaz-e ennek a tételnek a fordítottja is? Nevezetesen az, hogy a politikai romlottság törvényszerűen készít elő egyéb bűnöket. Kicsiket és szörnyűeket egyaránt.

Egyik orvos barátom azt fejtegette tegnap, hogy olyan összehangolt, jószellemű országban, ahol természetesen húzzák föl s teszik ki a nemzet zászlóját, ott nemcsak szemét nincs, de kevesebb a tobzódó, brutális bűn is.

Csoóri Sándor

A virtuális világ hajszálon függ

Makovecz Imre a választási kampányról és az összekacsintásról

Makovecz Imre az európai építészet kiemelkedő alakja, a nemzetközi szakirodalom szerint megkerülhetetlen képviselője: munkásságát a legrangosabb összefoglalások oldalakon át elemzik. Elismertsége külhonban sokkal egyértelműbb, mint idehaza – s ebben alighanem elfogult szellemi ellenfelei is ludasak. Nemcsak lapunk szerkesztőbizottságának tagja, de időről időre állást foglal konkrét politikai kérdésekben is, s ezek a megnyilvánulások rendszerint megbolygatják bizonyos körök kedélyeit. Makovecz Imrét ezúttal nem szakmai kérdésekről, hanem a közélet és közerkölcs aktualitásai felől kérdeztük.

– Noha egyes politikai erők még tagadják, úgyszólván a bőrünkön érezzük: megkezdődött a kampányolás a közelgő országgyűlési választásokra. Ön miként látja: van-e esély a korábbi két választáshoz képest higgadtabb, tisztességes kampányra?

– Határozott meggyőződésem, hogy nálunk a tisztességes választási kampány *elképzelhetetlen* – s ez nem puszta elhatározás vagy hozzáállás kérdése, hanem kifejezetten *történelmi okai* vannak. Akik netán már elfelejtették volna, azoknak szeretném felfrissíteni az emlékezetét: mind a Szovjetunió szándékos összeomlasztása, mind a magyarországi rendszerváltozás *előre megtervezett forgatókönyv szerint* zajlott. Már *Németh* Miklós kormánya elkezdte azt a folyamatot, amelyet szemérmes eufémizmussal *spontán privatizációnak* szoktak nevezni. Nem lehet elégszer elmondani: a korábbi rendszer kiszolgálói megkapták azt a lehetőséget, hogy politikai hatalmukat gazdasági hatalommá alakítsák át, évtizedekre megteremtve a maguk és családtagjaik stabil anyagi hátterét. Amit tehát évtizedeken át *ideologikusan* uraltak, azt előbb helyhatósági körben, majd országos méretekben *valóságosan* is. Belátható, hogy ilyen viszonyok között nem is lehet tisztességes, egyenlő esélyeket biztosító kampányról beszélni.

– Amit felvázolt, azt egyaránt szokták hatalomátmentésnek és pragmatizmusnak becézni…

– A pragmatizmus kifejezést én másra használom. Hadd emlékeztessek itt a Duna-vitára: *szimbólum* volt-e vagy sem, és hogy ma micsoda. Az én pragmatizmusom azt mondja, hogy *a Duna régen is csak egy folyó volt, és ma is az;* ha pedig időről időre mást állítanak róla, az az én szememben nem holmi vulgármarxista dialektika, hanem egyszerű hazudozás.

– A miniszterelnök „a fordulat évének" nevezte az 1997-es esztendőt. Erről mi a véleménye?

– Az a baj velem, hogy én emlékszem az 1947-es „fordulat évére" is, amikor a teljes államosítást előkészítették. Akik átélték ezt, tudják, milyen elviselhetetlen lelki terhet jelentett ez. *Gálosi* József atyai barátom például, aki asztalosmesterként jött át Erdélyből, és a saját erejéből tett szert saját műhelyre, *még a kabátját sem vihette el a fogasról,* amikor lefoglalták az üzletét az állam javára. Enyhén szólva *ízléstelen* tehát ezt a kifejezést használni ugyanazok utódjaként, akik a nemzetromboló államosítást végbevitték.

– Ez maga is felfogható kampánykijelentésnek.

– Csakhogy én „a velünk élő történelemről" beszélek. Az köztudomású, hogy mindenféle centralizáció gazdasági intenzitáscsökkenéssel, a korrupció elhatalmasodásával jár együtt – a szocializmus azonban mindezek tetejébe még a javakat, a földeket is tönkretette: azért kellett például hárommillió tonnával több gabonát termesztenünk, mint amit megettünk, hogy a Szovjetunió népeit élelmezzük.

– Hogyan kapcsolódik mindez a mához?

– Igen szervesen. Csak körbe kell nézni *a parlamenti képviselőkön,* hogy lássuk: jelenleg jobbára azoknak van több ezer hold termőföld a birtokukban, akik azelőtt mindenféle ideológiák nevében kifosztották ezt az országot. Az Európai Unióba való belépéskor pedig ezek a földek a mostaninak *a sokszorosát* érik majd. Hogy a szakmámhoz kapcsolódjak: az új építési törvény is azért kellett, hogy *ne a helyi önkormányzatok döntsenek* a kül- és belterületi földekről. Hasztalan tiltakoztunk a pártoknál már jó előre – a törvényt ebben a szellemben módosították. Azt is megjósoltuk, hogy a következő lépés *a földtörvény módosításának kísérlete* lesz – s ez a balsejtelmünk be is igazolódott. A vak is látja, hogy itt *az összeharácsolt földek legalizálásáról* van szó.

– Amit a megtervezett forgatókönyvekről mondott, azt csupán a múltra értette, vagy a jelenre is?

– Bizonyos jelek arra utalnak, hogy ezek a forgatókönyvek változatlanul léteznek. Elég, ha itt a tévécsatornák „mozgó képregényeit" emlegetem föl, ahol még a bemondók selypítései is gondosan megtervezettek. Amúgy pedig teljesen közömbös, hogy véletlenül vagy készakarva lökik-e le az embert az Empire State Buildingről. Én e kérdésben a szentíráshoz tartom magam: a gonoszokat *nem szándékaik, hanem cselekedeteik alapján* kell megítélni.

– Ezek szerint tagadja, hogy megtörtént volna a valódi rendszerváltozás?

– Úgy vélem, *nem jött létre, nem folytatódik a polgári demokrácia* Magyarországon – ehelyett ugyanazok játszanak most demokráciát, akik azelőtt diktatúrát. A nyugati demokráciák a jogállami kritériumokat kérik számon rajtunk, ám ha egy köztársaság elnökének kompromisszumszintje alacsonyabb, mint egy rabé, a miniszterelnök meg volt karhatalmista, aki önként indult ellenünk az oroszok oldalán '56-ban, az *az én ízlésemet sérti.* Megengedhetetlennek tartom magát a kísérletet is, hogy ezt megpróbálják elmagyarázni nekem.

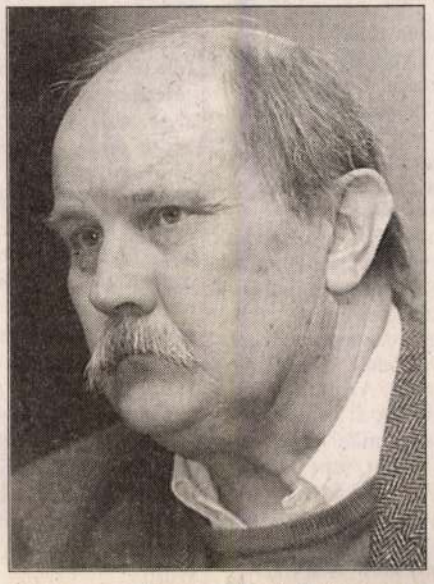

Makovecz Imre: Azok játszanak demokráciát, akik azelőtt diktatúrát

Vajda József felvételei

– Amit ön tényként mond, azt részben elismerik, részben vitatják – ám az bizonyosan állítható: a választópolgárok többségének ízlése nem olyan kényes, mint az öné.

– Elég nagy bajnak tartom, hogy a magyar nép nagy része *összekacsint* a karhatalmista kormánnyal. Ennek oka véleményem szerint az, hogy *összevág a két mentalitás.* Nemcsak a mauritiusi adóparadicsomba csörgedeznek a köz pénzei, hanem a kisember is felveszi a munkanélküli-segélyt, miközben az anyósa nevére disznók tucatjait hizlalja. Ugyancsak ebbe a vonalba illik, hogy a közbiztonságot mesterségesen tovább rontják.

– Mesterségesen?

– Ne legyünk naivak: a világgazdaságban mind a feketekereskedelemnek, mind a drognak jól látható a funkciója: a kettejük közötti csatornát *a bankvilág* szolgáltatja. A bankszféra a pénz révén maga is *a globalitásról és egy virtuális világról* szól – s érdekelt abban, hogy a közbiztonság állapota ne javuljon.

– Ez globális rendszerkritika – ám ha az itthoni viszonyokra vonatkoztatja a szándékosságot, a belügyminiszter bizonyára méltatlankodva kéri ki magának.

– Feltételezhető, hogy közvetlenül nem is áll kapcsolatban ezekkel az érdekeltségekkel; de ha valahol ekkora számban lopnak autókat és ilyen méretekben terjesztik a kábítószert, ott az emberek jobbnak látják a maguk számára biztosítva látni a törvényektől független gazdasági mozgásteret. Ehhez persze olyan szabályozások is kellenek, hogy ha valaki bejelenti egy kft. létrehozását, már rögtön tudjon is gazdálkodást folytatni. S ha úgy játszik, hogy csak nagy sokára jegyezzék be a vállalkozását, mint be nem jegyzett cég *nem köteles* az APEH-nek adózni.

– Ön szerint tehát egy szinten vannak az APEH-et kijátszó kisvállalkozók és a nagyszabású mauritiusi pénzmosók?

– Nem, de az összekacsintás gesztusa a hatalommal *közös* bennük. Ez pedig arra a másik összekacsintásra megy vissza, amely abból következett, hogy 1945 után az arisztokrata értékeket épp úgy likvidálták, mint a tehetséges népi erőket. *A népnek valahogy túl kellett élnie a megaláztatást: alkalmazkodott.* Felszámolták a vidéki életmód bázisait, egyleteit, ahol szegény létükre is öntudatosak maradhattak – szégyen dolga lett vidéki embernek lenni; a kabaré még ma is rajtuk élcelődik, őket figurázza ki a legszívesebben. Hogy is ne ment volna el a kedve a jóravaló vidéki magyaroknak a gyerekcsinálástól? A megmaradt lumpenréteg kacsint most össze *Horn* Gyulával. Emlékezzünk csak rá, mint fogadta ez az elzüllött magyarság az európai formátumú *Antall* Józsefet! Nem az a kérdés, az összekacsintás egyenlő bűnöket takar-e, hanem az, hogy megtalálja-e zsák a foltját. Vagy úgy is mondhatnám: hogyan mélyíti a magyarok lelki nyomorúságát az úgynevezett baloldali politika.

– Ha hivatalból opponálni akarnék, idézhetném azokat, akik szerint „a népet nem lehet leváltani".

– A zsák és foltja hasonlatot azonban másképp is lehet érteni. Kitől kapta a kádári rendszer a húszmilliárd dollárt a fennmaradáshoz? Attól a bankszférától, amelynek érdeke volt „a nagy kísérlet". S a továbbiakban mi az érdeke? Hát nem „az emberi élet minősége"! A legnagyobb és legkeservesebb meglepetést a rendszerváltozás forgatókönyvében nem véletlenül az 1990-es magyarországi választások okozták számukra.

– Ha így van, ahogy mondja, miben bízhatunk?

– A sajtó nagyobbik része mindent megtesz annak érdekében, hogy elhintse: *válságban van a fehér ember kultúrája.* S ebben van is valami: a virtuális világ csak egy hajszálon függ. S amikor a bíróság kimeri mondani, hogy *jogszolgáltatással, nem pedig igazságszolgáltatással* foglalkozik, akkor tényleg vége a világnak.

– Fehér ember kultúráján az atlanti kultúrát érti?

– Igen.

– S ön milyen világban él?

– Amint az én minden *Reményem* mondotta: „Az én világom nem e világból való". *Illyés* Gyula szerint „a haza a magasban van", s ez sok évezredes tudást hoz felszínre: a magyarok *a szkíta világbirodalomnak, az égi királyságnak* voltak a részei.

– Szokás is önt egyes körökben „leszittyázni"…

– Az a baj, hogy nem tudják, nem értik, mi a szkíta kultúra. Soha nem tűnődnek el azon sem: *melyik angol szégyenli a Pendragon-legendát?* Benne kellene lenni a kultúrában. Akik nincsenek benne, az én nemzetközi hírnevemben is csak a „bulit" keresik: kivel, kinél intéztem el ezt vagy azt. Föl sem merül bennük, hogy *a buli nem egyéb, mint a sok évtizedes munka:* a fiatalokkal való foglalkozás, a vándoriskola, a Kós Károly Egyesülés. Ezért tudnak a világban az organikus iskoláról, s nem azért, mert „kibuliztam".

– S nem is bántják ezek a minősítések?

– Engem soha senki nem fog eltéríteni attól, hogy – Simone *Weil* szavával – „részvéttel ne szeressem a hazámat". Akik engem leszittyáznak, azoknak csak azt üzenem, hogy álláspontjukban benne van a büntetés: ha igaz *Hamvas* Béla tétele, hogy ez egy apokaliptikus kor, akkor ők is *ítélet alatt* vannak.

– Országjáró útjait nagy érdeklődés övezi, sokan figyelnek a szavára. Nem kísérti a markánsabb politikai szerepvállalás gondolata?

– A lakiteleki sátor óta állandóan kísért; a közeli és távolabbi környezetem által szakadatlan unszolásnak vagyok kitéve. Egyelőre még éles határvonalat érzek *közélet és politika* között – ám az évi hatvan előadás során egyre inkább azt tapasztalom: *könnyen lehet, hogy föl kéne adnom ezt az álláspontomat…*

Csontos János

giek is eltűntek. Megint egy másik kör, az urbánus, demokratikus ellenzékhez tartozó csapat, akik végül az SZDSZ prominensei lettek. Egy részüket azonban már 1989-ben lehagyták, majd 1990-91-ben *Kis* Jánossal tulajdonképpen távozott az élvonalból az egész csapat, amely a demokratikus ellenzéket vezette. De jelentős cserék mentek végbe azoknál is, akik e három nagy csoport farvizén törtek fel. Van egy-két utolsó mohikán, mint például *Orbán* Viktor, aki inkább személyesen létezik, mint Fidesz, ám valójában azt mondhatjuk, hogy a rendszerváltó gárda politikailag fellépett, majd lesüllyedt. De ezt látjuk akkor is, ha a vezető értelmiség sorsát nézzük. Hiszen 1989–90-ben a tekintéllyel bíró intelligencia két tucatnyi embert jelentett, az értelmiségi elit mindegyiküket ismerte és becsülte. Sőt, a társadalom is ismerte egy részüket. Mára ez a kör egy tucatnyira, talán még kisebbre zsugorodott, és úgy gondolom, a társadalom a vezető értelmiségiek közül lényegében senkit sem ismer. Ez pedig egy *félelmetes traumája* ennek a körnek: rá kellett döbbenie, hogy nincs rá szükség. *Nem azt mondják nekik, hogy utállak, megvetlek, félek tőled, hanem megkérdik: mivel tudsz szolgálni?* Nem vagy bankár, nem vagy nagyvállalati vezető, nem vagy nyugdíjas szavazótömeg, akkor mit tudsz adni? Ez a legkönyörtelenebb ítélet. Olyan ez, mint amikor *Sztálin* azt kérdezi: *„Hány tankhadosztálya van a pápának? Semmi? Akkor mit akar?"*.

– Sorsszerű volt, hogy ez így alakuljon?

– Nem feltétlenül. A folyamat mehetett volna egy másik irányba is, hiszen Kelet-Európában volt erre példa. És Magyarországon is volt esélyük politikusoknak, csoportoknak, a rendszerváltó szellemi elit egyes tagjainak arra, hogy fönnmaradjanak. Véleményem szerint azonban a magyar történelem sokkal gyorsabban felmorzsolta őket, mint ami bennük volt. Nagyon jellemző, hogy Magyarországnak sikerült olyan rendszerváltást végrehajtania, amelyek *nincs szimbolikus* alakja. Ez ellentétes például Lengyelország vagy Csehország esetével. Előbbieknél, hogy hozzám közel álló példát említsek, ott van egy Leszek *Balcerowicz*, aki közgazdászként és miniszterként valószínűleg évtizedek múlva is ismert lesz, mint az 1989 utáni folyamat egyik egyértelmű hőse. Vagy ott van Václav *Havel*, aki tartották a mítoszát, s lehetővé tették a visszatérését. De ugyanígy nem tűnt el *Churchill* mítosza sem. Nálunk viszont azt, aki kikerül a hatalomból, a sajátjai elárulják, s még jobban leleplezik, mint ellenfelei.

– Ezt alapvetően a hatalomvágy motiválja, vagy a politikai kultúra hiányával magyarázható?

– A kettő lényegében összefügg. Alapprobléma, hogy az 1989 utáni folyamatban egyik politikai csoport sem tudta elképzelni, hogy hosszú távra rendezkedjen be. Illetve, csak úgy, ha a másik politikai csoportot *lehetőség szerint földbe tapossa*. A magyar politikai elit ugyanis megszokta, hogy „az ellenfél csak addig létezik, amíg én eltűröm, azért ki kell zárnom a visszatérési lehetőségeit". Hosszabb távra, mondjuk nyolc évre pedig senki sem tervez. Mutatja ezt a fiatalítás hiánya is. Senki sem törődik huszonéves emberek felkészítésével azzal a céllal, hogy nyolc-tíz éven belül azok vezessék listáját. Nem, a pártok felélték fiataljaikat, miként rövid úton felélték az egy-másfél évtized alatt felhalmozott erkölcsi tőkét is.

– Magyar sajátosságnak nevezhetjük ezt Kelet-Közép-Európában, vagy máshol is jelentkezik?

– Én úgy gondolom, azért ez a többieknél is erősen megjelenik. De azt is figyelembe kell venni, hogy 1989–90 táján nagyon nehéz volt megítélni, melyik erkölcsi tőke számít valóban annak. Magyarországon ez különösen bonyolult dolog, mert nagy kérdés: erkölcsi tőkeként be lehet-e számítani a Kádár-korszakban a hatalom oldalán eltöltött időszakot? Ugye nyilvánvaló, ha valaki *Ceausescu* Romániájában élt, akkor a hatalom 20–25 éves kiszolgálása nem jelenhet meg pozitívan, hiszen egy erősen diktatórikus rendszerről volt szó. Itt viszont *ez nem minősült drámának* a társadalom szemében. Utólag látjuk, hogy hiába volt valaki miniszterelnök-helyettes, most el lehet adni, mint egykori reformert. Azt gondolom, Antallék ott rontották el, hogy egyszerűen nem tudták elképzelni, miként lehet egymás mellé tenni a volt párttitkár és egy úgymond ellenálló erkölcsi tőkéjét. Ugyanakkor kétségtelen, hogy a rendszerváltók – egy-két esetet leszámítva – az egész régióban a háttérbe szorultak. Igazolódott ugyanis, hogy miközben a társadalmak képesek a felszínre dobni a változáshoz szükséges szimbólumokat, ez nem elegendő az új rendszerek működtetéséhez. Az átalakításhoz

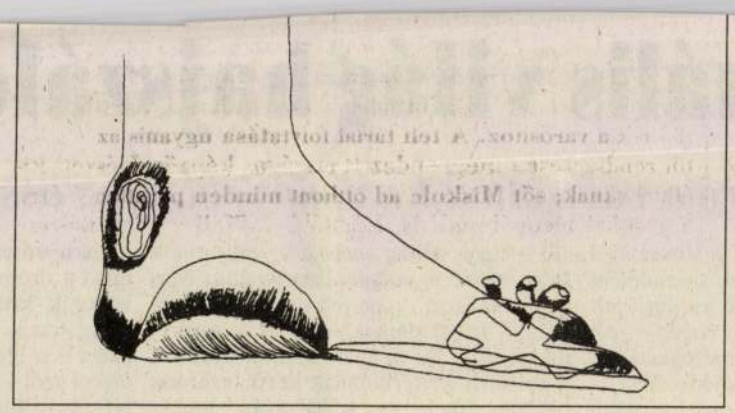

Schéner Mihály rajza

– Túl sokan voltak?

– Nem, bizonyos értelemben talán túl kevesen. Lengyelországnál maradva, mondjuk a Szabadság Unió vezető alakjai – *Geremektől Michnikig* – azért maradtak talpon, mert az a kör nem egyszerűen egy szűk szekta volt. A Szolidaritás liberális értelmiségi köre nem csak nyolc-tíz prominens, de legalább száz kevésbé ismert, egymással mégis együttműködő embert is kitermelt. Magyarországon ráadásul a rendszerváltásnak *intézményi szimbóluma sincs*. Az említett csoportok nem vették át sem a tudományt (az akadémián ugyanazok vannak, akik régen), sem a kultúra fő intézményeit. Miként jellemző az is, hogy egyik csapatnak sem sikerült egy önálló lapot kihozni.

– Van esély arra, hogy a helyzet változzék. Talán túl erős szó, de rehabilitálható a rendszerváltó elit?

– Biztosan lesz egyfajta sajátos rehabilitáció. Lényegében már el is indult. Ennek az első jele – amit sokan nem szeretnek, és valóban óvatosan kell kezelni –, hogy megkezdődött a Kádár-korszak egyes szereplőinek átértékelése. Ismétlem, nem kell ezt feltétlenül szeretni, de a folyamat igenis megkezdődött. És meggyőződésem, hogy idővel eléri például Pozsgayt is. Egyébként, ha ő már lement volna a színpadról, akkor már elkezdték volna értékelni a történelmi szerepét. De úgy gondolom, *Kis* Jánosékat is rehabilitálni fogják – megírják majd újra a demokratikus ellenzék történelmét, miként a népi, nemzeti körét is. Mondom, ez elkezdődött. Gondoljunk csak bele, Lakitelek tizedik évfordulóján már mást írtak, mint – mondjuk – öt éve. Miként másként vélekednek ma már Antall Józsefről is. Így azután meggyőződésem, hogy tíz éven belül egy csomó minden a helyére kerül.

Nagy Iván Zsolt

összefüggésben. Az elitelméletek többségében viszont az elit jelentése a *vezető társadalmi státushoz* kapcsolódik, s így értéksemleges. Ez utóbbi értelemben minden szociológiai csoportnak, szakmának van vezető rétege, elitje, vagyis nem „az" elitről, hanem elitekről indokolt beszélnünk. Másrészről nem hiszem, hogy az értelmiség mint olyan egészében nagyobb szerepet játszott volna a rendszerváltozásban, mint más társadalmi csoportok. Helyesebb tehát, ha a rendszerváltozás során vezető pozícióba került értelmiségiekről beszélünk a „rendszerváltó értelmiség" túl általános és üres fogalma helyett.

– Mégis meglehetősen széles körben elterjedt nézet, hogy 1990-ben az államszocialista rendszert lebontó, átalakító, az ellenzékből (és részben a volt állampártból is) kiemelkedő értelmiség mint osztály megszerezte a politikai hatalmat.

– A politikai elit zöme persze a tág értelemben vett értelmiség része. Mára a politikusi foglalkozás egy *különleges értelmiségi szakmává* vált, amely rendszerint szorosan érintkezik a szokványos értelmiségi pályákkal (iskolázottság, életmód stb.), ám ugyanakkor más, sajátos képességeket – politikai érzék, elhivatottság, sajátos mentalitás – is feltételez. Meglehetősen gyakori az *átjárás* a politikusi és nem politikusi értelmiségi szakmák között. Nem csak rendszerváltozások idején fordul elő, hogy egy történész, jogász, orvos pályát változtat és politikussá lesz, majd visszatér eredeti szakmájához. Ám az bízhatóság egészen 1989-ig szükséges – bár egyre kevésbé elégséges – feltétele volt a politikai karriernek. Magától értetődő, hogy a rendszerváltozás után időre volt szükség ahhoz, hogy a demokratikus körülmények közötti politikusi hivatás sajátos felkészítési és kiválasztási módjain, technikáin, csatornáin keresztül színre lépjenek az új, professzionális politikusi nemzedék versenyképes képviselői.

– Vannak-e arra objektív, megbízható módszerek és mércék, hogy a politikusi (egyéni és csoport-) teljesítményt megmérjük és elfogulatlanul értékeljük?

– A politikus tevékenységének értékelésére különféle szempontokat választhatunk, s ezek szerint más-más eredményt kapunk. Lehet morális értékek szerint minősíteni a politikusok tevékenységét, miképpen esztétikai, ízlésbeli szempontok alapján is. Természetesen mérhető aszerint is, hogy a politikus mennyiben szolgál vagy sért bizonyos érdekeket. Mérhetjük azon is a teljesítményét, hogy *mennyiben sikerült megvalósítania céljait*. E megközelítés tehát nem a célok helyességét (nem is a választási ígéretek beváltását) vizsgálja, hanem azt, hogy a politikusi garnitúra mennyire hatékonyan tudja alkalmazni a politika hatalmi eszközeit, módszereit, technikáit. Pusztán ez utóbbi szempontból összehasonlítva az *Antall-* és a *Horn-kormányt* elfogadom, hogy mint „hatalomtechnikusok" az első kormányzati garnitúra gyengébb teljesítményt nyújtott, mint az őt követő. A kellő felkészülés és gyakorlat nélkül hirtelen vezető politikussá váló értelmiségiek – akár kormányon voltak, akár ellenzékben – nemegyszer idegenül, ügyetlenül mozogtak a politika jórészt öröklött elemek alkotta világában. Hozzájuk viszonyítva a ma hatalomban levő politikusi csapat, s különösen a kormányfő mesterien bánik a politika rendelkezésére álló eszközeivel, technikáival. Mondhatnánk, remek trükkjei vannak.

– De vajon elegendő-e, ha adott politikusi, kormányzati csapat teljesítményét értéksemleges, hatalomtechnikai szem-

ségtelen, a „rendszerváltó értelmiségiek" különféle csoportokra szakadtak. Van olyan része, amelyik begörcsölt és kétségbeesetten, dühödten hadakozik, másik része belefáradt a politikai küzdelembe és visszavonult, harmadik része pedig küszködik, és változatlanul eredeti céljai megvalósítására törekszik. Persze vannak olyanok is, akik „megokosodtak" és (nem is olyan) aprópénzre váltották tudásukat, tapasztalataikat. A politikában maradók számára viszont kulcskérdés, hogy tudnak-e tanulni a saját kudarcaikból. Szerintem nagy hibát követnek el azok, akik a maguk sikertelenségét *általános politikaellenes hangulatkeltéssel leplezik, mentegetik*. Ezzel ugyanis a politikából való kiábrándultságot és ellenszenvet terjesztik, ami mindig a hatalmon lévők malmára hajtja a vizet. A demokratikus politika keretei és játékszabályai szerint egy politikai erő csak akkor tudja a céljait elérni, *ha képes megszólítani és meggyőzni a választópolgárok többségét a maga igazáról, intellektuális és morális fölényéről, megbízhatóságáról és kormányzati alkalmasságáról*. Arról, hogy képes a jelenleginél jobb, tisztességesebb, áttekinthetőbb és hatékonyabb kormányzásra. Ha valaki úgy gondolja, e feladat számára túl nagy, akkor ne legyen politikus. Politikusnak nem kötelező lenni. Kazinczy előbbi idézetét folytatva: *Ezt ha nem érted... hagyjad másnak az áldozatot.*

– Ön tehát nem „temeti" az 1989–90-ben magasra emelkedett, majd a csúcsról hullámvölgybe került rendszerváltó értelmiséget?

– Sem temetni, sem dicsérni nem szeretném a rendszerváltozásban szerepet játszó személyeket és csoportokat. Persze az ország érdekét *nem csak a politikában* lehet szolgálni. A nem politikusi hivatást vállaló értelmiségiek, a kulturális elit tagjai, a társadalomkutatók, a szakértők, az újságírók számára egyaránt fontos feladat a demokrácia működtetése, erősítése, a plurális társadalmi nyilvánosság fenntartása, a polgárok önálló véleményalkotási és választási lehetőségének szélesítése.

Faggyas Sándor

Marovecz Imre
1997.X.4.

HÍRHASÁB

Csaló visszaigénylők

(MTI) Az állami adóhatóság ellenőrző szervezete a személyi jövedelemadót visszaigénylők körében súlyos és ritka visszaélés-sorozatot fedezett fel. Az APEH igazgatóságain már március végén észrevették, hogy többen azonos bankszámlára kérték az szja-ból visszaigényelt összegek kiutalását. A vizsgálatok kiderítették, hogy a fiktív bevallásokat nem az adóalanyok, hanem az adataikat felhasználó szélhámosok készítették. Az adatokhoz általában munkaalkalmat kínálva, szerződéskötést színlelve jutottak hozzá. A fővárosban szakmunkásképző-intézeti diákok, Komárom-Esztergom megyében hajléktalanok adatait kérték el, gyanútlan embereket vontak be látszatszerződések tanúként való igazolására, hogy személyi adataikhoz hozzájussanak. A jogtalan adóbevallások elkészítéséhez még halottak azonosítóit is felhasználták. A csalást kigondolók arra alapozták terveiket, hogy az APEH az átlagos visszaigénylőket nem ellenőrzi, ezért a fiktív bevallásokon 28–30 000 forintos összegeket igényeltek vissza 31,2 millió forint értékben, 600 magánszemély nevében.

Kutatás a FIAT Uno vezetője után

(MTI) A Diana hercegnő halálos balesete körülményeinek feltárásával megbízott francia rendőrségi elitszervezet, a Bűnügyi Brigád néhány hete intenzív nyomozást folytat egy fehér FIAT Uno gépkocsi vezetője után, aki esetleg részese lehetett a Párizsban bekövetkezett tragédiának. A francia fővárosban és környékén futó FIAT-tulajdonosok százezres tábora helyett már „csak" egy 40 ezres kört kell ellenőrizniük. Minden jármű forgalmi engedélyét, s magát a gépkocsit is megvizsgálják.

A belga ügyészség Pándy őrizetéről

(MTI) Ma hozza nyilvánosságra a belga ügyészség, hogy meghosszabbítják-e Pándy András előzetes letartóztatását. Brüsszelben október 21-én elvileg egy hónapra helyezték előzetes letartóztatásba a hat családtagjának meggyilkolásával gyanúsított magyar-belga lelkészt. Ügyvédje fellebbezett, arra hivatkozva, hogy nincs elegendő bizonyíték. Az érvényes határozat még legalább két hétig lehetővé teszi a 71 éves Pándy őrizetben tartását. A vádtanács egyelőre újabb egy hónapos hosszabbítást fontolgat. A csendőrség már nem a pincék, hanem a kert és a garázs iránt érdeklődik. A kertet a szakemberek szerint a viszonylag közeli múltban három méter magasan földdel töltötték fel.

Rablótámadás Zuglóban

(MTI) A fővárosban, a XIV. kerületi Fogarasi út egyik üzlethelyiségében kedden két ismeretlen személy fegyvernek látszó tárggyal megfenyegette az eladónőt és az ott tartózkodó két másik hölgyet. Mindhármójukat megkötözték, és a mellékhelyiségbe zárták. Az egyik támadó behatolt az üzlethez kapcsolódó lakásba, és onnan 450 ezer forintot, 1200 német márkát és 137 ezer forint értékű zálogjegyet tulajdonított el.

Gázrobbanás két halottal

(MTI) Földgázrobbanás döntött romba kedden hajnali háromnegyed kettőkor egy lakóházat Hatvanban. A ház két lakója – egy idős házaspár – a robbanás következtében életét vesztette. A tűzoltók, akiket a szomszéd ház lakója értesített, két percen belül a helyszínen voltak, de már csak a melléképületek és a szomszédos lakóházak védelme adott munkát nekik.

A magyar kultúra hete Bukarestben

(MH) November 5–12. között rendezik meg Bukarestben a magyar kultúra hetét. A két főváros közötti kulturális fesztiválok gondolata idén nyáron született meg. Márciusban Budapesten tartják meg a bukaresti kultúra napjait. A ma kezdődő rendezvény kortárs képzőművészeti kiállítással indul. Este a Liszt Ferenc Kamarazenekar hangversenyez a román Athenaeumban. Csütörtökön kezdődnek a magyar filmművészet napjai. Hangversenyt ad Binder Károly dzsesszzongorista, a Midnight dzsesszrtrió, fellép a Győri Balett, a Budapesti Kamaraszínház, a Közép-európai Táncszínház és az Amadinda ütőegyüttes is.

Makovecz-kiállítás Jeruzsálemben

(MTI) Hétfőn későn este Csejtei István magyar nagykövet nyitotta meg a jeruzsálemi héber egyetemen, a Bécalél Akadémián a Makovecz Imre munkásságát bemutató kiállítást. Már az első este több százan tekintették meg a nem mindennapos gyűjteményt, amelynek egy izraeli szakember a Tradíció és modernizmus címet adta.

KÖZLEMÉNY

A Katona József Színház értesíti közönségét, hogy a november 5-ére meghirdetett A telihold dalai című előadás a Kamrában, Cseh Tamás betegsége miatt elmarad. A jegyek a december 9-ei előadásra érvényesek, vagy a Katona József Színház jegypénztárában 8 napon belül visszaválthatók.

Keressük azokat a diákokat, akik 1972-ben érettségiztek a Kaffka Margit Gimnázium angol tagozatán dr. Stelczer Mária osztályában, és még nem jelentkeztek a 25 éves találkozóra; jelentkezzenek a szervező Bíró Zoltánnál – tel.: 30-620600. A találkozó november 7-én lesz 19 órától az Ezüst Ponty vendéglőben (XII., Németvölgyi út 96.).

A Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Jogok Országgyűlési Biztosa és a Civitas Egyesület pályázatot hirdet a rasszizmus elleni év alkalmából 10–14, illetve 14–18 éves fiatalok számára. A pályázatot irodalom és képzőművészet kategóriában írják ki és célja, hogy a fiatalok az általuk létrehozott műalkotásokon keresztül hívják fel a figyelmet a kisebbségeket érintő problémákra. A pályázat beküldési határideje: 1997. december 15. Cím: Civitas Egyesület, 1053 Budapest, Fejér György utca 1. Telefonszám: 118-6906.

E-mail cím: levelek@mhirlap.hu; Internet-cím: http://www.mhirlap.hu/

MAGYAR HÍRLAP
POLITIKAI NAPILAP

FŐSZERKESZTŐ: GAZSÓ L. FERENC
Helyettes főszerkesztők:
DALIA LÁSZLÓ
SZEKERES ISTVÁN

Lapszerkesztők: POPOVICS GIZELLA, SZENTKIRÁLYI ANDRÁS, SZLUKA MÁRTON
Rovatvezetők: FORRÓ PÉTER (krónika), GALLÓ BÉLA (publicisztika), L. LÁSZLÓ JÁNOS (belpolitika), MÉSZÁROS TAMÁS (kultúra), PETÁN PÉTER (sport), SEBŐK LÁSZLÓ (gazdaság), SZERDAHELYI CSABA (külpolitika), SZIGETI TAMÁS (fotó)

KIADÓ: JÜRG MARQUARD
Kiadja a Magyar Hírlap Könyv- és Lapkiadó Rt., Jürg Marquard svájci kiadóvállalat-csoportjának tagja

VEZÉRIGAZGATÓ: KOVALCSIK JÓZSEF
Hirdetési igazgató: BARÁTHNÉ GÁL MÁRIA

Számítógépes rendszergazda: KISS ÁRPÁD
Szerkesztőség és kiadóhivatal: 1087 Budapest, Kerepesi út 29/B
Telefon: 210-0050, 210-2484, fax: 334-0712
Terjeszti a HÍRKER Rt., az NHE és a Kiadói Lapterjesztő Kft. Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt.
Nyomja a Marquard Színes Nyomda Kft. Budapest. Felelős vezető: BARTHA TAMÁS igazgató
HU ISSN 0133-1906 HU ISSN 0237-3807
A hirdetések tartalmáért a lap nem vállal felelősséget!

LAPUNK 1997-BEN ÉRVÉNYES ELŐFIZETÉSI DÍJAI

	Kiadónál történő előfizetés esetén			Postai előfizetés esetén
	Magánszemélyeknek		Közületeknek	
	aktívak	nyugdíjasok és diákok		
1 hónapra	1 200 Ft	1 200 Ft	1 200 Ft	1 200 Ft
negyedévre	3 290 Ft	2 890 Ft	3 600 Ft	3 600 Ft
fél évre	5 990 Ft	5 390 Ft	6 800 Ft	7 200 Ft
1 évre	10 790 Ft	9 590 Ft	12 800 Ft	14 400 Ft

Előfizethető a kiadónál: Magyar Hírlap terjesztési osztály, ingyenesen hívható „zöld" telefon és fax: 06-80-205-205. Ezenkívül a hírlapkézbesítőknél és a Hírlap-előfizetési Irodánál (Budapest VIII., Orczy tér 1., levélcím: HELIR, Budapest 1900), Budapesten a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatósága kerületi ügyfélszolgálati irodáin, vidéken a postahivatalokban.

Búcsúzott az UEFA-kupától a

Kihunyt az utol

Zágrábban 2–0-s vereséget szenvedett az MTK labdarúgócsapata a Croatia Zagreb ellen, s ezzel 2–1-es összesítéssel a horvát bajnok jutott az UEFA-kupa harmadik fordulójába.

MH-Zágráb

Már tegnap délelőtt a mérkőzéstől volt hangos Zágráb. A Tribona rádió többórás összeállításában jókedvű Croatia-játékosok szólaltak meg, egykori sztárok emlékeztek, az eddigi kupagóloktól harsogott a Jelacic tér. A súlyos sérüléséből felépülőfélben lévő Maric – a sérülése előtt már 10 millió német márkás szerződésajánlattal kerülgette őt a Real Madrid – még azt is kijelentette, hogy egy félidőre talán jó lenne az MTK ellen. A többi játékos is magabiztosan várta a találkozót, néhányan még arra is kitértek, hogy mire költik majd a továbbjutásért járó 25 ezer márkát.

A magyar futballalagút végén pislákoló utolsó fényecske, az MTK meglepetéssel kezdte a napot. Garami József vezetőedző ugyanis úgy döntött, hogy a sérült Lőrincz helyett nem Csábi lesz a libero, hanem Kuttor, emberfogóként pedig a tétmérkőzésen utoljára augusztus 3-án szerepelt Szekeres próbálja útját állni a horvát támadásoknak. „Tudom, hogy ezzel a húzásommal jókora felfordulást okoztam – mondta Garami –, de így döntöttem, mert így láttam jónak." A cserét egyébként azzal indokolta a magyar bajnok mestere, hogy az erőszakos Viduka feltartóztatására alkalmasabbnak véli Szekerest, arról nem is beszélve, hogy a várhatóan sok beívelésnél szükség lesz a jól fejelő emberekre.

Az okfejtés hallatán alaposan meglepődtek a horvátok, sokkal nagyobb izgalmat okozott azonban a körökben, hogy tegnap délután Várszegi Gáborral, a csapat tulajdonosával együtt megérkezett Lőrincz Emil is. A Croatia edzői csalafintaságot sejtettek a dologban, s azt mondták, hogy csak akkor hiszik el Lőrincz sérülését, ha a bemelegítés kezdetekor a válogatott játékos nem a pályán, hanem a nézőtéren jelenik meg.

A nap embere, Szekeres mindjárt az első percben hőssé magasztosulhatott volna, de a hirtelen termett helyzet őt lepte meg leginkább, s máris indulhatott a Croatia hengere. A horvátok valóságos poklot varázsoltak a pályára, az MTK felszabadításai néha a félpályáig sem jutottak el, s a hatalmas nyomásnak logikus következményeként megszületett Prosinecki vezető gólja. Az 1–0 után ugyan alábbhagyott a hazaiak igyekezete, az MTK azonban nem tudott mit kezdeni a helyzettel. Mindössze Illés és Farkasházi próbálkozott meg a labdatartással vagy csellel, a többiek legfőbb törekvése a labdától való megszabadulásra irányult. Így nem is jegyezhetünk említésre méltó MTK-akciót az első félidőben, s csak a Croatián múlott, hogy nem vonult már-már továbbjutást jelentő előnnyel pihenőre.

Ami késett, nem múlott, a második félidő első tíz percének horvát prése meghozta a második gólt is, bár a 11-es jogosságát a magyar tábor erősen megkérdőjelezte. Igaz, Igor Cvitanovic a továbbiakban háromszor is bebiztosíthatta volna a horvátok továbbjutását, a Croatia azonban a biztonság helyett az utolsó félórában szinte saját gőgjébe fulladt. Prosinecki ekkor már mindössze közeli szemlélője volt a mérkőzésnek, de tehette, mert a magyar bajnok ezen a mérkőzésen saját korlátai közé szorult, s kishitűségével esélyt sem adott önmagának, hogy onnan kiszabaduljon. Illés magárahagyatottan próbált futballt varázsolni a Maksimir Stadion gyepére, s hogy az utolsó percben még így is hatalmas lehetőséghez jutott az MTK, az inkább a szerencsének és a horvátok engedékenységének a terméke, mintsem a magyarok tudatosságáé.

A 2–0-s MTK-vereséggel számunkra befejeződött a nemzetközi futballősz. Igényszintünket minősíti, hogy a zágrábi 0–2-t még így is a kellemesebb emlékek közé sorolhatjuk.

ESEMÉNYEK – EREDMÉ

A Magyar Labdarúgó-szövetség november tizedikén ünnepi vacsorával köszönti a 85. születésnapját ünneplő Barcs Sándort, az MLSZ tiszteletbeli elnökét, egykori országgyűlési képviselőt, az MTI nyugalmazott vezérigazgatóját. A születésnap alkalmából jelenik meg Dlusztus Imre Barcs Sándorról írott könyve is.

KOSÁRLABDA

A férfi Európa-kupa E csoportjában: TV Tatami Rhöndorf (német)–Danone-Honvéd 84:78.

JÉGKORONG

Extraliga: ÚTE-Fichet–Alba Volán-Riceland 9:3.

ÜGETŐ

1. Álom (5) – Attrakció (6) – Álomarcú (7) – Amorella (2)
2. Zsurló (9) – Zsabó (6) – Zero risk (2) – Virgil (1)
3. Zeppelin (11) – Zsenge (4) – Veterán (9) – Alexandra M. (12)
4. Vitális (5) – Zelena (9) – Villin (8) – Eleganten (2)
5. Vibrie (6) – Prima (1) – Vekker

A NAP SZÖVEGE

Urbán Flórián – aki az Anderlecht futballcsapatától egy másik belga klubba, az Aalstba készül – nem tartja kizártnak, hogy a jövőben is szerepeljen a válogatottban. – Belgrádban még játszom a pótselejtezőn, ha számítanak rám, utána viszont csak akkor vállalom a válogatottságot, ha Csank János marad a szövetségi kapitány – mondta a játékos.

Dupla légzsák: mosta

És minden új Volkswagen személygépkocsiban, amely ez tartva növelte az autók értékét: bárki legyen is a vezető, **szériafelszereléséhez** hozzátartozik a **dupla légzsá** van mögötte. A Volkswagenben mostantól már két olyan

Makovecz Imre újabb alkotása Egerben

Világszínvonalú uszoda

Az egri fedett uszodával egy olyan világszínvonalú létesítményhez jut a hevesi megyeszékhely, amely architektúráját tekintve tökéletesen illeszkedik a barokk város épített környezetébe – jelentette ki *Makovecz* Imre, az épület tervezője azon a sajtótájékoztatón, amelyet a kivitelezés megkezdése alkalmából tartottak szerdán Egerben.

A tervek elkészítésekor – mondta el a világhírű építész – ügyelt arra, hogy „egri méretű épület" szülessen a rajzasztalon, vonalai követik az utca vonalát és a környező épületek párkánymagasságát.

Az épület alkotta térben az uszodán és a tanuszodán kívül étterem, torna- és kondicionálóterem is helyet kap majd. A tízezer négyzetméter alapterületű létesítmény lelátóiról 1103 néző kísérheti majd figyelemmel 1999-től a sportesemányeket.

Az *MTI* híradása szerint Makovecz Imre hangsúlyozta: fájlalja, hogy az építkezés megkezdése *öt évet csúszott*. Ezzel kapcsolatban feltette a kérdést: vajon vállalják-e a politikai felelősséget az időközben jelentősen megnövekedett beruházási költségekért azok a helyi politikusok, akik *ellenezték* és *hátráltatták* az egri fedett uszoda megvalósítását.

Az 1,6 milliárd forintos beruházás megkezdését évtizedes vita előzte meg, hiszen a vízisporthagyományairól méltán híres városnak 1988 óta nincs fedett uszodája. A korábbi, 1968-ban felavatott uszoda alatt ugyanis megsüllyedt a talaj, és az épületet fel kellett robbantani.

Makovecz Imre tervei 1993-ban készültek el, de a közgyűlésben éles vita bontakozott ki arról, hogy a város megengedheti-e magának a valóban impozáns épület megvalósítását. Az önkormányzat végül csak az elmúlt év novemberében adta áldását a beruházásra.

Megfagyott a krokodil

Félbehagyott pálmaház

Az ország mindmáig legnagyobb növényháza 1912-ben nyílt meg. Az életveszélyessé vált pálmaházat 1991-ben zárták be végképp. Az állatkert igazgatója, *Persányi* Miklós szerint, aki végigvezetett a 85 százalékban elkészült, eleddig 533 milliós felújítási költséget felemésztett, de még mindig építési területnek számító intézményrészen, valójában kétévnyi munka várt nyolc esztendővel ezelőtt a rekonstrukciót megkezdőkre. A beruházás előkészítésekor azonban hiányosan tervezték meg a munkákat. Mégis mindösszesze további négy-öt hónapos munka maradt volna hátra, amikor tavaly októberben félbe kellett hagyni az építkezést, mert elfogyott a beruházásra szánt pénz. Nemrégiben a legöregebb nílusi krokodil lehelte ki a lelkét, mert a dobozok és fóliák nem tudták megvédeni a kinti fagytól. A pálmaház felújításának befejezéséhez még 84 millió, az akvárium felújításához 60 millió forint hiányzik. Meg lehetne spórolni 20 milliót, ha a tengeri lények helyett hüllőket és növényeket telepítenének ez utóbbi helyre. Félő, hogy a főváros döntése e megoldást választja, ezért most az állatkert vezetői azokat a nagyvállalatokat keresik, amelyek „örökbe fogadnának" egy-egy akváriumrészt.

Néhány örömteli hír: 1997-ben *960 ezer látogató* fordult meg a parkban, soha nem tettek szert ekkora bevételre, pusztán a személyi jövedelemadó egy százalékát ide utalóktól *kilenc és fél millió forint* folyt be a kasszába. Cserébe szépül a kert. Két hét múlva adják át a közönségnek a Lauder-féle családi játszó-zoot, *az ország első ökológiai játszóterét*. A belépők árát húsvét után emelik, ám a nagycsaládosok és a mozgásukban korlátozottak továbbra is kedvezménnyel látogathatják az állatkertet.

(mátraházi)

MDF-frakció: Metróhitel drágítási kötelezettség nélkül

Vitatják a tarifaemelést

A fővárosi MDF frakciója csak akkor támogatja az ötvenmilliárdos metróhitel felvételét, ha az nem tartalmaz tarifaemelési kötelezettséget – mondta *Manninger* Jenő, a párt fővárosi frakcióvezetője. Az ellenzék két pártja elfogadhatatlannak tartja azt, hogy a jelenlegi fővárosi vezetőség olyan kötelezettséget vállaljon, hogy 1999 januárjától a tarifát az aktuális infláció mértékéhez viszonyítva *további hat százalékkal* emeljék. *(Az új metrószakaszról cikk a 7. oldalon.)*

Lakner Zoltán, a Fidesz képviselője úgy vélekedett, hogy *2,5 milliárd* forinttal létre kellene hozni egy szociális bérlakás-építési alapot. Ez lehetővé tenné, hogy hosszú évek után elinduljon végre a bérlakás-építési és -vásárlási program. A képviselő szerint *ötmilliárd forintos* alapot kellene létrehozni a fővárosi lakóépületek felújítására, így megújulhatnának a történelmi városrészek is. A párt ötszázmillió forinttal lakástulajdon-szerzési támogatást vezetne be. Másfél millió forinttal támogatnának egy olyan civil szervezetet, amely információadással, jogsegéllyel és szervezőmunkával segítené az ingyenes lakáscsereprogram keretében azokat a nehéz helyzetbe került családokat, amelyek lakásfenntartási nehézségekkel, esetleg díjhátralékkal küszködnek. A fiatal demokraták szerint a rendőrségnek *ötszázmillió* forint támogatást kellene nyújtson Budapest. Ez az összeg *150 millióval több* annál, amit *Demszky* Gábor főpolgármester ígért a BRFK-nak. Az államalapítás közelgő millenniumára tekintettel a Fidesz *200 millió* forinttal kívánja támogatni a budapesti Szent István-bazilika rekonstrukcióját.

(fazekas-ruck)

Feltárják a fővárosi korrupciókat

Az év végéig átvilágítja a Főpolgármesteri Hivatal munkáját, és konkrét javaslatokat tesz a korrupciómentes működésre a Transparency International Magyarországi Egyesülete – írja az MTI. Megkezdte munkáját az ötpárti javaslatra e hónap elején felállított, hattagú belső kontrollcsoport vezetője is. E grémiumot a Főpolgármesteri Hivatalban tavaly felszínre került korrupciós ügyek kivizsgálására hozták létre.

Felsőoktatási petíció

Ragaszkodnak a bértáblához

A múlt heti tárgyalások teljes sikertelensége után a felsőoktatásban érintett három nagy szakszervezet ragaszkodik ahhoz, hogy minden közalkalmazott megkapja – februári illetményével – a bértábla szerinti alapilletményeket, kiegészítéseket, pótlékokat – szól az a tízpontos követelést megfogalmazó levél, amellyel az érintettek *Horn* Gyulához fordultak, tudtuk meg *Kis Papp* Lászlótól, a *Felsőoktatási Dolgozók Szakszervezetének* elnökétől. Kitartanak amellett, hogy az 1997 decemberében az intézményekben meghatározott bértömeg 13,5 százalékkal megnövelt összegét támogatásként az állami, valamint az állam által elismert egyházi és alapítványi intézményeknek február 1-jétől a költségvetésből kell megkapniuk.

(f. m.)

A mozi rombolná a környezetet is…

Védik az '56-os emlékművet

Az Érdekvédők Polgári Közössége, a Pasaréti Polgárok Köre a Széna tér beépítése, illetve a megüresedő Ganz-gyártelep jövőjét illetően kezdeményezést terjesztett az önkormányzat képviselő-testülete elé. Ellenzik az 1956-os kopjafák megcsonkítását, és azt, hogy a területre filmpalotát emeljenek. Létre szeretnék hozni a XX. századi hősök terét.

A tiltakozók fórumot rendeztek tegnap a II. kerületi polgármesteri hivatalban. Meghívták *Kuncze* Gábort, *Eörsi* Mátyást és *Dornbach* Alajost is, de az SZDSZ-es politikusok nem jelentek meg az eseményen. A civil szerveződések kezdeményezését, valamint *Göncz* Árpád köztársasági elnök, *Csoóri* Sándor, *Szabó* Iván, *Lezsák* Sándor levelének részletét *Bánffy* György színművész olvasta fel. A levélírók köre és az Országgyűlés környezetvédelmi bizottsága is tiltakozik a terület tönkretétele ellen.

Zsigmond Attila, az MDNP képviselője elmondta: a Magyarországon bemutatott filmek nem képviselnek értéket, ezért végzetes lenne, ha a Széna téri emlékművet lebontanák a mozi miatt. A parkot a Margit körút–Lövőház utca–Marczibányi tér–Kisrókus utca által határolt városnegyedben (ahol egyébként a Mamut bevásárlóközpont is épül) a megszűnő Ganz-gyártelep csarnokainak felhasználásával kívánják létrehozni az emlékhelyet körülvevő, közel 6000 négyzetméteres zöld felület változatlan megőrzésével.

Radó Dezső, a fővárosi kertészet nyugalmazott igazgatója elmondta: a területen élő növények eszmei értéke harmincmillió forint. Ezek a fák és cserjék egy évben 3200 kilogramm oxigént termelnek és 4000 kilogramm szén-dioxidot kötnek le. Ha a növényeket elpusztítják, megszűnik a terület egyetlen, „levegőt szolgáltató" csatornája.

(hain)

Evangélikus lelkészek az önkormányzatokban

Kevés az egyház támogatása

Az evangélikus egyház nem vesz részt a pártpolitikában, lelkészei azonban indulhatnak a választásokon; közéleti tevékenységük ideje alatt pedig úgynevezett *rendelkezési állományba* kerülnek, s addig gyülekezetüket helyettes veszi át. Az egyház ugyanakkor azt javasolja papjainak, hogy elsősorban a helyi önkormányzatokban tevékenykedjenek – jelentette ki *Harmati* Béla evangélikus püspök a tegnapi tájékoztatón. A közelmúltban szóba került a kétkamarás parlament esetleges felállítása iránti igény: az ebben való részvételt az egyház elsősorban a civil szféra ügyének tekinti, ezért azt nem szorgalmazza, de felkérés esetén nem is zárkózna el a lehetőségtől.

Szemerei Zoltán, az egyház pénzügyi osztályvezetője elmondta, hogy az új finanszírozási törvény egyházukat nehezebb anyagi helyzetbe hozta. Ha csupán bizonyos keretszámokat tekintünk, a korábbinál többnek látszik a támogatás, de a jelentős átcsoportosítások miatt reálértékben kevesebb pénzből kell gazdálkodniuk. *Megszűnt a hitoktatók díjazásának állami támogatása, s* ezentúl tb- és nyugdíjjárulékot is fizetniük kell – ez pedig több százmillió forintos veszteség. Ugyanakkor a vissza nem igényelt ingatlanok utáni járulék – melynek összegét a kormány az evangélikus egyház esetében mintegy 200 millió forintra becsüli – önálló törvényben rögzített járandóság, amit nem lehet az egyháztámogatás részének tekinti.

Az „egyszázalékos" törvényt az egyház – főbb kifogásainak fenntartásával – azért fogadja el, mert 1999-től kezdve négy évig a felajánlásoktól függetlenül – a miniszterelnök szóbeli ígérete szerint *reálértékben* – megkapják az idei támogtaás összegét. Az egyház anyagi helyzete 2003 után azonban még a jelenleginél is nehezebbé válhat – vetítette előre Harmati Béla –, ami helyzetük reálisabb felmérésére és hangsúlyeltolásokra kényszeríti az evangélikusokat.

(sz. sz.)

Az est vendége: Kovács László

A gyorsaság nemzeti érdek

A szokásosnál egy kicsit hosszabb szünet után ismét aktuális politikai kérdésekről zajlott eszmecsere az IMMO-BIL Rt. és a P & B Média Rt. szervezésében a Magyar Nemzet-páholyban. Az est vendége Kovács László külügyminiszter volt.

A vendég Magyarország európai integrációs folyamatának elemzésével vezette be az eszmecserét. Fölidézte az elmúlt év végi döntést, amelynek nyomán Magyarország Csehország, Lengyelország, Szlovénia, Észtország társaságában – amelyekhez hatodikként csatlakozott Ciprus is – jogot nyert arra, hogy tárgyalásokat kezdjen az Európai Unió tagállamaival az unióhoz történő csatlakozásról. A külügyminiszter hangsúlyozta, hogy Magyarország euroatlanti stratégiájának fontos eleme további öt, kelet-közép-európai ország csatlakozásának támogatása. Ezek közül külön kiemelte a Romániához fűződő kapcsolatainkat, aláhúzva, hogy az utóbbi időben komoly javulást mutató kétoldalú kapcsolatokat nem árnyékolja be délkeleti szomszédunk kimaradása a NATO és az Európai Unió bővítésének első köréből. *Kovács* László határozottan leszögezte: hazánknak fontos érdeke, hogy az egyelőre kimaradó országok külpolitikájában ne következzen be irányváltozás, ne távolodjanak el az európai demokráciáktól.

Néhány gondolat erejéig az előzményekre is visszatekintett Kovács László. Felidézte az elmúlt hét végén lezajlott „Magyarország 2000" című találkozót, ahol *Lámfalussy* professzor is emlékeztetett rá, hogy a Magyarország már a rendszerváltozás előtt kivívta a Nyugat figyelmét és megbecsülését a gazdasági reformok és a nyitott külpolitika miatt, több szempontból is a térség élenjáró reformországává vált. *Példaként említette,* már 1985-ben elkezdődtek a tárgyalások az Európai Gazdasági Közösséggel, amit 1988-ban a diplomáciai kapcsolatok felvételét is tartalmazó megállapodás követett. Természetesen integrációs törekvéseink előtt valójában a rendszerváltozás nyitotta ki a kaput – hangsúlyozta Kovács László.

Politikai stabilitás

Ma Magyarország az egyetlen állam a térségben, ahol az elmúlt nyolc esztendő kormányválságok, rendkívüli választások és aggodalomra okot adó politikai viharok nélkül telt el. *A politikai stabilitás rendkívül fontos érték a nyugati demokráciák szemében.* Itt jegyezte meg Kovács László, hogy ennek a stabilitásnak jele az is, hogy a rendszerváltozás óta megválasztott két parlament *ugyanazzal a hat párttal* kezdte munkáját, és valószínűnek tartja, hogy a közelgő választáson sem tűnik fel eddig ismeretlen politikai párt a parlamentben. *„Nem várom valamiféle üstökösként felbukkanó párt kormányra juta-*

rról félévente írásos jelentést készített a magyar kormány, amelyet eljuttatott az unió soros elnökéhez.

A kormány integrációs politikájának fontos eleme a közvélemény megnyerése és felkészítése a csatlakozásra – tért át egy újabb témára Kovács László. Külön kiemelte, hogy 1990 óta az integrációs kérdésekben valamennyi parlamenti párt egyetért. Természetesen különbségek mutatkoznak a csatlakozás folyamatának programjáról, más-más stílusban érvelnek a pártok az integráció mellett, de *annak lényegét nem kérdőjelezik meg.* Ennek is köszönhető, hogy a magyar lakosság körülbelül 70 százaléka egyértelműen támogatta az integrációs törekvéseket, és mindösszesze körülbelül hét százalék azoknak a tábora, akik ezt elutasítják.

Itt emlékeztetett arra, hogy a NATO-csatlakozás ügyében kiírt népszavazás eredménye komoly és megnyugtató jelzés volt nemcsak a hazai politikai vezetés, hanem a külföld számára is. „A referendum ugyan a NATO-ról szólt, de közvetve jelezte az Európai Unió iránti elkötelezettségünket is. Ha a NATO-ra nemet mondott volna a magyar lakosság többsége, azzal megkérdőjelezte volna az egész euroatlanti integrációt is" – szögezte le a külügyminiszter.

Nyomasztó hátrány

Egy gondolat erejéig kitért Kovács László azokra a politikai érvekre, amelyek Ausztria semlegességét állítják példaként Magyarország elé. Túl azon, hogy a semlegesség mára elvesztette eredeti értelmét, jelentőségét, „Magyarországnak és más volt szocialista országoknak sokkal fontosabb az elkötelezettség kinyilvánítása, mint a más történelmi utat bejárt Ausztriának, bár már ott is megjelentek a politikai közéletben a NATO iránti közeledés szándékai".

– Melyek azok a gondok, amelyeket a következő esztendőkben a csatlakozásig meg kell oldanunk? – tette fel a kérdést nem csak önmagának az est vendége, Kovács László.

Túl az eddig felsoroltakon, *az ország gazdasági versenyképességének a megteremtése lesz a legfontosabb feladat.* Elengedhetetlen az infrastruktúra és a környezetvédelem területén tapasztalható lemaradások csökkentése is. Komoly feladat az ország különféle régiói, területei közötti fejlettségbeli különbségek csökkentése. *Az egy főre jutó GDP ma Magyarországon*

hez köthetők majd a derogációs tárgyalások, s azt követően tárgyalnak a támogatásokról, a termelési kvótákról. Remélhetőleg 2000 végéig lezárjuk a tárgyalásokat. A rá következő két esztendő a ratifikációs szakasz. „Nem vagyunk tehát késésben a felkészülés területén" – hangsúlyozta a külügyminiszter.

A gazdasági és szociális problémák leltárba vétele után Kovács László emlékeztetett azokra az aggályokra is, amelyek szerint a nemzeti kultúra, sőt ad abszurdum még a magyar nyelv is veszélybe kerülhet az integráció következtében. Határozottan leszögezte, hogy *semmiféle veszélynek nem volt kitéve egyetlenegy ország nyelve és kultúrája sem, miután az Európai Közösség tagjává vált.* Sőt, az információs robbanás számos, ezzel ellentétes irányt mutat. Példaképp említette, hogy az ír muzsika lényegesen nagyobb közönségnek örvend, amióta Írország tagja az Európai Uniónak, mint annak előtte. Arról pedig egyetlenegy példát sem tud senki sem mondani, hogy bármelyik európai nyelv eltűnt volna az integráció következtében.

A külügyminiszter végezetül visszatért

Kovács László külügyminiszter Antalóczy Zoltán kardiológus professzor és Tóth Gábor, lapunk főszerkesztője (középen) társaságában

Vajda József felvétele

seivel szemben. *„Mi erről a magyar kormány véleménye?"* – tette fel a kérdést a páholy egyik részvevője.

A külügyminiszter válaszában nem vitatta, hogy főleg a magyar munkaerő Ausztriába áramlása miatti aggodalmak a két ország tárgyalásain is jelentkeztek, ugyanakkor emlékeztetett arra is, hogy hasonló aggodalmakkal Németországban is találkozott, ahol viszont a lengyel munkaerő nagy tömegű beáramlásától tartanak az ország csatlakozása után. Ezeket a gondokat is meg lehet és meg kell tárgyalások útján oldani, amelyekre Kovács László éppen a közelmúltban tett ajánlatot, amikor osztrák tartományi vezetőket hívott meg Magyarországra.

A következő kérdés felidézte, hogy Görögország mekkora támogatásban részesült az európai csatlakozást követően. Ehhez kapcsolva kérdezte a páholy tagja a vendégtől: *a kormány miért nem fordít nagyobb hangsúlyt annak tudatosítására, hogy komoly támogatástól esünk el, ha elhúzódik a csatlakozási tárgyalás?*

Kovács László itt ismételte meg, amit már korábban is számos fórumon elmondott, hogy *Magyarország évente két-há-*

A következő kérdés az egyik legfrissebb amerikai hír nyomán született. *„Vajon mekkorára lehet most becsülni a NATO-csatlakozás költségeit?"* – tudakolták a külügyminisztertől.

Valóban, új adatok jelentek meg a Pentagon háza táján, válaszolta Kovács László – s ezek a becslések ma körülbelül a korábban feltételezett kiadások *egyharmadát* vetítik előre. Két magyarázata van a változásnak. Jobbnak minősítik az újonnan csatlakozó országok hadseregének állapotát, felkészültségét, mint azt korábban hitték, és nem négy, hanem három ország előtt nyílt meg a NATO kapuja. Mindezeken túl az amerikai álláspont elsősorban nem nettó összegekben, hanem *arányokban* gondolkodik. *A legfontosabb szempont az igazságos teherviselés.* Itt felidézte a külügyminiszter több szenátorral folytatott tárgyalását, amelyek az amerikai politikai stílus sajátosságára is rávilágítottak. Soha nem konkrét számokra voltak kíváncsiak, hanem az ország teljesítőképességéhez, a GDP-hez mért arányos tehervállalást igényelték a csatlakozás előtt álló országoktól. Ezeken a tárgyalásokon Kovács László elmondta, hogy a kormány tervei szerint évente a GDP 0,1 százalékával kívánjuk növelni a védelmi kiadásokat. Soha senki nem kérdezett rá, hogy ez hány dollár, mert az arányos tehervállalás szándékát tekintették fontosnak. Az viszont felháborította őket, amikor az egyik NATO-ország elnöke kijelentette, hogy egyetlenegy fillérrel sem ad többet a NATO bővítésére, mint eddig. Amerikában is az adófizető polgárok zsebéből finanszírozzák a hadsereget, de *a politikusok tudják, hogy minden centtel el kell számolniuk.* A magyar kormány nyugodtan nézhet a magyar adófizetők szemébe, hiszen bár pénzbe kerül a csatlakozás a NATO-hoz, de *kívül maradni sokkal drágább lenne,* hiszen nem támaszkodhatnánk országunk védelmében a szervezet közös potenciáljára.

Az európai kapcsolatokra tért vissza következő kérdés. Gyakran tapasztalható, hogy mi, magyarok sokkal felkészültebbek vagyunk az európai kulturális értékekből, mint amennyire a Nyugat ismeri a mi teljesítményeinket és eredményeinket, körülményeinket. A páholy résztvevője egy furcsa és meglepő esettel illusztrálta, hogy fontos beosztásban lévő politikusok is elemi információk ismerete nélkül mondanak véleményt Magyarországról. *„Vajon mit tehet a kormány az ország imázsának javításáért?"*

Kovács László is idézett néhány, számára is meglepő találkozást, természetesen a diplomácia törvényei szerint szigorúan inkognitóban tartva a szereplők nevét, nem titkolva aggályát, hogy mindig lesz olyan külföldi politikus, aki rácsodálkozik egy-egy magyar vagy kelet-európai evidenciára. „Országpropagandára

Drágább és bonyolultabb lesz a nyilvántartás

Ősztől jön a rendszámmatrica

(Folytatás az 1. oldalról)

Egy tavalyi BM-rendelet értelmében az *új* gépjárművek üzembe helyezésekor a *rendőrhatóság* adná ki a címkéket (s ugyancsak a rendőrségen ragasztanák be az igazolómatricát a forgalmiba), míg az időszakos *műszaki felülvizsgálat során* a *Közlekedési Főfelügyelet* hatáskörébe kerülne ez a feladat. Az intézkedés elsődleges célját abban jelölték meg, hogy (német mintára) *a forgalmi engedély érvényességét vizuálisan is szeretnék megjeleníteni a gépkocsin.* Ezt szolgálja majd a rendszámtáblára ragasztandó, messziről is jól látható és sérülés nélkül eltávolíthatatlan *színes címke, melyen az óramutatóhoz hasonlóan jelzik a műszaki vizsga érvényességének határidejét.* A rendelet szerint *2000. december 31-ig valamennyi Magyarországon üzembe helyezett gépjárműnek rendelkeznie kell ilyen öntapadós érvényesítőmatricával.*

Még nem dőlt el, hogy a matricázás jelent-e többletkiadást az autótulajdonosoknak. A hatóságnál egyelőre azt is elképzelhetőnek tartják, hogy az 1996 óta változatlan 2300 forintos vizsgadíj *a hatósági jelzések körülbelül 19 forintra becsült árát is tartalmazza,* bár nem lehetetlen az sem, hogy mégis sor kerülhet emelésre. Nagyobb gondot jelenthet, hogy *az érvényesítőcímkék bevezetése és a forgalmiba történő matricázás összekötése értelmét veszítheti* az új gépjárműokmány tervezett megjelenésével. Míg ugyanis a mostani két lapból álló papírból készült forgalmiba könnyen lehet adatokat bejegyezni, illetve megoldható az érvényesítőmatricák elhelyezése, addig a sokkal egyszerűbb kivitelű műanyag lapból álló *leendő forgalmi adatai nem módosíthatóak utólag, ráadásul a matrica számára sincs rajta hely.* Márpedig a gépkocsi eladásakor vagy az időszakos műszaki vizsgák után többféle módosítás is szükségessé válhat, s ezért *elengedhetetlen új forgalmi kiállítása.* Ha azt vesszük, hogy már ma is *évente átlagosan 1,5 millió gépjárműné válik szükségessé adatmódosítás, a költségek jelentős növekedésével lehet számolni.* Miután még bizonytalan a címkézés végleges technológiai kivitelezése, közlekedési körökben elképzelhetőnek tartják, hogy a tervekkel ellentétben mégis *kellhet egy újabb adatlap* az összekapcsolandó matricák és a forgalmi kártya mellé.

(varjú)

Folytatódik az áralku a piacon

A húsipar 15 százalékkal emelne

(Folytatás az 1. oldalról)

A főtitkár ezért úgy látja, hogy reálisan csak néhány százalékos drágulás várható, amit egy elhúzódó áralku előz majd meg a feldolgozók és az élelmiszerüzletek között.

Ezt erősítették meg lapunknak a *Super Rt.-nél* is. Az áruforgalmi osztályon elmondták: eddig a cég egyetlen beszállítója sem jelezte, hogy a sertéshús árának emelésére készül. A kereskedelmi cégnél biztosak abban, hogy ha erre később sor is kerül, tizenöt százalékos drágulásról egyelőre szó sem lehet.

(n. t.)

*

A sertéshús árának átlagosan 15 százalékos emelését tartja indokoltnak a Húscéh szakmai érdekvédelmi szervezet és a Magyar Húsiparosok Szövetsége – nyilatkozta *Remény* Ervin, a Húscéh ügyvezető alelnöke az *MTI-nek.* „Az átlagosan 15 százalékos emelés azért szükséges, mert miközben az elmúlt évben az élő sertések ára 50 százalékkal drágult, a tőkehúsokért csupán 33–36 százalékkal kellett többet fizetniük a fogyasztóknak. Így a húsipari ágazat gazdaságossága csökkent, s bizonyos *versenyhátrányba került*" – mondta Remény Ervin. A bérek is jelentősen emelkedtek az elmúlt év során. A karaj esetében a fogyasztók szempontjából a bűvös határ a kilónkénti 1000 forint, de egyes üzletekben már 999 forintért is árulják.

Gázdíj-kompenzáció a fővárosban

Január végéig lehet jelentkezni

K

„Engem n

A rendszerváltás

álati jelentés

rfa-ügyben

gy kese kijelentette: „A Zefirusz-jelentés és a Nyírfa-dosszié *nem függ össze* egymással." Miután a parlament nemzetbiztonsági bizottsága a kormánypártiak által is megszavazott tavalyi jelentésében leszögezte: „A Nyírfa-dossziéból *egyes anyagok hiányoznak*" – összesen 55 oldalt nem talált a testület –, csak *ezen hiányzó oldalak ismeretében lehet eldönteni, hogy ténylegesen mi nincs az aktában*. Eszerint a hiányzó oldalak *előkerültek*, erről azonban eddig nem értesült a közvélemény.

Kónya Imre, a parlament nemzetbiztonsági bizottságának elnöke lapunknak elmondta: a Zefirusz-ügyet taglaló 15 oldalas jelentést konkrétan kellene megvizsgálni ahhoz, hogy eldönthessék, a Nyírfa-akta része lehetett-e. Ezért fontosnak látja, hogy az anyagot mielőbb kapja meg a parlament nemzetbiztonsági bizottsága.

(m. p.)

Elöregedett járműpark

Ikarusokat vesz a Volán

Versenytárgyalás után az idén 250 autóbuszt vásárol az Ikarus Rt.-től a Volán Egyesülés. Az erről szóló keretmegállapodást pénteken írta alá Budapesten *Széles* Gábor, az Ikarus Rt. elnöke és *Saslics* Elemér, a Volán Egyesülés vezérigazgatója. Az autóbuszok vásárlásához a tagvállalatok számára a költségvetés összesen 2,1 milliárd forintot biztosít, a többit az egyesülés saját erőből fedezi, tudósít az *MTI*.

Saslics Elemér emlékeztetett rá, hogy az állami többségű Volán-vállalatok autóbuszparkja folyamatosan öregszik. *Évente legalább 600 új autóbusz beszerzésére lenne szükség*, ám a saját forrás és a csökkenő reálértékű állami támogatás erre nem elég.

Az 1994-ben indított rekonstrukciós programban eddig 970 autóbuszt vásároltak. Ha ez az ütem folytatódik, akkor tíz évre előrevetítve a 12 évesnél idősebb buszok aránya meghaladja a 60 százalékot.

Hiteles személyeket állítani a társadalom elé

Új Nemzeti Egységmozgalom

A legális gazdaság és a feketegazdaság közti átjárhatóságot jelenleg a magyar bankszektor képviseli – jelentette ki *Makovecz* Imre építész a Nemzeti Egységmozgalom tegnapi első nagygyűlésén. Mint fogalmazott, radikálisan javítani kell az ország közbiztonságát, hiszen csak ez lehet eszköze annak, hogy az ország kilábaljon a jelenlegi gazdasági, morális válságból. Makovecz Imre elmondta még, hogy szervezetük pártokon felül álló, az ellenzék egységét szem előtt tartó társadalmi kezdeményezés, amely a közelgő választások előtt kíván felhívással fordulni a magyar lakossághoz.

Gyurkovics Tibor író beszédében rámutatott, a kulturális és művészeti elitnek is nagy felelőssége van abban, hogy az ország jelenleg ebben a válsághelyzetben van. Hangsúlyozta, hogy a Nemzeti Egységmozgalom elsődleges célja, hogy a nép ismét önmagára találjon és átérezze azt a felelősséget, amely egy parlamenti választással együtt jár. Hangsúlyozta: nem kívánnak a sokadik olyan társadalmi kezdeményezéssé válni, amely csak szavakban hirdeti az ellenzéki erők összefogását, ehelyett azt szeretnék elérni, hogy a társadalom elé olyan hiteles személyiségek álljanak, akik hatékonyan képviselhetik az egyének valós érdekeit.

Döbrentei Kornél költő hozzászólásában úgy fogalmazott: a jelenlegi kormányzat kizárólag a nyugati nagytőkét, a globalizációt szolgálja ki, s ennyiben méltó utóda az MSZMP-nek. Sajnálatos tényként értékelte, hogy ehhez „megvásárolták" az értelmiség és a művészeti élet egyes vezető személyiségeit is, akik szellemi tevékenységükkel az MSZP–SZDSZ koalíció fenntartása mellé álltak.

Az ülésen Makovecz Imre felolvasta *Gyulay* Endre szeged–csanádi megyés püspök levelét is, amelyben a főpap úgy véli: mivel nem valósult meg a szociálliberális kormányzat 1994-ben megígért programja, ezért mindenképpen szükséges egy pártokon felül álló, nem pártként működő összefogás létrehozása. A Nemzeti Egységmozgalom életre hívásában többek között olyan személyiségek vállaltak vezető szerepet, mint *Taxner-Tóth* Ernő, *Papp* Lajos, Makovecz Imre, *Fodor* Miklós, *Ferencz* Csaba és *Balogh* János.

(w. b.)

tüntetett ki a Magyar Hírlap által felkért zsűri, amelyben többek között Hajdu István, a Magyar Rádió, Pintér Dezső, a Tv2 elnöke, Schmitt Pál, a Magyar Olimpiai Bizottság, Széles Gábor, a Gyáriparosok Országos Szövetségének elnöke vettek részt. A grémium hét jelölt közül választotta ki Erős Jánost, aki megelőzte Habsburg Ottót, Kovács Istvánt, Kovács Lászlót, Somody Imrét, Papp Lajost és Rost Andreát.

(w-m.)

Ajándék a hármas ikreknek

Dr. Pusztai Gyula elnök a Vas Megyei Közgyűlés nevében százezer forintot adott át Mészáros Tibornak és feleségének, a január 3-án született jáki hármas ikrek szüleinek. Ugyancsak megajándékozta a hirtelen nagyra nőtt családot Ják Község Önkormányzata és a MAM bébitermékeket gyártó cég is.

A szombathelyi Markusovszky Kórház koraszülöttosztályán levő hármas ikrek közül az 1830 gramm súlyú Bence és Gergő a napokban kikerült az inkubátorból, az 1820 grammos Tibor egyelőre még nem. Az egészséges, szépen fejlődő kicsik csak akkor mehetnek haza, ha súlyuk eléri a 2200 grammot.

A boldog édesanya, Mészárosné Boda Beáta éjszakánként már otthon alszik, napközben azonban a kórházban, a kisfiúkkal tölti idejét.

(v. v. p)

menden, a Batthyány-kastély dísztermében.

– **Ezredvégi városépítészet** címmel tart előadást január 28-án, szerdán délután öt órakor Szombathelyen, az Óperencia Country Clubban Makovecz Imre. Az előadásra a Polgári Szombathelyért Egyesület szervezésében kerül sor.

Gyermekcsúcs Párizsban

Ötödik alkalommal rendezik meg, az idén május 4. és 8. között, a Disney-magazinok – együttműködve az UNESCO-val – a nemzetközi gyermekcsúcsot a párizsi Disneylandben. A rendezvény fő témája idén a felnőtté válás, a sport, valamint az egészséges életmód. Az eseményen hatvan ország gyermekei vesznek részt, minden ország tíz gyermeknagykövetet küldhet. A magyarországi pályázatot a Walt Disney Company és az Egmont Hungary Kft. hirdeti meg. A pályázó, 8–12 éves gyermekekből álló osztályoknak, gyermekcsoportoknak egy gépelt oldalon kell megfogalmazniuk ötleteiket, javaslataikat arról, hogy miként szeretnének egészséges felnőttekké válni, illetve milyen módon kívánják környezetüket egészségesebbé tenni; továbbá egy plakátot is kell készíteniük. A pályázatok leadási határideje március 9. Minden országból egy közkedvelt, népszerű személyiség is utazik a csapattal. A magyarokat Stefanek Gertrúd világbajnok vívónőnk kíséri el.

(f. e.)

Román r kutatnak N

Csütörtökön Gyulán hatá találkozón tájékoztatták a m gyar rendőrök román kollégá kat a kilenc napja elvesze Szathmáry Nikolett Edit eltűn sének körülményeiről, illetve eddig megtett intézkedésekről A társszervezet képviselői vá lalták, hogy román nyelvű szór lapokat helyeznek el a hatá menti településeken a kislán fényképével, és ők is megteszi az ilyenkor szokásos ellenőrzé seket. A határon túli sajtó mári jelezte készségét, hogy a gyer mek képét több napilapban köz zéteszik.

A Postabank vezérigazgató ja további félmillió forinto ajánlott föl a nyomravezetőnek

Szíven szúrta

A 75 éves J. Károly 1996. nc vember 28-án szexuális ajánlato tett a szomszédban lakó, akkor 2 éves Kelemen Ferencnek. A 18 centiméter magas, 90 kilós fiatal ember megdühödött ezen, és ké sét, a vád szerint legalább tucat szor beledöfte az idős férfibe Megsebesítette a nyakán, a lapoc ka tájékán, és a szó szoros értel mében kiontotta a belét. Négysze szúrt áldozata szívébe, aki azonna meghalt. A lakásból távoztába magával vitte a kést, áldozata bőr dzsekijét a benne lévő pénzzel é személyi igazolvánnyal együtt.

18.00-kor:
MEG NEM ÉRTETT SZÖRNYEK
Amerikai ifjúsági film
21.00-kor:
ROSSZREMÉNYSÉG FOKA
Amerikai krimi

A Postabank Hozamgarancia Nyíltvégű Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke
5 174 393 232 forint
Egy darab befektetési jegyre jutó érték
1,290355 forint

A Lokomotív Nyíltvégű Részvény Értékpapír Befektetési Alap nettó eszközértéke
959 339 300 forint
Egy darab befektetési jegyre jutó érték
1,050205 forint

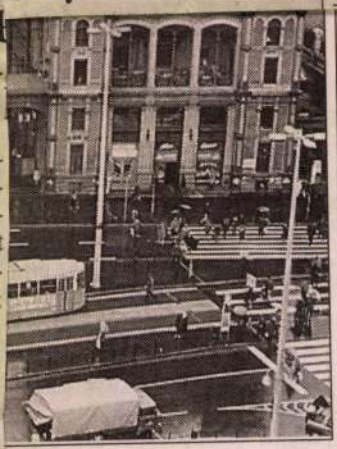

iggönyfalát felújítás után teg-

Nagy Zoltán felvétele

nerikának dolgoztak

t kémek"

gy a nyugati országok ugyan-
y nem bocsátanának meg az
ykori kémeknek, bármilyen je-
téktelen információt adtak is ki,
nt most a közép-európai de-
kráciák, írta Jane *Perlez*.

A lap megemlítette, hogy a
bközép magyar kormány 1992-
n törvényi úton megsemmisítet-
a kommunista időszakban elkö-
tett összes „politikai bűncselek-
ényt", de *a rendelkezés a kémek-
nem vonatkozott*. Idézte *Kőszeg*
erenc parlamenti képviselőt, aki
lmondta, ő a megbocsátás mellett
zállt síkra, de a parlament kom-
nunistaellenes tagjainak a többsé-
e úgy vélekedett, hogy a Magyar-
rszág elleni kémkedés még a
ommunista időszakban is a haza
lleni cselekedettel ér fel.

ber 13.
közötti időszakból adja közre azokat az eredeti leveleket, jelentéseket és dokumentumokat, amelyeket az akkori budapesti svéd követségről, illetve oda küldtek a magyarországi helyzetről és a zsidók mentésével kapcsolatos tevékenységről. Megtalálható benne az úgyneve-

A könyvet sajtótájékoztatón mutatták be, s ezen Jan *Eliansson* svéd külügyminiszter-helyettes kijelentette, Svédországban még nem adták fel a reményt, hogy megtalálják Raoul Wallenberg holttestét, vagy legalábbis kiderüljön az igazság, hogy mi is történt a svéd diplomatával.

Az árvák könnyét is eladják

Ötforintos képeslapot ötvenért

Ismét elszaporodtak az „árva" fiatalok a fővárosban, s míg korábban csak az aluljárókban próbálták meg az olcsón beszerzett kétes minőségű áruikat, kiadványaikat elsózni, ma már a lépcsőházakat végigjárva minden lakásba becsöngetnek, s ahol ajtót nyitnak, onnan bizony mindaddig nem távoznak, amíg valamit el nem adnak. A szánalomra játszó fiatalok pontosan tudják, hogy a néhány perces színjáték a jó kereseti lehetőségek közé tartozik, hiszen nem kell érte mást tenni, mint szerencsétlen árvaként sajnáltatni magukat. Legutóbb négyfős kis csoport rótta Újpest lakótömbjeit, s mivel helyi ismerettel nem rendelkeztek, sorra vettek minden lépcsőházat. A meglepetés akkor érte őket, amikor az egyik épületből kilépve egy járőrautó fékezett mellettük, és az egyenruhások igazoltatták őket. A fiatalok fényképes diákigazolványaikkal próbálták félrevezetni a rend őreit, akik hitetlenkedtek, és a csoportot a kerületi kapitányságra szállították. Közben kiderült hogy olyan házban próbálták meg az öt forintért vásárolt képeslapjaikat ötven forintért eladni, ahol szinte valamennyi lakásban rendőr él. Az egyiknek feltűnt, hogy a magukat árvának kiadók nem magyarul beszéltek egymással, ezért értesítette a helybéli kollégákat. Az adatok ellenőrzésekor arra is fény derült, hogy az ifjak ötezer forintért vásárolt és átalakított magyar diákigazolványokkal próbálták igazolni magukat. Néhány perccel később már ők is elismerték, hogy Romániából azért jöttek át, mert ezzel a trükkel naponta több ezer forintot tudtak a jóakaratú és hiszékeny emberekből kicsalni.

A rendőrség büntetőeljárást kezdeményezett a négy fiatal ellen, akiket a bíróság – vélhetően – hosszabb időre kitilt Magyarország területéről.

(k. z. t.)

ELŐ MOST,
LŐFIZETŐI SORSOLÁSOKON!
között, akik érvényes egyéni előfizetéssel rendelkeznek, minden
reményeket sorsolunk ki!
MAGYAR NEMZETET VÁLASZTJA!
eles polgári napilap.

MAKOVECZ Imre

1998 Magyar Nemzet 3 V. 21

Makovecz Imre a választási visszalépések elmaradását fájlalja

A polgári széthúzás közönyt kelthet

Közeledik az országgyűlési választások második fordulója, ám nem látszik körvonalazódni teljes körű megegyezés az állva maradt ellenzéki jelöltek visszalépéséről. Miközben a kisgazdák a Fideszt hibáztatják, mondván: öt jelöltje még nem lépett vissza, az FKGP harminckét választókörzetben nem léptette vissza az első fordulóban gyengébben szereplő jelöltjét az erősebb ellenzéki párt javára. A Nemzet Egység Mozgalom elnöke emiatt a kisgazdák vezetőjét okolja.

A május 24-ei, második választási forduló drámai helyzetet teremthet Magyarországon – fejtette ki lapunknak *Makovecz* Imre, a *Magyar Nemzet* szerkesztőbizottságának tagja. Korábban hihetetlennek tűnt, mára azonban egyre nyilvánvalóbb, hogy az ellenzéki pártok győzelmét egyedül az FKGP elnöke, *Torgyán* József akadályozhatja meg. A szavaival összefogást és nemzeti egységet hirdető pártelnök tetteivel az MSZP–SZDSZ koalíció hatalmon maradását látszik szolgálni. Ezért, a Nemzeti Egységmozgalom vezetője szerint, a felelősen gondolkodó magyar polgárok és a kisgazdapárt képviselőjelöltjei nem hagyhatják figyelmen kívül, hogy a Fidesz a választások első fordulója után visszaléptette a más ellenzéki jelölteknél rosszabbul szereplő képviselőjelöltjeit. Ugyanakkor a Független Kisgazdapárt tolakodó, már-már zsarolássá fajuló tárgyaláskezdeményezései 32 választókörzetben változatlanul az MSZP-t erősítik. Ennyi helyen nem lépett vissza ugyanis a kisgazda képviselőjelölt. Sőt Makovecz Imrének arról is tudomása van, hogy azt a kisgazda jelöltet, aki lelkiismeretére hallgatva mégis visszalépett, azt a pártelnök táviratilag utasította ennek ellenkezőjére. Az építész arra is felhívta a figyelmet, hogy a kisgazda elnök 25–35 százalékos választási győzelmet jósló, valóságtól jócskán elrugaszkodott nyilatkozatait 14 százalékos eredmény követte.

A pártelnök a kisgazda nagyválasztmány határozatát, amely szerint semmilyen formában nem működnek együtt az MSZP-vel, a jelek szerint figyelmen kívül hagyhatja. Milyen mérleg nyelve lehet az a kisgazdapárt, amelyik a visszaléptetések elmulasztásával az MSZP legyőzésére egyedül alkalmas Fideszt gyengíti? Az MSZP-mérleg nyelve – adta meg a választ saját kérdésére Makovecz Imre. Vagy miféle pártmatematikával magyarázható a tény, hogy az MDF elnöke, *Lezsák* Sándor mögött ott maradt a Lezsáknál gyengébb kisgazda képviselőjelölt? A több tucat esélytelen kisgazda nem az MSZP-től és nem is az SZDSZ-től, hanem kizárólag az ellenzéktől veheti el a szavazatokat a választások második fordulójában is.

Makovecz Imre emlékeztetett: Torgyán József nem először akadályozza meg a nemzeti, keresztény erők sikerét az MSZP–SZDSZ koalícióval szemben. Négy évvel ezelőtt Budapest főpolgármesteri székébe a kisgazda pártelnök ültette bele *Demszky* Gábort a mostanihoz hasonló, áruló taktikázásával. Úgy tűnik, az FKGP elnöke most sem akar mást, mint korábban oly sokszor: elárulni saját pártját, becsapni választóit, megakadályozni a polgári erők választási győzelmét, azaz továbbra is hatalomban tartani a *Horn–Kuncze* kormányt. Torgyán József segítségével megtörténhet az, amire a választások első fordulója után józan ésszel senki sem gondolt – figyelmeztetett az építész –, a lényegében megnyert országgyűlési választásokat a második fordulóban az ellenzék kisgazda segédlettel elveszítheti. **(k. f.)**

*

A Független Kisgazdapárt országos elnöksége szerdán visszautasította Makovecz Imrének, a Nemzeti Egységmozgalom vezetőjének nyilatkozatát, amely szerint az ellenzéki pártok győzelmét egyedül Torgyán József, az FKGP elnöke akadályozhatja meg. Az FKGP elnöksége az *MTI*-hez eljuttatott ellennyilatkozatában „megdöbbent értetlenségének" adott hangot Makovecz cselekedetével kapcsolatban.

„A Független Kisgazdapárt ez idáig 50 jelöltjét léptette vissza" – olvasható az FKGP elnökségének nyilatkozatában. Csak 16 olyan választókerület van, ahol az ellenzéki indulók az ő javukra mondtak le a második fordulós részvételről, tették hozzá. A kisgazdák nyilatkozata utal arra is, hogy a Fidesz még nem tett eleget visszaléptetési kötelezettségének, ráadásul a Fidesz „elhatárolódik" a kisgazdapárttól. „A Független Kisgazdapárt visszautasítja az ellenzéki pártok között násztáncát lejtő Makovecz Imre nyilatkozatát, akiről azt sem lehet tudni, ki áll mögötte" – írta az FKGP elnöksége.

Értelmiségi társaságok felhívása

Elítélik a baloldal félelemkeltését

A Magyar Polgári Együttműködés Egyesület, a Batthyány Lajos Alapítvány, a Nemzeti Kör, a Professzorok Batthyány Köre és a Magyar Polgári Demokraták Társasága az alábbi felhívás közzétételére kérte lapunkat:

„A társaságok tagjai, magyar értelmiségiek, egyre nagyobb megdöbbenéssel tapasztaljuk az országgyűlési választások első fordulója után a leköszönő koalíció és a mögöttük álló csoportok eldurvuló hangját, és magatartásformáit, a növekvő agresszivitást, az ellenfelek ócsárlásának, az alaptalan vádaskodásnak, a félelemkeltésnek szóban, írásban és képben a gátlástalanságnak az eluralkodását. A leghatározottabban elítéljük az effajta tisztátalan megnyilvánulásokat, melyek a közvéleményt terrorizálni igyekeznek, a higgadt tájékozódást lehetetlenné teszik, s a közéletet átitatva immár magát a demokráciát veszélyeztetik.

Felszólítjuk ezért a leköszönő koalíció politikusait és a mögöttük álló csoportokat, hogy a továbbiakban hagyjanak fel a méltatlan eszközök alkalmazásával, s tartsák tiszteletben a demokratikus közmorál és a tisztesség szabta korlátokat."

Furcsa kérdőív diákoknak

A MIÉP tegnapi, budapesti tájékoztatóján *Csurka* István, a párt elnöke közölte: több – az *MTI* értesülései szerint 70-80 – ismert értelmiségi aláírás-gyűjtési akciót indított útjára, így tiltakozva a MIÉP karanténba zárására irányuló kísérletek, a párt kirekesztése ellen. Akciójukkal fel kívánják hívni a figyelmet arra is: az ELTE Szociológiai Intézete a Soros Alapítvány kezdeményezésére a közelmúltban az érettségizőkkel nemzetiségi hovatartozásukat firtató kérdőívet töltetett ki. Ezzel Csurka szerint „már ott is vagyunk a származás szerinti megkülönböztetésnél, a náci kirekesztésnél".

Ausztriától Nógrádig szenvedélyeket kelt az erőmű l

Mohi biztonsága megosztó

(Folytatás az 1. oldalról)
A mohi atomerőművel kapcsolatban is ilyenek az Együttélés alelnökének a tapasztalatai, azaz az elmúlt négy év során több tucat módosítást hajtottak végre a szakemberek Mohiban az erőmű biztonságossá tétele végett, s a kifogások egy jelentős részét a környezetvédők, illetve az általuk felkért tudósok fogalmazták meg. A megvalósított módosítások azt eredményezték Duka-Zólyomi szerint, hogy a mohi atomerőmű jelenleg a térség egyik legbiztonságosabb építménye, sőt néhány technológiai megoldás meghaladja a korábbi nyugat-európai erőművekben garantált biztonsági fokot. Ennek ellenére nem tartják indokolatlannak az osztrák kormány által felkért szakértők munkáját és aggályait.

*

Az Energia Klub számos hazai és nemzetközi zöld szervezettel együtt már 1992 óta kíséri figyelemmel a magyar határtól mindössze harminc kilométerre lévő Mohiban épülő atomreaktorok munkálatait. Mint *Ámon* Ada, a klub szakértője a *Magyar Nemzetnek* elmondta, a magyar kormány nem tette meg a megfelelő és kielégítő biztonsági intézkedéseket.

A környezetvédelmi tárcától kapott információnk szerint a háttérsugárzást megállapító nullszint felmérését a '90-es évek elején megkezdték, ezt most pontosítják, és várhatóan június 15-ig befejezik. Az erre vonatkozó anyagot Ámon Ada szerint azonban még senki sem látta. A nullszint felmérésén kívül több ponton vizsgálják a gammadózist, és felállítottak egy aerosolmérőt az ionizáló izotópok mérésére, ezeket az intézkedéseket az Energia Klub nem tartja elegendőnek. Úgy vélik, maga a mohi atomerőmű silányul megépített, elavult fejlettségi szintű, szovjet típusú reaktor, amely sokáig épült és sokáig állt. Köztudomású, hogy ez utóbbi tény nem tesz jót egyetlen építménynek sem. Felmerült, hogy az építkezésen a nem támadhatatlan munkamorálú elítéltek dolgoztak, munkájuk jegyeit hordozza már a slendrián módon végzett alapozás is. Az Energia Klub munkatársa szerint a mohi atomerőművet az akkori csehszlovák nukleáris hatóságok is többször elmarasztalták, részben a reaktortartály, a vas- és acélszerkezetek és a beton minősége miatt. Ezek a hiányosságok nemhogy egy atomerőműben, de egy „egyszerű" veszélyes üzemben sem fordulhatnának elő – tette hozzá Ámon Ada.

*

Az osztrákok kifogásai csak „nyafogások", nekünk magyaroknak semmi félnivalónk nincs a mohi atomerőmű beindítása miatt – nyilatkozta lapunk érdeklődésére *Petz* Ernő, a Magyar Energetikai Társaság elnöke, a paksi atomerőmű korábbi vezérigazgatója. Szerinte érthető, hogy a szlovákok szeretnék végre beindítani az erőművet, hiszen már csaknem tíz éve húzódik az építkezés, így rengeteg pénzük fekszik benne. Az osztrákok kifogásait már csak azért is megalapozatlannak tartja, mert Mohi blokkjai éppolyan, VVER 440-es típusúak, mint a magyar vagy éppen a finn atomerőmű blokkjai, hasonló a biztonsági filozófiájuk is, csak éppen az erőművek tervezése közt eltelt idő miatt a szlováknak korszerűbb a biztonsági rendszere. A paksi atomerőművet egyébként már többször is vizsgálta a nemzetközi atomügynökség, és mindannyiszor biztonságosnak nyilvánította. Petz Ernő ismeretei szerint a mohi erőmű vezérlését a Siemens készítette, de több nyugati szakértőcsoport is vizsgálta már az erőművet, és kifejezett kifogások nem merültek föl, csak további biztonsági intézkedéseket javasoltak, amelyeknek jó részét a szlovákok meg is valósították.

Az energetikai társaság elnöke úgy látja: az osztrákok azt hiszik, hogy erkölcsi alapjuk van a tiltakozásra, csak azért mert Ausztriában népszavazás vétózta meg az ottani, egyetlen felépült atomerőmű beindítását, a valóságban azonban atomerőműves tapasztalattal rendelkező szakemberük nincs. A szlovákok viszont Mohiban működő erőművükben kitűnő és tapasztalt szakembereket képeztek.

Petz Ernő szerint nem szabad kételkedni abban, amit a szlovák atomenergia-hivatal jóvá hagyott, mert azok is a nemzetközi atomügynökség rendkívül szigorú szabályai szerint járnak el. Egy atomerőmű biztonságossága ügyében tévedés vagy félrevezetés fel sem merülhet – mondta.

*

Nem véletlen, hogy a mohi atomerőmű beindítása előtti időszakban kezdett tárgyalást Nógrád Megye Közgyűlésének elnöke, és a Közép-szlovákiai Kerületi Hivatal elnöke, a rendkívüli helyzetekben történő kölcsönös tájékoztatásról. A felek tegnap is asztalhoz ültek, és sikerült megállapodniuk. A salgótarjáni vármegyeházán azonban nem történt meg a ratifikálás, mivel szlovák oldalon a külügyminisztérium jóváhagyása is szükséges – hangzott el a tegnapi sajtótájékoztatón. *Smitnya* Sándor, a közgyűlés elnöke el-

HÍREK

VÁLTOZATLAN vezetőség mellett szállt síkra nagy többséggel a Kereszténydemokrata Néppárt tegnapi, kibővített ügyvezető elnökségi ülése. A résztvevők a párt jövőjét érintő kérdéseket, elsősorban a választási kudarc utáni „kitörési pontokat" vették sorra. A megbeszélésre több, a jelenlegi vezetőséggel szembehelyezkedő megyei vezető nem kapott meghívót.

ELMARASZTALTA Toller László szocialista képviselőjelöltet a baranya Megyei 3. Számú Országgyűlési Egyéni Választókerület választási bizottsága. Toller a megyei napilapban olyan politikai hirdetést [illegible]

Megsértették a közbeszerzési törvényt

Milliós bírság a biztosítónak

(Folytatás az 1. oldalról)
Ettől az évtől az egészségbiztosító vásárolta meg az eszközöket. 1997-ben az országos átlagár 251 ezer forint volt, ez ebben az évben 124 ezer, illetve 127 ezer forintra csökkent. Az egyszer használatos eszközökre a közbeszerzési eljárást százmillió forint értékben hirdették meg.

A közbeszerzésesi döntőbizottságtól két cég, a Novomed Kft. és a Hungarmed Kft. kért jogorvoslatot. A határozat szerint az egészségbiztosító öt ponton sértette meg a közb[illegible] rábbi, nyílt közbeszerzési eljárás döntését a tb a törvény megszegésével hozta meg, ezért a döntőbizottság megsemmisítette a végeredményt. Az egészségbiztosító súlyosan megsértette a verseny tisztaságát, mert az ajánlatok bontásakor ugyan 14 napos hiánypótlási határidőt biztosított három kft. számára, majd még azon a napon kihirdette a pályázat győzteseit, holott nem tehette meg önhatalmúlag, hogy egyik pillanatban lehetőséget ad a hiánypótlásra, majd még aznap megváltoztatva a döntést szer-

Peres politikai kampány

Józsefváros polgármestere, *Csécsei Béla* azt hitte, hogy végre újra munkához láthat a képviselő-testület. A Fővárosi Munkaügyi Bíróság által pénteken vétlennek talált Csécsei ügyében azonban a testületet képviselő ügyvéd már tegnap benyújtotta a fellebbezését. Ezért az elsőfokú ítélet csak részeredmény volt az ősz óta tartó józsefvárosi fegyelmi történetben. A VIII. kerület SZDSZ-es országgyűlési jelöltjeként induló polgármester lapunknak nyilatkozva rámutatott arra, hogy már kezdetben azt ígérte neki néhány képviselő, hogy úgy jár majd, mint a XV. kerületi (menesztett) polgármester.

Józsefváros polgármestere ellen az ősszel egy irodaépület bérbeadása miatt indult fegyelmi eljárás. A vizsgálóbizottság szerint a bérlővel a polgármester nem a képviselő-testület által meghatározott összegről írt alá szerződést. Emiatt az önkormányzatot körülbelül 62 millió forint kár érte. A Fővárosi Munkaügyi Bíróság azonban úgy ítélte meg, hogy a polgármestertől – jogi végzettsége híján – nem várható el, hogy felülbíráljon egy minden jogi szűrőn átment és a hivatali út betartása mellett megszületett szerződést. A polgármester ellen egyébként néhány hete újabb fegyelmi vizsgálat megindításáról határoztak a képviselők. Ennek során a városrehablitációs társaságnak kiutalt helyiségcsoport ügyét firtatják. Ugyanebben az ügyben az aljegyző ellen már megszűnt a fegyelmi vizsgálat, mivel annak meghosszabbítása határozatképtelenség miatt nem sikerült. A polgármester ellen fordult még a testület többsége egy másik szálon is: keresetet nyújtottak be a Fővárosi Bírósághoz tisztségének megszüntetését indítványozva. A kereset szerint Csécsei Béla sorozatos törvénysértéseket követett el.

A képviselő-testület nevében tegnap benyújtott fellebbezés tényét kérdésünkre *Székelyné Gyökössy Dóra* alpolgármester megerősítette. Mint mondta, jogi képviselőjüknek nem volt szüksége arra, hogy a mai testületi ülésen határozzanak a továbbiakról, hiszen megbízatása „az ügy végigvitelére" szól. Az alpolgármester az ítélet írásos indoklásáig nem kíván nyilatkozni. Mindenestre munkatársunk a pénteki tárgyalás után a testület jogi képviselőjétől úgy értesült, hogy a fellebbezésben a XV. kerületi polgármester elleni Legfelsőbb Bíróság által hozott ítéletre hivatkozik majd. Eszerint ugyanis a polgármester tartalmilag is felelős az általa aláírt szerződésekért.

Csécsei Béla szerint a párhuzam nem helytálló, mivel a hajdani XV. kerületi

Mennyiért nyílik a Könyvesház?

A fővárosi önkormányzatnak több tízmillió forintjába kerülhet a Király utcai Könyvesház megmentése. Két éve még hárommillió forint is elegendő lett volna erre, ám a főváros ezt sokallta. Az üzlet-kávézó alapítója két éve bukott bele az igényes kultúra megőrzését és bemutatását célzó vállalkozásba, amiről jelenlegi tulajdonosa több mint húszmillió forint lelépési díj ellenében hajlandó csak lemondani.

A Héttorony Könyvkiadó akkori vezetője, *Verő László* nagy álmát valósította meg, amikor 1994-ben ötvenezer forintos alaptőkével életre hívta a Budapest Székesfőváros Könyvesháza Alapítványt. Az értékes irodalom bemutatását és árusítását vállaló intézmény 1994 júliusában nyílt meg. – Akkortájt a pénz lett az úr a könyvpiacon. A kiadók és a boltok többsége a gyors sikert hajszolta, az alacsonyabb példányszámú és éppen ezért kisebb haszonnal kecsegtető művekkel nem szívesen foglalkoztak. Mi ezeknek az értékes alkotásoknak szerettünk volna helyet szorítani a szűkös piacon – magyarázza Verő László, a kávéház akkori vezetője. – De vállaltuk a határokon túl élő magyar írók, költők műveinek bemutatását is. A sors fintora, hogy az erre kapott támogatást már nem mi, hanem az utódunk kapta meg.

Az alapító gondolat sokaknak tetszett. A meglehetősen lerobbant épületet például az akkori főpolgármester-helyettes, *Marschall Miklós* ingyen bocsátotta az alapítvány rendelkezésére, bérleti díjat sem kellett fizetniük. A felújítás terveit *Makovecz Imre* stúdiója végezte negyedáron, a harmincmillió forintra rúgó átalakítási költséget pedig a szponzorok adták össze. Hárommillió forint azonban hiányzott a végösszegből, amit az irodalmi kávéház később sem tudott kitermelni. A háromszintes intézmény régi és új könyvek, kazetták és CD-k árusítása mellett különféle programokra invitálta a fővárosiakat. Vasárnap matinékat, hétköznap sajtótájékoztatókat, irodalmi és zenés esteket, kiállításokat rendeztek. A telt házas rendezvények révén az intézmény eltartotta önmagát, az építkezés kamatokkal növelt költségeit azonban nem sikerült előteremteni. Verő László hiába futott fűhöz-fához, mindenki csak szétárta a karját, a pénz elfogyott. A főváros sem sietett a nevében is budapesti Könyvesház segítségére. Végül egyetlen megoldás maradt: 1996 nyarán eladták az alapítvány tulajdonosi jogait a Novobook Kft-nek. Az ár meglehetősen nyomott volt, alig négymillió, ám a szerződésben

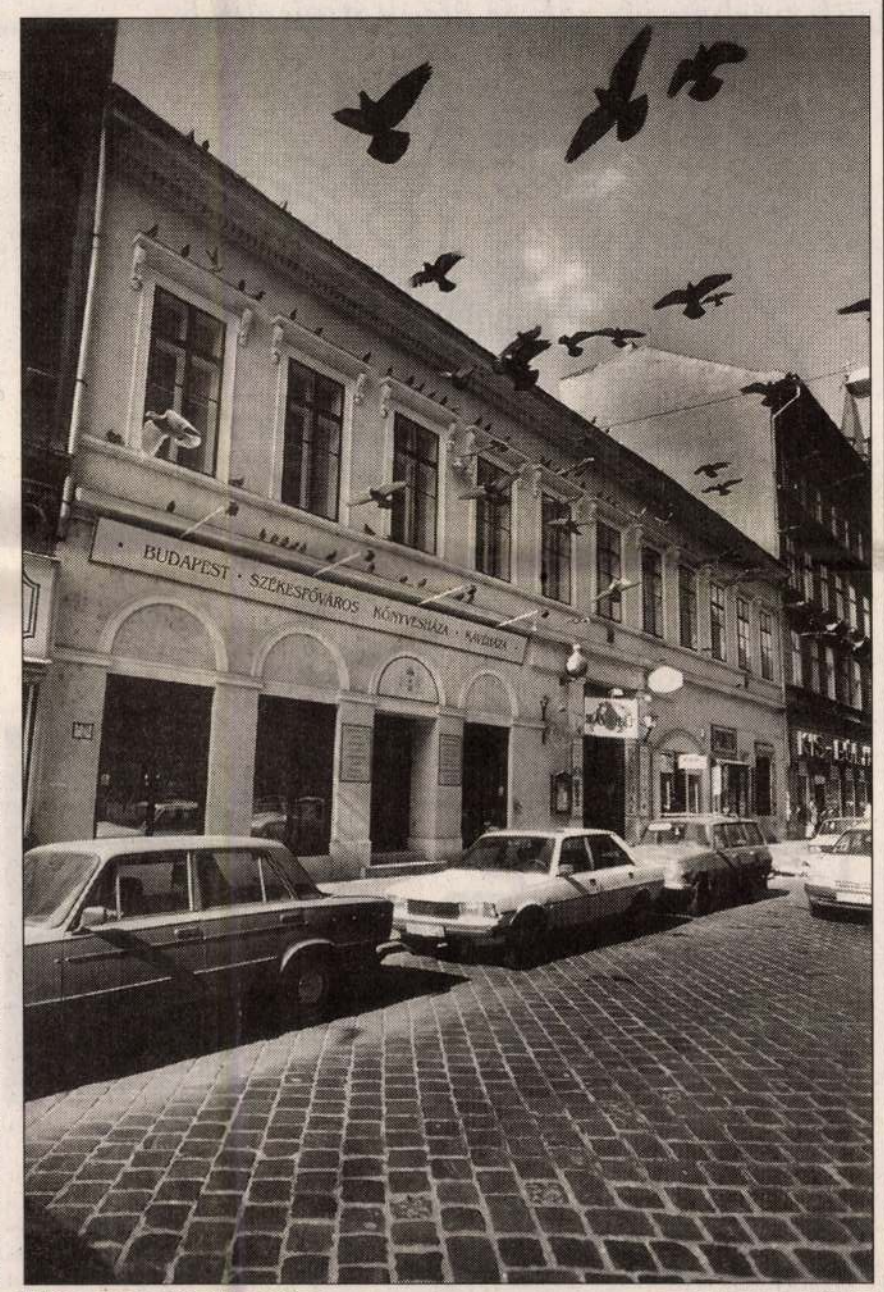

Elárvultan a Király utcában TEKNŐS MIKLÓS FELVÉTELE

kikötötték, hogy a Könyvesház irodalmi kávéház marad. A boltban ennek ellenére jobbára csak nyelvkönyveket és idegen nyelvű kiadványokat árultak, a kávéházban pedig elsősorban ismerkedési esteket tartottak. Végül így is bezárt tavaly nyáron. Üzemeltetője most csaknem húszmillió forintot kér lelépési díj címén a fővárostól. Mint *Schiffer János* főpolgármester-helyettestől megtudtuk, a főváros hajlik is a fizetésre, hiszen szeretnék, ha ismét az eredeti célok szerint működne a Könyvesház. Előzetes tájékozódásként már ki is írtak egy hasznosítási pályázatot idén januárban, amelyre számos értékes ajánlat érkezett. Arra kérdésünkre, miszerint miért fizetnek most tízmilliókat, ha korábban három sem jutott a házra, a főpolgármester-helyettes azt válaszolta: a működést sem akkor, sem ezután nem kívánják finanszírozni.

Szalai Anna

MARGÓ

Közalkalmazotti béremelés

Az intézményi céltartalék terhére 270 millió forint összegű póttámogatást szán a XIII. kerületi önkormányzat a közalkalmazotti törvény módosításával összefüggő kiadásokra: a béremelésekre és a különféle kiegészítő juttatásokra. A bérek szintre hozására 13,7 millió forint póttámogatást szavaztak meg a képviselők. A házi szociális munka többletköltségeire 2,6 millió forint jut. Az egészségügyi dolgozók műszakpótlékára csaknem 13 millió forintot szán a testület. *(Sz. A. A.)*

Játszótér-felújítás

A Ferencvárosi Szociális Foglalkoztató és Ellátó Közhasznú Társaság átvette a kerület parkjainak, játszótereinek és ezek berendezéseinek gondozását. Ezentúl ők végzik a teljeskörű javítást és karbantartást is. A közhasznú társaság hamarosan elkezdi az Aszódi úti lakótelep játszótereinek felújítását. A társaság a IX. kerület, Toronyház utca 3. szám alatt lévő kirendeltségén vagy a 216-5851-es telefonszámon várja a lakosság észrevételeit és bejelentéseit. *(Munkatársunktól)*

Az új nyugdíjrendszerről

A Pénzügyminisztérium Nyugdíjreform Információs Irodájában (IX. kerület, Lónyay utca 42/a) az érdeklődők április közepéig választ kaphatnak az új nyugdíjrendszerrel kapcsolatos kérdéseikre. Az iroda munkatársai tanácsot adnak abban is, hogy kinek érdemes átlépni a vegyes finanszírozású nyugdíjrendszerbe. Az iroda a 217-8229-es és a 216-1984-es telefonszámon is hívható. *(L. K.)*

Elkészült a Kiscelli Lakópark

Ma délután háromkor adják át a Kiscelli Lakóparkot a III. kerület, Mikoviny utca 2–4. szám alatt. A körülbelül másfél hektáros területen a Budapesti Ingatlanhasznosítási és Fejlesztési Részvénytársaság épített nyolcvanlakásos, emelt szintű lakóparkot. A lakások alapterülete 45–155 négyzetméter, mindegyikhez télikert vagy terasz tartozik. *(L. K.)*

Tavaszünnep

Másodszor rendezik meg a szezonális virágdivat bemutatóját, a Gerbeaud Fleurt. Az esemény helyszíne ez alkalommal a Gerbeaud Ház, amelynek min-
den zegén-zugán vá-

MAKOVECZ Imre

Kevés a pesti nyugta

Az adóellenőrök párban járnak és álruhát viselnek

Romlott a kereskedők és a vendéglátósok számlaadási hajlandósága. Az APEH-ellenőrök úgy tapasztalják, hogy az esetek 60 százalékában nem adnak nyugtát a vállalkozók. E kötelezettség elmulasztása miatt az idén Budapesten nyolc üzletet hat napra, egyet tízre, hármat pedig húsz napra zárt be az adóhatóság.

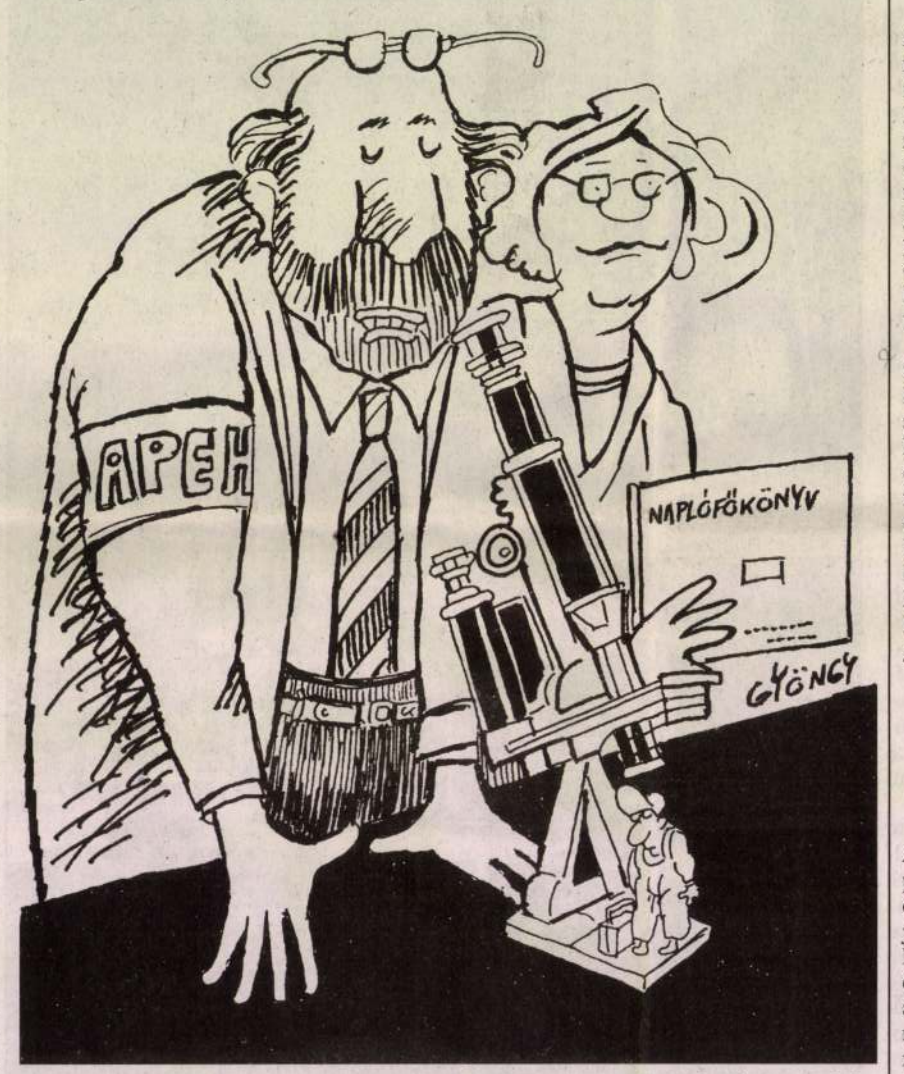

GYÖNGY KÁLMÁN KARIKATÚRÁJA

Nem minden számla, ami annak látszik. Miközben az APEH revizorai az ellenőrzött vendéglők és boltok hatvan százalékában nem kapnak nyugtát, jól tudják: nem biztos, hogy a pénztárgépben megjelenik az a tétel, amelyet a szemük láttára ütöttek be az üzletben. *Hajdu Miklósné,* az APEH operatív főosztályának vezetője rámutatott arra: a taxiórákhoz hasonlóan a pénztárgépekkel is lehet csalni. Előfordult, hogy a gép „fekete dobozából" rejtélyes módon eltűnt néhány tétel. Az meg már hihetetlenül amatőr, de néhol most is alkalmazott módszer, hogy a pénztárgépben és a bevallásban nem ugyanazok az összegek szerepelnek. Az adócsökkentésre, azaz a járadékmentes haszonra törekvők igen egyszerűen cselekszenek: nem adnak nyugtát.

A számlaadási hajlandóság az elmúlt években tovább csökkent. Tavaly ötvenegy százalék volt az ellenőrzések során felderített mulasztások aránya, ez az idén már elérte a hatvan százalékot, dacára az év első két hónapjában végrehajtott hétszáz próbavásárlásnak.

Az ellenőrök által tapasztalt mulasztások 1997 óta súlyos következményekkel járnak. A szigorított szankciók szerint az első alkalommal egy nyugta hiánya akár százezer forintos bírságot is eredményezhet. Ha egy éven belül ez megismétlődik, a büntetés már hatnapos bezárás és az előző bírság összegének duplája lehet. Harmadszorra tíznapos, negyedszerre pedig húsznapos üzletzárással sújtandó a mulasztó. A zárva tartás mellé minden alkalommal társul az egyre jelentősebb pénzbüntetés. Akit viszont egy éven belül csak egyszer érnek tetten, az folyamatosan megússza a legenyhébb büntetéssel.

Az idén húsz napra bezárt három budapesti üzlet mindegyike legalább negyedszer nem adott a próbavásárló ellenőröknek nyugtát. Hajdu Miklósné tájékoztatása szerint az APEH 1995-ben hét fővárosi üzletet zárt be, 1996-ban pedig kilencet. Tavaly – a szigorúbb szankciók hatására – már negyvenhármat. Az idei év már valószínűleg nem hoz javulást, hiszen március elejéig már tizenegy fővárosi üzletet kellett lepecsételtetni. A főváros utcáit járó hatvan APEH-ellenőr időnként vidéken is megfordul, hiszen a kistelepüléseken jól emlékeznek egy-egy revizor arcára. A biztonságuk érdekében mindig párosával járó revizorokat egyébként nehéz felismerni, hiszen mindig az alkalomhoz illően öltöznek. Elegáns étterembe kosztümben, öltönyben, strandbüfébe fürdőruhában térnek be.

Sándor Tünde

CIKKÜNK NYOMÁN

Értelmetlen firkák

A Budapest melléklet március 21-i számában olvastam a Pesti graffitisek az interneten című cikket. Nagyon veszélyesnek tartom, ahogy a sajtó foglalkozik e témával, tétovázva az elítélő és az elismerő hozzáállás között. Véleményem szerint a graffitiszerzők célja, szegényes exhibicionizmusuktól hajtva, éppen a feltűnés. Maga az „alkotó" munka csak másodlagos: nyomot akarnak hagyni egyébként jelentéktelen életük után.

Az igazi képzőművész, ahogy a jelző is mutatja, képez, alkot. A semmiből világot teremt, a maga módján Istent játszik. De sohasem a másik alkotó kárára. Ha a Pietának kalapáccsal nekieső lény őrült, a gondosan tervezett, épített vagy felújított alkotást (ház, híd, vonat, műemlék stb.) összefirkáló kamasz hős? Művész? Hiszen ha a művészet célja, hogy tükröt tartson a társadalom elé, akkor a graffiti a sunyin terjedő erőszak képi megfelelője. (Szinte látom, ahogyan éjjel felnyílnak a csatornatetők, és elindulnak az aktivisták festékszóróval felszerelve, hogy „nyomot hagyjanak"...)

Végül, de nem utolsósorban, rendkívül zavaró a graffitiben, hogy unalmas, monoton, formailag igénytelen. Tartalomról eleve nincs szó. Az akció célja maga az akció. Ahol van valamiféle tartalom, ott nincs forma. „Se Isten, se haza, se család" – írja az egyik ilyen festékszórós próféta. De alternatívát nem kínál. „A dohányzás proletár igénytelenség" – írja a másik. A falfirkálás nem az? (Mit tudhat a szerző a proletárokról? Mi a szó mai értelme?)

A bőrrákként terjedő őrület nem kínál semmit. Isztria legszebb szikláin hemzseg a sok „üzenet", nekifeszülve a lenyugvó nap fényének. Nyilvánvaló, hogy a tiltás nem veszi elejét ennek a mozgalomnak, hiszen csak erősíti azt a primitív hősi tudatot és szomorú kielégülést, amit egy ilyen alkotó érez.

Oláh György
grafikus

Magánakció parlagfű ellen

A Budapest mellékletben olvastam a parlagfűirtó akcióról. Megnyugvással olvastam, hogy az allergiások is irthatják ezt a növényt, hiszen csak virágzáskor veszélyes rájuk nézve. De akkor miért nem vonják be azokat az embereket, akiknek igazán érdekük lenne ennek a növénynek a kiirtása? Miért nem hirdetnek akciókat, amelyben a kerületek lakói is részt vennének, természetesen társadalmi munkában, így rengeteg pénzt meg lehetne takarítani.

Azt gondolom, hogy az önkormányzatoknak egyszerűen nincs már kapacitásuk arra, hogy – pénzbeli támogatás és néhány kaszáló ember beszervezésén kívül – még egy ilyen akció megszervezésével is foglalkozzanak. Talán a kerületekben – már amelyikben van ilyen – levő allergiaközpontok szervezhetnének ilyen akciót, és a közszolgálati reklámok mintájára hirdethetnék meg a médiákban. Én is részt vennék rajta, és gondolom, még sokan mások is (az édesanyám is érzékeny erre a növényre), de a megszervezését nem vállalnám. Egyébként szerintem azok a munkanélküliek vagy hajléktalanok, akik télen elmennek havat lapátolni, elvállalnák a parlagfű irtását is, hiszen a hómentes időszakban is szükségük van pénzre.

Bár lehet, hogy nem is kell minden esetben nagy akciót szervezni, elég lenne, ha az emberek jártukban-keltükben kitépkednék ezeket a gyomnövényeket. Nálunk, a baráti körben néhányan már a gyakorlatban is kipróbálták a kutyasétáltatás közbeni gyomirtást, egészen jól bevált. Már tavaly kevesebb volt azon a területen, mint két évvel ezelőtt.

Ugye, milyen egyszerű?

Bakai Gyöngyvér

FELICIA

Minden harmadik belvárosi lakos szívesen elköltözne

...gyagató. Emlékeztetett rá: a MIÉP évek óta a VIII. kerületben, egy apró, háromszobás irodában tartja fenn országos központját. A költözködés kérdésével csak a második forduló után foglalkoznak.

A választások óta egyre többen érdeklődnek a Kereszténydenégy évben is Baross utcai székházában marad – mondta *Vajda János* alelnök. A megnövekedett állami támogatás jelentős részét a munkafeltételek javítására, a Szabadság című pártlap színvonalasabbá tételére fordítják majd. MTI

A nemzeti pártok összefogását sürgeti a NEM

A polgári Magyarországért

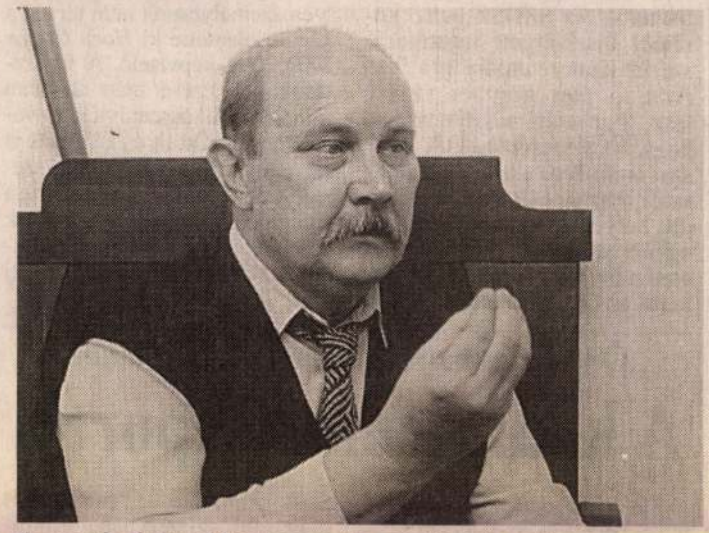

Az ország érdekei fontosabbak a pártérdekeknél

A Nemzeti Egységmozgalom, a NEM határozott álláspontot alakított ki a választások második fordulójához kapcsolódva. *Makovecz Imre* építész, a NEM egyik létrehozója lapunknak nyilatkozva kijelentette: a NEM eddig is erőn felül próbált mindent megtenni azért, hogy az ellenzéki, nemzeti pártok a választások során összefogjanak. S most, a második forduló előtt még inkább így van ez.

A NEM szerint az összefogás az egyetlen lehetőség arra, hogy ez a szocialista koalíció távozzon a hatalomból. A neves építész a nemzeti egységmozgalom álláspontját tolmácsolva felszólította az ellenzéki pártokat, amennyiben a választások első fordulójában jelöltjeik között négy százalék különbség alakul ki, úgy a hátrébb álló jelölt automatikusan lépjen vissza az erősebb javára. Ezt úgy lehet elérni, ha a pártközpontok erre jelöltjeiket felszólítják, mert az ország érdekét fontosabbnak tartják a pártérdekeknél. A NEM felszólítja a pártok elnökeit, hogy hasonlóan a Fideszhez, ne bonyolult alkukat szövögetve próbálják politikai befolyásukat növelni, hanem az ország érdekeit helyezzék mindenek elé. Ha nem így tesznek, akkor a szocialista koalíció érdekeit szolgálják a második fordulóig és ez azután is így lesz.

A NEM a pártközpontoktól függetlenül is azt üzeni a jelölteknek, hogy saját jószándékukból is tegyék meg azt, amit a NEM kér. A NEM kéri a választókat is, hogy menjenek el szavazni és szavazzanak az ellenzéki pártok jelöltjeire, mert így esély nyílik a polgári Magyarország építésére, viszont ha nem mennek el szavazni, akkor csak az elmúlt négy év folytatódik tovább.

O.Kovács Attila

MAKOVECZ Imre

sért cserébe nem kínáltak sem-

Csongrádban javára d

Csongrádban nagy az esély arra, hogy *Rapcsák András* hódmezővásárhelyi polgármesteren kívül, aki már az első fordulóban mandátumhoz jutott, a többi hat választókörzetből is ellenzéki jelölt kerüljön be a parlamentbe. Szegeden az 1. számú választókörzetben például *Szalay István* MSZP-s polgármester a leadott szavazatok 29,94 százalékát szerezte meg, míg *Rákos Tibor*, a Fidesz jelöltje 28,55, Molnár Róbert (FKGP) pedig 11,37 százalékot tudhat a magáénak, így ez utóbbi a harmadik helyen végzett.

Molnár Róbert meg sem várva az FKGP elnökségének tegnapi ülését, lapunknak azt nyilatkozta, hogy a második fordulóban már nem indul. Arra kéri a választópolgárokat, voksaikat

Egy

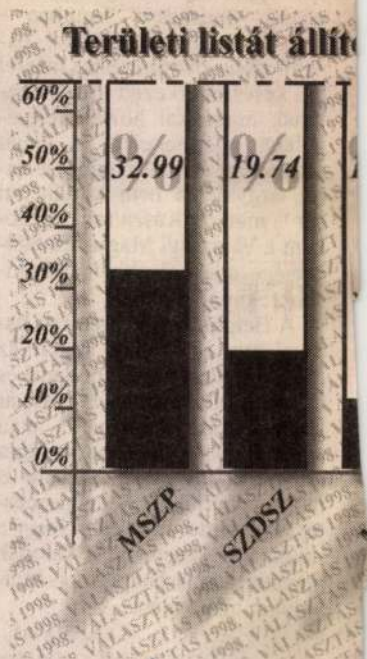

Napi Magyarország 1995 május 13.

mélypontját, alig csaknem 460 pontos csökkenést jelent az előző napi záróértékhez képest. Ezt követően zárásig lassan emelkedett.

A Matáv 1231 forinton zárt, szemben a hétfői 1282 forintos záróárral. A Mol 6000 forinton fejezte be a kereskedést, a hétfői 6380 forinttal szemben. A TVK 4470-en zárta napot, ami 150 forintos veszteséget jelent hétfőhöz képest.

A brókerek véleménye szerint a hétfői 2,5 százalékos esés láttán pánikba esett kisbefektetők eladásai okozták az árzuhanást. A külföldi befektetők szerintük továbbra is kivárnak, de ennek ellenére nem zárható ki a további árcsökkenés sem.

A megkérdezett hazai spekulánsok egyértelműen a választások utáni bizonytalan helyzetet okolták a piaci áresésekért, hiszen az első forduló eredményei csak koalíciós találgatásokra adnak lehetőséget. A végleges eredményekig stagnálásra számítanak a tőzsdén. MTI

mesteri fogadtatás

ps Szabadkán

döttség, amely – a városházának küldött értesítéssel szemben – nem hivatalos látogatásra, hanem afféle piknikezésre, másfél óra késéssel érkezett meg. A katonák magukkal hozták feleségeiket, gyermekeiket is, tehát semmiféle érdemi megbeszélésre, tárgyalásra nem kerülhetett sor – mondta Kasza (aki egyébként a Vajdasági Magyarok Szövetsége, a legerősebb magyar kisebbségi párt elnöke).

A Belgrádban akkreditált katonai attasék – akik között az olasz, szlovák, cseh, holland és egyesült államokbeli és magyar katonai attasé is részt vett – az út során először Magyarországra látogattak, és egy buszcsere is lassította útjukat. A polgármester hozzátette: nem elég, hogy a küldöttség késett, de a katonák magatartása is hagyott kívánnivalókat maga után.

KATONAI...
FOLYTATÁS A 9. OLDALON

Az országgyűlési választások második fordulójának is nagyon

AZ SZDSZ...
FOLYTATÁS A 3. OLDALON

Kuncze Gábor megy, Pető Iván újra jön

Kuncze Gábor, az SZDSZ elnöke, a sikertelen választási szereplés miatt az országgyűlési választások második fordulója után lemond pártelnöki tisztéről. Az SZDSZ belső köreiből kiszivárgott információ szerint Kuncze utódja újra *Pető Iván*, a párt korábbi vezére lesz. Ezt alátámasztja az is, hogy a közszereplésektől visszavonult Pető a szabaddemokraták országos listájának második helyén szerepel. Vagyis az egyéni választókerületben elért eredményétől függetlenül bekerül az új parlamentbe. A volt – leendő – elnök egyebek mellett a jelenlegi kultuszminisztert, *Magyar Bálintot* előzi meg a listán.

A második fordulóig semmilyen személycserét nem tervez a párt – jelentette ki *Horn Gábor* SZDSZ-es képviselő. A választások befejezése után azonban mihamarabb összehívják a választmányt. Ott ilyen kérdések is felvetődhetnek. Ha a párt személyi felelősöket akar találni a sikertelen szereplésre, nem csak az elnöknek kell levonni a konzekvenciákat – jelentette ki Horn Gábor.

„Önök egy banánköztársaságban élnek"

A kádárizmus exportja

Ha a mostani választásokon megerősítést nyer ez a „társadalmi szerződés", akkor azt kell mondanom, hogy ez a kádárizmus győzelme lesz Magyarországon – nyilatkozta *Jonathan Sunley*, a magyar Windsor Club igazgatója. Az intézmény még 1994-ben alakult azzal a céllal, hogy szellemi műhelyt biztosítson a konzervatív politikusok és gondolkodók számára. A szervezetet főként a brit Konzervatív Párt támogatásából tartják fenn: megalapítása óta a klub – varsói és prágai testvéreihez hasonlóan – számos konzervatív szellemű kiadvány megjelenését támogatta. A magyar „tagozat" igazgatóját, aki hét éve él Magyarországon, a jobboldal esélyeiről és a számára kedvezőtlen nyugat-európai politikai folyamatokról kérdeztük.

Egy újságíró nemrégiben azt állította, hogy ez egy következmények nélküli ország. Alátámasztják az ön tapasztalatai ezt a kijelentést?

A probléma az, hogy amit magasabb szinten néhány politikus megengedhet magának, az a társadalom alsóbb rétegeinek moráljában tükröződik vissza. Mert nem várható el, hogy az emberek tisztességesen befizessék az adót, ha látják, mi folyik a fejük fölött. Ebből a szempontból Önök egy banánköztársaságban élnek, ahol a felsőbb körökben senki sem vállalja a felelősséget azért, amit tesz. És ami leginkább meglepő, hogy az értelmiségnek az a része, amely az előző kormány alatt állandóan a vezetés felelősségét firtatta, most passzív és csendes: ennek következtében mindent meg lehet úszni. Ha a vezetés korrupt, az átlagembertől sem várható más. Ha a mostani választásokon megerősítést nyer ez a „társadalmi szerződés", akkor azt kell mondanom, hogy ez a kádárizmus győzelme lesz Magyarországon.

A KÁDÁRIZMUS...
FOLYTATÁS A 7. OLDALON

MAKOVECZ Imre

Ausztriától Nógrádig szenvedélyeket kelt az erőmű beindítása

Mohi biztonsága megosztó hatású

(Folytatás az 1. oldalról)

A mohi atomerőművel kapcsolatban is ilyenek az Együttélés alelnökének a tapasztalatai, azaz az elmúlt négy év során több tucat módosítást hajtottak végre a szakemberek Mohiban az erőmű biztonságossá tétele végett, s a kifogások egy jelentős részét a környezetvédők, illetve az általuk felkért tudósok fogalmazták meg. A megvalósított módosítások azt eredményezték Duka-Zólyomi szerint, hogy a mohi atomerőmű jelenleg a térség egyik legbiztonságosabb építménye, sőt néhány technológiai megoldás meghaladja a korábbi nyugat-európai erőművekben garantált biztonsági fokot. Ennek ellenére nem tartják indokolatlannak az osztrák kormány által felkért szakértők munkáját és aggályait.

*

Az Energia Klub számos hazai és nemzetközi zöld szervezettel együtt már 1992 óta kíséri figyelemmel a magyar határtól mindössze harminc kilométerre lévő Mohiban épülő atomreaktorok munkálatait. Mint *Ámon* Ada, a klub szakértője a *Magyar Nemzetnek* elmondta, a magyar kormány nem tette meg a megfelelő és kielégítő biztonsági intézkedéseket.

A környezetvédelmi tárcától kapott információnk szerint a háttérsugárzást megállapító nullszint felmérését a '90-es évek elején megkezdték, ezt most pontosítják, és várhatóan június 15-ig befejezik. Az erre vonatkozó anyagot Ámon Ada szerint azonban még senki sem látta. A nullszint felmérésén kívül több ponton vizsgálják a gamtartja elegendőnek. Úgy vélik, maga a mohi atomerőmű silányul megépített, elavult fejlettségi szintű, szovjet típusú reaktor, amely sokáig épült és sokáig állt. Köztudomású, hogy ez utóbbi tény nem tesz jót egyetlen építménynek sem. Felmerült, hogy az építkezésen a nem támadhatatlan munkamorálú elítéltek dolgoztak, munkájuk jegyeit hordozza már a slendrián módon végzett alapozás is. Az Energia Klub munkatársa szerint a mohi atomerőművet az akkori csehszlovák nukleáris hatóságok is többször elmarasztalták, részben a reaktortartály, a vas- és acélszerkezetek és a beton minősége miatt. Ezek a hiányosságok nemhogy egy atomerőműben, de egy „egyszerű" veszélyes üzemben sem fordulhatnának elő – tette hozzá Ámon Ada.

*

Az osztrákok kifogásai csak „nyafogások", nekünk magyaroknak semmi félnivalónk nincs a mohi atomerőmű beindítása miatt – nyilatkozta lapunk érdeklődésére *Petz* Ernő, a Magyar Energetikai Társaság elnöke, a paksi atomerőmű korábbi vezérigazgatója. Szerinte érthető, hogy a szlovákok szeretnék végre beindítani az erőművet, hiszen már csaknem tíz éve húzódik az építkezés, így rengeteg pénzük fekszik benne. Az osztrákok kifogásait már csak azért is megalapozatlannak tartja, mert Mohi blokkjai éppolyan, VVER 440-es típusúak, mint a magyar vagy éppen a finn atomerőmű blokkjai, hasonló a biztonsági filozófiájuk is, csak éppen az erőművek tervezése közt eltelt idő miatt a szlovéknak ség, és mindannyiszor biztonságosnak nyilvánította. Petz Ernő ismeretei szerint a mohi erőmű vezérlését a Siemens készítette, de több nyugati szakértőcsoport is vizsgálta már az erőművet, és kifejezett kifogások nem merültek föl, csak további biztonsági intézkedéseket javasoltak, amelyeknek jó részét a szlovákok meg is valósították.

Az energetikai társaság elnöke úgy látja: az osztrákok azt hiszik, hogy erkölcsi alapjuk van a tiltakozásra, csak azért mert Ausztriában népszavazás vétózta meg az ottani, egyetlen felépült atomerőmű beindítását, a valóságban azonban atomerőműves tapasztalattal rendelkező szakemberük nincs. A szlovákok viszont Mohiban működő erőművükben kitűnő és tapasztalt szakembereket képeztek.

Petz Ernő szerint nem szabad kételkedni abban, amit a szlovák atomenergia-hivatal jóvá hagyott, mert azok is a nemzetközi atomügynökség rendkívül szigorú szabályai szerint járnak el. Egy atomerőmű biztonságossága ügyében tévedés vagy félrevezetés fel sem merülhet – mondta.

*

Nem véletlen, hogy a mohi atomerőmű beindítása előtti időszakban kezdett tárgyalást Nógrád Megye Közgyűlésének elnöke, és a Közép-szlovákiai Kerületi Hivatal elnöke, a rendkívüli helyzetekben történő kölcsönös tájékoztatásról. A felek tegnap is asztalhoz ültek, és sikerült megállapodniuk. A salgótarjáni vármegyeházán azonban nem történt meg a ratifikálás, mivel szlovák oldalon a külügymondta, hogy a megállapodás kilenc témakörre terjed ki, s nem korlátozódik csupán atomerőműben bekövetkező balesetre. Az újságírókat azonban a mohi atomerőmű beindításából következő megelőző intézkedések érdekelték. Jozef *Pinka*, a Közép-szlovákiai Kerületi Hivatal elnöke elmondta, hogy a mohi erőmű beindítása lehetővé tenné a jóval korszerűtlenebb, apátszentmihályi atomerőmű egyes blokkjainak a leállítását is. Pinka bejelentette: az atomerőművel kapcsolatos információkat az Interneten is közzéteszi.

*

Az egész térséget érintő ökológiai katasztrófával fenyeget a szlovákiai mohi atomerőmű, amelyet a jövő héten kívánnak beindítani – írta szerdai számában a *Zycie* című lengyel napilap. A jobboldali újság szerint a Lengyelország határától mindössze 120 kilométerre fekvő erőmű elavult, orosz technológián és berendezéseken alapul, ezért beláthatatlan katasztrófát okozhat. A Zycie nyugati szakértők véleményét idézi, akik azt állítják: az erőmű legalább kétszáz ponton nem felel meg a jelenlegi biztonsági követelményeknek.

*

A *Neue Kronen Zeitung* osztrák bulvárlap egyik szerdai, csak Stájerországban megjelent kiadásában azt állítja, hogy Ausztriában nagy aggodalmat váltott ki egy új magyar tanulmány, amely állítólag azt bizonyítja, hogy Mohiban földrengés esetén bármikor atomkatasztrófa következhet be. „Egy magyar atomreaktort, amely ugyanezen a földrengésvonalon fe[illegible]

A tévéelnök a híradós anomáliákról

„Túlreprezentált" az MSZP?

(Folytatás az 1. oldalról)

A *Magyar Nemzet* e megállapításokkal kapcsolatban *Horváth* Lóránt tévéelnök véleményét tudakolta. Az MTV Rt. vezetője felhívta a figyelmet arra, hogy a világon mindenütt igen nehéz közvetlen hatást gyakorolni a híradóra. Különösen nehézségekbe ütközik ez a Szabadság téren, ahol a jelenlegi technológia meglehetős kényszerpályára állította a híradózást.

A konkrét panaszoknak utánanézett. A szocialisták túlreprezentáltsága szerinte csak bizonyos napokra igaz – előfordul olyan is, amikor épp fordítva van. Kérdés, hogy a kormányzati eseményekről való tudósításokat miként kezeli a statisztika. Az egyéb malőröket jobbára az időszűkének, illetve az egyes szerkesztők, riporterek és vágók eltérő munkamódszereinek, a belső rendszer együtthatásának tudja be. Példaként hozta fel a Duna Charta felhívását, amely – noha az írott sajtó egésze foglalkozott vele – nem kapott helyet a híradóban: aznap igen erős volt a civil szervezetek nyomása, tíznél is több közleményt próbáltak belobbyzni a rendelkezésre álló 19 percbe. Az pedig a híradószerkesztő autonómiájához tartozik, hogy ilyenkor döntsön: hír-e ez számára.

Kérdésünkre, hogy egy ilyen, politikailag felajzott időszakban szakmailag indokolt-e ragaszkodni a megszokott híradós időkerethez, Horváth Lóránt elmondta: *már március elsejétől szerette volna duplájára emelni a híradó műsoridejét*. A hírrendszer azonban olyannyira tartott a progresszív változástól, hogy az elnöki utasítást nem sikerült teljesíteni. Világossá vált azonban, hogy a negyvenperces tenni. Ezért ezt legkésőbb szeptemberig létre kell hozni.

A mostani anomáliákról az elnök úgy vélekedett: e malőrök nem szándékosak. A pártok nem mindig veszik figyelembe azt sem, hogy a híradónak fogyaszthatónak is kell lennie – másképp drasztikusan csökken a nézettsége. Horváth Lóránt úgy érzi, hogy a maga részéről mindent megtett a pártatlanság biztosítása érdekében: például a közszolgáltatási műsorszabályzat megszületése előtt annak előzetesét már kiadta elnöki utasításként; s ezt további intézkedési tervekkel is megerősítette. Az összes párttal egyeztették a kampányműsorokat február végétől egészen május 22-ig (a politikai erőknek a választási műsorok unalmas voltában is oroszlánrészük van); a televíziósok számára pedig BBC-s tréninget is szerveztek az elfogulatlan hírközlői magatartásról. Ezek persze – ismerte el az elnök – csupán átmeneti megoldások: egy igazi közszolgálati híradó létrehozását csak új, átfogó közszolgálati tévés koncepciótól lehet remélni.

Horváth Lóránt arra a kérdésünkre, hogy mikor készül mérleg a televíziós választási kampányról, csupán annyit tudott mondani: a hírtanács *Alexa* Károly vezetésével júniusban elkészíti összegzését, az ORTT pedig a jövő hét első napjaiban még monitorozik. A konzekvenciákat azonban alighanem már az újonnan megválasztott tévéelnöknek, illetve a választási eredmények folytán kibővülő kuratóriumi elnökségnek kell levonnia. Az elnök örvendetesnek tartja, hogy sikerült az eltelt két és fél hónapban kifelé nyugalmat sugározniuk, s annak is

Elmaradt a milliós tömegtüntetés Indonéziában

Ultimátumok Suhartónak

(Folytatás az 1. oldalról)

Yusril Ihza *Mahendra* alkotmányjogász szerint a népi konzultatív gyűlés összehívása „egyenlő lenne *az elnök vád alá helyezésével*". A szakértő mindemellett hozzátette, „jelenleg egyetlen ember sincs, akit mindenki elfogadna, és éppen ezért – ahogyan ezt Suharto is javasolta – előrehozott választásokat kell tartani".

Az *AFP* fotósa közben arról számolt be, hogy Medanban, tízezernél is több diák gyűlt össze a tartományi parlament épülete előtt, akikhez még további ezrek csatlakoztak. A kormány páncélozott járművekkel több száz katonát küldött a helyszínre.

Tamás Lajos, hazánk jakartai nagykövete szerdán tájékoztatta az *MTI-t*, hogy a hadsereg az összes főútvonalat lezárta, mindenfelé katonák és páncélozott járművek cirkálnak az utakon. Hozzátette, egyetlen helyen engedélyezik csak a gyülekezést, a parlament előtt, ott azonban szerdán *mintegy 15 ezer* fiatal követelte az elnök lemondását. A nagykövet kiemelte, gyakorlatilag minden magyarral beszéltek, s mindenki jól van. Tokió szerdán ugyanakkor bejelentette, Japán Szingapúrban készenlétben tartja katonai repülőgépeit, hogy ha a helyzet úgy kívánja, evakuálhassa a még Indonéziában tartózkodó, közel ötezer polgárát. Washington is három hajóból álló amerikai tengerészgyalogos partra szálló egységet vezényelt Jakarta közelébe, hogy szükség esetén részt vegyenek az amerikai állampolgárok kimenekítésében. A tengerészgyalogság főparancsnoka közölte, hogy a raj négy-öt napig marad a kijelölt körzetében, de csak akkor avatkozik be az evakuálásba, ha az erőszakos cselekmények kiújulása miatt nincs más mód az amerikaiak biztonságos elszállítására.

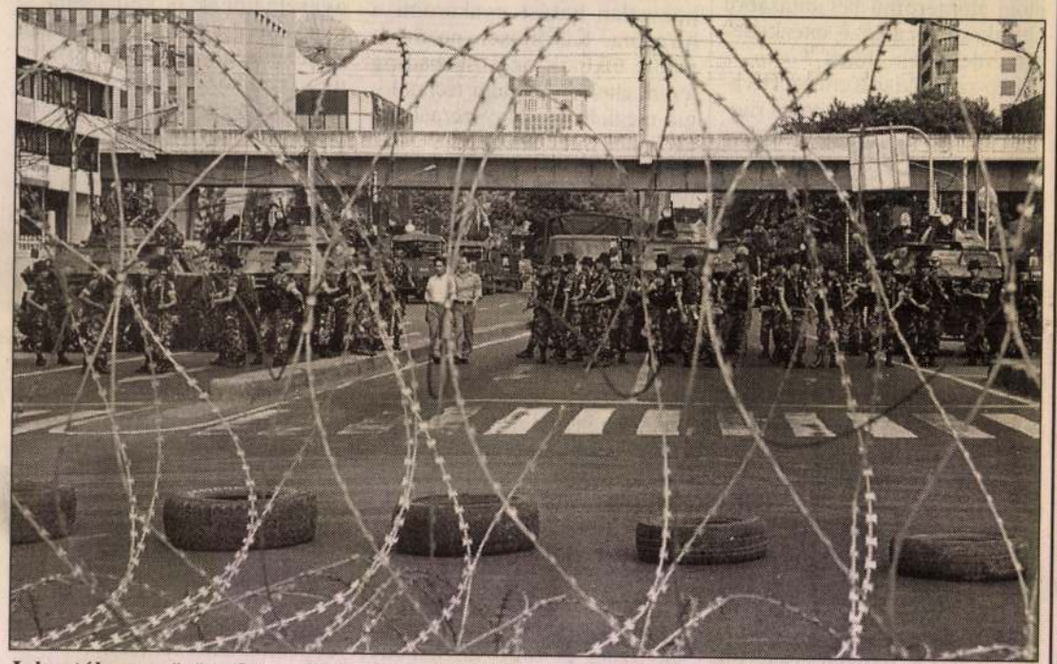

Jakartában csütörtökön „fölöslegesnek" bizonyult a többezres készültség és a város útjain emelt szögesdrót akadály: a milliós tüntetés egyelőre elmaradt MTI KÜLFÖLDI KÉPSZOLGALAT – AP

Makovecz Imre a választási visszalépések elmaradását fájlalja

A polgári széthúzás közönyt kelthet

Közeledik az országgyűlési választások második fordulója, ám nem látszik körvonalazódni teljes körű megegyezés az állva maradt ellenzéki jelöltek visszalépéséről. Miközben a kisgazdák a Fideszt hibáztatják, mondván: öt jelöltje még nem lépett vissza, az FKGP harminckét választókörzetben nem léptette vissza az első fordulóban gyengébben szereplő jelöltjét az erősebb ellenzéki párt javára. A Nemzet Egység Mozgalom elnöke emiatt a kisgazdák vezetőjét okolja.

A május 24-ei, második választási forduló drámai helyzetet teremthet Magyarországon – fejtette ki lapunknak *Makovecz* Imre, a *Magyar Nemzet* szerkesztőbizottságának tagja. Korábban hihetetlennek tűnt, mára azonban egyre nyilvánvalóbb, hogy az ellenzéki pártok győzelmét egyedül az FKGP elnöke, *Torgyán* József akadályozhatja meg. A szavaival összefogást és nemzeti egységet hirdető pártelnök tetteivel az MSZP–SZDSZ koalíció hatalmon maradását látszik szolgálni. Ezért, a Nemzeti Egységmozgalom vezetője szerint, a felelősen gondolkodó magyar polgárok és a kisgazdapárt képviselőjelöltjei nem hagyhatják figyelmen kívül, hogy a Fidesz a választások első fordulója után visszaléptette a más ellenzéki jelölteknél rosszabbul szereplő képviselőjelöltjeit. Ugyanakkor a Független Kisgazdapárt tolakodó, már-már zsarolássá fajuló tárgyalászkezdeményezései 32 választókörzetben változatlanul az MSZP-t erősítik. Ennyi helyen nem lépett vissza ugyanis a kisgazda képviselőjelölt. Sőt Makovecz Imrének arról is tudomása van, hogy azt a kisgazda jelöltet, aki lelkiismeretére hallgatva mégis visszalépett, azt a pártelnök táviratilag utasította ennek ellenkezőjére. Az építész arra is felhívta a figyelmet, hogy a kisgazda elnök 25–35 százalékos választási győzelmet jósló, valóságtól jócskán elrugaszkodott nyilatkozatait 14 százalékos eredmény követte.

A pártelnök a kisgazda nagyválasztmány határozatát, amely szerint semmilyen formában nem működnek együtt az MSZP-vel, a jelek szerint figyelmen kívül hagyhatja. Milyen mérleg nyelve lehet az a kisgazdapárt, amelyik a visszaléptetések elmulasztásával az MSZP legyőzésére egyedül alkalmas Fideszt gyengíti? Az MSZP-mérleg nyelve – adta meg a választ saját kérdésére Makovecz Imre. Vagy miféle pártmatematikával magyarázható a tény, hogy az MDF elnöke, *Lezsák* Sándor mögött ott maradt a Lezsáknál gyengébb kisgazda képviselőjelölt? A több tucat esélytelen kisgazda nem az MSZP-től és nem is az SZDSZ-től, hanem kizárólag az ellenzéktől veheti el a szavazatokat a választások második fordulójában is.

Makovecz Imre emlékeztetett: Torgyán József nem először akadályozza meg a nemzeti, keresztény erők sikerét az MSZP–SZDSZ koalícióval szemben. Négy évvel ezelőtt Budapest főpolgármesteri székébe a kisgazda pártelnök ültette bele *Demszky* Gábort a mostanihoz hasonló, áruló taktikázásával. Úgy tűnik, az FKGP elnöke most sem akar mást, mint korábban oly sokszor: elárulni saját pártját, becsapni választóit, megakadályozni a polgári erők választási győzelmét, azaz továbbra is hatalomban tartani a *Horn–Kuncze* kormányt. Torgyán József segítségével megtörténhet az, amire a választások első fordulója után józan ésszel senki sem gondolt – figyelmeztetett az építész –, a lényegében megnyert országgyűlési választásokat a második fordulóban az ellenzék kisgazda segédlettel elveszítheti. **(k. f.)**

*

A Független Kisgazdapárt országos elnöksége szerdán visszautasította Makovecz Imrének, a Nemzeti Egységmozgalom vezetőjének nyilatkozatát, amely szerint az ellenzéki pártok győzelmét egyedül Torgyán József, az FKGP elnöke akadályozhatja meg. Az FKGP elnöksége az *MTI*-hez eljuttatott ellennyilatkozatában „megdöbbent értetlenségének" adott hangot Makovecz cselekedetével kapcsolatban.

„A Független Kisgazdapárt ez idáig 50 jelöltjét léptette vissza" – olvasható az FKGP elnökségének nyilatkozatában. Csak 16 olyan választókerület van, ahol az ellenzéki indulók az ő javukra mondtak le a második fordulós részvételről, tették hozzá. A kisgazdák nyilatkozata utal arra is, hogy a Fidesz még nem tett eleget visszaléptetési kötelezettségének, ráadásul a Fidesz „elhatárolódik" a kisgazdapártól. „A Független Kisgazdapárt visszautasítja az ellenzéki pártok között násztáncát lejtő Makovecz Imre nyilatkozatát, akiről azt sem lehet tudni, ki áll mögötte" – írta az FKGP elnöksége.

MAKOVECZ IMRE

HEVES MEGYEI HIRLAP
1997 MÁJ. 22

Kedden rendkívüli közgyűlés elé kerül az uszoda-ügy

Ez a harc lesz a végső?

EGER – Minden bizonnyal szikrázó közgyűlés elé néz kedden Eger városa: e rendkívüli testületi ülésen vitatja meg ugyanis a grémium – a helyi adórendeletek módosítása mellett – a fedett uszoda ügyét. A négy nagyberuházás egyikeként számon tartott, mai árakon 1,6 milliárd forinttal kalkulált feladat megvalósítására régóta készül már a megyeszékhely. Most úgy tűnik: a dr. Ringelhann György polgármester köré tömörülő képviselők mindenképpen ki szeretnék kényszeríteni a döntést – legalábbis erről árulkodik a némiképp „ultimátum-ízű" határozati javaslat.

Más megoldás is létezhet azonban – véli dr. Nagy Imre tanácsnok, aki a Magyar Szocialista Párt városházi frakciójának nevében, a végső elhatározás előtt amolyan „társadalmi vitára" szeretné bocsátani a kérdést. Mint hangsúlyozza, az MSZP egyáltalán nem uszodaellenes, ám úgy vélik, a verseny- és tömegsportnak is helyet adó létesítmény számára nem biztos, hogy a már kijelölt fürdőkörnyék lenne a legideálisabb helyszín. Emellett meggyőződésük, hogy a városnak a Makovecz-féle remekmű helyett egy szerényebb kivitelezésű, ám funkcióiban ugyanolyan értékű uszodára lenne szüksége.

Hogy lerágott csontról, esetleg politikai szempontok fűszerezte érzelmi kérdésről, vagy pusztán szakmai vitáról van-e szó, azt döntse el a Kedves Olvasó. A Hírlap összeállításában mindkét fél elmondja álláspontját.

(Cikkünk a Magazin 1. oldalán található)

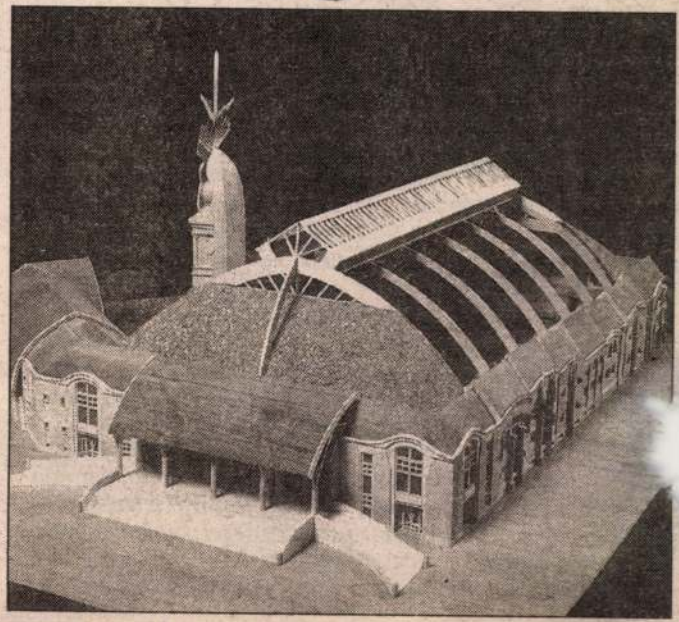

A Makovecz Imre tervezte remekmű. „Kifeszíti" a város költségvetését?

...nagyságrendű gazdasági bűnügyekben.

– Célkitűzés, hogy a lehető legképzettebb jogászok kapjanak bírói talárt. Milyen szigorítások várhatók az egyetemen, illetve mire számíthatnak a bírójelöltek?

– Az új tör... ...ze- ...zt az ...mit a ...azó az ...m el- ...se és a ... kineve- ... között ...lt – vála- ...olt *dr. Solt Pál.* – Az eddigi gyakorlattal szemben ez négy év lesz. Ezalatt élettapasztala- ... is gazdagodnak a jelöl- ...*gyon nagy hangsúlyt* ...*Európai Közösségek* ... szeretnénk, hogy az ...atlakozáskor, 2002- ...i fogalmazói generá- ...vértezett legyen. Ez ...etesen a már ma működő bírókra is igaz.

Dr. Solt Pál

– Meglátszik majd a bérükön is, hogy ők már többet tudnak?

– A nyáron elfogadott törvények sorába tartozik a bírói kinevezés, az illetmény- és kinevezésrendszer. Természetesen a költségvetés lehetőségein múlik, de *a jövő év júliusától jelentős béremelés várható. Egy kezdő bíró és ügyész fizetése 160 ezer forintra növekszik.* A nem jogászi pályákkal összehasonlítva ez már szép, az ügyvédi pályához képest már kétséges.

– Amerikai filmekből ismerhetjük a tanúvédelmet. Nálunk, a szervezett bűnözés megjelenésével számíthat-e hasonlóra a tanú?

– Az új büntetőeljárás-tervezet (ami most került a Parlament elé) egyik legfontosabb eleme a tanúvédelem – mondta *dr. Bánáti János.* – *Lehetőség lesz arra, hogy különösen veszélyeztetett tanú új személyiséget kapjon.* Miután vallomását a *nyomozási bíró* előtt megtette, eltűnhet az or-

Dr. Bánáti

amit tud, és nem kell megjelennie a nyilvános tárgyaláson. A tanú adatait zártan kezelik. Fájó szívvel teszem hozzá, hogy a tanú kihallgatásánál a védő (a vádlott ügyvédje) sem lehet jelen.

– Magyarország túl kicsi ahhoz, hogy eltüntethessenek valakit, még ha a fizimiskája változik is...

– Ráadásul sok millióba kerül az államnak. Úgy gondolom, nem is lesz ez gyakori.

– Évek telnek el, hogy a tekintélyes összegű gazdasági bűnügyekben ítélet szülessen. Miért?

– Ezek rendkívül bonyolult ügyek, új jelenségek – felelte dr. Solt Pál. – A bíróknak szakértőkhöz kell fordulniuk. S azt is hozzá kell tennem, mint minden bűnügyben, itt is *emberek szabadságáról van szó.* Nemcsak a gyorsaság, az alaposság is igény.

Négyessy Zita

Este 7 órakor pedig *népzenei fórumra* kerül sor, ahol arról esik szó, milyen szerepet is játszanak a népi hangszerek és a népzene a mai zenei életben, az oktatásban, mindennapjainkban. Este 8 órakor a *Gajdos együttes* ad hangversenyt, szólisták közreműködésével.

Vasárnap 10 órakor folytatódik a program, majd délután fél négykor *Olsvai Imre,* a Magyar Tudományos Akadémia Zenetudományi Intézetének főmunkatársa mond zárszót, s értékeli a fellépők produkcióját.

Jótékonysági bál az iskoláért

(Folytatás az 1. oldalról)

A szülői munkaközösség új vezetője, *Oláh Györgyi,* valamint közvetlen segítői *(Gyetvai Lászlóné, Szántósi Rafaelné, Riczkó Istvánné, Kakuk Imréné)* által szervezett estélyen a helyi zeneiskola fúvószenekara és szólistái, majd versmondók adtak sikeres műsort. *Homa Józsefnek,* a zeneiskola igazgatójának pedig átadták a németországi *Dickenschiedből* érkezett meghívót, amelyben az áll:

A minőség, a tisztesség védjegyei

A HÍRLAP magazinja

1997. november 22., szombat

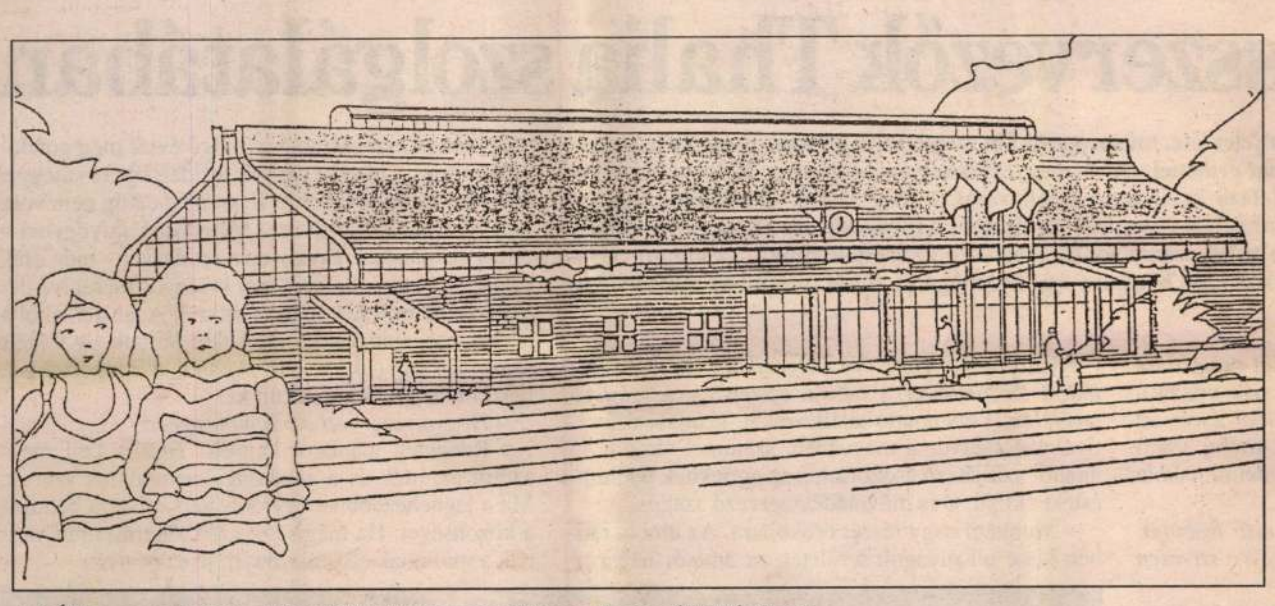

A VÁTI-s uszodaterv. A hivatal szerint már alig van használható eleme

Kedden rendkívüli közgyűlés elé kerül az uszodaügy

Ez a harc lesz a végső?

„Egyszerűbb lenne, ha Nagy Imre kimondaná: nem akar uszodát...”

(Folytatás az 1. oldalról)

A *keddi rendkívüli közgyűlésen az uszodaügyben* a képviselők elé kerülő határozati javaslat várhatóan *három* alternatívát tartalmaz majd. Ha az *első* változatot fogadják el a képviselők, úgy a *Makovecz Imre* által tervezett uszodát – a *jogerős hatósági engedélyek* alapján – *1998-ban* el kell kezdeni építeni. Ha a *második* verzió kap zöld utat, úgy a dátum *1999-re* módosul. Tudni való: mindkét esetben a *fürdőkörnyék lenne a helyszín.* (Az utóbbi alternatívával kapcsolatban ugyanakkor meg kell jegyezni: a beruházás 1999-es kezdési időpontja helyére vélhetően az *„ütemezett kivitelezés”* kifejezés kerül.) A *harmadik* változat pedig úgy fogalmaz: *„A közgyűlés lemond az 50 méteres fedett uszoda belátható időn belüli megvalósításáról.*

Ha kell, legyen népszavazás...

– Mi azt szeretnénk, ha kedden alaposan körbejárnánk a kérdést, de nem most döntenénk róla – szögezte le elöljáróban *dr. Nagy Imre tanácsnok,* az MSZP városházi képviselője. *– Célszerűbb lenne előbb megtudni, mit is gondolnak az emberek. Ha már megvannak a kellő információk, akkor visszahozhatjuk az uszodaügyet a testület elé. Ekkor azonban már vita nem lenne, csak szavaznánk. Azt is el tudjuk képzelni, hogy akár egy helyi népszavazás döntsön... Itt azt is el kell mondanom: a frakciónk számára a harmadik „megoldás” teljesen elfogadhatatlan, mi sem kívánjuk, hogy a város hosszú-hosszú évekre uszoda nélkül maradjon.*

Dr. Nagy Imre szerint félő, hogy az *egyszerű többséget* igénylő kérdésben a *lokálpatrióta-frakció* és a hozzájuk csatlakozók – meg sem hallgatva az ellenérveket – *könnyen keresztülvihetik az akaratukat.* Legalábbis ez derült ki a korábbi, frakciók közötti egyeztetésen, ahol hamar nyilvánvalóvá vált: *az álláspontok meglehetősen távol vannak egymástól.* Márpedig – vélekedik *– több érv is szól a belvárosi helyszín és a Makovecz-féle tervek ellen.*

Nyolcemeletes szalagház

Ezek közül is első helyre kívánkozik a tervezett épület *tömege.* Konkrétan az, hogy az uszoda *nyolcvan méter hosszan – a 24,5 méteres gerincmagasságával – lényegében mindent eltakarna.* Ez *egy nyolcemeletes szalagház* méreteinek felel meg. Ugyancsak súlyos, a helyszín ellen szóló érv: *a sportlétesítmény itt autóval gyakorlatilag megközelíthetetlen lenne,* ráadásul *parkolóknak sem maradna hely.* Ez pedig egy világversenyek lebonyolítására is szánt épületnél komoly hátrány – állítja a városatya. Szintén a tervezett megoldási módozat hibája, hogy *ebbe a fedett uszodába az átlagpolgár be sem tudja majd tenni a lábát.* Dr. Nagy Imre szerint a *sportolók jelenleg is napi 16 órát kötnek le a Bárány-uszodában.* Negyedszer: azt sem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a Makovecz-féle uszoda létesítésének költségei *1,6 milliárd forintra* rúgnak, ami – tekintettel a három másik nagyberuházásra, így a *kommunális lerakó* és a *szennyvíztisztító* kialakítására, illetve a *K2-es elkerülő út* megépítésére, valamint a *déli iparterület* megvalósítására *– rendkívül nehéz gazdasági helyzetbe hozza a várost.* Mondhatni: *az uszoda „kifeszíti” Eger költségvetését.* Ehhez tartozik: a fürdőkörnyéken vannak a település legértékesebb telkei, amelyek eladásából befolyó pénzeket is az uszodára lehetne fordítani. Oda pedig a környezetbe jobban illő, a *gyógyidegenforgalmat,* a *konferenciaturizmust* szolgáló épületek kerülhetnek.

A Nagylaposon és szerényebbet

A tanácsnok e gondokat megoldandó, alternatív javaslattal állt elő. Úgy véli, *a strand májusra elkészülő versenymedencéjét 80–120 millió forintért be lehetne fedni,* amivel a következő télre akár kész is lennének. Ezt követhetné a *Bárány-uszoda rekonstrukciója.* Miután történelmi emlékről, az *ország első 50 méteres versenyuszodájáról* van szó, célszerű az eredeti állapotokat a lehető legjobban visszaállítani. Ennek költségei – véli dr. Nagy Imre – *mintegy 300 millió forintra* tehetők. Harmadrészt pedig a Makovecz-uszoda és a fürdőkörnyék helyett az *Eger* és *Felnémet* közötti területen, az úgynevezett *Nagylapos nyugati oldalán, az Eger-patakon túli 20 hektáron* egy *szerényebb kivitelezésű,* ám a verseny- és tömegsportnak egyaránt megfelelő uszodát kell építeni. Az itteni terület ráadásul arra is alkalmas, hogy – akár vállalkozói alapon – egy *komplex szabadidős, rekreációs centrumot alakítsanak ki.*

Az említett három beruházás – tekintettel a *pécsi* példára, ahol *alig 800 millióból* varázsoltak fedett uszodát – összesen nem éri el a Makovecz-féle létesítmény árát. *– Így viszont* – mutatott rá a képviselő – *kétpólusúvá tehetnénk Eger „vízi életét”, s az átlagpolgárok is bejuthatnának a „fedettbe”. Csak emlékeztetni szeretnék rá: nem azért kell az uszoda, hogy Eger világversenyt rendezhessen, hanem hogy a városnak legyen ilyen létesítménye.*

Dr. Nagy Imre szerint megkönnyíti a dolgot az is, hogy *nem kell mindent nulláról kezdeni.* Kisebb szekrényre való dokumentum van már az uszodáról, lévén *a VÁTI 1989-ben már mindenre kiterjedő tanulmányterveket készített.* A szakemberek akkor *hét* helyszínt is megvizsgáltak, s végül *három* maradt fenn a rostán: a *fürdőkörnyék,* a *Cifra-kapu* és a *Nagylapos.* A cifra-kapui terület időközben „elveszett” e tekintetben, hiszen a város az ottani telket az egyháznak adta, amely kollégiumot épít ott. Igaz – emlékeztetett a tanácsnok –, erről úgy mondott le a közgyűlés, hogy számba se vette, mint *potenciális helyszínt.*

– Az MSZP úgy gondolja – összegezte a párt álláspontját a városatya *–: ha már a '93-as közgyűlési határozat óta nem kezdtünk bele az építkezésbe, az eltelt idő és a megváltozott gazdasági körülmények kellő jogalapot adnak ahhoz, hogy újratárgyaljuk az egész kérdéskört.*

Hely és terv, mint lerágott csont

– Nem régóta gyakoroljuk a képviseleti demokráciát, ez az önkormányzatiság második ciklusa – bocsátotta előre a „másik felet képviselő” polgármester, *dr. Ringelhann György. – Ez azonban nem azt jelenti, hogy minden ciklusban új alapokról, mindent elölről kezdve kellene áttárgyalnunk az addig meg nem valósított fejlesztéseinket. A korábban elvégzett műszaki előkészítés és politikai döntés már bizonyos folytonosságot is feltételez.*

A megyeszékhely elsőszámú vezetője szerint *a fedett uszoda helykijelölése és tervezése már-már lerágott csontnak számít, legalább öt engedélyezési terv* lapul a hivatali fiókokban. Az is mutatja, nem új keletű kérdésről van szó, hogy már az *1988-ban felrobbantott uszoda* „gyengélkedése” idején foglalkoztak az üggyel, amely végig nagy publicitást kapott, s – különösen a rendszerváltozás után – *a politikai csatározások eszközévé is vált.*

Az „uszoda-sztori” az első önkormányzati ciklusban, *'90–94 között* is folytatódott: rendezési programok és tervek készültek, s végül az akkori testület a *fürdőkörnyék mellett foglalt állást.* Ennek során – emlékeztetett Ringelhann doktor az akkor történtekre – az említett terület *előnyeit és hátrányait is számba vette a grémium.*

A hivatal közbelép

„Váratlan” fennakadást okozott azonban a terv megvalósításában a *műemlékvédelmi hatóság,* majd a *közigazgatási hivatal. Így két és fél évig tartott az engedélyeztetési eljárás.*

– Sajnos, tény – utalt az ügyre a polgármester *–, hogy a közigazgatási hivatal bizonyos munkatársainak hozzáállása jelentős mértékben hátráltatta az engedélyeztetést. Két és fél éves hercehurca után, '96 elején kaptuk meg a jogerős engedélyt.*

Ringelhann doktor ezzel együtt úgy véli: *sohasem gondolta azt, hogy e beruházásnak minden mást meg kell előznie,* hiszen sok egyéb mellett ez idő alatt készült el a *felnémeti iskola* és a *tornacsarnok,* a *Berva-völgyi Idősek Otthona,* a *vas-mangántalanító,* a *Bástya utcai aluljáró és közműcsere,* befejeződött a *felnémeti gázprogram,* valamint megkezdődött a *Széchenyi utca rekonstrukciója.*

Nem úsznánk meg olcsóbban...

Ami pedig a konkrét vádakat, illetve az alternatív elképzeléseket illeti: dr. Ringelhann György határozottan cáfolta azokat a híresztelséseket, amelyek szerint *Makovecz Imre az uszoda tervezésénél nem vette figyelembe a fürdőkörnyék városképét.* Olyannyira ügyelt a részletekre, hogy a majdani uszoda utcafrontja mellett elhaladók csupán *egyemeletes, négy épületből álló házsort láthatnak.* Ez pedig maximálisan igazodik Eger jellemző utcaképéhez. A várból is felmérték, hogy mit láthat majd onnan az ember, de – állítják a városházán – *a sportlétesítmény semmi olyat nem takar el, amiért kár lenne.* A parkolás és a megközelíthetőség valóban gondot jelenthet, ám *nagyobb versenyek idején ez egyedi forgalomszabályozással megoldható.* A hétköznapokon viszont lényegesen szerényebb forgalommal lehet számolni. Összegezve: a városhoz méltó épületet tervezett Makovecz mester.

A polgármesteri hivatalban ugyanakkor úgy látják, *tévúton jár az, aki nem hiszi el: a fürdőkörnyéki telkek bár értékesek, de felhasználhatóságuk korlátozott.* Az itt található *források védelme* miatt ugyanis *csak 3,5 méter mélyre* lehet leásni. Márpedig ha az *állandó gépkocsiforgalmat* bonyolító gyógy-, illetve konferenciaturizmus kap itt helyet, úgy *elkerülhetetlen a mélyebb talajrétegek megbolygatása.*

Szintén kétséges eredményt hozna a *strandi versenymedence befedése.* Ezzel ugyanis *újabb területeket kellene elvenni* az amúgy is megcsonkított strandtól. A *pécsi* példa sem vethető össze az egrivel, hiszen az ottani uszoda *kiegészítő létesítményei még félkész állapotban vannak,* sőt, a létesítmény részét alkotó *kiszolgálóhelyiségek is hamarabb készültek el,* így azok költségei nem szerepelnek a végösszegben.

Ringelhann doktorék mindent egybevetve úgy látják: *aligha lehetne olcsóbban megúszni az uszodaügyet.* Ha mégis a nagylaposi helyszín kerülne előtérbe – vélik –, úgy *az egész tervezési és engedélyeztetési mizériát újra kellene kezdeni, ami legalább három–öt év.* Ez esetben pedig már az *inflációt* is figyelembe kellene venni. Ráadásul a citált VÁTI-s tervekben is alig van már használható elem.

– A tendereztetés után, a pontos árajánlatok birtokában már okosabbak leszünk – hangzik a prognózis *–: akkor eldönthetjük, mikor kezdjük el a beruházást. Az sem elképzelhetetlen, hogy – pénzügyi lehetőségeinkre tekintettel – szakaszosan haladunk a kivitelezéssel. Meggyőződésünk: ha most belevágunk, úgy ha áldozatok árán is, de be tudjuk fejezni. Ha sikerül lépnünk, egy olyan, több szempontból is hasznosítható uszodához jut Eger, amelyben helyet kap a diák- és az élsport, a gyógyidegenforgalom, a rekreáció. Ennek használatáért viszont mindenkinek fizetnie kell.*

Nem értem Nagy Imrét...

– Magam egyszerűen nem is értem Nagy Imrét – foglalta össze mondandóját dr. Ringelhann György. *– Az egyeztetések során még csak tárgyalókészséget sem mutatott, de nem volt kíváncsi a hét év alatt összegyűjtött ismeretanyagunkra sem... Nem értem a társadalmi vita gondolatát sem, hiszen ezt az utat már régen megjártuk. Meggyőződésem, hogy nem lehet állandóan visszalépkedni. Talán egyszerűbb lenne, ha Nagy Imre kimondaná: nem akar uszodát Egerben, de az is lehet persze, csupán nincs benne kurázsi, hogy felvállalja a döntést.*

Kühne Gábor

*

Miután a fenti válaszban dr. Nagy Imre személyét érintő megállapítások is elhangzottak, szerkesztőségünk megadta a lehetőséget a tanácsnoknak a reagálásra. Ezzel kapcsolatban dr. Nagy Imre az alábbiak közzétételét kérte a Hírlaptól:

A polgármester úr tárgyalókészségünk teljes hiányáról beszél, amikor éppen az érveket és ellenérveket szeretnénk nyilvánosság elé tárni.

Múlt heti kétórás egyeztetésünk azért nem hozhatott eredményt, mert a városvezetés véleménye szerint a Makovecz-uszodáról megmásíthatatlan döntés van. Határozati javaslatuk arról szól, mikor kezdjük annak megvalósítását, vagy aki azzel nem ért egyet, az arra szavazhat, hogy nem akar Egerben uszodát.

Ha mindössze ez az alternatíva marad a képviselők előtt, akkor a keddi közgyűlés csak színjáték, ha figyelmen kívül hagyja az egri polgárok véleményét.

Javaslatom éppen arról szól, hogy akarok Egerben egy év múlva fedett versenyuszodát a strandon, és három év múlva fedett uszodát, csak nem azt és nem ott, ahol a városvezetés most szeretné.

Véleményemet nem csak hét év, de az azt megelőző – és a levéltárban hozzáférhető – négy év ismeretanyagára is építem.

Ehhez a döntéshez nem kurázsi, hanem felelősség kell!

Dr. Nagy Imre

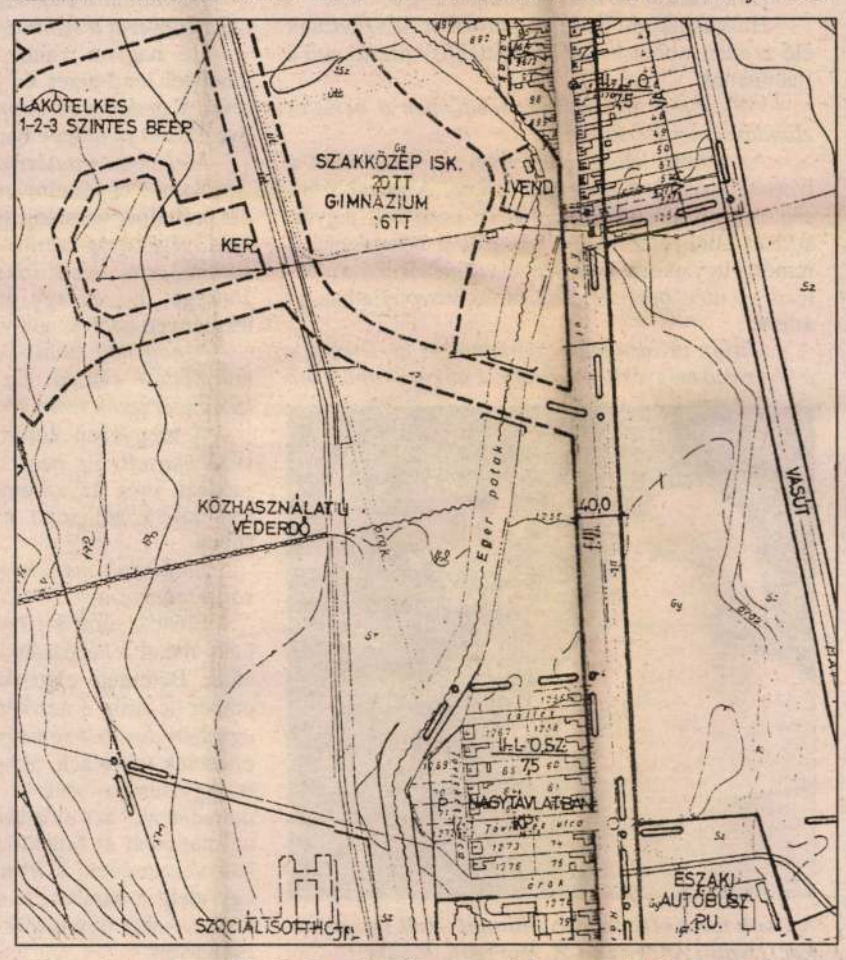

A Nagylapos nyugati oldala, ahol Nagy Imréék szerint jobb lenne úszni

Szíki Károly

Mint a levél

Isten elejt kezéből,
kicsúszol az idő tarka
szorításából, mint a levél,
ez az őszi
a sosem örök, mint a levél
a sokáig zöldellő...
De földre pottyan végül,
mint az erdőben te is
ősszel, ha
számháborúban eltévedtél
és összegyűrve
kosárba dob az idő.

Eső és hózuhatag

Ha az ég az inged
és leszakad,
mert az elemek
kedve szerint való,
kapaszkodj
e csipketerítőbe,
véss árkokat
bőrömre,
hogy e hajnali
hóolvadásban
utat találjak
hozzád.

Ujjlenyomat

Álmodban sírsz,
mostmár ébren is.
Tisztul minden, s beborul az ég.
Nehéz szárnyad emelgeted,
szabadulni próbálsz.
Gyöngyödért
lehajoltak az angyalok.
Elgurult, hívogat és
Vár.

Vacsorára terítesz,
könnyerdőn kémleled a csillagokat.
Beborult az ég.
nehéz szárnyad próbálgatod.

Anyám a szavak erdejében

Anyám tornyot rakott a
várakozásból:
a fia hazajön,
Horn igazat mond,
a rendőr becsületes ember,
és már senki nem söpri le,
nem köpi be, nem röhögi ki,
én a Sárdy dalok szőrborzongásában
a melasz nosztalgiává édesedik.
Mert a hóban
a lovak csengője és
nem a hideg a lényeg (meg hogy ragadjon a bélyeg)
És ebben a fogatlan várakozásban
a fia egyszer
mégis hazajön, és
a szavak erdejében
már nem a Horn
a téma, hanem a
rendőr, aki becsületes embör,
hisz kezet csókolt a
postáskisasszonynak, és
a fiam tegnap, képzelje
szomszédasszony: hazajött.
HAZA

A színház

A derékban meghajló hóbohóc felett
sószóró repülőgépek húznak el.

Utazásaink Thalia szekerén:

Műsorkínálat és amatőrmozgalom: az övék a lehetőség és a felelősség is

Művelődésszervezők Thalia szolgálatában

Noha az egri Gárdonyi Géza Színház jelenléte, műsorpolitikája meghatározó Heves megyében, a színházművészet más fórumai is figyelmet érdemelnek. A megyeszékhelyen például az Ifjúsági Ház rendezvényein a legkorszerűbb, kísérletező színházzal találkozhat a megszállott érdeklődő. Vagy – ugyancsak az IH szervezésében – színházbusszal gyakorta eljuthat a fővárosba. A Megyei Művelődési Központ pódiumestjein az intimebb találkozásra nyílik lehetőség az irodalommal. Az amatőr színjátszó mozgalmat pedig a Megyei Művelődési Központ segíti, támogatja. E két intézmény művelődésszervező szakemberét kérdeztük.

– Annak idején gyakorlatos színészként dolgoztam Egerben, majd Kecskeméten – emlékszik vissza a színházzal való találkozás kezdetére *Bódi Zsolt*, az *IH* munkatársa, s még hozzáteszi: a műfaj iránti vonzódása régebbi keletű, a kereskedelmi iskola színjátszó csoportjáig vezethető vissza.

– Tényleg, Ön volt az egri Padlás első Robotja. Milyen előadásokban vett részt, amelyekre szívesen emlékszik?

– Az egri társulatnál sok más mellett az *Arzén és levendulában* dolgoztunk nagyon jól, Kecskeméten a *Pinokkióban*, az Egri Színműhelyben pedig – mert ott is játszottam – a *Szénalázban*.

– A színházi estek szervezése egészen más megközelítést kíván.

– Kecskeméttel nem voltam kibékülve, elvágyódtam onnan. Épp akkoriban hívtak ide, s úgy gondoltam: ideje egzisztenciát teremteni. Most végzős vagyok a szombathelyi főiskola művelődésszervezés szakán. S két éve foglalkozom itt az előadóművészetekkel.

– Mi dönti el, hogy kiket, milyen produkciót hív meg?

– Elsődlegesen, hogy mire van igény, és a mit tudunk kifizetni. A középiskolás és felnőtt korosztály a törzsközönségünk, az ő szájuk íze szerint próbálunk szervezni. Arra ügyelünk, hogy egy kamarafesztivál sikeres produkciója, mint például a *Tóték* feltétlenül eljusson Egerbe. *Mácsai Pál* Örkény-műsoráról országszerte beszéltek, nemkülönben a nagysikerű Shakespeare-ről szóló produkcióról, a SOR-ről. A táncszínházi estekre – melyet az *Atellánával* szervezünk – igény van, színesíti a palettát.

Nyeső Ildikó nyolc éve dolgozik a Megyei Művelődési Központban, s három esztendeje a színházi területen. Versmondó találkozókat, színjátszó fesztiválokat szervez a megyében, szemmel tartja a 45 amatőr színjátszó csoportot, s az egrieknek pódiumesteket kínál. Ő is művelődésszervező szakos.

– Munkám nagy részét örököltem. Az utóbbi időben kissé elhanyagolt területet, az amatőr bábszínházi mozgalmat szeretném a jövő évtől még gondozásba venni, s büszke vagyok az idei, sikeres megyei drámapedagógiai táborra. Ilyen még eddig nem volt, s nagy érdeklődés kísérte. Mostanság szívügyem a falusi színjátszás. Tavaly ez a rendezvény még csak megyei szintű volt, most már országos méretűvé dagadt. Az elmúlt hét végén tartottuk Adácson, ahol a három nap alatt valódi értékeket láttunk. A felkért szakértők egyenként beszélgettek a csoportokkal, igazi műhelymunka alakult ki.

– Hogyan szervezi a pódiumesteket?

– Rengeteg ajánlatot kapunk. Ezeket kell megszűrni az érték és a gazdasági szempontok szerint. Ma a legnehezebb az egy órás versműsorra behozni a közönséget. Ha mégis, az azért sikerül, mert vannak a műfajnak elkötelezettjei, jó színészek.

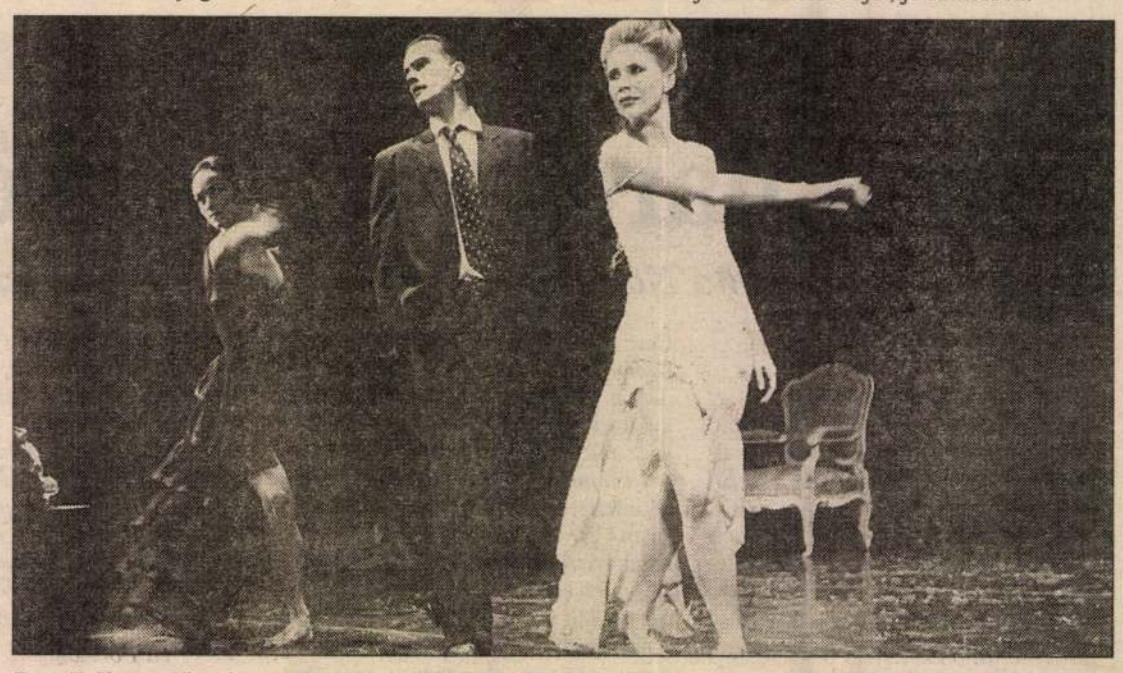

Bozsik Yvett előadása nagy siker volt az IH-ban

A szervezőiroda egyetlen darab előadását sem hagyja „magára”

Tévedés lenne azt hinni, hogy a nézőtéren egy-egy előadás előtt helyet foglalók száma a véletlenen múlik. Egész kis stáb dolgozik azon, hogy a színészt ne érje meglepetés, amikor felgördül a függöny. Hiszen foghíjas sorok előtt játszani rémálom.

– A bérletes előadások szervezését az előző év májusában elkezdjük – tájékoztat *Erdélyi Eszter*, az egri *Gárdonyi Géza Színház* szervezőtitkára. – Ilyenkor már tudjuk: milyen műsorprogram lesz, tehát konkrét darabokat ajánlhatunk. Legelőször a régi bérletvásárlóinknak küldjük meg az évad programját, miután nekik *elővásárlási joguk* van. Mert ha megszerettek egy bérletsorozatot, vagy egy konkrét helyet, akkor a következő szezonban is azt a „széket” vásárolhatják meg.

– Hány típusú bérletet ajánlanak a nézőknek?

– Huszonhárom bérletes sorozatot készítettünk elő az idén, ebből 11 szól felnőtteknek, tizenkettő a fiataloknak.

– Változott-e az elmúlt esztendőkben a bérletes előadások népszerűsége?

– Az utóbbi két-három évben *stabilizálódott* a bérlettel színházat látogatók száma. A törzsközönség kedveli ezt a formát, hiszen nem kell jegyért sorban állni, előre tudja tervezni a programját, s mindig ugyanarra a helyre ül. *A nézők 74 százaléka az idén bérletes*, ami hazai viszonylatban jó arány.

– Milyen távolságokra ajánlanak ki bérleteket, s a környező megyékben kedvelik-e az egri színházat?

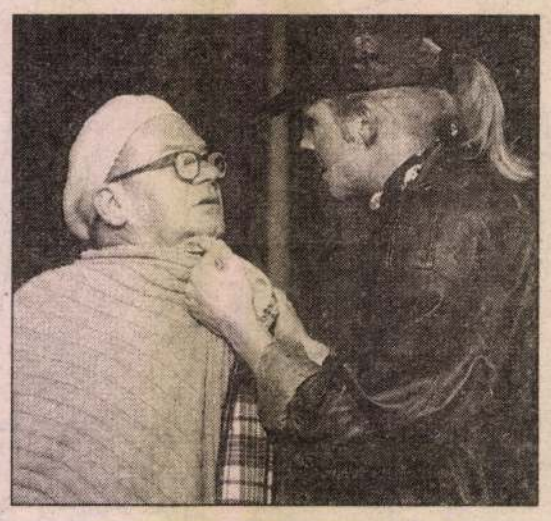

A Csak mint otthon, Mr. Sloane! – telt házas siker. (Nagy András és M. Horváth József)

– Heves megyének minden régiójába eljutunk. Ezen kívül *Borsod-Abaúj-Zemplén megyéből, Szolnok megyéből és Pest megyéből* alkalmanként, előadástól függően jönnek csoportok, *Nógrád megyéből* pedig rendszeresen járnak hozzánk.

– Volt olyan bérletsorozat, aminek a népszerűsége átütő sikert hozott?

– A vállalkozói bérlettől, ami az idén *Egri páholy* néven fut, sokat vártunk. Eredményekről azonban még nem tudok beszámolni.

– Az általános és középiskolákban mennyire sikerül megnyerni a színháznak a diákokat?

– Ez nagyon változó. Van olyan intézmény, amellyel rendszeres és jó a kapcsolat. Túlnyomórészt a *pedagógus személyisége dönti el*, hogy a gyerekeket rá tudja-e hangolni a színházi légkörre.

– Melyik a legpasszívabb réteg?

– Sajnos egyértelműen a *főiskolások*. Őket évek óta próbáljuk becsalogatni, ám nem sok sikerrel. Iskolai végzettség szerint azonban nehéz lenne rangsorolni, erre vonatkozóan nem tudjuk mérni a közönséget, hiszen egy gyáron, üzemen, cégen, intézményen belül is sok változat lehetséges.

– A nagyobb munkahelyeken nincs ma már közművelődési előadó. Ez mennyire csökkentette a külső szervezők számát?

– A megyében körülbelül *nyolcvan külső szervező maradt*. Ez nem kevés. Minden településen megvan még az az ember, akivel tartjuk a kapcsolatot, s aki segít a színházbuszok szervezésében.

– Előfordult már, hogy pánikszerűen kellett nézőket toborozni?

– Előadás előtt 8-10 nappal már látjuk, hogy miként alakul a nézőszám. Ha kevés, akkor rászervezünk. Bemutató előtt sosem derülhet ki, hogy 40 ember ücsörög a nézőtéren. Az a feladatunk, hogy *egyetlen darabot se hagyjunk magára*. Ha vidékről érkeznek vendégek, akkor még a buszok érkezését is figyelembe vesszük, nehogy késés miatt lemaradjanak az előadásról. Ha viszont a vártnál nagyobb az érdeklődés, akkor jelezzük a színház vezetésének, s ilyenkor még műsoron tartják egy ideig a darabot. A szervezőiroda és a színpad között – akár úgy is mondhatnánk – közvetlen kapcsolat van.

Színházlátogató hevesiek

Az igazi templom

Az utóbbi időben megnőtt az emberek színházlátogatási igénye Hevesen. A helyi művelődési ház színpadtechnikája – véli Szőke Emil igazgató – nem felel meg a kőszínházi méreteknek. Épp ezért évente több mint másfélszáz hódolónak szervez bérletes látogatást Egerbe, illetve Szolnokra, ám néhány éve már a Szegedi Szabadtéri Játékokra is vittek csoportokat. A Hevesi Népművészeti és Háziipari Szövetkezet kollektívája egyike a visszatérő vendégeknek.

– Van már vagy 12 éve, hogy a mindennapos munkán túl is kerestük az együttlét örömét, melyhez jó lehetőséget kínált a színház – idézi a kezdetet *Kálosi Ferencné*. – Életünk fontos elemévé vált, mert sokszor nem is ismertük a műsorokat sem.

– Egy évadon át Szolnokra is jártunk – veszi át a szót *Bessenyei Jánosné* –, s ez nagy élményt adott: új társulattal, műsorokkal találkozhattunk. Bár kielégítette igényeinket, mégis úgy gondoltuk: *maradjunk inkább az egri színháznál*.

– Különös hangsúlyt az adott döntésünknek – egészíti ki társait *Báder Miklósné* –, hogy időközben a társulat tagjaival személyes kapcsolataink is kialakultak, hiszen *Szíki Károly, Sárossy Kinga* a szövetkezet szívesen látott vendégei voltak. *Részük van abban, hogy nekünk a színház jelenti az igazi templomot, ahol tisztelettel adózhatunk a művészetnek.*

Egy időben a *Szolnoki Szigligeti Színház* rendszeresen tájolt előadásaival Hevesen.

– Annak már egy évtizede is van, hogy ma is tartó frigy köttetett a társulattal – meséli nem kis büszkeséggel *Réz Tiborné* nyugdíjas. – A szervezők kényelmes autóbuszról, kellemes társaságról is gondoskodnak. A férjem, s unokáim is elkísérnek, így csodálhatjuk *Hirtling István* vagy legutóbb *Tolnay Klári* alakítását.

Bessenyei Veronika Egerben szerzett először színházi élményt. Most mégis a szolnoki teátrumba váltott bérletet. Máris sorolja a változtatás érveit: – Rendkívül megkapott a színház környezete, belső esztétikája. Úgy érzem, gazdagabb a műsorkínálat is. A rendezésben tapasztalható kísérletezés nyújtotta varázst még fokozza a jól kiválasztott vendégszereplői gárda. Olyan kiválóságokkal lehetünk együtt estéről estére, mint *Törőcsik Mari, Hernádi Judit, vagy éppen Eperjes Károly*.

Brickner Balázs:

Forradalom előtt

1.

Dr. Trevis Janetzky hadügyminisztériumi államtitkár levele a Kelet-Natáviai Állami Közszolgáltató Művek Tröszt díjbeszedési osztályvezetőjéhez, 1962. november 18-án

Tisztelt Osztályvezető Úr!

A Kelet-Natáviai Honvédség Déli Hadseregcsoportjának Főparancsnoka tudomásomra hozta az Állami Közszolgáltató Művek Földgáz- és Villamosenergia Díjbeszedési Osztálya által kezdeményezett, a Déli Hadseregcsoport Központi Laktanyája energiaszolgáltatásának leállításával kapcsolatos ügy legfrissebb fejleményeit. A számomra rendelkezésre álló dokumentációs anyag – levelezések, számlák, feljelentések – alapján egyértelműnek látom azt a tényt, hogy a Kelet-Natáviai Honvédséget jelenleg semmiféle díjhátralék nem terheli, ezért kérem önt, hogy a november 30-án kijelölt villamosenergia-hálózatból való kikapcsolásunkat szíveskedjék haladéktalanul visszavonni.

Tisztelettel: dr. Trevis Janetzki s. k.

2.

Simon Mikoska sorállományú határőr levele a Kelet-Natáviai Állami Közszolgáltató Művek Tröszt díjbeszedési osztályvezetőjéhez, 1962. november 18-án

Kedves Osztályvezető Úr!

Végtelenül sajnálom a történteket, Osztályvezető Úr, mindenért én vagyok a felelős. Tetszik tudni, azon a bizonyos napon összevont hadgyakorlatot tartottak, benne is voltunk a híradóban. Én meg a Borus honvéd barátommal az egész gyakorlat alatt őrségben álltunk a főkapunál, a díjbeszedő Úr csakis velünk találkozhatott, senki mással. Nekünk meg el kellett küldeni őt, mert nyilván nem volt arcképes belépője. A napiparancs meg egyértelműen úgy szólt, tetszik tudni, hogy se ki, se be. Aznap legalább száz embert kellett visszaküldenünk, szerelők, családtagok satöbbi. Ha a laktanyában csak minimumlétszám van, akkor ez mindig így szokott lenni, biztonsági okokból. Az őrmester úr nem is vetett a szemünkre semmit, mert a szabályzat szerint jártunk el a Borus barátommal, és biztos vagyok benne, hogy a Hadsereg megfizeti a villanyszámlát. De azóta mindenki olyan furcsán néz ránk, mintha elárultuk volna a századot. Mi meg úgy döntöttünk, én és a Borus honvéd az őrszázadból, hogy inkább kifizetjük a zsoldunkból, mert áram nélkül nem lehet őrködni, tetszik tudni, a reflektorok miatt.

Előre is köszönjük a megértését, kedves Osztályvezető Úr, és bízunk abban, hogy nem tetszik nálunk kikapcsoltatni a fűtést és az áramot.

3.

Dr. Filip Kowalski címzetes hadügyminisztériumi jogtanácsos levele a Kelet-Natáviai Állami Közszolgáltató Művek Tröszt díjbeszedési osztályvezetőjéhez, 1962. november 20-án

Tisztelt Osztályvezető Úr!

A 16/1962. sz. fellebbezési kérelmünk elutasításával kapcsolatban az alábbiakat kell az önök tudomására hoznom.

Ad 1. Mint azt nyilvánvalóan tudja, az április havi villany- és gázmérő-leolvasás az országos összevont hadgyakorlat idejére esett. Így a Kelet-Natáviai Honvédség valamennyi, összesen tizenöt állomáshelyén elhelyezett mintegy nyolcszáz fogyasztásmérőjének leolvasása nem volt lehetséges.

Ad 2. A Hadsereg közüzemi számláinak kiegyenlítését az Állami Központi Bank limithatár nélkül, automatikusan minden hónap hatodikán elvégzi. Mivel azonban a május havi összevont fogyasztási számlák összértéke meghaladta a tárgyhavi likviditási keretet, a számlák kifizetése újfent elmaradt. Mindezekért a felelősséget az Állami Központi Bank 128/1962. számú vezérigazgatói határozatában elismerte, és vállalta a tartozás kamatterhekkel való megnövelt összegének kifizetését.

Ad 3. Önök előtt is ismeretes, hogy a Dél-Natáviai Királyság területén folyó polgárháborús események miatt a Kelet-Natáviai Honvédség október tizedike óta harmadfokú harckészültségben van. A harckészültség fenntartásához a földgáz, kőolaj és villamos áram energiahordozókkal való maradéktalan ellátottság megkerülhetetlenül szükséges népünk biztonsága érdekében.

Tisztelettel: dr. Filip Kowalski alezredes, minisztériumi jogtanácsos

4.

A Hadügyminiszter levele a Kelet-Natáviai Állami Közszolgáltató Művek Tröszt díjbeszedési osztályvezetőjéhez, 1962. november 30-án

Kedves Osztályvezető Úr!

Döbbenettel értesültem arról, hogy országunk nyolc, kiemelt stratégiai fontosságú állomáshelyén a villamosáram-szolgáltatást napok óta szüneteltetik. Helyszíni szemléim során meggyőződtem a sorállomány és a tiszti kar tarthatatlan kommunális helyzetéről. A hadielektronika dízelüzemelésű generátorokról üzemel, a távírószolgálatot motoros futárok helyettesítik. Nem egy laktanyában a helyszínen hegesztett vaskályhák segítségével tüzelnek, a sorállományt a fűtött helyiségekben szabályellenes létszámban összevonják. Ma hajnalban a kormányülésen a pénzügyminiszter személyes közlés útján biztosított arról, hogy a díjhátralék átutalása megtörtént, a pénzösszeg az Önök számláján hét munkanapon belül megjelenik.

Tájékoztatom önt arról, hogy a gáz- és kőolajellátás tervezett kikapcsolásával a hadsereg ütőképessége hetven százalékkal károsodna.

Őszinte híve: Wladislaw Kurtz hadügyminiszter, s. k.

5.

A Kelet-Natáviai Hadkiegészítő Parancsnokság levele a Kelet-Natáviai Állami Közszolgáltató Művek Tröszt díjbeszedési osztályvezetőjéhez, 1962. december 2-án

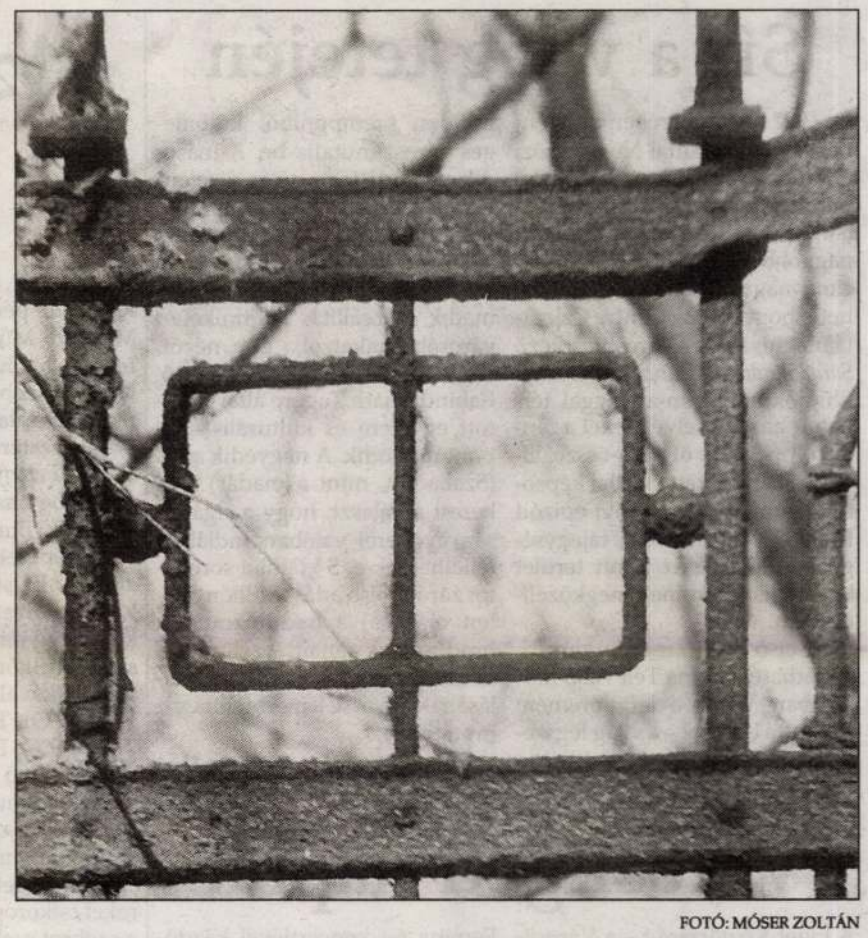

FOTÓ: MÓSER ZOLTÁN

Milia Kristoforos tartalékos állományú tüzér őrvezető részére!

Folyó hó negyedikén, reggel hét óra nulla nulla perckor, előállításának terhe mellett megjelenni köteles a Kelet-Natáviai Hadkiegészítő Parancsnokság Nyolcas számú Sorozóbizottsága előtt!

Az alábbiakat köteles magával hozni:
katonakönyv,
tisztálkodószerek,
négy pár alsónemű,
tíz darab egyes méretű háztartási gyertya,
tíz gyűjtőcsomagnyi biztonsági gyújtó
két meleg pokróc,
mindösszesen huszonnyolc darab holmi!

Kelt folyó hó 2-án, Lev Konstantinev százados, s. k.

Mik vogymuk?

Hát valóban már csak por és hamu volnánk? Dehogy, hisz megvagyunk, élünk, ahogy lehet, s néha még küzdünk is erőnk szerint, a legnemesebbekért. Megfogyva is, meg törve is, de él nemzet e hazán. Hogy miként, azt tudjuk, hogy hányan, sajnos, azt is: jelenleg éppen tízmillió-egyszáznegyvenezren élünk itt, a megmaradt Magyarországon, és miközben túl korán halunk, jó, ha néha legalább egy-egy halk imát elmormolunk a megfogant, de meg már nem született jövendőért. Azért, amire annyit hivatkozunk, hogy érte dolgozunk és élünk... Tíz egész és tizennégy század: milliós számban fejezve ki önmagunkat, ennyien lennénk hát errefelé mi, a csonkamagyarok, Csonka-Magyarországban.

Nemrégiben a csonkamagyarok fogyó számú sarjadékainak körében, az érettségiző és szakmunkásképzőt végző fiatalok közül 2600-at megkérdezve fölmérést készítettek. A kérdések az utódok magyar nemzettudatának hogylétét firtatták. Hogy az összképért ki és mennyiben felelős, ne nézzük most, csupán annyit mondjunk: nem ők tehetnek róla. A válaszokból kiderült megint, hogy miként a génhibák, úgy az útra való tudás vakfoltjai és a világlátás torzulása, a lélek vitaminhiánya és a szellem csonkasága is simán örökölhető, a történelmi emlékezetvesztéssel és a topográfiai vaksággal együtt. Örökölhető, sőt, át is örökíthető, még akkor is, amikor „nem beszélni arról" már rég nem kötelező sem otthon, sem az iskolában – pedig Trianonról beszélni nem jó, hanem szükséges. Tudni róla minden következményével együtt nem örömteli, hanem kényszerű kötelesség, hiszen létünk a tananyag. Mégis úgy látszik, mintha pedig épp ennek az örökletes hallgatásnak az öröksége öröklődne, és hogy nem, nem, soha nem lesz már egyszer végre egy olyan pontos és tárgyszerű, tényközlő és higgadt alaptananyagféle a magyar közoktatásban, mely Trianon felől jól eligazít.

De nézzük a csonkamagyar válaszokat: leendő szakmunkásainknak 32%-a, gimnáziumban érettségizőinknek 20%-a tudja ma úgy, hogy Magyarország jelenlegi határain kívül maximum 1-2 millió magyar él, valahol itt a jó szomszédságban, egy, de lehet, hogy két országban is. Ezek a diákok 1993-ban lettek középiskolások... Nem tudták azt sem, hogy ez a nem 1-2, hanem mintegy 3 és fél millió szomszédságos magyar mit keres „külföldön", hiszen nem tudták azt sem, hogy a trianoni diktátum következtében a történelmi Magyarország területének kétharmad, lakosságának pedig egyharmad részét veszítette el. Nem is tudhatták, hiszen például a Vajdaság „hollétére" csak 23%-uk „tippelt" helyesen, és Kárpátalját is csak ugyanennyien helyezték a mai Ukrajna területére. A Csallóközről pedig – Bős ide, Gabcikovo oda, hágai per amoda – csak 21%-uk tudta, hol van. És nem tudták azt sem, hogy hol a Mezőség, hol van az Ormánság, pedig ez utóbbi még Trianonban is megmaradt. Summa summarum: 2600 megkérdezett fiatal magyar diáknak mindössze 2%-a (!) adott jó választ a magyar tájegységeket illetően, aminthogy nem véletlen az sem, hogy egy korábbi fölmérés szerint több fiatal még Tőkés Lászlót is románnak mondta.

FOTÓ: MÓSER ZOLTÁN

És ha megkérdik, ugyan bizony hányan tudták volna megmondani, hogy a Felvidéken – és hol – született II. Rákóczi Ferenc és Thököly Imre, Hunfalvy Pál és Tompa Mihály, Mednyánszky, Fadrusz, Szinyei–Merse, Batthyány és Madách? Hogy Erdély szülötte Heltai Gáspár, Pázmány Péter, Székely Bertalan, Wesselényi? Trianon után minderről Kosztolányi Dezső, Szabadka szülötte szerkesztett egy könyvet: Vérző Magyarország volt a címe.

No és „milyen nyelven beszélnek a székelyek"?

Amikor Szabó Zoltán épp öt esztendővel a második Trianon előtt, Szerelmes földrajzában Magyarország keresésére indult, ránézett a térképre, és ezt írta: „A kék vizekkel övezett országok során kívül még egy országot rajzolt ki félreérthetetlenül és természetes véglegességgel ez a térkép: az enyémet." Igen – Trianonig. De nemzet tervez – térkép végez.

Mégis volt valami biztató a szociológusoknak adott válaszokban, valami, ami reményt adhat, ha megszakad egyszer a tudatlanság átörökítése. Ez a valami az volt, hogy „Az igazi magyarság kritériumai közül a fiatalok számára iskolatípustól függetlenül az volt a legfontosabb, hogy valaki magyarnak vallja magát". És ez több mint kétezrüknek, 80%-uknak a véleménye. Nem épp elég, de jó arány.

Az igazi magyar tehát az, aki annak vallja magát. Így a jó. Hát akkor mik is vogymuk? Ha komolyan gondoljuk – valljuk magunkat magyarnak nyugodtan.

Csapody Miklós

Nem a győztest köszöntöm!

Keresztényi türelem kell mindannak elviseléséhez, amin az elmúlt időszakban keresztülment Giczy György, a Kereszténydemokrata Néppárt (ismét!) megválasztott elnöke. Talán nem túlzok nagyon, ha azt mondom, hogy e megpróbáltatások sorában nem a legkisebb: fogadni most a gratulációkat. Mondjuk, olyanok gratulációit, akik gondolattal, szóval, cselekedettel és mulasztással mindent megtettek azért, hogy ez a magyar keresztény párt ne teljesítse be küldetését (többször és újra) választott elnökével. Sajnos nem pirul orcájuk azoknak, akik eme farizeus gesztusra vetemednek. Ki tudja, talán mégiscsak őszintébb azok magatartása, akik – pert per után! – újra bírósághoz fordulnának saját pártjuk közvéleménye ellenében. Róluk tudni lehet: kicsodák. Veszedelmesebbek, akik sima mosolyuk mögé rejtik valódi szándékukat és indulataikat.

Én tehát most nem is gratulálok Giczy Györgynek, mert nem kívánnék elkeveredni az álságosokkal. (Miközben persze bocsánatot is kérek előre az őszinte szívű örvendezőktől.) Nem gratulálok. Imádkozom.

Mint azok a barátaim, akik a múlt szombati elnökválasztás közben ott imádkoztak kint az utcán, az elnököt választó párt székháza előtt. Az imájuk – és talán az enyém is! – mondja el azt, hogy mi a tétje ennek az elszánt bomlasztással, infernális indulatokkal tűzdelt politikai „hitvitának", amely a Kereszténydemokrata Néppárt körül kialakult, és aminek – úgy tűnik – a sokadik elnökválasztási processzus sem képes véget vetni. A tét valóban óriási: lehet-e valódi hiteles (párt)fóruma a keresztény magyar gondolatnak...

A hazai politikai életben – jól látjuk – izgatott helyezkedés folyik egy évvel a választások előtt. Hatalommentés, hatalomátmentés, ószövetségek megrendülése, új szövetségek keresése – csak a szándék világos. Minden maradjon úgy, ahogy eddig volt! Maradjon olyannak, amiben a kevesek gazdagodtak, a többség szegényedett; amiben egyre több hatalom összpontosul egyre kevesebb kézben.

Ebbe a forgatókönyvbe akart más értékeket beleírni a Giczy György vezette magyar kereszténydemokrácia. Ez volt a bűne! Ezért akarták-akarják minden eszközzel eltakarítani az útból. Ezt ismertük fel sokan, egyszerű magyar emberek, egy keresztény jövőjű, igazságosabb és emberibb Magyarországban reménykedő férfiak és asszonyok, akik közül néhányan ott, a pártszékház előtt, és nagyon sokan – remélem, valóban sokan! – lélekben imára kulcsoljuk most kezünket.

Nem is annyira Giczy Györgyért – habár megérdemelné! –, hanem azért a magasztos eszméért, amit ez a törékeny, szelíden eltökélt magyar férfiember képvisel. Velünk, általunk – és érettünk, mindannyiunkért.

Macskássy Izolda
grafikusművész

Sír a világ tetején

Az 1997 novemberében megrendezett XI. Kalkuttai Nemzetközi Filmfesztiválnak – melynek Bemutatók elnevezésű programjában vetítették a Magyarországon nagyobb szakmai vitát keltő Vád című nagyjátékfilmet – köszönhető, hogy a Cine Centre Calcutta meghívására a városba érkező *Sára Sándor* tizenhat tekercsnyi filmdokumentum-anyaggal térhetett haza. A felvételeket a rendező-operatőr öt film-összeállításba szerkesztette Indiai képsorok címmel: valamennyi epizód India egy-egy városát, tájegységét mutatja be az adott terület kulturális értékeinek megközelítésében.

Az első rész – amely június 28-án látható a Duna Televízió műsorában Város a lét peremén: Kalkutta címmel – a világ legszegényebb régióinak egyikét, ezt a minden szempontból különleges várost mutatja be. A második epizód (Sír a világ tetején) Kőrösi Csoma Sándor életútját követi Kalkuttától egészen Darjeelingig, ahol a magyar utazó és nyelvész sírja található. A harmadik összeállítás Santiniketan városába kalauzolja el a nézőt, oda, ahol a Nobel-díjas költő, Rabindranath Tagore által alapított egyetem és kulturális központ működik. A negyedik adás (Szabadon, mint a madár) arra keresi a választ, hogy a cigányság gyökerei valóban Indiában fellelhetőek-e. S végül a sorozatot záró utolsó adás (Milliónyi isten országa) a buddhizmus, a hinduizmus tanait, valamint a szikhek és a mohamedánok vallásának kevéssé ismert tanításait mutatja be.

(– rt –)

Városligeti napok

A Liget Köztársaság – a Városliget kulturális és szolgáltató intézményeinek egyesülete – az idén nyáron is több programot szervez a „Lizsébe" látogató nagyközönség számára. A részletekről szerdán tájékoztatták az újságírókat.

A városligeti napok elnevezésű, július 5-én kezdődő kétnapos rendezvény a gyerekeknek és a komolyzenét kedvelő felnőtteknek kínál programot. Az állatkertben és a Vidám Parkban a Nevesincs Színház meséket ad elő, a Fővárosi Nagycirkusz előtt a Bohóczenekar játszik. A Műcsarnokban a Harmónia vonósnégyes, a Szépművészeti Múzeumban pedig a Continuo Kamaraegyüttes muzsikál. A Orchestra Femina 6-i koncertjével kezdődik meg a Vajdahunyad várában a nyári promenád-hangversenysorozat. Szeptember 14-ig minden vasárnap 17 órától lépnek fel a különböző műfajokat (komolyzene, dzsessz, operett) képviselő együttesek.

A tavalyi sikerre való tekintettel idén is megrendezik – augusztus 2–3-án – a Honfoglalás-kori Játékokat. Az érdeklődők korabeli harci bemutatón vehetnek részt, megismerhetik a népi mesterségeket és eleink ételeit.

A Liget Köztársaság polgárai, a turisták tájékozódását többféleképp kívánják segíteni: elkészíttették a Városliget grafikai térképét, amelyet a terület több pontján elhelyeznek, illetve árusítanak.

● Egyiptomban ókori arany nyakékre bukkantak a Nílus deltájában ásatásokat végző régészek. Az ékszer, amely 19, legyeket ábrázoló függőből áll, vélhetően kitüntetés volt, amelyet Ahmósze fáraó ajándékozott egyik katonájának mintegy 3500 évvel ezelőtt. A nyakékre a fontos régészeti lelőhelynek számító Tell Básztá település környékén bukkantak rá. Az ékszerrel együtt előkerült egy pajzsdísz is, amelyen Ahmósze fáraó neve olvasható. Ahmósze volt az Újbirodalom idején uralkodó XVIII. dinasztia alapítója, amely felvirágoztatta az ókori Egyiptomot. A fáraó Krisztus előtt 1570-től 1546-ig uralkodott.

Koncertvendégünk az Earth, Wind and Fire

Amerikából jöttek, mesterségük címere: soul és funk. Talán így határolhatjuk be a műfaj egyik legjobb együttesét, az Earth, Wind and Fire-t, akik június 28-án Budapesten, a Petőfi Csarnokban koncerteznek a Multi-Média Concerts szervezésében.

A rendkívül erőteljes, egyúttal szenvedélyes muzsikát játszó, fekete bőrű muzsikusokból álló népes banda „őstörténete" az 1970-es évek elejére nyúlik vissza. *Maurice White* volt az együttes „szülőatyja", mindenféle ütős hangszerek művésze, aki énekesnek sem akármilyen. Az eredeti együttes tíztagú volt, s Maurice komoly előiskolával a háta mögött szervezte. A teljesség igénye nélkül: játszott *Willie Dixon, Sonny Boy Williamson* és *Howlin Wolf* mellett, és a hagyományosnak számító ütőhangszerek mellé beszerezte és állandósította a kalimbát is. Az együttesben megfordult zenészeket szinte lehetetlen felsorolni, noha kivétel nélkül nagyszerűek voltak. Az egyik meghatározó egyéniség a bőgős és basszusgitáros *Verdine White*, de vég nélkül lehetne sorolni a jobbnál jobb gitárosokat, ütősöket és fúvósokat.

Az első lemez a hagyományoknak megfelelően az együttes nevét viselte, és 1971-ben jelent meg, a második az 1972-ben kiadott The Need of Love. Körülbelül ekkor kezdtek koncertezni, s első nótáik felkapaszkodtak a listákra. Két lemez után gyakorlatilag teljes tagcsere ment végbe, ekkor került a csapatba *Philip Bailey*, aki nagyszerű énekes és ütőhangszeres volt.

Az első igazi nagy sikert az Open Our Eyes című, 1974-ben megjelent, s platinalemezt kiérdemlő album hozta meg. Ettől kezdve megszokottá vált a siker, s szinte nem akadt olyan korongjuk, amelyik ne érte volna el legalább az aranylemezes minősítést. Az 1975-ös That's The Way of The Worldöt is csak azért illik kiemelni a többi kitűnő album közül, mert ezen szerepelt a Shining című daluk, az első, amely a Rhythm and Blues lista élére került. Az 1976-os Spirit felvételei közben szívroham következtében meghalt remek társuk, producerük és hangszerelőjük, *Charles Stepney*. Két évvel később egy Beatles-dal, a Got to Get You Into My Life feldolgozásáért három Grammy-díjat sepertek be. Nem ez volt az utolsó Grammyjük.

A nyolcvanas években kis időre lazított az együttes, de a tagok nem lazsáltak: Maurice White szólólemeze mellett *Barbra Streisand* és *Neil Diamond* lemezeinek elkészítésében segédkezett. A nyolcvanas évek végén indult be ismét az a bizonyos szekér, s azóta is a pályán vannak. A budapesti közönség is tapasztalhatja, hogy remekül megszólaló és rendkívül látványos együttes ez a mai Earth, Wind and Fire.

„Azok emlékére, akik nem haltak meg, de életüket tönkretették"

Makovecz Imre és Péterffy László tabáni emlékműve

Rázsó Edit pécsi nyugdíjas patikus asszony a Magyar Művészeti Akadémiára kívánja hagyni lakóházát azzal a kikötéssel, hogy állítsanak szobrot a szocializmus életben maradt áldozatainak. *Katona Tamás* történész-polgármester rábólintott *Makovecz Imre* építész és *Péterffy László* szobrászművész kérésére, hogy az elgondolásuk szerint készült emlékmű Budán, az I. kerületben, a Bethlen-udvar épülete által megszakított, a Vérmezőtől az Erzsébet hídig húzódó parksávban kapjon helyet. A két alkotó hatékony tüsténkedése nyomán bürokráciamentesen elkészült, a tükörfalas, szögesdrót koronájú betonkalitkával együtt, falán a felirattal: 1944–1990 AZOK EMLÉKÉRE, AKIK NEM HALTAK MEG, DE ÉLETÜKET TÖNKRETETTÉK – Rázsó Edit.

MAKOVECZ IMRE VÁZLATA

Mivel nemcsak Isten malmai őrölnek lassan, hanem a közigazgatáséi is, a szobor már régen állt, amikor valaki piszkálni kezdte a szobor eredetét, és a bürokrácia rozsdás kerekei csikorogva beindultak. Kiderült, hogy a szobrot csak a Budapest Galéria zsűrizése után lehetett volna felállítani, nehogy a budai polgároknak a közszolgálati „Múzsa" által pallérozott ízlését egy zsűrizetlen mű tévútra terelje. A galéria először nem akart utólag zsűrizni, majd kiküldött egy háromtagú igazlátó bizottságot. A triumvirátus igazolta az alkotás művészi értékét, de azt is javasolták, hogy a szobor olyan helyre kerüljön, ahol jobban érvényesül a hatása.

Érdekes módon, miután kimondatott, hogy az alkotás művészi értékű, ez a megállapítás elsikkadt a bürokraták szeme elől, és most dialektikus szófacsarással keresik a módját, hogyan lehetne a hatósági előírásokat korábbi tapasztalatai alapján nagyvonalúan mellőző Makovecz Imrét megleckéztetni. Két testület, a Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága, valamint a Várostervezési és Városképvédelmi Bizottság foglalkozik majd azzal a nagy horderejű kérdéssel, hogy utólag kiadják-e a közterület-használati engedélyt az emlékmű számára, vagy pedig azt el kell távolítani. A kulturális bizottsági elnök szerint „szimpla hatósági ügyről" van szó.

A döntéshozatal megkönnyítése érdekében talán nem felesleges a vitatott helyen lévő kompozícióról a következőket tudni.

A hivatalos történelmet – leegyszerűsítve – mindig a győztesek írják és hamisítják. Például *II. Ramszesz* egyiptomi fáraó négy hadtestből álló serege Kr. e. 1296-ban megsemmisítő vereséget szenvedett a hettitáktól, és a fáraó maga is csak a véletlen folytán menekült meg élve. A kádesi csatát mégis kőbe vésve, győzelemként örökítették meg. Ezért írhatja *Keserű Katalin*, hogy „az archiváló „emlékezet" küldetése az, hogy megsemmesítse azt, ami a valóságban volt, amit az emlékezet őriz". Így őrizte az elbukott 48-as szabadságharc emlékét a kollektív emlékezet *Arany János* még cenzúrázatlan fogalmazványa szerint a Családi körben: „Nem mese az gyermek, – így feddé az apja, / Rátekint a vándor és tovább folytatja; / Beszél a szabadság véres napjairul, / S keble feltüzesül és arca felpirul,..."

A Rázsó Edit kezdeményezésére, hivatalos engedély nélkül felállított tabáni emlékmű ezért nem „szimpla hatósági ügy", hanem a kollektív emlékezet markáns jelképe. Azt fejezi ki, hogy a magyar holocaust egy fejezetének emléke hogyan él az utcai járókelő tudatában, illetve, aki már hajlamos lenne a feledésre, azt is emlékezésre készteti a betoncella tükörfala, amelyben akaratlanul is szembesül önmagával.

Katona Tamás, a történész-polgármester nyilván első látásra felismerte Rázsó Edit kezdeményezésének jelentőségét és súlyát. Remélhetőleg ezért ragaszkodik ahhoz, hogy az emlékmű az irányítása alatt álló fővárosi kerületben maradjon a bürokratikus húzd meg-ereszd meg játék után is. *Zsigmond Attila* mint a Budapest Galéria vezetője is nyilván érzékelte, hogy nemcsak azért kell udvarias levélben szóvá tenni az avatásra szóló meghívása elmaradását, mert valami visszahozhatatlan élménytől fosztódott meg, hanem mint profi politikus ő is mérlegelte a műalkotás lemérhető öt tonnánál is nehezebb politikai súlyát. Azt pedig bizton remélni merem, hogy a háromtagú zsűri valóban felismerte az emlékmű jelentőségét, és a hatásosabb elhelyezésére tett javaslata őszinte, amit csak a rosszmájú hatóság értelmez másként. Az élő kollektív emlékezet lappangó virulenciájáról árulkodik az ötvenhatosoknak a címzett által „durva hangú"-nak minősített levele is, amit éppen azok írtak, akiknek életét tönkretették. A tabáni emlékmű tehát róluk is szól. Pedig a hivatalos felfogás szerint nekik egy olyan emlékmű dukálna, ami a barikád mindkét oldalán állók emlékére készülne.

A Makovecz–Péterffy alkotópáros műve jelképi erejénél fogva is hatásos! Egy szó, kép vagy tárgy akkor válik jelképpé, ha több a gondolati tartalma, mint a nyilvánvaló és azonnali jelentése, mert tágabb tudatalatti összefüggései vannak. Ezeket azonban sohasem lehet meghatározni vagy teljesen kifejteni.

Jelképre az ember tudatos és tudatalatti énje között támadt hasadék miatt van szükség. Ez az ember öntudatára ébredésével kezdődött és napjainkig tart, sőt a hasadék egyre tágul. Ebben a folyamatban a jelképek lehetnek a hidak meghasadt tudatunk két fele között, néha álom képében. És ahogy az álmot meg lehet fejteni, dekódolni kell a jelképeket is, hiszen mély pszichés forrásuk van. Velük szemben a csupasz jel csak a tudatos értelem felszínére korlátozódik, ezért mondja Jung, hogy „egy jel mindig kevesebb, mint a gondolat vagy képzet, amit képvisel, míg a jelkép mindig több, mint nyilvánvaló és közvetlen jelentése".

Ezért válhat a tabáni emlékmű egyetemes jelképpé. A magába roskadt, töprengő, szerencsétlen sorsa miatt csak saját magát emésztő figura éppúgy jelentheti a malenkij robotra elhurcoltat, a deklasszálódásra ítélt úri és polgári rétegek egyedét, mint a kulákváddal javaitól és megélhetési feltételeitől megfosztott parasztot, a recski kényszermunkatábor életben maradt áldozatát és az 1956-os megtorlás életben maradt áldozatát. Ők mind az élet árnyékos oldalán kényszerültek élni. A járókelő látogató pedig, aki a betoncella tükörfalában szembesül önmagával, tisztázni kényszerül, hogy ő is egy volt-e azok közül, akiknek emlékezetére az emlékmű készült, vagy a barikád túloldalán állt-e. Az emlékmű jelképjellege még hangsúlyosabb Makovecz Imre szabadkézi vázlatán, amely szerint a gondolatába merült figura mögött szárnyas angyal áll. Az angyal azt a véletlen, sorsszerű felsőbb hatalmat, isteni gondoskodást személyesíti meg védangyal alakban, ami az életben maradottat megmentette a haláltól, és „csak" az élete ment tönkre.

Az angyal alakja az örök remény jelképe is lehet.

A tabáni emlékmű esete tehát nem csak „szimpla hatósági ügy". Nem vallana nagy politikai bölcsességre, ha a hatóság a mű eltávolítása mellett döntene. A kibontakozás útja mégis néhány összehangolt hatósági és alkotói lépés lehet. A Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága vállalja el az angyal megmintázásának és bronzba öntésének költségeit. A Budapest Galéria zsűrizze le az új szobrokat agyagban-gipszben-bronzban, és adja rá áldását. Az alkotópáros oldja meg az angyal integrálását a kompozícióba az eredeti Makovecz-vázlat szerint, és az új szoboregyüttest telepítse le. Ugyanazon a helyszínen van egy hárs- és ostorfákból álló facsoport. Akkora árnyékot vetnek, hogy alattuk a fű nem marad meg. Ez a zárt hatású, árnyékos, kopasz terület alkalmas lenne az emlékmű számára. Ide adja ki a hatóság a közterület-használati engedélyt.

Kiss István

A Kairosz Kiadó ajánlata

Újdonságok:

Babits Mihály:	Keresztül-kasul az életemen	Kötve 850 Ft
Sík Sándor:	Himnuszok könyve	Kötve 1100 Ft
Wilder, Th.:	Az androszi leány	Kötve 750 Ft
Allport, G.:	A személyiség alakulása	Kötve 1980 Ft
Görbe József:	Az eukarisztia	Fűzve 580 Ft

Korábban megjelent művek:

Mauriac, F.:	Jézus élete	
	Buday György 55 fametszetével	Kötve 1380 Ft
Montaigne, Mde.:	Esszék	Kötve 790 Ft
Szabó György:	Sötétben tündöklőbb a fény	
	Római kori szállóigék, latin és magyarul	Kötve 820 Ft
Piaget, J.:	Az értelem pszichológiája	Fűzve 870 Ft
Ehrat:	A nehezen kezelhető gyerekek	Fűzve 740 Ft
Weaver, W:	Szerencse kisasszony – A valószínűség elmélete –	Fűzve 950 Ft

Könyveink kaphatók a könyvesboltokban és a kiadónál – Bródy S. u. 16. Tel.: 26-60-842

A Kairosz Kiadó könyvei kiállták az idő próbáját!

RENDKÍVÜLI AJÁNLAT KÖNYVBARÁTOKNAK!

Az AUKTOR Kiadó egy értékes és egy hasznos könyvet ajánl fel megvásárlásra, melyeket egyenesen az Ön otthonába szállítanak. Az utánvét postaköltségét a Kiadó fizeti!

ROBERT GRAVES: A VITÉZ BELIZÁR

Auktor Könyvkiadó Kft. 1031 Budapest Csónakház u. 10.

A nagyívű történelmi regény az ókori Bizánc, Justinianus császár korába repíti el az olvasót. A könyv az utolsó nagy ókori hadvezérnek, Belizárnak fordulatos élettörténetét meséli el.

Ára: 1198 Ft

HELGA KUHN: TIPPEK ÉS TRÜKKÖK A HÁZTARTÁSBAN

Ez az okos könyv számos ötletet ad a kezdő és gyakorló háziasszonyoknak a háztartás minden csínjához-bínjához.

Ára: 690 Ft

MEGRENDELŐ

Utánvéttel megrendelem az alábbi könyvet (könyveket):

1. A vitéz Belizár .... példány
2. Tippek és trükkök a háztartásban .... példány

Név: .....

Cím: .....

.....

Irányítószám: ....

A Kiadó címe: AUKTOR KÖNYVKIADÓ, 1300 Budapest, Pf. 40.

Magyar építész a Francia Akadémián

Makovecz Imre a Nagy Aranyéremről és a sevillai pavilonról

Makovecz Imre a közelmúltban vette át a *Francia Akadémia Nagy Aranyérmét*. Ennyi volt az a hír, amelyet egyedül lapunk közölt a magyarországi sajtóorgánumok közül. A kitüntetést, amelyet a sevillai világkiállítás magyar pavilonjának tervezője vett át, magyar ember még nem kapta meg. Makovecz Imrét, mielőtt a francia akadémiai elismerésről faggattuk volna, elsőként arra kértük, mondja el, mi a sorsa a Spanyolországban még mindig álló magyar pavilonnak.

– A világkiállítás egykori területén érintetlenül áll a magyar épület. A magyar állam eladta egy konzorciumnak félmillió dollárért. Ez az összeg csak akkor lesz az országé, ha az épületet megvásárló cég megkapja a működési engedélyt. Még nem kapta meg. Egyébként menedzserképző előadások szervezésére kívánja hasznosítani az épületet.

– Többek között a sevillai magyar kiállítási épület megalkotásáért ítélték oda a Francia Akadémia Nagy Aranyérmét Makovecz Imrének. Mit kell tudnunk erről a magas rangú kitüntetésről?

– A mostani beszélgetésünkre is azért kerül sor, mert még a Magyar Nemzet is csak félreértésekre okot adó híradásban számolt be arról, hogy Párizsban a Francia Akadémia Nagy Aranyérmét vehettem át a hónap végén, az ítészek döntése alapján. A hír időpontjában már itthon voltam, már régen átvettem, „ítészekkel" nem találkoztam. Az akadémia halhatatlanjai döntöttek úgy, hogy első magyarként én kapjam meg a kitüntetést. A magyarországi sajtóviszonyokra jellemző, hogy heteken át foglalkoztak volna Makovecz Imrével, ha Franciaországban megfosztják a Magyar Köztársaság Középkeresztjétől. Ez ír lett volna, de a Nagy Aranyérem átvétele a magyar televíziónak és a hírlapoknak nem keltette fel az érdeklődését. Annak ellenére m, hogy a francia és a nemzetközi sajtó nagy számban képviseltette magát a díjátadó ünnepségen, és eglepő módon nagyon tájékozottak voltak az újságírók.

– A Párizsban kitüntetett építész nyilván megragadja az alkalmat, hogy Európa fővárosát városépítészeti szempontból is feltérképezze. Milyen benyomásokat szerzett?

– Civilizált és művészi színvonalából semmit sem engedve nagyobb ütemben fejlődik Párizs, mint Budapest. (Ez annál is furcsább, mert a mi fővárosunkon a II. világháborús belövések nyomai is láthatók mind a mai napig, tehát itt még lenne helye a városépítészeti tervek megvalósításának.) Párizsban ízléses, polgári világot találtam, amire jellemző, hogy a földalattin a külvárosba érve is hasonló állapotokat lát az ember, mint a fényes belvárosban, nem úgy, mint New Yorkban, Mexico Cityben vagy Budapesten. A francia polgárság szemléletmódját tükrözi az a gesztus is, hogy a kitüntetés átadására kibérelt, zsúfolásig megtelt színház közönsége előtt a kitüntetettek sora ácsokkal, restaurátorokkal kezdődött. A díjátadás után az akadémia épületében tartottam előadást, amelyen nagy örömömre rengeteg fiatal is részt vett. A fogadáson a kormány több minisztere is megjelent az akadémia történetében Nagy Aranyéremmel kitüntetett első magyar tiszteletére. Sokszor eszembe jutott ekkor is, hogy szoba-konyhás lakásból elindulva vajon képes-e az ember ezeket a történéseket feldolgozni.

– A Makovecz Imre nevével fémjelzett magyar organikus építészetet hogyan fogadja a nyugat-európai szakmai közönség?

– Azon, hogy egzotikumként szemléljék a magyar építészet ezen irányzatát, már rég túl vannak. Ismerik, számon tartják, nem úgy néznek rám, mint egy kelet-európai sámánra, akit kuriózumként érdemes meghívni egy-egy konferenciára. Úgy tekintenek a magyar szerves építészetre, mint az egyik lehetséges útra, amely kivezeti a fogyasztói őrületben szenvedő társadalmakat a zsákutcából. Nyugat-Európában azok is szurkolnak nekünk, akik egészen más eszközökkel, de hasonló célokért küzdenek.

– Mi a véleménye azokról, akik azt állítják, hogy a Makovecz-féle építészeti irányzatnak nincs jövője?

– Amióta elkezdtem dolgozni a hatvanas évek elején, azóta hallani ezeket a hangokat. Voltak rosszindulatú kritikák, amikkel nem érdemes vitatkozni. Vannak, akik jóindulattal viseltetnek irántam, mégis azt állítják, hogy anakronizmus, amit csinálok, visszaálmodom a sáros padlót. Lejárt az ideje – állították és állítják. Ezenközben a magyar szerves építészet egyre erősebb, a Kós Károly Egyesületben ezerkétszázan dolgoznak. Aki nem érti érdeklődésünket a népművészetben megtalálható sok ezer éves jelek iránt, sőt az ezzel való foglalkozást retrográdnak érzi, azzal nincs miről beszélni. Hiszen ezek szerint *Kodály* Zoltán, *Bartók* Béla is retrográd volt. Egyszerűen tudomásul veszem, hogy a felvilágosodás gyermekei a szerves építészetet anakronisztikusnak, zsákutcának tartják. Ennek ellenére még létezik. Néha azonban furcsállom, hogy Nyugat-Európában tartott konferenciákon sohasem merül fel a kérdés, hogy ki a mucsai, ki tiszteli a másságot és ki a rasszista, Magyarországon pedig arra kényszerítik az embert, hogy ilyen színvonalú kérdésekkel foglalkozzon.

– Hol épülnek jelenleg Makovecz-épületek?

– A *Pázmány Péter Katolikus Egyetem* piliscsabai campusát építjük. Az új épületet, a *Stephaneumot* tervezem kollégáimmal közösen. *Csengerben* görögkatolikus templomot építünk, *Lendván* pedig művelődési ház és színházépület készül terveink szerint. Szép feladataink vannak Erdélyben is: *Vargyason* templomot építünk, *Temesváron* pedig a forradalmi emléktemplomot kell felépíteni. Pillanatnyilag úgy érzem, hogy a román társadalomban kedvező változások álltak be a választások óta, munkánkhoz támogatást kapunk magyaroktól és románoktól egyaránt.

Rosdy Tamás

két nagy sorsfordulójának, a honfoglalásnak, majd pedig a földosztásnak méltó emléket állítsunk. Nekem pedig személy szerint ezt mondta: ássa ki a honfoglalást! Arra gondolt, ha valóban történt valami e vidéken, úgy, ahogyan Anonymus meséli, annak nyomának kell lenni. Ha pedig semmit nem találunk, ne áltassuk az embereket, mondjuk ki: Pusztaszernek nincs sok köze honfoglaló őseinkhez".

És 1970 óta folyamatosan dolgozik Trogmayer Ottó és csapata Pusztaszeren. Állami költségvetést soha nem kaptak, munkájukat a megye támogatta. Amikor az ötvenkét hektáros kukoricaföldön fokozatosan „fölépült" az emlékpark, többen támadták őket, mint ahányan dicsérték. Hatvanezer fát ültettek, természetrajzi kiállításokat szerveztek, ökumenikus kápolnát emeltek, és idehozták a végső pusztulástól megmentett *Feszty-körképet*. A régi csapatból, akik az 1970-ben elkezdett munkát segítették, kevesen vannak ma már életben. De mindig jöttek fiatalok, akiket Trogmayer Ottó meg tudott győzni, nem nacionalizmus az, ha múltunkra méltóképpen emlékezünk. Eddig ötmillió látogatója volt az Erdei Ferenc megálmodta, Trogmayer Ottó megvalósította emlékparknak. Ma közhasznú társaság működteti s bővíti. Mert az emlékpark korántsem befejezett, zárt egész. A szabadtéri néprajzi múzeumba késő barokk stílusban kápolnát építenek, az ötvenes években lerombolt Pallaviciniek imádságos helyének hasonmását. A botjára támaszkodó, friss kitüntetett másik nagy álmáról is tak a világnak. *Irinyi* József, a gyufa feltalálója, *Galamb* József, a Ford-féle csodaautó megalkotója, *Csonka* János, a karburátorporlasztó megtervezője, *Asbóth* Oszkár, a helikopter feltalálója, *Gábor* Dénes, aki a hologramot kitalálta, *Puskás* Tivadar, a telefonhírmondó feltalálója és még ki mindenki más!

„Mi reálisabb képet adunk a honfoglalás koráról meg a későbbi századokról, mint eleink – mondja Trogmayer Ottó a jövőből a múltba visszakanyarodva. – *Mi És ugyanúgy éltek itt is eleink, mint az ország bármely más részén. Portáikat árkokkal, sövényekkel kerítették körül, voltak teheneik, lovaik, tyúkjaik. A gondolattal, hogy mi történt itt azon a 34 napon, míg Árpád és vezérei „elrendezték" az ország dolgát, csak játszani lehet. Az azonban bizonyos, hogy aki végigjárja az ópusztaszeri emlékparkot, megtekinti mindvalahány látnivalóját, megérzi és elmondhatja, itthon vagyok e hazában."*

(lőcsei)

A PÁHOLY GALÉRIA AUGUSZTUSI ÁRVERÉSÉN ID. MARKÓ KÁROLY (1791–1860): Itáliai Táj antik romokkal

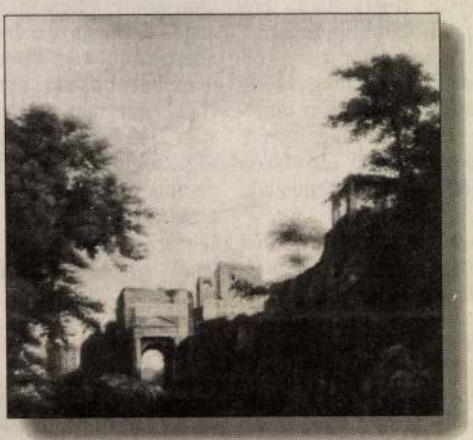

Lőcsén született, a mérnöknek készülő, festészetet Pesten és Bécsben tanuló id. Markó, a hazai festészet első, kimagasló, múlt századi alakja, aki noha alkotói élete nagyobb részében, 1832-től Itáliában élt, alkotott, és ott is halt meg, mindig is magyarnak vallotta, tudta magát, ezer szállal kapcsolódott a hazai művészeti és társadalmi élethez. A legnagyobb múlt századi magyar festők közül az ő tanítványa volt Ligeti Antal, Molnár József, Kovács Mihály és Telepy Károly. Itáliai tájképei a campagnai, Tivoli környéki vagy toscanai tájakat ábrázolják mitológiai, bibliai vagy olasz népi jelenetekkel. Három fia és lánya is festő lett, Itáliában, Bécsben. Magyarországon és Oroszországban működtek. A nemzetközi és a magyar műkereskedelem nagyra értékeli id. Markó Károly festményeit, idén tavasszal magyar árverésen egy antik jelenetes tája 9,5 millió forintos leütési áron kelt el: ez minden idők harmadik legmagasabb hazai aukciós ára volt.

V.I.P. ARTS Management

a páholy
Budapest V. Haris köz 6. fitemelet T: 118-33-77

Magyar Nemzet

P&B MÉDIA

RY

mi Egyetem Tanárképző Karán
4 óra –, évi 360 tanegység).
lhetnek be a hallgatók
émet).
ezési lapot postán küldünk.

Tel.: 88/423–908
3/429–671

98/5

Május

KRITIKA

Ára: 167 Ft

Csepeli György: Kérdések demagógiája

*

Beszélgetés Vértes Andrással

*

Heller Ágnes Hannah Arendtről

*

Vitányi Iván: A kulturális fejlődés stratégiája

Kuczi Tibor: Kreácsolás

*

Katona József Színház

*

Radnóti Sándor: A gyűjtő és övei

*

Egy hónap a tőzsdéken

EMLÉK/MŰ

Budapesten, az Attila úton, a Dózsa-szobortól nem messze egy különös emlékmű áll. Cellaszerű, tető nélküli betonépítmény, a tetején szögesdróttal. Rácsos ajtaján keresztül egy bronzszobrot látunk: egy háttal ülő, magába roskadt figura képe tárul elénk, előtte a falon fémtükör, amiben a néző önmagát pillanthatja meg. Az emlékmű felirata szerint az 1944–1990 közötti időszak meghurcoltjainak az emlékére készült, azok emlékére állították, *„akik nem haltak meg, de az életüket tönkretették"*. Keserű Katalin a Magyar Szemle 1997/1–2. számában a művet „napjaink emlékművének" nevezi, amely identitászavaros korunk szimbóluma is lehetne: a cellába való bezártság az embernek ember általi kiszolgáltatottságára utal, az ember önmagába kényszerítettségét jelképezi, és azt a tényt, „hogy kint sincs más, mint benn". Az elemzés kiemeli a mű interaktív karakterét, ahogy az alkotás bevonja a nézőt a mű terébe, „előre nem várt jelentésekkel telítve a művet és részleteit".

Az emlékmű oldalfalát néhány hete egy színes graffitifestmény borítja. Az ismeretlen alkotó feltehetően nem tudta, hogy kézjelét egy vitatott műre helyezte el, amely hasonlóképp szabálysértő módon került köztérre, mint az ő alkotása. A *Makovecz Imre* és *Péterfy László* alkotta emlékmű jogi státusát tekintve ugyanis illegális építmény, a köztéri szoborállítás szabályainak a semmibevételével állították fel 1996-ban. A graffiti készítője talán azt sem ismerte fel, hogy a durván zsaluzott betonfal nem valódi fal, hanem műfal, egy köztéri műalkotás része. (Hogy falfirka és falfirka között micsoda különbség van, mutatja egy néhány száz méterre felállított másik „emlékmű" – a berlini fal 1990-ben Budapestre hozott darabja, ahol a beton vandál megrongáltsága a mű szerves része.)

Az elkövető a szobrot nem bántotta, nyilván arra gondolhatott, hogy egy valódi falról van szó, s a szobrot azért kerítették körbe magas betonfallal, hogy megvédjék a rongálóktól. A gondosan kivitelezett spray-festmény primitív, de nem kontármunka, készítőjét láthatóan nem a rongálás (vagy politikai motiváció), hanem esztétikai szándék vezérelte. Ilyesformán a Makovecz-mű spontán folytatása: a műben rejlő provokatív jelleg kommunikatív továbbfejlesztése. Az emlékmű annak esett áldozatul, aminek maga is köszönheti a létét – a művészi önkénynek, a köztér és a nyilvánosság erőszakos kisajátításának.

Az eset másrészt egyszerűen *emlékműgyalázás* – barbár tett, amire nem lehet mentség.

Mit lehet most tenni az emlékművel?

Mementóként így marad. Lemeszelik. (Vigyázat! A fehér fal további falfirkálásra inspirál). A betonfalat restaurálják. Esetleg elbontják és másutt, alkalmasabb helyen megpróbálják újra felállítani, ahogy azt az ügyben korábban készült hivatalos szakvélemény is javasolta. (Ezt a lehetőséget a Magyar Nemzet 1997. május 3-i számában maga Makovecz Imre zárta ki, kilátásba helyezve, hogy amennyiben a hatóságok megpróbálnának az illegális emlékműhöz hozzányúlni, a bontást lefilmezik, és gondoskodnak róla, hogy híre menjen a nagyvilágban.)

És van egy ötödik megoldás is – drótkerítéssel körbe keríteni.

BOROS GÉZA

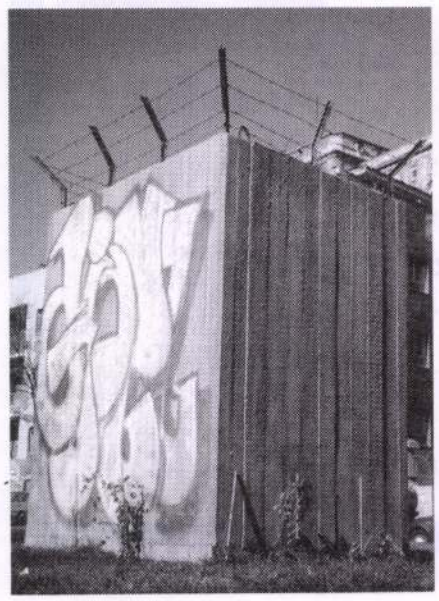

CSEPELI GYÖRGY

Kérdése

Demagógia és demokrácia

A demokrácia és a demagógia szavak közös töve sejteti, hogy a két fogalmat eltéphetetlen szálak fűzik össze.[1] Petőfi ismert mondását átigazítva azt mondhatjuk, hogy a nép akkor uralkodik a politikában, ha a politikai kommunikációban is uralkodik.

Minden kommunikáció alapja az adó és a vevő közötti kongruencia, mely azt jelenti, hogy az adó közlései eredményeként a vevőben ugyanazok a jelentések alakulnak ki, mint amelyekkel az adó rendelkezett a kommunikációs folyamat elindításakor. Az igazi kommunikáció azonban két irányban zajlik, melynek során az adóból vevő, a vevőből adó lesz. Ezáltal a kongruencia szélesebb alapra tesz szert, mivel az adót és a vevőt nem pusztán az aktuálisan zajló kommunikációban születő kongruencia köti össze, hanem mindkét fél egyaránt részese lesz az egyáltalán közölhető jelentések tágabb körének, a diszkurzív univerzumnak.

A közösen osztott jelentések talaján alakul ki a közlő és a befogadó között bizalom abban, hogy érdemes és lehetséges egymás megértésére törekedniük. A közös megértés révén a kommunikációban részt vevő felek sokoldalú és pontos helyzetmeghatározáshoz juthatnak el, ami a közös hasznot eredményező helyes cselekvés záloga.

A jól működő demokrácia intézményrendszerei olyan keretek, amelyek a részt vevők egymás iránti bizalmát, s ezen keresztül a szakadatlan, visszacsatolásos, szociális összehasonlítás útján folyamatosan ellenőrizhető eredményekkel járó kommunikációt feltételezik. A demokrácia intézményei természetesen csak akkor működnek a fenti ideáltípus szerint, ha a részt vevő személyek nemcsak bíznak egymásban, hanem a kommunikációban tárgyalt témákat érintő megfelelő tudással és hozzáértéssel is rendelkeznek.

A demokratikus jogokat lehető legszélesebb mértékben kiterjesztő társadalmakban nyilvánvalóan az a helyzet, hogy a jogi értelemben vett állampolgári egyenlőség alapvető társadalmi, gazdasági és kulturális egyenlőtlenségek mellett jön létre. Ezáltal aligha várható, hogy a politikai kommunikációban részt vevők – még ha netán bíznának is egymásban – a kommunikáció során felvetődő témák mindegyikében egyenlően magas színvonalú tudással és a politikai cselekvés lényegéhez tartozó alternatívákat illetően magas szintű hozzáértéssel rendelkezzenek. Ha a Petőfi által választott költészet terén elvileg el is érhető a mindenkire egyenlő mértékben jellemző hozzáértés, más, a demokratikus társadalom működtetésében fontos témákban élesen elkülönül egymástól az információs burzsoázia és az információs proletariátus.

Ez az elkülönülés szükségképpen magával hozza, hogy a demokratikus politikai kommunikáció során a közlőknek számolniuk kell a befogadók hozzáértésének korlátozottságával, s olyan eljárásokat kell alkalmazniuk, amelyek az állampolgárok kvázitudására, érzelmeire, hiteire, vélekedéseire, attitűdjeire épülnek.

Ilyen értelemben igaza lehet Gerő Andrásnak,

rádió és főleg az akkori Szabad ... ditának ellenük bűnvádi eljárást. TEL-AVIV

Blair felszólította az IRA-t

Tony Blair brit kormányfő felszólította az IRA-t, kezdje meg fegyverei beszolgáltatását, ha politikai szárnya, a Sinn Fein tagja lesz a jövő héten megalakulandó új északír kormánynak.

„Hatalmas utat tettünk meg, sokkal többet értünk el, mint amire bárki is számított" – hansúlyozta *Blair* az északír békefolyamatról a Scotsman című skót lapnak adott interjújában. „Már csak a kirakósjáték utolsó elemét kell beillesztenünk, amely biztosítja, hogy Észak-Íroszágnak működő kormánya legyen, egy Londontól különálló végrehajtó testülete, amelyben minden közösség méltón képviseli magát. Az egész nagypénteki békemegállapodást meg kell valósítani, és ennek része a fegyverbeszolgáltatási fejezet is. Az embereknek tudniuk kell, hogy olyan személyekkel ülnek egy asztalnál, akik lemondtak az erőszakról, cserében a jóért... Az IRA képes megkezdeni a leszerelést, ha valóban akarja – vélte a brit kormányfő.

Tony Blair közölte: hajlandó bámikor ismét Észak-Írországba utazni, ha azzal segítséget nyújt a tartomány pártjainak a félkatonai csoportok fegyverbeszolgáltatása körüli vita megoldásában. Mindenkinek észre kell vennie, felelősséggel tartozik azért, hogy a békemegállapodás működjön. Minden lehetségeset meg kell próbálni, hogy tartható legyen a hatalomátadás március 10-i határideje. Senki sem fog megbocsátani azoknak, akik kisiklatják a békemegállapodást – figyelmeztetett a kormányfő.

Az északír tartomány lakosságának 93 százaléka akarja, hogy megvalósuljon a nagypénteki egyezség – világlik ki abból a felmérésből, amelyet Tony Blair interjújával egy időben ismertettek tegnap Belfastban – jelentette az MTI.

Az ulsteri Progresszív Unionista Párt és a Sinn Fein együttműködésével készült közvélemény-kutatás szerint a katolikus közösség leginkább az alkotmányos testületek, az emberi jogi bizottság felállítására, működésére, a rendőrségi reformra helyezi a hangsúlyt, a protestáns lakosság a fegyverek beszolgáltatását sürgeti leginkább.

Az emberek többségének a félkatonai csoportok leszerelése igen fontos, de nem annyira, hogy továbbra is hallgassanak a fegyverek a tartományban: a megkérdezettek 84 százaléka fontosabbnak tartja azt, hogy a fegyveres csoportok, köztük az IRA tartsa magát az általa meghirdetett tűzszünethez, mint a fegyverekről való lemondást.

Roman Herzog német államfő argentin kollégájával, Carlos Menemmel koccint. A német elnök háromnapos látogatásra érkezett Argentínába FOTÓ: MTI – KÜLFÖLDI KÉPSZERKESZTŐSÉG

AZ E HETI FŐNYEREMÉNYEK

LOTTÓ 475 MILLIÓ

HATOSLOTTÓ 50 MILLIÓ

JOKER 18 MILLIÓ

ORSZÁGSZERTE PÉNZESŐ, TÉVÉSHOW VASÁRNAP 12.05-KOR AZ MTV1 SZERENCSEPERCEK CÍMŰ MŰSORÁBAN!

Makovecz makói tornyai

Most már tudom, mit érezhettek a középkori városok polgárai, amikor nap mint nap elmentek épülő katedrálisuk mellett, és milyen büszkeség ágaskodhatott bennük, amikor végre használatba vehették. Megértem a nemes hiúságot is, amely versengésre indított egy-egy kisvárost, hogy nagyobb és szebb templomot emeljen, erősebb és magasabb campaniléval (harangtoronnyal), mint szomszédai, mert a templom nemcsak Isten háza, hanem az építőké is: kifejezője önbecsülésüknek, megtestesítője önazonosságuknak.

A középkori városok lakói évtizedekig figyelték a falak, pillérek lassú növekedését, néha évszázadokig éltek építkezések tövében, miközben váltották egymást a nemzedékek, és sokszor csak a megrendelők szépunokái vagy még távolabbi utódai érték meg, hogy a két büszke torony elkészüljön végre. Makón egy rövid esztendő alatt kihajtott a földből a város legszebb huszadik századi épülete, a művelődés négytornyú palotája, a hatvan évvel ezelőtt épült hagymaház ledőlt falainak romjaiból. Ez alatt az év alatt így vagy úgy, de a város minden lakója kapcsolatba került vele: dicsérte vagy szidta, ám senki sem ment el közömbösen mellette. Különösen az utolsó hónapokban – mikor, mint egy bálna háta, méltóságteljesen kiemelkedett fő tömege, a fabordákkal fedett színházterem, négy sarkán az akkor még csonka tornyokkal – mindig ácsorogtak körülötte néhányan. Figyelték a meredek tetőn közlekedő munkásokat, lesték az óriási daru mozgását, ahogy magasba emelte a hatalmas tetőszerkezet elemeit, aztán a fatartókra kerülő burkolódeszkák kötegeit, a hőszigetelő anyag óriási sárga báláit, a takaros palacsomagokat, végül a földön zsaluzott beton toronyisisakokat.

A nyáron már úgy zarándokoltak a makóiak az épülő új hagymaházhoz, mint egy természeti csodához, mint az éves rendszerességgel megáradó, majd medréből kilöttyenő, szeszélyes Maroshoz. Nem nagyon beszélgettek egyik helyszínen sem, csak álldogáltak a biciklijükre támaszkodva, legfeljebb egy kurta mondatot ejtve közben, természetesen sohasem közvetlen dicséretet vagy megrovást. Az ismétlődő megállapítás, hogy „olyan, mint egy templom", kinek-kinek a szájából áldásként vagy átokként hatott, világnézetétől függően. „Épül a Bábel tornya", lehetett hallani a polgármester ellenfeleitől, míg mások a város két legszebb műemlékével vetették össze, a klasszicista városházával és a parasztbarokk református ótemplommal, amelynek zömök és vaskos tornyát rendhagyó módon kősisak fedi, mint némely erdélyi rokonáét.

Bizonyos, hogy akár tetszett, akár nem, ez a ház a maga gyors növekedésével, makacs burjánzásával, szokatlan formáival különös érdeklődést keltett minden nézőjében, de ahogy közeledett a befejezéshez, és a fehérre meszelt falak fölött a hatalmas, kettős hullámot leíró, deszkaborítású tetőre kezdték felrakni a selymes fényű, sötétszürke terméspalákat, és eltakarítani az építési törmeléket, majd lebontani az építkezést bekerítő palánkot, egyre nőtt rajongóinak tábora. Mikor sor került az ünnepélyes átadásra, egyetlen délutánon ezerszáz felnőtt és gyerek élte át azt a megrendítő és felemelő érzést, amelyet a régi városok lakói érezhettek, ha felépült a katedrális. Aki akkor belépett az előcsarnok ünnepélyes, hófehér oszloperdejébe, megszűnt csak individuum lenni.

Akik beültek a puritán szépségű nézőtér méltóságos, tulipános támlájú, aranyszínű székeibe, egy ősi rítus szereplőiként beköttettek a közösség véráramába, és visszafojtott lélegzettel hallgatták az ezredvég nagy magyar építészének tanítását arról, hogy házaiban a függőleges elemek, a falak és oszlopok a földet jelentik, a tető mindig az égboltot, és közöttük a bordák, a ferde támaszok teremtik meg az összeköttetést. „A ház mindig Isten lenyomata, és Isten járkál az építők között", mondotta *Makovecz Imre,* és a meredek nézőtér trónszékein ülve – ahonnan mindenki tökéletesen lát és személyes kapcsolatba kerül a színpaddal – sokan éreztük is a jelenlétét, s a többiek is annyit, hogy ez a ház kifejez valami magasabbrendűt, és mint a közösség háza, a közösségi élet színtere: szakrális tér. „A kultúra temploma", összegezte tömören gondolatait augusztusban, az akkor még félkész épület láttán a határon túli magyarok számára nyolcadszor megrendezett Makói Művésztelep egyik kárpátaljai résztvevője.

A Makovecz-ház – így emlegetik a makóiak az új művelődési házat – építését sok vita előzte meg. Az ellenzők a helyét kifogásolták a főtérről nyíló kis mellékutcában, ahol elődje, az 1937-ben a helyi hagymatermelők által építtetett hagymaház állott. Pénzt azonban csak a már igen rossz állapotban lévő, ötven évig művelődési otthonként szolgáló épület felújítására tudott szerezni a város, ami megkötötte az önkormányzat és a tervező kezét. Mint máskor is, Makovecz Imre a szükségből erényt kovácsolt, és kényszertől sarkallt alkotói fantáziája olyan megoldásokra talált, amelyek a kötöttségek nélkül bizonyára nem jöttek volna létre.

Egyik első faluháza is így született Zalaszentlászlón, ahol fel kellett használnia a meglévő kis kultúrotthont, és meg kellett birkóznia a szomszédos vegyesbolt és kocsma silány épületével. Ott egyszerűen beleépítette a régit az újba, hántolt törzsű, ágasbogas életfákból készült tornáccal véve körül, ami nemcsak esztétikailag bizonyult ragyogó megoldásnak, hanem gyakorlati hasznot is hozott: a boltba és a kocsmába naponta eljáró falusiak erről a tornácról előbb-utóbb betértek a faluházba, s aztán a legtöbben odaszoktak.

Makón, a kereskedelmi iskola sarkánál, a szűk, de forgalmas kis Posta utcában mint száraz héjából a húsos, fehér hagymatest, úgy bomlik ki a hatvanéves hagymaház faltöredékeiből betonüveg tornyaival a rézgerincű, palatetős új művelődési palota, egyesítve magában a földhözragadt józan ész vaskosságát az ég felé törő képzelet szárnyalásával. A szimbólummá lett épület mintegy a romokból kinőve, lehántva magáról a kinőtt régit, diadalmasan szökken a magasba. Tornyai még egy metamorfózison is átmennek: falaik fokozatosan elfogynak, és helyettük – átlátszó hagymalevélként – pikkelyesen egymásra boruló üveglemezek nyitják ki terüket a négy világtáj irányába, mintegy kitárják az épületet a város felé. A tornyok üvegfalai nappal magukba isszák a napsütést, és éjszaka kivilágítva visszaárasztják a fényt a sötétségbe merült városra. Főhomlokzatának az út fölé nyúló, nagy tömegű tetőzete hatalmas hagymaként domborodik a két elülső torony között, és ugyanezt a képet adja hátsó frontja is, míg oldala végig üvegfalakkal nyílik ki a külvilágra, a hosszan elnyúló, hullámzó palatető védelmében.

Az új művelődési ház többfunkciós épület. Kiváló akusztikájú színházterme, színpada és előcsarnoka már vizsgázott: utóbbi bálteremként – de kiállító térnek is kínálkozik –, a földszinti, elegáns kávéházba pályáztatással keresik a megfelelő üzemeltetőt, emeletén kamaraelőadások megtartására alkalmas pódium áll, tornyaiban klubszobák, szakköri helyiségek találhatók, a színházterem másik oldalán irodák nyílnak a folyosóról. Hamarosan mindegyik működni fog. Színpada korszerű technikával felszerelt, és a hátul épülő szabadtéri színházat is kiszolgálja majd.

Az új makói hagymaház egyszerre modern és hagyományos, mint minden Makovecz-épület. Lenyűgözően szép és különleges, mégis illeszkedik a mellette álló jellegtelen iskolaépülethez. Semmihez sem hasonlíthatóan újszerű, mégis egy ablakkal, egy befalazott ajtónyílással és a tornyok földszintjén jelzett romfalakkal adózik elődje és a már elpusztult egykori parasztházak emlékének; vaskos tornyai rímelnek a református ótemplom kősapkás tornyára; oszloperdeje a városháza és a volt püspöki kápolna fehérre meszelt, klasszicizáló oszlopait idézi; organikus formái a városra annyira jellemző növény alakját és szerkezetét hordozzák.

Hagymatornyai részei annak a Sevillától érő, tornyokból épült láncnak, amelybe Makovecz Imre a tér, a formák nyelvén belekódolta történelmünket, Európában elfoglalt helyünket és helyzetünket, s amely a jövőbe vezető utunkat is kijelöli.

JÁMBORNÉ BALOG TÜNDE

Makovecz – politikai uszoda

Aki egri, azért nem érti. Aki nem egri, azért. De hogy még tovább tágítsuk a tanácstalanok körét: aki nem ismeri a rendszerváltozás utáni magyar társadalom körkörös önvédelemre és támadásra berendezkedett pártpolitikai atmoszféráját, az végképp nem értheti meg, hogyan válik egy ötvenméteres fedett uszodából politikai botránykő. Tehát Eger, Makovecz-uszoda. Épüljön vagy ne? Ott épüljön, ahová tervezték, vagy máshol? Annyiba kerül vagy nem annyiba, mint eredetileg kiszámították? Más épüljön helyette? Esetleg: tényleg úgy van, hogy az egri Makovecz-uszoda ügye a Nemzeti Színház politikai reciproka?

SZIGETHY ANDRÁS

Hogy jön ez ide? Ha a Fidesz-kormány megkérdőjelezi elődje, az MSZP–SZDSZ-kormány döntését a Nemzeti Színház Erzsébet téri felépítéséről (vagyis nem ott, és nem azt az építészeti tervet valósítja meg), akkor Eger új MSZP-s polgármestere, Nagy Imre megkérdőjelezi az előző – a tavalyi önkormányzati választáson Fidesz-támogatással indult – polgármester által előterjesztett és a közgyűlésen elfogadott elképzelést az építendő uszodáról, amelyet Makovecz Imre tervezett. Vagyis: nem ott fogja felépíteni, és nem azt.

A kettészakadt város

Építsünk vagy ne építsünk? – töpreng Eger 1989 óta egyfolytában. A régi – 33,5 méteres, nemzetközi versenyek lebonyolítására alkalmatlan – fedett uszoda 1988-ban jobblétre szenderült. Az uszoda alatti rétegekben gyógyforrások buzognak. Megsüllyedt és életveszélyessé vált, ezért felrobbantották. A régi uszoda ugyanott állt, ahová az újat akarták építeni. Az első szakmai kérdés: ha a régi uszoda statikai szempontból előnytelen területre épült, miért lesz ugyanott jó helyen az új? Makovecz Imre válasza – leegyszerűsítve – így hangzik: – A régi uszoda szilárd pontokra támaszkodott, de az egyik alátámasztási pont alól a gyógyforrások kimosták a támaszkodásra alkalmas geológiai képződményt. Az új uszoda Makovecz Imre elképzelése szerint egy óriási vasbetonteknőhöz hasonlítható alapra épülne, amely a talajviszonyok okozta elmozdulásokat a hordozott épülettömeggel együtt viselné el. A módszert amerikai építészek sikerrel alkalmazzák Japánban a mocsaras területek fölé emelt épületkolosszusoknál. Ott bevált.

A vitafejezet következő pontja, hogy miért oda épüljön versenyuszoda, ahol épülhetne más is. Többek szerint sokkal kifizetődőbb, az idegenforgalmat jobban és hasznosabban szolgáló gyógyüdülőkomplexumot lehetne a területre építeni, amely alatt Eger híres gyógyforrásai fakadnak. Ez a komplexum megfelelő medencékkel, a gyógyvízhez kapcsolódó szolgáltatásokkal ellátva és kiegészítve sokszorosára növelhetné a város vonzását. Több lenne az üzleti lehetőség, több pénz jönne a városba. Közel a strand, a Török fürdő és a reumakórház, a gyógyvízre alapozott Flóra Szálloda. A meglévő létesítményeknek majdhogynem tőszomszédságában lenne az újabb gyógyközpont.

Van benne logika. Csakhogy Eger város tanácsa 1989-ben úgy döntött, hogy nem gyógyvízre épülő komplexumot, hanem versenyuszodát kíván építtetni. A rendszerváltozás után az önkormányzat ugyanígy határozott: versenyuszodát kell építeni. A tervezési és előkészületi munkák 1993-ban kezdődtek. Ekkor született meg Makovecz Imre tanulmányterve. Erre alapozva szerezte be a város polgármesteri hivatala az elvi építési engedélyt és az elvi vízjogi engedélyt. 1994-ben elkészült az építési engedélyezési terv. 1995-ben befejeződött az uszoda kiviteli tervezése. 1996 januárjában – a karsztforrások védelmét vizsgáló és szakértői véleményekkel alátámasztott tervezői munka után – jogerőre emelkedett az uszoda építési engedélye. Három évvel az elvi építési és vízjogi engedély beszerzése után az iszonyú bürokráciával járó építési engedélyezés ügye megjárta a másodfokot is.

Politikai vereség?

1997 novemberében az egri közgyűlés úgy döntött, 1998-ban kezdődhet az uszoda építése. 1998. augusztus 19-én a város szerződést kötött a generálkivitelező Bau-System Kft.-vel. 1998. október 8-án Deutsch Tamás ünnepélyesen lerakta az uszoda alapkövét, október 22-én viszont a város új polgármestere, Nagy Imre három hétre felfüggesztette az építkezést. Az indok: a polgármesteri címért folytatott kampányában megígérte, hogy fölülvizsgálja a szerinte „túl sok pénzbe kerülő", és „a város szempontjából nem a legelőnyösebb", uszodaépítés ügyét.

1998. december 8-án Nagy Imre polgármester előterjesztést nyújtott be a közgyűlésnek, amely az Eger város úszható vízfelületeinek megkétszerezését szolgáló beruházásokról, azok ütemezéséről címet viselte. Az előterjesztés azt a kérdést vizsgálta, hogyan lehetne olcsóbban, másként és máshol létesíteni az uszodát. Részletesen tárgyalta a különféle helyszíneken építendő uszoda előnyeit és hátrányait. A lényeg azonban: ne a Makovecz-uszoda épüljön az eredeti helyszínen. A polgármester előterjesztésében a közgyűlési határozati javaslat első pontja így hangzott: a közgyűlés „felhatalmazza a polgármestert, hogy a Fürdőkörnyék uszodaépítés folyamatban lévő munkáit állítsa le. A Bau-System Kft.-vel megkötött fővállalkozói szerződést... bontsa fel".

A határozati javaslatot nem fogadta el a közgyűlés. A szavazás 13:13 arányú döntetlent hozott, így érvényben maradt a régi önkormányzati határozat.

Egerben ezt a döntetlent sokan a polgármester politikai vereségének tekintették, hiszen az MSZP-s és SZDSZ-es képviselő-testületi tagokkal szemben egységesen nemmel szavaztak a MIÉP, a Munkáspárt, a kisgazdák és a lokálpatrióták, az MDF és a függetlenek, valamint a Fidesz képviselői is. Nem politikai megfontolásból. Nehéz volna elképzelni, hogy lokálpatrióták, MIÉP-esek, függetlenek és munkáspártiak hirtelen olthatatlan szerelemre lobbantak egymás politikai nézetei iránt.

A helyi sajtó hasábjain is folyó vitában az egyik hozzászóló – nyilvánvalóvá téve, hogy itt politikai indulatokról van szó – egyenesen a munkáspárti képviselő becsületét kérdőjelezte meg, mivel voksát adta „a Csurka–Torgyán-féle jobboldal akaratára". Makovecz Imre is kivette a részét a politizálásból. Egy 1999. január elején az interneten közreadott interjúban, amelyet Mihancsik Zsófia készített az építésszel, egyebek között azt kérdezte a város új szocialista-liberális vezetőiről: „Kik ezek az emberek? Hasonlítanak csak az emberre, vagy tényleg az emberi fajhoz tartoznak?" Ugyanebben az interjúban az egri polgármester felé tett egy oldalvágást is, amikor kijelentette, hogy a leendő uszoda közelében „az elmúlt 45 év polgárházainak romjai vannak, az ő (azaz Nagy Imre – *a szerk.*) szocialista agyának a múltból itt maradt képei".

A vita tehát a klasszikus magyar partitúra szerint folytatódott. A kérdések: miért árulta el „a kömlői parasztember fia" – a munkáspárti képviselő – a Munkáspártot? Vagy: Miért akarják Egerre erőltetni Makovecz Imre uszodáját? Az emberi fajhoz tartozik-e a szocialista várospolitikus? Ki az igaz, jó egri magyar állampolgár: aki Makovecz, vagy aki Nagy Imre pártján áll?

Persze nem lehet megfeledkezni arról a tényről, hogy Nagy Imre egy éles választási küzdelem országos erőterébe emelte az egri uszoda kérdését, amelyet e pillanattól kezdve nem lehetett nyugodt szakmai érvekkel megvitatni. Az sem mellékes, hogy öt évvel az egri önkormányzat döntése után, a csigalassúsággal haladó szakhatósági engedélyek beszerzése után, a másodfokra vitt engedélyezési eljárás lezárása után újra elővették azt az ügyet, amelyet Eger lakosságának java része úgy élt meg, hogy politikai okokból egyszerűen egymásnak uszították őket.

Pedig nem politika rejlik a vita legmélyén. A város hagyományaiból és újabb kori történelméből táplálkozó, egymástól eltérő kulturális és városszervezői elképzelések motiválják az uszoda pártolóinak és ellenzőinek táborát.

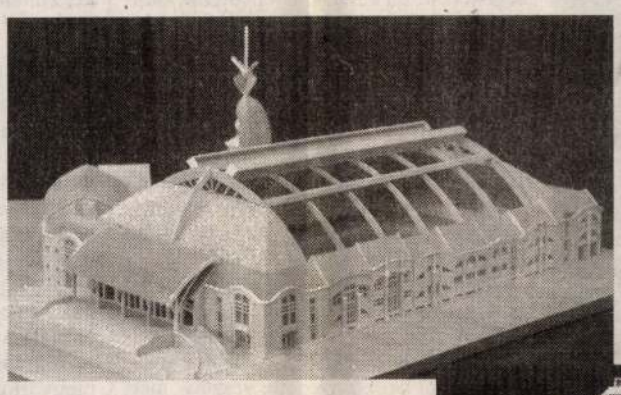

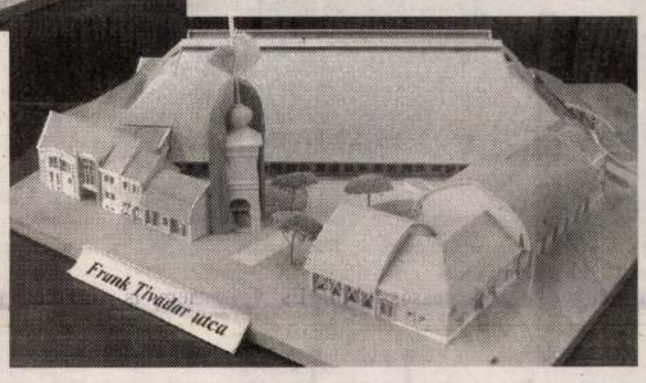

Támogatói azzal érvelnek, hogy a Makovecz-uszoda az eredetileg tervezett helyen nemcsak azért fontos, mert tehermentesíti a szomszédos, naponta 700-750 diákot, sportolót fogadó Bárány uszodát, amely nem képes hét sportszervezetnél és hat iskolánál többet kiszolgálni. A támogatók tábora – Eger volt polgármestere, az egykori kiváló vízilabdázó, Ringelhann György is – úgy érvel, hogy az új uszoda Eger központjában nemcsak azért fontos, mert alkalmas volna nemzetközi versenyek lebonyolítására is, Eger hagyományos úszó-vízilabda sportjának újraélesztésére, magasabb szintre emelésére. Azért is fontos, mert a történelmi város főtere, a Dobó tér mellé még egy természetes városközpontnak kínálkozó lehetőséget adna. A Makovecz Imre tervezte épület a szépségével, óratornyával, üzleteivel, söröző jével új városszervező elem lehet, a klasszikus belvárost kibővítheti a Dobó térről induló utcákkal, elvezetheti egy másik városközpontig, a fürdővárosig. Hatására belvárosias formát ölthet az addigi centrum külső peremének számító Maklári és Kertész utca is. Kitágulhat, új dimenziókkal gazdagodhat a város, méghozzá úgy, hogy szervesen kapcsolódik a történelmi városmaghoz.

Az ellentábor azt az érvet hozza fel, hogy erre a szerepre még inkább alkalmas volna a gyógyüdülő-komplexum. Ugyanúgy, vagy még jobban betölthetné városszervező funkcióját, mint a Makovecz-uszoda. A Nagy Imre által favorizált elképzelés szerint viszont az uszoda legjobb helye a történelmi városhoz hozzáépített északi panellakótelep lenne. Nemcsak azért, mert így végre megvalósulhatna az a régen dédelgetett álom, hogy az Egerhez főútjával igyekvő, a városiasodásba kapaszkodó Felnémet az uszoda köré települő szabadidő- és kereskedelmi centrum révén összekapcsolódhatna Egerrel. Hanem azért is, mert az északi lakótelepnek is kell egy városközpont – hangzik az érvelés –, mert különben továbbra is idegen, mintegy hozzábiggyesztett része lesz csak Egernek.

És az nem jó, nagyon nem jó.

A nagy dilemma

Nagy Imre túlságosan drágának tartja a Makovecz tervezte uszoda felépítését, az 1,7 milliárd forintos bekerülési költséget, melyet tovább növelnek a környék rendezésének kiadásai (Makovecz Imre szerint 1,3 milliárd). Nagy Imre úgy véli, olcsóbb volna befedni a strand ötvenméteres uszodáját. Véleménye szerint ezt 400 millió forintból meg tudnák oldani, és akkor még maradna 400 millió a Bárány uszoda rendbetételére. Persze előbukkan az igazi megoldás: egy másik uszodát lehetne építeni az északi, nem is olyan rég még Csebokszárinak nevezett lakótelepen is. Eger így – jelenlegi polgármestere szerint – jobban járna. Az északi lakótelepről nem is szólva, ahol ki lehetne alakítani egy szabadidő- és sportcentrumot. Ez organikus kapcsolatot teremtene a történelmi város és a panellakótelep között. A több mint húszezres lakónegyed ezáltal megszűnne alvóváros lenni.

– Nekem nem Makovecz Imrével van bajom, hanem a helyszínnel, a költségekkel és a mérettel. Az uszoda 85 százalékát foglalná el annak a térnek, amelyre épülne.

Nagy Imre egyébként, mint maga mondta, feloldhatatlan dilemmával küzd. Pénzt kell szereznie és előteremtenie egy olyan beruházáshoz, amelyet nem akar megvalósíttatni. Az évi hétmilliárdos költségvetéssel gazdálkodó város forrásainak 65 százalékát eleve felemésztik a város intézményei. Kevés a pénz.

Arra a kérdésre, hogy a tavaly december nyolcadikán tartott közgyűlés óta – amikor is eldőlt, hogy mégiscsak lesz Makovecz-uszoda – az önkormányzat beadott-e már pályázatot pénzszerzésre, a polgármester azt felelte:

– Még nem. A pályázatokat most készítik.

A város egyik építésze úgy gondolja, hogy az északi lakótelepen építendő uszoda az infrastruktúra teljes hiánya miatt legalább annyiba kerülne, mint Makoveczé a fürdővárosi részben. A Makovecz-uszoda felépítését elnyert Bau-System Kft. ügyvezető igazgatója azt mondja: az uszoda négyzetméterének bekerülési költsége egy jobb lakóház építkezési költségvetésével azonos.

Az egrieknek nincs szerencséjük a fedett uszodával. Az előzőt szinte megépítése pillanatától kezdve állandóan javítgatni kellett. Süllyedt, repedezett. Hol kinyitott, hol bezárt, mígnem felrobbantották. Az uszoda megmaradt, sokáig álló kazánházából 1997-ben olaj került a földbe. Pontosan a gyógyforrások környékén. Jelenleg is folyik a környék megtisztítása.

A tervek szerint február végére fejeződhet be az olajszennyeződés eltávolítása, és március első napjaiban kezdődhet újra, illetve folytatódhat az 1989-ben elhatározott versenyuszoda építése. A Bau-System ügyvezető igazgatója, Győri István úgy foglalt állást: mielőtt folytatnák az építkezést, a szerződést újra kell tárgyalni, mivel a beruházás az eredeti kondíciókkal aligha folytatható. A tárgyalás, amelyből az ügyvezető szerint egész sorozat várható, január harmadik hetében kezdődik.

– Az építkezés október óta nem a mi hibánkból áll mind a mai napig – emlékeztet Győri István. Arra a kérdésre, hogy milyen következményekkel kell számolni a folytatásban, lakonikusan csak annyit mond: tetemes többletköltségekkel.

Hogy esetleg többmilliós, több tízmilliós többletköltséget okoz ez a vita? Az ügyvezető erre nem válaszolt, mert üzleti titok kiszivárogtatásával nem ronthatja a tárgyalás előtt cége pozícióit.

Hosszú és nehéz tárgyalások következnek. Nincs könnyű helyzetben egyik tárgyalófél sem.

Az egriekről nem is szólva.

Ide épül a Makovecz Imre tervezte létesítmény (fent Gál Gábor felvételein a makettje látható)

SOPRONYI GYULA FELVÉTELE

Gamma-sugarak hatása az űrszondákra

A tudománytól sem idegenek a csúcseredmények, minden mérhető mennyiségből, legyen az hőmérséklet, nyomás, térerősség vagy bármi más, igyekeznek a korábbinál nagyobb (vagy még kisebb) értéket előállítani, így a természet újabb és újabb jelenségei tárulnak fel. A földi laboratóriumok azonban nem versenyezhetnek a világmindenséggel, a természet nagyobb erőkkel is bír. Tavaly egyetlen megfigyelés kapcsán két csúcs is született. Űrkutatók minden korábban tapasztaltnál nagyságrendekkel erősebb mágneses teret fedeztek fel, és ebből a forrásból soha nem észlelt erősségű gamma-sugárzás érte a világűrből a Földet. Nagyon ritkán fordul elő, hogy valamilyen Naprendszeren kívüli esemény mérhető hatást gyakoroljon a Földre, ám a tavaly augusztus végi gamma-kitörés ilyen volt. A sugárzás forrása egy tőlünk húszezer fényévre levő különleges neutroncsillag, ún. magnetar volt. A magnetarok elmélete mindössze néhány éves, a létezésüket igazoló első közvetlen megfigyelési adatok tavaly születtek meg.

A csillagok mérete, sugárzása idővel változik, a csillagok is különböző átalakulásokon, életszakaszokon mennek keresztül, ezért beszélhetünk fiatal vagy öreg csillagokról. Az időskála persze jócskán eltér a miénktől, milliárd években kell számolni. A megöregedett nagy csillagok látványos robbanás, szupernóvafelvillanás után nagyon kis méretű, viszont nagyon sűrű csillaggá alakulnak át. Ezekben a mindössze 20-30 km átmérőjű neutroncsillagokban az anyag döntő hányada neutronok formájában van jelen, de a külső 1-1,5 kilométer vastagságú kéreg valószínűleg szilárd, a felszíne vasból áll. A neutroncsillagok kezdetben gyorsan, majd egyre lassabban forognak, gammasugárzást bocsátanak ki, mágneses terük nagyon erős, 100 millió-1 milliárd tesla. (A Föld mágneses tere a pólusoknál kevesebb mint 1 tesla!)

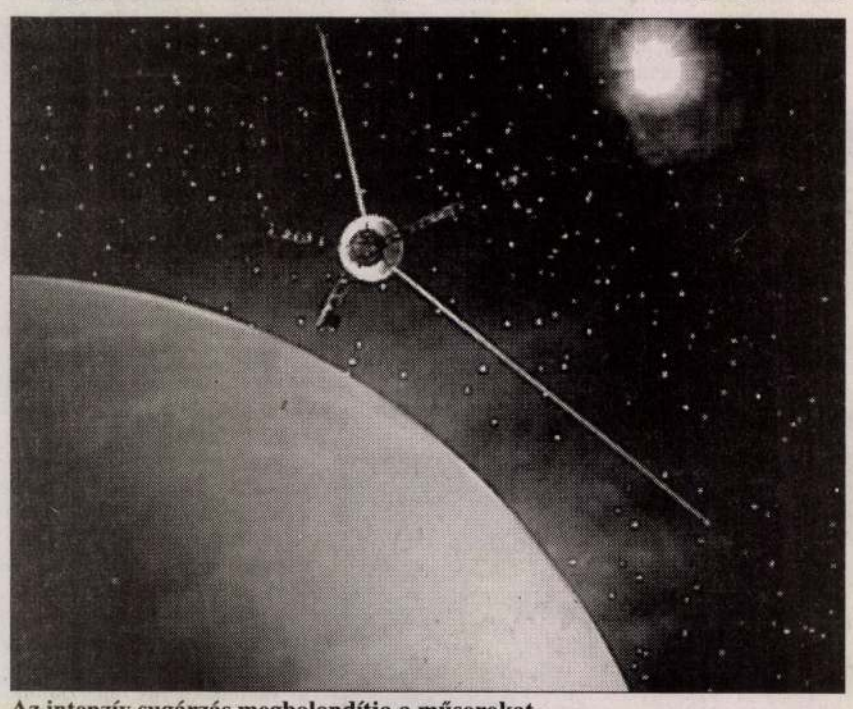

Az intenzív sugárzás megbolondítja a műsorokat

A magnetarok a neutroncsillagok között is különlegességnek számítanak, mágneses térerősségüket 800 billió teslára becsülik. Innen ered a nevük is, a magnetar az angol magnetic star (mágneses csillag) szavakból született. Ha lenne egy ilyen erős mágnesünk, és azt jó messze, a Föld–Hold távolság felezőpontjánál helyeznénk el, akkor is kihúzná a kulcsot a zsebünkből, és letörölné a bankkártyánk mágnescsíkjában tárolt információt.

A magnetarok szilárd kérgük ellenére sem stabil képződmények, nekik is külön életpályájuk van, de ennek változatos szakaszai csak tízezer években mérhetők. Az iszonyúan erős mágneses tér feszültségeket okoz a kéregben, repedések, kidudorodások jönnek létre, a földrengés mintájára ezeket csillagrengéseknek nevezik. Idővel már a kisebb-nagyobb csillagrengések sem elegendőek a feszültség levezetésére, ekkor egy hatalmas rengés keretében az egész kéreg darabokra törik. Ez történhetett most is, a felszabaduló energia nagy része az intenzív gammasugárzásban mutatkozott meg, de tisztán mágneses energia is felszabadult.

Az intenzív sugárzás megbolondította, maximálisan kitérítette jó néhány űrszonda műszereit, nem voltak ekkora mennyiség mérésére felkészítve. A földi élővilágot viszont nem fenyegette veszély, mert az atmoszféra felső rétegeiben elnyelődött a sugárzás. Az atomokról leszakadtak az elektronok, de az ionizált atomok csak a rádióhullámok terjedését változtatták meg. A gamma-sugár-nyaláb érkezésekor a Föld éjszakai oldalát „találta el", és olyan mértékű ionizációs szintet alakított ki, mint amilyen nappal szokásos.

JÉKI LÁSZLÓ

Vulkánok és jégkorszakok

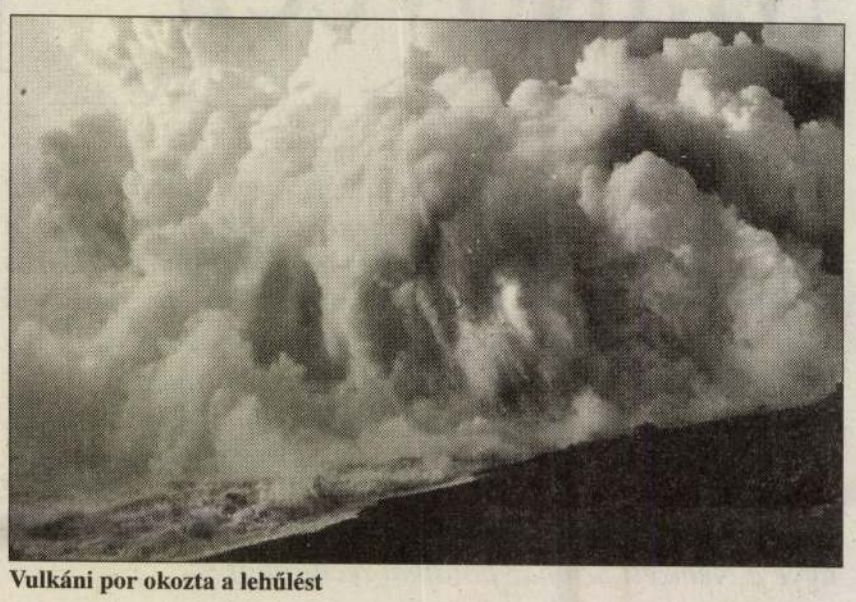

Vulkáni por okozta a lehűlést

A Föld történetében időnként bekövetkező jégkorszakok egyik lehetséges kiváltó oka a légkörbe került nagy mennyiségű por, amely leárnyékolta a napsugárzást és több fokkal lecsökkentette az átlaghőmérsékletet. Az elmúlt év végén két elmélet is megjelent a szakirodalomban erről a témáról.

David Rea és Libby Prueher, a Michigani Egyetem geológusai egyenesen azt állítják, hogy a körülbelül 2,6 millió éve kezdődött jégkorszakok sorozatát nagy vulkánkitörések okozták. A szakértők egy része a Föld forgástengelyének és pályájának periodikus változására vezeti vissza a jégkorszakokat. Mások a lehűléseket olyan tektonikus változásoknak tulajdonítják, mint például a Himalája fennsíkjának kiemelkedése és az azt követő víz- és levegőáramlatok megváltozása. A michigani kutatók szerint viszont ezek a változások csak lehetővé teszik az eljegesedést, valójában mindig egy nagy vulkáni kitörés(-sorozat) okozza a klímaváltozást. Elméletüket a legújabb észak-csendes-óceáni fúrásokra alapozzák. A minták elemzése alapján kimutatták, hogy mintegy 3000 éve eljegesedés kezdődött a térségben. A jelenség nem magyarázható a Föld keringési adatainak megváltozásával, és ebből az időből tektonikus eredetű változásokra utaló nyomokat sem találtak a térségben. Megállapítható viszont, hogy ekkor kezdtek el aktívan működni a térségben található vulkánok. A légkörbe került nagy mennyiségű vulkáni por pedig leárnyékolja a napsugarakat, ami általános lehűlést eredményez.

Ugyanerre a hatásra alapozott elméletet közölt nemrégen egy kaliforniai fizikus, Richard Muller, aki szerint a Föld légkörét bombázó bolygóközi por mennyiségi ingadozásai okozzák a jégkorszakokat. A kutató szerint a Föld Nap körüli keringése során körülbelül 100 ezer évenként olyan pályára kerül, amelyen három kisbolygócsalád által elszórt kozmikus por is kering. A porfelhő leárnyékolja a napsugarakat, ami globális lehűléshez vezet.

A témával kapcsolatban két ausztrál kutató végzett óceánüledék-elemzéseket. A vizsgálatok alapján nem tudtak ilyen nagymértékű eltérést kimutatni a kozmikus eredetű porkoncentrációban, szerintük az óceáni áramlatok megváltozása lehet felelős a ciklikus klímaváltozásokért.

KOCZA ZOLTÁN

Vízbontás szobahőmérsékleten?

Tíz évvel ezelőtti szerencsétlen emlékű sztori a „hideg", magfúziós kísérlet, amikor két vegyész azt állította, hogy elektrolízissel szobahőmérsékleten megvalósítható az egyébként szupergyorsítókban, a tokamakokban nagyságrendben millió fokon létrehozható magfúzió.

Igaz, a víznek „hagyományos módon" komponenseire, azaz hidrogénre és oxigénre bontásához nem kell ilyen óriási hőmérséklet, elegendő mintegy néhány ezer fok is, de még így is meglepő a Tokiói Műegyetem munkatársainak, Kazanuri Domennek és csapatának a Chemical Communicationsban közzétett bejelentése, miszerint réz-oxid katalizátor jelenlétében szobahőmérsékleten tudják elbontani a vizet.

Domenék esetében annyiban is más a helyzet, mint a hidegfúziós bejelentésnél, hogy egyrészt ők az eredményeiket először nem a napi sajtóban, hanem tudományos folyóiratban ismertették, ahol előzetesen hozzáértők gondos tudományos vizsgálat alá vetették azokat. Másrészt, a japán tudósok egyelőre tartózkodnak attól, hogy merész kijelentéseket tegyenek a lehetséges alkalmazásokról.

Miről is van szó tulajdonképpen? Jelenleg azok a reakciók, amelyek segítségével a vizet alkotó hidrogén- és oxigénmolekulák kémiai kötését megbontják, mintegy 3000 Celsius-fokos hőmérsékleten és fény jelenlétében, meglehetősen drága eljárás keretében mennek végbe. Domenék viszont ehhez képest alacsony hőmérsékleten, de intenzív keveréssel és por alakú réz-oxid katalizátor jelenlétében jutnak el a víz kémiai bontásához.

A jelenséget tehát produkálni tudták, de a kutatóknak egyelőre csupán halvány és igencsak ellentmondásos elképzeléseik vannak arról, milyen hatások alapján jön létre ez a kémiai reakció. Először azt gondolták, hogy a fény a folyamat mozgató mechanizmusa. Igen ám, de az újabb kísérletekben a reakció sötétben is végbemegy, méghozzá tartósan, hosszú időn keresztül. Másrészt viszont minél gyorsabban keverik a folyadékot, annál több hidrogén és oxigén szabadul fel. E jelenség alapján a japán kutatók úgy vélik, hogy a mechanikai energia közvetlenül kémiai energiává alakul át, anélkül, hogy közben először hőenergia lenne belőle. Ez szép, bár erősen eretnek gondolat, csak éppen ennek az átalakulásnak a működését sem tudják egyelőre magyarázni, ami azért a tudósok jelentős részében mégis kételyeket ébreszt. Michael Graetzel, a Lausanne-i Műegyetem munkatársa megbízik ugyan Domenék tudományos komolyságában, de más mechanizmusokat vél a folyamat hátterében. Szerinte például a katalizátor és a folyadékot hordozó üvegtartály között a keveréskor végbemenő súrlódás villamos töltést hoz létre. Az ebből keletkező apró szikrák bontják komponenseire a víz kis részét. Egy másik kémikus, Arthur Nozik, a coloradói Nemzeti Megújuló Energia Laboratórium kutatója viszont „nem lenne meglepve, ha ebben az esetben lényegében a fém-oxid játszana szerepet". Nozik úgy véli, hogy nem is katalízisről van itt szó, hanem esetleg a réz-oxid lép reakcióba a vízzel és így szabadul fel a hidrogén.

Eléggé ellentmondásosak tehát a magyarázatok. Mindenesetre egyelőre a réz-oxid katalizátoros reakciónak meglehetősen kicsiny a hatékonysága, hiszen Domen szerint a keverési energiának kevesebb mint öt százaléka jut a vízbontásra, amiből csekély mennyiségű hidrogén- és oxigéngáz keletkezik. Talán éppen a reakció működésének megértése vezethet majd nagyobb kihozatalhoz. Domen ki is jelentette: „csak akkor gondolhatunk bármiféle gyakorlati alkalmazási lehetőségre, ha legalább egy nagyságrenddel tudjuk növelni a hatékonyságot".

Kétségtelen, hogy a szobahőmérsékleten végbemenő vízbontás ma még eléggé különösnek tűnik, de végül is minden alapvetően új kísérlet esetében hasonló volt a helyzet. Egyelőre a jelenség arra már jó, hogy sok kutató töri a fejét a magyarázatán.

CSILLAG ZSIGMOND

Keverésre több hidrogén szabadul fel, a magyarázat még hiányzik

Újraélesztett medveállatkák

Miközben a genetikusok újabb és újabb klónozási eredményeket tesznek közzé, érdemes felfigyelni az élet meghosszabbításával próbálkozó egyéb, sikeresnek tűnő kísérletekre is. Több mint száz évet is túlélhet teljes kiszáradásban az a pici ízeltlábú, amelyik japán tudósok számára szolgált mintául új szervtárolási módszerük kidolgozásához. Az eljárás forradalmasíthatja a szervátültetéseket, mivel a mai vér- és spermabankokhoz hasonlóan bármikor igénybe vehető szervbankok jöhetnének létre.

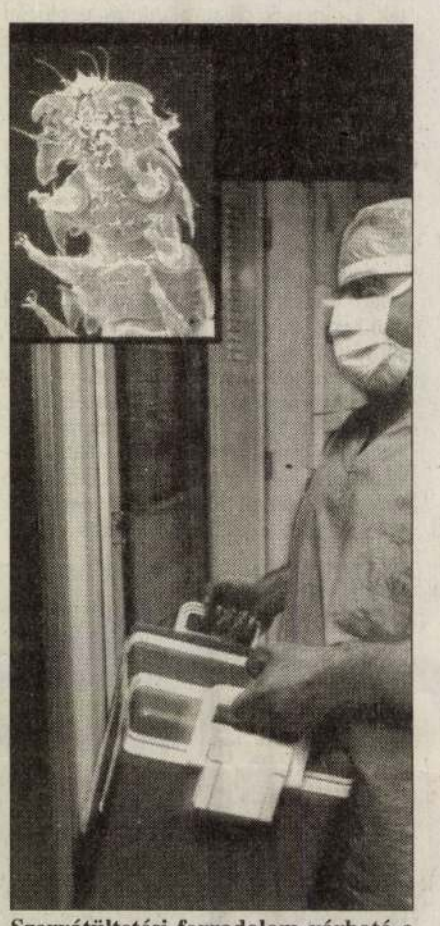

Szervátültetési forradalom várható a medveállatka (balra fent) titkának megfejtése révén

A kis matuzsálemek nem az általában ismert hibernálással élték túl a 120 évet, amit bizonyítottan egy múzeumban töltöttek el teljesen kiszáradva, hanem saját jól bevált módszerükkel. A kutatók azt korábban is tudták a medveállatkákról, hogy extrém körülményeket is túlélnek. Ezúttal kísérletképpen vizet adtak egy 120 éve kiszáradva tárolt mohadarabhoz, és kis idő múlva azt találták, hogy az 1-2 mm-es parányok mindenfelé elmásztak.

Kiderült, hogy ezt a mutatványt úgy érik el e furcsa lények, hogy egy trehalóz nevű, anyarozsból nyert cukorral stabilizálják a sejtfalaik szerkezetét, mielőtt vizet vesztve kiszáradnak.

Ez adta Kunihiro Seki kutatócsoportjának azt az ötletet, hogy a módszert emberi szervek transzplantáció előtti tárolásánál is fel lehetne használni. Jelenleg a szerveket ugyanis legfeljebb 30 óráig tárolhatják a műtét előtt. Sőt a szív és a tüdő esetében ez a határ mindössze 4 óra. A hűtéssel való tartósítás hátránya ráadásul, hogy ennek során károsodnak a sejtfalak. A szövetek víztelenítése sajnos ugyanezt a roncsolást okozza.

Az emlősökön végzett kísérletsorozat kezdeteként patkányszíveket töltöttek fel trehalózoldattal, majd az erősen nedvszívó szilikagéllel eltávolították a sejtekből a vizet.

A szíveket ezután egy biológiailag passzív anyagba, perfluorokarbonba merítették, és 4 Celsius-fokon szárítóedényben tárolták. Tíz nappal később aztán kivették az így tartósított patkányszíveket, és újraélesztették. Fél órán belül újra dobogtak a szívek, és elektromos aktivitásuk mérése azt mutatta, hogy a sejtek sértetlenek maradtak. A tudósok szerint a sejtek károsodását azzal előzték meg, hogy a trehalóz és a perfluorokarbon helyettesítette a vizet. Azt tervezik, hogy a sikeres kísérletet többféle szervvel és emlőssel is megismétlik, a tárolási időt pedig egy évig növelik. Remélik, hogy néhány év múlva emberi szervekre is sor kerülhet.

Transzplantációs szakemberek azért óvatosságra intenek, és emlékeztetnek arra, hogy a hosszú tárolási idő veszélyforrás is lehet, hiszen az átültetett szerv állapota perdöntő. A sikeres eljárás azonban hatalmas jelentőségű lehet, mivel így a szervátültetések tervezhetővé válnának, és nagyobb eséllyel jutna donorszerv a transzplantációra szorulóknak.

MÁTAY ANNA

Makovecz Imre

Csoóri Sándor

A temesvári alapkő

Vannak városok, amelyek nemcsak a valamikori bennük élők százados múltját őrzik emlékezetükben: anekdotikus vagy drámai történeteit, hanem azt is, ami túl van ezeken. Magyarán szólva: ami nem egyszerű históriai tudás és szikár dokumentum, hanem inkább villámcsapás az agyban, a szívtájékon, időnként pedig a halál fénye, az őrületé vagy a boldogtalan zsenialitásé, amely elátkozottan csatangol az utcákon.

A nagy múltú és a megviselt idegrendszerű városok között én ilyen városnak képzelem Temesvárt. A parasztkirály *Dózsa* György itteni elfogása, megkínzása, elégetése, szimbolikus felfalatása krisztusi arányú szenvedéstörténet, sőt kegyetlenebb, hisz elszenvedőjének még a megváltás és a feltámadás vigaszát sem kínálhatta fel. Én bizonyos vagyok abban, hogy a megégett hús, az áttüzesedett vaskorona füstje és az eleven testbe harapó fogak irtózata elraktározódott, és benne maradt a város idegrendszerében.

Ugyanígy raktározódott el a temesvári várkapitány *Losonczy* István és a törököknek magukat megadó őrség alattomos lemészárlásának a döbbenete 1552 júliusában. A földben – minden romantika nélkül mondom – máig ott van a hazájukat védő várkatonák vérének nyoma.

De hogy ne csak a tragédiák sújtását emlegessük, fel kell idéznünk az ifjabb *Bolyait* is, a tüzértisztként Temesváron szolgáló Bolyai Jánost, aki Isten fényeit és szomorú zsenialitását hozta el ide, hogy Európa peremén új értelmezést adhasson a fizikai világmindenség természetének s alkatának.

Lehet, hogy a múlt századi város nem sokat értett meg ebből a dacos szándékból és intelligenciából, de a szellem posztumusz sugárzása máig erővel tölt fel sokakat.

Ahol három ilyen előzmény munkál a mélyben, ott szinte törvényszerű, hogy újra és újra történjék valami rendkívüli esemény, amely rokona a múltnak. Valami, ami ha nem is logikusan, de sorsszerűen ebből a múltból nő ki.

Ez a gondolat 1989 októberében futott át rajtam, amikor a Hitel szerkesztőjeként bevezetőt írtam *Tőkés* László Temesvár ostroma című felkavaró, riadoztató írása elé. Éreztem, hogy kicsempészett feljegyzései az ostromlott várból a halálra ítélt és ugyanakkor a halálra szántak bátorságával üzennek minden érintettnek, de még a lázas üzenet továbbítása közben se tudtam, hogy eltöviccs utcán. Szerinte azért nem voltak Romániában a magyarokéhoz hasonló forradalmak, mert a lázadásra képes, vékony értelmiségi réteg olyan messze volt mindig a nagy román néptömegektől, hogy soha semmilyen szikra nem pattanhatott róluk át rájuk, és így nem is gyújthatta fel őket.

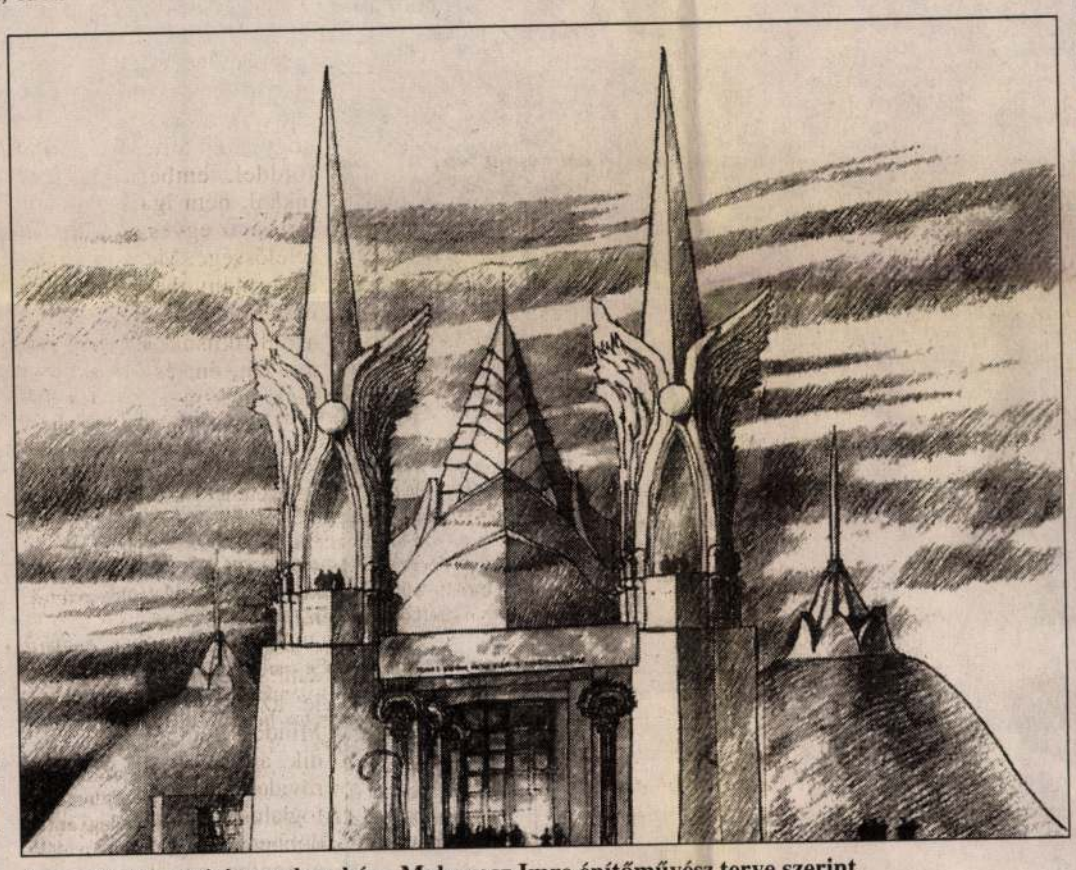

A leendő temesvári templom képe Makovecz Imre építőművész terve szerint

költsége gátat szakít át, sorsot fordít, és következményeivel együtt a temesvári „nagy történetek" sorába illeszkedik bele. Forradalom? Hogyan gondolhattam volna erre? Hogyan, amikor több mint egy évtizeddel Tőkés morális szakítópróbája előtt épp arról faggattam egy nagyszerű román prózaírót, Alexandru *Ivasiucot*, a bukaresti földrengés áldozatát: miért van az, hogy a magyar történelemben több szabadságharc és forradalom is lezajlott, az 1956-os forradalmunkkal bezárólag, Romániában viszont egy sem, hiszen az 1907-es parasztlázadás is inkább csak országos merényletbe torkollt, rettenetes öldöklésbe.

A kérdés meglepte az írót, és a választ ott érlelte ki a jelenlétemben, *Ilylyéstől* eljövőben, ballagva lefelé a Ka-

Bármilyen abszurd is ez a helyzet, végül a hetven év óta elnyomott magyarságnak kellett kicsiholni ezt a hiányzó szikrát? A magyarok közül is egy fiatal protestáns papnak, aki a XVI. és a XVII. századi küzdő prédikátorok utódja tudott lenni? Tudjuk: új történelem mindig azzal kezdődik, ha valaki nem államcsínyre készül, hanem ha életét is kockáztatva át meri lépni a megmerevedett, régi határokat.

Tőkés László magyar, román, német hívei s támogatói élén tudott ekkorát lépni.

A templom, amelynek alapkövét ma itt Temesváron lerakjuk, ennek a nagy történelmi határátlépésnek lesz a robbanékony, telített szimbóluma. Sőt azt is mondhatjuk, hogy a felépülő templom egyenesen a forradalom folytatása lesz – más létezési formák és feltételek között.

A kezdetre, az eredetre fog emlékeztetni mindenkit, még azokat is, akik ezt nem akarják. Az eredetre, a halottakkal megterhelt nyitányra, amelynek legfőbb mondanivalója az volt és az is marad, hogy a romániai diktatúra vaskorszakának itt, ebben a városban lett vége. Továbbá, hogy a diktatúra megszüntetésében részt vevő magyarok nem a Holdból jöttek, nem a sírások fojtogató országából, hanem a történelemből, és hosszú évszázadokon át letagadhatatlan alakítói, munkásai, védelmezői voltak a mai Nagy-Románia különféle tájhazáinak: Erdélynek, a Partiumnak, a Bánságnak, a Bánátnak, s ha más miatt nem is, de e miatt a létből származó érdem miatt természetes jogaikat kérik a többségi néptől. Jogaikat és az állam segédletével elvett tulajdonaikat.

A második millennium hajtóerejével megépülő templom nemcsak beszédes némaságával mondja majd ki ezeket a mondatokat, de összetéveszthetetlen *Makovecz* Imre-i stílusával is. Azzal a stílussal, amely ugyanabból a kultúrából sarjadhatott ki, mint amelyikből *Bartók* Concertója, *Kodály* Psalmus Hungaricusa vagy *Ady, József* Attila, *Tamási* Áron vallomásos költészete.

Ha majd a világ idenéz Temesvárra, jó meggyőződéssel azt mondhatja: más stílusok karéjában nagyon is otthon van ez a stílus!

Tisztelt, alapkövet lerakó barátaim! Többen is emlegették ma és bizonyára még emlegetik is a tervezett templom révén Ady szomorú, de haragos kifakadását: „elveszünk, mert elvesztettük magunkat" és „még a Templomot se építettük föl".

Ha közös akarattal fölépül is ez a kéttornyú, szárnyas templom, nem az lesz még, amelyikről Ady beszél. De a falakat felhúzó mozdulatok már talán Ady óhajához igazodnak. A tetőket befedő kezek mozgása is. Vagyis: az alapkőletétel spirituális csöndjében nyugodt lélekkel fogalmazhatjuk meg az egyetlen ideillő mondatot: ahol templom épül, ott mindig újra kezdődik valami: Isten dacos akaratával a reménykedő ember akarata is!

(Elhangzott 1998. december 15-én Temesváron.)

NAPLÓ

ELŐSZILVESZTERI programot rendez a budapesti Filharmónia december 30-án, szerdán este fél nyolckor a Zeneakadémián. Fellép a Budapesti Fúvósegyüttes Berkes Kálmán vezetésével, valamint Meláth Andrea, Széles Kinga és Gregor József.

KABARÉ – Elvágyódás két részben címmel a Katona József Színház és Bozsik Yvette társulata tart közös bemutatót december 31-én, csütörtökön este nyolc órakor a Kamrában (Budapest V., Ferenciek tere 5.).

A MAGYAR NAPLÓ Szerkesztősége (Budapest VI., Bajza u. 18.) első klubnapján, január 6-án este hatkor Jónás Tamással, Nagy Gáborral és Szénási Miklóssal beszélget Oláh János.

MÁSODIK PAVILON címmel nyílik meg a PavilonKettő Csoport kiállítása a Vigadó Galériában (Budapest V., Vigadó tér 2.) január 7-én délután ötkor.

A MŰEGYETEM távoktatási központja és az észak-magyarországi munkaerő-fejlesztési és -átképző központja A nyitott szakképzés pedagógiai és módszertani kérdései címmel tart konferenciát január 7–8-án az átképzőközpont épületében (Miskolc, Erenyő út 1.).

AZ OSZTRÁK gyermek- és ifjúsági irodalom az emigrációban című kiállítás január 12-én 16 órakor nyílik meg az Osztrák–Magyar Európa-iskolában (Budapest XII., Istenhegyi út 32.)

MEGMENTETTEK tucatnyi műemléket Zala megye építészeti örökségéből. A megújult zalacsányi Batthyány-kastélyban gyógyszálló kap helyet, a szécsiszigeti Szapáry-kastély a magyar–osztrák–szlovén regionális natúrpark déli központja lesz jövőre. Rezi és Tátika várát megerősítették, hasonló munkálatokat végeztek a Zala folyó egyetlen műemlék hídján. Több templomban restaurálják a freskókat.

Frekvenciaharc

A Civil és a Fiksz rádió csak találgat

Előadással egybekötött sajtótájékoztatót tartott a Civil Rádiózásért Alapítvány kedden Budapesten az Országos Rádió- és Televíziótestület (ORTT) pénteki döntéséről. Mint arról már lapunkban hírt adtunk, az ORTT másodszori nekifutásra sem döntött a 98-as frenkvencia sorsáról, amelynek pályázatán kizárólag a Civil Rádiózásért Alapítvány (a Civil és a Fiksz rádió közösen) maradt versenyben, a többi pályázatot ugyanis alaki érvénytelenség okán visszautasították. A tájékoztatón, amelyen *Péterfi* Ferenc és *Cs. Kádár* Péter vitte a szót, elmondták: az első és eddig egyetlen eset, hogy – bár érvényes, majdnem százszázalékos, magas pontszámot elért pályázat is a testület elé került – nem hirdet eredményt az ORTT.

A Civil Rádiózásért Alapítvány képviselői szerint többről van szó, mint egyszerűen egy sikertelen pályázatról. Azt mondják, médiapolitikai döntés született arról, hogy a civil rádióknál megszokott közösségi vélemény nemkívánatos a hazai rádiózásban. Ha azonban ez így van, akkor felmerül a kérdés, van-e Magyarországon egyáltalán szabad rádiózás – vetette fel Péterfi Ferenc és Cs. Kádár Péter. Az ORTT a döntésétől számított hatvan napon belül újra kiírja a pályázatot a 98-as – az egyetlen, nonprofit rádióknak szánt – frekvenciára. Ami a civil rádiósok szerint ez újabb kérdést vet fel, mégpedig hogy miért nem pályázhatnak meg több frekvenciát a nonprofit rádiók? Erre egyelőre nincs felelet. **(v. b. e.)**

A felsőoktatás gondjairól

A Professzorok Batthyány Körének nyilatkozata

A 134 egyetemi tanárt összefogó Professzorok Batthyány Köre megtárgyalta a minőségi és tömegoktatás viszonyának, a felsőoktatási intézmények egyesítésének, azaz az integrációnak, a normatív támogatási rendszer átalakításának és az oktatás minőségi feltételeinek a kérdéseit. Ezt követően fogalmazta meg nyilatkozatát, amelyből idézünk.

A kör alapelve az, hogy a magyar nyelvű felsőoktatás tizennégymillió magyarul beszélő európai ember érdekét szolgáló, a magyar nemzet jövőjét döntően meghatározó stratégiai befektetés. A professzorok megállapítják, hogy az 1993-as felsőoktatási törvényben kimondott autonómiába vetett hitet a Bokros-csomag alapjaiban megrendítette azzal, hogy minden belső észszerűsítést megakadályozó formában tudatosította a költségvetési függőséget, és elvonta a tartalékokat. A gondok enyhítéséhez a felsőoktatási törvény módosítása sem járult hozzá. A kör helyesli, hogy megnőtt a felsőoktatásban tanulók aránya, és indokoltnak tartja e folyamat további támogatását. Aggasztónak ítéli viszont a sok helyen tapasztalható színvonalcsökkenést, és hangsúlyozza, hogy a tömeg- és a minőségi képzést együtt kell biztosítani. Tisztázandónak látja az egyetemi és a főiskolai képzés különbségét. Megbízható munkaerő-piaci felméréseket sürget, hogy ne gyarapítsák fölöslegesen az egyetemi hallgatók számát ott, ahol nem erre, hanem több főiskolai vagy felsőfokú szakképzésben részt vevő diplomásra van szükség.

A kör támogatja a kormány integrációs terveit, hogy területileg összefüggő, több egyetemi és főiskolai karból álló, minőségi és tömegképzésre egyaránt alkalmas, korszerű városi egyetemek alakuljanak ki. Fontosnak tartja a vidéki fejlesztések előtérbe helyezését. Az egyesítések eredményes végrehajtása nem képzelhető el új, hazai fejlesztési források megnyitása nélkül. A Batthyány Kör komoly fenntartásokkal tekint a Felsőoktatási Tudományos Tanács tevékenységére, és vitatja összetételét. Nem tartja megnyugtatónak a Magyar Akkreditációs Bizottság fellazulását sem, és úgy látja, a testület túlméretezett létszáma nehézkessé teszi a működést. Aggodalommal szemléli, hogy a módosított felsőoktatási törvény logikájában összekeveredtek a német és az amerikai rendszer következményei, ez az oktatás minőségének romlásához vezet. Szükségesnek tartja a doktori (PhD) fokozatok színvonalának megőrzését, sürgetik a fiatal kutatók-oktatók foglalkoztatását biztosító ösztöndíjrendszer fejlesztését, az egyetemi tanári kinevezések követelményeinek szigorítását. Sürgeti az egyetemi tanárok alapfizetésének összehangolt rendezését és a Széchenyi professzori ösztöndíj átalakítását – hangzik a nyilatkozat.

A TÉVÉ MŰSORÁRÓL

Kép és hang

Modern háború zajlott a napokban Irak ellen, mondják. A tekintetben valóban modern, hogy a fotelből nézhettük a becsapódó rakétákat, a tűzbe boruló városokat, a romok közt hozzátartozóikat kereső asszonyokat, a megfélemlített civil lakosságot. De mindez mégsem hatott az újdonság megdöbbentő varázsával, az amerikaiak hadi tetteit a 1990-es évek kezdetétől hűségesen közvetíti a televízió, kicsit rosszabb képekkel, mint amilyeneket nagy katasztrófafilmekben megszoktunk, kicsit szürkébben, unalmasabban, mint a mozikban.

Híradó-különkiadás

Már a külföldi televíziósok se nagyon törik magukat, hogy hatásos képsorokkal szemléltessék a sivatagi rókáról elnevezett hadműveletet. A rutin szerkeszti a helyszíni tudósításokat náluk is. Minálunk meg a rutintalanság. A Magyar Televízió külön híradót szentelt azon a hajnalon a rendkívüli(?) világeseménynek, amelyen *Clinton* elnök – belpolitikai ellenfeleinek a leszerelésére is – útnak indította megint öldöklő „szuperflottáját". A Magyar Televízió belviszályoktól gyötört csapata rossz fordításokkal, kép- és hangzavarokkal, akadozva szállította legfrissebb híreit. Nem sokat tudhatott meg különkiadásukból az ember. Tőlük ennyire telik.

Veszélyes vidék

Néhány nappal később megjelent a képernyőn egy *Thassy* Jenő nevű idős úr, és a *Kisfaludy* András által rendezett dokumentumfilmben (címe: Veszélyes vidék) mesélni kezdte háborúktól szabdalt, nehéz ifjúságát. A kép hétköznapi embert mutatott magyarországi s egyesült államokbeli helyszíneken. Szavai csöndesek voltak, ám kifejezőek. Már az első „jelenet", amikor elmesélte világra jöttének rettenetes körülményeit (szüleinek a Dráva partján álló házát szerb katonák rohanták meg, édesapját és négyesztendős testvérét lelőtték, édesanyjának, aki három hónapos terhes volt vele, egy tüdőlövéssel sikerült „megúsznia" a vérengzést), olyan szemléletesre sikerült, hogy nézőinek-hallgatóságának a tekintete előtt szinte képszerűen jelentek meg az elbeszélt történetek. A folytatás sem volt akármilyen: az ifjú, katonatisztnek tanult Thassy Jenő gyermekkori jó barátjával, *Görgey* Guidóval elhatározta, mindent elkövet, hogy a németek birodalmi erőszakosságától megmentse hazáját. Szavukat megtartották; a legnehezebb időkben is embereket mentettek meg a bevagonírozástól, a haláltól, a háború megannyi szörnyűségétől. A két, hősiességére egyáltalán nem büszke férfiút azóta Izrael állam kitüntette, Magyarország ellenben száműzte őket, s azóta is keveset regélt róluk. Most ellenben a hatvanhat perces dokumentumfilmet is kevésnek érezték ahhoz, hogy ábrázolják, milyen nagyszerű jellemek teremtek itt egykoron. Kisfaludy András dokumentumfilmjét stúdióbeszélgetéssel toldották meg a Duna televízióban.

Nem mintha ezzel bármit is hozzátehettek volna a filmben hallottakhoz. Kép és hang, kép és szöveg versenyében hajlamosak vagyunk időnként a kép primátusát hangoztatni, noha az elbeszélés olykor többet ér minden mozgóképes csodánál. Máskor meg a mozgókép erejében se nagyon hiszünk, s úgy véljük, a képi információkat feltétlenül meg kell toldani valamiféle szöveges közléssel is. Pedig alkotója s elbeszélője válogatja, mi mennyit ér. Kép és hang egyformán lehet hatástalan és hatásos, megrendítő és unalmas, emlékezetes és feledhető attól függően, ki „szolgáltatja" a képet, ki a hangot. Tehetséges és igazmondó ember-e az illető, vagy középszerű s „mellébeszélős" alak...

Lőcsei Gabriella

Plusz a mínuszban

A tavalyi tél sok bosszúságot okozott a gázolajüzemű gépjárművek tulajdonosainak. Ugyanis a szokatlan hidegben a gázolajból kicsapódó paraffinkristályok sok dízelautónak eltömítették az üzemanyagrendszerét.

Hasonló veszély fenyegeti idén is a dízelautósok járműveit, ha a tankolt gázolaj nem megfelelő hidegtűrési tulajdonságokkal bír. Ez lehetetlenné teszi a hidegindítást, sőt menet közben is megbéníthatja a motort.

Az **Aral Dízel Plusz** gázolaj az **Aral nemzetközi standardjának** megfelelő speciális adalékot tartalmaz, amely megakadályozza e kellemetlen jelenség kialakulását. Ezt garantálja az európai szabványoknak megfelelő **rendszeres minőségellenőrzés.** Az Aral Dízel Plusz minden dízelüzemű gépjárművel gondtalan autózást tesz lehetővé a nálunk szokatlan, akár mínusz 22 °C-os hidegben is.

ARAL Több, mint szuper.

A TRISKELL ÉPÍTÉSZIRODA CSERNYUS LŐRINC - SIKLÓSI JÓZSEF - TURI ATTILA

A „Triskell" kelta eredetű szó, egy jel neve, mely három egymásba fonódó azonos alakzatból áll, s az egységből fakadó három megjelenést szimbolizálja. Három építész immár több mint tizenöt éves közös munkájának, tevékenységének kifejezése ez, s így lett az 1990-ben alakított irodánk neve. A közös múlt a ma már legendás Visegrádi Építésztáborokban és a „Bercsényi 28-30" hallgatói építészlap szerkesztőségében kezdődött, majd Makovecz Imre munkatársaként folytatódott. 1986 és 90 között számos munkában vettünk részt mint társtervezők (Sárospatak - gimnázium, Nyíregyháza - középiskola, Paks, Székesfehérvár - beépítési tervek ...) A munkatársi kapcsolat kiemelkedő mozzanata volt a Sevillai Magyar Pavilon építése, ahol nem csak a tervezésben, de a helyszínen a kivitelezés irányításában, szakmai felügyeletében is részt vettünk.

Cégünk tagja a hét tervezőirodából álló Makona, és a 22 vállalkozó és tervező tagszervezetet tömörítő Kós Károly Egyesülésnek.

Budakalászhoz két, szorosan összefonódó szállal is kötődik irodánk két tagja: Siklósi József mint kalászi születésű, Turi Attila mint helyi lakos és főépítész. A kapcsolatot megvalósult épületek teszik maradandóvá, mint a Kalász Suli új tetőtere, homlokzata, a Faluház, a Tanári lakások és más építmények.

A tíz év tervezői munkájának megvalósult eredménye több mint 50 középület (ipari épülettől az egyetemig) és számos családi ház. A tervezői munkával párhuzamosan különös hangsúlyt fektetünk a főépítészi feladatok ellátására (Csenger, Üröm, Szigetszentmárton, Budakalász) és a határainkon túli magyarlakta területekkel való szakmai kapcsolattartásra (Szatmárnémeti, Kolozsvár, Dunaszerdahely, Ipolyság)

A kiállítást a budakalászi Faluházban

(2011 Budakalász, Szentendrei u. 1-3.)

Makovecz Imre

nyitja meg

1997. december 12-én 18^{30} -kor.

Megtekinthető: 1998. január 4-ig.

Készül a katolikus egyetem új főépülete

A főelőadóba csaknem annyian férnek be, mint az Erzsébet térre tervezett Nemzeti Színházba

Európa egyetlen felsőoktatási intézménnyel büszkélkedő faluja, a fővároshoz közeli Piliscsaba új kulturális létesítménnyel gyarapodik. A közeljövőben ugyanis elkészül a Pázmány Péter Katolikus Egyetem új központi épülete. Itt található majd az a nagy előadóterem, amely nemcsak oktatási célokra használható, hanem akár színházi előadásokat is tarthatnak benne.

MUNKATÁRSUNKTÓL

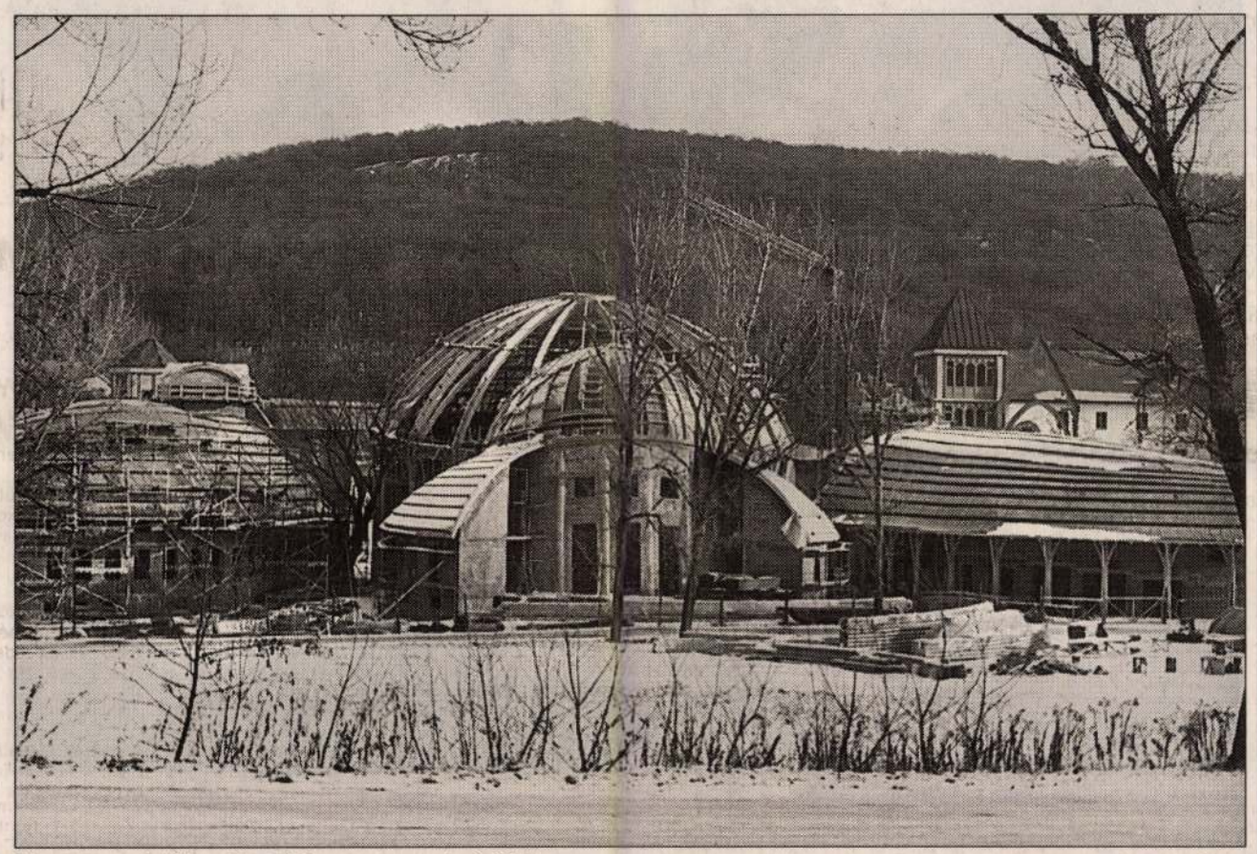

Hamarosan tető kerül a Makovecz tervezte épületre HANCSOVSZKI JÁNOS FELVÉTELE

Az 1992-ben alapított felsőoktatási intézmény területén kezdettől fogva folyamatos az építkezés. Erre már csak azért is szükség van, mert a bölcsészettudományi karon kívül új karokat is ide akarnak telepíteni, s ezek működéséhez új épületekre van szükség.

Mint *Csiki Gábor,* az egyetem gazdasági igazgatója elmondta: a kivitelezők már az új központi épület tetőszerkezetét készítik. Ez a jelenlegi 2300 bölcsészhallgatót érinti leginkább, akik most még az egykori piliscsabai orosz laktanya átalakított, felújított épületeiben hallgatják az előadásokat. (Piliscsabán két laktanya volt, egyetemi célokra azonban egyelőre csak az egyik múltbeli objektum felel meg.) A 37 régi katonai építmény közül hét alkalmas arra, hogy oktatási célokat szolgáljon, hatot már átalakítottak. Napjainkban már nincs akadálya annak, hogy például az egykori katonai étkezdében vagy mondjuk a konyhában is előadásokat tartsanak. Azokat az épületeket, amelyeket az egyetem nem tud hasznosítani, később lebontják.

A tervek szerint az egyetemisták – akiknek nyolcvan százaléka budapesti – az év végén vehetik birtokukba az új központi épületet. Az összesen 1,2 milliárd forintos beruházás munkálatait 1998 végén kezdték el. A *Makovecz Imre* és mérnöki stábja által tervezett 3400 négyzetméteres épületben található majd egy 600 személyes, valamint öt kisebb, 120-200 fős előadóterem. A félkör alakú, emelkedő padlójú teremben csaknem ugyanannyian foglalhatnak majd helyet, mint amennyi az Erzsébet térre tervezett Nemzeti Színház befogadóképessége lett volna. A szép előadóban a legkorszerűbb oktatástechnikai eszközöket alkalmazzák. Az előadók munkáját számítógéppark és videohálózat is segíti. (A kisebb termekben szintén alkalmaznak modern technikai szemléltetőeszközöket.) A nagy előadóterem különlegessége, hogy esetenként egyéb kulturális programokat – például színházi előadásokat, filmvetítéseket – is tarthatnak benne.

Az elképzelések szerint az elkövetkezendő időszakban pályázatot írnak ki az információs technológiai kar épületének tervezésére és kivitelezésére. A cél az, hogy minél több diákot tudjanak a jövőben komfortos körülmények között elhelyezni az iskola falai között.

MARGÓ

Demszky és Kökényesi az MTV 1-en

Ma délután négy órakor jelentkezik a Magyar Televízió Budapesti Körzeti Szerkesztőségének szokásos egyórás magazinműsora a Magyar Televízió 1-es csatornáján. Az idei év első élő adásában a stúdió két vendége immár hagyományosan Budapest főpolgármestere, *Demszky Gábor,* és a város rendőrfőkapitánya, *Kökényesi Antal.* A szerkesztőség a nézők kérdéseit is várja a 332-9329-es telefonszámon. A műsorvezető *Győrffy Miklós,* a szerkesztő *Varga László. (Munkatársunktól)*

Házi gondozókat képeznek

A Budapesti Vöröskereszt oktatási kabinetjében január 11-én és 13-án újra indul a babysitter- és a házigondozótanfolyam. A két hónapos, heti egyszeri elfoglaltságot igénylő kurzuson a szakemberekből álló tanári gárda gyermek-elsősegélynyújtást, csecsemőápolást és gyermekgondozást, illetve alapvető ápolástani, elsősegély-nyújtási és szociális ismereteket tanít a résztvevőknek. A tanfolyam vizsgával zárul, amelyről a hallgatók oklevelet kapnak. Beiratkozni munkanapokon lehet az V. kerület, Vigadó tér 3., I. 1. szám alatt. További felvilágosítást a 318-6150-es telefonszámon nyújtanak. *(Cs. K. É.)*

Közös képviselők klubja

A XI. kerületben működő közös képviselők klubjának legközelebbi összejövetele január 11–én, hétfőn délután négy órakor kezdődik a polgármesteri hivatal (Bocskai út 39–41.) földszinti nagytermében. A téma sokakat érintő: a társasházak, lakásszövetkezetek [illegible] tulajdonban lévő épületrészeinek újításához nyújtható hitelkonstruk az OTP Rt.-nél. A rendezvényen lesz a társasházak adózásával kapcs tos kötelezettségekről is. *(Munk sunktól)*

Életek, gyerekek a Belváros peremén

Horváthné prostituált. Nem tagadja. Természetes számára, hogy ez a munkája. Megszokta. Akárcsak a koszt és a bűzt, amiben otthon él. Ő, a férje és három gyerekük. Néhány hónapja hat fővel gyarapodott a család. Jöttek a mátészalkai rokonok. Azóta tizenegyen élnek egy szobában, ahol emberi és állati ürülék szaga keveredik. Az önkényesen elfoglalt lakás néhány lépésnyire van a Kálvin tértől, a Belváros peremén.

Roziék tizenegyen élnek egyetlen szobában SOPRONYI GYULA FELVÉTELE

A Baross utcai házban három lakásban élnek önkényesek. A lakók a helyi újságnak panaszolták el, hogy nem kívánatos szomszédaik az udvart használják vécének, s iszonyú körülmények között tartják számtalan gyereküket is. A rendőrök is olvasták a lapot, és elindultak. *Pusztai Csaba* főhadnagy, a körzeti megbízotti alosztály vezetője, az éjszakai razzia parancsnoka is megdöbben Horváthék lakásába lépve. A földön gyerek és kutya falatozik egy tányérból, a padló és a szőnyeg ragad a piszoktól. A földszinti lakásban elviselhetetlen szag terjeng. A sokat tapasztalt rendőrök gyomra is felfordul a bűztől. A sokéves izzadtságtól elnehezült paplanok alatt pár éves csöppségek köhögnek szünet nélkül.

Horváthné Rozi éppen munkába készül. Egyedül rajta van tisztának tűnő ruha. Ő a legfontosabb ember a családban, hiszen ő keresi a pénzt. A gyerekek után is jár családi pótlék. Ez most ugyan elakadt, mert a vasutassztrájk miatt csak Szolnokig jutott a család, a pénzt pedig Mátészalkán, az állandó lakcímükön tudnák felvenni. Bajban van Rozi húga, a Kati is. Jövedelemforrása a négy gyereke[illegible]áró pótlék. Azt mondja, férjével és a [illegible]rekekkel látogatóba jöttek a Rozihoz [illegible]ácsonyra, de a sztrájk miatt itt maradt[illegible] A rendőrök másoktól úgy tudják, a [illegible]gatás már több hónapja tart – mellesel[illegible]

Voltak a gyerekekkel orvosnál? – [illegible] a szülőket *Szűcsné Erős Hajnal*-[illegible]ét az állam nevelte.

elő is kerül egy csomag láz- meg hányáscsillapító. A sógorék gyerekéről azonban kiderül, őt bizony nem vitték sehová. De jut neki is az orvosságból, mert ugyanaz a baja mindegyiknek – állítják. A gyámhatóság képviselőjével igen tisztelettudóak. Gyerekeik miatt talán még jobban tartanak tőle, mint a rendőröktől.

Az orvosi rendelő helyét Rozinak részletesen el kell magyarázni, mert analfabéta, és nehezen tájékozódik az utcákon. Az intézet neve meg ismerősen hangzik a családban, mert Rozi és bátyja öt kistestvérét az állam nevelte.

Nem tagadják, az áramot lopják. A rogyadozó szekrénysoron piros műanyag lavórban hideg nokedli, ez volt ma és ez lesz holnap is a vacsora. A hifitorony meg a tévé a prostituált családanya jobb napjaira utal, akárcsak a gyerekekhez hasonlóan szurtos, ám hatalmas játékmackó.

A szomszéd lakásban szintén rokonok laknak. A bedeszkázott ablakú szobában hét gyerek és két felnőtt él. A legnagyobb lány, Vincenzia már férjhez ment, ő az idén tölti a tizenhetet. A népes családnál egy tizenhét éves gyerek, egy fiú, s az apa járhasson napi kétezer forintért. Alexandra, a legkisebb lány nyolcéves. Nem anynyi, még csak hat, javítja ki a kis cserfest nővére. A kislány azt állítja, szalámis kenyér volt a vacsora, tegnap meg egész nap kakaót ittak. Anyja szerint négyszer-ötször esznek a gyerekek, akik folyton éhesek. A szobában három ágyon osztozik a család: Dezső egyedül, a három kislány együtt, a szülők meg a többi fiúval alszanak.

Már-már megszokja a látogató orra a Horváth-féle lakások szagát, amikor Pusztai főhadnagy a harmadik családhoz árulkodnak viszont a tócsák és a kővé szilárdult kupacok. A szobai ablaküveget egy függöny helyettesíti, a hároméves kisfiú ennek ellenére félmeztelen. Ledobja magáról a ruhát – szabadkozik nevetve az anyja, akinek férje nem más, mint a Rozi bátyja. A szintén mátészalkai házaspár a piacból él. Amit a férfi a Teleki téri piacon guberál, azt felesége eladja az ócskapiacon. Lakásukat nehéz alaposan szemügyre venni, pár percnyi kíváncsiskodás után mindenki levegőért kapkodva siet az udvarra.

Az udvaron készül a jegyzőkönyv: a lakások emberi tartózkodásra alkalmatlanok. A gyámügyis szakember másnapra berendeli Rozit, s rendszeres látogatást ígér a családnál. Ki kell takarítani – hangzik az ellentmondást nem tűrő kijelentés. Rozi ugyan méltatlankodik, hogy nincs ideje takarítani. Reggel jön haza, alszik egy-két órát, és máris felébresztik a gyerekek. Nagyon fáradt – mondja, bár az ő kinézete cáfol rá legkevésbé a korára. Húga és sógornői mind gyorsan öregszenek, vagy a Rozinak munkájához nélkülözhetetlen púderből jut nekik kevesebb.

Másnap Rozi ígéretéhez híven elment a gyámhivatalba, sőt másnap iskolába íratta nyolcéves gyerekét. Megfürdetve, tisztán, mindennap iskolába kell vinni a lányt – újságolta a polgármesteri hivatalban az analfabéta asszony.

Horváthéknál tehát maradnak a gyerekek. A Józsefvárosban egyébként évente átlagosan ötven-hatvan gyerek kerül ideiglenesen állami gondozásba. Közülük minden második felnőtt koráig valamelyik intézet lakója marad. Az intézetbe utalást igen szigorú feltételekhez kötik, az új jogszabályok a családban tartást tekintik a legfontosabbnak. A gyerekek csak közvetlen életveszély miatt, vagy törvényes képviselő hiányában kerülnek állami gondozásba. Eszerint a Horváth gyerekeknek legjobb a szüleiknél. Dacára annak, hogy ellenük az önkényes lakásfoglalás miatt szabálysértési eljárás indult. A kilakoltatástól viszont még né[illegible]

tést vesz igénybe, *egyre kevésbé* bírja a terheit. Aki a földszinten lakik, vacog, a fenti emeleteken pedig télen is szinte állandóan nyitva tartják az ablakot. A lakók legfeljebb csak annyiban tudnak beleavatkozni a szolgáltatásba, hogy csavarkus szelepet, valamint a ténylegesen felhasznált energiát mérő, úgynevezett párologtatós költségosztót szerelt fel. Így a fogyasztók 18–26 Celsius-fok között maguk szabályozhatják otthonuk hőmérsékletét, s ezzel – a jól szigetelt házakban – átségével más területen is rengeteg pénzt lehet megtakarítani. Elkerülhetők például a bosszantó útfelbontások s az azokkal járó rendkívül energiaköltséges feltáró munkák is

Tóth M. Ildikó

---

ok: ki a felelős a károk felszámolásáért?

illiárdokra rúghatnak

A rendszerváltás után, amikor a nagy cégek szétestek, és számtalan kisebb alakult, szinte lehetetlenné vált nyomon követni, melyik, hogyan folytatja a már bejáratott „hagyományokat", a helyzet kaotikussá vált. Ráadásul egyre-másra alakultak meg az önjelölt környezetvédő vállalkozások, amelyek kihasználva a helyzetet a zavarosban halásztak. „Áldásos" tevékenységük eredménye például az Algyő melletti, az apajpusztai vagy a garéi hulladéktemető. Tonnaszámra fogadták a Nyugat-Európából felénk irányuló veszélyes hulladékokat, s ásták el szerte az országban, majd miután alaposan megszedték magukat, nyom nélkül eltűntek. Felelősöket ma már nem lehet találni, csak a végeredmény borzolja a kedélyeket, a károk felszámolása esetenként akár több milliárd forintos kiadást is jelent az államnak.

S alighanem ez a kulcsszó: a környezeti károk nagy részének felszámolása a hatályos törvény szerint az állam feladata akkor, ha nem talál olyan új tulajdonost, amelyik átvállalja ezt. Ilyen pedig nem nagyon akad, eltekintve néhány multitól, azok egészen más szemlélettel közelítenek a környezetvédelemhez, mint ami nálunk megszokott volt. A General Electric például, amikor megvásárolta a Tungsramot, felmérte, mennyit kell költenie a környezeti károk elhárítására, s a felszámolás (nem kevés) költségeit levonta a vételárból. Hasonló módon járt el az Elektrolux Jászberényben, és van még több hasonló példa. Azonban a magyar nagyvállalkozónak nem állt rendelkezésére akkora tőke, hogy ezt a feladatot is magára vállalja, kialakult tehát a gyakorlat: halasztást kért vagy határidő-átütemezést, amit természetesen meg is kapott. Eddig egyetlen, már működő nagyvállalatot sem záráttak be azért, mert nem számolta fel az elődei okozta környezeti károkat, ám arra már volt és lesz is példa, hogy nem adják el a céget addig, amíg a vásárló kauciót nem tesz le erre a célra.

A jól prosperáló nagyvállalatok, mint például a Mol is, ma már alkalmazkodnak az ezredforduló szemléletéhez, ragaszkodnak például ahhoz, hogy csakis olyan beszállítókkal dolgoznak, amelyek eleget tesznek a cég környezetvédelmi előírásainak.

Weiner László szerint a kisebb vállalkozások, még ha szeretnék is, aligha tudják megvalósítani a korszerű előírásokat, hiszen a berendezések drágák, a többletköltséget pedig csak részben háríthatják át a vásárlóra. A hatályos környezetvédelmi törvény azonban elviekben nem ismer pardont, tehát nagyon hamar kialakul az a rendszer, amikor egyetlen cég sem üzemelhet megfelelő és működő környezetvédelmi program nélkül. A gyakorlat azonban az, hogy a cégek nagy része „megosztja" a feladatokat. Azaz felméretik a környezeti károkat – ami nem kevés pénzbe kerül, s az erre szakosodott cégek szépen keresnek vele minden kockázat nélkül –, még talán tervdokumentációt is készítenek a felszámolásra, ám ezután szép csöndesen leáll minden. Mint például az újpalotai hulladékégető esetében, amelyet már réges-régen be kellett volna záratni, ám még mindig üzemel – világít rá az ellentmondásokra a kamarai szakember.

Bellér Ágnes

Hétfő délután – *Ferencsik* János születésnapján – a Nemzeti Filharmonikusok otthonában *Kovács* Géza zenekar-igazgató átadta a Ferencsik János-emlékdíjat *Novák* László nagybőgősnek. Az elismerést az alapító okirat szerint páratlan évben a Nemzeti Filharmonikusok, páros évben pedig a Magyar Állami Operaház zenekarának egyik kiemelkedő művésze kaphatja meg. A díjat idén tizenharmadik alkalommal ítélte oda a szakmai kuratórium.

Novák László nagybőgős 1965-ben szerzett diplomát a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán, de már főiskolásként (1963-ban) tagja lett a nemzeti zenekarnak. **(d. m.)**

Átadták a Kölcsey-emlékplakettet

Makovecz Imre és Csíkos Sándor kitüntetése

Melocco Miklós, *Szokolay* Sándor, *Kányádi* Sándor és *Szabó* István után idén *Makovecz* Imrét tüntette ki a Kölcsey Társaság Szatmárcsekén a református templomban – tájékoztatta lapunkat *Taxner-Tóth* Ernő, a társaság elnöke.

A díjat ötödik éve hazai és nemzetközi teljesítménye alapján a magyar kultúra kiemelkedő személyiségeinek ítélik, amellyel a díjazott életművét ismeri el a Kölcsey Társaság. A minden évben a magyar kultúra napját megelőző vasárnapon megrendezett ünnepségen a társaság fennállásának tizedik évfordulója alkalmából – Kölcsey Ferenc arcképével és a Himnusz mondatával díszített – emlékérmet is készítettek, amit *Csíkos* Sándor, a debreceni Csokonai Színház színművésze vehetett át. **(r. t.)**

AKCIÓ!
TAVALY ÁPRILISI ÁRON!
DUFA®
Ablak
Ajtó
Önnek
Amennyiben január 31-ig megrendeli nyílászáró szerkezeteit,
úgy legkésőbb április 30-i szállítással, tavalyi áron szolgáljuk ki.
DUFA FAIPARI ÉS ABLAKGYÁRTÓ KFT
Kecskemét, István király krt. 24. tel.: 76/414-790, 414-870 fax: 76/482-144
Budapesti iroda: 1149 Budapest, Pillangó park 7-9.
kedden és csütörtökön 9-15 óráig; tel:/fax: 222-2740
e-mail: dufa@mail.matav.hu; www.iridium.hu/dufa

Makovecz Imre

Makovecz Imre felveszi a kesztyűt Egerben

Változhat az uszodaszerződés

Kedden – mint hírül adtuk – az egri közgyűlés másodízben sem szavazta meg *Nagy* Imre polgármester javaslatát, amely leállította volna a *Makovecz* Imre által tervezett uszoda építkezését. A kényszerű leállás révén keletkezett károk ügyében azonban még éles pengeváltások várhatók a hevesi megyeszékhelyen.

Deé András, a Fidesz egri frakcióvezetője szerint szakmai köntösbe bújtatott politikai vita folyt, amelyben a baloldali pártok nem átallottak még egy számadatok nélkül beterjesztett indítványt sem megszavazni. Az egri főmérnöki irodavezető tegnap levélben értesítette a kivitelező Bausystem céget, hogy mivel Eger város közgyűlése a szerződés érvényben tartása mellett döntött, a kivitelezés folytatására vonatkozó szándékát a szerződés szerint fenntartja. A cég külföldön tartózkodó vezetőjétől, *Győri* Istvántól viszont úgy értesültünk, hogy a munkálatokat csakis *szerződésmódosítással* tudják folytatni, ugyanis az eredeti alku szerint „vállalt" három hét helyett már hetedik hete szünetel az építkezés, az alvállalkozók követelései pedig több százmillió forintra rúgnak.

Makovecz Imre úgy véli, politikai szándékú kifárasztás folyik, s az ő szakmai presztízsét igyekeznek minél inkább aláásni. A döntés ellenére is megtartja pénteken Egerben lakossági fórumát, amelyen az utóbbi hetekben őt ért vádakra kíván tételesen megfelelni. S mivel Nagy Imre továbbra is folytatja ellene személyiségi jogait csorbító sajtóhadjáratát, az elégtétel jogi útját is fontolgatja vele szemben. **(csontos)**

A Nap-keltét még nem értesítette az MTV

Nincs alku a Tv 2-vel

Nincs alapja annak az értesülésnek, hogy a *Nap-kelte* műsoráról megállapodást kötöttek volna a Tv 2-vel – válaszolta érdeklődésünkre *Gyárfás* Tamás, a Nap Tv vezetője. Mint mindenki mással e szűk szakmai körből, *Pintér* Dezsővel is kapcsolatot tart, ám üzletről nem esett szó közöttük. Nem is eshetett, hiszen a Magyar Televízió szándékáról, amely szerint januártól nem újítanák meg a műsor szerződését, csupán az MTI-hírből értesültek. *Horváth* Lóránt pénteken még ennek az ellenkezőjéről tájékoztatta Gyárfást.

Az idei szerződésben kikötötték: ha egyetlen nap is nézettebb lenne valamelyik konkurens műsor, az szerződésbontásra ad okot. Szeptember 24-én Horváth levélben arról tájékoztatta Gyárfást, hogy a fennálló gazdasági kondíciókkal az MTV nem vállalja az együttműködést. A Nap Tv kész volt az alkura, de ajánlatára nem kapott hivatalos választ. Gyárfás szerint sem az 58,6 százalékos nézettség, sem a nívódíjak nem azt mutatják, hogy a szakítás szakmai okokkal indokolható lenne. Ám ha az MTV e döntést mégis érvényesíteni kívánja, kívánatosabb lett volna, ha – legalább a kilenc és fél éves közös múltra való tekintettel – két hónappal előbb közli szándékát, hogy a munkatársak ne a szilveszteri koccintás előtt értesüljenek sorsuk változásáról. **(cs. j.)**

A polgármesterek nem engednek

Ki dönt a rendőri kinevezésekről?

A Kiskunhalas vonzáskörzetéhez tartozó 19 település polgármesterei azt szeretnék elérni, hogy *Gergényi* Péter, Bács-Kiskun megye rendőrfőkapitánya vonja vissza javaslatát, és ne *Kastyák* János halasi rendőrkapitányt nevezze ki az újonnan fölállított belső ellenőrzési osztály élére. A polgármesterek jászszentlászlói megbeszélésére Gergényi Pétert is meghívták, a főkapitányt arról tájékoztatták: a megítélésük szerint kiválóan dolgozó vezető Kecskemétre történő áthelyezése ellen hat az is, hogy egy nagyvállalkozó azt híreszteli, véget vet Kastyák karrierjének, a kapitányt decemberben vagy más beosztásba helyezik, vagy nyugdíjazzák. *Tóth* Zoltán polgármester felszólalásában azt hangsúlyozta: a rendőrségnek és Gergényi dandártábornoknak is kerülnie kell azt a látszatot, hogy a kizárólag szakmai kérdést személyes befolyással vagy pénzzel lehet irányítani. A kiskunhalasi polgármester és környékbeli kollégái egyszer már kiálltak Kastyák János mellett, akkor ugyancsak egy nagyvállalkozó a háttérből a rendőrkapitány fiának üzleti vállalkozását firtatta, de a vizsgálat nem állapított meg szabálytalanságot.

Gergényi Péter a fórumon elmondta: továbbra is kitart a döntése mellett, amit kizárólag szakmai alapon, külső befolyástól mentesen hozott meg. Mint megtudtuk, a kiskunhalasi rendőrkapitányt a közeli napokban fogadja *Orbán* Péter országos rendőrfőkapitány, Kastyák csak azt követően dönt az új beosztás elfogadásáról vagy visszautasításáról. **(zs. f.)**

Megállapodás a baptista és a szerb ortodox egyházzal

Ingatlan helyett járadék

A tegnap megkötött, illetve ma aláírandó szerződések értelmében az egykori ingatlanjairól való lemondás fejében jövőre a budai szerb ortodox egyházmegye 44,91 millió, a baptisták pedig 20 millió forint járadékot kapnak. Az egyezményeket a kormány részéről szerdán *Semjén* Zsolt egyházügyi helyettes államtitkár írta alá, ma pedig *Prőhle* Gergely, a kultusztárca közigazgatási államtitkára látja el kézjegyével.

Almásy Mihálytól, a baptista egyház elnökétől megtudtuk: az 1523-ban alapított felekezetet Magyarországon az 1905-ös vallásügyi törvény ismerte el. Teológiájuk a reformátusokéval szinte azonos, tanításuk sarkalatos pontja viszont a felnőttkeresztség. Híveik és a lelki gondozottak száma hazánkban ötvenezerre tehető; az országban 350, Budapesten 17 templomot és imaházat tartanak fenn, lelkészeik száma száz, teológiai főiskolájukon pedig háromszázan tanulnak. A baptisták történelmi kisegyháznak tekintik magukat, s egyetértenek a kormány azon törekvésével, hogy a destruktív szekták kiszűrése céljából szigorítani kellene az egyházbejegyzés gyakorlatát. A világ legnagyobb protestáns egyházának hazai tagjai sajátos missziójuknak tekintik a magyarság külföldön való segítését. Nagy eredményüknek tekintik, hogy 1978-ban a baptista Jimmy *Carter* amerikai elnök többek között az ő közbenjárásukra engedélyezte a szent korona visszaadását.

A szerb ortodox egyház a XV. századtól van folyamatosan jelen hazánkban, a budai szerb ortodox püspökség pedig a XVII. században jött létre – tudatta lapunkkal *Gálity* Vojiszláv püspöki titkár. A törökök elől menekülő szerbek közül több tízezer család telepedett le hazánkban, elsősorban Szentendrén, Esztergomban, Budapesten és a Duna mentén. Jelenleg az idők során megfogyatkozott kisebbség 40 templomot tart fenn, tíz papjuk, két diakónusuk és három szerzetes nővérük van, szemiináriumuk pedig Belgrádban működik. A most kapott járadékból az általában családdal rendelkező lelkészek javadalmazását, illetve a templomok fenntartását és felújítását kívánják megoldani. **(sz. sz.)**

Szülésznők és védőnők konferenciája

Aktív családvédelem

Mindenekelőtt a biztonságos anyaság megteremtéséhez kapcsolódó szakmai feladatokkal és lehetőségekkel foglalkozik a szülésznők és a védőnők idei kétnapos országos konferenciája – közölte *Bognárné Várfalvi* Marianna, a Magyar Védőnők Egyesületének elnöke szerdán a tanácskozás megnyitása előtti budapesti sajtótájékoztatón. – Az anyákat és a gyermekeket szülés előtt és után gondozó, egymáshoz közel álló két szakma képviselőinek munkája kihat a gyermekek egész további életére, ezért a betegségmegelőzés mellett a családok szociális körülményeivel is foglalkoznak – hangsúlyozta.

Pusztai Erzsébet, az Egészségügyi Minisztérium politikai államtitkára a sajtó előtt leszögezte: az Alkotmánybíróság abortuszügyben közelmúltban hozott döntése megerősítette a kormány szándékát a családvédelmi szolgálatok bővítésére. A tervek szerint nemcsak a terhességmegszakítás előtt adnak majd tanácsokat a szolgálatok, hanem a családtervezéshez is. Úgy vélekedett, hogy a területi védőnői hálózat a családvédelem legjobb támasza lehet, ezért e szervezetet az egészségügyi kormányzat megerősíti.

Szatmári Marianne, az ENSZ egészségügyi világszervezete, a WHO magyarországi képviselője azt a jövőképet vetítette előre, melyben a védőnők az egész családot – beleértve az időseket is – segítik egészségük megőrzésében.

Emlékezés Antall Józsefre

Antall József miniszterelnök halálának ötödik évfordulójára emlékeznek a hét végén a fővárosban. Pénteken 2-kor a Piarista Diákszövetség koszorúz a sírnál a Kerepesi temetőben. Vasárnap este 7-kor a piarista kápolnában szentmise lesz. Szombat délelőtt 9-kor Orbán Viktor miniszterelnök koszorúzza meg a sírt, 10-kor a Szent Margit Gimnáziumban a Polgári Együttműködés Egyesület emlékülést rendez, 11-kor emléktáblát avatnak az orvostörténeti múzeumban. 14.45-kor az Antall-kormány közigazgatási vezetői tisztelegnek a sírnál, majd 3-kor kezdődik a szokásos közös ima Jelenits István vezetésével. Ötkor szentmise lesz a Szent Anna-templomban, fél nyolckor pedig az Operaházban emlékhangverseny kezdődik.

A kormány előtt a földtulajdonlás ügye

Engedményt kérünk Brüsszeltől

Átmeneti engedményt kérünk az Európai Uniótól a külföldiek termőföld-tulajdonlásának kérdésében a csatlakozási tárgyalások jövő hét hétfőn sorra kerülő fordulóján. A végleges magyar álláspontról mai ülésén dönt a kormány. A hazai földárak olyannyira alacsonyak, hogy szakemberek szerint uniós belépésünk után is még legalább egy évtizedre lesz szükség ahhoz, hogy elérjük a nyugat-európai árszintet. Addig pedig nem ajánlatos kinyitnunk a határon kívüli befektetők előtt a kaput. Ezért azt jelentjük majd be az unió illetékeseinek, hogy Magyarország belépése után is fennt kívánja tartani a külföldiekkel kapcsolatos jelenlegi korlátozásokat. Az EU mezőgazdasági joganyaga egyébként nem foglalkozik a földtulajdonlás kérdésével. A szántók szabad forgalmát egyéb gazdasági alapelvek, így például a tőke szabad áramlása vagy a letelepedés szabadsága írják elő. Franz *Fischler*, az EU mezőgazdasági főbiztosa a közelmúltban nem tartotta kizártnak azt, hogy hazánk a csatlakozás után átmeneti haladékot kapjon a földforgalommal kapcsolatos korlátozások feloldására. **(n. t.)**

RÖVIDEN

EFTA-EXPORT. Az EFTA gazdasági szervezet négy tagországa, Svájc, Lichtenstein, Norvégia, Izland jelenleg az Európai Uniónál is erőteljesebben védi agrárgazdaságát, viszont ha a kétoldalú tárgyalások eredményre vezetnek, az a magyar agráriumnak néhány tízmillió dolláros [illegible] je-

Más látásmódot és gyakorlatot vár a tárca

Munkaügyi vezetőket bocsátottak el

Harrach Péter szociális miniszter minapi döntése, mely szerint hat megyei munkaügyi központ vezetőjét mentette fel, a stratégiai szemléletváltás személyi, szervezeti megújulásában is kifejezendő igényét jelzi – jelentette ki lapunknak *Mohos* László. A tárca munkaerő-piaci helyettes államtitkára lapunk kérdésére sem cáfolni, sem megerősíteni nem kívánta, hogy a menesztések hátterében politikai megfontolások húzódnának. Érdeklődésünkre az érintett munkaügyi vezetők – akiket eddig csak szóban tájékoztattak a fejleményekről – elmondták, munkájukat szakmai alapon, politikamentesen végezték. Tudomásul veszik a miniszteri döntést, azt azonban sérelmesnek tartanák, ha elért szakmai eredményeiket alábecsülné a tárca.

A helyettes államtitkár kifejtette: a miniszter valamennyi megyei munkaügyi központ vezetőjével tárgyalásokat folytatott, áttekintve a foglalkoztatáspolitika fejlesztésének s a munkaerő-piaci folyamatok összehangolásában érdekelt társszervek együttműködésének kérdéseit. A tárca azt az álláspontot képviseli, hogy a foglalkoztatáspolitika helyi szervezésében határozottan kell érvényesülnie a stratégiai látásmódnak, a munkaerő-piaci szervezetek összehangoltságának és a megújult szemléletet képviselő vezetői módszereknek és látásmódnak. A személyi döntéseket az új követelmények teljesíthetősége, illetve az eddig felmutatott eredmények egyként befolyásolták. Mohos Lászlótól végezetül megtudtuk: hamarosan pályázatot írnak ki a megüresedett posztokra. A távozó vezetőket a vonatkozó törvények alapján – adott esetben végkielégítéssel – bocsátják el.

A Nógrád megyei központ éléről felmentett *Fekete* Gyulát váratlanul érte a döntés, az indoklás pedig meglepte. Úgy véli, a foglalkoztatáspolitika eredményeinek megítélése teljesen más optikát igényel egy nyugat-magyarországi, mint egy gazdasági depresszióval küszködő északkeleti megyében. Utóbbi térségben a sajátos körülmények nem teszik lehetővé a gyors és látványos változást, noha Nógrádban az utóbbi hat évben 11 ezer embert érintő csökkenés következett be a munkanélküliségben. Modellértékű, elsőként indított programokat szerveztek, s a támogatottak körét sikeresen bővítették. Fekete Gyula kifejtette: soha nem volt egyetlen pártnak sem tagja, s munkakapcsolataiban sem tett semmiféle – különösen nem pártszimpátiákra visszavezethető – megkülönböztetést, mindig a szakmai érdekeket tartotta szem előtt.

A Baranya megyei igazgató, *Gyöngyösi* Péterné megfogalmazása szerint tudomásul veszi felmentését, de fájó szívvel hagyja el a házat. Hat éve tölti be az igazgatói posztot, 15 éve dolgozik a munkaügyi szakigazgatásban – ennek az életszakasznak nem könnyű a lezárása. Megnyugtató számára, hogy a miniszter szerint szakmai munkájára nincs kifogás, azt pedig elfogadja, hogy az új koncepcióhoz új emberek kellenek. Azzal viszont nem ért egyet az igazgatónő , hogy a megújult – a szociális érzékenységet erőteljesebben megjelenítő – munkastílus ne lett volna jelen a munkaügyi központ munkájában. A hátrányos helyzetűek felkarolására számtalan kezdeményezést indítottak, a roma lakosság számára cigány-egyházi szociális gondozóprogramot szerveztek.

Mindez azt jelzi, a sajátos gondokra nagyon is érzékenyen reagáltak. Kérdésünkre az igazgatónő annak a reményének adott hangot, hogy a személyi döntéseket nem hatja át a politika. Ezt annál inkább fontosnak tartja, mert a maga részéről politikasemlegesen végezte munkáját. Ami pedig a jövőt illeti, a magánszférában kíván tevékenykedni. Ez persze nem lesz könnyű, hiszen az eddigi leterheltség mellett nem lehetett a pályaváltásra felkészülni. **(vasvári)**

Vírusos betegség a sertések között

Megállíthatja a kór a húsexportot

Az egész országra kiterjedő mentesítési program keretében Aujeszky-kórral fertőzött sertéseket találtak Szentgálon a Veszprém megyei állat-egész-

gyar sertéshús exportjának is gátat szabhat.

A gerincvelő-gyulladással járó betegség – ami a sertésen kívül [illegible]kérődzőket és a kutyákat, [illegible]támadhatja, és ellen ti-

tésre. Ennek ellenére néhány megyét – így Vast, Zalát és Szabolcsot – várhatólag már a jövő év első felében megtisztítják a betegségtől a szakemberek.

Az Aui[illegible]

Bérgondok az Ikarusnál

Holnap figyelmeztető sztrájk?

Az Ikarus székesfehérvári üzemében a tervek szerint a dolgozók ma reggel hat órakor kezdődő nagygyűlésen döntenek arról, hogy figyelmeztető sztrájkkal nyomatékosítsák-e követeléseiket – erősítette meg a Magyar Nemzet értesülését tegnap délután *Tóth* Jánosné, a Munkástanácsok helyi vezetője. Hangsúlyozta: minden jel arra mutat, hogy péntek délelőtt 9 és 11 óra között munkabeszüntetést tartanak.

A székesfehérvári üzem dolgozói azért tiltakoznak, mert novemberi munkabérük csupán 50 százalékára számíthatnak a december 10-i fizetésnapon, a további bérhányad előteremtésére nincs meg a fedezet. Az Ikarus Rt. várhatóan december 16-i csődbejelentésével kapcsolatban a Vasasszakszervezet és a Munkástanácsok helyi vezetése is sérelmezi, hogy a cég vezetése nem teljesíti a privatizációs szerződésben foglalt kötelezettségeit, amik a foglalkoztatottak létszámának megőrzésére, a budapesti és a székesfehérvári gyár megmaradására vonatkoznak. Ezért a két szakszervezet közös petícióban fordul az Ikarus Rt., az ÁPV Rt. csúcsvezetéséhez, valamint a miniszterelnökhöz bérgondjaik orvoslása és a munkahelyek megóvása érdekében.

Tóth Jánosné közölte: amennyiben akcióik nem járnak eredménnyel, akár általános munkabeszüntetésre, illetve gyárfoglalásra is sor kerülhet, hiszen a társaság részvényeinek tíz százaléka a dolgozók tulajdonában van. **(v. gy.)**

Leginkább a közlekedés költségei nőnek

Újévtől drágul a szolgáltatás

(Folytatás az 1. oldalról)

A drágulás oka az, hogy vannak olyan árak, amelyek még mindig nem fedezik a tényleges ráfordítás költségeit. További költségnövelő tényező a szakterületeken dolgozók alacsony bérének közelítése az átlagos magyar fizetésekhez.

A belföldi vasúti személyszállítás az idei 41,4 milliárd forint, illetve a jövőre előirányzott 44,5 milliárd forint termelési árkiegészítés mellett is veszteséges, ez indokolja a személyszállítási díjak 15 százalékos emelését. Az állami tulajdonú közüzemi víz- és csatornaművek szolgáltatásainak átlagos 15 százalékos díjemelése az ország mintegy húsz százalékát ellátó hat regionális vízművet érinti.

A távbeszélődíjak átlagos, [illegible]

A Matáv jövőre átlagosan nyolc-nyolc és fél százalékkal emeli árait – tájékoztatta a távközlési cég tegnap az MTI-t. A pontosabb és áttekinthetőbb számlázás érdekében a Matáv jövőre bevezeti az időalapú számlázást. Az előfizetői hívások díját a jövőben a másodpercben mért időtartam határozza meg. A hatósági telefondíjak mértéke átlagosan 10,5 százalékkal nő 1999-től. A belföldi távhívások díja a nappali időszakban mérséklődik jelentősen.

Olcsóbb lesz valamennyi szomszédos, nyugat-európai és az észak-amerikai országokba irányuló hívás is. Minden lakossági előfizető havi háromszáz forint forgalmi díjkedvezményben részesül. Változást jelent, hogy a belföldi hívások díja a [illegible]

Ellensúly

ellenére – a *Népszabadság* és a Horn-kormány között voltak/lehettek érzelmi kötődések, az *Economist* és ugyane kormány között hasonlót feltételezni viszont gyermeki tévelygés volna. A londoni hetilap társadalmi értelemben a legerősebb nagypolgári tradíciók, gazdasági értelemben pedig a thatcherinél is kérlelhetetlenebb liberalizmus őrzője; a baloldaliság soha meg sem érintette. Ilyenformán szurkolhatott vol-

EIU's Latest
[navigation]

18, 1998
gary: cost of change
EIU, in its latest Country Forecast,
ects that there will be a perceptible
erioration in Hungary's macroeconomic
mate over the next few years compared
h what it would have been under a
gime of policy continuity. Exchange-ra
latility will be higher, the current-
count and budget deficits wider, and
overnment debt and inflation higher tha
nder the most likely policy stance unde
he previous administration.
espite the inevitable backtracking of t

na a Fidesznek is; hogy miért nem tette: kérdezzék meg...

Mindezt azért kívánom előre bocsátani, mert abban a rövid gondolati-cselekvési sorban, amit Stumpf István miniszter kedden a parlamentben előadott, a kormánybarát sajtóimpérium létrehozásának indokaként megint egyszer Eötvös Pál cikke szerepelt. Pontosabban annak megvallása, hogy a *Népszabadság* az MSZP–SZDSZ koalíció győzelmét vélte kívánatosnak.

Ez a hovatovább főbűnszámba menő vallomás (amely Nyugaton rutinszerűnek számít) Stumpf szerint ártott a közönség tájékozódásának. A miniszter logikájából következően a közönség akkor tájékozódik majd a „tényeknek megfelelően", ha a *Népszabadságnak* megfelelő ellensúlya képződik, azaz drukkerek és ellendrukkerek számszerűen kiegyenlítődnek.

Hirtelenjében két központi napilapot is meg tudnék nevezni, amelyik 1. Nem vallotta meg ugyan nyilvánosan, sem előbb, sem utóbb, hogy a Fidesz győzelmét kívánja, de ezt a magatartását a választások előtt igen jól lehetett érzékelni; 2. A választások óta a legcsekélyebb kritika nélkül szemléli a kormány tevékenységét, ellentétben a mindenkori *Népszabadsággal*, melynek egyik főszerkesztőhelyettesét Horn Gyula volt szíves a választási vereség egyik okaként aposztrofálni. Úgyhogy létezik „ellensúly", ráadásul olyan, amilyenről Hornék a maguk szemszögéből nem is álmodhattak volna.

Aztán nem illene talán megfeledkezni arról, hogy a Horn-kormány nem a maga oldalán, hanem a maga ellenében teremtette meg azt a bizonyos ellensúlyt, amelyről Stumpf beszél: az *Új Magyarország* kiadását afféle „pártfeladatként" egy hozzá „közel álló" milliárdos vállalkozóra bízta, a *Magyar Nemzetet* pedig a Postabank oldalába vitte. (Érdekes, hogy ezt a lapot a Postabank mai ostorozói még véletlenül sem említik meg a Princz-féle „közpénzekből finanszírozott" sajtóbirodalom szereplői között...) Na igen: a Horn-kormány (az MSZP-s múlt miatt) egy klasszikusan lelkiismeret-furdalásos kormány volt, amelyet könnyen meg lehetett hatni azzal, hogy hova jut a világ, hova romolhat az ő demokratikus imázsa, presztízse, ha a sajtópaletta egyszínűvé válik, vagy ha a Magyarok Világszövetsége meg a jobboldali alapítványok nem kapnak elég pénzt...

Ehhez képest a köztudottan nem lelkiismeret-furdalásos Orbán-kormány („a hatalmat nem szégyellni kell, hanem élni vele") – ismétlem – szócsőkreálással van elfoglalva, amit azért is találok furcsának, mert az állami sajtóvásárlások nem is titkolt célja mindig az ellenzékellenes orgánumok szaporítása, azaz egy olyan sajtóethosznak az érvényesítése, amelyet nagy ívű dolgozatokban bélyegzett meg a minap egy, a Fideszhez igazán közel álló publicista. (Más kérdés, hogy az illető, társaival egyetemben, június óta semmi egyebet nem tesz, mint hogy az MSZP-t és az SZDSZ-t meg ezeknek a vezető politikusait támadja pamfletírozva).

Van egy további gondom is. Minek fetisizálni az írott sajtót? Kivált minek ezt tenni azután, hogy a *Népszabadság* állítólagos „erőfeszítései" dacára az MSZP–SZDSZ koalíció megbukott? Minek feldúltan ágyba menni nap mint nap mindaddig, amíg a *Népszabadság* példányszámát nem „egyensúlyozza ki" több, Fidesz-hívő lap? Az MTV nem elég? Egy olyan tévés vezetőség, amely újra és újra nyilvánítja ki hűségét a kormány iránt azzal, hogy neki tetsző személyzeti és műsorpolitikai döntéseket hoz – nem elég? Nem a tévé a legnagyobb hatású médium vajon? Ja, hogy vannak már kereskedelmi tévék is... Ez történetesen igaz, olyannyira, hogy előre megmondhatom Stumpf Istvánnak, ha a vásárlói (olvasói, nézői) szelekció végül is – aminek erős jelei vannak – ezeknek fog kedvezni, ak-kor pontosan ugyanazzal a szindrómával találja magát szembe, mint az írott sajtó piacán. A bél elválik a májtól: ami nem kell a közönségnek, abba hiába ölnek bele százmilliókat az adófizetők pénzéből, akkor sem fog tetszeni. Tudok történetesen egy napilapról (szó volt már róla ebben a cikkben), amelyet a rendszerváltozás a népszerűség (és a példányszám) soha meg nem tapasztalt magasságai felé hajtott, ám amikor az állam (a kormány) vette kezébe ugyanezt a lapot, akkor jött a máig is tartó mélyrepülés. Amelynek a korrekciója most olyképpen került napirendre, hogy megint a kormány kíván cselekedni, azaz a történetünkben szereplő lapot a pártfogásába venni. De tessék mondani: miért gondolják, hogy egy lap ettől sikeres lesz? Egyáltalán: miért akarnak lapokat venni és kezesbárannyá tenni őket? Miért kellene közpénzekből *Magyar Hírlapot* venni (lásd a Magyar Fejlesztési Banknak adott megbízást), és ezzel egy komoly liberális hangot elhallgattatni? Harry Belafonte, az ötvenes évek ismert filmszínész-énekese mondta: „Az énekesmadarat ketrecbe lehet zárni, a dalt nem."

Aczél Endre

ÁLLÁSPONT 1998. JÚLIUS 9., CSÜTÖRTÖK 3

ívája
iába látogat

rősítette, hogy a tér-
ónap végén sor ke-
ián miniszterelnöki
ynek helyszínét és
ztik. A találkozó
lai Tusnádfürdőn
. 25. között a két
nek kiemelkedő
. Martonyi teg-
ta, hogy ő is ak-
yűlői megbeszé-

– szerint a tusnádfürdői kon-
ferencia utolsó napján tart előadást
Radu Vasile román miniszterelnök és
Orbán Viktor. A román kormányfő –
mint azt *kolozsvári tudósítónk* jelentette – nem mondta le, de nem is erősítette meg részvételi szándékát a tusnádfürdői szabadegyetemen.

Értesüléseink szerint a helyszín a magyar félnek megfelelne. Bukaresti kormánykörök ugyanakkor arról tájékoztatták lapunkat, hogy jobban örülnének, ha a két miniszterelnök a román fővárosban tartaná első megbeszélését. A helyszín végleges kijelölésére – erősítették meg lapunknak Bukarestben – valószínűleg csak akkor kerül sor, ha Vasile hazatér olaszországi látogatásáról.

Hány esztendő?

A kérdés így szól: vajon Magyarország sorsát hány esztendőre fogja meghatározni az a hatalom, amelynek első kormánya tegnap tette le az esküt a Parlamentben? Négyre? Nyolcra? Tizenkettőre?

Az esély ma egy hosszú távú kormányzásra is megvan. Orbán Viktor a csillagok igen ritka és szerencsés együttállásakor vette át a kormányzást. A gazdaság hosszú, több évtizedet átfogó válság után az utóbbi két évben láthatóan felkapaszkodásban van, az önmagukat folytonosan újratermelő válsághatások ördögi köréi megszakadtak. Az évszázadok óta Kelet és Nyugat partjai között vergődő Kompország – bár nyilván nem simán, de mégiscsak biztosan, nagy anyagi és lelki felhajtóerőt adva – néhány éven belül fényes külső-ségek között ki fog kötni a nyugati parton. Ma már nem kell gyűjtő ügyek rendezéséhez, azokat – isten őrizz! – csak elrontani lehetne. Ezért e lap hasábjain, ahol a választásokat közvetlenül megelőzően – elsősorban a gazdaságban végrehajtott látványos fordulat okán – a másik hatalmi csoportosulás győzelmét láttattuk kívánatosnak, most a többségi akaratot tudomásul véve jó kormányzást kívánunk az 1998-as győztesnek.

– A demokrácia tudomásulvétele annak is a tudomásulvétele, hogy váltakozó kormányok rendszerében élünk. Másképpen: a kormányoknak váltakozniuk kell. (Hogy mikor és miért, az persze más kérdés.)

– A politikai ellenfelek mindörökkön abban a meggyőződésben élnek, hogy ők válnak inkább hasznára a hazának, ám e körön – tehát a hatalmi versengők körén – kívül senkinek sem lehet igazolható érdeke egyetlen magyar kormány kudarca sem. Egy – bármilyen – hatalomtól eszmeileg távolabb állók sem érezhetnek elégtételt, ha egy kormányzat nem jól képviseli az ország érdekeit, és nem vágyhatnak a maguk számára ilyen igazolásra.

– A tegnap esküt tett kormányzat a többségi akarat képviselője. Bizakodással kell megtisztelnünk.

Mindaz, ami eddig történt, részleteiben tetszhet vagy nem tetszhet

– A tegnap esküt tett kormányzat a többségi akarat képviselője. Bizakodással kell megtisztelnünk.

Mindaz, ami eddig történt, részleteiben tetszhet vagy nem tetszhet (van ilyen is, olyan is), ám egészében annyi esett, hogy egy jelentős politikai képességről tanúskodó koalíciós tárgyalás zajlott le. Célszerű volt és ügyes. (Kálója egy erősen kifogásolható alku, amely egy leendő államelnök személyének megválasztását szűk körű politikai machinációk alkuszintjére süllyesztette le.) A kormányzat maga többnyire nem pusztán a lelkes követők számára, hanem szélesebb értelemben is hitelesnek és felkészültnek tűnő személyek összessége. Olyan ellenséges megnyilvánulása, amely másokban eleve félelmet ébreszthetne, nem volt. A programok és a választási ígéretek halmazából azok az elemek, amelyek a józan megfontolással eleve szemben állónak látszottak, többnyire elenyésztek, vagy moderált formában elenyészőben vannak.

Ennyi történt.

És egyébiránt?

„Nekünk, Szentatyám, nagy erőt ad, hogy nem tudjuk pontosan, mit akarunk. A szándékok teljes bizonytalanságából bámulatos manőverező képesség születik" – mondja a Bíboros Anouilh Becket című drámájában (hogy a gyakori Orbán Viktor-idézetek után mi is idézzünk valakit), s ennek felemlítése nem irónia, hanem remény:

1. Remélhető, hogy a programok és azok nehezen követhető egymásutánja, sok homálya elég manőverezési szabadságot ad a kormányzatnak a gazdaság számára hasznos gyakorlat folytatásához.

2. Remélhető, a retorikai fordulatokban oly gyakran feltűnő nemzeti erő nem úgy fogja magát felfogni, hogy aki kívül áll a hatalmi körön, az ki lesz rekesztve a nemzetből is.

3. Remélhető, hogy az oly gyakran hallható polgári jelző sem lesz megkülönböztetés polgár és polgár között (persze akkor mi értelme van?), s a szó nem lesz „hívószó" a kilencvenes évek elejének emlékét felidézendő.

4. Remélhető, hogy – az egyébként sok tekintetben indokoltan – nagy hangsúllyal szereplő és már az első cselekvő gesztusokban is megcélzott erős állam képe nem az uralkodásban, a nyers akaratérvényesítésben, az állampolgárokra való rátelepedésben, a gyámkodásban, a piac helyettesítésében, a hivatali gőgben, az ellenzék kordában tartásában, hanem az adófizető polgárok szolgálatában, a hatékony működésben megjelenő erős államként válik valóra.

5. Remélhető, hogy a hatalom hamar lemossa magáról a „jóságos osztogató" sminkjét, mert a jóságos kormányra az ember „jóságos eget" kiált, tudva a régi formulát: a jóságos gazda portáján a végén mindenki lesoványodik.

Orbán Viktor keze szabad. Szabad abban az értelemben, hogy ha a kormányzás művészete a gazdaságilag szükséges és a politikailag lehetséges összehangolásából áll, úgy őt egyik oldalról sem igazán szorítja semmi. Nem kell a gazdaságot megerőszakolnia, hogy politikai tőkét gyűjtsön, s nem kell jelentős politikai kockázattal járó elhatározásokra sem jutnia, hogy a gazdaságot megsegítse. Politikai erőfeszítésre, ha valahol, úgy leginkább önmaga tágabb értelemben vett köreiben lesz szüksége. A tömeget, amelyre koalíciója kiterjed, sokféle érdek tagolja, sokféle indíttatás, érzelmi motívum színezi, az antalli idők leszerepeltjeitől az ételzáró gazdákig.

Ha a szélső eseteket is beleértjük, akkor egyetlen abroncs, amely ezt a sok dongából álló hordót összefogja: az előző hatalmat elutasító érzelem. Nincs több. Ezt az érzelmet azonban hosszú ideig művi úton fenntartani súlyos veszélyek nélkül nem lehet. Elutasításra – különösen úgy, hogy az elutasítottak előző minősége megszűnt – csak új alakba öltöztetett ellenségek kreálása révén lehet építeni. Ennek tradíciói a magyar politikában – nem kell sokáig visszamenni – bőséggel fellelhetők a személyes kontinuitásig lebonthatóan.

Jó okkal állítható, hogy ez lesz az új hatalom és személyesen Orbán Viktor legnagyobb próbatétele: egyben tartani az országot, pontosabban nem akarni és nem hagyni, hogy ismét táborokra szakadjon.

Ellenkező esetben legfeljebb négy nehéz esztendő várhat ránk.

Eötvös Pál

ágcikknél. Egy, lassan több hónappal ezhomályába merül. Ám ha e cikk egyetlen kél, miként már nem először, így jelen z egyetlen mondat egy sajtóstratégia visz-szatérő indoklásául szolgálhat, úgy érdemes azt pontosan, eredeti formájában és főleg eredeti környezetében felidézni. Alább ezért közöljük a kormányalakítás utáni napon, július 9-én lapunk 3. oldalán megjelent írásunkat, ismételten az olvasó ítéletére bízva a benne foglaltakat:

12.10.

Egy szoros szavazás utóélete

Tovább épül a Makovecz-uszoda Egerben

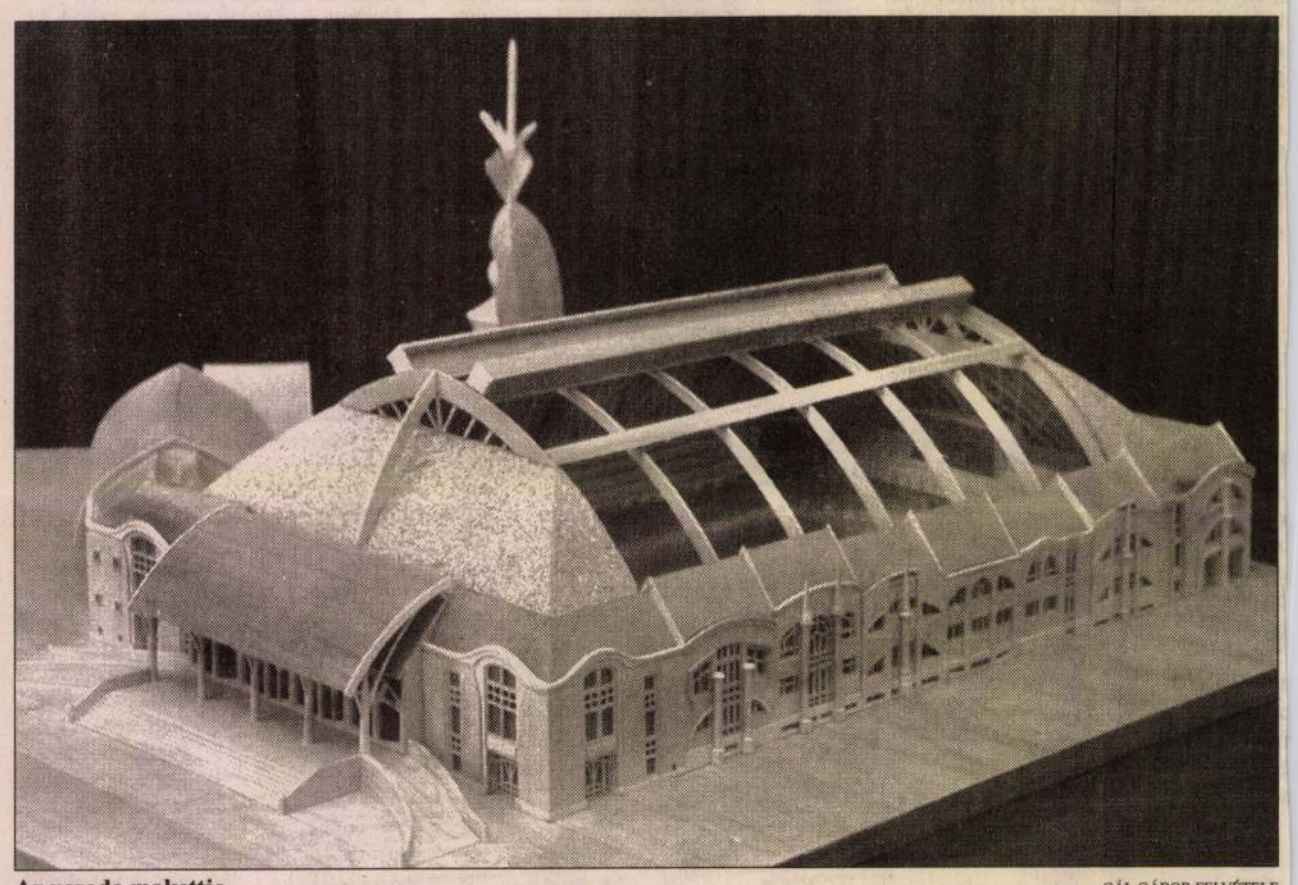

Az uszoda makettje GÁL GÁBOR FELVÉTELE

Négyórás vita után végső döntést hozott kedd este Eger város közgyűlése a nagy vihart kavart uszodaügyről. A testület nem fogadta el Nagy Imrének, a város szocialista polgármesterének javaslatát, így tovább épül a Makovecz Imre által tervezett sportlétesítmény a strandhoz közeli telken.

Csaknem egy évtizede nincs Egernek fedett uszodája. A korábbi, egyemeletes üvegbeton épületet a nyolcvanas évek végén fel kellett robbantani, mert ha ezt nem teszik meg, a létesítmény magától összedőlt volna. Az egri úszó- és vízilabdasport számára csak a húszas években épült, nyitott Bárány uszoda maradt, a város közönségének pedig a strandfürdő. A kilencvenes évek elején az akkori városvezetésben felmerült egy fedett versenyuszoda létrehozásának gondolata. Ezt főként Ringelhann György, a korábbi polgármester szorgalmazta. A tervezést a neves építészre, Makovecz Imrére bízták, aki 1993-ban készült el a munkával.

Az épület igen impozáns, faszerkezetes lelátói 1200 néző befogadására alkalmasak. A létesítmény alapterülete tízezer négyzetméter. Belül pedig egy 50 méteres versenymedence és egy tanmedence kap majd helyet a kiszolgálóhelyiségeken kívül.

A tervek elkészülte után a vita tovább gyűrűzött. Néhány környékbeli lakó a megyei közigazgatási hivatalhoz fordult, vizsgálatot kérve, mondván: a monumentális épület árnyékolja, elértékteleníti a telkeiket. Geológiai vizsgálatok kezdődtek, hiszen ezen a részen vannak a föld alatt a gyógyforrások, a kijelölt telek pedig igen közel fekszik a gyógyító hatásáról híres törökfürdőhöz. Az 1,4 milliárd forintos beruházás megkezdéséhez a városnak évekig nem volt elegendő pénze.

Ez év októberében Deutsch Tamás kijelölt sportminiszter ünnepélyesen elhelyezte az uszoda alapkövét, és ígéretet tett arra, hogy a kormány anyagi segítséget nyújt a létesítmény tető alá hozásához. A város vezetése szerződést kötött egy kecskeméti építővállalattal, amely hozzákezdett a munkálatokhoz. Ekkor már csak néhány nap választotta el a várost a helyhatósági választásoktól. Eközben Nagy Imre, a szocialisták polgármester-jelöltje választási kampányában azt ígérte: ha megválasztják, felülvizsgálja az uszoda ügyét, mert szerinte ez a városvezetés presztízsberuházása, a terveket pedig gigantománnak nevezte. Kijelentette, hogy szerinte a végleges költségek – mivel a beruházáshoz hitelt kell felvenni – megközelítik a 2,5 milliárd forintot, ez pedig a város eladósodásához vezet.

Nagy Imre megnyerte a választásokat. Ringelhann György, a nyolc éve poszton lévő polgármester elköszönt. Nagy Imre úgy döntött: az építkezéseket három hétre felfüggesztik. E lépése miatt Ringelhann György a Heves megyei közigazgatási hivatalhoz fordult jogorvoslatért, mert az uszoda építése képviselő-testületi döntés volt, amit egy személyben a polgármester nem bírálhat felül. November 17-én a polgármester előterjesztést nyújtott be a közgyűlésben az építkezés felfüggesztésére, ami nem kapta meg a többség támogatását. Az eredmény izgalmasan alakult: a 26 városatya közül 13 szocialista és SZDSZ-es képviselő igennel voksolt. Tizenketten – lokálpatrióták, kisgazdák, MIÉP-esek és fideszesek – ellenezték a javaslatot, és egy képviselő tartózkodott a szavazástól. Ekkor merült fel a népszavazás, mint az utolsó lehetőség az uszodaügy lezárására, ugyanis Nagy Imre úgy vélekedett: a választáson azért győzött, mert az ügy felülvizsgálatát ígérte. A költséges népszavazást ekkor elvetették.

Az uszodaügy tehát politikai kérdéssé vált Egerben. A kivitelező pedig a döntés értelmében folytatta a munkát. Közben megérkezett a közigazgatási hivatal álláspontja arról, hogy a képviselő-testület döntését csak maga a testület változtathatja meg – a polgármester egy személyben nem.

A következő közgyűlésen Nagy Imre új javaslattal állt elő: épüljön a már korábban is szóba került Nagylaposon versenyuszoda, újítsák fel a Bárány uszodát, fedjék be a strandon lévő 50 méteres medencét, egy másik városrészen, a Lajosvárosban pedig tanuszoda létesüljön. A jelenlegi helyszínen pedig egy gyógyközpont létesítését képzelte el.

A lokálpatrióta Várkonyi György felszólalásában azt fejtegette: akár a Makovecz-uszodában is lehetne egy gyógymedencét építeni a reumás külföldieknek. – A mániájukat viszik tovább, akik a leállítást tűzték zászlójukra, miközben nagy kárt okoznak a városnak – vélte a díszpolgár jogán felszólaló Ringelhann György. A szocialista képviselők védelmükbe vették az új javaslatot és azt hangsúlyozták: a kormány ígérete még nem konkrétum. Továbbá arra hívták fel a figyelmet, hogy a városban a következő években semmilyen nagyobb beruházás nem kezdődhet majd, mert az uszoda elviszi a pénzt. Horuczi Csaba SZDSZ-es alpolgármester katasztrófát emlegetett, s azt mondta: a hatalmas építmény elapaszthatja a belvárosi forrásokat.

Végül négyórás vita után 13:13 lett a szavazás végeredménye, vagyis a testületben nem kapott többséget a polgármester indítványa, az, hogy a közgyűlés járuljon hozzá a munkák leállításához. Sokan úgy értékelték, szavazáskor a mérleg nyelve Vasas Joachim, a Munkáspárt városi elnöke volt, akitől többen azt várták, hogy a szocialisták mellé áll, de ő – mivel az eredeti tervekre szavazott – a jobboldalt támogatta. A munkáspárti képviselő ezt másként látja:

– Nincs jobboldali vagy baloldali uszoda – jelentette ki. – Az én döntésem nem politikai. Mások csináltak politikai ügyet az uszodából. Elsősorban szakmai és pénzügyi szempontokat kell figyelembe venni, és azt, hogy ha az új ciklus kezdetén mindent lesöprünk az asztalról, akkor nem tudunk tovább lépni.

Nagy Imre a szavazás után azt mondta: nem csalódott. Szomorú akkor lenne, ha a kormány az ígérete ellenére nem támogatná az egri beruházást.

Sárközi Judit

A Pannon GSM távközlési Rt. GSM mobiltávközlési szolgáltatás és ahhoz kapcsolódó termékek értékesítésével foglalkozó részvénytársaság, amely igen nagy hangsúlyt fektet arra, hogy ügyfelei minden téren elégedettek legyenek magas színvonalú szolgáltatásaival.

A társaság külkapcsolati osztálya, jogi irodája és kereskedelemtámogatási irodája

asszisztenseket

keres.
Az új munkatárs feladata lesz:
- kapcsolattartás az adott osztály ügyfeleivel, illetve a vállalat más osztályaival,
- prezentációs anyagok készítése,
- megbeszélések, találkozók szervezése,
- jegyzőkönyvek vezetése,
- levelezések bonyolítása,
- irattározás,
- az osztályon dolgozó kollégák segítése,
- az osztály leltári eszközeinek nyilvántartása.

Követelmények:
- legalább középfokú végzettség,
- kifogástalan angolnyelv-tudás,
- a Word-, Excel-, PowerPoint programok készségszintű ismerete,
- jó kommunikációs képesség, nyitott személyiség,
- precizitás és terhelhetőség,
- önálló munkavégzésre való képesség, jó szervező- és együttműködő készség,
- a jogosítvány és a szakmai gyakorlat előnyt jelent.

Elkötelezett munkájukért cégünk a szakmai fejlődés lehetőségét, színvonalas munkakörnyezetet és vonzó jövedelmet kínál cserébe. Érdeklődése esetén kérjük, hogy önéletrajzát és fényképét a megpályázott pozíció, valamint iroda, illetve osztály pontos megjelölésével küldje a el a következő címre: 2040 Budaörs, Baross u. 165., humán erőforrások osztálya. A pályázatok leadásának határideje: a megjelenést követő 10 nap.

PANNON GSM
Az élvonal.

Makovecz Imre eddigi életműve

Egy nemrég megjelent figyelemre méltó, hiteles monográfia ismertetése

Egy nagy élet, egy nagy életmű képei jelentek meg egy nagy könyvben. A Mundus Kiadó vállalkozott arra, hogy megjelentesse Gerle János szerkesztésében ezt a hallatlanul nagy anyagot. Gondos odafigyeléssel aprólékos részletekről sem feledkezve meg, talán az eddigi leghitelesebb Makovecz-monográfiát kapja az olvasó. Noha eddig is napvilágot láttak már összefoglalások róla és az általa képviselt organikus építészeti stílusról, most mégis a teljest megközelítve tárja elénk a kötet mindazt, amit ez a nagyszerű ember alkothatott.

Időrendi sorrendbe szedve szerepel a kötetben megálmodott és megvalósult terv, tervrajz, épületbelső.

Számtalan nevezetes épületet említhetnénk a kötetből is, az országból is, amelyek alkotókedvét, hitét dicsérik, azonban a meg nem nevezettel igazságtalanok lennénk.

Makovecz Imre szellemiségének építészeti nyomai megtalálhatók az országban szerte. Szárny alakú épületei, magasba emelkedő alakjai, személyességünket, emberi mivoltunkat épületekben megjelenítő gondolatai egységes világképet tükröznek, amely nem hajlott egyetlen hatalom felé sem. Épületeinek méltósága korokon keresztül megőrizte és a jövőben is megőrzi azt a szemléletet, melyben benne rejlik emberi tartásunk, transzcendens világunk tükröződése. Munkái egy istálló gondos megtervezésétől a sevillai magyar pavilonig olyan széles palettát ölelnek át, amelyet egységes életszemlélet, magyarságvállalás nélkül megvalósítani lehetetlen lett volna.

Makovecz minőségi elvárása nemcsak a kivitelezőkkel szemben áll fenn, hanem az épület megálmodójával, önmagával szemben is. A figyelemre méltó könyv nemcsak súlyos gondolatokat közöl, de elkápráztat, gyönyörködtet is, az ember munkáját dicsérve.

D. Nagy Imre

Makovecz Imre

pályázatot

hirdet

a tulajdonában lévő
Balatonakali Gyermektábor bérleti jogának megszerzésére

A részletes pályázati kiírás átvehető:
Tatabánya Megyei Jogú Város
Polgármesteri Hivatal Sportiroda
2800 Tatabánya II., Kossuth L. u. 2.
Telefon/fax: 34/316-610

A pályázat benyújtásának határideje:
január 27., 12 óra

(228976/1H)H

REDŐNY – 3 nap alatt, szalagfüggöny, napellenző, reluxa, harmonikaajtó. Részletfizetésre is, a veszprémi gyártótól, garanciával. Forgóablakra redőnyt, ablakátfordítással. Bemutatótermünk: Megyeház tér 2. Olívia Árnyékolástechnika: 88/311-237. (215624/79H)

Szalagfüggöny, redőny, reluxa, harmonikaajtó. Kiváló minőség gyári áron. Garanciával. Veszprém, Endrődi u. 36. 88/327-852, 06/20/427-495. A & A's Bt. (228947/2H)

DUGULÁSELHÁRÍTÁS 24 ÓRÁN BELÜL, SZENNYVÍZCSATORNA, AKNÁK ÉPÍTÉSE, JAVÍTÁSA. TEL.: 88/338-871, 06/60/395-324, 06/30/395-324. (229031/1K)

BÚTOR

Interspan bútorlapot 48 féle színben, táblában és méretre vágva vásároljon a POLCBOLTBAN, tavalyi áron. Táblában vásárláskor előmegrendelés esetén kedvező árainkból 3% kedvezményt adunk. Veszprém, Mátyás u. 1. Tel.: 20/412-862, fax: 88/408-134. (228698/1H)

ÁLLAT/NÖVÉNY

9 hónapos vemhes tehén eladó. Nagypirit, Kossuth u. 21. (228960/1T)

tés: 22/271-168. (229092/1K)

PÓTSZILVESZTER az Agro étteremben 1997. január 11-én 19 órától. Belépő vacsorával 1500 Ft. Zene: Viktória együttes. Műsor: TÁNCBEMUTATÓ. Jelentkezés a helyszínen (Balatonfüred, Fürdő u. 24.). Tel.: 87/343-073. (229094/2H)

TÁRSKERESŐ

Hölgyek urak hívását várják. 06/30/602-578. (229005/1K)

ADÁS/VÉTEL

Rövid nutriabunda új állapotban, áron alul eladó. Veszprém, Sportbizományi. (229026/1H)

Eladó 1 db 400 l-es és 1 db 1300 l-es olajtartály és 1 db 45 000 kalóriás vagyestüzelésű kazán, 1 db Tiszen olajégő. Érd.: Balatonalmádi-Vörösberény, Erkel F. u. 57. Tel.: 88/338-544. (229052/1K)

A hét hat napján
NAPLÓ

Plusz a mínuszban

Csoóri Sándor

A temesvári alapkő

Vannak városok, amelyek nemcsak a valamikori bennük élők százados múltját őrzik emlékezetükben: anekdotikus vagy drámai történeteit, hanem azt is, ami túl van ezeken. Magyarán szólva: ami nem egyszerű históriai tudás és szikár dokumentum, hanem inkább villámcsapás az agyban, a szívtájékon, időnként pedig a halál fénye, az őrületé vagy a boldogtalan zsenialitásé, amely elátkozottan csatangol az utcákon.

A nagy múltú és a megviselt idegrendszerű városok között én ilyen városnak képzelem Temesvárt. A parasztkirály *Dózsa* György itteni elfogása, megkínzása, elégetése, szimbolikus felfalatása krisztusi arányú szenvedéstörténet, sőt kegyetlenebb, hisz elszenvedőjének még a megváltás és a feltámadás vigaszát sem kínálhatta fel. Én bizonyos vagyok abban, hogy a megégett hús, az áttüzesedett vaskorona füstje és az eleven testbe harapó fogak irtózata elraktározódott, és benne maradt a város idegrendszerében.

Ugyanígy raktározódott el a temesvári várkapitány *Losonczy* István és a törököknek magukat megadó őrség alattomos lemészárlásának a döbbenete 1552 júliusában. A földben – minden romantika nélkül mondom – máig ott van a hazájukat védő várkatonák vérének nyoma.

De hogy ne csak a tragédiák sújtását emlegessük, fel kell idéznünk az ifjabb *Bolyait* is, a tüzértisztként Temesváron szolgáló Bolyai Jánost, aki Isten fényeit és szomorú zsenialitását hozta el ide, hogy Európa peremén új értelmezést adhasson a fizikai világmindenség természetének s alkatának.

Lehet, hogy a múlt századi város nem sokat értett meg ebből a dacos szándékból és intelligenciából, de a szellem posztumusz sugárzása máig erővel tölt fel sokakat.

Ahol három ilyen előzmény munkál a mélyben, ott szinte törvényszerű, hogy újra és újra történjék valami rendkívüli esemény, amely rokona a múltnak. Valami, ami ha nem is logikusan, de sorsszerűen ebből a múltból nő ki.

Ez a gondolat 1989 októberében futott át rajtam, amikor a Hitel szerkesztőjeként bevezetőt írtam *Tőkés* László Temesvár ostroma című felkavaró, riadóztató írása elé. Éreztem, hogy kicsempészett feljegyzései az ostromlott várból a halálra ítélt és ugyanakkor a halálra szántak bátorságával üzennek minden érintettnek, de még a lázas üzenet továbbítása közben se tudtam, hogy eltöltsége gátat szakít át, sorsot fordít, és következményeivel együtt a temesvári „nagy történetek" sorába illeszkedik bele. Forradalom? Hogyan gondolhattam volna erre? Hogyan, amikor több mint egy évtizeddel Tőkés morális szakítópróbája előtt épp arról faggattam egy nagyszerű román prózaírót, Alexandru *Ivasiucot*, a bukaresti földrengés áldozatát: miért van az, hogy a magyar történelemben több szabadságharc és forradalom is lezajlott, az 1956-os forradalmunkkal bezárólag, Romániában viszont egy sem, hiszen az 1907-es parasztlázadás is inkább csak országos merényletbe torkollt, rettenetes öldöklésbe.

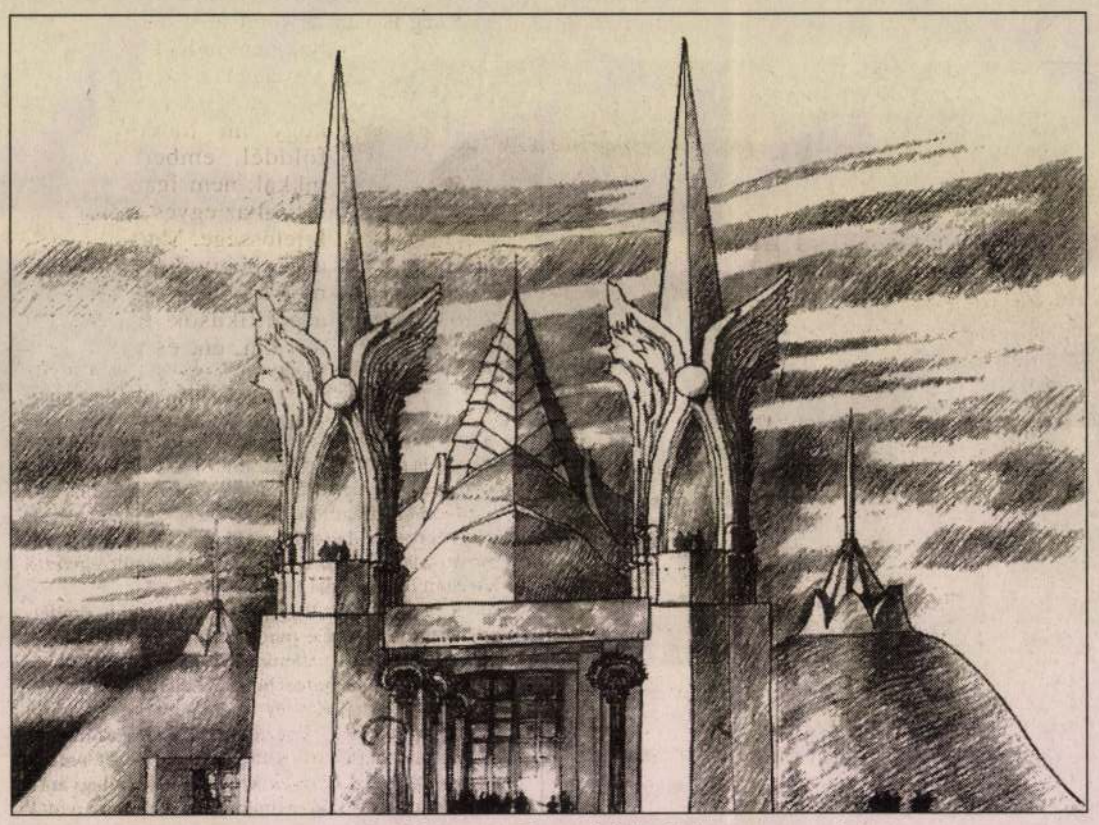

A leendő temesvári templom képe Makovecz Imre építőművész terve szerint

A kérdés meglepte az írót, és a választ ott érlelte ki a jelenlétemben, *Ilylyéstől* eljövőben, ballagva lefelé a Kavics utcán. Szerinte azért nem voltak Romániában a magyarokéhoz hasonló forradalmak, mert a lázadásra képes, vékony értelmiségi réteg olyan messze volt mindig a nagy román néptömegektől, hogy soha semmilyen szikra nem pattanhatott róluk át rájuk, és így nem is gyújthatta fel őket.

Bármilyen abszurd is ez a helyzet, végül a hetven év óta elnyomott magyarságnak kellett kicsiholni ezt a hiányzó szikrát? A magyarok közül is egy fiatal protestáns papnak, aki a XVI. és a XVII. századi küzdő prédikátorok utódja tudott lenni? Tudjuk: új történelem mindig azzal kezdődik, ha valaki nem államcsínyre készül, hanem ha életét is kockáztatva át meri lépni a megmerevedett, régi határokat.

Tőkés László magyar, román, német hívei s támogatói élén tudott ekkorát lépni.

A templom, amelynek alapkövét ma itt Temesváron lerakjuk, ennek a nagy történelmi határátlépésnek lesz a robbanékony, telített szimbóluma. Sőt azt is mondhatjuk, hogy a felépülő templom egyenesen a forradalom folytatása lesz – más létezési formák és feltételek között. A kezdetre, az eredetre fog emlékeztetni mindenkit, még azokat is, akik ezt nem akarják. Az eredetre, a halottakkal megterhelt nyitányra, amelynek legfőbb mondanivalója az volt és az is marad, hogy a romániai diktatúra vaskorszakának itt, ebben a városban lett vége. Továbbá, hogy a diktatúra megszüntetésében részt vevő magyarok nem a Holdból jöttek, nem a sírások fojtogató országából, hanem a történelemből, és hosszú évszázadokon át letagadhatatlan alakítói, munkásai, védelmezői voltak a mai Nagy-Románia különféle tájhazáinak: Erdélynek, a Partiumnak, a Bánságnak, a Bánátnak, s ha más miatt nem is, de e miatt a létből származó érdem miatt természetes jogaikat kérik a többségi néptől. Jogaikat és az állam segédletével elvett tulajdonaikat.

A második millennium hajtóerejével megépülő templom nemcsak beszédes némaságával mondja majd ki ezeket a mondatokat, de összetéveszthetetlen *Makovecz* Imre-i stílusával is. Azzal a stílussal, amely ugyanabból a kultúrából sarjadhatott ki, mint amelyikből *Bartók* Concertója, *Kodály* Psalmus Hungaricusa vagy *Ady, József* Attila, *Tamási* Áron vallomásos költészete.

Ha majd a világ idenéz Temesvárra, jó meggyőződéssel azt mondhatja: más stílusok karéjában nagyon is otthon van ez a stílus!

Tisztelt, alapkövet lerakó barátaim! Többen is emlegették ma és bizonyára még emlegetik is a tervezett templom révén Ady szomorú, de haragos kifakadását: „elveszünk, mert elvesztettük magunkat" és „még a Templomot se építettük föl".

Ha közös akarattal fölépül is ez a kéttornyú, szárnyas templom, nem az lesz még, amelyikről Ady beszél. De a falakat felhúzó mozdulatok már talán Ady óhajához igazodnak. A tetőket befedő kezek mozgása is. Vagyis: az alapkőletétel spirituális csöndjében nyugodt lélekkel fogalmazhatjuk meg az egyetlen ideillő mondatot: ahol templom épül, ott mindig újra kezdődik valami: Isten dacos akaratával a reménykedő ember akarata is!

(Elhangzott 1998. december 15-én Temesváron.)

NAPLÓ

ELŐSZILVESZTERI programot rendez a budapesti Filharmónia december 30-án, szerdán este fél nyolckor a Zeneakadémián. Fellép a Budapesti Fúvósegyüttes Berkes Kálmán vezetésével, valamint Meláth Andrea, Széles Kinga és Gregor József.

KABARÉ – Elvágyódás két részben címmel a Katona József Színház és Bozsik Yvette társulata tart közös bemutatót december 31-én, csütörtökön este nyolc órakor a Kamrában (Budapest V., Ferenciek tere 5.).

A MAGYAR NAPLÓ Szerkesztősége (Budapest VI., Bajza u. 18.) első klubnapján, január 6-án este hatkor Jónás Tamással, Nagy Gáborral és Szénási Miklóssal beszélget Oláh János.

MÁSODIK PAVILON címmel nyílik meg a PavilonKettő Csoport kiállítása a Vigadó Galériában (Budapest V., Vigadó tér 2.) január 7-én délután ötkor.

A MŰEGYETEM távoktatási központja és az észak-magyarországi munkaerő-fejlesztési és -átképző központja A nyitott szakképzés pedagógiai és módszertani kérdései címmel tart konferenciát január 7–8-án az átképzőközpont épületében (Miskolc, Erenyő út 1.).

AZ OSZTRÁK gyermek- és ifjúsági irodalom az emigrációban című kiállítás január 12-én 16 órakor nyílik meg az Osztrák–Magyar Európa-iskolában (Budapest XII., Istenhegyi út 32.)

MEGMENTETTEK tucatnyi műemléket Zala megye építészeti örökségéből. A megújult zalacsányi Batthyány-kastélyban gyógyszálló kap helyet, a szécsiszigeti Szapáry-kastély a magyar–osztrák–szlovén regionális natúrpark déli központja lesz jövőre. Rezi és Tátika várát megerősítették, hasonló munkálatokat végeztek a Zala folyó egyetlen műemlék hídján. Több templomban restaurálják a freskókat.

Frekvenciaharc

A Civil és a Fiksz rádió

Távoktatás a Pázmány egyetem jogi karán

Új központi épület Piliscsabán

Már a tetőszerkezetet készítik a piliscsabai Pázmány Péter Katolikus Egyetem központi épületének kivitelezői.

Csiki Gábor, az egyetem gazdasági igazgatója elmondta: az összesen 1,2 milliárd forintos beruházással megoldódhat az oktatási intézmény kétezer bölcsészhallgatójának elhelyezése. (A hallgatók jelenleg egy volt szovjet katonai telephely megmaradt épületeiben tanulnak.)

A *Makovecz* Imre tervei alapján készülő, összesen 3400 négyzetméteres új épület nagy előadótermét a legkorszerűbb oktatástechnikai követelményeknek megfelelően alakítják ki.

A félkör alakban emelkedő padlójú teremben egyszerre hatszázan foglalhatnak majd helyet. Az elképzelés szerint az előadóterem színházi előadásoknak és más kulturális rendezvényeknek is otthont ad majd. Ilyen módon Piliscsaba, Európának ez az egyetlen felsőoktatási intézménnyel rendelkezdő faluja, új kulturális létesítménnyel is gyarapodik.

A központi épület – amennyiben az anyagiak rendelkezésre állnak – még az idén elkészülhet. Az elképzelések szerint legközelebb az információs technológiai kar épületének tervezésére, kivitelezésére írnak ki pályázatot – adta hírül az MTI.

A Pázmány Péter Tudományegyetem jogi karán már a második évfolyam hallgatói folytatják tanulmányaikat, amelyek befejeztével állam által elismert diplomát kapnak.

Jelenleg több mint kettőszáznegyven diák veheti igénybe a Számtáv szolgáltatásait, és bővítheti ismereteit egyéni és személyre szabott tanulási módszerrel, a távoktatás segítségével – mondta el *Zlinszky* János professzor, a kar dékánja a szerdai helyszíni bemutatón, amelyen *Semjén* Zsoltot, a Miniszterelnöki Hivatal egyházi ügyekért felelős államtitkárát is tájékoztatták.

A rendszer többféleképpen elérhető, Interneten keresztül a telnet://bbs.compax.matav.hu. címen. Az oktatás tartalma megegyezik a nappali és levelező tagozatével.

Mindez azt is jelenti, hogy a Pázmány Péter Katolikus Egyetem is arra törekszik, hogy a hallgatóknak olyan új, korszerű tanulási módszereket is kínáljon, amelyek kifejlesztését a számítástechnika rendkívül gyors fejlődése tette lehetővé. A távoktatásban rejlő lehetőségek Magyarországon egyelőre sok helyen még kihasználatlanok, de a közeljövőben jóval szélesebb körű elterjedés várható. **(f. m.)**

Támogatják az első könyves írókat és költőket

A Magyar Könyv Alapítvány pályázati felhívása

A Magyar Könyv Alapítvány pályázatot hirdet elsősorban a művelődéstörténet, a bölcseleti irodalom és a szépirodalom különféle válfajaiba sorolható művek támogatására. A pályázatok leadási határideje január 31. és szeptember 15.

A kuratórium fontosnak tartja az első könyves írók és költők támogatását, így alpályázatok keretében (a fenti leadási határidők betartásával) három-három művet támogat. A pályázaton csak érvényesen bejegyzett kiadók pályázhatnak, legfeljebb három pályaművel. Pályázni új pályázat űrlapon lehet, amely január első hetétől az alapítvány székhelyén (1146 Budapest, Hermina út 57–59.) és a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma ügyfélszolgálatán szerezhető be. A pályázathoz csatolni kell a mű kéziratát is.

ke" területe, vagyis a választók nem szakmai, zömmel teljesen „naiv" tömegeinek bizalma emel valakit itt pozícióba. Másrészt a politikai készségek és a politikai teljesítmény e mindig konkrét és sajátos területen olyan sokténye-zős tevékenységben nyilvánul meg, hogy itt – nem véletlenül – akár analfabéták is jól szerepelhetnek, míg Nobel-díjasok megbukhatnak. Így hát fölényérzetből kisebbrendűségi érzésről prelegálni a politikában nevetséges, hiszen – tudomásom szerint – itt egyébként az írástudatlanoknak is és az egyetemi professzornak is csak egy szavazatuk van. S így igazán keveset számít az, hogy valaki a Kádár-rendszerben mennyit közszerepelt, míg mások esetleg szóhoz sem juthattak. Jó lenne már tudomásul venni, hogy a '89 előtti „nagyság" jó része illegitim, mivelhogy nem sportszerű, vagyis nem demokratikus versenyben született. Egy ilyen tőke akkor is kérdéses, ha valaki közben kibulizta magának akár több nyugati egyetem meg-

leket nyújtó Nyugatnak szánt ügyes színjáték volt – mint ahogyan sokak szerint az úgynevezett demokratikus ellenzék is – azért, hogy annak elismerését állítsák szembe az esetleges valódi belpolitikai ellenzékkel. Ez a játék nagyrészt sikeres volt. Reformernek számítanak ma olyan emberek, akiket a világtörténelmi kényszer szállított le az egypárti hatalomgyakorlás jelszavakban soha vissza nem forgatható kerekeiről.

Nemcsak a politikában, hanem a szellemi életben is hemzsegnek azok a „demokraták", akik nem elvileg kommunisták vagy szocialisták, hanem saját hasznú libertinusok. Vagyis olyan „európéerek", akiknek jó a Kádár-rendszerben kialakult struktúrák és pozíciók átfestett folyamatossága. Mivel valójában elvek nem különösebben frusztrálják őket, ezért vagy a pragmatizmust dicsérik, mint a demokrácia csúcsát, vagy éppen a korlátlan „szabadság" jegyében

Én nem

(Miben tév

Én nem tudom, Lenin él-e. Az oroszok kétségkívül képtelenek eltemetni, a kormányzat még mindig tűzforrónak érzi a múmiát.

Leninnek a szó szoros értelmében nincsenek hamvai. Lénye nyilván még ma is időszerű. Hadd hivatkozzak most egyik gondolatára, amely érvényét mindmostanáig nem veszítette el: *számunkra minden művészet közül legfontosabb a film.*

Vlagyimir Iljics a filmen a mozit értette, a celluloidszalagról lepergő képek sorát. Sejtelme sem volt a televízióról, a videóról és az Internetről, de a jövőből nyilván megsejtett valamit. Könyvekről, újságokról *azúttal* nem ejtett szót, bár a sajtót a kollektív agitátor és propagandista szerepében képzelte el. Valószínű, hogy az úgynevezett elektronikus sajtó óriási lehetőségeit is felismerte volna, használva azt a hatalmas erőt, amely *az irodalom, a mozi, a publicisztika, a hírközlés, információszeparálás és a tömegszórakoztatás* minden közvélemény-formáló hatását egyesíti.

Itt a kollektív agitátorságnál már sokkal jelentősebb dologról van szó, sőt a politikánál és az osztályharcnál is többről: *a kultúra globalizálásáról.*

Ma már bizony előfordul, hogy nem regényt filmesítenek meg, hanem a filmből készül regény. A gyermekjátékok jelentős része filmbeli. Százmilliók, sőt milliárdok sajátítják el a hollywoodi ízlést és stílust, amelyből *erőszak árad és méz csöpög.* De csöpöghetne akár erkölcs is, hit, remény, szeretet, a lényeg az uniformizáló hatás.

A magyar kereskedelmi tévék sikere

erre a hatásra épül. I
kipróbált filmek ez
góért a formálható
Megvették elsősorb
a rózsaszín leányáln
helytállást, továbbá
liberalizált lélek és p
a szerencse forgandó
hanyagul *nemzetiszí*
ték át. Ily módon ki
és remek hirdetési l
Így állítanak (licencre
re sztárokat. A tévész
ahogy a szívsebész, I
el korszerű technikát,
ként alkalmazza a r
kasztás módszereit.

Lenin valamiben
A világforradalom n
A kisstílűen brutális
sérlet eleve bukásra v
kák nem működtek. A
a nyomorúságról, az a
a Pepsi-érzésről szól
néz ki: *ez a nyerő.* M
nem panaszként mo
jobb, mint a krumplih

Különben öröm
stagnálás után mily r
fel, szinte klónozásszá

Makovecz Imréről – a magunk érdekében

Ha az ember a középkori művészet világából valami okból kilép, és beleszól a jelenbe, akkor ennek az oknak nyomósnak kell lennie. Nálam bizonyosan így igaz. Nem mondom, hogy ez az első pillanat, amikor erre kényszerítve érzem magam, de az első, amikor meg is teszem. Mert nyomorúságos dolog lenne nem szólni, hogy veszélybe került egy érték, amit meg kell menteni. Véletlenül értesültem róla. Még talán hivatalosan ki sem hirdették az önkormányzati választások eredményét, vagy ha már ki is hirdették, de a tinta még meg sem száradhatott a megválasztottak „okiratán", nyilatkozott az egri polgármester, hogy nem kívánják megépíteni a városban a már megkezdett, *Makovecz* Imre tervezte uszodát. És elhangzott a varázsszó is: nincs rá fedezet. Ez volt a legfontosabb – országosan a legfontosabb –, senki ilyen publicitással nem jelentkezett a médiában saját gondjait illetően, mint az egri polgármester, hogy márpedig az uszoda ilyen formában nem épül meg. Lehet, hogy sok mást is mondott, és nemcsak ő, hanem bizonyosan a többi polgármester is, de ilyen hangsúllyal ország-világ előtt tudatosítani semmi mást nem kellett, mint a Makovecz-uszoda elutasítását. Pedig éppen ez a sürgősség az, ami nem teszi hitelessé a polgármesteri elhatározást. Akkor sem, ha már esetleg a választások előtt, a kampány idején programjába állította ezt. Mert hiszen megválasztásáig nem nézhetett mindennek utána, és főképpen nem beszélhette meg a művésszel.

Ez a művész pedig nem egy a sok tehetséges között. Ő az, aki bizonyosan része már most a művészettörténetnek. Ennyit nem nehéz megállapítani róla, egyszerűen azért, mert stíluskorszakot nyitó egyéniség. Ennek ellenére több évtizede tapasztalom, hogy minderről nincs fogalmunk itthon, cselekedjük azt a badarságot, hogy nem használjuk ki. Ezt azért kell így leírni, mert a legenyhébb kifejezéssel szólva a jövő furcsának fogja találni, hogy nem adtunk magunknak elég lehetőséget megszerezni a tőle kapható kincseket. Külföldön igen, ott értik, várják, kívánják tőle a munkát. De itthon? Eltelik az évszázad, és egy eldugott épületen kívül Makovecz Imrének nincs egyetlen reprezentatív munkája sem Budapesten! A hasonlat nem túlzó: olyan ez, mintha hiába keresnénk Rómában *Michelangelo* emlékét.

Az okát nem igazán tudom, meg nem is akarom talán tudni. Egyet azonban kijelenthetek: kortársak között – ez minden korban így van – keveset tarthatunk zseninek. Makovecz Imrét igen. Ez pedig arra kötelez, hogy védjük, segítsük, szegényen is – mert bizony szegények vagyunk –, teremtsünk lehetőséget munkájához.

A kevés lehetőség között ilyen méltó lehetőség az egri uszoda. Dél- és Közép-Európa kétezer éve bizonyítja, hogy a termák a társadalom kulturális életének jelentős központjai voltak és lehetnek máig – *Diocletianus* termáitól, a török fürdőkön át a budai Szent Lukács uszodáig – és csupán néhány esetben és nem is olyan régóta váltak pusztán „úszómedencékké", ahol nem az ember testi-lelki felüdülése, hanem a teljesítmény vált fontossá. És ez csupán a legújabb kor torzulása. Makovecz tervének sikerült visszahozni, vagy helyesebb azt mondani, újjáteremteni a régi miliőt. Aki ismeri a tervet, tudja, hogy okos szépsége vonzó és követendő teret alakít az emberibb élet számára. Egygyel több lehetőség, amiért nagyon érdemes Egerbe utazni.

Biztos vagyok abban, hogy ezt az uszodát meg lehet, ha nem is olcsón, de olcsóbban építeni, azonban megalkotni nem! Márpedig erről az utóbbiról jelenünk és jövőnk érdekében, áldozatok árán se beszéljük le magunkat.

És hadd legyek biztos abban is, hogy Eger új vezetői még nem döntöttek véglegesen.

Dávid Katalin
művészettörténész

fejlesztése a hallgatóság meggyőzése és a közönség előtt való hiteles szereplés érdekében.

A képzés időtartama:
1998. november 10-től
december 17-ig

kedd délutánonként:
17.00–20.00 óráig
alapozó előadások,

csütörtök délutánonként:
előzetesen egyeztetett időpont alapján egyéni felmérés, konzultációk, tanácsadás.

További információ:
SKULL Kommunikációs Iskola
1114 Budapest, Villányi út 11–13.
Tel./fax: 209-2324, 466-2473
E-mail: skull@mail.matav.hu

M. Nemzet 1998. okt. 31.

Az Alabástrom Panzió Bogácson

két szintjén 8 kétágyas,
8 két+egyágyas,
illetve 2 két+kétágyas,
fürdőszobás szobákkal gyönyörű környezetben várja vendégeit.

A közelben található gyógyvizes strand alkalmas reumás betegségek kezelésére.

A környék nevezetessége a suba-lyuki ősemberbarlang.

Cím: 3412 BOGÁCS,
Dózsa Gy. u. 17/A.
Tel./fax: 49/334-252

TELJES KÖRŰ VÁMÜGYINTÉZÉS,
HÁZHOZ SZÁLLÍTÁSSAL.
Tel.: 321-5538
Első Pesti Vámügynökség

ELSŐ PESTI
VÁMÜGYNÖKSÉG

„Ahol a vámügy nem ügy"

szakmai nívódíjas könyve címet is elnyerte már. 1998 áprilisában a 10. kötet, szeptemberben a 11., decemberre pedig már a 12. kötet megjelenése várható. A sorozat az ezredfordulóra ér véget. A mintegy 80 000 szócikket 20 000 fotó, térkép, ábra illusztrálja. Külleme (zöld bőrkötés, arany élmetszés, nagyformátumú, végig négyszínnyomásos, közel 800 oldal) méltó a nemes tartalomhoz.

„A teljes univerzumra ablakot nyitó alapossága tekintetében a Britannica Hungarica magasan kiemelkedik a század lexikonai közül." (VALÓSÁG)

„A címszavak nem a szokványos, szárazlexikonstílusban íródtak. A szöveg olvasmányos, színes eleven és szinte naprakész." (KRITIKA)

„Magyarországon 150 éve nem jelent meg ilyen nemzetközi lexikonsorozat" (KÖZNEVELÉS)

„A tudás ajándéka" (MAGYAR NEMZET)

„Az egyetemes kultúrtörténet egyik legeslegjobb, maradandó, ám csöppet sem avitt ismerettára" (PEDAGÓGUSOK LAPJA)

„Végre olvasható lexikon kerül a kezünkbe" (MAI NAP)

„A Britannica hű önmagához, a véleményformáló cikkalkotáshoz" (NÉPSZABADSÁG)

„Hallatlanul gazdag és kitűnően szerkesztett ismeretanyag. Egész szellemi életünk eseménye." (SZABAD FÖLD)

Kérjük, hogy tájékoztatásért hívja közvetlenül a kiadót:
Magyar Világ Kiadó 1137 Budapest, Szent István krt. 22.
Telefon: 340 - 4376, 329 - 2948 Fax: 340 - 4376

Malotens Imre

MAKOVECZ IMRE

A díszes tornyok alá kutatók költöznek

Terepszemle az 1992-es sevillai világkiállítás magyar pavilonjánál

– Európában van? – kérdezte a taxis.

– Nem – válaszoltam abban a tudatban, hogy a spanyol számára Európa az Európai Unióval egyenértékű.

– Ázsia? Afrika? Amerika? – találgatott tovább segítőkészen a holland anyától és spanyol apától született sevillai fiatalember.

– Természetesen Európában van – kapcsoltam végre. Most találkoztam először olyan európai unióbéli emberrel, akinek fogalma sem volt arról, hogy Magyarország a földteke melyik pontján szerénykedik. Pedig a spanyolokról az a hír járja, hogy egyik hazánkfiát, Puskás Öcsit arrafelé mindenki ismeri.

Egyébként a sevillai világkiállítás – 1992-ben volt az emlékezetes esemény – egykori területére igyekeztem, egészen pontosan a magyar pavilonra voltam kíváncsi. Mivel hatalmas kiterjedésű objektumról van szó, a taxis minél közelebb akart vinni Magyarországhoz, ezért kérdezősködött ennek a számára egzotikus államnak a földrajzi elhelyezkedéséről. Mert a földrészekkel tisztában volt, s régről emlékezett rá, hogy a világkiállítás rendezői az országokat földrészenként csoportosították. És valóban, Sevillában is Európában volt és van a Makovecz Imre tervezte héttornyú faépület. Két pavilonszomszédja Ausztria és Olaszország.

Hat évvel a sevillai világkiállítás bezárása után a magyar pavilon még mindig áll. Kissé megroggyanva ugyan, de áll. A tetőről a pala egy része már lepotyogott, a bejárat melletti vászontető is elszakadt, az egyik nagykapun hiányzik a léc, így némi erőfeszítés árán bárki bejuthat az egyébként lezárt épületbe. Az osztrákok felőli oldalon két kopjafa állt. Az egyik ma is egészségesen magasodik az ég felé, a másik töve viszont elrohadt, a megfaragott oszlop ma a gazban hever. Az épület üvegeit vastag por lepi. Szerencsére, hiszen enélkül három magyar látogató, Tamás, Imi és Andrea – ujjbeggyel – nem örökíthette volna meg sevillai jelenlétét. Több helyen a burkolat és a festék is lepotyogott, ennek ellenére a magyar pavilon még ma is az egyik legszebb épület. Egyedi stílusával messze megelőzi osztrák szomszédját. Úgy tűnik, arrafelé nem ez az elsődleges hasznosítási szempont, hiszen míg a sógorok egykori bemutatóhelyén zajlik az élet – egy cég rendezte be irodáját –, a mienk üresen áll. Látni azonban, hogy nem túl jelentős összeg ráfordítása fejében a Makovecz-ház ma is hat évvel ezelőtti fényében pompázhatna.

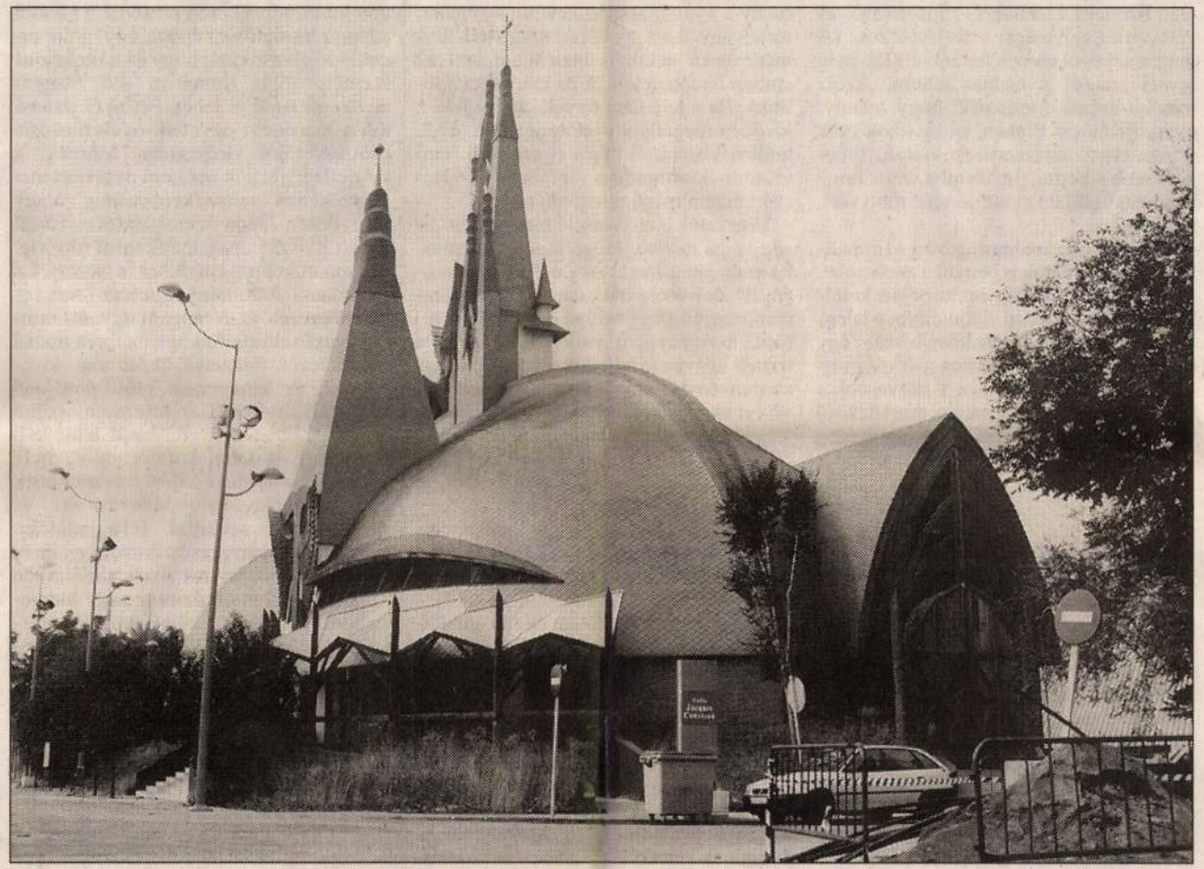

Kissé megroggyanva ugyan, de még mindig áll A SZERZŐ FELVÉTELE

A Sevillában szerepelt országoknak – szerződésben vállalt kötelezettségeik szerint – a világkiállítást követő négy éven belül le kellett bontaniuk épületüket. Ezt csupán néhány állam tette meg, a többség jelképes egy-két dolláros összegért inkább az andalúz fővárosnak adományozta pavilonját. Az épületekbe hivatalok, közintézmények, cégek költöztek és költöznek. A folyamatos térfoglalás némi kalamajkával jár. Az európai részen százméterenként útfelbontásba, elkerített területekbe ütközik az ember, a valamikori pavilonok egy részét állványerdő borítja, másutt vakító fénnyel villognak a hegesztőmasinák, visítanak a köszörűgépek. A magyar pavilon azonban kihalt, de a belgának is ez a sors jutott. Ez utóbbi egyébként még rosszabb állapotban van. A kocka alakú épület rozsdás fedőlemezei között látszik, hogy az épületgépészeti berendezések kiszakadtak egykori helyükről. Körülötte méteres gaz.

A magyar pavilontól jó kilométerre, a függővasút egyik megállója mellett található egy másik magyar érdekeltségű épület, a Magyar étterem. A belső üvegfelületekről Mátyás királyt ábrázoló matricák tekintenek az érdeklődőkre. Ez a jellegtelen üvegalkalmatosság a Makovecz-házzal ellentétben csak rossz hírünket keltheti. Szétázott, koszos, elhanyagolt.

Makovecz Imre korábban úgy képzelte, hogy az épületet – amelynek költségeit a kiállítás évében 300 millióra taksálták – szétbontják, és nem túl jelentős összegért hazaszállítják, mégpedig a Sevillában is meghirdetett budapesti világkiállításra. Mindkettő elmaradt. A magyar expót elfújta a politikai megfontolás, a Makovecz-pavilon hazaszállítására sem sikerült előteremteni a szükséges pénzt. (Egyes vélemények szerint azért nem, mert olcsóbb lett volna itthon újrafaragni és felépíteni.) Az utóbbi hónapok történései arra engednek következtetni, hogy a magyar pavilon mégsem enyészik el véglegesen. Mint arról lapunkban is beszámoltunk, számos tárgyalás után, 1996 júniusában a magyar állam megbízottai megállapodtak az Atysma Nuevas Technológias nevű céggel, valamint a kiállítási jogokat gyakorló Cartuja 93 vállalkozói csoporttal, hogy a magyar pavilon szimbolikus összegért – egy pesetáért – az Atysma birtokába kerül. Az új tulajdonos mindazon esetleges fizetési kötelezettségeket átvállalta, amelyek bontás vagy bármi más ok miatt a magyar félre hárultak volna. A ház tartozékait, belső berendezési tárgyait a spanyol üzletemberek külön megállapodással összesen 62 millió pesetáért ugyancsak megvették. Ezt az összeget 2001-ig fizetik ki a spanyolok, az épület végleges tulajdonjoga azonban csak a teljes vételár átutalása után kerül hozzájuk, addig csupán a pavilon használati jogosultságával élhetnek.

Az új technológiai eljárások kutatásával foglalkozó cég irodáinak adna helyet az épület. Vélhetően ez valóban így lesz, s a Guadalquivir folyó jobb partján elterülő, ma már Parque Tecnologico – Technológiapark – névre keresztelt egykori kiállítási területen a magyar épület nem a „hogyan rothad el egy faépítmény?" című természetes technológiai folyamatot szimbolizálja majd.

Sevilla, 1998. október

Ötvös Zoltán

Mégiscsak kegydíjasok leszünk

Az utóbbi hetekben megsokszorozódott a kormány nyugdíjemelési terveit vitató olvasói levelek száma. Ezek közül ma közreadunk néhány – szélesebb körben is jellemzőnek tekinthető véleményt. Van amelyik élesen kritizál más a korábbi programtézisek megvalósulását kéri számon, és amely kompromisszumot ajánl.

Nem küldtem el miniszterelnökünknek és a képviselő hölgyeknek, uraknak a levelet, amelyet keserűségemben írtam, mivel szeptember 30-án, a parlamenti vitanap után rájöttem, hogy többé már nem vagyok nyugdíjas. Kegydíjas lettem. Több mint negyven évet dolgoztam egy cégnél, az elmúlt húsz évben vezető beosztásban. Nem voltam párttag, de még úttörő sem. Végeztem a munkámat, gyarapodtam, családommal polgári jólétről álmodoztunk. És gondtalan öregségről.

Amikor négy éve nyugdíjba kerültem, annak a rendje és degresszív módja szerint állapították meg a nyugdíjamat. (Minek következtében körülbelül húszezer forinttal lett kevesebb.) Mindezt azért, mert szolidaritást kell vállalni a kiskeresetűekkel, illetve kisnyugdíjasokkal. Ez akkor így működött és működik ma is. Annak ellenére, hogy teljes fizetésem után fizettem a járulékot – lineárisan – és vállalatom ugyanígy a tb-járulékot. (A magas szja-ról nem is beszélve.) De még így is „nagy" nyugdíjas lettem. Azóta minden évben értesítenek, hogy mennyi nyugdíjemelést kaptam, pedig azok csak szinten tartó intézkedések voltak, többkevesebb sikerrel, figyelembe véve, hogy kezdő nyugdíjam vásárlóértéke több volt, mint a maié.

És most a számomra igazán szimpatikus miniszterelnök is benyúl a zsebembe, nem is egy kézzel, hanem mindjárt kettővel. Egyrészt kiveszi a törvényben meghatározott emelés jelentős részét egy megálmodott 12 százalékos jövő évi infláció alapján, hangoztatva a „kevesebb a több" elvét. Másrészt még a maradékból is elvesz néhány százaléknyit, újabb szolidaritásra kényszerítve. Mindezt arra alapozva, hogy akinek a nyugdíja 35 ezer forintnál magasabb, az már nagynyugdíjas, biztosan valami élősködő volt, érdemtelen, a kisnyugdíjas pedig áldozat. Pedig a kisnyugdíjasok egy részének azért alacsony a nyugdíja, mert kevés a szolgálati ideje vagy alacsony bérért dolgozott. Természetesen nekik is biztosítani kell az emberi lét feltételeit, de ez már szociálpolitika. Ha a jelenlegi tervek szerint lesz a jövőben megállapítva a nyugdíjam, évek múltán kialakul a teljes egyenlősdi (ami viszont kommunista találmány). Hát ezért érzem magam kegydíjasnak.

Végezetül engedtessék meg nekem is egy bájos mosoly mögé rejtett cinizmus: ha az én nyugdíjam soknak ítéltetett, amiért is „belvárosi bányásznak" kell éreznem magam (szeptember 30-i parlamenti ülés, kormánypárti padsorok), akkor a tisztelt képviselő hölgyek és urak a közismerten tényleg magas javadalmazásuk jövő évi emeléséről ugyebár lemondanak?

Gremsperger Ferenc
Budapest

Átváltozó kormányprogram

Túl a Bokros-csomagon, kezdett funkcionálni a rászorultság elvű szociális ellátás, amely még nullszaldósan is a társadalmi igazságosságot közelítette, megállt a bérből és fizetésből élők reálbérének csökkenése, megállni látszott a nyugdíjak reálértékvesztése is. Fogalmazhatjuk úgy is, hogy vérrel-verejtékkel kiizzadtunk egy nemzetközileg is elfogadottan stabil gazdasági alapállapotot, amely bázisról a gazdasági növekedés fokozatos megvalósításával az átalakulás terheit viselő rétegek életminőségének romlása megáll, majd lassú emelkedésnek indulhat.

És akkor jött... az Orbán–Torgyán polgári kormány. Programja demokratikus polgári államot célzott, 4-5 százalék helyett mintegy 7 százalékos gazdasági növekedést prognosztizált, felére csökkentett vállalkozási közterheket, adókedvezményeket, adócsökkentéseket ígért, alanyi jogosultságot a rászorultság elve helyett, ingyenes autópálya-használatot, grandiózus vidékfejlesztési lehetőségeket. Az indulás, a megvalósítás módszere azonban már nem a legszerencsésebben és legdemokratikusabban

szándékozó akarattal, ötletszerű rögtönzésekkel elkezdték türelmetlen, a parlamenti kontrollt mellőzni igyekvő, kapkodó elképzeléseik megvalósítását. Eközben megfeledkeztek a gazdasági élet egészére vonatkozó alapvető és meghatározó összefüggésekről, elmulasztva a különféle változatok gazdasági és társadalmi hatásának mérlegelését.

A rászorultság elvének megvalósítása nehéz feladat, de nullszaldós esetben is közelít a társadalmi igazságérzethez, mert azok kapják az ellátásokat, akik erre tényleg rászorulnak. Az alanyi jogosultság elve csak az egyre szűkülő úgynevezett középréteg felső harmadától felfelé jelent kedvezményt. Az új adósávok – a különféle adókedvezmények ellenére – a bérből és fizetésből élők többségénél (havi 50 ezer forint jövedelemhatárig) jelentős többletkiadást jelentenek. Erről tételesen kiszámított adatokat olvashattunk. Így teremtik tehát elő a vállalkozói közterhek felére csökkentésére tett ígéretek fedezetét. Az ígéretek másik felét pedig a legrövidebb időtávú rétegen, vagyis a nyugdíjasokon veszik meg.

Simon Sándor

Síkos pálya

A csusztatás szó a valótlan állítás szinonimájaként, az Országgyűlésnek a nyugdíjemelésről közvetített vitáját nézve jutott az eszembe, amikor hiába vártam egy objektív érvet.

A vita arról folyt, hogy mi legyen a nyugdíjak jövő évi emelésének alapja; a jelenlegi törvény alapján a nettó béremelkedés, vagy a törvény megváltoztatásával az infláció. Mindkettő használatos a nyugdíjak értékvesztésének megakadályozására, az úgynevezett indexálásra, akár tisztán, akár vegyesen, valamilyen súlyozással. A számítás alapjául azonban mindkét esetben az előző év adatai szolgálnak és nem a következő évre vonatkozó előrebecslés. A nyugdíjakhoz visszatérve ez azt jelenti, hogy ha a kormány az emelés alapjául az inflációt akarja venni, akkor az 1998-as háromnegyedévi statisztikai adatok alapján már elég nagy biztonsággal prognosztizálható 14-15 százalékot kell javasolnia az 1999-re becsült tizenegy százalék helyett. Így tett az előző kormány is, amikor az idei nyugdíjemelést a tavalyi reálbér-növekedés alapján számította. Minderről csak azért szólok,

Új igazgató Rómában?

Több magyar lapban, legutóbb a Népszabadság szeptember 12-i római tudósításában olvashattuk, hogy egy itt – azaz Rómában – élő magyar származású profeszszorra bíznák a Magyar Akadémia vezetését. Ezúton szeretném tudatni a lap szerkesztőivel és az „ügy" iránt érdeklődő olvasókkal, hogy ez a titokzatos személy több Rómában élő magyar egyetemi tanár is lehet, Petőfi S. Jánostól, a maceratai egyetem nyelvfilozófia professzorától Grossmann Máriáig, a l'Aquilai egyetem neolatin nyelvtörténet tanszékének tanszékvezetőjéig, vagy akár Fehér János szemészprofesszortól Zsidó László matematikaprofesszorig, de semmiképp sem lehet a római La Sapienza Tudományegyetem magyar tanszékvezetője. Jómagam ugyanis mindig is azt vallottam, hogy az ilyen típusú tudományos intézetek vezetőinek kiválasztása és kinevezése előtt pontosan meg kell határozni az intézmény célját és működési területeit, majd létre kell hozni egy szakmai kuratóriumot, mely egyedül hivatott az intézet vezetőjének pályázat útján való kinevezésére és munkájának szakmai felügyeletére. Örömmel olvasom és hallom, hogy az új kulturális kormányzat ilyen szellemben kívánja majd megújítani a nagy hagyományú külföldi Collegium Hungaricumokat Bécsben, Berlinben és Párizsban – kivéve Rómát.

Rómában ugyanis, mint az említett tudósításban is olvashattuk, nincs szükség új pályázatra, hiszen a minisztérium megerősítette Csorba László egyetemi docens előző kormányzat által hozott júniusi kinevezését.

Az év nyarán a Magyar Nemzet hasábjain tiltakoztam az ellen, hogy a régi kulturális kormányzat még az utolsó pillanatban kinevezett egy sor tisztségviselőt a külföldi intézetek élére (Hányszor lesz kutyavásár Rómában? Magyar Nemzet, július 10.), most viszont, hogy az új minisztérium vezetése megvizsgálta és helybenhagyta Csorba László római kinevezését, őszintén remélem, hogy ezzel tényleg véget ér a „kutyavásár" Rómában is. Immár nem új pályázatokra és társvagy főigazgatókra van szükség a via Giulián, hanem arra, hogy a most kétszeresen is kinevezett igazgatót hagyják békében dolgozni, hogy megbízatása birtokában meg tudja valósítani Rómában a kulturális kormányzat Collegium Hungaricum-programját. Azaz rá vár a feladat, hogy mihamarabb felszámoltassa a sorromini palotában az elmúlt években kialakított követségi személyzeti lakásokat, csökkentse a hivatali apparátus személyi állományát és „Parkinson-kóros" hivatalnoki tevékenységét – a tudományos munka érdekében. Remélhetőleg így a főépület harmadik emeleti személyzeti lakásaiba visszaköltözhetnek a Római Magyar Akadémia igazi „tagjai", a kutatók, írók, művészek, illetve ez utóbbiak számára visszaállítják a hetvenes években megszüntetett műteremlakásokat. A megtakarított személyi és hivatali költségekből lesz elegendő fedezet a tudományos szakkönyvtár kialakítására, a tudományos tevékenység, a kutatások eredményei megjelentetésének finanszírozására.

Sárközy Péter
római magyar tanszékvezető

„Költözzön el!"

Választói fórumra hívták meg Esztergomba a helyi keresztény szellemiségű pártok Csurka Istvánt, a MIÉP elnökét. A fórumra – mint az egyik megyei napilap helyi tudósítója – én is elmentem, ahol Kardos Tamással, lakókerületem MIÉP által javasolt képviselőjelöltjével beszélgetve elmondtam: nekem és családomnak anyagilag sérelmes a 14 százalékra csökkentett nyugdíjemelés. Megemlítettem azt is, hogy tizennégy éves fiam nem meri felvenni azt a pólóját, amit egy

Különben meg az újságba ne írjak olyat, ami nekik nem tetszik, mert kirúg a főszerkesztőm, ha pedig az újság főszerkesztője nem viselkedik úgy, ahogy kell, akkor tesznek róla, hogy kirúgják. A fenyegetésre csak annyit jegyeztem meg: nem érzem magam jól egy olyan országban, ahol nem élhetek és gondolkodhatom szabadon. Erre Kardos úr azt mondta, hogy akkor költözzek el Izraelbe!

Sajnos, nem költözhetek: egyszerű magyar asszony vagyok, aki két gyermekét

MAKOVECZ Imre

MN. 1998. július 2.

A MAGYAR ÉPÍTÉSZEK Szövetsége kiállítást rendez Makovecz Imre, Gerencsér Judit és Révai Attila munkáiból július 1-jén, szerdán este hat órától a szövetség székházában (Budapest VIII., Ötpacsirta u. 2.).

Játékosan leszokni a dohányzásról

A nyereség tízezer életév

Cigarettázás következtében Magyarországon évente mintegy 30 ezren halnak meg. Az egészségvédelemnek a dohányzásról való leszokás csak az egyik összetevője. A másik a rászokás megelőzése, a passzív dohányzás csökkentése.

Igaz, már az is fél siker, ha valamit kampányszerűen rendeznek, ám ahogyan azt dr. *Kishegyi* Júlia, a Nemzeti Egészségvédelmi Intézet főosztályvezetője elmondta: amennyiben néhányan egy életre elnyomják a szervezetüket roncsoló cigarettát, már az is eredménynek könyvelhető el.

A felnőtt résztvevők között a félmillió forintos nemzeti fődíjat Kalocsáról dr. *Lei* Gábor nyerte el, és mezőnyben maradt a tízezer dolláros nemzetközi fődíjért folytatott küzdelemben. Az ifjúsági szereplők között két százezer forintos ifjúsági díjat sorsoltak ki. Első ízben a leszokást segítőket is elismerték, két százezer forintos díjjal jutalmazták *Vass* János jászberényi és *Teymayer* Alíz szentgáli lakosokat.

Kishegyi doktornőtől megtudtuk, sok köszönhető az ÁNTSZ munkatársainak, akik aktívan közreműködtek a nemes

Gyógyszerek és nikotintapasz segít a leszokásban

versenyben. Hazánk a nemzetközi összehasonlításban is jól szerepelt, arról nem is szólva, hogy a program egészségügyi hatása nem lebecsülendő. A korábbi kampányok utóvizsgálatai szerint ugyanis a résztvevők 25 százaléka nem egyetlen hónapra hagyta abba a dohányzást, hanem egy esztendő múlva sem gyújtott rá. Ennek alapján feltételezhető, hogy az idei akcióban résztvevők közül két-három ezren tartósan felhagynak a dohányzással. Nekik bizonyára javul az egészségi állapotuk, s meghosszabbodik az életük. Vagyis: együttesen legalább tízezer életévet nyernek. És ez az

Inkább a kábítószer

Kevesebb a kiskama

Az öngyilkosságot elkövető kamaszok és néhány évvel idősebb sorstársaik mintegy tíz százaléka családi példa nyomán követi el tettét, öt százalékuk pedig közvetlen tanúja valamelyik családtag tragikus cselekedetének. A minta ereje a gyermekközösségekben is nagy. Sokszor megfigyelhető, hogy egy iskolai osztályban egymás után többen választják az öngyilkosságot problémáik megoldására.

A kiskamaszkori öngyilkossági kísérletek leggyakoribb eszköze a gyógyszer – tájékoztat dr. *Szokoly* Mária, a budapesti Heim Pál Gyermekkórház pszichológusa. A fővárosban és környékén csak ebben az intézményben működik gyermektoxikológiai osztály, ezért az esetek évi 70–80 túlélője gyógykezelésre ide kerül. Többségük lány, akiknek szándéka általában nem komoly. Tettüket inkább figyelemfelkeltésnek szánják, mivel úgy érzik, szüleik hanyagolják őket, nincsenek kellően a középpontban. Olykor előfordul, hogy szerelmi csalódás, netán otthoni pénzlopás húzódik meg a háttérben.

Más a helyzet a fiúknál. „Legtöbbjük valóban meg akar halni" – mondja a szakember. Ekkor többnyire csak a szakszerű és a gyors orvosi beavatkozá-

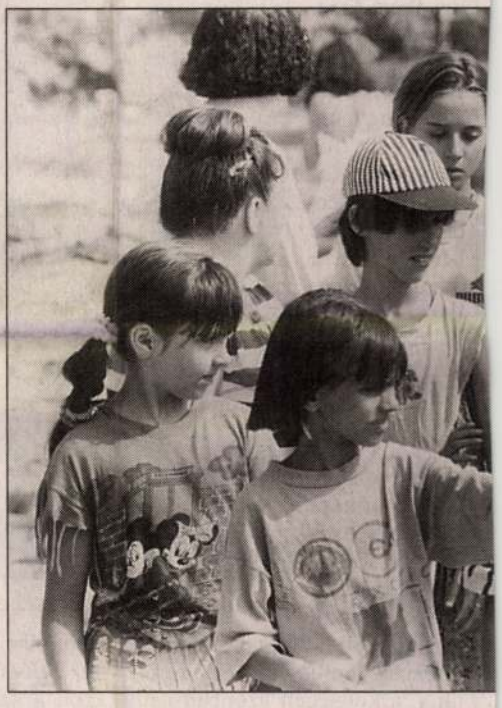

Végzetes lehet, ha a kiskamaszok magukra m

son múlik, sikerül-e megmenteni őket. A fiúk gyógyszer helyett hatásosabbnak vélt módszerrel kísérleteznek. Mint például az a serdülő, aki külön szerkezetet barkácsolt azért, hogy halálos áramütés érje. Nem rajta múlt, hogy számításába hiba csúszott.

Kit hívhatunk a bajban?

Drogambulancia	185-0383
Élet Alapítvány lelkisegély-telefonja	212-6324
Kapocs ifjúsági önsegítő szolgálat	251-7266
Kék vonal telefonszolgálat	210-3349

Tábor a végeken

A Mentálhigiénés Programiroda esztendők óta szervez nyaranta tábort a zempléni hegyek között. Ezekre az egyhetes összejövetelekre olyan középiskolásokat, illetve felsőoktatási tanintézményben tanulókat toborozna az ország különböző pontjairól, akik érdeklődnek a mentálhigiéné iránt, és magukban is irányú foglalkozást igényelnek. A Füzérradványban megrendezendő idei nyári táborok nyitányaként Határmenti kommunikáció címmel magyar és Szlovákiában élő gyerekeket lát vendégül a programiroda. Az egyhetes rendezvény célja, hogy közelebb hozza a határ [illegible] oldalán élő

1998 július 2.

Mennyibe kerül az új Nemzeti?

Várhegyi Attila vizsgálatot ígér

Vihart aratott *Várhegyi* Attila, a kultusztárca politikai államtitkári posztjának várományosa azzal a bejelentésével, hogy hivatalba lépésük után vizsgálatot indítanak az új Nemzeti Színház finanszírozásának ügyében. Igaz, a vihar szele már korábban érezhető volt, a sajtó ugyanis hetek óta folyamatosan feszegeti a kérdést, mennyibe kerül majd a nemzet új színháza.

– Éppen ez a sajtókampány adta a gondolatot a vizsgálat kezdeményezéséhez – mondja Várhegyi Attila. – Ez a leendő kultusztárcához tartozó legnagyobb állami beruházás. Örökség, amibe belekényszerültünk, a költségeit azonban nem ismerjük. A feladat tehát az, hogy már az első napokban megvizsgáljuk, mit is tartalmaznak a tervek, és megállapítsuk, mibe kerülhet a megvalósításuk. Ha ezt tudjuk, kérhetjük a kormányt, erősítse meg elődje kötelezettségvállalását, ha úgy gondolja, hogy szükség van erre a színházra.

– Mikorra várható a vizsgálat eredménye?

– A minisztérium ügyeinek átadása szerdán elkezdődött, *Magyar* Bálint és *Hámori* József mellett jelen volt ezen a megbeszélésen *Fiala* István, a Nemzeti Színház kormánybiztosa is, aki rövid tájékoztatást adott. Abban maradtunk, folytatjuk a megbeszélést, és a kormánybiztos ígéretet tett arra, legkésőbb augusztus végéig a közvélemény elé tárhatjuk, mennyibe kerül a Nemzeti Színház felépítése. Változtatni kell azon a szemléleten, hogy egy beruházást azzal indítanak el, úgyis lesz rá pénz.

A munkagödör az Erzsébet téren NAGY ZOLTÁN FELVÉTELE

– Felmerült-e, hogy abbahagyják az építkezést?

– A felfüggesztés vagy az újraterveztetés gondolata nem fogalmazódott meg.

– A kormánybiztos már korábban is elmondta, a színház költségeit a berendezés minősége befolyásolhatja. Ugyanakkor nem lehet cél, hogy egy olcsóbb, rossz minőségű, drága üzemeltetésű színház épüljön fel. Van-e a költségeknek felső határa?

– Valóban hosszú távon kell gondolkodni, tudjuk, ha nem figyelünk a minőségre, akkor később többe kerül a fenntartás. Ez nem lehet cél. Nincsenek keretszámok. Akkor kell majd mérlegelni, hogy mit tud vállalni a költségvetés, ha már tudjuk a végleges összeget. Ma nincsen erre tizenhatmilliárd, s hogy lesz-e, az a pénzügyminiszter véleményétől is függ. Mindenképpen csapdahelyzetben vagyunk, hisz olyan dolgokat kellene szembeállítani egymással a saját érvrendszerünkben – nemzeti szimbólum és forint –, amelyek nem tudnak egymással vitatkozni. Nem arról van tehát szó, hogy a leendő kormány nem akar Nemzeti Színházat építeni.

– Lesz-e nyitás 2000-ben?

– Az építkezés elhúzódása növeli a költségeket. Nem tudom, megnyílik-e a színház az ezredfordulón, de mi lehetne ennél alkalmasabb időpont?

– A Fidesz ellenezte Bálint András direktori kinevezését. Számíthatunk-e változásra?

– *Bálint* András ellen a Fideszben senkinek nem volt kifogása, csak kinevezésének módja ellen. Szeretnénk megismerni az elképzeléseit. Ha együtt tudunk vele működni, szabad kezet kap a társulatépítéshez. Súlyos hiba lenne, ha ebbe bárki bele akarna szólni, mert azzal megfojtaná a jövendő Nemzeti Színházat.

Hanthy Kinga

A Hosszú alkony sikere

A június 21. és 28. között a lengyelországi Lagowban megrendezett Filmnyár '98 elnevezésű nemzetközi fesztiválon Bronz Szőlőfürt Díjat nyert *Janisch* Attila Hosszú alkony című játékfilmje, amelyben *Törőcsik* Mari játssza a főszerepet – adta hírül az Atlantic Public Relations, a Magyar Filmunió sajtóirodája.

A mozgókép e lengyelországi seregszemléjén oly sokszor elmarasztalt filmművészetünk szép sikereket aratott. Tavaly *Sára* Sándor Vád, tavalyelőtt *Fekete* Ibolya Bolse vita című alkotása kapott díjat.

NAPLÓ

A HAJDÚSÁGI nemzetközi művésztelep az idén július 3-án kezdődik a Sillye Gábor Művelődési Központban (Hajdúböszörmény, Bocskai tér 4.).

DOBRA JÁNOS Fény a formában című fotókiállítása július 3-án este hét órakor nyílik meg a Műcsarnokban (Bp. XIV., Hősök tere).

A SZENTENDREI városháza udvarán vasárnaponként ingyenes gyermekelőadásokat tartanak (A három tökfej, Tűvé-tevők, A teknős és a nyúl versenyfutása,Vaseszű Mihók, a Manóolimpia, a Bözse néni meséi és a Nyakigláb…).

Makona-kiállítás Budapesten

A magyar építészet még nem foglalta el a köztudatban méltó helyét, és az építőipari művészetek intézményes képviselete is hiányzik. Több tárcához tartozik az építészet, ezért megoszlik a figyelem és a felelősség is. A Magyar Építészek Szövetsége ezért tartja fontosnak, hogy budapesti székházában teret adjon a magyar építészek kiállításra méltó munkáinak.

Makovecz Imre műveiből ad válogatást a szerda este itt megnyílt kiállítás. A több évtizede alkotó építész legelső mozgástani kísérleteit és a világhírt megalapozó nagyszabású munkáinak terveit is megismerheti a nagyközönség. A temesvári templomról készített színes rajz a Makovecz Imre által irányított legújabb munkát mutatja be. *Müller* Csaba kolozsvári építésszel *Révai* Attila dolgozza fel a temesvári templom állapotát. Révai Attila családiház-terveit és a Kós Károly Egyesülés pályázatára beadott, kapukról készített anyagát mutatja be. Kiállították *Gerencsér* Judit munkáját, a makói gimnázium átalakítását bemutató tablót. A fiatal diplomás építészek számára kiírt pályázat vándoriskolába gyűjti a jelentkezőket, akik három évig lehetőséget kapnak arra, hogy több építészstúdióban szerezzenek gyakorlatot. A vándoriskolások elméleti oktatását Makovecz Imre végzi. **(r. t.)**

NDÓ
DÉK
z év során előfizetőink között
n azon kedves olvasóink vesz-
Magyar Nemzet-előfizetéssel

Héttornyú hányattatás

Rendeződik a sevillai világkiállítás magyar pavilonjának sorsa

Hat évvel a sevillai világkiállítás befejezése után talán véglegesen megoldottnak tekinthető az Expo '92 magyar pavilonjának a sorsa. A Makovecz Imre tervezte héttornyú faépületet nem kell lebontani.

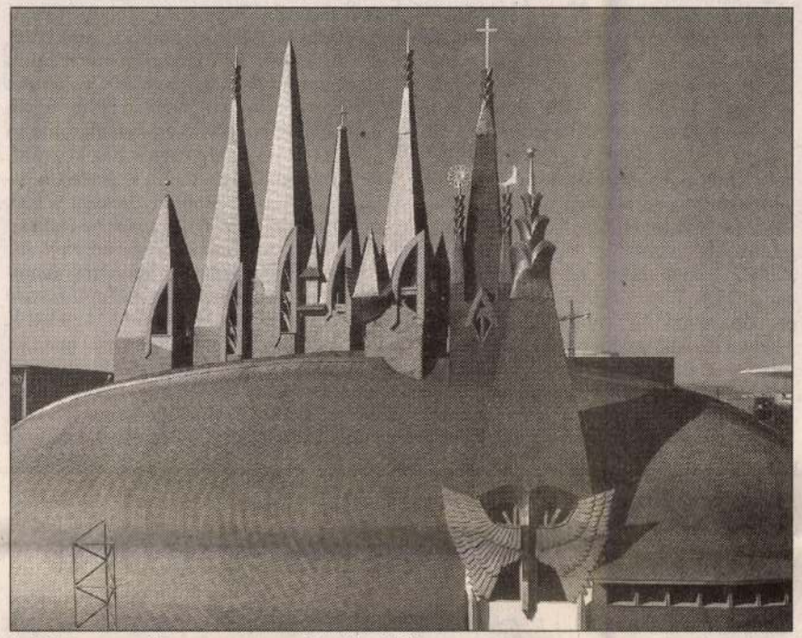

A Makovecz-féle magyar pavilon Sevillában GELETA LÁSZLÓ FELVÉTELE

A Sevillában szerepelt országoknak – szerződésileg vállalt kötelezettségeik szerint – a világkiállítást követő négy éven belül le kellett bontani épületüket, mégpedig a saját költségükön. Számos állam jelképes egy-két dollárért inkább a városnak adományozta pavilonját, a magyar ház ügye viszont évekig elhúzódott.

Lapunk kérdésére válaszolva *Makovecz Imre* elmondta: úgy képzelte, hogy az Expo '92 után a pavilont szétbontják és „nem túl jelentős költségért" hazaszállítják, mégpedig a Sevillában is meghirdetett budapesti világkiállításra. „Ám az MSZP, amikor kormányra került, az SZDSZ kívánságára első dolgának tekintette, hogy ezt leállítsa, amivel irtózatos kárt okozott Magyarországnak" – tette hozzá az építész, aki szerint a pavilon költségei mintegy 300 millió forintra rúgtak a kiállítás évében. Makovecz egyébként (egy amatőr fotós által készített képsorozat alapján) úgy ítéli meg, hogy az épület ma is kitűnő állapotban van, ám egyebet háza utóéletéről nem tud – mondta.

Azt, hogy a kiállítás befejezése és az 1994-es választások között eltelt mintegy két esztendő során a pavilont miért nem hozták haza, nem sikerült kiderítenünk (egyes vélemények szerint olcsóbb lett volna itthon újból megfaragni és megépíteni). Annyit viszont megtudtunk, hogy számos tárgyalás után 1996 júniusában a magyar állam megbízottai tető alá hoztak egy megállapodást az Atymsa Nuevas Technologías céggel, valamint a kiállítás területe feletti tulajdonosi jogokat gyakorló Cartuja '93 vállalkozói csoporttal arról, hogy a magyar pavilon szimbolikus összegért – egy pesetáért, ami a mai árfolyamon egy forint 39 fillér – az Atymsa birtokába kerül. Az új tulajdonos átvállalta mindazon esetleges fizetési kötelezettségeket, amelyek bontás vagy bármi más ok miatt a magyar félre hárultak volna. A ház tartozékait, belső berendezési tárgyait a spanyol partnerek külön megállapodással, összesen 62 millió pesetáért ugyancsak megvették.

Mint az Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium illetékesei lapunknak elmondták, ezt az összeget a spanyolok öt évre felbontva törlesztik: tavaly 7, az idén 10, 1999-ben, 2000-ben és 2001-ben pedig 15-15 millió peseta átutalásával szüntetik meg adósságukat.

A pavilon jelenlegi állapotáról és a felhasználására vonatkozó elképzeléseikről az Atymsa részéről *Manuel Crespo González* témagazda tájékoztatta a *Népszabadságot.* Közölte, hogy a végleges tulajdonjog csak akkor száll rájuk, ha kifizetik a teljes vételárat, addig csupán a jogosultságot szerezték meg arra, hogy használják a pavilont. Mint elmondta, cégük – amely új technológiai eljárások kutatásával foglalkozik – irodáit kívánja berendezni az egykori magyar kiállítási épületben. Pillanatnyilag a ház javítását végzik, amely – tette hozzá – 1992 óta elhagyottan állt az egykori expo területén és alapos felújításra szorul. Crespo González arra is utalt, hogy a szóban forgó terület tulajdonjogát telekkönyvileg és közjegyzőileg még nem véglegesítették.

A történteknek aktualitást ad, hogy közeledik a következő világkiállítás, a hannoveri Expo '2000. Az ottani magyar pavilonnal kapcsolatos feladatokra pályázatot írtak ki, amely – nyilván a múlt hibáiból is tanulva – már külön témakörként foglalkozott az épület utólagos hasznosításával is. A versenykiírást – mint jelentettük – a Hungexpo Rt. nyerte meg, pályázatában konkrét tervvel a magyar ház sorsának zárás utáni megnyugtató rendezésére. Ebben egyébként partnerek a német házigazdák is, akik információink szerint az épületek egy részét, köztük a miénket is a hannoveri vásárváros új szárnyának pavilonjaként hasznosítják majd.

Farkas József György

szemlélve, a gyár szabadkozott, fizet és ezzel a dolgot – úgy tűnik – mindenki elintézettnek tekintette. A tanulságokat senki nem vonta le, hasonló eset máskor is megtörténhet.

Jelenleg Mohi a sláger, és jóllehet a szlovák atomerőmű vélhető veszélyei ezúttal valószínűleg inkább politikai, mintsem nukleáris töltetet rejtenek, a zöldalap pénzeinek osztogatásakor nagyhangú és még inkább nagyvonalú környezetvédelmi tárcának azért mégsem ártott volna állást foglalnia az ügyben. Ahogyan Bős esetében is káros volt a visszafogottság, holott az elmúlt hónapokban hazánkban ismét csak a vízlépcső körüli huzavona jelentette a környezet ügyét. Ez persze nem éppen örvendetes, hiszen a vízi erőmű kérdése sem annyira ökológiai probléma, mintsem politikai gordiuszi csomó, amit az új kormány sem biztos, hogy egy csapással át tud majd vágni. Határozottságban persze nincs hiány. Kijelentették például, hogy felszabdalják a szaktárcát, s mind a területfejlesztést, mind a környezetvédelmet beolvasztják a vidékfejlesztési minisztériumba. Az ötlet riasztó, kiváltképp, ha arra gondolunk, hogy a környezetvédelemmel sokszor szöges érdekellentétben álló agrártárca is ebbe a ma még meglehetősen kiformálatlan kalapba kerül. Amikor a környezetvédelem az Európai Unió tagországaiban mindenütt meglehetősen tekintélyes tárcát kapott, ráadásul a némileg lemaradt zöldügyek a csatlakozási tárgyalásokon kulcstémának számítanak, akkor a jövendő kormány környezeti hozzáállását tekintve igencsak baljós jelnek tekinthető a kormányfőjelölt szerdai kijelentése. Igaz, a győztes pártban senki nem vázolta még a választási kampányban sem, hogy mi lesz azzal a háromszázezer emberrel, aki a nitrátos kutak miatt zacskós vizet fogyaszt, mit akarnak tenni, hogy Budapest szennyvizének 80 százaléka ne kerüljön biológiai tisztítás nélkül a Dunába, vagy hogy miként kívánják kezelni az országban az elmúlt 15 év alatt háromszorosára, évi 123 millió tonnára nőtt kommunális hulladékot. De hát ezek valóban szakmai kérdések, kevés közük van pártügyekhez, koalíciós egyeztetésekhez.

Egyelőre tehát kevés az esély, hogy a környezetvédelmet végre az őt valóban megillető helyre állítsák. Különösen egy olyan országban, ahol a kormányzati adminisztráció környezeti tudatosságát az elektronikus ügyiratkezelés korában eddig is jól jellemezte, hogy hivatalaiban a parlamenttel együtt naponta százezer ív hófehér papírt használtak fel. S ebben a kormányban még környezetvédelmi tárca is volt.

Palugyai István

Osztályfőnöki órák

Hullámvasút volt a tőzsde az elmúlt napokban, mégis azt kell mondanom, jól jött ez a néhány minifrász. A hosszú távú befektetők nem vesztettek, a spekulatív játékosok (sajnos) rosszul jártak, de nem is ez az érdekes. A tőzsde a választások óta jó osztályfőnökként állt a katedrán, aki néhány lyukas órán helyettesít: ha a fiúk összevissza beszéltek, beírt néhány intőt, ha korrigáltak, piros pontot osztogatott. Viccen kívül: európai módon működött. Mert eben az átmeneti időben jól jött egy kis figyelmeztetés: nem lehet összevissza beszélni – a csúszó leértékelés megszüntetésének ötletét éppúgy leütötte, mint ahogy azonnal minősítette egy-egy kétes következményekkel járó elszólás vagy kinevezésötlet bakiját. Ha nem lenne ilyen felemelt ujj, ilyen kemény figyelmeztetés, az új garnitúra akár késekbe is szaladhatna, s még csak észre sem venné. De van, és úgy látszik, működik. Még egy darabig összevissza fog ugrálni, annak megfelelően, ahogy a kormányzati elképzelések alakulnak. Ez persze nem jó, ha csak a pillanatnyi árfolyamokat és a veszteségeket nézzük. De jó, ha úgy tekintünk rá, mint az ország érdekeinek egyik kontrolljára. Látszik, hol lakik az úristen, vagy legalábbis, hogy mire (is) kell tekintettel lenni. És lehet, hogy amiért most szitkozódunk, azért később hálásak leszünk.

Almási Miklós

A hagyomány szerint a törvényhozás legnagyobb képviselőcsoportja adja az Országgyűlés elnökét, és az őket követő három legerősebb frakció az alelnököket. Ennek megfelelően a Fidesz már bejelentette, hogy *Áder Jánost* jelöli a parlament elnökének. A második legnagyobb frakcióval rendelkező párt, az MSZP még nem nevezte meg alelnökjelöltjét, de ha elvállalja a felkérést, *Gál Zoltán* jelenlegi házelnök a legesélyesebb erre a posztra. Az erősorrendben következő FKGP-nél *Kávássy Sándort* emlegették a legtöbbször az alelnöki tisztségre, de felvetődött *Bánk Attila* neve is. Kávássy egyébként az előző parlamenti ciklusban már betöltötte ezt a tisztséget. Az SZDSZ-frakció vagy június 8-i alakuló ülésén, vagy egy SZDSZ-es alelnök, san vállalná a megbízatást, de lapunk úgy tudja, *Wekler Ferenc* is fontolgatja, hogy pályázik a tisztségre.

A bizottsági helyek és tisztségek elosztásáról jövő kedden egyeztetnek a parlamenti pártok képviselői. A pártok többsége az osztozkodás alapjának a pártok parlamenti mandátumainak arányát tekinti. Az MSZP például több mint egyharmados parlamenti arányának megfelelő számú bizottsági helyet és tisztséget tart jogosnak és indokoltnak. Mandátumaránya alapján az SZDSZ egy-két bizottsági elnöki tisztségre számít. Az FKGP az 1994-es MSZP–SZDSZ megállapodás arányában kívánja a bizottsági helyeket megosztani a Fidesszel. A kisgazdafrakvárhatóan ragaszkodni fognak ahhoz, hogy kormánypárti vezetése legyen több kulcsbizottságnak, köztük az alkotmányügyi, a gazdasági, a mezőgazdasági, a honvédelmi, a kulturális, a mentelmi és összeférhetetlenségi testületnek. Amennyiben például kisgazda politikus vezeti majd a földművelésügyi tárcát, úgy várhatóan a Fidesz tart igényt a mezőgazdasági bizottság elnöki posztjára. Erre a tisztségre *Glattfelder Béla* az esélyes.

A hagyományoknak megfelelően várhatóan az ellenzék kapja a költségvetési és a nemzetbiztonsági bizottság elnöki posztját. Az előbbi posztra *Burány Sándor* vagy *Keller László* szocialista politikusok a szóba jöhető jelöltek. MSZP-s körökben a nemzetbiztonsági bizottság elnöki tisztségére *Keleti Györgyöt* vagy *Vancsik Zoltánt* emlegetik. Ha az önkormányzati bizottság vezetését is az MSZP kapja, akkor *Lamperth Mónika* az esélyes. *Csurka István,* a MIÉP elnöke lapunknak úgy nyilatkozott, amennyiben az Alkotmánybíróság döntése lehetővé teszi az önálló frakcióalakításukat, akkor minden bizottságban helyet kérnek, és számítanak a számvevőszéki bizottság elnöki posztjára is.

Ha két nappal korábban megkapjuk az ülésrendet, garantáljuk, hogy az Országgyűlés alakuló ülésének kezdetére, azaz június 18-ra elhelyezzük a névtáblákat az ülésterem székein, és a televíziós közvetítő rendszer is működni fog – közölte az *MTI*-vel *Bakos Emil*, az Országgyűlés főigazgatója. Bakos Emil hozzátette, hogy a honatyák ülőhelyeiről jövő kedden egyeztetnek a frakciókkal. *Rapcsák András* fideszes képviselő – akinek az elmúlt ciklus kezdetén két székből alakítottak ki egyet – a főigazgató szerint ülhet ugyanott, mint eddig, de ha frakciója más helyet jelöl ki számára, az is megoldható. Hangsúlyozta, hogy ez a frakción múlik, az Országgyűlés hivatala ebbe nem szólhat bele.

fejlesztést. Az előbbi posztra *Tamás Károly,* az utóbbira *Horváth Béla* esélyes.

Torgyán az államfővel folytatott csütörtöki konzultáció után nem kívánt ér-

bán Viktor pártelnök szavait idézte: „A sas nem kapdos legyek után"

Rendőri vezetők: kinek inog a széke?

Mind valószínűbb, hogy a leendő miniszterelnök *Pintér Sándor* nyugalmazott altábornagyot, volt országos rendőrfőkapitányt kéri fel a Belügyminisztérium vezetésére. Ebben az esetben a kiszivárgott hírek szerint *Perlaki Jenő,* a XX. kerület hivatalban lévő polgármestere az egyik legesélyesebb a BM politikai államtitkári posztjára. A Fidesz vezetéséhez közel álló forrásokból úgy tudni, a politikai államtitkári poszt városmányosaként tartják számon *Szita Károly* kaposvári és *Várhegyi Attila* szolnoki polgármestert is. *Lajtár József* gazdasági helyettes államtitkár feladatkörét esetleg *Valenta László* nyugalmazott dandártábornok, az ORFK volt gazdasági főigazgatója veszi majd át. A rendvédelmi helyettes államtitkár posztjára pedig *Berta Attila* dandártábornok, a BRFK vezetője tűnhet esélyesnek.

A rendőrségen a választások második fordulója óta találgatás tárgya az ORFK és a Fidesz fővárosi frakciója által élesen bírált BRFK vezetésének sorsa. Vannak, akik úgy tudják, Pintér Sándor belügyminiszterként nem változtatna a rendőrség vezetésének összetételén. Mások szerint viszont *Ignácz István* dandártábornok, bűnügyi főigazgató széket kivéve – őt ugyanis országos rendőrfőkapitányként még Pintér nevezte ki –, a Pintér Sándor és munkatársainak 1996. november 29-ei menesztése után kinevezett új vezetésből senkinek a széke nem biztos. Kivételt jelenthet *Kiss Ernő* dandártábornok, a KBI főigazgatója, aki várhatóan szintén posztján marad. Az országos rendőr-főkapitányi posztra – ha menesztik a jelenlegi vezetést – *Dezső Gyula* dandártábornok, a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálatának vezetője a legesélyesebb jelölt.

F. Gy. A.

A kisgazdák óvnak a gyors privatizációtól

MUNKATÁRSUNKTÓL

Ha jogellenes lépések történnek az állami vagyon gyors privatizálásában, az új kormány megfelelő ellenintézkedéseket hoz majd – jelentette ki az FKGP pénzügyi kabinetvezetője tegnapi tájékoztatóján. *Boros Imre* elmondta, hogy kételyeik vannak a Magyar Fejlesztési Bank vagyonkezelő rt.-je „lázas" privatizációját illetően. Másrészt úgy tudják, hogy a KVSZ-re is nyomás nehezedik „bizonyos államtestek" gyors privatizációja érdekében. Boros szerint a leendő kormánykoalíció becsapja a választókat, ha az 1999-es költségvetést nem a korábban tervezett reformszellemben készíti. – Meglepetéssel értesültem arról, hogy a Fidesz pénzügyminiszter-jelöltje csak a két év múlva esedékes költségvetésben kíván a tb-járulék, illetve az adónemek csökkentésének teret nyitni. Ha viszont ez jövőre nem történik meg, és a közép- és kisvállalkozókat helyzetbe akarjuk hozni, akkor egy újabb Bokros-csomag bevezetésére kerülhet sor – állapította meg.

Nincs roma politikus a parlamentben

A rendszerváltás utáni első törvényhozási ciklusban még három roma politikus ült a parlamentben. Számuk a második szabad választást követően kettőre, majd – Péli Tamás halálával – egyre csökkent. A rövidesen megalakuló új Országgyűlésben viszont már egyetlen, származását vállaló cigány képviselő sem lesz.

1990-ben egyedül az SZDSZ tartotta fontosnak, hogy listáján „befutó helyre" tegyen roma jelölteket. Így jutott a parlamentbe *Hága Antónia* és *Horváth Aladár.* 1992 júniusában Péli Tamás festőművész kapta az elhunyt Nagy Attila mandátumát az MSZP frakciójában, s ezzel háromra növekedett a parlamenti cigány politikusok száma. 1994-ben már csak a szabaddemokrata Hága és a szocialista Péli került a törvényhozásba, immáron kormánypárti képviselőként. Péli kevéssel később meghalt, Hága Antónia egyedüli romaként maradt a parlamentben.

A választási kampány hajrájában érkezett a hír, hogy lemondtak az MSZP cigány tagozatának vezetői, akik (*Vigh László, Farkas László és Raffael János)* az MDF országos listáján tűntek fel újra. Rajtuk kívül MDF-esként indult *Dácsi Farkas József, Kállai Kis Ernő* és *Raffael József,* valamint *Kovács Árpád,* aki a Phralipe állítása szerint nem roma létére tölti be a ferencvárosi cigány kisebbségi önkormányzat elnöki posztját.

Az Együtt Magyarországért Unió a dombóvári cigány önkormányzat képviselőjét, *Horváth Sándort* indította, a Magyar Demokrata Néppárt a kisvárdai panziótulajdonos *Lakatos Istvánt* és a komlói mezőgazdasági mérnök *Csonka Sándort,* a Munkáspárt *Danyi Antal* józsefvárosi vállalkozót és *Csóka Emilt,* a miskolci cigány önkormányzat elnökét jelölte. Mint köztudott, az említett pártok egyetlen mandátumot sem szereztek az új Országgyűlésben. A MIÉP bekerült ugyan a parlamentbe, de nincs tudomásunk arról, hogy cigány politikus szerepelt volna a jelöltjei között.

A leginkább ígéretesnek talán az FKGP színeiben induló *Náday Gyulának,* a Magyarországi Cigányok Demokratikus Szövetsége (MCDSZ) elnökének helyzete tűnt. Náday a kisgazda országos lista 20. helyén szerepelt, de ez is kevésnek bizonyult a képviselőséghez. Elvérzett a lista 47. indulójaként rangsorolt *Pusoma Jenő,* a kerecsendi cigány önkormányzat vezetője.

Az SZDSZ – eltekintve Hága Antónia jelképesnek nevezhető 148. helyétől – 1998-ban ismét csak egy roma politikust indított. A televíziós személyiségként ismert *Daróczi Ágnes* az országos lista 41. helyét töltötte be, a választási eredmények tükrében közelébe sem férhetett az alakuló SZDSZ-frakciónak.

A két legtöbb szavazatot kapott párt, a Fidesz és az MSZP a jelek szerint nem különösebben akart cigány képviselőt látni saját soraiban. *Varga József* roma vállalkozó a Fidesz budapesti listájának 26., *Rácz Gyöngyi* az MSZP országos listájának 104. helyére került. Ha az új összetételű parlament nem biztosítja a kisebbségek képviseletét vagy utólag nem történnek személycserék, akkor 1998 és 2002 között nem lesz roma politikus a magyar törvényhozásban.

Czene Gábor

Rubicsek: A KEI nem köthető kormányokhoz

A Kormányzati Ellenőrzési Iroda tevékenysége nem köthető kormányokhoz, pártokhoz és személyekhez – nyilatkozta lapunknak *Rubicsek Sándor,* a KEI elnöke. Rubicsek emlékeztetett arra, hogy az öt esztendeje alakult irodát még a néhai Antall József miniszterelnök hozta létre. A KEI tevékenysége azért sem köthető pártokhoz és kormányokhoz, mert az iroda alapvető feladata a költségvetési kiadások és minden egyéb állami pénz felhasználásának ellenőrzése. Az elmúlt években az iroda tevékenysége jelentősen kiszélesedett, s ez elsősorban hazánk euroatlanti integrációjának tudható be. Az iroda hasznosságát és nemzetközi elismerését az is tükrözi, hogy a napokban Londonban Magyarországot példaként állították a többi csatlakozni kívánó állam elé – mondta a KEI elnöke. A Fidesz vezető személyiségei szerint a Kormányzati Ellenőrzési Irodára továbbra is szükség lesz, mint a korrupció és a feketegazdaság elleni küzdelem egyik intézményére.

K. J. T.

MAKOVECZ IMRE

DUNAKESZI • SZÁZHALOMBATTA • SZŐDLIG

Akció a „Színes Százhalombattáért"

Lakossági fórum – lakosság nélkül

Hosszú távú városfejlesztési koncepció nem lévén, a közeli jövőben válik esedékessé Százhalombattán a település Általános Rendezési Tervének (ÁRT) áttekintése és szükség szerinti módosítása. Mint azt Rumi Imre városi főépítész elmondta, a jelenleg érvényben lévő ÁRT még 1993-ban készült el, s azt '94 februárjában hagyta jóvá, illetve hirdette ki a battai képviselő-testület. Szerencsés állapotnak mondható, hogy ez a terv mind a mai napig elég jól működik. Ettől függetlenül azonban 3-5 évente mégis célszerű a felülvizsgálata, vagy új elemekkel történő bővítése, hisz időközben – sokszor épp a lakossági kezdeményezések hatására – megváltoznak a rendezési elgondolások.

A már egyszer elfogadott ÁRT módosítása csak hosszas előkészítő procedúrát követően valósulhat meg. A javaslatokat előbb a testület Kommunális és Településfejlesztési Bizottságának kell véleményezni, azt követően pedig lakossági fórum előtt vitatják meg az elképzeléseket. Ez utóbbit a főépítész azért is lényegesnek tartja, mert a városlakók széles körű bevonása teremt lehetőséget arra, hogy a hasznosítható észrevételek még időben bekerülhessenek a készülő módosításba. A Százhalombattán nemrégiben megtartott lakossági fórum azonban sajnos nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. A Pest Megyei Terület-, Település-, Környezettervező és Tanácsadó Kft. három meghívott munkatársán kívül ugyanis jobbára csak települési képviselők és a helyi önkormányzat dolgozói ültek a rendezvényen megjelent hallgatóságban. A résztvevők persze ettől eltekintve megvitatták a felmerült javaslatokat. Mint kitűnt, ezek sorában egy – a Dunai Finomító mellett lévő – mezőgazdasági területnek iparivá, további három településrésznek pedig lakóövezetté nyilvánítását kérvényezték a tulajdonosok, s az ÁRT módosításával erre van lehetőség. Az átsorolással együtt e területek közművesítésének tervezése is megindulhat majd a testületi döntéshozatalt követően.

A fórum résztvevői több, a város közlekedési tervét érintő változtatás szükségességéről is szóltak. A megfogalmazott igények főként arra irányulnak, hogy a lakóterületek pihenőövezeti jellegét ne rontsa le a növekvő gépkocsiforgalom. Ezért célszerűnek látszik, hogy a város frekventált pontjain, a gyűjtőutak csomópontjaiba úgynevezett „fekvőrendőröket" helyezzenek ki, tekintve, hogy a már meglévő ilyen berendezések kedvező tapasztalatokat hoztak.

A rendezvény – ha szűk szakmai körben is – végső soron eredményesnek mutatkozott. A gyér lakossági érdeklődés azonban akár jelzésértékű is lehet, a jövőre nézve pedig feltétlenül elgondolkodtató.

*

Városszépítő mozgalmat indított el a közelmúltban *Vezér Mihály*, Százhalombatta polgármestere. Mint az a településszerte közzétett felhívásából is kitűnik, a „Színes Százhalombattáért" elnevezésű kezdeményezés arra ösztönzi az itt élő szakembereket, alkotócsoportokat és a település arculatának formálásáért tenni akaró polgárokat, hogy egyes frekventált városrészek díszítéséhez, dekorációjának elkészítéséhez dolgozzanak ki javaslatokat.

A mozgalom meghirdetésével egyidejűleg a polgármester két olyan helyszínt is megjelöl, melyeknek végleges megformálásába szeretné bevonni a városlakókat. Ezek egyike a Városi Egészségügyi Intézmény, amely egy most induló beruházás eredményeként új épületszárnnyal bővül majd. Az épületbővítést követően nagyfelületű homlokzati falrész létesül, amely jó alkalmat kínál ahhoz, hogy tetszetős díszítő kompozíciót helyezzenek el rajta, feloldva ezzel az amúgy egyhangú panelépítmény szokványosságát. Ugyancsak kialakításra vár még az a közlekedési csomópont, amely idén nyáron készült el a várost az M6-ossal összekötő Erőmű úti becsatlakozásnál. A körforgalmi csomópont középső szabad térsége, valamint a mellette lévő parkolók és parksávok számos megoldást kínálnak a célszerű hasznosításra. A díszítő funkciójú műalkotások mellett például akár közérdekű információt tartalmazó tájékoztató, vagy útbaigazító táblák elhelyezését is lehetővé teszi az ideérkező vendégek számára.

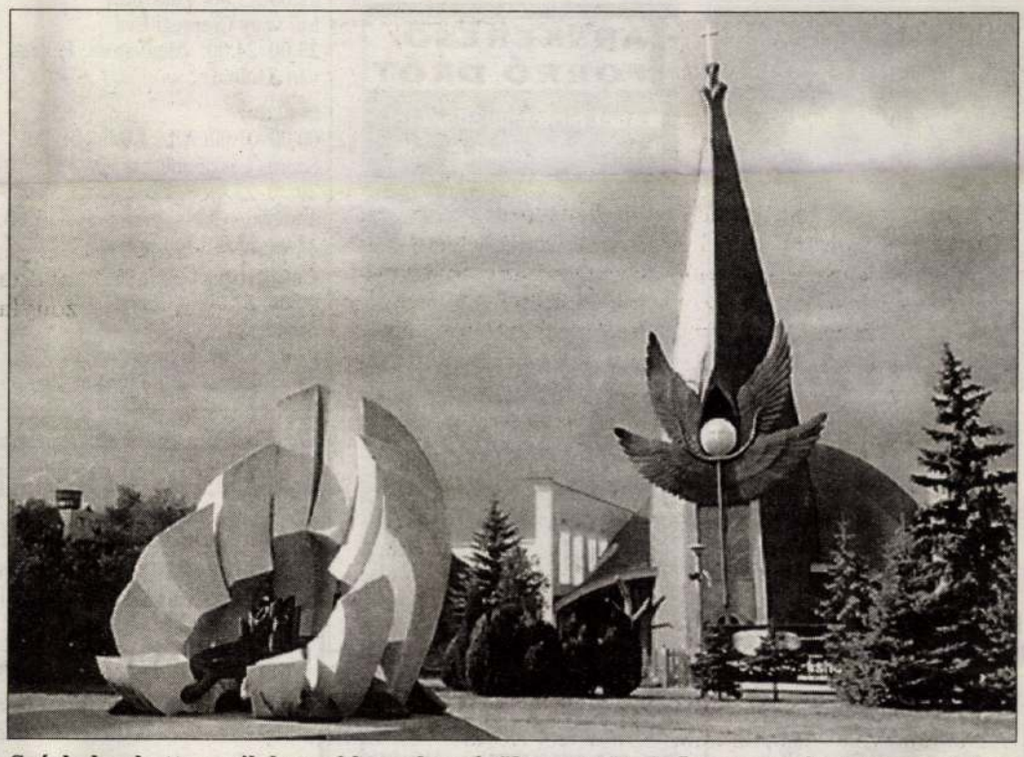

Százhalombatta egyik legszebb modern épülete a gyönyörűen parkosított környezeteben álló Makovecz-templom

T. Szántó György felvétele

A „Színes Százhalombattáért" mozgalom célja, hogy a városlakók bevonásával és igényeikre alapozva a jelenleginél barátságosabb arculatot kapjanak a korábbi évek irányzata szerint uniformizált lakóterületek. A beérkező javaslatok sorsáról előbb a szakbizottságok, majd a képviselő-testület dönt, a legjobb elképzelések alkotóit pedig elismerésben részesítik.

- igy -

A jelent és a múltat né

ÁTI DEPO RT.

KEDVEZMÉNYES AKCIÓ!
A BUDAPESTI KÖZRAKTÁRAKNÁL GABONA ÉS KUKORICA MŰVI KÖZRAKTÁROZÁSA

Kedvezményes áraink az áru biztosítása és minőségtanúsítás díját is tartalmazzák!
A Közraktárjegy hitelfedezet, amelyet az állam most különböző kedvezményekkel is támogat.

Tehát a megoldás:
Közraktározás!
*
Várjuk szíves érdeklődésüket
KÖZRAKTÁRAINKBAN

1171 Bp. Cinkotai u. 32. Tel.: 256-7170
1151 Bp. Visonta u. 1. Tel.: 307-6823

HIRDETÉSFELVÉTEL
az Új Pest Megyei Hírlapba a megye egész területéről.

Csukán Sándor,
Tel.: 06-29-352-106,
06-20-523-101
Fax: 06-29-350-457

EXPRESS
ÁRSKERESŐ FORRÓ DRÓT
■ Ahol hirdetést adhat fel
■ Ahol válogathat mások (saját hangon feladott) hirdetései közül.

Randevú
■ Hölgy keres Urat
■ Úr keres hölgyet
■ Speciális

Ne tétovázzon, hívja most, lehet hogy valaki pont önre vár!

06/90 312 623
Studio 10* Bp.1399 Pf.701/251 csak 88 Ft+Áfa/p.

MAKSA HÍRADÓ
Virág Tihamér főkertész kertészeti tanácsai
Hívja Maksa Zoltán vonalát!

06/90 312 458
Studio 10* 1399 Pf.701 csak 88 Ft+Áfa/p.

zentendre
arozás

PILIS RÁDIÓ
FM 91.1
...a fülbe való!

MINDEN NAP
18-TÓL 06 ÓRÁIG
2000 Szentendre,
Szentlászlói út 13/A
Telefon: (26) 31-41-51
Fax (26) 31-90-90
E-mail:
Pilisrad mail. matav.hu

Állandó műsorok:
02.–04.00:
Melody Time: 04.00–5.00:
Ébred a város: 05.00–06.00:
Reggeli turmix: 18.00–20.00:
Magazinműsor helyi információkkal, programajánlattal
20.00–20.30
Nyerő percek (kivéve csütörtökön: 19.30–20.00)

Hétfő:
00.00–01.00: Üzenet az éjszakába
20.30–24.00: Lotters-Seprűs élő telefonos kívánságműsor

Kedd:
00.00–01.00: Élő kívánságműsor Papp. L. Richivel
01.00–02.00: Zenevonat: Papp L. Richi műsora
23.30–22.00: Oldies: Fehérvári Zolt műsora
22.00–23.00: Talk-show Lui vagy Csepregi Éva
23.00–24.00: Magyaróra Fehérvári Zsolttal

Szerda:
00.00–01.00: After Midnight Seprűs László műsora
20.30–22.00: Zenemánia DJ. Tommal
22.00–23.00: Talk-show

Csütörtök:
00.00–01.00: Chart Top 20 ismétlése
01.00–02.00: Nyúz a News Szomolányi Gábor műsora
20.00–20.30: Reflex, közlekedési magazin. Vezeti: D. Szabó Miklós
20.30–24.00: Komiki-Szyittya élő telefonos kívánságműsor

Péntek:
00.00–01.00: Kívánságműsor Luigival
01.00–02.00: Rock óra. Mv.: Luigi
18.30–19.00: Kertészkedők műsora. Mv.: Kállai Tünde
20.30–22.00: Newsic Telkes Tibor műsora
22.00–23.00: Soul a Funky Telkes Tiborral
23.00–01.00: Őrület a négyzeten. A mikrofonnál a Földi–Janovics duó

Szombat:
20.30–24.00: Szombat esti láz

Vasárnap:
00.00–01.00: Dvorák Tamás műsora
18.00–20.00: Útonállók kívánságműsora.
Mv.: Brezina Kinga, Gelle Zsóka, Szomolányi Gábor
21.00–22.00: Chart Top 20 Szomolányi Gábor és Brezina Kinga slágerlistája
22.00–23.00: Talk-show
Mv.: Brezina Kinga
23.00–24.00: Mixtúra Szomolányi Gáborral

A LEGGYORSABB MEGOLDÁS!

Ha Ön délután 2 óráig telefonon, faxon vagy személyesen eljuttatja szerkesztőségünkbe apró- vagy kockahirdetését, a másnap megjelenő lapszámunkban azt már olvashatja!

Új Pest Megyei Hírlap!
Válassza a leggyorsabb megoldást s hívja a 06-1-117-5278-as számot.

ÁLLANDÓ MŰSOROK A DUNAKANYAR RÁDIÓBAN

(FM 68,99 és 91,9)

FM 91.9 DUNAKANYAR RÁDIÓ FM 68.99

Délelőtt 10.00 órától az FM 68,99 MHz-n, délután 13.00 órától az FM 91,9 MHz-n fogható adásunk éjjel 1 óráig.
Minden nap az állandó műsorok kezdetéig Fábián Nicolette, Tőrincsi Tímea, Csóka Z. Márk, Marnitz László, illetve Lantay Miklós vezetésével aktuális információk, érdekességek hallhatók, remek zenével fűszerezve.
Exkluzív regionális és budapesti hírek, időjárás-jelentés minden óra 45 perckor.
Sporthírek: 10.15-kor, 17.15-kor és 18.55-kor.

HÉTFŐ

CSÜTÖRTÖK
13.00–18.00: Információk, érdekességek sok-sok zenével
18.00–20.00: Asztrológia – Érdekli önt, mit mondanak a csillagok?
Műsorvezető: Marnitz László
21.00–01.00: Le a kalappal! – információk, érdekességek sok-sok zenével
Műsorvezető: Lantay Miklós

PÉNTEK
13.00–19.00: Indul a hétvége – egy műsor sok zenével, más több játékkal, rengeteg helyszínnel, számos

Az ország első békefaluja

Makovecz-házat avattak Tápiószelén

Hármas ünnepre gyűlt össze Tápiószele lakossága október 22-én: az '56-os forradalomra való megemlékezés mellett ekkor avatták fel az átalakított polgármesteri hivatalt, és e napon nyilvánították békefaluvá is a nagyközséget.

A méltán világhírű építész, *Makovecz Imre* tervei alapján építették át és bővítették ki a polgármesteri hivatalt.

Az organikus építészet jegyeit mértéktartóan magán viselő épület fő jellegzetessége a torony, amely a közeli két templomtorony mellett harmadikként magasodik a település központjában.

A 95 százalékban elkészült létesítmény (még némi burkolati hiányok vannak) belülről is impozáns; nemes anyagok, egyszerű formák dominálnak, szemmel láthatóan igényes kivitelezésben.

Az 1995-ben megindult munkálatokat – mint a falu nagyobb beruházásainak szinte mindegyikét – nagy politikai csatározások kísérték – mondta el avató beszédében *Majoros Tibor* polgármester.

Ennek ellenére október 11-én már átadták a tervezett iskolafalu első épületét, most pedig a községházára kerülhetett sor.

(folytatás a 4. oldalon)

Pest Megyei Területfej

Állami vétó

A területi kiegyenlítést szolgáló keret és a célelőirányzatok mellett a tanács szervezeti és működési szabályzatának módosítása is napirendre került a szerdai Pest Megyei Területfejlesztési Tanács ülésein.

A jelenlévők egyhangúan elfogadták az SZMSZ-módosítást.. Eddig a Budapest körüli településeket egy agglomerációs térségként kezelték, így azoknak egyetlen képviselője ült a tanácsban.

Dr. Schmidt Géza, a Pest Megyei Közgyűlés elnöke kijelentette: a különböző településeknek más-más problémái vannak, függően attól, hogy a főváros mely

HÍ PEST MEGYEI HÍRLAP
1997 okt 24

fenntartja a „nyitott ajtó p-
litikáját", amely azt jelenti, hogy a bővítési folyamat során senkinek nem mond végleges nemet, hanem csak azt, hogy „még nem".

A bécsi konferencián *Gyarmati István*, a Honvédelmi Minisztérium helyettes államtitkára azt hangsúlyozta, hogy a NATO az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) értékein alapuló értékközösség. Kitért arra is, hogy Oroszország az észak-atlanti szervezetben – az EBESZ-szel ellentétben – bizonyos legitimációs deficitet lát, és ezért az egyhangú döntésekkel működő európai szervezetet részesíti előnyben.

HYUNDAI AQUINCUM
MÁRKAKERESKEDÉS ÉS SZERVIZ
Haszongépjárművek
Platós: 1,2 - 3,6 tonnáig
1,8 M Ft-tól - 3,75 M Ft-ig.
Zárt, panorámás: 2,1 M Ft-tól.
Busz
9-12 személyes, sok extrával
3,15 M Ft-tól,
19+1 személyes 4,89 M Ft-tól.
Az árak az áfát nem tartalmazzák!
Használt járművek beszámítása.
Hitel, tartós bérlet, lízing.
Garancia: 3 év vagy 100 000 km.
Budapest 242-1621
Szentendrei út 176. 242-1718

CLUB TAXI
4 óráig!
Szippantás – Konténer
CB: AM 18.

(Hangposta). Ekkor hallani fogja a hirdető hangos bemutatkozó üzenetét, majd telefonszámítógépünk felveszi válaszát is, amelyben személyes találkozót javasolhat, vagy megadhatja címét, telefonszámát is. (A hívás díja: 88 Ft+áfa/perc.) Figyelem! Ez a szám nem hívható a 27, 28, 63, 68, 95-ös körzetekből rádiótelefonról, sem utcai készülékről.

Társkere

Hölgy keres urat

Valamit valamiért Két csinos, szőke, 20-as és 30-as barátnők jómódú urakat keresnek. **Hangposta: 6068**

Kos 30/164/60, barna hajú, zöld szemű, csinos hölgy korban hozzá illő, ápolt, csinos férfival megismerkedne 35 éves korig komoly kapcsolat céljából. **Hangposta: 5924**

Karácsony 47/168/70, egyedülálló, özvegy hölgy intelligens úr jelentkezését várja. **Hangposta: 5961**

Biztonság 43 éves, 157 cm magas, festett vörös hajú hölgy várja 50 éves, intelligens úriember jelentkezését. **Hangposta: 5964**

Melinda 21 éves, 185 magas, szőke, kék szemű, csinosan molett, szép arcú lány magas, 20-30 közötti, jóképű férfit keres. **Hangposta: 5826**

55 éves, özvegy vállalkozó komoly kapcsolatra vágyik, Szentendre és környéke előnyben. **Hangposta: 5863**

Csinos, nőies 46/165, arányos testalkatú, sötét hajú nő magas, 40-50 év körüli, férfias férfi ismeretségét keresi. **Hangposta: 5372**

Oroszlán 33/164, szőke hajú, nem dohányzó, mások által jó megjelenésűnek mondott hölgy keres egy kedves, ragaszkodó férfit. **Hangposta: 5222**

Gabi 39 éves, 158 cm magas, 58 kg, barna hajú hölgy keresi korban hozzá illő férfi ismeretségét házasság céljából. **Hangposta: 5129**

Fiatalos, reprezentatív, igényes, diplomás, 40-es, 172/63 nő keresi hasonló adottságokkal rendelkező, nem dohányzó, min. 180 magas, max. 45 éves, intelligens, sportos társát. **Hangposta: 5007**

Rózsa Még aktív diplomata férfival megismerkednék 50-60 éves korig 175 cm felett. **Hangposta: 5078**

Rózsa Romantikus, középkorú, 165 magas hölgy várja magas, érzelemgazdag, szláv nyelveket szerető, lehetőleg rendőr vagy katona úr ismeretségét. **Hangposta: 4442**

Skorpió 35/162/66, barna hajú és szemű özvegyasszony korban hozzá illő, szeretetre vágyó és szeretetet adni tudó, szabad, megértő társat keres. **Hangposta: 4366**

Iker 51/176/80, nem független úr keres csinos barátnőt hosszú távra. **Hangposta: 4372**

43 éves özvegyasszony rendezett anyagiakkal Bp.-től 25 km-re hozzá illő élettársat keres. **Hangposta: 4380**

Ne feledje: a tartós, igazi kapcsolatok kialakításához még a Találkahelyen is vagy hasonló nyilvános helyre beszélje meg. A Találkahelyen feladott hirdetést használhat mások érzékenységét esetleg sértő kifejezéseket.

Makovecz-házat avattak Tápiószelén

(folytatás az 1. oldalról)

Az építkezést eredetileg a tetőszerkezet halaszthatatlan cseréje indította el, de a tervek időközben olyan irányban bővültek, hogy valóban új szellemű közösségi tér jöjjön létre. A polgármester bízik benne, hogy az épület színvonala kisugárzik majd a benne folyó önkormányzati tevékenységre is. Az építkezéshez nagy számban vettek igénybe közhasznú munkát végző lakosokat, akik így a munkanélküli segélynél nagyobb havi jövedelemhez juthattak. E módszerrel kívánják jövőre befejezni a művelődési ház építését is.

A Makovecz-házat *Hajdú Jenő* kanonok társaságában felavató *Tőkés László* erdélyi református püspök elmondta, hogy a magyar építész tervei alapján készül Erdélyben a szatmárnémeti Rákóczi Kollégium és a temesvári egyházi központ is. A hazájában politikai szerepet is vállaló határontúli egyházi vezető biztos benne, hogy – mint mondotta – „nemzetünk itt élő részének javát szolgálja majd" a megújított községháza.

Az ünnepség második részeként békefaluvá nyilvánították Tápiószelét. Az ötlet májusban merült fel, amikor az egész világon keresztülhaladó Békefutás (Peace Run) résztvevői a községbe érkeztek. Az indiai születésű, Amerikában élő békefilozófus, *Sri Chinmoy* által 1986-ban kezdeményezett mozgalom jegyében egyes városokat, kisebb településeket, sőt intézményeket és természeti értékeket is a világméretű megbékélés ügyét segítőként jelölik meg, így például Magyarországon Gyöngyösnek és a Kékestetőnek jutott már ez a cím.

„A korábbi heves ellentétek elsimításához Tápiószelének különösen nagy szüksége van a megbékélés szellemére" – mondta a polgármester a békefaluvá avatást megörökítő emlékkő leleplezésekor. Szavainak ékes bizonyítékát kaphatta az eseményről tudósító újságíró, amikor az egyik más véleményen lévő falubéli a helyi „ellenzék" lapját nyomta a kezébe. Mint később az önkormányzat egyik tagja elmondta, az előző időszak pártcsatározásai mára lankadni látszanak, de teljesen még nem ültek el. A polgármester mindenesetre immár második ciklusban folytathatja faluépítő elképzeléseinek megvalósítását.

Az eseményen beszédet mondó *Gáspár Miklós*, a KDNP alelnöke a település 650 éves múltjának felidézése után azt hangsúlyozta, hogy '90 óta Tápiószelén jól érzékelhető a nemzeti érzelmű vállalkozói középosztály felemelését szolgáló újjáépítési folyamat. Egyebek között *Szabó Dezsőt* idézve kijelentette: „olyan békére van szükségünk, amelyben a magyartól nem veszik el mások munkája gyümölcsét". A szorosabb értelemben vett '56-os emlékünnepségen beszédet mondó *Lányi Zsolt*, a Független Kisgazdapárt alelnöke szintén a polgárosodás fontosságát hangsúlyozta, amelyben véleménye szerint 1956 nem kezdet, hanem az 1948-ban megszakadt folyamat folytatása volt.

Krekó László

Ary Krisztina felvétele

Cegléd
nyelméért!
s, autómentés.

MAGYAR HÍRLAP
1997 okt 24

Az ezredes beszámolt a PV feladatairól békeidőben, háborús veszély időszakában és az úgynevezett támadófegyverek alkalmazását követő helyzetben, azaz hadiállapotban. Beszélt a szervezet irányításáról és ezen belül a megyei parancsnokság helyzetéről.

Kijelentette: idén az országos parancsnokság jogtiszta helyzetet akart teremteni az önkormányzatok és a polgári védelem között. Ennek értelmében a hatályos jogszabályok előírták, hogy az egyes körzetekben a pv-nek használatba adási szerződést kell kötni az önkormányzatokkal. Ennek értelmében a települések vezetői díjmentesek helyiséget biztosítanak a szervezet számára. A törvény értelmében ezeknek a rezsijét a Belügyminisztérium átvállalja.

A szerződéseket hosszas egyeztetés után megkötötték, de azok még nem léphetnek életbe, mivel a Pénzügyminisztérium még nem bocsátotta a BM rendelkezésére a megfelelő forrásokat. Így jelenleg is a körzetek beleilleszkednek az önkormányzatok tevékenységébe, költségvetésébe.

A parancsnok elmondta: az idei nyár árvíz veszélyeztette területein kiderült, hogy sem az önkormányzatok, sem a polgármesterek nincsenek tisztában a polgári védelem tevékenységével és a törvényi szabályozással. Hozzátette: a szervezet a szakmai hátteret biztosítja az önkormányzati feladatok mögött.

üzemel. A megye teljes lefedettségéhez még 228 szirénát kellene telepíteni. De a meglévő hibás szirénák kijavítására sincs anyagi keret.

A megyei parancsnok elmondta: 1995-ben egy kor-

elegy

A tájékoztatót a bizottság tagjai ellenszavazat és tartózkodás nélkül elfogadták, és ezt javasolják a jövő hét pénteken ülésező közgyűlésnek is.

(trencséni)

rancsnoka elcsukló hangon kezdte megemlékezését, hangsúlyozva, hogy sem a magyar föld, sem 1956 nem eladó! Negyvenegy évvel ezelőtt az volt a cél, hogy Magyarország végre legyen a

Belügyminiszteri elismerések

A Nyugat a NATO-val törleszt

Az 1956-os forradalom és szabadságharc 41., valamint a köztársaság kikiáltásának nyolcadik évfordulója alkalmából Kuncze Gábor belügyminiszter 139 belügyi és közigazgatási szakembernek adott át kitüntetést és elismerést, köztük hét Pest megyei dolgozónak is.

A Magyar Köztársasági Arany Érdemkereszt polgári tagozatával tüntették ki *Halász Endre* címzetes esperest, Szada nyugalmazott plébánosát és *Pongrácz Jánost,* Kemence polgármesterét.

Az Ezüst Érdemkereszt polgári tagozatát kapta *dr. Meskó András,* a Pest Megyei Közigazgatási Hivatal osztályvezetője.

Bronz Érdemkereszt katonai tagozatával ismerték el *Lukács Sándor* tűzoltó százados, a Sülysápi Önkéntes Tűzoltó Egyesület önkéntes tűzoltójának munkáját.

A belügyminiszter a Bronz Érdemkereszt polgári tagozatát adományozta *dr. Csordás Györgynek,* a Pest Megyei Közigazgasáti Hivatal főtanácsosának, *Lovász Mártának,* a Pest Megyei Önkormányzat nevelési-oktatási munkatársának, valamint *Tomay Gabriellának,* a Pest Megyei Közigazgatási Hivatal főtanácsosának.

Kuncze Gábor ünnepi beszédében elmondta: ami 1956 október 23-át követően Magyarországon történt, nem néhány ember cselekedete volt, hanem az egész nemzeté.

Szerte az országban milliók találták meg azt a helyet és azt a feladatot, amivel maguk is hozzájárulhattak a forradalom legfontosabb céljának megvalósításához, a szabadság és a függetlenség megteremtéséhez.

1956 októbere egyúttal örök időre szóló bizonyíték arra, hogy mi, magyarok, képesek vagyunk összefogni erőinket és képesek vagyunk félretenni kicsinyes ellentéteinket akkor, amikor a nemzet jövőjéről van szó.

Kuncze Gábor végül kijelentette: mindannyiunk felelőssége, hogy 1956-hoz hasonló összefogással félretegyük kicsinyes és önző politikai érdekeinket, és ne szalasszuk el az alkalmat.

Kötelességünk ez '56 hőseivel és gyermekeinkkel szemben is. Akkor adózunk igazán tisztelettel a forradalomban mártírhalált haltak emlékének, akkor adunk valódi kárpótlást a meghurcoltaknak, a megalázottaknak, a bebörtönzötteknek, ha beteljesítjük álmukat.

Az álmot, az európai Magyarországot. Az emelkedő nemzetet.

Trencséni Dávid

Kineve

A Magyar Köztársaság elnöke nemzeti ünnepünk alkalmából az eddig végzett kimagasló tevékenységük elismeréseként október 23-i hatállyal a belügyminiszter javaslatára rendőr dandártábornokká nevezte ki *dr. Bély László* rendőr ezredest, *Gergényi Péter* rendőr ezredest és *dr. Komáromi István* rendőr ezredest, Pest megyei rendőrfőkapitányt, továbbá határőr dandártábornokká *Fonyódi György* határőr ezredest.

Makovecz-féle városháza

A tervek szerint 1998 márciusában új helyre költöznek a polgármesteri hivatal munkatársai. A megújuló 100 éves épületben korábban a járási tanács és a pártbizottság apparátusa kapott helyett, majd a 70-es években a megyei kórház egyik kihelyezett osztályának épülete lett. A kivitelezési terveket a *Makovecz Imre* vezette tervezőcsoport készítette, az átépítést az önkormányzat saját hatáskörben végzi el. A munkálatok összhangban vannak a városközpont rendezési tervével. Az esztétikailag is impozáns épületben a jövő évben a polgármesteri hivatal dolgozói kulturáltabb körülmények között fogadhatják az ügyfeleket.

Fotók: Bozso Katalin

Új KELET
1997 okt. 2.

lajdonosok hozzá nem értő szándékai, sanda törekvései kötik gúzsba az újságírót. Aki nem sokat válogathat. Vagy elfogadja a kialakult helyzetet, gyakorolja az olyannyira elítélt egykori öncenzúrát vagy megy. De hova? Szóval, nem olyan könnyű ma független, tisztességes, mindig csak az igazságot kimondónak lenni, túlontúl sok gát, és hol látható, hol láthatatlan akadály épül be a munkába. Tudunk arról, hogy Budapesten vertek meg hírlapírót, volt, akire rá is lőttek. Itt a megyében is jelen vannak a fenyegetők, akik ma szóval, holnap verőlegénynyel nyomatékosíthatják mondandójukat. Ez bizony annak az áldatlan állapotnak a következménye, hogy nincs független tőke, hiányos az erkölcs, az újságok gyakorta dilettánsok kezében vannak.

Láthatóan még sok időnek kell eltelnie ahhoz, hogy az újságírónak könnyebb legyen. Hogy kiiktathassa a szellemi korrupciót, a butáktól való félelmet, és valóban azt csinálja, amit a hivatás diktál: szolgálja tisztességgel az olvasót.

...nek **19.00** Hírek **19.03** Zenezóna **19.30** Kölyökrádió **20,00** Karinthy Színpad (ism.) **21.00** Hírek **21.03** Az Uriah Heep együttes összes lemeze **22.00** Modemidők **23.00** Hírpercek **23.15** Ennyi...

BARTÓK

6.00–6.03 Hírek **6.00–7.58** Muzsikáló reggel **8.00** Hírek **8.10** Pódium **9.06** Zenekari "képek" **10.00** Hírek **10.05** Rádiószínház: Mezey Katalin: A lángon ördög ül. Hangjáték Szapolyi János királyról **10.49** Operslágerek **11.40** Országok, tájak zenéje **12.00** Hírek **12.05** Hangverseny délidőben **13.25** Versenyművek pengetős hangszerekre **14.00** Hírek **14.05** A szemlélők. Szabó Magda regénye folytatásokban. „A vizsgálat megkezdődik", VI/1. **15.02** Josef Greindl operaáriákat énekel **15.30** Harmóniában a Matávval **16.00** Hírek **16.05** Muzsikáló délután **18.00** Hírek **18.05** Fiatal művészek pódiuma **19.05** Barátságos bölcsességek **19.35** Korunk zenéje, **1997.** kb.**20.30–20.35** Hírek kb.**20.35–20.50** Kritika két hangra kb.**21.40** Angol motetták **22.00** Hírek **22.05** A zene üzenete, **25. 22.25** Zenekari muzsika **23.05** Igor herceg. Részletek Boroginy operájából **24.00** Hírek

NYÍREGYHÁZI STÚDIÓ

6.00 Műsorismertetés, hírösszefoglaló, lapszemle, útinformáció, hírek **17.00–18.00** +1 rá-

TV2

15.45 Váratlan utazás. Kanadai filmsorozat, XIII/4. A nagyvilági nő (ism.) **16.30** Mestermüvek. Angol képzőművészeti sorozat. Ferdinand Hodler: Az ifjút csodálják a nők. Kunsthaus, Zürich **16.40** Fűben-fában **17.00** Kormányváró **17.30** Sport és felfedezés. Francia ism.terj. filmsorozat, XII/1. **18.25** Néprajzi értékeink. Esztergomi kévekötőfa (ism.) **18.30** TOP 40. **19.00** Rajzolni jó. Az anyagok – a papír **19.15** Gyerekeknek **19.30** Az Onedin család. Angol tévéfilmsorozat, 182/101. Balszerencse **20.00** Mindent vagy semmit! **20.25** Telesport **22.20** Aktuális **22.45** Híradó **22.55** Időjárás – KENÓ **23.00** Telesport **24.00** MC (ism.)

DUNA TV

5.00 Óránként Híradó és Képes Krónika **7.30** A BBC Rádió adása **7.45** A Vatikáni Rádió adása **8.00** Reggeli muzsika **8.30** Mérföldkövek a magyar technika történetében **9.00** Képes Krónika **11.25** Régiók **12.00** Déli harangszó. Vers. Lapozó **12.25** Esti kérdés (ism.) **12.40** Néptáncok **12.50** Hogyan segíti Magyarország az Egyesült Államokat? **13.25** Beszélő ritmusok **14.00** Fűszer és csemege. Magyar játékfilm (FF) **15.15** A Zene Arcai (ism.) **15.55** Szegletkő **16.30** Hubertus **16.45** Barangoló **17.05** Zűr-

MAKOVECZ IMRE

PIROSKA ÁGNES:

Harangsors

A Szókimondó egyik tavalyi számában ('96/2.) már beszámoltunk arról, hogy Oborzil Edit, a szoboszlói születésű iparművész, végrendeletében városunkra hagyományozta haranggyűjteményét, amelyet férjével, Jeney Tiborral egy új technikai eljárás során fejlesztettek ki. Városunk vezetősége azzal az ígérettel vette át a harangokat, hogy a hagyaték becsességéhez méltóan gondoskodik elhelyezésükről. A műtárgyak sorsáról azóta nem hallhattunk. Megfelelő elképzelés hiányában a harangok az Árpád uszodában tengődtek, majd a Városháza udvarán verte őket az eső.

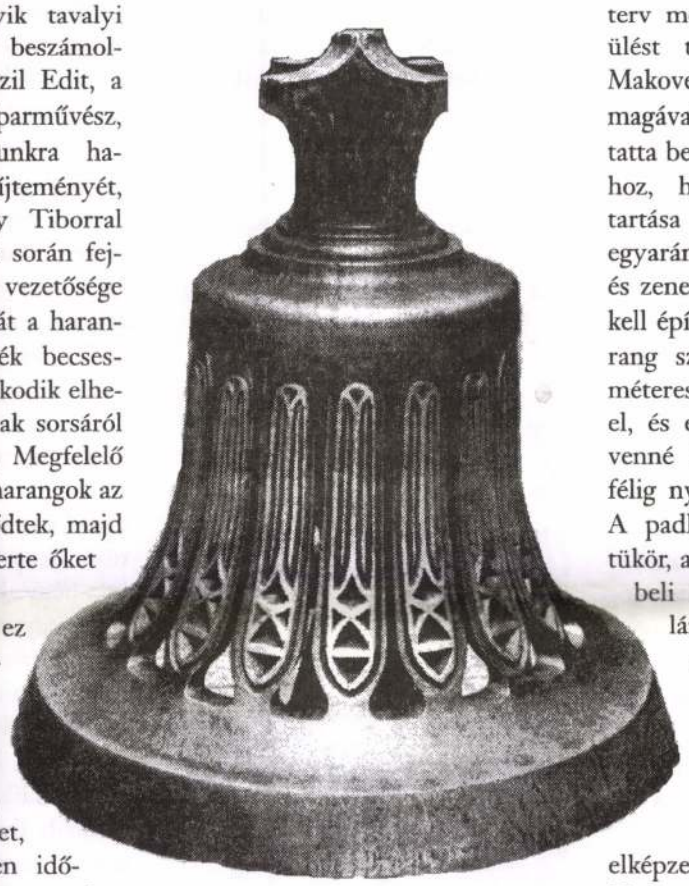

A képviselő-testület ez év nyarának elején elhatározta, hogy képviselőkből és más hozzáértőkből egy olyan munkacsoportot alakít, akik kézbe veszik az ügyet, megteszik a már éppen időszerű lépéseket. Ez az ún. munkacsoport úgy döntött, hogy a hagyaték elhelyezésére Makovecz Imrét kéri fel, akivel a média ugyan érdemeihez méltatlanul bánik, de tudjuk, hogy a mai magyar építészet világszerte elismert képviselője. Makovecz Imre elvállalta a különleges megbízást.

A haranghagyaték ügyében megalakult munkacsoport augusztus 7-én az előkészü-letek és a terv megindítása végett kibővített ülést tartott, amelyre meghívta Makovecz Imrét. A művész úr a magával hozott vázlatterveken mutatta be elképzeléseit, miszerint ahhoz, hogy a harangok együtttartása megvalósuljon, valamint egyaránt nyújtsanak látványosságot és zenei élményt, egy harangházat kell építeni. Ez a több mint 40 harang számára épített ház 15×12 méteres alapterületen helyezkedne el, és egy 2 méter széles folyosó venné körül. Alakjára nézve egy félig nyitott kurgánra hasonlítana. A padló mindenütt egyenletesen tükör, ami által a harangok egy térbeli élményt keltve megduplázódnának. A műtárgyak formabontó módon, kissé megdöntött állványokon, nem lengetve, hanem fixen lennének elhelyezve.

A harangok több elképzelés szerint működhetnének. Vagy egy mechanikai rendszer ütné meg őket, vagy egy klaviatúra segítségével szólalnának meg, vagy akár a nap meghatározott szakaszában playback-ről eljátszanának egy dallamot. A bizonytalan hiedelmek ellenére, a harangok hangszíne szép. A harangház falain lévő nyílások lehetővé tennék, hogy kifelé is áradjon a hang.

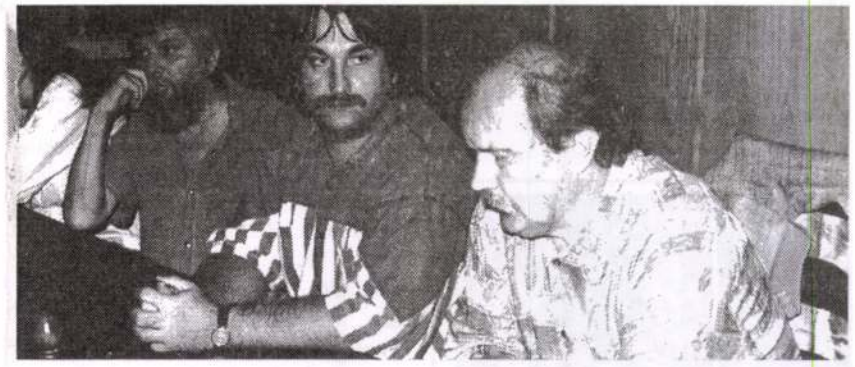

Az épületben – ahol a látogatók szokatlan módon, teljes közelségbe kerülhetnének a harangokkal – egy kávéház is működne, továbbá lehetne itt könyveket, prospektusokat árusítani a művész-házaspárról, levelezőlapokat, pici harangokat, magnókazettákat kínálni. A grandiózus épület koncerteknek, kiállításoknak, színielőadásoknak és sok más programnak is helyet adhatna.

Makovecz Imre javaslata volt az is, hogy erre a célra létre kell hozni egy alapítványt, ami a költségek nagy részét fedezhetné.

A harangháznak egyelőre még nincs pontosan meghatározott helye, de a Szent István Park látszik a legideálisabb környezetnek a hely központi voltának és frekventáltságának, és Makovecz Imre művészeti elveinek megfelelően is. A fürdő előtti park ezután tényleg méltán viselhetné államalapító királyunk nevét, mivel a haranghagyaték része tíz Szent István harang is, amelyeken a király fiához írt intelmeit olvashatjuk. Érdekes dramaturgiai fogás lenne, hogy a haranghangok áradatában az intelmek latin és magyar nyelven hangzanának fel.

Az épületet államalapításunk 1000. évfordulójára szeretnék átadni, s ha ez sikerülne, akkor az országos ünnepi rendezvénysorozat keretén belül, nagy érdeklődést váltana ki ez az esemény.

Makovecz tervei alapján nemcsak hogy méltó módon örökítenénk át ezt a páratlan haranggyűjteményt az utókorra, de egy olyan monumentális erejű alkotás is létrejönne, ami által Hajdúszoboszló – egy teljesen eredeti építészeti kincs birtokába jutva – jelentősen növelhetné kulturális és idegenforgalmi vonzerejét is.

Puskás Fotó – Vida Anna

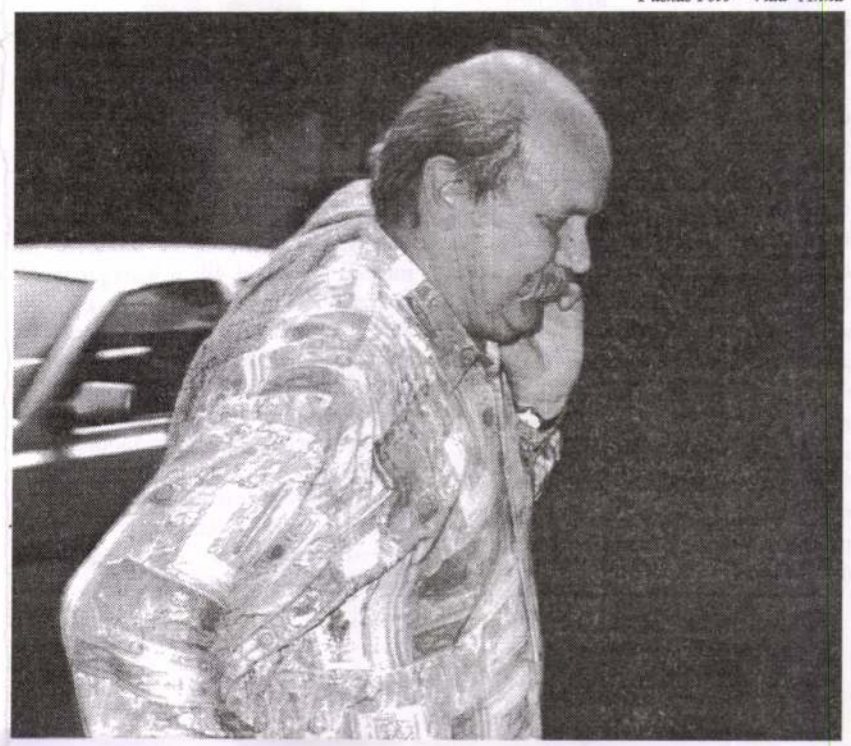

SZÓKIMONDÓ 1997 SZEPT.

ajánló

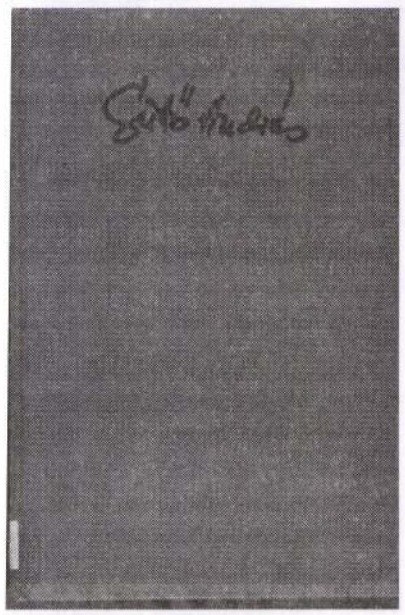

Sütő András:
Kék álhalál

Életműsorozatának legújabb kötete az író válogatott novelláit tartalmazza. A kitűnő válogatás Ablonczy Lászlót dicséri; a csokornyi mű csak vékony szelete Sütő András életművének, azon belül is elbeszélői munkásságának. Sütő szavaival éve: „Kedvem, ragaszkodásom olyan írásaim felé fordult, amelyekben reggeli időnek délidélutáni sőt - korom szerint már - alkonyati mondandói-gondjai is megtalálhatók". Az író és a válogató közös szigora ezért elhagyta azokat a műveket, amik a korral együtt múltak, vagyis az igazán maradandók kerültek a Kék Álhalál lapjaira.

A kötet valamennyi írása moralizál, de úgy, hogy irodalmi értékük vitathatatlan. Sütő jól tudja, rögzítette is, hogy "becsületből, pusztán morális értékből még nem született esztétikai érték". Az ő nagysága abban áll, hogy esztétikum és morál sajátságos keveredésében alkotja műveit. A mélységes szegénységből és nyomorúságból a rettenetes politikai viszonyokig - ez életútja, ezt örökítette meg valamennyi művében, még a történelmi drámáiban is. Novellái, költői helyzetjelentései így az esztétikai élményen túl dokumentálnak is. Az író és az erdélyi magyar prózairodalom kedvelői bizonyára örömmel fogadják.

Font Márta:
A német lovagrend alkonya

A 14. és a 15. század fordulójára esett az a társadalomformáló politikai "csatározás", amely a pápai Róma, valamint a római egyházszervezethez tartozó, de a keresztes hadjáratokból kimaradó „peremvidék" (Lengyelország, Magyarország és az északi államok) között zajlott, s amelynek nyomán Európa kitágult: a térség már nem csak az ún. nyugati keresztény világot jelentette. Európa a középkor folyamán elsősorban azt a területet foglalta magába, ahol a 11. század végén meghirdetett kereszteshábórúk visszhangra találtak. A német lovagrend a porosz pogányság megtérítése és a szomszédos keresztény lengyelek védelmében érkezett a Baltikumba. Szándékukat egyaránt a keresztény hit védelme és terjesztése, önálló államiságuk megtartása-kiterjesztése jellemezte. Éppen terjeszkedő politikájuk következtében kerültek konfliktusba a környező lengyel fejedelemségekkel, később pedig az egyre erősödő lengyel állammal. Ezek az összetűzések vezettek el az utolsó összecsapáshoz, a nevezetes „grünwaldi csatához", amely 1410 júliusában a lovagrend vereségével zárult. Ezzel a csatavesztéssel indult el az a folyamat, amely végképp megtörte a lovagrendi állam dinamikus fejlődését a lengyelek fokozatos térnyerése mellett, és a rendi állam megszűnéséhez vezetett.

Font Márta

A német lovagrend alkonya

A tanulmány bemutatja a középkor Európájának politikai erővonalait és érdekszövetségeit; ilyen háttérrel ismerteti a lengyel állam kialakulásának történeti folyamát, viszonyát Litvániához, valamint a német lovagrend eszmeiségének fejlődését a küldetéstől az önálló lovagállam megalakításáig. A „nagy háború" nem csupán Lengyelország történelméhez kapcsolódik: sorsdöntő volt a német lovagrend és Európa történelmében is; olyan változások elindítója lett, amely Közép- és Kelet-Európa sorsát alapvetően határozta meg a későbbiekben.

De ne fokozzuk ezt a sort tovább, búslakodni ma nem nehéz…

Lépjünk tovább!

„Áldott állapotú asszony nem dagaszthat." (hajdúszoboszlói, ebesi, stb. hagyomány, közismert máshol is)

Érthető, hiszen ő már „túl van" ezen, ő már *„jóllakott élesztővel"* (ebesi mondás), ő már megtermékenyült, a kenyér-gyermek már csendben kél, útban van benne.

Apropó élesztő!

Az élesztő használata előtt, még nem is oly rég *kovász*t használtak a tészta testének megemeléséhez, életre támasztásához. A kenyértésztából egy jó maroknyit eltettek a következő dagasztásig, ahol újra indult az évezredes kör-láncolat. A kovászt morzsókálva, szárított állapotban tárolták jó szellős helyen, például a padláson. (A padlás a lakóház legfelső, szellem-természetű szintje, itt több, csak ritkán használt anyag tárolása, szárítása történt.)

Nagyanyáink kenyere még az áthagyományozott *ős-kovász*tól nőtt nagyra, mert ős-erővel volt telve. Szegről-végről ők még az ős-kenyeret ették! Ez a lánc – úgy tűnik, legalábbis környezetünkben – megszakadt. Hová lehet ma az ős-kovászért menni?

Erről jut eszembe: volt ún. *„csöcs-kovász"* is. Igen finom anyag volt. Anyatejből és fehér búzalisztből, tehát csupa-csupa tiszta, szűzi életből állt. Gyengéknek, betegeknek adtak a belőle készült életből, az ős-anyag koncentrátumából. Hasonló nagy erőt tulajdonítottak neki, mint a májusi harmattal összekevert lisztnek. Frissesség és lendület, erőtől duzzadó élet volt benne, volt általa. Ez lenne ma az *új kovász* alapja?

Kovász: a férfi nemzőerő, a mag analógiája! Így már érthető, hogy

1., a kovásznak dagasztáskor *megágyaztak* a teknő egyik végében (keléskor a dagasztóteknő a dunna alatt az ágyban volt!) *„Ágyon kél a kenyér!"* – mondták több helyen is;

2., *nem volt szabad kölcsönadni*, akárcsak a sütőlapátot (férfi nemiszerv analógia!);

3., ha mégis úgy kívánta az élet, *nem volt szabad megköszönni*; és

4., *9 csipetet vissza is tartottak belőle*, hogy maradjon a háznál az ős-erő, az ős-kovász. Hasonló ez a hagyomány a házból való tűzkivitelhez!

Tűz és kovász, kovász és sperma, tűz és sperma csupa-csupa férfi-erő, láng, indulat, nemző-erő. Nem véletlen, hogy esküvőn viszont szabad volt kovászt továbbadni, hogy készülődjön az új nemzedék.

Kenyérsütés tanyai kemencében
(Kékeshalom, Bács-Kiskun m.)
1. A kenyértészta ráfordítása a sütőlapátra; 2. A kenyér mosása; 3. A tészta felvágása; 4. A kenyér bevetése

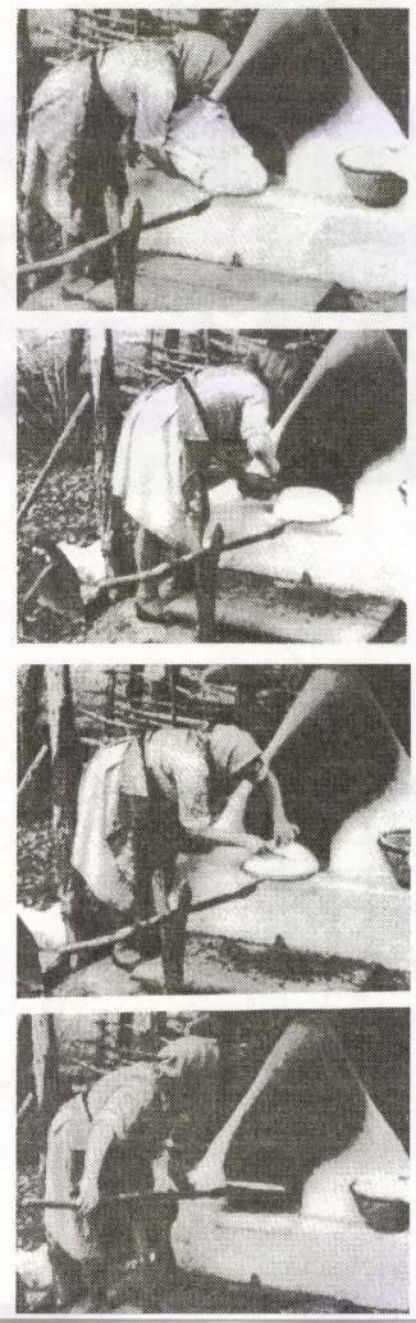

Az élet és a 9-es szám kapcsolata ebben a hagyományban sem a véletlenre épül. Csak a ma, a véletlenekből összedobált - összemontázsolt világ mondja, gondolja, hiszi, ha egyáltalán ilyesféle témák véletlenül a látókörébe jutnak…, no de ugorjunk!

Terjedelmi okoknál fogva átugorva más fejezeteket, most egy olyan részletre hívom fel a figyelmet, amit általában ki szoktak hagyni a kenyérsütésre figyelők.

A *kenyérmosdató víz*ről van szó. Nem mindenhol mosdatják meg vízzel a kemencéből való kivétel után a kenyeret. Van ahol csak kézzel, kis tollseprűvel, stb. „leporolják" a hamutól. Van (pl. Kend – Maros-megye, Erdély) ahol leverik, leütik róla a megégett részeket és utána máris fogyasztják. Vannak részek, s nemcsak „legbelül", ahol vízzel tisztítják meg a kisült, forrótüzes kenyereket. Úgy is mondhatjuk, hogy *„edzik" az újszülöttet*. Tűz és víz együtt „dolgozik" itt. A vörös színű, friss, ropogós kenyér (a születés mindig vörössel - vérrel jár együtt, akár ember, akár a felkelő, feltámadó Nap az újszülött) még ropogósabb, még frissebb, életerősebb (hogynemondjam kívánatosabb) lesz ezáltal.

Mire jó még ez a néhány cseppnyi víz, a *„kenyér leve"*, amely a gyermekmosdató víz analógiája? Megitatják a betegekkel, főleg a beteg gyerekekkel. A torokfájással, némával, beszédhibással. Máshol a hajmosó vízhez keverik. Van, ahol a kemence elé, de Erdélyben több helyen is a házon kívül napkeletnek öntik!

Kenyér a vízzel, víz a tűzzel együtt él. Íme egy aprónak tűnő mozzanat a kenyér-gyerek életéből, mely a világot, az ember kozmoszszal való kapcsolatát hordozza, szemlélteti a ma zárt ablakú emberének.

Legközelebb innen folytatjuk, „nyitogatunk" kifelé…, felfelé…

Makovecz-naptár 1999-re

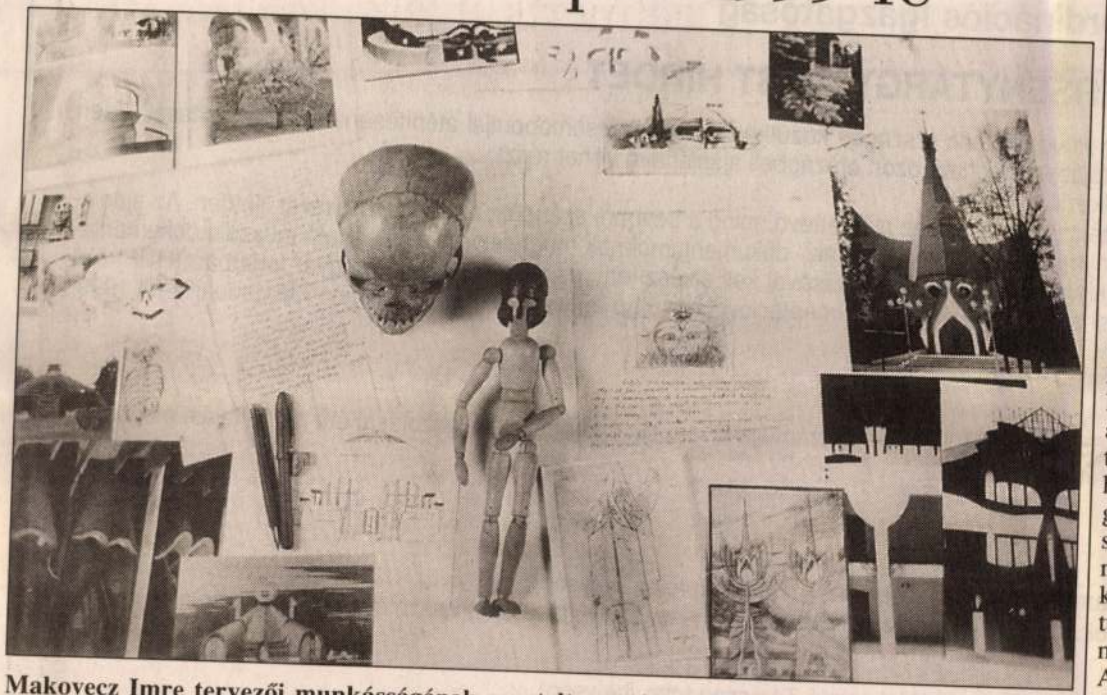

Makovecz Imre tervezői munkásságának szentelt naptárat bocsátott ki a Pátria Nyomda az 1999-es esztendőre. A makoveczi művészet főbb mozzanatainak montázsszerű szemléltetésével az arcot, a szimmetriát, a tükröt, a spirált, a szívet, a hajót, a madarakat, a fát, a tisztást, a tájat, a tornyot és az angyalt ábrázolják az év hónapjai. A naptár megvásárolható vagy nagyobb tételben megrendelhető a Pátria Nyomda, Budapest VI. ker., Csengery u. 31. szám alatti üzemében

VAJDA JÓZSEF FELVÉTELE

Döntött az Akadémia

Nem követett el etikai vétséget Vörös Győző egyiptológus

Hétfőn délelőtt ülésezett a Magyar Tudományos Akadémia huszonegy tagú etikai bizottsága dr. *Gáti* Istvánnak, az Akadémia rendes tagjának, az Országos Szülészeti-Nőgyógyászati Intézet főigazgató-helyettesének az elnökletével. Az etikai bizottság a rendelkezésre álló dokumentumok és beadott anyagok alapján egyhangú döntést hozott. Megállapította, hogy *Vörös* Győző egyiptológus, akinek a Thot-hegyi ásatásokról, jelesül az e vidéken megtalált sziklasírnak a publikációja kapcsán egyes magyar tudósok etikai hibát emlegettek, nem követett el etikai vétséget. A bizottság hangsúlyozni kívánja, hogy ezen határozatával a Thot-hegyi ásatásokkal kapcsolatos etikai problémákat lezártnak tekinti.

Mint arról lapunk több ízben hírt adott, az ifjú magyar egyiptológus *Vö*[illegible] nak. A bizottság majd' négy hónapon át foglalkozott a heves indulatokkal és kevés tudományos megalapozottsággal burjánzó üggyel. („Az első pillanatban el akartam hessegetni ezt az egészet – nyilatkozta lapunknak dr. Gáti István. – Miért kellene a tudós társaság etikai bizottságának foglalkoznia azzal, aki nem tagja a Magyar Tudományos Akadémiának? Mivel azonban egy ember sorsáról, egy tehetséges, elkötelezett fiatalról van szó, vállaltam a vizsgálatot és az ügy lebonyolítását. Mindig is azt tartottam, nem szabad víz alá nyomni azt az ígéretes fiatalt, akitől még érdemes publikációk és felfedezések várhatók. Szakmai vélemény kinyilvánítására nem vállalkozom, hiszen nem vagyok egyiptológus. Azt viszont tudom, minden kutatónak jogá[illegible]

ADAM MICKIEWICZ születésének kétszázadik évfordulója alkalmából rendeznek megemlékezést ma délelőtt tizenegy órakor a Magyar Írószövetség klubjában (Budapest VI., Bajza u. 18.).

A FESZTIVÁLZENEKAR és a Zwack Unicum Rt. folytatja együttműködését. Az 1998/99-es évadban ismét lesznek Unicum-koncertek a Zeneakadémián. Az első koncertpár – 26-án és 27-én – a Karácsony Mozarttal címet viseli.

Magyarország

ar Köztársaság Közlekedési , Hírközlési és Vízügyi Minisztériumának megbízása alapján az Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság

NYILVÁNOS, NEMZETKÖZI VERSENYTÁRGYALÁST HIRDET

Világbank közötti III. közlekedési kölcsönszerződés (3549-HU) lehetővé teszi az országos közúthálózat egyes csomópontjai átépítésének megvalósítását. Ezen
a versenytárgyalás, amelyen hazai és külföldi, a Világbank Útmutatójában meghatározott országbeli ajánlattevő vehet részt.
al, és a szerződés megkötéséhez szükséges engedélyekkel rendelkezik.
t munkákon kívül a személyi és technikai felkészültséget is tartalmaznia kell, mind az ajánlattevő, mind a bevonni szándékozott alvállalkozókat illetően. Az ajánla-
ati dokumentációban tételesen felsorolt Kötelező Nemzeti Szabványnak és az útügyi műszaki dokumentumoknak megfelelően, a kiváltható műszaki dokumentá-
rtalmazó szöveges kiírás alapul vételével, annak szükségszerű kiegészítésével, módosításával kell elkészíteni, és az ajánlati árat magyar forintban (HUF) kell
megadni. A fizetési feltételeket a pályázati feltételek tartalmazzák. A részletes versenytárgyalási anyag a műszaki dokumentációval együtt megtekinthető és átvehető 1999. január 4-től 1999.
január 24-ig munkanapokon 9-14 óra között a területileg illetékes Állami Közútkezelő Közhasznú Társaságnál.

A dokumentációért kódszámonként fizetendő - tárgyi adómentes - térítési díj 15 000 Ft.

Az átvételkor át kell adni az Útgazdálkodási és Koordinációs Igazgatóság MNB 10032000-01465488-00000000 számú számlája javára történő befizetési igazolásaként az átutalási megbízást vagy a belföldi postautalványt, illetve azok másolatát, amelyen a munka kódszámát fel kell tüntetni.

A munkák legkésőbbi befejezési határideje egységesen 1999. május 31.
A létesítmények egyedi befejezési határidejét a versenytárgyalási dokumentáció tartalmazza.

Az ajánlatok beadási határideje és helye: 1999. február 15. (hétfő) 9.00 óra, az illetékes Állami Közútkezelő Közhasznú Társaság (cím, helység).
Az ajánlatadással kapcsolatos mindennemű költséget (kiváltás, helyszín megtekintése, mérések, vizsgálatok és az ajánlat összeállítása, benyújtása stb.) visszatérítés lehetősége nélkül, teljes egészében az ajánlattevő visel.

Az ajánlatok bontási időpontja és helye: 1999. február 15. (hétfő) 9.00 óra, az illetékes Állami Közútkezelő Közhasznú Társaság (cím, helység).

Az eredményhirdetés időpontja és helye: 1999. február 25. (csütörtök) 9.00 óra, az ajánlat beadási-bontási helyén (cím, helység).
A bontáson és az eredményhirdetésen a kiírón, az illetékes Állami Közútkezelő Közhasznú Társaság képviselőin kívül csak az ajánlattevők vehetnek részt.

Nógrád Megyei Állami Közútkezelő Kht.
3100 Salgótarján, Meredek út 31. Tel.: 06-32-410-411 Fax: 06-32-314-630

Makovecz Imre

Vasi Napló.

• 1998. július 25., szombat

Isten háza

Makovecz Imre siófoki temploma

Gyönyörű reggel volt, mikor először láttam *Makovecz Imre* templomát. Üres volt a hozzá vezető út. Nap szállt az alig mozduló fákra. Madár kiáltott, ahogy megszólítottam, már el is repült, és hulltak az aranybarna levelek. Mindenütt a dél, a fény, a szelíd hívás, hogy gyere és nézz szét Isten házában. Pihenj kicsit a csöndben; jó megtérni a föltámadt Krisztushoz, őseidhez, szál fehér virághoz, a deszkaégbolt mintha kétezer éve volna, a bölcsőd is belőle készült és az oszlopok gyökeret eresztettek a földbe, hogy álljanak örökké.

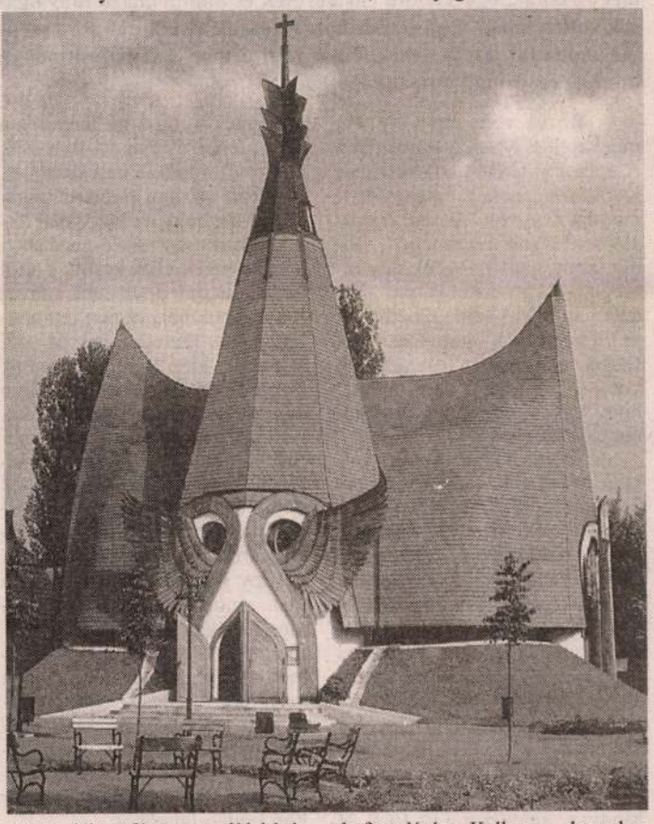

Kimentem a szabadba. Onnan néztem a falemez-tolldíszes épületet. Az ablak, mint villanó szempár, a nyitott ajtó kiáltó száj, a torony és a tető vörösbarna sisak: a templom földreszállt csillagharcosként figyelt és őrködött a téren.

Makovecz építészete univerzális, isteni jelenségeket jelenít meg. Ez a művészet ég és föld között, a határon megtestesült lényszerű tárgyak világát alkotja. Minden egyesülni szeretne itt, újjászületni a fényben. Kell ez a melengető napsütés, mert izzó látomásokkal viaskodik: valahol messze, a bedőlt égbolt vöröslő alján, hatalmas aszszony ássa a sírokat, költögeti halott fiainkat, mind a kétszázezret, kifújja szájukból a havat, és elhozza ölelő karjában a fájó csontokat, hogy végre őket is elsirassuk illendően...

Vártam a siófoki templomban. Hány oltárt kell még emelni, hogy a gyűlölködő világba költözzön szeretete? Mennyi bűnt kell elkövetnünk, hogy haragja lesújtson közénk? Békesség volt odabent és mély csönd. Ültem az utolsó padban. Ott, ahol apám is szeretett megpihenni. Hallom ma is, rekedtes hangon énekel. Tebenned bíztunk... zsoltár... téged tartottunk... Ég egy gyertya: Szenci Molnár... egy kéz tartja a porrá-törteket... Fából a templom, de erős a fölfelé törő kupola, a szívbordás lécfalak. Őrzik a felnőttek és a gyerekek hangját, vasárnapok tisztaságát; orgona ha megszólal, mintha az ég csillagai ereszkednének közénk. Egyszerű és fenséges ez a templom. Aki egyedül lehet itt Istennel, az térdre roskad. Minden pillanatban érzi, az anyagok átváltoztak Isten befogadására. Kell az embernek a méltóság. A kozmoszból kiszakított fenség. Jöttek őseink, zászlók alatt, énekelve, és jönnek az emberek ide egyedül, ketten, családostul, hogy soha ne érjen véget a megszentelt vonulás.

Ragyogott a templom a reggeli fényben. Ott sugárzott, a régi szándék is: az építés gondolata. Az első leszúrt karó, az ásónyom, az elültetett fácska. És tündökölt valahol a leesett szög is, amit Isten vett föl, mert már akkor is ott járt közöttünk. Olykor lelátogat, hogy ő is megcsodálja Makovecz Imre ember-épületeit. A paksi templomot, a pusztaszeri ravatalozót, a zalaszentlászlói faluházat, a visegrádi művelődési házat, a sárospataki gimnáziumot... az 1992-es sevillai pavilont, ahol érezni a fa illatát és a toronyban a szerkezet pusztán hagyott látványa és az örökfa gyökereivel az üvegföldbe ágyazva egy igazi tehetség zseniális ötletét hirdetik!

Bűneimmel mentem be, elmondhatatlan szomorúságommal. Jó volt megpihenni a templommély csendjében, ha kis időre is, de feledni gondjaimat. Hunyt szemmel magam köré hívtam szeretteimet, rég halott barátaimat. Ámulva láttam: elfér itt az egész ország, az elszakított milliók is, akik a meghurcoltatás és a kisemmizettség keresztjét cipelik naponta.

Erős lélekkel jöttem el. Már alkonyodott, mikor még egyszer visszanéztem: selyemszikrájú szél simította végig a magányos tájat. Minden időtlen volt, egy másnap pillanata lobbant föl. Harangszót hallottam fölégetett messzi évszázadokból, fényruhában valahai szent életű magyarok vonultak előttem.

FENYVESI FÉLIX LAJOS

Egy zaklatott

Mondják, szinte minden művészeti alkotásnak megvan a maga furcsa regénye, ám hazánk, kiváltképpen az ezredvégi Magyarország sajátossága, hogy túl gyakran nő rá az alkotásra a keletkezéstörténet és az utóélet. Zsigmond Dezső A rózsa vére című alkotásának rögös utat kellett megtennie ahhoz, hogy egyáltalán részt vehessen az idei filmszemlén. A mű szakmai visszhangja nem tárgya cikkünknek, csak megemlítem, hogy a vélemények megoszlanak, egyértelmű elismerések és köntörfalazó fanyalgások vették körül. Ehhez már hozzászoktak az alkotók, sőt, szokták mondani, az ilyesmi jobban jelzi a markáns teljesítményt, mint az egyhangú hozsannázás.

A Rózsa vére című filmem megkapta a Magyar Mozgókép Alapítvány (MMA) Játékfilmes Kuratóriumának támogatását – mondja *Zsigmond Dezső*. Ám az alapszabályok értelmében, addig, amíg nem szerzünk egy támogató koprodukciós partnert, addig az MMA sem szabadíthatja föl a megítélt támogatási összeget. Magyarán: legalább két komoly támogató kell ahhoz, hogy egy filmforgatás egyáltalán elkezdődhessen.

Az EUROFILM Stúdió vállalta gyártóként a filmemet. Az ő segítségükkel igyekeztünk a költségvetés hiányzó nagyobb részét (kétharmadát) megszerezni. Jó szándékukhoz kétség nem fért, de számos, számukra fontosabb feladat mögé sorolták filmünk megvalósítását. Múltak a napok, a hónapok, eltelt fél év az MMA pozitív döntése óta, de még egy halvány koprodukciós szerződést sem tudtak megkötni. Megjegyzendő, hogy a pozitív MMA döntés után általában a Magyar Televízió-TELEFILM bizottsága vállal ugyanakkora részt a költségvetésből, mint az MMA, de 1997-ben a szerződés és az összeg is teljesen bizonytalan volt hosszú ideig. Időközben az előmunkálatokon túl voltunk, készen álltunk a forgatásra, s az EUROFILM Stúdió úgy döntött: mint hogy a film nagy része nyári-őszi forgatási jeleneteket igényel, úgyannyira kifutottunk az időből, hogy célszerűbb lesz elhalasztani egy évvel a munkákat, akkorra talán remény lesz a költségek jelentős részének birtoklására is.

Logikusnak látszik az érvelés...

Csak első hallásra tűnik annak. Gondolja végig, ha idén kezdtük volna el a forgatást, addigra véget ért az a korszak, amelynek a mű a hű lenyomata kíván lenni, és maga a film csak az ezredforduló utánra készül el. A másik ok, ami miatt sietnünk kellett az, hogy az MTV már akkor rohamosan romló gazdasági körülmények közé került, s attól tartottunk, ha kicsúszunk a tavalyi esztendőből, végleg lemondhatunk a támogatásukról. Jól sejtettük, idén már nem tudtak volna segíteni rajtunk. Nem egyszerűen csak két tűz közé kerültünk, hanem az a kérdés merült föl: legyen-e, vagy ne legyen filmünk. Így kénytelenek voltunk lemondani az EUROFILM Stúdióval való együttműködésről. Megkerestünk jónéhány produkciós irodát, ám a már rendelkezésünkre álló támogatásokat, „a hozott pénzt" mindenki kevesellette. A kőkemény kapitalizmus forgatagába kerültünk. Végső elkeseredésemben fölkerestem *Kálomista Gábor* producert, aki ekkor hazánkban először magánvállalkozók pénzéből forgatta a Zimmer Feri című vígjátékot.

Sajnos, a pénzvilágban a pénz törvényei uralkodnak, de magam sem értem, miért kell egy művésznek ilyesmivel foglalkoznia? Miért kell kiszolgáltatni a művészeteket egy nem esztétikai típusú versenyhelyzetnek?

Eszembe sincs vádaskodni, csak elmondanám azt, hogyan látom én a tényeket itt és most, Magyarországon. Kálomista Gábor kft-je, a MEGAFILM Kft. tíz millió forintos támogatást ígért. Ez az ajánlat végre garanciát jelentett az MMA és az MTV számára, s az MMA fölszabadította az összeget, elkezdődhetett a munka. Csakhogy még korán sem volt vége a megpróbáltatásainknak. Új operatőrt kellett találnunk, mert az első,

A SZÍNHÁZ KÉT ARCA

Szappanoperák és d

Színházi alkotókat kérdeztünk arról, hogy változó világunkban milyennek látják a magyar színjátszás helyzetét.

– Színházi előadás ugyanúgy születik, mint húsz évvel ezelőtt. Változás mindössze az alkotók társadalmi helyzetében állt be – mondja *Faragó Zsuzsa* dramaturg. – A zenés műfajok előretörését nem tartom bajnak, azt azonban igen, hogy mind a mai napig nem tanultuk meg, miként kell jól játszani a „rossz" darabokat is. Ez a tudás ugyanis nem alakult ki polgárság, márpedig a színjátszás elsősorban e réteghez kötődik. A lé. De nem számoltak azzal az ősi beidegződéssel, miszerint nálunk az irodalom szentség, és drámát csak annak bocsátanak meg, aki már megírta a nagy regényét, illetve publikált számtalan novellát. Megpróbálták, belebuktak. Magyarországon a színházat máig nem tekintik nagykorúnak. Rövid, százéves története alatt ugyanis nem alakult ki polgárság, márpedig a színjátszás elsősorban e réteghez kötődik. A

Faragó Zsuzsa

MAKOVECZ Imre

1998. III. 31

...ábor?

...szocialisták által még
...rtott, szociáldemokrata
...vazótáborból legalább a
...ok megnyerhetők. Ezek
...ülönbséget gyermekeik
...erekkel rendelkező csa-
... között. Tény, hogy
...ak" nevezik őket, kö-
...giai irányítójuk butítá-
...á veszik őket az MSZP
...m kell hozzá viszont
... belássák: más a bank-
...épző réteg, és más az,
...örekvéssel, önálló kez-
...el, hogy megmaradjon

...gos beszéd ideje" –
...*iktor,* ezt kellene a
...megvalósítani ország-
...gy le tudják váltani a
...ista–szabaddemokrata
...nyzatokat, sokkal na-
... elérni ősszel. El kell
...avazókörökbe szemé-
...sban erős szocialista
... beszélgetni az embe-
...és közösségekben ar-
... alattvalói szerepüket.
...a, hogy saját sorsukat
...en gyermekeiknek bi-
... akarnak mutatni, és
...k. Igenis, van bennük
...ség és ambíció, mint
... ezt eddig a szocialis-
...omta bennük. Eléjük
...égy éven át becsapta
... kritikusan megnézni:
...alista vagy szabadde-
...őjük értük. Ember-
...et, megkereste-e őket,
...fórumokat, azok való-
...gy csak formaságok,
...környezetükkel, vagy
...a vágják feltűnően sü-
...lagfüvét. Miért hagy-
... eladósodni, és miért
...némi erőlködés arra,
...ekik? Tudják-e, hogy
...alista képviselőjük az
... keretet? (Általában
...túrájukra szokták).
...s szavazótáborából –
...s szavazók aránya –
...k egyharmad a klien-
...zóknak tehát 20%-a
... akiknek Európában
...okrata pártra lenne
...zont hazánkban nin-
... az MSZP szociálde-
...sék csak megfigyel-
...ott *Vitányi Iván* a Na-
...bjain. Előbb kritiku-
...elkopott személyek"
...jd megkapva a fej-
... nem úgy gondolta.
...utatnak, egyelőre –
...ztásokig – nem lesz
...il, de nem kell nagy
...hogy megsaccoljuk:
...zít az MSZP, ribillió
...ett őszi választások
...egtörténne, csak tör-
...ménye lenne annak a
... egy párt egyszerre
...s a templomegere-
... lenni. Hogy ez le-
...a 1994–98 között.
...vetségeseinek nem
...míg a törésre sor ke-
... szakadás után vár-
...a párt négy évre
... magának. A szoci-
...it már ma sem ve-
... klientúra-szavazó-
...enfél lehet viszont
...rata párt.
... pártoknak már az
...meg kell nyerni-

Nyílt levél

Makovecz Imrének, a Magyar Művészeti Akadémia elnökének

Tisztelt Elnök Úr!

Bár nem vagyok a Művészeti Akadémia tagja, mégis mint számomra kikezdhetetlen, legfelsőbb erkölcsi fórumhoz fordulok az Akadémiához, mert nincs hova fellebbezni már. Aggódom az általad, általunk képviselt nemzeti szellemű művészet jelenéért, jövőjéért, de most már a múltjáért is. Aggódom barátaimmal, eszmetársaimmal együtt a magyarság sorskérdéseit vállaló, e nép megmaradását szolgáló irodalomért, művészetért. És aggódom képviselőiért is, akiknek ellehetetlenítése, negligálása itt és most, úgy tűnik, most is tovább folyik. Mintha a cél a nemzeti identitást megalapozó, erősítő kultúra megsemmisítése lenne. Tudatos, kidolgozott forgatókönyv szerint.

FOTÓ: TALUM ATTILA

Megítélésem szerint a kivitelezés sikerét garantálja a szellemi élet szinte minden területén a szembetűnő pozícióbeli aránytalanság, illetve annak alázatos, beletörődő tudomásul vétele, elviselése, amelyet az ember naponta tapasztal. Ami azt jelenti, hogy a nemzeti oldal, amely az 1100 éves kultúra hordozójaként, 90 százalékban kiszoríttatott a magyar kulturális életből, s így a nemzetköziből is. A világon nem ismerek még egy országot, ahol ez így, ilyen arányban és intenzitással megtörténhetett, mint nálunk. Ezért jelenhetett meg például egy olyan elfogultsággal összeállított, csúsztatásokat és igazságtalanságokat tartalmazó antológia, mint a Kirekesztők. Majd nemrég a Hét évszázad magyar költői, amelyben csak éppen a nemzeti vonal lett olyan, amilyen... Vagy a Szép versek, amely elorzott könyvcím, hiszen az eredeti valamikor a magyar irodalom egészéből adott tárgyilagos válogatást a nagyközönség számára.

Nos, e cím égisze alatt évek óta egy részrehajló személy egyszemélyes bizományaként, szubjektív, egy adott kör ízlését népszerűsítő válogatás jelenik meg. Mellőzve a nemzeti irodalom képviselőinek jelentős sorát, mintha meg sem születtek volna, valahol valakik úgy döntöttek: nincsenek. Ugyanez mondható el a lexikonok többségéről, a tanárok és a diákok számára összeállított szövegkönyvekről, reprezentatív válogatásokról, vagy akár a jövőre megrendezendő frankfurti könyvvásárról is. Sulykolják, a diszkrimináció rendszeres gyakorlásával hirdetik: itt nincs nemzeti elkötelezettségű művészet, mi több, soha nem is volt. Mindezt cselekszik magabiztos pökhendiséggel, a televízió, a rádió, a hírközlés-magyarázás háborítatlan birtoklásának tudatával, vagyis: következmények nélkül. Mert ebben a megfélemlített közéletben a rendreutasítás, a helyreigazítás, a méltó válasz elmarad, vagy fórumok hiányában többnyire nem jut el a széles nyilvánossághoz.

Másé viszont eljut. Legutóbb – s ez késztetett e néhány töredékes gondolat papírra vetésére – a sajtóban nyilvánosságra hozták a Kortárs szerzők a Magyar Elektronikus Könyvtárban című, számítógépre vitt névsort. Nem kommentálom, csupán egy megjegyzés erejéig.

Belegondolni is szomorú, hogyha a magyar Gutenberg-galaxis megsemmisülne, akkor lehet, hogy ez a részrehajlással megtervezett lista képviselné a jövő nemzedékek számára a magyar irodalmat. Ha e tendenciák tovább erősödnek, s ha az ezt kifogásoló értelmiségiek belenyugszanak, hogy jobbára pozíciók, fórumok, hatékony megnyilvánulási lehetőségek híján maradnak, akkor Magyarországon a hazai irodalom, művészet – ha egyáltalán lesz még – hosszú távon defenzívába szorul.

A kultúra mostani kormányszintű felelőseiben jó volna tudatosítani – és ezért fordulok az Akadémiához, mint nyomatékosító erkölcsi erőhöz –, hogy az elmúlt nyolc évben, a finomkodva szekértáborok harcának minősített csatározás nem pusztán egyéni ambíciók, egzisztenciák egymás közti harca volt, ahogy a fontos tényezők közül többen is vélekednek.

Hanem, amellett, a nyilvánvaló egyoldalúságot ideológiailag alátámasztó, s ezért nagy anyagi juttatásokkal támogatott értelmiségiek, valamint a magára hagyott nemzeti oldal küzdelme volt, s ez tart ma is. Amennyiben – az eddigi évek gyakorlata szerint – az egészségtelen túlsúly tovább létezik, vagyis minden marad a régiben, úgy nem lesz béke a kulturális életben sem.

DÖBRENTEI KORNÉL
KÖLTŐ

Napi MAGYARORSZÁG

Főszerkesztő: D. HORVÁTH GÁBOR • Főszerkesztő-helyettes: O. KOVÁCS ATTILA

Ellenzéki elítélése

Háromévi börtönre ítélt pénteken egy havannai bíróság egy kubai ellenzékit. A 36 éves *Reinaldo Alfaro Garciát* „ellenséges propagandával" és „álhírterjesztéssel" vádolták. Ez volt az első komolyabb politikai per a szigetországban idén január, azaz *II. János Pál* pápa kubai látogatása óta.

Nem tárgyalnak

Mesut Yilmaz török miniszterelnök elutasította, hogy találkozzék a Kurd Munkáspárt (PKK) képviselőivel. „Soha nem leszünk hajlandók a tárgyalásokra" – mondta Yilmaz. A nyilatkozatra két nappal azután került sor, hogy *Abdullah Öcalan,* a PKK vezetője tűzszünetet jelentett be, és a tizennégy éve tartó válság politikai rendezését szorgalmazta.

Válasz a BT-nek

Mohammad Omar, az afganisztáni tálibok vezetője szombaton visszautasította az ENSZ Biztonsági Tanácsának azon megállapításait, melyek szerint a tálib milíciák terroristáknak nyújtanak menedéket az országban, s egyúttal hangsúlyozta, hogy bármely témáról hajlandó tárgyalásokba bocsátkozni. „Hazánkban nincs egyetlen terrorista, s nem nyújtunk menedéket semmiféle terroristának" – jelentette ki a tálibok vezetője, aki egyúttal úgy nyilatkozott, hogy az amerikai létesítmények elleni támadással gyanúsított Oszama bin Ladent „mindenáron megvédelmezi".

Megerősített védelem

Kairóban szigorítják az amerikai, brit és izraeli nagykövetség körüli biztonsági intézkedéseket, megtorlásoktól tartva a szudáni és afganisztáni célpontok elleni amerikai rakétatámadások után. A nagy és kisebb áruszállító kamionok közlekedését már egy hete megtiltották a három nagykövetséggel szomszédos utcákban. A terroristaellenes rendőri erők és az állambiztonsági erők létszámát növelték a nagykövetségek körül. MTI

Muzulmán tiltakozás

500 muzulmán részvételével amerikaellenes tüntetés volt szombaton a dél-afrikai Fokvárosban. A tüntetők amiatt tiltakoztak, hogy az Egyesült Államok másfél héttel ezelőtt robotrepülőgépekkel légitámadást intézett két feltételezett terrorista célpont ellen. A tüntetés szervezői névtelenül nyilatkozva egyben magukra vállalták a fokvárosi Planet Hollywood étterem elleni, halálos áldozatokat is követelő merénylet elkövetését.

Egyre több állam érintett a konfliktusban

Továbbra sem nyugszik

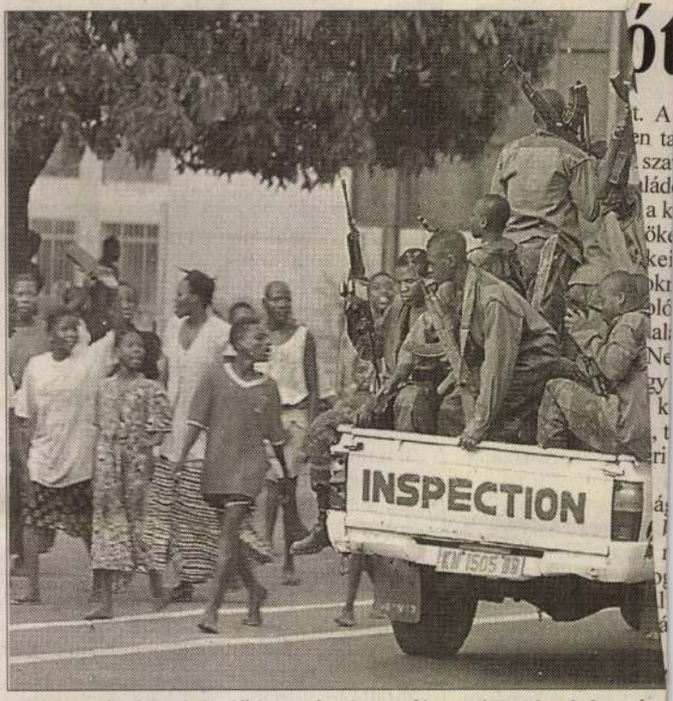

Civil autón közelekedő kormánykatonákat üdvözöl a lakosság
FOTÓ: MTI

Kongóban a hét végén is folytatódtak a harcok a közép-afrikai térség számos országának részvételével. A külső segítséggel hadakozó kormányerők újabb stratégiai jelentőségű objektumot, a fővárost árammal ellátó Inga vízierőmű duzzasztógátját is visszafoglalták.

A vízierőmű térségét három héttel korábban foglalták el a felkelők; visszafoglalásáról az állami „Nép Hangja Rádió" adásain kívül más forrás nem adott hírt.

A Nép Hangja szombaton reggel bejelentette, hogy pénteken többszáz „megtévedt" lázadó megadta magát a kormánycsapatoknak. A kormányerők pénteken a hadifoglyok közül bemutattak a nemzetközi sajtónak hat ruandait, a Kongó elleni ruandai–ugandai beavatkozás szemléltetésére.

Szombatra virradóra a fővárosban szórványos lövöldözés hallatszott; a zimbabwei és angolai csapatokkal megerősített kongói kormányerők a főváros nyugati negyedeit igyekeztek megtisztítani a lázadóktól.

A ruandai – túlnyomórészt tuszikból álló – hadsereg és a kongói tuszi népesség segített *Laurent-Désiré Kabila* jelenlegi kongói elnöknek az előző államfő, *Mobutu Sese Seko* diktátor megdöntésében, ám utóbb Kongó és a ruandai–ugandai szövetség összekülönbözött a határ ellenőrzésének miléntje és a kongói (ott banyamulengének nevezett) tuszi kisebbség szerepe miatt. A nézeteltérés a banyamulengék Kabila elleni felkelésébe torkollott.

A lázadók szombaton közölték, hogy pénteken a főváros fölött lelőttek két angolai MiG harcigépet, ám ezt a hatalmon levő kormány még a nap folyamán kategorikusan cáfolta, s *Dominique Sakombi,* Kabila elnök tanácsadója egyenesen „színtiszta mesének" minősítette a fegyverténytől szóló hírverést. A kongói fővárosban egyébként

NINCS ALKU. Az amerikai és a brit vezetés egyaránt elutasította *Moamer el-Kadhafi* líbiai vezető javaslatát, azt, hogy Tripoli kapjon garanciákat, mielőtt kiadná a 10 évvel ezelőtti lockerbie-i merénylet elkövetésével vádolt két líbiai férfit. Washington és London a hét elején kompromisszumos javaslattal állt elő a 10 éve tartó ügy lezárására: beleegyeztek, hogy semleges országban, Hollandiában tartsák meg a pert. Líbia két nappal később elvben elfogadta az ajánlatot – pénteken azonban Kadhafi egy tévényilatkozatában váratlanul pótlólagos garanciákat két a per lefolytatásának módjáról. MTI

Szlovák ünnep szlovák ünnep hátán

Mint eső után a gomba, úgy megszaporodtak az önálló Szlovákiában az államünnepek. Ha ezekhez a hivatalos emléknapokat is hozzáadnánk, szünet nélkül vigadhatna az ország. Vigadna is, ha nem volna olyan a helyzet, amilyen.

A szombati államünneppel az átlagpolgárnak csupán az volt a baja, hogy nem péntekre esett, hiszen a szombat egyébként is munkaszüneti nap. Ha valaki nem tudná, szombaton a szlovák nemzeti felkelés 54. évfordulója volt, kedden pedig az önállósult Szlovákia alkotmányának ünnepe lesz. A felkelésből az idén már nem csináltak akkora cécót, mint az „átkosban", amikor a nyilvántartott partizánok száma lassan megközelítette a lakosságét (egy ilyen igazolás jól jött pl. a nyugdíjhoz). Amikor a felvidéki magyarság már na-

hogy a felvidéki magyaroknak egyáltalán ninc
mit ünnepelniük. Ez az alaptörvény nemzetá
lamban gondolkodik, már a bevezetőjében le
szögezi, hogy csak a szlovák nemzet az állan
alkotó nemzet, amivel a magyarságot automat
kusan másodrendűvé degradálja. Egyébként
szlovákság nagyobb részének – úgy is mon
hatnánk, a demokratikus szlovák ellenzékk
szimpatizálóknak – sincs oka az ünneplésre.
politikai pártok többsége úgy ítéli meg, hogy
az alkotmány rossz, sebtiben tákolták össze,
sokan hangoztatják azt is, hogy a 3. Mecia
kormány négy éve alatt elkövetett visszaélése
nek, az ország mai siralmas helyzetének fő ok
it éppen az alkotmány fogyatékosságaiban ke
keresni

Dunaszerdahelyi városkép Makovecz Imre tervei nyomán

„Magyarságunkért naponta meg kell küzdeni”

Nem véletlenül nevezték a Csallóközt hajdan Aranykertnek. Bár utóbbi névváltozata napjainkra elhomályosult, ma is hallatlanul gazdag, embert és lelket nevelő. A Duna legnagyobb szigete ez a vidék, a Kisalföld közepén Pozsony és Komárom között fekszik, délről az Öreg-, északról a Kis-, illetve a Vág-Duna határolja. Másfél száz magyarlakta falu ül rajta, és négy város – a legnagyobb közülük Pozsony, aztán Komárom, Dunaszerdahely és Somorja.

A vidék szíve azonban Dunaszerdahely, és nem csak földrajzilag. Mindenkor élénk hely, kereskedelmi központ volt, ilyen lehetett a mai város helyén fekvő egykori római kori település is. Mai nevét – Zerda – egy 1250-ben kelt oklevélben találjuk, a későbbi években Zeredahel, 1786-ban már Szerdahely.

– A mai lakhelyünk négy, régente különálló, de szorosan egymás mellett fekvő település – Szerdahely, Újfalu, Nemesszeg és Előtejed – 1874-ben történt egyesítésével keletkezett, s ekkor kapta a Dunaszerdahely mezőváros nevet – mondja *Pázmány* Péter polgármester. – 1930-ban kereken 7500 lakója volt, amely 1950-re 6600-ra csökkent. Ennek oka, hogy 1945 előtt a népesség mintegy harmada zsidó vallású volt, akiknek egy része elpusztult a vészkorszakban. Az ötvenes években a lakosság növekedése felgyorsult, 1960-ban elérte a nyolcezret, ekkor visszakapta városi rangját, 1980-ban pedig megközelítette a 19 ezret. E két évtized alatt azonban szocialista lakóteleppé vált annak előnyeivel és számos hátrányával. Nemcsak történelmi házak sora tűnt el ekkor, hanem a korábbi dunaszerdahelyi polgár is.

Dunaszerdahelyt járási székhellyé nyilvánították, ahová az 1960-as évektől számos ipari üzemet telepítettek. Itt épült fel például Szlovákia egyik legnagyobb cukorgyára, ezenkívül baromfifeldolgozó, konzerv- és bútorüzem, vágóhíd létesült. A rendszerváltozás után ezek a gyárak csődbe jutottak, kivéve a cukorgyárat, amely francia tulajdonba került. A többi nagyüzemet is magánosították, de dunaszerdahelyiek nem juthattak tulajdonrészhez bennük, csak idegenek. Találóan nevezték el a helybeliek az üzemek tőkésítésével kapcsolatban történteket *„citromprivatizációnak”*, mert a ki tudja, honnan jött új tulajdonosok, miután kifacsarták az értékeket, csődbe vitték az üzemeket. Ez volt az úgynevezett „nagyprivatizáció” időszaka, amikor a tulajdonszerzés fő kritériuma a kormánypárthoz való pozitív hozzáállás volt.

Az úgynevezett kisprivatizációban már a magyarok is részt vehettek, a rendszerváltozás után a város 1200 lakosa kezdett magánvállalkozásba. Ezt ösztönözte a rendszerváltás után kialakult sajátos helyzet, Dunaszerdahely esetében ugyanis kettős vonzáskörről beszélhetünk. A városhoz a környező falvakkal együtt 130 ezer ember kötődik, de egyúttal a 45 kilométerre fekvő Pozsonyhoz gravitált, az ottani gyárakban, intézményekben dolgozott. A kilencvenes évek elején ezek egy része tönkrement, és az ingázók egy része munka nélkül marad. Ezért vált jelentőssé a dunaszerdahelyi munkanélküliség, amelyet napjainkra 15 százalékra sikerült leszorítani. Elsősorban a már említett kisvállalkozásokkal, és néhány nagyobb üzem talpra állásával.

A négy évvel ezelőtti választások után nehéz örökséget vett át a polgármester, Pázmány Péter. Az ötvennégy éves, közgazdász képzettségű vezetőt – mint mondta – a neve is kötelezi, hiszen ősei a Hont-Pázmány nemzetség csallóközi ágába tartoznak. Családi krónikájuk a Nagyszombaton 1635-ben egyetemet alapító Pázmány Péter (1570–1637) esztergomi érseket az elődeik között tartja számon.

– A szülői házból három alapvető intelmet hoztam, amelyet mindig szem előtt tartok: a *magyarság szeretetét*, az *értékteremtés késztetését*, valamint azt, hogy az egyénivel szemben *mindig előtérbe kell helyezni a közösség érdekeit* – mondja Pázmány Péter. – Itt, Dunaszerdahelyen – úgy érzem – *azért jó magyarnak lenni, mert mindennap meg kell küzdeni érte.* S mindezt olyan körülmények között, hogy szinte állandóan figyelmeztetnek a magyarságunkra. A város 24 ezer lakosából hivatalosan 87 százalék a magyar, a valóság azonban ennél néhány százalékkal magasabb.

A korabeli városképek alapján újraálmodott főutca

– Az értékteremtés fontosságát is említette.

– Dunaszerdahely a kilencvenes évek elején egy *jellegzetesen szocialista város* képét mutatta. Infrastruktúrája két-három évtizede készült. Napjainkban sok pénz kellene a felújítására. Ezért 1994-ben az új önkormányzat úgy döntött, hogy visszaállítja a település mezővárosi jellegét, amely az elmúlt évtizedekben gyakorlatilag megsemmisült. Megkerestük *Makovecz* Imrét, az ő tervei alapján napjainkban befejezéshez közeledik a város központjának rekonstrukciója, illetve új arculatának megrajzolása. Szellemisége, alkotóművészete jelentősen hatott a helyi építészek által tervezett épületekre is.

Napjainkra már kiformálódott a régi-új Dunaszerdahely, Makovecz Imre korabeli városképek alapján álmodta újra a Fő utcát és környezetét. A zsinagóga helyén épült szlovák postabank székháza például magán viseli az egykori gyülekezeti hely – amit 1945-ben bombatalálat ért, és 1951-ben lebontottak – építészetének vonásait. A hajdani hangulatot sugárzó házak, üzletek, intézmények sora a blokk elé épült, eltakarva azok jellegtelen egyhangúságát. Jelenleg a főtér – amelyet a város egyik leghíresebb szülöttéről, a híres utazóról és orientalistáról, *Vámbéry* Árminról (1832–1913) neveztek el – újjávarázsolása folyik a római katolikus Szent György-templom körül. Ez utóbbi létét egyébként már 1341-ben említi egy oklevél.

Különösen az utóbbi években erősödött meg a város szellemi központ jellege, amely Csallóköz egészére kihat. Ez nem véletlen, hiszen már egy 1646-ban készült összeírás szerint Szerdahelyen iskola működött. Napjainkban tucatnyi általános és középiskola működik a városban, köztük magyar tanítási nyelvűek. Kedvezőtlen – és részben érthetetlen – jelenség, hogy Dunaszerdahelyen csaknem ugyanannyi magyar gyerek jár szlovák iskolába, mint amennyi a magyar tannyelvű intézményekbe. Ez az utóbbi évtizedek agymosásával magyarázható: miszerint csak akkor érvényesülnek a magyar gyerekek, ha szlovák iskolákba járnak.

A polgárosodás egyik legfontosabb tényezője a gazdag szellemi élet. Sok város megirigyelhetné Dunaszerdahely értékes műemlékeit – például a már említett Szent György-templomot, a Csallóközi Múzeumnak helyet adó *Sárga-kastélyt* –, és kulturális intézményeinek sorát is. Az állam által fenntartott Vermes Galérián kívül a Vásártéren működik a Kortárs Magyar Galéria, amelyet az önkormányzat segítségével nyitottak 1995 őszén. *Veztróczy* Évától, az intézmény művészeti vezetőjétől megtudtuk, hogy a szlovákiai magyar és magyarországi művészek adományaiból létrejött közel kétszáz darabos kollekcióból ősszel nyílik a harmadik tárlat. A galéria anyaga most is gyarapodik erdélyi, kárpátaljai, délvidéki és nyugati magyar képzőművészek alkotásaival, így hamarosan összmagyar galériává válhatnak.

– Az elmúlt négy év diszkriminatív intézkedései sem tudták lehetetlenné tenni a szlovákiai magyarság legnépesebb szervezetét, a Csemadokot – mondja *Huszár* László, a dunaszerdahelyi területi választmány titkára. – A jövő év elején ünnepeljük a tömörülés megalakulásának 50. évfordulóját. Az országosan 80 ezer tagból 10 500 a mi választmányunkhoz tartozik, a városi szervezetnek például több mint 2200 tagja van. Olyan erő ez, amely döntő szerepet játszik a művelődési önszerveződésben, az itteni magyarság megmaradásában. Ezekben a hetekben dolgozzuk ki a következő évek stratégiáját, mert a Csemadoknak akkor is fenn kell maradnia, ha az állam továbbra sem juttat nekünk központi költségvetésből. Pedig a hatszázezres magyarság is milliárdokat fizet be adóba.

Botlik József

A földtörvény módosítását az új kormány visszavonta

Hogyan tovább, magyar birtokpolitika?

A hazai közélet egyik legizgalmasabb kérdése a választások előtti hónapokban a külföldiek termőföld-tulajdonlásával kapcsolatos politikai vita volt. Az ügy kis híján a népszavazásig is eljutott. Nem mindegy természetesen, hogy egyik legfontosabb nemzeti tulajdonunkat, a termőföldet kik és milyen módon birtokolják. A közelmúltban hivatalba lépett új kabinet álláspontja e téren ellentétes a korábbiéval, és kizárja a jogi személyek – ezen keresztül a külföldiek – termőföld-tulajdonlását. A szántók elaprózódottsága, a földpiac kialakulatlansága azonban olyan horderejű problémák, amelyekre a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium új vezetésének is foglalkoznia kell.

Válasz 2001 után

A szaktárca földügyekkel foglalkozó miniszteri biztosa, *Niklasz* László lapunknak elmondta: az új agrárvezetés birtokpolitikájának egyik legfontosabb része, hogy változatlanul hagyja a jelenleg érvényben lévő törvényi szabályozást, tehát hazánkban várhatólag a jövőben is csak magyar állampolgárságú egyének tulajdonában lehet termőföld. A korábbi kormány által beterjesztett törvénymódosítást – amely jogi személyek számára is engedélyezte volna a földtulajdonlást – már visszavonta az Orbán-kabinet. Niklasz László elmondta: a szabályozással a szaktárcának az uniós jogharmonizációs program szerint legközelebb három év múlva, 2001-ben szükséges foglalkoznia. Ekkor kell végleges választ adni arra a kérdésre, hogy – az EU-tagság egyik alapvető követelményét teljesítve – mikor, és milyen módon oldjuk majd fel a külföldiek termőföld-tulajdonlásának tilalmát. Egyes szakértői vélemények szerint arra az alacsony

táros földtulajdonokra épülő egészséges birtokszerkezet. Fontos szempont, hogy a szántó lehetőleg azok kezében legyen, akik művelik is azt. Ahhoz, hogy ez a folyamat elindulhasson, legelőször is végre pontot kéne tenni az évek óta húzódó tulajdoni átalakulás végére. A kárpótlási árveréseken licitált földekből 703 ezer darab helyszíni kitűzése és birtokba adása történt meg, az elhúzódó perek miatt még további ötezer földrészlet sorsa bizonytalan. Ennek ellenére a miniszteri biztos szerint elmondható: a kárpótlási folyamat a mezőgazdaságban már 99 százalékban lezárult, vannak olyan megyék ahol véget is ért.

A részaránytulajdonok kijelölése terén sokkal rosszabb a helyzet. Az erről szóló – a földkiadás lezárását szabályozó – törvény ugyan már tavasszal elkészült, ám a korábbi parlament nem tűzte napirendjére. Az őszi ülésszakon ezt a mulasztást pótolni kellene ahhoz, hogy a sokszori csúszás után jövő év közepére csakugyan véget érjen a folyamat. A földkiadás egymillió-kilencszázezer személyt érint az országban, ez év június végéig közülük egymillió-háromszázezer ügye rendeződött, ami közel nyolcvan százalékos arányt jelent. Durván félmillió részaránytulajdon sorsa van még függőben. A földkiadás Niklasz László szerint tavaly év elején gyorsult fel, amikor a helyben alakított bizottságoktól – amelyek a szükséges határozatoknak csak közel egyharmadát készítették el – a megyei földművelésügyi hivatalok vették át a

nél több földet kellene a részaránytulajdonosok között kiosztani, másfelé pedig utóbb kiderült: a kijelölt területet a természetvédelmi hatóság veszi majd kezelésbe. Összesen kétszázezer aranykorona értékű föld az, amit e két ok miatt nem kaptak meg a tulajdonosok. Őket most a miniszteri biztos szerint kártalanítani kellene, ami aranykoronánként háromezer forint kiadást jelenthet majd a költségvetésnek. A maradék majd félmillió részaránytulajdon bejegyzésének egy időre gátat vethet az ingatlan-nyilvántartásról szóló törvény is, ami jövő év elején lépne életbe. A szigorodó szabályozás miatt félő, hogy tömegével kerülnek vissza a földművelésügyi hivatalokba az egyszer már meghozott határozatok. Niklasz László szerint ezért a jogszabály hatálybalépését legalább fél évvel el kellene halasztani. Ez a törvény egyébként elő-

Az ingatlan-nyilvántartásról szóló törvény a külföldiek által bérelt földek „feltérképezését" is segítené

HAVRAN ZOLTÁN FELVÉTELE

sejteni lehet. A miniszteri biztos szerint szerencsésebb lenne, ha az öt évnél kisebb időre szóló földbérleteket a helyi önkormányzatok is regisztrálnák, ezáltal jobban nyomon követhetővé válnának a zsebszerződésekkel kapcsolatos esetleges visszaélések.

A tőkehiány veszélyei

Agráriumunk tőkehiányának egyik legfőbb oka a magyar föld rendkívül alacsony értéke. A szántó ára az ország keleti felében alatta van a hektáronkénti százezer forintnak, míg Nyugaton – nem kis részben az osztrák gazdák érdeklődésének köszönhetően – legalább háromszázezer forint.

Niklasz László szerint az élénkülő kereslet miatt bizonyosra vehető, hogy a hazai föld értéke az elkövetkező négy évben

földalapot, és elindítania országszerte a birtokrendezést.

Ez utóbbira főként azért van szükség, mert a termőföld magánosításával az országban 2,5 millió parcella közel 1,8 millió tulajdonos kezébe került. Más adatok szerint a földtulajdonok 81 százaléka egy hektár alatti nagyságú, 16 százaléka harminc hektár körül van, és mindössze hat ezrelék haladja meg a száz hektárt. A további aprózódás és a nagymértékű földkoncentráció elkerülése érdekében összehangolt állami beavatkozásra van szükség. Az új földtulajdonok negyven százaléka egymástól különálló táblákban terül el, ezért a termelés versenyképességének növelése érdekében az egyik legsürgetőbb feladat a polgári tagosítás véghezvitele. Akkor is így van ez, ha a földhasználat nem annyira elaprózódott, mint a tulajdon. A birtokosok egy része a szomszédos szántókat is bérli, de azok a táblák is általában egyben maradnak, amelyeket tulajdonosaik agrárszövetkezeteknek adnak át művelésre. A határ képe tehát más, mint ami a tulajdonok megoszlásából következne. A földhasználatról, a birtokok valós méretéről – Niklasz László szerint – a haszonbérletek feltérképezése után alkothatunk viszonylag pontos képet. Addig csak becslésekre hagyatkozhatunk. Az egyik szerint jelenleg a mezőgazdasági területek 54 százalékát az egyéni gazdaságok, 28 százalékát a szövetkezetek, 18 százalékát pedig az egyéb gazdasági társaságok művelik. Az átla-

kézben, az átlagos birtokméret 47 hektár körül alakul, ami messze meghaladja a 17 hektáros európai uniós adatot.

A birtokrendezés tehát elsősorban abban segítene, hogy a föld azok tulajdonába kerüljön, akik azt valójában megművelik. A földtörvény már most is lehetőséget ad a szétaprózott birtokok önkéntes cserére. A tagosítással kapcsolatos törvénytervezet szerint a földek összevonásához alulról jövő kezdeményezés szükséges, a csere végrehajtásához a tulajdonosok zömének egyetértése kell. A miniszteri biztos szerint a birtokcserét a kabinet állami tulajdonú földekkel is segíthetné. Ezért érdemes lenne a kormányprogramban is szereplő nemzeti földalap létrehozásáról a birtokrendezési törvénnyel együtt dönteni, amire már az Országgyűlés idei őszi ülésszakán is sor kerülhetne. Az alappal a kabinetnek olyan eszköz lenne a kezében, amivel nagyban támogathatná a szükséges birtokkoncentrációt, vagy a fiatal gazdálkodók földhöz juttatását. Nem beszélve róla, hogy az állami alap számára vételre felajánlott föld ára irányadó lenne a piac számára, ezáltal közvetlenül befolyásolhatóvá válna a szántók értékének alakulása is.

Tervek közt a földadó

Persze a hatékony és életképes birtokok kialakulását szolgáló intézkedések csak akkor járhatnak eredménnyel, ha egy pontos, és a valóságos viszonyokat hűen tükröző ingatlan-nyilvántartásra épülnek. Ennek hiánya, a földhivatali bejegyzések gyakori elhúzódása – főként a fővárosban – többek szerint a hazai jogbiztonságot is némileg megkérdőjelezi. A nyilvántartás korszerűsítését szolgálja a nemzeti kataszteri program. Két-három esztendőn belül várhatólag a jelenlegi idejétmúlt aranykoronára épülő földértékelési rendszer is megvál-

MAKOVECZ Imre

Új Pest Megyei Hírlap
1997. 05. 26.

Hír Pomázról

Pomázon, a Klissza dombon emelkedik a honalapítási emlékmű, *Csete György* építőművész alkotása. Csete Halásztelken is emlékezetes templomot épített. A gyertya formájú kápolna egyszerre állít emléket honfoglaló őseinknek, Szűz Máriának, megbékélteti Koppány pogány magyarjait és a kereszténységet. Ez az egyetemes ökumenia tisztelgés Szent István nagy tette előtt, de egyúttal Vazul rehabilitációja is, ezer esztendővel a harc és összecsapás után.

A megbékélés szükségességét hirdeti a pomázi emlékmű, akár *Makovecz Imre* százhalombattai temploma, ahol a középkori formák a régi napkultusz pogány elemeivel ötvöződnek szintén a megbékélés és az összefogás jegyében. A pomázi Gyertyatemplom alapkövében elhelyezték az erdélyi Tatárlakon talált ősi amulett szövegét, melynek talapzatán Szervátiusz Tibor Madonna-szobra áll. Ezt a rombolási dühtől emberi leleményesség menti, ugyanis a szobrot csak a Napfény ünnepein, március 21-én, december 21-én és most, a közelgő Június 21-én láthatja a közönség – a köztes időben védett helyen őrzik. A Gyertyatemplom természetesen most sem üres – a Madonna-szobor helyén pünkösdi rózsák illatoznak.

MAKOVECZ IMRE Magyar Nemzet

yzat tiltakozik

t adnának el

ell rulékhoz. Az elnök összefogást
ás sürgetett a nyugdíjbiztosítással
n- az önkormányzatiság védelme
ti- érdekében. *Szeremi* Lászlóné, a Nyugdíjbiztosítási Önkormányzat jelen lévő elnöke elmondta: testülete nem kíván csatlakozni a tiltakozó nyilatkozathoz. Ehelyett személyes találkozást terveznek *Gógl* Árpád egészségügyi és *Harrach* Péter családvédelmi miniszterjelölttel.

ég

gyi miniszívesebben lna, miért intlevőséforintot a az a célzetten műín – szö-

A közgyűlés elfogadta *Weiszenbergerné Dobos* Márta kinevezését a több mint két éve betöltetlen főigazgató-helyettesi pozícióba.

Döntöttek 3,3 milliárd forint értékű vagyon értékesítéséről is, amely lehetővé teszi a világbanki hitelforrás megnövelését. Erre azért van szükség, mert az úgynevezett *hazai rész* nem áll az egészségbiztosító rendelkezésére. Ezt az összeget az informatikai rendszer fejlesztésére szeretnék fordítani. A döntéshez a kormány egyetértésére is szükség lesz. **(é. a.)**

Herman váltásra készül

Vissza a külügyi vezérkarba?

Úgy gondolom, nem az én feladatom, hogy tájékoztatást adjak a megalakulóban lévő kormány elképzeléseiről, terveiről. Így arról sem, hogy kit kerestek meg előzetes jelleggel – jelentette ki *Herman* János athéni nagykövet kedden telefonon az *MTI* munkatársának.

Lapértesülések korábban arra engedtek következtetni, hogy *Martonyi* János leendő külügyminiszter a tárca közigazgatási államtitkári posztjára kéri fel a diplomatát. Herman János 1990 és 1994 között, Jeszenszky Géza külügyminisztersége idején a tárca szóvivője volt, 1993–94-ben helyettes államtitkári megbízatással. 1994 óta vezeti az athéni magyar nagykövetséget, s idén novemberben jár le a kiküldetések általában szokásos négy éve. „Rövidesen kiderül, hazamegyek-e, és az is, milyen munkakört kapok majd a jövőben. A karrierdiplomaták élete örök körforgás a külföldi és a hazai szolgálat között" – mondta a nagykövet. Azt azonban leszögezte: nem tartja valószínűnek, hogy újra a tájékoztatás területén fog dolgozni.

Erdélyben árad a Kraszna

A Tisza már apad

(Folytatás az 1. oldalról)

A Tiszán megindult az apadás, ezért Tiszabecs és Vásárosnamény között a készültséget megszüntették, a Vásárosnamény és Tiszabercel közötti szakaszon azonban még első fokú. Mivel a folyó alsó részén további 30–40 centiméteres áradás várható, nincs kizárva, hogy Tiszabercel térségében el kell rendelni a másodfokú készültséget is. A Szamos teljes hosszában végig apad, egyelőre fenntartják az első fokú árvízvédelmi készültséget. A Túr is apad, így kedd hajnalban a másodfokú készültséget elsőre mérsékelték.

Nem csökkennek a belvízes területek, továbbra is 11 500 hektár (a vetésterületből 1155, szántóból 2400) áll víz alatt, gépekkel ennek a földnek a többszörösét nem lehet megközelíteni. Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében mindössze egy belvízvédelmi szakaszon nincs első vagy másodfokú készültség. A gazdák és a mezőgazdaság kára véglegesnek tekinthető. A huszonegy szivattyútelep naponta másfél–két millió köbméter vizet emel át. A főcsatornákat állandóan tisztítják, vízszintjüket a mértékadó alatt tartják, így befogadóképességük jó. A Kraszna mentén tartósnak mutatkozó magas vízszint rontja a belvízi helyzetet, mert a laza altalajon keresztül jelentős szivárgás indult meg a mentett oldali mezőgazdasági területek felé. Tegnap összesen 683 vízügyi és önkormányzati dolgozó védekezett a térségben az ár- és belvíz ellen. Ezt a kárt több milliárd forintra becsülik, a védekezési költség pedig meghaladja a százmillió forintot. **(tóth m. i.)**

Kevés a hétszázmilliós állami segély

A szántóföldi növénytermesztés szempontjából tovább romlott a helyzet Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, vagyis nőtt a vízzel elborított megművelt terület – mondta lapunknak *Szendrei* Kálmán, a Szabolcs-Szatmári-Bereg Megyei Földművelésügyi Hivatal főtanácsosa. A szerencsétlenül járt gazdáknak egyelőre nincs okuk a bizakodásra, hiszen tavaly az elemei csapásoknak csupán egynegyedét térítette meg az Földművelésügyi Minisztérium. A megyei hatóságok egyelőre nem tudnak megnyugató választ adni a károsult gazdáknak. Szinte bizonyos azonban, hogy a tárca által tavaly kilátásba helyezett hétszázmillió forint kevés lesz.

Hétfő délben adták postára a Szabolcs Megyei Földművelésügyi Hivatalnál annak az 1183 gazdálkodónak a kérelmét, amelyek alapul szolgálhatnak egyebek között az idei, 21 700 hektárnyi belvízkár kompenzálásra. A jelentés még el sem jutott a földművelésügyi tárcához, amikorra a tavaszinál is jóval nagyobb belvízkár érte a térséget, amihez az ár hatezer hektár termőföldet is elöntött. Ezzel tegnapra megduplázódott a június 15-i állapothoz képest a vízzel sújtott terület. A hozamkiesés nagyságát egyelőre nem lehet tudni, de azt igen, hogy a legnagyobb mezőgazdasági kár, mintegy négyezer hektár területen, a Kisvárdától nyugatra eső vidéket érte.

Németh László az agrártárca tanácsosa lapunk kérdésére elmondta, hogy a miniszter abban fog dönteni, milyen nagyságú támogatási előlegben részesüljenek a belvízkárosultak. Erre a tárcaközi bizottság összehívása után várhatóan a jövő héten sor kerül. Az adatok beérkezését követően egy hétfős bizottság javaslatot készít a miniszter számára, aki egy személyben határoz a kompenzációról. **(valkó)**

Dunaszerdahely

Makovecz díszpolgár lett

A Csallóköz fővárosának nevezett Dunaszerdahely díszpolgárává avatták tegnap *Makovecz* Imre építészt, aki a polgárok szerint az elmúlt néhány év alatt „csodatevőként" adta vissza a fél évszázadon át jellegtelenné szürkített mezőváros egykori arculatát. A hangulatát is feltámasztotta, és ezzel együtt meg tudta erősíteni nemcsak a városlakók, hanem a csallóközi emberek otthonérzetét is – mondta *Pázmány* Péter polgármester, aki élete leghasznosabb útjának azt tartja, amikor négy éve a magyarországi Csengerre látogatott, ahol Makovecz szellemisége már markánsan megmutatkozott. Ekkor határozta el, hogy Dunaszerdahelyt Makovecz Imre kezeire bízzák.

Folytatódó diplomáciai erőfeszítések

Koszovói válságrendezés

ÚJVIDÉK – Jóllehet a NATO stratégái máris kidolgozták egy esetleges katonai beavatkozás terveit, egyelőre a diplomáciáé a szó a koszovói válságrendezésben. Richard *Holbrooke*, az Egyesült Államok ENSZ-nagykövete, egyébként a délszláv kérdés kiváló ismerője és erélyes kezelője, kedden megkezdte újabb villámlátogatását a térségben. Előbb Szkopjéban macedón vezetőkkel tárgyalt, s ott találkozott Ibrahim *Rugovával*, a koszovói albánok vezetőjével is, késő délután pedig Belgrádba várták. Milosevics jugoszláv államelnök időközben Nyikolaj *Afanaszjevszkij* orosz külügyminiszter-helyettessel folytatott véleménycserét.

Holbrooke tudomására adta Milosevicsnek, hogy nemigen válogathat a hathatalmi összekötő csoport követelményeiben: valamennyit teljesítenie kell, elsősorban a rendőri és katonai erők kivonását Koszovóból, ez a feltétele ugyanis a szerb–albán dialógus folytatásának. Az idő sűrgette diplomácia ezzel még nem ér véget: Rugovát magához kérette Solana NATO-főtitkár, az albán vezető szerdai és csütörtöki nyugat-európai útja során Kinkel német külügyminiszterrel is találkozik. Mindez arra utal, hogy az idő lassan lejár, lépni kell. Hogy milyen lesz ez a lépés, jórészt attól függ, hogyan értékeli az eredményeket az összekötő csoport, amely a jövő hét elején, legkésőbb július elsején ül össze ismét.

Hírmagyarázók szerint nincs kizárva, hogy a diplomáciai aktivitás árnyékában Milosevics döntő csapásra szánja el magát. Mindenesetre a koszovói összecsapások folytatódnak. Szerb források szerint hétfőn és kedden kilenc szerb tűnt el a Pristinától 15 kilométernyire fekvő Obilicből, eltűnésüket családjuk jelentette. Hétfő este egy magyar nemzetiségű rendőr sérült meg a Decsani és Djakovica közötti úton, ahol a rendőrautónak csapdát állítottak. A pristinai szűkszavú közlemény csak annyit tartalmaz, hogy *Tóth* Zoltán a kezén és a lábán lőtt sebet kapott, élete nincs veszélyben. **(gyarmati)**

KÜLFÖLD

LENGYELORSZÁG vízumkényszert vezet be keleti határain: Oroszország, Fehéroroszország és Ukrajna irányában a rövid távú, vagyis 1998 végéig megvalósítandó feladatok között szerepel a vízumrendszerek hozzáigazítása az EU követelményeihez, jelentette be Ryszard Czarnecki, a lengyel kormány mellett működő európai integrációs bizottság vezetője – írta az MTI.

KEMÉNY takarékossági intézkedésekre készül az orosz kormány, hogy visszaszerezze a Nemzetközi Valutaalap és a piacok bizalmát, jelezte Jakov Urinszon orosz gazdasági miniszter Salzburgban. Az új orosz reform központi eleme lenne az adórendszer korszerűsítése és lényegi megtakarítás az egészségügyben, a fegyveres testületeknél, a bányászatban és a mezőgazdaságban. A nem nyereséges bányákat be akarják zárni, jelentette az MTI.

BAGDAD állításaival ellentétben az iraki hadsereg VX ideggázt töltött rakétáinak robbanófejeibe az 1991-es öbölháború előtt, jelentette keddi számában a The Washington Post. A cikk szerint az amerikai hadsereg egy marylandi laboratóriumában az iraki hadsereg által leszerelt robbanófejeken a halálos ideggáz jelentős mennyiségű maradványait találták.

BALESETET SZENVEDETT egy kis észak-koreai tengeralattjáró hadgyakorlat közben a dél-koreai partmenti vizeken, jelentette az AFP kedden. Az incidens miatt megnőtt a fe[illegible]

Atlanti nagykövetek előkészületi vitája

Brüsszeli forgatókönyvek

BRÜSSZEL – Tegnap még csak „előkészületi vitát" tartottak róla, ma viszont már „élesben" is a NATO nagykövetei tanács elé kerülnek azok a hivatalos értékelések, amelyeket a szövetség katonai hatóságai készítettek a különböző lehetséges koszovói vagy Koszovó környéki katonai jellegű akciók kapcsán.

A tizenhatok nagykövetei kedden zárt ajtók mögött tartott ülésükön mindenekelőtt az esetleges, Koszovón belüli katonai szerepvállalás forgatókönyveit tekintették át, anélkül, hogy érdemben még bármelyiket testületileg véleményezték volna. Értesülések szerint ma kerül sor azoknak a tervvariánsoknak a megvitatására, amelyek Albánia és Macedónia koszovói határvidékén helyeznek kilátásba műveleteket, beleértve nagyobb létszámú, *konfliktusmegelőző* egységek telepítését is.

Szövetségi illetékesek nagyon tartózkodóan kommentálták csak a keddi vita alakulását, hangsúlyozva, hogy a folyamat egésze ezekben az órákban szó szerint minden oldalú konzultációk tárgya: Javier *Solana* NATO-főtitkár a tervek szerint ma reggel fogadja hivatalában Ibrahim *Rugovát*, a koszovói albánok vezetőjét, az ezt követő újabb nagykövetei NATO-tanácsülés után pedig a tizenhatok állandó képviselői már az orosz nagykövettel ülnek közösen asztalhoz, a szokásos 16+1-es keretek között, nem kis részben szintén a koszovói kérdés megvitatására is. Mindeközben már tegnap késő este Brüsszelbe érkezett Robert *Gelberd* délszláv ügyekben illetékes amerikai különmegbízott, és ugyancsak tegnap este Richard *Holbrook* is megbeszéléseket folytatott a térségben.

„Amint látják, minden mozgásban van, és igyekszünk minden vetületét az egyes lehetséges lépéseknek megvizsgálni, részint hogy biztosított legyen a kellő hitelességű nyomás Slobodan *Milosevic* elnökre, részint pedig elkerüljünk bármilyen nem kívánt, közvetett segítségnyújtást a Koszovó elszakadásáért küzdő erőknek" – mutatott rá a NATO egyik, neve mellőzését kérő tisztviselője. **(fóris)**

Olasz képviselőházi vita a NATO-bővítésről

Berlusconi lemondatná Prodit

(Folytatás az 1. oldalról)

Prodi kormánya ugyanis nagy nehézségekkel küzdött a ratifikáláshoz szükséges többség biztosításakor: nincs abszolút többsége a parlamentben, ekként csak 291 voksra számíthatott biztosan, hol-

Bár a jobboldali, jobbközép ellenzék ebben az ügyben hajlandónak látszott kisegíteni a kormánykoalíciót, Silvio *Berlusconi* ellenzéki vezér megragadta az alkalmat, hogy lemondásra szólítsa fel Prodit. Érvelése sze-

A minisztériumok Kafka-kastélyi jellegűek

Makovecz Imre a baksisrendszerről, az ártó manipulációkról és a társadalom bátorításáról

A felvidéki Dunaszerdahely a napokban díszpolgárrá avatta *Makovecz* Imre építészt. A mester az évtizedek alatt jellegtelenné süllyesztett településnek visszaadta egykori színeit és fényeit – állapították meg a Duna északi partján fekvő város polgárai. A Kossuth-díjas építész, lapunk szerkesztőbizottságának tagja szerint a rendszerváltozás kiteljesítéséhez fokozniuk kell a személyes bátorságot is azoknak az európai szellemiségű, az országért felelősséget érző embereknek, akik eddig el voltak zárva a cselekvési lehetőségektől.

– A rendszerváltozás kezdete után nyolc évvel nyílik-e esély arra, hogy az állami apparátusok közelebb kerüljenek a társadalomhoz?

– Ha meg akarjuk erősíteni a civil társadalmat, akkor éppen ez a legfontosabb teendő. Sajnos negyven–ötven év alatt hozzászoktunk a központosított igazgatási struktúrához. A kormány a minisztériumokra „osztotta le" az intézkedés feladatát. Polgári társadalomban a minisztériumnak nem ez a leckéje. Hanem a közjogi szerepet a civil szervezetekre kell hagynia. A taxis, a jogász, az építész, az iparosság, a gazdatársadalom olyan kamarákba kell hogy tömörüljön, amely testületek működési jogosítványokat adnak és vonnak vissza, amelyeknek etikai szabályzatuk van. Olyan rendet képviselnek, amely eligazítja tagjait mind kötelességeiben, mind lehetőségeiben. Sajnos az utóbbi nyolc évben sem efelé haladtak a dolgok. A minisztériumok megmaradtak a maguk Kafka-kastélyi kategóriájában. Át kell szervezni őket, csökkenteni hatalmukat.

– A változás nem jelentené-e azt a fajta államtalanítást, amelyet a „globalisták" sürgetnek?

– Nem hiszem. A globalisták a kultuszminisztériumnak a hatalmát olyan nagyra növelték az elmúlt négy évben, amekkora csak Aczél elvtárs idejében volt. Ők osztották és vonták el a pénzt, tették rá a kezüket arra a pénzre is, amelyhez semmi közük nem volt. Tehát amit a parlament kulturális bizottsága szavazott meg bizonyos célokra. Ők voltak azok, akik ideológiai és hatalmi alapon támogattak és elleneztek egyes kezdeményezéseket. Tehát úgy fungáltak, mint egy igazi leninista alapon működő hatalmi szervezet. Miközben államtalanításról beszéltek, csoportérdeket képviseltek.

– Mai állapotában a társadalom kész-e arra, hogy az államhatalmat a szerves építészet bölcseletéhez hasonlóan kiterjessze?

– Ha maga az államapparátus korrupt, ha a közpénzek megvesztegethető tisztviselők kezén mennek keresztül és jutnak el a pályázókhoz, akkor ez penetrálja az egész társadalmat. Ha ki tudunk alakítani olyan struktúrát, amelyben nem ez a pillanatnyi, „szpáhi" hatalom érvényesül, hanem egészségesen működik, akkor kiiktatható a jatt. Ameddig az egész struktúra a bizánci „baksis" körül forog, addig nem lehet beszélni erős civil társadalom kialakulásáról.

– A változtatáshoz nagy életkedv kellene a társadalomban…

– Ez igaz.

– …de most meglehetős apátia a jellemző. Mivel lehetne az életkedvet fokozni?

– Sajnos minél többet néz valaki televíziót, annál kevésbé lesz tájékozott. A televízióban nem közölnek az emberekkel világos, egyértelmű információkat. És az egyes információk között nem a tájékoztatás drámája épül fel: hogy egyik információ kiegészítse a másikat, hanem egy dezinformációs struktúra működik. Számtalanszor átéltem, amikor a Nemzeti Egység mozgalom szervezésekor vidékre jártam, és négy-ötszáz ember előtt kellett beszélnem, hogy megkérdezték: *Mért nem mondták ezt nekünk még idáig?* Holott fontos, égető dolgokról volt szó. Az információs hálózaton, nem tudom, hogy véletlenül-e vagy készakarva, de marginális helyzetben lévő emberek marginális jellegű információkat közölnek a társadalommal. Így nem derül ki, mi van az országban. Ez csak egyik ok a sok közül, ami az embereknek kedvét szegi. Egyfajta „hülyegyerek-szindróma" alakul ki, és nehéz elhinni, hogy ezt teljesen akaratlanul hozzák létre.

– Hogyan lehet mégis felélesztení a társadalomban a kezdeményezőkedvet?

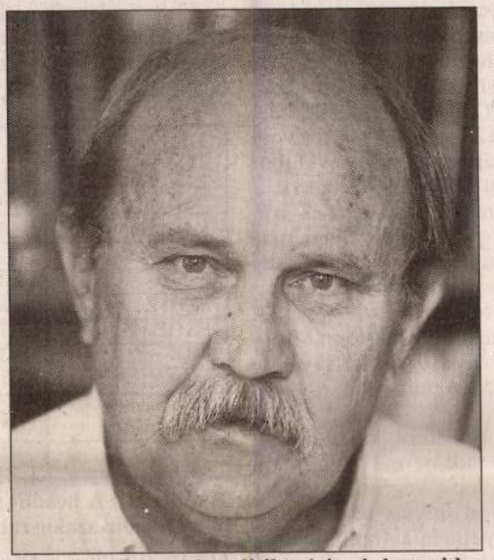

Makovecz Imre: A politika érje el, hogy idehaza értelmesen működhessen az alkotásra kész ember

NAGY ZOLTÁN FELVÉTELEI

– Tárgyalásokat kezdtünk a most hivatalba lépő kormány képviselőivel arról, hogyan van mód az Építészkamarai Szövetség ezt szolgáló javaslatait érvényesíteni. Nem lehetetlen intézkedésekről van szó. Más szakmák képviselőnek is segítenie kell az új kormányt abban: kialakíthasson olyan helyzetet, amelyben értelmesen működhet az alkotásra kész ember.

– Magam Csengerben azt láttam, hogy a gyönyörű épületek közt álló művelődési ház szombaton kihalt volt. Ez azt sugallta, hogy az épületekhez jó szellemiségű emberek is kellenének.

– De azért, mert adott helyen még nincs egy-egy ilyen programhoz további négy-öt ember, ne hagyjuk abba a munkát. Nem olyan egyszerű ez. Odáig jutottunk, hogy a fiatalasszonyok gyereket se igen szülnek. Ma a fiatal lányokat nem anyának nevelik, hanem az „önmegvalósításról" beszélnek nekik. Ma nem természetes, hogy a leánynak majd asszonyként legyen három-négy gyereke. Amikor arra hivatkoznak, ekkora jövedelemből nem lehet három gyereket eltartani, ez nem igaz. Abszolút nem igaz. Olyan családban nőttem föl, amelyben a két gyerek 24 négyzetméteren növekedett, a vízcsap kint volt az udvaron. Föl sem merült, hogy itt nem lehet két gyereket fölnevelni. Elképesztő, hogy pénzben mérik a gyereket.

– Lehet-e szándékosság amögött, hogy nemcsak a szélsőséges életvitelt folytató embereket láthatjuk pozitív mintaként, hanem az egészséges gondolkodású polgárok balekként tűnnek föl a közvélemény előtt?

– Nagyon sokan azt mondják, hogy van szándék ebben, én azonban ilyen találgatásokba nem szívesen mennék bele. Szívesebben törődöm azokkal az emberekkel, akiknek jó lenne, ha három gyerekük lenne, mert értelmes, jó embereket nevelnének belőlük. Velük foglalkozom, és nem azokkal, akik kétes mozgalmaikat időről időre stratégiai célokból fölelevenítik. Azok a manipulációk, amelyeket említett, az emberiség történetében marginális jelenségek, amelyek nem fognak sikert elérni, bár hatalmas kárt okoznak. Nem is akarnak vele, azt hiszem, tartós sikert elérni, inkább csak taktikai értékűek. Ha valaki úgy gondolja, hogy mert kovász nem lehet, akkor elrohasztja a környezetét, lelke rajta.

– Miképpen lehet e kezdeményező, szuverén, európai értékrendű emberek számát sokasítani, amikor a konzumidiotizmus hódítja meg a fiatal elméket, és a földkerekséget unalmassá tevő monokultúrát erőlteti rá a társadalmakra a multinacionális gazdasági érdek?

– Ameddig a közszolgálati médiumok egyes jó szándékú munkatársai kívülről várnak segítséget ahhoz, hogy munkájukat jól, lelkiismeretüknek megfelelően, a társadalmat segítően végezhessék, addig reménytelen a helyzet. Ha e jó szándékúak nem állnak a sarkukra, nem növelik a bátorságukat, tudva, hogy nemcsak az ő egzisztenciájukról, hanem a társadalom valóságnak megfelelő tájékoztatásáról van szó, addig egy külső mozgalom tehetetlen.

– Az 1996-os magyar világkiállítás éppen az emberek bátorságát, jó kedvét ébreszthette volna, és lökést adott volna az önszerveződésnek. Elképzelhető-e, hogy az expó lefújása átfogó, ártó szándékú terv részmozzanata volt?

– Magam a sevillai világkiállításon tapasztaltam, hogy Andalúzia számára ez mit jelentett. A tartomány gazdaságának és szellemi életének fantasztikus föllendülését eredményezte. Ettől elesett a magyar társadalom. És ami megdöbbentő: a világkiállítás utóhasznosítása az expó megtartása nélkül is elkészül. Nézze meg Lágymányost. Sorra épülnek a hatalmas épületek, amelyeket az utóhasznosítás kedvéért terveztek annak idején. Ez ugyanabba a kategóriába tartozik, amelyről azt mondta Horn Gyula úr, hogy „ez ugyan nem erkölcsös, de jogszerű"… Már megvolt a feltétel az információs rendszerhez. Több ezer pályázat érkezett be a vidékről, tisztázott anyagi háttérrel. Megvolt a lehetősége, hogy ne csak találkozzanak az emberek, hanem üzleteket is kössenek… Az SZDSZ-nek, amikor kormányra lépett a szocialistákkal, kikötése volt, hogy a világkiállítást le kell fújni. Mi volt a céljuk? Erre nem akarok válaszolni. De ezt a kérdést minden ember tegye föl. Mi volt a céljuk azzal, hogy ne legyen jó kedvük az embereknek, ne lehessenek büszkék, ne indulhasson be az ipari fejlődést megalapozó információs fejlődés. Majd helyette következett a privatizációs áradat és a földtörvény. A nemzeti vagyon nyolcvan százaléka el van adva. Tudjuk, hogy milyen jutalékrendszer alapján. Tudjuk, kik vitték haza a pénzt.

Molnár Pál

A kampányidőszak médiaprezentációjának másik alapkérdése a kormánytagok szerepeltetésének mértéke. A „minden párt egyenlő" elv érvényesítése megkövetelné, hogy a kampány alatt a kormánypárt(ok) képviselői ne tehessenek szert „extra" publicitásra, azaz a kormány

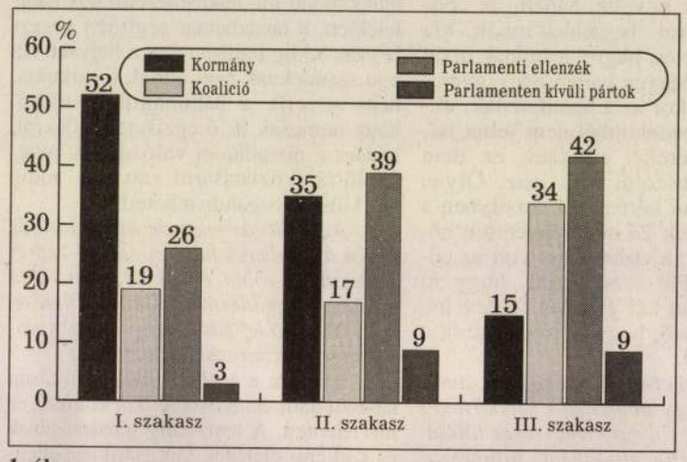

1. ábra

A MAGYAR NEMZET GRAFIKONJA

égisze alatt ne mondhassák el saját pártjuk kampányüzeneteit. Így tehát – szem előtt tartva, hogy ebben az időszakban is lehetnek fontos kormányzati döntések – ésszerűnek tűnik az az igény, hogy a kampány alatt a kormány „vonuljon ki" a médiából. Ezt az elvet a Magyar Televízió választási etikai kódexe is világosan leszögezi: „A kampányidőszakban a kormányzat közérdekű, közszolgálati döntéseiről lehetőség szerint a pártszereplést nem vállaló közigaz-

*Az ORTT május 11-én – 400, 18 évesnél idősebb fővárosi lakosra kiterjedő – telefonos közvélemény-kutatást végzett. A vizsgálat az elektronikus médiumok szerepét vizsgálta egy jelentős közéleti esemény, a választások első fordulójának végeredménye kapcsán. A kutatás adatai az elektronikus médiumok elsöprő fölényét bizonyították, eszerint: az első forduló végeredményéről a megkérdezettek 80 százaléka a televízió, további nyolc százaléka pedig a rádió műsoraiból értesült.

A szerzők az ORTT munkatársai

70 százalékát birtokolja, a fennmaradó részen a parlamenti és a parlamenten kívüli ellenzék (két-három százalék) osztozik.

A kampány előkészületi szakasza e szempontból nem különbözött az év korábbi hónapjaitól, ekkor is a politikai szereplők felét adó kormány számított a legjelentősebb tényezőnek. Jelentős fordulat vette kezdetét a kampány második periódusától, ettől kezdve drasztikusan csökkent a kormányzati szereplők részaránya: először 35, majd 15 százalékra. Ezzel párhuzamosan leginkább a parlamenti ellenzék képviselőinek száma emelkedett, míg az országos listát állító, de a parlamenten kívülről kampányoló öt párt – EMU, Nemzetiségi Fórum, MIÉP, Munkáspárt, Új Szövetség – szerepléseinek részaránya mindössze hat százalékponttal növekedett. E folyamat következményeként az országos listák létrejöttétől (április 22.) egyensúlyi helyzet állt elő a kormányzati oldal (52; 49 százalék), illetve az ellenzék (48; 51 százalék) között *(1. ábra)*.

A status quót elsősorban a közszolgálati médiumok hírműsorai teremtették meg a választási blokkok alkalmazásával. A választási blokkokon belül ugyanis az ellenzéki fölény (58 versus

A II. szakaszban a kormány „kiszorulásával" keletkezett űrt a médiumok nagyjából azonos arányban „töltötték fel" a parlamenti erők képviselőivel: változatlan maradt az MSZP, az SZDSZ és az FKGP részesedése, de a Fidesz, az MDF és az MDNP esetében is csak kis mértékű – három-négy százalékpontos – emelkedést regisztráltunk.

Érdekesen alakult a kampány finise. A két forduló között érte el a kormány médiaszereplése a mélypontot, és ezzel párhuzamosan a kormányalakításra esélyes két párt, az MSZP (22 százalék), illetve a Fidesz (23 százalék) ekkor vonta magára a média megkülönböztetett figyelmét *(2. ábra)*.

A média figyelmének irányultságáról annak alapján is véleményt formálhatunk, hogy megvizsgáljuk, miként él a figyelemfelkeltés eszközével. A továbbiakban a pártok szereplőire irányuló médiafigyelem intenzitását elemezzük *(2. táblázat)*.

A hírműsorok készítői általában headline-nal (a híradók elején, illetve végén lévő összefoglalással) hívják fel a közönség figyelmét a fontosabbnak ítélt eseményekre. A választási kampány alatt a politikusok valamivel több, mint egyharmada (39 százalék) szerepelt olyan hírekben, amelyeket a szerkesztők headline-ban helyeztek el. A teljes vizsgált időszakban a kormánytagoknak volt a legnagyobb esélye (46 százalék), hogy headline-ban kiemelt hír szereplőjeként jelenjenek meg. A kampány előrehaladtával e szempontból is feltűnő váltás történt. Amíg az első időszakban a kormánytagok a hangsúlyozott hírek szereplőinek 60 százalékát adták, addig a második szakaszban 47, a két választási forduló között csupán 11 százalékát. Ezzel éppen ellentétes irányú tendencia jellemezte a pártok többségét. A kiemelt szereplők közül az I. periódus-

2. ábra

A MAGYAR NEMZET GRAFIKONJA

a hírműsorok érdeklődése az SZDSZ, valamint az FKGP iránt is.

A műsorkészítők mindennapi gyakorlata szerint azok az események számítanak igazán fontosnak, amelyek a híradók első négy hírei között kapnak helyet. Május 24-hez közeledve azonban a kormány „hírértéke" fokozatosan háttérbe szorult a szerkesztők szemében. A kezdeti 53 százalékról a finisre 12 százalékra csökkent a fontos hírek szereplői között a kormánytagok aránya. A pártok közül az MSZP (12, illetve 25 százalék) és az SZDSZ (hét, illetve 14 százalék) megduplázta képviselőinek számát. A fiatal demokraták iránt még ennél is intenzívebb médiafigyelem mutatkozott, hiszen az I. szakaszban a vezető hírek szereplőinek még csak nyolc százaléka, a III. intervallumban pedig már 26 százaléka jelent meg a Fidesz képviseletében.

A média figyelmének egy további paramétere a politikusok élő szóbeli megnyilvánulásainak mértéke. Ezek közül is az egyik legjelentősebb a nyilatkozatok átlagos hossza. A kampány első fázisában a kabinet tagjai átlagosan 28 másodpercig voltak hallhatók *(2. táblázat)*. Ennél hosszabban szólhattak a nyilvánossághoz az MDF, az MDNP, az MSZP és az FKGP

nyilatkozatok átlagos hossza) egybevágóan arra mutat, hogy az első forduló eredménye után a média figyelme megváltozott, a szerkesztők a két rivális között patikamérleg pontossággal mérték a nyilvánosságot. *(2. táblázat)*

A választási kampány során különösen nagy a médiumok felelőssége abban, hogy milyen árnyalatú valóságképet „állítanak ki" a politikai szereplőkről. A hírek jelentős hányada tesz említést olyan eseményekről, amelyek a közvélemény szemében egyértelmű sikerként vagy éppen ellenkezőleg, kudarcként jelennek meg. Az egyes pártokat, politikusokat tehát lehet pozitív, de lehet negatív kontextusban is szerepeltetni. A társadalom életét meghatározó események és az ezekhez kötődő szereplők csak igen kivételes esetekben mutathatók be folyamatosan sikeresként vagy problematikusként. A mindennapok sokkal összetettebbek, változatosabbak, egy-egy párthoz, politikushoz egyszer sikeres, másszor kudarcos történések kapcsolódnak, avagy mindkettő egyidejűleg. Az első forduló után e szempontból is fordulat történt.

A kampány első két szakaszát – csakúgy, mint az év korábbi időszakait – még az jellemezte, hogy a politikai szereplők közül az III. szakaszban a szocialisták a megjelenések 36, a fiatal demokraták pedig 27 százalékát mondhatták magukénak. Adataink szerint a váltás nemcsak a szereplők számában, hanem azok prezentálásában is megmutatkozott: a III. szakaszban gyakoribbá váltak a rivális felek sikereiről szóló tudósítások, radikálisan csökkent viszont a kabinet sikeréről beszámoló híradások száma.

E tendenciák kapcsán felvetődik az a kérdés, mi indokolja, hogy ez a váltás épp a kampány finisére következett be, illetve – és talán ez az érdekesebb – a kormány szereplőinek csökkenése miért járt együtt a kabinet prezentálásának gyökeres megváltozásával?

*

Kutatásunk során az MTV Híradóját (19.30), a Duna tv Híradóját (21.00), a Kossuth rádió Reggeli krónika című hírműsorának 6.30–7.30-ig terjedő részét, a Déli és Esti krónikát, a Tv 2 Tények (19.00), a Tv 3 Hír 3 (18.45) című hírműsorát, az RTL Klub Híradóját (19.00), valamint a Danubius és a Hungária rádió reggeli hírblokkját elemeztük március 5. és május 24. között. A vizsgált műsorok 163 órányi adásideje alatt 7633 magyar vonatkozású hír hangzott el, amelyekben 3054 politikus és párt szerepelését regisztráltuk.

Mádl András–Szabó Dávid

	Headline			Az első négy hír			Nyilatkozat átlagos hossza		
	I. szakasz	II. szakasz	III. szakasz	I. szakasz	II. szakasz	III. szakasz	I. szakasz	II. szakasz	III. szakasz
Kormány	60	47	11	53	39	12	28	35	35
MSZP	9	7	24	12	10	25	32	31	43
Fidesz	8	14	26	8	15	26	19	20	42
SZDSZ	6	4	10	7	6	14	23	16	29
FKGP	7	5	13	8	7	12	31	16	31
MDF	3	5	4	4	5	3	41	18	20
MDNP	4	10	3	4	10	1	35	27	24
Parlamenten kívüli pártok	2	3	8	2	5	7	19	12	27
Átlag:	**42**	**39**	**40**	**51**	**55**	**55**	**28**	**27**	**29**

2. táblázat: A headline, az első négy hír és a nyilatkozatok átlagos hosszának alakulása a kampány három szakaszában (százalék)

MAKOVECZ Imre

Vigilia 1998/12

szította nemcsak a politikai, hanem a fogyasztói szabadság és egyenjogúság vágyát is, de ezen országok és nemzetek, s ami lényegesebb, az individuális fogyasztók önerőből vágyukat kielégíteni nem tudják, lemaradásukért, kiszorulásukért szomszédjukat kell okolniuk. Talán nem azért fedezik fel önmagukban a szerbet és az ortodoxot, az albánt és a mohamedánt, mert a történelemben élnek, hanem mert nincs esélyük, hogy emberek és európaiak legyenek.

Ezért hát emlékeztetnünk kell nemcsak a balkáni meleg háborúkra, hanem a magyarországi szegényekre, versenyképtelenekre, balkániakra nehezülő halotti békére. Nem hullanak bombák, nem géppuskáznak a feledett zempléni, nógrádi vagy baranyai falvakra, a hajdúsági és békési mezővárosokra. De elhagyatottság és kiszorítottság a sorsuk. A magyarországi sakktáblán emberek milliói élnek a fekete kockán. Ami a szerencsésebb — sokszor természetesen iskolázottabb, képzettebb, szorgalmasabb, Nyugathoz közelebb lévő — fehér kockán élőknek a béke szigete, az nekik a fekete kockán az életért, a megélhetésért folytatott ádáz harc. Nézzünk körül — lehet, hogy a szomszéd utcában laknak.

MAKOVECZ IMRE
építész

Kedves Főszerkesztő Úr!

Évtizedekkel ezelőtt, a hatvanas évek végén feleségemmel és három gyerekünkkel kis, amatőr betlehemest játszottunk Ádvent idején, s ezt bemutattuk barátomnak és családjának. A következő évben ők is betanultak és „dramatizáltak" egy József Attila verset, s megleptek minket vele. Ezt követően egy harmadik baráttal leültünk, s a lövétei és a bukovinai karácsonyi játékból gyúrtunk egy harmadikat. Több családot is mozgósítottunk, s betanítottuk gyerekeinknek az egészet. Lakásról lakásra jártunk hurcolva a jelmezeket, botokat. Később templomokba is hivatalosak lettünk, eljutottunk Pilisszentkeresztre, Szentendrére s máshová. A gyerekek felnőttek, megházasodtak, új csapat indult kisebbekből, melyet egy negyedik barát vezetett. Ma a régi, kezdő generáció gyerekei játszák kissé módosított és rövidített formában.

Az ádventi felkészülés heti próbákkal, nyüzsgő várakozással, a közös élménnyel beépült a ma már felnőtt gyerekeink szívébe. Az oroszok távozása, a rendszerváltozás nem boldog egymásratalálást, hanem ellentéteket szült a harmadik barát szívében, megszűnt minden kapcsolat, ő egy másik világban él.

A békességet csak a jó akarat szülheti meg. A mi történetünkben a jó akarat szenvedett vereséget, mert legyőzte a hiúság, a titkolt gyűlölet, a hűtlenség és a zavaros ész.

Pedig évtizedekig, a megszállás és elnyomás éveiben ott járt velünk az Úr, vidám békesség töltött el bennünket.

Valami jóvátehetetlen történt itten. Ami egy volt, szétesett, az igaz szó indulatos hazugsággá változott.

A huszadik század megint kegyetlen velünk. Jókedvünk oda, gyűlöletvonatok, szektás gesztusok, cigányok élére álló álprófétáták, lágy drogot ajánló libertinusok, önmegvalósító falfirkák világában élek Budapesten, és Márai Sándorral mondom, hogy itt már csak egy újabb megváltás segíthet.

Azt hiszem, itt van Ő közöttünk az élet világában, közel hajolva hozzánk, mint Wim Wenders angyalai, olykor mosolyogva, olykor könnyezve hallgatja gondolatainkat, s csak nagyníha fordul elő, hogy beavatkozik, hogy segít, mint nekem most, hogy ha békére akarok gondolni, eszembe juttatja a régi nehéz évek betlehemes játékait, s engedi, hogy uralkodjak magamon, s lehetőségeimhez képest elegáns, fegyelmezett és katolikus maradjak a szó egyetemes értelmében.

MIKLÓSHÁZY ATTILA
a külföldi római katolikus magyarok püspöke

Gondolatok a békéről

Sajnos a *béke* szónak a jelentését is kiforgatták az utóbbi időben, akárcsak a *szeretetét*. Politikai mozgalmat csináltak belőle egyesek, akik tulajdonképpen nem békét akarnak, hanem politikai hatalmat. Igaz, hogy ez már így volt az Ószövetség idejében is: „Mondogatják »Béke, béke«, noha nincsen békesség!" (Jer 6,14). Pedig a béke (a héberben *salom*, a görögben *eiréné*, a latinban *pax)* az egyik legfontosabb és legédesebb vágyunk. Nemcsak a háborútól, veszekedéstől való mentességet jelent, hanem boldogságot, harmóniát, a helyes viszonyt magában az emberi személyben, egymás között, a világgal, de főképpen a jó Istennel. Mivel erre a boldogságra lettünk teremtve, azért minden ember vágyódik a béke után, ha nem is tudatosan.

A béke elsősorban benső emberi tulajdonság: lelki béke. Ez a lelki béke megszerezhető, megőrizhető akkor is, ha a felszínen hullámok verdesnek. Kempis Tamás szerint négy dolog szerez nagy lelki békét: „1) Igyekeznünk kell inkább más akaratát tenni, mint a magunkét; 2) Válasszuk mindig a kevesebbet, ne a többet; 3) Törekedjünk mindig az utolsó helyre jutni és mindenkinek alárendelve lenni; 4) Kívánjuk és kérjük szüntelen, hogy bennünk Isten akarata teljesedjék" (III/23). Igaz, hogy ez a lelkiség a 15. században dívott, de az alázatosság hangsúlyozása örökérvényű a lelki béke megteremtésében.

Szent Pál gyakran párosítja a békét *(eiréné)* a kegyelemmel *(kharisz)*, és a szeretettel (agapé) (Róm 1,7). Ugyanakkor a béke a Szentlélek gyümölcse (Gal 5,22). Az őskeresztény irodalomban pedig a béke a *koinoniával* azonos, vagyis az egyház lényegét képezi. Ami-

Vendéglátóink – András és Zsuzsa – több mint öt évet töltöttek külföldi kiküldetésben; s nem kevésbé távoli és egzotikus helyen, mint a maláj félsziget csücskénél elhelyezkedő, jórészt kínaiak lakta Szingapurban.

nyelem

A nappali étkezőrésze – teljes ragyogásában. A festett-faragott-lakkozott paraván, a mályva színű sötétítő függönyök és a selyemfényű lámpák jóleső melegséget árasztanak. Balra nyitott, a szobától csak pulttal elválasztott konyha helyezkedik el. A faragott rózsafa tálalóasztalka, lehajtható oldallapjaival, duplájára bővíthető. A La Dauphin márkájú két, francia lakklámpa ernyője csak látszatra kerek, valójában ovális, kis helyen is elfér

A pici, jó helykihasználású fürdő díszei is – a thaiföldi kacsa és a szingapuri művirág – a kint töltött éveket idézik

SZÉL ÁGNES FELVÉTELEI

Mint háziasszonyunk meséli, itthonról nem vihettek berendezést, mert a szállítás őrült sokba került volna, kint viszont nem várta őket más, csak a négy szürke fal. Ráadásul nemcsak idegen, hanem kifejezetten „magyartalan" környezetbe érkeztek, hiszen a tizenkét évvel azelőtt bezárt kereskedelmi kirendeltséget nyitották meg újra. Tehát nem voltak tapasztalt elődeik, nem ismerték a viszonyokat, így, ami a lakást illeti, fogalmuk sem lehetett, mihez kezdjenek Szingapurban.

MAKOVECZ Imre

C/2661

A faliszekrényke nem valami nagy érték, de Zsuzsa beleszeretett, mert „pici és aranyos"

Zsuzsa először az irodát rendezte be s miután az jól sikerült, belevágott kinti otthonuk megteremtésébe. Idehaza is szerette a társasági életet, a háziasszonykodást, de odakint a munkájukkal is járt, hogy vendégeket fogadjanak, vacsorákat adjanak. Tehát gyorsan kellett berendezkedniük s nemcsak alapbútorokkal, mert egy lakás, amelyben csupán asztalok, székek, szekrények és ágyak vannak, nagyon szomorú tud lenni. Egy sor személyes holmira is szükség volt, hogy a lakásuk egyszerre legyen nekik otthonos, és másoknak mutatós, mégpedig úgy, hogy sem az ott élőkben, sem az európaiakban ne keltsen idegenkedést.

Mint kiderült, az európai stílusú darabokat iszonyú drágán adják, a kínai bútorok viszont – mint Zsuzsa bevallotta – eleinte egyáltalán nem álltak közel a szívükhöz. A

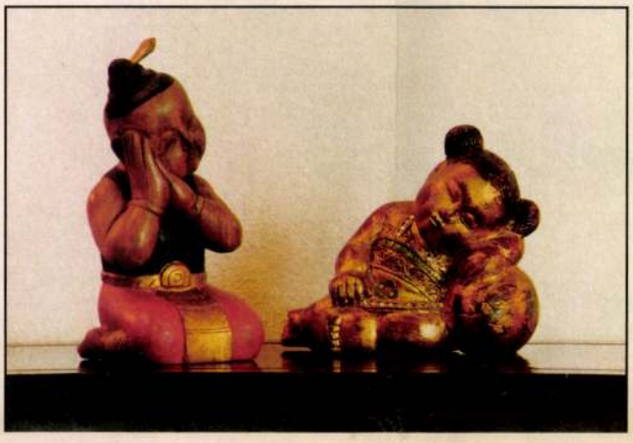

A bájos, szundikáló párból a kislány Thaiföldről, a fiú Burmából került Zsuzsáékhoz

A lakás társalgó része. A rózsafa asztal szingapuri, a szőnyeg viszont Kínából való. A kockagarnitúra még az NDK-ból, csak éppen – áthúzva. Zsuzsa eleinte viszolygott a kínai ecsetfestészettől, aztán belekóstolt, és most saját műve pompázik a feje fölött

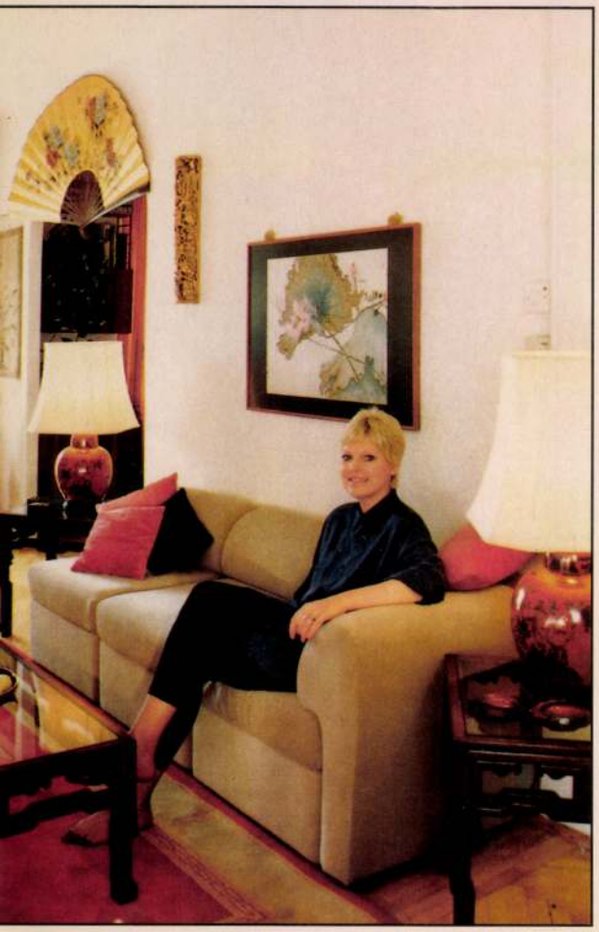

nyakukba vették hát a várost, járták a boltokat, ismerkedtek a lehetőségeikkel.

Tény, hogy az üzletekben, éttermekben és a frissen szerzett barátoknál olyan töménységben láttak kínai bútorokat, hogy a szemük lassan megszokta őket. Bár a tárgyak, amiket kiválasztottak maguknak, eleve sem tartoztak a drágák közé, ők igyekeztek még olcsóbbra alkudni őket, annál is inkább, mert az itthoninál jóval nagyobb teret kellett bebútorozniuk. Végül sikerült olyan, vegyes stílusú – túlnyomóan kínai, kisebb részt koreai, burmai, indonéz, thai és európai darabokkal berendezett – otthont kialakítaniuk, amely számukra a kényelmet és a nyugalmat jelentette. Idővel nemcsak hogy megszokták, de olyannyira meg is szerették a délkelet-ázsiai stílust, hogy lassanként összeszedték azt a kis gyűjteményt, amivel a pesti otthonukat rendezték be.

– Amikor otthon elkezdtük kibontani a csomagokat – hangzik az összefoglaló – először úgy éreztük, agyonnyom bennünket mindez. Csak hát nem volt szívünk megválni a számunkra kedves dolgoktól, így ez a mindössze 65 négyzetméteres otthonunk alighanem kicsit zsúfolt lett. De ha jól megnézzük, nélkülük a lakás valójában egy szürke kocka lenne. Így viszont körülvesznek minket azok a rózsafából készült, faragott, festett, lakkozott bútorok, porcelán és fa szobrocskák, kosárkák és díszek, amelyekhez megannyi élményünk fűződik. Nem ritkaságok, talán a paravánt kivéve, nem hivalkodó s nem is különösebben értékes darabok. Amik között mi jól érezzük magunkat.

Bors Edit

A látv

Autón igyekeztünk Debrecen egy külső negyedébe. Barátom sofirozott, én nézelődtem. Alig hagytuk el a Bethlen utcát, hogy a széles, sűrűn beépített keresztútra forduljunk, amikor megállíttattam a kocsit. A kettős arculatú, mégis egységes homlokzat akkori, befejezetlen állapotában is annyira meglepett, hogy alaposabban szemügyre kellett vennem. Barátom tájékozott volt, hiába, Debrecenben sem épül egyre-másra Makovecz-ház.

Mi az attraktív épület faszerkezetű és díszítésű felében jártunk, amelyen különösen jól felismerhető Makovecz Imre kedvenc építészeti világa

MAKOVECZ-HÁZ DEBRECENBEN

ány csak ráadás

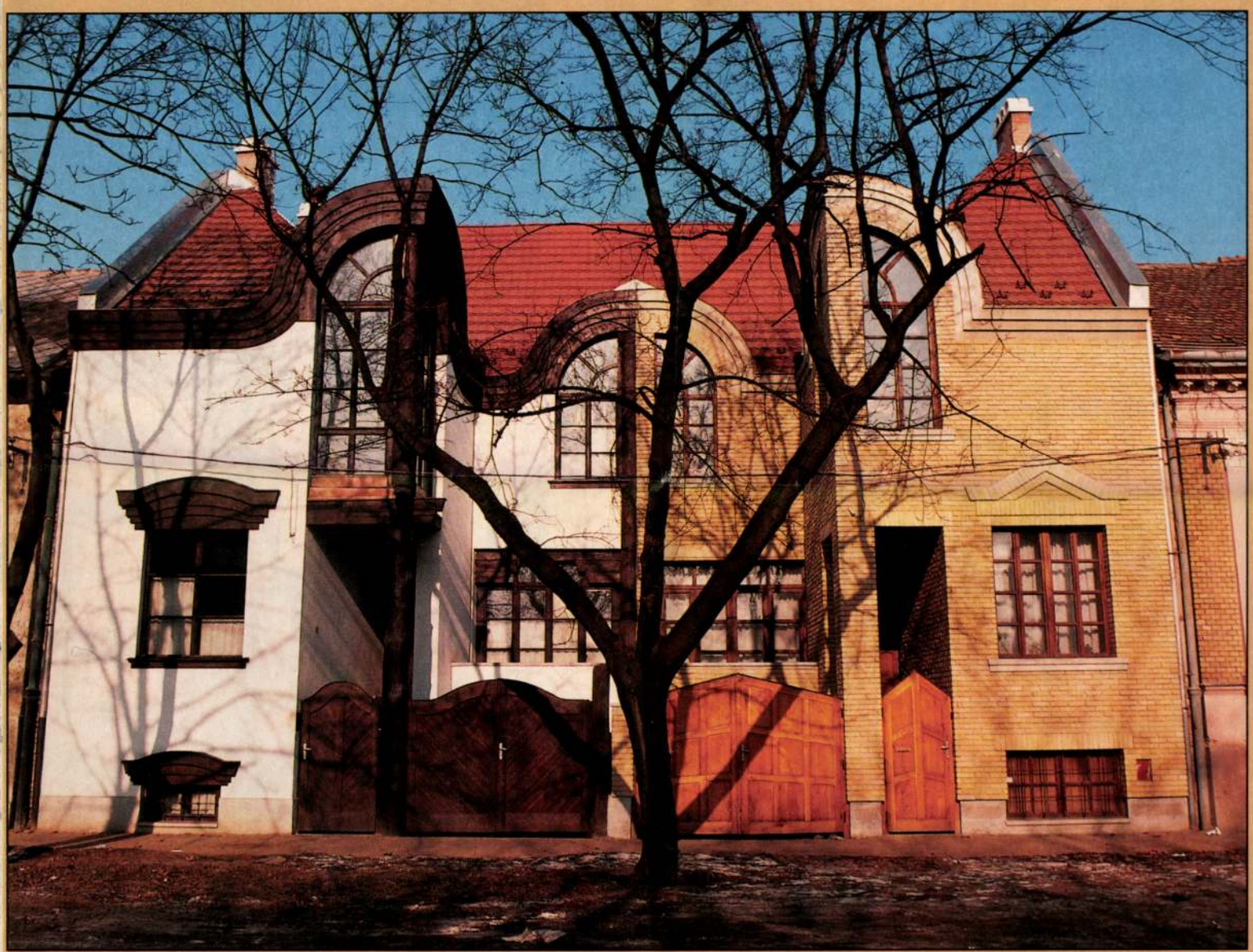

A ház két fele tükörkép és mégis különböző. Egyik fa-architektúrájú, vakolt falú, a másik homokszínű nyerstégla építmény. Így alkalmazkodik homlokzati felületében és megmunkálásában a két szomszéd épülethez

A Tünde nevet viselő, kedves fiatalasszony – a fehérre vakolt, fa szerkezetű házrész lakója – még Jászberényből hozta magával építészünk sajátos formanyelvének tiszteletét. És amikor férjével építkezésre adták a fejüket, ragaszkodott Makoveczhez. A tervező, roppant elfoglaltsága ellenére, vállalta a megbízást.

Nem kétséges, hogy a ház mindig kisebb-nagyobb kompromisszumok árán születik. Ám az igazán jó ház talán akkor, amikor különösen kevés, vagy ellenkezőleg, igen sok az alkalmazkodási kényszer. Ezúttal persze az utóbbival van dolgunk. Hagyományos, zárt sorú utca, földszintes szomszédság, rendkívül szűk telek, a mélysége is csekély. De ez nem elég: Makovecz fogja magát, és nem csupán az egyik szomszédos házhoz, mondjuk, a karakteresebbjéhez alkalmazkodik, hanem egyszerre mindkettőhöz. Emez csupán vakolt, amaz afféle nyers téglabetétes? Sebaj, úgyis ikerház készül: egyikük erre, másikuk amarra mosolyog majd, miközben megőrzik iker-hasonlatosságukat. S hogy a szűkösség ellenére a korszerű lakó-

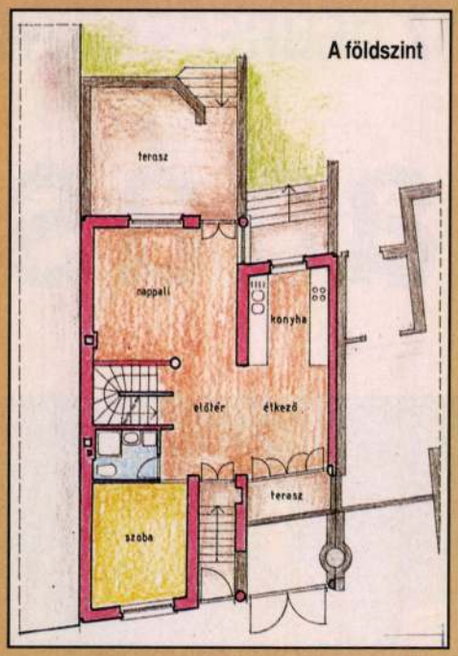

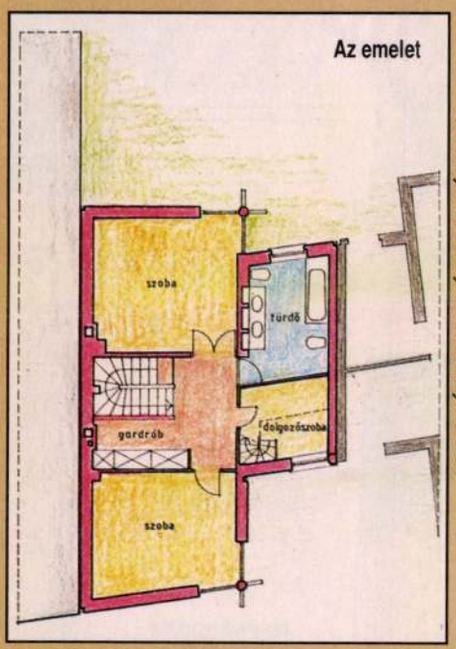

A nappali társalgó része puritán, ám igen kényelmes ülőgarnitúrával és egy „pávaszemes" nádfotellel, amely időközben még jobb elhelyezésre talált. A tévét a lépcsőfeljáró takarja, a kékeslila szőnyeg és függöny azonban jólesően kelleti magát

Az emelet kicsiny dolgozószobájában mennyezetig ér a könyvespolc, használatát ugyancsak remekbe készült, Vitéz-féle csigalépcső és galéria könnyíti meg

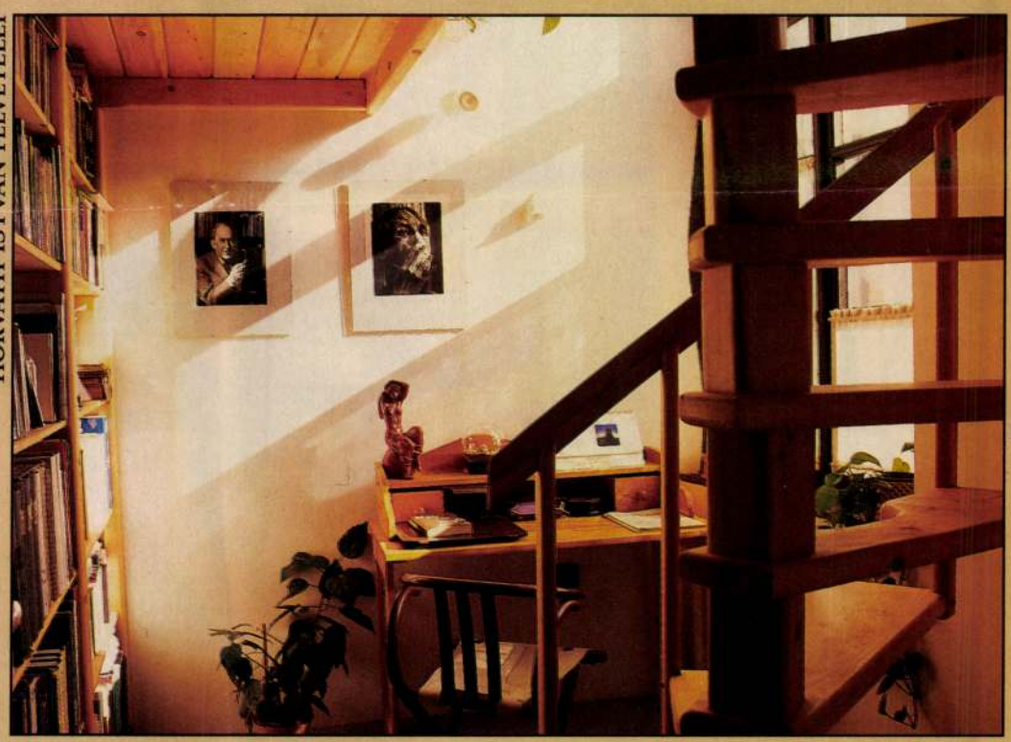

HORVÁTH ISTVÁN FELVÉTELEI

térből se hibádzzék semmi, alkalmazkodva az uralkodó párkánymagassághoz, használható alagsort, földszintet és fölső, hálószintet teremt, a tetőzet ötletes hullámoztatásával.

A többi – úgy képzelem – már valóságos élvezet lehetett: itt a fa, amott a tégla karakterét hangsúlyozva megszerkeszteni a szükséges tereket, kapcsolatokat, gondosan ügyelve rá, hogy minden a helyére kerüljön. Igaz, ebben kezdettől az ifjú Urr Gábor, Makovecz kitűnő munkatársa állt az építtetők és a mesterek mellett. Ritkaság hallani, hogy építkező ember – akire csőstül szakad a gond – ilyen elragadtatással beszéljen a művezetésről.

Különben is, Tünde asszony boldog, lényegében minden úgy alakul – jelen időben, hisz akad még tennivaló –, ahogy eltervezték. Az alapszinti hatvan négyzetméter gyakorlatilag egyetlen tér, noha célravezetően tagolt. Néhány lépcsőfok és belépve, tüstént a tér középpontjában állunk: előttünk a hátsó, majdan kerti teraszra néző nappali, mellette a két párhuzamos fallal határolt, tehát szeparált, de az étkezőrészre nyitott konyha, hátunk mögött a jól használható vendégszoba, mellette mosdós, tusolós toalett-helyiség, s itt a belső lépcső tere is. Fenn tágas szülői háló és hasonló gyerekszoba, jókora fürdő, s a parányi dolgozó-könyvtár szoba, amelyet a mennyezetig rakott könyvfalhoz épült csigalépcsős galéria bővít.

Ennyi és nem több funkció, de ez már a megbízás kezdetétől akkurátusan végiggondolva, olyannyira, hogy Tünde már egy-két évvel a beköltözés előtt, a csupán papírra vetett „szobákba" bátran vásárolt. Térjünk hát mi is vissza az alapszintre.

A nappaliban a sok éve, több változatban gyártott kényelmes, párnás garnitúra már csapolt vázszerkezetével is jól érzi magát a fatörzs-pilléres, gerendamennyezetes, hagyományos parkettás, egyszóval makoveczi környezetben. Amely itt – és ez igen fontos – jól érzékelhető és élvezhető intimitásra törekszik. A méretek a családra szabottak, ám a tagoltságában is átlátható tér elég tágas és befogad, ha úgy adódik, népesebb társaságot is.

Így nyílik rá a nappalira a pompás, kettős konyhasor, amelyet a hajdúnánási Vitéz Sándor készített a már megvolt, faragott diófa étkezőgarnitúrához

A hálószobában, mint másutt is az emeleten, mennyezetig futó gerendadúcokban gyönyörködhetünk. A falon a remek sarokablak tükröződését látjuk

A fürdőszobai mosdók mögötti tükrös falfülkék kitűnő lerakóhelyül szolgálnak. A szürke-sárga-fehér csempemintázat kellemesen tartózkodó, mégsem szokványos

A famunkákról, természetesen, külön kell szólnunk. Elsősorban azért, mert akár a látványosan szerkesztett, domborított menynyezeteket, akár az izgalmas gerendatámaszokat, vagy a szobasarkokba telepített ablakpárokat nézi az ember, tengelyükben a kívül-belül faragott székelyforgóval, a szó szoros értelmében látványban részesül, tehát egyfajta többletben, az egyébként igen jól lakható lakásban. És a család ezt a többletet határozottan élvezi. Hát még, hogy kézzelfogható hasznot is hajt, mert például a sarokablakok sok szabad falfelülettel ajándékozzák meg a lakókat, miközben bőséges fényt engednek a szobába. (Falakról lévén szó, itt említek egy gépészeti érdekességet: az alapszint padlófűtését az utcai és udvari határolófalakba is fölvitték, ami a téli tapasztalatok szerint jól bevált.)

Igényes famunkához – kell-e mondani – jó asztalosmester szükségeltetik. Szerencséjükre, ilyenre akadtak a hajdúnánási Vitéz Sándor személyében, aki kiváló munkát végzett, mellesleg a pompás diófa-konyhabútor és a kis könyvtárszoba galériás szerkezete elkészítésekor is.

Nincs szándékomban többet beszélni a házról, inkább kérem az olvasót, tűnődjön el akár ismételten is a képeken; a hozzájuk írt szövegben igyekszem további részletekkel szolgálni. Ami igaz, igaz, magam is visszavisszatértem a hívogató falak közé, s nem biztosíthatom a háziakat, hogy alkalomadtán nem teszem meg újra.

Balog János

A különös formájú étkezőasztal igen tértakarékos megoldás, akárcsak a fiókgerendák beépítése a tükrös ajtajú szekrényekkel, amelyek mögött még a fűtőtestek is elférték

A hosszú konyhapult tetejére egy tönkrement bútor márványát építették be – ez könnyen tisztán tartható és jó dolgozni rajta –, szerkezetnek pedig meglévő régi gerendákat, hogy ez is alkalmazkodjék a lakás egészéhez. A pult fölött fénycsővilgítás és polcok sora. Sajátságos a felújított padlástégla és fontos – mert fényt bocsát be – a teraszajtó melletti faláttörés, háromszög alakú ablakkal

Jó

MAKOVECZ

Népszabadság
98.06.05

Héttornyú hányattatás

Rendeződik a sevillai világkiállítás magyar pavilonjának sorsa

Hat évvel a sevillai világkiállítás befejezése után talán véglegesen megoldottnak tekinthető az Expo '92 magyar pavilonjának a sorsa. A Makovecz Imre tervezte héttornyú faépületet nem kell lebontani.

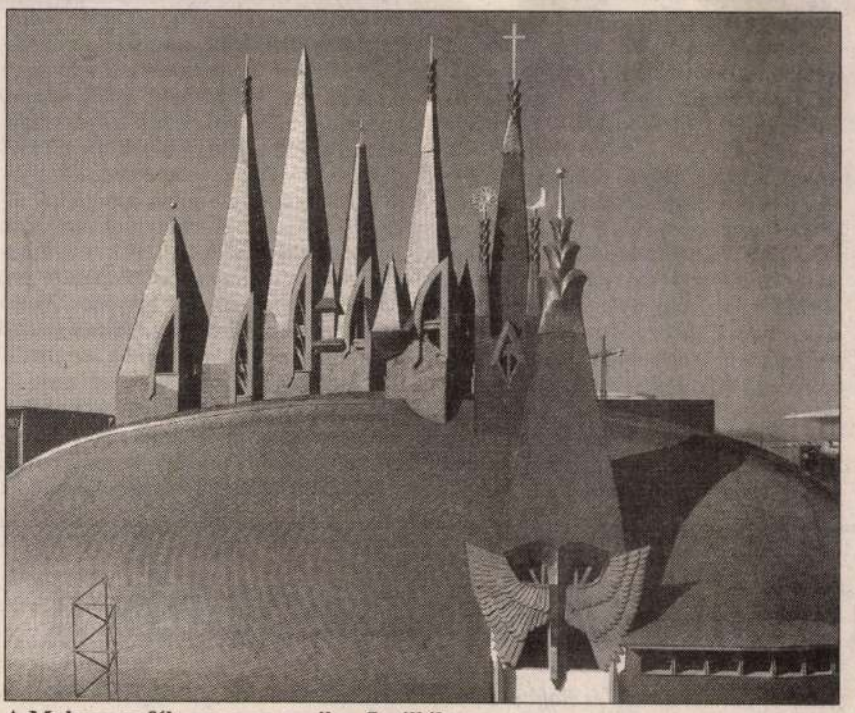

A Makovecz-féle magyar pavilon Sevillában GELETA LÁSZLÓ FELVÉTELE

A Sevillában szerepelt országoknak – szerződésileg vállalt kötelezettségeik szerint – a világkiállítást követő négy éven belül le kellett bontani épületüket, mégpedig a saját költségükön. Számos állam jelképes egy-két dollárért inkább a városnak adományozta pavilonját, a magyar ház ügye viszont évekig elhúzódott.

Lapunk kérdésére válaszolva *Makovecz Imre* elmondta: úgy képzelte, hogy az Expo '92 után a pavilont szétbontják és „nem túl jelentős költségért" hazaszállítják, mégpedig a Sevillában is meghirdetett budapesti világkiállításra. „Ám az MSZP, amikor kormányra került, az SZDSZ kívánságára első dolgának tekintette, hogy ezt leállítsa, amivel irtózatos kárt okozott Magyarországnak" – tette hozzá az építész, aki szerint a pavilon költségei mintegy 300 millió forintra rúgtak a kiállítás évében. Makovecz egyébként (egy amatőr fotós által készített képsorozat alapján) úgy ítéli meg, hogy az épület ma is kitűnő állapotban van, ám egyebet háza utóéletéről nem tud – mondta.

Azt, hogy a kiállítás befejezése és az 1994-es választások között eltelt mintegy két esztendő során a pavilont miért nem hozták haza, nem sikerült kideríteniünk (egyes vélemények szerint olcsóbb lett volna itthon újból megfaragni és megépíteni). Annyit viszont megtudtunk, hogy számos tárgyalás után 1996 júniusában a magyar állam megbízottai tető alá hoztak egy megállapodást az Atymsa Nuevas Technologías céggel, valamint a kiállítás területe feletti tulajdonosi jogokat gyakorló Cartuja '93 vállalkozói csoporttal arról, hogy a magyar pavilon szimbolikus összegért – egy pesetáért, ami a mai árfolyamon egy forint 39 fillér – az Atymsa birtokába kerül. Az új tulajdonos átvállalta mindazon esetleges fizetési kötelezettségeket, amelyek bontás vagy bármi más ok miatt a magyar félre hárultak volna. A ház tartozékait, belső berendezési tárgyait a spanyol partnerek külön megállapodással, összesen 62 millió pesetáért ugyancsak megvették.

Mint az Ipari, Kereskedelmi és Idegenforgalmi Minisztérium illetékesei lapunknak elmondták, ezt az összeget a spanyolok öt évre felbontva törlesztik: tavaly 7, az idén 10, 1999-ben, 2000-ben és 2001-ben pedig 15-15 millió peseta átutalásával szüntetik meg adósságukat.

A pavilon jelenlegi állapotáról és a felhasználására vonatkozó elképzeléseikről az Atymsa részéről *Manuel Crespo González* témagazda tájékoztatta a *Népszabadságot.* Közölte, hogy a végleges tulajdonjog csak akkor száll rájuk, ha kifizetik a teljes vételárat, addig csupán a jogosultságot szerezték meg arra, hogy használják a pavilont. Mint elmondta, cégük – amely új technológiai eljárások kutatásával foglalkozik – irodáit kívánja berendezni az egykori magyar kiállítási épületben. Pillanatnyilag a ház javítását végzik, amely – tette hozzá – 1992 óta elhagyottan állt az egykori expo területén és alapos felújításra szorul. Crespo González arra is utalt, hogy a szóban forgó terület tulajdonjogát telekkönyvileg és közjegyzőileg még nem véglegesítették.

A történteknek aktualitást ad, hogy közeledik a következő világkiállítás, a hannoveri Expo '2000. Az ottani magyar pavilonnal kapcsolatos feladatokra pályázatot írtak ki, amely – nyilván a múlt hibáiból is tanulva – már külön témakörként foglalkozott az épület utólagos hasznosításával is. A versenykiírást – mint jelentettük – a Hungexpo Rt. nyerte meg, pályázatában konkrét tervvel a magyar ház sorsának zárás utáni megnyugtató rendezésére. Ebben egyébként partnerek a német házigazdák is, akik információink szerint az épületek egy részét, köztük a miénket is a hannoveri vásárváros új szárnyának pavilonjaként hasznosítják majd.

Farkas József György

várhatóan ragaszkodni fognak ahhoz, hogy kormánypárti vezetése legyen több kulcsbizottságnak, köztük az alkotmányügyi, a gazdasági, a mezőgazdasági, a honvédelmi, a kulturális, a mentelmi és összeférhetetlenségi testületnek. Amennyiben például kisgazda politikus vezeti majd a földművelésügyi tárcát, úgy várhatóan a Fidesz tart igényt a mezőgazdasági bizottság elnöki posztjára. Erre a tisztségre *Glattfelder Béla* az esélyes.

A hagyományoknak megfelelően várhatóan az ellenzék kapja a költségvetési és a nemzetbiztonsági bizottság elnöki posztját. Az előbbi posztra *Burány Sándor* vagy *Keller László* szocialista politikusok a szóba jöhető jelöltek. MSZP-s körökben a nemzetbiztonsági bizottság elnöki tisztségére *Keleti Györgyöt* vagy *Vancsik Zoltánt* emlegetik. Ha az önkormányzati bizottság vezetését is az MSZP kapja, akkor *Lamperth Mónika* az esélyes. *Csurka István,* a MIÉP elnöke lapunknak úgy nyilatkozott, amennyiben az Alkotmánybíróság döntése lehetővé teszi az önálló frakcióalakításukat, akkor minden bizottságban helyet kérnek, és számítanak a számvevőszéki bizottság elnöki posztjára is.

fejlesztést. Az előbbi posztra *Tamás Károly,* az utóbbira *Horváth Béla* esélyes.

Torgyán az államfővel folytatott csütörtöki konzultáció után nem kívánt érkívánta kommentálni, csupán *Orbán Viktor* pártelnök szavait idézte: „A sas nem kapdos legyek után"

Rendőri vezetők: kinek inog a széke?

Mind valószínűbb, hogy a leendő miniszterelnök *Pintér Sándor* nyugalmazott altábornagyot, volt országos rendőrfőkapitányt kéri fel a Belügyminisztérium vezetésére. Ebben az esetben a kiszivárgott hírek szerint *Perlaki Jenő,* a XX. kerület hivatalban lévő polgármestere az egyik legesélyesebb a BM politikai államtitkári posztjára. A Fidesz vezetéséhez közel álló forrásokból úgy tudni, a politikai államtitkári poszt várományosaként tartják számon *Szita Károly* kaposvári és *Várhegyi Attila* szolnoki polgármestert is. *Lajtár József* gazdasági helyettes államtitkár feladatkörét esetleg *Valenta László* nyugalmazott dandártábornok, az ORFK volt gazdasági főigazgatója veszi majd át. A rendvédelmi helyettes államtitkár posztjára pedig *Berta Attila* dandártábornok, a BRFK vezetője tűnhet esélyesnek.

A rendőrségen a választások második fordulója óta találgatás tárgya az ORFK és a Fidesz fővárosi frakciója által élesen bírált BRFK vezetésének sorsa. Vannak, akik úgy tudják, Pintér Sándor belügyminiszterként nem változtatna a rendőrség vezetésének összetételén. Mások szerint viszont *Ignácz István* dandártábornok, bűnügyi főigazgató székét kivéve – őt ugyanis országos rendőrfőkapitányként még Pintér nevezte ki –, a Pintér Sándor és munkatársainak 1996. november 29-ei menesztése után kinevezett új vezetésből senkinek a széke nem biztos. Kivételt jelenthet *Kiss Ernő* dandártábornok, a KBI főigazgatója, aki várhatóan szintén posztján marad. Az országos rendőr-főkapitányi posztra – ha menesztik a jelenlegi vezetést – *Dezső Gyula* dandártáborok, a Rendvédelmi Szervek Védelmi Szolgálatának vezetője a legesélyesebb jelölt.

F. Gy. A.

a politikus a parlamentben

László, Farkas László és Raffael János) az MDF országos listáján tűntek fel újra. Rajtuk kívül MDF-esként indult *Dácsi Farkas József, Kállai Kiss Ernő* és *Raffael József,* valamint *Kovács Árpád,* aki a Phralipe állítása szerint nem roma létére tölti be a ferencvárosi cigány kisebbségi önkormányzat elnöki posztját.

Az Együtt Magyarországért Unió a dombóvári cigány önkormányzat képviselőjét, *Horváth Sándort* indította, a Magyar Demokrata Néppárt a kisvárdai panziótulajdonos *Lakatos Istvánt* és a komlói mezőgazdasági mérnök *Csonka Sándort,* a Munkáspárt *Danyi Antal* józsefvárosi vállalkozót és *Csóka Emilt,* a miskolci cigány önkormányzat elnökét jelölte. Mint köztudott, az említett pártok egyetlen mandátumot sem szereztek az új Országgyűlésben. A MIÉP bekerült ugyan a parlamentbe, de nincs tudomásunk arról, hogy cigány politikus szerepelt volna a jelöltjei között.

A leginkább ígéretesnek talán az FKGP színeiben induló *Náday Gyulának,* a Magyarországi Cigányok Demokratikus Szövetsége (MCDSZ) elnökének helyzete tűnt. Náday a kisgazda országos lista 20. helyén szerepelt, de ez is kevésnek bizonyult a képviselőséghez. Elvérzett a lista 47. indulójaként rangsorolt *Pusoma Jenő,* a kerecsendi cigány önkormányzat vezetője.

Az SZDSZ – eltekintve Hága Antónia jelképesnek nevezhető 148. helyétől – 1998-ban ismét csak egy roma politikust indított. A televíziós személyiségként ismert *Daróczi Ágnes* az országos lista 41. helyét töltötte be, a választási eredmények tükrében közelébe sem férhetett az alakuló SZDSZ-frakciónak.

A két legtöbb szavazatot kapott párt, a Fidesz és az MSZP a jelek szerint nem különösebben akart cigány képviselőt látni saját soraiban. *Varga József* roma vállalkozó a Fidesz budapesti listájának 26., *Rácz Gyöngyi* az MSZP országos listájának 104. helyére került. Ha az új összetételű parlament nem biztosítja a kisebbségek képviseletét vagy utólag nem történnek személycserék, akkor 1998 és 2002 között nem lesz roma politikus a magyar törvényhozásban.

Czene Gábor

Rubicsek: A KEI nem köthető kormányokhoz

A Kormányzati Ellenőrzési Iroda tevékenysége nem köthető kormányokhoz, pártokhoz és személyekhez – nyilatkozta lapunknak *Rubicsek Sándor,* a KEI elnöke. Rubicsek emlékeztetett arra, hogy az öt esztendeje alakult irodát még a néhai Antall József miniszterelnök hozta létre. A KEI tevékenysége azért sem köthető pártokhoz és kormányokhoz, mert az iroda alapvető feladata a költségvetési kiadások és minden egyéb állami pénz felhasználásának ellenőrzése. Az elmúlt években az iroda tevékenysége jelentősen kiszélesedett, s ez elsősorban hazánk euroatlanti integrációjának tudható be. Az iroda hasznosságát és nemzetközi elismerését az is tükrözi, hogy a napokban Londonban Magyarországot példaként állították a többi csatlakozni kívánó állam elé – mondta a KEI elnöke. A Fidesz vezető személyiségei szerint a Kormányzati Ellenőrzési Irodára továbbra is szükség lesz, mint a korrupció és a feketegazdaság elleni küzdelem egyik intézményére.

K. J. T.

Tervek, házak, vázlatok párbeszéde

Makovecz Imre és munkatársainak kiállítása az Ötpacsirta utcában

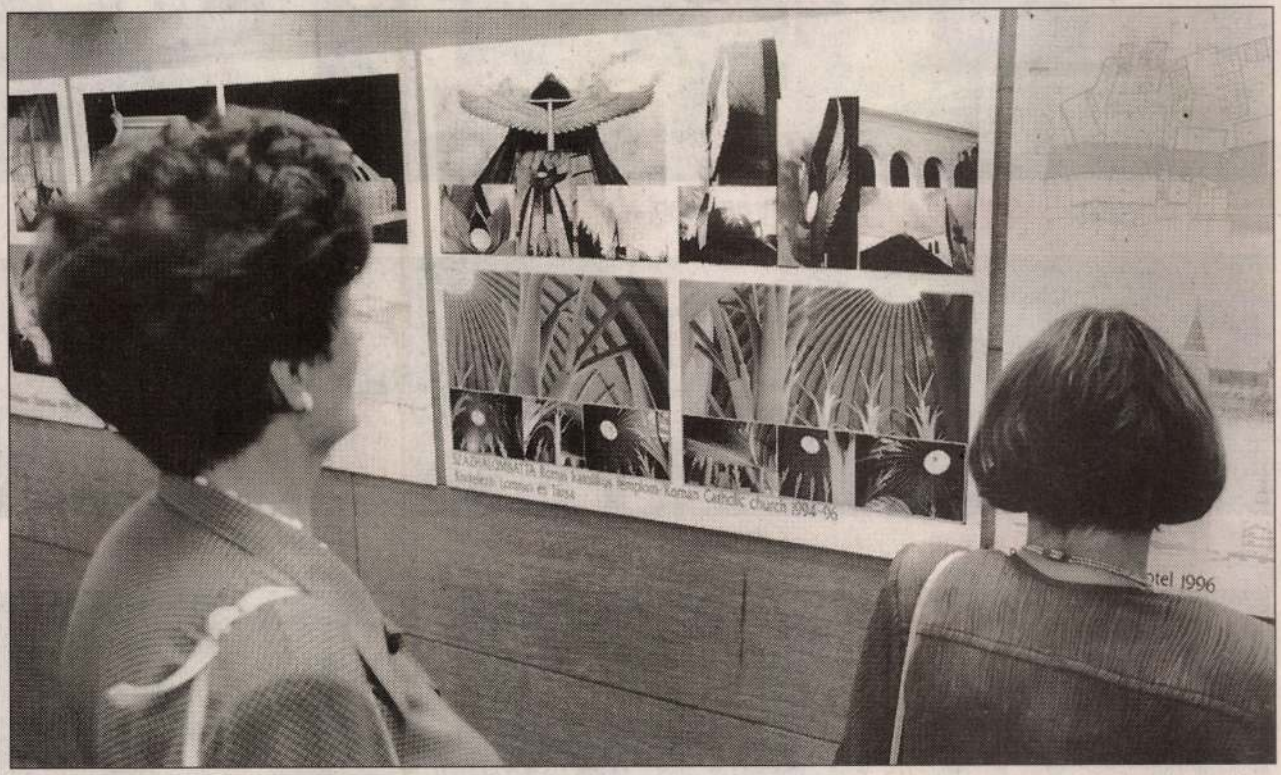

Látogatók a Kós Károly teremben

GÁRDI BALÁZS FELVÉTELE

Virágozzék minden virág. Közhely. Mégis milyen nehéz mindennapi valósággá tenni. *Thurzó G. István*, a Magyar Építész Szövetség titkára erre vállalkozott, amikor a szakma székházának Kós Károly termében kiállítássorozatot szervezett.

Magyarország legmarkánsabb építésziskolái, azok vezetői – tanítványok és mesterek – egymás után állítják ki megépült munkáik fotóit, tervvázlatokat, tanulmányrajzokat, grafikákat. Ha nem is egy időben, de egy helyen találkozik az organikus, a posztmodern, a szimbolista, a dekonstruktivista és a Neu Bauhaus. Reményeik szerint azok is, akik jó magyar szokás szerint a szakmai vélemény- és írásbeli különbségeket sokszor csak politikai irányzatokhoz kapcsolódva tudják kifejezni. A szervezők nem titkolt célja az építésztársadalom megosztottságának oldása, a párbeszéd elindítása és az új generáció nevelése.

Szerda este a Makona Kft. kiállítása nyílt meg a VIII. kerületi Ötpacsirta utca 2.-ben. Az érdeklődők a héten *Makovecz Imre, Gerencsér Judit* és *Révai Attila* munkáit tekinthetik meg. Akikhez pedig a grafika áll közelebb, látogassanak el a szentendrei Építész-grafikai Galériába, ahol péntektől *Vákár Tibor* Ybl-díjas, gyémántdiplomás építészmérnök munkái láthatók. (*Finta József* most elmaradt kiállítását várhatóan ősszel rendezik meg.)

E. N.

~~872 000,-~~ 436 000,- ~~894 000,-~~ 447 000,- ~~1 000 000,-~~ 500 000,-

~~1 076 000,-~~ 538 000,- ~~1 084 000,-~~ 542 000,- ~~1 094 000,-~~ 547 000,-

~~1 222 000,-~~ 611 000,- ~~1 222 000,-~~ 611 000,- ~~1 238 000,-~~ 619 000,-

~~1 662 000,-~~ 831 000,- ~~1 796 000,-~~ 898 000,- ~~1 824 000,-~~ 912 000,-

(Az árak 3 m egyenes konyha összeállításra vonatkoznak, műs

Itt az alkalom, hogy új konyhát vegyen, vagy le

1134 Budapest, Váci út 47/E. • Tel.: 340-2937, 340-2321 • Fax: 350-3559 3532 Miskolc, K

NYITVA MINDEN NAP 10.00–2

TELEVÍZIÓ

MTV 1

5.50–9.30 Nap-kelte 9.35 Bor és hatalom tévéfilmsor. 10.05 Még egyszer! Szenes Andreával… 11.00 Walt Disney bemutatja (ism.) 12.00 Déli harangszó 13.00 Illem és jó modor a fő – operettrészletek 14.00 Közvetítés a parlament üléséről 16.30 A szerelem jogán – brazil tévéfilmsor. 17.00 Segítőtárs 17.15 Ki marad a végén? 17.45 Körzeti híradó 18.00 Katolikus krónika 18.20 Gyerekeknek! 18.35 A pampák királya 19.30 Híradó 20.00 Vészhelyzet, tévéfilmsorozat 20.50 Kriminális 21.25 1848 március – MM 21.30 Telemázli 22.00–23.00 Aktuális 23.05 Keleti pályaudvar – Mi, húszévesek 0.30 Szenes Andreával… 1.15 Hiradó

MTV 2

6.00 Híradó 6.15 Aktuális 6.45 Határtól határig 7.00 Hiradó 7.15 Interjú a miniszterelnökkel (ism.) 7.45 Határtól határig 8.00 Kincsestár 9.30 Parlamenti napló 10.00 Közvetítés a Parlamentből 16.30 Repeta 17.30 Felejthetetlen századelő 18.00 Robog az úthenger 18.20 Mesterművek 18.30 Magyarország ma 18.55 Mesetár – Rémusz bácsi mesél 19.15 Magyarok cselekedetei 19.30 Híradó 20.00 Kossuth Lajos 21.00 TS-extra 21.30 Cirkafirka 22.00 Mozart: Figaró házassága – vígopera négy felvonásban

DUNA TV

8.00 Reggeli muzsika 9.05 Képes krónika 10.50 Magyar tudomány 11.25 Harmónia 11.55 Vers 12.00 Déli harangszó 12.20 Virtus 12.45 Piaroák világa 13.05 Expedíció 13.55 Nyugattól keletre, avagy a médiák diszkrét bája – magyar játékfilm 16.00 Helikon 16.30 Heuréka! Megtaláltam! 17.05 A kis Nicholas úrfi 17.30 Mese 18.20 A hegy védangyala – olasz filmsor., 6. 19.15 A világegyetem enciklopédiája 19.25 Héthatár 20.05 Gazdakör 20.40 Esti kérdés 21.00 Híradó 21.20 Sportpercek 21.35 Háborúban történt 23.25 Híradó 23.55 Héthatár

10.25 Egy kórház magánélete 11.15 Marienhof 11.40 Mindent vagy semmit! 12.00 Stádium 12.15 Szerencsekerék 12.40 Egy kórház magánélete 13.30 Csupa-csupa élet 13.55 rajzfilmsor. 14.25 Nekem nyolc! 14.55 Csipsz 15.50 Organikus narancs 16.15 Magnum 17.05 Marienhof 17.30 Csupa-csupa élet 17.55 Az Acapulco-öböl 18.25 Szerencsekerék 19.00Tények 19.30 Gazdagok és szépek 19.55 Kaméleon 20.50 JAG – Becsületbeli ügyek, amerikai krimisor. 21.40 Mindent vagy semmit! 22.00 Jó estét, Magyarország! 23.00 Szupercsapat 23.45 Hajnaltól napestig 0.10 Jó estét, Magyarország!

TV 3

16.20 Dinasztia 17.15 Zöld pont 17.45 Cracker 18.45 Hír 3 19.15 Vétkek és bűnök 21.10 MASH, amerikai vígjátéksor. 21.40 Drága testek 22.40 Hír 3 23.10 A törvény ökle

SZÍV TV

6.00 Popdzsungel 6.30 Gerincjavító torna 7.00 Fogyatékossággal élők félórája 7.30 Autósport 9.00 Egészségmagazin 9.30 Testszépítés 10.00 Blende 11.00 Autósok világa 11.30 Új Felkínálom magazin 12.30 Szilágyi cseveg 13.30 City 13.45 Eurostar-kapásjelző 14.00 Príma torna 14.30 RPS-News 15.00 Gulliver 15.30 Pepsi Show City 16.00 Nyugat-Európa kolostorai, 4. (ism.) 16.30 Különjárat 17.30 A természet világa 19.00 Biztonsági zóna 19.30 G. I. Joe – rajzfilmsor. 20.00 S. K. 20.30 X-treme 21.00 Vidám démonok – amerikai film 23.00 Egy páholyban Benkő Dániellel (ism.) 23.15 Különjárat

RTL KLUB

6.30 Jó reggelt! 8.30 100-ból egy (ism.) 9.00 A farm, ahol élünk (ism.) 9.45 Klipklub (ism.) 10.10 Rajzfilmklub benne: A pálya ördögei, 15. ism., Dragon Ball (ism.), Grand Prix (ism.) Varázslatos álmok (ism.), Az első csók (ism.)

19.30 Fókusz 20.00 Halálos döfés, német film 21.40 Aranykor – amerikai filmsorozat, 1. 22.30 Halálos hegycsúcs – amerikai film (ism.) 0.05 Fókusz (ism.)

BUDAPEST TV

9.00-ig Játékcsatorna 9.00 Vásárlási tanácsadó 17.00 Műsorismertetés 17.00 Fogyóra – dr. Bártfay Zsuzsanna műsora 18.00 Vásárlási tanácsadó 19.00 Tippelje meg! – telefonos játék, a játék telefonszáma: (06-90) 310-350 19.15 Micsoda éjszaka volt! 19.30 Beszélgettünk tabuk nélkül 20.00 Fény felé – amerikai film 21.30 Mesélnek a csillagok! 22.00 Vásárlási tanácsadó 22.30 Humoróra 23.30—24.00 Játékcsatorna

MSAT

6.30–8.30 „Vekker"–rádió a tévében! 8.30 Music Box 13.45 A hekus 14.45 Játszd újra… 15.30 High Life Disco Top Ten 16.05 Mentolos ital 18.00 Mit les, Mr. Beadle? 18.30 A hekus 19.30 Harc az olajért 21.20 Poirot 22.20 Túlfeszített húr, akciófilm

EUROSPORT

8.30 Északi összetett sí-vk (ism.) 10.00 FedEx gokartbajnokság (ism.) 11.00 IAAF Permit fedett pályás nemzetközi atlétikai találkozó (ism.) 12.00 Labdarúgás – Eurogólok 13.30 Grundig FIS hódeszka-vk (ism.) 14.00 FIS síakrobatika-vk 15.00 Tenisz – ATP-torna Mercedes Super 9 tenisztorna 16.30 Whitbread föld körüli vitorlásverseny (ism.) 17.00 Biatlon-vb (ism.) 18.00 Labdarúgás – Eurogólok (ism.) 19.30 Négykerékmeghajtásúak versenye (ism.) 20.00 Ökölvívás (ism.) 21.00 Tenisz-ATP-torna Mercedes Super 9 tenisztorna (ism.) 0.30 Labdarúgás – A vk legendái (ism.)

NAP TV

Szerda reggel 5.50 és 9.30 között Nap-kelte

RÁDIÓ

KOSSUTH

9.05 Napközben 11.05 My Fair Lady – részletek a zenés játékból 11.35 Degré Alajos: Visszaemlékezéseim (1883) 12.50 Törvénykönyv 13.05 Vendég a háznál 13.20 Gregorián énekek 13.30 Tanúim lesztek! 14.05 Klasszikusok mindenkinek 14.35 Irodalmi figyelő 14.55 Első közlés 15.06 Parlamenti folyosó 15.30 Világstúdió 16.20 Hasznos tudnivalók 16.25 Radar 17.05 „Magyarországról jövök…" 17.26 A Szabó család 19.30 Jó éjszakát, gyerekek! 19.40 Petőfi Sándor minden verse 20.05 Táncházban 20.30 Határok nélkül 20.50 Beszélni nehéz! 21.05 Dés László szerzeményeiből 21.25 Mesélő krónikák 22.00 Késő esti krónika 23.05 Egy énekes – több szerep

PETŐFI

5.55 Állomáskereső 6.03 Reggeli csúcs 8.00 Petőfi-délelőtt 12.00 Nóták 13.00 Naprakész – Kettőtől ötig 14.00 Csúcsforgalom 17.05 Apukám világa 18.30 Délutáni csúcs 19.03 Részletek – hangversenyekből 19.30 Kölyökrádió 20.00 Ullysses – regény 21.03 Zenezóna MÁS-SÁV 22.00 Tangó 22.30 Egy arc, 23.00 Hírpercek 23.15 Ennyi… 24.00 Éjfél után

BARTÓK

6.00 Muzsikáló reggel 8.10 Pódium 9.15 Hans Knappertsbusch 10.05 Apám, Szindbád 11.00 Kamarazene 11.40 Kocsár Miklós feldolgozásaiból 12.05 Hangverseny 13.45 Este közvetítjük 14.05 Nemesérc és salak 14.50 Operafinálék 15.30 Neked szól! 16.05 Muzsikáló délután 18.05 Hangadó 18.55 Országos Zathureczky-emlékverseny 19.05 Samuel Ramey énekel 19.35 Kapcsoljuk a Zeneakadémia nagytermét 21.35 Fúvósmuzsika 21.52 Petőfi Sándor minden verse 22.05 A hét zeneműve 22.30 Új kóruslemezeinkből 23.05 Ritkán hallott remekművek

SZÍNHÁZ

Operaház: A fából faragott királyfi – Székely fonó (Székely bérl. 4. ea. 7) – ***Erkel Színház:*** III. Nemzetközi Nureyev-balettverseny (du. 6) – ***Bárka Színház:*** Szentiváméji álom (7) – ***a Shure-stúdióban:*** A szerető (fél 8) – ***Budapesti Operettszínház:*** Hotel Menthol (Vámos L. bérl. 2. ea. du. 6) – ***József Attila Színház:*** A miniszter félrelép (7) – ***Katona József Színház:*** Művészet (7) – ***Kolibri-pince:*** Felolvasóestek a kocsmában (7) – ***Komédium:*** Szerelem, óh! (7) – ***Madách Színház:*** József (7) – ***Madách Kamara:*** Édes Anna (7) – ***Merlin Színház:*** Születésnapomra (Radnóti bérl. 7) – A test angyala (este 9) – ***Nemzeti Színház:*** La Mancha lovagja (7) – ***Várszínház:*** Lovagias ügy (7) – ***Radnóti Színház:*** Inri (7) – ***R. S. 9. Színház:*** Kincskereső kisködmön (du. fél 3) – ***Ruttkai Éva Színház:*** A kaktusz virága (7) – ***Új Színház:*** Az üvegcipő (7) – ***Vígszínház:*** West Side Story (7) – ***Pesti Színház:*** Tangó (7) – ***Korona Pódium:*** Király Cabaret (7) – ***Budapesti Bábszínház:*** Misi mókus vándorúton (de. 10) – ***a Játszó-téren:*** Szent Sebestyén vértanúsága (felnőtt ea. 7)

Újra turistákat vár Új-Zéland

A fókavész után ismét megnyitotta déli szigetvilágát a turis[illegible] Új-Zéland kor-

Helikon

Hétfő helyett kivételesen ma délután négy órakor jelentkezik a Duna televízió irodalmi figyelője, a Helikon, Tisztelet a Nyugat szerkesztőinek címmel. Kilencven éve, 1908-ban indult a modern magyar irodalom legnevezetesebb folyóirata, a Nyugat, amely elsőként közölte Ady, Kosztolányi, Móricz, Babits és sok-sok nagy írónk műveit. A nézőket a Petőfi Irodalmi Múzeumban ebből az alkalomból készült, elsősorban a szerkesztőknek emléket állító kiállítására invitálják, ahol Kelevéz Ágnes, a kiállítás rendezője a kalauz a ritka és érdekes relikviák között. Kenyeres Zoltán irodalomtörténész a folyóirat jelentőségéről, szerzőiről, utóéletéről szól a vele készült interjúban. A műsor az elhangzó verseket is a nagy múltú irodalmi lapnak szenteli: Máté Gábor Kosztolányi Dezső Szellemidézés a New York kávéházban, Helyey László Szabó Lőrinc Centrál című versét adja elő, Papp Jánostól Móricz naplójának a Hét krajcár című novella elfogadását idéző részletét hallhatják, Galkó Balázs pedig az Ugat című szatirikus lapból olvas fel részleteket. – Mórocz Zsolt irodalomtörténész olvasnivalót ajánl.

Ma: Duna tv, 20.05

Gazdakör

Március 11-én nyit az Agro+Mash Expo – ennek az apropóján keresett meg szakembereket a műsor, hogy elmondják milyen műszaki fejlesztési lehetőségeket látnak az agrárvilágban. Az országos gondokról a Földművelési Minisztérium műszaki intézetének szakemberei beszélnek. Ellátogattak egy fejőházat építő gazda portájára, és bemutatják a mezőgazdasági gépsorát korszerűsítő mezőgazdasági vállalkozót is. Beszámolnak az agrárgép-beruházási lehetőségekről, valamint az Alföldön szerveződő borlaboratóriumokról, abban a reményben, hogy hamarosan a nézők is meggyőződnek a termékek minőségéről.

Éljünk együtt az erőszakkal?

Külföldön is, Magyarországon is sokan felteszik a kérdést: mit lehetne tenni a televízióműsorok káros hatásainak kiküszöbölése érdekében. Ha erre válaszolni akarunk, akkor elemezni kell a bajok mélyebb, erkölcsi, intellektuális okait.

A film- és tévécégeknél egy önmozgó rendszer alakult ki az utóbbi évtizedekben, amely termel akkor is, ha nincs jó alapanyag, ha nincsenek tehetséges forgatókönyvírók, akik nap mint nap huszonnégy órányi értékes, tartalmas műsorhoz adhatnak anyagot, még ha leszámítjuk is ebből az időből a híreket, az ismeretterjesztést, politikai és sporteseményekről adott közvetítéseket stb.

A legtöbb magántévéadó nem jut elég pénzhez a hirdetések útján, ezért az adásidőt alacsony színvonalú, olcsón elkészített műsorokkal, filmekkel tölti ki. Egyetlen szempontjuk, hogy kellően érdekesek legyenek, azaz minél több nézőt vonzzanak. Mert ez hozza a hirdetéseket, ez hozza a pénzt.

Az erőszakos jeleneteket, gyilkosságokat tartalmazó filmeknél nem az a káros elsősorban, hogy a nézőket az ilyen eseményekhez hozzászoktatják, azokat az élet mintegy természetes jelenségévé teszik – mert való igaz, az életben is igen sok ilyen esemény történik –, hanem az, hogy az adásból nem világlik ki egyértelműen a néző számára: a bűnözői magatartás mennyire elítélendő, mennyire káros a társadalomra. A bemutatott erőszak azt sugallhatja, hogy azzal ma együtt kell élnünk, az erkölcsös életmód nem érték.

Ha változást akarunk, akkor elsősorban az írók, szerkesztők, rendezők, vállalkozók erkölcsi felelősségtudatára kell apellálnunk. Nyilván azt elérni nem lehet, hogy ne írjanak, ne rendezzenek, ne gyártassanak egyetlen olyan művet se, amely erkölcsileg kifogásolható, rossz irányban befolyásolhat fiatalokat. De annyi talán elvárható, hogy tartsák szem előtt Benjamin *Franklin* mondását: az írók, újságírók a nemzet tanítómesterei. Felelősek a díjak adományozói is, akiknek nemcsak a művek anyagi sikerét, hanem azok erkölcsi tartalmát is szem előtt kellene tartaniuk a díjak odaítélésekor.

A jámbor óhaj és a felelősségérzet emlegetésénél hatásosabb érv lenne, ha a filmek, műsorok színvonalától függően állapítanák meg azok adóterhét. A valódi kulturális értékek sugárzását adómentessé kellene tenni, sőt akár még szubvencionálni is, míg a többieket erősen megadóztatni. Ezek a lépések nyilvánvalóan előidéznék azt, hogy lényegesen kevesebb film és tévéműsor kerülne a nézők elé, jócskán csökkenne a magántévéállomások száma is, de vállalni kellene, mert javulna a minőség. Mindez természetesen vonatkozna a videofilmek készítésére is, sőt ebben az ágazatban még nagyobb a veszély. A tévéadások esetében ugyanis jobb, erőteljesebb az ellenőrzés a nézők, a közvélemény, a sajtó jóvoltából, sőt a hirdetők révén is. Tartanak ugyanis attól, hogy a polgárok erkölcsi felháborodása esetén csökken a nézők száma.

Balogh Elemér
München

Elnézőek lesznek velünk szemben...

A *Magyar Nemzet* március 7-i, szombati számának 5. oldalán a Hírek rovatban az alábbi olvasható: „Elnéző lesz az egészségbiztosító azokkal a munkáltatókkal, akik a március 10-ig esedékes járulékbevallást nem mágneslemezen, hanem papíron nyújtják be – hangzott el az egészségbiztosító és a Pénzügyminisztérium közös tájékoztatóján…"

Elnéző lesz, mondják, velünk szemben, akik tudomásul veszszük, hogy száz forint bruttó forgalomból tizenkét forint 70 fillérrel „gazdálkodhatunk". Elnéző lesz velünk szemben, akiket az Isten óvjon attól, hogy megbetegedjünk, vagy táppénzre szoruljunk. Elnéző lesz velünk szemben, akik a koszos rendelőintézetekben órákat várakozva agyonhajszolt és szociális segély szinten fizetett orvosok javára gyakorolhatjuk a paraszolvenciát.

Elnéző lesz velünk, akik megsarcolt jövedelmünkből vásárolt élelmiszerünket halmozottan adóztatott termelőktől vesszük. Elnéző lesz velünk, akiket a nemzetközi pénzvilág segédletével a körkörös kifosztás mókuskerekébe taszítottak. Elnéző lesz velünk, ha papíron, írásban nyújtjuk be bevallásainkat. Bevallásainkat, mint a gyanúsított potenciális hazudozó, bűnöző, akinek bűneit kellene bevallania. Mert bevallani csak bűnt lehet.

Kérem az egészségbiztosítót és a Pénzügyminisztériumot, ne legyen elnéző velünk szemben, hanem csodálkozzon, hogy még mindig kötelességünknek tartjuk, hogy mindent kifizessünk, amit mondanak nekünk, mert mindennek ellenére még mindig fontosnak tartjuk, hogy legyen betegbiztosítás, még mindig azt hiszszük, hogy a kormánynak, a közigazgatásnak üdvös feladatai vannak, melyekre áldoznunk kell. Mert – tetszik tudni – mi még mindig ilyenek vagyunk. *Bevalljuk,* még mindig ilyenek vagyunk. És kérjük, ne legyenek velünk nagylelkűek, mert mi sem vagyunk azok. Mi tűrjük, de nem nézzük el, hogy legjobban felszerelt kórházainkat adják el semmiért és magas jutalékért, nem nézzük el, hogy az orvosok, asszisztensek fizetése megalázó, nem nézzük el, hogy a rendelők váróiban töltött órák alatt újabb betegségeket szedünk össze, nem nézzük el, hogy orvosainkat rossz rendeletek miatt önkényeskedő polgármestereknek szolgáltatták ki, nem nézzük el, hogy mire megöregszünk és gyógyszerekre kényszerülünk, nem tudjuk megfizetni azokat, mert hiába fizettük egy életen át a kötelező betegbiztosítást, fizethetünk újra, ha még élni akarunk.

Nem nézzük el azt az indolenciát, mely a Magyar Nemzet szombati ötödik oldalának harmadik híréből sugárzik.

Makovecz Imre

Mekkora a Székelyföld?

A *Magyar Nemzet* február 17-i számában *Botlik* József szerkesztésében beszámoló jelent meg az erdélyi helységnévtábla-háborúról. Botlik a határon túli magyarság helyzetének kiváló ismerője. A rendszerváltozáskor bárki sokat tanulhatott Erdély tíz tételben című kötetéből. Ebbe az írásába most azonban egy bántó hiba csúszott, két alkalommal is tévesen adta meg a Székelyföld területének kiterjedését. Nem tudjuk, milyen forrás alapján jelölte meg a területet kereken 10 876 négyzetkilométerben, majd némiképp ugyanezt ismételve hangsúlyozta, hogy az 1952-ben létrehozott magyar autonóm tartomány a Székelyföldnél nagyobb kiterjedésű lett volna 13 550 négyzetkilométeres területével. Az erdélyi tömbmagyarság szülőföldje nagyobb ezeknél a megjelölt adatoknál. Területének pontos meghatározása a téma bonyolultságánál fogva, különösen a mindenkori román közigazgatási trükkök, elcsatolások, odacsatolások következtében terjedelmes szaktanulmányt igényelne.

Az 1952-ben létrehozott közigazgatási egység kisebb volt, mint az 1875-ben kialakított négy hagyományos székely megye (Maros-Torda, Udvarhely, Csík és Háromszék) területe. Maroshévíz és a Görgényvölgy környékén valóban tartoztak hozzá román többségű területek is, de a Kárpátok felőli oldalon, valamint szinte bárhol a kompakt magyar lakosságú terület mentén, különösen a Brassó tartomány felőli részen kieszközölt elcsatolások együttesen nagyobb területet adtak ki, mint a román területek. És ekkor még nem is tettünk em-lítést a székelység nyugatra szakadt, aranyosszéki ágáról, amely legalább ezer négyzetkilométert népesít be. Miért lovagolunk a Székelyföld területi státusán? Azért, mert Trianon óta a román állam minden eszközt megragadott területének és a rajta élő magyar lakosságnak a kisebbítésére, megosztására. Amikor 1968-ban megyerendszert hoztak létre, már csak két székely többségű megyét alakítottak ki (Hargita, Kovászna). A hagyományokat semmibe véve, román hangzásúnak vélt nevekkel Marosvásárhely – a Székelyföld fővárosa – környékét olyan megyébe sorolták, amelyet addig hizlaltak, amíg a magyarság kisebbségbe nem került benne. A ma is fennálló Maros megyében mégis több magyar él, mint a nyolcvan százalékban magyar Kovásznában. A románok szívesen feledik, hogy valójában Maros megye is székely. A román politikusok többsége igyekszik úgy fordítani a szót, az ügymenetet, hogy tömbmagyarság által lakott területnek csak ez a két megye legyen tekinthető. Az ún. Har-Cov jelentés, amely az 1989 decemberi székelyföldi eseményeket tárgyalta, szándékosan hagyta ki Maros megyét. A szalámizás klasszikus esete forog fenn, tehát nem szabad elfogadni ezeket a próbálkozásokat. Ugyanis a két magyar többségű megye összterülete 10 315 négyzetkilométer, ami csaknem megegyezik a cikk által a Székelyföldre megadott adattal. Ha tényleg csak ekkora lenne a terület, akkor vajon hol él, mekkora területet foglal el a fennmaradó mintegy háromszázezer, nagyrészt marosi, kisebbrészt aranyosi székely?

A Segesvár és Ludas környékével felhizlalt mai három székely megye területe 17 011 négyzetkilométer, de ez nem tartalmazza a Moldva felől elcsatolt határvidéket és az Aranyosszéket. A két terület nagyjából kiegyenlíti egymást, tehát nem állunk messze az igazságtól, ha a Székelyföld területét 17 000 négyzetkilométerben adjuk meg, azaz mintegy hatvan százalékkal nagyobb kiterjedésű valójában, mint amekkorának a cikk szerzője írta.

Ne adjunk területi koncessziókat a kérdésben amúgy is aktív román nacionalizmusnak!

Szabó A. Ferenc
Budapest

telenül kivont karddal kell rohangásznunk, hogy megvédjük magunkat. Jó lenne már egy-

hogy ehhez már nem vagyunk elegen.

TAKÁCS ISTVÁN

Japán kultúra testközelben

Na és hogy tetszik Japán? Erre a kérdésre igazából nagyon kevés ember tudna komoly, megalapozott válasszal szolgálni. *Dr. Hidasi Judit,* a Külkereskedelmi Főiskola Keleti Kommunikációs és Továbbképző Intézetének vezetője, a Magyar–Japán Baráti Társaság elnöke egyike azon kevesekneknek, akiknek feltehetjük ezt a kérdést. Mivel a válasz annyira összetett, hogy egy mondattal nem lehet elintézni, a Terebess Kiadóval együttműködve egy lebilincselő, mulatságos és egyben megdöbbentő könyv látott napvilágot.

Dr. Hidasi Judit japanológusként alaposan megismerte Japán múltját, jelenét, ősi és mai szokásait, kultúráját, nyelvét, tájait. Könyveken, tanulmányokon kívül a saját bőrén is tapasztalta a japán élet ellentmondásokkal, szépséggel teli valóságát. Több ízben élt Japánban különböző élethelyzetekben, kezdetben tanulóként, ösadóként, majd háziasszonyként és professzorként, ezért a pán élet sok különböző területre nyert betekeintést. Könyében megosztja velünk élményeit, melyek szórakoztatóak, gyakran megdöbbentőek. Művében azonban arra is törekszik, hogy a számunkra furcsának tűnő szokásokat japán szemszögből is megindokolja, gyakran évezredekbe visszanyúló gyökereket, magyarázatokat fed fel előttünk.

A színes élmények, az íróval megesett, nagyszerűen szemléltető történetek az olvasót kézen fogva vezetik, igazítják el ebben az európai ember számára ismeretlen, gyakran érthetetlen világban. A könyvben ezért egy szokatlanul gazdag, intim, testközeli képet kapunk a japán gondolkodásról, mindennapokról, vállalati és iskolarendszerről, családi életről, évezredes beidegződésekről, az ezekből adódó ellentmondásokról, visszásságokról, és Európa számára gyakran példaértékű értékrendről, tulajdonságokról, szokásokról.

Hidasi Judit Na és hogy tetszik Japán? című könyve építő, tanulságos és egyben derűs olvasmány, mely egy eddig sokunknak ismeretlen világot tár fel, segít megérteni.

MÉSZÁROS KÁROLY

külön műfordítói erénynek tartja, hogy Orbán Ottó el tudja hitetni olvasóival, hogy a fordított versben maga a költő szólalt meg.

Bella István Szabó Lőrinchez hasonlította a főfoglalkozású „műfordító" Orbán Ottót. „Mintha a tengerről kellene beszélnem, mely végtelen" – e szavakkal jellemezte a kötet anyagát, majd később nyomatékosan megjegyezte: „Klasszikus mű született."

Lator László, az estet záró beszédében a feneketlen gőg művészetének nevezte a nem mindennapi vállalkozás kötetben összefoglalt eredményét. Misztikus magyarázatot keresett Orbán Ottó hallatlan energiájára, pontosságára és fegyelmére, majd kifejtette, hogy a kötet költői olyan elevenek, mintha az olvasás pillanatában szólalnának meg. Orbán Ottót idézve zárta beszédét: „A lélek és a mesterember mindig egy volt bennem."

BORKUM

Megemlékezés a Művészeti Akadémián

Petőfi Sándorra emlékeztek ütörtökön este a Művészeti kadémia tagjai. *Makovecz ire* 1848-ról és 1956-ról elondta, hogy ő világéletében őztes forradalomra gondolt, nikor emlékezetébe idézte rténelmünk e két dátumát. kölcsi értelemben mindkét abadságharc győzött, s talán gre eljött az idő, hogy a letséges diadalból valódi triumfus legyen. *Ágh István, Dobai Péter, Gyurkovics Tibor, Kiss Dénes, Tornai József* versekkel emlékezett március 15-re, a szabadságháború – mert, Dobai Pétert idézve, szabadságháborút folytattak őseink: két nagyhatalom ellen – nagy csatáit, győzelmeit és vereségeit, s az emigráló keserű évtizedeit is megidézve. *Melocco Miklós* szobrász, *Hernádi Gyula* író, *Pongrácz Zoltán* zeneszerző és mások személyes, a forradalomhoz és Petőfihez fűződő érzéseikről beszéltek a közönségnek.

Az ünneplés hangulatát *Kobzos Kiss Tamás* és a Jánosi együttes játéka színesítette. Valódi, kétszáz éves magyar népzenét és eredeti szabadságharcos dalokat adtak elő.

P. Z.

Napi Magyar 1999 III. 13.

ellentétek feszültek. Valamennyiüket az jellemezte, hogy meghallgattak minden véleményt, de a sajátjukhoz makacsul ragaszkodtak, s a velük vitázó nézetek képviselőit nem szívesen látták maguk közelében. Amikor észrevették: „itt az idő, most vagy soha", összezártak, de a kormányban feszültek az indulatok. A később magára maradó Kossuth sem érezte úgy, hogy szüksége van ellentmondásra is képes tanácsadókra: végrehajtókra építette politikáját. (A Münchenbe menekült Eötvös József írta 1848. október 20-án barátjának: „A magyar dolgok oda jutottak, hol minden diszkusszió lehetetlenné válik, s az, ki a próféta parancsolatjainak hódolni nem akar, aki nem akarja elhallgatni meggyőződését s igent mondani mindenhez, csak két utat lát maga előtt – az akasztófát vagy a számkivetést – én az utóbbit választottam.) *Deák* volt az egyedüli, akiben egyszerre élt a vezetői határozottság erénye és a más szempontok mérlegelésének képessége. Az európai mozgolódások, a francia forradalom híre azonban egy időre föloldotta az ellentétek következményeit.

Az ellenzék kevésbé ismert, de nagy számú képviselője értetlenül fogadta a vitákat. Nem csupán *Batthyány Lajos* kiemelkedő személyére gondolhatunk itt, sokkal inkább azokra a „névtelenekre", akik a háttérben maradtak és akik a pesti országos vásárra tervezett összejövetel „közönségét" alkották volna. Jellemző, hogy noha mindenki Pestet tartotta az ellenzék „vezér vármegyéjének", Horváth Mihály Huszonöt év Magyarország történetéből című érdekes munkájában az 1847 novemberében megnyílt pozsonyi országgyűlés követutasításai közül a borsodit emeli ki, mert az foglalta össze a legvilágosabban a közös követeléseket. (A népnevelés fontosságát, a sajtó szabadságot, az országgyűlések Budára helyezését és évenkénti összehívását, a közlekedés fejlesztését, a hitel, az ősiség, az örökváltság, a papi tized kérdéseit, a követválasztás

zsi forradalom hírére a pozsonyi országgyűlés egyik konzervatív képviselője fogalmazta meg mindenki aggodalmát: összeomolhat a bécsi bank és maga alá temetheti a magyar gazdasági élet szereplőit. A győri *Balog Kornél* mondta március 3-án: „Visszatekintve Európa azon pénzbonyodalmaira, melyeket a francia forradalom előidézett, s amelyek következményei a magán viszonyokra nézve még élénk emlékezetben vannak", a bécsi bankjegyek várható értékvesztése miatt szükséges az országos aggodalom kifejezése. Kossuth páratlan politikai érzékkel azonnal fölismerte a nagy lehetőséget: itt a veszélyérzet, ami lebonthatja az érdekegyesítés – *Kölcsey* óta hangoztatott követelményét – akadályozó ellentéteket. Nagy beszédben fejtette ki, hogy a bécsi banki viszonyok tisztázása nem elég. Több kell: „Önálló magyar fináncminisztériumot kell kívánnunk. Különben a rólunk nélkülünk intézkedő idegen hatalom pénz viszonyainkat végtelen zavarokba bonyolíthatja..." Rögtön kihasználta az alkalmat, hogy a nemzet egészének szabadságáról szóljon: „Nekünk..., kiket a nemzet azzal bízott meg, hogy jelene fölött őrködjünk s jövendőjét biztosítsuk, nekünk nem szabad szem-behunyva várnunk, míg hazánkat a bajok özöne borítja."

A történelmet megidéző Kossuth bizony elrugaszkodott a tényektől, amikor a következőket mondta az 1790-es év bécsi politikájáról: „a nélkülünk, de rovásunkra elkövetett hibának átka 25 nehéz év tömérdek áldozatával súlyosodott szegény hazánkra." Valójában a napóleoni háborúk időszaka komoly gazdasági fejlődést hozott Magyarországon. Igaz, eredményeit Bécs – a győzelem érdemét saját magának fenntartva – már 1815. előtt igyekezett kiszivattyúzni az országból. Kossuth a dinasztia érdekében állónak mondta a nagyarányú változtatásokat: az alkotmányos kormányzást, a közteherviselést, a kárpótlás melletti jobbágyfelszabadítást, a városi kérdés megoldását, a gaz-

it..." Az alsó tábla javaslatát a felső tábla hosszan elfektette. Miután március 13-án a bécsi forradalom elűzte *Metternichet*, március 14-én a nádor (*István* főherceg) tanácskozást hívott össze és támogatta a felirat elfogadását. „Szűnjék meg minden párt, minden kaszta; ő eddig is csak a modorra nézve ellenkezett, de a célra nézve nem, annak tisztaságát mindenkor elismerte" – idézi föl alakját mély rokonszenvvel Horváth Mihály. Kossuth a következőket mondta: „nekünk most azon nagyszerű feladás jutott, hogy a mozgalmunkat bölcsen vezessük, s azon kell lennünk, hogy a gyeplő kezeink között maradjon... Senki ne engedje magát túlragadtatni a kellő vonalon, de ezen vonalig mindent!"

Az egész Európát megrengető elégedetlenségi hullám megteremtette az országgyűlés egységét, az ezen örvendező országgyűlési ifjúság fáklyás zenével köszöntötte népszerű vezérét, Kossuth Lajost. Ő pedig, akinek hiúságáról sokszor beszéltek indokoltan kortársai, a jobbján álló Batthyány Lajosra mutatva megnevezte az összegyülteknek Magyarország jövendőbeli miniszterelnökét. Másnap, március 15-én együtt mentek – többek között a nádorral – Bécsbe, s két nap múva Batthyány a teljhatalommal felruházott István nádortól valóan miniszterelnöki kinevezést apott. Elindult az a folyam amelynek végeredményeként megalakult az első felelős magyar kormány, elfogadták „áprilisi törvényeket", megkezdődött a polgári Magyarország

Közben a bécsi forradalom híre Pestre is eljutott. A Pilvaxban összegyűlő fiatalok úgy döntöttek, a tizenkét pont kihirdetésével és a Nemzeti Dal nyilvánosságra hozásával nem várják meg a pesti országgyűlést. Március 15-én reggel sokan többen csatlakoztak *Petőfihez* és *Jókaihoz*. Kezdetben összesen négyen voltak, hamarosan már két ezren. S a nyugtalanok egymásra találva elindultak és mentek a Landerer nyo

Március Tizenöt

A mesterséges környezetnek mesterkélt a kisugárzása

Makovecz Imre az építész küldetéséről

Amibe Makovecz Imre belefog, abból szinte bizonyos, hogy országos ügy lesz. Említhetjük a Miskolci Deszkatemplomot, Kokasdot, a makói Hagymaházat, s nem utolsósorban a Sevillai világkiállítás Magyar Házát, amelyek híre rövid időn belül messze vidékekre is eljutott. Ezért is várták sokan, hogy a nemzeti teátrum megépítésére pályázzon. Nem tette, mint ahogy máskor sem készített pályamunkákat. Hogy miért? S miért, hogy ismét országos visszhangot kapott az egri uszodaépítkezés terve, holott még az alapokat sem rakták le? Erről és az építész pálya küldetéséről kérdeztük a Kossuth-díjas építészt.

– Az egri uszoda sorsa összefügg a Nemzeti Színházzal. Valószínűnek tartom, hogy ott a polgármester pártfeladatként kezeli, s mindent megtesz az építkezés megakadályozására. Legutóbb még azt az ajánlatot is elvetette, amelyet egy racionálisan gondolkodó ember nem utasított volna el. Ő viszont azt mondta: egyeztetnie kell a frakcióval. Ezt azért tartom nagy bajnak, mert ennek a területnek egy revitalizációra volna szüksége, mivel a környezetét nem csak olajjal szennyezték, hanem össze-vissza beépítették, vagy annyira elhanyagolták, hogy romhalmazzá változott. A sok olimpikon és bajnok mellett az egrieknek is fontos volna a létesítmény. Úgy lett tervezve, hogy a belső tere pihenésre, kikapcsolódásra is alkalmas. A szocialista érdekeltségű képviselők a polgármesterrel közösen szociális érzékenységre hivatkozva azt javasolják: a belvárosban túl drága, vigyék ki egy lakótelepre. Nem az a probléma, hogy amit én csinálok, az felveri a port, hanem hogy a politika túlságosan áthatja a polgári életet. Jelen esetben a választások után az új polgármester nem folytatja, amit az elődje elkezdett, igyekszik bebizonyítani, hogy más kell. És ez bűn. Mert a folytonosság a mi életünkben sokkal fontosabb.

– Talán túl érzékeny, s mindenben politikát érez?

– Jó, akkor az egri eset mellett mondok más példát. Makó városában szocialista polgármester van, mégis tavaly március 15-én az ünnepi beszédet velem mondatta. Holott nagyon távol állok attól az eszmekörtől és diktatúrától, amit ez a párt jogelődje gyakorolt Magyarországon. Mégis odahívott és megbízott, hogy a tönkrement régi Hagymaház helyére építsünk egy új színházat és művelődési házat. A Hagymaház elkészült, a lemucsaizott hagymás paraszt pedig minden hét végén elegánsan felöltözve benépesíti a színháztermet. Az előadások kitűnőek, a szervezés jó. Ugyanakkor, ez a szocialista polgármester, ha jól emlékszem, kilenc pályamunkát adott be, hogy pénzt tudjon szerezni a város fejlesztésére, ám egy fillért sem kapott. Ezt sem volna szabad megtenni. Ahogyan nem volna szabad Hódmezővásárhelyen *Rapcsák András* sem megtámadni azért, mert a fejlődésben jóval Szeged elé futott. Nem szabadna megbuktatni egy polgármestert azért, hogy Hódmezővásárhely a megyeszékhelynél alacsonyabb színvonalra essen vissza. Inkább másutt is rá kellene hajtani, hogy hasonló színvonalat érjenek el. Nem visszahúzni. Ma a politika túlságosan beleszól a civil életbe, és így a civil élet nem tud egészségesen fejlődni. Talán a sok cirkusz, ami az épületeim körül tapasztalható, annak köszönhető, hogy a politika túlságosan benne van az én életemben is.

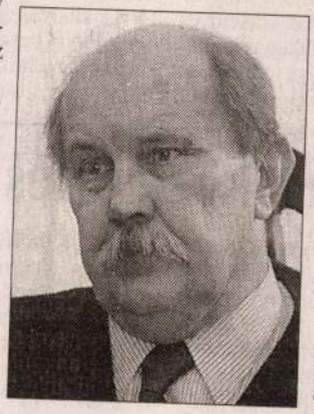

– Milyen felkéréseket vállal, mitől lesz egy ház Makovecz-ház?

– A kérdésre adott válasznál vegyük példaként a Hagymaházat. Valamikor a harmincas években *Erdei Ferenc* a makói hagymásokkal a pénzükből építette meg a művelődési házat, amely akkor nagy dolog volt. Nem volt se szép, se rendesen megépítve, ezért mostanára a szerkezete tönkrement. Mikor megbíztak a felépítésével, a történelmi folytonosság kedvéért az épületnek egy részét romszerűen meghagytam, ahol Erdei portréja is látható. Az épületet négy fehér torony fogja közre, s ha a Hagymaház mellett jobbra kitekintünk, ott látható a református templomtorony, amelynek a sisakja is fehér. Tehát olyan rokon formákat és hangulatokat kell találni, amelyet mindenképpen be akar az ember építeni.

– Visszautasított már felkérést?

– Soha nem pályázom, csak olyan munkákat vállalok, amivel megbíznak, a szó legszorosabb értelmében. Számomra a bizalom az alapvető a tervezésben, de bármi másban is. Ez egyben azt is jelenti, hogy azok keresnek meg, akik általában „olyanféle" házat akarnak, ami tőlem elvárható. Közöttünk minimális a konfliktus. Ha véletlenül előfordul, hogy valaki az előtérbe szökőkutat akar, ahogy ezt kimondja, már el is váltunk. Ezt a tüzépbarokkot utálom, nem az én világom. Megfordulnak nálam az egészen szegény vagy a középosztályból való megrendelők is. Nagyon gazdag emberek nem keresnek meg. A Nemzeti Színház megépítésére kiírt pályázaton pedig azért sem vettem részt, mert az egész nem a Nemzeti Színházról szólt, hanem egy politikai manőverről. Szerintem szellemileg nincs magyar Nemzeti Színház, ma nincs magyar színjátszás. Vannak kivételes, nagyszerű színészeink, azonban nem mondhatom azt, hogy az a színházi belső erő, amiről annak idején *Latinovits* szólt, vagy amiről *Markó Iván* beszél a mai napig is, az a koherencia ma létezne. Nincs az a különös légkör, amelyet *Rilkével* mondva úgy fogalmaznék: egyetlen egy tétje van az életünknek, hogy lelkünk színpadán bábu vagy angyal jelenik meg. A színháznak az a feladata, hogy egy angyal jelenjen meg. Ilyen értelemben én úgy gondolom, hogy magyar nemzeti színjátszás nincsen. Akkor az alapkérdésem az: kiknek építünk színházat? Nem hiszem, hogy a színházba belenő a magyar színjátszás. Ez fordítva szokott történni. A dolog másik oldala, hogy a magyarországi sajtó is gondoskodott arról, hogy semmiképpen se tervezhessem meg én a Nemzeti Színházat. Hetekig arról irkáltak, hogy Makovecz azért nem pályázott, mert arra várt, hogy elvérezzen mindenki, s majd akkor előáll és ő nyeri meg. Nem tiltakozom, de nem is pályázom.

– Miközben a Pázmány Péter Katolikus Egyetemnek mégis tervezett színházat.

– A Stefaneumnak a középső nagyterme, az Auditori Maximum hatszáz fő befogadására képes, s valóban komplett színházi felszereltsége van. Ezen kívül még ebben az épületben van hat darab háromszáz, kétszázötven, százötven fős előadóterem, benne van az egyetem teljes adminisztrációja, diákklub, amely összesen 1,3 milliárd forintba került. Amikor azt mondják, hogy a Nemzeti Színház 20 milliárd, akkor nem értem, hogy miről van szó.

– Nem lehet, hogy az ön ízlésével van baj?

– Udvariasságból kötelező azt mondanom: bizonyára az én ízlésemmel van probléma. Van, akinek túl olcsó, másoknak túl drága, amit tervezek. Hegelnek is azt mondták: mester, amit maga mond, az nem így van a valóságban. *Hegel* azt válaszolta, elég baj ez a valóságnak.

– A Makovecz-házakról tudni, hogy természetes anyagokból épülnek meg. Nem túl konzervatív ez a szemlélet?

– A fának, a kőnek, a téglának van valóságtartalma. A természetes anyagoknak természetes a kisugárzásuk. Ezek között egészen más élni, mint a mesterséges környezetben. Egy olyan lakásban, ahol műanyag a padlószőnyeg, bármilyen drága és elegáns, nem ugyanaz, mint a padló, a kő. Krómozott acél és műanyag kombinációjú bútorok között minden mesterkélt. A jótékony hatás azoknál érződik leginkább, akik szerencséjük vagy isteni segítség következtében egy házgyári lakásból el tudnak menni egy családi házba. Nem értik, hogy egyik napról a másikra miért tudnak jól aludni, szinte nem is vesszekednek. De hát egy ötvenhárom négyzetméteres házgyári lakás nem otthon. A falaknak kegyetlen a kisugárzása, hangszigetelés nincs, s a gyerekek már úgy nőnek fel, hogy előbb tanulják meg az illemhely-használati szokásokat mint az anyanyelvet. Ezért az igazi, komoly építészeti feladatnál is fontosabb volna, hogy a lakáspiaci karakterek változzanak – amelynek ma még a nyomait sem látom – a bankok bankokká válnának, a hitelkonstrukció pedig ne sarc legyen. Ebben a helyzetben is az építésznek kell felvállalnia, hogy jó alaprajzokat tervezzen, hiszen az emberek élete teli van téveszmékkel. Elszoktak attól a környezettől, ahol együtt a család. Ennek a lényegét sokan nem értik, s nem érzi még kollégáim jelentős része sem, holott az építészet is, mint minden hivatás, szolgálat.

– Az építész számára március 15-e mennyire a folytonosság őrzője?

– Ez attól függ, hogy van-e olyan kapaszkodó, amelyen el tud jutni március 15-höz. Számomra ez a kapaszkodó '56. Ha ezt megértjük, akkor azt is, hogy 1848 és '56 hasonlósága és különbözősége miben rejlik, s üzenetértéke is világos. A forradalom és szabadságharc eszméje talán mindenki előtt ismert. De ha az utóéletét említem, már egészen más a kép. Az 1850-es években egy *Orbán Balázs* nevű ember Erdélyből elindult, fölkutatta és leírta '48–49-es szabadságharc hőseit és árulóit. Ma egy ötvenhat utáni Orbán Balázs elképzelhetetlen. ROZGICS MÁRIA

Vapi Magazin. 1999 III. 13

csökkentésével a kormány szeretné összekötni a kisebbségek országgyűlési jelenlétének biztosítását. A dolog nem könnyű, hiszen a kisebbségek alacsony számuk miatt a választásokon nem tudnak képviseletet biztosítani maguknak, ezért különleges, könnyített szabályokat kell hozni esetükben. Erről már folynak a pártok között egyeztető megbeszélések, mivel kétharmados törvényről van szó. A kormányfő a kisebbségek kulturális autonómiája megteremtésének pénzügyi hátterét nehéz feladatnak nevezte.

A tárgyaláson szóba került az intézményhálózat megteremtésének kérdése is. Ennek kidolgozására a Kisebbségi Hivatal folytat majd tárgyalásokat az érintettekkel. Hangsúlyozta: megfontoltan kell cselekedni, nehogy állandó fenntartási válsággal küszködjenek a kisebbségek.

Lapunk azon kérdésére, hogy mit tehet a kormány abban az esetben, ha román részről összekapcsolnák a magyar egyetem kérdését azzal, hogy nem alakult meg az itteni önkormányzat, Orbán Viktor elmondta: kizártnak tartja, hogy ilyesmi megtörténjen. Már csak a lélekszám különbsége miatt sem vethető össze a két ország kisebbségének helyzete. Tarthatatlan mindenféle „árukapcsolás". Mindkét ügyet meg kell oldani, hiszen ezek fontos kérdések. Függetlenül az ottani magyarok helyzetétől, saját feladatként kell kezelni az önkormányzatok ügyét, és kötelességünk a mi értékeink szerint mihamarabbi jogi megoldást találni az áldatlan állapotok megszüntetésére.

Doncsev Toso elmondta: jó hangulatú, őszinte és nyílt, munkajellegű találkozó volt. A miniszterelnök említést tett a kisebbségek hazai életének történelmi múltjáról, és jelképesnek is tekintette, hogy éppen nemzeti ünnepünk előtt találkozott a kisebbségek vezetőivel, továbbá utalt a NATO-csatlakozásra is, amelynek szintén van üzenete, hiszen számos európai ország örülne, ha ilyen békésen élnének a kisebbségek, mint hazánkban.

A megbeszélésen sorra vették azokat a gondokat, amelyeket a kisebbségek előzetesen összegyűjtöttek. *Lászpity Péró,* a szerb kisebbség vezetője lapunknak elmondta: leszögezték, hogy a kulturális autonómiához szükségesek intézmények is, s ehhez a törvény módosítása elengedhetetlen. Nagyon fontos a választásra vonatkozó szabályok módosítása és a parlamenti képviselet megoldása. Külön kiemelték a kisebbségi oktatás helyzetét, amihez megfelelő kormányzati lépések szükségesek a finanszírozás érdekében.

ZÉTÉNYI ZOLTÁN

Pártkörkép a csatlakozásról

A parlamenti pártok – a Magyar Igazság és Élet Pártja kivételével – méltatták és történelmi jelentőségűnek nevezték hazánk csatlakozását az észak-atlanti szövetséghez.

Szájer József, a Fidesz-Magyar Polgári Párt frakcióvezetője úgy fogalmazott: a csatlakozás Magyarország számára hosszú távú biztonságot, kiszámítható jövőt jelent. Nem kell attól félnünk, hogy a régióban etnikai vagy gazdasági konfliktusok veszélyeztethetik biztonságunkat. A NATO-tagság a katonai biztonságon túl azt is jelenti: Magyarország elfoglalhatja helyét a fejlett demokráciák sorában, egyenrangú partnere a szervezet tagországainak. A magyar zászló ünnepélyes felvonása a történelmünk során a szabadságért küzdők áldozatának, az ország teljesítményének, a demokratikus átalakulás és a gazdasági stabilitás eddig elért eredményeinek elismerése.

– A pénteki nap sorsfordulót jelent Magyarország immár ezeréves történelmében – mondta Magyarország NATO-csatlakozása kapcsán *Kovács László,* a Magyar Szocialista Párt elnök-frakcióvezetője. Rámutatott: Magyarország nem csupán másként meg nem szerezhető biztonsági garanciákhoz jut az integrációval, de egyben egy értékrendszerhez is csatlakozik.

Magyarország zivataros történelme során 1999. március 12. azért fontos dátum, mert megszűnt az ország veszélyeztetettsége, és tagjai lettünk a világ legerősebb katonai szervezetének – jelentette ki *Torgyán József,* az FKGP elnöke, földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter. Emlékeztetett arra, hogy Magyarország 896 óta mindvégig a Keletről érkező támadásokat igyekezett feltartóztatni, és megvédte a nyugati világ értékeit. – Magyarország NATO-tagsága azt jelenti, hogy végre elindulhat egy békés építőmunka, amely megnyugvással töltheti el a nemzetet – közölte az FKGP elnöke.

Magyar Bálint, az SZDSZ elnöke arra hívta fel a figyelmet: csatlakozásunk példa nélküli a tekintetben, hogy az állampolgárok népszavazás keretében maguk dönthettek a szövetséghez való tartozásról. A pártelnök úgy látja: a Magyar Köztársaságnak ezután erkölcsi kötelessége a kötelező katonai szolgálat megszüntetése. – Az alapszerződések megkötése és a NATO-csatlakozás után sem biztonság-, sem külpolitikai, sem gazdasági, sem haditechnikai okok nem indokolják a kényszersorozás intézményének fenntartását – hangsúlyozta Magyar Bálint.

– Meggyőződésem, hogy Magyarország NATO-csatlakozása a közép- és kelet-európai térség biztonságát szolgálja, és az euroatlanti szövetséghez való tartozás rendkívül fontos lesz a jövőnk szempontjából – nyilatkozta *Dávid Ibolya.* Az MDF elnöke kifejtette: egy olyan szövetséghez csatlakozik az ország, amely az utóbbi ötven évben bebizonyította, hogy meg tudja őrizni Nyugat-Európában a biztonságot. – Ez a biztonsági zóna a három csatlakozó országgal kiterjed Közép- és Kelet-Európára is – tette hozzá végül Dávid Ibolya.

– A mai napon végleg elvesztettük az ország semlegességének és függetlenségének 1956 óta dédelgetett álmát – közölte *Csurka István,* a MIÉP elnök-frakcióvezetője, hozzátéve: szomorúan vette tudomásul a történteket. A politikus hangoztatta: csatlakozásellenességük fenntartása mellett tudomásul veszik és magukra nézve is kötelezőnek tekintik a parlamenti többség akaratát. Hozzátette: a biztonság ígérete ellenére „a NATO nem nyújt védelmet a Kárpát-medencében ránk leselkedő veszélyek ellen".

Rapcsák közgyűlés nélkül

A Csongrád Megyei Közigazgatási Hivatal állásfoglalása szerint Hódmezővásárhely polgármestere, *Rapcsák András* állásából való felfüggesztése alatt nem hívhat össze sem munkaterv szerinti, sem rendkívüli közgyűlést – nyilatkozott az MTI-nek *Túri József* alpolgármester.

Hozzátette: a város polgármesterének felfüggesztése idején a főállású alpolgármester, *Novák Imre* jogosult összehívni közgyűlést, és ellátni annak elnöki teendőit. Rapcsák András ellen fegyelmi eljárás lefolytatását szavazta meg egyhangúlag március 4-én a képviselő-testület. Egyúttal döntött arról is, hogy az eljárás idejére felfüggeszti tisztségéből a polgármestert. Mindezekre azért került sor, mert egy sürgősségi indítvány szerint a polgármester magáncélra használt fel közpénzeket. Közölte azt is: Rapcsák András törvénysértőnek minősítette a közgyűlés határozatát, nem adta át a hivatalt, s továbbra is végzi a munkáját. Március 5-én pedig március 18-ra rendkívüli közgyűlést hívott össze. Túri József szerint az ülésen, amelynek összehívására a polgármester nem jogosult, a képviselők nem vesznek részt. Elmondta továbbá, hogy a képviselő-testület március 4-i ülését követően úgy döntött, hogy a kialakult helyzetre való tekintettel március 15-én a városi ünnepségen ne Rapcsák András mondja az ünnepi beszédet. Arra „kívülállóként" egy országos politikust kértek fel, aki igent mondott a felkérésre. Pénteken viszont olyan szórólapokat terjesztettek a városban, amelyeken az ünnepség szónokaként Rapcsák András szerepel.

Cenzúra után bulvárosodás

Március 15. forradalmi szelleme és parázs emlékezete őrizte meg hitünket és magyarságunkat – mondta *Dávid Ibolya* pénteken, a magyar sajtó napja alkalmából megtartott ünnepségen az MDF székházában. – Március kérdést szegez mindannyiunkhoz: mennyiben vállaljuk azt az örökséget, amelyet a 151 évvel ezelőtti forradalom ránk hagyományozott, és mit teszünk a magunk eszközeivel azért, hogy a nemzet felemelkedjék? – tette fel a kérdést az MDF elnöke. Dávid Ibolya kiemelte, hogy a magyar sajtó legnagyobb értéke a függetlenség. Elmondta: a cenzúra időszaka elmúlt, de vannak komoly veszélyek, így a sajtóbirodalmak terjeszkedése, a gazdasági függőség, a bulvárosodás és a szenzációhajhászás.

Újpest az M0-s munká

Engedély r
a körg

Állítsák le az M0-s körgyűrű építését mindaddig, amíg nem ho dával összekötő híd megépítéséről lési és Vízügyi Minisztériumtól Ú más jövő hét kedden küldi el tila miniszterhez, mert attól tart, hog na-híd nélkül a IV. kerületben m

Újpest önkormányzatát megdöbbentette, hogy az M0-s autópálya építési munkálataihoz általuk még 1995-ben kiadott területfelhasználási engedély feltételei nem teljesültek – mondta el lapunknak *Derce Tamás* polgármester. Akkor kikötötték: csak úgy járulnak hozzá az építkezésekhez, ha ezzel egy időben megépítik a körgyűrű Budára vezető hídját is. A kerületvezető szerint egy évvel ezelőtt jogszerűtlenül láttak hozzá a mukálatokhoz, hiszen építési engedély csak az önkormányzat szabta feltételek teljesülésekor adható.

Az újpestiek azért csak most tiltakoznak, mert a napokban derült ki számukra, hogy a hídra mind a mai napig nincs semmiféle engedély. Márpedig enélkül az autópálya egyenesen a Dunába vezet majd. Az önkormányzat szerint a IV. kerület

Bertha Bulcsu emlékezete

„Az kevés, hogy jelentős író volt. Az is kevés, hogy jó író volt. Inkább azt mondanám: korszakalkotó mester volt. Mint ember? Elvonatkoztatva az íróságától? Őt nem lehet kettéválasztani emberre és íróra! Bár mindkettőben helytállt; íróként, emberként is emlékezetes marad" – írta *Végh* Antal a *D. Nagy* Imre által szerkesztett és hétfő délután Budapesten bemutatott Bertha Bulcsu-emlékkönyvben. Barátok, pályatársak, hozzátartozók idézik fel versben és prózában a jelenséget, kit Bertha Bulcsunak hívtak. De kell-e felidézni, akinek életét majd' harminc kötet (novellák, kisregények, irodalmi szociográfiák, útirajzok, tárcák) és tucatnyi film őrzi? Sárguló újságlapok is, életének utolsó éveiben lapunk közszeretetnek örvendő tárcaírója volt. Bertha Bulcsu nem akármilyen fejezete századunk irodalomtörténetének. Hogy tisztelői mégis könyvbe foglalták személyes élményeiket róla, nem más, mint elővigyázatosság: megőrizni mindent, ami az utolérhetetlenül kedves embert, a fékezhetetlenül igazmondó közéleti szereplőt jellemezte.

Az emlékkönyv a Lyukasóra-könyvek sorozatában, a kulturális alap támogatásával készült. *Kis* Dénes, *Szakonyi* Károly, *Makovecz* Imre, *Jovánovics* Miklós, *Supka* Magdolna, *Gyurkovics* Tibor, *Pozsgay* Imre, *Lázár* Ervin, *Nagy* Franciska és *Bertha* Franciska írta többek között. (l. g.)

A Budavári Önkormányzat
I. kerületi Polgármesteri Hivatal

pénzügyi igazgatói
(osztályvezetői)

munkakör betöltésére munkatársat keres.

Alkalmazási feltételek:
- közgazdaság-tudományi egyetemi vagy pénzügyi és számviteli főiskolai végzettség,
- a szakképesítés megkezdésétől számított, legalább 5 éves szakmai gyakorlat,
- magyar állampolgárság,
- büntetlen előélet,
- részletes szakmai önéletrajz,
- a végzettséget tanúsító okirat másolata,
- három hónapnál nem régebbi erkölcsi bizonyítvány.

Levélcím:
Budavári Önkormányzat jegyzője, 1014 Budapest, Kapisztrán tér 1.
Információ ugyanitt kérhető a 458-3015-ös telefonszámon.

Beérkezési határidő: 1999. április 23., déli 12 óra.

Bérezés a köztisztviselők jogállásáról szóló törvény alapján.
Az állás 1999. május 1-jétől tölthető be.

mt

Antal (44) műszerész

Ákos (37) állatorvo

Jenő (50) építészmérnök

György (31) szoftverfej

Anna (30) tudományos kutató

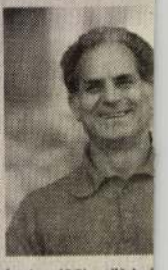

Sándor (66) zöldsé

Árpád (48) szobrász

Kata (31) építés

Az elmi

aki

L

SZERENCSEJÁTÉK RT.

Eger uszodára vár

A világhírű magyar úszósport egyik fellegvára Eger városa. Erről meggyőződhet a látogató, ha a városi sportmúzeum termeit végigjárja. A város úszó- és strandmedencéi már rég nem felelnek meg a kor követelményeinek. Pedig az EU-csatlakozás idejére a hazai uszodák, közfürdők medencéit vízforgatásossá való kialakítását írják elő. Ezért semmi értelme befedni a jelenlegi strandot, a Bárány uszodát, már csak azért sem, mivel az ipari műemlék. Nincs benne öltöző, meleg zuhany, WC, fűtés, világítás.

A város vezetői már korábban is cselekedni akartak. Kisajátítottak például 1975-ben egy régi lakótelepet, hogy lebontása után oda egy ötvenméteres fedett uszoda épüljön. Nagy közgyűlési többség szavazta meg, nem csak a lokálpatrióták. Sok szakember alapos előkészítő munkája végén írták ki a pályázatot, és döntöttek a megvalósításról. A hivatalban lévő polgármester rakta le az alapkövet. A Makovecz-tervek tartalmazták a szükséges nagyságú légteret, s hogy a megfelelő, tartós anyagok kerüljenek beépítésre. Úgy látszott, hogy végre sikerül a dédelgetett álom megvalósítása. Jöttek azonban az önkormányzati választások és az új, ellenzéki MSZP-s polgármester leállította a munkálatok folytatását. Talán más lett volna a helyzet, ha az alapkövet nem ő, hanem a volt MDF-es polgármester rakja le.

A munkálatok leállításáról beszélgettem *Fábián* Bélával, aki Eger kiváló sportolója, szenior úszó Európa- és világrekorder, s aki foglalkozása szerint geológus. Az ő szavait idézem: „A fürdőkörnyék részletes rendezési tervében ötvenméteres uszoda szerepel. Ide semmi mást nem lehet építeni, és a területet más célra eladni. Alternatíva, tehát nincs. Egy ilyen uszoda előkészítése, tervezése évekbe telik. Utána jön a megvalósítás, de az az uszoda már nem 1,7 milliárd forint lesz, hanem ennek duplája euróban. A költségvetésben szereplő pénzt csak erre, az épülő uszodára lehet felhasználni. Ha nem épül meg az uszoda, a pályázatokból nyerhető háromszázmillió forintot sem kapja meg a város. A szerződésbontás esetén viszont több mint százmillió forintot ki kell fizetni az építőnek. A leendő uszoda alapja alatt nincs olyan forrás, amely eldugulna, illetve veszélyeztetné az épületet, ahogy ezt egyesek látják.

Jómagam az idősebbkori úszás és versenyzés híve vagyok. Külföldön nagyon sokan hódolnak ezen egészséges életmódnak. Kétévenként rendeznek szenior Európa- és világbajnokságot. A feltétel a nemzetközi előírásoknak megfelelően az ötvenméteres medence. Az idén az ausztriai Innsbruck a kiválasztott helyszín, itt rendezik az Európa-bajnokságot. Mi, magyarországi szeniorok és egri polgárok meg reménykedhetünk: a fedett uszoda előbb-utóbb zöld utat kap.

Mihály István
Budapest

Lenne helye a pénznek

Szeretném kérni mind a kormánytól, mind Budapest főpolgármesterétől, vessenek véget a Nemzeti Színház létesítése körüli áldatlan vitának. Az ország lakosságának számtalan sokkal fontosabb gondja-baja van annál, hogy legyen-e Budapesten új színház, és legyen-e még egy konferencia-központ, legyen-e még egy koncertterem.

Van Budapesten elegendő színház. Különösen alkalmas lenne megfelelő korszerűsítéssel nemzeti színháznak a Köztársaság téri Erkel Színház. Egyébként bármely színház lehet nemzeti, ha abban *Madách, Katona* József, vagy akár *Shakespeare* művét adják elő olyan színművészek, akik tiszta magyarsággal beszélnek, és a nemzeti lelket szólaltatják meg.

Nemzetünket az utóbbi időben sok súlyos csapás érte. Árvíz és belvíz családok anyagi alapját tette tönkre. Házak, emberi lakhelyek pusztultak és az amúgy is szegény vidékeken kétségbeesett emberek várnak segítséget. Van helye a pénznek; hagyjunk fel a látványos budapesti építkezésekkel, fordítsuk a milliárdokat a bajba jutottak megsegítésére.

A Nemzeti Színház körül folyó tragikomikus vita láttán eszembe jutott, hogy 1990-ben, amikor sötét erők – taxisblokádnak nevezett – lázadásra biztatták az embereket, volt egy bátor ember, aki saját költségén terjesztett egy röplapot azért, hogy felvilágosíthassa a társadalmat, a megtévesztetteket arról, hogy rossz ügyhöz adják magukat. Ezt az embert *Callmeyer* Ferencnek hívják.

Domonkos István
Budapest

A világon egyedülálló tenyé

Történelem előtti világot őriz

A jégkorszaki ember járt, vadászott sokezer évvel ezelőtt olyan tájakon, mint amilyen ma Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében az 53 hektáros Bátorligeti-ősláp. A magyar természetvédelem legismertebb és legtöbbet vizsgált területéről *Soó* Rezső botanikus azt írja, hogy a Nyírségnek ez a kicsiny területe a lápot övező erdőkkel és a szomszédos homokpusztákkal együtt a legteljesebben őrizte meg az Alföld vegetáció- és tájképtörténetének különböző állapotait.

A tizenkét-tizenháromezer évvel ezelőtt, egy jégkori vízfolyás holtmedrének feltöltődésével kialakult, 1950-ben védetté nyilvánított ősláp hatalmas erdő koszorújában búvik meg, még meleg nyári reggeleken is vastag ködlepel teríti be. E homályos, rejtelmes ködlepel a felszínhez közeli, a lápvizektől nedves homoktalajból párolog ki. A talaj és a talaj feletti levegő ezért mindig hűvös, páradús, így a láp a jégkorszakihoz hasonló klimatikus állapotot teremtve védi egymillió esztendő – a földtörténet négy korszaka – növény- és állatvilágának ritka tanúit és egyedülálló közösségeit. Az ősláp erdeiben a tölgy, mezei juhar, szil, ezüsthárs és rezgőnyár alkot állományt, az aljnövényzetében feltűnő a hegyvidéki bükkösöket jellemző lágyszárúak aránya.

A már csak igen kis területen található ezüsthársas, kocsányostölgyes erdőben az ősi erdősztyepp növényei is megtalálhatók, mint a magyar lóhere, vajszínű lóhere, berki kutyatej, debreceni és bihari csormolya, zöldes virágú sarkvirág, kék csillagvirág, hegyvidéki orbánfű. Botanikailag legnevezetesebb jégkorszaki maradványnövényei a fehér zászpa, a szibériai nőszirom, a mocsári angyalgyökér, a halványsárga zergeboglár, amely Eurázsia nedves havasi rétjein alig nő negyven centiméternél nagyobbra, de itt az embermagasságú példányai sem ritkák. És megél itt a lápi csalán, a vidrafű, az árnyékvirág, a zsombékok tövén megtelepedett tőzegeper. Jellegzetes a zsombéksás, a nádtippan, a semlyéksás, az apró barna sás és a gyapjas sás. A fenyő-, nyírkorszak tanúi a nyírlápok és nyírligetek a jellemző nyírfajokkal, a babérfűzzel.

Az állatvilág fajgazdagsága egyedülálló hazánkban. A XX. század közepén a Természettudományi Múzeum már 4672 faj jelenlétét bizonyította, itt

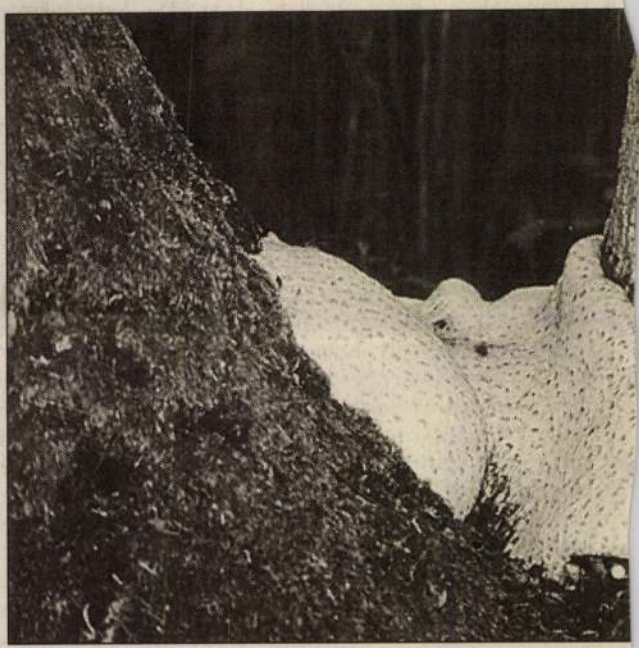

A gombákat illetően is különleges természetvédelmi terü

írták le először hazánkban a jégkori gerinces maradványfajt, az elevenszülő gyíkot, amely azóta az ország más erdőkkel tarkított lápterületeiről is előkerült. Nevét onnan kapta, hogy tojásait nem a nap melege költi ki, hanem már az anya szervezetében jelentős fejlődésen mennek keresztül. A hat–tizennégy utód születésekor csak egy vékony burok veszi körül a tojásokat, amelyek az anyai szervezet elhagyása után azonnal felrepednek. A bátorligeti őslápon ezt a ritka gerincest nem fenyegeti a kipusztulás. Az állatfajok zöme az alföldi láp, mocsár- és erdőterületek faunáját képviseli, köztük van három, a harmadkorból származó és őshonosnak tekinthető maradványfaj, egy-egy futóbogár, díszbogár és pókfaj. Csak a tőzegmohalápon fordulnak elő a jégkori maradvány-

elemek közé tar
északra, Észak-
országban és a sz
található futrink
fajokra pedig cs
a Magas-Tátra é

ségeiben bukkan
kort 13 bogárfa
kagylósrákok, a
faj képviseli.

A *Lenti* Istvá
domány kandid
kológia a gomb
mányág) vezette
rint a gombákat
természetvédeln
nagygombafajt t
eddig ismert faj
ván figyelmét *V*
irányította az ősl
1995-ben felkere
delmi Kutatóin
Richárd és *Vaj*
akik támogatták
zott hozzájuk *Lé*
Tamás is.

Pokorni a felsőoktatásról

Kellenek a szakképzett termelők

Az iskolákat érintő három törvénytervezetről kell döntenie a közeljövőben az Országgyűlésnek; ezek a felsőoktatási integrációval, a közoktatási törvény módosításával és a szakképzési hozzájárulással foglalkoznak – számolt be az orosházi megyei pedagógusfórumon *Pokorni Zoltán.*

Az előkészületek idején zajló vitákat említve az oktatási miniszter elmondta: az FKGP másképp látja a felsőoktatás integrációját, de elfogadja a tárca ama törekvését, hogy a főiskolák és egyetemek – ötvenöt intézmény – ésszerű összevonásával versenyképessé váljanak a vidéki intézmények.

A mai igények alapján a főiskoláknak, egyetemeknek nem egy-egy szűken vett szakterületre kell a fiatalokat kiképeznie, széles körű ismeretanyagra van szükségük, hogy helyt álljanak a versenyben. Az oktatási tárca egyetért azzal, amit a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium javasol, hogy csak az a termelő kapjon támogatást, akinek megvan a megfelelő végzettsége, mert hosszú távon az ilyen állami segítségnek van értelme.

Politikai hecckampány uszodaépítés címén

Szégyen, hogy egy uszoda építése címén ilyen cirkuszt lehet rendezni, mint amilyen Egerben zajlik – reagált *Makovecz Imre* Kossuth-díjas építész a helyi népszavazás kiírásának tervére. Mint arról beszámoltunk, a város SZDSZ-es honatyái aláírásgyűjtést kezdeményeztek azért, hogy Eger lakossága népszavazáson döntse el: megépüljön-e az uszoda vagy nem.

Virág János SZDSZ-es ügyvivő tegnap sajtótájékoztatón jelentette be: a választópolgárok csaknem negyven százaléka, 13 ezernél többen nyilvánították ki azon akaratukat, hogy népszavazáson döntsenek a „Makovecz-uszoda" sorsáról.

Az építész úgy ítélte meg, hogy Egerben már rég nem a sport- és szabadidős létesítmény megépítéséről van szó, hanem az MSZP és az SZDSZ propagandájáról.

A polgármester a komoly erkölcsi és anyagi károkozástól sem riad vissza akkor, amikor politikai kérdést csinál az uszodaügyből. Szándékosan elhallgatja a kivitelezés tényleges költségeit, lényegesen magasabb összegekről beszél, s nem látja be, hogy milyen hátrányai származnának a városnak abból, ha nem az eredetileg tervezett helyen, hanem valahol a külső kerületben épülne fel az uszoda.

R. M.

Októberben megszűnik a Rigó utca egyeduralma

A nyelvvizsgára készülők várhatóan már októbertől több vizsgaközpont közül választhatnak – tájékoztatta *Kojanitz László,* az Oktatási Minisztérium közoktatási referense az MTI-t. Elmondta: a jövőben bármely oktatási intézmény bekapcsolódhat a nyelvvizsgáztatásba, ha az erre feljogosító engedélyt megkapta.

Várhatóan májusban lép életbe a nyelvvizsga reformjáról szóló miniszteri rendelet. Ezt követően a tavaly októberben alakult, független szakértőkből álló Nyelvvizsgát Akkreditáló Testület júliusban megkezdi az akkreditációs kérelmek fogadását. A jövőben ez a független szakértőkből álló grémium adja ki a vizsgaközpontok számára a működési engedélyt, és végez mindenfajta nyelvvizsga feletti ellenőrzést – tette hozzá Kojanitz László. A testület szeptembertől fogadja azoknak a nemzetközi központoknak a kérelmeit, amelyek igényt tartanak arra, hogy vizsgáik a magyar államilag elismert nyelvvizsgával egyenértékűnek minősüljön.

Jelenleg a nyelvtudásukról számot adni kívánók az Idegennyelvi Továbbképző Központban (ismertebb nevén a Rigó utcában) és annak kihelyezett vidéki központjaiban vizsgázhatnak. A jövőben az Idegennyelvi Továbbképző Központ is csak akkor folytathatja tevékenységét, ha aláveti magát az akkreditációs eljárásnak. Jelenleg egy középfokú C típusú nyelvvizsgáért 7900 forintot, a felsőfokú, szintén C típusú nyelvvizsgáért 8800 forintot kell fizetni.

Pályázat a környezetért

A Környezetvédelmi Alap Célelőirányzat (KAC) felhasználásáról ezentúl rendszeresen összefoglalót jelentet meg hivatalos lapjában és egy országos napilapban a Környezetvédelmi Minisztérium – egyebek között erről is rendelkezik a szaktárca vezetőjének ma hatályba lépő rendelete. A KAC-ra vonatkozó rendelet szerint az alaptól vissza nem térítendő támogatás, kamatmentes vagy kedvezményes kamatozású kölcsön, kamattámogatás, hitelgarancia nyerhető el, de mindez együttesen nem haladhatja meg a fejlesztési költségek 60 százalékát. A pályázatok elbírálására – a miniszter tárcaközi bizottságot hoz létre. MTI

Munkájuk

Torgyán: .

Nem múlt el a sztrájkveszély a f
tovább tárgyal a tárcával a kere
százalékos létszámleépítésről. T
fórumon válaszolt a földhivatal
teinek kérdéseire.

A földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter ígéretet tett arra, hogy az ország húsz földhivatalánál felhalmozott ügyhátralék feldolgozására december 31-ig hosszabbítják meg a határidőt. Egyetértett azzal a követeléssel is, hogy a túlórák után fizessenek prémiumot a dolgozóknak, ehhez azonban előbb kormányzati egyeztetésre van szükség.

A Magyar Köztisztviselők és Közalkalmazottak Szakszervezetének főtitkára, *Fehér József* a

levélből.

gjegyzi, hogy a tüntetés kifejezés
ta tüntetéssel szembeni tiltakozást

vf.

yetem
r

-3.

épén, ennek nemzetközi összefüggé-
rnacionalista, kommunista jellege
nunista, internacionalista jellegét a
omások, valamint oktatóink – Koz-
foglalása kommunista elkötelezett-
élem, egyértelműen igazolják. El-
tására vonatkozóan...
ülön járkálunk a városban;
vünk a Tanácsköztársaság-emlék-

tárinternacionalizmus táblával vé-
ág-emlékműhöz.

, fellebbezésem elbírálásakor ké-
telét.

sta, internacionalista jellegét bizo-
núvallomásai, valamint a fegyelmi
nak 2. bekezdése.
k titokban, ezért beszéltek társaim
és párttitkárával. Kozma elvtársat
nék lakására. (Ezt igazolja Kozma
ndokolás 3. oldal 3. bekezdése.)
ettük a Belügyminisztériumot (indo-
old. 2. bek.).
seinktől végleg elálltunk. (Ezt bizo-
ntek tanúvallomásai.)
eg az egyetem előtt és az emlékmű-
ve megvalósítsuk, a megjelenteket a
küldjük. (Kőbányai, Daszkalovics
hallgathatók Radnai Márta, Radnai

Tanácsköztársaság emlékművénél
ak az instrukcióknak, amelyeket
mtól kapott.

DEMSZKY GÁBOR
II. ÉVF. HALLGATÓ

lósulásától nem csökken a belvárosi autóforgalom. Ennek csökkentésére azonban alternatívát kell nyújtani, ezzel is arra ösztönözve az embereket, hogy használják a tömegközlekedési eszközöket. Nem ismerem Milánó példáját, de képzeljük el, hogy Budapesten mi lenne a három metróvonal nélkül.

– A budapesti tömegközlekedés egyre drágább, a színvonala folyamatosan romlik. Ilyen körülmények között elvárható az emberektől, hogy kiszálljanak autójukból? Ön például mivel jár munkába?

– Én is gyakran igénybe veszem a tömegközlekedést, már csak azért is, hogy felmérjem annak állapotát. Londonhoz és Helsinkihez hasonlóan a Belváros parkolási tarifáinak növelésével próbáljuk rávenni az autósokat arra, hogy inkább a villamost, az autóbuszt vagy adott esetben a metrót válasszák.

– Ehhez azonban a Belvároson kívül megfelelő parkolókat kellene létesíteni, de ezeknek nyomuk sincs.

– Nagy szükség van a P+R parkolókra. A főváros pontosan ezt tervezi. De ezeket a parkolókat nem tudjuk megépíteni azért, mert a kerületek eladják az erre alkalmas területeket, helyet adva különböző bevásárlóközpontoknak.

– Ez ellen mit tudnak tenni?

– A városon kívül próbálunk P+R parkolókat létesíteni.

– A Transparency International kiszivárgott jelentése szerint, amely csak munkaanyag volt, a Városházán elburjánzott a korrupció, bár szerintük ezt meg lehetett volna fékezni. Ide tartozik, hogy az Állami Számvevőszék vizsgálata szerint a Fővárosi Vízművek privatizációja nem felelt meg a

rem, de utánanézek és írásban válaszolni fogok. Egy dolgot viszont látni kell: ön azért teheti fel ezeket a kérdéseket, mert mi megbíztuk a legkülönbözőbb ellenőrző szerveket azzal, hogy tárják fel a hibákat. Minden jelentés elismeri, hogy országos szinten nálunk a legszigorúbb a közbeszerzések rendszere. Ha a többi önkormányzat vagy a kormányzati szervek is átvilágíttatnák magukat, akkor lenne összehasonlítási alapunk.

– A Fidesz vezette kormányt a szabaddemokraták tekintélyuralmi törekvésekkel, illetve azzal vádolják, hogy áthágja a parlamenti demokrácia játékszabályait. Az előző ciklusban ugyanakkor a három fő közjogi méltóság közül kettőt az átvilágító bíróság érintettnek talált – Horn Gyula exminiszterelnököt és Gál Zoltán egykori házelnököt –, míg Göncz Árpád köztársasági elnök személyesen titkosította a róla szóló jelentést. Önnek nem furcsa, hogy olyan párttal kötöttek koalíciós szerződést, amely korábban a parlamenti demokrácia ellen lépett fel?

– Ami *Göncz Árpádot* illeti, határozottan visszautasítom a kérdést. Úgy tudom, hogy a köztársasági elnököt átvilágították és megállapították: a törvény rendelkezései nem vonatkoznak rá. Mindenkinek a személyiségi jogaihoz tartozik, hogy közzéteszi-e saját anyagát vagy nem. A szocialista pártot a választópolgárok annak ellenére juttatták 52 százalékkal kormányzati pozícióba, hogy tisztában voltak azzal: az MSZP jó néhány tagja a volt állampártban meghatározó szerepet vállalt. Ők nem az én pártom vezetői, egy korábbi ciklusban léptünk velük koalícióra. Nem érzem úgy, hogy ezzel kapnek, és nem keresek semmi[illegible] mentséget. Március 21-re egy filozófiai diákkörrel – amelynek az előbb említetteken kívül számos tagja volt – demonstrációt szerveztünk. Az utolsó este a diákkör úgy döntött, mégsem tartjuk meg a tüntetést. Azért határoztunk így – többségi szavazással –, mert megtudtuk: a 15-én őrizetbe vett fiatalokat valószínűleg lecsukják. Nem akartunk abba a helyzetbe kerülni, hogy velük szemben szervezzünk megmozdulást. Az akkori vezetés a hatalom elleni szervezkedésnek minősítette ezt. Ezzel együtt kétségtelen tény az, hogy én a világról másképpen gondolkodtam 1972-ben, mint mondjuk a hetvenes évek végén, a nyolcvanas években. Ez a diákkör *Marx* korai írásainak tanulmányozása alapján baloldali elképzeléseket vallott. A lemondás ellenére ki kellett menni a térre, mert a döntésről már nem tudtunk mindenkit értesíteni. Ekkor vettek őrizetbe először, és a KISZ-ből is kizártak.

– A jegyzőkönyvekben semmi nyoma annak, hogy ön és társai a március 15-én letartóztatott fiatalokkal bármiféle szolidaritást vállaltak volna, sőt ön azt mondta a jegyzőkönyvbe: „Március 15. mindig felhasználható nacionalista, reakciós, irredentista célok érdekében, és ezzel szembe akarták állítani saját, proletár nemzetköziségükön alapuló tüntetésüket."

– Ha itt lenne a teljes dokumentáció, biztosan megtalálnánk az állításomat igazoló iratokat.

– Nálunk van az egész, ezek a tények nem szerepelnek benne.

– Az tény, hogy a demonstrációt lemondtuk.

VILLÁNYI KÁROLY–
MOLNÁR BALÁZS

Támogatás belvízkárokért

A kormány nyugdíjcsomagjáról az új parlament dönt

A kormány tegnapi ülésén a nyugdíjellátások emeléséről szóló törvényjavaslatot fogadott el. Ha a tervezetet a júniusban összeülő új törvényhozás elfogadja, egy átlagnyugdíjas 600 forinttal kaphat többet, mint eddig. Döntöttek a belvízkárosultak megsegítéséről is, ők hektáronként 10 ezer forintos támogatásban részesülhetnek.

A kormány olyan törvényjavaslatot terjeszt az újjáalakuló Országgyűlés elé, mely a nyugellátások idei második emelési időpontjának előrehozatalát tartalmazza – jelentette be a kabinet tegnapi ülését követően Kökény Mihály népjóléti miniszter. A visszamenőleges héthavi járandóság átlagosan augusztusban mintegy 4200 forintot jelent majd. Az emelés a nyugdíjak valamennyi formáját érinti. A miniszter hangsúlyozta: az emelést a családi pótlék, illetve a kiegészítő pótlékok nélküli összegre kell végrehajtani. A kormány által felállított prognózis alapján jövőre csaknem 6 százalékkal nőhet a nyugdíjak vásárlóereje.

Nem kell pótköltségvetés

Kökény arról is szólt, hogy a nyugdíjelemeléshez várhatóan nem lesz szükség pótköltségvetés igénybevételére. A nyugdíjemelés tervezett második üteme 16 milliárd forintos többletkiadással jár a Nyugdíjbiztosítási Alap számára.

A kabinet tegnapi ülésén jóváhagyta a belvízkárosultak támogatásának rendszerét. A döntés értelmében azok a mezőgazdasági termelők, akiknek a területén május 4–15 között belvízvédelmi készültséget rendeltek el, és legalább 2 hektárnyi földjük víz alá került, hektáronként maximum 10 ezer forintos rendkívüli támogatási előlegben részesülhetnek. A segélyt csak abban az esetben folyósítják, ha a károsult vállalja, hogy még az idén hasznosítja a belvízzel borított földjét. A gazdálkodók kárigényüket május 21-éig jelenthetik be a megyei földművelésügyi hivataloknál.

Döntött a kormány arról is, hogy az őszi gabonavetésekhez szükséges hitelekhez – a legfeljebb egyéves lejáratra felvett hitelek 70 százalékáig – 8,7 milliárd forint kezességet vállal. Ez a hektáronként maximum 20 ezer forint hitelösszeg alapján vehető igénybe.

A kormány tegnap törvényjavaslatot fogadott el annak érdekében, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztések a legsúlyosabb (ez a 12 év alatti kiskorúakkal szemben elkövetett nemi erőszakra, valamint a különös kegyetlenséggel elkövetett emberölésre vonatkozik), vagy kettős minősítésű (például aljas indokból, nyereségvágyból elkövetett) bűncselekmények esetén valóban az elítélt haláláig szóljanak. A jelenlegi egytől öt évig terjedő szabadságvesztés helyett kettőtől nyolcra emelték a robbanóanyaggal, lőfegyverrel történő bűncselekmények büntetési tételét. Súlyosabb büntetésre – az eddigi öt–tíz év helyett tíz–tizenöt évig tartó szabadságvesztésre – számíthatnak a jövőben a fegyvercsempészek is.

A kormány előterjesztést fogadott el egyes belkereskedelmi jogszabályok módosításáról is. A legfontosabb változások közé tartozik, hogy ha az illetékes kamarák ezt kérik, az önkormányzat jegyzőjének joga lesz 90 napra bezáratni a kamarai etikai kódexet súlyosan megsértő vendéglátóhelyeket. Hasonló sorsra jutnak azok az üzletek is, ahol engedély nélkül pénznyerő automatákat üzemeltetnek. A tervezet fokozott büntetőjogi védelmük megteremtése érdekében a közfeladatot ellátó személyek körébe vonja a taxisokat és a polgárőröket.

A kormány arról is határozott, hogy a magyar tárgyalódelegáció nem kér átmeneti könnyítést az európai uniós joganyag teljesítésében sem az iparpolitika, sem a kis- és középvállalkozások területén az EU-csatlakozási tárgyalások során.

Ötmilliárd a Volánnak

A kabinet, áttekintve az egykori szovjet ingatlanok hasznosításának helyzetét, úgy döntött, hogy foglalkoztatási, szociális céllal újabb 16 egykori katonai létesítményt ad át térítésmentesen önkormányzatoknak. A felhasználható bázisok között szerepel többek között a tököli, lepsényi, litéri, veszprémi laktanya és a debrecen-apafai lőszerraktár.

A miniszterek – megvizsgálva a tartós állami tulajdonú mezőgazdasági társaságok reorganizációjának lehetőségét – a 26 társaság tőkeemelésére 4,2 milliárd, az ugyancsak az ÁPV Rt. tulajdonosi joggyakorlásába tartozó erdőgazdaságok megsegítésére 1,4 milliárd forint támogatást szavaztak meg. A szintén központi forrásokból működtetett, tőkehiányos Volán társaságok autóbusz-rekonstrukcióját 5 milliárd forinttal segítik. Ez összeg és az egyéb, összesen 10 milliárd forint értékű állami források révén a következő években 400-450 új járművet állíthatnak forgalomba, lecserélve ezzel a 10 évnél idősebb buszok csaknem 20 százalékát.

• Szilágyi A. János

Új közalkalmazotti bérrendszer

A tegnapi kormányülésen a háromelemes közalkalmazotti bérrendszer kidolgozásáról is szó esett. E szerint a kormány vállalta, hogy a jövőben a közalkalmazottak fizetése három részből tevődik össze: a bértáblából, az erre épülő különböző szakmai (egészségügyi, oktatásügyi) bérpótlékból, valamint a minőségi munkáért járó többletjuttatásból.

Lapunk érdeklődésére Kiss Péter munkaügyi miniszter elmondta: a kormány a szakszervezetekkel egyeztetve kívánja kidolgozni a fenti bérrendszert úgy, hogy annak anyagi vonzata már az 1999-es költségvetésben megjelenjen. Kiss Péter hangsúlyozta: az érdekvédelmi szervezetekkel szeptember közepéig kívánja a kormány a tárgyalásokat lefolytatni, hogy szempontjaikat még a költségvetés benyújtása előtt figyelembe vehesse.

Mint megtudtuk, a közalkalmazotti szakszervezetek nagy örömmel üdvözlik ezt az elképzelést, hiszen mint Vadász János, a Közművelődési és Közgyűjteményi Dolgozók Szakszervezetének elnöke kijelentette: ez a terv hosszú idő óta érlelődik.

T. K.

Tőkeinjekcióra szorul a Polgári Bank is

• *Folytatás az 1. oldalról*

A deficit oka a PK vezetése szerint a veszteséges banküzem, tehát az alacsony bevétellel szemben állandósuló magas költségszint. A Polgári Bank üzleti aktivitása alacsony, mérlegfőösszege 20 milliárd forint alá süllyedt 1997 év végére, mivel a több mint 10 milliárd forintos eszközállományt biztosító 3 éves futamidejű Cívis konstrukció kifutott. A Pénzintézeti Központ Bank 1997 folyamán először májusban tőkésítette fel a bankot, amikor 1,75 milliárd forinttal megemelte a jegyzett tőkét, így a Polgári Bank alaptőkéje a törvényben előírt 2 milliárd forint fölé emelkedve 2,75 milliárdot ért el. 1997 őszén újabb tőkeerősítés következett, amikor 500 millió forint tőketartalékot adott át a PK a leánybankjának. Eközben azonban a bank mérlegét továbbra is rontotta az 1996-ról megmaradó 1,65 milliárd forintos mérleg szerinti veszteség, amihez most mintegy 650 millió forint további hiány társul. A durván 2,2 milliárdos deficitet valamilyen módon rendeznie kell a Polgári Banknak. A PK Bank vállalhatja azt az utat is, hogy leszállítja a bank tőkéjét, de ezzel saját befektetését is le kell írnia. Nyilván ezért a PK egy másik utat, a tőketartalék átadását szorgalmazza, amelynek keretében 1,7 milliárd forintra lenne szükség ahhoz, hogy a Polgári Bank saját tőkéje elérje a jegyzett tőke mértékét.

Eközben azonban a Pénzintézeti Központ Bank vagyona is folyamatosan olvad a Postabanknak nyújtott segítség következtében felvállalt kockázatok, illetve az azokra megképzett tartalékok miatt. A PK Bank 1997-ben még 60 százalék feletti tőkemegfelelési mutatója a Postabankos mentőakcióban való részvétele következtében eddig 25 százalék körüli szintre süllyedt. Amennyiben viszont a Postabankért vállalt 16 milliárdos garancia mögé akkora céltartalékot képezne meg a bank, amekkorát a felügyelet a számviteli törvénnyel összhangban szükségesnek lát, a mutató a törvényben előírt 8 százalék alá csökkenne, és a banknak a tőkevesztés miatt felügyeleti intézkedéssel kellene számolnia. Értesüléseink szerint a felügyeletnél ezek meghozatalát már fontolóra vették.

• Papp Emília

Euroelőny: kisebb árfolyamkockázat

Az euro bevezetése csökkenti az árfolyamkockázatokat és mérsékli a tranzakciós költségeket, ez pedig előnyös a vállalatok számára – mondta Szapáry György, a Magyar Nemzeti Bank alelnöke tegnap egy Euro-konferencián.

Az euro jövőre várható bevezetését követően a forint valutakosarában a jelenleg 70 százalékkal részesedő márkát az európai közös deviza váltja majd fel – mondta Szapáry előadásában. Becslések szerint az EMU-n belül a bruttó hazai termék (GDP) egy százalékát lehet megtakarítani a tranzakciós költségek csökkentésével, ami az euro bevezetésének következménye.

Az euro erős valuta lesz, ezért nincs kizárva, hogy a valutáris integráción belül a közös monetáris politikáért felelős Európai Központi Bank kamatemeléssel kezdi tevékenységét. Magyarország számára potenciális veszély lehet a valutakosarába kerülő euro felértékelődése, hiszen felhúzza a forint értékét is. Szapáry úgy véli, a magyar jegybanktörvény megfelel az uniós követelményeknek. Meg kell azonban szüntetni a likviditási hitellehetőséget, hiszen az uniós előírások szerint a központi bank nem adhat hitelt az államnak. Az MNB eszköztára eurokonform – mondta Szapáry, aki kijelentette: az EU-tagság nem követeli meg a maastrichti kritériumok teljesítését, de hosszabb távú célként vállalni kell az EMU-tagságot. Csökkentenünk kell az inflációt és fel kell számolnunk a tőkeliberalizáció korlátait. Bácskai Tamás, a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem tanára hangsúlyozta: nincs igazuk azoknak, akik a valutaövezetet tiszavirágéletűnek jósolják. Az unió ugyanis kompromisszumok sorozatával jön létre, beleágyazva egy politikai-gazdasági harmonizációs folyamatba. Ha a magyar vállalatok időben elkezdik az átállást az euróra, gyorsítható az út az EU-ba is és az EMU-ba is. Mivel az egységes valuta bevezetésével mindenfajta ár összehasonlíthatóvá válik, a laza költségvetési fegyelmű vállalatok nem lehetnek versenyképesek. Márpedig a KPMG nemzetközi felmérése szerint a cégeknek ma még csak 53 százaléka kezdett felkészülni arra, hogy számviteli rendszerébe beépítse az eurót – tájékoztatott.

• G. Tóth Ilda

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

A POSTÁS KIEGÉSZÍTŐ NYUGDÍJPÉNZTÁR 1997. ÉVI MÉRLEGÉNEK ÉS EREDMÉNYKIMUTATÁSÁNAK LÉNYEGES ADATAI

A Postás Kiegészítő Nyugdíjpénztár 1997. évi mérlegének lényeges adatai (E Ft-ban)

Eszközök Források

Választás '98

Már nem jelöltek: Magyar Bálint, Kökény M

Megállapodott a

A Magyar Szocialista Párt és a Szabad Demokraták Szövetsége tegnap az egész országra kiterjedő választási együttműködést kötött a második fordulóra. Budapesten 15 szabad demokrata képviselőjelölt lépett vissza szocialista politikus javára, míg két MSZP-s jelölt tett politikai gesztust SZDSZ-es képviselőnek. A fővárosban érdekesség, hogy Magyar Bálint Baráth Etele, Pető Iván Csiha Judit, Szent-Iványi István Bakonyi Tibor, Hack Péter Donáth László és Eörsi Mátyás szabad demokrata képviselő jelölt lépett vissza Schiffer János szocialista jelölt javára. Kökény Mihály és Hegyi Gyula szocialista politikusok a fővárosban Gegesy Ferencet és Dornbach Alajost támogatják szavazataikkal. A két párt vidéki megállapodásának értelmében Kuncze Gábor és Kiss Zoltán javára lép vissza Kücsön Sándor és Jakus Zoltán szocialista politikus, s ami még érdekes, hogy Pászti Tóth Gyula szabad demokrata jelölt Nemcsók János javára lép vissza. A budapesti szabad demokrata képviselőjelöltek közül Mécs Imre, Molnár Péter, Geráth János, Geberle Erzsébet és Bauer Tamás nem lép vissza a szocialista jelölt javára.

Tegnap késő délután Wekler Ferenc szabad demokrata ügyvivő és Szekeres Imre szocialista alelnök is eredményesnek tartotta az MSZP–SZDSZ megállapodását, melyet a Mérleg utcában hitelesítettek a politikusok. Wekler elmondta: a két párt azt szeretné elérni, hogy a visszalépő képviselőjelöltek szavazói a talpon maradt politikusokra voksoljanak. Szekeres Imre fontosnak tartotta a kiszámítható és biztos politikát, illetve közéletet, amelyet szerinte a második fordulóra kötött együttműködés jól szolgálhat. Az MSZP frakcióvezetője ehhez hozzáfűzte, hogy a második forduló azért is fontos, mert az stabilizálhatja a politikai helyzetet Magyarországon. A választók számára akkor válik közérthetővé a pártok szövetsége, ha tudják, milyen variációk közül választhatnak. Szekeres szerint az MSZP–SZDSZ koalíciója kiszámítható jövőt ígér. Wekler úgy véli, hogy világossá vált, hogy a Fidesz nem tudta betartani korábbi ígéretét, amely szerint a párt egyedül

Koalíció '98-ban

FOTÓ: MÜLLER JUDIT

Makovecz Imre: a nemzeti érdekeket a jobboldal pártérdekei fölé kell helyezni

Ha a Fidesz-Magyar Polgári Párt a második fordulóban elegendő mandátumot szerez, egyedül alakíthat kormányt, ha nem, akkor nem lesz abban a morális helyzetben, hogy új választásokra kényszerítse az országot – jelentette ki Elek István közíró a Koalíció '98 konferencián. Tar Pál, a Batthyány Alapítvány elnöke a hallgatóság soraiból kifogásolta, hogy a Fidesz elvárja a kisgazdák visszalépését a második forduló előtt, de cserébe nem kínálja fel a koalíciókötés lehetőségét.

Tar úgy vélte, a jelen helyzetben már érdemes koalícióról beszélni. Elek szerint viszont hiba lenne előzetes megállapodást kötni. Tőkéczki László történész úgy vélte: felmérések szerint a kisgazdák elutasítottsága nagyobb az MSZP-énél is, már csak ezért sem lenne szerencsés egy Fidesz–FKGP-kormányzást előre meghirdetni. A rendezvényen felszólaló Makovecz Imre építész, a Nemzeti Egység Mozgalom vezetője, a korábbi jobbközép egyeztetések egyik szervezője elmondta: a múlt év augusztusában indított folyamat célja elérni, hogy a jobboldal a nemzeti érdekeket a pártérdekek fölé helyezze. Makovecz az első találkozóra meghívta az MSZP-t és a MIÉP-et is. A szocialisták nem jelentek meg, a MIÉP nézeteiről pedig kiderült, hogy összeegyeztethetetlenek. A többi öt párt képviseletében háromhetente megbeszélést folytató politikusok végül megállapodtak, hogy bár a választások első fordulójában nem fognak össze, a másodikban igen. Az építész közölte: megállapodtak abban, hogy a legalább négy százalékkal rosszabbul álló ellenzéki jelölt visszalép jobban teljesítő társa javára. Hozzátette: a Fidesz ezt betartotta.

Elek István úgy vélte: sem a kisgazda, sem a fideszes elit nem örülne annak, ha együtt kellene kormányozniuk, mivel a két párt között sok mindenben súlyos, nehezen egyeztethető különbségek vannak. Az SZDSZ-ről szólva Elek azt mondta: ha a liberális párt leszakad az MSZP-ről, feloldódhat az az egészségtelen ellentét, ami az antiszocialista pártokat a rendszerváltás óta szembeállította.

Bod Péter Ákos közgazdász, a jegybank volt elnöke többek között azt emelte ki, hogy óvatosan kell bánni a fizetési és a külkereskedelmi mérleggel, s a növekedés üteme helyett annak szerkezetére, tartalmára és minőségére kell ügyelni.

Tőkéczki László szerint a radikális politizálás megjelenése természetes, ám hívei és művelői nem számíthatnak jelentős támogatásra és befolyásra. A radikálisok szerinte önmagukat szigetelik el.

• G. A.

KAMPÁNYHÍREK '98

Plakátháború Győrött

(MH) Csütörtök reggelre narancsszínű falragaszok jelentek meg a győri kandelábereken, hirdetőoszlopokon. A plakátokon három név szerepelt: „Orbán – Torgyán – Csurka". A Fidesz, az FKGP, a KDNP, valamint az MDF helyi szervezeteinek képviselői provokációnak minősítették az említett plakátokat és hangsúlyozták, Orbán Viktornak, Torgyán Józsefnek Csurka Istvánnal együtt történő emlegetése csak az ellenzék lejáratását, a szavazók megzavarását célozhatja.

Gál Zoltán: megbukott a polgári szövetség

(*MH*) A polgári szövetség gondoláta kudarcot vallott – jelentette ki kispesti lakossági fórumán tegnap este Gál Zoltán, az Országgyűlés szocialista párti elnöke. Gál kifejtette: a választások első fordulójában annyi történt, hogy a szétthullott MDF-ből és KDNP-ből a jobboldal erői a Fideszbe áramlottak. Azzal pedig, hogy az MDF és a KDNP gyakorlatilag kiszorult a politikai életből, a házelnök szerint a Fidesz szükségszerűen nyitottá vált egyrészt az 1945 előtti Magyarország iránt nosztalgiát érző, leszerepelt politikusok és a jobboldal radikális, szélsőséges erői iránt. Gál szólt arról,

„Ha kell, a MIÉP-tagok emberi jogait is megvédjük"

Nem lenne szerencsés, ha a MIÉP-et a párt egyes személyiségeinek korábbi tettei, kijelentései alapján értékelnénk – fogalmazott Ill Márton, a Magyar Emberi Jogvédő Központ vezetője. Kőszeg Ferenc, a Helsinki Bizottság elnöke nem bízik abban, hogy Csurka Istvánék hangja mérséklődne.

Amennyiben a parlamentben bárki emberi jogokat sértő kijelentéseket tesz, minden civil eszközzel azon leszünk, hogy a társadalom véleményt nyilvánítson. Ugyanakkor, ha kell, a MIÉP-tagok emberi jogait is megvédjük – fogalmazott Ill Márton, aki igazán azt tartja aggasztónak, hogy a MIÉP-esek „visszafogják magukat" a parlamentben.

Kőszeg Ferenc, a Helsinki Bizottság elnöke nem tartja szerencsésnek a MIÉP parlamenti szereplését, noha a pártot legitim módon választották meg a polgárok. Szerinte az alacsony részvétel, illetve a MIÉP és a Munkáspárt sikere azt mutatja, a társadalom kiábrándult az eddigi parlamenti pártokból. Kőszeg nem hiszi, hogy a Csurka mérsékelné hangját parlamentbe kerülésével. „Inkább szószéknek fogja használni az Országházat" – fogalmazott. A MIÉP jelenléte ellen nem tik

dag meg nem polgár,
volt csupán, hogy valamivel sok pénzhez jutott, de nem tud élni vele, hiányzik a mindennapjaiból a polgár életformája és szemlélete. Érdekes megfigyelni: még az is, aki a rendszerváltozás előtt a (párt)elithez tartozott, az idő múlásával a lelke legmélyén egy polgár szintjén szeretne konszolidálódni. Gyermekeik, akik már nemigen akartak szüleik nyomdokaiba lépni – legfeljebb anyagi javaikat, meg korábbi hatalmukat irigyelték –, s már *mímelték* azt az életformát, amely Magyarországon jóval korábban bizony megvolt. Úgy nevezték: *középosztály*. S ez ténylegesen az a társadalmi réteg, amely a *nemzet megtartó ereje* volt, s amely értékhordozó lehet ma is. Jelenleg az tapasztalható – jóllehet évtizedekig agyonhallgatták, leszólták –, hogy minden irányból, fölülről is, alulról is ebbe a középosztályi életformába, életszemléletbe akarPersze bizonyos elemek – amelyek furcsa módon magánéletükben polgárok, de megnyilatkozásaikban leszólják ezeket az értékeket – támadják ezt a tradíciót.

– Felgyorsítani az egyház nem tudja a polgárosodás folyamatát, csupán *ajánlhatja ezt az erkölcsi magatartást*. Ez kifejezetten a kormány feladata, mert az ő kezében van a pénz, a hatalom, a törvénykezés. S igenis csak a kormány tud olyan törvényeket hozni, amellyel az embereket ilyen vágányra lehet állítani. Nem véletlen, hogy az új kormányban családügyi minisztérium jött létre, mert az elmúlt évtizedekben annyira elidegenítették a házasság és a család eszményét az eredeti keresztény eszmétől, hogy az már alapjaiban veszélyezteti a társadalom és a magyarság létét. Holott épp a család a polgári életforma *gyakorlati* alapja – hangoztatja. **(k. b.)**

...sok által vezetett. Függetlenül attól, hogy éppen mi a világnézete, szociáldemokrata, konzervatív vagy keresztény, az a jellemző rá, hogy szabadságszerető, öntudatos, aki nem hajol meg senki előtt a hivatala miatt, csak a teljesítményt, csak az érdemeket ismeri el. Nem követel magának többet, mint amit megad és amit feltétlen meg kíván adni másnak.

Hangsúlyozta: a polgár nem egyszerűen állampolgár, akit valamilyen állampolgársági viszony köt a politikai államalakulathoz, nem egyszerűen választópolgár, akinek joga van arra, hogy négyévenként leadja szavazatát. A polgár a szabadság iránti elkötelezettségével, a tolerancia és a demokrácia intézményei iránti feltétlen tisztele révén különbözik az alattvalótól, különbözik a nyájszellemű tömegembertől. Megjegyezte azt is: ma a szogel, normákkal rendelkező en berre is szükség van. Úgy látj egyre több az öntudatos ember, kifejtettek szerinti *polgárember*.

Annak firtatására, lendít-e polgárosodáson, hogy polgár pártok alakítottak kormányt, a politológus kifejtette: inkább a politikai jelszavak világához van közel a jelenlegi koalíció. Elsősorban a rendszerváltás során létrehozott társadalmi-politikai berendezkedés, a gazdasági-tulajdoni szerkezet, a demokrácia és a jogrendszer intézménye az, amely garancia a polgárok számának növekedésére. Ez nem függ a mindenkori kormánytól vagy kormányintézkedéstől. A polgár meghatározott politikai, gazdasági, valamint jogi kultúrával rendelkező személy. Nem lenne jó, ha egy-egy kormány lététől függően növekedne, avagy csökkenne a polgárok száma. **(moldoványi)**

Makovecz Imre a polgári túlélés alapfeltételeiről

Az ellenfél szlogenhálóját akarják megtépázni

Makovecz Imre építész, lapunk szerkesztőbizottságának tagja kérdésünkre kifejtette: a polgár fogalmának mai használata nem érthető meg a történelmi előzmények ismerete nélkül. Úgy látja, az elnyomott és kizsákmányolt munkások számára a „megvalósult szocializmus" azt jelentette, hogy fokozatosan meg kellett érteniük: *kisemmizték, becsapták őket*. A szocializmus fogalmának e kiürülésével komoly érték ment veszendőbe. A XIX. századi magyar liberalizmus a leghaladóbb és legnemzetibb erőket fogta össze, a XX. század második felére azonban a '19-es tanácskormány hagyományait tovább éltető, szélsőbalos, levitézlett kommunistáknak lett a jelszava. A jelenlegi liberális, ám nemzeti elkötelezettségű kormány új, az eredeti elgondolásokhoz méltó tartalommal kívánja megtölteni mind a szociális gondolatot, mind a liberális hagyományokat. Szeretné felszámolni az intézményesített, arcátlan lopást, kitakarítani az országból a nemzetközi bűnözést, a pitiáner zsebesektől a féllegális multinacionális cégekig. Valódi közbiztonsággal, hangtalan munkával akarja elérni: *ne veszítse el Magyarország a történelmét, s ezáltal jövendőjét*. E magatartás integrálására pedig a kormányerők a „polgár" szót használják.

Makovecz Imre tisztában van vele: ez a szóhasználat jobb híján való, ám már csak ezért sem haszontalan pontosítani a jelentését. Az ő felfogásában azt a reális individuumot jelöli, aki a szabadságot nem csupán a személyiségi jogok felől közelíti meg, hanem önmérsékletet is gyakorol e tekintetben. Azoknak az úgynevezett liberálisoknak a szemléletében, akiknél ez az utóbbi erény hiányzik, a társadalom végletesen eltorzul: a bűnözőknek például kiterjedtebb jogaik vannak, mint az áldozatoknak. Makovecz szerint a „polgár" szó állítólagos kiürülésének hangoztatói mögött rejtett hatalom áll a szlogenek jól szövött hálójával – értelemszerűen az ellenfél hálóját akarják megtépázni.

A neves építész úgy véli: a hazai polgárság túlélési esélyei néhány alapfeltétel teljesüléséhez köthetők. Ilyen, hogy születnek-e radikális intézkedések földügyben; semmissé nyilváníthatók-e a négyszázezer hektárt érintő zsebszerződések; nyilvánvalóvá tehető-e, hogy a föld nem áru. Egy másik ilyen alapfeltétele a túlélésnek az oktatási esélyegyenlőség. A Fidesz meghirdette az ingyenes oktatást, ám Makovecz megfontolandónak tartja *Liska* Tibor javaslatát is arról a pénzügyi alapról, amelyből a tanulmányai során minden gyermek alanyi jogon részesülne – s csak az hívhatná le az őt megillető összeget, aki tovább is tanul. Nem nagy tételről van szó, de annál nagyobb tétről. A polgároknak ugyanis nem kedveznek a vadkapitalista viszonyok, hogy csak a tehetősek tanuljanak. Ám ha egy szülő tudná, hogy a kellő fedezet a tanuláshoz rendelkezésre áll, eleve több kis polgár születne meg. Ilyen alapfeltétel továbbá, hogy el kell söpörni az MSZOSZ-t, és valódi szakszervezeteket kell létrehozni. Jelenleg ugyanis semmilyen valós jogvédelme nincs a magyar munkásnak, aki – s ezt az építész számos külföldi munkáján tapasztalhatta – sokkal tehetségesebb, intelligensebb, mint külhoni társai. Már csak jogainak hathatós védelmére volna szükség, hogy 45 évnyi kisemmizettség és lenézettség után öntudatra ébredjen, s valóban polgárnak is érezze magát... **(csontos)**

ak tartom a
Szabadkeres-
partnerünk
ozásokat ve-
porttal szem-
zetek vannak
rópai együtt-
elkedik ilyen
n véve ettől
et veszteni. A
egy alapvető
s erősítésére a
ág körén kívül
k kell a közép-
ráját, tehát fizi-

egységes Európát létrehoz-
szélesebb körben alkalmazzák a szubszidiaritás tételét, ami azt jelenti, hogy a helyi önkormányzatoknak, a helyi közösségeknek a jelenleginél szélesebb döntéshozatali jogköröket kell biztosítani. Ez egy nagyon érzékeny kérdés. Legalább olyan érzékeny, mint a tagállami és a központi brüsszeli hatáskör megosztásának a kérdése. A jövő Európája pedig éppen ezeknek a szinteknek az együttműködésére fog épülni, ami azt jelenti, hogy egyrészt a tagállami szintről az integrációs szintre kell felvinni a döntéshozatali jogköröket. Itt van például a közös pénz,

miszterelnöki posztra választása után
zott Németországba, találkozott *Kohl* kancellárral és fontos stratégiai megbeszélést folytatott vele. A többi látogatás is egytől egyig fontos üzenetet hordozott. Az elkövetkező időszakban ugyanakkor a magyar külpolitikának az átlagosnál is aktívabbnak kell lennie. Ezt döntően a csatlakozási tárgyalások indokolják, valamint az ezzel összefüggő további feladatok. Abból kell kiindulni, hogy csatlakozásunknak következményei lesznek a szomszédpolitika és a kisebbségi politika tekintetében is. A legfontosabb az,

ság erősítése, a versenyfeltételek egyenlővé tétele, a gazdaság és a politika összefonódásának a visszaszorítása és a szervezett bűnözés lehető legteljesebb felszámolása. Ezek azok a feltételek, amelyek hosszú távon határozzák meg, hogy Magyarország milyen módon kapcsolódik majd az egységes Európához. Nekünk nemcsak az EU normarendszerét kell átvennünk, hanem egész gondolkodásunkban, kultúránkban, erkölcsiségünkben a szó átvitt értelmében európaivá kell válnunk.

Pietsch Lajos

---

ensúlyról keveset beszélünk

szténység feszültségéről, az értékek deficitjéről és az országépítésről

nem sokat

azság, ám
n rejlik.
knek meg
meg kell
gy szeret-
ási szoká-
den nem-
fogadnia
értékeket.
nem válto-
ülmények-
után, úgy
kíván. Ma
k a külső
egyensúly
ok esetben
nagyjuk.
er feladata:
risztusnak,
dni belőle.
angba?
világ nem
zoros kap-
k. Jézus azt
gában: nem
l őket – követőit
rizd meg őket a
álmodta keresz-
közösséget alkot,
a világtól; belső
ját értékeivel le-

át a pap szerepe:
zodó életformát

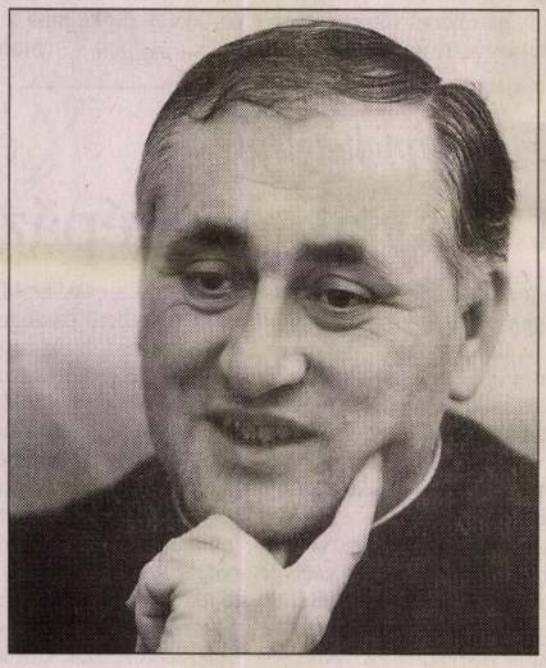

Bíró László: Ma azt tartják okosnak, aki kispórolja magát a dolgok mögül NAGY ZOLTÁN FELVÉTELE

vegyen fel, vagy maradjon a hit kompromisszumokat elutasító hirdetője?

– Ősi a válasz: is-is. Az egyház örök kísértése a két véglet: annyira nyitott vagyok, hogy elveszítem az identitásomat, vagy falakat húzok magam köré, és a világ nem vesz tudomást rólam. A Szentírás legizgalmasabb mondatai közé tartozik: Jézus magához hívta azokat, akiket kiválasztott, hogy vele legyenek, és elküldte őket, hogy hirdessék az evangéliumot. Három ige is van ebben a kijelentésben: feléje menni, vele lenni és elmenni – s mindezt egyszerre tenni; ez a kereszténység feszültsége.

– Van, aki szerint a közhiedelemmel ellentétben nem a papok száma csökkent, hanem általában a hívőké, s ennek következménye a paphiány.

– A paphiányról nem lehet elszigetelten beszélni. Magyarországon gyermekhiány és számos más hiány van. Az értékek deficitjét jelzi: ma azt tartják okos embernek, aki úgy tud karriert csinálni, hogy kispórolja magát a dolgok mögül. A papság azonban olyan hivatás, amelyben az ember teljesen önmagát adja. A negyven év miatt egyházközségeinkből egész nemzedékek maradtak ki; bizonytalan a családok helyzete, kevés a gyermek, ráadásul sok katolikus szülő is nehezen engedi fiát papnak – mégis a hivatások száma kimozdulni látszik a mélypontról.

– Mit tart megszívlelendőnek az ország talpra állásához?

– Mindenekelőtt azt, hogy nem elég egy kormányt megválasztani, azt nem szabad magára hagyni, mert az állampolgárok nélkül semmit sem tud elérni. Nem szabad engedni, hogy az emberi személy pusztán individuummá vagy csupán biológiai létté fokozza le önmagát. Andorka Rudolf mondta egyszer: a mai, nárcisztikus ember képtelen a gyászra – mert nincsenek értékei, kötődései, s csak önmaga felszínén tud találkozni másokkal. Olyan emberekre van szükség, akik nem mások ellen vagy csupán mellett, hanem másokkal, másokért élnek – s az egyház tevékenysége az ilyen, az egész társadalom érdekében munkálkodó emberek kinevelésére irányul. Értékrend kell tehát, megfelelő emberkép és eszménykép.

– Szent István mely tulajdonságai jelenthetnek ma követendő eszményt?

– Sokszor annyira a politikust tisztelik benne, hogy elsiklunk más fontos tulajdonságai felett. A róla szóló legendában például azt olvashatjuk: észreveszi, hogy a fia éjszaka imádkozik – vagyis a király együtt él családjával –, és hogy ő maga is talál időt az elvonulásra. Szent István meg tudta valósítani a belső és külső dolgok, a csend és a megszólalás harmóniáját, ugyanakkor képes volt nemzeti, nemzetközi méretekben is gondolkodni. Mai feladatunk is Szent István-i: ország- és egyházépítés. Amikor ezer évvel ezelőtt mások a világ végét várták, akkor első királyunk jövőképet adott és építkezett. Élete arról tanúskodik: minden átmeneti kor magában hordozza a jövő csíráját, és egyben a nagyszerű alkotás lehetősége is.

Szőnyi Szilárd

(Bodnár) | továbbá, hogy tiszta a lelkiisme- meztettek öt a hatóságok, de – kat is betartják-e. | képző főiskola melletti Balassa intézmény tetejét.

CIB BANK

A CIB Közép-európai Nemzetközi Bank Rt. közleménye

Értesítjük tisztelt ügyfeleinket, hogy

1998. június 10-től a

KINCSEM 2000 KÖTVÉNY

kamatai az alábbiak szerint változnak:

I. sorozat
1 hónapos futamidőre a kamat: 16,375%/év

II. sorozat
3 hónapos futamidőre a kamat: 16,375%/év

III. sorozat
6 hónapos futamidőre a kamat: 16,375%/év

IV. sorozat
12 hónapos futamidőre a kamat: 15,875%/év

A kamatváltozás csak az új kibocsátású kötvényekre vonatkozik.

A már kibocsátott kötvények kamata – mivel a kötvény fix kamatozású – nem változik.

Eger álmát Makovecz Imre váltja valóra – Strandtervek a fővárosban

Fürdőélet télen-nyáron

A forró nyári napokban különleges aktualitása lehet annak a ténynek, hogy elkészült „A történelmi Eger, barokk fürdőváros" címet viselő fejlesztési program. A hazai gyakorlatban egyelőre fehér hollónak számító, többéves tervezési folyamat széles szakértői kör és a lakosság bevonásával zajlott. Néhány fontos vonatkozásáról Habis László egri alpolgármestert kérdeztük.

A két világháború között Egerben virágzó gyógy-idegenforgalom volt. A Bárány uszodában rangos úszóversenyeket rendeztek. Ám később ez a terület kikerült a várospolitika középpontjából. Abban, hogy ismét gyújtópontban van a fürdővárosi elképzelés, nagy a szerepük az egri polgároknak: 1993–94-ben a lakossági fórumokon első helyen ezt említették. A nemrég elkészült fejlesztési program azonban arról tanúskodik, hogy Egerben a fürdőkultúra iránti vonzalom igen mélyen gyökerezik. Június 20-án a strandon korszerű úszómedencét avatnak, vízforgatóval, hőszivattyús temperálási lehetőséggel. A víz mennyiségét automatikusan szabályozzák, attól függően, hányan vannak a medencében, s magától értetődik a feszített víztükör is.

Bálint Gézának, az ORFI igazgató főorvosának a tanácsára egészségmegőrző klubot is terveznek a volt strandétterem helyére. E klubnak ismert személyiségek lennének a tagjai – az ő megnyerésükkel lehetne „koncentrikus körökben" a megálmodott térségi programot hamar megvalósítani. Az itteni eredmények publikálásával kellene aztán az ország nyilvánossága elé lépni, új lökést adva az egri gyógyturizmusnak. S hogy senkit ne illethessenek az elitizmus vádjával, a volt Platán étterem épületében viszont (amely a városi strandüzemeltető kft. tulajdona) rekreációs központ jönne létre: masszázzsal, tornaszobával, gerinctorna-lehetőséggel, kozmetikával, szaunával. A téli gyógyfürdőzés lehetőségeit is igyekeznek kitágítani, erre mind nagyobb igény mutatkozik. A távlati terv szerint az Érsekkert felől új (téli) strandbejáratot nyitnak, amivel szemben impozáns szökőkút kerül. A meglévő fűtött folyosó mellé újak nem épülnének – ehelyett úgy oldanák meg a téli fürdőzés gondját, hogy „kiúszók", szélfogók létesüljenek, megőrizve a strand gazdag növényvilágát. Szintén a fürdőkoncepció része az *Agri-Aqua* idegenforgalmi és sportközpont, amely *Makovecz* Imre nagyszabású tervei szerint készül. Habis László szerint a lelke mélyén minden kormányzat luxusnak tartja az uszodaépítést – ez a komplexum pedig a maga másfél milliárdos költségvetésével különösképpen annak tűnhet. Stratégiai szempontból azonban ez a takarékos megoldás: az ötvenméteres versenyuszoda, valamint a rehabilitációs célokat is szolgáló tanmedence mellé kiszolgáló létesítmények is szükségesek. A közbeszerzési eljárás már folyik – a város vezetősége a beruházáshoz a jelentős saját erő mellett a környezetvédelmi, vízügyi, gazdaságfejlesztési és területfejlesztési alapoktól és az észak-magyarországi preferenciarendszertől is remél pénzeket.

Fölbukkantak elképzelések a strand környéki idegenforgalmi fejlesztésekre is: apartmanházakat építenének a kissé elöregedett épületek helyére. Ez magántőke bevonásával történne, önkormányzati szervezéssel – így egyúttal az ott lakókat is kényelmesebb, jobban fölszerelt lakásokba lehetne költöztetni.

A távlati terv elkészítésében szerep jutott a Kanadai Urbanisztikai Intézetnek. Összeállították a piacszerveztési, értékesítési terv kereteit és a végrehajtás módszerét is. A kanadai szakértőknek köszönhetően az addigi fejlesztésközpontú gyakorlat mellett előtérbe kerül a szervezői munka, az emberi erőforrások kihasználása, a szakmai és nyelvi továbbképzési program indítása is. **(csontos)**

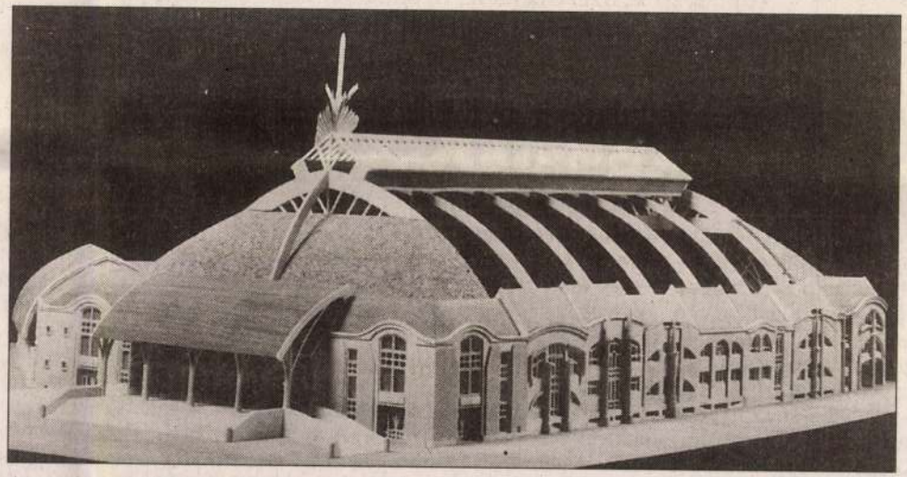

Az egri sportcentrum Makovecz Imre tervei szerint épül NAGY ZOLTAN REPRODUKCIÓJA

*

Az elmúlt hét végén a fővárosi strandokon ötvenkétezren lubickoltak. Erről *Horváth* Gábor, a Budapest Gyógyfürdői Rt. elnökvezérigazgatója számolt be tegnap. A huszonegy fürdőt üzemeltető részvénytársaság vezérigazgatója azt is elmondta, hogy a hatályos kormányrendelet szerint 2002-ig harminchárom medence szűrő-forgató berendezését kellene megépítenie a fővárosnak. **(fazekas-ruck)**

szövetségi államot, s most már egyenesen „nemzetük bölcsőjének" elvesztésével fenyegeti éppen őket. Némely balkáni diplomaták a saját taktikázgatásának labirintusában elveszni látszó belgrádi vezér hátsó szándékát abban vélik felfedezni, hogy legalább – *boszniai mintájú felosztással* – Koszovó egy részét próbálná megmenteni az ottani szerbeknek. Hiszen az egyéb ésszerű megoldásokat, például a köztársasági rangra emeléssel megadott autonómiát, mint az elszakadás alternatíváját éppen a milosevicsi politika tette lehetetlenné.

Az osztrák alkancellár-külügyminiszter a hét végén kifakadt, hogy elég volt a nyugati diplomáciával packázó Milosevicsnek való „udvarlásból": minden Belgrádba látogató magas rangú közvetítő óhatatlanul hozzájárul a vezér hazai mítoszának denki a szerbeket bántja" öngerjesztő nacionalizmusa miként elevenítette meg végül az önmaga által falra festett ördögöt, s fordult valóban az egész világ szembe Szerbiával, amelyet most tényleg szinte csupa ellenség vesz körül. Az összes szerbnek azért kellene egyetlen államban tömörülnie, mert másutt létüket fenyegetik – hangzott a tétel, hogy aztán immár valóban üldözötté váljanak körös-körül, s lám a mitikusan (bár szakértők szerint nem bizonyított mítoszokkal) imádott „szülőföldjükön", Koszovóban is. Milosevics attól valóban „démoni", hogy mind a saját nemzetében, mind a környezőkben szabadjára engedte a szélsőséges erőket. Abban a tévhitben, hogy korlátlanul képes azokat manipulálni. S a kölcsönös gyűlölködés örvénye most őt magát fenyegeti elnyeléssel. **(avar)**

Montenegró szeretne kimaradni

Cetinje struccpolitikája

CETINJE – Montenegro úgy tesz, mintha semmi sem történne a szomszédságában. Ha valaki a „hegyi köztársaságban" kiejti a szót, Koszovó, mindenki legyint vagy megrázza a fejét, hogy az őket az nem érintheti. Koszovó Szerbia problémája, s talán hiszik is. Vagy legalábbis hinni akarják.

E szemlélet Montenegrót nem menthetné meg az újabb válságtól. S lévén, hogy a területük egy részén, Ulcinban és a környékén szintén élnek albánok, az önmagában potenciális veszély – mégha ők példamutatóan jól bánnak is ezzel a kisebbséggel. Ulcinban például bevett a kétnyelvűség, s a helységben mindenütt ott vannak az albán feliratok is. Ellentétet mégis lehetne szítani, akár provokatív céllal is. Bizonyították ezt az elmúlt hónapok, amikor a tüntetők Koszovó nevét hangoztatva vonultak az utcákra. Más kérdés, hogy az akkori felfordulások hátterében belső politikai erők ütköztek meg.

Koszovó tehát, ha akarják, ha nem rátelepszik az életükre, különösen, hogy híre terjedt: a nemzetközi erők amolyan titkos alkut kötöttek. Eszerint, ha Szerbia békésen oldaná meg a koszovói problémát, akkor garantálnák, hogy nem támogatják a montenegrói elszakadást kívánók törekvéseit. **(zsigovits)**

A taktikázó Milosevics

Újabb Bosznia kísért

WASHINGTON – Koszovó nem válhat újabb Boszniává, fogalmazódik meg az amerikai délszlávpolitika aktuális vezérelve, amelyhez egyesek már azt is hozzáteszik: azért sem, mivel annak a veszélye, hogy az egész Balkán lángra lobban, talán most még nagyobb. A Nyugat szembesülni kénytelen *a még több erőszak, avagy a függetlenség alternatívájával*. Mindkét esetben sötétek a kilátások.

Koszovó önállósulása ugyanis végzetesen veszélyeztetheti a macedón stabilitást (ahol ugyancsak jelentős az albán népesség), felboríthatja a boszniai békét és kiélezheti a feszültséget a Balkán déli részén. Ezek a megfontolások késztethették a Clinton-adminisztrációt arra, hogy minden korábbi rossz tapasztalata ellenére Szlobodan *Milosevicsre* építse válságmegoldó elképzeléseit. A jugoszláv elnöknek azonban esze ágában sem volt meghálálni, hogy a mézesmadzag mellett Washington nem vette elő a furkósbotot is. Komolyabb autonómiaengedmények helyett a leszámolás előkészítésére használta ki a kapott időt. Richard *Holbrooke* amerikai közvetítő újabb kísérlete, a daytoni forgatókönyv adaptálása így meghiúsult.

Milosevics vagy nem számolt azzal, hogy a boszniai szerb vérengzések újabb és újabb részleteinek a kitudódása milyen hatással lesz az amerikai döntéshozó politikai elitre vagy nagyon is erre épített. Egyes washingtoni vélekedések szerint Szerbia *gyakorlatilag elveszítette* Koszovót, ám Milosevics arra játszik, hogy a NATO kényszeríti majd bele olyan feltételekbe, amelyeket atlanti csapatok helyszínre küldésével is alátámasztott külső nyomás nélkül semmiképp sem fogadhatna el.

A feltárt boszniai tömegsírok képeinek és az amerikai békefenntartók még csak nem is körvonalazódó boszniai kivonulási terveinek a kettős terhe alatt mást mond Koszovóról Trent *Lott* szenátusi vezető és mást Sandy *Berger* nemzetbiztonsági tanácsadó. A pontosításra kényszerülő külügyi szóvivő szerint a katonai beavatkozás *nem zárható ki*, ám ennek nem minden változatával számolnak Washingtonban. A dodonai kinyilvánítás egyik értelmezése úgy szól, hogy Koszovóba *nem akar bevonulni* az Egyesült Államok. Az albán határon, illetve Macedóniában való megjelenésük viszont nem zárható ki.

Abban mindenesetre a térség szakértői egyetértenek, hogy a gazdasági és beruházási szankciók felújítása *inkább a változó politika jelzésének* tekinthető, semmint önálló kényszerítő eszköznek. Sem a büntetőintézkedések, sem ezek felfüggesztése nem állítja le az erőszakot, írta a *Newsweek* legfrissebb számában Morton *Abramowitz*. S ha a Nyugat nincs felkészülve rá, hogy erő alkalmazásával vessen véget a küzdelmeknek, *legalább fenyegesse meg* Milosevicset: ha nem működik együtt, mindent megtesznek a bukásáért, szükség esetén a koszovói felszabadítási hadsereget is fegyverekkel látják el. A jugoszláv elnök, mint azt George *Bush* nevezetes 1992-es karácsonyi üzenete is bizonyította, *ért a fenyegetésekből*. Sőt, a jelek szerint csak abból ért – ami viszont eddigi helyiértékét, (miszerint ő lenne a helyzet kulcsa a Balkánon) is alaposan kikezdheti. **(lambert)**

Az oldalt szerkesztette:
Stier Gábor

Athén nem tart a válság továbbterjedésétől

Az elszakadásban érdekeltek gyengék

ATHÉN – „Koszovó kapcsán a legfőbb gond most az, miképpen lehet olyan megoldást találni, amely elfogadható Szerbia és a terület albán vezetői számára is" – véli Theodorosz *Hrisztodulidisz* az athéni Panteion Egyetem nemzetközi kapcsolatok tanszékének professzora. Az Európai Unió és a NATO számára is – okulva a boszniai tragédiából –, egyaránt fontos a kérdés mielőbbi rendezése. Koszovó függetlenségét ugyanakkor – Albániát leszámítva – *senki sem tartja megfelelő megoldásnak*, mutatott rá a professzor.

A koszovói helyzet összefüggésében nem szabad figyelmen kívül hagyni a térség különböző szereplőit. A görög szakértő megítélése szerint Albánia például *nem képes* semmiféle komolyabb szerepvállalásra, hiszen katonasága szervezetlen. Mint haderő sem számottevő, létszáma alig lehet több ugyanis tízezer főnél. Ez pedig még ahhoz sem elegendő, hogy határaikat megfelelő biztonsággal őrizzék. Albánia nem tehet egyebet, minthogy a nemzetközi szervezetek segítségét kéri védelme érdekében. Másrészt meg kell vizsgálni Koszovó és Macedónia kapcsolatát is. Bár a professzor szerint nem valószínű a válság továbbgyűrűzése, semmi esetre *sem szabad azonban kizárni* annak a lehetőségét, hogy Macedónia albán településeinek lakói a koszovóihoz hasonló követelésekkel lépjenek fel Szkopjével szemben. A volt jugoszláv tagköztársaságban ugyanis 25 százaléknál nagyobb az albán nemzetiségűek száma. Macedónia szétesésében érdekelt lehet Bulgária is, ám súlyos gazdasági helyzetére való tekintettel, ha akarna sem tudna, beavatkozni a válságba. Törökország, amely a muzulmán kisebbség védelmének érdekében szívesen vállalna szerepet, földrajzilag messze van a térségtől, gazdasági, politikai és társadalmi gondjai pedig gátat szabnak egy esetleges katonai fellépésnek. Hrisztodulidisz szerint a térség államainak a kialakult válságos helyzetben a legsúlyosabb gondot jelenleg a *menekültkérdés* okozza.

A NATO szerepvállalását érintve a görög professzor kiemelte, a katonai szervezetnek három alapvető gondot kell a beavatkozáshoz leküzdenie. Egyrészt meg kell találnia a jogi formát a katonai fellépéshez, amelyet a biztonsági tanácsnak jóvá kell hagynia, másrészt az észak-atlanti szövetségnek szembe kell néznie azzal a ténnyel, hogy Oroszország nem kívánja a katonai részvételt a térségben. Végül pedig a terület fejletlensége, elmaradottsága miatt komoly operatív, gyakorlati nehézségeket is le kell küzdeniük az odaküldött csapatoknak.

Szerbiát érintve, Hrisztodulidisz kiemelte, Milosevics játéktere *egyre korlátozottabb*. Nem fog belemenni a függetlenség elismerésébe Koszovóban, ám a ránehezedő nyomás miatt bizonyos fokú autonómiát mégis elfogadhat, megközelítőleg azon a szinten, amellyel Koszovó 1989 előtt rendelkezett. A professzor kiemelte, a belgrádi vezetés gondjait csak fokozza, hogy Montenegró esetében is fennáll az *elszakadási* törekvések lehetősége. **(almássy)**

Magyar Nemzet 1998 VI. 10

DÉLVIDÉK
1997 NOV. 26

● *Makovecz minden fázist ellenőriz*

A Hagymaház lelke

A talajvíz elleni szigetelés a ház lelke; ha hibátlanul készül, biztosak az alapok. ***(Fotó: Karnok Csaba)***

A napokban elkészült a makói Hagymaház „lelke". A talajvíz ellen védő szigetelést a polgármesteri hivatal és a fő kivitelező mellett a tervező iroda munkatársai is megszemlélték. Mint megtudtuk, ezután minden fontosabb munkafázis után ellenőrzés következik.

Makovecz Imre és munkatársai már eddig is gyakran fordultak meg Makón, a jövőben azonban várhatóan még gyakrabban jönnek. Elkezdődött ugyanis a Hagymaház építése.

A néhány nappal ezelőtti fagyok ugyan nem kedveztek a munkának, most azonban jó az idő. A talajvíz ellen védő szigeteléssel és a szigetelést védő fallal a napokban készültek el az alvállalkozók, a vásárhelyi Építészmester Rt. munkatársai, akik különleges szigetelő anyagot és makói téglát használtak munkájukhoz. Aki mostanában arra jár, a fal alakjából láthatja, hogy a leendő épület alaprajza a színházakéra emlékeztet.

A szakemberek szerint a szigetelés az épületek legfontosabb része, a lelke, mely, ha hibátlanul készül el, minimum száz évre biztosítja az épület életét, ha azonban hibás, és meg kell bontani, az „beláthatatlan következményekkel" járhat.

Nem véletlen, hogy – bár a polgármesteri hivatal szakemberei folyamatosan ellenőrzik a munkát – a mostani munkafázis végét egyórás szemle követte tegnap; a hivatal szakembereivel együtt a tervező iroda munkatársai és a generálkivitelező, a Ferroép Rt. emberei is megvizsgálták az elkészült szigetelést. Mint megtudtuk, a jövőben több ilyen szemle is lesz, egészen az épület elkészültéig, mely a szerződés szerint a jövő év augusztusában várható.

B. A.

• Új szociális otthon Vásárhelyen

Lecserélik Kútvölgyet

Az otthonlakók kevésbé érzékelik a rossz körülményeket. ***(Fotó: Tésik Attila)***

Jövőre kezdődik el annak a szociális otthonnak az építése a vásárhelyi Klauzál utca végén, mely felváltja a rendkívül korszerűtlen környezetben működő Kútvölgyi Szociális Otthon jelenlegi négy épületét. Az új, 124 helyes otthon építésének 90 százalékát az állam, míg a többi Vásárhely állja.

Igencsak szerény körülbetegek vasúton jutnak el a leggyakrabban a városba. Illetve aki sokat autózik Orosháza és Vásárhely között, az bizony tapasztalhatta már, hogy az otthonlakók gyalogosan, sőt még rokkantkocsival is nekivágnak az útnak!

A százkét férőhelyen százhárom otthonlakó osztozik,tájékoztatta lapunkat *Molnár Viktória* igazgató, aki elmondta azt is, hogy ötvenhnyolc dolgozó törődik a betegekkel, s külön kanászaépítéséről döntöttek. A leendő százhuszonnégy férőhelyes épület biztosítja majd azokat az igényeket, melyeket a kútvölgyiek – az épületek alaprajza miatt – még a teljes felújítás után sem tudnának.

Az egyik betegeknek fenntartott ház – jobb híján – mindkét nem számára közös fürdőszobája és vécéje láttán először az a kifejezés jutott az eszembe, hogy igencsak szerények az ottani körülmények. Aztán – visszaemlézve

A vásárhelyi önkormányzat az idén májusban beruházási elképzelést nyújtott a be a Népjóléti és a Belügyminisztériumnak a Kútvölgyi Szakosított Szociális Otthon rekonstrukciójának megvalósítására kis híján 574 millió forint értékben. A Népjóléti Minisztérium ugyan támogatta az otthon jelenlegi gondjainak megoldását, ám igencsak sokallta a fenti összeget. Éppen ezért egy új, 124 férőhelyes otthon felépítését javasolta.

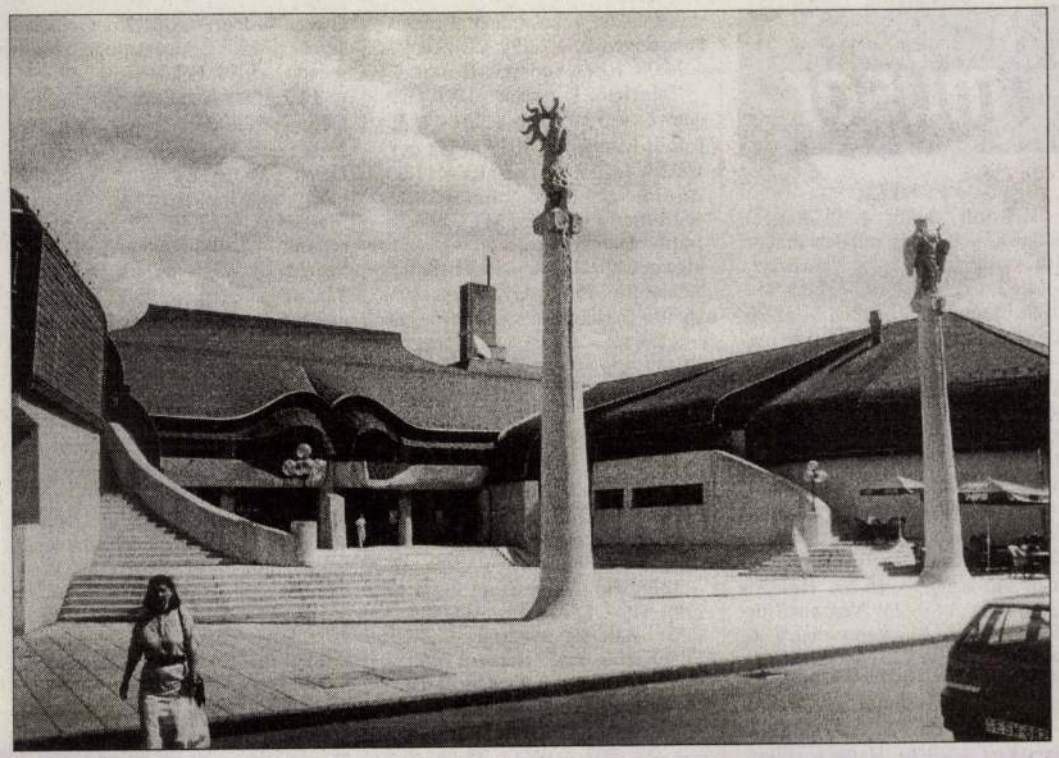

Gazdag programot kínál a Művelődés Háza a születésnapon.

Makovecz lesz a vendég

Jubilál a Művelődés Háza

15. születésnapját ünnepli márciusban Sárospatakon a Művelődés Háza. Stumpf Gábor, igazgatótól megtudtuk, gazdag programot kínálnak a jubileumon az érdeklődőknek. De a hagyományaikhoz híven az idén is megrendezik neves fesztiváljaikat, amire nemcsak a patakiakat, hanem a Hegyalján élőket is várják.

A születésnapi „bulira" meghívást kapott a ház tervezője, Makovecz Imre. De Pozsgay Imrét is Sárospatakra várják, aki 15 esztendővel ezelőtt avatta a Művelődés Házát.

Március 15-én nem mindennapi módon ünnepelnek. *Koltay Gergely A költő visszatér* című rockoperáját adják elő. A Nyolc-kor együttes (a ház zenekara) játssza fel CD-re a muzsikát, a szerepeket Sárospatak tehetséges polgárai játsszák. De részt vesz a produkcióban a helyi néptáncegyüttes is.

Az idén a sárospataki nyár pünkösdkor indul. Tavaly is nagy sikere volt a Szent Erzsébet-ünnepségnek, ahol a felvonulás alkalmával középkori hangulatot teremtettek és a várkertben egy középkori vásárt is rendeztek. Idén is hasonló lesz a Szent Erzsébet-nap forgatókönyve. A kulturális programokhoz kapcsolódnak még karitatív és egyházi rendezvények. Egyébként a szervezésből kiveszi a részét az Árpád-házi Szent Erzsébet Történelmi Társaság is. A nyitóprogram után minden hétvégén szerveznek koncerteket a várnegyedben. Úgy tervezik, a hangversenyeket már az új zeneiskola nagytermében hallgathatják az érdeklődők.

A Művelődés Háza kétévente szervezi azt a nemzetközi bábfesztivált, amelyre nemcsak Európa országaiból, hanem Japánból és Amerikából is érkeznek fellépők. Az idén július 2-án és 3-án rendezik a fesztivált.

Július utolsó hétvégéje a dixie és a blues szerelmeseivé lesz, ugyanis ekkor tartják a Sárospataki Dreher Dixieland és Blues Fesztivált. Augusztusban a komolyzenéé lesz a főszerep. Augusztus 21. és 29. között tartják a VII. Zempléni Művészeti Napokat, amelynek nemcsak Sárospatak ad otthont, hanem a Hegyalja más városai is. Sőt Kassa és Terebes is bekapcsolódott.

Augusztus 20-án ünnepli Sárospatak újra várossá nyilvánításának 30. évfordulóját. Ennek a rendezvénynek a szervezéséből is kiveszi a részét a Művelődés Háza.

PHARE-támogatás a kereskedőháznak

Megélénkült a keleti piac

Megélénkült a kereslet a keleti piacokon a tokaji bor iránt. Mivel Moldáviában tavaly a fagykárok miatt alig termett szőlő, így Oroszországba nemcsak palackos, hanem nagy mennyiségű lédig bor exportját tervezi a Tokaj Kereskedőház Rt. Mindezt Gerwald Lászlótól, a társaság vezérigazgatójától hallottuk.

– Mindenképpen függvénye az idei szőlőfelvásárlásnak az, hogy a reményeink valóra válnak-e a borforgalmazás terén – mondja *Gerwald László*. Ha sikerül január végén megkötni az orosz partnerrel az üzletet, akkor megemelhetjük a felvásárlandó szőlőmennyiséget. Mindenképpen tartjuk magunkat ahhoz, hogy azok[illegible]

rainak bemutatására és reklámkampányra. Évről évre részt vesznek neves kiállításokon. Az idén többek között Moszkvában, Kanadában és Pekingben állítanak ki. Elsősorban óborokat, minőségi fiatal borokat és friss borokat kívánnak megismertetni az érdeklődő közönséggel.

A részvénytársaság idei tervei között szerepel, hogy a 0,75 decilíteres, zöld üvegjeit (amelyben minőségi borokat forgalmaznak) új palackokra cseréli le. 1997-ben az aszúk kerültek koronás üvegekbe, júliustól már az említett minőségi termékek is ilyen új ruhát kapnak.

Gerwald Lászlótól azt is megtudtuk még: a vállalat megkezdte az ISO

DÉLI HÍRLAP (MISKOLC) 1998 jan 23

műsor

PÉNTEK

Kossuth rádió: 4.30: Reggeli krónika. – 9.00 és minden órakor: Hírek. Időjárás. – 9.05: Napközben. – 11.05: Cigányfélóra. – 11.35: Madách Imréről – elfogultan. – 12.00: Déli krónika. – 12.40: Ki nyer ma? – 12.50: Törvénykönyv. – 13.05: Vendég a háznál. – 13.20: Mozart: Két templomi szonáta. – 14.05: Klasszikusok mindenkinek. – 14.35: Szántó Piroska: Bálám szamara és a többiek. – 14.55: Irodalmi műsorajánlat. – 15.06: Szerintem. – 15.55: Kamatozó forintok. – 16.00: Délutáni krónika. – 16.10: Mindennapi gazdaság. – 16.20: Hasznos tudnivalók. – 16.25: Népzenei híradó. – 17.05: Magyarországról jövök. – 18.00: Esti krónika. – 19.06: Sportvilág. – 19.30: Jó éjszakát, gyerekek! – 19.40: Madách Imréről – elfogulatlanul. – 20.05: Magyar daloskert. – 20.30: Határok nélkül. – 21.05: Ferenczi György bluesfelvételeiből. – 21.25: Fórum. – 22.00: Késő esti krónika. – 22.30: Szellemtörténetek. – 23.05: Hangverseny-múzeum. – 0.10: Himnusz.

Petőfi rádió: 4.30: Hírek. Időjárás. – 4.33: Hajnali dallamok. – 6.00: Hírek. Időjárás. – 6.03: Reggeli csúcs. – 7.38: Zöld(sport)reggel. – 8.00: Petőfi-délelőtt. – 12.00: Jó ebédhez szól a nóta. – 13.00: Hírpercek. – 13.15: Biztonságban. – 13.45: Korkérdés. – 14.00: Péntektől péntekig. – 17.04: Petőfi-délután. – 18.30: Vállalkozásklinika. – 19.03: Zenezóna. – 19.30: Kölyökrádió. – 20.00: Lapzártánkig nem kaptunk műsort! – 21.03: Zenezóna. – 22.00: Titok? Tabu? – 23.00: Hírpercek. – 23.15: Ennyi. – 24.00: Magyar és idegen nyelvű vízjelző szolgálat. – 24.00–4.20: Éjfél után.

Bartók rádió: 6.00: Hírek. Időjárás. – 6.03: Muzsikáló reggel. – 8.00 és minden páros órakor: Hírek. Időjárás. – 8.10: Pódium. – 9.47: Rézfúvós kamarazene. – 10.05: Köztér. – 11.00: Operaslágerek. – 11.40: Magyar dallam. – 12.05: Hangverseny délidőben. – 13.35: Hangverseny a „Zenetörténet – mindenkinek" hallgatóinak. – 14.05: Varjú nemzetség. – 15.00: Új magyar zene a rádióban. – 15.55: Poggyász. – 16.05: Muzsikáló délután. – 18.05: Mi újság a régizene világában? – 18.55: Ez van! – 19.05: Bohémélet. – 20.00: Hírek. Időjárás. – 20.05: A Bajor Rádió szimfonikus zenekarának Brahms-hangversenye. – 22.58: Összkiadás. – 24.00: Hírek. Időjárás. Szózat.

Televízió, 1. műsor: 5.30: Gazdatévé. – 5.50: Nap-kelte. – 9.35: Bor és hatalom. – 10.05: Még egyszer! – 11.15: Savannah. – 12.00: Híróra. – 13.00: Emlékezetes operettműsorok az MTV-ben. – 14.00: Öten a szigeten. – 14.25: Martin Chuzzlewit. – 15.25: Bor és hatalom. – 15.55: Gyerekeknek! – 16.30: Űrgammák. – 17.00: Gyerekszoba. – 17.15: Évgyűrűk. – 17.45: Körzeti híradók. – 18.05: Ablak. – 19.00: Kisebb-nagyobb gyerekeknek! – 19.15: Körtánc-körkép. – 19.30: Híradó. – 20.00: Savannah. – 20.45: Exkluzív. – 21.10: „Éljen a magyar!" – 22.05: Aktuális. – 22.35: Hogyan készült?. – 23.05: Kétségek között. – 0.45: Híradó.

Televízió, 2. műsor: 6.00 és 7.00: Híradó. – 6.15: Aktuális. – 6.45: Határtól határig. – 7.15: VilágKép. – 7.45: Határtól határig. – 8.00: Tudóra. – 9.00: Kincsestár. – 11.00: Azok a csodálatos állatok. – 11.20: Mérföldkövek a magyar technika történetében. – 12.00: Glóbusz. – 13.00: Híróra. – 14.00: Faust. – 15.00: Repeta. – 17.10: Telesport. – 18.00: Az Onedin család. – 18.30: Alpok–Duna–Adria. – 18.55: Meseszalon. – 19.30: Híradó. – 20.00: A mennydörgés sárkány királysága. – 21.00: Magyar Ház. – 22.00: Elő a zsebkendőkkel! – 23.50: Mélyvíz.

Duna televízió: 9.25: Váltó. – 9.00: Fórum. – 10.00: Beköszöntő, műsorismertetés. – 10.10: A mitikus madár. – 10.15: Fehérlófia. – 11.35: Stúdióbeszélgetés. – 11.55: Vers. – 12.05: Lapozó. – 12.25: A sámán költő. – 13.00: Európa természeti csodái. – 13.55: Mítosz és történelem. – 14.55: Piaroák világa. – 15.15: A jövő öröksége. – 16.15: Sámánok nyomában. – 16.55: Monda és történelem. – 17.35: Jelképtár. – 17.40: Mese. – 18.00: Híradó. – 18.20: A Pendragon-legenda. – 19.55: A mítosz szerepe a kultúrában. – 20.30: Mítosz és emlékezet. – 21.00: Híradó. – 21.30: Stúdióbeszélgetés. – 21.55: Szerelmem, Elektra. – 23.05: Híradó. – 23.40: Szentivánéji álom.

RTL Klub: 6.30: Jó reggelt! – 8.30: 100-ból egy. – 9.00: Klipklub. – 9.30: Ismétlések. – 13.00: Híradó. – 13.10: Randevú Edittel. – 13.30: Borostyán. – 14.30: Klipklub. – 15.00: Rajzfilmklub. – 16.15: Sweet Walley. – 16.40: Knight Rider. – 17.30: 100-ból egy. – 18.05: Falcon Crest. – 19.00: Híradó. – 19.30: Fókusz. – 20.00: Kiálts az ördögre! – 21.35: Gyilkos sorok. – 22.50: Macskafogó kommandó. – 0.40: Fókusz.

TV2: 6.00: Nemcsak egy mozi. – 6.25: Jelkép-kalendárium. – 6.30: Jó reggelt, Magyarország! – 9.00: Délelőtt a tv2-vel. – 10.25: Egy kórház magánélete. – 11.15: Marienhof. – 11.40: Mindent vagy semmit. – 12.00: Stádium. – 12.15: Szerencsekerék. – 12.40: Egy kórház magánélete. – 13.35: Csupa-csupa élet. – 13.55: Willy Fogg utazása a Föld középpontja felé. – 14.25: Nekem nyolc! – 14.55: Csipsz. – 15.50: Organikus narancs. – 16.15: Remington Steele. – 17.05: Marienhof. – 17.30: Csupa-csupa élet. – 17.55: Az Acapulco-öböl. – 18.25: Szerencsekerék. – 19.00: Tények. – 19.30: Gazdagok és szépek. – 19.55: Kifutó. – 21.40: Mindent vagy semmit! – 22.00: Jó estét, Magyarország! – 23.00: Gyalázat. – 23.45: Hajnaltól napestig. – 0.10: Jó estét, Magyarország!

Szív tévé: 5.00: Információk. – 6.00: Más. – 6.30: Torna. – 7.00: Ismétlések. – 13.00: Utazási magazin. – 13.30: Családi magazin. – 14.00: Testszépítés. – 14.30: Popdzsungel. – 15.00: Utazás Gasztronómiában. – 15.30: Észak vadvilága. – 16.30: Popzenei híradó. – 17.00: Brazil őserdők. – 18.00: Meg nem értett szörnyek. – 19.00: Egészségmagazin. – 19.30: Bábfilm. – 19.45: Hogyan növekednek? – 20.00: A furfangos feketemedve világa. – 21.00: Rosszreménység foka. – 23.00: Slágermúzeum. – 23.30: Emmanuelle. – 24.00: Elmeállapot.

Miskolci kiállítások: Herman Ottó Múzeum központi épülete (10–16): Utak a múltba – Az M3-as autópálya régészeti leletmentései. – **Herman Ottó Múzeum kiállítási épülete (10–16):** Miskolci évszázadok. „...Mit ránk hagytak a századok." Magyarország ásványai. A Petró-gyűjtemény. Tisztelet az Andok népeinek. – **Herman Ottó Emlékház (10–16):** Herman Ottó élete és munkássága. A Bükk élővilága. – **Országos Műszaki Múzeum Központi Kohászati Múzeuma (9–17):** A magyarországi és az egyetemes kohászattörténet bemutatása. – **Magyar Orthodox Egyházi Múzeum (10–16):** A Magyar Orthodox Egyház művészeti és kulturális öröksége. – **Színháztörténeti és Színészmúzeum (9–17):** A miskolci színjátszás története – állandó kiállítás. – **Mini Galéria (9–17):** A Téli Tárlat iparművészeti kiállítása. – **MissionArt Galéria (10–13 és 14–18):** Kortárs avantgarde művészet. – **Petró-ház (9–17):** Kondor Béla grafikáinak és

Kiket támogat a megyei területfejlesztési tanács?

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei szerkezetátalakítási és válságkezelési programot 1994-ben fogadta el a kormány, azóta minden évben a normatív támogatásoktól különálló forrást biztosít a megyei területfejlesztési tanács számára a gazdaság átalakításának támogatására. Az országban első, s eddig egyetlen integrált elven működő területfejlesztési programot az Európai Uniónak a keleti reformországok átalakulását segítő szervezet, a PHARE is támogatja. Az említett két forrásból az elmúlt évben mintegy 5 milliárd forintot kapott a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Területfejlesztési Tanács, amelyet nyilvános pályázatok keretében hirdettek meg.

Mezőgazdasági gépvásárlás támoga-

Pályázó neve	Település	Támogatás összesen ezer Ft
Sajóvölgye Mezőgazdasági		

Marovecz Imre

A kamaszparlament szót emel az ifjúságért

Kilátás az „Őrhegyről"

Észak-Magyarország gazdasági mélyrepülése évek óta folyamatos, és ennek megállításával nem is igen próbálkoznak. Itt-ott nekiláttak ugyan régiófejlesztő társaságok létrehozásának – ám a gyakorlatban ez csupán arra volt jó, hogy néhány ember megéljen a „szervezésből", kézzel fogható eredmények csak elvétve születtek. Borsod-Abaúj-Zemplén megye északnyugati részén megunták ezt a tehetetlenkedést a polgármesterek, és civil szerveződésekkel közösen tavaly megalakították az Őrhegy Egyesületet. Kidolgozták humán, gazdasági és környezetvédelmi programjukat a térség és az ott élő emberek egzisztenciális válságának enyhítésére. Programjukban nagy szerepet kapott az ifjúság oktatása és nevelése. Ezért hozták létre a Kamaszparlamentet.

Tagja lehet minden 10-18 év közötti diák, aki vállalja a tevőleges részvételt. Több mint 3500 választópolgár szavazott az 52 képviselőre 27 közép- és általános iskolából. A programbeszédek elhangzása után megválasztották a parlamenti tisztségviselőket is az Országgyűlés mintájára.

A jól működő diákkormány és szponzorok jóvoltából gazdagodott a tanulás, képzés kelléktára, s a nyár sem volt sivár a méregdrága üdülési díjakat kifizetni nem tudó diákok számára. Nemzetközi gyerektalálkozót is tartottak, melyen részt vettek Szepes (Szlovákia) és Beszterce (Románia) diákcsoportjai. Ingyenszállást minden községben a helybeliek adtak. A Kamaszparlament sikerét jelzi, hogy a rendezvényeken már részt vett az angol nagykövetség, s jó ütemben halad a dán kapcsolat kiépítése is.

Nyár óta könyvtára is van a Kamaszparlamentnek az angol nagykövetség és az Ökotárs Környezetvédelmi Alapítvány jóvoltából. Az Őrhegy Egyesület pedig megszervezte az Öregdiákok Klubját, ahova visszavárják a térségből elszármazott, befolyásos embereket, akik valamit tenni tudnának a kitörésért, a fellendülésért.

K. I.

Jutalom a nem fizetőknek

Érdekes levelet küldött a Pécsi Távfűtő Vállalat több adósa részére.

Így kezdődik az írás: „Örömmel értesítjük, hogy Pécs Megyei Jogú Város Közgyűlése 1996. június 13-i határozatával lehetővé tette, hogy a ...lakásra 1995. december 31-ig felhalmozódott ...Ft összegű díjhátralékát egyszeri alkalommal biztosított lehetőséggel kedvezményesen rendezze. A kedvezmény mértéke 50 százalékos!"

Tehát az a becsületes pécsi polgár, aki kínkeservesen, alapvető szociális és kulturális igényeiről lemondva, de rendszeresen, pontosan fizette a fűtési díjat, 50 százalékot veszített. Ugyanis egy 2,5 szobás lakás fűtése és meleg vize havonta kb. 10 ezer forint. Ez nyáron kevesebb, de így is eléri a 100 ezer forint körüli összeget évente. Ha ezt díjfizetés helyett valamelyik pénzintézetben lekötötte volna 24 százalékos kamatra, s most rendezné felére csökkentett díjhátralékát (50 ezer forint), nyerne 74 ezer forintnyi összeget.

Keserűen morog a polgár. Megérte-e becsülettel fizetni a fűtési díjat 1995-ben?

-mer-

Felelősség, kötelesség nélkül

Az Energia Klub az atomtörvényről

Öt környezetvédő szervezet nevében bíráló nyilatkozatot tett közzé az Energia Klub. Ebben így fogalmaz: „A parlament elé kerülő törvényjavaslat az atomenergiáról egy a rövid távú érdekeket előtérbe helyező, a privatizációs bevételek felsrófolására törekvő jogi eszközök közül."

A tervezet a leendő – vélhetően külföldi – tulajdonosok becsalogatására felelősségüket és pénzügyi kötelezettségeiket számos területen homályosan sza-

kal intelligensebbek, kitartóbbak, ügyesebbek, mint nyugat- dik a jobbágytudat: nem szégyen szét reálja olmagat. elvenni azt, ami a másé. (haeffler)

Makovecz Imre: Hová tűnt a köztisztesség?

A rendszer felfalja önmagát

Az újságolvasók lassan már meg sem lepődnek a különféle gazdasági visszaéléseken, privatizációs és egyéb botrányokon. Terjed a bűnözés, a korrupció, romlik a közbiztonság, egy-egy benzinkút- vagy bankrablásnak, gyilkosságnak alig van hírértéke. Ismét divat meglopni, becsapni másokat. Hová tűnt a köztisztesség? – hangzik majd el a kérdés október 5-én az MDF által szervezett tüntetésen; ugyanezt tettük fel Makovecz Imre építésznek.

– A köztisztesség meglétéhez először is szükség van a bizalom folytonosságára – kezdődött a válasz. – Ha valakinek a nagyapja és apja például kereskedő volt, és ő is ezt a pályát folytatja, természetes, hogy mindegyik generáció gondol a következő jövőjére.

Ma a fentivel ellenkező előjelű folyamat részesei vagyunk. Vegyük példának azt, ami a taxifronton történik! Boldog-boldogtalan csinálja, teljesen kaotikus állapotok alakultak ki, farkastörvények uralkodnak. Vannak ugyan különféle érdekérvényesítő szervezeteik, de egy, az egész szakmát átfogó kamara nincs.

– Miért lenne ez jó megoldás?

– Mert a kamarák elkészítik a maguk szabályzatát, amelyet minden tag kötelezőnek ismer el magára nézve. Ha nem tartja meg vagy nem lép be a testületbe, akkor nem űzheti a foglalkozását, elveszti az erre való jogát. Átfogó, nagy kamarai törvény a mai napig nem született – egyes szakmák alakították csak meg a saját kamarájukat, mert néhány lobby ezt ki tudta harcolni. Nálunk a természetes érdekek miatti tisztességnek ma nincs meg a feltételrendszere. A mostani állapotok nem ösztönöznek a választott szakma elsajátítására, egyszerűen bérmunkássá fokozzák le a magyar munkavállalókat. Azokat a munkavállalókat, akik a megítélésem szerint sokeurópai társaik. A most hatalmon lévők valamilyen újfajta – ám a régin alapuló – internacionalizmust szeretnének megteremteni, s arra kényszeríteni a lakosságot, hogy elfogadja ezeket az állapotokat. Valamilyen erkölcsi fejlődés megindult ugyan 1990 után, például az ön-

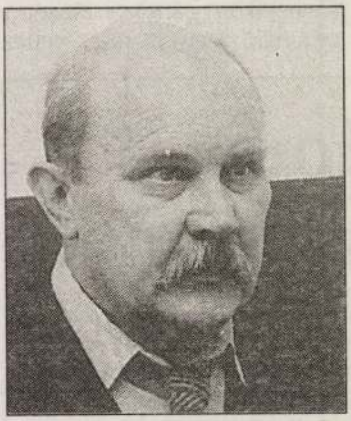

„Újra feléled a jobbágytudat"
FOTÓ: TALUM ATTILA

kormányzati rendszer életrehívásával – az egyes települések újra elkezdtek közösségekké formálódni –, 1994 óta azonban lefékezték ezt a folyamatot. Egyre jobban leszűkítik a testületek cselekvési területét, a közigazgatási reformnak csúfolt átszervezéssel, az új megyei közigazgatási központok megteremtésével az önállóság maradékát is szeretnék elvenni. Újra feléled, megerősö-

A neveltetés folyamatának átalakítása szintén a köztisztesség, a tisztesség szétrombolása irányába hat. A család mint egység kezd háttérbe szorulni ahhoz hasonlatosan, mint amikor a vidéki gazdálkodók tönkretételével kikényszerítették a faluról való elvándorlást. Talajtalan, gyökértelen százezrek vegetáltak a nagyvárosokban, és közben olyanokká formálódtak, mint amilyennek az akkori hatalom látni szerette volna őket. Most a létbizonytalanság, a kilátástalanság, a holnapért való állandó küszködés ismét szétveri a családokat; a szülőnek egyébként sincs ereje, ideje és kedve a hajszában a gyerekek nevelésével foglalkozni.

A tisztesség eltűnése megközelíthető a világnézet, a világpolitika felől is. Egy ismerősöm Taszárra ment dolgozni, azt a bizonyos elkerülőutat építette. A tereprajzon, amelynek alapján dolgozott, 1992-es dátum szerepelt. Ez arra enged következtetni: nemcsak az elkerülőutat tervezték meg már régen, hanem magát a boszniai háborút is, amely százezrek halálával, mérhetetlen sok szenvedéssel járt – és éppen akkor fejeződik be, amikor ez jól jön az amerikai elnök választási kampányához. Ilyen mérhetetlenül cinikus és számító lehet egy világhatalom? És nekünk éppen ehhez az irányzathoz kell kötődnünk?

– Meddig lehet együtt élni a köztisztesség hiányával?

– Lehetetlen megjósolni a pontos időtartamot, de egy biztos: ez, ami ma van, nem természetes, nem emberi állapot. Éppen ezért előbb-utóbb a rend-

állítani az új rendelkezések megvalósítása elé." A Pofosz szerint mindezek egyszer már megtapasztalt, nagy veszélyt jelentenek.

dalom intésünket, melyet a hosszú börtönévek szomorú tapasztalata mondat el velünk. Úgy gondoljuk, mindenki megérti aggódásunkat.

A Magyar Gyógyszerészkamara eddig tiltakozott a törvény

Elítélték az Energol Rt. egykori igazgatóit

Ketten együtt 5 év 8 hónapot kaptak

Jogerős ítéletet hozott tegnap a Baranya Megyei Bíróság a felszámolás alatt álló Energol Rt. két volt igazgatója ügyében. Az ítélethirdetést rendkívüli intézkedések előzték meg: a bíróság épületét rendőrök biztosították, a vádlottakat géppisztolyos, golyóálló mellényes kommandósok kísérték a tárgyalóterembe, ahová csak ellenőrzött személyek léphettek be.

Ferencsik Attilát, a cég volt külkereskedelmi igazgatóját sárstetteként elkövetett önbíráskodás és személyi szabadság alas indokú megsértése miatt háromévi és két hónapi börtönbüntetésre, a közügyektől való négyévi eltiltásra és félmillió forintos pénzbüntetésre ítélte a bíróság. Ezzel felülbírálta és enyhítette a súlyosabb megítélés alá eső rablásért tavaly áprilisban kiszabott öt év és hat hónapi fegyházbüntetést és a vagyonelkobzást, amellyel az elsőfokú bíróság sújtotta a vádlottat.

Drobilich Gábor volt belkereskedelmi igazgató büntetését viszont az első fokon kiszabott egy év nyolc hónapról kétévi és hathavi börtönre súlyosbította a megyei bíróság, mert a személyi szabadság megsértése mellett őt is bűnösnek találta az önbíráskodás elkövetésében, ami súlyosabb megítélés alá esik, mint az elsőfokú ítéletben szereplő kényszerítés. A másodrendű vádlottra még háromszázezer forintos pénzbüntetést is kiszabott a bíróság.

A vádlottak 1996 áprilisában verőlegények kíséretében kérték számon az Arolimpex pécsi igazgatójától és alkalmazottaitól az Energol Rt. jövedéki engedélyével történő visszaélést. Utasításukra embereik bántalmazták, fogva tartották az Arolimpex vezetőjét és munkatársait.

A pécsi telephelyről elvittek egy gázolajjal teli tankautót és egy Mercedes személygépkocsit, amely a pécsi cég üzleti partneréé volt, de a járműveket később visszaszolgáltatták. Mivel a sértettek visszavonták a nyomozás során tett vallomásokat, rendkívül nehéz volt a történtek tisztázása – hangsúlyozta a bíró –, ezért az ítéletet megalapozó tényállást a nyomozati vallomásokban elhangzottak szerint állapította meg a bíróság.

Szociális felmérés

Január közepétől márciusig méri fel a Szociális és Családügyi Minisztérium a hajléktalanok ellátásának minőségét, formáit és intézményrendszerét – közölte a szaktárca főosztályvezetője.

Kovács Ibolya elmondta, hogy a vizsgálatot *Harrach Péter* szociális és családügyi miniszter kezdeményezte az elmúlt év utolsó napjaiban. Kifejtette: nem a hajléktalanokat ellátó intézmények és szervezetek felelősségére vonásáról van szó. A vizsgálatban többek között azt mérik fel, hogy az átmeneti szállók betöltik-e szerepüket, és elegendő hellyel rendelkeznek-e. Ezenkívül mérlegelik, kell-e fejleszteni az utcai ellátást vagy a népkonyhai szolgáltatást. Keresik a választ, hogy a hajléktalanok bizonyos ellátási formákat miért nem vesznek igénybe. Külön vizsgálják, hogy a sok férőhelyes átmeneti szállásokat nem lenne-e hatásosabb kisebbekkel felváltani.

Kovács Ibolya beszámolt arról is, hogy a vizsgálatot az ellátással foglalkozó szociális intézmények munkatársai a minisztérium módszertani osztályának dolgozóival közösen végzik. A másfél hónapos felmérés során valamennyi intézménytípust és ellátási formát górcső alá veszik.

A Nemzeti Egységmozgalom közleménye

A bukott kormány a káoszra játszik

A Nemzeti Egységmozgalom az 1998-as országgyűlési választásokra készülődés idején szerveződött, hogy felrázza a lakosságot abból az apátiából, amelybe az MSZP–SZDSZ koalíciós kormány uralkodása idején jutott, s figyelmeztessen: nemzeti létünk függ a kormányváltás szükségességétől. A mozgalom küldetését elvégezte, de továbbra is megmaradt azért, hogy ha tapasztalja, igen nagy a baj, akkor ismét felemelje szavát. Most pedig nagy a baj – állítja *Makovecz Imre,* a mozgalom egyik alapítója. A vasutassztrájk valóságos veszélyeire figyelmeztetve ezért ismét közös közleményben fordultak a magyar néphez.

– A mai állapotok kísértetiesen emlékeztetnek az 1990 októberi taxisblokádra – mondja Makovecz Imre. – Úgy látszik, a volt kormánykoalíció még mindig nem képes beletörődni a vereségbe, nem tudja elviselni, hogy a lakosság többsége nem rá szavazott.

A nemzetközi hírű, Kossuth-díjas építész azért tartotta fontosnak a közvélemény előtti megszólalásukat, hogy figyelmeztessenek: a leváltott kormánykoalíció tovább folytatja nemzetáruló tevékenységét. Úgy látják, a vasutassztrájk hűen tükrözi azt a törekvést, amelyet az ellenzék a kormány radikális intézkedéseinek lelassítása érdekében cselekszik. A bukott vezetők szeretnék az új kormány radikális politikáját puhítani, tompítani mindazt, amit a nagy rablók leleplezésével – a teljesség igénye nélkül említve a Nyírfa-ügyet, a Molt, a Postabankot – a Fidesz–MDF–FGKP kormánykoalíciója eddig is elért.

Az ellenzék álságos tevékenységével szemben Makovecz Imre hangsúlyozta: úgy gondolják, hogy Magyarországnak szüksége van nagyon komolyan megalapozott közbiztonságra, amely nemcsak a vállalkozók, nemcsak a gazdasági szféra biztonságát, hanem az emberek testi épségének megóvását is jelenti. Ez a törekvés összefügg azzal a gondolattal, hogy az ebül szerzett vagyonból annak elrablói ne dirigáljanak a magyaroknak, ne veszélyeztessék Magyarország létét, jövőjét. Mindezek tükrében fontosnak tartották, hogy ne tűrjék tovább szótlanul a levitézlettek által szított vasutassztrájk miatt kialakult helyzetet, amelynek végső célja az ország teljes megbénítása lehet, s ne hagyják, hogy az egyszerű embereket újabb hitegetésekkel, hazug ígérgetésekkel és álságos érdekből megtévesszék.

Az SZDSZ–MSZP ellenzéki pártok – hasonlóan az 1990-es taxissztrájkhoz – felkészültek az ország megbénítására. A szovjet megszállás kiszolgálói a 80-as években a hatalom tervszerű fellazítása mellett a gazdasági élet területére áttérve gazdagodtak meg. A rendszerváltás idején már túl voltak az eredeti tőkefelhalmozás korszakán. Jelentős gazdasági erőt képviselnek az országban olyan vagyonokkal, olyan összeköttetésekkel, amelyekhez többnyire jogtalanul és erkölcstelenül jutottak. Érdekeiknek megfelelően ők lettek a multinacionális pénzcsoportok legbuzgóbb kiszolgálói, miközben válluk megvonásával és demagóg nyilatkozatokkal magukat szocialistáknak, szabadnak és demokratának nevezték és nevezik a mai napig.

Ugyanezeknek a kezében van a szakszervezetek egy része, azok elszámolatlan, öröklött vagyonával együtt. Most, amikor az új koalíciós kormány a nagy rablók elszámoltatásához hozzáfogott, érdekeiket féltve, mímelve a munkavédelmet sztrájkhullámot szerveznek, felhasználva azt az igazságtalanságot, amelyet a Nyugat mér ránk, hogy az árak nyugatiak, a bérek pedig keletiek maradnak.

A Nemzeti Egységmozgalom felhívja a lakosság figyelmét arra, hogy a 3,60-as kenyérigérgetők az ország létfeltételeit támadták meg, elárulva a nemzet elemi érdekeit. Munkások, tanárok, orvosok, alkalmazottak, egyetemisták, tiltakozzatok az ország megrontása miatt! Ne engedjétek újra megbénítani az életet!

Támogassátok a kormányt! Szervezkedjetek!

Budapest, 1999. január 7.

Balogh János, Dippold Pál, Ferencz Csaba, Fodor Miklós, Gyurkovics Tibor, Makovecz Imre Meloccó Miklós, Papp Lajos

Szózat kőből meg bordásfalból

Az Árpád Vezér Gimnázium Sárospatakon

Az ukrán (exszovjet) határszél a hendikep vidéke. A talentum, ha igazi, mégis messzire sugárzik onnan is. Így van ez a magyar organikusok prófétájával, aki ezzel a tiszta forrásból fakadó, immáron 16 esztendeje emelt kultúrházával a világ elé lépett. Kezdetben finn közvetítéssel a nyegle címkéző, Charles Jencks figyelt föl Csete György és Makovecz Imre Európaszerte idegenül izgalmas, borzongatóan tundrai építészetére. Az ámuló elismerők hosszú sorába majdan a hannoveri–windsori ház koronahercege, Wales ura, Charles is föliratkozott. „Úgy érzem, hogy a pavilon a józan gondolkodás őrtornya egy materialista és közepszerű világ örvényében. A pavilon a hit, az összhang és mindenekelőtt az igaz humanitás szimbóluma. (...) Nagyon nagy baj, hogy az emberek többsége, úgy tűnik, azzal áltatja magát, hogy a mai világban a technológia az egész élet alapja, semmint annak csak egy hasznos és fontos aspektusa..." – rótta ekként elismerő sorait a mester vendégkönyvébe a brit monarchia Sevillát járt és elámult trónörököse. És tényleg. Makovecz munkái mellett nem lehet csak úgy elmenni. Hatnak ránk, megszólítanak. Azonosulásra vagy vitára ingerelnek.

A hatvanas évek közepétől Sárospatakon is működő építész olyan fontos épületeket hagyott csak ebben a városban maga mögött, mint a (kevéssé sikeres győri Duna Áruház párdarabjaként született) Bodrog Áruház, amely mostanra tán még nemesebbnek tűnik, mint ifjú korában. És persze ott a művház, a városközpont számára a hattyúházas Nagy Ervinnel közösen emelt lakóépületek sora, majd végül mint legutolsó helybéli opus, az Árpád Vezér Gimnázium. Elszigetelten álló tömb ez, olyan, akár Bartók muzsikája pattogós diszkóritmusban.

Mintha a Kárpát-medence népeinek zenéje valamiféle ideologikus tartalmú indulóba olvadt volna benne föl. Doktriner csökönyösséggel végigerőszakolt ház, formakísérletekben kifulladt rutingyakorlatok pogány katedrálisa. Az építészt itt már nem a „jó ház" igazsága, hanem kizárólag az épület eszmei üzenete izgatja. Terekkel és formákkal elmondott szózat, vezércikk téglából, fából meg palából. Harcos, arcos ház szárnylegyezőkkel és impozáns beltéri ácsolatokkal, amelyeket azonban a valóság porlepedékkel büntet. Az iskola csarnoka akár egy templom, benne a nyári üresség is pátosz lüktet. De ugyanilyen a tornaterem is, csak ott a pátosz mellé még bordásfalak is járnak. Makovecz mesterben e kései pataki épülete tervezésekor monomániás országépíthetnéksége hatalmasodott el. Talán a név, Árpád vezér, formálta ilyenre. Patak ifjú polgárainak zsenge, nyiladozó lelkecskéit csakhamar borzongató turulszárnyak árnyékával fedi. Aki itt négy évet lehúz, bízvást hiheti, hogy a világ ágasbog meg fasas, a háznak általában is jó, ha a palatető földig ér, a homlokzatnak meg ha olyan, mintha a pantonskála kék tartományának citátuma lenne.

A hazai organikusok nagysága abban állt és áll számos esetben ma is – ahogy az építészet iránt elkötelezett brit herceg is gondolja –, hogy világraszóló példát teremtettek a túlzón technologikus világ kihűlése, hiperracionalizálódása ellen. Metafizikát vittek az építészetbe, amelynek elveit geometriai, matematikai igazságok alapozzák. A szorongás kérdéseire pedig olyan válaszokat találtak, amelyekre a nagyipari érdekek által befolyásolt társadalmakban legfeljebb elszigetelt magánválaszokat lehetett adni. De hiába alapoznak ezek az igazságok eszmére, világnézetre, érvényük mégsem (lehet) univerzális. Ahogy ugyebár a technologikus építészeti szemlélet sem válhat azzá. Minden olyan kísérlet, amely mégis valamely „igazság" abszolutizálásának reményében munkál, hiábavaló.

A dörmögő, duzzogó, haragvó igyekezet pedig vagy nevetséges, vagy szomorú, vagy az empatikus kívülállóban enyhe lesajnálással vegyes segítőkészséget ébreszt. Kéne már valaki, aki a szerepzavarában mindinkább szoborrá merevedő, mind kérlelhetetlenebb mester szemében még hitelesnek számít, és halkan szót emel: meglehet, a világrend visszazökkenése önnön helyére azzal kezdődik el, ha az építész épít, a ház meg mindenekelőtt ház lészen. És semmi egyéb.

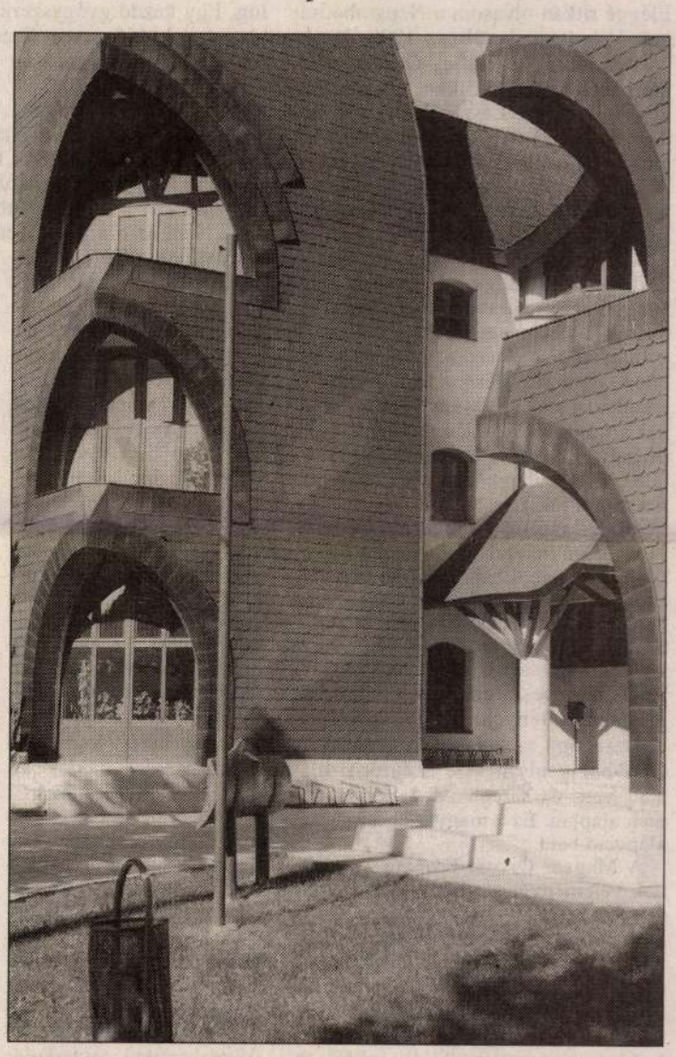

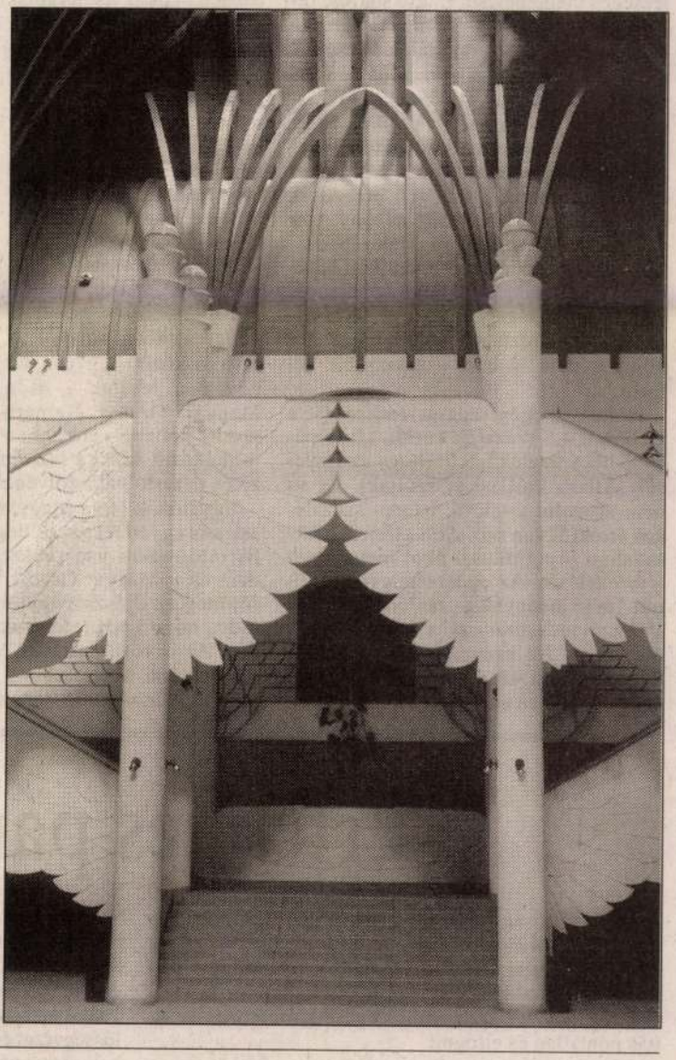

Bojár Iván András
az Octogon folyóirat építészetkritikai
műhelyének vezetője

A kecskék és a káposz

Eléggé ritkán olvasom a Népszabadságot. Véletlenül került az 1999. június 28-i szám a kezembe. Örülök neki, mert vitára ingerlő cikket olvashattam benne. Lengyel László Antal közgazdász *Reformok (?) az egészségügyben* című – egészében színvonalas – cikkét. A cikk jó. Egy baja van: nem közöl megoldást a száz sebből vérző egészségügy gyógyítására.

A tünetek (betegellátásunk túlzott kórházcentrikussága, a prevenció lózungjellege, a paraszolvencia léte, a lakosság szomorú egészségügyi állapota, a világbanki tanácsadók drága és hatástalan közreműködése, a tb-zűrök, sőt a jelenlegi rossz struktúra védőlovagjainak ártalmas ténykedése stb.) felsorolása helytálló. Azaz a diagnózis helyes. (De a helyes diagnózist évek óta gyakran felállítjuk.)

A kóroktan, az etiológia megállapítása azonban helytelen. A magyar egészségügy alapvető baja valóban az, hogy az igényekhez – és ami fontosabb: a lehetőségekhez képest is – igen is alulfinanszírozott. Csodálkozom azon, hogy tanult közgazdász létére Lengyel László Antal nem vesz tudomást a közkeletű gazdasági tényekről, miszerint az egészségügy százalékos részesedése a GDP-ből igenis messze az európai átlag alatt van, és sereghajtó a bérjövedelmek alapján. Ez a magyar egészségügy alapvető baja.

A Magyar Orvosi Kamara – amelynek véleményét szerzőnk nyilvánvalóan nem osztja – úgy gondolja, hogy mindenféle strukturális változtatás előfeltétele a betegellátásra költött pénzösszegek megemelése, és ezen belül az egészségügyben tevékenykedők – orvosok és szakdolgozók – bérének tisztességes megemelése. Eddig sokféle reform (?) meghiúsult. De miért? Mert az egészségügyi közreműködők – csodák csodája – nem találták vonzónak a restrikciót. Ellenálltak például a Bokros-csomagnak. Nem azért fütyülték ki az aktuális minisztert, mert strukturális reformot hozott volna, hanem azért, mert az „arcpirítónak" minősített bérezésük nem változott volna meg néhány ezer ágy bezárása, egészségügyiek elbocsátása során. Éppen ezért ellent kell mondanom a vitacikk két ellendogmájának. A magyar egészségügyben a finanszírozás megváltoztatása nélkül nincs – és állítom: nem is lesz – semmiféle reform.

A magyar egészségügy részesedése a GDP-ből 4,5 százalék körüli. „Európában" hét százalék feletti (hogy az Egyesült Államokról ne is szóljak). És itt nem abszolút értékről, hanem százalékos értékről van szó. Ami kifejezi a társadalom – politikusai által megszabott – értékelését. Az egészségügyre fordított pénzmennyiség reálértékben az 1990. évinek mintegy a fele. Ez évek óta ennyi. Az egészségügyiek átlagos bérszínvonala az összes népgazdasági ágazat közül az utolsó előtti helyen kullog. Egy kezdő gyógyszerügynök fizetése egy kezdő orvos fizetésének háromszorosa. Piacgazdaság kontra szociális szféra.

A tény maga: elmebaj. De nem a gyógyszervigéc („orvoslátogató") keres sokat, hanem az orvos keveset. Talán ez is magyarázza vitapartnerem által említett „hajókirándulási dáridókat". Nem az orvosok fizetik a gyógyszergyáriak dáridóját, hanem fordítva. Talán köze van ennek is a gyógyszerfelírási szokásokhoz, netán a tb gyógyszerár-támogatási keretének felhasználásához? Nesze neked, reform. Ma egy kezdő orvos nettó havi jövedelme 30 ezer forint. Miért lelkesedne a munkahelyét veszélyeztető reformokért? Tudja-e közgazdász vitapartnerem, hogy mi a magyar csoda? Hogy tizedannyi pénzből csak fele olyan rossz az egészségügyi ellátásunk, mint Nyugat-Európában. Nem utolsósorban az „arcpirítóan" alacsony bérért foglalkoztatott egészségügyiek áldozatkész munkája okán.

Azután itt van ez a csúnya paraszolvencia. Hát persze, hogy az orvosok – már aki teheti – elfogadják. Sajnos. És – ugyancsak sajnos – nem kizárt, hogy ez esetleg befolyásolhatja az ápolási napok hosszát és a különböző „WHO-beavatkozások" (diagnosztikai és terápiás eljárások) igénybevételét. Közgazdaságilag: a források optimális felhasználását. Melyik reform (?) adna arra megoldást, hogy ne fogadják el az egyébként adókötelezettséggel „legalizált" paraszolvenciát? Szerintem az a reform, amelyik elérné, hogy a jövedelmük a különféle népgazdasági ágazatban dolgozó értelmiségiek jövedelmi sorában valahol az első öt között legyen. Ezt követően lehetne – és a Magyar Orvosi Kamara szerint kellene – érdemben foglalkozni ezzel a mindenkit megalázó és pazarló paraszolvenciakérdéssel.

Egyetértek (és a Magyar Orvosi Kamara is egyetért) azzal, hogy strukturális reformokra van szükség. Én is tudom és a Magyar Orvosi Kamara is – sőt még az egészségügyi miniszter is – tudja, hogy igazi reformokra van szükség. Az orvostársadalom 95 százaléka rosszul érzi magát ebben a struktúrában. Agyonhajszolt, rohangál, másodállást vállal, kódokat írogat, és nem ér rá tanulni. Nagyon vár már valami változást. Többek között azt is, hogy a fizetéséből meg tudjon élni. Hogy ne gyógyszergyárak támogatásával tudjon csak kongresszusra menni. De a reformok megvalósíthatóságának *sine qua nonja:* az ágazat fontosságának népgazdasági szintű elismertetése és elismertsége. Ebben egyetértek tisztelt szerzőtársammal. Hogy tudniillik az egészség fontos. De fontos nemcsak a döntéshozóknak – és a paraszolvenciáért jobb ellátást kívánó-elváró gazdagoknak, például a pénzügyiseknek (sorry) –, hanem mindenkinek. A szegényeknek is. És itt van a mai reformtörekvések – a kérdőjel nélküli reformtörekvések – alapvető gondja. Hogyan lehet megoldani azt, hogy mindenki hozzáférhessen a szükséges egészség-

Értelmes párbeszéd a család

A Népszabadság július 30-i számába a házassági jog módosításáról és védelméről írt cikket Kállai R. Gábor. Ebben jól elveri a port a Szociális és Családügyi Minisztérium által készített családpolitikai koncepció tervezetén, de ezen keresztül az egész kormányon is. Az írás pontatlan és elfogult.

A koncepció nem volt szigorúan titkos, hiszen éppen úgy kerülhetett a sajtóba, hogy a minisztérium kiküldte véleményezésre számos civil szervezetnek és ma-

A homoszexualitás kérdését sem látom olyan magától értetődően problémátlannak, mint Kállai R. Gábor. A homoszexuális párkapcsolat biológiailag kizárja a gyermeknemzést, -foganást, így véleményem szerint általában hosszú távon nem lehet benne meg az a felelősségérzet és szolidaritás, amit a gyermekek megléte a heteroszexuális párkapcsolatokban, ha sajnos nem is mindig, de azért többnyire kikényszerít. Azonkívül ez a tipikusan nulla gyermekszámú párkapcs

gyűjtemény, Mégis miért nem száz hely kelték őket akartak). Úgy minél több el fogunk válto csak egy

Pénzre, segítségre váró vendégvárók

A háború máris érezteti hatását a Dél-Alföld idegenforgalmában

Hiába van a térségben óriási termálkincs, a Dél-Alföldön még sincs országosan kiemelt üdülőövezet, ezért az állami támogatás a jövőben nem ide koncentrálódik, hanem a Velencei-tóhoz, a Balatonhoz és Hévízre. Ez már önmagában is rontja idegenforgalmi mutatóinkat – nyilatkozta tudósítónknak Tokaji Ferenc, a gyulai székhelyű Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság elnöke.

Az idén Bács-Kiskun megye ad otthont a fogathajtó világbajnokságnak

– Milyenek a Dél-Alföld turisztikai adottságai, és melyek a stratégiai fejlesztés céljai?

– Turisztikai kínálatunkban három olyan terület van, amellyel nemzetközi szinten is helytállunk – mondja Tokaji Ferenc, a Dél-alföldi Regionális Bizottság elnöke. – Az első a termálvízkincsre épített gyógyturizmus, s itt korántsem csak Gyuláról van szó, hanem Szegedről, Szentesről, Kecskemétről, Dávodról, Kiskunmajsáról, Tiszakécskéről és Orosházáról is. Rendkívül nagy fejlesztésekre volna szükség ahhoz, hogy egyedülálló kínálattal rendelkezzünk, s ne csak az országban, hanem a határokon túl is. A másik fő terület a falusi turizmus, amelyet a dél-alföldi régióban a pusztamérgesiek irányításával fejlesztünk. De nem feledkezhetünk meg a lovas turizmusról sem, hiszen e területen is kifejezetten jók az adottságaink. A lajosmizsei Tanyacsárda vagy Kerekegyháza olyan bázisok, amelyekre a jövőben bátran építhetünk. Hosszabb távon okvetlen számolnunk kell a vízi turizmussal is, amelyhez nem szükségesek nagy beruházások, de itt a vevőkör sem olyan megbízható, mint a gyógyturizmus esetében.

– A dél-alföldi régió, akár a turisták, akár a vendégéjszakák, akár a szálláshelyek számát tekintjük, az utolsók között van az országban.

– Nem élünk a lehetőségeinkkel, ami annak is betudható, hogy a Dél-alföldi Regionális Idegenforgalmi Bizottság megalakulásáig a három megye egy-egy települése koordinálatlanul világbajnokságnak. A régió területfejlesztési koncepciójában komoly szerepet szánnak a turisztikának.

– Jut elég pénz az idegenforgalmi fejlesztésre?

– Sajnos nem, ráadásul a térség kínálata az utóbbi időben nem volt megfelelő. Ezért Az Alföld turizmusáért címmel útmutató kiadványt készítettünk, amely az idegenforgalmi fejlesztésekhez

tájegységére gondolunk! Kecskemét elérhetősége kifogástalan, és belátható időn belül az M5-ös autópálya eléri Szegedet is. A dél-alföldi régió keleti fele van nehéz helyzetben, ami elsősorban Békés megyét jelenti.

– Mennyire zártak a létrehozott régiók a turisztika területén?

– Több jövőbeli pályázat nyomán a fejlesztések átléphetik a kijelölt régióhatárt. A PHARE–CBC-program lehetőséget teremt arra, hogy Jász-

munka. Első eredményünk, hogy az Utazás '99 kiállításon a dél-alföldi stand a külleme és gazdag kínálata elismeréseként vásárdíjat kapott.

– Tudnak-e valamit arról, hogy régiót országhatáron kívülről és belülről főként honnan és kik keresik fel?

– Ha a tranzitforgalmat nem számítjuk, akkor a külföldiek többsége a német nyelvterületről érkezik. Ők a külhoni turisták több mint 50 százalékát teszik ki.

– Győrben, Zalaegerszegen, Gyön-

A Világ utcája Móravárosban épül

Nagyra törő tervek készülnek a balkáni béke beköszöntének idejére

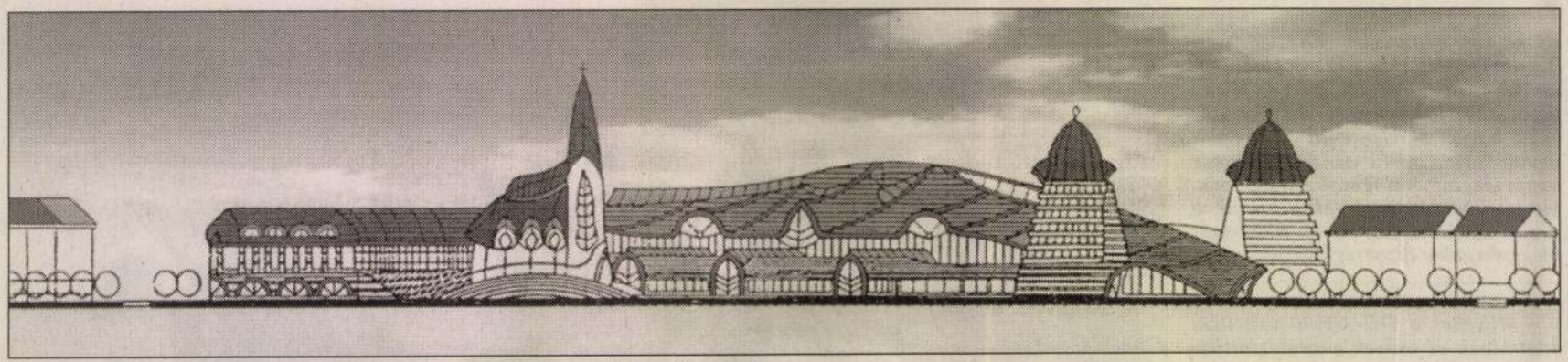

A kereskedelmi és üzletközpont látványterve, ahogy a tervezők megálmodták

Szeged pár hete jóváhagyott általános rendezési tervében immár hivatalosan is helyet kapott a Világ utcája nevű projekt. Az építési terület, az előtervek és az engedélyek már rendelkezésre állnak ahhoz, hogy a Móravárosban felépülhessen Közép-Európa legnagyobb kereskedelmi, kulturális, szórakoztató- és információs központja. A beruházás fővállalkozási irodája is végre elkezdhette a vállalkozók, a befektetők és a majdani bérlők toborzását.

Apró Juhász János, a Világ Utcája Kft. ügyvezető igazgatója tájékoztatása szerint a létesítményben hét hektárt foglal majd el az a hagyományos bevásárlóközpontoktól eltérő üzletközpont, ahol a világ üzleti életének képviseletei is helyet kapnak. A konstrukció – többek között a kilencvenkilenc évre szóló „örökbérleti" rendszer – esélyegyenlőséget teremt arra, hogy multinacionális cégek mellett a magyar termelők, gyártók és kereskedők is megvethessék itt a lábukat.

A beruházás másik fontos eleme az a 18 ezer négyzetméteres, mintegy két-háromezer vendég befogadására alkalmas többfunkciós kongresszusi központ, ahol többek között a Szegedi Nemzetközi Vásár is helyet kap. Ehhez kapcsolódóan az Agrárium XXI. állandó kiállítást és a többcélú sportcsarnokot is az önkormányzattal közösen kívánják megvalósítani. Szeretnék elérni, hogy a három programelem kiemelt kormányzati beruházás lehessen. Ezt a jelenlegi jugoszláviai helyzet kapcsán az érdekelt külföldi befektetők is bizalomerősítő lépésként értékelhetnék. Érvként szól emellett az is, hogy a balkáni béke beköszöntével Szeged szerepe felértékelődik, hiszen ez a határhoz legközelebb lévő város, ahonnan az újjáépítési stratégia nemzetközi léptékben vezényelhető lesz.

A város és a régió kiaknázza földrajzi helyzetéből, szellemi és kulturális értékeiből adódó előnyeit.

További tervbe vett építmény az árutőzsde, az információs, szórakoztató- és sportközpontok épülete, a négyszáz ágyas szálloda és a 370 lakásosra tervezett lakópark. Az eddig felsoroltakat egészítik ki a millenniumi létesítmények, így a „templomok és kultúrák völgye", a magyar őstörténeti emlékhely és a keresztény kápolna. Új fejlemény, hogy tárgyalások folynak a Makovecz Imre tervezte, 1992-es sevillai világkiállítási Magyar Nemzeti Pavilon itteni felállításáról.

Az összességében tízmilliárd forintot meghaladó és több ezer munkahelyet teremtő terv szakaszos előkészítése lehetővé teszi az egyes elemek megvalósításának rugalmas ütemezését. Biztató fejlemény, hogy több bank is jelentkezett, így versenyhelyzet alakult ki a finanszírozásban. A többfunkciós kongresszusi központ a PHARE dél-alföldi kísérleti programjában 80 millió forintos vissza nem térítendő támogatáshoz jutott.

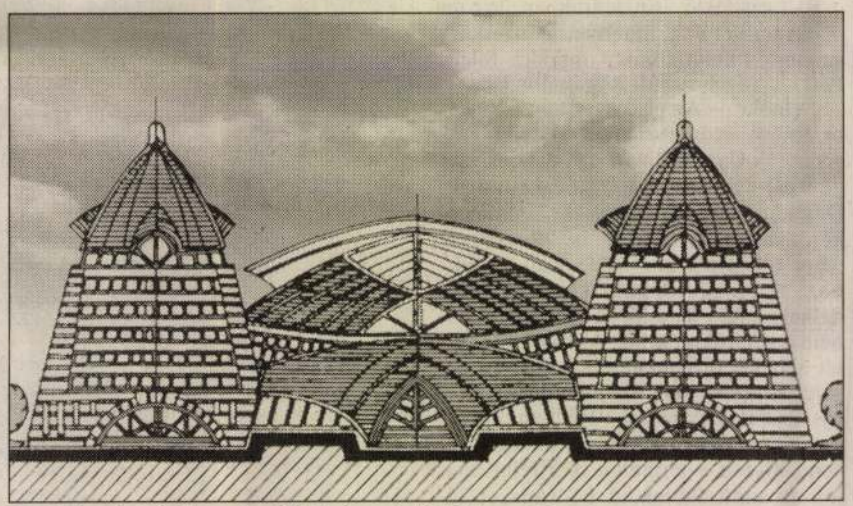

Bank, irodaház és regionális információs központ lesz benne

Az előzményekhez tartozik, hogy a kft. a program előkészítését már 1993-ban megkezdte, de a regionális gondolkodásmódban úttörő kezdeményezést Szegeden akkor még értetlenség és hitetlenkedés fogadta. Később a beruházás fedezetének előteremtése okozott nehézségeket, maid egy ideig más üzleti csoportok ellenérdekeltsége fékezte az indulást. A mostani érdemi munka megkezdését a város közgyűlésének 1998 elején hozott kedvező döntése, a móravárosi helyszín kijelölése alapozta meg. A projekt főbb elemeinek megvalósítására megjelölt 2000. augusztus 20-i, valamint a teljes befejezés 2001. júliusi határideje alaposan felpörgetett tempóról árulkodik. Akkorra kialakulhatnak az infrastruktúrának azok a feltételei is, amelyek lehetővé teszik, hogy a város és a régió kiaknázza földrajzi helyzetéből, szellemi és kulturális értékeiből adódó előnyeit.

Tóth Szeles István

Mazovecz Imre

VÁRHATÓ IDŐJÁRÁS

SZOMBAT				VASÁRNAP				HÉTFŐ			
ÉNY	DNY	ÉK	DK	ÉNY	DNY	ÉK	DK	ÉNY	DNY	ÉK	DK
Fronthatás				Fronthatás				Fronthatás			
NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS	NINCS
Éjszakai/nappali hőmérséklet				Éjszakai/nappali hőmérséklet				Éjszakai/nappali hőmérséklet			
16/25	12/28	12/23	13/27	15/26	14/28	13/24	15/28	15/28	14/29	13/25	18/30

Időjárási körkép

	Szombat		Vasárnap		Hétfő	
ATHÉN	változó	32	napos	32	napos	33
BÉCS	napos	25	napos	24	napos	26
BRÜSSZEL	felhős	23	felhős	26	borult	28
ISZTAMBUL	zápor	29	változó	29	szeles	28
JERUZSÁLEM	napos	35	napos	34	napos	33
LONDON	felhős	23	borult	22	felhős	22
LOS ANGELES	változó	25	változó	25	változó	24
MIAMI	változó	25	változó	25	változó	24
MOSZKVA	változó	31	változó	30	zápor	26
NAGYVÁRAD	napos	24	napos	26	napos	28
NEW YORK	napos	24	változó	31	változó	29
PÁRIZS	felhős	24	napos	26	napos	28
POZSONY	napos	24	napos	25	napos	25
PRÁGA	felhős	23	felhős	24	felhős	25
RÓMA	napos	30	napos	32	napos	33
SYDNEY	változó	18	változó	18	változó	19
UNGVÁR	napos	23	változó	24	napos	25
ÚJVIDÉK	felhős	24	felhős	25	felhős	26
VANCOUVER	változó	25	változó	27	zivatar	28

Napkelte: 5 óra 05 perc
Napnyugta: 20 óra 35 perc

Vízhőmérséklet

Balaton	22 fok
Fertő-tó	21 fok
Velencei-tó	22 fok
Szelidi-tó	24 fok
Adriai-tenger	24-25 fok
Égei-tenger	25-26 fok
Fekete-tenger	25-26 fok
Földközi-tenger	21-27 fok
Atlanti-óceán	15-23 fok

Széljelentés (Beaufort)

Balaton	2-3 / 4-5
Fertő tó	2-3 / 4-5
Velencei-tó	1-3 / 4-5
Tisza-tó	1-2 / 3-4

Fontosabb telefonszámok

Orvosmeteorológia	(120 Ft/perc)	06-90304612
Távolabbi kilátások		06-90304631
30 napos előrejelzés		06-90304628
Széljelentés		06-60505055
Balatoni élőszavas táj.	(180 Ft/perc)	06-90490015
Speciális tájékoztatás	(240 Ft/perc)	06-90504001

Készítette: OMSZ

Pollenjelentés

A pázsitfűfélék pollenje a várt és számított értéknél alacsonyabb mennyiségben száll. A parlagfű már jól felismerhető, de 30-40 cm magas egyedei még nem virágoznak, így még van idő a pollenszórás megelőzésére. ÁNTSZ INFO

KÖTELES felfüggeszteni a műsorsugárzást a Szív tv és az MSat, mert 1999. február és május között több ízben megsértették a médiatörvényt. Az ORTT ezért úgy határozott, hogy a Szív tv július 18-án 20 órától 98 percig, az MSat televízió pedig július 17-én 20 órakor két órára köteles felfüggeszteni műsorának sugárzását.

LÉGHAJÓ BUDAÖRSÖN. Brit pilótákkal egy szivar alakú, mintegy harminc méter hosszú kétmotoros léghajó érkezett

MOZAIK

BETILTOTT TÉVÉJÁTÉK. A Fogyasztóvédelmi Főfelügyelőség (FVF) betiltotta a Terminátor VI Modell BS 500 AS (NN-999) típusú tévéjáték forgalmazását, mert az általa és a Hírközlési Főfelügyelet által végzett vizsgálatok szerint a játék használata zavarja a rádió- és televíziójelek vételét, hálózati adaptere balesetveszélyes. A kereskedelmi egységek a vásárlás helyén köte-

ELHUNYT Szunyogh Balázs zeneszerző. Mindössze 45 évet élt. Július 4-én tragikus hirtelenséggel érte a halál. Petrovics Emil tanársegédje volt a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán. Búcsúztatása július 21-én, szerdán fél egykor lesz az Óbudai temetőben.

LAMBERTO GARDELLI karmester halálának első évfordulója alkalmából szombaton 18 órától szentmisét mutat be Fábián János kanonok a Budavári Mátyás-templomban.

A szeméttelep felől támadt az áradat Átányban

Még hetvenezer hektárt borít belvíz

(Folytatás az 1. oldalról)

Ezzel szemben több dél-borsodi településre új áradat zúdult: a víz Kács, Sály, Tibolddaróc községeken átrohanva Mezőnyárád, Mezőkeresztes és Mezőnagymihály madát – körülbelül egy-kétmillió forintot – is az árvízkárosultak megsegítésére fordítja. Az ifjúsági minisztérium az árvízkárosult gyermekek számára nyári üdülést szervez. Az első szakaszban

A Hanyi-ér benyomulásával csaknem két hektár összefüggő víztömeg öntötte el a falut; de mivel a település túlsó végén fekvő gátakat átvágták, nagy részük távozott is. Jelenleg a szeméttelep

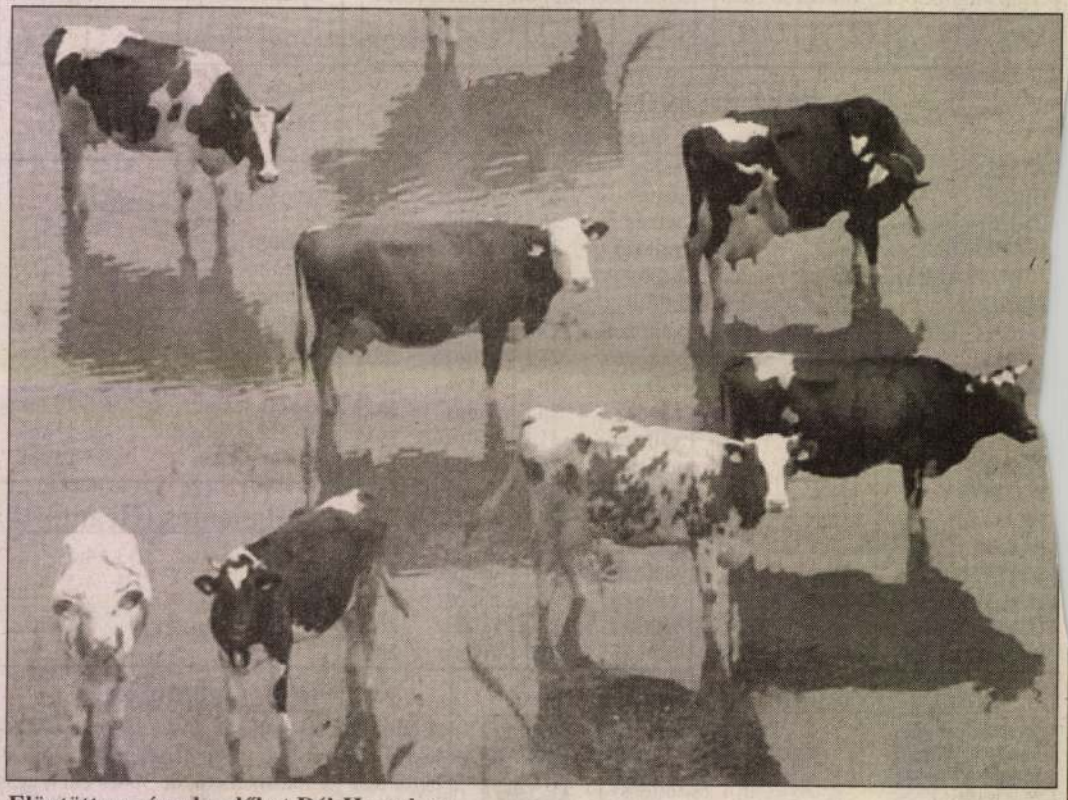

Elöntötte a víz a legelőket Dél-Hevesben MTI-FOTÓ

településeken 50–70 házat öntött el. Kritikus helyzet alakult ki a Zagyva Jásztelek melletti jobb parti töltésszakaszán is a fakadó és szivárgó vizek miatt. A Tarna töltésének 20 méter szélességben

mintegy hárommillió forintot szánnak arra, hogy körülbelül 600–800 gyermeket nyaraltassanak a zánkai táborban.

*

Az időjárás javulása pozitív

felőli gátak megerősítésén dolgoznak, hogy megállítsák a szennyezett víz benyomulását.

Hevesvezekényben eddig hét ház dőlt össze, húsz-huszonkét épület vált lakhatatlanná. A víz mélysége jelenleg mintegy hat-

hogy nem gyűlt össze annyi aláírás,
rosatyákat a népszavazás kiírására. Az utolsó kísérlet is MSZP–SZDSZ-javaslatra született meg, de ez a próbálkozás sem hozott eredményt. A végeláthatatlan vita megoldódni látszott, miután Eger fideszes országgyűlési képviselője és a város szocialista polgármestere közös sajtótájékoztatón nyilvánították ki együttműködési készségüket annak érdekében, hogy a fedett uszoda felépítéséhez állami támogatáshoz jusson a település az Ifjúsági és Sportminisztérium pályázatán. A két politikus találkozójára, majd közös sajtótájékoztatójukra abból az alkalomból került sor, hogy nyilvánosságra kerültek a tárca pályázati kiírásai, közöttük a sportlétesítmények rekonstrukciójára és építésére vonatkozó lehetőségek. A képviselő a sajtótájékoztatón elmondta: kormányzati részről többször biztosították arról, hogy Eger számíthat állami támogatásra.

a Fővárosi Ügyészségi Nyomozó Hivatalnál. Ezt a hivatal az ORFK-hoz továbbította, mivel véleménye szerint a feljelentésben nincs a hatáskörébe tartozó cselekmény.

Az ORFK szóvivőhelyettese július 6-án arról tájékoztatta az MTI-t, hogy bűncselekmény hiányában megtagadta a rendőrség a nyomozást az APÜSZ által tett feljelentés ügyében. A szervezet ezért tegnap panasszal élt az

alapoztuk anélkül, hogy az ügyel kapcsolatban konkrét adatokkal, bizonyítékokkal rendelkeznénk. Ezzel az okfejtéssel nem értünk egyet, mert hivatalból üldözendő bűncselekmények esetében bárki tehet feljelentést. A tények értékét nem csorbítja az a körülmény, hogy azokat a sajtó tárta fel. Azzal kapcsolatban pedig egyáltalán nem ellentmondásosak a sajtóhírek, hogy a politikusok közül már többen be-

lönbözik a többitől, hogy nagy számban érint bankon kívüli személyeket, akik között országgyűlési képviselők is vannak. Az utóbbi körülmény miatt nem is az ORFK-nak, hanem a Budapesti Ügyészségi Nyomozó Hivatalnak kellene az ügyben eljárnia – tette hozzá. Lapunk kérdésére az elnök elmondta: körülbelül egy hónapon belül várható a válasz a panaszra.

Bákonyi

nyekhez hasonlóan – „fejkvótát" kapnak az államtól, amely a költségek mintegy 60-70 százalékát fedezi. A fennmaradó kiadásokat a fenntartónak, jelen esetben a közalapítványnak kell állnia, ám a megítélt költségvetési támogatás híján a szervezet képtelen fedezni az iskola költségeit.

– A rémhírterjesztés kategóriájába tartozik, amit a kuratórium elnöke állít, mégpedig, hogy az iskola bezárhatja kapuit. Ez a program kormányzati támogatással indult, s természetesen nem fog megszűnni. Szó sincs arról, hogy az ide jelentkezett 300 fogyatékos fiatal az utcára kerülne – nyilatkozta lapunknak *Bodor András,* az ifjúsági tárca helyettes államtitkára. Egyes szakemberek felvetették: nincs megfelelő helyen a közalapítványnál ez a program, ezért jelenleg is tárcaközi egyeztetések folynak arról, hogy ki legyen a fenntartója az oktatási intézménynek. – Reményeink szerint hamarosan megszületik a döntés, és sem a gyerekek oktatása, sem a tanárok állása nem kerül veszélybe.

A közalapítvány működéshez szükséges pénzösszeget, havi 6,5 millió forintot – eddig összesen 39 milliót – már valóban átutalta a minisztérium. – A helyettes államtitkár szerint tévhit, hogy a 228 milliós állami támogatásból kellene a rehabilitációs program költségeit fedezni: mint mondta, erre más források - ideértve kormányzati forrásokat is - kell, hogy fedezetet biztosítsanak.

Z. N.

Vasutassztrájk napfogyatkozáskor

Gaskó István egyedül marad?

A Vasúti Dolgozók Szabad Szakszervezetének (VDSZSZ) debreceni szervezete az augusztus 11-i napfogyatkozás idejére figyelmeztető sztrájkot javasol. – A szakszervezet a munkáltatóval kialakult konfliktusok tárgyalásos rendezésében érdekelt, ehhez azonban a MÁV-nak érdemi ajánlatot kell tennie – fogalmazott Lukácsi Bálint, a VDSZSZ sajtószóvivője azt követően, hogy a vasúttársaság péntekre összehívta a Vasúti Érdekegyeztető Tanácsot (VÉT).

A *Gaskó István* vezette VDSZSZ területi szervezetei július végéig tesznek javaslatot az országos választmánynak arról, meddig terjedhet a kompromisszumkészség, s hogy sztrájkoljanak-e, ha nem jön létre megállapodás. A szóvivő elmondta: a hét területi szervezet közül három már jelezte, hogy adott esetben kész a munkabeszüntetésre. – A debreceniek a követelések alátámasztására az augusztus 11-i napfogyatkozás idejére figyelmeztető sztrájkot javasolnak – közölte *Lukácsi Bálint.*

A VDSZSZ továbbra is decemberi, 21 százalékos béremelési igényéből indul ki, azt azonban a szóvivő nem mondta el, hogy ebből mennyit hajlandóak engedni. Követelik továbbá, hogy a MÁV vonja vissza a legutóbbi sztrájk óta alkalmazott, a szakszervezet álláspontja szerint diszkriminatív intézkedéseit. Ilyen volt például a telefonhírmondó működésének megszüntetése.

– Mi nem ítéljük el a sztrájkolni készülőket – reagált kérdésünkre a tegnapi VDSZSZ-nyilatkozatra *dr. Borsik Richárd,* a Mozdonyvezetők Szakszervezete (MOSZ) ügyvezető alelnöke. – Ettől függetlenül nem kezdünk most újabb bérkövetelő akciókba, a MÁV-val kötött megállapodásunk január 1-től december utolsó napjáig érvényes, amelyhez tartjuk magunkat. A VÉT ülésén képviseltetjük magunkat, de ez az álláspontunk – tette hozzá.

A Vasutasok Szakszervezete szintén nem óhajt sztrájkot a maga részéről – tudta meg a Napi Magyarország tegnap.

PAT–MTI

MAKOVECZ Imre

Napi M.o. 1999 VII. 21.

Lesz béremelés a SOTE-n

Megszületett a döntés: megkapják a SOTE egészségügyi dolgozói a 13 százalékos béremelést. Az egyetem pénzügyi helyzetét felügyelő kincstári biztos a tegnap esti egyeztetésen bólintott rá arra a javaslatra, hogy az intézmény bevételeiből le lehessen hasítani a dolgozók bérkövetelésének teljesítéséhez szükséges, hozzávetőlegesen 400 millió forintot, gyakorlatilag második helyre szorítva ezzel a SOTE adósságainak kifizetését – tájékoztatta lapunkat az egyetem fenntartója, az oktatási tárca részéről *Stark Antal.* – Azt, hogy a július 1-jei kétórás munkabeszüntetés elérte célját, még nem mondhatom, mert örülni csak akkor merek majd, ha ezt a döntést papírra vetve látom – reagált a hírre *Berki Zoltán,* a SOTE szakszervezetének főtitkára. – Meg nem erősített értesüléseim szerint ugyanis csak július 1-jétől visszamenőleg érvényes ez a béremelés, ez pedig a gyakorlatban a kért 13 százalék felét jelenti csak. De erről még nincsenek pontos információim, és ezt már egyébként is csak az egyetem vezetése döntheti el.

Berek

Helyesbítés

A szombati lapszámunk 4. oldalán megjelent interjúban tévesen írtuk le, hogy *Bartha Delbár* egyébként nemcsak *Máté Lászlónak,* hanem *Széles Gábornak,* az Ikarus elnök-vezérigazgatójának is volt titkárnője. Bartha Delbár az interjúban leírt állítással szemben Széles Gábor egyik cégénél, a Videoton Külkereskedelmi Rt.-nél volt ügyintéző.

viszony a gaz-
sági tárca és a nagyobbik kormánypárt frakciója között. A gazdasági miniszter a korábbi súrlódásokat azzal magyarázza, hogy a tárca és a frakció munkája meglehetősen összeegyeztethetetlen. *Chikán Attila* a munkatársunkkal folytatott beszélgetésben kifejti, hogy a rendszerváltozás óta csak most született konkrét gazdasági stratégia az országban. Ennek köszönhetően a kormányzat konkrét gazdasági célokkal rendelkezik, amelyeknek cselekvési prioritásokat rendelt alá, így azokkal összhangban, következetesen irányíthatja a gazdaságot.

Chikán Attila bizakodó FOTÓ: BURGER ZSOLT

– Nagy hiba lett volna, ha engedünk a gazdaságelemzők februári követeléseinek, és gazdasági korrekciókba kezdünk – a miniszter ezt vallja ma is –, ez felelőtlenség lett volna a kormány részéről.

A gazdasági stratégia miatt a tárca folyamatos támadások kereszttüzében áll. Pedig ha megvalósulnak az alapkoncepcióban meghatározottak, a magyar gazdaság annak legalább húsz évig hasznát veszi majd. Chikán Attila szerint nem jelent drámai gondot a költségvetés hiánya, mivel kezelhető. Úgy véli, minden feltétel adott ahhoz, hogy az év végi teljes hiány a bruttó hazai termék (GDP) négy százaléka körül alakuljon.

Interjú a 9. oldalon

Az orosz alkotmánybíróság legújabb határozata

Nem kapjuk vissza az elhurcolt műkincseket?

Az agresszor országok nem követelhetik vissza Oroszországtól azon kulturális javaikat, amelyeket a Szovjetunió jóvátételként kapott meg a második világháború végén, az országnak okozott háborús károk fejében – szögezte le tegnap az orosz alkotmánybíróság. Mindez azt jelentheti, hogy a második világháborúban a Szovjetunióval hadban álló Magyarország hiába igényli vissza Oroszországtól az elhurcolt műkincseket.

Az ítélet nem vonatkozik azon személyek javaira, akik az adott országokban a holokauszt vagy politikai üldözés áldozatává váltak. Értelemszerűen örököseik is benyújthatják a restitúciós igényeket.

Kulturális javaik visszaadását kérhetik mindazok az országok, amelyek nem harcoltak a náci Németország oldalán, illetve amelyeknek német megszállás alatt Németországba hurcolt javai kerültek később a Szovjetunióba. Ez vonatkozik a szovjet utódállamokra is. A legfelső orosz bírói testület emellett úgy rendelkezett, hogy minden nemzetközi jogi, bírósági és más jogi eljárás igénybe vehető az elhurcolt kulturális javak sorsának megállapításához.

Egyelőre nem ismerjük az orosz alkotmánybírósági határozat pontos szövegét, amelyet várhatóan tíz napon belül kapunk majd meg, de nyilván többféleképpen lehet értelmezni – közölte lapunk érdeklődésére *Rónai Iván,* a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma főosztályvezetője. Hozzátette: a magyar fél tovább folytatja a munkát, és az október 21-i határidőig benyújtja a Magyarországról elhurcolt műkincsekre vonatkozó igényét. Mint ismeretes, a második világháború során a Szovjetunió által elhurcolt műkincseket az orosz fél az Oroszországi Föderáció tulajdonának tekinti, melyet a világháborúban okozott károk ellentételezésének tartanak. Rónai Iván elmondta, hogy több tízezres nagyságrendű műkincsekről van szó, melyeknek az értéke szinte felbecsülhetetlen. A magyar fél egyébként leginkább az egykoron egyházi tulajdonban, illetve a második világháború idején üldözött személyek tulajdonában levő műkincsekre tart igényt.

Új fejezet...
Folytatás a 7. oldalon

Az orosz alkotmánybíróság tegnapi döntése nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy akár az egykori agresszor Németország is visszakapja a második világháború során a Szovjetunióba került kulturális értékeit – jelentette ki sajtóértekezletén Marat Baglaj, a testület elnöke. Baglaj szerint a keddi döntés csupán azt jelenti, hogy a műkincstörvény értelmében az Oroszország tulajdonát képező javak visszaadása csak nemzetközi tárgyalásokon létrejött és az orosz parlament által ratifikált szerződések alapján lehetséges, s ehhez mindkét fél jóakarata szükséges.

A testület elnöke arra is rámutatott, hogy az alkotmánybíróság hatályon kívül helyezte a visszaigénylések benyújtására megszabott, idén októberben lejáró 18 hónapos határidőt, és úgy rendelkezett, hogy a parlamentnek az érdekelt országok számára új határidőt kell szabnia, új lehetőségeik megismerésétől számítva azt.

Jövőre adják át az egri uszodát

Módosította az egri Makovecz-uszoda kivitelezői szerződését tegnapi ülésén Eger város képviselő-testülete. A módosítás értelmében a kivitelező Bau-System eredetileg benyújtott 123 millió forint plusz áfás többletigényéből csak 49,9 millió forintos igényt ismer el a testület.

A pluszköltségekből 30,8 millió forintot a megerősített alapozás előre nem tervezett munkálatai tesznek ki, az átadás határidejének egy hónapos csúszása pedig 14,24 millió forint többletköltséget jelent. Az egri Makovecz-uszoda az eredeti szerződésen szereplő 1,361 milliárd forint helyett 1,375 milliárd forintba kerül. Az egri önkormányzatnak idén a beruházás költségeinek 60 százalékát, jövőre pedig 40 százalékát kell kifizetnie. A kivitelezői szerződés módosítása után idén 1,07 milliárd forintot kell kifizetnie Eger városának. A Makovecz-uszodát a tervek szerint 2000. augusztus 31-én adják át.

Jövő...
Folytatás a 2. oldalon

99168
9 771418 043033

SZERENCSEJÁTÉK RT.

PÁLYÁZAT

A Szerencsejáték Rt. munkatársat keres játékfejlesztési feladatokra termékmenedzseri munkakörbe

Ha Ön - szívesen dolgozna egy kreatív, dinamikus csapatban,
- felsőfokú matematikai végzettséggel rendelkezik,
- angol nyelvtudása tárgyalóképes szintű *(C típusú középfokú nyelvvizsga)*
- PC alkalmazói ismeretei *(Microsoft Office, Internet)* magas szintűek,
- az átlagosnál jobban tájékozott a sportesemények világában,

várjuk jelentkezését. Pályakezdés nem akadály.

Előnyt jelent - a valószínűségszámítás és matematikai statisztika iránti érdeklődés,
- a jó kommunikációs és problémamegoldó készség.

Kézzel írt szakmai önéletrajzát és bizonyítványa fénymásolatát a megjelenést követő 10 napon belül várjuk a következő címre:

Szerencsejáték Rt. Humánerőforrás Igazgatóság
1015 Budapest, Csalogány u. 30-32.

További felvilágosítás 8.00 -16.00 óráig a 201-0217 telefonszámon kapható.
A pályázatokat titkosan kezeljük, ezért kérjük, a borítékra írja rá jeligeként:

„Játékfejlesztés"

A pályázat elbírálása a lezárást követő 3 héten belül várható.

nagy, országos főkapitány és *Kraft Péter,* a GM turisztikai helyettes államtitkára.

Orbán kijelentette: a rendőrség alapvető feladata a közrend, a közbiztonság fenntartása, a bűncselekmények, a jogsértések megelőzése, a hazai lakosság és a külföldi turisták személy- és vagyonbiztonságának megteremtése, amihez – a költségvetés által biztosított anyagi feltételek mellett – az idén kiemelkedő módon járult hozzá a GM által rendelkezésre bocsátott summa. A célirányos felkészülés, a koncentrált és megerősített rendőri jelenlét eredményeként a turisztikai szezonban ismertté vált bűncselekmények száma majdnem kilenc százalékkal csökkent: a tavalyi 121 ezerről 110 ezerre mérséklődött. A vagyon elleni bűncselekmények száma 15 százalékkal, ezen belül a lopásoké 14 százalékkal, a gépkocsilopásoké nyolc százalékkal volt kevesebb, mint a tavalyi turisztikai főszezon idején. Kiemelkedő eredményként értékelte, hogy a külföldi sértettek száma 26 százalékkal mérséklődött. A hárommillió turista közül nem egészen háromezer kényszerült a rendőrség segítségét kérni.

G. Zs.

szakának növendéke [illegible] te el a XXVI. Lui Sigall nemzetközi zenei verseny nagydíját. A tizenegy ország tizennyolc versenyzőjéből – akik között afgán, dán, francia, holland, horvát, kubai, német, olasz, perui és chilei gitárosok indulhattak – további három forduló után alakult ki végül is a döntő mezőnye. A verseny legfiatalabb résztvevője a döntőben perui, illetőleg chilei zenésszel mérte össze tudását.

KIÁLLÍTÁS. Makovecz Imre életművét bemutató kiállítás nyílt meg csütörtökön Pozsonyban. A nagy érdeklődéssel kísért tárlatnyitón mutatták be azt a reprezentatív kivitelű szlovák nyelvű monográfiát is, amely a terveken és fotókon kívül a világhírű magyar építőművész tanulmányaiból és reflexióiból közöl válogatást.

rű havazás és az emiatti rossz látási viszonyok okozták. A térségben rövid, de heves hóvihar volt.

ÁRVERÉS. A washingtoni operaház javára történő jótékonysági árverésen, november 20-án kalapács alá kerül a sztártenor Placido Domingo Cadillac limuzinja. Az énekes ezen az autón utazott 13 éven át Washingtonból fellépéseire a New York-i Metropolitanbe. Az árverés a washingtoni francia nagykövetségen lesz.

ÚJ TETŐSZERKEZET kapott az elmúlt hónapokban Tata egyik legértékesebb műemlék épülete, a középkori vár. Az ehhez szükséges mintegy 27 ezer cserepet a helyi Cserépipari Rt. egyforintos darabáron adta a korszerűsítéshez. Ennek eredményeként került a tervezettnél

támadtak a tigrisek.

CSALÁDI NAP. A Lépésről Lépésre Egyesület, amelynek a gyerekeket a demokráciára nevelő programja 150 óvodában és 70 iskolában működik az országban, szombaton Budapesten, Komáromban, Hajdúböszörményben, Miskolcon, Gödrén, Szolnokon és Nyíregyházán rendezi meg a szülők és gyermekek napját.

SZÉN-MONOXID-MÉRGEZÉSBEN meghalt egy 58 éves férfi csütörtök hajnalban a Győr melletti Abdán. A baleset egy családi házban történt. A vegyes tüzelésű kályha füstelvezető nyílása eltömődött, s szén-monoxidgázzal telt meg a helyiség, ahol a házaspár aludt. B. Antal nem élte túl a mérgezést, feleségét kórházba szállították.

...ésének szervezője értékesítő munkakör betöltésére

Feladatok:
- az értékesítés alakulásának elemzése, gazdaságossági számítások, elemző anyagok készítése.

A munkakör betöltésének feltételei:
- közgazdaság-tudományi egyetem vagy szakirányú (számviteli) felsőfokú iskolai végzettség,
- számítógép felhasználói szintű ismerete,
- erkölcsi bizonyítvány.

Pályázatát - kézzel írt szakmai önéletrajzzal és bizonyítványa fénymásolatával - a megjelenést követő 10 napon belül várjuk a következő címre:

Szerencsejáték Rt. Humánerőforrás Igazgatóság
1015 Budapest, Csalogány u. 30-32.

További felvilágosítás 8.00 -16.00 óráig a 201-0217 telefonszámon kapható.
A pályázatokat titkosan kezeljük, ezért kérjük, a borítékra írja rá jeligeként:

„Pályázat - értékesítés-szervezés"

A pályázat elbírálása a lezárást követő 2 héten belül várható.

...mel felelt. Hozzátette: 2002-ig szól a szerződése, és azt szeretné is kitölteni.

Az ülésen eldőlt, hogy *Mezey György* alelnök nem lesz az MLSZ technikai igazgatója is egyben. *„Bozóky Imre* elnök más konstrukciót dolgozott ki, és ezt mindannyian elfogadtuk – mondta Mezey. – A szövetség egyik szervezeteként működő edzőképző központ – amelynek direktora vagyok – lesz a szakmai munka centruma."

Mezey Bicskei beszámolójáról úgy nyilatkozott, hogy az egyhangú döntés önmagáért beszél. „A vb-ellenfelek ismeretében kitűzzük a célt, és azt egyeztetjük majd a szövetségi kapitánnyal" – fűzte hozzá. Felvetésünkre, hogy ez a beszélgetés kihathat-e a további együttműködésre, azt mondta: „Mindenütt a világon az a szokás, hogy a célra a szövetségi kapitánynak rá kell bólintania: tudja-e vállalni vagy sem."

...ron 77:51. *(Como)*

SZOROS mérkőzésen szenvedett vereséget a magyar férfi röplabda-válogatott a belgiumi olimpiai előselejtező második napján: Lettország–Magyarország 3:2 (-19, 29, 20, -20, 8). *(Vilvoorde)*

MÁSODIK helyen végzett Kerékjártó Tamás a rövid pályás úszó Világ Kupa idénynyitó versenyének 200 méteres pillangózó számában. A viadalt a mexikói Valdez nyerte 1:57,90 perces teljesítménnyel, Kerékjártó 1:59,69-cel csapott a célba. *(Washington)*

BEJUTOTT a legjobb nyolc közé Nagy János (57 kg) és Balogh Vilmos (63,5) is azon az ökölvívótornán, amelyen a jövő évi sydneyi olimpiára és a tamperei Európa-bajnokságra lehet kvótákat szerezni. Nagy az angol Müllert, Balogh a szlovák Benedikovicot verte pontozással. Kiesett viszont Balzsay Károly (71): az ukrán Masz-

...csapata az Olasz Vízilabda Bajnokság együttese elleni pécsi Euroliga-találkozón.

CSOPORTGYŐZTESKÉNT jutott tovább az FTC női kosárlabdacsapata a Ronchetti Kupa legjobb harminckét együttese közé, miután tegnap a Népligetben 78:63-ra nyert a bolgár Nyeftohimik Burgasz társulata ellen. A zöld-fehérek ellenfele a folytatásban a címvédő spanyol Sandra Las Palmas csapata lesz.

KIJELÖLTE a Magyar Asztalitenisz Szövetség szakmai bizottsága a december 2. és 5. között a görögországi Patraszban rendezendő olimpiai selejtezőtornán részt vevő hazai játékosokat. A nők közül Molnár Zita indulhat a viadalon – Bátorfi Csilla és Tőth Krisztina automatikus szereplője a játékoknak –, a férfi versenyzők sorából pedig Bátorfi Zoltán, Németh Károly és Pázsy Ferenc élhet a lehetőséggel.

NÉPSZABADSÁG

OLVASÓ- ÉS KÖZÖNSÉGSZOLGÁLAT
TELEFON: 250-0110

ECTVÖS PÁL elnök, főszerkesztő • KARCAGI LÁSZLÓ, TAMÁS ERVIN, ZALAI ISTVÁN főszerkesztő-helyettesek • FRISS RÓBERT, SOÓS KÁLMÁN, TRIPOLSZKY LÁSZLÓ lapszerkesztők • GYENES LÁSZLÓ, KELEN KÁROLY segédszerkesztők • MIKÓ F. LÁSZLÓ művészeti vezető • FEJÉR GÁBOR képszerkesztő • ROVATVEZETŐK: Budapest: BUZA PÉTER • Érvek, vélemények; levelezés: KELEN KÁROLY mb. • Hazai tudósítások: FALUS GÁBOR • Gazdaság: FERENCZ GÁBOR • Sport: JAKAB JÓZSEF • Külföld: NAGY CSABA • Fotó: RÉDEI FERENC • Hír és információ: VAJDA PÉTER • Társadalompolitika és kultúra: VÖRÖS T. KÁROLY • Kiadja a Népszabadság Részvénytársaság • Minden jog fenntartva! • Felelős kiadó: LENGYEL L. LÁSZLÓ vezérigazgató • Vezérigazgató: GÜNTER GIFFELS • Lapigazgató: RÓZSA GYULA • Hirdetési igazgató: SZELES PÁL • Terjesztési igazgató: MIKLÓS IMRE • Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest III., Bécsi út 122–124. Telefon: 250-1680. Telefax: 368-9098. Hirdetési ügyekben telefax: 388-9567, 368-9857 • A Népszabadság Rt. levélcíme: 1960 Budapest. Internet-cím: http://www.nepszabadsag.hu • Terjeszti a HÍRKER Rt., az NH Rt. és a regionális részvénytársaságok. Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap-előfizetési és Elektronikus Posta Igazgatóság (HELP). Előfizethető a HELP ügyfélszolgálati irodáinál, a kézbesítőknél, a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál és a kiadónál (Telefon: 250-1680/terjesztés, fax: 368-8844). Előfizetési díj egy hóra 1094, negyedévre 3282, fél évre 6564, egy évre 13 128 Ft • Szedés: Népszabadság Fényszedő Kft. • Nyomás: Szikra Lapnyomda Rt. Felelős vezető: LENDVAI LÁSZLÓNÉ vezérigazgató. Internet-cím: http://www.lang.hu/szikra.nyomda. E-mail: szikra@lang.hu • INDEX: 25 001 ISSN 0133-1752 BP. – ISSN 0237-3777 VIDÉK • A Népszabadság Rt. a Matesz tagja.

niszter úr az évtized elején – akkor még képviselőként – levélben támogatásáról biztosította a szándékot, miniszterként Nyugaton tanulmányozta a gyakorlatot, megvalósítását egy főosztály feladatává tette… Az ok egyszerű: ezt az anyagot a rendeletalkotók egy része csak üzemanyagnak akarta és akarja látni. Természetesen adó szempontjából. Pedig rövid leírásomból is kitűnhet, hogy itt mezőgazdaságról, környezetvédelemről, foglalkoztatásról, többszörös importkiváltásról és üzemanyagról van szó. Ez az anyag azonban azonos adóterheket, mint kőolajból készült rokona, nem bír el. De talán annyit mégis megérdemelne, hogy megkülönböztetett bánásmódban részesüljön. Mert meggyőződésem, hogy a mérhető és nem mérhető hatásait összegezve az egyenleg pozitív. A megvalósításra a mezőgazdaság kiváló terep. Kísérletezni sem kellene sokat, hiszen mások ezt már megtették előttünk. Mindössze csak át kellene venni a tapasztalatokat – az adózásban és a szemléletben is.

Csetneki István
Újszentmargita

Makovecz Imre az egri uszodáról

A Magyar Nemzet október 29-i Régiók mellékletében, *Pécsi* István interjújában Eger polgármestere, *Nagy* Imre nyilatkozik az egri uszodával kapcsolatban.

A nyilatkozat adatai nem felelnek meg a tényeknek, s ezeket olyan szövegösszefüggésekbe állították, amelyekből az tudható, hogy az előző városvezető rossz pénzügyi terv alapján rossz tervet készíttetett velük.

Anélkül, hogy a WC-mennyiség nevetséges részletezésébe fulladnánk, közlöm, hogy egy meghatározott létszámhoz normatívák által szabályozott, az ÁNTSZ által ellenőrzött WC-mennyiség szükséges. Ugyancsak előírások szabályozzák az előterek mennyiségét.

A polgármester által említett szakértő az eredeti terv programadó szakértői csoportjában is dolgozott. A szakértő új, módosításokat igénylő változtatásai új megbízatásának új szemléletéből származnak.

Nem terveztünk olyan lelátót, ahonnan a medencét nem lehet látni. Könnyen belátható, hogy ilyen tervet nem adtunk volna ki, és nem is fogadtak volna el.

Tájékoztatom a Magyar Nemzetet, hogy a beruházás bruttó összege 1,757 milliárd forint. Ebbe az összegbe természetesen nem tartozik bele a környék minősíthetetlen állapotának felszámolása, a fekete, elhagyott vasbeton kazánház, a szocialista országépítés emlékművének bontása, a környék útviszonyainak rendezése.

Nem két és fél milliárdért építünk uszodát tehát, hanem 1,757-ért.

Makovecz Imre

neve nem szerepel a történelemtankönyvekben. Így kevesen tudják, hogy a második világháború vad viharában Lengyelországból – a német és a szovjet csapatok elől menekülő – mintegy kétszázezer főnyi lengyel, köztük húszezer zsidó származású egyént mint menekültügyi kormánybiztos hazánk területén védelmébe vett. Mind Tel-Avivban, mind pedig Varsóban utcát neveztek el róla. Dr. Antall Józsefnek, Magyarország első szabadon választott miniszterelnökének az édesapja volt. *(Dr. Dékán Károly, Budapest)*

Vitézek és hősök

Kedves régi barátom, dr. *Boross* Imre a lap október 16-ai számában többek között a vitézi rend dolgairól írt. Sajnos egy kérdésben téved, amikor azt írja, hogy „vitéz bárki lehetett, aki valódi hőstettért vagy arany, vagy ezüst vitézségi érmet kapott…" Ebben a mondatban a „bárki" szó téves, mert a hajdani eufemizmussal a rendezetlen felekezetű személyek – lehettek bármilyen vitézek a fronton, és kaphattak bármily nagy kitüntetést – nem vétettek föl a vitézi rendbe. Hiába mondotta a képviselőházi bemutatkozó beszédében a miniszterelnöknek megválasztott vitéz jákfai *Gömbös* Gyula a következőket: „Én láttam a háborúban zsidó hősöket, ismerek olyanokat, akiknek arany vitézségi érmük van, és tudom, hogy bátran és vitézül verekedtek" – ezután sem vettek fel a rendbe egyetlen arany vitézségi érmes vagy akár a Mária Terézia-rend lovagkeresztjével, a Lipót-rend lovagkeresztjével vagy a Vaskoronarend lovagkeresztjével kitüntetett zsidó katonát. Pedig a két háború között 180 zsidó arany vitézségi érmes hős nevét volt ismert.

Dom
Miskolci Napló

Virtuális böngészde

Internet-könyváruház nyílt

Harminc éve nyílt meg a Rákóczi úton a Fókusz könyváruház. Ebből az alkalomból november elejétől december 2-ig harmincszázalékos kedvezménnyel kínálja választékának jelentős részét Magyarország egyik legnagyobb könyvesboltja. (Ma már csupán az egyik legnagyobbnak számít a Fókusz könyváruház, ugyanis közvetlen szomszédságában, a volt Verseny Áruház helyén, mint arról már lapunkban beszámoltunk, nyitotta meg kapuit október végén a Libri Könyvpalota.) A komoly konkurenciaharcban egyelőre az olvasó mindenképpen jól jár. A két könyvesboltóriás ugyanis kínálat- és árversenybe kezdett. *Kolosi* Tamás, a Fókuszt tulajdonló Líra és Lant Rt. elnöke a harmincadik alapítási évforduló alkalmából tartott tájékoztatón elmondta, hogy a könyváruházban a Magyarországon megjelent könyvek kilencvenhét százaléka megtalálható. Kolosi Tamás azt is bejelentette, hogy a Matávnet a Líra és Lant Rt.-vel november elsejétől www.fokuszonline.hu címen elindította Magyarország legnagyobb online könyváruházát. (Az eddigi internetes könyves kísérletek többnyire még nem váltak be, a próbálkozásoknak elsősorban piacfelmérési eredménye volt csupán.) A kéthetes kísérleti szakaszban százhetvenöt megrendelés érkezett, ez lényegében megfelel egy kisebb könyvesbolt forgalmának. Jövőre húszmillió forintos forgalomra számítanak, 2001-től pedig már nyereségessé válhat a vállalkozás.

A Fókusz Online könyváruház azokat a vásárlókat szeretné kiszolgálni, akik a legkevesebb idő alatt minél több könyvről kívánnak részletes információt kapni és ennek alapján vásárolni: ajándék könyvet, saját olvasnivalót vagy szakkönyvet. A Fókusz Online ideális hely, ha elfoglaltak, tanácstalanok vagyunk, ha ajándékozni szeretnénk, vagy egyszerűen csak tíz szabad percünket akarjuk a legfrissebb magyar könyvújdonságok között tölteni. Az internetes áruház Magyarország legteljesebb választékát nyújtó könyvesboltjának – a Fókusz könyváruháznak – készletére épül. Az oldalakat könyvborítók és annotációk színesítik. A tulajdonosok azt ígérik, hogy folyamatosan frissül az újdonságok és az ajánlat rovat.

A hagyományos könyvespolci kereséshez hasonlóan az áruházi szoftver biztosítja a böngészés lehetőségét, ugyanakkor a vásárlók az adatbázisban cím és szerző alapján, valamint a könyv tematikus besorolása, tartalma, a kiadás éve, a kiadó vagy akár ISBN-szám szerint is kereshetnek. Budapest területén a futárszolgálat még a megrendelés napján kiszállítja a könyveket.

Kolosi Tamás beszámolt arról is, hogy a Líra és Lant Rt. októberben megvásárolt három kiadót, a Magvetőt, az Athenaeumot és a B+V Kiadót. A karácsonyi ajánlatot ismertetve Kolosi Tamás kiemelte *Forgách* Andrásnak a Magvető gondozásában megjelenő Aki nincs című regényét, *Karinthy* Frigyes Így írtok ti, *Tandori* Dezső Kolárik légvárai, *Mészöly* Dezső Don Quijote nyomában, *Petri* György Amíg lehet, *Orbán* Ottó Lakik a házunkban egy költő című kötetét, az Athenaeum Kiadótól az Eltűnt civilizációk sorozatot, a B+V Kiadótól pedig a Képzett beteg könyvek sorozatot. **(rosdy)**

Tenorok gálája Miskolcon

A gazdag bél

A Kol

Hiányzik a gyermekszínház, k
mondják a hozzáértők. Nem n
azért, mert nincsenek gyerme- a
keknek szóló előadások – azok- s
ból válogathatunk is –, hanem s
mert egy kizárólag ifjúságnak játszó teátrumban lehetőség van arra, hogy egyik produkció a másikra építkezzen, és minden gyermekkorosztály megtalálja a neki valót. Az Arany János Színház bezárása óta a fővárosban két, gyermekeknek játszó teátrum működik, a Budapest Bábszínház, valamint a Kolibri.

A Békafalvy Bék
pen: Bán János,

A bábszínház, amint azt a neve is mutatja, elsősorban a „kezdő" nézőket szolgálja ki a produkcióival, a tinédzsereket oda már nehéz becsábítani. A Kolibri pedig, mely megalakulása óta anyagi nehézségekkel küzd, felnőtteknek szóló előadásokat is tart, s bár *Novák* János igazgatónak a kezdetektől igyekezete, hogy családi színházat hozzon létre, próbálkozása nem mindig volt sikeres. A kudarcok elsősorban akkor következtek be az elmúlt években, amikor a színház művészeti vezetése nem tisztázta maga előtt sem, hogy

Ma temetik Kiste

Fénylőbb az éter és sötétebb a zenei horizont: eltávozott, s ma délután három órától a Farkasréten nyugszik Kistétényi Melinda.

Makovecz Imre
1999 VII. 21

A kormányülésen tisztázzák a koalíciós vitát

Orbán rendreutasította Torgyánt

A július 27-ei kormányülésen szóba kerül Torgyán József jövő évi költségvetési igénye, ami vitát robbantott ki a koalíciós pártok között – jelentette ki tegnapi rádiónyilatkozatában Orbán Viktor. A miniszterelnök hangsúlyozta: az ország banánköztársasággá alakul, ha megegyezés helyett a szövetségesek ellenfeleiket hívják egymás ellen segítségül.

MH-összeállítás

A koalíciós megállapodásnak sem a szövegébe, sem a szellemébe nem fér bele egy olyan fajta gondolkodásmód és magatartás, hogy ha egymással nem tudunk megegyezni, akkor segítségül hívjuk ellenfeleinket szövetségeseink ellenében – nyilatkozta Orbán Viktor a Magyar Rádiónak. A miniszterelnök kijelentette: egyetlen ország sem képes arra, hogy így működjön, az ilyen országok banánköztársaságokká szoktak alakulni, ahol egy idő után az emberek azt sem tudják, hogy ki a kormánypárti és ki az ellenzéki, és nem ismerik ki magukat a közjogi viszonyokban. Magyarország szerencsére nem ebbe az irányba tart, ezért talán ezeket a nyilatkozatokat nem is kell olyan veszélyeseknek tekinteni, mint amelyek képesek lennének a szerintem nagyon egészséges magyar politikai és társadalmi fejlődést letéríteni az európai kultúra és az európai alkotmányosság szellemének ösvényéről – fogalmazott a miniszterelnök.

Az ügy lezárásával kapcsolatban megjegyezte: a kormány július 27-én ülést tart. „A miniszter úrral egyébként a kormányüléseken kívül is van mód szükség szerinti konzultációkra, előbb-utóbb a sajtón kívül is lesz módom megismerni közvetlen forrásból a miniszter úr véleményét" – tette hozzá Orbán Viktor.

Emlékezetes, hogy Torgyán József földművelésügyi és vidékfejlesztési miniszter a hét végén a Duna Tv-nek adott interjújában kijelentette: a költségvetési vitában az ellenzék segítségét is elfogadja a mezőgazdaság jövő évi, 413 milliárd forintos támogatása érdekében. Ha kell, szembeszállok a pénzügyminiszterrel – tette hozzá. Lapunk információi szerint Torgyán József tegnap külföldön tartózkodott.

A kisgazda pártelnök kijelentésére Pokorni Zoltán oktatási miniszter hétfőn úgy reagált, hogy ha Torgyán József az ellenzékkel zsarolva akarja megduplázni a mezőgazdaság idei költségvetését, újra kell gondolni a koalíciós szerződést. A vitában olaj volt a tűzre, hogy Pokorni közölte, kormányzati körökben nem ismert olyan agrárprogram, amely indokolttá tenne ilyen összegű költségvetést jövőre.

Bánk Attila, a kisgazdák parlamenti frakcióvezetője visszautasította Pokorni állításait. Hangsúlyozta: az oktatási miniszter nincs abban a helyzetben, hogy értékelje Torgyán József vagy akár a földművelésügyi és vidékfejlesztési minisztérium teljesítményét, illetve elképzeléseit. Bánk emlékeztetett arra, hogy Orbán Viktor is azt mondta – nem egyszerűen elégedett, hanem sikeresnek ítéli a minisztérium munkáját. A frakcióvezető annak a reményének is hangot adott, hogy a jövőben a konfrontáció helyett a konstruktív együttműködés jellemzi majd a kormánypártok kapcsolatát.

Támogatás a kormány tartalékalapjából

2001-re kész a Makona-komplexum

A kormány az általános tartalékalap terhére 200 millió forintot utalt ki július elején a Hajnalcsillag Alapítványnak, amely a Pázmány Péter Katolikus Egyetem központi épületének befejezését finanszírozza. Anyagi segítség nélkül veszélybe került volna az 2001 májusára tervezett ünnepélyes átadás – értesült a Magyar Hírlap.

A Miniszterelnöki Hivatalból származó értesüléseink szerint július 2-án döntés született, hogy a rendkívüli helyzetek finanszírozására szánt tartalékból 200 millió forintot juttat a Hajnalcsillag Alapítványnak, amely a Pázmány Péter Katolikus Egyetem támogatója. Az államháztartási törvény rendelkezései lehetővé teszik, hogy a kabinet szabadon felhasználhassa a tartalékalapot.

Úgy tudjuk, az elmúlt hónapok rendkívüli ár- és belvízkárai miatt a döntés január óta váratott magára. Forrásunk állítása szerint néhány hete biztossá vált, hogy a katolikus egyetem nem tudja határidőre befejezni a „ezért döntött a kabinet a gyorssegély mellett".

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériumának Egyházi Kapcsolatok Főosztályának illetékes munkatársa elmondta: tudomása szerint a juttatást nem a katolikus egyház és az állam között létrejött szerződések következtében különítették el. Hozzátette, ezzel az üggyel az osztály nem foglalkozott, a kormány saját hatáskörben meghozott döntéséről lehet szó.

Az év végéig folyamatosan hívhatjuk le a kormánytól kapott támogatást – közölte lapunkkal Csíky Gábor, az egyetem műszaki igazgatója. Elmondta, hogy 1,3 milliárd forintból építik fel a campus legnagyobb épületegyüttesét, a Szent István (Stephaneum) oktatási központot. A beruházást – mint ahogy az eddigieket is – a Makona Egyesülés végzi, Makovecz Imre személyes közreműködésével.

A Stephaneum tervei 1997-ben készültek, az épület 4200 négyzetméter alapterületű, háromszintes komplexum; számos előadóterem mellett lyes auditorium maximuma – fogalmazott Csíky. Hozzátette: utóbbi befogadóképessége és technikai felszereltsége vetekszik majd a Nemzeti Színház papíron maradt terveivel.

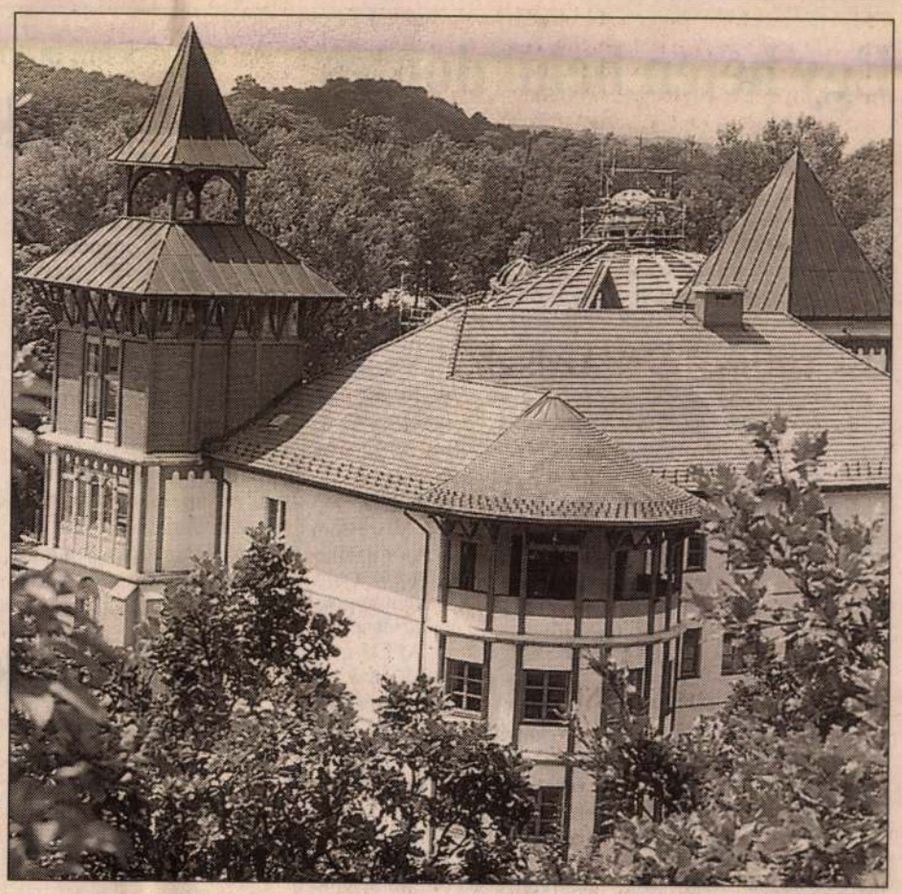

A rektori hivatal tiltása miatt csak a már működő épületrész fotózható FOTÓ: ISZA FERENC

gatója kitért arra is, hogy terveik szerint 2001. május 17-én Orbán Viktor miniszterelnök adja át az épületet, s a ceremónia bekerült a millecentenáriumi eseménynaptárba.

tól kapott összeget, több, pályázati úton szerzett forrással szeretnék kiegészíteni, különben nehezen tartható a határidő – tette hozzá Csíky.

Kosztolányi szeptemberig hallgat

Bédi Csaba ügye a Fővárosi Ügyészség Nyomozó Hivatalánál

Kosztolányi Dénesnek, a megfigyelési bizottság fideszes elnökének elmondása szerint fogalma sincs arról, hol tart jelenleg az úgynevezett kazettavizsgálat. Bédi Csaba kormányőr ügyében majd a Fővárosi Ügyészség Nyomozó Hivatala dönt, azok után, hogy a Katonai Főügyészség megszüntette a nyomozást ellene.

A bizottság hozott egy határozatot, hogy szeptember 3-áig megvizsgáltatja a kazettát, így leghamarabb szeptember 2-án vagyok hajlandó tájékoztatni a sajtót erről – válaszolta Kosztolányi Dénes a Magyar Hírlap azon kérdésére, hogy hol tart ma a kazettaügy, majd hozzátette: fogalmam sincs. A fideszes honatya lapunknak ismételten kifejtette, hogy nem azért vizsgálják meg a kazettát, mert bárki is kétségbe vonta valódiságát, hanem mert minden – a parlamenti bizottság elé kerülő – dokumentummal ezt teszik.

A megfigyelési botránnyal kapcsolatos hangkazettán az a beszélgetés hallható, amelyet Faragó Lajos magánnyomozó rögzített Bédi Csaba kormányőrtiszttel folytatott beszélgetésükről 1996-ban. Ebben Bédi Czégé Zsuzsa megbízásából felkérte Faragót Pokorni Zoltán megfigyelésére. Mint azt lapunkban korábban megírtuk, a Defend Kft. vezetője, Földi László idén tavasszal másfél millió forintért vásárolta meg Kövér László titoküzyi miniszter megbízásából a kazettát. A kazetta a megfigyelési bizottság előtt szétosztott, leírt változatában szerepel Csintalan Sándor és Szekeres Imre neve, azonban a kormányőr szerint nem esett szó róluk a Faragóval folytatott beszélgetésen. Bédi Csaba kormányőrt fölfüggesztették beosztásából május 18-án, s a Katonai Főügyészségen büntetőeljárást indítottak ellene jelentési kötelezettség elmulasztása miatt. A Katonai Főügyészség jogerős határozatában megszüntette a nyomozást, aminek következtében – Bédi ügyvédje szerint – felfüggesztését is azonnal meg kellett volna szüntetni.

Az ügyet két napja áthelyezték a Fővárosi Ügyészség Nyomozó Hivatalához. Konkoly Csaba, a hivatal vezetője lapunknak elmondta: legkevesebb két hónap után születik döntés a kormányőr ügyében. A szolgálati viszonyából felfüggesztett Bédi Csaba ügyvédje, Kósa L. Adolf a Magyar Hírlapnak elmondta: noha az első ügy, a parancs hanyag teljesítése – ha másért nem – azért is megdőlt, mert az eseményt követő egy éven túl indítottak eljárást a kormányőr ellen, ennek ellenére nem helyezték vissza Bédit állásába.

Ezért a felfüggesztés megszüntetését megtagadó munkáltatói határozat ellen keresetet nyújt be az illetékes bíróságon. Fegyelmire okot adhatott volna Bédi Népszava-beli nyilatkozata, azonban nyolc napon belül lehetett volna eljárást indítani, amit elmulasztottak. A Magyar Hírlapnak adott interjú az egyetlen, ami valódi okot adhatott volna a fegyelmire, azonban ekkor már Bédi fel volt függesztve, vagyis már nem vonatkozott rá az a szabály, hogy rendőr csak elöljárói engedélyével nyilatkozhat – érvelt lapunknak az ügyvéd.

• Ferenczi Krisztina

Egy héten belül döntés a Fidesz-dossziéról

Mára a Fővárosi Főügyészség foglalkozik az úgynevezett Fidesz-dossziéval, amelyet a Szabad Demokraták Szövetsége állított össze a Fidesz-közeli cégek ügyeiből – tudta meg lapunk.

A Legfőbb Ügyészségen Molnár Ervin főosztályvezető-helyettes ügyész a Magyar Hírlapnak elmondta: múlt hét végén vitték át az iratokat a Fővárosi Főügyészségre. Amennyiben ugyanis a beadványnak minősülő dokumentumok feljelentésnek minősülnek, akkor a területileg illetékes ügyészséghez kell továbbítani azokat, mert a büntetőeljárási törvény értelmében elsőfokú ügyintézés nincs a Legfőbb Ügyészségen.

Selmeczi István, a Fővárosi Főügyészség gazdasági osztályának vezetője lapunknak elmondta: megvizsgálják az iratköteg tartalmát, és egy héten belül döntenek, hogy megküldik-e a rendőrségnek nyomozás elrendelésére, vagy feljelentéskiegészítés lefolytatására az ügyet.

Amennyiben ez a döntés szület[illegible] ben már kapott egy úgynevezett Fidesz-dossziét a szabad demokratáktól. A beadvány megérkezett, és tanulmányozzuk az iratköteget – mondta lapunknak Rózsa András, az ORFK sajtószóvivő helyettese. Ugyanez a helyzet az APEH-nál is – tájékoztatta lapunkat Burillák Attila, az APEH szóvivője.

A szabad demokraták július 2-án döntöttek úgy, hogy – megkönnyítendő a hatóságok feladatát – az általuk korábban bemutatott dokumentumokat eljuttatják az ügyészségnek, a rendőrségnek, az APEH-nek, a társadalombiztosításnak és az Állami Számvevőszéknek. (Utóbbi jelezte a párt felé, hogy illetékesség hiányában nem foglalkozik az ügy vizsgálatával).

Mint ismert, korábban százmilliós köztartozásokkal fantomizált cégekről számolt be Eörsi, amelyeket Kaya Ibrahimnak és Josip Totnak adtak el. A tizenöt eltűnt társaság tulajdonosi körében szerepelt Simicska Lajos, Gansperger Gyula, Kövér Szilárd és

Az adatvédelmi biztos a kormányülések dokumentálásáról is dönt

VIP-listák: hamarosan ajánlás

Még nem döntöttem el, hogy elkérem-e a VIP-listát vagy anélkül döntök – nyilatkozott a Magyar Hírlapnak Majtényi László. Az adatvédelmi biztoshoz lapunk munkatársa fordult azok után, hogy Sepsey Tamás, a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal elnöke kijelentette: Majtényi tehet ajánlást, nyilvánosságra hozható-e a VIP-lista. Az egyes sajtóforrások szerint háromszáz, más források szerint több mint hatszáz fős listán azoknak a neve szerepel, akik alacsony kamatozású hitel, magas kamatra elhelyezett betét – a kettő kombinációjára is volt állítólag példa –, illetőleg előnyös autólízing formájában jutottak előnyhöz a Princz Gábor vezette pénzintézetnél. Majtényi ajánlásának arra kell választ adnia, kik azok az előnyben részesült személyek, akikkel kapcsolatban erősebb közérdek fűződik a nyilvánosságra hozatalhoz, mint a bank- vagy államtitok megőrzéséhez.

Az adatvédelmi biztostól azt is megtudtuk, hogy a kormányülések dokumentálásának mikéntjéről még nem döntött, de közel van a megoldáshoz, és napokon belül tájékoztatja a nyilvánosságot a végeredményről.

Mint azt a Magyar Hírlap korábban megírta, abban a kérdésben kell Majtényinak ajánlást tennie, hogy a kormányüléseken elhangzottakat jegyzőkönyvben, magnókazettán vagy milyen egyéb módon rögzítsék az utókor számára.

• F. K.

Bankokat vizsgál az ÁSZ

MTI/MH

Az Állami Számvevőszék (ÁSZ) fontolgatja, följelentést tesz – immár hatodikként – a Postabank-ügyben.

Az ÁSZ a pénzintézet vizsgálata során az áttekintett több száz ügy között talált olyan tranzakciókat is, amelyek nyomán megvizsgálja, indokolt-e feljelentés tétele az [illegible] bank és a Magyar Fejlesztési Bank számvevők általi vizsgálata a veszteség keletkezésének okaira keresi a választ, és a Kormányzati Ellenőrzési Hivatallal kialakított feladatmegosztás szerint nem terjed ki a pénzintézeteknek az állami szervekkel, illetve a költségvetéssel való viszonyára.

Kovács Árpád elmondta: elkészültek a Postabank tőke- jelentései, amelyeket a titkos ügykezelés szabályainak betartásával átadtak véleményezésre a Postabank illetékeseinek. Az ÁSZ elnöke beszámolt arról, hogy a Postabank és a Magyar Fejlesztési Bank ellenőrzése várhatóan szeptember végén fejeződik be.

Az ÁSZ arra törekszik, hogy a folyamatokat pontosan bemutató, a hiány k[illegible]

1999. X. 16.

Makovecz-uszoda épül kétmilliárdért Egerben

Több mint kétmilliárd forintos ráfordítással épül Eger történelmi belvárosában a Makovecz-uszoda. A létesítmény 60 százalékos készültségű, átadása várhatóan 2000 augusztusában lesz. Problémát okoz, hogy ez idáig nem részesült a beruházás állami támogatásban, illetve a jövőre elkészülő fedett uszoda működtetése előreláthatóan gazdaságtalan lesz. A hevesi megyeszékhely önkormányzata szakértői anyagokat készíttet a veszteséges üzemeltetés elkerülésére.

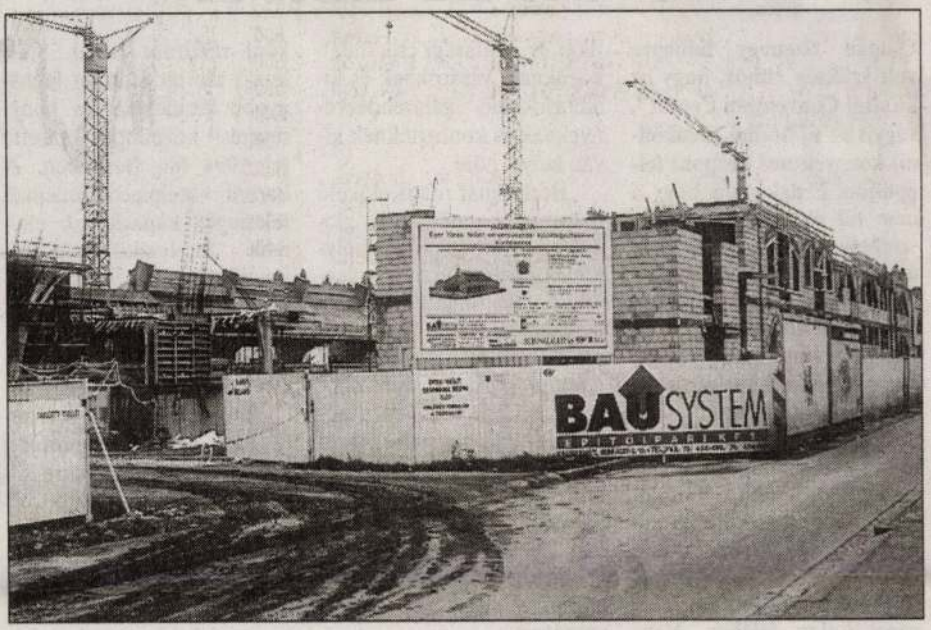

A befejezéshez állami támogatásra várnak

FOTÓ: SZAJLAI CSABA

Az Eger történelmi belvárosában épülő, 2000 augusztusában átadásra kerülő Makovecz-uszoda költségei jelentősen megterhelik a hevesi megyeszékhely önkormányzatának büdzséjét. A hozzávetőleg 2 milliárd forintos ráfordítással épülő létesítmény várhatóan bekerül a jövő évi címzett önkormányzati támogatások közé. A létesítmény alapkövét tavaly októberben, az önkormányzati választások idején rakták le, ám az építkezés „menetrendjét" némiképp megzavarta a városházán 1998-ban bekövetkező hatalomváltás, melynek következményeként pár hétre leálltak a kivitelezési munkálatok.

Eger 1999-ben nem kapott pénzügyi támogatást a Makovecz-uszodára az Ifjúsági és Sportminisztériumtól, noha korábbi kormánypárti ígéretek miatt az „előirányzott" 320 milliót a hevesi megyeszékhelyen már betervezték a beruházás költségvetésébe. Maga Deutsch Tamás miniszter egyébként a tavalyi alapkőletételkor arra biztatta az egrieket, hogy pályázatukat küldjék el a szaktárcának. A létesítmény befejezését az említett összeg nélkül nem látja biztosítottnak a város vezetősége.

Megtudtuk, Deutsch Tamás levélben tájékoztatta az egri közgyűlés Fidesz–MDF-frakcióját arról, hogy a Makovecz Imre tervei alapján épülő uszoda bekerül a 2000. évi címzett önkormányzati támogatások közé.

A hevesi megyeszékhelyen problémát okoz a jövőre elkészülő létesítmény gazdaságos üzemeltetése is, ezért az egri önkormányzat szakértői anyagokat készíttet, hogy a veszteséges működést elkerüljék. Magyarország egyetlen nem veszteségesen működő uszodája Budapesten, a Kondorosi úton található.

• Sz. Cs.

Skanska-építkezések

Az ingatlanpiac közhelye, hogy a legfontosabb szempont a fejlesztések helyszíne. Igaz ez természetesen arra az irodaépületre is, amely a Váci út elején épül, és a West End Business Center névre hallgat. A jó megközelíthetőség és a gyorsan fejlődő környezet előnyösen hat, hiszen az elmúlt időszak egyik legnagyobb üzletét sikerült megkötnie az itt beruházó svéd Skanska cégnek az Ernst & Younggal, amely 5000 négyzetméteres területet bérelt ki az épületben.

A svédországi székhelyű Skanska AB [illegible] Center Budapest XIII. kerületében, a Váci út 20-26. szám alatt (szemben a múlt héten átadott West End City Centerrel). Ez a projekt három egymást követő szakaszban épül, összesen 31 ezer 500 négyzetméter bruttó bérelhető irodaterületet és földszinti bemutatótermeket kínálva a bérlők számára.

Az első, 10 ezer 500 négyzetméteres szakaszt idén decemberben adják át. Elsőként az Ernst & Young multinacionális tanácsadó és auditor cég írt alá szerződést mintegy ötezer négyzetméter [illegible]

Lakbéremelkedés Németországban

Nőtt az állami támogatás is

A szövetségi statisztikai hivatal legújabb jelentése közli, hogy az 1993–1998 közötti időszakban a német lakbérek 29 százalékkal nőttek. Az átlagos lakbér a múlt év végén 739 márkát tett ki, ami 166 márkával több, mint 1993-ban volt. Ezzel egy időben – annak ellenére, hogy csökkent a lakbérkiegészítésre jogosultak száma – az erre fordított pénz másfélszeresére nőtt.

[illegible] milliárd márka kiadást jelentett. Bár a lakbér-kiegészítésre jogosultak száma 1991-hez képest 19 százalékkal csökkent, a kiadások összege ez idő alatt 47 százalékkal növekedett.

A bérlakások és a magántulajdonban lévő otthonok aránya is jelentősen változott a vizsgált időszakban: a bérlakások száma 1,3 százalékkal, a magántulajdonban lévőké [illegible]

Új konferenciaközpont Berlinben

Százmillió márkába került az Estrel

Csupán tizenegy hónapra volt szükség ahhoz, hogy az „Estrel Convention Center", vagyis az új berlini (neuköllni) kongresszusi központ felépüljön. Érdekesség, hogy a nem túl előnyös beruházási színhely felértékelődéséről maga a befektető gondoskodott, hiszen meglévő szállodája mellé emelte az új létesítményt, amelyet egy kisebb hajókikötő és egy saját vasútállomás is kiegészít.

Komoly vetélytársat kapott Berlin eddigi fő kongresszusi központja, az előkelő Charlottenburg városrészben felépült Internationale Congress Center: az Estrel Convention Center (ECC) a város keleti felében, Neuköllnben valósult meg százmillió márkáért, 25 perces taxiútra a városközponttól, a Treptow munkásnegyed szomszédságában.

Az Estrelben hatezer látogató számára van hely, s a hasznos alapterület 12 ezer négyzetmétert tesz ki. Az új centrum többek között politikai és gazdasági csúcstalálkozóknak, vásároknak és kiállításoknak, gálarendezvényeknek és koncerteknek kíván helyet adni.

„Berlin már ma is előkelő helyezéssel rendelkezik globálisan a kongresszusi helyszínek között, hiszen nyolcadik a világranglistán, ha a nemzetközi jelentőségű üléseket tekintjük. Az amerikai mintára készült Estrel Convention Center növeli a német főváros jelentőségét és vonzerejét mint vásár- és kongresszusi központ" – mondta a Handelsblatt német lap szerint a megnyitón Wolfgang Branoner, Berlin gazdasági ügyekért felelős szenátora.

Az új létesítmény sikeréről Ekkehard Streletzki, az ECC építtetője is meg van győződve: „Berlin hárommillió lakosával együtt üdvözölhette tavaly azt a 1,23 millió látogatót, akik vásárokra és kongresszusokra érkeztek a német fővárosba." A látogatók ilyen magas száma egyébként rekordot jelent. Streletzki szerint Európa legnagyobb rezidencia- és kongresszusi központját építette fel 1994 óta Berlinben. A berlini hotelpiacot jellemző felesleges kapacitások ellenére Streletzki szállodakomplexumában 60 százalékos kihasználtságot ért el. A 2250 szobás Estrel Hotel hatvanmillió márkás bevételre tett szert.

Ami az Estrel felszereltségét illeti, nem sokat spórolt a befektető: a legmodernebb kommunikációs, hang- és színpadtechnika áll a hallgatóság rendelkezésére, amelyeket a központ saját személyzete működtet. A kínálat megjelenése nyomán hamarosan feltámadt a kereslet is: több tévéshow és vetélkedő is immár helyszínéül választotta az Estrelt, és decemberben itt tartja kétnapos pártülését a kormányzó német szociáldemokrata párt, az SPD is.

• Sz. I. M.

Lakásépítés Győrb

A győri önkormányzat igyekszik felkarolni azokat az elképzeléseket, amelyek segítik a fiatalok lakáshoz jutását. Sárai Anikó önkormányzati képviselő ötletét, mely a jelenleg érvényben lévő támogatási rendszerre, a szociálpolitikai kedvezményre épül, s miszerint a város a piacinál valamivel kedvezőbb árú építési telkekkel segítené a projektet, a lakásügyi bizottság s a közgyűlés is támogatta.

A város részben a piaci árnál valamivel kedvezőbb árú építési telkekkel segítené a projektet. Három városrészben – négy helyen – a Pozsonyi, a Zugó, a Honfoglalás és a Festő utcában találtak alkalmas telkeket. Ezeken tizenhárom lakást lehet felépíteni. A tervek már elkészültek, a kivitelezést bonyolító beruházóként az Inszol Rt. végzi majd, az önkormányzat megbízásából.

A projekt első lépcsőjében elsősorban olyan két- vagy többgyerekes családok jelentkezésére számítanak, akik a szociálpolitikai kedvezményt még nem vették fel, de rendelkeznek önkormányzati bérlakással vagy saját, kisebb lakással (ez utóbbit a város részére

A Simonfay Ingatlanforgalmazási Kft.
az alábbi ingatlanait ajánlja fel:

Eladás:

1. XI. kerületi frekventált helyen 7000 m² területű csarnok + iroda ingatlan. Irányár: 70 000 Ft/m².
2. Bp. VI., Paulay Ede utcában építési engedéllyel 500 m² alapterületű, garázs céljára szolgáló ingatlan.
3. Bp. VIII., Szigetvár utcában irodaház céljára ingatlan, építési engedéllyel.

Bérlet: iroda céljára

1. Andrássy úti, II. emeleti, 225 m²-es, igényesen felújított és III. emeleti, 180 m²-es, felújítandó ingatlan.
2. Andrássy úti, 120 m²-es III. emeleti és 70 m²-es földszinti.
3. Klauzál téri, II. emeleti, felújított, 103 m²-es ingatlan.

1061 Budapest, Andrássy út 7.
Telefon: 267-3821, 267-3822, 267-3823

Ingatlant is hirdessen a Magyar Hírlap honlapján

A Magyar Hírlap online hirdetési tarifáir és kedvezményeiről az alábbi címen olvas

Milyen legyen az év embere.

November 30-án, a Thália Színházban Jürg Marquard, lapunk tulajdonosa adja át Az Év Embere Díjat. Az elismerést a Magyar Hírlap alapította, s a szerkesztőség által felkért zsűri mellett olvasóink javaslatait, jelöléseit is figyelembe vesszük. A zsűri elnöke Glatz Ferenc, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke, tagjai: Heller Ágnes filozófus, Gombár Csaba politológus, Vámos Miklós író és Orbán István, a Gyáriparosok Országos Szövetségének társelnöke. Lapunkat a testületben Kocsi Ilona főszerkesztő és Szále László főmunkatárs képviseli. Közismert embereket is megkérdeztünk, kit vagy milyen embert javasolnának a díjra.

FÁBRY SÁNDOR
előadóművész:

Teljesen egyértelmű, hogy ki a jelöltem. Szerintem Karancsi Tibor volt rendőr százados az év embere. Ő volt ugyanis, aki először mondta azt, hogy mostantól nem hazudunk. Azt persze én is tudom, hogy utólag megvádolták, hogy ő is bűnöző, de ez nem érdekel. A lényeg, hogy Karancsi az első, aki hajlandó volt borítani. Egyébként nem kérdés, hogy ebből a kiborítósdiból lesz-e valami tisztulás. Nem lesz.

FARKAS BERTALAN,
az első magyar űrhajós:

Szívem szerint katonaembert javasolnék. A seregben számos olyan személy teljesít szolgálatot, akinek a tevékenysége az ország számára rendkívül fontos, de nem szerepelnek a közvélemény előtt. Könnyű dolgom lenne a választással, ha valaki már követett volna engem az űrben, ez azonban sajnos még nem történt meg. Politikusok között is akad, aki jól dolgozik, de ha megnevezznék valakit, óhatatlanul szekértábort választanék, ez pedig nem lenne szerencsés. Örülnék viszont, ha az év embere kiváló gazdasági eredményeket mutatna fel.

MAKOVECZ IMRE
építész:

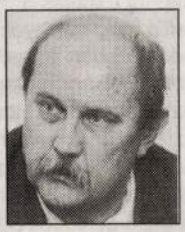

– Számos olyan titokzatos emberről tudok, aki szép, értékes és fontos dolgot csinál, csak éppen nem a nyilvánosság előtt. Ők a tömegkommunikáció számára nem létező figurák. Sajnos, ma a sajtóban nem az a hír, hogy megszületett egy kisfiú, s benne van minden reményünk, hanem ha egy kisfiú meghal. Médiaszempontból a Whiskys lehetne az év embere. Ha viszont a barátaimat mondanám, azok a másik körben „mucsaiak". Mondhatnék politikust, Orbán Viktort vagy Dávid Ibolyát, de egyesek kinevetnének. Ezért inkább nem gondolkodom, hogy ki legyen az év embere.

KÁLLAI FERENC
színművész:

Szinte csupa rosszat tapasztalok magam körül és a közéletben, így nehéz lenne a választás. A kultúra a perifériára szorult, kiemelkedő színházi előadásokról sem tudok, amit pedig Madáchcsal műveltek a Madáchban, azt jobb, ha hagyjuk. A politikusokkal is elégedetlen vagyok. Talán akkor járok a legközelebb az elképzeléseimhez, ha azt az életmentő csapatot ajánlom a zsűri figyelmébe, amely a földrengések idején mentette az embereket, élükön a zseniális kutyával. De hát a kutya csak kicsit ember, így őt mégsem javasolhatom. Azt hiszem, a zsűri nincs irigylésre méltó helyzetben.

• Gréczy Zsolt

KÖZLEMÉNY

A COFINEC – Compagnie Financiére Pour L'Europe Centrale – N.V. globális letéti igazolásai tulajdonosai részére

A COFINEC – Compagnie Financiére Pour L'Europe Centrale N.V. /Cofinec/ igazgatósága ezúton értesíti a Cofinec globális letéti igazolásainak (GLI) tulajdonosait, hogy a Montina Constructie B.V. /az ajánlattevő/ (a társaság jelenleg a Franpack Bates B.V. 100%-os tulajdona, amelynek átszervezés után új neve Red Peppers B.V. lesz; az említett átszervezés után a társaság közvetlen vagy közvetett tulajdonosai a Frantschach Packaging AG, Vienna és a Raiffeisen EU Enlargement Private Equity Fund LP lesznek) ajánlatot tett készpénzes ajánlat/ a Cofinec-értékpapírok tulajdonosainak a Cofinec 3 293 766 részvényének és/vagy GLI-jének (együttesen: Cofinec-értékpapírok) megvásárlására.

A készpénzes ajánlat feltétele, hogy az ajánlattevő a Cofinec alaptőkéjének 75%-át (vagy, amennyiben az ajánlattevő úgy határoz, annál kevesebbet, de legalább 67%-ot) – ideértve a készpénzes ajánlaton kívül esetleg megvételre kerülő Cofinec értékpapírok mennyiségét is – megtestesítő Cofinec értékpapírra vonatkozó érvényes elfogadási nyilatkozatot gyűjtsön össze. A készpénzes ajánlat a Cofinec alaptőkéjét megközelítőleg 49,4 millió USD-ra, 12,1 milliárd Ft-ra és 47,4 millió EURO-ra értékeli.

A készpénzes ajánlat egyeztetésre került a Cofinec igazgatóságával /igazgatóság/. Az igazgatóság a készpénzes ajánlatot méltányosnak, az értékpapír tulajdonosok érdekeit szolgálónak minősítette és a készpénzes ajánlat elfogadását javasolja az értékpapír tulajdonosoknak.

A készpénzes ajánlat elfogadására rendelkezésre álló időszak 1999. november 26-tól 2000. január 24-én 15 óráig (budapesti és luxemburgi idő szerint) terjed.

A készpénzes ajánlat részletes feltételei (ideértve a készpénzes ajánlat elfogadása módjának részleteit) az 1999. november 9-i keltezésű ajánlati tájékoztatóból (ajánlati tájékoztató), valamint az ahhoz melléklet elfogadási nyilatkozatból (elfogadási nyilatkozat) ismerhetők meg. Az ajánlati tájékoztatóban definiált kifejezések ebben a közleményben is az ott megadott jelentéssel bírnak.

Azon Cofinec-értékpapír tulajdonosok, akik érvényesen elfogadják a készpénzes ajánlatot, minden egyes Cofinec-értékpapírért 15 USD-t vagy ennek megfelelő forintösszeget kapnak. A készpénzes ajánlati ár forintban meghatározott értéke az USD árnak megfelelően, a Bank Austria Creditanstalt Hungary Rt. által az érvényes elfogadás beérkezése napján közzétett HUF/USD eladási árfolyam alapján kerül kiszámításra és kerekítésre.

A tulajdonosokat ezennel tájékoztatjuk arról, hogy a készpénzes ajánlat sikere esetén az ajánlattevő a Cofinec tőkeszerkezetét és működési körét érintő jelentős változtatásokon túl kezdeményezheti a Cofinec-értékpapírok kivezetését a budapesti és a luxemburgi értéktőzsdéről.

Az ajánlattevő döntésének megfelelően a készpénzes ajánlat az Egyesült Államokban, Kanadában, Ausztráliában és Japánban sem közvetve, sem közvetlenül, sem postai úton, sem a tagállamok közötti kereskedelem, sem a külkereskedelem más eszközével (ideértve, de nem kizárólag a telefon útján vagy elektronikusan történő továbbítást), sem a nemzeti értékpapírtőzsdék nyújtotta lehetőségek igénybevételével nem kerül megtételre, ennek megfelelően a készpénzes ajánlat az Egyesült Államokból, Kanadából, Ausztráliából és Japánból semmilyen módon nem kerülhet elfogadásra. Az ilyen irányú aktusok érvénytelenné tehetik az elfogadásokat.

A Cofinec-értékpapírok tulajdonosainak javasoljuk az ajánlati tájékoztató beszerzését. Az ajánlati tájékoztató és az elfogadási nyilatkozat példányai az alábbi helyeken vehetők át: CA IB Értékpapír Rt., 1054 Budapest, Nagysándor József utca 10. Posta cím: 1372 Budapest, Pf. 484. Telefon: (36-1) 374-3920, valamint a Banque Générale du Luxembourg, 50. avenue J.F. Kennedy L 2951 Luxembourg, tel.: (352) 42 42 2005.

1999. november 10.

IGAZGATÓSÁG COFINEC – Compagnie Financiére Pour L'Europe Centrale – N.V.

ágántulajdonba adják.

augusztus 25-én elhangzott beszáról dönteni lehessen.

FÓKUSZBAN
a nyelvtanulás

A nyelvtanulás új módszere: „Modul Express 5”

A nyelvtanfolyamokra beiratkozók jelentős része az „újrakezdő” kategóriába tartozik: ők azok, akiknek többszöri nekirugaszkodásra sem sikerült elsajátítani egy idegen nyelvet. A szakértők szerint nem feltétlenül bennük van a hiba. Az újrakezdő diákok a hagyományos lineáris nyelvtanulási rendszerben ördögi körbe kerülhetnek. A tanfolyamok anyaga számukra sokszor csak ismétlés, ami már nem köti le figyelmüket. Mire túljutnak ezeken a szakaszokon belefáradnak az egészbe, elveszítik motivációjukat.

Az International House új nyelvtanulási módszere az újrakezdőknek is testre szabott előrehaladást kínál. Azok számára is ideális megoldás, akik nem tudnak rendszeresen részt venni az órákon.
A legtöbb hagyományos nyelvtanfolyamon leckéről leckére, egy tankönyvsorozat alapján folyik a tanítás. Ez a módszer nem igazodik megfelelően a hallgatók tudásszintjéhez, speciális igényeihez. A kihagyott óráik miatt egyes tanulók végleg lemaradhatnak, míg mások számára a csoport előrehaladása lassú lehet. Az International House „Modul Express 5” nyelvtanítási módszere az „integrált modulrendszeren” alapszik, ami kiküszöböli ezeket a problémákat.
A tanítás maximum 6–8 fős csoportokban, 3 hetes készségfejlesztő intenzív modulokban történik: a modulok a beszéd, beszédértés, írás, olvasás képességét fejlesztik. A modulok integrálásával a tanításban a hagyományos és az International House által kifejlesztett tananyagok széles skálája felhasználható, de a „Modul Express 5” alkalmazásával a tanulók a kihagyott órák után is problémamentesen kapcsolódhatnak be a tanulásba. Azok, akik lassabban haladnak a nyelvtanulásban, bármennyi időt is töltenek egy tudásszint elsajátításával, sohasem találkoznak ugyanazzal a tananyaggal. A nyelvtanárok a csoport minden tagjának haladását külön figyelemmel kísérik, a csoportok kialakítása a tanulók képességei és speciális kívánságai alapján történik. A hallgatók személyre szabottan összeállított oktatási anyagokból tanulnak. A tanfolyamok résztvevői ismereteiket multimédiás számítógépes nyelvi laborban tökéletesíthetik, aminek használatát az órákon ismerik meg. A diákok a nyelvi laborban igényeik szerint az órákon kívül is gyakorolhatnak. A „Modul Express 5” módszer kifejlesztőinek tapasztalata szerint a hallgatók gyorsabb és hatékonyabb előrehaladásra képesek ebben a rendszerben. A tanulók megalapozott, az élő kommunikáción alapuló nyelvtudással hagyják el az iskolát.
Az International House külföldi nyelvtanfolyamokra is felkészíti hallgatóit. Kiterjedt nemzetközi kapcsolatai révén gondoskodik arról is, hogy a hallgatók tudásszintjének megfelelő, színvonalas képzést kaphassanak az országhatáron kívül is. Az érdeklődők Budapesten és Egerben is felkereshetik az International House iskoláit.

MH 8692

Tényleg
meg akar tanulni
angolul?

ih International House
ANGOLUL TUDNI KELL

1 világszínvonalú módszer
2 profi tanár
3 héten át, napi
4 órában, a hét
5 napján

ModulExpress 5
Intenzív tanfolyamok egész évben.

tel.: 212 4010
II., Bimbó út 7. • www.ih.hu

Magyarország 1999. XI. 11.

MAKOVECZ Imre

Késik a művelődési ház átadása

Ki fizessen Lendván?

Öt éve várnak a muravidékiek – magyarok és szlovének egyaránt – arra, hogy végre felépüljön Lendván a *Makovecz* Imre által tervezett művelődési ház. A magyar állam térítésmentesen bocsátotta a lendvaiak rendelkezésére az épület terveit, amelyeket hozzáigazítottak a helyszín sajátosságaihoz, az építésről pedig 1995-ben többoldalú szerződés született. A környéken egyedülálló méretű és színvonalú épület finanszírozása körül azonban évek óta gondok vannak.

A szerződés aláírásakor még 1997. évi átadást terveztek, majd hivatalosan is 1999-et jelölték meg. A legutóbbi változat 2000 augusztusáról szól, de még a leginkább derűlátók is mosolyognak a dátumon. A mintegy 830 millió tolár értékű (körülbelül egymilliárd forint) beruházás finanszírozását kétharmad részben a szlovén állam vállalta, a fennmaradó egyharmadon a lendvai község (járás), a Magyar Nemzetiségi Önigazgatási Közösség Tanácsa és a Határon Túli Magyarok Hivatala osztozott. Az utóbbi részéről az az ígéret fogalmazódott meg, hogy pályázatok révén járul hozzá a költségekhez. A szlovén állam, ha kisebb késésekkel is, de teljesítette szerződésbeli kötelezettségeit. Eddig 568 millió tolárt utalt át az építkezésre, így az idei szlovén költségvetésben nem is szerepel a beruházás támogatása, és az azóta bevezetett áfa költségnövelő hatását sem kívánják kompenzálni. A Magyarországról érkezett összeg nem haladja meg a 100 millió forintot, a „helyi erők" pedig nem tudtak pénzt adni a beruházásra.

A művelődési otthon építési munkálatai jelenleg is folynak, elkészült a belső vakolat, sor került a burkolási és festési munkák elvégzésére, készül az elektromos és a fűtési rendszer.

Ha elkészül, a Muravidék reprezentatív művelődési háza lesz

Az épület kulturális jellegéből adódan azonban a számítások szerint még legalább 200 millió tolárra lesz szükség a befejezésig. A február elejei szlovén–magyar vegyes bizottsági ülésen a magyar illetékesek ígéretet tettek „egyszeri, nagyobb támogatás" folyósítására, információink szerint ez azonban semmiképpen sem éri majd el a 100 millió forintot. Ha a hiányzó mintegy 150 millió tolárt sem a szlovén, sem a magyar állam nem biztosítja, akkor *Kocon* József lendvai polgármester szerint a befejezés akár 2005–2006-ra is eltolódhat.

Egyesek szerint az épület túl nagy, túl drága és túlzottan igényes kivitelezésű, nem lesz kihasználva, nem lesz közönsége, csak a magyar nemzetiségi lobbi erőltette építését – ezek a nézetek már az építkezés kezdete óta jelen vannak. Bizonyára célszerűbb lenne arra helyezni a hangsúlyt, hogy sokak szerint Szlovénia egyik legszebb épülete, az egész muravidéki régió reprezentatív kulturális intézménye épül, épülget Lendván, és a befejezéshez a sok érdekelt félnek közösen kell megtalálnia a forrásokat. **(böröcz)**

M. Nemzet 2000 II. 21

– *Ezt hogy kell érteni?*

– Egyelőre még egyfajta gyanakvás vesz körül bennünket. Éppen ezért annak is örülnünk kell, hogy az utóbbi három-négy hónapban már nem kötnek bele mindenáron a bank nevébe.

– *A Postabank produktumát Davosban megfelelően díjazták, az üzleti köröktől milyen következő lépésre lehet számítani?*

– Nemzetközi szempontból a közepes méretű bank, mely egyúttal állami, szóba jöhet potenciálisan privatizálható célpontként. Magyarországi körülmények között pedig annak is szerepe lehet az érdeklődők körében, hogy gyakorlatilag az utolsó állami kereskedelmi bank, amelyik ráadásul a lakossági piaci súlyát tekintve jó pozíciót mondhat magáénak. Természetesen a tulajdonos döntésén múlik a privatizáció módja és időpontja. De a szakma figyelmének felkeltését a davosi megjelenésünk, szereplésünk hasznosan szolgálta, elvégre ezen a rendezvényen ott voltak a világ vezető bankjai, illetve befektetésekkel foglalkozó pénzintézetei, s ez utóbbiak értelemszerűen közvetítik a vevőket, nota bene: a konszolidáció óta folyamatosan érdeklődnek irántunk az invesztálni akarók. A világgazdasági fórum tehát megfelelő eredménnyel járt, s bár még nem mondható el, hogy a Postabank a fejlődő világ egyik legjobb bankja, a nemzetközi porondon elismerik teljesítményét, ilyenformán felkeltette a legjelentősebb bankok figyelmét, kivált azokét, amelyek Kelet-Közép-Európában terjeszkedni akarnak. Úgy gondoljuk, hogy a teljes privatizáció mellett másmilyen partneri együttműködési lehetőségekkel is lehet élni. Elegendő a lengyel gyakorlatra gondolni, ott azt az utat járták, hogy először még csak kis részesedést szereztek a külföldi pénzintézetek, s ezen keresztül

tekintette, összehasonlító áron számolva mintegy húsz százalékot meghaladó mértékű csökkentést értünk el. Ebbe nem csupán a körülbelül tízszázalékos létszámleépítés fért bele, hanem az is, hogy a nominál bérszínvonal-emelkedés átlaga sem haladta meg a két százalékot. A pénzintézeti szektorban persze a keresetek jócskán fölötte vannak az országos átlagnak, de a Postabank munkatársai alternatívaként nem vasutasok lesznek, ha esetleg innen, mert nem fizetik meg őket, elmennek, hiszen a bankszektorban helyezkednek el. Ám a választ a kialakult helyzetre és a jövedelmi viszonyokra megértő volt, a közös jövőnk, a bank nehéz helyzetből való kilábalása áldozatvállalást követel. Az első év olyan csapatteljesítmény volt, amely egyúttal kemény áldozatokat követelt minden munkatársunktól.

Univerzális pénzintézet

– *A hazai, akár túltelítettnek is nevezhető bankpiacon – élve az univerzálissá válás jogosítványával is – sok szereplő újabb és újabb pénzügyi szolgáltatást vesz fel palettájára, illetve a klasszikus pénzközvetítés valamennyi üzletágában térnyerésre törekszik. A konszolidáció után lassan megerősödő Postabank ebben a mezőnyben milyen helyet keres magának?*

– Az univerzális bankjelleg nem jelenti azt feltétlenül, hogy minden egyes piaci szegmensre külön és közvetlenül terméket fejleszt, esetleg leánycéget alapít bankunk. Magyarán megfogalmazható úgy a kérdés, hogy a Postabank be akar-e szállni abba a versenybe, amelyikben az égvilágon mindenféle pénzügyi szolgáltatást nyújt közvetlenül vagy cégein keresztül? A válasz az, hogy teljes egészében nem. Az azonban igaz, hogy nem akaket árulnunk kellene. Viszont koncentrálunk olyan területekre, mint a lakáspiac, okkal reméljük, hogy meg tudunk állapodni a Földhitel- és Jelzálogbankkal, s annak folyományaként már a lakásfinanszírozás teljes palettájával rendelkezhetünk. Ha pedig lakáspiaci termékeinknél sikerül jó árazási stratégiát kialakítani, akkor érdemlegesen bővülhet részesedésünk ebben az üzletágban.

– *Az 1998-as „események" és a konszolidációs folyamat megindítása óta a Postabank ténylegesen állami bank, ami adott esetben előnyt is jelenthet, szükség lehet rá akár még a fejlesztési bank mellett is, például nagy projektek finanszírozásához. Hogyan működik a gyakorlatban az „államiság"?*

– Tapasztalatunk szerint tévhitek élnek e „státusunkról". Politikusok, politikai döntéshozók, de még a versenytársak körében is szinte természetes a vélekedés: ha egy bank állami, akkor a tulajdonos segítségével hozzájut egy csomó ügyfélhez, üzlethez, könnyebben és nyilvánvalóbban, mintha magánbank lenne. Azt nem mondom, hogy elzárkóznánk ilyen megkeresésektől, hiszen az üzlet az üzlet. Az állammal üzletet kötni pedig kifejezetten biztonságos dolog. Azonban egy ilyen viszonyrendszernek óriási kockázatai is lehetnének, hiszen ha egy pénzintézet csak úgy tud projektekhez jutni, ha azokat a tulajdonos államtól kapja, el is lustulhat. Ettől azonban nem kell tartanunk, sőt. Olyan üzleteink, amelyeket csak azért kapunk meg, mert az állam a tulajdonosunk, jóformán nincsenek. Ez a hatás még annyira sem érvényesül, hogy valamelyest kiegyenlítődjön az a rossz reputációnk, amelyet az előző menedzsment tevékenysége okán kapott a bank. Pedig annak következtében, mert feltőkésítették pénzintézetünket, ezáltal a negyedik legnagyobb a

MAKOVECZ IMRE

MAGYAR HÍRLAP 2001. II. 24.

Késik a művelődési ház átadása

Ki fizessen Lendván?

Öt éve várnak a muravidékiek – magyarok és szlovének egyaránt – arra, hogy végre felépüljön Lendván a *Makovecz* Imre által tervezett művelődési ház. A magyar állam térítésmentesen bocsátotta a lendvaiak rendelkezésére az épület terveit, amelyeket hozzáigazítottak a helyszín sajátosságaihoz, az építésről pedig 1995-ben többoldalú szerződés született. A környéken egyedülálló méretű és színvonalú épület finanszírozása körül azonban évek óta gondok vannak.

A szerződés aláírásakor még 1997. évi átadást terveztek, majd hivatalosan is 1999-et jelölték meg. A legutóbbi változat 2000 augusztusáról szól, de még a leginkább derűlátók is mosolyognak a dátumon. A mintegy 830 millió tolár értékű (körülbelül egymilliárd forint) beruházás finanszírozását kétharmad részben a szlovén állam vállalta, a fennmaradó egyharmadon a lendvai község (járás), a Magyar Nemzetiségi Önigazgatási Közösség Tanácsa és a Határon Túli Magyarok Hivatala osztozott. Az utóbbi részéről az az ígéret fogalmazódott meg, hogy pályázatok révén járul hozzá a költségekhez. A szlovén állam, ha kisebb késésekkel is, de teljesítette szerződésbeli kötelezettségeit. Eddig 568 millió tolárt utalt át az építkezésre, így az idei szlovén költségvetésben nem is szerepel a beruházás támogatása, és az azóta bevezetett áfa költségnövelő hatását sem kívánják kompenzálni. A Magyarországról érkezett összeg nem haladja meg a 100 millió forintot, a „helyi erők" pedig nem tudtak pénzt adni a beruházásra.

A művelődési otthon építési munkálatai jelenleg is folynak, elkészült a belső vakolat, sor került a burkolási és festési munkák elvégzésére, készül az elektromos és a fűtési rendszer.

Ha elkészül, a Muravidék reprezentatív művelődési háza lesz

Az épület kulturális jellegéből adódan azonban a számítások szerint még legalább 200 millió tolárra lesz szükség a befejezésig. A február elejei szlovén–magyar vegyes bizottsági ülésen a magyar illetékesek ígéretet tettek „egyszeri, nagyobb támogatás" folyósítására, információink szerint ez azonban semmiképpen sem éri majd el a 100 millió forintot. Ha a hiányzó mintegy 150 millió tolárt sem a szlovén, sem a magyar állam nem biztosítja, akkor *Kocon* József lendvai polgármester szerint a befejezés akár 2005–2006-ra is eltolódhat.

Egyesek szerint az épület túl nagy, túl drága és túlzottan igényes kivitelezésű, nem lesz kihasználva, nem lesz közönsége, csak a magyar nemzetiségi lobbi erőltette építését – ezek a nézetek már az építkezés kezdete óta jelen vannak. Bizonyára célszerűbb lenne arra helyezni a hangsúlyt, hogy sokak szerint Szlovénia egyik legszebb épülete, az egész muravidéki régió reprezentatív kulturális intézménye épül, épülget Lendván, és a befejezéshez a sok érdekelt félnek közösen kell megtalálnia a forrásokat. **(böröcz)**

Privatizáció előtt

– Ezt hogy kell érteni?

– Egyelőre még egyfajta gyanakvás vesz körül bennünket. Éppen ezért annak is örülnünk kell, hogy az utóbbi három-négy hónapban már nem kötnek bele mindenáron a bank nevébe.

– A Postabank produktumát Davosban megfelelően díjazták, az üzleti köröktől milyen következő lépésre lehet számítani?

– Nemzetközi szempontból a közepes méretű bank, mely egyúttal állami, szóba jöhet potenciálisan privatizálható célpontként. Magyarországi körülmények között pedig annak is szerepe lehet az érdeklődők körében, hogy gyakorlatilag az utolsó állami kereskedelmi bank, amelyik ráadásul a lakossági piaci súlyát tekintve jó pozíciót mondhat magáénak. Természetesen a tulajdonos döntésén múlik a privatizáció módja és időpontja. De a szakma figyelmének felkeltését a davosi megjelenésünk, szereplésünk hasznosan szolgálta, elvégre ezen a rendezvényen ott voltak a világ vezető bankjai, illetve befektetésekkel foglalkozó pénzintézetei, s ez utóbbiak értelemszerűen közvetítik a vevőket, nota bene: a konszolidáció óta folyamatosan érdeklődnek iránt unk az invesztálni akarók. A világgazdasági fórum tehát megfelelő eredménnyel járt, s bár még nem mondható el, hogy a Postabank a fejlődő világ egyik legjobb bankja, a nemzetközi porondon elismerik teljesítményét, ilyenformán felkeltette a legjelentősebb bankok figyelmét, kivált azokét, amelyek Kelet-Közép-Európában terjeszkedni akarnak. Úgy gondoljuk, hogy a teljes privatizáció mellett másmilyen partneri együttműködési lehetőségekkel is lehet élni. Elegendő a lengyel gyakorlatra gondolni, ott azt az utat járták, hogy először még csak kis részesedést szereztek a külföldi pénzintézetek, s ezen keresztül tekintette, összehasonlító áron számolva mintegy húsz százalékot meghaladó mértékű csökkentést értünk el. Ebbe nem csupán a körülbelül tízszázalékos létszámleépítés fért bele, hanem az is, hogy a nominál bérszínvonal-emelkedés átlaga sem haladta meg a két százalékot. A pénzintézeti szektorban persze a keresetek jócskán fölötte vannak az országos átlagnak, de a Postabank munkatársai alternatívaként nem vasutasok lesznek, ha esetleg innen, mert nem fizetik meg őket, elmennek, hiszen a bankszektorban helyezkednek el. Ám a választ a kialakult helyzetre és a jövedelmi viszonyokra megértő volt, a közös jövőnk, a bank nehéz helyzetből való kilábalása áldozatvállalást követel. Az első év olyan csapatteljesítmény volt, amely egyúttal kemény áldozatokat követelt minden munkatársunktól.

Univerzális pénzintézet

– A hazai, akár túltelítettnek is nevezhető bankpiacon – élve az univerzálissá válás jogosítványával is – sok szereplő újabb és újabb pénzügyi szolgáltatást vesz fel palettájára, illetve a klasszikus pénzközvetítés valamennyi üzletágában térnyerésre törekszik. A konszolidáció után lassan megerősödő Postabank ebben a mezőnyben milyen helyet keres magának?

– Az univerzális bankjelleg nem jelenti azt feltétlenül, hogy minden egyes piaci szegmensre külön és közvetlenül terméket fejleszt, esetleg leánycéget alapít bankunk. Magyarán megfogalmazható úgy a kérdés, hogy a Postabank be akar-e szállni abba a versenybe, amelyikben az égvilágon mindenféle pénzügyi szolgáltatást nyújt közvetlenül vagy cégein keresztül? A válasz az, hogy teljes egészében nem. Az azonban igaz, hogy nem akaket árulnunk kellene. Viszont koncentrálunk olyan területekre, mint a lakáspiac, okkal reméljük, hogy meg tudunk állapodni a Földhitel- és Jelzálogbankkal, s annak folyományaként már a lakásfinanszírozás teljes palettájával rendelkezhetünk. Ha pedig lakáspiaci termékeinknél sikerül jó árazási stratégiát kialakítani, akkor érdemlegesen bővülhet részesedésünk ebben az üzletágban.

– Az 1998-as „események" és a konszolidációs folyamat megindítása óta a Postabank ténylegesen állami bank, ami adott esetben előnyt is jelenthet, szükség lehet rá akár még a fejlesztési bank mellett is, például nagy projektek finanszírozásához. Hogyan működik a gyakorlatban az „államiság"?

– Tapasztalatunk szerint tévhitek élnek e „státusunkról". Politikusok, politikai döntéshozók, de még a versenytársak körében is szinte természetes a vélekedés: ha egy bank állami, akkor a tulajdonos segítségével hozzájut egy csomó ügyfélhez, üzlethez, könnyebben és nyilvánvalóbban, mintha magánbank lenne. Azt nem mondom, hogy elzárkóznánk ilyen megkeresésektől, hiszen az üzlet az üzlet. Az állammal üzletet kötni pedig kifejezetten biztonságos dolog. Azonban egy ilyen viszonyrendszernek óriási kockázatai is lehetnének, hiszen ha egy pénzintézet csak úgy tud projektekhez jutni, ha azokat a tulajdonos államtól kapja, el is lustulhat. Ettől azonban nem kell tartanunk, sőt. Olyan üzleteink, amelyeket csak azért kapunk meg, mert az állam a tulajdonosunk, jóformán nincsenek. Ez a hatás még annyira sem érvényesül, hogy valamelyest kiegyenlítődjön az a rossz reputációnk, amelyet az előző menedzsment tevékenysége okán kapott a bank. Pedig annak következtében, mert feltőkésítették pénzintézetünket, ezáltal a negyedik legnagyobb a

MAKOVECZ IMRE

Két korszak határán

Látogatóban a Magyar Művészeti Akadémián

Megtartotta évi rendes közgyűlését a Magyar Művészeti Akadémia. A testület megvitatta és elfogadta az elmúlt évről szóló beszámolókat, és jóváhagyta a 2000-es terveket. A szervezet egyik legfontosabb célja továbbra is, hogy megteremtse annak feltételeit, hogy a Magyar Művészeti Akadémia köztestületté váljon. A közgyűlés a különböző művészeti ágak képviselőinek javaslatára úgy határozott, hogy ebben az esztendőben tizenhat művészt hív meg tagjai közé. A testület idei aranyérmét Kovács József, a Herendi Porcelánmanufaktúra Rt. vezérigazgatója kapta. Munkatársunk az akadémia székhelyén beszélgetett a jelen lévő alapító tagokkal.

■ Fenyvesi Félix Lajos

A házat *Makovecz Imre* elnök (képünkön) tervezte, aki egyik megálmodója és alapítója is volt a Magyar Művészeti Akadémiának. Az akadémia tagjai hetente találkoznak, programjaikon tizennyolcan-húszan vannak jelen, jelesebb eseményeken akár ötvenen is.

– A művészeti akadémia – kezdi a beszélgetést Makovecz Imre – mindenütt a világon idős, elismert művészek gyülekezőhelye. A párizsi akadémián nem konzervatívok ülnek, nem avantgárdok, hanem idős, tiszteletre méltó művészek. A társadalomban egy ilyen gyülekezet szellemi génbank, mely „kipróbált" életműveket hordoz. Magyarországon a rendszerváltozás idején sokat jelentett egy akadémia létrejötte. Korábban a bőrünk alatt is szocializmus termelődött, amely valójában nem hordozott szociális elemeket, csak hatalmiakat. Magyarország szovjet gyarmat volt. Ez a művészetben a három T-t jelentette: a támogatottat, a tűrtet és a tiltottat. A művészek között ez ellentéteket szült. Mikor megszűnt ez a világ, és mód nyílt arra, hogy szabad emberek félelem nélkül találkozzanak, óhatatlanul folytatódik a korábbi beidegződés.

Az akadémia 1992-ben alakult harmincvalahány taggal, később hetvennél többen lettünk. Én mint választott elnök arra törekedtem, tisztuljunk meg a torz beidegződésektől: az emberek figyeljenek egymásra, ne csak önkifejezési kényszereik legyenek, gondoljanak az utánuk jövőkre, gondolhassanak azokra, akik már nincsenek köztünk, meg a külföldi kollégákra... Nem volt konfliktusmentes az életünk, de mivel idejében sikerült otthont építeni, független nyugalmat biztosítani, a „terápia" sikeres lett. Ezáltal – mint az életünk más területein is – létrejött egy urbánus–népi, egy globalizációs– mucsai kategória. A mucsai mi vagyunk. Ez pedig sajnálatos ellentéteket indukált, és ma nincs is lehetőség a párbeszédre. Remélem, ez megváltozik.

A Magyar Művészeti Akadémia alkalmas arra, hogy köztestületté váljon, aktivizálja magát a hazai kultúra és oktatás érdekében. Sajnos a politika nem figyel erre. Nem csak velünk szemben érzéketlen: általában a civil szerveződésekkel szemben. Emiatt nem tudunk közvetlenül bekapcsolódni a szellemi élet megújulásába oly módon, hogy szavunknak súlya legyen. Köztestületté kell válnunk, és a munkába be kell vonnunk a fiatalokat, hogy létrejöjjön egy olyan tágabb kör ifjabbakból, akik már letettek valamit az asztalra. Bővíteni kívánjuk ezt a kört, és azt várjuk, hogy az irodalmat, a képzőművészetet is befolyásolni képes, fórumszerű funkciót töltsünk be... – fejezi be a gondolatsort Makovecz Imre.

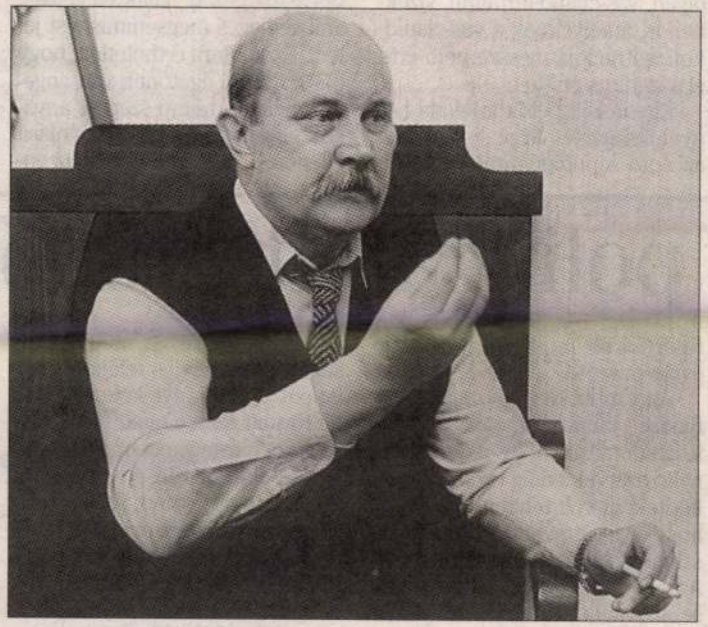

Az akadémia szellemi génbank, mely „kipróbált" életműveket hordoz
Fotó: Talum Attila

– Nem vagyok művész – mondja *Keserü Katalin*, az Ernst Múzeum Kht. nemrégiben kinevezett igazgatója –, furcsának is tűnhet a kívülállónak, mit keres itt egy művészettörténész. Meghívásomat egy furcsa eseménynek köszönhetem: műcsarnoki leváltásomnak. Az akadémia felkarolt, ez felért az „otthonadás" gesztusával. Nem tudom, kívülről milyennek látszunk, én azt tapasztalom: a művészetet tekintve különböző felfogású emberek társasága ez. Sok a közös gondolat, de a vita is. Ha másért nem lenne az akadémia, csak ezért, már ez is igazolná létjogosultságát...

– Mesterem és tanárom, *Somogyi József* hívott ide először – kapcsolódik a beszélgetésbe *Kő Pál* szobrászművész. – Később, amikor eljöttem *Bencsik István* kollégámmal, kiderült: rengeteg ismerősöm van itt, akiket tisztelek és szeretek. Annyira jól éreztem magam, hogy egyre fontosabb lett a találkozás napja. Ez az a láncszem, amit én nagyon lényegesnek érzek: az akadémiának az a tevékenysége, hogy fiatal, tehetséges alkotókat a szárnyai alá terel, és segíti őket.

Gyurkovics Tibor alelnököt a kassaiak látogatásáról kérdeztük.

– A kassaiak magyar színháza szlovák állami épületben húzódik meg. Ez lehangoló. Mikor ott jártunk és szembesültünk ezzel, elhívtuk a szakembereket. Megtudtuk, hogy a Thália Színházat rendbe fogják hozni, az utcai homlokzatra egy *Márai Sándort* ábrázoló portrét vagy jelenetet – félig szobrot vagy reliefet – terveznek, hiszen az író ott született, immár száz éve. Megpróbálunk ez ügyben segíteni. A másik: barátaink szeretnék, ha év végén új magyar darabbal avatnánk az újjáépült színházrészt. A mű Márait állítaná a középpontba. Fájó sorsát, mikor Trianon következtében elhagyja szülővárosát, világemigránsként ápolva nyelvünket, kultúránkat... Talán *Illyés* se írt ilyen gyönyörű nyelven prózát... Láthatja, sok a tervünk és feladatunk, van min dolgoznunk kétezerben is.

MAGYAR NEMZET 2000. JAN. 11.

asztrófából megta-
y a mérgek nem is-
okat. Ebből a felis-
tomatikusan adód-
ık is. Nem elégséges,
ú környezetvédelmi
okat csupán hazánkban al-
kalmazzunk. A politikusoknak el
kell érniük, hogy a környező or-
szágokkal közösen nemzetközi
bizottságok jöjjenek létre, amely-
ek hatóköre egész Közép-Euró-
pára kiterjed.

A fejlett nyugati világtól pe-
dig elvárjuk, hogy ipari szeme-
tét, gazdagodása káros mellék-
termékeit ne a háború után el-
nyomásra, elszegényedésre, le-
maradásra ítéltetett országok-
ban helyezze el. Nekünk nincse-
nek tartalékaink, hogy az oko-
zott károk helyrehozatalára mil-
liárdokat áldozzunk. Megenged-
hetetlen az is, hogy a tehetős or-
szágok vállalkozói a nagyobb
profit, gazdagodásuk fokozása
érdekében eltekintsenek a biz-
tonságos óvintézkedések beve-
zetésétől, a környezet mérgezé-
sének megakadályozásától, ami-
ért saját hazájukban még bör-
tönbüntetést is kapnának.

A tiszai cianidszennyeződés kivizsgálására Kiskörére érkezett ENSZ-szakértő vízmintákat elemez FOTÓ: MTI–H. SZABÓ SÁNDOR

milyen nagy mennyiségben kelle-
ne alkalmazni a semlegesítő ve-
gyületet, hogy komponensei ta-
lálkozzanak a méreg molekuláival.
Nem szabad elfelejteni, hogy
a cianidok potenciálisan mérgek,
akkor is, ha komplexben vagy
szilárd vegyület formájában van-
nak jelen. Az igaz, hogy például a
vas-cianid komplexek lényegesen
kevésbé toxikusak, mint pél-
dául a hidrogén-cianid, de nap-
fény hatására a vas-cianidból
hidrogén-cianid szabadul fel. En-
nek eredményeként – az iroda-
lom szerint – halak pusztultak el
olyan vas-cianid-tartalmú vizek-
ben is, amelyeknek a vas-cianid-
koncentrációja messze nem érte
el a kritikus értéket.

Egy másik példa a kémia bo-
nyolultságáról. Mint ismeretes,
az autó kipufogógázai két főbb
dálatos tudomány, de alkalmazá-
sa nagyfokú elővigyázatosságot,
meggondolást kíván.

A magam részéről nem tartom
jó megoldásnak, ha a mérgezett
haltetemeket műanyag vagy bár-
milyen más tartályban elvermel-
jük, más szavakkal: valamikori
utódainknak örökül hagyjuk a
föld mélyén. A cianidok ugyanis
nagyon stabilis vegyületek. A
bennük lévő C–N-kötés az egyik
legerősebb kémiai kötés, szétsza-
kadásához nagy energiára, 728
kilojoule/mol-ra van szükség. Né-
zetem szerint megfelelőbb eljá-
rás a mérgezett halak elégetése,
ami végleges megsemmisítést je-
lent. Számomra érthetetlen, hogy
bár a dorogi égetőnek van enge-
délye ciántartalmú szerves anya-
gok elégetésére, de – felajánlása
ellenére – nem égetheti el az en-

Most, amikor [illegible] ni sem tudjuk az ökológiai ka-
tasztrófa mértékét, az elszenved-
ett károkat, amikor szinte tel-
jesen tanácstalanok vagyunk a
„hogyan tovább" kérdésében,
az átlagosnál valamivel na-
gyobb figyelemmel fordul a
közvélemény a tudomány felé.
Őszintén remélem, hogy a bio-
lógusok, az ökológia kutatói
megtalálják a módját, hogy a Ti-
sza mielőbb újjászülessen. Ta-
lán a társadalom és a politiku-
sok rájönnek arra is, hogy szük-
ség van az átlagot meghaladó,
különleges képzettséget és
szakismeretet kívánó kutatók-
ra, kreatív polgárokra. A 21.
században az országok vers-
enyében csak a tudás alapú tár-
sadalommal leszünk képesek
részt venni, csak ennek elisme-
résével tudunk a fejlettebb or-
szágokhoz felzárkózni. Minden
más út elszegényedéshez, egy
kiszolgáló és kiszolgáltatott ál-
lapot megerősödéséhez vezet.

A SZERZŐ AKADÉMIKUS

(A Polgári Együttműködés a Tiszáért mozgalom szegedi konferenciáján elhangzott előadás)

Ki politizál itt erőből?

■ WEINWURM ÁRPÁD

Az utóbbi hetek belpolitikai ese-
ményeit figyelemmel kísérő polgár unos-untalan olvassa, hallja, látja a nem kevéssé elfogult média közreműködésével az ellenzék kis és nagy vezéreinek vádaskodását, amely szerint a polgári kormány minden cselekedetét az erőpolitika motiválja. Mind az MSZP, mind az egyre jelentéktelenebb SZDSZ hangadóinak „ars poeticája" ez. A vádak abszurditása kitapintható, náluk a környezeti katasztrófa, a Tisza tragédiája is a kormányzat számlájára íratik.

A „csigatévé" (tv2) hetek óta telefonon szavaztatja az arra fogékony közönségét, hogy úgymond „megtett-e mindent a KÖM a tragédia elhárítására", kódoltan azt üzenve, hogy itt bizony súlyos kormányzati felelősség érhető tetten. Véletlenül földrészről is száműztek már évtizedek óta.

Azután itt van a közszolgálati média kuratóriumának esete. Köztudomású, hogy a fenti irányító szervek eddig csonkán működtek, itt volt tehát a lehetőség, hogy ez az átmeneti állapot megszűnjön. Mi kellett volna ehhez? Az ellenzéki pártok megegyezése, a jelölhető helyek betöltése, az erre való készség bizonyítása – ehelyett természetesen ismét és újfent maradt a gyűlölködés, az egymásra mutogatás és a vádaskodás. Mi sem természetesebb tehát, hogy az MSZP–SZDSZ–MIÉP-megállapodás elmaradásáért sem más a felelős, mint a kormány erőpolitikája. Ennek bizonyítására sajnálatos módon még *Györgyi Kálmán* legfőbb ügyész is csatasorba állítható volt.

A helyzet meglehetősen sötét és kilátástalan. Egyetlen remény, világító fáklya ebben az elvetemült világban a főpolgármester

kérdésekről tárgyalt, mint az egységes építmény- és telekadó, valamint a 2000. évi költségvetés. Mi történt ezen a napon az új Városháza ülésteremében? Már a napirend előterjesztése is jogos indulatokat gerjesztett. A főpolgármester a város ez évi költségvetését gyakorlatilag utolsó napirendként jelölte meg. Hiába minden ellenzéki érv és tiltakozás, a szociálliberális többség döntött.

Természetesen nem erőből.

Terítékre került, mint azt már fent jeleztem, az egységes építmény- és telekadó bevezetésének kérdése. A helyszínen vált ismertté, hogy a budapesti kerületek – a XX. kivételével – egyhangúlag elutasítják azt. Ugyancsak elutasítja az a Kerületi Küldöttek Kollégiuma is, amelyet *dr. Kutalikné*, Zugló SZDSZ-es polgármestere jegyez. Az ellenzéki pártok Fidesz–MDF–MKDSZ-es és a MIÉP képviselői szakmai érvek mentén hosszan bírálják az elő-

kerületeket kisemmiző újabb sarc kivetését. Természetesen ismét csak nem erőből.

Így érkezünk el tizenkét órás vita után este fél nyolckor a költségvetés tárgyalásához, amelyhez előzetesen száznegyvenhét ellenzéki módosító indítvány érkezik. Ezekből egyetlenegy sem bírja a szakbizottság és az előterjesztő támogatását. Ismét elhangzanak racionális érvek, amelyek a tárgyalás méltó feltételeinek biztosítását, a téma elnapolását célozzák. A válasz: elutasítás. Az ellenzéki pártok nem tehetnek mást, kivonulnak, nem vesznek részt a formálissá váló döntéshozatalban. Távozásuk után a városvezető koalíció húsz perc alatt elfogadja a főváros 274 milliárdos költségvetését.

Már talán mondanom sem kell, itt aztán szó sincs politikai erőfitogtatásról. Ki is politizál erőből? – kérdeztük a címben. Nos, tisztelt olvasó, a fentiek

NÉVNAP

Lóránt, Loránd és ***Pál***
nevű olvasóinkat köszöntjük ma.

A Lóránt a germán Roland névből született az „r" és az „l" betűk felcserélésével, jelentése: vakmerőségével dicsőséget szerzett harcos.

A Loránd a Lóránt régiesített változata, de eredetével és jelentésével azonos. Mindkettő ritka nálunk, de rangos tulajdonosait megtalálni mind a tudomány, mind a zene világában. Eötvös Loránd báró fizikus, az MTA elnöke, miniszter volt és a torziós inga megszerkesztője, amit róla – Eötvös-inga – neveztek el. Fráter Loránd dalköltő, hegedűművész s kitűnő előadó is volt egy személyben. Leghíresebb szerzeményei: Száz szál gyertya; Őszi rózsa; Tele van a város akácfavirággal; Ott, ahol a Maros vize... Operettszerzeményei is híresek.

A Pál a leggyakrabban ünnepelt nevek egyike, számos rangos tulajdonosa van az élet minden területén. Ma az egyház Remete Szent Pálra emlékezik, aki a keresztényüldözés elől az egyiptomi sivatagba menekült, s egy holló táplálta. Az egyetlen magyar alapítású középkori szerzetesrend tagjai a pálosok, akik róla nevezték el magukat. A thébai remeték atyja 113 évet élt. Földi maradványai hazánkba kerültek Nagy Lajos uralkodása alatt, és a budai Szent Lőrinc-kolostorban pihennek. Remete Szent Pál a kosárfonók védőszentje.

Gusztáv és ***Marcell***
nevű olvasóinkat köszöntjük vasárnap.

A Gusztáv skandináv, német és svéd név, jelentése: a gótok támasza, aki a harcot elrendeli. Gusztáv Adolf svéd király kitűnő hadvezér volt, aki Svédországot nagyhatalommá tette. Hazánkban is kedvelt ez a név, s határainkon túl is sok a jeles tulajdonosa. A zenei életben Fáy Gusztáv operákat írt, Gusztáv Mahler zeneszerző, karmester sokáig a pesti Operaház igazgatója volt, Nyiznyay Gusztáv száznál is több dal és csárdás szerzője. A film világából Gustav Fröhlich a második világháború előtti idők népszerű színésze, aki gyakran részt vett magyarországi forgatásokon is. Mint irodalmi alak Gustav Aschenbach Thomas Mann a Halál Velencében című híres regényének alakja. A francia gróf Gustav Eötvös József A karthausi című regényének szereplője.

A Marcell latin név, hivatalos ünnepe január 9-re esik, de az egyház ma emlékezik I. Szent Marcellus pápára, akit Maxentius császár száműzött Rómából, majd elfogatta, és a császári istállóban cselédként dolgoztatta.

Hetvenöt kilogramm aranyat vittek el a Kir

Szerdától fizet kártérí

Az ügyfelekkel kötött – a zálogcédulák hátulján is olvasható – egyszeri szerződéssel ellentétben nem a becsértéket fizeti ki a cégünk kártérítésként azoknak a károsultaknak, akik arany ékszereiket és -tárgyaikat az erzsébetvárosi Király utcai fiókunkban zálogosították el, hanem ennél lényegesen nagyobb összeget – mondta lapunknak *Szentpétery* Kálmán, a BÁV Rt. vezérigazgatója. A jelenlegi nagykereskedelmi és kiskereskedelmi érték közötti árra, az aranytárgy forgalmi értékét megközelítő összegre számíthatnak az

vélte a vezérigazgató – a Bizományi Kereskedőház és Záloghitel Rt. hasonló esetekben csak a becsérték kifizetésére kötelezett, ám úgy döntöttek, hogy saját nyereségük terhére kártalanítják ügyfeleiket, hogy visszanyerjék a bizalmat.

A vezérigazgató elmondta, hogy évente több százmillió forintot költenek biztonsági berendezésekre, ám ha a hamarosan befejeződő vizsgálat azt állapítja meg, hogy további fejlesztések szükségesek, azokat soron kívü megvalósítják. A Király utc üzletet egyébként többfront

Magy. Nem. 32.

KÉTEZER LEÜTÉS

Bevallom, voltak partnereim, akikben nem bíztam meg.

(Bochkor Gábor a Mai Napban)

Létszükséglet-e a bizalom a partneri viszonyhoz? Komoly, a polgári életmódot alapjaiban érintő kérdés ez, és nem csupán azért, mert a legtöbbünk életében – miként a korán kelő, gyors beszédű kereskedelmi rádiós alkalmazott világképében is – „baromira fontos" a szex. A szexus ugyan nem minden (jóllehet, némelyik leegyszerűsített világmagyarázat szerint a papucsállatkák óta a nemi vágyakozás forgatja tengelye körül a földgolyót), ám a társadalom mindennemű működése egyszerűen lehetetlen valamiféle partneri viszony nélkül. Ennek hiányában – amit egyesek az adott szó szentségének, mások mindközönségesen erkölcsös hozzáállásnak neveznek – fabatkát sem ér a jogállam, ingatag a szerződésbiztonság, ember embernek (nem csak szexuális értelemben vett) farkasa. Ám ha eddig úgy tudtuk, hogy a partneri viszonynak elemi feltétele a bizalom, e megvilágosító erejű rádiósztári kinyilatkoztatás után talán itt az ideje felülbírálnunk ezt a vélekedést. Avítt, idejétmúlt ez az álláspont, amire nemhogy világgazdaságot, de még egy futó „egészségügyi" viszonyt sem lehet alapozni. Lám, a partnerséghez nincs feltétlenül szükség holmi íratlan tisztességre, fölösleges intimitásra – elég minden testrészünkkel arra koncentrálni, ami „baromira fontos", aztán mindent bele! Ilyen fénytörésben kell – s mint annyiszor, megint utólag – megértenünk, mit is jelentett a nagypolitikában például a „békepartnerség": eszem ágában sincs megbízni benned, de még mindig jobb, ha a partnerem vagy, mint hogyha elkeseredésedben hátba támadsz. Igaz, hogy velem sem vagy (az túl sokba kerülne nekem), viszont ellenem sem, és ez átmenetileg megoldja a gondjaimat. Megvásárlom tőled a békét azáltal, hogy látványosan a keblemre engedlek – de biztos, ami biztos, a kezem ügyében tartom a kígyómérget. Ha pedig már ilyen mélységben értjük a partnerség lényegét, jobban eligazodunk a magánélet útvesztőiben is. Nosza, hol egy partnerkereső?

OSSZIÁN

Különleges stílusú központ

Jó ütemű építkezés a Pázmány Péter egyetemen

Megfelelő ütemben halad Piliscsabán a Pázmány Péter Katolikus Egyetem központi épületének kialakítása, jelenleg a nyílászáró szerkezetek elhelyezését és a belső szerelési munkákat végzik a szakemberek – tájékoztatta *Csiki* Gábor főmérnök pénteken az MTI-t. Elmondta: a jelenleg kétharmados készültségben lévő központ építési munkálatai várhatóan az idén befejeződnek. A hivatalos átadás időpontja a millenniumi országos eseménysorozat részeként 2001. május 19.

A *Makovecz* Imre tervei alapján készülő és a neves építész jellegzetes stílusjegyeit magán hordozó kupolás tetőszerkezetű épület összesen 4300 négyzetméteres alapterületű. Hét előadótermet és egy 600 hallgatót befogadó nagytermet foglal magába, amelyhez egy óriás színpad is tartozik.

Így a Bausystem Kft. kivitelezésében 1,2 milliárd forintból megvalósuló, különleges formájú épület nemcsak oktatási célokat szolgálhat, hanem különféle kulturális rendezvényeknek is helyet adhat majd.

Ezzel az összesen 2000 hallgatót oktató egyetemi bölcsészkar korszerű épülethez jut. Jelenleg ugyanis az egykori szovjet laktanya területén működő felsőoktatási intézményben tíz különféle – jobbára kaszárnyaépületekből átalakított – házakban tartják az előadásokat. A Pest megyei Piliscsaba egyébként Európa egyetlen olyan községe, amelyben egyetem működik.

Macedónia: lelkészből elnök

Nem könnyű elnöknek lenni Macedóniában! Különösen, ha valaki olyan politikai csillagzat alatt került hatalomra, mint Borisz Trajkovszki. Egy 43 éves, szép szál metodista lelkész már önmagában is furcsán fest az ország ortodox vallású macedón és szerb, illetve jórészt mohamedán albán lakosai között. S ha ehhez hozzávesszük azt a különös koalíciót, amely Trajkovszkit győzelemre segítette, egészen egzotikus színekben tárul fel előttünk a Balkán szívében fekvő kétmilliós ország politikai palettája. A macedón férfiú ugyanis nagyrészt az albán választók voksainak köszönheti, hogy nyert. (A lakosság egyharmada albán.)

Trajkovszki győzelmével kiszorult az államfői tisztségből is a tavalyi parlamenti választásokon már vesztes kommunista utódpárt, a Szociáldemokrata Szövetség Macedóniáért (SDSM). Személyében a hatalmon levő jobbközép kormánykoalíció jelöltje, a legerősebb kormánypárt egyik alapítója ülhet az elnöki székbe. Az SDSM Tito Petkovszkit jelölte, és az első fordulót még ő nyerte: 11 százalékkal megelőzte Trajkovszkit. A brit *The Economist* hetilap szerint a szavazók ezzel figyelmeztetni akarták a kormánykoalíciót: a Nyugat beváltatlan ígéreteire való hivatkozás helyett jó lenne, ha végre tenne valamit. A munkanélküliség közel 40 százalékos, a balkáni újjáépítésre szánt pénzek pedig inkább Koszovóba áramlanak (oda is csak módjával), s nem Macedóniába, amely annak idején 300 ezer menekültet fogadott be.

Az első fordulóban még több albán jelölt is indult, a másodikba azonban csak Petkovszki és Trajkovszki jutott tovább. Utóbbi felismerte, hogy az általában egy tömbben szavazó albánok voksaival megnyerheti a választásokat. Ehhez kőkemény ígéreteket kellett tennie: magánegyetem az albánok lakta északnyugati területek központjában, Tetovóban, az alkotmányban nem kisebbségként, hanem államalkotó nemzetként elismerni az albánokat. Cserébe Arben Xhaferi, a kormánykoalícióhoz csatlakozó Albánok Demokratikus Pártjának vezetője felszólította Macedónia albán állampolgárait, hogy ne támogassák a „kommunista, szerbpárti" erők jelöltjét, Petkovszkit.

Az albánok először szavaztak nem albán származású jelöltre.

Nikola Tasev, a legnagyobb macedón újság, a Nova Makedonija főszerkesztője lapunknak elmondta: akár történelmi jelentőségűnek is tekinthető, hogy az albánok először szavaztak nem albán származású jelöltre, együtt a többségi nemzethez tartozó állampolgárokkal. Ez szerinte arra utal, hogy pozitív irányba mozdultak el a nemzetiségek közötti kapcsolatok. Legalábbis ami az albánokat illeti. A több tízezer főt számláló macedóniai szerbek vezetői ugyanis a Trajkovszki által az albánok támogatásával megnyert második forduló után kijelentették: ezúttal az albánok, és nem „a macedónok" választottak maguknak elnököt. A szociáldemokraták pedig azonnal utcára szólították híveiket, s csalásra hivatkozva a választások megismétlését követelték.

A legfelsőbb bíróság végül 2973 választókörzetből 230-ban elrendelte a második forduló megismétlését, de az tovább erősítette Trajkovszki győztes pozícióját. A *Reuters* hírügynökségnek nyilatkozó albánok azt mondták, hogy akárhányszor szólítják őket az urnákhoz, akkor is a kormánykoalíció jelöltjére fognak szavazni.

Ha valaki, akkor egy macedón kormány értékelni tudja ezeket a szavakat. Az ország fölött állandóan Damoklesz kardjaként függ a széthullás veszélye. Elemzők szerint most megnyugtató, hogy egy albán párt is részese a kormánykoalíciónak, és háttérbe szorultak a Nagy-Albánia létrehozásáról szőtt álmok. Kérdés azonban, hogy mi lesz akkor, amikor a kedélyek csillapodása után a nekik tett ígéretek beváltásáról lesz majd szó.

Trajkovszki egyébként a Nyugat számára is a megfelelő megoldásnak tűnik. A koszovói válság során tanúsított következetes magatartása, a mögötte álló koalíció egyelőre a legfontosabbat ígéri ebben a stratégiai fekvésű államban: a stabilitást. A koszovói menekültek befogadásával járó áldozatokat, az ország felvonulási területként való használatát azonban egyelőre nem igen akarja konkrét formában (pénzzel) „meghálálni" sem az Egyesült Államok, sem az Európai Unió. A macedónok pedig a NATO-katonák által okozott néhány szerencsétlen baleset után mind ellenségesebben tekintenek a nyugatiakra. Az államfői teendők mellett Trajkovszkira hárul majd az óvatos egyensúlyozás feladata. És az, hogy a szomszédai által árgus szemekkel figyelt kis köztársaságot a viharos etnikai, vallási, politikai viszonyok között a NATO- és az EU-tagság felé vezesse.

Máté József

Az európai „papírtigris" karmokat növeszt

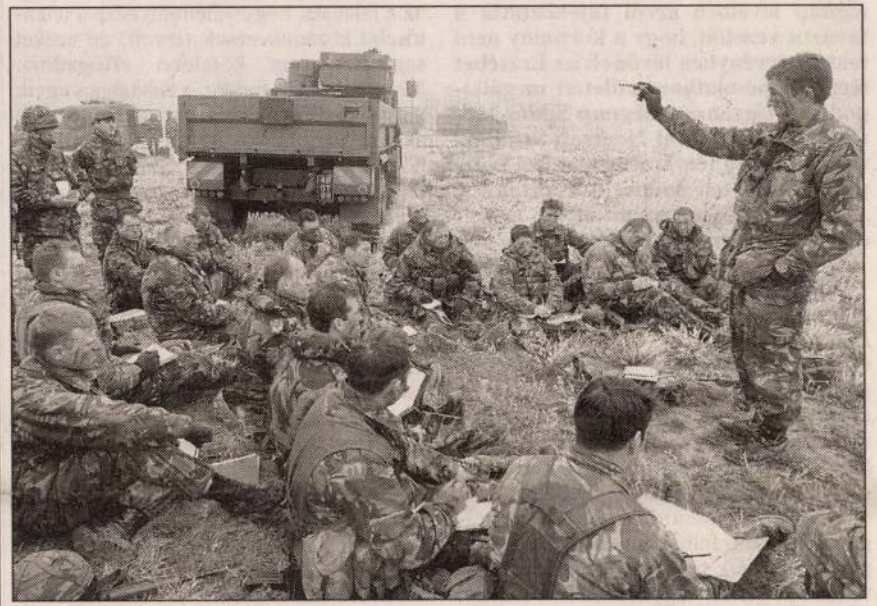

Brit katonák eligazításon REUTERS-FOTÓ

Mao Ce-tung azt állította, hogy a Nyugat nem több, mint papírtigris, amelynek egyetlen ujjal be lehet szakítani az oldalát. Most, több mint két évtizeddel az egykori kínai vezető halála után furcsa mód a NATO főtitkára használja ugyanezt a kifejezést. Tényleg igaza lett volna volt a Nagy Kormányosnak ?

A NATO brüsszeli székházában azt mondják, hogy a szövetség mindig is vissza tudott volna verni egy keleti támadást, és szükség esetén erre ma is képes lenne. George Robertson, az atlanti szövetség főtitkára nem is a NATO védelmi képességével elégedetlen; ő párt

ság) kívül áll az Európai Unión, négy EU-ország pedig nem részese az északatlanti szerződésnek.

Az európai védelem gravitációs központja elvben több mint fél évszázadon át a többnyire szunnyadó Nyugat-európai Unió volt. A NYEU szükség esetén igénybe vehette a NATO eszközeit. A szervezet azonban ugyanúgy a kollektív védelemre épült, mint az atlanti szövetség, ami kirekesztette a semlegeseket. Az Európai Unió azonban az idén – a közös területvédelemre és segítségnyújtásra vonatkozó 5. cikkely kivételével – átvett[illegible] álságon ítélt NYEU hatás-

Vázlat van, pályázat nincs

Vélemények az új Nemzeti Színház terveiről

Hámori József kulturális miniszter tegnap levélben arról tájékoztatta a főváros vezetőit, hogy a kormány nem tekinti érvényben lévőnek az Erzsébet térrel kapcsolatban született megállapodást. Ugyancsak tegnap Siklós Mária építésznek az új Nemzeti Színházra vonatkozó tervéről tárgyalt a Központi Építészeti Műszaki Tervtanács. A testület véleményt alkot, de annak elfogadása senkire nézve sem kötelező.

Az Erzsébet tér ügyében tegnap levél érkezett a fővárosi önkormányzathoz *Hámori Józseftől,* a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma távozó vezetőjétől. A kultuszminiszter arról tájékoztatja a város vezetőit, hogy a kormány nem tekinti érvényben lévőnek az Erzsébet térrel kapcsolatos megállapodást, mégpedig azért, mert az azt aláíró *Várhegyi Attila* államtitkárnak csak a tárgyalásra volt felhatalmazása, megállapodás kötésére nem. A miniszter felhatalmazást adott ugyanakkor Várhegyi Attilának és *Baán László* helyettes államtitkárnak a tárgyalások folytatására.

Az államtitkár által szignált szerződés záró rendelkezésében egyébként az a kitétel szerepel, hogy a megállapodás az aláírással hatályba lép. A Városháza vezetői nem kívántak reagálni a levél tartalmára. *Tóth Sándor,* a gazdasági kérdésekben felelős főpolgármester-helyettes irodavezetője annyit közölt: az önkormányzat várja a további megkeresést.

Siklós Mária építésznek az új Nemzeti Színházra vonatkozó tervéről tárgyalt szerdán a Központi Építészeti Műszaki Tervtanács. Ez a szervezet nem hatóság, az a feladata, hogy véleményezze a jelentősebb középítkezések terveit, de ezeket senkinek sem kötelező elfogadnia. *Makovecz Imre* építész, a tervtanács egyik tagja lapunknak elmondta: egyetértés volt abban, hogy Siklós Mária ért a színházhoz, és alaposan egyeztetett a színházi szakember *Schwajda György* kormánybiztossal. Változtatásokat javasoltak ugyanakkor a most még eklektikusnak ígérkező épület elrendezésével kapcsolatban: elvetették azt az ötletet, hogy a leendő színház a sidneyi operaházhoz hasonlóan részben a Dunára épüljön. Makovecz hangsúlyozta: a terv jelenlegi állapotában még csak vázlat, a szerkezeti elemek alig látszanak, azokat később vitatják meg.

Balogh Balázs, a Magyar Építészek Kamarájának elnöke kijelentette: a kamara álláspontja március óta nem változott. Úgy vélik: ilyen horderejű építkezés esetében feltétlenül nyilvános tervpályázatra van szükség. A tervtanácsban azonban, mint építész, azt is elmondta: szerinte a Duna-parti helyszín telitalálat. A színház megjelenésével kapcsolatban a kamara úgy látja, hogy az építész a közönség igényéhez igazodva inkább a megszokott, hagyományos mintákhoz fordul. Egy ilyen monumentális építkezés – hangsúlyozta Balogh Balázs – lehetőséget ad arra, hogy korunk műemléke épüljön meg, amely kifejezi a XXI. század hajnalának stílusát. Több geometrikus formára, a kő és az üveg merészebb kombinációjára lenne ehhez szükség Siklós Mária terveiben.

P. R.

Holt lelkekért nem fizetnek

Lampé Zsolt végezni akar az egészségbiztosító átalakításával

Jövőre befejeződik az egészségbiztosító igazgatási rendszerének átalakítása. A tervek szerint központosítják a pénzelosztást, az ellenőrzést. A reform haszonélvezői lesznek a háziorvosok is, akik közvetlenül hozzájuthatnak a körzetükre vonatkozó egészségügyi adatokhoz – tájékoztatta munkatársunkat Lampé Zsolt, az Országos Egészségbiztosítási Pénztár főigazgatója.

Január 1-jétől a megyei egészségpénztárak már nem lesznek önállóak, hanem az OEP területi kirendeltségeiként dolgoznak. Ezzel kezdetét veszi a szervezet karcsúsítása, leépítik a felesleges, párhuzamos feladatokat végző kiszolgálórendszereket. *Lampé Zsolt* főigazgató szerint nem biztos, hogy az átszervezés elbocsátásokkal jár együtt, a dolgozók egy része találhat magának más munkát: a megyei pénztárak például lehetőséget kaptak arra, hogy több ellenőrző főorvost foglalkoztassanak. Az átalakítást az tette szükségessé, hogy a megyei pénztárak akadozva működtek, az egymástól eltérő informatikai háttér, a szervezeti felépítés sok gondot okozott, és gyakran előfordult, hogy a jogszabályokat is különféleképpen értelmezték. A centralizáció lényegében a regionális működést készíti elő – indokolta még az átszervezést Lampé.

Minden olyan feladat, amely a társadalombiztosítási azonosító jel, azaz a TAJ-szám alapján elvégezhető, a központi informatikai rendszerbe épülne be, és ez egyben lehetővé tenné az ügykezelés, az adminisztráció egyszerűsödését. Ezután nem fordulhat elő az, ami nyáron: kiderült, hogy holt lelkek gyógyításáért fizet a biztosító. A megyéknél azonban még mindig külön tartják nyilván az egészségbiztosítás kiadásait, a családi pótlékot, a táppénzt, a gyest, a gyedet, valamint a gyógyszerellátással, a mentéssel, a járó- és fekvőbeteg-finanszírozással kapcsolatos számlákat. Lampé hangsúlyozta: nem csupán azt szeretnék, ha az OEP alkothatna pontosabb képet a bevételekről és a kiadásokról – a jövőben számítógépeikkel az alapellátásban dolgozó háziorvosok is közvetlen kapcsolatot teremthetnek a biztosítóval, s azonnal hozzájuthatnak körzetük megbetegedési, gyógyszerfogyasztási adataihoz.

Lampé Zsolt

Az informatika egységesítésének köszönhetően 2000 végéig lényegesen egyszerűbbé válik az ügyintézés is. Az ország csaknem 250 ügyfélirodájában lesz lehetőség arra, hogy TAJ-száma alapján bárki egyeztethesse adatait vagy új ellátást igényelhessen. Az OEP feladatai azzal is szűkülnek, hogy mivel a járulékbeszedést az APEH végzi, a kifizetések sem maradnak az egészségbiztosítónál: nyártól az államkincstár folyósítja majd a táppénzt, a gyest, a gyedet és a többi egészségügyi ellátással kapcsolatos pénzt. Az egészségügyi szolgáltatások finanszírozási rendszere viszont 2000-ben sem változik, továbbra is teljesítményelszámolással fizetnek a járó- és fekvőbeteg-ellátásért. Ehhez tartozik, hogy júliustól próbaképpen az egészségbiztosító kilenc helyen bevezette az úgynevezett fejkvótát, azaz a település lélekszáma szerinti finanszírozást. Ennek lényege, hogy a kísérletben részt vevők maguk szervezik meg a biztosítottak teljes körű egészségügyi ellátását, mely az alapellátástól a kórházig terjed. A tapasztalatok kedvezőek, az első három hónapban tízszázalékos megtakarítást regisztráltak az érintett településeknél.

Az OEP most nem válogathat, hogy melyik kórházzal köt finanszírozási szerződést, de mielőbb szeretnék elérni, hogy bizonyos színvonal alatt megszüntethessék a gyógyintézménnyel a kapcsolatot. Ha tehát valamelyik kórház sok szövődménnyel, drágán gyógyít, működését nem finanszírozná a biztosító. A most verbuválódó főorvosi ellenőrhálózat már ezt a komolyabb szelekciót készíti elő. A biztosítónak jövőre nem lesz külön kerete arra, hogy a csődbe került intézményeken segítsen. Lampé hozzátette: az ellátásokra és a betegségek megelőzésére fordítható összeg 2000-ben még az infláció hatását sem ellensúlyozza.

Danó Anna

az Arany hangvilla-díjjal jutalmazta a Festetics Vonósnégyes Haydn-felvételeit. Az elismerést immár harmadik alkalommal elnyerő művészcsapat tagjai: *Kertész István* első hegedűs, *Petőfi Erika* második hegedűs, *Ligeti Péter* brácsás és *Pertorini Rezső* gordonkás. A Haydn-vonósnégyesek felvételét tartalmazó dupla CD a francia Arcana cég gondozásában jelent meg.

Tánctörténeti időutazás

■ MTI

Bombicz Barbara Harangozó-díjas táncművész koreográfiájában mutatta be a Diótörőt a győri Táncművészeti Általános Iskola 170 növendéke *Csajkovszkij* jól ismert balettzenéjére a Győri Nemzeti Színházban. A koreográfus gyerekszereplőkre írta át a szövegkönyvet és a koreográfiát, mégpedig úgy, hogy az intézmény valamennyi diákja színpadra léphessen, és bemutatkozhasson a nagyközönség előtt. Bemutatták még a Tánctörténeti időutazás című produkciót ugyancsak Bombicz Barbara, a Győri Balett táncművészének koreográfiájában. A kompozíció a tánc nyelvén villantja fel az egymást követő történeti korokat, megjelenítve az ősi tűztáncot, az antik görög lánytáncot, a középkori bolondtáncot, a rokokó pásztorjátékot, valamint eltáncolták a valcert. A táncokat egyebek mellett nigériai törzsi zenére, antik görög zenére, a Carmina Buranára, valamint *Beethoven* és *Strauss* zenéjére adták elő a kisdiákok.

délután fél négytől – kezdik műsorukat a különféle együttesek (például a latin Disco vagy a Takamine zenekar), 18 órakor *Pege Aladár*, 19-től *Szulák Andrea* lép föl, majd játékok, táncbemutatók, a Danubius rádió műsora következik (B. tek, a Roy és Adam műsora következik. A tűzijáték után *Cserháti Zsuzsa* koncertje nyitja az ezredfordulót.

A Vörösmarty tér programját hajnali négyig félóránként a Rock'n roll party teszi színessé. Valamennyi műsor ingyenes.

este millenniumi utcabál zajlik majd a Hősök terén, az Andrássy úton, egyebek közt az Old Boys, a Cotton Club Singers közreműködésével. Ugyanazon este valóságos újévi koncertparádé várja a budapestieket a Pesti Vigadóban, a Má-

ségüket, szomjukat a szórakozni vágyók.

Hát imigyen! Ki-ki válogathat a pesti szilveszter különféle kínálata között – az ingyenestől a „fizetősig" – zsebe és kedve szerint.

Jubiláló alapítvány

■ H. N.

A Bethlen Gábor Alapítványt húsz éve, 1979 karácsonyán hozta létre *Illyés Gyula*, *Németh László*, *Kodály Zoltánné* és *Csoóri Sándor*. Az alapítvány anyagi, szellemi és lelki támogatásával, ösztöndíjaival és díjaival úttörő szerepet vállalt a nemzeti összetartozás szolgálatában, a közép-európai szellemi együttműködésben a határon túli magyarság hazai megismertetésében. A jubiláló alapítvány kuratóriuma felhívással fordul a hasonló hivatású hazai és külhoni társaságokhoz avégett, hogy e szerveződések a jövő évezredben közös összefogással célirányos küzdelemben szolgálják a nemzet érdekeit. Ezért kérik a hasonló célú társaságokat és magánszemélyeket, hogy vegyék fel a kapcsolatot a kuratóriummal a következő címen: 1536 Budapest, Pf. 247., vagy a szervezet e-mail címén: bakos.istván@ntk.hu.

Fischer Lyonban

■ MTI

Jövő év szeptember 1-jétől három évig *Fischer Iván* lesz a Lyoni Nemzeti Opera zenei igazgatója.

A nemzetközi hírű karmester és zenekarvezető – a lyoni bejelentés szerint – tevékenységét kinevezésének életbe léptétől elsősorban a Lyoni Nemzeti Operának és a Budapesti Fesztiválzenekarnak fogja szentelni. A lyoni operaház korábbi zenei igazgatója, *Louis Langrée* idén szeptemberben jelentette be, hogy jövő szeptemberi hatállyal, vagyis megbízatásának lejárta előtt lemond, mivel nem ért egyet az opera vezetőinek zenei politikájával.

A számos nemzetközi díjjal elismert Fischer Iván, a Budapesti Fesztiválzenekar alapítója az elmúlt húsz évben több nagy-britanniai és egyesült államokbeli zenekar munkáját irányította zenei vagy művészeti igazgatóként, illetve vezető karmesterként.

...a lakástámogatások növekedése tekintetében (ahol a közvetlen állami szerepvállalás mintegy 30 százalékkal fokozódik), valamint az autópálya-, autóút-építések támogatása mind-mind kiemelt feladat. Remélhetőleg a szűk keresztmetszet (*Kornai* terminológiájával élve) nem a mi oldalunkon lesz. Ennek eléréséhez azonban még sok a tennivaló.

gazdaság további feketítése vagy legalizálása és a munkahelyek számának növelése nélkül nem érhető el a kívánatos európai (jóléti) modell. Kutatási szempontból is nagyon fontos jó esélye van, hogy valóban így is fog történni.

A SZERZŐ A KÖLTSÉGVETÉSI ÉS PÉNZÜGYI BIZOTTSÁG ALELNÖKE (FIDESZ)

1999 adventjén

■ MAKOVECZ IMRE

Itt az ideje, valóban, hogy szembe nézzünk magunkkal.

Itt az ideje, hogy körülnézzünk időben és térben.

Itt az ideje, hogy észrevegyük múltunkat az öregek arcán, és jövőnket a fiainkén.

Itt az ideje, hogy meglássuk, az ország kormánykereke fiaink kezében van.

Itt az ideje, hogy rácsodálkozzunk fiaink cselekedeteire, arra, hogy két év alatt mire jutottak, s elismerjük, sőt büszkék legyünk gyermekeinkre: jól vezetik ezt a meggyötört, vagyontalan és kedvetlen országot.

Itt az ideje, hogy megértsük, a hazát részvéttel kell szeretni, de szeretni, szeretni kell.

Itt az ideje, hogy ne siránkozzunk, ne vádaskodjunk, ne hallgassunk a hazudozó és méltatlan és gazdag „baloldalra". Itt az ideje, mert ideje van a haragnak és a megbocsátásnak is.

Itt az ideje, hogy támogassuk fiainkat minden erőnkkel, mert ideje van észrevenni, hogy büszkék lehetünk rájuk.

Az évezred utolsó előtti adventjén írom ezeket a sorokat Nagykarácsony vasárnapján, arra a napra, mely egy gyönyörű gyermeket adott nekünk, aki minden reményünk. Mutassuk meg magunkat az Úrnak, mert ideje van annak, hogy mocskainkból megtisztulva hozzákezdjünk nincstelenségünk felszámolásához, siránkozásaink elcsöndesítéséhez, nekilássunk fogyatkozásunk megállításának. Túlléptünk az év legsötétebb napján, és tudjuk, él belső tüzünk, melynek lángja az életet adó napot köszönti, mint kisebbik testvér. Emeljük föl szívünket. Nem vagyunk alábbvalóak senkinél.

Ezekkel a szavakkal köszöntöm az Urat Nagykarácsony napján, és köszöntelek mindnyájatokat, magyarok.

a postautalványon, valamint a Hírlap-előfizetési és Lapellátási Irodánál (1089 Budapest VIII., Orczy tér 1.). Levélcím: Helir, 1900 Budapest, Orczy tér 1. Telefon: 303-3441, 303-3442. Telefax: 303-3440, közvetlenül, postautalványon vagy átutalással a Postabank és Takarékpénztár Rt. 11991102–02102799 pénzforgalmi jelzőszámon
Előfizetés OTP-bankkártyával hétfőtől szombatig, 9–20 óráig: InterTicket ügyfélszolgálat, (06–1) 266-0000 telefonszámon.
Előfizetési díj egy hónapra 965 forint, negyedévre 2895 forint, fél évre 5790 forint, egy évre 11 580 forint
Hirdetésfelvétel: MAHIR Press Média Kft.
1075 Budapest, Wesselényi u. 8.,
Telefon: 322-2448, 342-6164. Fax: 342-6132
1085 Budapest, Blaha Lujza tér 3.
Telefon/fax: 338-3723
Nyomtatás: Magyar Hivatalos Közlönykiadó Kft. Lajosmizsei Nyomdája
Felelős vezető: **Burján Norbert** igazgató
Vidék ISSN: 1418-0863; Budapest ISSN: 1418-04 3 X

Lapunkat rendszeresen szemlézi Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az
»OBSERVER«
OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest VIII., Auróra u. 11. Telefon: 303-4738, fax: 303-4744
http://www.observer.hu

Kedves olvasóink! Az oldalon megjelenő vélemények tartalma nem feltétlenül azonos a szerkesztőség álláspontjával.

HOROSZKÓP

Mit ígér a jövő január 15–21. között?

Kos (03. 21.–04. 20.) Munka és pénz: 19-ig ne adjon tanácsot olyan kérdésekben, amelyekben nem szakértő. Képzelje el egy rossz jogi vagy pénzügyi tanács következményeit! Van, amikor utasítania kell az embereket, viszont van, amikor az a megfelelő, ha együttműködik velük, bevonja őket a döntéshozatalba. Kollégái 19-e után elvárják öntől, hogy csoporthűséget tanúsítson. **Szerelem:** Ha rászánja az időt, hogy alaposabban is megismerjen egy Ikreket vagy Vízöntőt, még kiderülhet róla, hogy sokkal szórakoztatóbb, vonzóbb jelenség, mint korábban gondolta. Előbb a barátságot kell kialakítania, a többi már megy magától.

Bika (04. 21.–05. 20.) Munka: Kollégáinak, üzletfeleinek csak a legszükségesebbekről beszéljen! Szavait ugyanis kiforgathatják, félremagyarázhatják. Ezen a héten lehetőleg ne foglalkozzon jogi vagy hatósági ügyekkel, mert megsokszorozódik a tévedés veszélye. Ha mégis döntenie kell, kérjen gondolkodási időt. **Szerelem:** Ha a munkahelyén bonyolódik kalandba, akkor csak bajba sodorja magát. Ha olyan naiv, hogy elhisz mindent, amit csak egy Ikrek, Vízöntő vagy Halak szájából hall, az az ön hibája, nem a másiké. Inkább válassza egy Skorpió vagy Bak társaságát a kedves hazugé helyett. **Pénz:** Pereskedés miatt hátrányos helyzetbe kerülhet.

Ikrek (05. 21.–06. 21) Munka: Nem esküdött ön ellen össze a világ, csak éppen mindenki a saját érdekeit tartja szem előtt. Ne provokáljon hatalmi harcokat, ne okoskodjon, hanem próbáljon bölcs, toleráns lenni. Vérmes reményeket ne tápláljon egy külföldi ajánlatot illetően, de azért megtalálja a számítását. **Szerelem:** Óvakodjon attól, hogy saját negatív jellemvonásait rávetítse a társára. Az efféle viselkedés hatalmi harcot robbanthat ki önök között. Ezen a héten hajlamos olyan dolgokat mondani, amiket nem gondol komolyan; azt mondja a másiknak, amit hallani akar… Vajon ez a Vízöntő miért dől be ennek? **Pénz:** A számlákat idejében kell kiegyenlíteni, hogy megkímélje pénztárcáját a késedelmi kamatoktól.

Rák (06. 22.–07. 22.) Munka: Ha felismerte hibáját, célját követve egyszerűen kijavíthatja a hibát, és tovább haladhat a cél felé. Ha természetesnek érzi, hogy hibázhat, hibái miatt nem jön zavarba, nem okoz magának fölöslegesen szellemi és lelki konfliktust. Csak ön döntheti el, mi jó önnek. Ne hagyja, hogy mások döntsenek ön helyett. **Szerelem:** Itt a legfőbb ideje, hogy egy kis önérzetet szedjen fel magára. Meg kell kockáztatnia a csónak felborulását, ha hangot akar adni saját szükségleteinek, elvárásainak. **Pénz:** Bosszúság és kár levelek, iratok, meggondolatlan ígéretek következtében. Utazással kapcsolatban előnyös fordulat várható.

Oroszlán (07. 23.–08. 23.) Munka és pénz: Tartsa tiszteletben a diszkréciót. Csak akkor adjon ki vállalati vagy üzleti titkokat, ha van rá engedélye. Ha kitudódnak cége féltett titkai, ez rengeteg pénzébe kerülhet. Ha ezen a héten valaki állást vagy üzletet ajánl, ne kapkodja el a döntést. Mielőtt bármit is aláírna, figyelmesen olvassa el a szerződés minden egyes pontját! **Szerelem:** Valószínűleg ott követ el hibát, hogy túl gyorsan vállal fel egy kapcsolatot. Megbízik valakiben, mielőtt valóban rászolgált volna a bizalomra. Ne bízzon meg egy Ikrekben, Vízöntőben vagy Halakban csak azért, mert rendesnek, becsületesnek akarja őt látni.

Szűz (08. 24.–09. 23.) Munka: Az ön ellen irányuló rosszindulat és a felhalmozódó megoldatlan problémák könnyen pszichés zavarokat, balesetet okozhatnak, s hogy ezt elkerülje, valahányszor problémával szembesül, azonnal lásson neki és keresse meg a megfelelő megoldást. **Szerelem:** Itt az ideje, hogy védekezni kezdjen egy önt kihasználó partner ellen, akivel a hónap elején hozta össze a balsors. Ez azt jelenti, hogy ellent kell tudnia állni az olyan személynek, aki lekezeli önt, vagy nyomást gyakorol önre. **Pénz:** Ez a hét nem kedvez a szerződéskötéseknek, az elhelyezkedésnek. Vigyázzon, ne bízzon meg mindenkiben; jól gondolja meg, mit ír alá.

Mérleg (09. 24.–10. 3.) Munka: Bizonyos jogi körülmények miatt lehetetlen, amit akar. De ha tudatosan keresi a megfelelő szavakat és kifejezésmódokat, sokat tehet, hogy a nehéznek tűnő dolgok könnyebben menjenek. Akkor is őrizze meg józan ítélőképességét, amikor dolgai rosszra fordulnak. Ne felejtse, semmi sem tart örökké. Az élet körforgás. **Szerelem:** Értesse meg partnerével, hogy a bizalmat ki kell érdemelnie, és nem várhatja, hogy azonnal feladja magát. Önnek kell gondolnia magára, más ezt nemigen teszi meg ön helyett. **Pénz:** Egy munkahelyi balesetnek keresetkiesés lehet a következménye.

Skorpió (10. 24.–11. 22.) Munka és pénz: Ha elmulasztja megköszönni a kollégák erőfeszítéseit és megosztani a jól végzett munkáért kapott dicséretet, akkor a munkatársai emiatt jogosan felháborodhatnak, és a jövőben megtagadják öntől a segítséget. 19-e után fontos szem előtt tartani, hogy a szavak félreérthetők. Hallgasson a megérzéseire, amelyek ezt súgják: vigyázat! Legyen résen pénzügyekben, befektetési ügyletekben, szerződések aláírásánál! **Szerelem:** Legyen résen, amikor olyasvalakivel találkozik, akit

Csak az árnyalat számít

Tavasszal színekbe öltözünk

Egyre több hír érkezik a divatvilágból arról, hogy a téllel együtt vége a szürke-fekete korszaknak az öltözködésben. Tavasszal ismét jönnek a néhány éve elfelejtett színek: a piros, a sárga, a zöld, a narancs. A fekete – mint az örök elegancia jelképe – megmarad az öltözködésben, de főként a hivatalos eseményekre, alkalmakra öltjük magunkra a komor, zárkózottá tevő fekete kosztümöt vagy ruhát. A hétköznapokat vidámmá teszik a napsütéses árnyalatok.

Amikor a színes öltözködés a divat, jobban kell ügyelni a ruhák kiválasztására. Egy-egy színnek sok ezer árnyalata létezik, s nem mindenkinek áll jól egy-egy árnyalat. A piros általában határozott, magabiztos, izgalmas szín, amely energiát kölcsönöz viselőjének, s a másik nem figyelemfelkeltésének legbiztosabb eszköze. A kék a tekintély és bizalom színe, békés, megbízható, de esetleg szokványos, unalmas lélekre utal, első bemutatkozás alkalmával javasolják a kék színű öltözetet. A sárga vidámságot, felszabadultságot sugall, viselete feltűnő, a sárga holmit ezért nem javasolják olyan helyzetekben viselni, amikor háttérben kellene maradni. A zöld ruha nyugtatólag hat kimerült, fáradt viselőjére, a zöld szín még egy átmulatott éjszaka után is kiegyensúlyozottságot tükröz. Az üzleti életben

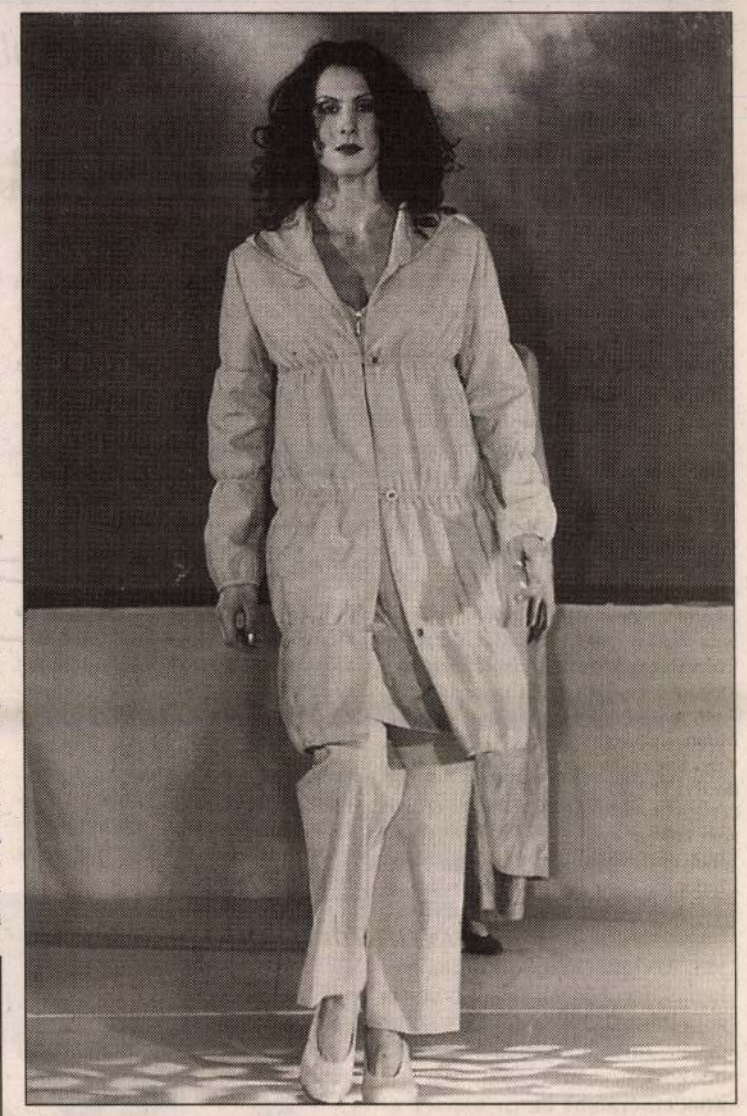

Érdekes tavaszi nadrág-kabát összeállítás a fehér különböző árnyalataiból a tél típushoz tartozó hölgyeknek

javasolják a zöld sötét árnyalatainak használatát a kékek helyett. A fehér ruhával tisztaságot és ártatlanságot fejezhetünk ki, a fehér darabokat jól lehet kombinálni sötétebb színűekkel, ami nemcsak elegáns viselet, de kellően komoly és tekintélyes is.

A színek áradatát várva a Procter & Gamble új színvédő mosóport és öblítőt hozott forgalomba nálunk, s e piaci esemény alkalmából divatbemutatóval hangsúlyozta a színek megóvásának fontosságát. A természetben a színharmónia az emberekre is érvényes. A szem, haj, bőr színe alapján az embereket négy karaktercsoportba sorolják, amelyeket a természet örök körforgása alapján tavasz, nyár, ősz és tél típusoknak neveznek. A tavasz típushoz tartozók bőre lágy aranytónusú, enyhén áttetsző, halvány, szemük halványkék vagy aranybarna, hajuk aranyos szőke vagy vörös – számukra elsősorban piros, világos tónusú türkizkék, lágy zöld és vidám sárga színű ruhák viselése ajánlott, ruháik készüljenek puha és könnyű anyagokból, például selyemből,

hűvös árnyalatú hamvasbarna vagy ezüstösen csillogó, arcbőrük finom, áttetsző – az ő színeik a kékes alaptónusú vörös és rózsaszín, a kékeszöld, a fakósárga és a bézs, a nyár típusnak a nőiesen elegáns, finoman áttört felületű, könnyű, selymes fényű anyagokból készült viseletek az előnyösek. Az ősz típusú emberek hajszíne meleg árnyalatú vörösesbarna, aranybarna, szemük sötétvagy mogyoróbarna, zöld vagy sárgászöld, illetve türkizkék, arcbőrük néha szeplős – hozzájuk leginkább a sötétebb rozsdavörös, az olívzöld és a meleg fényű sárga ruhák illenek, ruháikhoz a rusztikus felületű vagy geometrikus motívumokkal és virágmintával ellátott kelmék, s a bársony és a brokát ajánlottak. A tél típushoz tartozók bőre igazi porcelánbőr, hajuk fekete vagy barna, szemük sötétbarna, ibolyavagy türkizkék, az e típushoz tartozók mindenekelőtt kékes tónusú vörös, hideg, tiszta kék, kékeszöld, ragyogó sárga vagy sötétbarna ruhákat válasszanak maguknak, ruhájuk

„Az életem nagyobbik felét elhagytam – és én nem találom azt, ami eltűnt"

Színházország díszpolgárának vallomása

Ha valaki egy nemes nagyvad közelébe óhajt kerülni, hogy fontos dolgokat tudjon meg róla (és tőle), annak be kell hatolnia valamiképpen annak titkos búvóhelyére. A szellemi, művészeti élet nagyjai a nyolcadik x táján általában bevehetetlen és megközelíthetetlen helyekre vonulnak vissza, többnyire magaslati pontokra, ahol fennkölt panoráma tárul ki előttük, s ajtajukból egyenest szinte az égbolt peremére léphetnek rá hajnalonként.

Bessenyei Ferenc azonban rendhagyó módon cselekedett: a kiskun pusztaságba vonult vissza, egy mesés kerek erdő ölelésébe, lovakat tenyésztve s nem szűnve meg elmélkedni a nemzet sorsán, szűnni nem akaró hányattatásain. Ő az, akit hírhedten nehéz megközelíteni és megszólaltatni.

A kiskun puszta kemény és kísérteties táj ilyenkor, télvíz idején; ködgubákba burkoltan ballagnak lomhán a napok, olykor ki se világosodik; a levegő színe olyan, mint a seprükön nyargaló boszorkányok condrái. És sok minden érződik itt, *„a sok vér és titok a múlt századok ködében"* – ahogy Ady írja, és éjjelente néha hallani vak ügetését az eltévedt hajdani lovasnak is… már akinek van füle a távoli szellemhangokhoz.

– Doboka, a hűséges hátas ügetését már sajnos nem hallani többé soha: most hunyt el végelgyengülésben, itt temettük el a tanya közelében, az erdőben, melynek kedves ösvényein annyiszor nyargaltam végig őrajta – mondja Bessenyei Ferenc. És az öblös bariton kissé elfátyolosodik e szavaktól. De aztán ismét erővel telik meg a jól ismert orgánum.

– Miről is kéne beszélnünk? A *megmaradásunkról és a méltóságunkról* mindenekelőtt, úgy gondolom. Volt egy korszak, amikor ugyanezen hatalmas tétekért folyt a küzdelem, és akkor két csapatkapitányt emlegettek az országban: a Puskást meg a Bessenyei Ferit. Ki voltunk éhezve valamennyien arra, hogy a nemzeti lobogó sűrűn felvonassék, és a nemzeti himnusz minél gyakrabban hangozzék el. A győzelem, a kultúra – az öröm élni segít! Az emberek naponta személyes küzdelmet vívnak a sötétséggel, némi világosságra törekedve. Nem szabad őket magukra hagyni! *Kossúth, Dózsa, Bánk* és *Széchenyi* annak a kornak a megalázottjaihoz és megszomorítottjaihoz szóltak a színpadról, *rólunk* és *értünk* beszéltek! A múlt század elején *Egressy* Gábor, a Nemzeti Színház hiánya, rossz szellemű működtetése kapcsán fenyegető „erkölcsi dögvészt" emlegetett. A mienket pedig egyenesen lerobbantották.

– Most felépülhet valami újra. A Makovecz Imre-féle embereknek kellene összejönniük, és egy katedrálist kellene felépíteniük, mely neveztessék a nemzet színházának! Nem Mammutokkal és szuper McDonald'sokkal kell teleszórni a várost, jóravaló kisemberek tömegeit téve tönkre. Erre kéne koncentrálni! A magyar anyanyelv és színművészet e templomára. Olykor fájdalmat

Galilei szerepében Raksányi Gellérttel KIS JÚLIA FELVÉTELE

érzek, hogy ebben én már igazán nem vállalhatok szerepet.

(Az arcon árnyék fut át, a hang ismét gyanúsan elhalkul.)

– Tegnap ítélték oda nekem az örökös nemzeti színházi tagságot. Ez írd és mond, havi 2000 forintot emel a nyugdíjamon. Ezzel egy takarítónő emlékét nem szabadna meggyalázni, aki a közönség szétszéledése után estéről estére rendet rak. Azt azért minden politikusnak tudnia kell (és ez a fiatal kormány, amellyel rotam a kultúrát, amely egy nemzet fennmaradásának legfőbb komponense. Ha ezt nem lehet értékelni… Ha ez nem fontos… Mit lehet ehhez még hozzáfűzni? Nagyszerű emberek segítettek engem ebben a misszióban, az Illyés Gyulák, Németh Lászlók, Vörösmarty Mihályok és a többiek mind.

(Jegyezzük meg itt halkan, de azért nyomatékkal: Bessenyei Ferencet színházország örökös díszpolgárává avatta a nemzet konszenvezek és drukkolok neki, hogy e szörnyeteg helyzetben rajta tudjon maradni a jó úton… szóval érzésem szerint ők tudják is ezt): aki mogyoróval fizet, az majmot kap!

Kérdezem ekkor: mikor keresték meg utoljára valamely rangjának megfelelő feladattal? A válasz:

– Sehova nem hívnak, de… (a hang öblösödik, és árad, miként a nagy erejű vizek zúgása) elvégeztem mindent, amit lehetett! Hatvan évig dolgoztam azon, hogy tiszta lelkiismerettel, becsülettel le lehessen írni: magyar nemzet. Akár egy lap fejlécén, akár bárhol. A magyar nyelv csodájáért dolgoztam, titokzatos, rugékony hangzataiért, hihetetlen gazdagságáért, különleges erejéért és eredetiségéért. Szolgálrekkel népesül be zsúfolásig, akiket majd szétfeszít a fergeteges jókedv. Senkinek nem tűnik fel az a borzalmas disszonancia, ami a valós helyzet és ezen önfeledt mulatozás között ásít? Meg van írva a Prédikátor könyvében, ott sorakoznak a súlyos igék: mindennek megszabott ideje van az ég alatt; megvan az ideje a születésnek és a meghalásnak… az ölésnek és a gyógyításnak; a rombolásnak és az építésnek; a sírásnak és a nevetésnek… megmegbecsülése. Erről azért ne feledkezzünk meg, s arról sem, hogy ez a rang ércnél maradandóbb).

Kérdezem újra: szokott néha színházba járni?

– Igen, néha elmegyek. Legutóbb a Madáchban a Tragédiát láttam. Senkit nem akarok bántani, és kérlek, te se bánts senkit, ha erről írsz, de… az történt, hogy a rendező Madách és a közönség közé állt. Ha szabad így fogalmaznom: mintegy áttranszformálta magán a Tragédiát. Miből gondolja, hogy ez jobb, mint az eredeti? Milyen alapon gondolja ezt? Majd elválik.

– Egyébként… az ember bekapcsolja a tévét. Show show hátán. Ez valahogy nem nevezhető emberi szférának. Dáridó követ dáridót, a képernyő olyan embe-

Egyébként köszönöm, jól vagyok! HAVRAN ZOLTÁN FELVÉTELE

van az ideje a hallgatásnak és a beszédnek; a szeretetnek és a gyűlöletnek…

– Ámde *(a hang itt váratlanul olyan erővel dördül meg, mint az égzengés)* itt lenne már az ideje az elpirulásnak is, tisztelt magyar nemzet! El kéne pirulnunk olykor, amikor például a tv-showderman pucérra vetkezik, s van lap, amely ezt közli is. A tehetséget lassan a pimaszsággal tévesztik össze végzetesen. „Az érdem itt koldusnak született, és hitvány semmiségre pompa vár" – ahogy Shakespeare írja a LXVI. szonettben. Hogy megmondták ezt már a mi nagyjaink is, és hányszor! Megmondták, hogy jön majd egy mindenre elszánt törpe nemzedék, akiket mindenre föl lehet bérelni. Mutatkozz kíméletlennek a gyengékhez, mert így juthatsz tekintélyhez. El kell árulnod barátaidat, ha érvényesülni akarsz. Légy hideg és flegmatikus, szívedben pedig szemérmetlenül mohó. Úgy írjad meg hazádat, mintha csak átutaznál rajta. Úgy írjál a nőkről, mintha sohase lett volna édesanyád, se szerelmed. Tedd nevetségessé az öregeket, rágalmazd a tekintélyeket, hahotázzál az erkölcsök felett… Én már ebben nem akarok részt venni…

– A színész egyetlen monológot mond egy életen keresztül – az életével! Amikor most betöltöttem a nyolcvanat, úgy éreztem: az életem nagyobbik felét valahol elhagytam – és egyszerűen nem találom azt, ami eltűnt. Valahogy úgy, mint Karinthy Frigyes tulajdon koponyája körül tett megrázó utazásának végén, amikor azt a különös álmot látja (pontosabb, ha így mondjuk: éli át) arról a kutyáról, „akit" Trelleborgnál hosszában kettészelt a vonat. Ő maga volt az… határtalan, parttalan, időtlen és üres tenger mélyén nyargalt, néha magasra tartott fejjel vonítva ennek a lehetetlenségnek a kínjától. Rohant a sínek mentén, hogy megtalálja elveszett másik felét, amíg nem késő. Amíg tart a maradékban a maradék élet. Jó lett volna néha megpihennie, de nem lehetett, mert félt, hogy elbújik a hold, és … ki tudja, meddig tart az élet?

Baróti Szabolcs

Magyar Hírlap
2000. MÁJUS 29., HÉTFŐ

Négyszázmillióért Tokajba kerülhet

Hazahozzák a sevillai Makovecz-pavilont?

A kulturális tárca és Tokaj térsége is azt szeretné, ha a sevillai világkiállításra épített Makovecz-ház hazatérne Magyarországra. Ehhez az immár spanyol tulajdonossal kell egyezkedni. A költségek elérhetik a több száz millió forintot.

MTI/MH

A Bodrogzug déli csúcsa, a Tisza és a Bodrog találkozása méltó helyszíne lehetne az 1992-es sevillai világkiállításra készült magyar pavilonnak, ha a kormány a hazahozatal mellett döntene – nyilatkozta Májer János, Tokaj polgármestere a távirati irodának. Mint elmondta: négyen írták alá azt a levelet, amelyet márciusban Stumpf István kancelláriaminiszternek és Várhegyi Attilának, a kulturális tárca politikai államtitkárának címeztek, miután arról értesültek, „ismét felmerült a sevillai expó magyar pavilonjának hazai földön, ezen belül a Bodrogközben való elhelyezése." Várhegyi a Tokajban tett látogatása során szóba hozta, hogy talán jó lenne a városban, az általuk is szorgalmazott helyszínen felállítani a pavilont. A polgármester, illetve Kupa Mihály, a térség országgyűlési képviselője, Makovecz Imre, a világkiállítási pavilon építésze és Bodonyi Csaba, Tokaj város főépítésze a levélben emlékeztetnek arra, a Bodrogzug déli csúcsa az expó befejezése után már szóba jött, de ez a terv akkor sajnálatos módon meghiúsult.

A magyar állam 1996-ban eladta a Makovecz Imre által tervezett pavilont, erről azonban – mint kiderült – a levél aláíróinak nem volt tudomásuk. A Gazdasági Minisztérium illetékese az MTI-t úgy tájékoztatta, hogy az 1996-ban kötött szerződés értelmében a vevő részletekben fizeti ki a 62 millió pezetás (jelenleg mintegy 90 millió forintnak megfelelő) vételárat. Az ez évben esedékes törlesztés e hónap elején érkezett meg, míg az utolsó – 15 millió pezetás – részletet 2001 májusában kell kiegyenlíteni. Makovecz Imre az összeg ismeretében úgy fogalmazott, hogy az épületet bagóért – néhány százezer dollárért adták el – s ez „valakinek a biznisze" lehetett. A pavilont 1992-ben egy madridi céggel felbecsültette, s az épület akkori áron 10 millió dollárt ért. Az eredeti vevő, az Atynsa cég időközben tulajdonost váltott, s az Expo-An építőipari cég átvállalta az Atynsa fizetési kötelezettségét. Luis Manuel Portillo, a cég ügyvezető igazgatója az MTI-nek elmondta: két-három hónap múlva döntik el, milyen célokra kívánják hasznosítani az épületet.

– A Makovecz Imre által tervezett sevillai pavilon szimbóluma lett Magyarországnak az egész világon, ezért fogalmazódott az a szándék, hogy hazahozzuk – nyilatkozta Várhegyi Attila, aki kérte, vizsgálják meg, a szerződés értelmében mit lehet tenni, hogy ismét Magyarországé legyen az építmény. Várhegyi szerint azt is fel kell mérni, a pavilon elbontása mekkora költséggel jár, és mennyi építőanyagot kell pótolni. Makovecz számításai szerint a bontás és a hazaszállítás költsége 400 millió forint körüli összeg lenne, de csak akkor, ha vízi úton érkezhetne az épület. Ehhez azonban el kell távolítani a lerombolt újvidéki Duna-híd roncsait. A pavilont az építész a Tokaji hídnál szeretné felállíttatni, mert megfogalmazása szerint ezt a helyet a Jóisten is erre teremtette.

Kupa Mihály lapunknak azt mondta, a hazahozatalra legfeljebb jövőre kerülhet sor, s a költségeket érdemes lenne betervezni a költségvetésbe. Arra ugyanis nincs esély, mondta a független képviselő, hogy az árvíz sújtotta területen gyűjtést végezzenek az ügy érdekében.

Megérdemelt sors

Patrubány Miklós valószínűleg megteszi azt a szívességet, amire Boross Péter győzelmével nem lett volna esély: jelentéktelenné bomlaszt egy szélsőjobboldali, haszontalan szervezetet. A Magyarok Világszövetsége már a hét végén megkezdte a szétesést, és talán többé nem kapaszkodik vissza korábbi kormányközeli, nacionalista szatelit szervezeti státusába.

Mindenkinek jobb így. A Fidesz vezette kormány most könnyen elhatárolódhat a Trianon felülvizsgálatát követelő szövetségtől, amelyre három napja még rá akart tenyerelni. Talán a költségvetési csapot is elzárja, ami jó a magyar adófizetőknek, akik eddig pénzelték a bajkeverő társaságot, idén például 250 millió forinttal. Mindenkinek jobb az is, hogy akik eddig csak a pénz és a közszereplési lehetőség miatt dörgölődztek az MVSZ-hez, most csendben távoznak.

Tizenhárom elnökségi tag már felfüggesztette tevékenységét. Ők annak az alapszabálynak a rendellenességeire hivatkoznak, amelynek alapján megválasztották őket. Ennél még alacsonyabb szinten mentegetődznek azok, akik azt állítják, hogy Patrubány megválasztása után olyan, Trianonnal kapcsolatos határozat született, amely vállalhatatlan. Nos, a versengés még teljesen nyílt volt, amikor a Trianon felülvizsgálatára felszólító javaslat elhangzott. Ezek az urak, a tizenhármak is, az Orbán Viktor által nyíltan ajánlott Boross Péter és 139 támogatója is ott ült a teremben, de egynek sem jutott eszébe, hogy ellene szavazzon, vagy ha nem volt küldött, legalább szót emeljen. Csoóri Sándor leköszönő elnöktől lefelé számos, a mai kormányhoz közeli ember volt ott. Szava nem volt egynek sem. Isteni szerencse, hogy végül nem a hivatalban lévő miniszterelnök jelöltjének kellett e mozgalom élére állnia. Hét szavazattal lemaradt.

A nemzetközi tiltakozás így is jelentős lesz, a romániai választások előtt kifejezetten káros, de legalább Európában védhető. A zéró legitimitású MVSZ, amely nem átallotta magát 14 millió magyar képviselőjének nevezni, a Trianon-javaslattal a legrosszabbat tette, amit Magyarország, a határon túli magyarok, végső soron az összmagyarság ellen tehetett. Megérdemli a sorsát.

ÚJVÁRI MIKLÓS

Halotti beszéd

Kiszenvedett a PNB. Nem úgy ment el, könnyedén, mint egy elszaladó májusi szerelem, hogy idővel kialussza az ember. Nem. Indulattal hagyott itt bennünket, átkozódott még egy sort, mint egy örökké zsémbes házmester, s köpött még egyet az arcunkba. Hogy aztán megérdemeljük-e a köpést – nevezetesen a diósgyőri búcsúbotrányt –, nehéz megmondani. Mindenesetre, akinek az utóbbi csaknem fél évszázadban – akár csak szurkolói szinten is – köze volt a magyar futballélethez, köze kell hogy legyen nagy-nagy romlásához is.

Úgy hiszem, minden Puskásékkal kezdődött. Az elvesztett berni döntővel, a túlhajtott futballnagyhatalom illúziójával. Mert aztán jött az új generáció, amely-

Hosszú hallgatás
Jacques Delors, a
gának korábbi
elnöke, és néhán
dést tett fel Euró
ő az első, aki a b
küszöbén rákérd
tatható-e az in
egységes belső pi
sét követően kib
Egyszerű és ta
kérdése így hang
mi csinálni huszo
mincan az asztal
zenöten is nehe
meg a magunk
adatokkal? Fen
célok, amelyeket
dolat atyjai, Rob
Jean Monnet, Spa
ri és a többiek tűz
lán folytatható-e a
digi módszerrel, a
rendszer toldozgat
gatásával?

A válasza nem
nyegre tapint, amik
geti, hogy lehetsége
lán közös platformr
kat a különbségeke
tizenötökön belül
országok, Anglia é
diktatúrából nemré
dult országok, vala
csatlakozó hullám
vett közép-európai
további – csatlakoz
tarka képet muta
között vannak? De
hogy az alapítók az
rópa-ideál megfoga
nemzeti államok
nak gondolatából i

Az unió intézmé
nek alapját a szu
jellegű Montánuni
adta és adja ma is.
hetségesnek tűnt, d
már a kezdetektől
ütközött. A Róma
meghatározó állam
vonakodtak szuver
zott korlátozásától,
egységesülés nagyo
ben érdekelt állam
már az alakuláskor
biztosítottak magu

Az ellentétes ter
húzódik az unió fejl
keresen új helyzete
bővítés perspektív
kell nézni azzal a
hogy – talán Közé

Makovecz Imre

2000. április 29., szombat

Makovecz-templom

■ Cs. J.

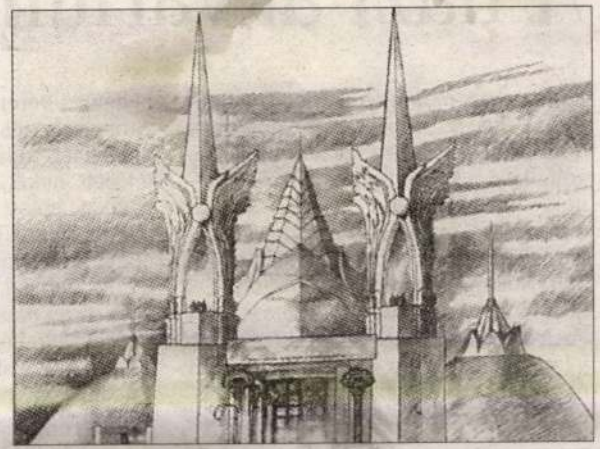

Budapesti képzőművészeti árveréssel próbálnak segíteni az építtetők a temesvári Új Ezredév református központ építésének felgyorsításában – értesült a Magyar Nemzet *Gazda István* temesvári lelkésztől, a jószolgálati kezdeményezés egyik szervezőjétől. A Király-hágó melléki református egyházkerület aukciójának céljára a Nagyházi Galéria (Balaton utca 8.) tulajdonosa, *Nagyházi Csaba* ingyen biztosítja a méltó helyszínt. Az árverés anyagát képező műalkotásokat erdélyi és anyaországi román és magyar képzőművészek ajánlották fel a *Makovecz Imre* által tervezett épületegyüttes megvalósulásának javára. Az aukcióra május 6-án 11 órától kerül sor, ám az elárverezendő alkotások már április 29-én, szombaton 10–13 óra, majd május 2–5-én 10–18 óra között megtekinthetők a helyszínen.

Bohóchal, császárhal és a többiek

A házi akvárium titkai

Bájos, sárga pillangóhal, rikító mandarinhal, kecses fenékponty, pizsamás doktorhal – érdekes, egzotikus jószágok, házi akváriumunk díszei lehetnek. Gyönyörködni persze sokkal könnyebb bennük, mint megteremteni életfeltételeiket otthon, a lakásunkban. Sokan ezért meg is maradnak a házi akvárium iránti vágyakozásnál. A Park Kiadó gondozásában most megjelent kézikönyv e nyugodt, csöndes élővilág kedvelőinek ad biztatást hobbijuk valóra váltásához. S természetekellemes berendezéséről. A kezdő akvaristák közül sokan először magát a medencét vásárolják meg, mert megtetszett nekik, aztán keresnek hozzá halakat, holott a „lakásnak" és lakójának össze kell illeni. A halak, melyeket nem megfelelő környezetbe kényszerítenek, betegek lesznek, elpusztulnak, vagy olyan hatalmas egyedekké nőnek, melyek felfalják összes akváriumi társukat. A közhiedelemmel ellentétben az sem igaz, hogy ha különböző életmódú halak együtt vannak, akkor a fogságban is elviselik egymást. Az egymástól eltérő biotópokból származó halak megeszik egymást, ha ezt a méretkülönbség lehetővé teszi. Az otthon tartott halak csoportjának tehát megközelítően egyforma méretűnek kell lenni. Még ha egy nagy halat a kisebbekkel szemben teljesen ártalmatlannak is tartunk, a kicsik nem tudják ezt.

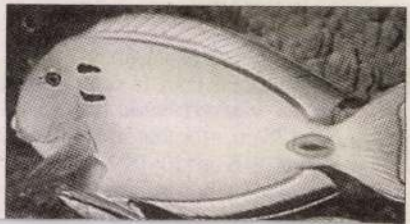

MAKOVECZ ANNA

Tisztelettel meghívom kiállításomra
a Szabadművelődés Házába
(8000 Székesfehérvár, Fürdő sor 3.)
1994. október 7. – október 31.

Megnyitó október 7-én este 6 órakor

Makovecz Anna

A FRAME támogatásával

MAKOVECZ ANNA

Tisztelettel meghívom kiállításomra
a Szabadművelődés Házába
(8000 Székesfehérvár, Fürdő sor 3.)
1994. október 7. – október 31.

Megnyitó október 7-én este 6 órakor

Makovecz Anna

A FRAME támogatásával

MAKOVECZ ANNA KIÁLLÍTÁSA

STÚDIÓ GALÉRIA

BUDAPEST V. BAJCSY-ZSILINSZKY ÚT 52.
MEGTEKINTHETŐ 1993. ÁPRILIS 1. - ÁPRILIS 18.
MEGNYITÓ: 1993. MÁRCIUS 31. ESTE 7 ÓRAKOR

MARKÓJA CSILLA
MŰVÉSZETTÖRTÉNÉSZ
1156. BUDAPEST
HEVESI GY. U. 46

MAKOVECZ IMRE

Makovecz-könyv és -kiállítás

A VELENCEI BIENNÁLÉ alkotásaiból válogatott kiállítást nyitják meg december 8-án délután 5 órakor a Szentendrei Építészgrafikai Galériában (1061 Budapest, Székely M. u. 8.). Ez alkalommal mutatják be Makovecz Imre Írások 2000–1990 című, legújabb könyvét, amelyet az Epl Kiadó jelentetett meg. A Kossuth- és Ybl-díjas mester a rendszerváltás óta eltelt tíz esztendőt méri föl az ez idő alatt született esszékben, cikkekben, naplórészletekben. (M. K.)

MAGYAR NEMZET, 2000. DEC. 6. 13.o.

Medgyessyt cementügyben hallgatják meg

MTI–Szajlai

Ma a hallgatja meg *Medgyessy Péter* egykori pénzügyminisztert, az MSZP miniszterelnökjelöltjét az Országgyűlés gazdasági bizottságának albizottsága az 1988 és 1990 közötti időszak úgynevezett spontán privatizációjának döntési mechanizmusa és a magyar cementgyárak magánosítása kapcsán. A pénzügyi tárca korábbi vezetője a bizottság „érdeklődése" kapcsán már levélben jelezte, hogy a kilencvenes évek közepén a hazai cementgyárak magánosításához tartozó érdemi tárgyalásokon nem vett részt, noha a Horn-kormány minisztere volt 1996-tól, s azt megelőzően is hallgattak rá különböző, fontos ügyekben a szocialista politikusok.

– A testület tájékoztatást vár Medgyessy Pétertől a hejőcsabai cementgyár külföldi kézbe kerülésének „gyanús körülményeiről" is – mondta *Ivanics István*, az albizottság fideszes elnöke az MTI-nek. Ivanics kifejtette, hogy az albizottság januári megalakulásakor merült fel, hogy meghallgassák az akkori illetékeseket. – Tisztán akarunk látni a hazai cementgyárak privatizációjának ügyében – szögezte le. A testület előző, június 14-i ülésére meghívták *Suchman Tamást*, a Horn-kormány privatizációs miniszterét, aki az ülésen nem jelent meg.

Becker László, aki Suchman Tamás beosztottjaként a cementipar privatizációjáért volt felelős az ÁVÜ-nél, illetve az 1995 elején megalakult ÁPV Rt.-nél, a bizottság előtt hasonlóan nyilatkozott.

Módosítja üzleti tervét a MÁV

Több milliárdot fordítanak állomások korszerűsítésére

Nem kizárt, hogy két héten belül már a szaktárca által is szentesített üzleti terve lesz a MÁV-nak. Korábban a tervet Fónagy János közlekedési miniszter a magas veszteség miatt egyszer elutasította. Erről a miniszter nyilatkozott lapunknak Pápán, ahol tegnap a 700 millió forintból felújított vasútállomást adta át a forgalomnak.

Putsay Gábor

Két héten belül elfogadhatja a szaktárca a MÁV idei üzleti tervét, ha elkészülnek a megfelelő módosítások – nyilatkozta lapunknak *Fónagy János* közlekedési miniszter. Mint ismert: nemrég a miniszter elutasította az üzleti tervet, mert – amint azt lapunknak indokolta – túlzottnak találta a MÁV által előirányzott 33,4 milliárd forintos veszteségkeretet. A MÁV-nak módosítania kell a tervet, ami azt jelenti, hogy a veszteségek mérséklésére csökkentenie kell a költségeket (tavaly ez a tétel ötmilliárd forint volt), de a nemzeti vasúttársaságnak a beruházások tervét is módosítania kell.

A MÁV elképzelései szerint 33 vasútállomás rekonstrukciójára tíz év alatt 24,5 milliárd forintot költenek. Kiemelt feladatként kezelik a budapesti pályaudvarok – Keleti, Nyugati, Déli, Kelenföldi –, illetve a megyeszékhelyek vasútállomásainak felújítását. A 24,5 milliárdos keretbe a legfontosabb pályaudvarok mellett tizenegy – Záhony, Sátoraljaújhely, Mezőhegyes, Dombóvár, Nagykanizsa, Celldömölk, Cegléd, Gödöllő, Hatvan, Füzesabony, Dunaújváros – rekonstrukcióját végzik el. Az állomások felújítását eddig számos esetben támogatták az önkormányzatok és a vállalkozók is, az anyagi hozzájárulás mértékéről jelenleg Miskolc, Szeged és Szombathely polgármestereivel folynak tárgyalások.

A forgalomnak tegnap átadott, 90 éves pápai vasútállomáson nemcsak a felvételi épületet újították fel, hanem átalakították a vágányhálózatot, fedett peronokat építettek, a létesítményeket pedig aluljáró köti össze. A beruházás 660 millió forintba került, az önkormányzat pedig az állomás előtti teret újította fel 40 millióért. A Győrt Celldömölkkel összekötő fővonalat, ahol Pápa állomás is található, a 90-es évek elején kezdték el felújítani, ám a munkálatok forráshiány miatt félbeszakadtak. Az állomás építéséhez tavaly júniusban kezdtek hozzá, ezt megelőzően pedig felújították a Győr–Pápa közötti vasúti pályát. A MÁV rövid távú tervei között szerepel a Győr–Celldömölk vonal villamosítása is.

A közlekedési tárca még ebben az évben elkészíti a Déli pályaudvar felújításának tervét. Fónagy Jánostól megtudtuk: a személypályaudvaron megmarad a jelenlegi fogadókapacitás, és elképzelhető, hogy a terület egy részét befedik. A személypályaudvar és a gellérthegyi alagút között lévő kiszolgáló pályaudvaron azonban elképzelhető, hogy a vágányok egy részét megszüntetik, s a területet értékesítik.

A KÖZHASZNÚ INFRASTRUKTURÁLIS beruházások felgyorsítása érdekében szükség lenne olyan jogszabályok meghozatalára, amelyek különválasztanák a kisajátítás tényét és a kártalanítást – állítja Fónagy János, a közlekedési tárca vezetője. Ez leginkább azért lenne fontos, mert egyes nagyberuházásoknál – autópálya-építés, árvízvédelem – az egyéni érdekek lelassítják vagy félbeszakítják az építkezéseket. Ezt olyan formában lenne elkerülhető, hogy a beruházás számára nélkülözhetetlen terület kisajátítása megtörténjen, a panaszos kártalanítására pedig ezt követően kerülne sor.

Személyi csődvédelem

Folytatás az 1. oldalról >

A magánszemélyek adósságkezeléséről szóló törvény lényegében egy teljesen új jogi intézményt vezetne be Magyarországon: a személyi csőd-, illetve csődvédelem kategóriáját, amely különösen az Egyesült Államokban széles körben alkalmazott jogi és pénzügyi konstrukció.

Az Igazságügyi Minisztérium il- [illegible] lapunk érdeklődésére el- végett szükséges egy, a magánszemélyek és a hitelezők közötti fórumot, párbeszédet is szolgáló jogszabályt alkotni az adósságkezelés kapcsán.

A jogszabályt csak a „jó adósok" körében lehet majd alkalmazni, miután az elképzelés „lelke" – az adósságok átütemezése és bizonyos részének elengedése – lényegében a pénzügyi gondokkal küzdő magán- [illegible] fizetési hajlandóságával szá- el, úgy rögtön kizárható lesz az eljárásból, illetve tíz éven keresztül nem kérhet csődvédelmet magával szemben. Egyelőre még csak egyeztetések folynak arról, hogy milyen összeg lehet a csődhelyzet alsó és felső határa a magánemberek esetében, ugyanakkor az már bizonyos, hogy a vagyonos polgárok nem kerülhetnek be ebbe a körbe.

A tervek szerint egy hatóság foglalkozna az ügyekkel, ám arról még ne a „csődgondnoksággal". Természetesen bírósági felülvizsgálatra is lehetőség adódna.

Várhatóan az ősszel a parlament elé kerülő törvénytervezet alapján három év allatt kell majd a szakhatóság által megállapított összeget visszafizetnie a csődvédelem alatt lévő személynek, ám az időtartam akár meg is hosszabbodhat, ha a hitelezők erre áldásukat adják, a büntetőügyek kapcsán kiszabott pénzek

Bővülő olajkitermelés?

AZ OPEC, azaz a Kőolaj-exportáló Országok Szervezete július 3-án Bécsben rendkívüli ülést tart. Ha szükséges, módosítjuk a jelenlegi termelési kvótákat – mondta Ali Rodriguez főtitkár. Ha a piacnak több olajra lesz szüksége, akkor többet fogunk termelni, az olajfogyasztás rendszerint az év második felében emelkedik – fűzte hozzá Rodriguez, aki szerint nem valószínű, hogy Irak hosszú időn keresztül szünetelteti olajexportját és az árak emiatt jelentősen emelkednének. (MTI)

Erdélyi autópálya-lobbi

EGY ERDÉLYT ÁTSZELŐ autópálya építését szorgalmazza a román parlament több képviselője – közölte tegnap a Mediafax román hírügynökséggel Eugen Nicolaescu, a Nemzeti Liberális Párt Maros megyei képviselője. Nicolaescu elmondta: kilenc parlamenti képviselő támogatja azt a javaslatot, hogy a magyar határt Bukaresttel összekötő autópálya ne a jelenlegi hivatalosan tervezett Nagylak–Déva–Nagyszeben–Pitesti–Bukrest nyomvonalon, hanem Bors–Kolozsvár–Marosvásárhely–Brassó– Bukarest irányban haladjon. (MTI)

Légiszalon Párizsban

A VILÁG VALAMENNYI repülőgépgyártó cége képviselteti magát a Párizs melletti Le Bourget-ban szombaton megnyílt 44. légiszalonon. A kétévenként tartott légi ipari vásárra elsősorban a szakmai közönséget várják, a legnagyobb nemzetközi repülőgépbörzén 43 ország 1800 kiállítója vonultatja fel termékeit, s jelentős

Építészet – belső terek és a természet

Tanácskozás Nádasdladányban kultúráról, épületekről, humánus értékekről

P. Szabó Ernő

Keresve sem találhatott volna jobb helyszínt Építészet – belső terek és a természet című szombati szimpóziumja megrendezéséhez a Nádasdy Alapítvány, mint éppen a nádasdladányi kastélyt, Székesfehérvártól néhány kilométerre, a Bakonytól délre hullámzó dombos pannon tájban. A magyar történelemben évszázadok óta fontos szerepet játszó család tagja, gróf *Nádasdy Lipót* a XIX. század közepén telepedett le az akkor még Sárladánynak nevezett településen, ahol a XVIII. századi kastélyt megnagyobbítva fia, *Nádasdy Ferenc* (1842–1907) építtetett reprezentatív új kastélyt, amelyben egyesítette a családi kincseket, a képgyűjteményt. A kastély az angliai késő középkorra jellemző Tudor stílusban épült, esztétikai megformálása, műszaki berendezése révén szinte modellezhette a címben is említett tényezők harmonikus egységét. Sorsa pedig példázhatja a nemzeti kulturális örökség sorsát az elmúlt fél évszázadban, pusztulását a második világháború után, méltatlan hasznosítását a későbbi évtizedekben, újjáéledését a rendszerváltás utáni évtizedben.

A hatalmas park közepén álló kastély rekonstrukcióját a Műemlékek Állami Gondnoksága végzi, a munkálatok előrehaladását jelzi, hogy némely teremben már az eredeti enteriőrt idéző bútorok állnak, s bár még jelentős feladatok vannak hátra az épület helyreállításában, a nádasdladányi azon kevés kastély közé tartozik Magyarországon, amelynek jövőbeli sorsa minden szempontból megnyugtatónak látszik. Nem egyszerűen a személyes tapasztalat alapján állíthatjuk ezt, hiszen elhangzott azon a beszélgetésen is, amelyre a szimpózium alkalmából *Rockenbauer Zoltán,* a nemzeti kulturális örökség minisztere, *Cselovszky Zoltán,* az Országos Műemlékvédelmi Hivatal vezetője és *Nádasdy Ferenc,* a Nádasdy Alapítvány létrehozója között sor került. A kastély azért is nem szerepel a jelentős objektumok helyreállítását szolgáló kastélyprogramban, mert rekonstrukciója jól halad, az alapítványban pedig a korábbi években olyan hasznosítóra talált, amely a jövőben képes lehet megoldani az épület hosszú távú, kezelését, működtetését.

Az alapítvány, amelyet Magyarországon és Kanadában 1992-ben, az USA-ban pedig 1995-ben jegyeztek be, éppen olyan nonprofit szervezet, amely a gyakorlatban kívánja bizonyítani, hogy a művészet és a sokarcú kultúra környezetünk szerves része, környezetünk pedig az emberi kultúra meghatározó tényezője. Ezek harmonikus kapcsolatának helyreállítása az alapítvány célkitűzése. Nádasdladányban tehát egymásra talált a múlt, a jelen és a jövő, a tradíció és a kreativitás, miközben az épület újra a környezet, az élet szerves részévé vált.

Éppen ezekről a gondolatokról cseréltek eszmét a szombati szimpózium résztvevői, jeles külföldi és magyar szakemberek. Közöttük *Douglas Cardinal* kanadai építész, aki az amerikai kontinens őslakóinak körülményeit, az ember és a természet organikus kapcsolatát a középpontba helyezve tervezi különös alakú, a lét teljességét a forma képzésében is megfogalmazó épületeit. Az ősök, a korábbi generációk tudásának kulcsszerepet szán a jövő generációinak nevelésében, nem mond le azonban a tervezés és az építés legkorszerűbb eszközeinek alkalmazásáról sem. *Makovecz Imre* a magyar organikus építészet történetének néhány mozzanatát felidézve mutatta be azokat a törekvéseket, amelyek a mintegy kéttucatnyi vállalkozást, több mint ezer építészt, három nagy alapítványt tömörítő Kós Károly Egyesülést vezetik.

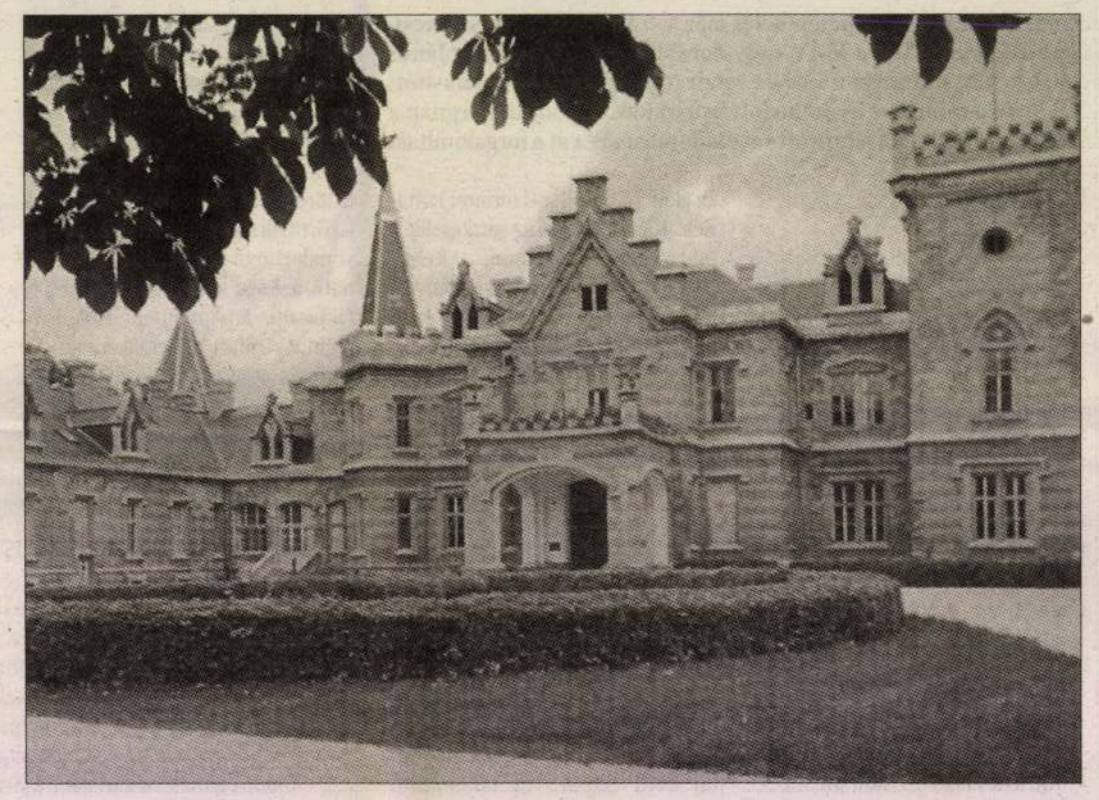

Megújult a Tudor-stílusú Nádasdy-kastély homlokzata FOTÓ: GÖNCZÖ ANDRÁS

Miként segítheti az építészet az értelmes, teljes emberi élet élését, a természeti katasztrófák elkerülését, az energiatakarékos gondolkodásmód kialakulását – több előadás is ezekre a kérdésekre kereste a választ. *Sámsondi Kiss György, Ertsey Attila* egyaránt az egyértelműen pénzcentrikus, a humánus értékeket figyelmen kívül hagyó gondolkodást bírálva elemezte az „egészséges építészet" lehetőségeit, illetve az autonóm ház, autonóm település, autonóm régiók gondolatát. A jelen építészének ellentmondásos helyzetére is rámutatott *Finta József,* aki az építészet igazi feladatának a valóban megélhető terek teremtését, a természeti és a mesterséges terek harmonikus kapcsolatának kialakítását nevezte. Pozitív, illetve ígéretes példái között az új Nemzeti Színház körül a következő években kialakuló kulturális negyedet is említette.

Beszélt erről a negyedről a tanácskozás munkájában részt vett Rockenbauer Zoltán is, aki a Fidesz kulturális politikájáról is szólt, mégpedig abból az alkalomból, hogy a Fidesz országos választmánya éppen szombat délelőtti ülésén vitatta meg A jövő elkezdődött című vitairatot. Az MSZP-nek nincs kultúrpolitikája, az SZDSZ-é pedig aligha állná ki az élet próbáját, fogalmazott, hiszen a piaci törvények érvényesülése nem a szabadság, hanem a választhatóság beszűkülése felé vezet. A sokszínű, értékekben gazdag kulturális élet alapfeltétele, hogy elkerüljük a pazarlás és a forráshiány kettősségét, hogy a magyar kultúráról mint határokat átívelő nemzeti kultúráról gondolkodjunk.

Az elmúlt időszak néhány kormányzati döntése, például a Nemzeti Filharmonikusokkal kapcsolatban, bizonyította a választott út helyességét. A millenniumi eseménysorozatnak is igen nagy szerepe volt, van a kulturális értékek gyarapodásában, hiszen egyrészt számos kis település gazdagodott, másrészt reprezentatív kulturális intézmények születnek, például az új kulturális negyedben, ahol a Nemzeti Színház mellett modern képtár, a hagyományok háza, a Nemzeti Filharmonikusok új központja is helyet kap majd. A millennium kapcsán indult el a műemlék városokat, a kastélyokat érintő program, amellyel párhuzamosan, mint éppen a nádasdladányi példa mutatja, rendkívül értékes helyi, egyéni kezdeményezések születtek, őrizve, továbbépítve

MAKOVECZ IMRE

NÉPSZABADSÁG

Centrumban a periféria

A Pázmány Péter Katolikus Egyetem bölcsészkarának újabb épületei

A hazai organikus törekvések egyik élethű foglalata

FOTÓ: KOVÁCS BENCE

Pedig ez, még vagy már, nem is az igazi Piliscsaba. A településtábla előtt állt ugyanis az a két egykori Ferenc Jóská-s laktanya, amit 1956-ban vettek birtokba a szovjet csapatok. Aztán a jobboldali egykori híradós bázison, először csak néhány átalakított garnizontömbben tartották 1994-ben az első évnyitót – azóta pedig ez lett a legjelentősebb új campus, ami az utóbbi időkben Magyarországon létesült. Az őslakosok közül talán még ma is sokan berzenkednek ellene, de ez a merész vállalás mára egész Piliscsabára kezd visszahatni: az új egyetemi központ ingatlanárakat alakít, a diákokon, új értelmiségen túl külön vasútállomást is vonzott ide, továbbá ma már turistalátványosság is.

Mindehhez pedig – konkrétan és a konkréton nagyon is túl – kellett Makovecz Imre, illetve Makovecz híre. Mert az átalakított és új épületeket az egykori Makona Társulás építészei jegyezték (Siklósi József, Zsigmond László, Bata Tibor, Túri Attila és mások), de ennél a ténynél szinte fontosabb az az eddigi kánont erősen átfogalmazó szándék, amely eklektikusan mozgalmassá és a hazai organikus törekvések egyik élethű foglalatává tette az itteni egyetemi központot.

És most lassan befejezéséhez közeledik a Makovecz-épület is. A Stephaneum lesz az a központi oktatási épület, amely az eddigiek közül a legnagyobb és a legreprezentatívabb – itt működik majd többek között az új, hatszáz személyes auditórium maximum színpadi és koncerttechnikával felszerelve, hat új nagyelőadó és számtalan kisebb –, és egyben radikálisan átrendezi az egyetem belső erőtereit éppúgy, mint eddigi külső képét. Makovecz állítólag ezt a tervezését tartja eddigi munkái közül a legátfogóbbnak és legjellemzőbbnek – és ez a hatás valóban túl van az egyszerű „tetszik-nem tetszik"-en, emellett nem lehet csak úgy elmenni. Merészen és vizionárius hévvel összerendezett terek, egy másikat támasztó, megdöntött kupola, a szokásos faoszloperdő és szoborszerűen expresszszív szárnyas és meghasadt templomtornyok (előbbibe a szlavisztika, utóbbiba a számítástechnika kerül majd) – patetikus összhangzat, de ezúttal tele gondos eleganciával kimunkált részletekkel.

Ez a merész vállalás mára egész Piliscsabára kezd visszahatni: ingatlanárakat alakít, a diákokon, új értelmiségen túl külön vasútállomást is vonzott ide.

Sajnos ez a monumentalitás rácsúszik a mögötte álló Anselmianum és Ambrosianum nevet viselő épületekre – távolabbról olyan a sok egymásra torlódó torony és csúcs, mint Caspar David Fridrich jégtáblái – a távlati terv egyébként közéjük később kialakítandó kisebb tereket képzel.

Elkészült viszont egy másik épület is, amely nemcsak változtat, de kissé módosít is az építészeti összképen. Funkciójával és könnyedségével a makoveczi mértan központjától ugyan távol, de annál fontosabb helyen áll az új műszaki bázis: a főváros felől érkezőknek mostantól ez a campus igazi fogadóépülete. Műhelyek és a gondnokság irodái kerültek ide, a félig fedett kocsiszínbe pedig a Közútfelügyelet hókotrói – ez a világos színekből, egyszerűen természetes formákból és egyszerűen természetes anyagokból építkező tömb azt is megmutatja, milyen lehet az organikus drámai ballasztok és harmadik út nélkül. Siklósi József még egy-egy címerpajzsot is betervezett (sőt az ablakokat is e szerint rendezte el körülöttük): egyik a vasúton, másik az autóval vagy busszal érkezőknek jelzi majd, hogy itt tényleg valami más, valami új kezdődik – a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Piliscsabán lévő bölcsészcampusa.

Torma Tamás

az Octogon Építészetkritikai Műhely tagja

Lex Répássy – a negyedik

A hat fideszes képviselő által most beterjesztett indítvány immár a negyedik kísérlet a „vélemény-helyreigazítás" jogállamokban ismeretlen intézményének bevezetésére. Negyedszerre is a kormánypártok által egyszerű többséggel módosítható Ptk.-ban igyekeznek helyet találni az alkotmánnyal és a kétharmados sajtó- és médiatörvénnyel ellentétes szabályoknak. Az első két kísérlet Pokol Béla nevéhez fűződik. A kisgazda képviselő első kezdeményezését 1998 őszén napirendre tűzte a parlament, majd mégsem tárgyalta. Egy év múltán ismét elővették. Az időközben némileg módosult egyszemélyes önálló indítvány értelmében annak, akivel kapcsolatban „társadalmilag hátrányos" (?) vélemény jelenik meg egy lapban, joga lett volna arra ugyanott válaszolni, vagyis a tényekkel kapcsolatban minden civilizált jogrendszerben létező helyreigazítás mintájára bevezette volna szinte ugyanazt az eljárást a vélemények tekintetében is.

Pokol javaslatát a véleménynyilvánítás kiegyensúlyozottságának szükségességével indokolta. Csakhogy ezt a követelményt alkotmányos rendszerekben csupán az egyelőre szűkös jószágnak minősülő frekvencián terjesztett rádió- és televízió-műsorokkal, azoknak is elsősorban közszolgálati változatával kapcsolatban fogalmazzák meg. A kiegyensúlyozottság szempontja megjelenik a rádiózásról és televíziózásról szóló médiatörvényekben – a magyarban is –, de a nyomtatott sajtóról szóló törvényekben nem – a mienkben sem. Az amerikai Szövetségi Kommunikációs Bizottság ún. fairness doktrínája értelmében az elektronikus médiumokban egy közérdekű probléma megvitatásakor minden álláspont ismertetésének megfelelő teret kell biztosítani. A nem fair módon kezelt személynek vagy csoportnak válaszadási joga volt egészen addig, amíg egy szövetségi fellebbviteli bíróság 2000 októberében meg nem semmisítette ezt a rendelkezést. Az írott sajtó vonatkozásában a szövetségi Legfelsőbb Bíróság már 1974-ben alkotmányellenesnek minősítette azt a szabályt, amely egy megtámadott jelöltnek válaszadási jogot írt elő, mondván, hogy a válaszjog elbátortalanítaná az újságírót a vitatott nézetek közlésétől, a szerkesztő szabadsága pedig fontosabb érték az esetlegesen megsértett személy érdekénél. Pokol javaslata a korlátlanul előállítható írott sajtóra is vonatkozott, s nem is egyszerűen a korrekt bánásmódot, hanem annál sokkal többet, minden sértő vélemény „helyreigazítását" írta volna elő.

A szakmailag is szalonképtelenné vált lex Pokol lekerült a napirendről, de az igazságügy-miniszter, a legkisebb kormányzó párt elnöke visszacsempészte azt „sajtóelégtétel" néven abba a kormány-előterjesztésbe, amit 2000 szeptemberében a Ptk. személyhez fűződő jogokkal foglalkozó fejezetének átfogó módosítására nyújtott be. A hangsúly a kiegyensúlyozottságról áthelyeződött a személyiségi jogok védelmére. Eszerint ha valakinek a személyiségi jogait a nyomtatott vagy az elektronikus sajtó nem valótlan tényállítással, hanem „más módon" (?) sérti meg, akkor a szokásos személyiségi jogi eszközökön kívül (amelyek között most is szerepel az elégtételadás!) követelhette volna „olyan közlemény közzétételét, amely számára elégtételt ad". A javaslatot az egyeztetések során olyan elsöprő erejű szakmai elutasítás fogadta, hogy az lekerült a kormány napirendjéről.

MARABU RAJZA

A kisebbik kormánypártok képviselőinek kudarca után a Fidesz öt honatyája és egy honanyája vette kezébe az ügyet. Első helyen az a Répássy Róbert jegyzi a mostani képviselői önálló indítványt, aki pártja jogi kabinetjének vezetőjeként meghatározó szerepet játszott az eredeti lex Pokol elutasításában. Répássyék javallata alkotmányellenesség tekintetében még az eddigieken is túltesz.

A javaslat egyik része a „vélemény-helyreigazítási" kísérletek újabb mutációja – ezúttal „válaszadás" néven. Eszerint „akinek személyhez fűződő jogát napilapban, folyóiratban (időszaki lapban), rádióban vagy televízióban közölt valamely vélemény vagy értékelés sérti – a törvényben biztosított egyéb igényeken kívül – követelheti saját véleményének vagy értékelésének közzétételét is". A szöveg első látásra is feltűnő alkotmányossági problémája az, hogy nem lehet tudni, melyik személyhez fűződő jog sérelméről van szó. A Ptk. a jó hírnév és a becsület megsértése mellett (feltehetően ezek lebeghettek a szövegezők szeme előtt) nevesíti például a természetes környezet már elért védettségi szintjének veszélyeztetését is. Ha a törvényjavaslat nem tisztázza, melyik esetén illeti meg a válaszadás joga a sértettet, akkor ez a jog valamennyihez kapcsolódik. Márpedig éppenséggel az utóbbi esetben ez nem tűnik indokoltnak. Vagyis feltéve, de meg nem engedve, hogy a szabályozás alkotmányosan elfogadható lenne, amennyiben pontosan megnevezné a válaszadás szempontjából releváns személyiségi jogi sérelmeket, a jelenlegi megfogalmazást már akkor is alkotmányellenessé tenné az, hogy olyasmire is kiterjed, amire nem lenne megengedhető. Ezt nevezi az alkotmányjogi dogmatika „szélességnek".

Ezen még lehet segíteni. De nézzük a módosítás másik elemét. Eszerint a jövőben a nyomtatott, illetve az elektronikus sajtó útján megvalósuló személyiségi-jog-sérelmek esetén a bíróságnak kötelessége lenne a jogsértőre közérdekű célra fordítható bírságot is kiszabnia, mégpedig olyan összegben, „hogy az visszatartsa a jogsértőt a további jogsértésektől". Ilyen bírság kiszabására eddig is jogosult volt a bíró, ha úgy ítélte meg, hogy a személyiségi jogi perben kiszabott kártérítési összeg nem állt arányban a jogsér-

A grófné macskája

Torgyán József megbukott. Jóval a bukást megelőzően megkezdődött azonban a legendagyártás. E legendák célja, hogy a korábban a stabil kormányzás zálogának minősített egykori szövetségesre lehessen

agrártámogatások örvén a tönkrement gazdaságok fölvásárlásához szükséges tőkét a klientúrának juttatni, miközben a támogatások más részének csöpögtetésével ép-

hetetlen lépé
a parlamentt
16 fős MDF

aggasztja a státustörvény

Magyarország Romániával szembeni barátságtalan megnyilvánulásainak oka a közelgő választásokat megelőző kampánnyal magyarázható, véli Adrian Nastase román kormányfő.

MH-összeállítás

A román miniszterelnök pénteken annak a reményének adott hangot, hogy a román–magyar viszonyból el fogják távolítani „a kriptorevizionizmus elemeit", hogy a kapcsolatok az 1996-ban aláírt alapszerződés alapján alakulhassanak. Adrian Nastase megítélése szerint ugyanis a kétoldalú viszonyban „megvannak az ilyen típusú megközelítés maradványai", s ennek példájaként a millenniumi emlékmű „újra felavatását" említette.

Nastase a Romániával szembeni barátságtalan magyar megnyilvánulásokat a közelgő választásokat megelőző kampánnyal magyarázza, írta bukaresti tudósítónk, ám meggyőződése, hogy a magyar hatóságoknak tekintettel kellene lenniük a románok érzékenységére is akkor, amikor olyanfajta döntéseket hoznak, mint például a magyar igazolvány intézményesítése. Nastase nem tagadta: aggasztja, hogy Erdélyben például vannak romák, akik készek magyarnak mondani magukat csak azért, hogy munkához jussanak Magyarországon. Mindez nagyon nehéz helyzetbe hozza a bukaresti hatóságokat. Nastase kifejtette: „Jövő márciusban népszámlálást kell végeznünk. Rendben. Amikor a kisebbségek rovatába a magyar megjelölést írják majd be, akkor annak vajon hol kellene megjelennie, az etnikum vagy a foglalkozás rovatában?" A román miniszterelnök utalt az RMDSZ-en belüli helyzetre is, leszögezve, lapértesülés szerint megnyilvánul a szövetségen belül a Markó Béla leváltására irányuló törekvés. Ez esetben az RMDSZ-en belül a hatalmat a Reform Tömörülés venné át – mondotta.

Idén még további hat alkotó kap Corvin-láncot

A hazai tudományos és szellemi élet elevenségét és megújulási képességét méltatta Orbán Viktor, amikor átadta tegnap a Parlamentben a Corvin-láncot. A magyar tudomány és kultúra öt kiemelkedő személyisége kapta meg az elismerést ez alkalommal a miniszterelnöktől. A díjat korábban Teller Ede atomfizikusnak adományozták, aki augusztus 15-én San Franciscóban vette át a kitüntetést. Idén még további hat alkotó kap Corvin-láncot.

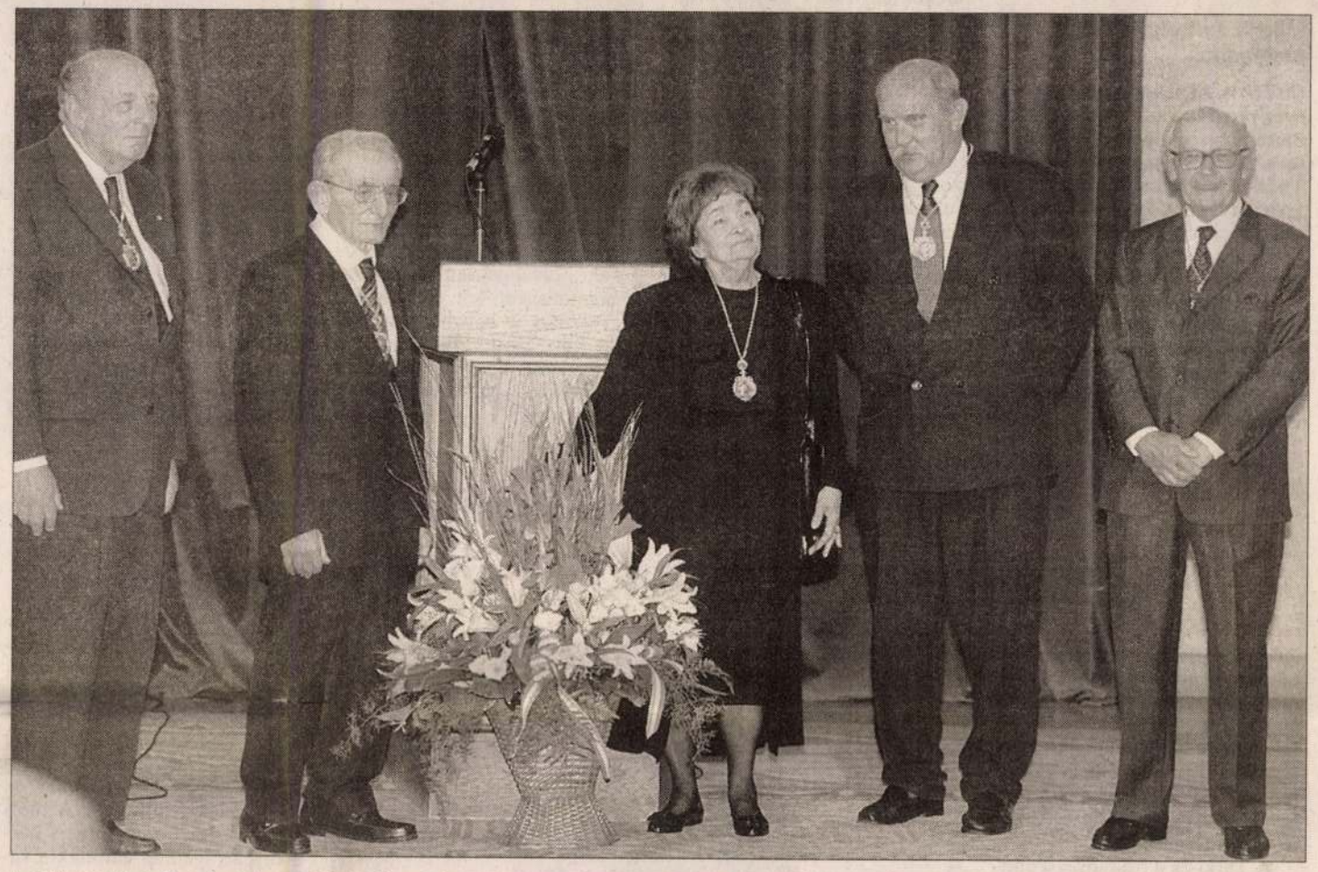

A kitüntetettek: Lukács János, Balogh János, Szabó Magda, Makovecz Imre, Lámfalussy Sándor

Fotó: Sárközy György

A kormányfő Balogh János Kossuth- és Széchenyi-díjas zoológus-ökológus, Lámfalussy Sándor (Alexandre Lamfalussy) közgazdász-bankár, Lukács János (John Lukacs) történész, Makovecz Imre Kossuth-díjas építész és Szabó Magda Kossuth-díjas író nyakába akasztotta a Mátyás királyt ábrázoló, láncon függő érmet. Az egybegyűlteket Teller Ede videofelvételen köszöntötte.

„Magyarország kérdése kultúrakérdés" – idézte a kiegyezés korának miniszterét, Eötvös Józsefet a magyar kormányfő ünnepi beszédében, méltatva a hazai tudományos és szellemi élet elevenségét és megújulásra való képességét. Orbán Viktor a virágzó reneszánsz korát, Mátyás király idejét idézve hangsúlyozta, a kitüntetés értékét azok az alkotók is növelik, akik az elismerést sok évvel ezelőtt megkapták.

Mint elhangzott, Balogh János magas szintű tudományos munkásságáért és tudományos ismeretterjesztő tevékenységéért, Lámfalussy Sándor gazdaságpolitikai szakértelme és tanácsai elismeréseként, Lukács János pedig az enciklopédikus tudást az esszéíró kvalitásaival ötvöző munkájáért kapott Corvin-láncot. Makovecz Imre a magyarság örökségéből merítő, stílusteremtő építészeti tevékenységével, Szabó Magda pedig a magyar irodalom nagyasszonyaként hihetetlenül gazdag, a lélek és a pszichológia mély ismeretéről tanúskodó életművével érdemelte ki a kitüntetést.

Az elismeréssel nem jár anyagi juttatás, azonban minden kitüntetett háromévente egyszer jelölhet valakit, aki Corvin-lánc-ösztöndíjasként havi nettó 500 ezer forintban részesül. Az Orbán-kabinet 1999 novemberében döntött arról, hogy törvénymódosítással újraalapítja a Corvin-rendet, a kitüntetésekről szóló törvényt tavaly februárban módosította az Országgyűlés. Az egykori Corvin-díszjelvény alapító okiratát 1930. október 11-én írta alá Horthy Miklós kormányzó. A Corvin-lánc első kitüntetettje egyébként az ötletadó, Klebelsberg Kunó vallás- és közoktatásügyi miniszter volt.

„Nem mérlegelem, milyen múltat idéző viták kísérték a kitüntetést, egyszerűen örülök, hogy megkaptam" – mondta el lapunknak a díjátadó ceremónia után John Lukacs történész. „A múlt nem egyszerű, mindig át kell gondolni, s ebben a pillanatban rendhagyó módon gondolkodom." Szabó Magda életrajzi regénye, a Für Elise befejezésén dolgozik. „Az ifjúságomat írom meg, amikor helyettem haltak meg emberek, s helyettem gürcöltek, s bár én is mindent megtettem, ami tőlem tellett, az kevés volt." Az írónő elmondta, új kötetét áthatja a szenvedély. „Nekem nagyon kell szeretni és nagyon haragudni, lelkesnek lenni, és nagyon hinni valakiben, hogy életet tudjak neki adni. Az irodalom képes egy pillanatra mindenkit felszabadítani, a könyvek egész életünket őrzik." Szabó Magdának sokat jelent a Corvin-lánc. „Azt hittem, nyolcvan éven felül már semmi sem fog történni velem, bár mindennap tanulok és gazdagítom magam. A kitüntetés borzasztóan meglepett."

A jelen és a jövő közgazdászainak kell válaszolniuk mind a gazdaságelméleti, mind a gazdaságpolitikai új kihívásokra – vélte Lámfasussy Sándor közgazdász, aki többek közt az Európai Központi Bank elnöki tisztségét is betöltötte. A globalizálódó világ működésére keres választ több kérdés, a működés mechanizmusának megértése vár most is az elméleti közgazdászokra – állította Lámfalussy Sándor. Kérdés, amit ma új gazdaságnak nevezünk, az valóban új-e, a jelenlegi konjunktúralelassulás az új gazdasággal függ-e össze, vagy a régi konjunktúraciklusoknak normális, hagyományos megnyilvánulása-e az, amit ma tapasztalunk. Az sem tisztázott, hogy e ciklus mennyiben felel meg a nagy időszakokra vonatkozó változásoknak, vagy azon belüli konjunkturális ingadozás jellemzi-e napjaink amerikai és európai folyamatait. Lámfalussy szerint a gazdaságpolitika felvet megannyi aktualitást, Magyarország esetében ezek elsősorban az Európai Unióba való belépés előkészítésben öltenek testet. Jellemzőjük, hogy nem kezelhetetlen, de sorozatproblémaként jelentkeznek.

GL–TG

Mikola a népegészségügyi programról

(MTI) A népegészségügy tízéves programjából adódó legfontosabb teendőket ismertette a Somogy megyei Mosdós Tüdő- és Szívkórházában Mikola István. A csaknem kétszáz hazai és Kárpát-medencei szakdolgozó előtt az egészségügyi miniszter hangsúlyozta: megvan a népegészségügyi program gondolata, végrehajtásához a kormányzati szerepvállalás és az első két évéhez szükséges 16 milliárd forintos költségvetés.

ralékos ügyiratok mögött meghúzódnak.

Grespik László hivatalvezető maga is elismeri, hogy a korrupció melegágya az elfogadhatatlan mértékű – általa nyolcezerre taksált – ügyirathátralék. Mint lapunknak elmondta, számtalanszor jelezte a Belügyminisztériumnak, hogy képtelenek megbirkózni a felgyülemlett adóssággal, mégsem kapott túl sok segítséget. Most abban reménykedik, hogy a jövő januártól megnyíló bevándorlási és állampolgársági hivatal regionális irodájához már felvett szakemberek sietnek segítségükre. Erről már korábban tárgyalásokat folytatott Felkai tett nyilatkozatát, miszerint a korrupcióval vádolt „főosztályvezető kezében túl nagy hatalom koncentrálódott, miközben a közigazgatási hivatal vezetője az indokoltnál kevesebb figyelmet szentelt munkatársa ellenőrzésének”.

Grespik szerint a szervezeti és működési szabályzatnak megfelelően járt el, amikor átengedte az aláírási jogot főosztályvezetőjének. Folyamatosan ellenőrizte a hivatalnokot, sőt ebbe külső szervezetet is bevont. Egy idő után már azért kellett hagynia ténykedését, hogy a hatóságok bizonyítékot találhassanak a korrupcióra.

ket gyanúsítanak meg a közigazgatási hivatalban felderített korrupciós ügy kapcsán. Egyelőre azonban csak négy gyanúsított van.

A Budai Központi Kerületi Bíróság tegnap elrendelte három gyanúsított házi őrizetét – tudtuk meg a Fővárosi Bíróság sajtótitkárságán. Az intézkedés lakhelyelhagyási tilalmat jelent, folyamatos rendőri felügyelet mellett.

Dicső Gábor, a Fővárosi Közigazgatási Hivatal főosztályvezetőjének védője azt nyilatkozta, hogy védence, Lakatos László részletes vallomást tett és ártatlannak vallotta magát. *LLJ*

gyalóasztalhoz a két cég vezetői, hogy tisztázzák a polgárdi bányában kialakult helyzetet. Az MD vezetői csütörtökön azért torlaszolták el az utat, mert a telephelyükre befogadott Hoffmann rt. idegen anyagot szállított aszfaltkeverőjébe.

Ferenczi Krisztina

A helyzet változatlan – tudta meg lapunk Barabás Miklóstól, a Hoffmann Építőipari Rt. igazgatójától, aki azonban nem kívánt lapunknak nyilatkozni a Polgárdiban, a Mészkő és Dolomit Kft. területén működő aszfaltkeverő üzemükben kialakult helyzetről. Csupán annyit árult el, hogy tanulmányozzák Zarándok János, a MD többségi tulajdonosa levelét. Ez az 1999-ben 99 évre megkötött szerződés fölmondását tartalmazza.

Az MD azok után mondta föl a szerződést és tette működésképtelenné az aszfaltkeverőt, hogy azt tapasztalta: a Hoffmann rt. idegen anyagot szállít be a területén lévő bányatelekre. A szerződés szerint a részvénytár-

A Hoffmann rt. válaszából azonban az derül ki: nem tartják szerződésszegésnek az idegen anyag beszállítását, mert bérkeverést végeztek az útépítő megrendelésére.

Az M7-es egyik kivitelezője, a Vegyépszer ragaszkodott ahhoz, hogy Iszkaszentgyörgyről, az osztrák érdekeltségű dolomit bányából érkezzen a kőzet.

Információnk szerint a Vegyépszer korábban mindent megtett az MD birtokában lévő, kiváló minőségű vilonyai dolomit megszerzéséért, ám később gyökeres fordulat állt be az ügyben. Így a távolabbi és osztrák érdekeltségben lévő iszkaszentgyörgyi bányából szállítanak.

A terület visszaadását, és az rt. mintegy 20 millió forintos tartozásának kiegyenlítését fogja kérni a szerdai tárgyaláson az MD – közölte lapunkkal a hoppon maradt bányatársaság igazgatója.

Az MD ugyanis '99-ben azért fogadta be az aszfaltkeverőt saját területére, mert azt remélte: részt vehet az M7-es autópálya építésben.

A közvélemény-kutató cégek különféle módszerekkel dolgoznak

Jelentősen eltérnek az eredmények

Jelentős eltéréseket mutatnak a közvélemény-kutató cégek parlamenti választásokkal kapcsolatos augusztusi felmérései. Závecz Tibor, a Szonda Ipsos kutatási igazgatója szerint a különféle mérési módszerek és a megkérdezettek kiválasztásának módja eredményezi a különbségeket.

A Tárki és a Századvég Politikai Elemzések központja közös, augusztusi felmérése szerint, ha most lennének a választások, az összes megkérdezett 22 százaléka voksolna a Fideszre és 23 százalékuk az MSZP-re. A kis pártok mindegyikét (FKGP, MDF, SZDSZ, MIÉP) csupán két százalék támogatná. A felmérés szerint a bizonytalanok száma eléri a 46 százalékot.

A biztos szavazó pártválasztók között 8 százalék különbséggel stabilan őrzi elsőségét az MSZP. 46 százalék szavazna rájuk, míg a Fideszre 39 százalék. A kis pártok támogatottsága nem érné el a parlamentbe jutáshoz szükséges öt százalékot, az FKGP és a MIÉP 4 százalékot könyvelhetne el, míg az SZDSZ 3-at, és az MDF csak 2-t.

A Szonda Ipsos felmérése áll

legközelebb a Tárkiéhoz, a választópolgárok teljes körében az MSZP-nek 25, a Fidesznek pedig 22 százalékos a támogatottsága. A biztos pártválasztók, vagyis az aktívan politizálók csoportjában a szocialista párt 46 százalékot ért el ebben a hónapban, míg a Fidesz csupán 37-et. A közvélemény az MSZP-t erősebb pártnak tartja, 35 százalékuk gondolja úgy, hogy megnyernének egy mostani választást, míg a kormányzó párt győzelmét csak 26 százalék feltételezi. A Szonda Ipsos júniusi felméréséhez képest a biztos választók körében augusztusra két százalékkal csökkent a Fidesz, és három százalékkal nőtt az MSZP támogatottsága. A felmérések a MIÉP szavazótáborát mutatják a legstabilabbnak, hiszen mindhárom hónap során 5 százalékon állt a támogatottsága. A bizonytalanok és nem szavazók aránya 41 százalék.

A TNS Modus felmérésében már az áll, hogy megtört a többhetes folyamat, és a Fidesz átvette a vezetést az MSZP-től. Igaz, hogy a differencia továbbra is minimális. Ha most vasárnap lennének a választások, a Fideszre a biztos pártválasztók 44, míg az MSZP-re 43 százaléka voksolna. A TNS Modus elemzései szerint, a kormánypárt ígéretei hatottak a választókra.

A Fotexnet interneten végzi közvéleménykutatását, a felmérés eredménye szerint az összes megkérdezett 28 százaléka voksolna az MSZP-re és 15 százalék a Fideszre. A bizonytalanok száma mindössze 35 százalék. A biztos választók körében az előző havi eredményekhez képest is nőtt az MSZP (42 %) és az SZDSZ (14%) támogatottsága, a Fideszé (23%) csökkent, az MDF (3%), a MIÉP (7%), és az FKGP (1%) szavazatainak aránya pedig nem változott.

Závecz Tibor, a Szonda Ipsos kutatási igazgatója szerint a különféle mérési módszerek és a megkérdezettek kiválasztásának módja eredményezi a különbségeket. *BH*

Dávid Ibolya a roma napon

Látványos és erőteljes változást kell elérni a roma társadalom életszínvonalában, hogy minél kisebb legyen a különbség a többségi és a kisebbségi társadalom között – jelentette ki Dávid Ibolya igazságügyi miniszter tegnap a tatai roma konferencián. A kormány büszke középtávú roma programjára, amelyből minden minisztérium kiveszi a részét – mondta Dávid Ibolya. A miniszter az ösztöndíjrendszert emelte ki, amely az idén tízszer annyi diákot támogatott, mint három évvel ezelőtt.

Társadalompolitikai konferenciát, művészeti és zenei bemutatókat tartottak Tatán az eurorégiós roma napon. A rendezvényt első alkalommal rendezték meg annak érdekében, hogy egészében beszéljenek a romák életéről, művészetéről, kultúrájáról és jövőjéről – közölte Lázár Mózes, a Vág-Duna-Ipoly Euro-Régio és a Komárom Esztergom Megyei Közgyűlés elnöke.

A kisebbségi törvény módosításáról Dávid Ibolya lapunknak elmondta: mivel a legégetőbb gond a kisebbségek parlamenti képviselete, ehhez pedig alkotmánymódosítás kell, addig nem tudják megváltoztatni a törvényt, amíg kétharmados egyetértés nem lesz a parlamentben. A kétkamarás parlament a legjobb megoldás a kisebbségek differenciáltságának képviseletére, minden egyéb csak félmegoldás lenne – tette hozzá a miniszter. *DzM*

MTI

Makovecz tervezi a falu új házait Az árvíz sújtotta Gulács település lakói arra kérték a neves építészt, Makovecz Imrét, hogy ő készítse el falujukban mintegy 40 lakóház újjáépítési tervét. (MTI)

előre is hozható

Makovecz Imre teremtményei

Életműalbum, 1959–1996

„Ami ma fenn magasodik, fordul az idő, s holnap lezuhan, s nincsen élő, aki a lezuhant valóságot újra fölmutassa, mert mi élők is e kerekek lapátjain emelkedünk, s zuhanunk alá a magasból. És mégis. Mindenem volt az építészet, a táj, az emberek, akiknek dolgoztam, és ma is az, mindenem. A huszadik század második fele európai építészetének marginális töredéke ez az életmű, de joggal mondhatom, hogy az európai építészeté. Ez volt a tét. Lehet-e ellenséges közegben, magyar- és emberellenes, kultúra- és természetellenes korban szembeszállni Ahriman erőivel, és fel lehet-e mutatni a szív fényét? Igen, lehet" – többek között e gondolatokkal vezeti be *Makovecz* Imre építőművész azt az albumot, amelyet a *Mundus Kiadó* jelentetett meg életművéről *Gerle* János szerkesztésében (a *Kós Károly Alapítvány* közreműködésével). A *Makovecz Imre műhelye* című albumot szerda este mutatták be az *Építészkamara* budapesti székházában.

A több mint négyszáz oldalas, szép kiállítású, színes és fekete-fehér fotókkal gazdagon illusztrált könyv nemcsak a Makovecz-„teremtményeket", az általa tervezett házakat, épületeket és azok tervrajzait mutatja be, hanem a művész írásait, vallomásait, a vele készült jelentősebb interjúkat, pályájának dokumentumait is közli, azaz képet ad Makovecz Imréről, az emberről. Hogy mekkora az érdeklődés Makovecz Imre gondolatvilága és művészete iránt, azt mi sem bizonyítja jobban, mint hogy az ötezer példányban napvilágot látott munkából kétezer-ötszáz már elővételben elkelt itthon és külföldön. A Makovecz-album egyébként egy most induló sorozat első kötete, mely a magyar építőművészet múltját és jelenét kívánja bemutatni, jövőjét szeretné elénk vetíteni.

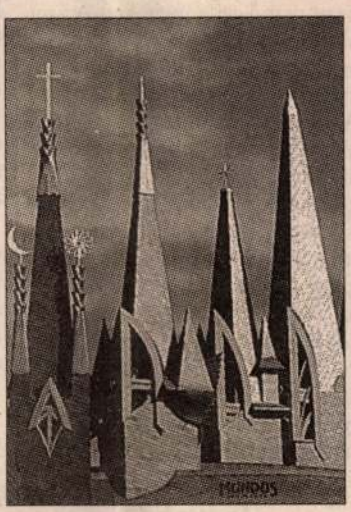

A Makovecz-tanítvány Gerle János a könyv szerkesztésekor szigorúan az időrendiséget vette alapul, évszámok szerint követi nyomon mestere pályáját, ismerteti közel háromszáz tervét (amelyek nagy része megvalósult), 1959-ben készült műegyetemi diplomamunkájától egészen 1996-ig. Szép felvételeken gyönyörködhetünk a Makovecz Imre tervei alapján felépült családi, falu- és művelődési házakban, iskolákban, templomokban, csárdákban, a szigetvári Vigadóban, az egri versenyuszodában, a sevillai magyar pavilonban, vagy *A kékszakállú herceg várához* készült operaházi díszletekben, hogy csak néhányat említsünk e hihetetlen színes és gazdag életműből.

(Makovecz Imre műhelye, Mundus Kiadó, Budapest, 1996. Ára: 6720 forint)

Devich Márton

MAKOVECZ IMRE

Magyar Nemzet 1996. 11. 29.

egy nagymama"

t az Andaxinhoz

esz a feleségem, akkor nem ell nekem vinni, de szerintem em lesz jobb állapotban.

Az ügyvédnő
(a nő ügyvédje)

Kilenc éve vagyok ügyvéd. leinte elég sok családjogi pert állaltam, aztán megcsömörlöttem tőle. Amikor elkezdtem, akor úgy gondoltam, hogy ez az gyik legszebb része az ügyvédi unkának, aztán kiderült, hogy a grondább. A legcsúnyább bünetőügyben sem lehet olyan emeri indulatokkal találkozni, mint gy eldurvult bontóperben vagy gy kényes gyermekelhelyezési erben. Úgy egy éve vállalok újı bontópereket, talán már lehigadtam, tapasztaltabb vagyok.

Ügyfelem férje beadta a yermekelhelyezést, erre az ügyelem reakciója a válás volt. Azt ondta, arra fognak hivatkozni, ogy ő alkalmatlan a gyereknelésre. Akkor még nem firtatam, hogy miért lenne alkalmatan. Az ellenfél iratából tudtam eg, hogy gyógyszerfüggő. Kérem, mutassa meg az orvosi paírjait. Ezután újra leültünk megbeszélni, hogy bizonyos e az

Itt nem arról van szó, hogy bűnbakot keresne bárki.

Próbáltam azzal is hatni rá, hogy a saját érdekében is jobb, ha most nem kéri a gyereket. Az minimálisan két-három éves per, egy vagy két pszichológiai szakértői vizsgálattal, sok tanúval. Ahogy mondani szokták, „mocskos per" lenne, ami az ő mostani állapotában nem hiányzik. Egy gyorsan lezárt bontóper után, ahol a kapcsolattartásra külön hangsúlyt kell helyezni, minden energiáját a gyógyulásra tudja fordítani. Akkor van esély arra, hogy két-három év múlva megerősödve, meggyógyulva, megpróbáljuk újra szabályoztatni a gyerekelhelyezést. Ez a lehetőség, azt hiszem, megváltoztatta a szándékát.

Az ügyvéd
(a férfi ügyvédje)

Huszonegy éves ügyvédi gyakorlatom van. A peres praxisomnak 25–30 százalékát teszik ki a családjogi ügyek, de ennél is kevesebbet szeretnék. Ezek az ügyek az embert lelkileg megviselik, nagyon nehezen oldhatóak meg, patthelyzetek. Akármilyen jó ítélet is születik, soha nem tesz pontot az

dom, ezt maga megteheti, de akkor holnap az asszony visszalopja, és aztán elszórakozhatnak jó hosszú ideig, miközben a gyereket totálisan tönkreteszik. Ha nem fogadják meg a tanácsomat, általában visszaadom a megbízást.

Az emberek nem azért jönnek javarészt az ügyvédhez, hogy a problémájukat megoldja, hanem elsősorban azért, hogy a problémájukat elmondják neki. Ez két különböző dolog. Azelőtt az ilyen ügyekkel nem az ügyvédhez mentek, hanem a paphoz. Ma már ez nem működik. Amerikában ilyenkor a pszichiáterük díványára fekszenek az emberek. Amott már nem vagyunk, emitt meg még nem tartunk.

Rengeteg olyan ügyet vállaltam, amelyet ha pragmatikus ember lennék, nem képviselek, mert rendkívül sok idegeskedéssel és minimális haszonnal járt. De én mindig azt mondtam, ha ennek az embernek szüksége van ügyvédi segítségre, akkor nekem etikailag nincs jogom ezt a segítséget megtagadni, ha egyébként meg tudom adni. Ez olyan, mintha orvoshoz mennék el, amikor fáj a fogam, és az orvos azt mondaná, menjek máshoz.

Ez az ügy egy szerencsétlen sorsú anyának a pere. Egy kevésbé szerencsétlen, de nem szerencsés apának a pere, aki nyilván nem gondolta, hogy így végződik a házassága. És egy nagyon szerencsétlen sorsú kisgyerek története. A lehető legkisebb rosszat sikerült

Mallovecz Imre

ve áprilisban

–1956. Szerkesztette és a bevezető tanulmányt írta: Varga
nos archívum), 2001. 727 oldal, 3480 Ft

la eróziója

ok. Ezúttal ő az
as pártfeloszlatás
ÁVH célkeresztjé-
legények prédája
náth Ferenc, Rá-
ője, és Losonczy
minisztériumi he-
ndegyikükkel je-
központ a felosz-
ől. Ilyen eredeti
gatott, tendenció-
nagamentésekből
ncepciója. Tulaj-
lottakkal írat-
tak

Kádár is szorgalma-
azoló jelentéseket.
umentumok bete-
a kommunista ink-
usába. A Kádárral
án történteket a
űrű homály fedte.
dvaroncai gondos-
mártíriumának le-
ben elterjedjen. Ez
gbe Kádár jóváha-
a László következ-
on igencsak sántít:
rjedtek az ötvenes
legendák, azzal a
talan képzettel,
t úgy, de megtör-
r valamen-

repébe. Áldozat volt ugyan, de vétlennek a legnagyobb jóindulattal sem nevezhető. A riválisbanda által szitává lőtt gengszter se tekinthető annak. Az, hogy uralmának alkonyán készült interjúkban rácáfolt magára, a vizsgált probléma szempontjából irreleváns. Áldozatként való beállítása a pártállam konszolidációjának érdekében történt. Harminc évvel később a dolognak nem volt már jelentősége.

Azt viszont Kádár az utolsó pillanatig titkolta, hogy kihallgatásai során jó néhány elvtársát „feldobta". Gyurkó Lászlónak állította: nem tett másra nézve terhelő kijelentéseket. A közölt dokumentumok bizonyítják, hogy igenis vallott szabadlábon levő vezetőtársaira. Vallomásában Apró Antalt, Orbán Lászlót, Komócsin Mihályt és több más funkcionáriust potenciális imperialista ügynöknek nevezett. A publikált források arról tanúskodnak, hogy az állampárt irányítói között nemhogy barátság, de minimális szolidaritás sem volt. Kádárt nem zavarta, hogy az 1956-ban általa létrehozott MSZMP Politikai Bizottságában ott ül Kiss Károly és Szirmai István. Kiss az ellene folyó 1951-es koncepciós pártvizsgálatot felügyelte, Szirmai beadványban jelentette fel Rákosinak. Nem zavarta, mert fordított esetben ő is ezt tette volna. A párton belüli kémhisztéria magával ragadta. Nem a bűnbakképzés metodikáját kritizálta, hanem úgy vélte: ő az ellenség provokációjának célpontja. Rákosinak írott feljegyzéseiben lázasan kereste a sorok között megbúvó igazi ellenséget. Nagyon jól tudta: bárkiből lehet agent provocateur. Eljutott odáig, hogy egy kényszerű szükségintézkedést – a párt feloszlatását – bűnnek tekintse. A felelősséget a feloszlatásban részt vevő többi illegális mozgalmárra hárította. Elsősorban Haraszti Sándorra és Donáth Ferencre. Cellájába zártan se volt hajlandó belátni: a virtuális spionvadászat az ő segítségével pályára állított rendszer terméke, nem a nyugati imperializmusé.

Kádár számára – bebörtönzése ellenére – Rákosi megmaradt abszolút tekintélynek. Más kommunistákat börtönélményeik vagy társaik meghurcoltatása indított el a rezsimmel való szakítás útján. Kádár maradt a párt hű szolgája. Tudta magáról, hogy nem bűnös, de úgy vélte, „ahol fát

tóztatták le. Csak később lett a Rajk- és a Kádár-ügy felelőse. A bűnök terhét rá és a Nagy Imre oldalára állt Farkas Mihályra zúdította Sztálin legjobb magyar tanítványa, akik kétségtelenül vétkesek voltak, de tetteiket az ő utasítására hajtották végre. Kádár szabadulása után Rákosihoz fordult. Az igazságtételt nem a bíróságtól, hanem tőle várta. Jelezte, szeretne visszakerülni korábbi beosztásába. A rehabilitáltak közül sokan tagadták meg korábbi önmagukat, létrehozva a diktatúra ellenzékének csíráit. Rákosi tudta, nem szülne jó vért, ha a legmagasabb rangú áldozat az elégedetlenkedők közé sodródna. Nyilván fülébe jutottak a Kádár börtönbeli tortúrájáról szállongó rémhistóriák. Fontosnak tartotta, hogy Kádárt leválassza opponenseinek csoportjáról. Ennek legkézenfekvőbb útja a hatalomba való visszaemelés. A könyv perének felülvizsgálatán keresztül bemutatja Kádár apparátusi reintegrációjának folyamatát, a hatalmi gépezetbe való beilleszkedését.

A dokumentumgyűjteményt precíz munkának tartó recenzens tollára kívánkozik a végén egy bíráló megjegyzés is. Amilyen tájékozott a szerző a magyar legújabb korban, olyannyira alulinformált a kommunista világmozgalom históriájában. Többször felmerül Earl Russel Browder neve. 1930–1945 között ő volt az Egyesült Államok Kommunista Pártjának főtitkára. Kádárt vele állították párhuzamba kihallgatói. Erre az szolgált indokul, hogy szinte Kádárral egy időben ő is feloszlatta a pártot. Varga elfelejti megemlíteni, hogy míg Kádár eszmeileg hű maradt a kommunizmushoz, addig Browder szakított a mozgalom konfliktuskereső osztályharcos dogmatikájával. Osztálybékét, társadalmi kiegyezést hirdetett, az „amerikai kivételesség" elméletében a hazai tőkét progresszívnak tartotta. Az ő kiközösítésének oka (és annak, hogy nem rehabilitálták) inkább ez volt. Varga másik tévedése Rákosinak Kádár letartóztatásáról szóló PB előtti beszámolójának lábjegyzetében van. Rákosi megjegyzi: „Ismerjük Malinovszky történetét. Lopott egyszer. A forradalom után elvitték a rendőrségre, beszervezték" (212. old.). Varga szerint „feltehetően R. J. Malinovszkijról van szó, aki fiatal korában 1919-ig a fehéreknél harcolt." Nem rá utalnak, hanem Lenin kedvencére, az Állami Duma bolsevik frakciójának vezetőjére, aki a cári titkosrendőrség besúgója volt, és csak a forradalom után, az Ohrana levéltárának megnyitásakor bukott le.

Ezen hibákat azonban a mű erényei bőven kompenzálják.

SZIGET GALÉRIA
H–1056 Budapest, Váci utca 63.

KÁLLAI GÉZA:

Építészet

Az egri uszoda

Hallgatást fogadott barátok dagonyáztak elébb a meleg vizű forrásokban, és török csauszok lábaltak apró fedett fürdők nyolcszögű medencéiben. Majd érsekek pártolták – módjával – Eger fürdőkultúráját, gondoskodva a nemek időbeni elkülönítéséről. Még a kilencszázas évek első harmadában sem volt megengedett a nemek keveredése. Az akkor modern uszodában reggel a papok, délelőtt a hölgyek, délután az urak uszikálhattak, nehogy – mint Szodomát és Gomorrát – kénköves eső pusztítsa el a derék várost. Aztán dicső kor jött, világraszóló úszó- és pólóeredményekkel, amit – bár szívesen tennénk – nincs itt helyünk részletezni, miként azt sem, mennyi küszködés után született meg az önkormányzat döntése, hogy nélkülözhetetlen immár – így a határozat – egy olyan, a XXI. század követelményeinek megfelelő létesítmény, amely *ékességévé* válhat a városnak.

A tervpályázat eredményeként Makovecz Imre kapta a megbízást, és a magyar építészek serege – köztük e sorok írója – hite szerint aggódva vagy kajánkodva várta, hogy a teória szerint *organikusnak* hirdetett építész és építészet miként birkózik meg a feladattal.

Az eredményt látva, mondjuk el rögtön: *jól*! Az álomban és valóságban nagyjából egybevágó alkotás megfelel – és ez nem kevés – az úszósport minden igényének, belső terei pedig igazán esztétikai élmények, jóllehet építész észrevesz néhány, a forma kedvéért becsempészett szerkezetet. Azt csak sajnálni lehet, hogy nem sikerült – mint eredetileg tervezték – tízpályás medencét építeni, meg kellett elégedni nyolccal, és bizony, szűkösre sikerültek a tribünök is, különösen az eredményjelző tábla alatt. Azt sem tudjuk, miért nem lehetett szűkebb osztású korlátokat tervezni. Rajtuk az utólagos madzaghálót igen snasszna érezzük.

Jól tudjuk, hogy a menők a négyes pályán úsznak, de mégis jó lenne, ha a közvetítőhelyiségből a szélsőkön benyúlók is láthatók lennének, hiszen nyertek már nyolcas pályán is bajnokságot. Ugyanígy, ha már melegedőmedence – az uszodák nyelvén *brűgölő* – is épült, azt bármi áron terjedelmesebbre kellett volna építeni, és az sem biztos, hogy – mert ugye a pénz – egy költséges pezsgőberendezést kell hozzá üzemeltetni.

Hanem a szerkezetek nagyszerűek. A munka gerincét ebben a mégiscsak sajátos építési módban ácsok adják, akiknek nem épp egyszerű feladat akár csak megérteni is a tervező elképzeléseit, és akkor még hol van a megvalósítás. Nos *ott* van. Egészen kiváló az ácsmunka az egész épületkomplexumon. Írjuk le, hogy a megépítés a Bau-System Kft. generálkivitelezésében történt, és Vágány István főmérnök kormányozta a felsorolhatatlanul sok bedolgozó alvállalkozót, akik, mint tudjuk, hajlamosak elkanászodva egymás munkáját tönkretenni, míg kialakult az uszoda légköre, ahol nemcsak térélményben lehet részünk, de nem fogunk fázni, mert a csúszásmentes padlózatba fűtőcsöveket szereltek, nem lepi verejték a testünket, mert számítógép vezérli a légkondicionáló berendezést, párától sem fuldoklunk, hisz óriási teljesítményű szellőzők szívják azt el.

Azt azonban nem hallgathatjuk el, hogy mint minden – építészül szólva – *stílben tartott* épületben, itt is sok a felesleges tér, közte üres szinte az egész alagsor, és aggályaink vannak a betonköpenyből kifeslő barokk torony jogosultságával kapcsolatban is. Nem mintha nem örvendeznénk azon, hogy a gyarmati sorból, megalázottságból történt szabadulásnak építészeti megformálásra is kísérlet történt. Csakhogy, csakhogy. A mégiscsak modern formájú betonból – jóllehet a Szovjetunió minden volt, csak modern nem – óbarokk torony emelkedik ki, a mester szerint Eger katolikus voltát jelképezve. Azt is tudjuk, hogy a jelkép megfogalmazása akkor fogant, amikor a *kurzus* az egész országot neobarokknak akarta visszaálmodni. Az ország azonban – benne Eger katolicizmusa – már nem neobarokk. Ez már egy modern ország, a II. vatikáni zsinat utáni hitélettel. Bizonyság rá az a parádés bukás, amit a második választás eredményezett. Ezért szívesebben látnánk a jelkép fordítottját; valami, az őrült cukrász álmát formázó *bizáncias* szocreál szörnyűségből Árkay Aladár vagy Kotsis Iván korszakokon átívelő modern alkotásai szellemében a *mai Magyarország-jelképnek* az előbukkanását.

De mindez másodlagos. A fontos az, hogy az uszoda nagyszerű alkotás, akkor is, ha a formáért az egységesség rovására számos engedmény tétetett. Úgy látszik, nemcsak a stíluskeresésnek, de a megállapodottságnak is szüksége van az ideák támaszára.

Kár.

PÁLYI ANDR

Fi

„Vigyázzon m
hangjában van a
sonnak a hajába
hetekkel ezelőt
női hang a Bud
sos „gondolatéb
csi névre hallga
rában Fiala Jár
lékszem, már az
s az aznapi tén
hez talán nem
köthetően, beni
lefon mégis mél
radt. Nyilván,
kor én is a har
tem Fialát hall
Petőfin; azért
amelyhez jó ide
se arc, se életko
nem kötődött, s
e körülményber
mömet leltem,
„nyomoztam" ut
lom, attól tartva,
a hang is testet
varázs. Tudniil
igen karakterese
összes többi han
Magyar Rádióba
volt, noha jó pár
mon tartottam (s
tok ma is) ama
nemegyszer épp
jellegzetes, egyé
voltuk miatt, á
mindtől eltért
valami fontos as
Ráadásul jó ide
nak sem voltam
fogalmazni, mi ez
Most már tuc
legalábbis azt h
dom. Megpróbá
mondani.
Rendszeres reg
hallgató vagyok,
Budapest Rádió
reggeli Fialájáva
odaszegődtem.
dom, de a törté
hogy a Budapest
nak – különösen
a maga romantil
vételi lehetőségg
karbantartásokk
bellel, amely csal
adásszünetet jele
képp a szabad
szocializálódott h
lyen magam is
nem akarva kez
latai támadni.
hogy mindez csu
szélye vagy pusz
tény, hogy e kö
gatói tábort kiss
ték, ezt számos

Makovecz Imre növényi struktúrái

Beszélgetés a művésszel és Gerle Jánossal az aktuális Atlantiszról

VÁLASZ-KÉRDÉSEK

Mit mondanak a mindennapi embernek ezek a megfejthetetlen rendkívüli ábrák? – kérdezem *Makovecz Imrét* különleges rajzai láttán.

– A rajzok, amelyek után érdeklődik, a legutóbbi építészeti biennáléra készültek. Témája a *város* volt, szlogenjét *Massimiliano Fuksas* adta: *„Kevesebb esztétikát, több etikát!"*

Erre kellett reagálni a világ építészeinek. A magyar megjelenés lényege, az elsüllyedt Atlantisz volt.

Vajon a jelenlegi kor nem az atlantiszi katasztrófa előtti kor-e?

Vajon nem éltünk-e vissza azokkal a lehetőségekkel, amelyeket a Föld ajánl számunkra? Ennek a reakciónak a része az én rajzaim sora.

Atlantiszról *Platón*tól tudunk, aki még járt az alexandriai könyvtárban, ahol az egyiptomi kultúra hagyatékát őrizték, s ami később porig égett. (A korabeli, *Arisztotelész*ből táplálkozó magas színvonalú arab gondolkodás ellenségesnek tekintette azt a hatalmas tudásanyagot, amelyet ott őriztek.) Így tehát csak Platón leírásából maradt ránk, hogy az atlantiszi népesség rendelkezett azzal a képességgel, amellyel a növekedési erőket befolyásolni tudta. Mit jelent ez? Elindul a fantázia, amely támpontot, gondolatot nyújthat.

A rajzok olyan különös növényi, állati és kristályos mutánsokat jelenítenek meg, amelyek úgy keletkezhetnek, ha létezik intellektussal rendelkező akarat, amely képes beleavatkozni az élet mentébe. Ha képes „belelépni" az élő fába és növekedésre tudja kényszeríteni azt.

Vajon milyen lesz ez a fa? Éllát-e a helyéről? El tud-e mozdulni? Emlékszik-e?

Vajon a kristályok – hisz tudjuk, hogy az anyag kristályos szerkezetű – geometriai rendszere nem jelzi-e, nem mutatja-e azt, hogy növény szeretne lenni? De valamiért erre nem képes? Vajon, ha a kristályos szerkezetbe belép, belebújik az életerőt befolyásoló akarat, milyen lesz az eredmény?

Vajon nem keletkezhetnek-e a sötétséget (a rosszat) és a világosságot (a jót) összefogni képes különleges élőlények?

Vajon nem keletkezik-e az a fogalom, amely az *Összövetség*ben megjelenik: a kisebbik ember fogalma, a túlélőké.

A rajzok erről szólnak.

Sajnos jelen korunkban sötét erők sikeres kísérleteket folytatnak, hogy az élet szféráját befolyásolják. Ha elmegy valaki egy állatkiállításra, és megnézi azokat a mutáns ökröket, amelyeket húsra tenyésztenek – amelyek már menni sem tudnak saját izomkolosszusuktól –, azt látja, hogy ez az elviselhetetlenség határát súrolja. Az élelmiszer-ellátás világa függetlenedik a teremtő világától. Vajon nem nyúlnak-e hozzá az emberhez is?

Vajon az a bizonyos klónozás mióta tart?

Kik azok a személyek, akikkel az elmúlt évezred kultúráján együtt nőttünk fel, mégsem tudunk egymással szót érteni?

Vajon milyen mértékben befolyásolják az életünket?

Vajon nincs-e igaza Fuksasnak, amikor azt mondja: Többet kéne hallgatni a szívre, mint a pénzre. Ezek a rajzok illusztrációk. Illusztrációi annak a kísérletnek, amely arra keresi a választ, vajon az építészetben meg tudunk-e jeleníteni valamit az eleven életből?

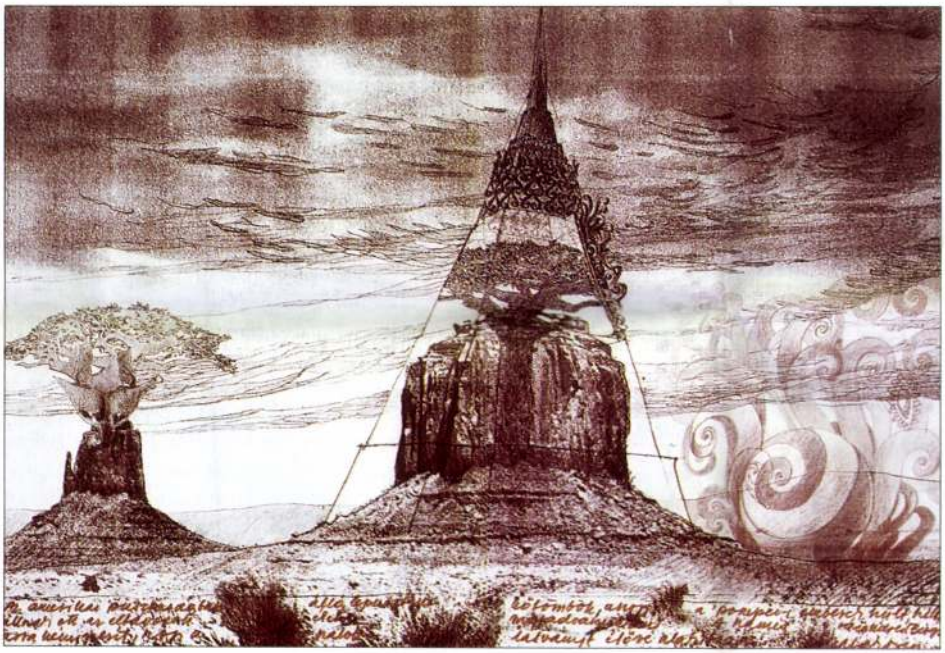

Fotó: Lelkes László

MIÉRT ATLANTISZ?

„Aranyat találtam, vakon kapirgálva" – mondja *Gerle János*, aki a *VII. Nemzetközi Építészeti Biennále* nemzeti biztosaként „vezényelte le" a jelentős rendezvényt. Számára egyértelmű volt, hogy Atlantiszként kell megjeleníteni az építészeti témát a *Maróti Géza* által tervezett *Magyar Pavilon*ban, Velencében.

Makovecz Imre: Növényi struktúrák (Karl Blossfeldt fotóinak felhasználásával) / Imre Makovecz: Floral structures (after photos by Karl Blossfeldt)
grafika

Baráth Hajnal szövött tárgyai

Perszonális ezredforduló, Péter-Pál Galéria, Szentendre, 2001. március 18–április 2.

Baráth Hajnal kiállításán félrehajtva az emlékeinkben falakat borító, monumentális kárpitot, a kárpitkészítés személyes terébe invitál bennünket. Felfejtve a finom gyapjúszálat a terv, a rajz, bizonyos értelemben az idea világába vezet minket vissza. Talán kissé szokatlan módon abba a rejtettebb, de mégis mindig jelenlévő, belső világba nyerhetünk bepillantást, ahonnan maga a művész is nap nap után elindul, ahol a belső labirintus mélyén a grafit először érinti a papírlapot. A sűrűsödő-ritkuló vonalak rezdülékeny hálóját figyelve úgy tűnik, mintha az első lépéseket szinte vakon, de belső bizonyossággal kellene megtennünk. A ceruza tapogatózva, szabálytalan, mégis vitális ritmussal ide-oda fut, beszövi, befedi a felületet, s közben az egyre mélyülő csöndben észrevétlen körülírja a kibontakozó formát, mintegy titkon felnyitja a szemünk. Falak ölelnek körül bennünket, az elemi elmozdulások mentén kutató tekintetünk ide-oda jár. Kint és bent lenni egyre megy. E belső kert különös axonometriája, a síkba kiterített tér, a zártság-nyitottság kettősében több nézőpontot feltételez. Egyszerre távolságtartó felülnézet, ugyanakkor nagyon is konkrét, személyes hangvételű közelkép. Az állapotrajz egyúttal sűrű szövetű létértelmezés.

Ezeken a finom művű rajzokon a lecsupaszított, kétdimenziós vonal térteremtő erővel rendelkezik. A szeizmografikus érzékenységű vonalak a lélek belső tájait térképezik fel. Baráth Hajnal rajzol és átrajzol, ugyanakkor megfesti és lemossa, gyűri, különböző technikákkal – mondhatnánk – időnként szinte gyötri, igazán megdolgozza, valójában anyagában is átformálja a papírlapot. Mi marad végül? Sebzettség és megérintettség, valami fátyolszerű jelenlét vagy töredékes emlékkép? A leendő kárpit egy lehetséges lenyomata. Sejthető, de még nem megközelíthető. A forma a rajz-, illetőleg festménysorozat darabjaiban folyamatosan átalakul, hogy végül a metamorfózis utolsó állomásaként megszülethessen maga a kárpit. Az a kárpit, amely a maga festőiségében elszakadva minden korábbi előképtől, ugyanakkor a technika alapvető eszköztárának figyelembevételével, újraértelmezze önmagát, a kárpitművészet önmagában rejlő, gazdag lehetőségeit.

Láda, ládika: kelengyeláda, frigyláda, kincsesláda, sírláda, magányláda, álomláda – egyszerre költői és nagyon személyes az a témavilág, amely Baráth Hajnal kiállított művein megjelenik. Nemcsak a rajzok, de a kárpitok esetében is a kompozíciók lényegi vonását sík és tér transzparenciája adja. A forma áttűnéseiben – tárgyiasság és absztrakció határán –, hol bezárul, hol kinyílik a tér. A kárpitkép, amely testesebb gyapjúszál, agyonsodort selyemszál és meleg fényű rézszál vetülékéből jön létre, anyagában ellenpontozza a kárpit felületén megjelenő különös fény-árnyék kontrasztokat. Rejtőzködő és fényjárta sávok váltogatják egymást. Talán elcsodálkozunk, de ez az a pont, ahol megértjük, hogyan lesznek a légies vonalrajzokból súlyos kárpitok. A vonalvezetés, a faktúra és a fény felületjátékát az intenzív komplementerekre épülő színhasználat egészíti ki. Időnként mintha parázson járnánk, mély tüzű vörös izzik az árnyékos ládafalak mögött. Perszonális geometria? A formai áthatások mögött megfoghatatlan módon, mégis állandóan érezhető a személyes jelenlét.

Szövött kárpit esetén mit jelent ez a személyesség? Mindenekelőtt talán a személyes jelenlét idejét. Azt az alkotás folyamatában odaajándékozott, magafeledt időt, ahol a személyes és a személytelen idő találkozik, ahol a szinte vég nélkül ismétlődő mozdulatok, az alig változó gesztusok monotóniája a személyes időt egyfajta időtlen harmóniában oldja fel.

Az odaajándékozott idő, a *másik világ*, a másik világa felé odaforduló, személyes idő megszentelt idő. Ez a találkozás ideje, amikor kilépünk önmagunkból, időt szentelünk valami másnak, valami tőlünk különbözőnek. A valódi találkozás legszemélyesebb valónkat érinti, olyan párbeszéd részesei lehetünk, ami bennünket is átalakít. Baráth Hajnal kiállításán járva felfedezhetjük, hogy ebben a személyességben – ezredfordulón innen és túl – egyaránt érintettek vagyunk, valamennyien.

VERBA ANDREA
művészettörténész

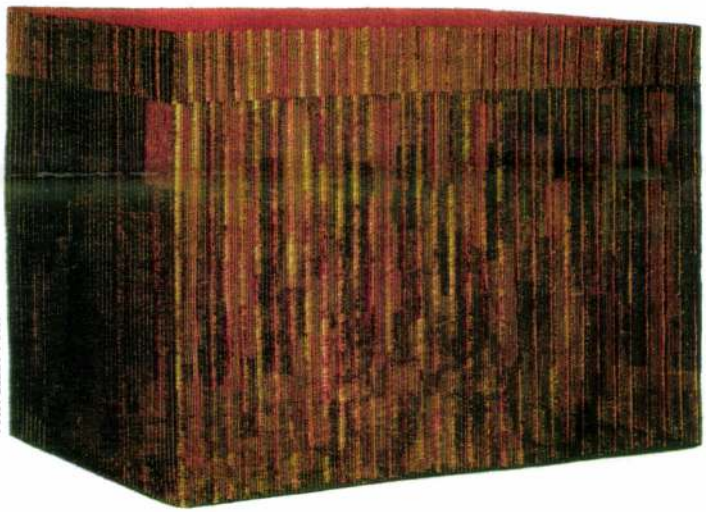

Fotó: Szabó Péter

Baráth Hajnal: Belső tűz / Hajnal Baráth: Inner Fire
2001, kárpit, gyapjú, selyem, rézszál, egyedi technika, 100x140 cm

Baráth Hajnal műveinek fotói a Magyar Iparművészet korábbi számaiban: 1994/4/42., 1996/3/84., 1999/3/18., 23., 2001/1/44. oldal.

„A századforduló nagy személyisége, aki oly közel áll a szívemhez – mondja Gerle János –, életműnek is beillő Atlantisz-kutatása alapján megfogalmazta, és meg is tervezte az ideális várost: Atlantisz fővárosát. Rajzai alapján, amelyeket az *Iparművészeti Múzeum* adattárában őriznek, el is készítettük a kiállításra az ötméteres átmérőjű városmodellt."

Az a tény, hogy Atlantisz létezése vitatott, nem befolyásolta különösebben az építész munkáját. Úgy érzi, a kiállítással nem is növelte Atlantisz létezésének esélyét, nem is volt ez szándéka. Mert függetlenül attól, hogy volt-e vagy sem, meghatározott, fontos tanulságokkal szolgál a mának. A magyar népmesék is mély igazságokat hordoznak, holott „nem igazak". Tizenötezer évvel ezelőtti dolgok igazságtartalmát nem nagyon érdemes firtatni. A lényeg: *Atlantisz rendkívül aktuális.*

NÖVÉNY-ÉPÍTMÉNYEK, ÉPÍTMÉNY-NÖVÉNYEK

A jelentős nemzetközi eseménynek igazi szenzációja – Atlantisz révén –, a Magyar Pavilon feltűnést okozott. S ezen belül is a nagy meglepetés Makovecz Imre munkái a *Növényi struktúrák* és a *Démonikus átalakulás* sorozat. Olyasmit produkált másokkal szemben, amire nem számítottak. A „megrendelő" Gerle János építész, mesterének tekinti Makoveczet, olyan mesterének, akinek gondolatai meghatározóak voltak számára. Gerle a mester mellett dolgozott, ismeri az előzményeket, a rajzok létrejöttének körülményeit. Ő jól tudja, hogy Makovecz Imrét már építészi pályájának kezdetén izgatta Atlantisz, és fontos szellemi forrása *Rudolf Steiner* antropozófián nyugvó tana. (Az ember szellemisége a világmindenség szellemiségéhez vezet.) Atlantisz léte és szerepe e filozófia szerint az egész Föld és a kultúrák fejlődésében nagyon fontos szerepet játszott. Steiner pontosan leírja, hogy Atlantisz milyen volt. Miféle lények éltek ott, és az emberiségnek milyen fejlődési szakasza kötődik az elsüllyedt világhoz. S tőle tudjuk azt is, hogyan élt vissza az atlantiszi ember azzal a különös képességével, amelynek révén közvetlen kapcsolatot tudott teremteni a Föld erőivel.

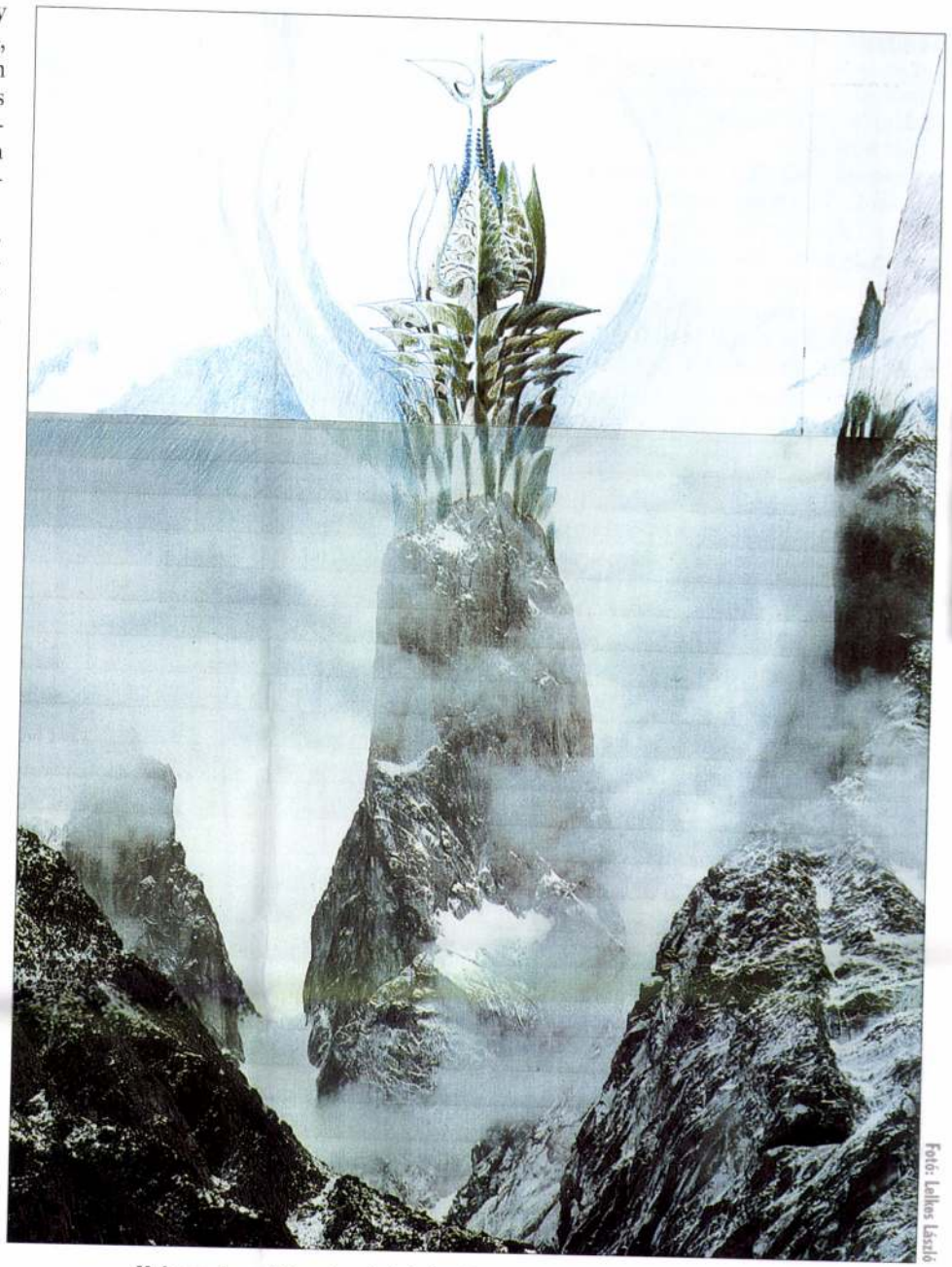

Fotó: Lelkes László

Makovecz Imre: Démonikus átalakulás (Fai Godwin fotóinak felhasználásával) / Imre Makovecz: Demonic transfiguration (after photos by Fai Godwin)
grafika

Ez a virágzó kapcsolat a környezettel addig tartott, amíg ezzel vissza nem élt. Makovecz Imre régóta ismeri *Karl Blossfeldt* munkásságát is, és gyönyörű fotóalbumát. Ez a megszállott német fényképész a harmincas években mikrofelvételeket készített a bimbózó-rügyező növényekről. (Ez a téma különben ismét divatos.) A fotók megjelenítik azt a hihetetlen energiát, ami egy bimbózó növényben rejlik.

„A mester ezeknek a fotóknak – folytatja Gerle János – a másolatait érdekes technikával, ollóval és xeroxszal készült montázsokká alakította át. A montázzsal készült változatot úgy építette tovább, hogy amit hozzárajzolt, azt újból xeroxozta. Tehát egy fokozatosan gyarapodó »lény« egyike a másikából következik. Így a rajzok *természete is analóg azokkal a növényekkel, amelyeket ábrázolnak.* Tehát éppen úgy jönnek létre, ezek a növény-építmények, építmény-növények, mint Atlantisz építményei. Nem téglát téglára rakva. Ha szükségük volt egy toronyra, akkor egy fát növesztettek föl toronymagasra. Ezt a folyamatot, amiről tudjuk, hogy kettős (hisz a saját pusztulásukba vezetett), rendkívül *magas művészi szinten mutatják be a rajzok.* Pontosan illusztrálják a különös »teremtés« folyamatát. Makovecz kizárólag e rajzokat adta a kiállításhoz, semmi mást. Az ő négyméteres *Virág-torony tervének modellje* fogadta a látogatókat a Magyar Pavilonban."

„Új Atlantisz felé"

Az atlantisziak tudták úgy alkalmazni kultúrájukat, tudták úgy használni a Föld erőit, hogy azt a maguk javára fordítsák. Nekünk – erre intenek a mérgezett folyók, a felégetett őserdők, a ritkuló ózonpajzs, a kipusztuló állatfajok, a terméketlen földek – példát kell meríteni Atlantiszból, s nem a bukásából, hanem a virágzásából.

„*Az építészet* – ahogyan Gerle János a biennále katalógusának előszavában írja –, *amely nem tud hozzájárulni az ember és a Föld, az ember és mindennemű társai, az ember és saját énje közötti kapcsolat építéséhez, véget kell, hogy érjen!*" Ne terhelje tovább a Földet újabbnál újabb betonkolosszusokkal az építészet, hanem legyen a jelszava, amit az olasz építész a biennále homlokzatára írt: „*Kevesebb esztétikát, több etikát!*" A kiállítás látogatói, a vendégkönyv tanúsága szerint nagyon pontosan értették az egészet. Mélyen érintette őket. Hiszen a magyar pavilon hozzájuk szólt, az összes többi ellenében, amelyek az üzleti világhoz alkalmazkodó építészeti ötleteket kínálták. Pedig csak egy megoldás lehetséges. Úgy avatkozzon az építészet a környezetbe, hogy jóvá tegyük végre, amit elrontottunk. Különben valóban katasztrófa fenyeget.

Fotó: Lelkes László

Makovecz Imre: Démonikus átalakulás (Fai Godwin fotóinak felhasználásával) / Imre Makovecz: Demonic transfiguration (after photos by Fai Godwin)
grafika

ÓNODY ÉVA
újságíró

Makovecz Imre írása a Magyar Iparművészet korábbi számában: 2001/1/4–7. oldal; róla szóló cikk: 1996/4/4–5., 1997/1/69–70. oldal; műveinek fotói: 1994/2/57., 1994/6/38., 1994/3/28., 1996/4/4., 5., 1997/1/69., 2000/2/8., 2000/3/63., 2001/1/5., 7. oldal.

Az építőművészet laboratóriuma – ArchiLab

Orléans, 2001. május 12 – június 30.

Az idén harmadik alkalommal rendezték meg a francia és nemzetközi kortárs építőművészet évenkénti franciaországi seregszemléjét Orléansban. A rendezvény konferenciáival, kerekasztal beszélgetéseivel és kiállításával alkalmat ad az építészek és kivitelezők között a vélemény- és tapasztalatcserére, a kortárs építészet legújabb kísérleteinek bemutatására.

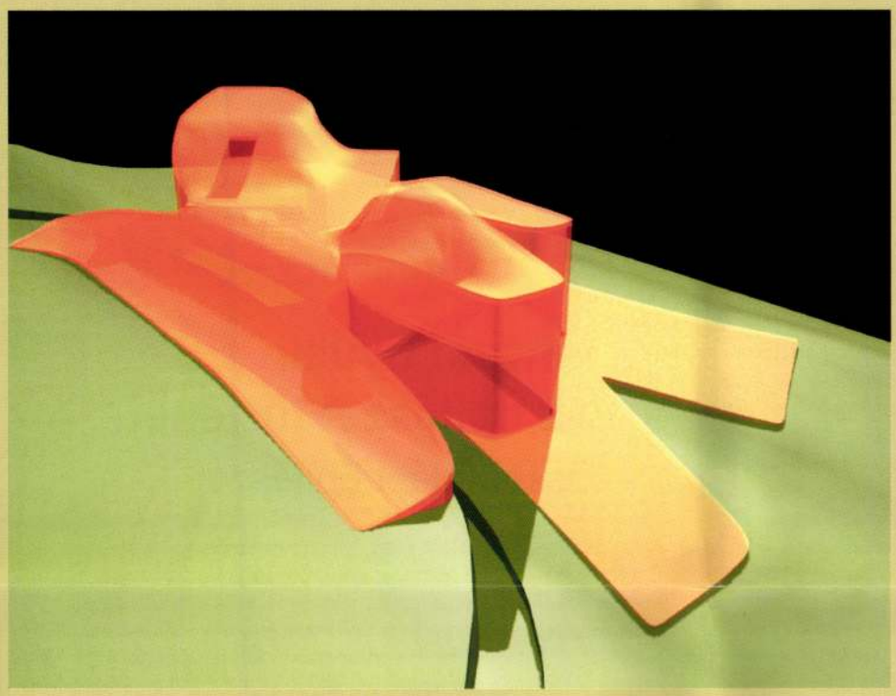

KOL/MAC: O/K Estouteville 2.0

Az 1200 négyzetméteres kiállítótérben kilencven építész állított ki terveket, maketteket. A III. ArchiLab fő kérdései napjaink építészetének elméleti és gyakorlati problémáit járják körül. Mindig újabb gyakorlati kérdések merülnek fel a jövő építészeti kísérleteinek kivitelezésével kapcsolatban, és a viták során gyakran megkérdőjeleződik a mindenáron való újszerűség igénye. De ahogy a hatvanas években, vagy valamivel korábban, Le Corbusier idejében, a technikai fejlődés számos új kivitelezési technikákat kínált, úgy napjaink tudományos-technikai fejlődése is hasonló hatást gyakorol a kortárs építészek elképzeléseire. Ugyanakkor, amint az ezen a rendezvényen is kiderült, a kísérletezés nem jelent szükségszerűen utópiát, még akkor sem, ha a fejlődés valamelyest szembehelyezkedést jelent a korábbi tapasztalatokkal.

A kiállításon résztvevő terveket az alábbi fő témacsoportokba sorolhatjuk:

- Az egyik az új életstílus kérdése, amely az épületek adaptálható formáját keresi korunk változó és váltakozó életstílusához. Kiemelkedő példája ennek a német *Dagmar Richter* kiállított munkája. Ő a nyilvános zárt terek – autó, repülő, telefonfülke – szerkezetének és formájának felhasználhatóságát keresi a privát, belső- és lakóterek kialakításában. *DomestiCITY* programjában a ház már nem több, mint különféle életmódok lehetséges tere, vagy egyszerűen csak objektum, amely köré, vagy amelyben a mindennapi élet szerveződik. Alkalmak szerint mindig változhat: lehet egy nappali vagy egy találkozóhely, attól függ, mire és mikor használják. Maga a város a lakóhelyünk, s mint ilyenben a külső tér is belső, egy meghatározott közösség által használt térré vált.
- A másik, Le Corbusier óta számos építész kísérlete, a lakóközösségek individualizálása. Ebben ugyancsak figyelemre méltó elképzelést mutatott be a holland *MVRDV csoport* három tagja, *Winy Maas, Jacob van Rijs és Nathalie de Vries*. Az itt bemutatott, Hengelo város számára készült *3D-Tuin* tervük, amelynek megvalósítása már elkezdődött, egy valódi emeletes erdő. Ez azt jelenti, hogy az általuk tervezett lakóépület minden lakásához egy fával beültetett balkont terveztek.
- A természettel harmonizáló, tájba illeszkedő formák és konstrukciós eljárások önálló témakört alkottak az idei ArchiLab-on. Ennek szellemében a létrehozandó épület és az őt körülvevő, már létező környezet, természet között egyfajta egyetértést és harmóniát keresnek az építészek. Az itt kiállított tervek közül a mexikói *Laboratorio de la Ciudad* fiatal építészének, *Fernando Romero*nak a munkája, az *Orozco Ház*, egy csigaházra emlékeztető forma, amelyen belül minden helység nyitott a kültérre és egyaránt egymásba kapcsolódik. A külső vázborítást pedig egy speciálisan kezelt rácsháló alkotja.

Vannak azonban olyan irányzatok is, amelyek egy egész tájat hoznak létre avagy a már meglévő táj egészéhez, topológiai és szociológiai adottságaihoz egyaránt alkalmazkodnak, mint például a két főből álló *KOL/MAC (Sulan Kolotan és William J. Mac Donald)* csoport terve az USA-ból. Kivitelezése már meg is kezdődött. Az *O/K Estouteville 2.0* ház olyan, mint egy félig átaresztő hártya, amely saját környezetében folytatódik. Ennek az épületnek úgy tűnik, inkább felülete van, mint kiterjedése, amint szalagszerűen elterül az őt körülvevő tájban.

Más irányzatoknál – ahogy azt már a 60-as évek végén megtapasztalhattuk – a flexibilitás a fő szempont. Ilyen az *oosterhuis.nl* csoport Hollandiából. Mára azonban megváltozott a kontextus. Mind a megrendelők, mind az építészek számára a változtatás lehetőségei egy nyitott formai elképzeléseknek adnak helyet. A két építész – *Kas Oosterhuis* és *Ilona Lénard* – munkáival szinte mindig megközelíti a kültéri szobrok formáinak relatív egyszerűségét, amely mindig ellentétes az általuk tervezett belső terek komplexitásával. A számítógépes technika alkalmazásának úttörői, amelynek segítségével megrendelőik is képesek változtatni saját elképzelésük és kényelmük szerint az eljövendő élet terük hozzávetőleges paraméterein.

Így a tervezés egyfajta kooperáció a tervező és a megrendelő, a jövendő lakó között, s a tervezés folyamata egyfajta „személyreigazítás".

A III. Nemzetközi ArchiLab-on a korábbi generációk mellett a fiatal tervezők tűntek ki, különösen Hollandiából, Japánból, Mexikóból és Portugáliából. A kiállítók között jelen volt Szlovénia, Horvátország és Kína is.

■ FEKETE VALI

Makovecz Imre: Írások 2000–1990

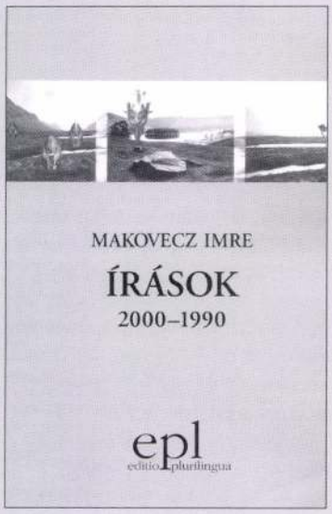

Komoly méltósággal emelkedő, a természet zord erőivel, a széllel, a csapkodó hullámokkal heroikusan dacoló hatalmas falak, kupolák, s a zárt, kemény formákon cikázó fények és végtelen mélységű árnyékok jellemezték a 18. század végén a francia forradalmi építészet különös építészeti látomásait. Boullée, Ledoux és Lequeu tevékenységében ilyen víziók formájában csapódott le a kor filozófiájának új esztétikai kategóriája, a fennkölt fogalma, melynek ismérveit Raymond Burke taglalta, s tette a romantika művészetének egyik közismert jellegzetességévé. Az említett építészek alkotóelveinek alapja a látszat ellenére maga a természet volt, az abban eleve meglévő archetípusokat, ősképeket, ősformákat keresték, majd meglelvén azokat, felhasználták tervrajzaikon. Ezeket aztán morális normáknak feleltették meg – s ezzel kultúra és természet szétválaszthatatlanságát állították. Makovecz Imre új, az elmúlt tíz év írásait és rajzait egybegyűjtő könyve bevezetőjében ezekhez a forradalmi építészeti elvekhez hasonlóan úgy fogalmaz, hogy „a kultúra a természet folytatása, a művészet nem más, mint a természetben lappangó, de meg nem valósult ősképek teljes kifejlése (...), a műveltség egy táj – metatermészet –, amelyben közlekednünk kell". Máshol az építészet kozmikus méltóságáról, a kultúra emelkedettségéről beszél. A könyvet illusztráló számtalan grafika jó része ehhez a világképhez kapcsolódik: *Atlantisz* című sorozatán különös történelem előtti tájakon ősnövénynek burjánzanak, gigantikus sziklákból kifaragott templomok emelkednek oltalmazón végtelen embertömegek fölé (az *Archaikus táj folytatása az időben* című sorozat darabjain), lebombázott városok romjain egy új világ születését jelző tornyok nőnek. A képzőművészet nyelvén megfogalmazott építészeti ideák Makovecz Imre megvalósult épületeinek fényképeivel, tervrajzaival váltakoznak – mintegy párhuzamot, megfeleléseket hangsúlyozva alkotótevékenysége két oldala között. A képek által kísért rövid írások Makovecz élményeit, benyomásait rögzítik épületeiről, az építési munka körülményeiről, az aktuális politikai helyzetről; de szerepelnek közöttük költői szárnyalású, emelkedett eszmefuttatások életről, kultúráról, a magyar történelemről, s olvashatunk kiállítás-megnyitó beszédet, cikkeket is. Szinte valamennyi szöveget áthatja Makovecz pátoszteli életszemlélete, az elszántság a militáns antikultúrával azonosnak ítélt globalizációval szemben, amely lerombolhatja a természet–metatermészet–kultúra ősi harmóniáját. Sajnos, ezek a fejtegetések sokszor még a tisztelői által is jogosan vitatott történelmi összefüggések konstruálásába, indulatos politikai következtetésekbe torkollnak. A könyv szinte sehol nem jelzi, hogy a közölt szövegek pontosan hol, mikor jelentek meg, milyen alkalomból hangzottak el – ez tovább gyengíti a szövegek közötti összefüggéseket; úgy érzi az olvasó, hogy mindez nem válogatás, hanem rövid írások naplósorozata. De a kötet lapjain valahogy máshogy telik az idő, mint ahogy megszoktuk: nem a kronológiai sorrend volt a szerkesztői koncepció kiindulópontja, s még az alcím is a visszafelé gondolkodást sugallja (2000-től 1990-ig).

Kérdés, hogy a sikerek alapján megszerzett építészi, mesteri tekintély egyúttal szükségszerűen igazol-e egy markáns társadalmi-politikai véleményt is. Szükséges, hogy az építészek szilárd, megalapozott társadalmi nézeteket valljanak, de azokat célszerűbb különválasztani az aktuálpolitikai-propagandisztikus állásfoglalás komoly, de tekintélyelvű kinyilatkoztatásától. Ez utóbbi ugyanis már nem tartozik szorosan az építészeti alkotómunkához. Tény, hogy Makovecz Imre tevékenységének eddigi legsikeresebb időszakát foglalta össze a könyv, a csengeri, siófoki, paksi templomok, a szakrális jellegű piliscsabai egyetemi épületek, az egri uszoda felépítésének éveit, de kár az olvasó fejében ezeket a fenti problémákkal társítani. Nem tudom, hogy a következő évek európai változásai igazolják-e az építész társadalmi prognózisát és túlságosan felerősített alkotói tekintély latbavetésének szükségességét. Mindenesetre olyan könyv ez, amelyet ha tíz év múlva ismét előveszünk, sok tanulsággal fog szolgálni. A távolság értelmezni fogja az ezredvég-ezredforduló építészetének egyik speciális jelenségét, az építészeti tevékenység és a politika bonyolult, sajátos viszonyrendszerét.

■ HP

Istvánfi Gyula: Az építészet története.
Őskor. Népi Építészet

Második kiadásban jelent meg a Nemzeti Tankönyvkiadónál Istvánfi Gyula: *Őskor és Népi építészet* című könyve. A kiadvány első, 1997-es közreadásával egészen a legújabb korig teljessé vált a Budapesti Műszaki Egyetem Építészeti Kara Építészettörténeti Tanszékének illetve Intézetének oktatói által írt építészettörténeti tankönyvsorozat. Mára csupán a legújabb kor építészeti krónikája, az 1750-es évektől napjainkig terjedő időszak építészeti történései maradtak megíratlanok.

A dolgok logikája azt kívánta volna, hogy Istvánfi könyvével indítsák a kiadást. Az előszóból megtudjuk, hogy a sorozat szerkesztőinek nem volt egyértelmű: vajon az ókor előtti időszak építészete beleillik-e egyáltalán az építészettörténet tárgykörébe. A vita arról folyt, hogy – a szerző szavaival élve – e korszak „megérdemli-e az építészet magasztos rangját". A könyvet gondosan áttanulmányozva válik igazán egyértelművé, mennyire szükség volt annak megírására. Istvánfi Gyula könyve szélesre tárja az olvasó előtt az építészet fogalmát: nem csupán egyes szegmentumaiban szól a témáról, hanem a maga egészében láttatja. Alapvető igazságokat mutat fel és fontos összefüggéseket tesz világossá, sajátos módon összegzését nyújtja mindannak, amit a sorozat korábbi köteteinek szerzői megírtak.

Elsősorban természetesen tankönyvről van szó, amelynek alapján tanítani kell, és amiből a hallgatók felkészülhetnek a vizsgára. Istvánfi munkája azonban ennél sokkal fontosabb feladatot vállal. Az elemi építészet ugyanis nem csupán az építészettörténet tanításának kiindulópontja. Ismeretére mindazoknak szüksége van, akik akár elméleti, akár gyakorlati célból közelítenek az építészet felé. És mivel korunkban az elemi építészet jelei a népi építészetben lelhetők fel leginkább, itt érzékelhető legkézzelfoghatóbb hatása és jelentősége. A két téma együttes bemutatása tehát indokolt és jogos.

A bevezető fejezet sokféle szempontból vizsgálja az építészetet: többféle nézet egymást erősítő – esetenként gyengítő – összevetéséből bontja ki annak lényegét, tudományos és művészi jellegzetességeit. Már itt megmutatkozik a szerzőnek az a törekvése, hogy mondanivalójának fontos részeit rajzok útján közvetítse. A maga szerkesztette, átgondolt és jól felépített ábrázolások a módszer hatékonyságát igazolják. Mindjárt a bevezetőben az építészet összefüggésrendszerét ábrázoló ábrával találkozunk. Legalább ilyen fontos a civilizációk

www.nepszabadsag.hu

Ma: Hétvége

38 oldal, 82 forint

NÉPSZABADSÁG

2001. AUGUSZTUS 25., SZOMBAT ORSZÁGOS NAPILAP LIX., 198. SZÁM, BUDAPESTI KIADÁS

A Nap Témái

Botrány után új ingatlanosztás
Az elmúlt hónapokban több civil szervezet úgy döntött: visszaadja a Kincstári Vagyoni Igazgatóságnak azokat az ingatlanokat, amelyek a parlament ingatlanjuttató ad hoc bizottságának döntése nyomán kerültek a tulajdonukba. Sorsukról ősszel dönt újra a bizottság. *8. oldal*

Ingyenes kártya a diákhitelhez
A diákhitelt intéző Postabank minden jogosult igénylő számára ingyenes folyószámlát nyit, és bankkártyát biztosít a hitelezés időtartama alatt. *11. oldal*

Közelebb Dzsingisz kán sírjához
Valószínűleg Dzsingisz kán régóta keresett sírjára bukkant egy amerikai amatőr kutató, akinek munkáját a Chicago Egyetem segíti. A hírhedt és híres mongol uralkodó vélelmezett végső nyughelye Mongólia északi részén, a fővárostól, Ulánbátortól 320 kilométerre északkeletre található. *28. oldal*

Középkezdés
A középosztályban élő (kis)polgár manapság a világ legirigyeltebb embere. Korszerű lakása, elegáns autója, jó orvosa, szép iskolája, szolid bankbetétje (újabban inkább részvénypakettje) van,

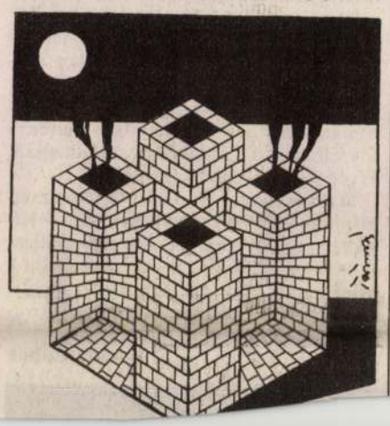

Corvin-lánc öt kiválóságnak

A magyar tudomány és művészet öt kimagasló képviselője pénteken vehette át az újraalapított Corvin-kitüntetést. Az elismeréseket Orbán Viktor miniszterelnök adta át. A díjazottak évente egyszer ülésező, Corvin Mátyásról elnevezett testületet alkotnak, amelynek célja a tehetséges alkotók támogatása.

HÍRÖSSZEFOGLALÓNK

Mádl Ferenc köztársasági elnök és a kormány több minisztere jelenlétében *Orbán Viktor* kormányfő adta át a Corvin-láncot a magyar tudomány és kultúra öt kiemelkedő személyiségének pénteken a Parlamentben – jelentette az *MTI*. A kormányfő *Szabó Magda* Kossuth-díjas írót, *Balogh János* Kossuth- és Széchenyi-díjas zoológus-ökológust, *Lámfalussy Sándor* (Alexandre Lamfalussy) közgazdász-bankárt, *Lukács János* (John Lukacs) történészt és *Makovecz Imre* Kossuth-díjas építészt részesítette kitüntetésben. *Teller Ede* atomfizikusnak – egészségi állapota miatt – egyesült államokbeli otthonában adták át a Corvin-láncot, még a múlt héten.

A kitüntetést, amellyel anyagi juttatás nem jár, a kormányfő ítéli oda 12 olyan személyiségnek, aki a magyar tudomány és művészet, valamint a magyar oktatás és művelődés fellendítése terén kimagasló érdemeket szerzett. Ebben az évben további hat személyiség részesülhet az elismerésben. A kitüntetettek egy Corvin Mátyásról elnevezett, évente egyszer ülésező testületet alkotnak, amelynek célja a tehetséges tudósok és művészek támogatása.

A miniszterelnök az eseményen arról beszélt: amíg vannak kiemelkedő alkotók, addig eleven, életerős és megújuló lesz a magyar tudományos és művészeti élet, és bízhatunk abban, hogy megmarad jellegzetes karaktere.

A díjazottak: Makovecz Imre, Lukács János, Lámfalussy Sándor, Balogh János és Szabó Magda FOTÓ: TEKNÓS MIKLÓS

Szabó Magda a megilletődöttség hangján fejezte ki érzéseit a távirati irodának a díj átvétele után. Lukács János azt mondta: „Jólesik, hogy elismerik: az én magyarságom és magyar érzésem sohasem halványult el, annak ellenére, hogy pesszimistán menekültem Amerikába, és ott nem élek magyar közegben." Lámfalussy Sándor azt hangsúlyozta, hogy amennyire tudott, mindig próbált segíteni Magyarországnak. Balogh János ökológus valószínűsítette, hogy azért „akadt meg a szem" rajta, mert tudományát kivitte a köz elé. „Rájöttem: olyan gyorsan oktatni, hogy a hallgatóság mindig a legmodernebb ismereteket kapja, nem lehet. Egy megoldás maradt: odaállni a mikrofon vagy a kamera elé; és közvetlenül elmondani az embereknek azt, ami sürgős" – mondta Balogh János. Makovecz Imre szerint ez az elismerés nem arról szól, hogy egy központi hatalom valakit kitüntet, hanem arról, hogy egy bizonyos szellemi szövetség fenntartja-e önmagát ettől kezdve – fogalmazott.

A kitüntetettek életrajza és interjú a 7. oldalon

Kína óvatosságra inti Amerikát

Peking szerint fegyverkezési versenyhez vezethet a rakétaterv

Oroszország hivatalosan nem reagált, Kína pedig óvatosságra intett azt követően, hogy Bush amerikai elnök bejelentette: Washington „a saját menetrendjének megfelelő időpontban" kilép a Moszkvával kötött 1972-es ABM-szerződésből. Phenjan az amerikaiakat hibáztatja a rakétaegyeztetések megakadásáért.

HÍRÖSSZEFOGLALÓNK

Peking pénteken óvatosságra intette az Egyesült Államokat *George W. Bush* amerikai elnöknek azzal a csütörtöki bejelentésével kapcsolatban, miszerint országa „a saját menetrendjének megfelelő időpontban" kilép a Moszkvával 1972-ben megkötött ABM-szerződés korlátjai közül. – Reméljük, hogy az USA kormánya alapos figyelmet szentel a nemzetközi közösség véleményének – közölte a kínai külügyminisztérium. A *Reuters* megjegyzi: az ázsiai nagyhatalom attól fél, hogy a tervezett amerikai rakétaelhárító-rendszer semlegesíti nem túl erős atomarzenálját, az ABM felmondása pedig globális fegyverkezési versenyt indíthat el. A pekingi válasz időben közel egybeesett azzal, hogy a két ország rakétavédelmi egyeztetései befejeződtek a kínai fővárosban. – Nem vagyunk teljesen elégedettek a tárgyalásokkal – mondta ezek eredményességéről *Philip Reeker* amerikai szóvivő Washingtonban.

London – az Egyesült Államok első számú európai szövetségese – tegnap csökkenteni igyekezett a Bush-bejelentés jelentőségét. – Mi továbbra is azt mondjuk: korai döntést hozni, miközben az amerikai javaslatok még nem elég egyértelműek – fogalmazott a külügyminisztérium egy szóvivője azzal kapcsolatban: szükség lesz-e Nagy-Britannia közreműködésére az amerikai tervekben. A brit hírügynökség emlékeztet arra: *Tony Blair* munkáspárti kormányának adott esetben engedélyeznie kell az Észak-Angliában elhelyezett amerikai radarberendezések továbbfejlesztését.

Az Egyesült Államok azzal érvel: a rakétaernyőre olyan megbízhatatlan „haramiaállamok" ellen van szükség, mint Irak, Irán, Líbia vagy Észak-Korea. Phenjan pénteken az amerikai felet tette felelőssé azért, hogy elakadtak a védelmi egyeztetések a két ország között. Észak-Korea szerint az USA a folytatáshoz egyoldalú feltételeket szabott, Washington viszont azt mondja: ilyeneket nem fogalmaztak meg. Amerikai katonai elemzők szerint az észak-koreai hadi potenciál az elmúlt egy évben erősödött.

A TERVEZETT AMERIKAI RAKÉTAERNYŐ

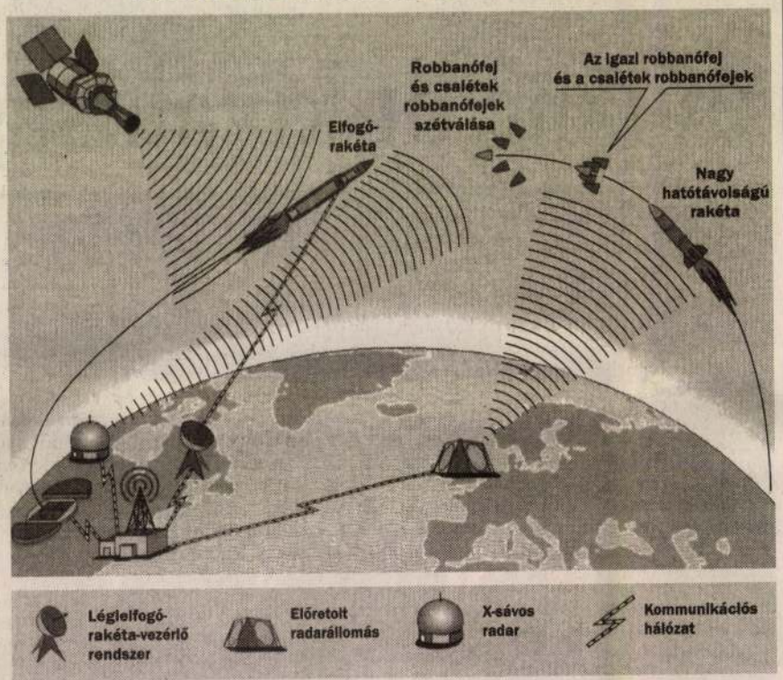

Forrás: The Economist

NÉPSZABADSÁG-grafika

Moszkva nem enged az ABM-szerződés ügyében

MOSZKVAI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Washington nem szab semmilyen határidőt arra, hogy Moszkva enyhítsen az amerikai rakétavédelmi tervekkel kapcsolatos elutasító álláspontján – közölte pénteken az orosz fővárosban tartózkodó *John Bolton* amerikai külügyminiszter-helyettes. A diplomatát fogadta *Igor Ivanov* orosz külügyminiszter, akivel elsősorban az októberi sanghaji és a novemberi texasi elnöki csúcstalálkozók kérdését vitatták meg. Ivanov újságíróknak válaszolva bejelentette, hogy szeptember 19-én Washingtonba utazik,

Bolton a héten újra megpróbálta meggyőzni orosz partnereit a rakétavédelmi rendszerek kiépítését tiltó ABM-szerződés felülvizsgálatának szükségességéről, a tárgyalásokon azonban ezúttal sem közeledtek az álláspontok. Bolton ezt követően úgy nyilatkozott, hogy a szerződés felmondására már akár novemberben is sor kerülhet. Ezt a bejelentést később Washingtonban cáfolták. Az orosz külügyminisztérium eddig egyébként nem reagált *George W. Bush* csütörtöki beszédére, amelyben az amerikai elnök közölte, hogy országa a „maga idejében" kilép az ABM-szerződésből.

NATO-fórum takaréklángon

Olasz óvatosság Genova után, Nápoly előtt

MTI-JELENTÉS

A miniszterek feleségeinek otthon kell maradniuk, a delegációk számát le kell csökkenteni, törölni kell továbbá a vásárlási programokat és kirándulásokat – egyebek között ilyen intézkedések révén remélik szavatolni az olasz hatóságok a NATO védelmi minisztereinek szeptember 26-án és 27-én Nápolyban tervezett találkozójának a biztonságát.

A hét legfejlettebb ipari állam és Oroszország (G8) júliusi genovai csúcstalálkozóján történtek tanulságait levonva az olasz kormány több újítást kíván bevezetni a szeptemberi tanácskozás zavartalan lebonyolítása érdekében, úgy, hogy közben az ország tekintélye se csorbuljon. A színhelyt alapvetően nem akarja megváltoztatni, csak annyit módosítana, hogy nem a Nápoly központjában lévő királyi palota, hanem valamelyik katonai létesítmény adna otthont e fórumnak. Így eleve védett helynek számít a repülős akadémia, amely a város egyik külvárosában, Pozzuoliban található, vagy maga a NATO déli parancsnoksága Bagnoliban.

A tervek szerint elegendő lenne mindössze ötezer biztonsági ember (Genovában 18 ezer rendőrt, csendőrt és pénzügyőrt vetettek be). Ehhez azonban további korlátozásokra lesz szükség. A delegációk létszámát két-háromszázra szorítanák le, és fontolóra veszik azt is, hogy a tanácskozás csak egy napig tartson.

Izraeli megtorlás Hebronban

Peresz nem vár áttörést az Arafat-találkozótól

Palesztin források szerint ketten életüket vesztették, amikor az izraeli hadsereg – négy év óta először – megtorlásként bevonult a ciszjordániai Hebron arab részébe. Jasszer Arafat palesztin vezető ázsiai körúton igyekszik támogatást szerezni álláspontjához.

TEL-AVIVI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Az izraeli hadsereg egységei tegnap éjszaka behatoltak Abu Sznena hebroni arab negyedbe – első ízben azóta, hogy több mint négy évvel ezelőtt palesztin fennhatóság alá került a város. A behatolás, amelynek során két elhagyott házat romboltak le, megtorlásul szolgált egy palesztin orvlövész előző napi támadásáért, amely két telepes gyerek sebesülését okozta. A palesztinoknak jelentéseik szerint a harcokban két halottjuk és tizenkét sebesültjük volt.

Az izraeli rádió kérdésére, hogy miért nem lehetett ágyútűzzel lerombolni a két házat – amelyek állítólag orvlövészek fedezékéül szolgáltak –, a támadást vezető izraeli tiszt azt válaszolta, hogy a palesztinok figyelmeztetése volt az akció célja. Utóbbiak viszont győzelemként értékelték a harcot, mert szerintük sikerült kiűzni az izraeli csapatokat.

A gázai Hamasz-vezetők ellen irányuló keddi „likvidálási akció" kudarca után Nabluszban is sikertelenül végződött egy hasonló izraeli támadás: egy Hamasz-vezető kocsiját eltalálta ugyan a rá indított rakéta, de könnyebb sérülésekkel úszta meg az esetet. Az egyre gyakoribb és súlyosabb incidensek miatt úgy az izraeli jobboldal, mint a radikális palesztin körök kétségbe vonják a tervezett Peresz–Arafat találkozó szükségességét és értelmét. *Simon Peresz* izraeli külügyminiszter elmondta, hogy a találkozón nem várható áttörés és hogy véleménye szerint „megbeszélések sorozatára" lesz szükség, amíg a tűzszüneti elvárások teljesülnek. Magas rangú amerikai kormányzati tényezők ugyanakkor botrányosnak és agresszívnak minősítették *Gideon Ezra* izraeli miniszterhelyettes nyilatkozatát, aki az öngyilkos merénylők elrettentése érdekében családtagjaik kivégzését helyezte kilátásba.

Jasszer Arafat palesztin vezető ázsiai körútján – India és Pakisztán után – Kínában próbált támogatást szerezni álláspontjához. *Csiang Cö-min* kínai elnök kijelentette: egyetért nemzetközi megfigyelőknek a közel-keleti konfliktusövezetbe küldésével. Ezt Izrael ellenzi.

Yehuda Lahav

Corvin-láncot kaptak

Ötvennyolc év után tegnap vehették át először a magyar tudomány és művészet jeles képviselői a Corvin-kitüntetéseket Orbán Viktor miniszterelnöktől. (Betegsége miatt Teller Ede a múlt héten az Egyesült Államokban vette át az elismerést.) A Corvin-láncot, amellyel anyagi juttatás nem jár, a magyar tudomány és művészet, valamint oktatás és művelődés fellendítése terén szerzett érdemek elismeréseként adományozza a kormányfő. A kitüntetés birtokosainak száma egyidejűleg a 12 főt nem haladhatja meg, és az elhunyt kitüntetett helyébe lépőt a többi díjazott jelöli ki. A további hat Corvin-lánccal elismert személyiséget az év végéig nevezik meg.

Balogh János

1913. február 19-én született a mai Ukrajna területén, Nagybocskón. Egyetemi tanulmányait a budapesti Pázmány Péter Tudományegyetemen végezte 1931–35-ben, majd tanársegéd lett az egyetemen, később adjunktus, majd magántanár, a kutatási osztály vezetője. 1966-tól egyetemi tanár, 1968-tól az ELTE állatrendszertani tanszékének vezetője, 1970-től az MTA talajzoológiai tanszéki kutatócsoportjának vezetője. Jelenleg nyugalmazott egyetemi tanár, az MTA Botanikai és Ökológiai Kutatóintézetének tudományos tanácsadója, állatrendszertannal, ökológiával, talajzoológiával és zoocönológiával foglalkozik. 1963–78 között 28 tengerentúli expedíciót vezetett. Kutatási területe a trópusi őserdők nagyrészt ismeretlen talajfaunája. 1959-től rádiós sorozatokat írt, két televíziós sorozat szerzője, illetve tudományos tanácsadója volt. Több szakkönyvet és tudományos cikket írt.

Ismertebb művei: A zoocönológia alapjai (1952), Haldokló őserdők nyomában (1984), Megsebzett bolygó (1980), Érdekes szigetek (1982).

1963-ban Kossuth-díjat, 1993-ban Széchenyi-díjat, 1995-ben Akadémiai Aranyérmet, 1997-ben pedig Magyar Örökség Díjat kapott.

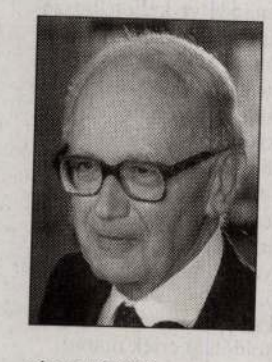

Lámfalussy Sándor

1929. április 26-án született Kapuváron. Iskoláit Magyarországon, a soproni bencéseknél végezte, majd a Louvaini Katolikus Egyetemen és az oxfordi Nuffield College-ban folytatta tanulmányait. 1949-ben Belgiumba települt, ahol bankári karrierje is megkezdődött. Ennek fontos állomásaként 1955–1965-ben az egyik legnagyobb belga bank, a Banque Bruxelles Lambert közgazdásza, közgazdasági tanácsadója volt. 1976-tól a bázeli Nemzetközi Fizetések Bankjánál dolgozott, először gazdasági tanácsadóként, majd vezérigazgató-helyettesként, végül vezérigazgatóként. 1994–1996-ban a frankfurti székhelyű Európai Pénzügyi Intézetet (EMI) vezette.

A belga királytól 1993-ban bárói címet kapott, 1999-ben pedig megkapta a francia Becsületrend parancsnoki fokozatát.

1995-ben lett a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem díszdoktora, 1998-tól az MTA külső tagja. 1999-től Orbán Viktor kormányfő gazdasági tanácsadó testületének elnöke.

Főbb művei: The Case of Belgium (1961), Les Marchés financiers en Europe (1968).

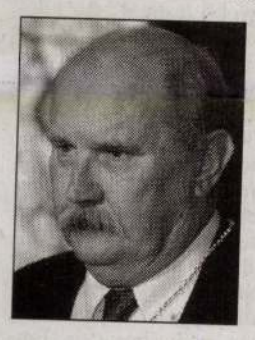

Makovecz Imre

1935. november 20-án született Budapesten. A Budapesti Műszaki Egyetemen építészmérnöki, majd az Iparművészeti Főiskolán építőművész-diplomát szerzett. 1962 és 1977 között tervezőként dolgozott. 1977-től négy éven át a pilisi parkerdőgazdaság főépítésze volt, majd 1981-től az általa alapított építésziroda vezetője. A Budapesti Műszaki Egyetem és az Iparművészeti Főiskola tanára, 1987 óta a Nemzetközi Építészeti Akadémia tagja, 1992 óta a Magyar Művészeti Akadémia elnöke. A magyar organikus építészet iskolateremtő személyisége, alkotásait a népi építészet hatása jellemzi, épületeiben kiemelt szerepet kap a faszerkezet.

Jelentős alkotása többek között a Művelődés Háza és az állami középiskola Sárospatakon, a siófoki evangélikus és a paksi katolikus templom, valamint a zalaszentlászlói, a jászapáti és a baki faluház, illetve az egri uszoda.

Munkássága a nagyvilágban 1992-ben, a sevillai világkiállításra készült különleges, templomszerű pavilonjával vált igazán ismertté. Az építőművész köré ma fiatal magyar építészek generációja szerveződik a magyar történelmi értékek megőrzése jegyében.

1969-ben Ybl-díjjal, 1990-ben Kossuth-díjjal, 1996-ban Magyar Örökség Díjjal, 1997-ben a Francia Építészeti Akadémia aranyérmével tüntették ki.

Szabó Magda

1917. október 5-én született Debrecenben. Tanulmányait szülővárosában végezte, itt szerezte latin–magyar–történelem szakos diplomáját is, a Tisza István Tudományegyetemen. 1940-től Debrecenben és Hódmezővásárhelyen tanított, 1945-től a Vallás- és Közoktatásügyi Minisztériumban dolgozott. 1949-ben visszavonták tőle a már odaítélt Baumgarten-díjat, állásából elbocsátották. 1949-től 1958-ig nem jelenhetett meg könyve, 1959-től azonban már kiadták műveit. Első verseskötetei Bárány, illetve Vissza az emberig címmel láttak napvilágot. Freskó és Az őz című regényei jelentős sikert hoztak számára. Az Abigél diáktörténetéből filmet is készítettek, a Régimódi történetben családja históriáját írta meg. Történelmi színdarabjai közül a Kiálts, város! Debrecen múltját, Az a szép, fényes nap című dráma, Sziget-kék, Mondják meg Zsófikának.

1959-ben és 1972-ben József Attila-díjat, 1978-ban Kossuth-díjat, 1987-ben Csokonai-díjat, 1992-ben Getz-díjat, 1996-ban Déry Tibor-díjat, 2000-ben Nemes Nagy Ágnes-díjat kapott.

Teller Ede

Az Egyesült Államokban élő atomfizikus 1908. január 15-én született Budapesten. 1925–26-ban a budapesti Műszaki Főiskolán, a Karlsruhei Műszaki Főiskolán, Münchenben, Lipcsében tanul. A harmincas években a lipcsei, a göttingeni, a koppenhágai, a londoni egyetemeken kutató, előadó. 1935–41 között a George Washington, 1941–42-ben a Columbia Egyetem fizikaprofesszora. 1943–46 között Los Alamosban az atombombát létrehozó Manhattan-terv munkatársa. 1946–52 között a Chicagói Egyetem fizikaprofesszora, 1949–52 között a Los Alamos-i tudományos laboratórium igazgatóhelyettese. Ezután a Kaliforniai Egyetem sugárzási laboratóriumának konzultánsa, a Lawrence Livermore Sugárzási Laboratórium igazgatóhelyettese. 1975-től a Hoover Intézet főmunkatársa. Elsők közt tanulmányozza a termonukleáris reakciókat, jelentős szerepe van az amerikai hidrogénbomba elkészítésében. Többatomos molekulák színképével és az atommaggal foglalkozik. Megszámlálhatatlan elismerés, kitüntetés tulajdonosa, könyvtárnyi tanulmány, könyv szerzője.

A Corvin-láncot egészségi állapota miatt egyesült államokbeli otthonában vette át a múlt héten.

Nézem a hazámat

Beszélgetés John Lukacs (Lukács János) Amerikában élő történésszel

Az újjáalapított Corvin-lánc kitüntetést tegnap a Parlamentben vette át a miniszterelnöktől Lukács János (John Lukacs) történész. Az Egyesült Államokban élő tudós sok, nagy sikerű históriai és irodalmi munka szerzője. Emlékezetes könyvet írt szülővárosáról, a századforduló Budapestjéről is. Kitüntetése alkalmából magyarságáról, a magyarság és a világ jövőjéről kérdeztem a történészt.

John Lukacs (Lukács János)

1924. január 31-én született Budapesten. Történelmi tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetemen kezdte és a cambridge-i egyetemen fejezte be. 1946 óta az Egyesült Államokban él. Pályafutása során a legrangosabb amerikai egyetemek – többek között a Columbia, a Pennsylvania, a Princeton – professzora volt. Hosszú évtizedekig tanított a Pennsylvania állambeli Poenixville katolikus leányfőiskoláján, a Chestnut Hill College-ban. A rendszerváltozás óta a Budapesti Közgazdaság-tudományi Egyetem és az ELTE vendégprofesszora.

Magyarul is megjelent Az európai világháború 1939–41, Az Egyesült Államok rövid története című könyve, A XX. század és az újkor vége című történelmi esszéje, a Budapest 1900 című műve.

Szintén nagy érdeklődéssel fogadott alkotása A párviadal, amely Churchill és Hitler küzdelmét mutatja be a második világháború sorsdöntő napjaiban. 1998-ban jelent meg A történelmi Hitler című műve.

– Aki önt ismeri, tudja, hogy nem csupán idegen akcentus nélkül, hanem választékosan és igen szépen beszél magyarul. Mit jelent önnek az anyanyelve?

– Aki engem ismer, az azt is tudja, hogy én egy meglehetősen furcsa – úgy mondanám –, nem hibrid ember vagyok. Ez azt jelenti, hogy noha éppen ötvenöt évvel ezelőtt hagytam el a hazámat, soha nem alakult ki bennem a felemásság, a kevertség. Ami bennem van, ami én vagyok, az egy sajátos kettősség megnyilvánulása. Ez azt jelenti, hogy angolul írok és beszélek, angolul gondolkodom, és többnyire angolul álmodom. Mi több: angolul számolok. Ez a legtöbb, amit mondhatok: angolul számolok. Ámde mindezzel szemben van egy még fontosabb dolog: magyarul érzek. És közben folyton nézem – nem figyelem, nézem – a hazámat.

– Ez mit jelent?

– Azt, hogy a vérmérsékletem, az egész alkatom, a reakcióm mindig magyar. Nem akarok szerénytelen lenni, hogy olyan nagyságok mellé állítom magam, mint Joseph Conrad vagy Nabokov. Ők sem voltak angolok. De mégis az angol próza mesterei között tartjuk őket számon. Örömömre szolgál, hogy vannak olyan írásaim, amelyeket felhasználnak angol stílusgyakorlatok gyanánt. Büszke vagyok rá, hogy van olyan írásom, amelyről azt állapították meg, hogy kiváló az angolsága. Talán nem túlzok, ha azt mondom, hogy az angol prózát nagyon jól ismerem. Noha történész vagyok, olykor felkérnek irodalmi művek bírálatára. És mégis úgy áll a dolog, hogy az angol költészetet soha nem tudtam annyira élvezni, mint a magyart. A magyar reneszánsz poézis éppúgy megérint, megrendít, mint a huszadik századi. Balassi Bálintot éppúgy a magaménak érzem, mint Pilinszky Jánost vagy Weöres Sándort. És nemcsak a mondanivalójuk miatt. Hanem elsősorban a hangjuk miatt. Ha pedig a hangot említem, nem hagyhatom el Nemes Nagy Ágnest.

Amerika a feleségem

– Ön világjáró ember. Gondolom, gyakran volt módja összehasonlítania Magyarországot más országokkal. Mi volt ennek az eredménye?

– Szabad legyen pontosítanom! Ország, állam, nemzet nem ugyanaz. Én ezek közül ország szavunkat érzem legmélyebb – még a nemzetnél is mélyebb – értelműnek. Nekünk van egy másik gyönyörű szavunk is: a hazafi. Nem kell magyarázni, mennyire mást jelent ez, mint a nacionalista szó. A hazafi: a haza fia, az ország fia. Nekem Magyarország a hazám, és Amerika az otthonom. Én Magyarország fia vagyok. De tovább megyek. Az előbb azt mondtam, magyarul érzek. Ez az érzés olyan valami, amit az ember csak az anyjától kaphat. Innen nézve Magyarország az anyám, Amerika a feleségem.

– Ön számtalan szempontból vizsgálta a XX. század történelmét, illetve a XX. századi magyar történelem sok vonatkozását. Hogyan látja, milyen fontosabb szakaszai voltak múlt századi históriánknak, és ezek eredményeképp hová jutottunk mára?

– Sokan és gyakran mondják, hogy a huszadik századi magyar történelem viharos, tragikus volt. Nos, én úgy látom, hogy itt persze voltak óriási tragédiák, de korántsem csak viharok. Hanem földrengések. Amelyek sokkal rosszabbak, mint a viharok. A viharok ugyanis kívülről jönnek, a földrengések pedig belülről. Az ország történetében a legnagyobb tragédiát Trianon jelentette. De ha úgy gondoljuk, hogy Trianonnak csak külső oka volt, afféle kívülről ránk szakadt sorscsapásként éljük meg, akkor ámítjuk magunkat. Ha őszinték akarunk lenni, ha hazafi módra igyekszünk gondolkodni, akkor nem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy Trianonnak is megvoltak a belső okai, tehát Trianon is földrengés volt. És mégis, ezekből az iszonyatos földrengésekből valamilyen módon pozitívumot is kihozva került ki a magyar társadalom. Nem szabad elfelejteni, hogy a magyar feudalizmus – amelynek én számos pozitívumát láttam mindig, és látom most is – igen nagy problémával küszködött. Nem érte el – sőt olykor akadályozta –, hogy a nép azonosulhasson a nemzettel. Hogy a paraszt, a munkás, az iparos, a polgár egyenrangú legyen a nemessel. Ez az azonosulási folyamat már 1945 előtt megkezdődött. Ám a tömegdemokráciának még ma is a kezdetén tartunk. Tény – és ez nagyon pozitívan értékelendő –, nép és nemzet immáron nem különül el, és ez komoly reményekre jogosítja fel Magyarországot. Annál inkább, mert azt azért nem feledhetjük, hogy világjelenségről van szó. Magyarország nép és nemzet egybeesése tekintetében nem áll rosszul.

Tragédiák, földrengések

– Mégis úgy tetszik, hogy a Trianon-sokkot máig nem heverte ki ez az ország. Mintha valami önbizalomhiány bénítaná a társadalmat.

– Nagyon sok idő kell ahhoz, hogy itt kiforrjon egy újfajta társadalmi alkat. Talán azt mondanám: egy tömörebb magyar társadalmi alkat. A magyar tragédiák, a földrengések értelemszerű következménye az önbizalomhiány, a gyanakvásra, a sértődékenységre-sérülékenységre való hajlam. De akárhogyan legyen is, ahogyan hazámat nézve látom, azt kell mondjam, hogy ez itt összehasonlíthatatlanul jobb, mint ami például tőlünk keletre van.

– Sok történész szerint, ha a második világháború után itt nem szovjet megszállás következik be, a Horthy-rendszer akkor sem maradhatott volna fenn.

– Ebben én is bizonyos vagyok. De van különvéleményem. Nem szeretem különben a Horthy-rendszer kifejezést, mert a Horthy-rendszerre az volt a legjellemzőbb, hogy rendszertelen volt. Ugyanis az uralkodó rétegek elégtelenek voltak ahhoz, hogy ezt a hazát vezetni, irányítani, hogy valami furcsát mondjak, uralni tudják. Maga Horthy sem tudta uralni az országot. Nézzük csak meg, mi történt 1944. október 15-én, az úgynevezett kiugrás napján. Kik voltak azok, akik elsőként és egymással versengve tagadták meg a kormányzót? Sokan éppen azok közül, akik neki köszönhettek mindent. A hivatalukat, a stallumukat, a kardbojtjukat, a rangjukat, a vitézi telküket, címüket, és így tovább. De ahogyan én látom – és ezt óvatosan mondom –, ennek a rendszertelenségnek, az egység hiányának ebben az országban volt egy hosszú időre visszamenő hagyománya. A magyar társadalom nem volt egységes Rákóczi alatt, nem volt egységes Kossuth alatt, nem volt egységes 1918-ban, 1919-ben, sőt 1920-ban sem, azután 1944–45-ben sem. Mikor volt kivételesen és példátlanul egységes? 1956-ban. És legyünk őszinték! Ami Magyarországon 1848–1849-ben történt, az nem volt igazán eredeti. Európa-szerte voltak forradalmak. Tény, hogy nálunk tartott a legtovább. De európai jelenség volt! Ami azonban 1956-ban történt, az magyar jelenség volt. Méghozzá olyan, amely egyedülálló módon szólt bele a világtörténelembe.

– 1956 azonban kivételnek számít a magyar történelemben. Mint ön is említette, az általános az egység hiánya, más szóval a „rendszertelenség" felülkerekedése volt. Úgy tetszik, valami ilyesmivel küszködünk a rendszerváltás óta is.

– A rendszerváltás utáni helyzetről nem tisztem beszélni, amit mondok, az inkább általában a magyar történelemről szól. Történelmünk földrengései kitermeltek egy közéleti alkati hiányosságot. Hangsúlyozom: nem egyéni hiányosságról beszélek. Közéleti alkati bajról van szó, amely úgy nyilvánul meg, hogy valahogy sohasem tudunk megszabadulni a „mi és ők" ellentétpárjától.

Elég a két világháború közötti időszakra gondolni. Vajon akkor a „bal" meg a „jobb" közötti ellentétek jelentették a fő problémát? Nem. A baloldal nem volt erős. Tényező abban az időben csak jobboldali lehetett. De vajon elképzelhető-e élesebb ellentét, mint amilyen Bethlen István és Gömbös Gyula között volt? Az igazi nagy törésvonalak végig a kormánypárton belül húzódtak 1921 és 1944 között. A „mi" és az „ők" ugyanazon párton belül voltak. Persze szervezkedtek a nyilasok is. De 1944. október 15-ig gyakorlatilag hatalom nélkül. Az igazi nagy bajokat az úgynevezett nemzeti konzervatívok közötti ellentétek okozták. Mert például sokan nemzeti konzervatívnak nevezték magukat, de ez nem akadályozta meg őket abban, hogy a legmesszebbmenőkig csodálják a technikailag szuperfejlett, de mérhetetlenül keresztényietlen és antikonzervatív, nemzetiszocialista németet. Így aztán nem lehet azon csodálkozni, hogy Bethlen, Teleki és Kállay a korszak nagyobbik részében a kormánypárton belül mindig kisebbségben volt. „Mi" és „ők". És mindannyian „rendes, becsületes, keresztény és konzervatív magyarok". Ez így volt, ennek a tanulságain érdemes elgondolkodni.

– Milyen jövőt „jósol" a globalizáció korában a nemzetnek?

– Belátható ideig elképzelhetetlen a nemzetek nélkül az emberiség léte. Lehet, hogy a nemzetek istenigazából ezután fognak kivirulni. Mert persze van globalizáció, van nemzetközi tudomány, de vajon van-e például nemzetközi költészet? Nemde a kérdés önmagában is nevetséges. Ezért is nézem értetlenséggel a hungaro-pesszimizmust. Nem vagyok ellensége az egészséges pesszimizmusnak. Arra éppolyan szüksége van egy nemzetnek, mint az egészséges öniróniára. De az önbizalomhiányból fakadó önsorsrontást értetlenül és elkeseredve szemlélem. Sok olyan nép van, amelynek kevesebb oka van az önbizalomra, mint a miénknek. Nézzük végig ezeréves történelmünket. Oly gyakran látjuk: a saját üstökünknél fogva húzzuk ki magunkat a bajból. Azután kesergünk. Hányszor gondoltam arra, hogy miket írtak a tizennyolcadik századi történelmünkről! Hogy csak a baj meg a romlás, a nyomorúság. De kérem! Hát akkor hogyan jött össze a magyar felvilágosodás? Azután hogyan született meg az a csoda, amelyet reformkornak nevezünk? Ma már a magyar történetírás világosan látja, az, ahogyan kilábaltunk a török uralom utáni rettenetes időkből, ahogyan egyetlen évszázad alatt, Mária Terézia meg II. József alatt ez az ország felvirágzott, az Kelet-Európában párját ritkította. Hát miért nem az ilyesmire támaszkodik a mi öntudatunk? Miért nem 1956 a mi nemzeti önbizalmunk mércéje?

Egy anekdota tanulsága

– Mondhatjuk tehát, hogy ön: hungaro-optimista?

– Annak idején, amikor Talleyrand már nagyon öreg volt, és a halál gondolatával foglalkozott, valaki egy nagyon tehetséges fiatalembert vitt el hozzá azzal, hogy teljesen új társadalomelmélete van, hallgassa meg őt az agg államférfi. Az előadás végén Talleyrand ezt mondta: Kedves barátom, ez több mint társadalomelmélet, ez egy valóságos új vallás. Mire a fiatalember: De Excellenciás Uram, ön túlbecsül, én önhöz tanácsért jöttem. Most már csak azt mondja meg, mit kezdjek ezzel az én új vallásommal! Talleyrand: Hát ez nagyon egyszerű. Feszíttesse magát a keresztre, majd három nap után szálljon fel a mennyekbe. Az anekdotából talán kiderül, hogy én általában véve nem vagyok optimista. Ám sokkal optimistább volnék, ha kevesebb hungaro-pesszimizmust és több egészséges önbizalmat látnék ebben az országban.

Hovanyecz László

Botrány után új ingatlanosztás

Az ősszel harminc ügyben újra dönt a parlamenti ad hoc bizottság

Az elmúlt hónapokban több civil szervezet úgy döntött: visszaadja a Kincstári Vagyoni Igazgatóságnak azokat az ingatlanokat, amelyek a parlament ingatlanjuttató ad hoc bizottságának idei döntése nyomán kerültek a tulajdonukba. Mint arról lapunkban korábban beszámoltunk, az ingatlanosztás nagy vihart kavart, hiszen debreceni szocialisták és szabad demokraták azt állítják: a fideszes Halász János vezette albizottság Hajdú-Bihar megyében javarészt fideszes és kisgazda kötődésű civil szervezeteknek juttatott ingatlanokat. A tizennégy szervezet által visszaadott csaknem harminc ingatlan sorsáról ősszel dönt a parlamenti ad hoc bizottság.

A Kincstári Vagyoni Igazgatóság az országban 1740 állami tulajdonban lévő ingatlant hirdetett meg közhasznú civil szervezetek számára. Az ingatlanok odaítéléséről az Országgyűlés társadalmi szervezetek bizottságának egyik ad hoc bizottsága, a debreceni Halász János fideszes honatya által vezetett ingatlanjuttató ad hoc bizottság döntött ez év első hónapjaiban. A legnagyobb botrányok Hajdú-Bihar megyében követték az ad hoc bizottság döntését. Debreceni szocialisták és szabad demokraták, valamint egyes vesztes civil szervezetek képviselői azt állították: Hajdú-Bihar megyében az ingatlanok többségét olyan egyesületek, szervezetek kapták meg, amelyek jórészt fideszes, néhány esetben pedig kisgazda kötődésűek.

ország hét településén összesen 18 ingatlanhoz – irodákhoz, raktárakhoz, műhelyekhez – jutott, de a tulajdonába került egy budakeszi söröző is a hozzá tartozó kiszolgálóhelyiségekkel. A szocialisták szerint ugyancsak érdekesen alakult Debrecenben az Apafa utcai lőtéren található ingatlanok, egyebek között a lövészeti tanpálya sorsa, amely a Debrecen Koronglövő Egyesület tulajdonába került. Az egyesület a Kincstári Vagyoni Igazgatóság által kiírt pályázat határideje – 2000 augusztusa – előtt egy hónappal nyújtott be bejegyzési kérelmet. Az MSZP szerint kifogásolható, hogy Debrecen egyik fideszes alpolgármestere támogatta a koronglövők pályázatát. A szocialisták furcsállják, hogy a koronglövők győztek, holott az ingatlanra pályázott a már tíz éve működő Debrecen Városi Lövész Egyesület is.

Érdekesen alakult a Mozgáskorlátozottak Hajdú-Bihar Megyei Egyesületének esete is. Az egyesület létavértesi csoportja – amely körülbelül ezerkétszáz tagot számlál – igényt tartott egy – a szervezet által 1992 óta használt – ingatlanra, ám az a Létavértesi Fittness- és Szabadidő Sportegyesület tulajdonába került, amelynek vezetője Bertóthy Tamás testnevelő tanár, a Fidesz helyi önkormányzati képviselője. A mozgáskorlátozottak nem költöztek ki az ingatlanból, és felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be Áder Jánoshoz, az Országgyűlés elnökéhez.

A civil szervezetek csak közhasznú célokra hasznosíthatják a tulajdonukba

A kabai lőtérnek nem lesz új gazdája

FOTÓ: CZEGLÉDI ZSOLT

Juhászné Lévai Katalin szocialista parlamenti képviselő szerint Hajdú-Bihar megyében a Kincstári Vagyoni Igazgatóság tulajdonából a parlamenti ad hoc bizottság 81 ingatlant osztott ki, ezekből szerinte 56 ingatlan bizonyíthatóan fideszes, hat pedig kisgazda kötődésű szervezet tulajdonába került, míg Debrecenben 19 ingatlanból 13 jutott fideszes szervezethez. Kirívónak nevezte a debreceni Magyar Diákok Kultúrájáért Egyesület példáját, amely az országban 22, összesen csaknem 100 millió forint értékű ingatlant kapott – köztük egy szombathelyi éttermet. (Tuczainé Régvári Marietta, a Szombathelyi Egyházmegyei Karitász igazgatója érdeklődésünkre elmondta: korábban sikertelenül pályáztak a kérdéses szombathelyi vendéglőre, s az újabb „körben" mindenképpen újra próbálkoznak.)

Juhászné Lévai Katalin furcsállotta a szintén debreceni Bridge Human Service Alapítvány esetét is, amely az ország hét településén összesen 18 ingatlanhoz – irodákhoz, raktárakhoz, műhelyekhez – jutott, de a tulajdonába került egy budakeszi söröző is a hozzá tartozó kiszolgálóhelyiségekkel. A szocialisták szerint ugyancsak érdekesen alakult Debrecenben az Apafa utcai lőtéren található ingatlanok, egyebek között a lövészeti tanpálya sorsa, amely a Debrecen Koronglövő Egyesület tulajdonába került. Az egyesület a Kincstári Vagyoni Igazgatóság által kiírt pályázat határideje – 2000 augusztusa – előtt egy hónappal nyújtott be bejegyzési kérelmet. Az MSZP szerint kifogásolható, hogy Debrecen egyik fideszes alpolgármestere támogatta a koronglövők pályázatát. A szocialisták furcsállják, hogy a koronglövők győztek, holott az ingatlanra pályázott a már tíz éve működő Debrecen Városi Lövész Egyesület is.

Érdekesen alakult a Mozgáskorlátozottak Hajdú-Bihar Megyei Egyesületének esete is. Az egyesület létavértesi csoportja – amely körülbelül ezerkétszáz tagot számlál – igényt tartott egy – a szervezet által 1992 óta használt – ingatlanra, ám az a Létavértesi Fittness- és Szabadidő Sportegyesület tulajdonába került, amelynek vezetője Bertóthy Tamás testnevelő tanár, a Fidesz helyi önkormányzati képviselője. A mozgáskorlátozottak nem költöztek ki az ingatlanból, és felülvizsgálati kérelmet nyújtottak be Áder Jánoshoz, az Országgyűlés elnökéhez.

A civil szervezetek csak közhasznú célokra hasznosíthatják a tulajdonukba

A kabai lőtérnek nem lesz új gazdája

FOTÓ: CZEGLÉDI ZSOLT

került – de 15 évig elidegeníthetetlen – ingatlanokat. Ha ez nem így történik, az épületeket vissza kell adniuk az államnak.

– Az ingatlanokra csaknem 1500 szervezet pályázott, és a hattagú ad hoc bizottságban a legtöbb esetben – így a Hajdú-Bihar megyei ingatlanok odaítélésében is – egyhangú döntések születtek. A szocialisták és a szabad demokraták is megszavazták a javaslatokat – állítja Halász János.

Megtudtuk: egyes civil szervezetek az elmúlt hónapokban számos ingatlanról lemondtak. A Magyar Diákok Kultúrájáért Egyesület például visszaadta a Kincstári Vagyoni Igazgatóságnak a tulajdonába került szombathelyi éttermet. A Bridge Human Service Alapítvány visszaadta a füzesabonyi, budakeszi, gyulai és szegedi ingatlanait és ingatlanrészeit, összesen kilencet, de megtartotta az abádszalóki, mátraszentimrei, debreceni és tiszafüredi ingatlanait. Zámbori Tamás, az alapítvány képviselője tudósítónknak elmondta: azért váltak meg az ingatlanoktól, mert azok fenntartása és működtetése meghaladná az alapítvány emberi és anyagi erőforrásait.

Halász János az ingatlanüggyel kapcsolatban közölte: kérte a Kincstári Vagyoni Igazgatóságot, hogy tekintse át, mennyi civil szervezet pontosan hány ingatlant adott vissza állami tulajdonba az elmúlt hónapokban. Halász János elmondta: összesen 14 szervezet csaknem harminc ingatlant adott vissza kincstári tulajdonba, s közülük kettő Hajdú-Bihar megyei: a Bridge Human Service és a Magyar Diákok Kultúrájáért Egyesület. A fennmaradó szervezetek között van orosházi, mezőtúri, putnoki, gömöri, mohácsi, illetve több budapesti.

Kérdésünkre válaszolva hozzátette: nincs tudomása arról, hogy a Független Női Szövetség visszaadta volna a kabai lőteret. (A Független Női Szövetség a Független Kisgazdapárthoz közeli szerveződés – *a szerk.*)

Halász János elmondta: a szervezeteknek nem kötelező megindokolni az általuk visszaadott ingatlanokra vonatkozó döntésüket. Mint megtudtuk, a többségük a tulajdonukba került ingatlanok rossz állapotára hivatkozva adta vissza a helyiségeket. Elképzelhető az is – tette hozzá Halász János –, hogy egyes szervezetek az ingatlanjuttatás nyomán kialakult politikai csatározások miatt mondtak le tulajdonjogukról.

A visszakerült ingatlanok sorsáról az ingatlanjuttató albizottság dönt az ősz folyamán. Halász János elmondta: újra előveszik a korábban pályázó civil szervezetek listáját, s az adott ingatlanra pályázók közül nevezik meg az új tulajdonost.

A képviselő elmondta: a Kincstári Vagyoni Igazgatóság a következő hónapokban az összes, Hajdú-Bihar megyében és a fővárosban kiosztott ingatlan esetében kivizsgálja, hogy a civil tulajdonosok valóban közhasznú célokra használják-e a tulajdonukba került ingatlant. Halász János szerint a vizsgálat lezártával Hajdú-Bihar megyében 4-5 ingatlan kerülhet vissza a kincstár tulajdonába.

Az időközben Hajdú-Bihar megyében megalakult Jelenleg Még Vesztésre Álló Civilek Fóruma azon szervezetek egy részét tömöríti, amelyek nem kaptak ingatlant az ad hoc bizottságtól. Halász János hozzátette: Hajdú-Bihar megyéből 128 civil szervezet pályázott, közülük csaknem harmincan jutottak ingatlanhoz. A civil fórum már többször lemondásra szólította föl Halász Jánost, aki ezzel kapcsolatban lapunknak így nyilatkozott: nem tekinti hiteles megszólalóknak azokat, akik a civil szervezetek nevében az ingatlanjuttatás miatt támadják őt, mert – úgymond – „nem a civil, hanem a politikai érdekek" vezérlik őket. Szerinte a veszteseket képviselő személyek szorosan kötődnek az ellenzéki pártokhoz, így ebben az ügyben nem tekinthetők pártatlan ítélkezőknek.

A képviselő hozzátette: a Kincstári Vagyoni Igazgatóság az ősz folyamán nemcsak azokat a szervezeteket ellenőrzi, amelyek az idén kaptak ingatlant az ad hoc bizottságtól, hanem azokat is, amelyek 1997-ben – tehát az MSZP–SZDSZ kormányzása idején – pályáztatás nélkül jutottak nagy értékű ingatlanokhoz. Halász János szerint ugyanis kifogásolható, hogy az előző ciklus alatt szerinte az MSZP-hez kötődő szervezetek jutottak ingatlanokhoz.

Kácsor Zsolt

Fakiláto magánvagyonból

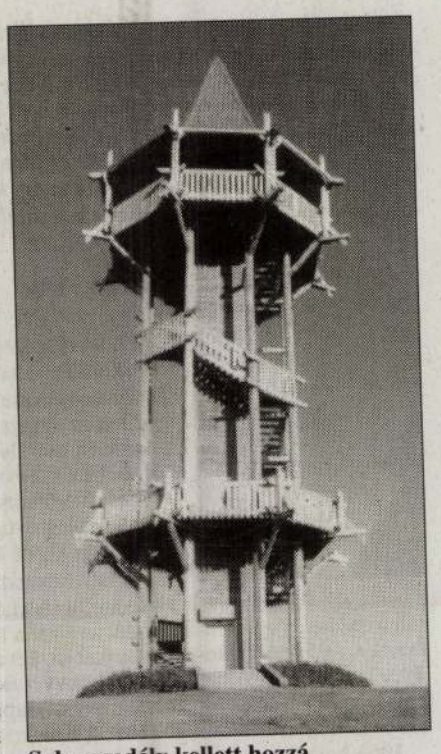

Sok engedély kellett hozzá

Ma délután avatják fel a Zala megyei Cserszegtomajon azt a Szent Margitról elnevezett új tornyot, amely Magyarország legnagyobb faszerkezetű kilátója. Az építtető Horváth Jenő – aki a napokban tölti be 89. életévét – a magánvagyonát áldozta a kilátó megépítésére. Eredetileg hatvanmillió forintra saccolta a költségeket, végül azonban nyolcvanmilliót kellett előteremtenie.

– Nincs örökösöm, ezért két évvel ezelőtt úgy döntöttem, hogy nagy értékű műkincsgyűjteményemet eladom, a befolyt pénzből pedig egy olyan létesítményt hozok létre, amely élményt nyújthat az embereknek – mondja Horváth Jenő, aki maga irányítja a dísznövénykertészetét és a faiskoláját.

A 32 méter magas kilátó vörösfenyőből és tölgyfából készült, talapzatába száz köbméter betont öntöttek. A toronyépítő nyugdíjas szerint a kilátót 200-250 kilométeres szél sem rongálhatja meg, az építmény akár 150 évig is ellenállhat az időjárás viszontagságainak.

A fakilátó egyik kuriózuma az a nyolcszemélyes lift, amelynek segítségével a mozgáskorlátozottak, illetve a nehezen közlekedő idős emberek is feljuthatnak a torony legmagasabb pontjára. Tiszta idő esetén a Margit-kilátóból egészen a szlovén és a horvát határig is ellátni.

A 89 éves vállalkozó a kilátó körüli terület hasznosításáról így beszélt:

– A torony 13 hektáros birtokom legmagasabb pontján áll: körülötte egy szabadidő- és kirándulóközpontot szeretnék kialakítani – mondja Horváth Jenő. – A terveim között szerepel egy kemping, egy arborétum és egy trófeagyűjteménynek helyet adó múzeum létrehozása is.

Horváth Jenő kérdésemre elárulta: a torony felépítése jóval több energiáját emésztette fel, mint amennyivel előzőleg számolt. A legtöbb bosszúságot a rengeteg bürokratikus előírás okozta a számára. Mint mondja: megszámlálhatatlan hatósági engedélyt kellett beszereznie a kilátó megnyitásához.

A Margit-kilátó szombat délutántól fogadja a látogatókat. Felnőtteknek 600 forintba kerül majd a belépőjegy, a lift használatáért viszont nem kell külön fizetni. A torony mellett parkoló, mellékhelyiség, zuhanyzó, valamint két büfé áll a vendégek rendelkezésére.

– Hogy kié lesz a Margit-kilátó, ha meghalok, az egyelőre még titok – mondja Horváth Jenő. – Majd a végrendeletemből kiderül. Egy biztos: amit most felépítettem, hosszú időn át érték marad.

Cseri Péter

Aranysakál a Dráva mentén

Sakál tizedeli a birkákat, őzgidákat – panaszkodnak juhászok és vadászok Somogy és Baranya megye egyes területein. Az egész Balkánon őshonos állatfajt hazánkban egy ideig kipusztultnak tekintették, de manapság bizonyossá vált, hogy újra megtelepedett az ország déli vidékein. A szakemberek még csak kutatják, jelenthet-e bármilyen veszélyt Magyarországon – természetes ellenség hiányában – az aranysakál terjeszkedése.

A témakör egyik kutatója Török Gábor, a Duna–Dráva Nemzeti Park igazgatóságának vadászati-halászati szakfelügyelője. Mint elmondta: több jel mutat arra, hogy a Dráva mentén található ligetes-erdős területeken jelentős aranysakál-állomány található már, főleg a somogyi Lábod, Nagybajom, Lakócsa közelében, de jelezték már vadászok a felbukkanását néhány baranyai területen is. A szakember szerint alaptalan a juhászok félelme, és az az állításuk is, hogy egyszerre öt-hat birkát is megfojtanak a falkákban vadászó sakálok. Ezt leginkább összeverődő kóbor kutyák tehették – mondta a szakember, hivatkozva az igen óvatos, szinte csak éjszaka mozgó, embert kerülő sakál szokásaira.

A vadászok leginkább az őzgidák között okozott pusztítást róják fel a terjeszkedő ragadozónak. Az így kialakuló természetes szelekció hosszú távon javíthatja az állatállomány minőségét, így még nincs egyértelmű állásfoglalás a szakemberek részéről, káros vagy hasznos-e a sakál megjelenése a somogyi vadászterületeken.

A rókánál nagyobb testű, 12-16 kilogrammos ragadozó – mondta Török Gábor – erősen őrzi a területét. A nőstényekből és két év alatti hímekből álló családi falka nem enged több sakált vadászni a minimum 200-300 hektáros területén, így túlszaporodásuktól nem kell tartani. A szakember szerint az új területeket kereső, családoktól elzavart fiatal hímek felbukkanására lehet számítani a Dél-Dunántúl újabb területein, egészen a Balatonig. A sakál mindenevő, így a gyümölcstől, rovartól kezdve fogyaszt rágcsálókat, őzgidát vagy akár szarvasborjút is. Emberre sosem támad, még a magányos kicsi gyermekekre sem, sőt kerüli a háziállatokat is. Áldozatai között van viszont a táplálékszerzésben konkurensének számító róka.

Az aranysakálnak értéktelen a húsa, de a téli bundája lehet annyira kívánatos a vadászok számára, mint a vörös rókáé. Vadászata azonban nehezebb, ezért ritka sportélménynek ígérkezik a leterítése.

– Jelenlétét a kutatók is leginkább a sajátos hangjából tudják megállapítani, ami a rókaugatás és a gyermeksírás keveréke – mondta Török Gábor. A csalogatására, vadásznyelven: behívására alkalmazott trükkök közül a legnagyobb sikert eddig a gidáját kereső suta vészjelzéseinek utánzásával tudták elérni – mondta a szakember.

Török Tünde

„A héttornyú álom”

Beszélgetés Makovecz Imre építőművésszel

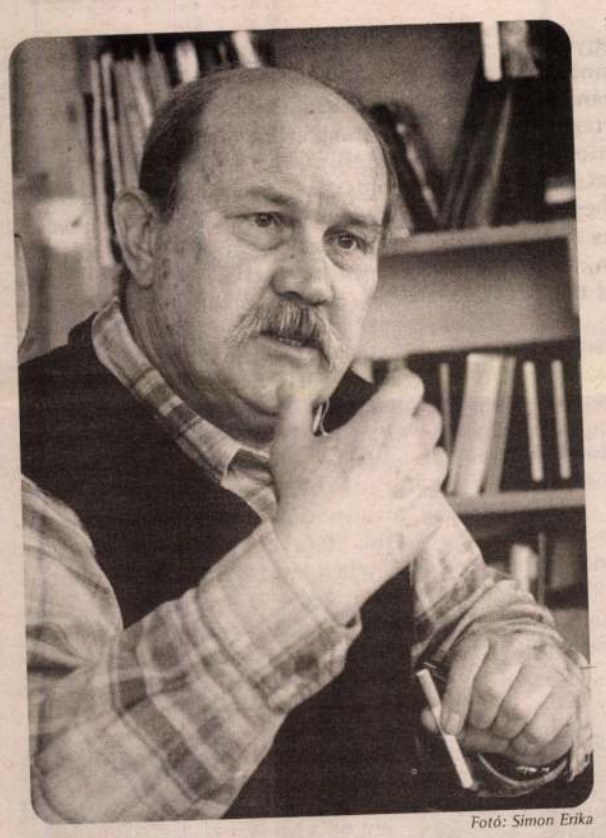

Fotó: Simon Erika

1983-ban hozta létre saját építészirodáját. Tanított a Budapesti Műszaki Egyetemen és az Iparművészeti Főiskolán. Tagja a Nemzetközi Építészeti Akadémiának, elnöke a Magyar Művészeti Akadémiának. 1969-ben Ybl-díjjal, 1990-ben Kossuth-díjjal, 1996-ban Magyar Örökség-díjjal, 1997-ben a Francia Építészeti Akadémia aranyérmével tüntették ki. Idén Corvin-láncot kapott.

Nevéhez elválaszthatatlanul hozzánőtt a „héttornyú álom”, az 1992-es sevillai világkiállítás magyar pavilonja, mely a leglátogatottabb világkiállítási helyszínek egyike volt.

A Makovecz-házaknak arcuk, lelkük van, mondják sokan. Épületeire a természetes anyagok és formák jellemzőek, melyek egyaránt illeszkednek az őket körülvevő térhez és a közösséghez is. A magyar organikus építészet iskolateremtőjeként ismerik. Mondják úgy is: a templomépítő. Sok fiatal építész tekinti követendő példának, „aranyalapnak” munkásságát...

– Ez nekem – mondja keresetlen őszinteséggel – egyfelől mérhetetlen megtiszteltetés, másfelől mérhetetlen teher. Mert ettől az ember elkezd nem úgy viselkedni, ahogy szeretne, hanem ahogy elvárják tőle...

Sajátos optikán keresztül szűr át mindent, még ha ezen az optikán az igazság sokszor vakítóan fájó is. Mindig lobog. Talán éppen ezért szeretik a fiatalok...

„Áldott árvíz?”

A *Hogy tetszik lenni?* című rádióműsor – a fiatalok és idősek párbeszédére alapozó *„Aranyalap!” melléklet* számára készült e beszélgetés, az árvíz napjaiban, egyetemisták rá adott szavazatai alapján. Épp hogy magunk mögött hagytuk a borzalmas tiszai árhullámot, tudatunkban még ott vibrálnak a képernyőről begyűjtött képsorok: papírként úszó deszkabódék, házkupacok. Messzire néző, üres és riadt tekintetek... A kárpátaljai ár kapcsán halottam valakitől: „áldott árvíz”. Dermesztő, nem? Még akkor is, ha az illető talán csak a szerencsétlenül járt emberekre terelődő figyelemre gondolt, amitől sok évtizedes leírhatatlan nyomoruk enyhülését várta.

– Abban, ami most itthon lezajlott, nincs valami hasonló? – kérdem az építészt. Hiszen az elúszott vályogházak helyére a Kós Károly Egyesülés többek között négyszáz házat épít.

– Árvíz azért van Magyarországon – szögezi le tárgyilagosan –, mert a Kárpát-medencét szétszabdalták, s egymásnak ugrasztották azokat az embereket, akik itt együtt éltek, közös történelmi, geológiai, növénytani, agrikulturális világban. S most alig-alig tud létrejönni az az egészséges együttműködés, amely meghatározná, hogy hogyan gazdálkodjunk az erdeinkkel, mezőgazdaságunkkal, állattenyésztésünkkel, s az ipartelepítésben milyen mértékben és hogyan érvényesítsünk környezetvédelmi elveket.

„A Kárpát-medence megőrzése a feladatunk.”

Ha a szétszabdalt Kárpát-medencében, valahol Nagybánya környékén valaki létrehoz egy ausztrál–román céget, amelyik ciánszennyezéssel kipusztítja a Tisza és mellékfolyói halállományának jelentős részét – mindez pusztán attól van, mert a határnál vége van az ő tudatának... Nem érdekli, hogy az Alföldet elárasztja méreggel. A Keleti-Kárpátok privatizációja úgy zajlik le, hogy tarba vágják az erdőket, és nincs, ami többé megtartsa az amúgy is vékony termőtalajt. Kevés választja el ezt a földrajzi tájegységet attól, hogy olyanná váljon, mint Skócia vagy mint a dalmát tengerpart: vagyis karsztosodjék. Ilyen területre fákat visszaültetni egyre reménytelenebb. Szeretném tudni, miféle állam az, amelyik így privatizál. Ilyen körülmények között lehetetlen megvédeni Magyarországot az árvíztől.

A magyar kormány Ukrajnával, Romániával és Szlovákiával elszánt tárgyalásokba kezdett, hogy megpróbálja ezt a szörnyű állapotot megváltoztatni, s az egészet közös érdekként kezeltetni. Ezt én így látom. És nem úgy, hogy „áldott árvíz”! S látom azt is – folytatja, most már az itthoniakra utalva –, hogy a kormány, példa nélkül álló gesztussal, sok milliárd forintot elkülönítve, megpróbálja ezeket a szerencsétlen, fedél nélkül maradt embereket visszaköltöztetni a saját portájukra.

Persze ez a munka sok minden egyébbel együtt jár. A belvizes területeket ki kell tudni kerülni. Szükség lehet új parcellázásokra, közművekre, utakra, hogy újra lakhatóvá váljon az egész. Én csak remélhetem, hogy mindez sikerül. Súlyos árvizeink alatt hol volt még példa arra, hogy kormány ilyen nagyvonalúsággal, hűséggel és érzékenységgel foglalkozott volna az emberek szociális tragédiájával?

A kérdés a levegőben marad. S felvet egy másikat: van-e olyan egyedül bennünk rejlő sajátosság, ami itt, Európa közepén a megmaradást elősegítheti számunkra?

– Én úgy gondolom, hogy nekünk – ha tetszik, ha nem – a Kárpát-medence megőrzése, védelme a feladatunk. Épüljön ki a határokon átívelő közlekedési, hírközlési, gazdasági és szellemi hálózat, amely egyszer már kiépült – ha nem is ilyen szinten. Ezt tudva, tudatlanul a magyaroktól várja mindenki. Ha mi nem leszünk képesek átalakítani, visszaállítani a Kárpát-medencét, akkor minket is megesz a fene!

Győzelemre születtünk...

Ha sikerülne egy ilyen gazdaságilag és kulturálisan is igazán erős „térséget” teremteni, akkor vajon milyen szerep jutna nekünk? Valamiféle középkori összekötő szerep Kelet és Nyugat között, hídként; netán bástya-szerep, mint a török időkben; vagy valami egészen más?

– Ezen a területen, ahol mi élünk – folytatja Makovecz –, ennek az országnak, ahol élünk, mindig centrális szerepe volt. Sohasem peremterületi. Még akkor sem, ha a korabeli keresztény Európa nekünk gyepű-szerepet szánt. Hiszen a törökkel való békekötés 150 évre stabilizálta az egész ország elpusztítását. Rettegtek egy erős közép-európai hatalomtól. Mert ettől szenvedtek! Mátyás király előtt egyfolytában attól féltek, hogy ez egy nagyon erős, jól szervezett ország, és ezzel az országgal baj lesz! Még holtában is! Még szétszakítottan is! Mindig a centrális szerep visszaszerzésétől féltek! És nemcsak a környező, hanem elsősorban az atlanti országok. Pedig Magyarországnak – s nem csak geológiai okoknál fogva – sajátos képességeiből adódóan centrális szerep jut. Ha fejre áll, akkor is! Ez az ország mindig kohóként működött, mindig centrumként egy láthatatlan szellemiség, a Szent Korona alatt. Ezt most se ússzuk meg! Az ország középpontjában ott van a Szent Korona. S most is vannak nagy, karizmatikus egyéniségei az országnak, akik ezt a magyar szellemi adottságot képesek közös erővé összeforrasztani.

Egyre nyilvánvalóbb, hogy sorsfordító, történelmi időket élünk. Fontos, hogy ezt észre is vegyük. Sorsunkat messzi távlatokra eldönthetjük, személyre szabottan és felelősséggel – mert most megtehetjük. Nekünk olyan vezetőkre van szükségünk, akik – e láthatatlan szellem erejéből – győzelemre születtek. És ezek azok a lendületes, hozzáértő fiatalok, akik most vezetik az országot.

Az összeállítást a Magyar Rádió Hogy tetszik lenni? „Aranyalap!” melléklet című műsorsorozatában elhangzott beszélgetés alapján a műsor szerkesztő-műsorvezetője, Oláh Margit készítette.

A Corvin-kitüntetésekről

Ezt az elismerést a magyar kormány 2001-ben, több mint ötven év után újította fel. A kitüntetéseket 1930-ban Magyarország mecénás királyának, Hunyadi Mátyásnak az emlékére alapították, hogy általuk a magyar tudomány, irodalom, művészet és kultúrpolitika kiemelkedő honi és külhoni képviselőinek tetteit méltányolják. A Corvin-koszorúkat először 1931. február 23-án adta át Horthy Miklós kormányzó a királyi palota Mátyás-termében, többek között Dohnányi Ernő zeneszerzőnek, gróf Klebelsberg Kuno kultúrpolitikusnak, miniszternek, gróf Teleki Pál földrajztudósnak, egyetemi tanárnak, később Bartók Béla és Kodály Zoltán zeneszerzőknek, Tamási Áron, és Molnár Ferenc íróknak, Hevesi Sándor rendezőnek, Hóman Bálint történésznek, Kandó Kálmán elektrotechnikusnak, Szent-Györgyi Albert biológusnak.

Idén hat kiemelkedő alkotónak adott át Orbán Viktor miniszterelnök Corvin-láncot: Balogh János zoológus-ökológusnak, Lámfalussy Sándor közgazdásznak, Lukács János történésznek, Makovecz Imre építésznek, Szabó Magda írónőnek és Teller Ede fizikusnak.

A Corvin-lánc 510 milliméter hosszú, bogyós díszítésű arany nyaklánc, rajta egy 35 milliméter átmérőjű, itáliai művésztől származó, XV. századi érem másolata látható, amely Mátyás király babérkoszorús portréját ábrázolja „Mathias Rex Hungariae” körirattal. Az érmet jobb- és baloldalt egy-egy delfinen álló női alak övezi, a díszítménybe felül mondatszalag fonódik: *Pro scientia, litteris, et artibus (A tudományért, az irodalomért és a művészetekért).* Az érem gyümölcskosárral és Mátyás király aranykoszorúban levő zománcos címerével kapcsolódik a lánchoz. Az ezüst és zománc függőrész teljes hossza 100 milliméter.

Kitüntetések könyvei

Hű vitézségért

Szerencsésebb nemzetek számára soha nem okozott gondot, hogy kik is az ő hőseik. A francia történeti hagyományban például jól megférték egymással a pogány gallok és a legkeresztényibb királyok; a katolikusok és a hugenották, a királypárti generálisok és a jakobinus tábornokok, az I. és II. világháború „honvédő” tábornokai és a gyarmati háborúk hadvezérei. Mindez abból a felismerésből (is) fakad, hogy egy nemzeti történelem van, amelynek mindezek a személyiségek részesei és szereplői.

A Katonai Érdemrend első adományozási ünnepsége Debrecenben, a Városházán, 1849. III. 9. Medve Imre (1818–1878) akvarellje (Magyar Országos Levéltár) Makai Ágnes: Hű vitézségért... *című könyvének borítóján*

A magyar történelmet hosszú időn át (sőt, bizonyos mértékig napjainkban is) másképp szemlélték (szemlélik). Voltak a „jó fiúk” (honfoglalók, szent királyok, parasztfelkelők, kurucok, honvédők, forradalmárok) és a „rossz fiúk” (pogányok, tartományurak, elnyomók, hódítók, labancok, imperialisták, ellenforradalmárok). Holott a kiemelkedő haditettek mindegyik oldalon elismerendők, s a bajtársiasság, vakmerőség, hősiesség olyan katonai erények, amelyek megérdemlik, hogy emlékezzünk rájuk.

Az elmúlt időszakban örvendetesen megnőtt azoknak a kiadványoknak a száma, amelyek a magyar történelem ismeretlen vagy elfelejtett hőseinek állítanak „ércnél maradóbb” emlékművet.

Múltunk egyik legkiemelkedőbb és – rendszerektől függetlenül – egyértelműen megítélt fejezetei közé tartozik az 1848–49-es forradalom és szabadságharc. Ennek az időszaknak a kitüntetéseit és kitüntetettjeit mutatja be Makai Ágnes kötete, a *Hű vitézségért...* A honvédseregnek 1848 őszétől saját hagyományt és szimbólumrendszert kellett teremtenie, megszabadulva a cs. kir. hadsereg jelképeitől. Ennek részét képezte az önálló magyar kitüntetések megalkotása. A tervek kidolgozása 1848 novemberében történt meg, de a hadiesemények miatt a megvalósítás 1849 tavaszáig váratott magára. Az első kitüntetésosztásra, a Magyar Katonai Érdemrend II. osztályával kitüntetettek számára, 1849. március 9-én került sor: ekkor kapta meg azt Vetter Antal, Görgey Artúr, Perczel Mór és a távollévők közül Kiss Ernő, Guyon Richárd, Damjanich János és Bem József. A kitüntetésnek három osztálya volt: az I. osztályt kiemelkedő sikerű hadjáratért, várostromért vagy -védelemért, a II. osztályt olyan tettekért lehetett megkapni, „melyek nem csupán egyéni vitézség, hanem egyszersmind hadi combinatio eredményei”; a III. osztállyal az „egyéni feláldozással és veszedelemmel” összekötött haditetteket jutalmazták. Az I. és II. osztályt csak tisztek, a III. osztályt bárki megkaphatta.

A szép kiállítású kötet áttekinti a kitüntetés alapszabályait, a kitüntetettek körét, a gyártás folyamatát, valamint a szabadságharcban használt többi kitüntetés és a Kossuth-emigráció arany érdemkeresztjeinek történetét. A kötet külön értéke, hogy hosszan idéz a kitüntetési leírásokból, s egy majdani magyar „hőslexikon” előmunkálataként közli a szabadságharc folyamán kitüntetett katonák névsorát és adatait. A kötetet gyönyörű fényképmelléklet teszi még élvezetesebbé.

A huszadik század magyar hőseinek állít emléket Illésfalvi Péter, Kovács Vilmos és Maruzs Roland *Vitézségért* című kötete, amely a Magyar Tiszti Arany Vitézségi Éremmel kitüntetett II. világháborús tisztek életrajzait tartalmazza. A kötet bevezetőjéből megtudhatjuk, hogy ez a kitüntetés az 1789-ben II. József által alapított vitézségi érem, illetve az I. világháborús Tiszti Arany Vitézségi Érem „utódja” volt. Ez utóbbit összesen 99 magyar tiszt kapta meg. Az 1939-ben alapított Magyar Vitézségi Érmet csak legénységi állományúak kaphatták meg, tisztek nem. Ez utóbbi hiányt hivatott pótolni a Magyar Tiszti Arany Vitézségi Érem 1942. szeptember 12-i megalapítása. Ezt „az ellenség előtt végrehajtott és beigazoltan a férfias önfeláldozás és személyes bátorság igen magas fokáról tanúskodó fegyvertények vagy cselekmények elismeréséül” adományozták. A kitüntetést a II. világháború során összesen 22 magyar és három német tiszt kapta meg. A 22 magyar tiszt közül 9 szolgált a gyalogságnál, 3-3 a repülőknél és a tüzérségnél, 2 fő a páncélosoknál, egy a gépkocsizó lövészeknél, egy a huszároknál. Közülük a háború folyamán nyolcan haltak hősi halált, de a többiek is legalább egy alkalommal megsebesültek. A kötetben valamennyi kitüntetettről hosszabb-rövidebb pályaképet kapunk. A háborút túlélőkre sok esetben börtön, internálás, B-listázás várt, egyiküket kivégezték, egy részük emigrációban halt meg. Számukra is kései elégtétel ez a szép kiállítású kötet.

Hermann Róbert

„Kergesd el a felhőt...”

Millenniumi vallomás Balázs Fecótól

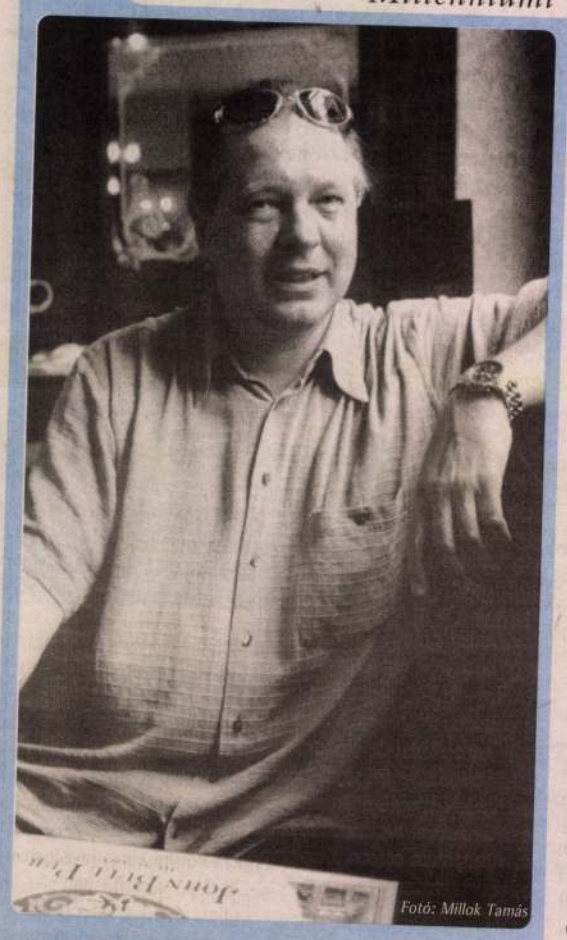

Fotó: Millok Tamás

Emlékszem a „gangos” Nagyvárad téri bérházra, ahol felnőttem. Délidőben mindenütt szólt a jó ebédhez a nóta... Akkoriban még vándorzenészek járták ezeket a házakat: hol egy tangóharmonikás, hol egy énekes, hol pedig egy hegedűs muzsikált az udvaron. Emlékszem, milyen szép volt, ahogyan újságpapírba csomagolva csak úgy repült feléjük a ház lakóitól a tiszteletdíj...

Amikor karácsonyra gyerek-tangóharmonikát kaptam a szüleimtől, én is elkezdtem játszani a dallamokat, amiket az utcazenészektől és tőlük hallottam. Talán jól csináltam, hisz ugyanúgy repültek a papírok, mintha egy „igazi” zenész játszana odalenn...

Lakott a házunkban egy zongoratanárnő a három lányával. De engem akkoriban még egyáltalán nem érdekeltek a lányai, csak a zongorája: négyéves voltam. Akkor és ott, annál a tanárnőnél kezdtem klasszikus zenét tanulni. A klasszikus zenéből egyébként – tudat alatt is – sokat merítettem.

Idén, az ötvenedik születésnapom alkalmából koncertet adtunk a Kongresszusi Központban. Ott volt a hároméves fiam is. Iszonyatos lármát csapott, s mindaddig nem hagyta abba, míg fel nem jöhetett a színpadra. Amikor a mamája felhozta, minden lámpaláz nélkül adta elő az *Évszakok*, meg a *Homok a szélben* otthon hallott dallamfoszlányait. A produkciót legnagyobb meglepetésemre a következő felszólítással fejezte be: „Most pedig tapsoljatok!”

Volt idő, hogy évente 460 koncertet adtunk a Korállal. Rengeteget voltunk távol a családtól. Ez egy ilyen szakma. De valahol ilyen a rendőré vagy az orvosé is: ha éjjel háromkor megszólal a telefon, menniük kell. Gyakran éjjel értünk haza, s reggel újra útnak indultunk.

Azon, hogy kinek szól a zeném, soha nem gondolkodtam. Egész életemben kedvtelésből, ösztönösen írtam zenét, s ha szerencsém volt – és persze a „sanzonbizottság” cenzúráján is átment a dolog –, megkedvelték az emberek. Soha nem volt fellépőruhám. Nem tartoztam azon előadók közé, akik fölveszik a bohócruhájukat, és mást adtak a színpadon, mint az életben.

Soha nem fordult meg a fejemben, hogy más országban éljek, pedig ahhoz a korosztályhoz tartozom, amelyik előtt folyton ott lebegett a külföldön maradás csábító lehetősége. A gyökerek, az emlékek, amelyek Magyarországhoz kötnek, egy életre szólóan kötnek ide. S ez a kötődés az idővel egyre csak erősödik. Ma már – lehetek a világ bármely részén, érezhetem magam bármennyire is jól – egy hét után vágyódom haza.

Egyre-másra fedezek fel csodálatosabbnál csodálatosabb helyeket Magyarországon. Imádok horgászni a Balatonon, és sok időt töltök Sitkén, ahol Kovács Ferenc barátommal – aki ma már országgyűlési képviselő – 1986 óta minden augusztusban fesztivált rendezünk az egykori Felsőbüki grófi kastély kápolnájánál. Lenyűgözően szép, rendezett, tiszta táj és közösség az ott... Az esemény bevételéből szépítgetjük a kápolnát, a programokkal kicsit ellensúlyozzuk az ország fővárosra-centrikusságát. Ma már festők, szobrászok kiállításai is megtekinthetők alkalmanként.

Hogy hogyan képzelem a jövőt? Néhány éve volt egy komoly szívműtétem. Szeretném, ha egészséges lennék, és sikerülne békében, türelemmel felnevelni a fiamat, sok dalt írni neki, és mindenkinek, akit érdekel. Nagyon szeretném, ha a gyermekem és az ő kortársai már egy olyan Magyarországon élnének, amelyikben az emberek érvényesülni tudnak. Egy olyan országban, amely gazdaságában és szellemiségében is erős, ahol az élet kiszámítható, hosszú távon megtervezhető. Ez azon is múlik, hogy a nemzet mennyire képes az összetartásra, mennyire tudunk mások örömének, sikerének is örülni.

Én a magam részéről ennek szellemében készítek szólólemezt most épp a Korál tagjainak közreműködésével, s ennek szellemében folytatódik *Évszakok* című tévéműsorom is.

Szerencsés embernek érzem magam, hisz egész életemben azt csinálhattam, amit szeretek. Életem során mindig ösztöneimre és a szívemre hallgattam. S ezek sohasem hagytak cserben.

Több mint harmincéves zenei pályája és a Sitkén végzett kulturális tevékenysége elismeréséül idén Balázs Ferencet a miniszterelnök javaslatára Mádl Ferenc köztársasági elnök a Magyar Köztársasági Érdemrend Lovagkeresztjével tüntette ki.

Az *Utolsó óra* és a Fonó Budai Zeneház

„...akartuk, hogy legyen egy hely, ahol össze lehet jönni, megismerni mások örömét, bánatát, gondolatait – a zenét, a táncot, a szót” – ezeket a gondolatokat vetették papírra a Fonó Budai Zeneház alapítói 1995-ben. Aki egyszer is járt már a Sztregova utca 3. szám alatt működő Zeneházban, tudhatja, az alapítók elképzelései maradéktalanul megvalósultak.

A főváros egyik legismertebb kulturális intézményeként számon tartott, hat éve működő Fonó a magyar népzenei örökség megőrzését és bemutatását, valamint egyes kultúrák megismertetését tűzte ki céljául. Olyan neves és közkedvelt klubokat működtetnek, mint az Ökrös, a Ghymes vagy a Tükrös együttes estjei, és állandó fellépőik között van többek között a Zurgó, a Dresch Quartet és a Besh o Drom.

Simon Szabolcs, a Zeneház igazgatója különösen fontosnak tartja a gyerekeknek szervezett kézműves-foglalkozásokat, előadásokat, táncházakat.

1997-ben a Fonó nagyszabású vállalkozásnak lett otthona. Kelemen László volt a kezdeményezője a XX. század bátran legnagyobbnak nevezhető magyar népzenei gyűjtésének, melyre a Zeneház keretein belül, a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma támogatásával került sor. Az *Utolsó óra*nak elkeresztelt program nem kevesebbre vállalkozott, mint hogy a nagy elődök: Bartók Béla, Kodály Zoltán, Dincsér Oszkár és Lajtha László nyomdokain haladva feltérképezze és archiválja a kárpát-medencei magyar hangszeres népzene még élő művelőinek játékát.

Árendás Péter, a program jelenlegi vezetője elmondta, hogy a gyűjtés Erdélyben indult, ahol több mint 600 órás anyagot rögzítettek, 45 hagyományos népzenei együttes előadásában. Ezt a felvidéki, majd a „kis-magyarországi” területek feltérképezése követte, beleértve ebbe a délvidéki, partiumi és kárpátaljai részeket is. A bandákat a Fonó látta vendégül Budapesten, ahol megfelelő, korszerű körülmények között, stúdióban zenéltek, és sor kerülhetett a helyi népszokásokkal kapcsolatos értékes szóbeli elbeszélések megörökítésére is. Ha erre mód volt, a zenekarokkal egy-egy táncospár, illetve néhány énekes is érkezett.

A hatalmas munka első szakasza, azaz a népzenei anyag rögzítése várhatóan ez év karácsonyára fejeződik be, de a felvételek tudományos feldolgozása és rendszerezése hosszú ideig eltart még. A teljes felgyűjtött és jegyzőkönyvezett anyag a kutatók számára az MTA Zenetudományi Intézetének Archívumában, valamint a Hagyományok Háza Hagyománymegőrző Műhelyében lesz elérhető. A népzenét értők és kedvelők számára külön öröm, hogy a páratlan felvételek legszebb darabjai már hozzáférhetőek. A Fonó Records indította útjára az *Új Pátria* című CD-sorozatot, mely joggal tekinti magát a Bartók és Kodály irányításával, az 1930-as években készült *Pátria* népzenei gramofonlemez-sorozat eszmei utódjának.

Az értékmentő munka nem véletlenül kapta az *Utolsó óra* elnevezést, hiszen ténylegesen az utolsó pillanatban került sor népzenei hagyományaink összegyűjtésére. Ezt mi sem jelzi jobban, mint hogy a CD-felvételeken még zenélő idős muzsikusok közül, akik mindennapjaik részeként örökölték és adták tovább ezt a kultúrát, sajnos sokan már nem élnek. De szükség volt rá azért is, mert a népi kultúra is változik, és még a zártabb erdélyi, felvidéki, kárpátaljai falvak sem maradnak mentesek az új és új hatásoktól.

A Fonó Budai Zeneház fontos szerepet tölt be a város kulturális vérkeringésében, és mára valóban otthonos, ízig-vérig XXI. századi hellyé vált.

Hernády Zsolt

A Danubia a nemzet ifjúsági zenekara

Mondják, vigyáznunk kell rá, miről álmodunk fiatalon: ugyanis megvan az esélye annak, hogy később valóra válik, amire ekkor nagyon vágyunk. Ha valakinek fiatalon az a főfoglalkozása, hogy műalkotásokat hoz létre, vagy ad elő, csak látszólag szól az élete a szórakozásról. Tudnia kell, ki mivel vesződik a választott művészeti ágban, milyen szellemi áramlatok közegében teszi a dolgát, de azt is, hogy mi foglalkoztatja az időseket, mi fáj a szomszédban lakónak, miért nem alszik az ország távoli csücskében egy édesapa, s miért vidámak a gyerekek. Mindezeken felül ma már azt is tudni kell, hogy a tevékenységhez pénzre van szükség, ami nem hullik magától az ölbe tett kézbe, s a hazai és külföldi fellépéseket eleinte sokkal inkább szervezi ő maga, mint hogy mindenhova meghívnák.

Héja Domonkos, a zenekar vezetője Fotó: Felvégi Andrea

A Danubia Ifjúsági Zenekar tagjainak átlagéletkora mindössze 22 év körül van. Klasszikus és népszerű repertoárral, saját bérletsorozatukkal sikert sikerre halmoznak. A zenekart nem fiatalsága, hanem a zene minősége miatt szeretik. A Danubiában az ifjú tehetségek megfelelő komolyságú feladathoz jutnak, anélkül, hogy éveket várnának rá.

Idén áprilistól három éven át elsőként viselhetik a megtisztelő Nemzeti Ifjúsági Zenekar címet. Ez a fogalom eddig nem létezett a magyar kulturális életben. Rockenbauer Zoltán kulturális miniszter ezzel az 1993-ban alakult együttes eddigi munkáját ismerte el, s a címnek köszönhetően lehetővé vált az is, hogy a megkezdett munkát jobb körülmények között folytassák. Az egyszeri 15, valamint évi 45 millió forintos támogatást is jelentő rang biztosíték arra, hogy a zenekar megfelelő körülmények között állhat a közönség elé, és nem szükséges pusztán anyagi okokból több hangversenyt vállalniuk.

Ők játszottak Hannoverben, a Világkiállítás Magyar Hetének megnyitóján és tavaly a Vatikánban, a Szentatya tiszteletére, a millennium alkalmából megrendezett ünnepi koncerten. A 2000. év első napján az ő muzsikájuk üdvözölte a Szent Koronát a Parlamentbe érkezéskor. Rendszeresen játszanak a Budapesti Tavaszi Fesztiválon, többször léptek fel a gödöllői kastélyban, koncertet adtak a Zempléni Napokon, a Nagycenki Fesztiválon. Legközelebb Lyonban, a fanciaországi magyar évad (MAGYart) keretében játszanak majd külhonban.

A több mint félszáz tagot számláló együttes főleg a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola frissen végzett vagy utolsó éves hallgatóiból áll, közülük többen hazai és nemzetközi versenyek győztesei, díjazottai. Alapítója, művészeti vezetője és karmestere Héja Domonkos, a Magyar Televízió 9. Nemzetközi Karmesterversenyének győztese.

Munkájuk mögött nem áll segítő csapat, menedzserek. Így hát igyekeznek mindent a maguk erejéből megoldani, anélkül, hogy ez a művészi munka rovására menne. A budapesti Fáklya Klubban próbálnak és koncerteznek, noha egy több száz fős koncerttermet is könnyen megtöltenének. Álmaikat részben már megvalósították...

Lőcsey Júlia

Fonó – a találkozási pont Fotó: Millok Tamás

Új Magyar Építőművészet
Hungarian Architecture Today | 2001.1

ÚJ MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET
A Magyar Építészek Szövetségének kulturális folyóirata
2001. 1. szám

Megjelenik kéthavonta
ISSN 1417 – 9288
Kiadja: © Gyorsjelentés Kiadó Kft.
Felelős kiadó: Dr. Máté Jánosné

Szerkesztőbizottság és kiadóhivatal:
1075 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 14.
Te./Fax: 344-5147, Tel: 341-5500/265
Új Magyar Építőművészet:
www. meszorg.hu/me, e-mail: epiac@matavnet.hu
Magyar Építészek Szövetsége:
www. meszorg.hu
Szerkesztőségi napok: hétfő, szerda, péntek

Szerkesztőbizottság elnöke
Kerényi József
Főszerkesztő
Szegő György
Olvasószerkesztő
Götz Eszter
Szerkesztő
Apáti-Nagy Mariann

Regionális szerkesztők
Boros Pál
Borvendég Béla
Borza Endre
Kovács Ágnes
Winkler Gábor

Vendégszerkesztők
Bán András
Balázs Mihály
Deák Zoltán
Kerékgyártó Béla
Simon Mariann

Munkatárs
Makádi Lászlóné
Tukarcs Jánosné

Fordítás
Németh Anikó

Lapterv és logo
Kálmán Tünde

Nyomdai előkészítés
Dupla Studio

Nyomtatás
Publicitás Print Kft., Budapest (200-7329)
Terjesztés
Benyó Kft., Budaörs, tel./fax: 06-23-420-477
Előfizethető a szerkesztőségben vagy átutalással a Gyorsjelentés Kiadó Kft. Budapest Bank 10102244-05983206-00000003 számú egyszámlájára, továbbá a hírlapkézbesítőknél és a Hírlap-előfizetési és Elektronikus Posta Igazgatóság (1089 Budapest VIII., Orczy tér 1., **Levélcím:** 1900 Budapest, Orczy tér 1.), ezenkívül Budapesten a Magyar Posta Rt. Hírlapüzletági Igazgatósága (Postabank Rt. 219-98636 MP-HI telepi számla: 021-42795) kerületi ügyfélszolgálati irodáiban, vidéken a postahivatalokban.

Egyes példányok beszerezhetők
a Magyar Építészek Szövetségében
(*1088 Budapest, Ötpacsirta utca 2., tel.: 318-24-44, fax: 318-46-99*), a nagyobb könyvesboltokban és az Új Magyar Építőművészet szerkesztőségében.

Előfizetési díj egy évre (ÁFÁ-val): 5.874,–
• **Külföldre:** 13.400 vagy 100 DM
Fél évre (ÁFÁ-val): 2.937,–
• **Külföldre:** 6.700 vagy 50 DM
Egy példány ára: 979,–

Az Új Magyar Építőművészet alapítói:
Magyar Építészek Szövetsége
Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége
„Az Építés Fejlődéséért" Alapítvány
A folyóirat megjelenését támogatja:
Nemzeti Kulturális Alapprogram
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

Lapunkat rendszeresen szemléli Magyarország legnagyobb médiafigyelője az
»OBSERVER«
OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, VIII. ker. Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738 • Fax: 303-4744
http://www.observer.hu

OSZTÁLYOS MŰEMLÉKEK KÖNYVTÁRA

1 Új Magyar Építőművészet 2001
Hungarian Architecture Today in 2001
Márai Sándor: *Legalább*, Radnóti Miklós: *Chartres*, Pierre Reverdy: *Tér*
Sándor Márai: *At least*, Miklós Radnóti: *Chartres*, Pierre Reverdy: *Space*

kilátó | view

páholy | lodge

6 Makovecz Imre egri versenyuszodájának margójára | Meggyesi Tamás
Notes on the margin of the competition swimming-pool of Imre Makovecz in Eger | Tamás Meggyesi
12 Kikötőhely a Bodrog-parton. Bán Ferenc háza | Kovács Ágnes
Landing-place on the riverside Bodrog. Ferenc Bán' house | Ágnes Kovács
18 Király József életmű-kiállítása | Gerle János
József Király retrospective | János Gerle
20 Bútorünnep. Király József kiállítása | Vadászi Erzsébet
Celebration of furniture. József Király's exhibition | Erzsébet Vadászi

história | history

22 Kedves Mester! | Ráday Mihály
Dear Master! | Mihály Ráday
24 Mediterrán projekt. Világörökség kiállítás Hildesheimben | Götz Eszter
Mediterrán project. Exhibition of World Heritage in Hildesheim | Eszter Götz
26 Székesfehérvár, Szent Anna kápolna | M. Kaló Judit
St. Anna Chapel, Székesfehérvár | Judit M. Kaló
28 Rodostói levél | Deák Zoltán
A letter from Tekirdag | Deák Zoltán
29 Ősépítmények. Kunkovács László fotókötete | Apáti-Nagy Mariann
Ancient buildings. On the photoalbum of László Kunkovács | Mariann Apáti-Nagy

csarnok | hall

30 Egy sugárzóan tiszta épület. A Cseh Nagykövetség budapesti rezidenciája | Kapy Jenő
A building of clear shining. Rezidence of the Embassy of Czech Republic in Budapest | Jenő Kapy
33 Végre nekünk is van plazánk. Miskolc két új plazája és a vizuális antropológia | Bán András
Finally, we have a plaza, too | Bán András
36 Egy színház keresi arcát. Az újjáépült egri Gárdonyi Géza Színház | Vargha Mihály
A theatre in search of itself. Gárdonyi Géza Theatre, Eger | Mihály Vargha

öko-tár | eco-store

40 Ökológia és építés | Lányi Erzsébet
Ecology and building | Erzsébet Lányi
41 Két centrum: Grenoble és Kassel | Márkus Gábor
Two centers: Grenoble and Kassel | Gábor Márkus
44 Az Ernst Múzeum velencei magyar kiállítása elé | Karátson Gábor
Preface to the Hungarian exhibition for Venice in Ernst Museum | Gábor Karátson

passzázs | passage

46 A visszatért finn design | G. E.
Finnish design in return | E. G.
Párizs szeme. Brassaï
Eye of Paris. Brassaï
47 A festészet nevében. Kortárs osztrák tárlat | Sz. Gy.
In the name of painture. Contemporary Austrian paintings | Gy. Sz.
48 Egy Bauhausnak szentelt élet. Friedl Dicker-Brandeis kiállítás Párizsban | Sz. Gy.
A life dedicated to Bauhaus. Friedl Dicker-Brandeis in Paris | Gy. Sz.
A. Tóth Sándor kiállítás és könyv | Sz. Gy.
Exhibition and book for A. Tóth Sándor | Gy. Sz.
49 Ludwig Hirschfeld-Mack Bauhaus-vízionárius | Sz. Gy.
A visionaire from Bauhaus. Ludwig Hirschfeld-Mack | Gy. Sz.
Bútorszalon 2001 | Fekete Vali
Salon de Meuble 2001 | Vali Fekete
52 Casabella 2000. tél | G. E.
Casabella 2000 winter | E. G.
53 Fragmentek Ivan Galeta filmjeiről | Simon Magdolna
Fragments on the films of Ivan Galeta | Magdolna Simon
54 Időképek | V. Bálint Éva
Images of Time | Éva V. Bálint
55 Sírkő helyett. F. Hundertwasser | G. E.
Instead of gravestone. F. Hundertwasser | E. G.

profil | profile

56 Mányi István | Fekete Judit
István Mányi | Judit Fekete

hídfő | bridge-head

62 Három ház | Benárd Aurél
Three houses | Aurél Benárd

MAKOVECZ Imre

Fotó: Geleta

Makovecz Imre homlokzatterve |
Drawing of elevation by Imre Makovecz

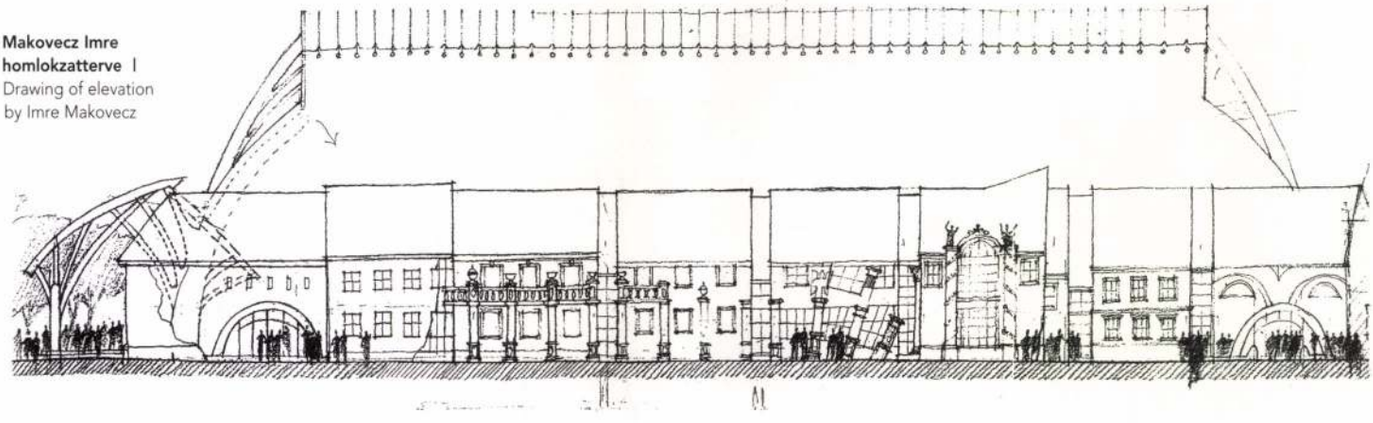

Meggyesi Tamás

Makovecz Imre versenyuszodájának margójára

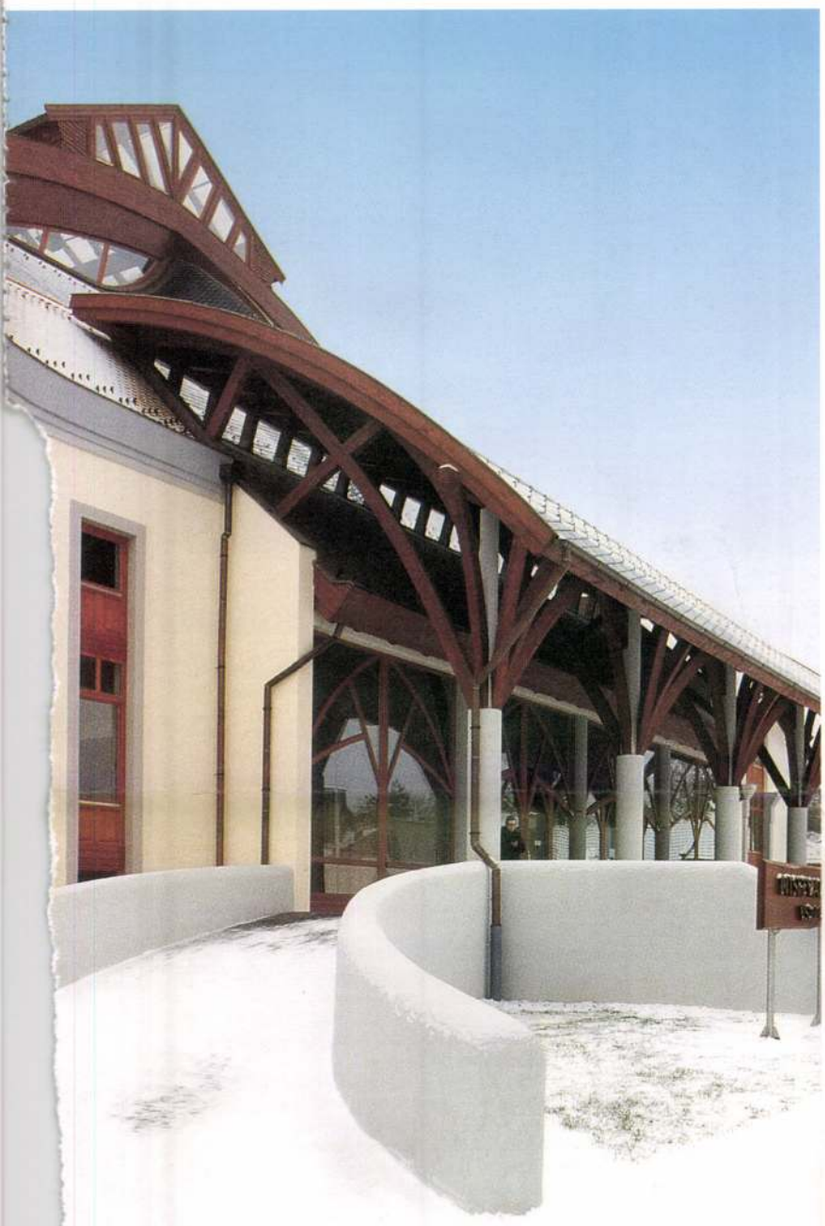

Fotó: Szél Ágnes

1.

Vallásos emberek sokszor mondogatják, hogy ekkor és ekkor ebben vagy abban „megsegített az Isten". Ilyenkor azt szokás ellenvetni, hogy ezen az alapon mindent Isten különleges beavatkozásának lehetne tekinteni. Karl Rahner, Aquinói Szent Tamás óta talán a legnagyobb katolikus teológus erre azt válaszolja, hogy „nem látom be, hogy ez miért ne lehetne így". Ez jut eszembe, valahányszor Makovecz Imre egy épületét látom. Így van ez az egri versenyuszoda gyakorló medencét tartalmazó terével is. Mert mindig ellene vetik, hogy akár templomról, akár könyvtárról, tornateremről, vagy uszodáról van szó, Makovecz mindig templomot épít. És én nem látom be, hogy ez miért ne lehetne így.

Mert az építés kezdetben tényleg szakrális tevékenység volt. Mert ha az ember az építéssel megbontja a természet eredeti egységét, akkor áldozatot kellett bemutatnia. Az áldozat a teremtés megismétlése: a megölt vagy „feldarabolt" istenséget újra össze kellett rakni, Pradzsápati kozmikus testét újra kellett építeni. Az építés maga az eredendő bűn, amit csak úgy lehet jóvátenni, ha a természet megbontott egyensúlyát egy magasabb szinten állítjuk helyre. Ezért nem látom be, hogy miért ne kellene bemutatnunk nekünk is spirituális engesztelő áldozatot a Föld szellemeinek, valahányszor építünk.

2.

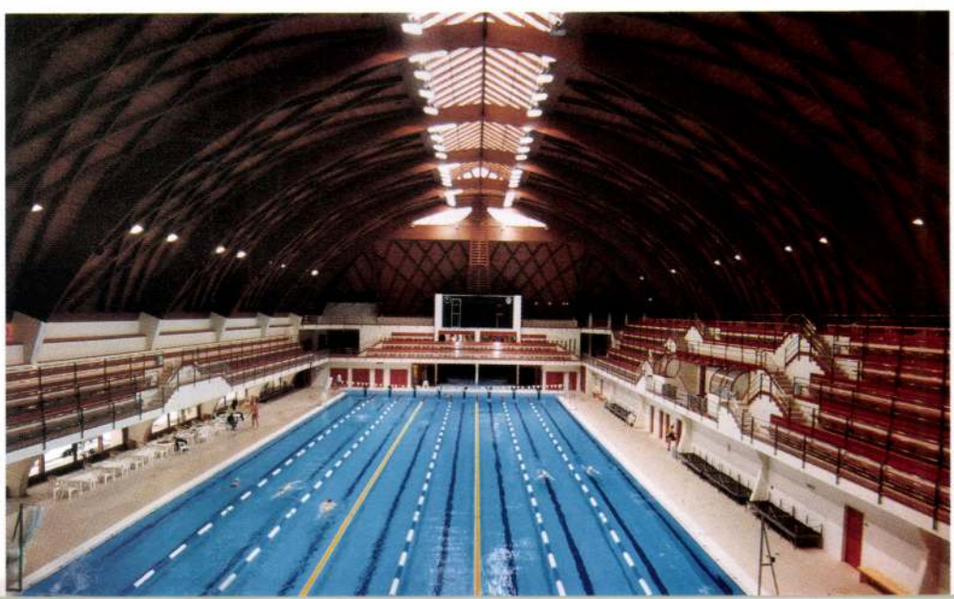

Fotó: Szél Ágnes

1. Főbejárat | Main entrance
2. Versenymedence | Competition pool

Fotó: Geleta

A versenyuszoda említett gyakorló terme a belépőt rögtön Cambridge vagy Oxford valamelyik késő gótikus chapel-jére emlékezteti: ez nem csak a gyönyörű fa fedélszéknek, hanem a tér arányainak is köszönhető. Aki megbotránkozik a csüngő, semmilyen szerkezeti szereppel nem rendelkező, a térbe középen belógó álfeszítőműveken, az nézze meg mindezt kőből kifaragva az angol egyetemvárosokban. A versenyuszoda tere ugyan nem tartalmaz ilyen utalásokat, de maga a szerkezet annyira szép, hogy aki felnéz, úgy érzi magát, mint a természetben, fák között. A szakrális hangulat elemei az előcsarnokból, a mellék- és lépcsőterekből sem hiányoznak. A szecesszióra történő utalások: az előcsarnok pilléreinek finom íves elágazásai, vagy a nyílászárók osztásaiban visszatérő íves motívumok sokkal finomabbak annál, semhogy valamilyen „stílus" öncélú megnyilvánulásai lennének. A belső tereknek ezt a visszafogott, halk melódiáját megnyugtató módon támasztja alá a magas szintű kivitelezés: úgy tűnik, hogy a kézművesség (ami egyébként az archaikus korban szintén szakrális tevékenység volt) itt méltó partnere lehetett a szerkezet-tervezésnek és az építészetnek.

Úgy alakult, hogy a „művészbejárón" át először a belső tereket volt szerencsém megnézni, és csak utána jártam körül az együttest. A külső benyomás legalább ennyire meglepő, jóllehet másért. A meglehetősen nagy tömeg elefánt is lehetett volna a porcelánboltban, de nem így történt. Az épületegyüttes szerencsés módon úgy van „szétszedve", hogy csak a parkra néző déli főbejárat utal a megszokott „középület" nagyságrendjére: a Bárány uszoda felé kellemes (jóllehet túlságosan is szerény kialakítású) patio nyílik, a Maklári utcára pedig egy kétszintes zártsorú beépítést imitáló homlokzatsor került. Ha már ebben az esszében minden fordítva történik, akkor először ez utóbbiról. Ismét egy ok a megbotránkozásra: patyomkin homlokzat, ami mögött folyosó van. Viszont aki túlteszi magát az első felháborodáson, az elkezd nevetni. És remélem, hogy Makovecz Imrével együtt nevet, aki sziporkázó szellemességgel mutatja be szép sorjában nem csak az egykori

Eger, versenyuszoda – szerkezeti kialakítás

Alépítmény: a csarnoképület alatt talajcsere és 40 cm vastagságú vasbeton lemezalap készült. Az alaplemezt és a pincefödémet összekötő vasbeton falak az egész pinceszintet vasbeton dobozszerkezetté merevítik össze, amely ezáltal hajóként úszik a kis teherbírású agyagtalajon. Az épület teherhordó pillérei, födémei és lépcsői monolit vasbeton szerkezettel készültek. A medenceteret körülvevő lelátót előregyártott vasbeton elemekből alakítottuk ki.

Tetőszerkezet: az épület tetőszerkezetét a fa ívrácsszerkezet kialakítás teszi különösen érdekessé, mely – eltérően a hagyományos csarnokok mérnökies főtartó-melléktartó rendszerétől – térbeli erőjátékkal bír.

(Makovecz Imre első skicceiben benne rejlett a végleges megoldás.) Eszerint a csarnokot 9,0 m-enként nagyméretű íves főtartók hidalják át. A tartóalak két, enyhe csúcsban összefutó körívből áll, statikai működésük szerint háromcsuklós kialakítással.

A főtartók közé kétirányú melléktartó-sereg alkotta rács feszül, melyek sugaras jelleggel törnek az ég – a csarnok tengelyében végigfutó felülvilágító sáv – felé. A rács kétoldalt a főtartókra, alul-felül pedig a merőleges kereszttartókra támaszkodik, mintegy „befeszül" a keretbe. A teher egy részét az ívrács közvetlenül az alsó megtámasztásra vezeti le. Az átlós vezetésű íves tartók egyben biztosítják a csarnokszerkezet hosszmerevségét.

Az ívrács kereszteződési pontjaiban az egyik tartó teljes keresztmetszettel átmegy, a másik tartó pedig rejtett acéllemezekkel van toldva. Az egyes ívrács-mezők a földön összeszerelve, egyben kerültek beemelésre.

A csarnok végén beforduló „lekontyolt" tető középső tartóját – melynek felső pontja az épületen belül nincs vízszintesen megtámasztva – az épülettömegen kívül vezetett, a tetőgerinchez támasztott főtartóhoz kötöttük vissza.

■ PONGOR LÁSZLÓ

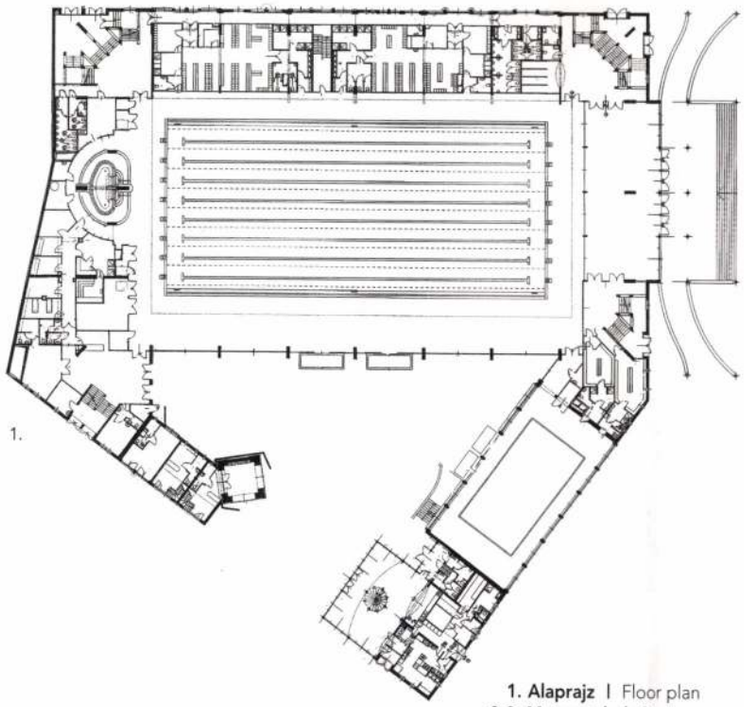

1.

1. Alaprajz | Floor plan
2-3. Metszetek | Sections
4. Szerkezeti részlet | Detail of the structure
5. Előcsarnok | Hall
6. Tanmedence | Training pool

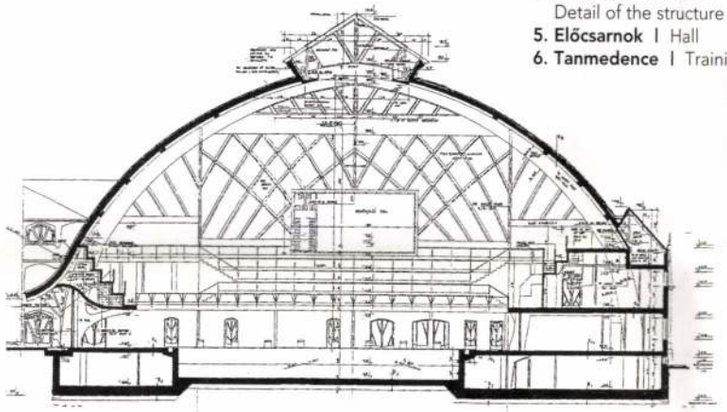

2-3.

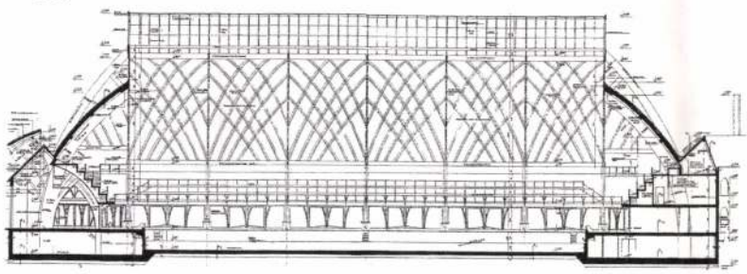

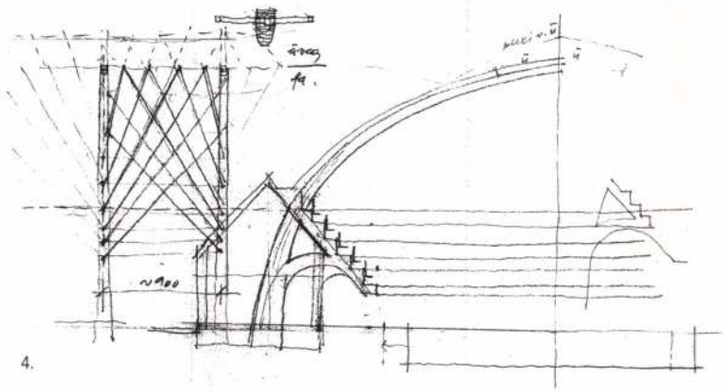

4.

5.

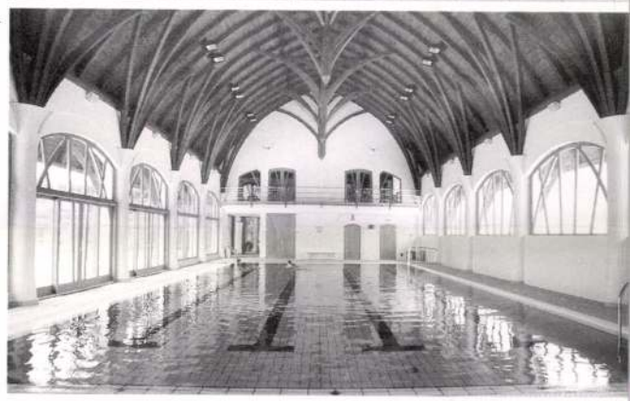

6.

Fotók: Szél Ágnes

tanítványok karikatúráját, hanem – horribile dictu – a sajátját is! Ritka jelenség az építészetben – leszámítva talán a 18. századi manierizmust, meg Robert Venturi néhány épületét – a humor. Egy nagyformátumú építész játéka, elcelődése saját életművén – van olyan jelentős, hogy már megteheti. És ha az ember a többi homlokzatot is nézegeti, ott is felfedezi a már ismert „makovecziádákat": a kehelyben végződő, falhoz tapadó féloszlopokat, vagy a posztmodern spanyolfalnak is beillő, komoly „párkány-műveket", az azt megszakító ablaknyílásokkal. Szinte szentségtörés, hogy a szakrális tisztaságú belső terek finom, de komoly architektúrája ezen a külső homlokzaton csaknem bohózattá válik. De azt hiszem, hogy e „törés" mögött egy bölcs, önmagával megbékélt ember mosolya húzódik. Olyan, mint Rembrandt egyik kései önarcképe. Ahol már túl van jón és rosszon, és ahol a szent és a bohóc már egy és ugyanazon gesztus két olvasata.

A körbejárás végére marad a torony: nem mintha nem szökött volna szembe rögtön, de ne hamarkodjuk el. Első látásra bizarr, legjobb, ha a végére marad. Mindenekelőtt, és először is elképesztően jó helyen van. De miről van szó? Az udvar felől nézve meglepő, hogy ezt a meglehetősen nagy tömeget a szürke cementsimítás mennyire anyagtalanná teszi! Innen nem is érzékelhető, de kívülről annál meglepőbb, és az ember azon kapja magát, hogy ismét a szerző találós kérdésén töri a fejét: ez is egy grimasz talán, vagy valami másról (is) van szó? Jó játék, ha az ember összeírja, hogy mi jut az eszébe róla. Az első gondolat: ez egy régi, itt maradt torony. De akkor hogy kerül a „védő hüvelybe", ami viszont nem jelenhetett meg utólag, hiszen „fel van törve". Születés? Talán egy hatalmas, szürke báb, amiből egy csodálatos torony-lepke bújik elő? A nemlétező múlt születik a jelenből? Van ilyen? Elképesztő, mert lehet, hogy erről van szó. A torony ugyanis egy olyan helyen áll, amelyik a Bárány uszodával való kapcsolat potenciális csomópontja (és aminek kialakítására most írt ki a város tervpályázatot). Ha így nézem, egy önálló kis fürdőváros van születőben: város a városban, ideális kapcsolatban a történelmi maggal. Mintha itt valóban lett volna egy második városmag! Ha nem, akkor ezt a hiányzó magot meg kellett megteremteni. A torony és megrepedt burka maga a születés: egy új centrum születése, aminek elemei: a hévízi források, melyeket már a törökök is használtak, a strand, a parkok mindig is jelen voltak, de csak most, „utólag" kez-

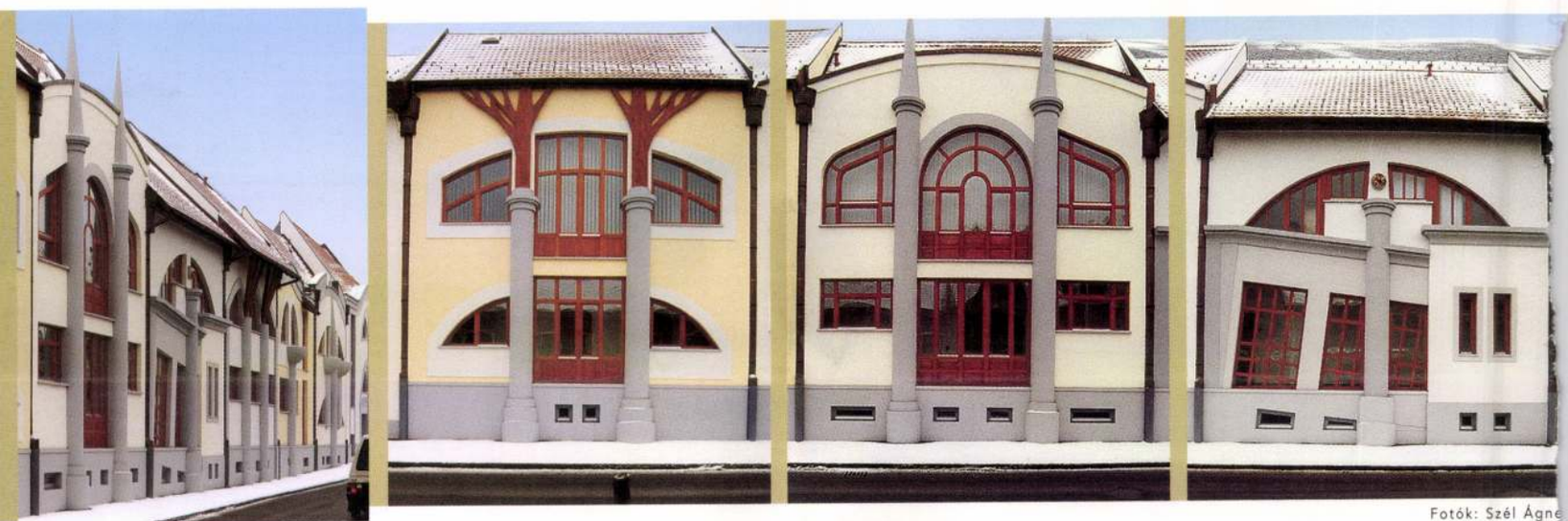

Fotók: Szél Ágnes

1.

Marginalia apropos of Imre Makovecz's the Competition Swimming-Pool, Eger

Religious people often claim it was God who gave them a hand in this or that situation. It is quite common to argue that following this logic everything could be interpreted as an extraordinary intervention by God. Probably the most outstanding Catholic theologian since the age of St. Thomas Aquinas, Karl Rahner provides the answer to this: 'I cannot see why it could not be so.' This occurs to me whenever I spot a building designed by Imre Makovecz. The same holds true of the competition swimming pool – comprising a practice area – built in Eger. As it always happens, people would have the objection: it is all the same whether it is a church, a library, a gymnasium or a swimming pool, Makovecz keeps building churches. And I see no reason why he should not do so.

At the very beginning, building was indeed an action of a sacred kind. By building something, people upset the primaeval integrity of nature, and thus had to offer a sacrifice. Sacrifice is the reproduction and repetition of creation: the killed or "dismantled" deity was to be assembled again, the cosmic body of Pradiapathi was to be recreated and rebuilt. Building is the original sin itself – it can only be redeemed by restoring the disturbed balance of nature on a higher level. Thus I cannot see why we should not offer a spiritual sacrifice for the spirits of Earth whenever we start building something.

The above-mentioned practice area of the competition swimming-pool strikes one who enters it as an echo of a late Gothic chapel of Cambridge or Oxford: thanks to the marvels of the wooden rafter roof structure as well as to the proportions of space. Those who are shocked by the sight of the strutted pseudo-roof that lacks any structural function and hangs right into the middle of the space I advise to have a look at their counterparts carved from stone in the university towns of England. Although the sphere of the competition swimming-pool contains no references of such kind, the structure in itself is so beautiful that the viewer looking up will feel as if in nature, surrounded by trees. Components of sacred atmosphere are ever present in the lounge, the side and staircase sections. Allusions and references to Secession – the delicacy of the arched forkings of the pillars in the lounge, or the arched motifs recurring in the subdivisions of openings and apertures – are too sophisticated to be self-contained manifestations of any "style".

This highly reserved, soft melody of the interior sections is smoothingly supported by the high quality of execution: craftsmanship (a sacred activity itself back in the archaic age) appears to have been treated as equal – a fully emancipated partner both of structure-designing and architecture.

I had the pleasure of first observing the interior which I entered from the artists' entrance and having a walk round the building afterwards. The impression I had of the exterior came just as much of a surprise, though for quite a different reason. The somewhat huge bulk could have appeared as if an elephant in a china shop, but it failed to do so. The complex is successfully "taken apart" so that it is only the southern main entrance looking onto the park that refers to the conventional dimensions of a "public building": it opens towards Bárány swimming-pool via a pleasant patio (maybe with a much-too-modest design), whereas it has a series of façades imitating a development of two-level unbroken rows in the direction of Maklári utca. To follow the unusal order of the logic of this essay, let me start now with the latter. It is another reason for a general uproar being a Patyomkin frontispiece with a corridor behind it. Those who successfully get over the first indignation will probably burst out laughing at this point.

I do hope they join Imre Makovecz to laugh as – one by one – the architect introduces the caricatures of former apprentices as well as – horribile dictu – that of his own. Humour is a rare phenomenon in architecture – present in 18th-century Mannerism and some buildings by Robert Venturi. This is a game played by an architect of great format, it is his banter on his oeuvre which is significant enough to deserve it. The very same applies to all the other façades – the well-known "makovecziads" will be recognized in engaged columns sticking to the wall topped by goblets or the serious "cornice-work" – fit for post-modern caricatures – along with the intervening window openings. It is almost a kind of blasphemy that the delicate and yet serious architecture of the interior (of sacred clarity) should appear on this outer façade as if a farce. Yet I believe it is the smile of a wise man reconciled with himself that underlies this "break". Much like one of the very last self-portraits by Rembrandt. It is someone who has been through good and bad, knowing that a saint and a clown are just two different interpretations of one and the same gesture.

The tower was kept for the end of this walk round. Not because it is a sight that could have been missed by any means. Let us not be so hasty. At first sight it is so bizarre, maybe it should be kept for the very end. First of all it is situated in an amazing position. What about the details? Viewed from the yard it is surp-

Két pályázó van az EFOTT 2002-re

(Edupress) Két pályázat érkezett a 2002-es Egyetemisták Főiskolások Országos Turisztikai Találkozójának (EFOTT) megrendezésére. Almássy Kornél, a Hallgatói Önkormányzatok Országos Konferenciájának elnöke nem kívánta elárulni a pályázók nevét. A szervezet holnap hozza nyilvánosságra a nyertes pályázatot, az elbírálás szempontjait és a bírálóbizottság tagjainak névsorát. Nem világos, hogy a HÖOK a korábbi évekkel ellentétben miért tartja titokban a beérkezett pályázatokat, olyannyira, hogy sem a lehetséges helyszínek, sem az elbírálás szempontjai nem voltak nyilvánosak. Kérdéses az is, hogy elegendő-e ez az egy hét az objektív döntéshez.

Ka-Iro Veszprémben

(Edupress) Már a Veszprémi Egyetemen is működik a karrieriroda, amely az egyetem hallgatói és a munkaadók között segít kapcsolatot létesíteni. Az iroda tréningekkel, konferenciákkal, tanfolyamokkal készít fel a munkaerő-piacon való eredményes szereplésre. A Ka-Iro szervezi meg a beiskolázási hadjáratban a „Vissza a suliba" programot, melynek keretében a hallgatók egykori középiskolájukban népszerűsítik az egyetemet.

Fotó: Bruzák Noémi

Elkészült a piliscsabai Stephaneum

Átadták a Pázmány Péter Katolikus Egyetem új központi oktatási épületét. A Makovecz Imre tervei alapján készült piliscsabai Stephaneum két egymásra támaszkodó kupolája alatt 480 hallgató befogadására alkalmas nagyelőadó és egy kisszínpad található. A főépületben 23 tanszéki, három szemináriumi termet, számítógép-laboratóriumot és egy konferenciatermet is kialakítottak. A mellékszárnyában kétszintes klubhelyiség, konyha és könyvesbolt működik. Az építkezés 1,6 milliárd forintba került

Magyar Hírlap 2001. XII. 18

e a színre lépő szereplőket

Fotó: Hegedűs Márta

illanatában is mú-
mindannak, amit a
ısról gondolunk.
i dolga, hiszen az
rősen meghatáro-
en zajlott. Egyéb-
idején is kérdéses
ől a zenetörténet
sa keletkezésénél
lékot", vajon mit
ilági és az egyházi
z ember kiszolgál-
n Carlos librettója
volt Verdi számá-
asz publikum által
inősített wagneriz-
ránduljon? Bárme-
ság volna abszolút
(A párizsi megren-

delésre komponált operában a francia nagyopera követelményeinek a maga módján kívánt megfelelni, az ősbemutatóra elkészült darab formáját nem tekintette véglegesnek, az operát az itáliai bemutatókra átdolgozta.) Mikó úgy vitte színre a Don Carlost, hogy az előadásban egészen finom egyensúlyba és távolságba került minden indulat és olyan utalás, amely ideológia háttérre mutathatna. Az eltelt idő azonban kiújúgozta ennek az egyensúlyozásnak a pikantériáját, és helyenként lomhává tette a produkció monumentális gépezetét.

Kifinomultság jellemezte a szombat este színre lépő szereplőket. Tokody Ilona halk szavú Erzsébetje olyan volt, mint valami klasszikus grafika, amely egészen aprólékos vonalakkal dolgozik, minden parányi szereplőkkel látja ugyanazt a művet, sajnos vesztes marad belső konfliktusában, és összehasonlításokat tesz. Komlósi játékkultúrájának eleganciája és Pánzél Éva hangereje adna ki egy ideális hercegnőt. Kelen hangszíne behízelgőbb, de a másik infáns: Gianluca Zampieri erőteljesebb, hősibb, Verdi Carlosához közelibbnek látszó figura. Zampieri föltehetően kevés próbát kapott, egyáltalán: a vasárnap bemutatkozók játéka azt sejtette, rájuk kevesebb figyelem jutott az előkészületek során. Kár, mert Busa Tamás Posa márkija hangban mindenképp méltó vetélytársa Miller Lajosénak. Lukács Gyöngyi sincs még készen Erzsébet szerepével, legalábbis itt és ebben a környezetben, az természetesen látszik és hallatszik, hogy milyen gazdag és színes az eszköztára, érdekes lesz a premiernyomás alól felszabadultan néhány hét múlva viszontlátni. A főinkvizítor és Fülöp király jelenetében izzanak föl az előadások arra a hőfokra, amelyet e hideg napokban áhítanánk: Berczelly István és Egri Sándor szólaltatta meg a főpapot. Fülöpként Rácz István sikerrel mutatkozott be a második estén, mert saját alkatára szabta a szenvedő királyt. A Carlos-felújítás jelentős élményét kétségkívül Polgár László szombati színre lépése szolgáltatta. Polgár – ahogy interjújában mondta – valóban beérett a Fülöp királyra. A koncepció, a díszlet lehet bármilyen, Polgár alakítása sugárzóan korszerű, mert egyszerű és átgondolt, mert dallamformálásának, minden gesztusának belülről jövő, mély, emberi indoka van. Hadd lássuk királyunkat – éneklik a spanyolok az opera második felvonásában. Mi, itt Budapesten láttuk a királyt, Fülöpöt.

Albert Mária

Lovasi András

A Magyar Hanglemezkiadók Szövetségének (Mahasz) hivatalos eladási listáját a 49. héten készült felmérések alapján a következő előadók és albumok vezetik:

1. **Márió:**	A harmonikás (platinalemez)
2. **Lovasi András:**	Bandi a hegyről
3. **Richard Clayderman:**	Karácsony
4. **Nagyecsedi Fekete Szemek:**	Bilincs a szívemen (aranylemez)
5. **Andrea Bocelli:**	Cieli di Toscana
6. **Masters of Chant:**	Gregorian Chapter II.
7. **Linkin Park:**	Hybrid Theory
8. **Földesi Judit:**	Judit és a zenemanók
9. **Dés László:**	Évek óta már (új)
10. **Ákos:**	A hét parancsszó
11. **Zorán:**	Így alakult
12. **Madonna:**	GHV2
13. **Zámbó Jimmy:**	Volt egyszer négy oktáv
14. **Britney Spears:**	Britney
15. **Bródy János:**	Kockázatok és mellékhatások
16. **Enigma:**	Greatest Hits
17. **Delhusa John:**	Karácsony
18. **Irigy Hónaljmirigy:**	Flúgos futam (platinalemez)
19. **Fiesta:**	Hozzám tartozol (aranylemez)
20. **Sting:**	All This Time

Lakiteleken a választási előkészületekről tanácskozott a két kormánypárt

Újabb Fidelitas-kérések a Fideszhez

A Fidelitas újabb ötleteket ad a Fidesznek és a kormánynak, hogy mire lenne szükségük a fiataloknak. Ingyenes internethasználatot és alanyi jogon járó elektronikus aláírást minden fiatalnak – áll a kongresszusi határozatok között. A hétvégén a Fidesz és az MDF Lakiteleken kezdte meg a közös felkészülést a választásokra.

Gyürk András (jobbra) vendége volt a kormányfő és az Európai Néppárt diákszervezetének elnöke

Fotó: Sárközy György

„Az ötéves tervet íróasztal mellett készítették, s ha nem sikerült, átültek a másik íróasztalhoz, és rengeteg tapasztalattal a hátuk mögött tanácsot adtak, mondjuk, a szállodaiparnak" – ezekkel a szavakkal nyitotta meg a Fidelitas ötödik kongresszusát szombaton Gyürk András elnök.

A fiatalok egyforma esélyt kérnek mindenkinek a képesség és a teljesítmény alapján. Ne apu telefonfüzete számítson – közölte a Fidelitas elnöke. Hozzáfűzte: a tanulást, a munkát és nem a Kádár-rezsim kis bűnökre és nagy hallgatásokra épített világát tartják mértékadónak. Mint ahogy négy évvel ezelőtt, most is kérnek a Fidesztől: ingyenes internethasználatot, alanyi jogon járó elektronikus aláírást minden fiatalnak. A fiatal házasoknak a lakásbérleti díj után az első három évben adókedvezményt, illetve az első otthonnál használt lakás esetében is igénybe vehető szociálpolitikai támogatást. Szeretnék, ha kötelezővé válna a hittan vagy az etika oktatása, s mindez a kormányprogramban is megjelenne.

Ha a szocialistáktól csak az ingyenes internethasználatra futja, akkor „kérünk még ingyen sört és saját csocsóasztalt is" – jelentette ki az ifjú politikus. Megjegyezte: tizenkét éve államcsapat fut a pálya[illegible] dög, a vitairatról sem érdemes beszélni, mert az az új kurzusnak fontos pszichológiai és lelki háttér – mondta köszöntő beszédében a vastapssal fogadott Orbán Viktor. A kormányfő szerint a rendszerváltozás után tíz évvel is izgalmas az élet a fiataloknak, igaz, másként, mint a Fidesz alakulása idején. A magyar nemzet emelkedőben van, kérdés, hogy a fiatalok ebből miként veszik ki részüket – fogalmazott a miniszterelnök.

– Nemcsak kérünk, tenni is[illegible] Európai Uniónak jobban szüksége van az országra, mint Magyarországnak az unióra.

A Fidelitas szeretné szavazattá váltani a Fidesz népszerűségét. Ezért minden megyében kampányvezetőséget állítottak fel, a kopogtatócédulák gyűjtésén kívül a meggyőzés erejével kívánják a kormánypárt újbóli győzelmét elősegíteni.

Amíg a Fidelitas a kongresszusát tartotta, megkezdődött a Fi[illegible] program – írta az MTI. Szájer József közölte: „készülünk a jövő évi választásokra, de nem örülünk annak, hogy számos párt idő előtti kampányt folytat". Pongrácz Tibor kifejtette: fontosnak tartja, hogy azt az alapozó munkát, amely ebben a ciklusban megkezdődött az elkövetkező négy évben tovább lehessen folytatni. *SZZS*

Elégedetlenek az ellenzéki ifjak

Nincs szomorúbb annál, mint amikor fiatal emberek a hatalom kritika nélküli kiszolgálóivá válnak – tartalmazza az Ifjú Szocialisták Mozgalmának (ISZM) lapunkhoz eljuttatott közleménye. Arató Gergely elnök ebben kijelenteti: a Fidesz néhány maradék fiatalja [illegible]

Az államfő időben kitűzi a választásokat

(MH) A köztársasági elnök a szokásoknak megfelelően jóval a parlamenti választások előtt kitűzi a választások első fordulójának időpontját – tudtuk meg Schillinger Erzsébettől, az államfő sajtóirodájának vezetőjétől. E kérdésben a hagyományok szerint a pártokkal is egyeztetni fog a köztársasági elnök. Az alkotmány értelmében az országgyűlési képviselők általános választását az előző Országgyűlés megválasztását követő negyedik év április vagy május hónapjában kell megtartani. A parlamenti választások időpontját az államfő tűzi ki, döntéséhez nincs szükség ellenjegyzésre.

Medgyessy Péter érdemi reagálást vár

(MTI) A magyar társadalom megérdemelné s a kormánytól ez elvárható is lenne, hogy érdemileg reagáljon a pénteki videokonferencián ismertetett vádiratra, amelyet az Orbán-kormány négyéves ténykedése kapcsán a szocialisták megfogalmaztak – jelentette ki tegnap Medgyessy Péter Kecskeméten.

Politikai államtitkár nélkül a kultusztárca

(MH) Minden bizonnyal egész decemberben politikai államtitkár nélkül dolgozik a kultusztárca. A posztjáról lemondott Várhegyi Attila helyére változatlanul Halász János, a Fidesz-frakciószóvivője a legesélyesebb. Úgy tudjuk, hogy Őry Csaba, a Miniszterelnöki Hivatal államtitkára a második jelölt.

Igen a Centrumra

(MTI) A Kereszténydemokrata [illegible] Budapesten

Ünnepelt a szeretetszolgálat

(MTI) A magyar társadalom elképzelhetetlen a szeretetszolgálatok nélkül – mondta Bölcskei Gusztáv püspök, a magyarországi református egyház zsinatának lelkészi elnöke. A Magyar Ökumenikus Szeretetszolgálat szombaton Budapesten ünnepelte fennállásának 10. évfordulóját. Az ünnepségen Jürgen Gohde, Európa legnagyobb karitatív szervezete, a 450 000 főállású munkatárssal dolgozó Német Protestáns Szeretetszolgálat igazgatója átnyújtotta a szervezet kitüntetését Lehel Lászlónak, a MÖSZ igazgatójának.

Farkas Flórián szerint a cigányság tényező lett

(MTI) A magyarországi cigányság tíz éve indult önszerveződései és létrehozott önkormányzatai révén olyan politikai tényezővé vált, amelyre eddigi történetében még nem volt példa – hangsúlyozta az Országos Cigány Önkormányzat (OCÖ) elnöke az Itthon vagyunk címmel Komlón megrendezett konferencia szombati megnyitóján. Farkas Flórián kijelentette: a magyarországi cigányok a többi államalkotó nemzetiséggel együtt kívánnak élni, és nem fogadnak el semmiféle megkülönböztetést célzó választási rendszert.

Indul a Pax Tv

(MTI) Ünnepélyes keretek között december 14-én kezdi meg adását az új vallástörténeti és kulturális ismeretterjesztő csatorna, a Pax Televízió. A tematikus kereskedelmi televízió, amelyet a Filmmúzeum Rt. menedzsmentje, alkotógárdája és egyik tulajdonosa, a Napocska Szolgáltató Kft. hoz létre, az indulás

Megalakult a Corvin-lánc testület

A grémium elnökévé Nemeskürty Istvánt választották, az ösztöndíjasokra még e hónapban javaslatot tesznek

A magyar szellemi élet és kultúra újabb hat kiválósága vehette át szombaton a miniszterelnök által adományozott Corvin-láncot a Parlamentben. Az újrahonosított állami kitüntetésben Kallós Zoltán Kossuth-díjas néprajzkutató, Lovász László Wolf-díjas matematikus, Nemeskürty István Széchenyi-díjas irodalomtörténész, Oláh György Nobel-díjas kémikus, Szokolay Sándor Kossuth-díjas zeneszerző és Zsigmond Vilmos Oscar-díjas rendező részesült.

Orbán Viktor miniszterelnök első ízben augusztus 24-én adta át a Corvin-láncot Szabó Magda Kossuth-díjas írónak, Balogh János Kossuth-díjas zoológusnak, Lámfalussy Sándor közgazdásznak, Lukács János (John Lukacs) történésznek és Makovecz Imre Kossuth-díjas építésznek. A hatodik kitüntetett, Teller Ede atomfizikus, meggyengült egészségi állapota miatt egyesült államokbeli otthonában vette át a Corvin-láncot.

Az immár tizenkét tagból álló Corvin-lánc testület szombati alakuló ülésén Nemeskürty Istvánt választotta elnökévé.

Az ülést az ünnepélyes átadás után a miniszterelnök nyitotta meg, s a testület ezután választotta meg tisztviselőit. A grémium elnökhelyettese Makovecz Imre építész és Lukács János történész lett. Bár a testületre vonatkozó rendelet szerint a grémiumnak csak egy elnökhelyettese lehetne, ám az alakuló ülés úgy határozott, hogy a határon innen és túlról is választ egy-egy helyettest. A grémium főjegyzői teendőit Szabó Magda író és Kallós Zoltán néprajzkutató látja majd el.

Mádl Ferenc és Orbán Viktor a grémium kilenc tagjának társaságában

Fotó: Sárközy György

A Corvin Mátyásról elnevezett, évente egyszer ülésező testület célja a tehetséges tudósok és művészek képzésének, kutató- és alkotómunkájának támogatása, valamint munkásságuk népszerűsítése mind hazai viszonylatban, mind nemzetközi szinten. A testület így felkérésre véleményt nyilvánít majd a magyar tudományt, irodalmat, művészetet, oktatást és művelődést érintő kérdésekről.

Minden kitüntetett háromévente egyszer, egytől három évig terjedő időszakra jelölhet egy ösztöndíjast, aki havonta nettó ötszázezer forint juttatásban részesül.

Az alakuló ülésen a tagok még nem tettek javaslatot a Corvin-lánc ösztöndíjasainak személyére, ajánlásaikat azonban még ebben a hónapban el kell juttatniuk a testület irodájához, amely a Miniszterelnöki Hivatal kabinetjén belül működik. *DÉ*

Új kiállítás a Csodák Palotájában

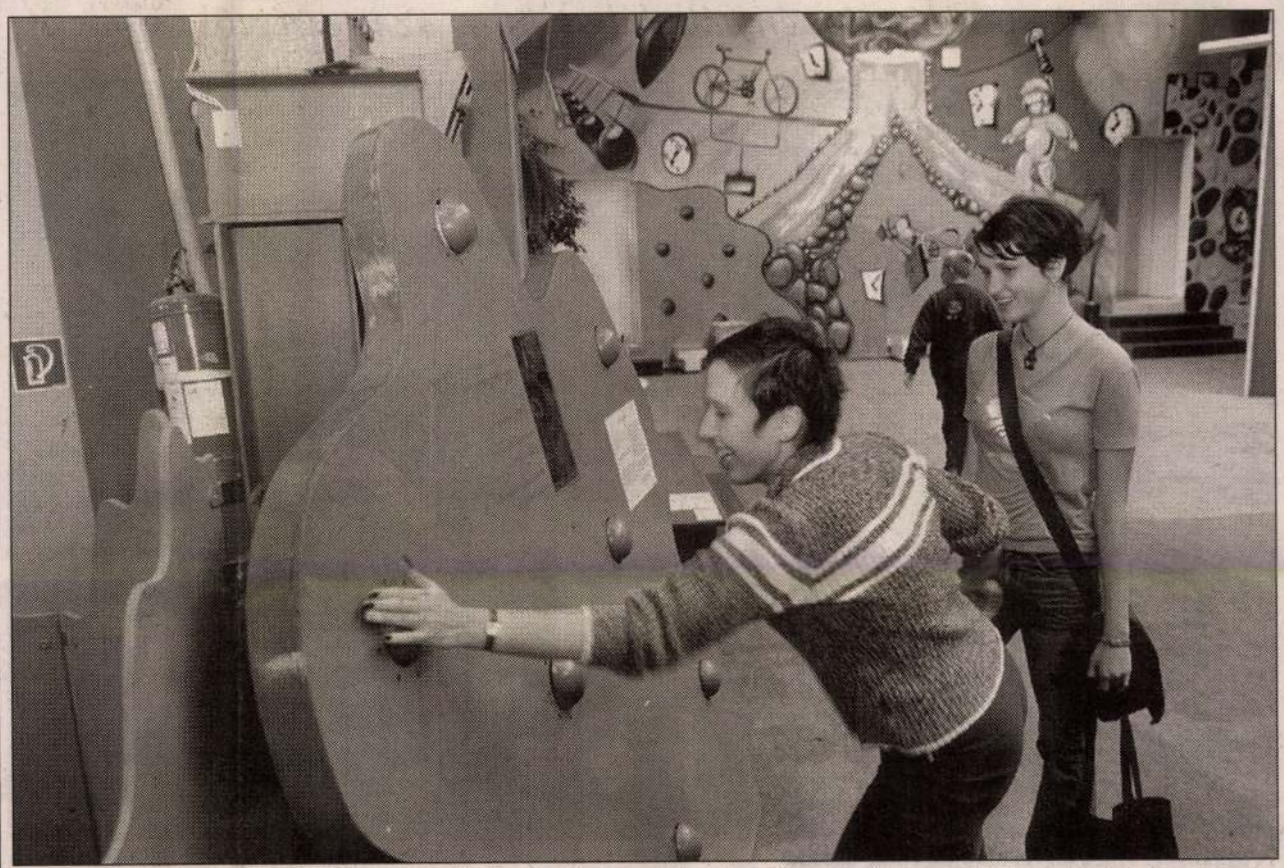

A genetika legizgalmasabb felfedezései, óriás vízmű, bonyolult alkatrészek szétszerelésére alkalmas műhely és több más érdekesség is látható azon az új kiállításon, amely pénteken nyílt meg a Csodák Palotájában, Budapesten. A kiállítás egyik újdonsága a gén-tér-képnek nevezett, a modern genetika eredményeit, például a klónozást képekkel, közérthető szövegekkel és számítógépes programokkal illusztráló bemutató, a szedd szét műhely, ahol a winchestertől a mosógépig minden szétszerelhető és megismerhető. A kiállítás hétfőtől péntekig 9-től 17 óráig, hét végén 10-től 18 óráig tekinthető meg a Csodák Palotájában. Bánhalmi János felvételén a reflexjáték

É N Y

ypálya

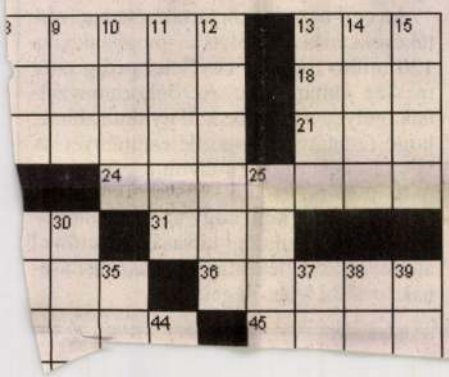

Rozsda-adomány a Szépművészeti Múzeumnak

MUNKATÁRSUNKTÓL

A tavalyelőtt Párizsban elhunyt szürrealista magyar festő, Rozsda Endre hagyatékának örököse, *José Mangani* négy festményt és ugyanennyi grafikát adományozott a Szépművészeti Múzeumnak, ahol szeptember végéig még látható a nemzetközileg is számon tartott szürrealista alkotóművész rajzaiból nyílt nagyszabású időszaki kiállítás.

Az értékes adományt tegnap a múzeumban tartott ünnepség keretében vette át *Mojzer Mikós* főigazgató, aki nagy jelentőségűnek értékelte, hogy a Szépmű-

val gyarapodhat, akit két nemzet, két ország is magáénak tart.

A szóban forgó olajfestményeket egyébként még maga Rozsda Endre válogatta halála előtt a magyar múzeum számára, és kettő közülük a posztimpresszionista ifjúkori magyarországi pályaszakaszt reprezentálja. A harmadik festmény ugyancsak a második világháború előtt készült, az Aba-Novák-tanítvány Rozsda első hosszabb párizsi tartózkodása idején. A negyedik kép a festő utolsó éveiben született, párizsi műtermében, és benne a szülővárosa, Mohács iránti örök nosztalgiáját fogal-

Veszteséges az új egri uszoda

A sportlétesítmény általában kong az ürességtől

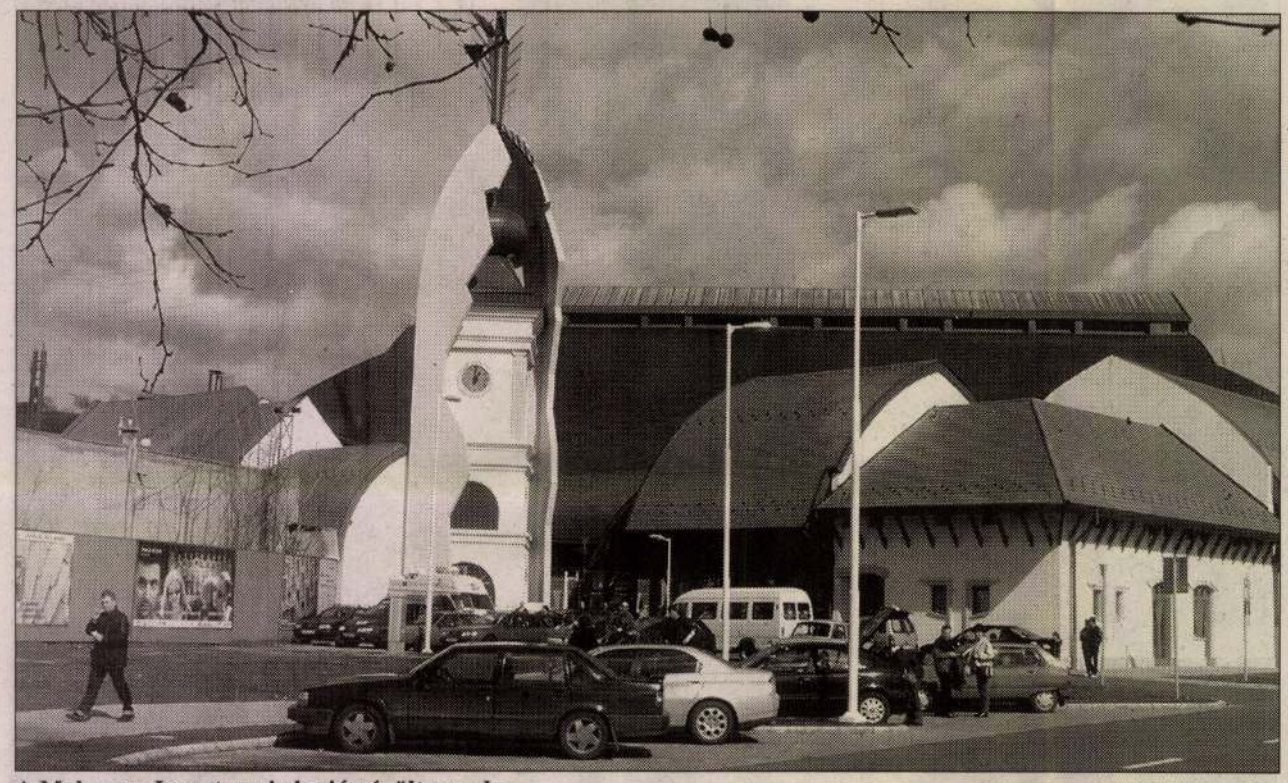

A Makovecz Imre tervei alapján épült uszoda

FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

Az egri Bitskey Aladár Sportuszoda üzemeltetője az év utolsó hónapjában talán már a közüzemi számlákat sem tudja kifizetni – tudtuk meg abból az üzleti jelentésből, amely hamarosan az egri közgyűlés elé kerül. A januártól üzemelő, Makovecz Imre tervei alapján készült új sportlétesítmény veszteséges működtetésének több oka is van – derül ki az elemzésből.

TUDÓSÍTÓNKTÓL

Az egri fedett uszoda költséges fenntartása építése alatt is látható volt. A hatalmas légterű építménynek tetemes fűtési, világítási kiadásai vannak: a vízfelhasználással együtt a nyári hónapokban is öt-hatmillió forintot fordítanak dologi kiadásokra, míg a téli hónapokban ez az összeg eléri a kilencmillió forintot is. Ehhez kell hozzászámítani a béreket és egyéb kiadásokat.

Deutsch Tamás ifjúsági és sportminiszter az uszoda átadásakor ígéretet tett arra, hogy a tárca hosszú távon támogatja a létesítmény fenntartását. *Holló István,* az egri önkormányzat vagyongazdálkodási irodájának vezetője tudósítónknak elmondta: a minisztérium és a város vezetői szerződést írtak alá arról, hogy ebben az évben 30 millió forint központi támogatást kap az egri uszoda. A pénzt a város még nem kapta meg. Az irodavezető úgy tudja: a minisztérium technikai okokra hivatkozott, az összeg feltehetően szeptember végén érkezik az egri önkormányzathoz. Az uszodát működtető Uszoda Kft. erre az évre 118 millió forintos bevételt tervezett, amely magában foglalja a központi és városi támogatást is. Ez a terv nem fog megvalósulni – közölték az egri városházán. Az első fél évben mindössze 45 millió forint a bevétele a társaságnak.

A hatalmas sportlétesítmény általában kong az ürességtől: jószerével edzésre érkezők és úszni tanuló gyerekek használják naponta néhány órát a város 2,2 milliárd forintos költséggel felépült fedett uszodáját. Mindössze 400-600 belépő fogy el a pénztárban havonta. A városban élők borsosnak tartják az 500 forintos jegyeket. Ezért az árért a medence és a pezsgőfürdő használatán kívül más szolgáltatást nem kapnak. Hétköznap az esti órákban ezért a pénzért nem lehet zavartalanul úszni, mert az edzések miatt csak két, keresztbe kialakított pályát használhatnak a látogatók. A szakemberek szerint 5-10 millió forint többletbevételt jelentene, ha a szakosztályok átgondolnák a létesítmény használatát. Az edzéseket ugyanis kizárólag az esti órákban tartják, akkor, amikor a közönség is igénybe tudná venni a medencét. A tervekhez képest elmaradtak a hirdetési bevételek is. Bevételt hozó nagyobb sporteseményt csak elvétve rendeztek. Az üzemeltetők szerint azért, mert a magas fenntartási költségek miatt drágán tudják értékesíteni a létesítményt, ezért nem veszik bérbe rendezvényekre az impozáns épületet.

Az egri uszoda fenntartása évente – értékcsökkenés nélkül is – meghaladja a 120 millió forintot, bevételei pedig ettől messze elmaradnak. Az önkormányzatnak mélyen a zsebébe kell nyúlnia ahhoz, hogy fenntartsa új sportlétesítményét. A veszteségeket hosszú távon a város nem tudja pótolni, ezért a képviselőknek arra is törekedniük kell, hogy az üzemeltetésre alapított gazdasági társaság vezetőivel átgondolják a létesítmény hasznosításának további lehetőségeit.

MÉSZ közgyűlés, 1999. február 19.

Három hozzászólás és a határozatok

TÖRÖK FERENC

Patonai Dénes elnök beszámolójában a MÉSZ legfontosabb céljai és feladatai között a társadalom és az építészek közötti alkotó és rendszeres párbeszéd folytatását jelölte meg. Véleményem szerint ennek előfeltétele az építészek egymás közötti rendszeres párbeszéde. Az élet, különösen az építészeti alkotómunka nem mentes, sőt nem is lehet mentes a politikai véleményformálástól, ütközéstől, sokszor ellentétektől.

A szakma jelen állapotában közjogilag és szervezetileg tarthatatlanul megosztott, működésében túlpolitizált. Lehetnek különböző felügyeleti szervek, lehetnek különböző területi kamarák, országos kamara, lehetnek helyi érdekek, de ugyanakkor valljuk és hisszük, hogy a mindenkori építészet egységes és oszthatatlan.

Tarthatatlan és megismételhetetlen az a helyzet, amelyet az elmúlt héten lezajlott budapesti küldöttértekezleten, valamint az országos küldöttgyűlésen tapasztaltam. Lehet politizálni a társadalmi közéletben, de nem lehet a politikai csatározások színterévé tenni a szakmai közéletet, az építészeti társadalom belső életét. Kérem a közgyűlésen jelenlévő tagokat, hogy fogadják el és továbbítsák az országos és területi kamarák elnökségei felé a következőket:

- az építész szakma egységes és erős belső közmegegyezést kíván,
- készüljön közös összefogással elfogadható díjszámítási és versenyszabályzat, mely nélkül nem lehet dolgozni,

Ennek érdekében az Magyar Építész Kamara és a Budapesti Építész Kamara elnöksége, valamint a területi kamarák elnökei haladéktalanul üljenek össze és fogalmazzák meg szabályzataink alapelveit. Jelöljenek ki szakmailag és jogilag jól felkészült embereket a díjszámítási szabályzat azonnali kidolgozására. Szakmapolitikai kérdésekben a MÉSZ, a piaci tevékenységben a Kamara képviselői járjanak el, legyenek illetékesek. Ilyen a zsüri állítás joga, politikai érdekképviselet joga.

Az építészek házának létrehozását javasolom, amely az építészeknek valóságos szakmai és közjogi fóruma lenne, ahonnan nem kívánatos kivonulni, de ahová be kell vonulni és azt használni kell. E ház szimbolikus egysége valós konszenzus kialakítását segítheti, hagyományainál és múltjánál fogva. Ezt a házat minden építész „alma mater"-nek tekinti, amely a széthulló szakma egységbe foglalását tudja biztosítani.

MAKOVECZ IMRE

Egyetértek Török Ferenc hozzászólásával. Sajnálattal látom, hogy a közgyűlésen kevesen vannak és fiatal úgyszólván nincs jelen. Ez a tény, önkritika mind a szövetség, mind a kamara irányába. Hol vannak a fiatalok, hol van a jövő? Az hogy nincsenek jelen fiatalok, azt jelenti, hogy nem érdekli őket az, ami itt zajlik. Azért nem jönnek, mert úgy gondolják üres szócséplés, ami a közgyűlésen zajlik. Ezen mind a szövetségnek, mind a kamarának valamilyen módon változtatni kell és ezen csak munkával lehet változtatni. Azt a folyamatot, ami a székházban folyamatos kiállítás és összejövetel formájában elindult, folytatni kell.

A kamara és a szövetség közti ellentét. Nem egymásra kellene nézniük, hanem saját magukra: vajon funkcionál-e? Javaslatom az, hogy mind a kamara, mind a szövetség részéről kis létszámú csoport üljön össze a problémák megbeszélésére, tisztázására. Továbbra is tartsanak ki e szervezeti formák mellett, mindkettő fontos. A szellemi életünk, rangunk, az emlékezetünk és a jövőbe vetett hitünk szempontjából a szövetség a fontosabb. A belső etika, gazdasági életünk, csoportszervező képességünk rendezett polgári életünk szempontjából pedig a kamara. Ezt a kettőt nem szabad összekeverni, ezt együtt kell éltetni, nem egymás rovására, hanem egymással együttműködve. Úgy gondolom, hogy ha megpróbálunk komoly erőfeszítéseket tenni, felélesztení saját magunkat, ahogy a településeket is kell, akkor talán több fiatal lesz jelen a közgyűléseken.

FINTA JÓZSEF

Majd félévszázadon keresztül ez a szövetség volt a magyar építészek egyetlen legális szervezete, amely tagjainak s azok munkáinak sorsát, életét figyelni, gondozni próbálta adott társadalmi és politikai keretek között. Ennek a szövetkezésnek is köszönhető volt, hogy építészetünk nem süllyedt el a hátrahagyott kor mocsarában.

A kamara, a kamarák létezése óta a hajdani szövetség feladatai megosztódtak, átalakultak, átértékelődtek. Makovecz Imre gondolatát ismételve, a kamara adminisztratív, hivatali-hatósági habitusa mellett, egyenrangú partnereként, deklaratívan helye van egy olyan szervezetnek, amelynek a tevékenysége a nemzeti kultúra, építészeti kultúra evidens összetartozásának fundamentuma - jelesül a MÉSZ-nek.

Az egész problémát, amitől az építészek és mérnökök egy tekintélyes része most szenved, úgy lehet, szabályrendeletek által az egész országban a mérnök és az építész kontárokat üzelmeiktől egyszerűen el kellene tiltania. Vállalkozó lehessen bárki, de bármely állami, vagy magánépítkezések végrehajtása, vezetése, felelőssége csak az arra feljogosított építész által gyakoroltathassék. Rajtunk csak a törvényhozás segíthet.

Ez a mesterség, ez a tudomány, ez a művészet fontos, mert emberi életeket formál, deformál, emel fel, taszít le, alakít, befolyásol, hogy az építészet maga a politika. Evidens propaganda a kormány, a hivatal, a gazdaság számára, bénító és éltető eszköz az egyetemes kultúra kezében, ill. ő maga a kultúra. Az ország épített térvilága vizuális és materiális értelemben egyaránt romlik. Öröklött része pusztul, újabbja elméleti zavarokkal bajlódik, ahogy minden tartalmi vektor nélkül szolgálja ki a piac vulgáris és praktikus érdekeit. Munkájában és személyében az egyre kiszolgáltatottabb építész társadalom morális értelemben is dezorganizálódik szolgálójává válik a törvényeket ügyesen kijátszó és financiálisan is jól fundamentált külföldi tervezők processziójának. Az építész elvesztette bizalmi hátterét, az ősi bizalmi viszonyokat az üzleti kapcsolatok lélektelen adok-veszem-je vette át.

A közeljövő feladat-meghatározása: szevezeti átstrukturálódás, megújulás, aktiválódás, propaganda, összefogás és folyamatos társkeresés. Akkor talán elérjük azt is, hogy eurokonformitásunk mellett egyszer hungarokonformmá válunk.

HATÁROZAT

A helyi szervezetekkel kapcsolatos javaslat úgy szólt, hogy a helyi szervezetek az általuk befizetett tagsági díj 40%-át helyben felhasználhassák, elszámolási kötelezettség mellett.

A közgyűlés többségi szavazással elfogadta a javaslatot.

HATÁROZAT

A közgyűlés feladatául jelöli a jelenlegi vezetőségnek, hogy mindent tegyen meg annak érdekében, hogy a MÉK és a MÉSZ kapcsolatában az építészet és az építészek egysége tükröződjön, valósuljon meg, ennek érdekében a vezetőségek rendszeresen egyeztessenek és a MÉK-MÉSZ hírlevélben számoljanak be tagságaiknak egyeztetéseikről. Az első ülést március 1-ig hívják össze.

A közgyűlés többségi szavazással elfogadta a javaslatot.

HATÁROZAT

A fiatalok részéről érkezett egy kérés: az elnökség dolgozzon ki a fiatalok pályázási, publikálási, külföldi kapcsolattartási költségeire egy költségvetésen belüli egy keretet.

Az elnökség részére feladatul ki kell tűzni, hogy ezt gazdálkodja ki a költségvetéséből.

Ne kelljen a kollégáknak és a cégeiknek összekilincselni azt a pénzt, ami egy nagyon fontos nemzetközi tárgyaláson a magyarokat, a magyar fiatalokat a megjelenéshez hozzásegíti. Ezt az elnökség részére, mint feladatként ki lehetne tűzni.

A közgyűlés többségi szavazással elfogadta a javaslatot.

Végül pedig a közgyűlés többségi szavazással elfogadta a MÉSZ tagdíj emelését az eredeti javaslat szerint és elfogadta az előterjesztett költségvetést 1999. évre. Ezzel a MÉSZ működése biztosítva lesz, bár ez nem jelenti a vezetés részére a napi küzdelem megszűnését.

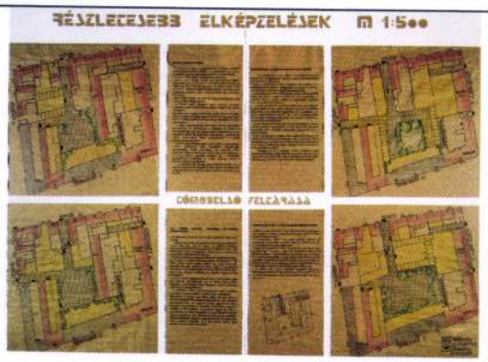

forgalom kirekesztése a fő utcából és annak sétáló utcává való alakítása volt. E fő koncepció jegyében szervezi át a javaslat a kapcsolódó területek funkcióit, teret nyújt az igazgatásnak, kereskedelemnek, kultúrának, lakóházaknak. A jó elgondolás ellenére új épületei kissé idegenek a tervezett városképben. A számítógéppel kidolgozott javaslati lapon feltüntetett piac jól átgondolt részei mellett a tagolatlan sorház és az átriumház idegen elemek Sümeg belvárosában.

A sikeres tervpályázat konkrét hasznot is ígér. A legfiatalabb nemzedékek figyelmének felhívása az aktuális problémákra évekre, akár évtizedekre előre is eldönti egy-egy szakmai terület sorsát. A pályázat kiírói az eredményhirdetés után szervezték egy közös találkozót, amelyre a pályázó diákok oktatóin és tanszékvezetőin kívül meghívták a pályaművekben feldolgozásra került települések polgármestereit és főépítészeit – egyfajta ötletbörzére. A találkozón azonban a hat érintett település közül csupán egynek a főépítésze jelent meg – a többség válasz nélkül hagyta a meghívást. Az ICOMOS szakbizottságának úttörő kezdeményezése, hogy a problémakezelésnek széles fórumot nyisson, a diákoktól a felsőoktatási intézményeken át egészen a helyi önkormányzatokig, eddig csak a hallgatók oldaláról volt eredményes. Pedig sem anyagi források, sem döntéshelyzet nem kellett volna hozzá. Csak egy kis figyelem...

■ DR. HARRACH ERZSÉBET

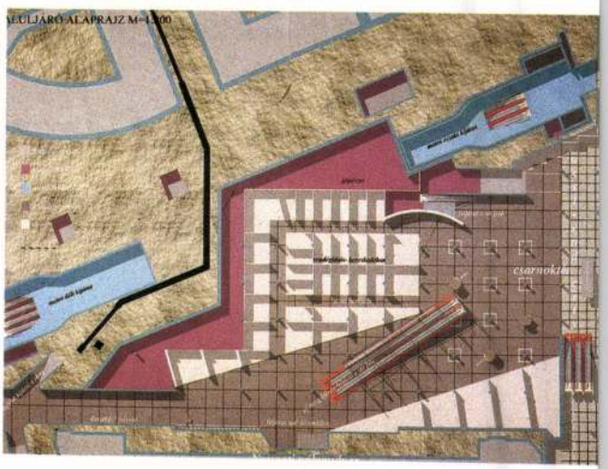

A II. díjas pályamű egyik lapja / *A drawing from the 2nd prized plan*

Nyugati tér – Mesteriskolai pályázat

A tervpályázat célja volt a Nyugati tér közterületi része építészeti arculatának-karakterének komplex megformálása olyan módon, hogy illeszkedjen a tervezési területre vonatkozó érvényes, részletes rendezési tervében előírtakhoz, a Nyugati tértől a Váci út mentén a Ferdinánd hídig húzódó területfejlesztési elképzelésekhez és a Nyugati pályaudvar műemlék együtteséhez. A tér felszíni rendezése mellett megoldandó feladat volt a térszín alatti gyalogos és kiszolgáló forgalom is.

A zártkörű tervpályázatra – melynek ötletét a lebonyolító KORZÓ 2000 ALAPÍTVÁNY adta – az ÉME (Építész Mester Egylet) MESTERISKOLA XV. ciklusának hallgatói kaptak meghívást. A névaláírásos pályázatra 13 pályamű érkezett be.

A Bíráló Bizottság (BB) tagjai voltak Bálint Péter, Gazdag Imre és Sokorai István (WEST-END képviselői); Dr. Schneller István (Bp. Fővárosi Önkormányzat főépítésze); Lantos Péter (Bp. VI. ker. Önkormányzat főépítésze); Fegyverneky Sándor (Bp. XIII. ker. Önkormányzat főépítésze); Dr. Szendrői Jenő, Arnóth Lajos és † Dr. Szentkirályi Zoltán (ÉME Mesteriskola Tanulmányi Bizottság képviselői); Lázár Antal (Budapesti Építész Kamara); Dr. Fejérdy Tamás (Országos Műemlékvédelmi Hivatal); Eltér István (KORZÓ 2000 ALAPÍTVÁNY); Dr. Finta József (a WEST-END Központ tervezője); Kapitány József (szakértő). A zsüri a pályázatot eredményesnek ítélte és a következő díjakat adta ki:

- **I. díjas a 6. bírálati sorszámú pályamű (250.000,- Ft)**
  Tervező: Ginder Ákos Ignác, Konzulens: Bán Ferenc.
- **II. díjas az 1. bírálati sorszámú pályamű (200.000,- Ft)**
  Tervező: Illyés Mariann, Konzulens: Koris János.
- **III. díjas a 3. bírálati sorszámú pályamű (150.000,- Ft)**
  Tervezők: Gáspár László és Salamin Miklós, Konzulens: Turányi Gábor.
- **Különdíjat kapott a 7. bírálati sorszámú pályamű (50.000,- Ft)**
  Tervezők: Halas Iván és L. Miha Emőke, Konzulens: Roth János.

A pályaművek tartalmukban meglehetősen különböztek egymástól és nagyon érdekes, színes képet mutattak a megvalósítás lehetőségének tárházáról. Továbbtervezésre egyértelműen az I. díjas pályamű alkalmas, ennek fő előnye az, hogy szinte teljesen függetleníti az aluljárót a terepszinttől és így ezek akár időben párhuzamosan, akár ütemezetten külön-külön megvalósíthatók. Valószínűnek látszik, hogy a térszint alatti és feletti területek megvalósítását időben el kell különíteni és az első ütemben a térszint területét kell rendbe tenni.

Az I. díjas pályamű közlekedési javaslata és a tér funkcionális kialakítása minden szempontból egyértelműen a legjobb megoldás. A pályaművek közül egyedül biztosítja a le- és felszállás különválasztását, a buszok visszafordítási lehetőségét és az egyéb járművek (taxik, minibuszok) igazán jó elhelyezését. A tér többi részét – nagyon helyesen – teljesen szabadon hagyja a várhatóan nagy és több irányú gyalogos forgalom lebonyolítására. Ezt a nagy szabad felületet csak helyenként osztja **meg egy-egy pihenőhely vagy fasor.**

A buszmegálló szigete olyan egyedülálló, új helyszínt biztosít a város számára, ahol nagyméretű képzőművészeti alkotások sorát lehet elhelyezni. Ez egyben építészeti-képzőművészeti térfala is lehet a gyalogos térnek. A pályamű alapján, mivel a megoldás képletszerű, könnyű a továbbtervezés, egyszerűnek tűnik a megvalósítás és a javaslat költségtakarékos is. A BB a kiírónak azt ajánlja, hogy továbbtervezésre az I. díjas pályamű szerzőjének adjon megbízást azzal, hogy az engedélyezési terv alapkoncepciója a nyertes pályamű legyen.

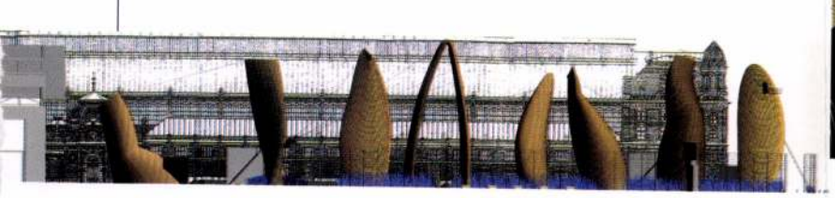

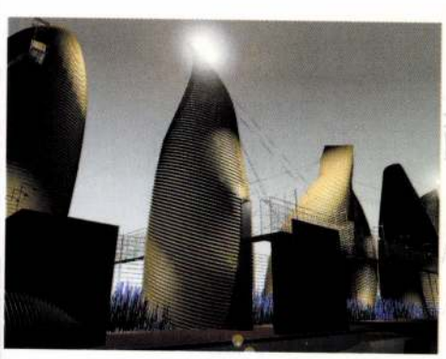

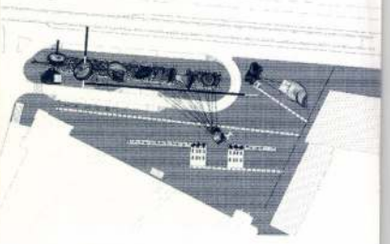

Képek az I. díjas pályaműhöz / *CAD views to the Ist prized plan*

Makovecz Imre a RIBA tagja

A RIBA (Royal Institute of British Architects) a köz
jas magyar építészt. A kitüntető oklevelet a budapes
A nagytekintélyű építész szervezet a következő életra

Makovecz Imre 1935-ben született. Tanulóéveit a h
tötte. Karrierje elején került, hogy az állam megbízá
tészetileg független utat követett. Kezdetben Wright
először ismertté nyugaton. A vasfüggöny mögötti füg
a bürokráciával és az állammal szembeni ellenállás é
nak szimbólumaivá váltak.

Munkája egészen az utóbbi időkig kis léptékű volt:
1969-ben ismerték el először, amikor Ybl-díjat kapott.
ő tervezte a sevillai világkiállítás magyar pavilonját. M

Gyász

MORVAY ENDRE HALÁLÁRA (1919–1999)

Morvay Endre iparművész, művészet- és kultúrtörténész ez év március hó 24-én eltávozott közülünk. Idén június 17-én lett volna 80 éves. Sokat tudott Budapestről, Pest-Budáról, a várossal élt, nemcsak a városban. Nem volt olyan építészeti részlet, amely elkerülte volna a figyelmét, mind történeti, mind műszaki szempontból. Talán unokája tudta megfogalmazni a legtalálóbban azt, amit most érzünk: „Még olyan sokat akartam tanulni tőle..."

Iparművész, képzőművész volt, de még sok más területen is eredményesen alkotott: a díszlet- és textiltervezés, a művészi grafika, a restaurálás, a könyvillusztráció, valamint az építészet- és kultúrtörténet terén. Budapest városképi és műemléki helyreállításaival egész életében foglalkozott. Tervei egyedülállóak, az építészeti grafika egy ma már letűnt stílusát őrzi.

A budavári palota déli kertjében a helyreállítás első szakaszában,1966-ban állították fel a középkori kertészeti együttesbe illő, a középkori és a modern művészet izgalmas szimbiózisát képviselő, kőbe faragott napóráját. Ezt hasonló tervek követték, egyet említenék ezek közül: a Belváros egyik árkádsorában – az egykori Arany Oroszlán Patika helyén felállított Mozaikfalát.

Fontosnak tartotta, hogy a következő nemzedéknek elmondja mindazt, ami foglalkoztatta. Munkássága félbeszakadt, pedig még számos terve volt. Bartók szavai jutnak az eszembe: „csak azt sajnálom, hogy teli batyuval kell elmennem..."

Kívánom, hogy művei ne kallódjanak el a tervtárak fiókjaiban, hanem méltó figyelmet és helyet nyerjenek, hogy a jövő számára hozzáférhetőek legyenek.

■ MORVAY JÁNOS
BÁZEL

DR. PETRICH GÉZA (1913–1999)

Petrich Géza professzortól
heti a magyar felsőoktatás a

Mérnökgenerációkat indító
megismertetésével. Előbb 19
ipari Egyetemen, s 1966-tól,
gatókat önképzésre, nagyobb
riban számos tudományos di
meglehetősen száraznak tart
geometriai problémák iránt is
mérnöki pályára, akiknek ne
a szabályszerűség, a képsíkok

Nevéhez fűződik az ábrázol
mint egy negyedszázaddal ez
kan értékelték ezt, nemcsak
stúdiumoknak a felsőoktatásb
az angolszász országokban.

Önmagával szemben sokkal
tak, évtizedek múltán, sikerei

Négy egyetemi és négy köz
tóknak szóló könyv nívódíjat
gatóság. A tankönyvek melle
publikált magyar és külföldi f

Életének elválaszthatatlan
edzettség összetartozik, egy
Főiskolai Sporttanács elnöke,
zetközi Egyetemi Sportszöv
Bizottságának tagja.

Petrich tanár úr egy dologna
belül a tanítványainak. Hallga
úti tapasztalatai középpontjáb
ink tudásukkal, felkészültségü
zőbb gazdasági helyzetben lé
csökkent, amikor látta, hogy az
re többet használja a számító
tív geometriai problémák köré

Élete utolsó hetéig aktívan
rencia korelnökeként féltő sz
tudhattunk, hogy az utolsó in
tása a tanszékünkön az utolsó
évtizeden át szorgosan kezelt
kezekbe kerül-e. Már nem árul

díj

Major György

(életrajza megjelent az ÚMÉ 1997/1. számában)

„A hajót megtervezni nem azt jelenti, hogy minden részletében előre megtervezzük, mert ha én egyedül készítem el a hajó tervét a maga sokféleségében, akkor nem ragadok meg semmi olyat, ami megéri a fáradtságot, mert elkészülte közben minden módosul, rajtam kívül mások is sok mindent kitalálhatnak. Nekem nem kell ismernem hajóm minden egyes szögét. Az én feladatom az, hogy az emberekben kedvet ébresszek a tengerhez."

Saint-Exupéry: Citadella LXXV

Környezetgazdálkodási Intézet székháza, Budapest, felújítás, 1996-98. /
Institute of Ecology, headquarter, Budapest, reconstruction 1996-98.

Makovecz Imre

Különös ügyletek az új uszoda körül

A bölcs kalifa szava nem jutott el az egriekhez

Egyes minapi sajtóhíradások azt sugallják, mintha az egri Makovecz-uszoda körül immár minden rendben volna. Az ellene polgárháborút kirobbantó polgármester megbékélt, és európai fürdővárost akar Egerben.

VÉGH ALPÁR SÁNDOR

Előbb frissítsük fel az emlékezetünket. Egerben vagyunk, Heves megye első városában, ahol tavaly épült fel a fedett uszoda. Kérdezheti, aki nem járt arra, ugyan milyen? Bizony szép. És jól működik-e? Mint a parancsolat. No, akkor örül ott mindenki. Hát, bátyám, ezzel az örömmel van egy kis baj.

Egerben az új uszoda nem csak arra szolgál, hogy fürödjenek benne. Vízválasztó lett belőle, pedig nem annak szánták. Minden vele kapcsolatos vélemény politikai állásfoglalásnak számított. Ugyan már! Az úr tréfál velem. Nem tréfa ez, barátom.

A város vezetése mindent elkövetett, hogy az uszoda rossz hírbe keveredjen. Márpedig, ha azt akarja valaki, hogy keveredjen, akkor kevernie kell. Nos, a polgármester, a kilencvennyolcas, keverte betyárul. Ez talán a mestersége? Nem. Az ő mestersége elsőben az, hogy fia a sarudi téesz-elnöknek. Majd amikor ebből kinőtt, titkár lett. A kiszeseké. Hogy elvi vagy praktikus okokból, nem tudni, csak azt, hogy az egész megyeszékhely ifjú kommunistáit jó ideig ő mozgatta. A Ki kicsoda politikusként emlegeti, de volt közben tanár is, a közgazdaságtané.

Mármost az a kérdés, mi köze ennek az uszodához?

Rengeteg.

Kezdjük a papával. Az egykori téesz-elnök imádott építkezni. De nem csak juhhodályt és marhaistállót – házat is. Családi házat. Ha viszont épít, úgy gondolta, álljon a ház inkább Egerben. Az mégiscsak gazdásabb, mint Sarud. Elkészült az első házzal, aztán a másodikkal, nem győztek ámulni a népek. Mert szép házakat épített, meg kell hagyni, szép nagyokat.

Ez a sok építkezés, a sok ház Egerben úgy elvette a fia kedvét az ilyesmitől, hogy ha látott egy malteros ládát, rögtön kilelte a hideg. Nem beszélve az uszodáról, ami sokkal nagyobb, mint a papa házai. Úgy döntött, hogy megakadályozza az építést, ha törik, ha szakad.

De hiszen nem sikerült neki…

Várjon, bátyám, ne rohanjon annyira előre!

Kilencvennyolcban vagyunk, jól figyeljen!

■

Nagy Imrének hívják a polgármestert, aki a fogadalmat tette. Nem Istennek, az nem lett volna stílszerű, ha már az ember a szocialisták polgármesterjelöltje. Azt gondolta ki, nem kis leleménnyel, hogy azok előtt fogadkozik, akik szavazni fognak. Igen, igen, de az kevés, ha csupán azt mondja, nem lesz uszoda. Meg kell mondani, mi lesz helyette?

Töprengett, rágódott, de aztán megszólalt a vér szava, feléledtek benne a sarudi tradíciók: mégiscsak építeni kell, s legjobb lenne Csebokszáriban, a szovjet testvérvárosról elnevezett panelnegyedben. Egy uszodát, kettőt, talán hármat, ez tetszeni fog az embereknek.

És? Tetszett nekik az ígéret?

Úgy látszott, mert Nagy Imrét megválasztották.

Három százalékkal többen voksoltak rá, mint a régi emberre: ő lett a polgármester. Öröm, pezsgő, hátlapogatás, remek volt, Imre, nem hiába bíztunk benned, aztán otthon, amikor minden elcsöndesedett, hirtelen eszébe jutott, mit ígért. Te jó Isten, de hisz neki le kell állítani az uszodaépítést! Egyből kiverte a víz.

Ugyan miért? Egy polgármester nem tehet meg akármit?

Először ő is így gondolta. Hogy odamegy majd, s azt mondja: emberek, ásót, lapátot eldobni, gépeket leállítani, itt uszoda nem lesz. Csak hát ez egy régi tempó, aminek mára befellegzett. Most más módi járja: demokráciának hívják. Ez azt jelenti, hogy előbb meg kell kérdezni a képviselő-testületet.

S a képviselők mit mondtak?

Először semmit, mert nem volt kérdés. Nagy Imre mégis a régi divat szerint cselekedett: leállította az építkezést. Egyedül. Mint újsütetű polgármester. A dünnyögőknek odavágta, hogy döntéséért vállalja a felelősséget. Kemény volt és tántoríthatatlan, amíg csupán szóban kellett vállalnia. De aztán kiderült, hogy a dolog nem ilyen egyszerű. Volt egy másik része is, amit pénzre játszanak. A kötbérről van szó.

Kiderült, hogy fizetni is kell a leállításért.

■

Ekkor már volt némi morgás, de a békétlenek csak halkan mondogatták: vajon a polgármester azok forintjait fogja kötbérre kiadni, akiknek máshol ígért egy-két-három uszodát? S most következhet a maga kérdése, kedves úr, a képviselőkről. Az érvényes játékszabályok szerint muszáj volt megtudakolni, mi a véleményük a látványos akcióról?

Mit ad Isten – érsekség van a városban, azért emlegetem sokszor a Mindenhatót –, a képviselők jó részének nem tetszett a dolog. Nagy Imre csodálkozott, a városatyák meg azon csodálkoztak, hogy a polgármester csodálkozik.

Na jó, ha muszáj, hát legyen szavazás. De legyen előtte még néhány beszélgetés a képviselőkkel. Kíváncsiak vagyunk, tájékozottak-e? Mert hátha az a baj, hogy nem azok.

És megkezdődtek a „beszélgetések".

Olyanfélék voltak, amikről a téesz-szervezés idejéből hallott az ember. Házhoz is kimentek. A húzódozó képviselőket minden módon próbálták jobb belátásra bírni. Előbb szép szóval, majd kevésbé széppel, s közben a helyi sajtó is lázasan dolgozott. Az ember, ha kézbe vette akkoriban *Springerék* helyi lapját, okkal gondolhatta: ennyi hozzáértő talajmechanikus, építész és hidrológus tán az egyetemen sincs. Ontották a szakmai érveket az uszoda ellen. Nagy, mondták. Drága, mondták másnap. Olyan böhöm, hogy súlyával felfakasztja az alatta lévő forrásokat, folytatták harmadnap. De bármit találtak ki, eredmény semmi.

És mivel végződött a lelkek masszírozása?

Vereséggel.

A képviselő-testület nem szavazta meg a polgármester indítványát.

Akkor azt hitte mindenki, a történetnek vége, jöhetnek az úszók, a fürdőzők, a kisiskolások, akiket megtanítanak az első tempóra. Nem így lett. Másféle tempókat kellett megtanulnia – a felnőtteknek.

És következett a második menet.

Jól figyeljen, mert ez tanulságosabb!

■

Eddig nem esett szó az uszoda tervezőjéről. *Makovecz Imre* nélkül ez a történet halványabb volna, amiként az épület is gyöngébb. De hát mindenki tudja, hogy ahol felbukkan, ott mozgásba jönnek a dolgok. Néha ütésváltások is történnek. Ám aki odafigyel a viharokra Makovecz épületei körül, észreveheti, hogy az első pofont nem ő adja. Viszont tény, hogy nem hagyja annyiban. Visszaüt. Nyúlnak lenni a mezőn se kifizetődő, hát még az emberek között. Növendékeit is erre neveli. A mesteriskolán harcmodort tanít nekik. Ne hagyják, hogy a nyakukra lépjenek.

Neki megpróbálták többször is. Kevés eredménnyel.

Makovecz konok pasas, ráadásul néha cifrákat mond. Ez sok bajt hoz rá. Mert hiába van igaza, a cifraságot manapság büntetik. A rá szakosodott ügyvéd ilyenkor rohan, följelenti és az építész fizet. Vagy helyreigazít a lapban. De ez sem zökkenti ki abból, amit csinál. Piliscsabán a Pázmány egyetemet, Csengeren a városközpontot, itt Egerben meg az uszodát.

Látta már valamelyiket? Nem? Kár.

Kicsit elkanyarodtam. De csak azért, hogy értse az összefüggéseket.

Makovecz ellen itt, Egerben az volt a vád, hogy amit épít, drága.

Nem tudom, ért-e a számokhoz? Én nem vagyok fenomén, de számomra teljesen világos, hogy a tervbe vett 170 ezer forint, ami Makovecz szerint végül 190 ezer lett, mindenképpen kevesebb, mint a 240 ezer. Ez a hasonlítgatósdi egy négyzetméter költségéről szól. 190 ezer forintba került az uszodáé, és 240 ezerbe fog a Kleopátra-házaké az Új-Lipótvárosban. Az ajánlat a minap potytyant ki a Népszabadságból, számomra a legjobbkor. Ha manapság lakásokért kérnek ennyi pénzt, miért sok ez egy fedett uszodáért? Az előbbit csupán néhány ember használja, az utóbbit egy egész város.

Hát ezek az előzményei annak, hogy Makovecz Imre nem ment le az avatóünnepségre. Hogyan? Ezt eddig nem mondtam?

■

És most nézze meg jól azt a tornyot. Sokáig bizonytalan volt, megépülhet-e. Talán amiatt, amit Makovecz mondott róla: „A barokk torony megszabadul az őt fogva tartó betonhéjtól. Azt akarja hirdetni, hogy az idegen uralomnak vége. Eger története folytatódhat." Ez a három mondat sokaknak nem tetszett. Erősnek találták. Vajon miért?

A harangtorony belsejét az építész kávézónak szánta. Már nem az. Iparosok érkeztek nemrég, ragadós fóliákkal elsötétítették az ablakait, és kiírták rá, hogy „Belvedere kaszinó". A műintézet 0-tól 24 óráig látogatható.

Piszkált a kíváncsiság, ugyan mi lehet odabenn. Sose jártam ilyen helyen. Óvatosan nyomtam le a kilincset.

A földszinten pénznyerő gépek színesen villogó csapata fogadott. Körben álltak és sötétben, ahogy az útonállók szoktak. Lentről lépcső visz fel a falatnyi presszóba. Úgy rendezték be, hogy négy kövér ember közül egynek már csak a lépcsőn jutna hely. De ilyesmi nem fenyeget. Vendég nincs, se kövér, se sovány. A falakon festmények. Nemigen hinni, hogy kaszinóba szánták őket. Az egyik alak csuhában Ferencre emlékeztet, Assisiból. Kérdem a kéttagú vendégváró csapatot, ki az a falon? Nem vagyunk vallásosak, felelik nevetve.

Hát, az egri érseknek se lehet könnyű… Ez azért jutott eszembe, mert ő szentelte fel az úszópalotát, s vele a harangtornyot. Falai közt, íme, az ország egyetlen megszentelt kaszinója.

Csak csendben jegyzem meg, hogy ami odabenn látható, annak semmi köze a kaszinóhoz. Ez a legközönségesebb pénznyerő hely. Ahol, ha felfedezik, szokás szerint drog lesz, bunyó és oda az a szellem, amit az új uszoda áraszt. Arról nem beszélve, hogy egy úgynevezett európai fürdőváros origójában ilyesmi egyszerűen elképzelhetetlen. Amiért pedig végképp botrányos: ide óvodások, kisiskolások és főiskolások járnak úszni.

Nem esett szó még az uszodához tartozó két üzlethelyiségről. Üresen áll mindkettő. Bérlői ugyanazok, akiknek a harangtornyot már sikerült továbbadni kaszinónak. Az üzlethelyiségek egyikében butik működött egy ideig, de bérlői lehúzták a rolót. Most újra kínálják.

Néhány szám itt is jelez valamit. A tornyot az Egri Uszoda Kft. 80 ezer forintért adta ki a két hölgynek. Ők, jól értesültek szerint, 300 ezer forintért adták tovább a bérleti jogot. (Mások szerint csak 200-ért.) Havonta. Persze, nem ez a fontos, hanem az, hogy mekkora a forgalom? Elnyel-e annyi pénzt a sok játékautomata, hogy érdemes velük bebútorozni a torony földszintjét?

Úgy tűnik, nemigen. A környékbeliek állítják, hogy a biztonsági emberen kívül oda nem járnak emberek. Ha ez így van, miért fizet érte valaki havonta egy nagy sapka pénzt? Mit jelent az a sötétség odabenn?

Ez persze költői kérdés, mert hát kinek tehetne föl az ember ilyet Egerben? Nagy Imrének, aki hónapokig arról álmodott, hogy Makovecz seregével békében elvonult Eger alól? *Vermes Albánnak,* az uszodaigazgatónak, aki a város, vagyis közvetve Nagy Imre alkalmazásában áll? *Ringelhann Györgynek,* akire, miután kiköltözött a városházáról, ráakasztották a díszpolgárságot, és így szorították körön kívülre?

Se ő, se a többiek nem fognak beszélni a lényegről.

Arról, hogy a háttérben pénzemberek állnak. Egyikük bizonnyal az a telekspekuláns, aki az uszoda helyére bevásárlóközpontot akart építeni, s akinek úgy hírlik, érdekeltsége van a harangtorony kaszinójában. A másikat a népharag állította meg: mélygarázst akart építeni a közelben.

Ezek a meghatározó figurák, nem Nagy Imre.

De térjünk vissza az uszoda dolgaihoz.

■

Ami az étteremmel történt, azt régen szabotázsnak mondták. Makovecz azért tervezte közvetlenül a tanmedence mellé, hogy a várakozó szülő lássa, ahogy a gyerek az üvegfal túloldalán harcol a vízzel. Ha eközben megeszik valamit, jobban telik az idő, és az uszoda is profitál.

Nem így lett. Az étterem ott várja sorsát, félbehagyva. Az a hír járja, hogy a bérlőnek kell befejeznie. Az ám, de mennyiért? Huszonötmillió a legkevesebb, mondja az üzletbérlő hölgy, s ő biztosan tudja. Egy Fülöp nevű vállalkozó próbálkozott, de visszalépett, és inkább Spanyolországban nyitott éttermet. Ott egyszerűbb és tisztességesebb. Ott nem kell a havi 250 ezer forintos bérleti díj mellé több tízmilliót befektetni. Ráadásul tavaly még életben volt az a helyi rendelet, hogy egy ilyen célú hely csak tíz évre adható bérbe.

Étterem még nincs, kávézó már nincs, az uszoda nem tud otthonossá válni. Ráadásul a hadjárat, amelynek élharcosa egy szabad demokrata önkormányzati képviselő volt, szintén hatott az emberekre. Tele lettek bizonytalansággal. A képviselő arról beszélt nekik a helyi tévében, hogy az uszodának hibás a tetőszerkezete, nagyobb esőknél beázik, a környék termálforrásai veszélyben vannak, s hogy ez az uszoda csak bajnak lesz.

Hovatovább úgy érezte magát, aki oda készült, hogy ellene szegül valaminek, így inkább elment a strandra. Az nem volt gyanús. Ezért kedvcsinálónak a Makovecz-uszodába az elején 100 forintért adták a jegyet. Példátlan, ha az ember látja a nemes architektúrát, s benn a medencéket.

De a sporttal is bajok vannak.

Ugyan hányan tudják a városban, hogy a pólósok mindvégig csak félig lehettek ott? Az első osztályú gárda nyáron a strandfürdő nagymedencéjében edzett, és az ifik is a nyitott uszodában játsszák a bajnoki meccseket. S miért? Mert az országban itt a legdrágább egy vízilabdameccs: óránként 30 ezer forint a medence és a szurkolói biztatás ára. Az összeget a képviselő-testület szavazta meg, akiket jégre vittek az előterjesztéssel.

■

És most figyeljen jól, kedves úr, mert most következik a történet holnap is érvényes tanulsága.

A város előző polgármestere, Ringelhann György az uszodán bukott meg. Az ország legszebb uszodáján, ami az ő ötlete volt. Ádáz ellenzője, Nagy Imre ma erre tervez európai fürdővárost. Ringelhann nyolc éven át rangosította Egert, olyan sikerrel, hogy az – a Magyar Tudományos Akadémia vizsgálata szerint – a legtöbb eredményt felmutató hat megyeszékhely egyike lett – mindenki úgy gondolta, Ringelhannt újraválasztják kilencvennyolcban. Ő is, így aztán nemigen tett érte. Nem hordozta magát körbe, nem kampányolt, azt hitte, az eredményei beszélnek helyette.

Ha beszéltek is, nem elég hangosan. Ezért a város lakói választás helyett kimentek a zöldbe. A szocialisták nem. Ők leadták voksaikat, és nyertek.

A törökverő Egerben se Ringelhann, se a zöldben passziózók nem ismerték, amit *Harun al Rasid,* a bölcs kalifa mondott: Allah vigyáz a tevédre, csak kösd ki a fához!

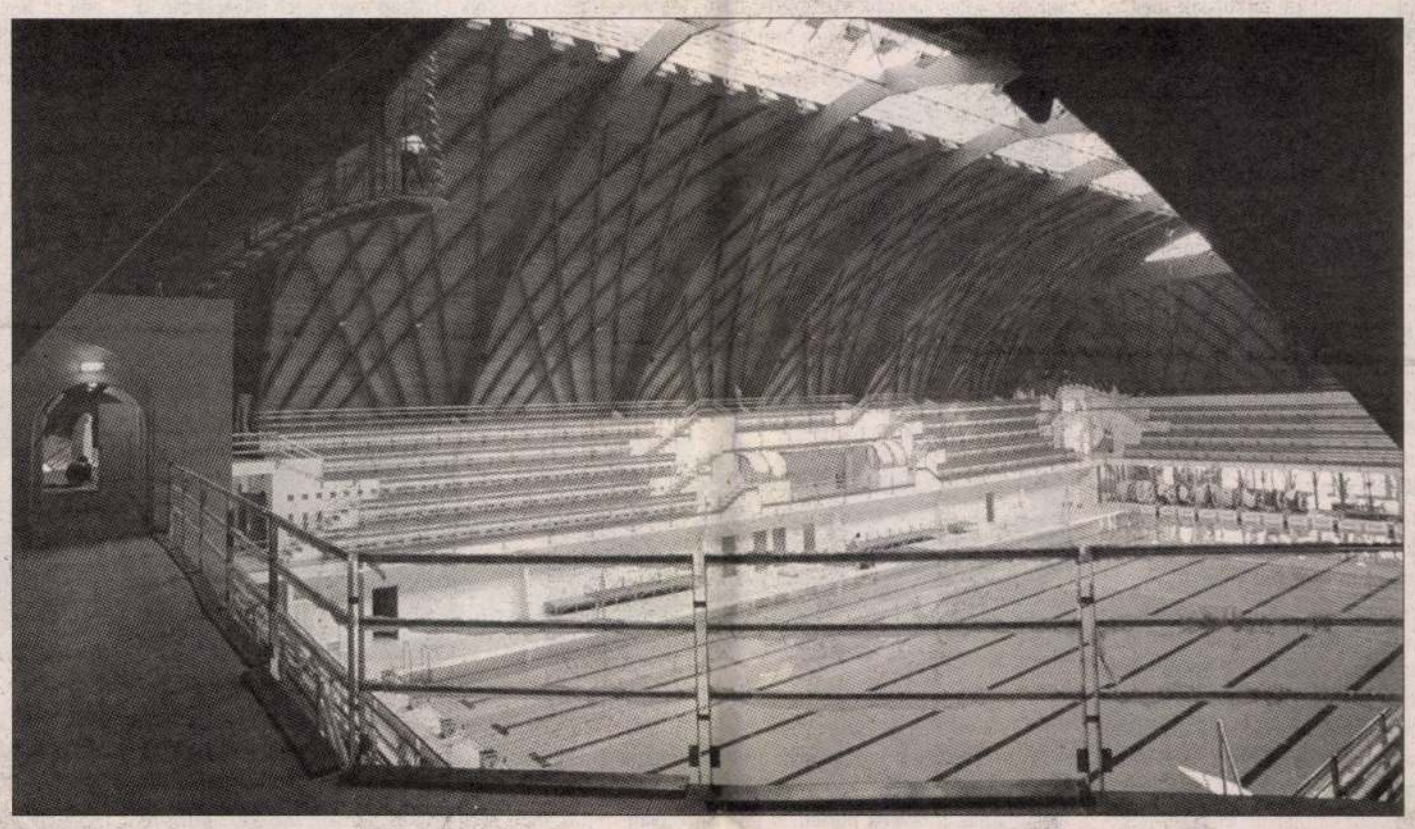

Az ország legszebb uszodája vár a méltó kiegészítő létesítményekre

FOTÓ: MTI/H. SZABÓ SÁNDOR

A római harci szekér kerekei

Käfer István: Fontos, hogy a nemzeti kultúrát el tudjuk vonatkoztatni a politikától

Nemrég avatták fel a Mária Valéria hidat, amely ötvenhat év után ismét összeköti Esztergomot és Párkányt. E jelképes esemény kapcsán a magyar–szlovák viszony alakulásáról kérdeztük a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Piliscsabán működő bölcsészettudományi kara szlovák tanszékének vezetőjét, Käfer István egyetemi docenst.

FÓTH MIKLÓS

Két szomszédos nép viszonyát gyakran megronthatja a médiumok segítségével terjesztett politikai demagógia. Mennyiben tudja ez befolyásolni a Szlovákiával fenntartott kapcsolatainkat?

– Minden ellenkező előjel ellenére jónak tartom a két nép viszonyát. Két jóindulatú népről van szó, nagy türelemmel kell foglalkoznunk e kapcsolattal. Éppen most mutatkoznak meg az ezeréves együttélés adta lehetőségek. Van a szlovákokkal jó néhány konfliktusunk, de azért legyünk őszinték, ha átmegyünk a határon, nagyon ritkán találkozunk negatív jelenségekkel. Szélsőségek természetesen mindenhol vannak. Az adott körülmények között, a demokrácia által biztosított természetes közegben nagyon jól működnek ezek a kapcsolatok, s egyre jobbak lesznek, ha az értelmiség, a két ország szellemi vezérkara, az európai integráció szellemében segíti ezt elő. A magyar–szlovák „ellentétek" soha nem általánosíthatók úgy, mint a két nép közötti ellentétek.

– Térségünkben a történelem során jelentkező konfliktusok igencsak meghatározzák a jelenlegi államközi viszonyokat. Mennyiben jellemző ez a magyar–szlovák kapcsolatokra?

– Ami a közös történelem során a két népet szembefordító konfrontációkat illeti, összehasonlítva egy magyar–szerb vagy egy magyar–román krízishelyzettel, ég és föld a különbség. Csak a felszín fenyeget. Fontos, hogy a nemzeti kultúrát el tudjuk vonatkoztatni a politikától. A nemzet nem politikai kategória. Ha két etnikumnak az összefüggéseiről beszélünk, akkor azt én kulturális szempontból próbálom elemezni. A politika más szint, bár a kettő összekapcsolódik. Ahogy *Illyés Gyula* is kifejtette, a kelet-közép-európai népek élete, szellemisége olyan, mint a római harci szekér. Az egyik kerék a kultúra, a másik a politika. A probléma csak az, hogy térségünkben az utóbbi lényegében hiányzott, hisz például Magyarországnak sem volt sokáig független politizálásra lehetősége a Habsburg Birodalmon belül, a szlovákoknak pedig végképp nem. Náluk is a politikát, az „úri huncutságot" az írók, a költők, az értelmiség művelte.

A szlovákoknál az utóbbi évtizedben megjelenő, túlzottnak tűnő nemzeti érzékenység valójában a nemzetébredés gyermekbetegségének alapvető szimptómája. Sajátságos történelmük során számos külső hatás akadályozta meg, hogy túlessenek ezen a kóron. A szlovákokat mint nemzetet, nagyon komoly exodusok cipelték keresztül a történelmen. A XIX. század derekán tulajdonképpen még nem volt irodalmi nyelvük. A nemzeti fejlődés egy eléggé megkésett pillanatában sétáltak be az európai történelembe, és ekkortól küzdöttek létük elismeréséért. Magyarország létét soha senki nem kérdőjelezte meg, a szlovákságét viszont mind a mai napig firtatják.

– A közös történelem ellenére, ismeri-e igazán egymást ez a két nép?

– A két szomszédos nép rendkívül felületes tudással rendelkezik egymásról. Mindkettő ködös, sztereotip képzetekben gondolkodik a másikról, s a magyar értelmiségiek sem erőltetik meg magukat, hogy mást lássunk a lenézett „drótos tót" helyén. A szlovák újságok még mindig az ezeréves magyar elnyomást tudatosítják a közemberben, kinek képzelete a leírtakon túl mindig csak a cikk tartalmának irányába burjánzik tovább. Ugyanakkor mindketten turisták is vagyunk szomszédunknál. Gondolkodásunk az ott látottak ellenére is csak lassan módosul, hisz főként a „külföldieknek" szánt „parcellákat" látogatjuk.

Az egyszerű ember hihetetlenül tájékozatlan. A kommunizmus negyven évének a két ország lakosságánál sikerült elérni, hogy mintha a két szuverén államot az égvilágon semmi sem kötné össze a múltban. Semmi egyebet nem kell tenni, csak jóindulatú, tudományos és tankönyvszintű munkákban bemutatni, feltárni a mai embereknek a magyar–szlovák együttélés ezer évét. Ehhez viszont politikai akarat is szükséges.

– Európa nyugati felében előszeretettel hoznak fel olyan példákat, amelyek alapján megoldásokat próbálnak keresni egyes, térségünkben jelentkező konfliktusokra. Vonhatók-e történelmi párhuzamok a magyar–szlovák viszony és a kontinens más nemzeteinek kapcsolatai között?

– Az a történelmi kapcsolat, amely a magyar és a szlovák nép között fennállt, aligha fedezhető föl hasonlóképpen Európa más nemzeteinél. Nincs példa arra sem, hogy két, lelkileg erősen kapcsolódó nép ilyen ellentmondásos módon váljon el egymástól. A történelem tehát nem tartogat megoldásokat kettőnk viszonyának orvoslására, nekünk kell minden részproblémára kitalálni az illő választ. Úttörők vagyunk. Magyar–szlovák viszony csak egyetlenegy van a világon, és ez semmihez sem hasonlítható. Nem hasonlítható az osztrák–német kapcsolathoz, ahol azonos a nyelv, sem Dél-Tirolhoz, sem semmiféle egyéb konstellációhoz. E két etnikumnak sehol másutt nincs anyanemzete a Kárpát-medencén kívül. A szlovák nem mondhatja, hogy Prágába megy, ő nem lesz olasz taligás, nem is sváb bevándorló, de nem is ő volt a román vagy szerb fölvándorló az egykori Magyarországba. Ők őslakosok. Rájuk nem vonatkozik Szent István intelme, hogy az egynyelvű és egyerkölcsű ország gyenge és esendő, mert ők itt voltak, amikor ezt első királyunk írta. Ő nem különböztette meg ezt az etnikumot a magyartól. Más nem oldhatja fel a közöttünk fennálló ellentéteket, de nem is tud igazán jó eszközt javasolni a régi kapcsok felújításához.

– A gazdasági szükségszerűség mennyiben játszhat szerepet a két nép, a két állam közötti közeledésben?

– A gazdasági szükségszerűség lényege a regionalitás és a közös érdekből létrejövő együttműködés. Az értelmiségnek az a feladata, hogy elősegítse ezek működését. Ha én azt akarom, hogy a másiknak abban a másik régióban, vagy a régió más etnikumainak jó legyen, akkor én már semmi problémát nem okozhatok. Nagyon fontos, hogy Szlovákiában megszavazták az új közigazgatási törvényt, amelynek alapján a települések, szubrégiók alakíthatják saját életüket. Ebben a helyzetben az embereknek nem lesz érdekük egymásnak esni azért, mert az egyik szlovák, a másik pedig magyar. Nagyon érdekes, hogy épp a szlovák történészek és józan politikusaik állítják, hogy a legkevesebb probléma Dél-Szlovákiában van – vegyes területen. A baj északon van, ahol a tájékozatlanság jóvoltából tücsköt-békát mondhatnak a magyarokról. Amint találkoznak velük és látják, hogy ugyanolyan emberek, mint ők, minden ellenségeskedés elpárolog.

– Hogyan vélekedik a felvidéki magyarság politikai érdekképviseletéről, a szlovákiai magyar politikusokról? Az utóbbi időben megoszló véleményeket lehetett hallani az MKP néhány vezetőjéről.

– Én csak a legnagyobb elismeréssel tudok szólni a jelenlegi szlovákiai magyar politikusokról. Ez a politikai elit a maximális rugalmassággal, európaisággal állja a szlovák nemzet „pubertáskori" nehézségeiből adódó problémáit. Ne felejtsük el, hogy e nemzetnek csak egy kicsiny része van tudatában ennek az érzékenységnek. A szlovákok többsége ugyanúgy nem érzi problémának nemzeti identitásukat, mint ahogy általában mi sem érezzük annak magyarságunkat. Ez természetes. Nekem az az érzésem, hogy a türelem, a jelentős tolerancia, amit *Bugár Béláék* a koalícióban maradással véghezvittek, történelmileg óriási pozitívum lesz számunkra. Nem lehet erőszakoskodni, de amikor kellett, ki tudták mondani, hogy „eddig, és ne tovább". Mondhatom, szlovák ismerőseim közül sokan bizonyos elégtételt is éreznek, hogy olyan magyarjaik vannak, akik a szlovák parlamentben sokszor szebben beszélnek szlovákul, mint maguk a szlovákok. Ez a kultúra lényege, amiből az ottani magyar vezetők nagyon sokat elsajátítottak. Szurkolok, hogy minden sikerüljön nekik. Nagyon jól tudják, hogy nem az elszigetelődésre van szükség, hanem azt az egyensúlyt kell megtalálni, amelynek eredményeként megmarad a szlovákiai magyarság, de sikerül segítséget nyújtani a szlovákoknak is az európai nemzetek sorába való betagolódáshoz. Ez egy nagy, humanista feladat.

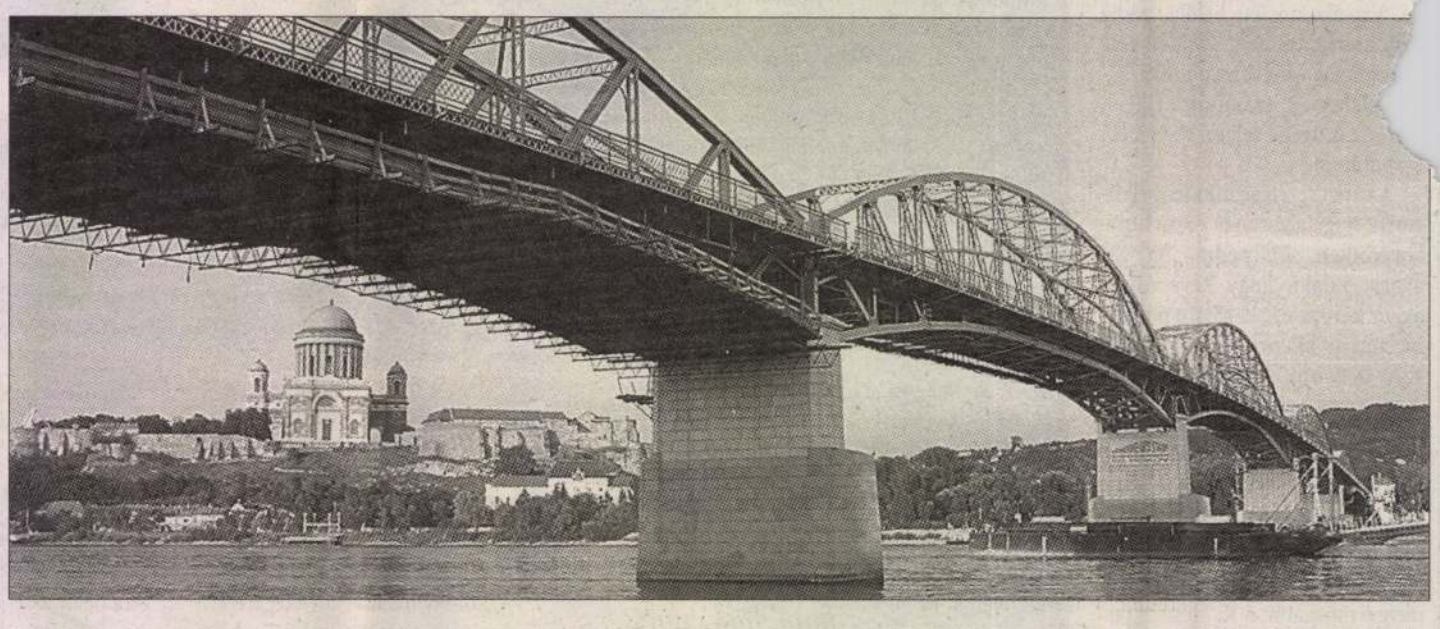

FOTÓ: KONCZ GYÖRGY

Megméretésre készül a Magyar Koalíció Pártja

Először választ regionális önkormányzati testületeket Szlovákia

NESZMÉRI SÁNDOR

December elsején ismét szavazóurnákhoz járulnak Szlovákia választópolgárai, akik ezúttal a kerületi önkormányzati testületek képviselőit, illetve az önkormányzati kerületek elnökeit választják meg.

Az esemény nemcsak azért nagy jelentőségű, mert a választásokkal először alakulnak ki Szlovákiában 1918 óta regionális önkormányzati szervek, hanem azért is, mert az idén szeptemberben és októberben elfogadott törvények értelmében a kerületi önkormányzatok több mint száz olyan feladatkör ellátását végzik majd, amelyeket mind ez idáig az államigazgatás látott el, vagyis igen jelentős decentralizáció után dönthetnek a polgárok arról, kik biztosítsák számukra a közigazgatás szolgáltatásait. Köztudomású ugyanakkor az is, hogy az Európai Unió felzárkóztatási alapjai is elsősorban a regionális önkormányzatokkal, azok szerveivel tartják a kapcsolatot, így a 2002. január elsejétől működő önkormányzatoknak igen jelentős szerepük lesz egy-egy térség fejlődési irányvonalának meghatározásában, a beruházások, a fejlesztések megvalósításában. A felvidéki magyarság szempontjából fontos tény az is, hogy a gimnáziumok és középiskolák fenntartása, valamint a kisebbségi kultúrák támogatása is a kerületi önkormányzati szervek jogkörei, illetve kötelezettségei közé tartozik majd, nem mindegy tehát, hány magyar képviselő kerül a regionális parlamentekbe, s milyen politikai partnerekkel kell majd egyeztetniük a pénzforrások elosztásakor.

A Magyar Koalíció Pártja mindennek tudatában megfelelő komolysággal készül a regionális önkormányzati választásokra. A párt a nyolc kerületből hatban indít önkormányzati képviselőjelölteket, ötben pedig megpályázza a kerületi elnöki posztot is. Két kerületben sikerült az MKP-nak koalíciós szerződést kötnie. A pozsonyi kerületben, ahová többek között a szenci járás is tartozik, „szuperkoalíció" alakult az MKP részvételével. Itt lényegében egy listán indul az összes jobbközép párt, név szerint a Szlovák Demokratikus és Keresztény Unió, a Kereszténydemokrata Mozgalom, a Demokrata Párt, valamint a jelenleg még parlamenten kívüli új tömörülés, az Új Polgár Szövetsége nevű párt, amelynek egyre nő a népszerűsége, s a közvélemény-kutatások szerint tízszázalékos támogatottsággal jutna most a parlamentbe. A kassai kerületben hárompárti koalíciót alakított az MKP, ugyancsak a jelenleg kormányzó Szlovák Demokratikus és Keresztény Unióval, illetve egy másik olyan párttal, amely az 1998-as választások után alakult. Arról a Smer (Irány) nevű pártról van szó, amelynek az elnöke *Robert Fico* parlament képviselő, aki hosszú hónapok után első alkalommal szorította a második helyre a politikusok népszerűségi listáján *Vladimir Meciar* háromszoros exkormányfőt. A nagyszombati, a nyitrai, a besztercebányai és a sároseperjesi kerületben egyedül méretteti meg magát az MKP, amely összesen 116 képviselőjelöltet indít a választáson.

A kerületi elnöki posztért öten szállnak ringbe. A galántai és a dunaszerdahelyi járásokat magába foglaló nagyszombati kerületben *Kvarda József*, az MKP jelöltje, aki a párt közigazgatási alelnökeként és parlamenti képviselőként jelentős szerepet vállalt a közigazgatási reform megvalósításában. A nyitrai kerületben – idetartozik a komáromi, a vágsellyei, az érsekújvári és a lévai járás – *Fehér Miklós* parlamenti képviselő indul az elnökválasztáson, akit ismerhetnek a választók azért is, mert két éven át ő töltötte be a kerület államigazgatási hivatalának elnökhelyettesi posztját. A besztercebányai kerületben a nagykürtösi, a losonci, a rimaszombati és a rőcei járások magyarjai *Hamerlik Richárdra* voksolhatnak. Ő az MKP országos elnökségének a tagja, s jelenleg a losonci járás hivatalvezető-helyettes posztját tölti be. Kassán is az államigazgatásból ismert egyéniség, az MKP jelöltje, nevezetesen *Múdra Rozália*, aki jelenleg a kerület államigazgatási elnökhelyettese, így szinte biztosan számíthat a Rozsnyó, Szepsi, Királyhelmeci és Nagykapos környékén élő magyarok támogatására.

A legnagyobb meglepetés *Jordán József* jelölése, aki a sároseperjesi kerületben méretteti meg magát. A kerületben ugyanis csak szórványban élnek magyarok, a megyeszékhelyen például kétszázan, Késmárkon még ennyien sem. Jordán József azonban számíthat a kerület többi kisebbségének, a mintegy 25 ezer ruszin és 14 ezer ukrán támogatására is. Az elnökválasztás azonban kétfordulós lesz, ami azt jelenti, hogy a magyar jelölteknek elsősorban Nagyszombatban és Nyitrán van reális esélyük a győzelemre. A képviselőket többségi választási rend alapján választják, ezért sikernek számítana, ha a 116 jelölt közül mintegy hatvan bekerülne a kerületi önkormányzati testületbe.

meg a minap egyházi vezetőknek szóló levelében, s amely levél néhány kitételében élesen támadta az egyetlen hazai, konzekvensen jobbközép napilapot? Szerintük ugyanis e fórumon „felbukkannak" uszító írások. Nagy kár, hogy egyetlen konkrétumot sem mellékeltek, mert így e rágalmat csak visszautasítani lehet, de cáfolni nem. Sokak számára meglepő volt, hogy *Pomogáts Béla* és az MDNP tiszteletbeli elnöke, *Szabó Iván* együtt ír alá egy igencsak vitatható tartalmú felhívást *Donáth Lászlóval, Kornis Mihállyal* vagy *Majsai Tamással.* Most tekintsünk el attól, hogy ez utóbbi három aláírótól olyan idézeteket közöljünk, amelyek valóságtartalma enyhén szólva is problematikus, a hangnemről és a szalonképességről nem is beszélve… Mindenesetre tényként rögzíthetjük: Tölgyessy Péter nincs az aláírók között.

Nem könnyű az egykori reformkommunisták élete. *Szörényi László* irodalomtörténész egy vele készült interjúban megemlékezett arról, hogy a veszprémi Visszhang című lapot annak idején *Szekeres* elvtárs tiltotta be a megyei tanács megbízásából, annak munkatársaként. Szekeres Imre egészen másra emlékezett: ő segíteni próbált a lapnak, s ezért még megrovásban is részesült. (Hiába: a reformkom-

csolatban állítólag többek előtt [illegible] kuplerájt csinál az épületből, minthogy az egyháznak visszaadja.

Horn Gábor SZDSZ-es képviselő, pedagógus és másságszakértő rendszeresen leír olyan mondatokat, amelyeket évekkel később is érdemes idézni. Íme: „Az emberi értékek átadásának ott kell lennie a tanár mindennapi munkájában. Az a tanár, aki nem tekinti az ilyenfajta nevelést feladatának, az nem pedagógus, csak óraadó, aki ledarálja az anyagot és örül, ha kicsengetnek. A szakma többsége azonban pedagógusnak vallja magát, a történelem-, az ének- és a fizikatanár is feladatának tekinti a munkára nevelést, az egymás elfogadása mellett a másság tiszteletének megtanítását. (…) De legalább ilyen jó példa erre a másság elfogadásának megtanítása. Erkölcstanórán nem megtanítható ez." (Sic!) (Horn Gábor: Valláshábor védett időben, Magyar Hírlap, 1998. augusztus 31.) A másság elfogadtatása helyett nem lenne célszerűbb előbb magyarul megtanulnia?

Október 30-án a Kossuth téren, a Károlyi-szobornál várta a megemlékezőket a Bibó István Közéleti Társaság, a Civil Fórum, a Károlyi Mihály Társaság és a Magyar Szocialista Párt. A rendezvény fel-

kérdés az is, hogy kik léptek a nyilvánosság elé. Egy igazi köztársaságban ugyanis nem veszik komolyan azokat a fórumokat, ahol olyan többszörösen leszerepelt politikusok szónokolnak, mint a felsoroltak. Vitányi Iván évtizedeket töltött az MSZMP-ben, amit a Márciusi Front segítségével próbált megújítani. Most a „nemzeten belüli dzsihádról" beszélt, valamint a szociáldemokraták, a szabad demokraták és a sokak gondolkodásában élő „hagyományőrző nemzeti keresztény köztársasági párt" híveinek az összefogását sürgette. Pető Iván a Tocsik-ügy kapcsán támadt vihar röpítette ki az SZDSZ elnöki székéből, miután kiderült, hogy meglehetősen jól ismeri *Virág Attilát* és *Bernhardt Barnabást.* Édesapja korábbi foglalkozásával kapcsolatban is sokat bizonytalankodott: az általa kárpitosnak titulált *Pető Lászlóról* kiderült, hogy a kommunista erőszakszervezetek magas rangú tisztje volt. Medgyessy Péterről sokan és sokat írtak, ezért itt most csak *Bokros Lajost,* a Horn-kormány egykori pénzügyminiszterét idézzük: „Medgyessy Péter például az MSZP megalakulásának estéjén azonnal kijelentette, hogy ő már nem lép be az új pártba, mert hozzá az SZDSZ

egyperces néma felállással tisztelegjen[illegible] nok egyik izraeli áldozata előtt. A javaslatot elvetették, miután az albizottság az Amerika elleni terrortámadás több ezer áldozata előtt sem tisztelgett. Tom Lantos úr, sajnos, akkor is hallgatott, amikor 1991-ben Kórógyot és Szentlászlót, a két ősi délvidéki magyar falut támadta meg a szerb hadsereg és a hozzácsapódott csőcselék. A magyarországi balliberális média a zömmel magyarokat sújtó tragikus történések idején arról beszélt, hogy fölösleges az eseményeket felnagyítani és dramatizálni… Ugyanezek az emberek most hajdani cinikus közönyüket etikailag természetesnek hazudva arról írnak, hogy a délszláv válságban ők nem érezték érintettnek magukat, de a World Trade Center elleni borzalmas merényletet soha nem fogják elfeledni.

Azonban sokan vannak, akik Kórógyot és Szentlászlót sem feledik, és elítélik az őrült erőszak minden formáját. Ők valószínűleg nem szívesen emlékeznek a Magyar Hírlap akkori (magyar áldozatokra vonatkozó) közönyére és a mai 168 Óra (amerikai áldozatokra vonatkozó) színpadias megrendültségét is fenntartásokkal fogadják.

Lehet, hogy számukra ez a két lap olvashatatlan?

Akiknek derogál az azonos mérce…

Murawski Magdolna

Még mindig élnek a pártállami beidegződések. Tizenkét évvel a rendszerváltozás után még mindig… Vannak olyan témák, amelyekről nem szívesen veszik, ha írunk. Ezt gyakorta tudomásunkra is hozzák. Nem szeretik, ha a volt apparátusbeliek képmutatásáról ejtünk pár keresetlen szót. Mindmáig azt várják el tőlünk, hogy úgy tegyünk, mintha… mintha mi is…?

… Mintha minden rendben volna. Velünk és velük. Mintha a két fél között valaha is normális kapcsolat létezett volna.

Kinek a hibájából is? Ki volt az, aki nemcsak ököllel ment neki az ártatlanoknak, hanem a földkerekség legrémisztőbb hadseregével…? Ki volt az, aki erre a gaztettre felkérte szovjet elvtársait…? Ki volt az, aki elvtelenül, gerinctelenül végrehajtott és végrehajtatott minden népellenes intézkedést, és még az alkotmányunkba is belefoglalta a megszálló gyilkosok nevét…?

Sok mindenen lehet vitatkozni. Azon is, hogy ki mikor született vagy hogy miben vett részt tevőlegesen. Egy dolog azonban nem vitatható: azok, akik a tulajdon népük ellen fordulva, hazaáruló módjára polgárháborús veszélybe sodorták az országot, majd visszaállították a proletárdiktatúra intézményét, azok (és minden későbbi karrierista követőjük) mindenképpen részt vettek egy nép megalázásában, fizikai és lelki tönkretételében.

Könnyű a sértődöttet játszani és mindenkitől megkövetelni, hogy tegyen úgy, mintha… Mintha mi…? Mintha nem tudná, hogy ők fosztották ki és árusították ki az országot… Mintha nem miattuk élnének létminimumszint alatt embertömegek… Mintha nem miattuk ülne lemondó, levert arckifejezés fiatalok százezreinek arcán… Mintha nem nekik volna köszönhető, hogy már hónap közepén aggódni kell, hogy is lesz tovább…

Mintha mindez nem lenne olyan rohadtul hazug…

Hajdan felkötött gyilkosok forognak sírjukban, mikor azt látják, hogy egy kalap alá veszik őket amazokkal. Utólag kikérik maguknak az azonos mércét. Miért is…? Mert volt, aki hirtelen felindulásból vagy önvédelemből tette. Azok viszont, akik előre megfontolt, aljas, haszonszerző, rangéhes, pozícióvágyó szándékkal igáztak le és aláztak meg, szomorítottak meg egy egész népet, amely világszerte tehetségéről ismert, azok nem érdemlik meg még a gyilkos nevet sem. Az ő nevük tömeggyilkos. Aki „csak" lopott, sikkasztott, azé tolvaj. S mivel ez köztörvényes bűncselekménynek minősül, hát ezeknek a „csak" kategóriásoknak rács mögött a helyük.

Lehet érzelegni, krokodilkönnyeket hullatni, hirtelen szociálisan érzékennyé válni, ámde a magyar történelem legfényesebb lapjait nem lehet meghamisítani. Soha többé.

Az az égbekiáltó igazságtalanság, amely *Bayer Zsolttal,* a mai zsurnalisztika egyik legbátrabb és legtehetségesebb újságírójával történt, nemcsak hogy felháborítja a sajtóetikát még ismerő kollégákat, hanem közös fellépésre és cselekvésre szólít. Azok, akik „le akarnak szólni odafentről", hogy ezt vagy azt az embert le kell állítani, el kell hallgattatni, azok számára egyszerűen megállt az idő. De nem csak úgy '89 táján, hanem jóval hamarabb. Akik az újságíró felelősségéről csak úgy „kinyilatkoztatnak", azok egyszerűen nem vesznek tudomást a Nemzetközi Újságíró Szövetség kódexéről, amelynek most 1., 7. és 9. pontját a legdurvábban sértették meg.

Nem szeretjük ismételni önmagunkat. Aki pótolni akarja eddigi mulasztásait, az lapozza fel az Új Hevesi Napló 2001/8. számát. A 4. oldalon megtalálható minden erre vonatkozó információ. Egyúttal közöljük azt is, hogy a lex Répássyt oly hevesen vitatók úgyszintén lemaradtak – 1954-hez képest, amikor a Nemzetközi Újságíró Szövetség megalkotta máig érvényes kódexét. Ezt pedig minden hajdani cenzornak ismernie kellene… hacsak nem igyekezett lázas igyekezettel elfelejteni…

A szerző író, az Új Hevesi Napló felelős szerkesztője

...azért jelentkeztek, hogy 2000-ben be-...ntett munkavállalóként dolgoz-...kelen?

– Azt az ellenőrzés után lehet megmondani, hogy a munkáltató ...hogy mit vallott be a nyugdíjbiztosítónak és mit fizetett az APEH-...got szokás érteni. Az egyik esetben tudom, hogy ha x évig fizetek eny-

...pontatlanságot észlelek, a 06-40/369-369-es, helyi tarifá...ható információs vonalon, levélben, interneten érdeklődhetnek.

A Nemzeti Egységmozgalom a felemelkedésért

Stefka István

A Nemzeti Egységmozgalom az 1998-as választások előtt sikerrel járt, hiszen a polgári erők kerültek hatalomra. Most, a tavaszi parlamenti választások előtt újra zászlót bontottak; a mozgalom kampánynyitó előadását Balogh János akadémikus és Makovecz Imre építész, a Magyar Művészeti Akadémia elnöke tartotta. November közepén a Testnevelési Egyetem aulájában az előadássorozat Gyurkovics Tibor és Karátson Gábor írók előadásával folytatódott. A Nemzeti Egységmozgalom céljáról Makovecz Imre és Papp Lajos szívsebész professzor nyilatkozott lapunknak.

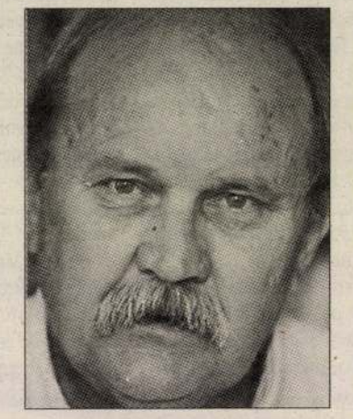

Makovecz Imre

Miért érezték úgy, hogy ismét zászlót kell bontaniuk? – kérdeztük Makovecz Imre építésztől.

– Két ok miatt. Az egyik, hogy Magyarország a szovjet megszállás következtében szellemileg egy nagyon kemény, kontraszelekciós folyamaton ment át, és ezért a szellemi életünk diaszporikus: az az nem egységre orientált, hanem széttartó. Az emberek jelentős része ki van szolgáltatva a televíziók dezinformációs rendszerének, nincsen megfelelő áttekintésük a világról, és ezért – természetesen – az önzés, az individualizmus irányába haladnak. Ez talán leginkább a magyar értelmiségre igaz. A zászlóbontás másik oka, hogy a Nemzeti Egységmozgalom aktív szereplőinek egységesen az a véleményük, hogy Magyarországnak éppen a diaszporikus magatartás miatt nem tesz jót a politikai váltógazdaság. Egy olyan országban, amely el akar indulni fölfelé, a stabilitás, a folytonosság szellemi, gazdasági értelemben egyaránt rendkívül fontos.

– 1998-ban viszont a Nemzeti Egységmozgalom nem akarta a szocialista–szabad demokrata folytonosságot...

– Azért, mert ennek a társaságnak az a véleménye, hogy a szocialista párt nemcsak formálisan, hanem tartalmilag is jogutódja az MSZMP-nek. Éppen ezért nem szerettük volna, hogy tovább kormányozzanak. Mi a polgári egységet tartjuk jónak, s ami a szocialistákat illeti, ott igazi megújulásra volna szükség ahhoz, hogy valóban szociáldemokráciáról lehessen beszélni.

– A szabad demokraták esetleges visszatéréséről mi a véleményük?

– Több szempontból sem kívánatos. Egyrészt azért, mert a szabad demokraták politikája, beszéde súlyosan negatív egy felfelé törekvő országban. Tipikus diaszporikus gondolkodásmódot képviselnek. Valójában az SZDSZ a leginkább rasszista párt Magyarországon, mert teljesen elkülöníti magát. A másik ok, hogy az SZDSZ komoly kommunistaellenes propagandát folytatott közvetlenül a rendszerváltást megelőzően és azután is, majd minden további nélkül hajlandó volt koalíciós pártként a szocialisták mellé állni 1994-ben. Úgy néz ki, most is az MSZP-vel fognak össze. A helyzetet bonyolítja, hogy a *Torgyán József* vezette kisgazdák is a szocialisták felé orientálódnak. Most minden erőnkkel azon vagyunk, hogy a polgári pártok között stratégiai és taktikai együttműködés alakuljon ki.

– Konkrétan kikre gondol?

– A Torgyán nélküli kisgazdákra, a kereszténydemokratákra, a Fidesz–MDF-re. A Nemzeti Egységmozgalom tagjaiként járjuk az országot, előadásokat tartunk. Én ötven előadást tartok vidéken, és csak lakossági fórumokra vagyok hajlandó elmenni. Azokkal az emberekkel akarok beszélni, akik a lakótelepeken, 53 négyzetméteren élnek, akik bizonytalanok, akik elhiszik azt, amit egyes televíziók negatívan sugallnak a polgári kormányzásról. Világos, tiszta, egyértelmű gondolatokat akarunk az emberekkel közölni.

– Mire számít Makovecz Imre?

– Arra, hogy a Fidesz–MDF, kisgazda, kereszténydemokrata erők megnyerik ezt a választást. Nemcsak számítunk rá, hanem mindent megteszünk azért, hogy ez így legyen. Az ízlésemet sértené, ha újból szocialista kormányzás lenne Magyarországon. Én '56-os vagyok.

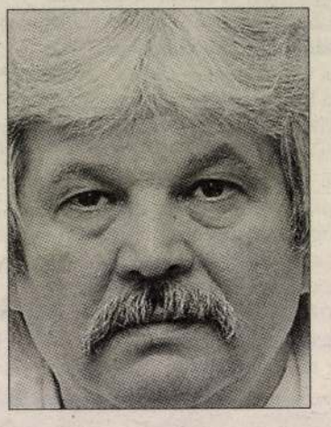

Papp Lajos

Papp Lajos szívsebész professzor, aki szintén tagja a mozgalomnak, aktívan nem politizál, de közéleti szereplést vállal: évek óta harcol azért, hogy jobb körülmények között lehessen operálni a szívbetegeket. Nem véletlen tehát az, hogy a Nemzeti Egységmozgalomban találjuk. Amikor erről a mozgalomról beszélünk, érdekes módon senki sem gondol arra, hogy itt a baloldal szerveződik.

– Én azt szeretném, ha a baloldal is örömmel fogadná a mi szerveződésünket, de ez nem rajtunk áll. Ugyanis mi a közös nemzeti érdekeket próbáljuk képviselni. Persze ezek a lejáratott politikai szlogenek rosszul hathatnak, de éppen az a lényege a Nemzeti Egységmozgalomnak, hogy a résztvevők az életükkel, az életpályájukkal igazolják, hogy valóban ezért a közösségért, ezért a hazáért kívánnak tenni.

– Hányan vannak a mozgalomban?

– Ez egy baráti társaság, nem vagyunk sehová bejegyezve. Közénk tartozik *Balipap Ferenc, Balogh János, Beke Pál, Bolberitz Pál, Dippold Pál, Ferencz Csaba, Fodor Miklós, Gyurkovics Tibor, Lanczendorfer Erzsébet, Makovecz Imre, Melocco Miklós, Schulek Ágoston*. A társaság tagjai reprezentáns alakjai a magyar értelmiségnek.

– Önt nemcsak mint szívsebészt – mint szakembert – próbálták félreállítani, hanem mint gondolkodót is, akinek egészen más elképzelései voltak a rendszerváltásról. 1993-ban méltatlan körülmények között távolították el a Szív-és Érsebészeti Klinika éléről. El tudja képzelni, hogy azok az emberek, akik ezt tették, egységbe tömörülhetnek a nemzeti, a polgári, a jobboldalon?

– Hiszek abban – mint ahogy a magyar történelem már többször bebizonyította –, hogy ha sorskérdésekről, a hazáról van szó, akkor az emberek félreteszik a napi, politikai vitáikat, érdekeiket. Persze ehhez mindenkinek a maga módján be kell látnia a hibáját, esetleg korábban elkövetett bűnét, mert csak akkor tud a rossz a jó oldalra állni, ha felismeri, megbánja és megpróbálja megváltoztatni a rosszat, ami benne volt. Ez rám is ugyanígy érvényes. De az a szándék, az a cél, hogy magunkat és az országot jobbítsuk – én azt hiszem – minden értelmes, jó szándékú magyar állampolgárnak nemcsak lehetősége, hanem kötelessége is.

– Az Európai Unió nemrégiben készítette el az országjelentést hazánkról. Ezt a médiában nagyon ellentmondásosan értékelik. Mi a véleménye erről?

– Az országjelentés nem negatív Magyarországra nézve, de a média jelentős része úgy értékelte, mintha teljesen negatív lenne. A haza ügyeiben nem lehet pártpolitikai szintre süllyedni. Márpedig, ha elfogadtuk azt, hogy az európai közösség gazdaságilag ennek az országnak jó, akkor mindent meg kell tenni annak érdekében, hogy oda kerüljünk. Nem feltétlenül rossz az, ha Magyarország nem elsőként kerül be, hanem tíz ország egyszerre. Ennek jó oldalai is vannak, mert az elsőre mindig irigykednek. A bekerülő országok velünk határosak, tehát nagyon sok technikai problémát is megold az, ha nem mi vagyunk az ütköző ország. A média negatív megítéléseként hozta elő a státustörvényt. Ha vannak is finom félrehallások, azt nem lehet lefordítani arra, hogy az EU elutasította volna ezt a törvényt. Még van két-három évünk, az esetleges apróbb simításokat elvégezhetjük, de a törvényt 2002. január 1-jétől hatályba kell léptetni. Ezt kívánja a határainkon kívül szakadt, ötmillió honfitársunk érdeke.

Alattyán, külterület

A nyolcvannyolc éves Hajas Jánosné itt fáj-ott fáj sorsú néni: most éppen az ágyéka táján sajog az a majdnem kilenc évtized. Bottal jár, de még így is nehéz minden lépés. Van azért még segítség – Kovácsné Urbán Éva szociális gondozó személyében. A kedves, fiatal asszony – maga is három gyermek édesanyja – anyukájának becézi Hajas nénit, aki érezhetően kedvesen fogadja Éva nyugtató szavait. Ugyanúgy, mint az a tizennyolc asszony és férfi, aki a Jász-Nagykun-Szolnok megyei Alattyán Idősek Napközi Otthonának mindennapos vendége.

– Sok idős ember él Alattyánban – mondja Kovácsné Urbán Éva. – Vannak ágyhoz kötöttek, járógépesek, segítségre szorulók. Ebben az intézményben elvégzem az adminisztrációs munkát, innen hordom az öregeimnek az ebédet. Nemcsak ételt viszek az alattyáni külterületre – ugyanis jórészt ott laknak a gondozottak –, de gyógyszert is. De ha kell, fát vágok, mosok, vasalok, takarítok, közben meg hallgatom az élettörténeteket.

Évával tudni kell: az idén júliusban lett szociális gondozó, azelőtt csecsemőket ápolt, később elvégezte a mezőgazdasági technikumot. A jászapáti téeszben volt segédmunkás és borászkodott a pincészetben. Alattyáni otthonában két fiával él, huszonöt éves lánya már új családot alapított. Férje az idén halt meg hirtelen.

– Naponta mintegy húsz-huszonöt kilométert kerékpározom – folytatja a gondozónő. – Arra még nem gondolok, hogy mi lesz velem a téli hidegben. A rám bízott öregek akkor is várják az ebédet, jó szavakat, gyógyszert, meleget, tiszta ruhát. Nem árvák ők, csakhogy a hozzátartozóiknak is vannak gondjaik a távolabbi falvakban, városokban.

Kovácsné Urbán Éva mindennap fölrakja kerékpárjára a hat ételhordó készletet. Viszi az ebédet, a jó szót, útközben kiváltja a gyógyszereket, bevásárol. Akik várnak rá, el sem tudnák képzelni életüket nélküle.

Este hat-hét órára talán hazaér a szociális gondozónő. Az őszi esték már hűvösek, föl kell aprítani a sparheltekbe való fahasábokat.

Másnap minden kezdődik elölről.

Besze Imre

Válaszfalak terven felül

Az ügyvédek túljártak egy vállalkozó eszén? – Tizennégymillióval maradt adós a megrendelő

Tóth-Pál József erdőtelki generálkivitelező tisztában van azzal, hogy az építkezés bonyodalmas dolog, hiszen néhány év alatt több társasház építését vezette. Legutóbbi vállalkozása azonban minden képzeletét fölülmúlóan szerencsétlen volt: állítása szerint 14 millió forinttal maradt adósa a megrendelő. Azt mondja, története arról szól, hogy két, a jogot kiválóan ismerő ügyvéd miképpen járt túl a pusztán az építőipart ismerő vállalkozó eszén. A generálkivitelező a Magyar Ügyvédi Kamara vizsgálatát kérte.

Tóth-Pál József egy évvel ezelőtt kötött szerződést a Négy Mozaik Kft.-vel az egri Bethlen Gábor utcában lévő társasház fölépítésére. Az egyezség értelmében tizenkét lakást, tíz garázst és három tárolóhelyiséget tartalmazó ház kivitelezését kellett megszerveznie adott határidőre. Kötött áras megállapodást írtak alá: az egy éven belül átadandó épületért a megrendelő meghatározott ütemben összesen 93,6 millió forintot fizet. A megrendelő gazdasági társaságot két egri ügyvéd, Kurucz András és Bódis Károly, valamint feleségeik alkotják.

> *Utoljára szeptember 27-én küldtek neki levelet, közölve, hogy a szóban forgó összeget nem fizetik ki, további egyeztetést nem tartanak szükségesnek.*

Tóth-Pál József tudja, mindig akad módosítás, határidőcsúszás, közbeszól az időjárás, előfordulnak fizetési nehézségek hol egyik, hol másik oldalon – eddigi pályafutása alatt ezeket mindig rendezte. Ám a legutóbbi esetben nem sikerült úrrá lennie a nehézségeken: az ügyvédek nem akartak tárgyalni, az egyeztető megbeszéléseken nem vettek részt, helyettük a képviselőik vagy a társaság más tagjai jelentek meg. Tóth-Pál Józsefnek legjobban – természetesen a nagy összegű kinnlevőségén túl – az fáj, hogy érdeklődésére többnyire lekezelő telefonüzeneteket vagy leveleket kapott.

A problémákra – mint Tóth-Pál József mondja – akkor figyelt fel, amikor a kivitelezés elkezdődött: a szerződéskötés után késve megérkező kiviteli tervek műszaki tartalma eltért az ő számításai alapját képező előzetes tervektől. Állítása szerint már itt bukott a bolton egy keveset. Építkezés közben a lakókkal és az ügyvédek képviselőjével a munkálatok helyszínén szóban egyeztettek a többletigényekről: az egyik lakáshoz erkély készítéséről, másutt boltív létesítéséről, válaszfalrakásról és egyebekről. Végül teljesen másként nézett ki a ház, mint az eredeti tervekben. Ezeket az utóbb megrendelt, de a műszaki tervek által nem tartalmazott munkákat nem ismerik el a megrendelők, és nem is hajlandók kifizetni. A vállalkozó megjegyzi: a munkálatok alatt az ügyvédek a fizetési határidőket nem tartották be, a számlákat visszaküldték, később töredék összeget fizettek ki.

Minden nehézség ellenére a ház egy év alatt elkészült. A műszaki ellenőrök a kifogásaikat feljegyezték. Tóth-Pál József nem állítja, hogy hibamentesen dolgoztak, de csak kisebb pótolni- vagy javítanivalókat találtak az ellenőrök. Néhány nap alatt elintézhetőket. Így határidőre átadható lett volna az épület, ha az ügyvédek megkérik a hatóságoktól a használatbavételi engedélyt, hogy mielőbb beköltözhessenek a lakók.

A szükséges okmányt azonban nem kérte meg a Négy Mozaik Kft., arra hivatkozva, hogy néhány munka elvégzése még hátravan. Majd több mint három hétre az egész kft. elment külföldre nyaralni. Ez idő alatt elérhetetlenek voltak, állítja Tóth-Pál József. Miután hazatértek, beszerezték a használatbavételi engedélyt, egyben 3,7 millió forint kötbért követeltek Tóth-Pál Józseftől a határidő túllépése miatt. Ráadásul tudatták: a pótmunkaként elvégzett módosítások anyag- és munkaköltségeit nem hajlandók kifizetni.

Kötött áras megállapodást írtak alá

– Úgy számolom, összesen tizennégymillió forinttal tartoznak nekem – mondja Tóth-Pál József. Hozzáteszi: az ügyvédek továbbra sem jelentek meg egyik általa kezdeményezett megbeszélésen sem. Utoljára szeptember 27-én küldtek neki levelet, közölve, hogy a szóban forgó összeget nem fizetik ki, további egyeztetést nem tartanak szükségesnek, ha akar, forduljon bírósághoz.

– Tulajdonképpen ingyen dolgoztam – kesereg a vállalkozó. – A meg nem kapott összeg tartalmazta volna többek között a hasznomat, amiből meg kell élnem, amiből el kell tartanom a családomat. Megjegyzem, ha a Négy Mozaik kifizetné a 14 milliót, akkor is tisztességes haszna maradna, ugyanis a lakások négyzetméterenként 118 ezer forintért épültek, a kft. pedig 150 és 170 ezer forintot kért érte a lakóktól.

Tóth-Pál József maga is ügyvédet fogadott, ám bíróságra nem akar menni: évekig járhatna oda – véli –, addig pedig a Négy Mozaik ülhet a 14 millió forinton. Helyesebben – teszi hozzá –, fogathatja, hiszen úgy tudja, az ügyvédek már egy másik társasházépítés szervezésébe fogtak, amihez lehet, hogy az ő kifizetetlen pénze az induló tőke.

Tóth-Pál József a Magyar Ügyvédi Kamarától kért vizsgálatot.

Bódis Károly, a Négy Mozaik Kft. egyik tulajdonosa érdeklődésemre csak annyit mond:

– Olyan egyeztetési problémáról van szó, ami a bíróságra tartozik. Nincs hozzáfűznivalóm.

Sárközi Judit

Törvényen kívül

Úgy tűnik, mintha rendkívül ádáz politikai harc dúlna az országban. Sokan mondják, a mostani hatalom a rendőrséget, az adórendőrséget, az ügyészséget, a bíróságot használja fel politikai pozícióinak erősítésére. A szeptember 11-ei amerikai merénylet után nálunk is kiderült, hogy egyre több hatóság egyre könnyebben alkalmaz titkosszolgálati eszközöket.

Liberális elmék aggódva emlegetik mindezt, a rendpártiak elégedetten. Sokak tapasztalata, hogy nem mindenütt ilyen súlyos a helyzet. Él ebben az országban számos ember, akiket a környezetük úgy ismer, mint akik fölötte állnak a törvényeknek. S tényleg: regnálhat akármilyen kurzus, ők hozzájutnak valahogyan állami pénzhez, következmények nélkül megszeghetik a törvényeket, okozhatnak részegen balesetet, szőkíthettek olajat, újabban gyárthatnak műbort – nem jöhet olyan rendpárti fuvallat, amitől az ilyeneknek bajuk esne.

A magyar társadalom persze béketűrő és beletörődő, tudomásul veszi, hogy vannak ilyenek. Az emberek úgy emlékeznek, hogy mindig is éltek olyanok, akikben a törvények betartatói nem tehettek kárt; nekik korlátot legfeljebb más, szintén törvényen kívüli személyek jelenthettek. Az egyszerű embernek nincs is oka félni tőlük, elég, ha nem keresztezi az útjukat. Ha úgy adódik, hogy a közelükben él, akkor persze helyes, ha nem lát, nem hall, nem beszél – csendben irigykedni vagy háborogni szabad, de például följelenteni, újságnak nyilatkozni vagy netán tanúskodni olykor veszélyes. Aki ezt az egyszerű szabályt betartja, az ugyanolyan háborítatlanul élhet, mint a törvényen kívüliek.

Akkor adódik gond, ha valaki olyan foglalkozást űz, amely azzal jár, hogy bizonyos törvényeket be kellene tartatni másokkal. Súlyosbítja a helyzetet, ha az illető még becsületes és következetes személyiség is ráadásul. Ez egyrészt azért probléma, mert az ilyen ember rendszerint egyetért azokkal a törvényekkel, amelyeket a foglalkozásából következően be kellene tartatnia másokkal. De még ha nem azonosul is a feladatával, hanem a munkáját csupán kenyérkeresetnek tekinti, akkor is szembesül azzal, hogy mindenki nem szegheti meg a törvényt, de betartani sem fogja mindenki. Kinek kelljen betartani, és kinek nem – a határvonás hétköznapi dilemmáival gyakran kell szembesülnie a betartatónak.

Gyakori eset, hogy az tartja be a törvényt, aki tiszteli, vagy féli. Aki nem akarja betartani, az megpróbálja megvesztegetni a betartatót. Ha a törvény őrzője nem hagyja magát, vagy a törvények felett álló ember sajnálja erre a pénzt, illetve elég gátlástalan, akkor megfenyegeti. Fölhívja például késő este a lakásán, és azt mondja neki rekedtes hangon a telefonba: „Te rohadék, ha egy héten belül nem adod ki az engedélyt, akkor küldjük az ukránokat. Kicsinálnak téged is, de előbb a családodat. Jól gondold meg, mit csinálsz!" Ezt megismétli néhányszor, a nagyobb nyomaték kedvéért a családtagoknak is elmondja.

Vegyünk egy idealista köztisztviselőt, aki megijed ugyan, de mégsem akarja kiadni a törvénytelen engedélyt. Ehelyett először a főnökéhez fordul, hogy föl kellene jelenteni a fenyegetőt. Sejti ugyan, ki lehet, a lelke mélyén biztosan tudja is, ismeri a hozzá kapcsolódó történeteket, éppen ezért veszi komolyan a fenyegetést, de még bízik az igazságszolgáltatásban. A főnök először vonakodik, nem fűz sok reményt az igazságkereső vállalkozás sikeréhez, de aztán megteszi a hivatalos bejelentést a rendőrségre.

Elsőként azt kellene kideríteni, milyen számról érkezett a hívás. A telefontársaság az előfizető kérésére ezt már nem hajlandó kiadni, csak akkor, ha erről bírósági határozatot mutatnak fel. A rendőrség a bejelentésre nem hajlandó nyomozni, mert úgy ítéli meg, hogy nem bűncselekményről, hanem csak szabálysértésről van szó. Az ügy a városi bírósághoz kerül, amely azt kéri a megfenyegetett köztisztviselőtől, hogy nevezze meg az ismeretlen fenyegetőt, sőt még a címét is írja le, hogy könnyebben megtalálják. A megfélemlített ember erre nem hajlandó; sejtései vannak, bizonyítéka nincs, különben pedig éppen azt kívánná, hogy nyomozzák ki, arra való a rendőrség.

Itt meg kell állni egy kis jogászkodásra: a megfenyegetett köztisztviselő úgy értelmezi, hogy itt hivatalos személy elleni erőszakról van szó. A Btk. 229. paragrafusa úgy szól, hogy aki a hivatalos személyt jogszerű eljárásában erőszakkal vagy fenyegetéssel akadályozza, bűntettet követ el, és három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. Visszaír, hogy ami vele történt, az nem szabálysértés, hanem bűntett, ezért őszerinte nem a sértettnek, hanem a hatóságnak kellene ilyenkor nyomoznia. A bíróság erre elküldi az iratokat az ügyészségre, ott is konyítanak valamit a joghoz. Az ügyészség is azt mondja, ez nem bűntett, hanem szabálysértés. Mivel abban hál' istennek nem kell nyomozni, az iratokat visszaküldik a bíróságnak, amely ezek után megszünteti az eljárást. A végzésben indoklásul odaírják, hogy a fenyegető személye nem állapítható meg, és az eljárás folytatásától sem várható eredmény. A naiv köztisztviselő hiába indítványozta kezdettől, hogy ugyan kérjék már ki a telefontársaságtól, milyen számról érkeztek a fenyegetések, a hatóságok nem látnak erre jogi lehetőséget.

A magyar jogállam ezek után a megfenyegetett embert magára hagyja a dilemmájával: várja-e meg, míg összeverik őt magát, vagy a családját, ha a lelkiismerete és a törvény szerint való döntést hoz az általa jól ismert, minden kurzus idején érinthetetlen maffiózó ügyében. Vagy tegyen ő is úgy, mint mások: adja ki a papírt, és aludjon nyugodtan.

Tanács István

Tökéletesen biztonságos, és még

kamatozik is

KAMATOZÓ KINCSTÁRJEGY

2002/11

Jegyzési időszak: 2001. október 29. – 2001. november 9.

Futamidő: 1 év

Kamat: 9,50%

A Kamatozó Kincstárjegy fix kamatozású, kamatozása a kibocsátás napján kezdődik, a lejárat után tovább nem kamatozik. A névérték és a kamat kifizetése a lejárat napjától esedékes.

Elérhető maximális hozam mértéke: 9,39% (EHM)

Jegyzési árfolyam: 2001. október 29. – 2001. november 6. között: 99,90%
2001. november 7. – 2001. november 9. között: 100,00%

Jegyzési helyek: CIB Értékpapír Rt.,
Kereskedelmi és Hitelbank Rt.,
OTP Bank Rt.,
Takarék Bróker Rt. kijelölt fiókjai, valamint
a Magyar Államkincstár fiókhálózata.

A Kamatozó Kincstárjegyet devizabelföldi természetes és jogi személyek, jogi személyiség nélküli szervezetek vásárolhatják meg. E körben a Kamatozó Kincstárjegy a futamidő alatt korlátozás nélkül átruházható.

MAGYAR ÁLLAMPAPÍR

ÁLLAMI GARANCIÁVAL

A kard embere Egerben

Elült a csatazaj, formálódnak a fürdővárosi tervek

Karddal érkezett, békét hozott. Ha egyszer majd készül egy új egri történeti könyv, a jelenlegi polgármesterről, Nagy Imréről, biztos lesz néhány sor benne.

Ő az, aki karddal érkezett a városháza vezetői székébe 1998-ban, amikor is csendes polgárháború kezdődött Nagy Imre konok elszántsága okán. A szocialisták és szabad demokraták közös jelöltjeként polgármesterré választott Nagy ugyanis kérdőjelet tett ki a Makovecz Imre tervezte uszoda megépítésének tervei után. Nagy nem ott és nem azt az uszodát szerette volna látni a városban, amelyet az előző, jobbközép–konzervatív városvezetőség olyannyira szívügyének tekintett. A város közvéleménye kettéoszlott, többszöri eredménytelen közgyűlési nekifutás és eredménytelen népszavazási kísérlet után sem sikerült egyértelműen tisztázni, hogy támogatja-e Eger igencsak politizáló közvéleménye a polgármestert ez ügyben, vagy sem. Az uszoda építése hosszú ideig állt, miközben Eger lakossága valóságos szellemi polgárháborúba keveredett, ami a sajátos egri és magyar viszonyok között úgy fogalmazódott meg, hogy az az igazi hagyományt tisztelő, városát szerető ember, aki a Makovecz tervezte fedett uszodát az eredeti tervek szerint, és a történelmi városrészben kívánja látni. Az pedig „jöttment" idegen, hagyománytalan kommunista, aki megváltoztatná a terveket, kitelepítené a fedettet az annak idején Eger testvérvárosáról, Csebokszáriról elnevezett panelrengeteg mellé.

A Makovecz Imre tervei alapján készült uszoda: szép, elegáns és drága

FOTÓK: BÁNHALMI JÁNOS

A Makovecz-uszoda óratornyos, cethátú épülete ma ott magasodik az 1920-as években épült Bárány uszoda, a Török fürdő, s az oly sokak által ismert, látogatott egri strand között, kőhajításnyira a vártól, néhány perc gyalogsétára a történelmi városmagtól, a Dobó tértől. Az új fedett uszoda szomszédságában a markológépek és földgyaluk a napokban fejezték be munkájukat: lebontottak több épületet, szabaddá téve a helyet egy új gyógyüdülőközpontnak – 200 vendégnek kényelmet, pihenést, gyógyulást segítő négycsillagos gyógyszálló – létrehozásához.

Mindez azonban csak része egy nagyszabású koncepciónak, annak a részleteiben is kimunkált, pályázati kiírásokkal a megvalósítás stádiumába érkezett tervnek, amely Egert végérvényesen és ténylegesen a gyógyvizek fürdővárosává teszi.

Megvalósul az az álom, hogy Eger végre olyan legyen, amilyennek mindig is látni szerette volna magát: kissé ráérősen polgári, sétálós, turistákkal és fürdővendégekkel, gyógyvizekért idelátogatókkal teli helynek.

Mert Eger ugyan mindig is fürdővárosnak tekintette magát, ez az önmagára tekintő vágy azonban legfeljebb a múlt század harmincas éveiben volt szinkronban a valósággal. Ekkor épült patinás szálloda, ekkor feleltek meg a létesítmények a kor követelményeinek, színvonalának és igényeinek. A második világháborút követő csaknem fél évszázadban aztán alig történt valami, ami Eger fürdővárosi jellegében tényleges előrelépést, korszerűsödést jelentett volna. Az egyetlen nagyobb vállalkozás egy fedett uszoda építése volt, amelynek története korsorsképnek is tekinthető. A klasszikus szocreál stílusban emelt épületben nem lehetett egyetlen nemzetközi versenyt sem rendezni, mert a medencéje 33,5 méteres volt. Emellett az uszoda falai állandóan repedeztek, az építmény süllyedt, míg végül 1988-ban lebontották, de fennmaradt kazánháza még örökségül hagyta azt az olajszivárgást, amely veszélyeztette a mélyben húzódó gyógyforrások vizét.

A Makovecz-uszoda városszervező erőt, egyben történelmi illeszkedést sugárzó épülete e helyen emelkedett a viták után, s üzemel ma, meglehetősen drágán.

– Tulajdonképpen saját önkritikájának is felfogható, hogy a Makovecz-uszoda környékére írta ki az önkormányzat az új gyógycentrumra a pályázatot? – kérdezem Nagy Imrétől, aki szűkszavúan először csak annyit mond, hogy a Makovecz-uszoda áll és működik, a gyógycentrum pedig megépül. És hogy Egerből valódi fürdőváros lesz.

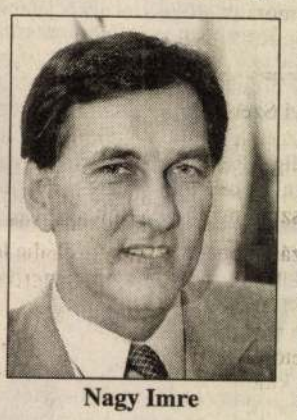

Nagy Imre

Tényszerűen sorolja fel, hogy 1999-ben a termálstrandon 150 millióért 50 méteres feszített víztükrű, vízforgatós rendszerű úszómedence épült. Hogy a Széchenyi-terv keretében az önkormányzat társasága 350 milliós vissza nem térítendő támogatást nyert a strand fejlesztésére, lefednek egy medencét, téli öltözők épülnek, a strandot az Eger-patakon átívelő híddal kinyitják az Érsek kert sétányaira. Építészetileg is vonzóbbá teszik a strandot, és hogy a 750 milliós szépítkezés eredménye nem a távoli jövőben, hanem nyárra már valóság lesz.

– Egernek gyorsan kell felnőnie, hogy európai fürdőváros legyen – mondja az a Nagy Imre, akiről a Makovecz-uszoda építése körüli vitákban azt találta mondani egyik ellenfele, hogy még az is megkérdőjelezendő, hogy az effajta kommunisták igazából „az emberi fajhoz" tartoznak-e.

Aki ezt mondta, nagyon is tisztában volt azzal, hogy Nagy Imre négy évig ténykedett Egerben a KISZ megyei titkáraként.

Mindenesetre ugyanez a Nagy Imre helyeztette vissza Pyrkernek, Eger történelmi érsekének Rákosiék által eltávolított portréját a városháza dísztermébe. Ugyanez a Nagy Imre volt Czakó Imre kanonokkal egyetemben a mentora annak, hogy a székesegyházból a második világháború alatt elvitt harang helyett új öntessék: szervezte a közadakozást.

– Eger katolikus, polgári város – mondja a polgármester –, és szükség van arra, hogy ezt jelképes és valóságos tettekkel megértsük. Ilyen szimbolikus értékűnek tartom, hogy a harang készítését sikerült az Egerben élők egybetartozásának ügyévé tennünk.

Az már a mindennapok megértéséhez tartozik, hogy az Érsek kert közepén, ahol a gesztenyesorok kicsiny kör alakú térbe futnak össze, az egykori szovjet emlékmű helyén a múlt század közepén a Bárány uszodát hajdanán díszítő szökőkút hű mása áll, jelenlétével megváltoztatva, valóban fürdővárosi hangulattal telítve a gesztenyék és platánok alatti parkot.

A beszédmódjában szárazan és sokszor unalomig tényszerűen beszélő Nagy Imre karddal érkezett a polgármesteri székbe. Hogy végül békét hozott, azt az előző ciklus alpolgármestere, ma a költségvetési bizottság vezetője, Habis László, a helyi Raiffeisen Bank első embere úgy erősíti meg, hogy azt mondja: Nagy Imre tulajdonképpen nem rombolta szét azt a konzervatív városvezetés által kidolgozott stratégiát, amelynek szlogenje és célja, egyben címe: Eger a minőség városa.

Aki ma a városba látogat, kiül a főteret körülölelő kávézók, éttermek teraszára, végigsétál a vár alatti sétálóutcákon, forog az ötödik éve Szent Donát napját az egri bikavérrel összekapcsoló borünnepeken. Aki erre jár, látja, hogy miként vedlik le a mediterrán ihletésű Dobó tértől távolabb eső részek a szegényes, szőlősgazdák verejtékéből kiizzadt félvárosi bőrüket és öltenek újat, szellős villanegyedeset. Az is említést érdemel, hogy a Senator ház, az Offi-ház klasszikus vendéglátós szállodás hagyománya miként születik újjá korszerű modern köntösben.

Az előző, konzervatív önkormányzat alpolgármestere azt mondja: hosszas töprengés után azért döntöttek a Makovecz-uszoda megépítése mellett, mert úgy gondolták, ez a létesítmény a város építészetének XX. századi markáns lenyomata, amely új lendületet adhat a városnak.

Eger önkormányzata október 25-én szerződést írt alá az államkincstárral, földterületet cserélt vele, s így az egerszalóki hőforrást, amely a világon egyedülállóan fehér sókicsapódással vonta be a domboldalakat, önkormányzati kezelésbe vette. Egerszalók és Eger közös tulajdonosa lett annak a hőforrásnak, amelyre befektetői pályázatot írtak ki, azt várva tőle, hogy a harminc évig alig használt hévízre új fürdőváros épüljön, mintegy három kilométerre Egertől.

– Azért választottuk a befektetői pályázatot, mert az valósul meg a leggyorsabban – indokolja Nagy Imre, hogy miért nem önkormányzati vagy állami pénzekre számítanak.

Az Egert és az egerszalóki forrást összekötő út tervezése már elkezdődött. Eddig minden minisztérium támogatásáról biztosította az egrieket.

– Az Eger környékén található hét hőforrásos települést jó lenne integrálni, és együttesen kínálni a gyógyüdülés piacán, méghozzá úgy, hogy ez az üdülőkomplexum bekapcsolódhasson az európai egészségbiztosítás által is kedvezményezett rendszerbe.

Nem fél attól, hogy a környező hőforrásokra települt fürdők fejlesztése gyengíti Eger pozícióit? – kérdem a polgármestert, aki azt válaszolja, hogy ellenkezőképpen működik a dolog: minden csak úgy gyarapodhat, gazdagodhat, ha a környezete is gazdagabb lesz.

Nagy Imre kissé elkanyarodva a gyógyfürdők témájától, arról is beszél, hogy jövőre lesz 450 éves évfordulója az egri vár török ostromának. Ebből az alkalomból egy törökországi várossal, Pamukaléval testvérvárosi kapcsolatra lép Eger.

Ennyi évszázad kellett ahhoz, hogy a város elfelejtse a jatagánt, a kardot.

Most a legújabb háborúság is elcsöndesedni látszik. A város a békét választotta.

Szigethy András

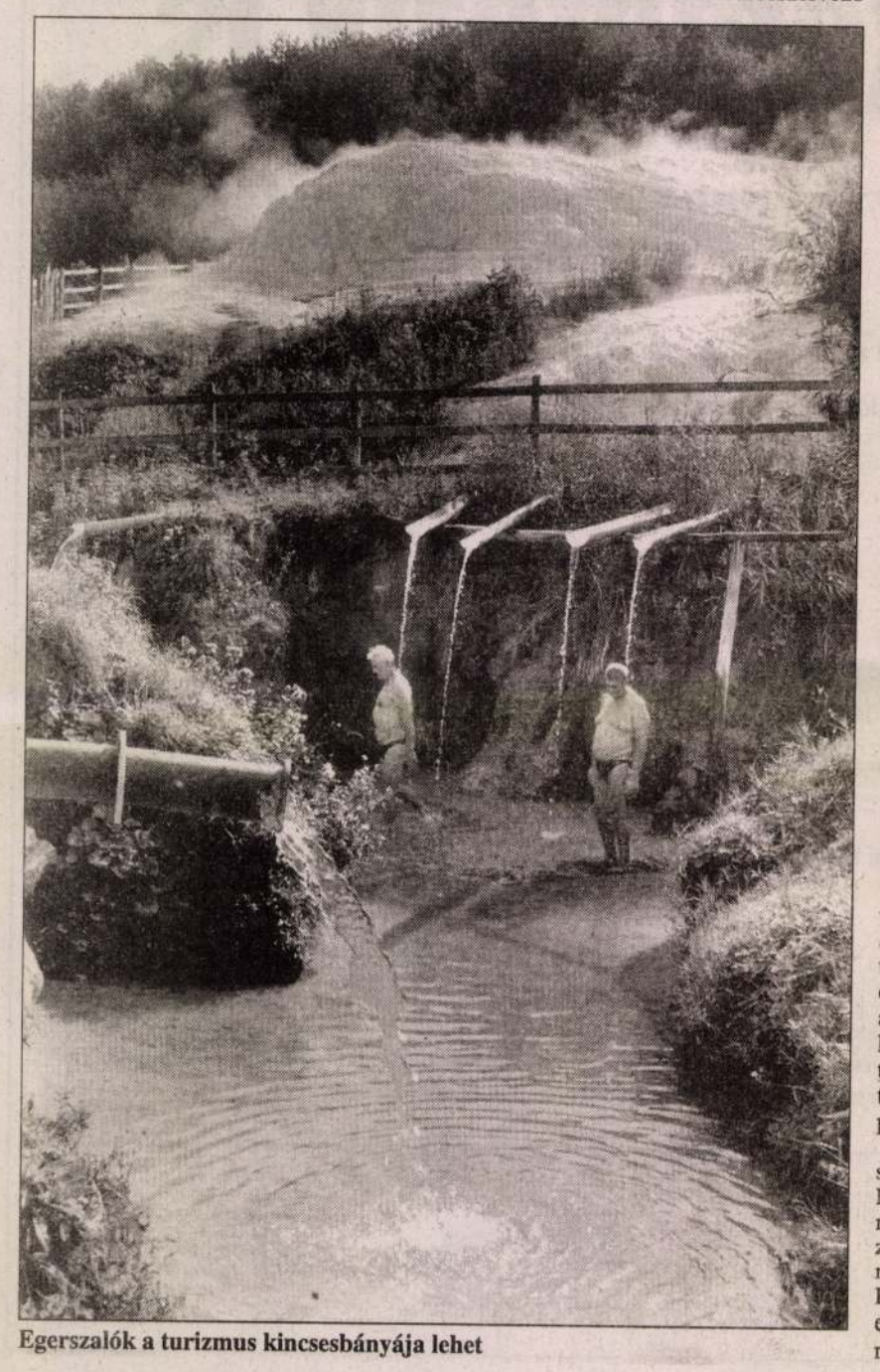

Egerszalók a turizmus kincsesbányája lehet

Lívia kisasszony

Lívia kisasszony kétségtelenül egyedi jelenség volt. Míg mást a szeméről, a mosolyáról vagy a fejtartásáról ismer föl az ember, addig Lívia kisasszonyt a szaga tette félreismerhetetlenné. Szeme mosogatólézöld volt, mosolya mesterkélt, fejtartása jellegtelen. A szaga, mint már említettük, összetéveszthetetlen volt.

Nem, nem tévedés. Bármennyire is illendő egy hölgy esetében *illatot* mondani, Lívia kisasszonnyal kapcsolatban kizárólag a *szag* némileg borzongató fogalmát kell használnunk. Egy illat ugyanis könnyű, elegáns, nagyvonalú – Líviát azonban nem lehet ezekkel a jelzőkkel illetni.

Lívia kisasszony annyira fukar volt, hogy mikor egy ízben imádott unokaöccse (akit, miután a fiú szülei balesetben meghaltak, a hölgy nevelt) meghívta néhány évfolyamtársát kávézni, távozásuk után szokásos, savanyúan-édeskés mosolyával, mely olyan volt, mintha a kovászos uborkát megcukrozták volna, sietett a tudomására hozni, hogy a cukor ára ennyi meg ennyi, a kávé viszont amannyiba kerül, vigyázniuk kell tehát arra, kit kínálnak meg, és mivel. „Legalább porolhattak volna" – mondta Lívia kisasszony, és a szőnyegre pillantott. Csodálkozva nézte, hogy a fiú remegni kezd, aztán felöltözik és elrohan.

Ez a rendkívüli hölgy ugyanis aszerint osztályozta ismerőseit, hogy kiből menynyi hasznot húzhat. Nyugdíjaztatásáig tanítónő volt, s ha valaki azzal foglalkozott volna, hogy a kisasszony életét korszakokra ossza, négyéves periódusokat metszhetett volna ki az időből. E négyéves időszakok a minduntalan megismétlődő elemit jelentették, mely azonban folyton új szülőket hozott az iskolába, s mindig akadt néhány elárusítónő, sofőr, televíziós személyiség, színész, író – egyszóval olyan emberek, akik segíthettek Líviának ügyes-bajos dolgaiban.

A kisasszony félelmetesen lusta is volt. Sem főzni, sem mosni, sem vasalni, sem mosogatni, sem takarítani nem szeretett, bevásárolni még kevésbé. A fizikai vagy fiziológiai lustasághoz a gondolkodás restsége társult: unokaöccse elkeseredetten állapította meg, hogy Lívia évtizedek alatt sem fejlődött, ami például a főzést illeti; a sárgarépa, a petrezselyem, a karalábé ugyanúgy ropogott a foguk alatt, mint tizenöt évvel ezelőtt. Vagy a mosás: Lívia úgy mosott, hogy a fiú fehér pólói zöldek, sárgák, pirosak lettek, s mindegyik ruhadarabból valami furcsa bűz áradt; a kisasszony szagai az unokaöccsre is átpárologtak.

Ismét a szagok... Nem, nem elírás: Lívia kisasszonynak, talán az egyetlen nőnek egész Budapesten, aki szűznek vallotta magát pusztán azért, mert még sohasem ment férjhez, Lívia kisasszonynak tehát többféle szaga volt. Egészen pontosan kettő. Az egyiket tavasszal és nyáron „viselte", a másikat ősszel és télen. Az első női bugyik és migrének, illetve naftalin bűzét hordozta (az unokaöcs szerint a kisasszony egész évben migrénnel küszködött). Lívia ugyanis, mint már említettük, nem mosott, vasalt, szellőztetett: csak kivette ruháit a szekrényből, és magára öltötte őket. Ebből a szokásból származott aztán az a szag, amelyre bármilyen előkelő billentyűzet méltatlan: zárt szekrények, klausztrofóbiás vállfák, pállott életek szaga volt ez, mely olyan látható vonalat húzott a levegőben, hogy az aluljáróban kiabáló árusok már akkor tudták Lívia kisasszony érkezését, amikor ő még azon igyekezett, hogy lekászálódjon a villamosból; „Lívia kisasszony, Lívia kisasszony", suttogták rémülten a szerencsétlenek, és fölkészültek az órákig tartó alkudozásra.

A téli szag összetevői ugyanezek voltak, de a hidegnek köszönhetően frissebb változatban. A kisasszony csodálkozott: télen, amikor a fagy miatt mindenki rosszkedvű kellene hogy legyen, kedvesebbek hozzá az emberek, s nem látja szemükben azt a furcsa fényt, amely nyáron csak pillanatokra hunyt ki. Ilyenkor mindenki előzékenyebbnek mutatkozott, a férfiak fölugrottak helyükről a villamoson, rokonai nem kerülték el félve, hogy vajon megint mire kéri őket, s az árusok könnyebben engedték el azt a néhány forintot, amelynek lealkudása Lívia életének egyik legfőbb büszkesége volt.

Lőrinc, az egykori unokaöcs, aki néhány éve eltemette nagynénjét, most azon töprengett, az összetevőkön túl mi juthatna eszébe ezekről a szagokról. Szinte rémülten döbbent rá, hogy semmi sem kínálja magát, semmi sem villan be olyan természetesen, olyan magától értetődő spontaneitással, mint amilyen magától értetődően a szagokról mindenkinek a kisasszony ugrott be. *Szeretet.* Örült volna, ha a belső hang ezt súgja neki, de Lívia élete és szagai nem hagytak helyet ilyen érzelgős ostobaságoknak. *Hála,* szerette volna gondolni, de semmiféle hálát nem érzett, s úgy vélte, ezért nem is hibáztathatja senki.

Naftalin, gondolta végül, és ezzel lezárta magában a Lívia-dossziét.

Demény Péter

Mi volt Heisenberg titka?

Február elején végre megtudjuk a választ arra a régen vitatott kérdésre, hogy mit mondott Werner Heisenberg, Nobel-díjas német fizikus, a német atombombaprogram tudományos vezetője Niels Bohr Nobel-díjas dán kollégájának 1941-ben Koppenhágában a német atomfegyverkezési programról. Heisenberg fizikusi zsenialitását sohasem vonták kétségbe, de emberi megítélését nagyban befolyásolja a náci fegyverkezésben játszott vitatott szerepe. Heisenberg, akinek centenáriumát a fizikusvilág most decemberben ünnepelte, visszaemlékezéseiben azt írta, tudta, milyen fontos, hogy sohase kerülhessen Hitler kezébe atombomba. Figyelmeztette-e Bohrt koppenhágai találkozásukkor?

A Bohr-archívum rövidesen eddig nem közölt dokumentumokat tár a nyilvánosság elé. A közlést eredetileg csak 2012-re tervezték, de egy nagy sikerű színdarab nyomán fellángoló viták miatt a család nem vár tovább. (Bohr 1962-ben halt meg, 50 évre tervezték a dokumentumok zárolását.) A darab címe Copenhagen (Koppenhága), szerzője az angol Michael Frayn. 1999 februárjában mutatták be a londoni West Enden, később New Yorkban, a Broadwayn is színre került.

A nézők körben ülnek, középen a színpad, rajta egész este mindössze három szék. Szereplő is három van: Niels Bohr, a felesége Margrethe és Werner Heisenberg. Pontosabban nem is ők, hanem a túlvilágról visszatért szellemük. Újraélik annak az estének a történetét, amikor Heisenberg 1941-ben meglátogatta Bohrt koppenhágai otthonában. A szereplők párbeszédeit illetően szabad keze volt a szerzőnek, hiszen máig vitatott, mi is volt a látogatás célja, miről beszéltek egymással. A színdarabban Bohr házát lehallgatják a megszálló németek, ezért a szereplők nagyon óvatosan fogalmaznak. Beszéltek-e fizikáról azon az estén? Megpróbálták-e befolyásolni egymást? Megpróbálták-e megtéveszteni egymást, hamis szakmai információkat adni az ellenkező oldalon állónak? Biztosat senki sem tud, ezért a darabban az este eseményeinek három lehetséges változatát is előadják. Bohr később Svédországba menekült, majd Anglián át Los Alamosba ment, és az amerikai atombombaprogramon dolgozott. Heisenberg visszatért Németországba, és a német atomfegyverprogramot vezette. Kérdéseire a néző a darab végén sem kap egyértelmű választ, mindenesetre Margrethe Bohr azt mondja, hogy Heisenberg nem akarta, nem próbálta meg igazán az atombomba megépítését.

Finn Aaserud, a Niels Bohr Archívum vezetője adott előzetes tájékoztatást a rövidesen nyilvánosságra kerülő dokumentumok tartalmáról. A legfontosabb írás Bohrnak egy 1958. júniusban Heisenbergnek írott, el nem küldött levele. Bohr halála után ezt a levelet abban az 1958-ban megjelent Heisenberg-kötetben találták meg, amelyben a fentebb már idézett állítás szerepel a szerző háborús szerepéről. Bohr leveléből és más, 1958 és 1962 között készült írásaiból Aaserud szerint egyértelműen kiderül, hogy Heisenberg figyelmeztette Bohrt az atomfegyverek előállítására irányuló náci programra. Heisenberg felismerte, hogy a háborút atomfegyverekkel fogják megnyerni, és Bohr tudtára adta, hogy maga is az atombomba megalkotásán dolgozik. Heisenberg önértékelését sokan nem fogadták el, saját szerepe utólagos megszépítésének minősítették, és úgy vélték, hogy Heisenberg valójában meg akarta csinálni az atombombát, csak tévedett a számításaiban és zsákutcába jutott. Most „megszólalt" a beszélgetés másik résztvevője, és a visszaemlékezések megegyeznek.

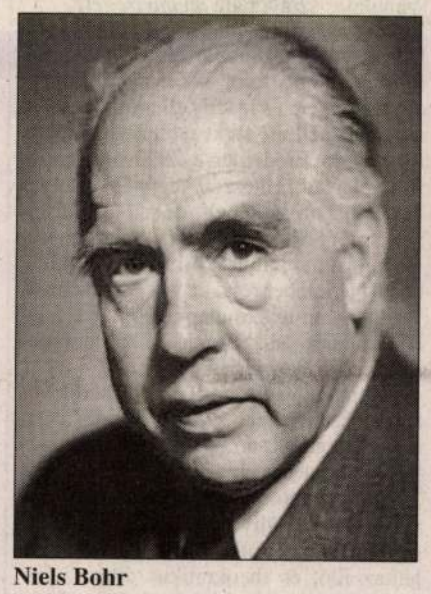

Niels Bohr

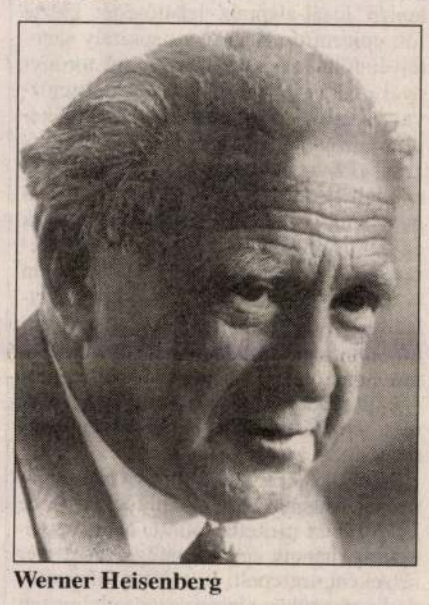

Werner Heisenberg

Heisenberg 31 éves korában, 1932-ben kapott fizikai Nobel-díjat „a kvantummechanika megalkotásáért és alkalmazásáért". A kvantummechanika a relativitáselmélet társaságában a XX. századi fizika legnagyobb alkotása. A latin quantum szó mennyiséget jelent, a szó újkori karrierje akkor kezdődött el, amikor Max Planck 1900-ban feltételezte, hogy a testek nem folytonosan, hanem meghatározott kis adagokban, kvantumokban sugározzák ki a hőt. Einstein 1905-ben a kvantumhipotézis segítségével értelmezte a fényelektromos jelenséget, Niels Bohr 1913-ban az atomok által kibocsátott fény jellemzőinek meghatározásához vetette be a kvantumhipotézist. Ilyen előzmények után alkotta meg Heisenberg 1925-ben a kvantummechanikát. Az új elméletet a hidrogénatomra alkalmazva Heisenberg számos, később kísérletileg igazolt jelenséget számított ki. Az elmélet ismertetésére itt nem térhetünk ki, mert a parányi méretek, az atomok, részecskék világa teljesen más, mint hétköznapjaink világa, nem írható le a megszokott kifejezésekkel. Pontos leírást csak az elméleti fizika matematikai módszerei adnak, ezeket viszont nem lehet a hétköznapi életből vett képekkel, hasonlatokkal érzékeltetni.

Heisenberg következő nagy alkotása, az 1927-ben közölt, a nevét viselő határozatlansági-elv mégis roppant népszerűvé vált. Gyakran idézik, mit sem törődve eredeti fizikai tartalmával. A híres tétel is arra a sorsa jutott, mint Einstein relativitáselmélete, amelyből sokan a „minden relatív" következtetést vonják le. Heisenberg tétele szerint egyetlen részecske sebességét és helyzetét sem lehet egyidejűleg pontosan megmérni, a bizonytalanságok szorzata mindig nagyobb egy adott mennyiségnél. A tétel értelmezését máig tartó viták kísérik. Bohr és Heisenberg nevéhez fűződik az úgynevezett koppenhágai értelmezés, eszerint egy mérés során nem a vizsgált objektum állapotáról, hanem a mérőműszerrel kölcsönhatásba került objektumról kapunk információt.

Heisenberg, nagy kortársaihoz hasonlóan, a fizika más területein is maradandót alkotott. Magfizikai, az elemi részecskékkel, a ferromágnességgel kapcsolatos eredményei is kiemelkedők. Elég arra utalni, hogy a neutron felfedezése után ő ismerte fel elsőként 1932-ben, hogy az atommagok protonokból és neutronokból állanak, és rögtön be is vetette a kvantummechanikát az atommagok leírására. Utolsó éveiben egy „világegyenlet" megalkotásán munkálkodott. A fizikusoknak ezt a nagy álmát egyébként azóta sem sikerült még senkinek megvalósítani.

JÉKI LÁSZLÓ

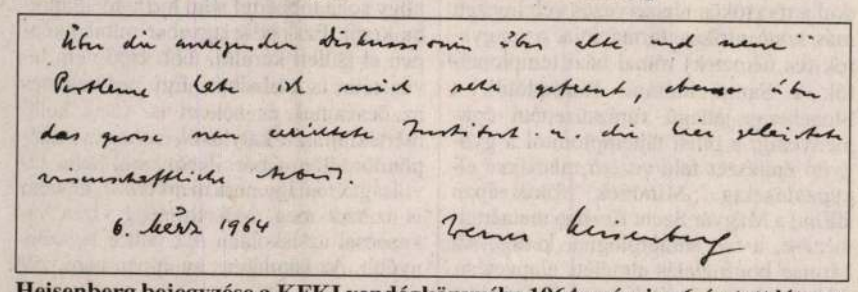

Heisenberg bejegyzése a KFKI vendégkönyvébe 1964. március 6-án tett látogatásakor: „Nagyon örültem a régi és új problémákról folytatott párbeszédeknek, az új intézetnek és az itteni tudományos munkának."

A porlasztó atyja

150 éve született Csonka János

Csonka János (balra) az 1909-ben tervezett első magyar gépkocsiban

FORRÁS: MAGYAR GÉNIUSZ

Nem szerzett diplomát, mégis a legnagyobb hazai feltalálók közé tartozik a százötven évvel ezelőtt, 1852. január 22-én Szegeden született Csonka János. Bánki Donáttal együtt közösen ők alkották meg a porlasztót, és ugyancsak az ő nevéhez fűződik az első hazai autó létrehozása is. Utolsó szabadalmát nyolcvannégy éves korában nyújtotta be.

A Csonka család története a XIX. század első felére nyúlik vissza. A szegedi Tsonka Vince kovácsmester lópatkolás, ekevas-élesítés és szekérvasalás mellett a tiszai hajómalmok és az alföldi szélmalmok alkatrészeit is el tudta készíteni. Hetedik gyermekeként 1852-ben született meg Csonka János. A fiú élénk érdeklődéssel figyelte a családfő szegedi műhelyében folyó munkát, és állítólag sokkal szívesebben vette kezébe a szerszámokat, mint a gimnáziumi tankönyveket. Apja irányítása mellett szerzett szakképesítést, majd 1874-ben valóra váltotta álmait, és munkát vállalva bejárta Ausztriát, Svájcot, Franciaországot, sőt Londonba és a nagyobb angol iparvárosokba is eljutott. Párizsban értesült arról, hogy a budapesti Műegyetem tanműhelyébe vezetőt keresnek. Harminckét pályázó közül a külföldet járt, több nyelven beszélő 25 éves Csonka János kapta meg a megbízást. 1877-ben kezdett ott dolgozni. Gyorsan modernizálta az egyetemi műhelyt, számos eszközzel gyarapítva annak állományát. Persze nem csak „hozott anyagból dolgozott", 1882-ben például elkészítette első belső égésű motorját. Egyetemi újításainak hamarosan híre ment. 1887-ben a Ganz-gyár vezérigazgatója, Mechwart András Csonkát kérte fel a vállalat tulajdonába került motorok beüzemelésére. Itt találkozott a gyár fiatal mérnökével, Bánki Donáttal.

Gépjárművek hajtására az idő tájt világítógáz helyett már folyékony üzemanyagot használtak. Első lépésként azonban fel kellett melegíteni a petróleumot vagy a benzint, hogy gőzei a levegővel keveredjenek, és könnyen elégjenek. A lobbanékony benzintől azonban nagyon tartottak a szakemberek, ezért előnyben részesítették a petróleumot. A tüzelőanyag hideg párologtatásának ötlete is felvetődött, de ezzel a korabeli feltalálók szintén sokat kínlódtak. Levegőt buborékoltattak át a benzinen, vagy nagy felületen terítették szét a folyadékot.

Csonka és Bánki is éppen ezen a gondon töprengett, amikor 1891-ben, egy derűs tavaszi napon, a Múzeum-kert mellett elsétálva megpillantottak egy virágárus-lányt, amint egy parfümszóróval vizet permetezett virágaira. Ekkor született meg a nagy ötlet: áramló levegővel kell elporlasztani a tüzelőanyagot, ráadásul a motor saját maga szívhatja be mindig a megfelelő keveréket. A történet állítólag utólag született, de bármi is az igazság, a két feltaláló a világon elsőként 1893. február 11-én szabadalmi oltalmat kért a porlasztóra (a karburátorra).

1900-ban a párizsi világkiállításon egyetemi hallgatók egy csoportjával Csonka János már elégedetten nézhette porlasztóját. Ugyanebben az évben a Magyar Postának motoros triciklit készített – ez ma a budapesti Közlekedési Múzeumban látható –, 1905. május 1-jén pedig próbaútra indult az általa tervezett első csomagszállító postai teherautó is.

Csonka János 1924-ben vonult nyugdíjba. Teljesítményét a Magyar Mérnökkamara azzal ismerte el, hogy az egyetemi diploma hiánya ellenére is feljogosította a gépészmérnöki cím használatára. Pihenni nyugdíjas éveiben sem tudott, házának alagsorában gépműhelyt rendezett be, amely a rengeteg megrendelésnek köszönhetően folyamatosan fejlődött. 1938-ban már 300 munkás dolgozott neki, persze már nem az alagsorban, hanem egy nagyobb telephelyen. Ugyanebben az évben vetődött fel benne a gondolat, hogy önálló gyárat kellene alapítania. A gyár építése azonban még meg sem kezdődött, amikor Csonka rövid betegség után, 1939-ben elhunyt. Aktivitására jellemző, hogy még nyolcvannégy éves korában is nyújtott be – a hordozható, szétszedhető láncfűrészre – szabadalmat.

ÖTVÖS ZOLTÁN

Rejtély az oázisban

Az afrikai múmia portréján fehér ember látható

Az egyiptomi Fajjúm-oázisban talált 2000 éves múmiaportrékról azt tartják, a világ első és talán legszebb realisztikus portréábrázolásai. Csakhogy a legújabb kutatások arra derítettek fényt, hogy számos portré nem a modell valóságos arcát adja vissza.

A Kairótól 100 kilométerre, nyugatra eső Fajjúm-oázist Nagy Sándor egyiptomi hódításai nyomán előbb a gazdag görög kereskedők és hivatalnokok lakták, később, a rómaiak hódításai után pedig a rómaiak. Az Európából érkezettek beleszerettek az ősi egyiptomi kultúrába, és némely szokásukat átvették. Így például a halál utáni balzsamozást. Ám az egyiptomiaktól eltérően ők a múmia arca elé tett fatáblára vagy magára a vászonra ráfestették az elhunyt portréját.

A több ezer múmiát még a XIX. század végén fedezte fel az egyik legnagyobb egyiptológus, William Flinders Petrie. Azóta mindenki úgy tartja, hogy a realizmus első művészei voltak a névtelen festők. Nemrégiben még azt is megállapították, hogy annyira élethűek a portrék, hogy modelljük betegségeit is elárulják. De nem mindegyik!

A Manchester Egyetem kutatócsoportja elkészítette négy, Fajjúmban talált múmia fejrekonstrukcióját. A munkát nehezítette, hogy az elmúlt több mint száz év során a múmiák „elveszítették" portréjukat, és kevesebb mint 10 százalékuk esetében állapítható meg kétséget kizáróan, hogy melyik portré melyik múmiához tartozik. Ezek egy része pedig magángyűjteményben van. A Manchester Egyetem kutatói végül két múmiát választottak, ezeket a londoni British Museumban őrzik. Az egyik az ötvenes éveiben elhalt férfi, a másik a húszas évei elején elhunyt fiatal lány. Richard Neave, Caroline Wilkinson és Denise Smith munkája nyomán először a férfi kelt éltre. Egy széles, lapos arcú, kampós orrú, szögletes állú ember tekintett rájuk. A nő feje kicsi volt, telt ajka és kissé lefelé görbülő orra kellemes vonásokkal egészült ki. Az igazság pillanata akkor jött el, amikor a múzeum munkatársai megmutatták a múmiák portréit. Mind a kettő hasonlított az elkészített fejhez. Úgy tűnt, Petrie feltételezése helyes volt. A kutatók azonban folytatták a munkát.

Az újabb rekonstrukciót egy 30 éves kora körül elhalt férfiról készítették, akinek a balzsamozott testét a koppenhágai Glyptotek Museum őrzi. A férfinak széles pofacsontjai voltak, orra széles és egyenes, ajka telt, álla szögletes volt. És egyáltalán nem hasonlított a róla mintázott portréhoz, amely egy keskeny arcú, hosszú orrú, kerek állú, kellemes külsejű férfit mutatott! A koponya antropológiai vizsgálata szerint a férfi fekete-afrikai jellegű volt, a portrén azonban egy fehér, kaukázusi típusú ember látható. Még az életkor sem egyezett. A férfi harmincas éveiben halt el, a portrén azonban egy jóval idősebb férfi látható. Mi lehetett az eltérés oka? Vagy a művész volt nagyon ügyetlen, vagy a portré mégsem a múmiához tartozott. Az utóbbi feltevés látszott valószínűnek.

Minthogy a vizsgált múmiákat biztos, hogy ma is úgy őrzik, ahogy előkerültek, valószínűleg még a mumifikálás idején keveredtek össze a portrék és a testek, hiszen tudjuk, hogy egyszerre több mumifikálást is végeztek. Az is elképzelhető azonban, hogy az európai műkincskereskedők keverték el a portrékat, hogy több pénzhez jussanak. Igyekeztek a kellemesebb küllemű portrékat jó állapotban lévő múmiákra illeszteni.

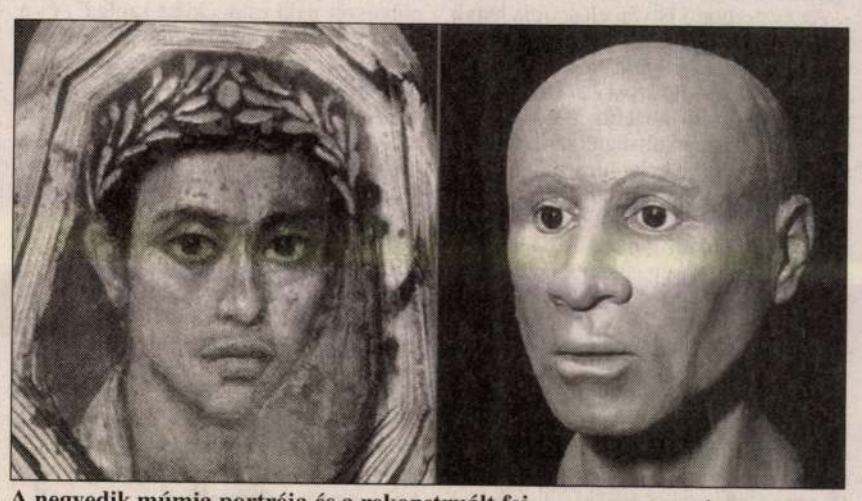

A negyedik múmia portréja és a rekonstruált fej

FORRÁS: NEW SCIENTIST

A negyedik rekonstrukció hozta meg a legérdekesebb eredményt. A New York-i Metropolitan Museumban tárolt csontok vizsgálata megint fekete-afrikai eredetre utalt. A rekonstrukció is megfelelt a várakozásoknak: széles orr, szögletes áll, telt ajak. A portrén mégis fehér bőrű, keskeny orrú és jóval fiatalabb férfi látszott. Csakhogy a többi vonás egyezett és a koponyára helyezett portré is azonos volt. A múmia portréja eredeti volt. Mit történt vajon?

A választ egyelőre csak találgatni lehet. Elképzelhető, hogy divatosabb volt a görögös külső abban a korban. A férfi holtában is meg akart felelni „az elvárásoknak". Amikor a rómaiak az I. században meghódították Egyiptomot, az ott élő görögöket kedvezményekben részesítették. Csakhogy azok akkor már vagy háromszáz éve éltek azon a vidéken, és érthetően keveredtek az egyiptomiakkal. Érdemes volt tehát ezt a keveredést minden módon eltussolni. Ezt támasztja alá az is, hogy a több ezer portré között viszonylag kevés olyan akad, amelyen a fekete-afrikai jelleg látható. A Fajjúm-portrék alapvetően persze realisztikusak, a vizsgálatok ezen a véleményen csak annyit módosítottak, hogy a művészek – a megrendelő óhajára – olykor változtattak a küllemen.

JUHARI ZSUZSA

Új kurzusművészet

Gondolatok egy fontos kiállítás kapcsán

P. SZŰCS JULIANNA

A szónál erősebb a kép. Az óriási fehér szobor fölavattatott, a köztársasági elnök átvágta a trikolórt, a talapzatot pedig körbevették a magyarság négy égtáját képviselő, népviseletbe öltözött fiak és leányok. Összefogódzkodtak, kört alkottak, az emlékművet gyűrűbe fogva előbb az ünneplő közönség felé fordultak. Majd – a gyűrűt megtartva – szép lassan hátraarcot csináltak, elengedték egymást. Kezüket orans mozdulattal égnek emelték, és valamennyien térdre vetették magukat a mű előtt. Így maradtak egy örökkévalóságnál hosszabb pillanatig. A hódolás után, arcukon a misztikus egyesülés megrendült kifejezésével, később leléptek a talapzatról és elvegyültek a tömegben.

A koreográfia olvasata nem hagy kétséget: augusztus 15-én, az esztergomi Várhegyen és *Melocco Miklós* Szent István-szobrának fölavatása alkalmából szakrális szertartás zajlott le. A szakralitás nem volt köthető egyetlen konkrét liturgia szabályzatához – az ökumené épségéről gondoskodott egy láthatatlan rendezői kéz –, de az e világi ráció szabályozta pátoszhoz sem. Állami és kormányzati, pártbéli és egyházi notabilitásoknak, karhatalomnak és rendfenntartóknak, meg persze a spontán népnek magának, a szobor alkalmából föl lett kínálva az illúzió: íme a szobor nem csak szobor többé, sőt nem csak jelképe valamely hajdan történt dolognak. *Itt és most a holt kő átlényegült azzá, amit ábrázol.* Ez nemcsak egy Szent Istvánról *szóló* szobor, hanem maga a megtestesült szentség. Leborulásra, imára alkalmas, továbbá egyéb csodás dolgok is várhatók általa, tőle, körülötte.

Egy magányos főmű

Az esztergomi Várhegyen természetesen minden résztvevő és minden szereplő tudta, amit tudni kell, de mégis *úgy tettek,* mintha a régiség és a jelenvalóság között az idő össze tudna csúszni. Ha az emlékműállító szándéka és a befogadó gyülekezet hajlama ilyen, akkor viszonylag könnyű dolga van a háromszög harmadik csúcsának, a különös szakralitás kivitelezőjének, azaz a művésznek. Elvileg.

Hogy a gyakorlat ennél valamivel komplikáltabb, arról ez idő tájt egy alapos munkával, nagyszerű kompozíciós készséggel és (majdnem) teljességgel létrehozott tárlat tudósít a Nádor utcai *Centrális Galériában. A millenniumi kiállítás* című gyűjteményből – sok egyéb, azaz videodokumentumok, tárgyi kellékek, írott anyagok mellett – kiviláglik, hogy Melocco legalább tud valami olyat, amit az országosan fölállított több mint félszáz Szent István-szobor csak nyomaiban, és a több mint félezer egyéb témájú emlékmű alig-alig, de inkább egyáltalában nem tud.

Az esztergomi István először is hatalmas, a többi – például a százhalombattai *Szabolcs Péter-féle,* a váci *Blaskó János-fajta,* a zalakarosi *Béres János-típusú* – meg sem közelíti. (Anyag bennük is van, bronzköltségük nyilván elég lenne egy kisebb település művelődési házának évi fönntartására, három nagyobb árából pedig meg lehetett volna valósítani például a pécsi Modern Magyar Képtár frissen átadott épületének téliesítését, de ez rossz logika, ezen semmi sem múlott. A pénzen ünnepség témában idén különben sem múlott semmi.)

Az esztergomi István másodszor is érdekes, a többi – például a nyíradonyi *Biridzó Gabriella-féle,* a csengeri *Párkányi Péter-fajta,* a bakonyszentkirályi *Pogány Gábor Benő-típusú* – a nyomába sem ér. Pedig olykor ők az ég felé is mernek tekeredni, anyagukban többre is vágynak a fehér mészkőnél, és úri kedvükben időnként lóra pattannak a gondviselés képében megjelenő hivatal jóvoltából.

Az esztergomi István nagyon más. Úgy viszonylik az országos királyszobor-sereghez, mint karizmatikus vezér a mezei hadakhoz. Ő viselkedni tud, ő tud viselkedni. Azt fejezi ki, ami a megbízóknak legföljebb az álmaiban élhetett. Messziről – főképpen az „elszakított" Párkányból – is látszik, de nem ambicionálja a hegy méretet. Megszokott beállítást alkalmaz – már Benczúr Gyula festményén is így koronázták Vajkot –, de az egymást metsző, hirtelen szakadt bordatagokkal finom metautalásokat gerjeszt. (Hasonlóképpen vette föl Jánostól a „jelet" a Megváltó, és roskadt Krisztus a kereszt alatt a Golgotára vezető úton stb.) De legfőképpen gyönyörűen van megfaragva az egész. Burjánzik, omlik, csavarodik a drapéria, ellényegteleníti a két testet, látomássá változtatja a soktonnás, kilencméteres kompozíciót. Melocco meg tudja oldani, hogy a keretépítmény statikátlansága és az alakok virtualitása egymást erősítve hirdesse a középkorból átmentett és a barokkban esztétizálva fölerősített élményt: credo quia absurdum, tehát azért hiszem, mert lehetetlen.

Ha művész fundamentális tartalom kifejezésére vállalkozik, ez minimálisnak látszó követelmény. A fundamentális tartalom kifejezési szándéka ugyanis kényes, profi munkát igényel. A fölturbózott hatalom az öröklét megmásíthatatlan erejének jelvényével operál. A művészet neki csak „cifra szolga", és a „korral haladó", „önfejlődő", „önmagáért való" eszközökkel egyáltalában nem tud mit kezdeni. Számára az csak az elit luxusa, liberális cafrang és terveibe beleilleszthetetlen. Ne higgyük, hogy a diktatúrák létezésük legitimálásához szakmai kontárokat szoktak alkalmazni. Arturo Martini, Mussolini pártfogoltja, egészen kiváló szakmai erényekkel bírt. Arno Breker, Hitler kedvence, figuráit a kellem peploszába burkolta annak idején. Vera Muhina, Sztálin díjazottja, mindent nagyon tehetségesen lesett el a régi monumentalistáktól. És Juan de Avalos, Franco bizalmasa, az Elesettek Völgyének főszobrásza (Melocco műve leginkább az övére hasonlít), a tájékozatlan turisták szívét rendre megdobogtatja, nem is érdemtelenül.

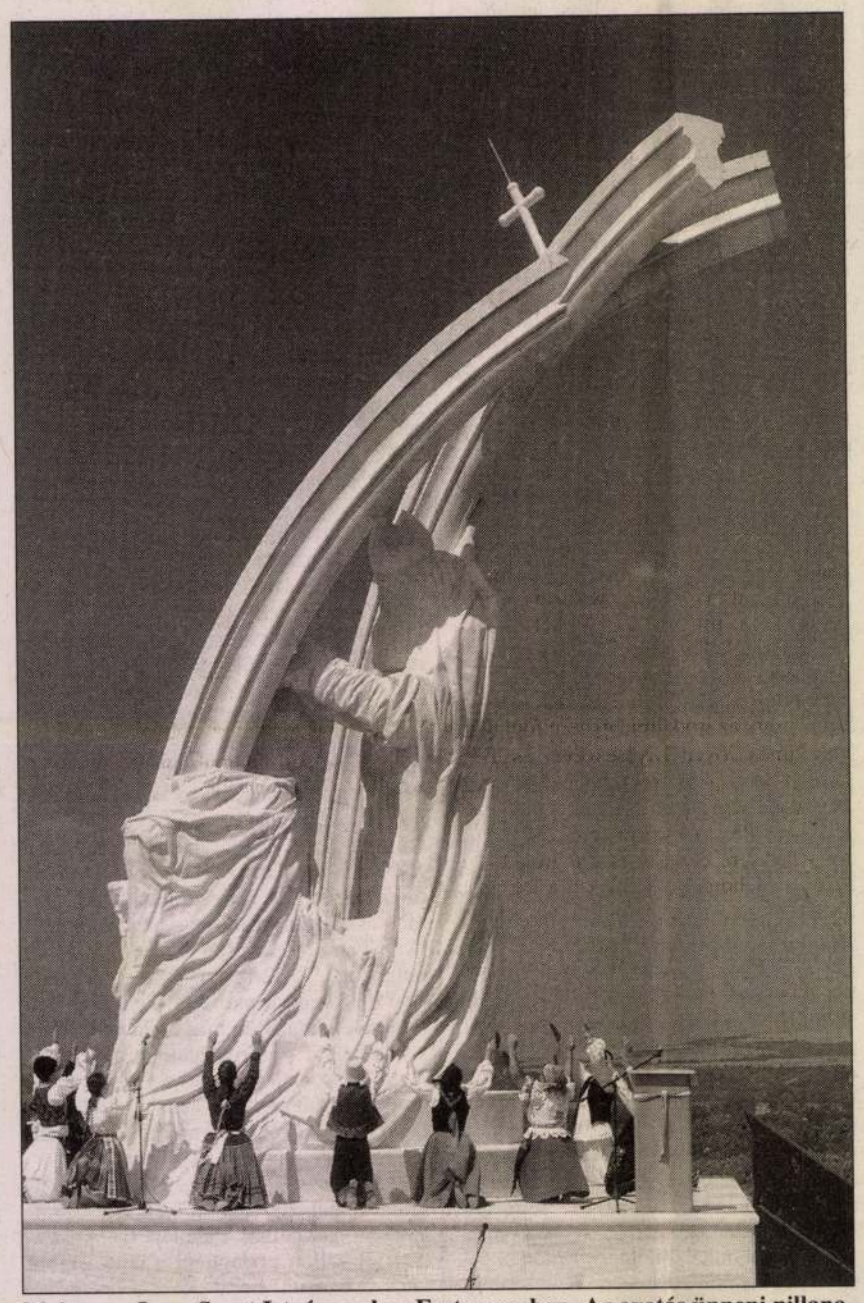

Makovecz Imre Szent István-szobra Esztergomban. Az avatás ünnepi pillanatai, 2001. augusztus 15. FOTÓ: TEKNŐS MIKLÓS

A hiányzó iskola

Bizonyára föltűnt, hogy ezek a példahasonlatok legfiatalabbja is hatvan-hetven évvel ezelőtti. A totális diktatúráknak akkoriban volt módjuk minőségi reprezentációt kifejleszteni, akkoriban volt pénz arra, hogy koncepció, anyag, terep ne legyen akadály. De még a nem totális, csak éppen nagyon konzervatív művészetpolitikájú rezsimek is – ha adtak magukra – gondos „fejlesztési tervet" dolgoztak ki hatalmi szándékaik hatásos megjelenítésére. A múlt századi millennium szobrászai (Stróbl Alajos, Zala György, Jankovics Gyula, tehát akikre a mai hivatalosok oly szívesen szoktak hivatkozni) kérlelhetetlen szigorúságú akadémikus kiképzésben részesültek. A Horthy-korszak második felének, tehát a Szent István-évnek, Eucharisztikus Kongresszusnak és az irredenta etapjait megörökítő hivatalos művészeknek módjuk volt Rómában (olykor Berlinben) elsajátítani az uralkodó eszmék mellé társuló uralkodó stílusjegyeket. Rákosi szobrászai még ebbe az „iskolába" jártak, a többség elég gyorsan tudott átmasírozni a jobbszélről a balszélre. A magyarországi létező szocializmus művészettörténetének egyik sajátossága volt, hogy a Kádár-korszak hivatalos reprezentációja egyre inkább simulni akart a nem hivataloshoz (lásd Varga Imre furcsa teljesítményét), vagy egyre inkább volt kénytelen magára húzni a kedélyes vulgárgiccs meghitt alakzatait (lásd Kiss István kései munkáit). Mire a rendszerváltással bevégeztetett, jóformán csak kontraszelektált, a művészeti életbe integrálhatatlan, gyönge művészek maradtak a hivatalosság tartalékhadában. Ha úgy tetszik, ez is fontos adalék lehet a Kádár-korszak kripto-polgárosodásának történetéhez.

E szakmailag legyöngült, piaci érdekérvényesítésben rosszul vizsgázott, provinciális képzettségű – ráadásul és e pillanatban szerencsére – külföldi referenciaháttérrel sem rendelkező alkotógárda, a „lázadó statiszták" kora csak most, az új millennium idején került helyzetbe. Tehették. „Évtizedek óta nem létesült annyi köztéri szobor az országban, mint az elmúlt húsz hónap alatt – írta *Nemeskürty István* millenniumi kormánybiztos a főkiadvány főtanulmányában (Ünnepel az ország, 62. oldal) – Néhány közülük nem műremek, viszont a lakosságnak tetszik. Gondosan ügyeltünk arra, hogy ne álljunk elő imittamott jogosnak mutatkozó művészeti megfontolásokkal."

A színvonal alábbadása – a szükségszerűn túl – józan megfontoláson nyugodott. Gondos ügyelésen. Nyilvánvaló, hogy nagy népszerűségi tőkére lehet szert tenni, ha a művészet sorsa immár nem „a beavatott tojásfejűek", hanem az úgynevezett „egyszerű emberek" kezébe kerül. (Vonatkozó irodalom: Horváth Márton írásai az ötvenes évekből, Művészet és közérthetőség vita a hatvanas évekből). A műértésbe bevezetett közvetlen demokrácia nagy eréllyel képes ugyanis elleplezni a valódi viszonyokat megmutató képviseleti demokráciát, a tudás társadalmát kifejező minőség megfelelően nyomatékosított szavazatát. A polgári világ – ennél jobbat mostanáig sajnos nem találtak ki – igazi normatív rendjét.

A Szent Korona nevében

De mi végre is mozgósíttatott e mezei had? Miért kellett Melocco Miklós magányos, és magányosságában is fenségesen ijesztő árnyékú *minősége* köré az országra szabadítani e félezer, és többségében szánalmas színvonalú *mennyiséget?*

Visszatérek az okfejtés kezdőmondatához: a szónál erősebb a kép. Van ennek a mostani „több mint kormányváltásnak" egy dédelgetett vizuális allegóriája, és ez akár társadalomszerkezeti modellnek is fölfogható. Eredetileg a 2000-ben rendezett velencei Építészeti Biennále Magyar Pavilonjában szerepelt, de azóta e „képnek" módjában állt nagy karriert csinálnia e mostani kultuszkormányzati ciklusban. (Nem tehet róla, de hát Nietzsche és Wagner sem tehető alapjaiban véve felelőssé a Harmadik Birodalomban befuttatott későbbi karrierjéért.)

Történt ugyanis, hogy egy második vonalbeli szellemesen kreatív, de igen zavarosan gondolkodó építész-iparművészíróféle kismester, bizonyos *Maróti Géza* 1937-ben alkotott egy különös rekonstrukciót az elsüllyedt *Atlantiszról.* Ez a rajzban fönnmaradt emlék egy ókori kelethez illő, és theokratikus államra jellemző ideál-alaprajz lehetőségét idézte föl: epicentrumában egy papkirály szentélyét fölmagasító zikkuratszerű toronnyal és koncentrikus körökre kiporciózva, a sugárzó „központi hatalomhoz" képest bizonyos távolságra elhelyezkedő, az alsóbb rétegeket képviselő, várszerű építményekkel. E rétegek – a rajz tanúsága szerint – olykor vizesárokkal vannak egymástól elválasztva. E keletiesen hierarchikus álomterv valamire bizonyosan nem hasonlít. A görög poliszok négyzethálós – tehát agorát, templomot, temetőt, lakóházat a szerkezet szövetébe értelmesen, és nem misztifikáltan kiemelt helyen – jelölt rendszerére. Azaz minden modernizáción átesett város urbanisztikai alaprajzára.

Maróti hieratikusan, azaz hagyományosan megszabott tekintélyelvű terve Velencében makettet öltött. Nem magányosan, hanem egy összefüggésrendszer részeként szerepelt. Körülötte fölvázolódott a törzsökös térszervezés vélelmezett más koncentrikus formációja, a magyarok (és németek) római házi templomától, a Santo Stefano Rotondótól, a Stonehenge-jellegű varázsüzenetű építményekig, a pilisi tájtemplomtól a gyógyító építészet felé vezető misztikus elképzelésekig. Mindnek fókuszában áll(na) a Magyar Szent Korona metaértelmezése, a tan sumerológiai, kettős, sőt hármas honfoglalás-elméleti alapvetése. (Tehát mindaz, amit *Kovács Évától Marosi Ernőig, Lovag Zsuzsától Radnóti Sándorig* a magára valamit is adó tudományos közvélemény még és e pillanatban képes radikálisan visszautasítani).

Ez a Maróti-féle terv azóta kabalabaként van jelen a hivatalos magyar képzőművészeti nyilvánosságban. Én e hónapban éppen harmadszor találkozom vele, talán nem véletlenül. Az *Álmok álmodói* című Ganz Park-béli kiállításon például ez az egyetlen kivitelezett makett, hacsak nem számítom a bejárattal szemben Damoklesz-kardként fölfüggesztett, Lechner Ödön-féle kecskeméti víztornyot, úgy is, mint az atlantidákhoz méltó speciális űrlétesítményt.

A mi régi-új koronakultuszunk is efféle koncentrikus, hierarchikus és hieratikus társadalom vágyképén alapszik. Van neki közepe, van neki pántja, van neki külső köre. De „Atlantisz-remake" lett az esztergomi szoboravató szertartás is. Közepét, a ferde keresztet formázná a Melocco-szobor. Pántjait a hódoló nép képviselné. Az abroncsot pedig az arctalan tömeg.

Ez a konstrukció az „egy ember – egy nép" víziójára és illúziójára épül. Ez a konstrukció alapvetően ellentétes az érdekeket bonyolultan leképező rendszerrel. A korona – a millennium jegyében – sajnos sokkal több, mint amivel meggyanúsítják, azazhogy egy hajdani álom indokolatlan és nagyravágyó szimbóluma. A korona arra szolgál a millenniumi – jól-rosszul, de leginkább rosszul képviselt – kurzusreprezentációban, hogy eltüntessen minden alternatívát. Ezért viszik egyik helyről a másikra, úsztatják föl és teszik igazolványra. Arra való, hogy a piktogram eltüntesse a pártokat, a civiltársadalmat, a demokráciát. A korona számomra – itt és ebben a szezonban – nem más, mint önkényuralmi jelkép.

Cipők

Fáztál már hosszan, kitartóan és reménytelenül? Hogy nem hitted, valaha is véget ér az állapot, amely már nem is hőmérsékletről, nem érzetről szól, hanem létről és nemlétről.

Fáztál már így?

Nézem a cipőket az előszobában. Van fekete félcipő, nagyon vastag talppal. Őszre jó leginkább, esők idején járni benne, mert nem túl nehéz, de a járdákon felgyülemlő tócsák között biztos, száraz meleggel ajándékoz meg. Van könnyű fekete is, meg barna is. Egyikről sem tudni igazán, bőr vagy rafinált műbőr. Az árából ítélve, inkább az utóbbi, de jó viselet. Nem izzad bele a láb, kényelmes is.

Átmeneti cipők – mondták volna szüleim, amikor még az átmeneti kabát fogalma a boldogabb időkben azt jelezte, hogy a gardróbban sorjázó kabátok egy regimentje volt a nyári viselet, a másik a téli, a kettő között pedig az átmeneti.

Én ezeket a jobb időket csak mondatfoszlányokból, egy tölcséres gramofonból áradó tangókból, Mary tanti táncosnői múltja rosszalló felemlegetéséből, a deklasszált elemeket egybegyűjtő bridzspartikból ismertem, ahol Matláry bácsi szívta az olasz hitvesének remekművű szalmakalapjából saját kezűleg készített szivarokat, amitől egy bizonyos idő után illemtudóan félrevonultam öklendezni.

A boldogtalanabb időkre első kézből, illetve lábból emlékszem – ekkor volt divatban az átmeneti kabátnak az a definíciója, hogy: átmenet a kabát és a rongy között –, lévén egyetlen cipőm: a telek maradandó nyomot hagytak bennem.

Ha elmondanám, valószínűleg mindenki hülyének nézne, és azt mondaná: ilyen nincs. Pedig van. Az álmatlan éjszakákon egyre többet barangolván az emlékezet szövevényében, pontosan látom azt a legszemélyesebb idegrendszerből szintetizált, kamerával készült videoklipet, melyben hazafelé tartok a Kubik dombról, ahol csúszkáltunk lefelé a meredek lejtőn – jobbak szánkóval, kevésbé jobbak cipőtalpon, síelést mímelve. Cafattá ázott a népi demokrácia büszke gyerekbakancsa, és szép fokozatosan ráhűlve a lábfejre először csak fázni kezdett az ember gyereke, majd csontig hatoló fájdalommal hasított bele a hideg.

Otthon kétségbeesett anyánk rendelésére: lábfürdő a zománcozott lavórban, de ez sem volt olyan egyszerű, mert nem lehetett bemeríteni azonnal a lábakat a csábító gőzölgésbe. A bakancs gondosan odakészítve a kályha elé, természetesen kellő távolságra a tűztől, mert ha túl közel tettük volna, akkor úgy összezsugorodik, hogy soha többé fel nem húzható állapotba kerül. Ezt pedig ugyebár mindenképpen el kellett kerülni, több cipő nem lévén télire a családban. Egy pár bakancs az öcsémnek és nekem is. Csak kellő mértéktartás a kályhától, nehogy összepöndörödjön a bőr. Tehát csak kellő távolságtartás. Így nem ment össze, de nem is száradt meg. Másnap félig vizes bakanccsal az iskolába. Ez volt a legszörnyűbb. Az iskolában, ha éppen nem volt

TETTAMANTI BÉLA RAJZA

szénszünet – mily maradandóan gyönyörű és tanulói szívnek kedves kifejezés –, éppen hogy langyos volt.

Érdekes módon ebben még jobban lehetett érezni a zoknikat alattomosan átnedvesítő hideget.

Szóval ezt a hideget érzem ma is, mind sűrűbben visszakószálva a gyerekkorba, éjnek évadján. És nem elvont hideget érzek, hanem a lábamba beleütő, elviselhetetlen fájdalmat.

Nézem a cipőket. Ilyen, olyan, amolyan. Öt pár cipő.

Nézem őket, és magamat látom, amint állok az előszobában a cipők felett. Magamat látom, egy régen elmúlt kort, Mary tanti hangját hallom, Matláry úr kalapszivarjának bűzét érzem, a tölcsérből tangók szalamandráznak elő, este a rádió villanó varázsszeme mögül monoton zúgással hullámzik valami távoli, ismeretlen világ, én meg most állok múltbéli fázással az öt pár cipő fölött és tudom, hogy már soha de soha nem fogok megérteni semmit abból, ami körülöttem történik.

SZIGETHY ANDRÁS

2001 okt. 12.

Építészek alkonya

Bekövetkezett, bekövetkezik éppen, amire számítani lehetett, de határidejét az érdekeltek megpróbálták minél jobban kitolni a jövőbe, eljövetelével mindig csak a következő generáció regnálására jósolták, és most maguk is meglepetten tapasztalják, hogy bevégeztetett. Nincs szükség építészekre, munkájuk feleslegessé vált, tudásuk bizonytalan, holt tudás, kiszámíthatatlanságuk csak hátráltatja a fejlődést.

Az építészek mindig is (jogosan) büszkék voltak arra, hogy szakmájuk/művészetük határterület, házaik Chagall-képei, a fizika és matematika törvényeinek maximális figyelembevételével, statikailag tökéletesen kivitelezett álmok. Egy jó építész természetesen mérnök, mint ahogy neve (építészmérnök) is mutatja, de ha *csak* ennyi, egész életében trafóházakat és lakótelepi közérteket tervezhet, unokái megvetik, felesége a fűszeressel kacérkodik, és öregkora megkeseredett, ványadt ősz lesz. Azaz művésznek is kell lennie, azonban mindig és kizárólag a fizika törvényeinek fogságában. Ezért is válhatott elsőként az informatikai bumm áldozatává, ezért is lett szakmája az első szoftverrel kiváltható foglalkozás.

Mi van?! – üvöltenek fel önök –, mi a napon szárított, aktív oxigénes, ordas úristenről beszél?!

Elmagyarázom. A fentebb vázolt kettősség teszi alkalmassá a szakmát arra, hogy egyszerű mozdulattal kettéválasszuk elméleti és kísérleti építészetre, azaz elkülönítsük az amúgy is elkülönülő részeket: egy ház művészi szempontok alapján történő tervezését és a matematikát, hogy ez a ház ne omoljon össze. A matematikával kezdem, mert itt nyilvánvalóbb a tendencia. Egy lépcsőház, erkély, ablak vagy tetőszerkezet csak bizonyos általános szabályok betartásával készülhet. A lépcsők között nem lehet nyolcvan centiméteres szintkülönbség, a tetőn nem lehetnek lyukak. Ezeknek a megoldásoknak a látszólagos szabadsága nagy, azonban a még megvalósítható végletek között a távolság tulajdonképpen egyszerű függvényekkel leírható, és mint ilyen, elhelyezhető egy számítógépes lemezen.

Ez a program tökéletesen és biztonságosan fogja megmondani Pistike (öt éves) rajzáról, hogy sajnos az általa felvázolt Apu, Anyu és a házunk című alkotás olyan elemeket tartalmaz, amelyek kivitelezését lehetetlenné teszik, ezért menjen inkább mozdonyvezetőnek.

Egy Pistikénél valamivel fejlettebb realitásérzékű ember azonban minden további nélkül meg tudja tervezni a házát ezen szoftver segítségével, hiszen elegendő kijelölni a fő szempontokat: négy szoba, három gyerek, 16 fokos délnyugati lejtő, és a számítógép elkezdi sorolni a lehetséges megoldásokat.

Ezt követi a szűkítés a további szempontok terén: illeszkedés a környezetbe, 32 százalék Makovecz, 51 százalék szecesszió és 17 százalék Finta József, mire a terv tovább finomul. (A költségek folyamatos megjelenítése az egér jobb oldali gombjával oldható meg.)

Mivel az adatbázisban megtalálható az összes létező, egykor létező és tervezett épület korrekt leírása, terve, a változó anyagárak, az építési szabályok, a kerületek, városok aktuális ingatlanpolitikája és mindezek végtelen számú kombinációja, az eredmény sokkal megbízhatóbb lesz, mint ha egy önmagával határos építészt bíznánk meg a feladattal, aki saját elképzeléseinek és korlátainak foglya, ráadásul magánélete is van.

Ez természetesen fokozottan igaz egy irodaház vagy bevásárlóközpont létrehozásakor, hiszen itt nincs szó másról, mint a funkcionalista alapépítmény trendkövető burkolásáról, azaz az emberi tényező még inkább leértékelődik.

Felmerülhet, mint ahogy fel is merül az alkotószabadság, az egyéniség, a fantázia és a szárnyaló egyediség álproblematikája. A matematika, statika és épületfizika nem minden, mondhatják és mondják önök, de nincs igazuk.

A fentebb felsorolt ún. művészi elemek ha nem is nélkülözhetőek, bőséggel és biztonsággal megteremthetők egy szoftveren belül, ráadásul azzal az előnyel, hogy a gép nem egy (a már említett bajokkal és szemellenzőkkel megvert) építész, de még csak nem is egy bonyolult egymás alá-fölérendeltségi viszonyokkal küzdő építészcsoport fejével gondolkozik, hanem az *összes* tudásukat alkalmazza az előnyök maximális kihasználásával, de a hátrányok mellőzésével.

Ez a tudás azonban véges! – látom feltartott mutatóujjukat.

Valóban. Csakhogy ez a véges tudás már elegendő alapot teremt egy önmagát fejlesztő rendszerhez, nem beszélve arról, hogy még ennek a véges tudásnak is végtelenek a kombinációs lehetőségei. A szoftver, ami az Anarchitect munkacímet kapta, pontosan ezt a tudást nyújtja.

Azt az elenyésző részt, ami az építészetből az emberre marad, talán jobb nem a politikusokra bízni.

Miért mondom mégis azt, hogy országonként négy-öt építészre szükség van? Ez egyszerű. Azt az elenyésző részt, ami az építészetből az emberre marad: a főirányok számítógép általi kijelölésének ellenőrzését, esetleges bírálatát, illetve pár művészeti korrekciót talán jobb nem a politikusokra bízni.

Négy-öt építész, mind mellett egy-egy tanítvány és körülöttük a szervesen, logikusan és változatosan épülő világ.

A jelen elkezdődött.

Para-Kovács Imre

Felemás felsőoktatási integráció

Az integráció nyomán jelentősen csökkent a felsőoktatási intézmények száma: az összevonások után az 52 állami fenntartású felsőoktatási intézményből 13 állami egyetem és 12 főiskola maradt fenn. Az átalakítások óta eltelt másfél év felemás képet mutat.

Az oktatási kormányzat a 2001. január 1-jével lezárult integrációval elő kívánta segíteni a felsőoktatási intézmények gazdaságosabb működését, javítani akarta a képzési kínálatot és a minőséget, s biztosítani a tudományos kutatásban történő előrelépést. A kitűzött célok megvalósulását illetően az intézmények vezetői egyetértenek abban, hogy egy ilyen struktúraváltoztatásnak csak évek múlva látszanak majd a tényleges eredményei.

Mészáros Rezső, a Szegedi Tudományegyetem rektora elmondta: az integráció egyik nagy előnye, hogy megerősödött a közös egyetemi pályázati tevékenység, és a karok összeadják szellemi kapacitásukat. Hozzátette: ezzel párhuzamosan viszont a karok maguknak követelik a hallgatók után járó normatív támogatást. Szerinte a kormányzatnak anyagilag is meg kellene erősítenie az integráció folyamatát, de az is sokat segítene, ha a felsőoktatás finanszírozás: inflációkövető lenne.

Az egészségügy finanszírozási problémái miatt nehéz helyzetbe kerültek azok a tudományegyetemek, amelyekhez orvosegyetemek is kapcsolódtak. Ez a probléma a Semmelweis Egyetemet is érinti. *Sótonyi Péter,* a Haynal Imre Egészségtudományi Egyetem (HIETE), a Semmelweis Orvostudományi Egyetem (SOTE) és a Testnevelési Egyetem integrációjával létrejött új intézmény rektora szerint a HIETE és a SOTE összevonása számos konfliktust rejtett magában.

A Budapesti Közgazdaság-tudományi és Államigazgatási Egyetemen az integráció során összevonták a két elődintézmény gazdálkodását, és egységesítették a hallgatók nyilvántartását – mondta el *Temesi József* rektorhelyettes. Hozzátette, ezek bár nem látványos, de mindenképpen pozitív hatásai az integrációnak, a tényleges eredményeket azonban csak öt-nyolc év múlva lehet majd látni.

Varga Dóra

Már csak 3 nap a legvonz
Leküzdhetetlen Peugeot vonzerő október 8-14 között!

FILM

Szerelmi kísérletek

a produkciót nem kell nagyon mellre szívni, viszont érdemes belenézni

érlet *Pierre-*, a *Szerelmes* , hogy a film az is, amiről eresése). Még y sikerült kí- bája ennek a letalált a kor komputeres, világba. (Egy runk ikonja: ézi homokóra t is ez van. A ve nem moz- a világ annyi, en bejön hoz- t különböző tud hajtani. kajához, por- ársasághoz – rozza ezt a (A mese sze- omas beteg, enő informa- éma az, hogy nglakó" életet net a szerelem an? (Az inter- ezik barlangla- iásokat.) Csak savar: Thomas – agrofóbiája ner kimenni az ehát ő nem a niatt zárta ma- legy: a problé- változatban –

tból viszont az nagát a főhőst hogy csak az yőjével látjuk ló hányadát. lekes. Olyan zereplő (de- objektív – különbség, gép jobban virtuális- lóság kap- irminthogy Thomasnak sikerül-e kijutnia ebből a kriptából az élet napos oldalára.

A mozi persze pornóval indul, Thomas, ha már magányra van ítélve, mi mást nézne? Aztán cyberszexszel próbálkozik – tudod, ez az az izé, amikor valami plasztikruhába kell bújni, ami be van drótozva, kesztyű és szemüveg is van hozzá, és a csajszit csak képként látod, de még érzed is, bár esze ágában sincs jelen lenni: virtuális. Ez is kísérlet: hátha a gép ugyanolyan, mint az érző, eleven test? Nem olyan, tudjuk, ő is tudja.

És akkor jön a főcím csapdája: Thomas szerelmes lesz. Pszichiátere rábeszéli, hogy a virtuálisban, a képernyőn keresztül keressen valakit magának. Ettől kezdve a filmen majd minden reális és egyben metaforikus. Röviden: a kísérlet arról szól, mennyire nehéz ma szerelmet találni, beleesni, benne lenni, igazi érzelmeket átélni. A másikat megtalálni. Azt akarom mondani, hogy a film apropónak használja Thomas sorsát egy általánosabb, társkeresési búbánat elmesélésére. Mert Thomas ugyebár beteg – azaz igazi randevú, ágy meg minden kizárva. De próbálkozik, ahogy mindenki. És szívatják, ahogy mindenkit. Mondja a film.

Azt hiszem, hogy bár a rendező ezekkel a filmes absztrakciókkal túlzásba ment – ettől gyér a mozi –, de a probléma mégis valós: a szerelem (mondják) elavult dolog, igaziból megkapni egyre nehezebb, a szerelmes filmek hazudnak. Thomas előbb egy őrült nővel kerül össze, néznie-hallgatnia kell kékharisnyaverseit, olyan szövegekkel, hogy falra másznál tőle. Fel is adja, elmegy egy gyógykurvához. (Itt, a filmvilágban ilyen is van, a biztosítótársaság olyan ápolónőket bocsát rendelkezésére, akik nemcsak injekciót meg borogatást hoznak, hanem... Egy kis sci-fi azért belefér a komputernarratívába.)

És mit tesz Isten, a harmadik próbálkozásnál a nő lemondja. Jól érted, a gyógyprosti (*Aylin Yay*) kirúgja a tikkes kuncsaftot. Azt mondja, hogy Thomasszal nem – és kész. Erre aztán – mint a valóságban – bepöccen a fiú. Egyre jobban elárasztja a szerelem kínja, az édes érzés (ezt én is csak gondolom, mert nem látszik), és majd megőrül a nőért. Pedig a lány, látványként – (legalábbis Barbie-babákon edződött szemünknek) – nem egy nagy durranás. A sztoriban mégis jó. Sőt, a viszony majdnem telitalálat: hogy kibe esel bele, az nem szépség kérdése – megmagyarázhatatlan. Egyszer csak ott van, te meg kikészülsz. Thomas mindenre kész, sír, zsarol és őrjöng – szenvedélye erejét csak abból látod, hogy a csajszi is átalakul, dominából előbb szigorú anya, aztán..., de nem mondom el. Kísérletmetafora, ami a valóságot akarja csapdába csalni. Nem csoda, hogy édes-keserű.

A szerelem lehetetlensége, meg az erről való panasz valahogy trend lett a franciáknál. Houellebecq nevű író ilyen témájú regénye (Elemi részecskék) bestseller lett, fel is terjesztették valami díjra, filmet csinálnak belőle, szociológusok vizsgálják az okokat: miért nem megy a dolog. Úgy lett. Ez a film is díjakat nyert. Mégis: ezt a belga–francia produkciót nem kell nagyon mellre szívni, viszont érdemes belenézni. Legalább sejted, mi van a világban. Túl Hollywoodon. *(Forgalmazza a Budapest Film)*

Almási Miklós

Csak beszélő bábuk

tett néhány ette a gye- kunk gyer- olt a *Hahó, család* és az sikerült ta- Szép remé- Palásthy új *zalmabábuk* egy rossz éza novellá- 1849-ben, a ése után ját- szöveg azt gértjük majd, an gyereknek k meg. A tör- ugyanis nem pcsolatban az láthatóan né- ött adták rájuk mjeiket, s csu- id, semmitmon- t ismételgetik, szájukba rágtak. égek a filmben, bábuk, didaktikus lők, egy szavalókó- gjai. Az alkotók nem nel néznek, így a sa- göző gyermeki világ- sincs a történetben. enc novellája, a *Kuckó* os receptet ad arra, ho- mesélni erről a korról és iről. A szabadságharc i a novella elején még csak fenyegető díszletek, később egyre inkább meghatározzák a cselekményt, végül pedig egy személyes tragédia okává válnak. Persze máshogy is össze lehet kapcsolni történelmi és egyéni tragédiát, de mindig az utóbbinak kell előtérben lennie. Palásthy a csupasz lényeget vágja az arcunkba, ahelyett, hogy finom részletekkel írná azt körül. Apróságokat vár a néző, szomorú gyerekarcokat, kedves, naiv mondatokat. Mindez sokkal fontosabb lenne, mint a közepes történet hazafias ruhába bújtatása, a Kossuthot éljenző tömeg felvonultatása. Nemzeti fájdalomról szólhat egy iskolai műsor, de művészi alkotásban csak egyéni sorsokon keresztül lehet bemutatni tragédiát: a fájdalomnak az egyéniség gyűjtőlencséjében kell összegyűlnie, és onnan szétsugároznia. Egy személyes tragédia illusztrálja legjobban az általános szerencsétlenséget, ezt még a hollywoodi katasztrófafilmek dramaturgjai is tudják.

Az alkotók nem gyerekszemmel néznek, így a sajátos, lenyűgöző gyermeki világnak nyoma sincs a történetben.

A film legbántóbb hibája az, hogy nem a gyerekek nyelvén beszél. Nem találkoztam még olyan lurkóval, aki szerette volna, ha rémisztő dobpergéssel kezdődik egy gyerekfilm, és aztán ötpercenként rajzok és festmények villannak fel előtte egy fontos történelmi eseményről. Ez a módszer egy dokumentumfilmben elfogadható, de egy gyerekfilmben riasztó. A túlzottan komoly bevezető szöveget talán értékeli egy-két koravén csemete, de kizárt, hogy az olcsó szintetizátorzenére vevő valaki. Egyedül a film utolsó harmadában akad néhány olyan bábfilmszerű részlet, mely egy gyereket (vagy gyermeteg lelkű felnőttet) magával tud ragadni. De a kedves pillanatok sem tudják ellensúlyozni a rövidesen utánuk következő, drámai hatásra törekvő, de komolyan nem vehető záróképet. Mindegy – Palásthy György sok remek gyerekfilmje mellett elfér egy tévedés is. Az már személyes balszerencse, ha valaki most gyerek, nem a pazar gyerekfilmekben tobzódó hetvenes években. *(Forgalmazza a BudapestFilm)*

Dóka Péter

A Fidesz az elmúlt néhány évben ...rmányzati szintre emelte a köz...ek elherdálását, és ehhez ...törvényhozást is segítségül ...lentette ki Magyar Bálint ...okrata ügyvivő a Tett... legújabb állomásán, ...ejlesztési Bank előtt. ...t az MFB-ről szóló tör... ozta fel: szerinte ez a jog... lehetővé tette, hogy a kor... y bármilyen közpénzt átfo... asson a pénzintézeten.

Olyan embereknek juttatnak pályáztatás nélkül közpénzeket, közvagyont, akik nem rendelkeznek megfelelő anyagi háttérrel – állította Magyar Bálint. Ehhez az MFB kölcsönöket adhat, és ha az illetők nem tudják visszafizetni a pénzt, akkor az állam garanciát vállal a bank veszteségeire. Ez nem más, mint a törvényesített rablás mechanizmusa – hangsúlyozta Magyar Bálint.

Kis Zoltán képviselő szerint az MFB olyan bank, ahová tízmillió ember teszi a pénzét, és ezer ember szedi ki. Ezt az üzletágat az SZDSZ áprilisban meg kívánja szüntetni, mint mondta, „semmiféle olyan spontán privatizációt nem tartunk szükségesnek, melynek egyik állomása a napokban bejelentett Bábolna Rt. értékesítése". A miniszterelnök tavaly még azt mondta, hogy a Bábolna Rt. állami kézben tartása indokolt, ezért nem kívánják eladni – emlékeztetett Kis Zoltán.

Ugyanakkor az rt. tavaly 4 milliárd forint veszteséget halmozott fel, és az MFB ingyen megkapta azt. Tehát a szó elszáll, a tettek megmaradnak – fogalmazott a politikus. *DZM*

A parlament ülésszakai mindig kormányfői beszéddel kezdődnek, így várhatóan Orbán Viktor ma is felszólal. A miniszterelnök korábban negyven-hatvan percben értékelte az előző ülésszak óta eltelt időszakot, illetve beszélt a kormány és a parlament előtt álló feladatokról. Felszólalására valamennyi frakció reagálhat.

A parlament ma dönt arról, hogy a T. Ház eleget tesz-e a kormány kérésének, és eltér-e a házszabálytól azért, hogy az olimpia budapesti megrendezésére vonatkozó pályázati szándék támogatásáról szóló határozatról már holnap, kedden döntsenek.

A javaslatot azzal indokolta a kabinet, hogy Deutsch Tamás ifjúsági és sportminiszter a Salt Lake City-i téli olimpiára utazik, ahol egy parlamenti felhatalmazással jobbak lennének tárgyalási pozíciói. Az SZDSZ már jelezte: nem zottság felállításával, de erre minden bizonnyal most sem kerül sor.

Ebből a napirendből is látszik, a tavaszi ülésszakot meghatározza a kampány, folyik a harc a szavazatokért. A közvélemény-kutatási eredmények eltérései egyébként nem csökkennek a két legnagyobb párt, illetve pártszövetség esetében. Az elmúlt két hónapban a Fidesz–MDF 40–49, míg az MSZP 37–48 százalékon állt öt cég, a lett van a két legnagyobb párt.

Abban mindegyik közvélemény-kutató adatai megegyeznek, hogy az SZDSZ a parlamenti küszöböt jelentő 5 százalék körül van. A MIÉP csak a Marketing Centrum mérése szerint érte el a 6 százalékot januárban, a Szonda és a Tárki 5 százalékos eredményt mutatott ki, míg a Gallup 3 százalékot. A Torgyán-féle FKGP stabilan 2 százalékon áll. *NSZ*

A legnagyobb pártok támogatottsága a biztos szavazó pártválasztók körében (százalékos adatok)

	Marketing Centrum	Szonda Ipsos	Tárki	Gallup	Medián
Fidesz–MDF	n.a. 40	n.a. n.a.	48 43	47 49	44 40
MSZP	n.a. 41	41 44	37 45	40 38	44 45
SZDSZ	n.a. 5	5 6	5 5	5 5	n.a. n.a.
MIÉP	n.a. 6	4 5	5 3	3 3	n.a. n.a.
FKGP	n.a. 2	3 2	2 2	1 2	n.a. n.a.

Az első szám 2001. decemberi, a második 2002. januári adat; *n.a. = nincs adat

Forrás: a közvélemény-kutató cégek honlapjai

tak, ugyana... magukat, ha át kellene szavazniuk a baloldalra.

Fidelitas: tiltakozás az alpáriság ellen

(MTI) Gyertyás demonstrációt tartott szombaton a Fidesz ifjúsági társszervezete a közéletben megjelent alpári megnyilvánulások ellen tiltakozva. A Fidelitas elnöke, aki egyben fideszes országgyűlési képviselő is, bírálta a baloldaliakat, mondván, hogy ők „a diktatúra örököseiként" félelmet és széthúzást gerjesztenek a polgárokban. Gyürk András megfogalmazása szerint „a félelemkeltés és az idegengyűlölet szítása az elkeseredett hatalomvágy végső csodafegyvere, a magát mind ez idáig reménytelen igyekezettel európainak maszkírozó baloldalon".

Szélsőségesekkel nem hajlandó együttműködni a Kupa Mihály vezette párt

Centrum: megfélemlített és elszipkázott jelöltek

Bármilyen is az idő odakint, a Centrumban mindig süt a nap – mondta Kupa Mihály elnök a Centrum Párt kampánynyitóján. Szerinte napról napra több ezer támogatóval gyarapodik bázisuk, ezt pedig szakmai alapokra helyezett választási programjuknak köszönhetik. A párt mindenekelőtt fontosnak tartja az ország mezőgazdasági, oktatási, egészségügyi helyzetének javítását, valamint a nők státusának megerősítését a magyar társadalomban.

„Nincs egészséges ember, csak olyan, akit az orvos nem vizsgált meg rendesen" – vélekedett Pusztai Erzsébet, a párt egészségügyért felelős alelnöke. Ahelyett, hogy olyan varázsszavakkal dobálózna a kormányzat, mint az egészségügyi reform, a fejlesztésekkel például azt kellene elérni, hogy hazánk Európa rehabilitációs szolgáltatója lehessen, a külföldi betegeket hozzánk utalják biztosítóik – tette hozzá.

Nagy Tamás, a párt agrárügye...rt felelős alelnöke elmondta: ...hazai mezőgazdaság problé...ia megkerülhetetlen, mivel ...fél millió ember sorsáról van ... Ennek a szférának politikai ...nye és biztosítéka a Cent...rt.

A Centrum Párt kampánynyitóján Gyenesei István, Pusztai Erzsébet és Kupa Mihály Fotó: Pélyi Nóra

A nagygyűlés utáni sajtótájékoztatón elhangzott: a Centrum több vidéki jelöltjére nyomást gyakorolt a jelenlegi kormányzó párt, hogy lépjenek vissza a választási küzdelemből, az MSZP pedig elcsábította több esélyes politikusukat. Álláspontjuk szerint azokkal a pártokkal képzelhető el a koalíció, akik a legtöbbet valósítanak meg az ő szakmai programjaikból, ám Pusztai Erzsébet lapunknak azt mondta: a politikai szélsőségekkel kizárt az együttműködés. *EEP*

Nyilatkozat kell a közös egyéni jelöltek pártállásáról

Az Országos Választási Bizottság (OVB) pénteki ülésén a két párt elnökének kérésére megerősítette nemcsak azt, hogy az MDF és a Fidesz képviselőjelöltenként egymillió forintot, vagyis összesen maximum 386 millió forintot fordíthat jelöltjeire, hanem kimondta azt is: a pártok a jelöltállítással arányos költségvetési támogatásra jogosultak.

Az OVB szerint a közös jelöltek, listák töredékszavazatai kizárólag a közös országos listára kerülnek fel. A parlamenti küszöb elérését meghatározó százalékos arány kiszámításánál a két párt határidőben megtett előzetes nyilatkozata lesz az irányadó. Ennek hiányában a közös listára leadott szavazatokat egyenlően kell megosztani. Ha például – mint sokan valószínűsítik – 80:20 körüli felosztási arányban állapodik meg az Fidesz és az MDF, akkor minimum 25 százalékot el kell érnie a közös listáknak, hogy az MDF az 5 százalékot elérje, azaz parlamenti párt lehessen, ami '98-ban önállóan nem sikerült.

A parlamentbe jutást követően a két pártot külön-külön is megilleti a költségvetési támogatás. Az országos listáról mandátumhoz jutó parlamenti pártok – paritásos alapon – osztoznak a 25 százalékon. Az OVB állásfoglalásával a választási eredménytől függő támogatás, a további 75 százalék megosztását is sikerült a listás szavazatok megoszlástól függetleníteni. A testület megerősítette azt a párttörvényből vett alapelvet, hogy a költségvetési támogatás eredménnyel arányos részét a pártra, illetve a párt jelöltjeire az első fordulóban leadott szavazatok arányában kell megállapítani. Ezt azonban az OVB pártonként hiteles számításokkal csak akkor tudja alátámasztani, és a felosztási arányokat közölni a Pénzügyminisztériummal, ha az Fidesz és az MDF „hivatalos bejelentést tesz arról, hogy a közös egyéni választókerületi jelölt melyik jelölőszervezethez (párthoz) tartozik" – szögezi le az OVB állásfoglalása.

A közös listára adott szavazatok megoszlási arányának megállapításánál az OVB a listán szereplő összes jelöltet figyelembe fogja venni. A nyílt vita során a gondot épp az okozta, hogy míg a közös listák esetén eddig is be kellett jelenteni, hogy a jelöltet mely párt „delegálta", a választási törvény kifejezett előírása hiányában eddig ezt a közös egyéni jelöltek vonatkozásában nem kellett közölni. *BL*

Horn Gyula: Csurkából csak egy van, igaz, az is sok

Hatszáz embernek lett volna kényelmesen hely, de a postásszakszervezet zuglói országos központjában dugig volt a nagyterem, még a karzaton is ültek, sokan pedig álltak, csakhogy hallják a baloldal vezetőit. Mindenekelőtt Horn Gyula exminiszterelnököt, aki a kerület szocialista országgyűlési képviselőjelöltjei mellett kampányolt.

„Úgy érzem magam, mint nyolc éve. 1994-ben, két hónappal a választások előtt sejtettem, hogy győzni fogunk, és most is így van. Van remény arra, hogy áprilisban elérjük a 94-es eredményt. Az abszolút többség volt. 54 százalék." Ezzel kezdte Horn Gyula a zuglói fórumot.

Nagy ovációval fogadott kijelentését alá is támasztotta. „A Fidesz-kormányról kiderült, formálissá tette a parlament működését, rátelepedett a közszolgálati televízióra és rádióra, megsemmisítette az érdekegyeztetés rendszerét, méltatlan helyzetbe hozta az önkormányzatokat. Pedig ezek az európai politizálás alapértékeihez tartoznak."

Horn szerint bűn lenne elkótyavetyélni azt a történelmi esélyt, hogy Magyarország nemsokára csatlakozhat az Európai Unióhoz. Nagyon veszélyes, ha a MIÉP-et felemeli a jobboldal, mert az meghiúsíthatja az európai csatlakozásunkat.

„Akármerre megyek, megkérdezik: na és a Csurka? Erre csak azt válaszolom, egy van belőle, igaz, az is sok." A poént nevetéssel és tapssal jutalmazza a közönség, Horn azonban már komolyan hozzáteszi: a szélsőjobboldali veszéllyel szembeni fellépésben is követni kéne a demokratikus Európát.

A volt kormányfő ezután arról beszél, hogy nagyon kemény törvények uralkodnak a világban. Csak teljesítményre adnak pénzt. Hogy ne csak az árak, hanem a bérek is európaiak legyenek, ahhoz még tíz-tizenöt év kell. „Olyan politikára van szükség, amely nem utálja el a nagy befektetőket, de amely támogatja a szociális fordulatot." Áprilistól kezdődik meg az igazi harc a szegénység ellen – ígérte, majd részletezte, hogy mit kapnak a betegek, a nyugdíjasok és a fiatalok, ha az MSZP kormányra kerül.

Aztán jött a mezőgazdaság, és jött Torgyán. Horn egy anekdotával állt elő. „Benn voltam Torgyánnál a kórházban. Ott ülök az ágya szélén. Mondom, Jóska, a mezőgazdaságot kisgazda sújtotta területnek kéne nyilvánítani. Válasz: Gyulám, hát én csodát alkottam a magyar mezőgazdasággal. Igen, mondom, csoda, hogy még létezik."

Horn Gyula végül komolyra fogta a szót: változás, kormányváltás kell, de nem önérdekből, mert „a szocialisták sosem voltak hatalommániásak". Majd kiáll Medgyessy Péter miniszterelnökjelölt mellett. Azt mondja, ő érti a gazdaságot, érti a belső viszonyokat, és ami a legfontosabb, tőle nem kell félni. „Márpedig nem kis dolog a mai világban, ha egy miniszterelnöktől nem kell félni" – tette hozzá az exkormányfő. *PI*

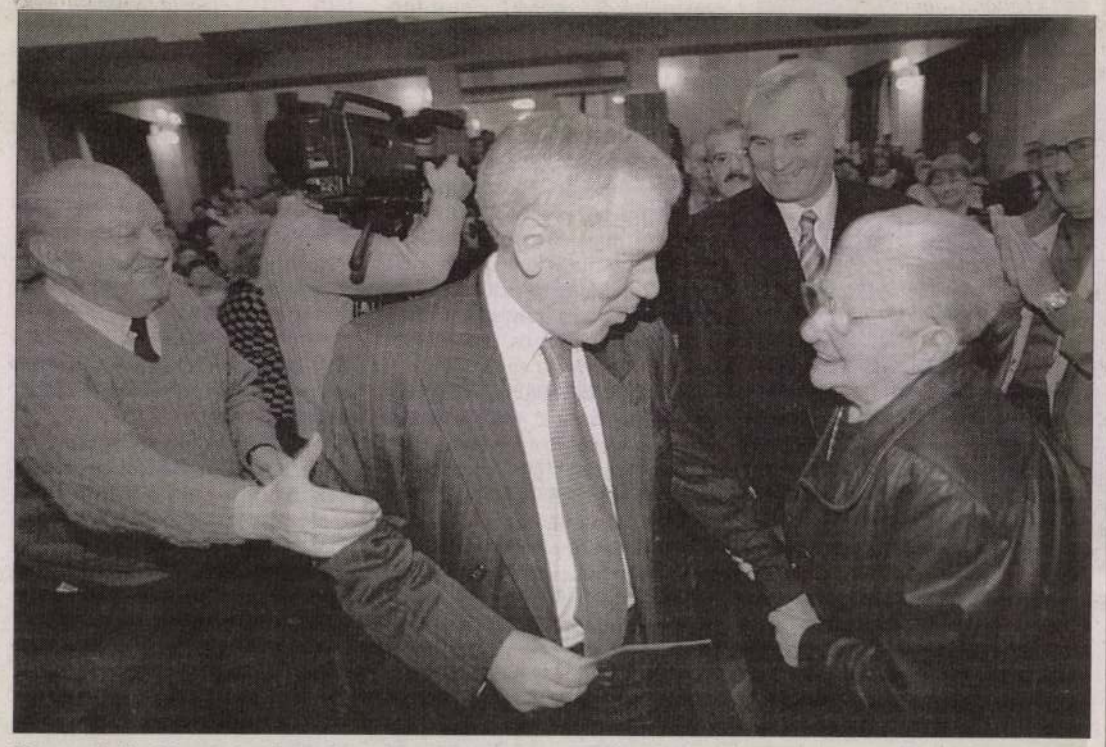

Nagy ovációval fogadták Horn Gyulát a zuglói lakossági fórumon Fotó: Pélyi Nóra

Szűrös Mátyás: a munkás nem éhe internacionalista proletár

Egy irányba mutatnak, egy irányba beszéltek. Makovecz Imre, Szűrös Mátyás és Balogh Lajos nagyon hasonlóan fogalmazott az országot megosztó politikai kérdésekről

Fotó: Pélyi Nóra

Már a nagygyűlés előtt egy órával sem lehetett ülőhelyet találni a Semmelweis Egyetem testnevelési karának előadótermében, ezért a kinnrekedteknek kivetítőket szereltek fel. Jó nyolcszáz ember figyelte, amikor az MSZP-ből távozó Szűrös Mátyás, az Új Baloldal listavezetője együtt lép fel két jobboldali közéleti személyiséggel: Balogh Lajos ökológusprofesszorral és Makovecz Imre építésszel.

Balogh Lajos úgy érzi, a baloldali politikusok, akiket nehezére esik ellenfelének neveznie, alázkodó hangnemben próbálnak félelmet kelteni. Az ellenzékieket „haramiáknak" tartja, „akik azért üvöltöznek, hogy saját magukat hozzák tűzbe". A professzor szerint a nemrégiben véget ért harmadik tatárjárás után az országnak két olyan értéke maradt, amit a zsibárusok nem tudtak bankszámláikra menekíteni, ez pedig a magyar föld és az ország természeti kincsei, mint a melegforrások. Az akadémikus ezért tartja fontosnak, hogy a föld magyar kézben maradjon. „Még Izraelben is van egyfajta Magna Charta" – fogalmazott. Az ökológus gyarmatosítási kísérletnek tekinti az Európai Unió támogatási ajánlatát, és felszólította a hallgatóságot: menjenek el szavazni, hogy maradéktalanul magyar kormányzás legyen az országban.

Szűrös Mátyás szerint „az első a haza és a nemzet, ami nem lehet eszköz a pártok kezében" – mondta. Szűrös úgy érzi, a határon túli magyarok a nemzet részei, és az ország felelősséggel tartozik irántuk, és a polgári kormány végre határozott lépést tett, hogy teljesítse alkotmányos feladatát. A volt köztársasági elnök kiemelte: nemcsak Magyarország nem tud meglenni az unió nélkül, de Európa sincs magyarság nélkül. „A magyar munkás se nem éhes internacionalista proletár, se nem selejtet gyártó sztahanovista" – fogalmazott, és megkérte az értelmiséget, hogy nyújtson kezet a nemzeti érzelmű dolgozóknak. A politikus szerint demokratikus szocializmus nem létezik, a jelenlegi ellenzék pedig átok-szitok politikát folytat. Beszéde végén Szűrös Mátyás elmondta, a kormánynak nem uralkodnia kell, hanem szolgálnia, uralkodni legfeljebb saját magán szükséges.

„Fel kell emelni a nemzetet a térdelő helyzetből" – kezdte beszédét Makovecz Imre. „Ami nem sikerült Horthynak és Bethlennek, az sikerült Orbán Viktornak" – fejtegette az építész a hallgatóság nagy megelégedésére. Az atlanti hatalmaknak nem érdeke, hogy a kontinens belseje felemelje a fejét – elemezte a geopolitikai helyzetet. Makovecz Imre aztán a tiszai árvízveszély és az első világháború utáni békekötés összefüggéseit fejtegette: abszurditásnak tartja, hogy a folyó felső szakaszán nincs mód rendet teremteni a jelenség okát pedig már a k zönség soraiból kiabálták: T non, Trianon! Végül felszólít a hallgatóságot, mindenki vi magával valakit választani, é Fideszre, hanem Orbán V szavazzanak.

...graduális képzés folyik majd,

Varga Dóra Az egyetem Magyar utcai épülete FOTÓ: KOVÁCS BENCE

Az építőiparban a legtöbb a szabálytalanság

Az első fél év munkabiztonsági ellenőrzéseinek tapasztalatai

Mintegy negyven százalékkal több munkáltatónál végeztek munkabiztonsági ellenőrzést az év első felében a szakemberek, mint egy évvel korábban. Továbbra is az építőipar vezet a szabálytalankodók listáján, az építkezéseken fordul elő egyébként a legtöbb halálos baleset is.

Az Országos Munkabiztonsági és Munkaügyi Főfelügyelőség (OMMF) munkatársai az év első hat hónapjában 14 200 munkáltatónál ellenőrizték a munkavégzés körülményeit. A szakemberek idén negyven százalékkal több helyre jutottak el, mint egy évvel korábban, de a munkahelyeknek így is csak alig hét százalékát vizsgálták. *Szárazné Zara Andrea* főosztályvezetőtől úgy tudjuk, tavasszal a mezőgazdasági erőgépek állapotát és az építőipari bontási munkálatokat vizsgálták országos akció keretében. Ezúttal is az építőipar területén találták a legtöbb szabálytalanságot: az ellenőrök szinte minden munkahelyen felfedeztek hiányosságot a munkabiztonságban. Az évek óta kiszabott bírságok ellenére sem megoldott a tetőn, az állványokon, az épülő falon dolgozók vagy a bontási munkálatokat végző munkások biztonsága. A statisztikák szerint évek óta ebből adódik a legtöbb halálos baleset is. Mindazonáltal elsősorban a munkáltató tehető felelőssé az esetleges baleseteért, mert ha nem garantálja a biztonságos munkavégzést, nem is dolgoztathat. Ha az ellenőrök ilyen hiányosságot tárnak fel, minden esetben megtiltják vagy felfüggesztik a munkavégzést, és munkavédelmi bírság megfizetésére kötelezik a munkáltatót. Az év első felében egyébként a felügyelők 11 164 esetben adtak ki úgynevezett hiányosságot megszüntető határozatot, 5 560 dolgozót tiltottak el a munkavégzéstől mindaddig, amíg a munkáltató nem gondoskodik a biztonságos munkakörülményekről. Az adatok szerint 12 ezer gép használatát függesztették fel valamilyen szabálytalanság – például a védőburkolat hiánya, vagy éppen az időszakos vizsgálat elmulasztása – miatt. Munkavédelmi bírságot

MUNKAHELYI SZABÁLYTALANSÁGOK MIATT KIRÓTT BÜNTETÉSEK

Szabálysértések száma	2 931
Szabálysértési bírságok összege (Ft)	26 193 500
Munkavédelmi bírságok száma	802
Munkavédelmi bírságok összesen (Ft)	185 260 000

802 esetben szabtak ki összesen 185 millió 260 ezer forint értékben. Az ellenőröknek csaknem negyvenezer esetben kellett intézkedniük, mert veszélyesnek találták a munkaeszközt, 13 700 munkahelyen az üzem állapota, több mint ötezer alkalommal az egyéni védőfelszerelés, 1 164 esetben a munkavédelmi ismeretek hiánya volt kifogásolható.

Évente több százezer forintos bírsággal sújtják a munkabiztonsági felügyelők az egészségügyi intézményeket. A szakemberhiány miatt ugyanis a kórházak arra kényszerülnek, hogy a közalkalmazott orvosaikat ügyeletben vállalkozóként alkalmazzák. Ezt a gyakorlatot az Állami Számvevőszék és a Legfőbb Ügyészség is évek óta kifogásolja. Amellett, hogy törvény is tiltja a közalkalmazottak kettős jogviszonyú foglalkoztatását, súlyos következményekkel járhat, ha a beteg sorsáról, a szükséges terápiáról pihenőidő nélkül dolgozó, fáradt gyógyító dönt. A jelenségért a leggyakrabban az Országos Mentőszolgálatot (OMSZ) sújtják bírsággal. Az OMSZ-nél ezer-ezerötszáz betöltetlen állás pótlására, helyettesítésére alkalmazzák ezt a módszert. A munkabiztonsági felügyelet legutóbb 250 ezer forint bírságot szabott ki. *Göbl Gábor,* az OMSZ főigazgatója szerint a bírságról szóló határozatokat rendre megfellebbezik. Ez történt a legutóbb is, az ügyben a Legfelsőbb Bíróság döntését várják. A mentőszolgálatnál a biztonságos és szabályos munkavégzéshez csak a hívásra indulók létszámát 680 fővel kellene bővíteni. Évekkel ezelőtt kiszámolták azt is, hogy mibe kerülne, ha a feladatok ellátásához elegendő embert alkalmaznának. Már akkor több milliárd forint többletre lett volna szükség. Vannak olyan megyék, ahol már hetek óta nem lehetne a mentőállomást üzemeltetni, mert az ott dolgozók minden törvényes túlmunkakeretet kimerítettek. A bírság elkerüléséhez év végéig szüneteltetni kellene a mentést.

A nyári szezonban ezerhatszáz vendéglátó-ipari munkahelyen is ellenőrzést tartottak a főfelügyelőség munkatársai, és lényegesen több munkabiztonsági szabálytalanságot találtak, mint a korábbi években. A több mint kétszáz felügyelő az egész ország területén ellenőrizte a vendéglátó-ipari egységeket, és a munkabiztonsági ellenőrzések több mint tízezer dolgozóra terjedtek ki. Megdöbbentő, hogy a munkáltatók 93 százalékánál találtak valamilyen szabálytalanságot. Az akció következményeként 161 esetben felfüggesztették a munkaeszköz használatát, 39 esetben pedig a dolgozót tiltották el a munkavégzéstől. A kiszabott munkavédelmi bírságok összege elérte a 2 millió 660 ezer forintot. Mint megtudtuk: a legtöbb munkabiztonsági hiányosságot a tárolópolcok rögzítésének elmulasztása, borulásveszélye, a villamos berendezések biztonságának hiánya, a szabványossági vizsgálatok elmaradása jelentette. Több szabálytalanságot is felfedtek a gázpalackok üzemeltetésénél. Az OMMF vezetői szerint kevés a szakember, a jelenlegi felügyelői létszámmal a munkáltatók csupán öt-hét százalékához jutnak el. Legalább 30 százalékos létszámemelésre lenne szükség az érzékelhetőbb hatáshoz. A nemzetközi tapasztalatok azt mutatják ugyanis, hogy a munkaadók évenkénti 10-12 százalékának ellenőrzése a szabálytalanságok terén is visszatartó hatást vált ki a többi munkáltatónál is.

Danó Anna–Kun J. Erzsébet

Orbánék a rádiót féltik

A szociálliberális kormány szemlátomást semmilyen eszköztől sem riad vissza annak érdekében, hogy totális médiadiktatúrát vezessen be – olvasható a Szövetség a Nemzetért Polgári Kör közleményében, amelyben leszögezik: tiltakoznak a sajtószabadság meggyalázása ellen, és követelik a közszolgálati rádiózás pártatlanságának biztosítását. Az *MTI-hez* pénteken eljuttatott közleményben tudatják: tapasztalataik szerint állandósultak a Magyar Rádió törvényes vezetése ellen irányuló baloldali támadások, melyek már az intézmény zavartalan működését veszélyeztetik. A Szövetség a Nemzetért Polgári Kör május 26-án alakult Budapesten, alapítói között van *Orbán Viktor* volt miniszterelnök, *Martonyi János* volt külügyminiszter és *Makovecz Imre* építész. *(MTI)*

Javaslat könyvtárfejlesztésre

A könyvtárak ma csak könyvkölcsönzésre alkalmasak, arra nem, hogy az egyre növekvő információdömpinget tárolják és eljuttassák a felhasználókhoz – állította *Szabó Zoltán* szocialista képviselő tegnapi sajtótájékoztatóján. Ezért az MSZP-frakció javasolja egy informatikai rendszer kiépítését, amely a kilencezer hazai könyvtárat egyetlen hálózatba kapcsolná. Ezen keresztül elérhető lenne az összes könyvtári szolgáltatás, illetve a (táv)oktatási, továbbképzési rendszer. Szabó szerint az erősen széttagolt hazai könyvtári hálózat is reformra szorul: 150-200, egy-egy meghatározott körzet ellátásáért felelős könyvtárat kellene kialakítani. Feladatuk az lenne, hogy a legrövidebb időn belül beszerezzék és körzetük könyvtáraihoz eljuttassák az összes információt. A fejlesztések anyagi vonzatairól még nem készültek becslések, de folyamatos költségvetési támogatással öt-hat év alatt elkészülhetne a teljes rendszer. *(S. M.)*

A svájci nemzeti ünnepen rekordot döntött a három tó vidékén megnyílt expóra ellátogatók száma. Ez nemcsak azzal magyarázható, hogy az ésszerűen takarékos alpesiek nem viszik túlzásba az országuk tükrének szánt bemutatkozások gyakoriságát: mindössze nemzedékenként egyszer rendeznek ilyet. A kantonok országában manapság nagy szükség van feltöltődésre, amilyent e hagyományos értékeket korszerűen megjelenítő kiállítás képes nyújtani. Felejtést kínál, menekülést az egyre gyakrabban kellemetlen hétköznapi hírek elől, amelyek e hagyományaihoz makacsul ragaszkodó, a külvilágtól szívesen elzárkózó nép számára soha nem hitt csalódást hoznak.

Itt, ezen a hetven focipályányi területen, a tavak adottságait ügyesen felhasználó, lényegében öt helyszínre koncentráló országbemutatón nyoma sincs a megtépázott hírnévnek, helyreállhat az önbizalom, lehet azt hinni, hogy ez a világ még mindig makulátlan, a béke és biztonság, a kiegyensúlyozott gazdagság, az érintetlen természet idillje tökéletes. „Hatalom és szabadság" (Biel) „Én és az univerzum" (Yverdon les Bain), „Pillanat és örökkévalóság" (Murten) – az öt helyszín közül három mottója nyugalmat és magabiztosságot sugall – olyasmit, amire a látogató vágyódik. Már csak azért is, hogy elhessegessen bizonyos konkrét kérdéseket. Hogy tudniillik mi is volt az a svájciakra nem jellemző slamposság ott a zürichi repülőtér irányítótornyában? Egyáltalán, miként hullhatott a porba az ország büszkesége, a nemzeti légitársaság? Hogyan teljesedhetett ki ennyire politika és rossz értelemben vett gazdasági érdek összefonódása? Miért fertőzte meg a legendásan becsületes svájciakat is a korrupció? És miért csatlakozik oly nehezen a nemzetközi hírű svájci pénzvilág a pénzmosás, a kábítószer-kereskedelem elleni harchoz? Hogyan gyilkolhatott le a békésnél is békésebb Zug kanton helyi parlamentjében tizenöt embert egy ámokfutó? És miért nem akadályozta meg az oly biztonságosnak hitt technika a St. Gotthard-alagút tűzkatasztrófáját?

A sokféle kérdés feltevése azzal a veszéllyel is jár, hogy egyéb mozzanatokkal kiegészülve egyetlen konkrét dilemmává áll össze. Vajon a túltengő svájci önbizalom alapja egy sok pontjában cáfolható, hamis legenda lenne? Vannak tények, amelyek semmiképpen nem egyeztethetők össze ennek az egészséges világképnek az illúziójával – elég csak a második világháborús svájci szerepet vizsgáló bizottság nemrégiben közzétett jelentését felidézni.

Nem sokkal vigasztalóbb a svájci gazdasági fejlődés tüzetesebb vizsgálata sem. Az OECD nemrégiben éppen erre vállalkozott, s bár tényként kezeli, hogy Svájc ma is a világ egyik leggazdagabb országa, amelynek lakosai a szomszédos Ausztria, illetve Németország ugyancsak nem lebecsülhető életszínvonalánál jóval magasabbat élvezhetnek. A konkrét számok mégis lesújtók. Az elmúlt húsz év átlagos gazdasági növekedése Svájcban 1,6 százalék volt – szemben az EU-ban jegyzett 2 százalékkal, illetve az amerikai 3 százalékkal. Az elmaradás persze nem drámai, legfeljebb ha arra gondolunk, hogy húsz esztendő folyamatos hátránya lassan akkumulálódik. 1982-ben Svájc egy főre jutó átlagos termelése megközelítette az Egyesült Államokét, és 50 százalékkal felülmúlta a ma az Európai Unióhoz tartozó országok akkori átlagát. Ma Amerika húsz százalékkal vezet, az EU pedig behozta lemaradását. Igaz, az átlagsvájci ebből nem sokat érez: a magas árak országában (az árszínvonal egyharmaddal múlja felül az EU átlagát) a bérek is igen magasak, s bár a termelékenység visszaesett, a magánfogyasztás nem csökken. A költekezésnek nincs is hazai akadálya, lévén a munkanélküliség mindössze 2,6 százalékos. Ez az arány más országokban teljes foglalkoztatottságnak számít.

A szakértők ennek ellenére megosztottnak látják a gazdaságot. A nemzetközileg versenyképes konszernek, amelyek már teljesítették házi feladatukat, s erősen növekvő termelékenységi rátát képesek felmutatni, egyre gyakrabban települnek külföldre. Már középtávon is probléma forrása lehet – legalábbis az OECD tanulmánya ezt állapította meg – a svájci vállalatok, egész ágazatok megcsontosodott struktúrája. Még nagyobb a baj a mezőgazdaságban, amelynek hozama hetven százalékban költségvetési támogatás eredménye. Vagyis: 100 frank bevételből a svájci gazda alig 30-at termel maga, hetven az állami szubvencióból származik. Az Európai Unióban, amelynek agrárágazata maga sem a hatékonyság mintaképe, a szubvenció aránya csupán 35 százalék. Emellett sok az átfedés a kantonok és a szövetség igazgatási rendszerében, a hatáskörökben, ami ugyancsak nem tesz jót a hatékonyságnak.

Megoldást kevesen tudnak, az elemzők beérik az okok boncolgatásával. Jó részük 1989-et tartja a „fordulat évének", innen számítják a megrendítő leleplezőzéseket, a svájciak tudathasadásának kezdetét. Az első sokk kétségkívül az ekkor kirobbant Fichten-ügy volt: az így nevezett, a teljes lakosságra kiterjedő megfigyelési rendszer a nyolcvanas évekig pontos kimutatást tett lehetővé a „gyanúsnak" minősített – baloldali érzelmű – svájciakról. A 1989-es kelet-európai fordulat hatott Svájcra is: beindította a múlt feldolgozását, s ezzel a bankrendszer legendájának összeomlását, leleplezve az üldözöttektől hátramaradt vagyonok beolvasztását, nem éppen makulátlan saját gyarapodásukat. És talán az sem véletlen, hogy a kilencvenes évek legelejétől szá-

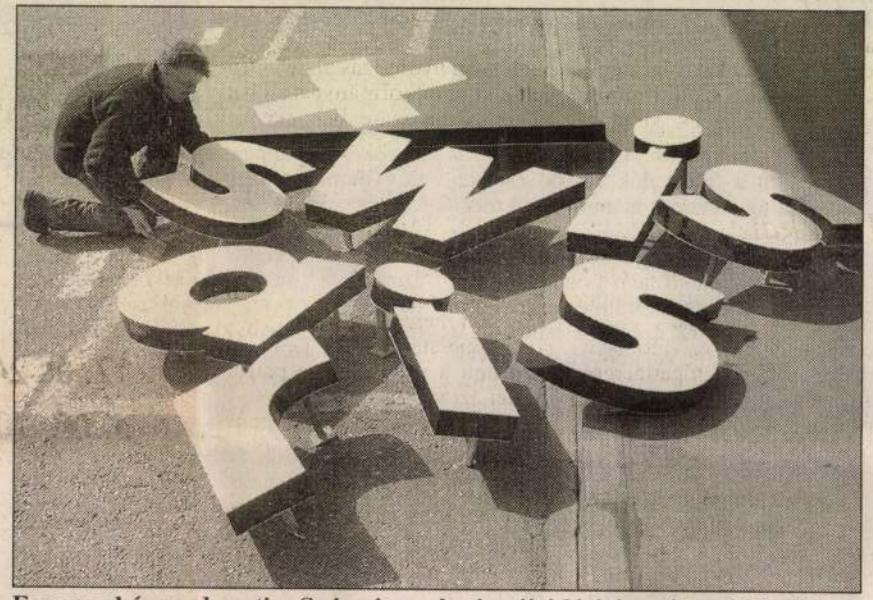

Egy munkás rendezgeti a Swissair egykori svájci légitársaság emblémájának betűit a zürichi repülőtéren

FOTÓ: MTI/AP/KEYSTONE – STEFFEN SCHMIDT

tökösszerű felemelkedése: a szélsőséges eszméket valló milliomos populizmusa nem nélkülözi a megfelelő táptalajt. Az elmúlt évtizedben nem lehet panasza: tálcán kapja a ziccereket.

Ezt a svájci „válságot" persze sokan megirigyelhetik, hiszen ha egyáltalán annak nevezhető, ugyancsak magas színvonalú. A várható élettartam ebben az országban 79 év (ezt csak Japán múlja felül, 80 esztendővel), s az ENSZ 100-as fejlődési potenciálskáláján a kantonok országa 91,4 ponttal a 12. helyen áll. Az egy főre jutó bruttó nemzeti termék tekintetében 39 980 dollárral Luxemburg mögött Európában a második, az infláció pedig elenyésző. Mindez nem teszi kellemetlenné a svájci átlagpolgár életét, még akkor sem, ha mostanában határozott elbizonytalanodás érezhető. A szokásaihoz mereven ragaszkodó, évszázados hagyományait büszkén terelgető lakosság például már nincs annyira meggyőződve az eddig magasztalt elszigetelődés mindenhatóságáról. Olyannyira, hogy az idén tavasszal – igaz, csekélyke többséggel, 54,6 százalékkal – népszavazáson hagyta jóvá az ENSZ-tagságot.

A kicsiny, de soknemzetiségű, többnyelvű és mentalitás tekintetében is sokféle országban persze szó sincs a vélemények egybeeséséről: míg Francia-Svájc 62 százalékban csatlakozni kíván, Német-Svájc 57 százaléka elutasító. De hát ez az eltérés megszokott. Az expóról sem vélekednek egyformán a két érintett országrészben: míg a francia nyelvűek lelkesednek, a német – zürichi – sajtót csak a költségek érdeklik. Hasonló megosztottság tapasztalható egy esetleges EU-tagság kérdésében: a kormány óvatosan győzködi a lakosságot, s előbb-utóbb célba is ér. Kérdés: hideg zuhany következik-e, amikor Brüsszel megkezdi az új tagjelölt kíméletlen átvilágítását.

Bécs, 2002. augusztus

Szászi Júlia

Aki összeköti az eget és a földet

Makovecz Imre munkái 1959–2001

Ismét könyvbemutató helyszíne volt a XII. kerület. *Makovecz Imre* életművét bemutató kötet jelent meg a Serdián Kft. gondozásában. A gyönyörű albumot a XII. kerületi Művelődési Központban mutatták be az érdeklődőknek. *Dr. Mitnyan György* polgármester köszöntötte a megjelenteket, s örömét fejezte ki, hogy a kiadó és a szerző megtisztelte a hegyvidéket azzal, hogy itt mutatják be a könyvet. Hegyvidék polgármestere elmondta; Makovecz Imre személyében a magyar építészet átlépte a határokat, az egész világon megcsodálhatják mindazt, amit az építész alkot a fával, a fából. – Ez az emberi lelemény, a fa ilyetén alkalmazása sokak elképzelését megváltoztatta az építészetről, hiszen a rendszerváltás előtti évtizedekben leginkább a fantáziátlan, egyenes vonalzóval megrajzolható, sztereotip vasbeton épületekkel találkozhattunk – hangsúlyozta a polgármester.

„A könyv egy élet munkáját mutatja be 1959-től máig" – kezdi Makovecz Imre a róla megjelent gyönyörű album előszavát. A *Gerle János* szerkesztette kötet az építész terveit, épületeit mutatja be, s írásokat tőle és róla. Időrendben haladva, évről évre követi Makovecz munkáit, elképzeléseinek, gondolkodásának alakulását, változását. Végigkövethető az egyes épületek létrejötte a tervektől az építésen keresztül a kész házig. Rajzok, fotók adják az album képi világát, s közben cikkek, tanulmányok, interjúk dokumentálják az alkotás fázisait, az építész elképzeléseit, ars poeticáját. Minden évnél megtaláljuk a tervek, épületek betűrend szerinti felsorolását, fontosabb eseményeket. S akinek egy-egy alkotás, történés felkeltette az érdeklődését, annak a szerkesztők bibliográfiával is szolgálnak a még részletesebb elmélyülést segítve. Minden épület a tervezés kezdetének événél található meg a kötetben, így biztosítja az egyszerűbb eligazodást. Természetesen helynévmutató, személynévmutató és tárgymutató is segíti a tájékozódást a könyv végén. Ha csak végiglapozza az ember a kötetet, a rajzok, fotók is tanúskodnak a változásról, a fejlődésről, annak kialakulásáról, amit ma „makoveczes"-nek hívunk. A pályakezdés, a 60-as évek elejének épületei is magukon hordozzák ezt a jellegzetes jegyet, s egy építészethez nem értő számára is gyönyörű utat járhatunk be a sevillai magyar pavilonig, a Bartók-díszletekig, az egri uszodáig, a gyönyörű templomokig, vagy a piliscsabai Stephaneumig. A részletes tervrajzok pedig a szakemberek számára lehetnek külön érdekesek.

Sevillai világkiállítás – magyar pavilon

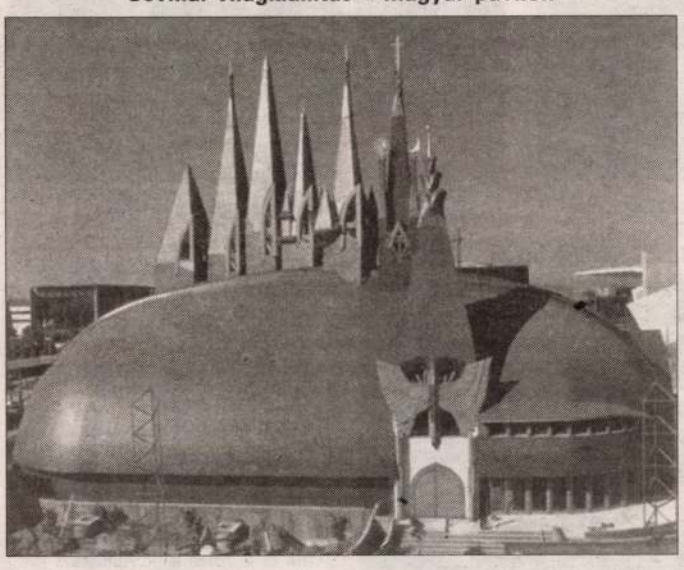

Az épületek, a tervek, a rajzok, a fotók árulkodóak. Nagyon sokat elmondanak kitalálójukról, s így együtt látva mindezt, az olvasónak olyan érzése támad, mintha egy kicsit ott ülhetett volna az építész mellett tervezés közben, vagy ott lett volna egy-egy építésnél. „... méltányolják az igyekezetet, amely össze akarja kötni az eget és a földet, amely semmit sem akar elveszíteni abból, ami érték volt és ami érték lehet" – írja Makovecz Imre a kötet előszavában.

Hámory Zsófia

Jubileum a „Koss

A Kossuth Lajos születésének 200. és az iskola fennállásának 85. évfordulóját ünneplő Kossuth Lajos Közgazdasági Szakközépiskolában idén a szokásosnál is ünnepélyesebb volt a ballagás: a kilépő három negyedikes osztály együtt ballagott az 55 éve itt végzett két osztály egykori diákjaival. Ballagás előtt az egyik hajdani osztály megjelent tagjai táblát emeltek szeretett osztályfőnökük *dr. Doroszlai Károly* emlékére, aki idén lenne 100 éves. Az ünnepségen megjelent *Makkai Gyula*, az iskola legidősebb egykori növendéke, aki 1930-ban végzett a „Kossuth"-ban.

A ballagást követő ünnepség a Himnusz hangjaival kezdődött, majd *Körömi Krisztina* 11. B osztályos tanuló az iskola egykori tanítványának, *Jobbágy Károly* költőnek a búcsúversét mondta el. Az iskola énekkara a hangulathoz illően, a „Régi időkre emlékszel-e még" című dalt énekelte, majd ballagási dalokat adott elő. A harmadikosok és a fiatalabb osztályok nevében *Igazság Arnold* 11. D osztályos tanuló köszönt el a negyedikesektől. „Mi ennek a búcsúnak a tartalma? – kérdezte. – Az elválás fölött érzett bánat? Mikor az ember teret enged a feltörő nosztalgiáknak, és a megszépítő emlékezet körébe utalja mindazt, ami a diákéletben történt, jót, rosszat, fájdalmasat és kellemeset egyaránt? Bizonyára ez is. De talán minálunk ez mégis inkább a számvetésé, a mérlegkészítésé, egy kis túlzással azt is mondhatnám: ez a tartozik és a követel érzelmes szétválasztásának alkalma." A negyedikesek nevében

Budai séták

Zsolna utca

A Trencséni utcából a Zsibói utcán kapaszkodom fölfelé, megmegállva, visszanézve, de éppen ez a jó a sétában. Míg felérek, van min gondolkozni. Most azon, hogyan lehet félreérteni az Álom utca ürügyén tett megjegyzésemet a *Krasznahorka utca* budai eltűnéséről. Az alaposság hiányát veti szememre egy olvasói levél írója, holott éppen ez írásaim lényege. Egyébként más kerületek utcanevei nem érdekelnek, mert csak a budai utcák ürügyén mesélek múltról, jelenről, írókról, színészekről, meghalt barátaimról, s csak ritkán az élőkről. A Hegyvidék olvasói budai sétáimról ismernek. A levélíró gondolatmenete akkor lenne helytálló, ha kerületünkből minden felvidéki város neve eltűnt volna. De mivel ma a Trencséni utcából a Zsibói utcán sétálok a Zsolna utcába (s nem *Zsolnai* (!) utcába, mint írja), előrebocsátom, hogy nemcsak e nekem oly kedves városról mesélek, hanem a hozzátartozó budatini várról is, azért, mert a történelem életem része.

Jó hosszan kanyarog ez a szép utca, s ahogy fordul, más és más látványban részesíti a nézelődőt. Ilyenkor mindig azzal játszom gondolatban, csak az ismerheti a budai kilátás más és más arcát, aki kiszáll kocsijából, és gyalogosan nézi ezt a világszép panorámát.

Zsolnán is nagyot sétáltunk 1962-ben, mikor Thököly Imre nyomában jártuk végig Szlovákiát, a nekünk oly varázslatos Felvidéket. Akkor Árva várából jöttünk hazafelé, ahol három nap a várkapu lakószobájában vendégeskedtünk. Még azon a nyáron a kilencéves Tibike fiam a múzeumigazgató Pavel Csaplovicséknál tanult szlovák szót cseregyerekként a kis Palótól, így aztán mindketten a *Thököly ifjúsága* történelmi regényem szereplői lettek.

Igen, Árvából jövet megálltunk Zsolnán (Zilina). Akkoriban még vonattal jártuk a világot, s hamar megérkeztünk az Árva folyó (Orava) szédítően gyönyörű szurdokából a Vág rohanó völgyébe.

Kedves barátom, Szombathy Viktor később írta meg nagyszerű szlovákiai útikönyvét, de most fellapozom.

Amit a múltból tudni kell: Zsolna az Árpád-kor első felében a nyitrai püspök birtoka, a tatárjárás után sziléziai németeket telepítettek ide, 1312-ben Károly Róbert városi joggal ruházta föl a várost. Az 1381-es kiváltságlevél a szlovákoknak a németekkel egyenlő jogokat adott. Zsigmond várat épített. A huszita-korban a németek eltűntek a városból. A reformáció idején erős vára lett a protestantizmusnak a plébániatemplom, ahol 1610-ben, az ún. „zsolnai zsinaton" mondták ki az evangélikusok teljes elszakadását Rómától. De öt év múlva már jezsuiták telepedtek a városba, és 88 év után ferences gimnáziuma lett a városnak. A zsolnai posztót világhíressé tették takácsai. Az önálló Csehszlovák Köztársaság megalakulása után itt jött létre Szlovákia területén az első Nemzeti Tanács.

Jártuk a város gyönyörű árkádsorát. A lábasházak hangulata mindig megfog, és nem ereszt. A Szent Pál templom sírkatakombáit jó lett volna látni, de akkor nem lehetett. Szombathy Viktor írja:

„A Grand hotel a főtér nyugati sarkán irodalomtörténeti okból érdemel említést. Ez volt az egykori Úri szálló. Mikszáth Kálmán »Beszterce ostroma« című regénye szerint a hóbortos Pongrácz István grófot itt beszélte le rokona, Pongrácz Károly ezredes Besztercebánya felégetéséről."

Felsétáltunk a várdombra. A plébániatemplom mellett áll a Burián-harangtorony, Szlovákia egyik legrégibb reneszánsz épülete 1540-ből.

Ebédre túrós haluskát ettünk, vagyis sztrapacskát, s a piacon vettünk sajtzsinórral összekötött parenyica sajtot. És ha lehetett, velké pivót ittunk, vagyis korsó sört. És mindig lehetett!

Ebéd után kisétáltunk a Vág partján Budatinba. A Kiszuca torkolatánál két folyó közt áll e romantikus vízivár. Eredetileg vámoló helynek épült. 1395-ben Ulászló lengyel királyé, de Zsigmond Katnai Pálnak adta, s tőlük került nászajándékul a Szunyogh család birtokába. Még iskoláskoromban olvastam Arany János versét, a *Katalin* című költői beszélyt (ez a szó hogy kikopott a nyelvből), s a vár felé sétálva idéztem.

„Megszűnt a vigadók nesze, / Mogorván ül az ősi vár / Mint életunt vén remete, / És, melybe visszasüllyede / Rossz kedvét nem zavarja már / Harsány zene, csengő pohár. Szellős fokán nagy fekete / Ágyúk lomhán könyöklenek..."

Hiszem, hogy Arany János nem járt itt, de a magyar múltban szívesen barangolt. Így festi le a tájat:

„Regényes Budatin határa: / A völgykebel, melyet a Vág / Mint nagy pallos, két részre vág, / – A napvilágnál buja zöld – / Most lenn sötétlő néma völgy, / Mely nyugszik Katalin előtt." Budatin várával összekapcsolódik a boldogság. Két nagy szerelem lángolt e falak között, s ki tudja, mennyi még, mit nem jegyzett fel a történelem. Hogy mit mesél el Arany? Néhány szóval nehéz elmondani. Menjünk vissza a történelembe. Szunyogh Gáspáré volt Budatin, s Katalin lányát atyja Oroszlánkő urának szánta, ám Jakusics öregecske volt, és Katalin a cserépvári Forgách Ferencet szerette, kit egyszer látott, és az ifjú is viszontszerette. Eljött szerelmeséért, hogy megszöktesse, de a menekítés nem sikerült, a lányt apja befalaztatta, de egy apród visszahívta Ferencet, beengedte a várba. Katalint megszöktette börtönéből, és elkezdődött a rémdráma.

A bősz apa utánuk vágtat. Szemközt Jakusics István, Oroszlánkő ura. Forgách Ferenc védekezik. Összecsapnak.

„A két vívó egyforma hős: / A pihentebb végre győz: / Forgács leomlik hű lovárul / Szemeire halálkód hárul. / S együtt lehanyatlék vele, / Kit védő karja ölele – / Ki mint repkény az oszlopon / Csüggött a sudár bajnokon – / Tört szívvel a szép hajadon..."

A várába távozó Jakusics magával viszi a halott Katalint, de a nép megostromolja Oroszlánkő várát. A két halottat egy sírba temetik. Arany így fejezi be a történetet:

„Oh vándor! ösvényed ha jár / Trencsén magas vidékein / S a Vág kanyargó partinál / Szemedbe ötlik Budatin: / Nézd meg mohos fal üregét / S gondold hozzá e bús regét."

Nekünk is megmutatták a budatini vár befalazott fülkéjét, melyben a zordon atya tartotta fogva leányát. Arany János túl komor színekkel festi a történetet – igaz, 1850-ben írta, a szabadságharc elbukása után –, noha a környéken ismerik e történet boldog befejezését is.

Eszerint, mikor Forgács Ferenc Cserépvárról megérkezett Katalin kiszabadítására, a szolgák csak ímmel-ámmal álltak ellent, a leányszöktetés sikerült. Ugyan az úton összetalálkozott Oroszlánkő urával és embereivel, de csak sebet kapott Forgácsi, s hazavitte várába szerelmesét. Hamarosan megszületett az unoka, kit nagyapja után Gáspárnak neveztek, s e hírtől annyira meghatódott Szunyogh, hogy lóra ült, s meg sem állt Cserépvárig.

De még egy híres szerelmi történet fűződik Budatinhoz.

Ezt a történelem írta, pedig olyan, mintha regényíró találta volna ki. Én mindenesetre beleírtam az *Ezüstkard* című regényembe. E történetnek is asszony a hőse: özvegy Szunyogh Lászlóné, született Eszterházy Julianna grófnő, akit mezítelenül látott meg Ocskay László Beckó ostrománál, 1708 januárjában.

Ocskay parancsba adta, hogy az embereket kímélni muszáj, csak prédát szabad venni, életet nem. A hajdúk, ha már eltiltották őket a népek prédálásától, az asszonyokon álltak bosszút. A nőket levetkőzve hajtották a havas utcákon, a jeges utakon, meztelenségükre még egy szál kendőt sem teríthettek. Olyan fogvacogtató látványt nyújtottak, hogy sok örömük nem tellett a bennük gyönyörködőknek. De csak egyetlen asszonyt vittek magukkal, bizonyos Szunyogh Lászlónét, Eszterházy Juliannát, ki másodfél éve özvegységben élt, s Budatin várából alig egy hónapja érkezett beckói rokonaihoz. A megözvegyült szép báróné hiába sírt és átkozódott, mezítelenül szekérre ültették. A hajdúk úgy határoztak, hogy csak a város határából engedik vissza a leégett városba. Mikor már visszafelé futott a havon, szembetalálkozott Ocskayval, aki rádobta köpenyét, s felemelte lovára a szép Juliannát.

Bizony, szerelem lett ebből, s nem is akármilyen.

A labanc báróné hálójába került a kuruc brigadéros. Hiába várta Vöröskő várában felesége és két gyereke. A szerelem mindent felejtetett. Ocskay ettől kezdve, ha csak tehette, a budatini baldachinos ágyba igyekezett. Eszterházy Julianna örökre magához akarta láncolni a férfit. És Ocskay hűtlenségbe esett, áruló lett. Sorsát nem kerülhette el, Érsekújvárott végezték ki.

A vár történetéhez tartozik, hogy 1849-ben itt vonult át a császári sereg, és Götz tábornok felgyújtatta. A leégett épület később kaszárnya lett, s az is maradt a Monarchia széthullásáig. A híres Szunyogh család férfiágon még 1798-ban kihalt. Szunyogh Jozefina gróf Csáky Antalhoz ment feleségül. Nos, a Csákyak remekművű kastélyt varázsoltak a régi helyébe. Ma a szlovák múzeumok egyik leghíresebbje. Ha valaki megnézi a budatini kastélyt, gondoljon az itt élt szépasszonyokra, miközben a kert fái alatt sétál.

A történet és a Zsolna utca végére értem. Hátha az itt lakók közül valaki felkerekedik, és megnézi Zsolnát és a budatini várkastélyt.

Takács Tibor

ők élővilága

szein fellelhető *tőzegmoha lápok* (Sphagnum). Őshonos még a *fü-ge* (Ficus carica), a *mandula* Amygdalus communis), a *sze-ídgesztenye* (Castanea sativa), a *evendula* (Lavandula) és a *roz-naring* (Rosmarinus officinalis). A Káli-medence különleges ég-ajlati adottsága, hogy éves szin-en mintegy 2000 órát süt a nap. Ez rendkívüli módon kedvez a zőlőnek, minek folytán a borá-zat itt szinte főfoglalkozásnak számít.

Az állatvilág a növényekéhez asonlóan gazdag. A területen évő Kornyi-tó a vadrécék és lu-ak nagy csapatai mellett olyan itka vízimadaraknak szolgál ott-onául, mint a *kócsag* (Egretta), *kanalasgém* (Platalea leucoro-lia), a *fekete gólya* (Ciconia nigra) és a *halászsas* (Pandion haliaetus). Ha figyelmesek va-gyunk, a környéken *őzet* (Cap-reolus capreolus), *szarvast* (Cer-vidae), *fácánt* (Phasianus colchi-cus), *mezei nyulat* (Lepus euro-paeus), valamint *vaddisznót* (Sus scrofa) is láthatunk. A Káli-me-dence felszínének legfőbb alko-tóeleme a házak, borospincék, utak építéséhez használt vulkáni eredetű kőzet. Ezek szinte jelké-pei a tájnak. A Salföld és Szent-békkálla síkságából kiemelkedő, hatalmas, természeti erők által alkotott képződmények összes-ségét a helyiek kőtengernek hív-ják. Több bánya is van a vidé-ken. Az egyik a híres monoszlói hegyestű, ahol egészen csodála-tos formákat láthatunk.

Akik e kis írás kapcsán kedvet kaptak a Káli-medence és az ott élő vendégszerető emberek jobb megismeréséhez, Szentbékkállán, Mindszentkállán, Köveskálon, Kővágóörsön, valamint az ás-ványvízéről nevezetes Kékkúton számos panzióban találhatnak maguknak szállást. Tartalmas nyaralást kívánunk mindenkinek!

Janzsó Tamás

Volt zene és tánc

Svábhegyi pünkösdölés

Hagyományaihoz híven idén is megrendezte svábhegyi pünkösdi búcsúját a XII. kerületi Német Kisebbségi Önkormányzat.

Ezúttal az időjárás is kegyes volt, a napsütés pedig sokakat csalogatott a Diana parkba május 18. és 20. között. A látogatókat kézműves kirakodóvásár várta: fonott bútorokat, szőnyegeket, terítőket, csipkéket, nyakláncokat, mézeskalácsot, fából faragott tárgyakat, bőrből készített öveket, táskákat lehetett megcsodálni, megvásárolni. Az ugrálóvár, az elektromos meghajtású kisautók és -motorok a gyerekek körében arattak sikert. Az éhes és szomjas „búcsúzók" a sörsátorban frissülhettek fel, majd – ha kipihenték magukat – *Huber Lőrinc* sramlizenekarának játékára táncolhattak.

A gyerekek is jól szórakoztak

Sokan vittek haza vásárfiát

Megkoszorúzták a Hősök emlékművét

FOTÓK: FÉJJA ZSOLT

A Svábhegyi Baráti Kör évtizedek óta rendez találkozót pünkösdhétfőn a Svábhegyi Hősök szobránál.

A Szent László Templomban tartott istentisztelet után a szobornál emlékeztek az I. és II. világháborúban elesett hősökre és polgári áldozatokra, majd megkoszorúzták az emlékművet.

Ezt követően koszorút helyeztek el a Jókai Mór Általános Iskolában lévő Sándor Károly-emléktáblánál és az iskola kertjében felállított Székely Kopjafánál.

fzs

teljes koronggá zárulva hatalmas színfoltot ad a termő és az összecsavarodott porzók összenövéséből kialakult feltűnő képlet mögé. Bár tartása nem nehéz (csak a fagyvédelemről kell takarással gondoskodni a téli hónapokban), mégsem terjedt el kertjeinkben ez az egyedülálló méretű virágot nevelő dísznövény.

Orvosi ziliz és egynyári mályva

A 250 fajt számláló mályvafélék családjában előfordulnak fűszer-, rost- (gyapot-) és gyógynövények is a dísznövények mellett. Hazánkban előforduló vadvirág a rózsaszín virágú orvosi ziliz. Levele köhögéscsillapító anyagokat tartalmaz, és nyálkahártya-bevonó tulajdonsága miatt gyomor- és bélgyulladások esetén is kedvező hatású. Gyökerének kivonata a levél hatásain kívül mozgásszervi panaszok esetén fürdővízhez adva vagy borogatószerként is hatékony. A trópusi hibiszkusznak viszont nem csak a népi gyógyászatban és nem csak ilyen szűk területen van jótékony hatása. Teája szinte minden teakeverékben helyet kap egzotikus, trópusi zamata és nyugtató hatása miatt.

A hagyományos parasztudvarok kedvelt virága az egynyári mályva, amely másfél méter magas szárán az első őszi fagyokig folyamatosan bontja virágait. Kerek repítőkészülékkel ellátott magjai kis kosárkába rendeződve fejlődnek a virágok helyén. A szaporításhoz nem kell mást tenni, mint az összegyűjtött és száraz, hűvös helyen átteleltetett magokat tavasszal elvetni.

Barta István

hibiszkusz

Kertészeti tanácsadó

Mindnyájunk ellensége: a parlagfű

Ez a kegyetlen gyomnövény, a parlagfű az amerikai kontinensről került Európába még az 1880-as években. Magyarországon, az ország nyugati részén a 20. század elején észlelték először. Elnevezése a parlagfű mellett szerbfű, esetleg tengeri szőlő, tájegységenként még paradicsomgaznak is ismerik. Erről a gyomnövényről általában akkor beszélünk sokat, amikor már a virágzás, tehát az egészségkárosító fejlődési stádiumba ér. Szaporaságára jellemző, hogy egy kifejlett tő akár 3000–6000 életképes magot is képes teremni. Veszélyességét még az a tény is fokozza, hogy a talajba bekerülve akár 30–40 évig is képes csíraképességét megőrizni.

Mindenütt fellelhető. Házak körül éppen úgy, mint az utak mentén, erdőben, vasúti töltések mellett, gyepek között. „Kedvenc" tartózkodási helyei: az elhanyagolt telkek, kiskertek, elvadult határrészek.

A parlagfű jellemzői: egyéves növény, a fészkesvirágúak családjába tartozik. A szára szőrös, tompított oldalú négyszögre emlékeztet. Levélzete kétszeresen szárnyaltan szeldelt. Virágzatáról említést sem teszek, hiszen a célom az lenne, hogy ne ismerjük meg azt. Rendkívül káros az egészségre, elsősorban a légzőszervekre, ezért irtani kell. A kora tavaszi, 1–2 cm-es fejlődési szakaszban különösebb megerőltetés nélkül elpusztíthatjuk, gyomirtószerrel, vagy hagyományosan, gyomlálással, kapálással.

Tudomásul kell venni azt a tényt, hogy amennyiben a virágzását nem akadályozzuk meg, úgy annak beláthatatlan következményei lehetnek. Hihetetlennek tűnik, de olyan egyed is létezett, amely 60.000 magot képes volt kinevelni egyetlen év alatt. A gyommag terjedésének számtalan módja ismeretes, így a szél mellett terjedhet a rovarok, a madarak segítségével.

Kerületünkben évek óta erősödő társadalmi mozgalom bontakozott ki a parlagfű irtására, főként az ifjúság körében. Támogassuk erőnk szerint az idén is!

Tudnivalók az öntözésről

A biztonságos, megfelelő termés elérése, díszfáink, a cserjék, virágok, a pázsitunk egyenletes fejlődése érdekében nagyon fontos tennivalónk az öntözés. Hazánkban az átlagos éves csapadékmennyiség, 500–600 mm. Ez a mennyiség elegendő lenne, csakhogy a tenyészidőn belül 250–300 mm hull le, a többi csapadék tenyészidőn kívül esik, a talajfelszínen elpárolog, nem tud felszívódni a talajba. A természetes csapadék mennyisége vízigényes növényeink igényének csupán töredéke. Ezért fontos az öntözés.

A öntözővíz felhasználása előtt meg kell bizonyosodni, hogy a rendelkezésre álló víz alkalmas-e öntözésre. A kedvező az lenne, ha lágy vízzel, amelyben a szappan jól habzik, tudnánk öntözni. A növények csak vízben oldott állapotban képesek a tápanyagokat felvenni. A jó öntözővíz hőmérséklete lehetőleg 20–23 °C legyen. A melegebb víz kifejezetten káros, a hideg víz pedig lehűti a talajt, a növényt, ezzel késlelteti az anyagcsere-folyamatokat, hátráltatja a növekedést. Öntözésre legalkalmasabb az esővíz, amely lágy víz. Összegyűjtésétől a felhasználásig felveszi a levegő hőmérsékletét. Nem tartalmaz káros sókat (a magas sótartalom elszikesíti talajunkat). Az élővizek többnyire alkalmasak öntözésre, amiről igen egyszerűen meggyőződhetünk, ugyanis ha az élővízben sok vízinövény, béka, netán hal is él, úgy a só koncentrációja alacsony. A lágyságra az a biztosíték, hogy az élővizek csapadékból jönnek létre. Az ásott kutak vizét nem árt megvizsgáltatni, alkalmas-e öntözésre.

Az öntözés leggyakoribb formája az esőztető, amikor valamilyen szórófejjel a levegőben a vizet elporlasztjuk, amely ezután esőszerűen hullik a növényzetre. A víz ezzel a módszerrel a természetes csapadékhoz hasonlóan jut a talajra, mennyisége tökéletesen szabályozható, műtrágya-adagoló közbeiktatásával a tápanyag visszapótlását is biztonságossá tehetjük. Hátránya ennek az öntözési módszernek, hogy a talajt tömöríti. A talajfelszín felszáradását követően sarabolással ajánlatos szellőztetni területünket. A barázdás öntözéssel a növénysorok között húzódó barázdákon keresztül juttatjuk az öntözővizet a növényekhez. Előnye ennek az öntözési módnak, hogy a talajt nem tömöríti, a növények körül nem lesz levegőtlen a talaj. A víz elosztása egyenletesebb, kisebb a párolgási veszteség.

Az öntözést nem mindig nedvesség-visszapótlás miatt kell elvégeznünk. Igen gyakori, hogy a meleg, nyári napokon a talajban van ugyan elég nedvesség, de a hőség, a páratartalom hiánya miatt a növényeink élettevékenysége lecsökken annyira, hogy képtelenek a talajban meglevő vizet felvenni. Ilyenkor frissítő öntözéssel, a növények felületét lehűtve az életfolyamatok normalizálódnak. Az öntözést nyáron mindig este végezzük, mert a hideg öntözővíz a már lehűlt növényeket éri. Amikor öntözünk, minden esetben a kívánatos maximális vízadagot adjuk meg növényeinknek. A legfontosabb az, hogy a gyökérzet szintjében legyen elegendő nedvesség. Ezt az alapszabályt még a vízigényes növények esetében is talajlazítással, árnyékolással igyekezzünk optimális szinten tartani. Az indokolatlan sűrű öntözés a talaj szerkezetét rombolja, levegőtlenné teszi, a gyökereket a talajfelszín közelébe csalogatja, a tápanyagokat kilúgozza a talajból.

Az állandó párás levegő a kórokozóknak, gombabetegségeknek kedvező mikroklímát biztosít. Arról nem is szólva, hogy a sűrűn történő, felesleges öntözéssel magunknak adunk több munkát, ráadásul pazaroljuk a vizet.

Bánhidi János

Kun J. Erzsébet

Csomagolóanyag: vissza a feladónak

A hulladéktermelő cégek felelőssége lesz a jövő év elejétől a csomagolási hulladékok begyűjtése és ártalmatlanítása. Az erről szóló rendelet – amelyet a kormány április 23-án fogadott el – az érintett cégek szerint az európai mintát követi. Egy zöldszakértő viszont úgy vélekedik: a távozó kabinet egyik utolsó döntésével egy olyan rendszert próbál bevezetni, amely Európában nem bizonyult működőképesnek.

A Magyarországon évente keletkező csaknem 800 ezer tonna csomagolóanyag-hulladék mintegy egynegyedének begyűjtését és feldolgozását szeretné elérni jövőre a legnagyobb kibocsátó cégek alapította Öko-Pannon Kht. – hangzott el a szervezet tegnapi sajtótájékoztatóján. Az április 23-án elfogadott, jövőre életbe lépő csomagolási kormányrendelet szerint a kibocsátó cégek mentesülhetnek a ma még kötelező termékdíjfizetés alól, ha nonprofit szervezetet hoznak létre a hulladékok begyűjtésére és hasznosítására. A szervezethez csatlakozók licencdíjat fizetnek, ennek fejében a címzett – például az Öko-Pannon – gondoskodik róla, hogy az egyes hulladékfajták meghatározott hányadát begyűjtsék és feldolgozzák. 2003-ban a kötelező visszagyűjtési hányad átlagosan 40 százalék lesz, ami – *Viszkei György,* az Öko-Pannon Kht. ügyvezetője szerint – gyakorlatilag már ma is megvalósul. 2005-re azonban 50, illetve 15 százalékra emelkedik a küszöb, aminek eléréséhez már komolyabb erőfeszítések kellenek.

– A sebtében elfogadott kormánydöntéssel egy olyan rendszer bevezetésére tesznek kísérletet, ami a hulladéktermelőknek jó, de a nyugat-európai tapasztalatok szerint a problémákat nem oldja meg – így értékelte a csomagolási rendeletet kérdésünkre *Kalas György,* a Hulladék Munkaszövetség szakértője. Németországban épp mostanában vizsgálják felül a hasonló logikájú Zöldpont-rendszert, mivel nem sikerült elérni a korábban kitűzött begyűjtési és feldolgozási arányokat. Ott most új megoldással kísérleteznek: a jövő évtől várhatóan minden csomagolás betétdíjas lesz – akárcsak nálunk a sörösüveg –, a gyártókat pedig kötelezik a visszavételre.

H. M.

re népszerűbb a videofelvétel: egy ilyen kazetta körülbelül 10-25 ezer forintba kerül. Mindezekhez jön még az otthoni, családi összejövetel költsége, a végzős diáknak szánt virágcsokor – három-tízezer forint – és az ajándék ára.

S. M.–V. A. D.

egyetem kommunikáció szakos hallgatója állította össze. *Döbör András,* az EHÖK elnöke elmondta, a hallgatói önkormányzat elnöksége döntött úgy, hogy elvégezteti a kérdőíves kutatást.

– A célunk az volt, hogy a hallgatói önkormányzat működésének javításához

Makovecz-kiláto Hetvehelyen

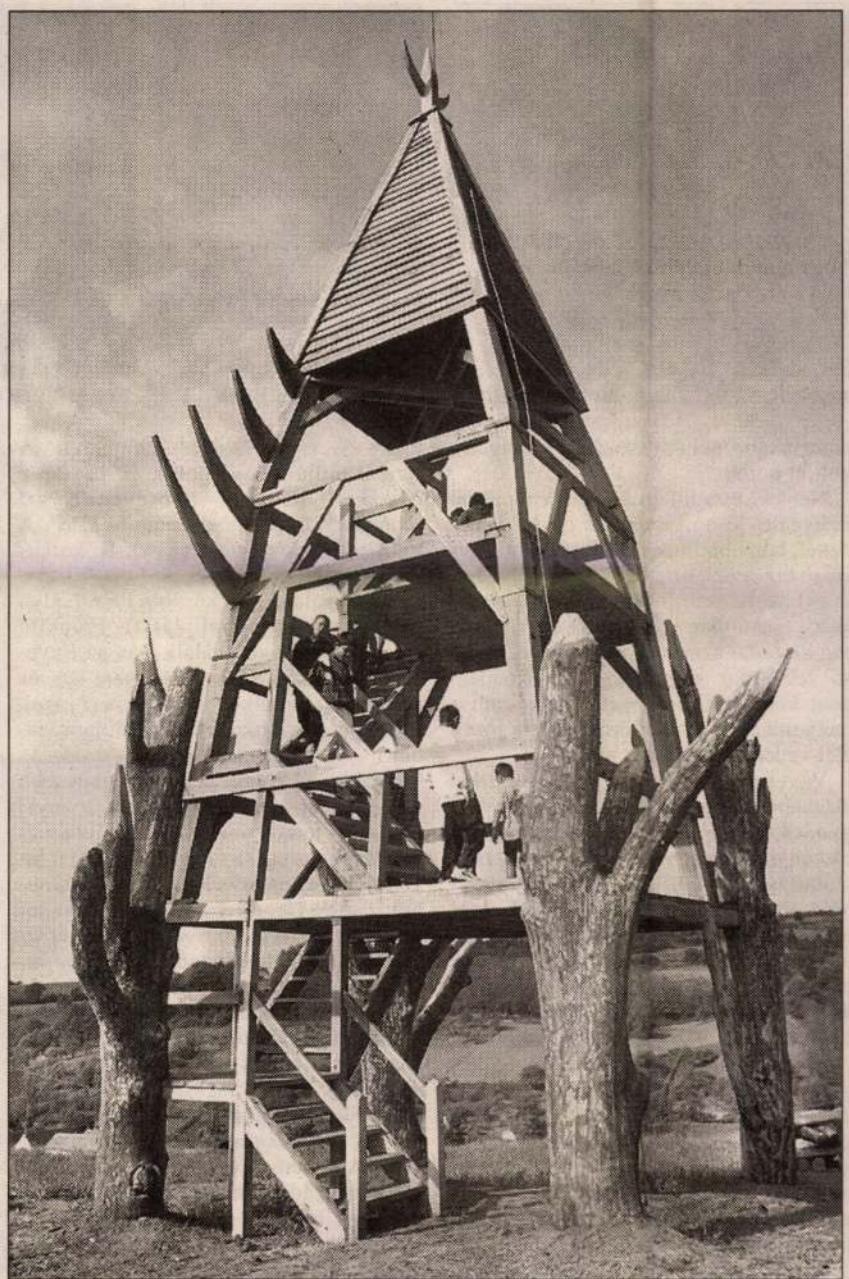

Makovecz Imre Kossuth-díjas építész tervei alapján fakilátó készült Hetvehelyen a madarak és fák napjára

FOTÓ: MTI – KÁLMÁNDY FERENC

sikerülne néhány ezer dollárra mérsékelni. Ez esetben már évi egymillió űrturis-

célú kiadásait, így a fejlődés hosszabb távon elképzelhetetlen a magánpénzek

nem az űrben sem ismer hatá

Moszkva, 2002. május

Sz

kvantikajo

Ladyk Marthától Lauráig

k lenni egyszerre nyűg, felelősség és lehetőség

Roosevelt

Jacqueline Kennedy

Barbara Bush

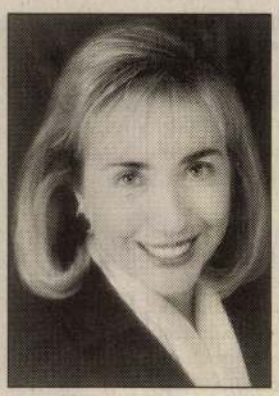

Hillary Clinton

Laura Bush

nem inkább néhány százezer), tányérra költött dollár.

Néhány év múltán Lucy Hayes azzal érdemelte ki a „Limonádé Lucy" becenevet, hogy betiltotta az alkoholt a Fehér Házban. A szigorúan vallásos First Ladynél szóba sem jöhettek az addig szokásos táncmulatságok. A női egyenjogúság harcosai azonban csalatkoztak az első felsőfokú végzettségű elnöknében: nem karolta fel ügyüket, megmaradt a hagyományos családi értékek és a józan élet védelmezőjének.

Woodrow Wilson első felesége, Ellen álruhában járta Washington szegénynegyedeit. Kiharcolta, hogy a kongresszus törvényt hozzon a nyomortanyák tisztántartásáról. A róla elnevezett jogszabály elfogadása után nem sokkal meghalt, s az elnök már a következő évben újranősült. Edith Wilson nem volt egy csiszolt elme, de első, ékszerész férjétől komoly vagyont örökölt. A Fehér Házban minden korábbi First Ladynél befolyásosabbnak bizonyult. Gyakran ő tárgyalt az elnök nevében. Amikor Wilsont 1918-ban szélütés érte, Edith régensként gyakorlatilag maga kormányozta az országot. Egy vita után például felmentette tisztségéből Robert Lansing külügyminisztert, ami hivatalos jogkör híján nem kis teljesítmény.

Lou Hoover nem nagyon vétette észre magát a Fehér Házban. Tőle származik viszont egy sokat idézett mondás arról, miért élvezi a választási kampányt: „A férjem tartja a beszédeket, én kapom a rózsákat." Eleanor Rooseveltről azt mondták, „ő az elnök szeme és füle". A tolókocsiba kényszerült F. D. R. korlátlan bizalmát élvezte, és aktív politizálásával megalapozta a későbbi First Ladyk nyilvános szerepvállalását. Franklin Delanoe Roosevelt halála után az Egyesült Államok ENSZ-nagykövete lett, és aktívan közreműködött az emberi jogok egyetemes nyilatkozatának kidolgozásában.

Jacqueline Kennedy kora leghíresebb asszonya volt. A meggyilkolt John F. Kennedy temetésén mutatott fájdalmas méltósága az egész világ szimpátiáját kivívta. Az ötvenes évek elején a Washington Times–Herald fotóriporterében találkozott a jóképű massachusettsi képviselővel, így voltaképpen a sajtó első fehér házi nagykövetét tisztelhetjük benne.

A First Ladyk élete az első pillanattól a közérdeklődés középpontjában állt. Ez sok bajt okozott, a legvégzetesebbet 1828-ban. Rachel Jackson első házasságát ugyanis jogilag pontatlanul bontották fel, az újságírók pedig az elnökválasztást követően felkapták az ügyet. A bigámia vádja annyira megviselte az asszonyt, hogy még a beiktatási ceremónia előtt szívrohamban meghalt. Abban a fehér ruhában temették el, amelyet az ünnepségen viselt volna.

Persze vannak első hölgyek, akiknek nincs ellenükre egy kis hírverés. Hillary Clinton például már a fehér házi évek előtt is mesterien bánt a sajtóval. A két elnöki mandátum után azonnal önálló politikai karriert kezdett, s most sokan találgatják: vajon nem Bill Clinton volt elnök lesz-e a legelső First Gentleman?

A mostani First Lady, a néhány nap múlva Magyarországra látogató Laura Bush nem dédelget ilyen álmokat. Mint volt tanárnő és könyvtáros az olvasás szokásának erősítését tekinti első számú céljának. Texasi kormányzófeleségként ő indította útjára a nemzeti könyvfesztivált, s bármilyen furcsa, rá várt az állam közkönyvtárának megalapítása is. Híresen jó viszonyban van anyósával, a korábbi First Ladyként „a nemzet nagyijának" nevezett Barbara Bushsal. 21 esztendős ikerlányai „kordában tartása" mellett a kisgyerekek tanításának szenteli életét. Nagy elismerést aratott tavaly szeptember 12-én, a gyilkos terrortámadások másnapján a rémült kisiskolásoknak írt bátorító, vigasztaló levele, amelyet az ország valamennyi tanintézetében felolvastak. Lélegzetelállító vörös ruhája, amelyet az elnöki beiktatás utáni bálon viselt, ma már kiállítási tárgy Washingtonban, az Amerikai Történeti Múzeumban, ahol ugyanakkora tárlat foglalkozik a First Ladykkel, mint az Egyesült Államok eddigi 43 elnökével.

Washington, 2002. május

Horváth Gábor

Szédülő betűkkel néhány sor a vastag könnyben, alatta egy asszonynév és két nappal ezelőtti dátum: „Műtétem volt. Kaptam három hónap haladékot". Haladék. Mindenki számára eljön az a pillanat, amikor egyszer csak így látja a további életét — amint ezt a máriapócsi kegytemplom „vendégkönyvében" olvasott bejegyzés is tanúsítja. Hogy ez a haladék emberhez méltóan teljék, ezért dolgoznak az öregotthonukban — civil munkatársaikkal együtt — a bazilita apácák. És hogy valóban jól teljék, azért tevékenykednek a kegytemplomban és a szemközti lelkigyakorlatos házban szolgálatot teljesítő görög katolikus papok.

Újra itthon...

Bazilita nővérek Máriapócson

Szent Makrina Szeretetotthon — tizedik éve harminchat idős asszonyt gondoznak bazilita nővérek és civil munkatársaik Máriapócson a rendházukban, illetve a kertjében emelt új épületben.

Imre Margit Ágota házfőnöknőtől megtudjuk: Sátoraljaújhelyen is van hasonló intézményük, a Szent Anna nevét viselő otthonnak harminchárom lakója van: oda férfiakat és házaspárokat is be tudnak fogadni.

Máriapócson 1991 januárjában kapták vissza a nővérek a kegytemplom előtti térre néző kolostorépületüket. Újraindult a szerzetesi élet. Hamarosan megvásárolták a hetvenes években a házukhoz toldott épületrészt is, és nemsokára megnyitották a szeretetotthont, amely jövőre lesz tízéves.

Az otthonba az egész ország területéről, és nem is csak görög katolikus vallású idősek jelentkeznek. A lakók nem a „belépés" összegét (egyágyas, fürdőszobás lakrészbe nyolcszázezer forint, kétágyas szobába lényegesen kevesebb), nem a gondozási díjat (nyugdíjuk nyolcvan százaléka) sokallják, hanem a várakozási időt.

Papp Jánosné Piroska néni három éve írt levelet, hogy ide szeretne kerülni. Azt a választ kapta: sokan vannak előjegyezve. Erre azt írta vissza: nem baj, kivárom. Három hónap után mégis sikerült helyet biztosítani számára. Piroska néni kivárta. És nyilván nem bánta meg, mert nevetve idézi fel a történetet.

A ház legidősebb lakója, Jolánka néni a napokban ünnepelte 94. születésnapját. Irigylésre méltó szellemi frissességgel és elfogadható egészséggel érte meg ezt a kort. Intenzív kapcsolatot tart a külvilággal: szobájában televízió, látogatásunkkor éppen levelet írt: rendszeresen levelezik a fiával és felnőtt unokáival. Mint megtudjuk, verseket is ír. A kilencvenkét éves *Szatik Gáborné* Mária néni nem ír, csak olvas: szemüveg nélkül böngészi az *Új Ember* apró betűs közleményeit is.

A lakók legtöbbje mindennap részt vesz a kápolnában tartott szent liturgián, vagy a szobájában hallgatja a hangszórón. Többen a szerzetesnők zsolozsmázásába is bekapcsolódnak. Akik bírják, szívesen segítenek az otthon dolgozóinak: akár a konyhán, akár a kerti munkában, vagy csak akrészük rendben tartásával, önmaguk ellátásával. Tudják: a tétlenség ront az ember állapotán. Idővel azonban mindnyájan egyre több segítséget, törődést, gondozást igényelnek.

Huszonketten dolgoznak a házban: húsz civil és két szerzetesnő — köztük Ágota nővér, az otthon igazgatója. Korábban több nővér is részt vett ebben a munkában, de „múlik az idő, és fogy az erő".

Görög apácák már Szent István korában is éltek Magyarországon, a tatárjárás után ezek a kolostorok elnéptelenedtek. A későbbiek az ország „szélein" alakultak: olyannyira, hogy Trianon után a maradék ország területén nem voltak görög apácák. A későbbi püspök, *Dudás Miklós*, a bazilita rend akkori provinciálisa közbenjárására 1935-ben jöttek görög katolikus apácák Magyarországra. Az Ungvárról érkező nővérek 1941-ben kapták meg mai házukat Máriapócson. A közösség gyorsan növekedett, 1950-ben, a szerzetesrendek feloszlatásakor 24 fogadalmas nővér és négy novícia — köztük Ágota nővér, a mai tartományfőnöknő — kényszerült elhagyni a házat.

A közösség tagjai mentek, ahová tudtak. Többen a nyíregyházi püspöki székhelyen találtak munkát, Ágota nővér a debreceni egyetemre került, tanári diplomát szerzett, és harminc éven át matematikát meg fizikát tanított, előbb Pest megyében, majd a fővárosban. Gimnáziumi tanárként általános iskolában dolgozott, ott nem volt olyan erős az „ideológiai nyomás".

Az idős nővérek nagyon hittek benne, hogy idővel visszatérhetnek a rendházukba. Ágota nővér kevésbé bízott ebben. Mint sok más fiatal lány, férjhez mehetett volna, de ő mégis megmaradt — fogadalom nélkül is — eredeti hivatásánál. „A szerzetes közvetlenül az Istenhez tartozik. Őt nemcsak a kolostorban lehet szolgálni, hanem bárhol. Én nagyon szerettem tanítani. Nem könnyű, de szép feladat volt."

A nővérek tartották a kapcsolatot egymással, és amint lehetőség volt rá, közösségben kezdték folytatni szerzetesi életüket. 1991-ben jöttek vissza a máriapócsi rendházba. Jelenleg hét nővér él a máriapócsi és négy a sátoraljaújhelyi házban. Jelöltjük, novíciájuk most éppen nincs. Érdeklődők vannak. „A mai fiatalok nyitottak, kíváncsiak, de a többségük eléggé tájékozatlan a vallási kérdésekben. És nehezen szánják el magukat életre szóló döntésekre."

A IV. században élt Szent Bazil regulája szerint igyekeznek élni a nővérek, akik, ha kell, tanítanak, ha kell, beteget ápolnak vagy időseket gondoznak. A szétszóratás előtt árvaházuk volt itt, Máriapócson — miseruhákat készítettek. Mindig a kor szükségleteinek megfelelően szolgálnak.

A hét idős nővér szigorú napirend szerint él. Reggel ötkor kelnek, imádság, elmélkedés, zsolozsma, majd a szent liturgia következik. Nyolc órakor reggeliznek, és ki-ki megy a dolgára: Ágota nővér és egyik társnője az otthon munkájában vesz részt, Tekla nővér a kegyszerboltot vezeti, Márta nővér a kegytemplomban teljesít szolgálatot. A többi nővér ha nem is „hivatalosan", ám annál hatékonyabban részt vesz az idős lakók gondozásában: elbeszélgetnek velük, meghallgatják őket. Hogy ez milyen sokat jelent, azt az otthon civil gondozónői is elismerő szóval emlegetik. Az ima és a munka váltakozik estig, azután már „csak" azok a teendők vannak hátra, amelyekre napközben nem jutott idő. De bármilyen későig húzódik is a munkanap, másnap reggel ötkor kezdődik a következő.

Így telnek a mindennapok. „Várjuk a fiatalokat — mondja Ágota nővér — persze tudjuk, mindig a keveseké volt ez az út. A jövőben sem leszünk nagyon sokan. Ahányan vagyunk és ahogy csak tudjuk, igyekszünk betölteni a hivatásunkat, jól ellátni a vállalt feladatot, lelkes és hozzáértő civil munkatársainkkal együtt. Annak tudatában, hogy a gondozásnak, mint a szeretetnek, nincsen felső határa... Sosem mondhatjuk, hogy mindent megtettünk."

Az oldalt írta:
Kipke Tamás
Fotók: Cser István

A Gondviselés, Makovecz és a csengeriek temploma

A templom az ég és a föld találkozási pontja. Az ég emeli magához a földet. — Embermagasságig befüvesített földfeltöltés veszi körül a templomot. De egy épület nem szobor: vagyis szépsége, „üzenete" csakis hasznosságával együtt érvényesülhet. Ez a földfeltöltés pincehatást gyakorol az épületre: nyáron hűt, télen fűt.

A bejáratnál hatalmas réztábla hirdeti a támogatók, cégek és magánszemélyek nevét. A betérő azt látja ebből, hogy sokaknak volt fontos, hogy ez a templom elkészüljön. Az ezredforduló temploma, amelyet Szent István tiszteletére szenteltek fel 2000. október 22-én, alig egy évvel az alapkőletétel után. A csengeri görög katolikus hívek temploma a jelek szerint a Gondviselés temploma. Tíz nappal a szentelés előtt még se ajtó se ablak nem volt a helyén, a paróchusnak mindenki azt tanácsolta, ne küldje ki a meghívókat, halasszák el az ünnepet. Végszóra lett kész minden — de kész lett. Az utolsó napokban előfordult, hogy nyolcvan-kilencvenen, serénykedett reggeltől estig.

A templom kívülről is nagyon szép, de a békesség belül van, imádságra készteti az embert — olvasható a vendégkönyvi bejegyzések között. Huszonhárom méter magas, tizennégy méter átmérőjű — belül fával, kívül rézzel burkolt kupola borul a hívek, valamivel kisebb félkupola a szentély fölé. Magasról jön a fény, de a környező világra is van kilátás — az épület maga is olyan tehát, amilyennek az imádságnak lennie kell.

— A hívek magukénak érzik a templomot, amelybe jóakaróik bőkezű adományai mellett az ő áldozatuk és verítékük is beleépült. És nemcsak a falak és a kupola, hanem az ember és a közösség is épült — mondja *Szimicsku Ferenc* pátyodi paróchus, aki Csenger görög katolikus híveinek is lelkipásztora. — A templomba járók száma megháromszorozódott, vasárnaponként 100-120-an vesznek részt a szent liturgián.

Három templom áll egymás közvetlen közelében az ország legkeletibb városában, ahol a 4500 lelkes református közösség mellett kisebbségnek számít a mintegy hatszáz görög és négyszáz latin szertartású katolikus.

Volt már „görög" templom a település szélén, egy almáskert szomszédságában, a hívek többsége számára nehezen megközelíthető helyen. A közösség eladta az épületet — ma cigány közösségi ház működik benne —, és új templom építését határozta el.

Nem kisebb építész, mint a — munkatársaival a városban már több középületet is emelt — *Makovecz Imre* első terve nem valósulhatott meg. De nem hátrált meg sem a tervező, sem a pap és hívei: új helyszínen, új tervek szerint végül felépült a csengeri görög katolikusok nagyszerű tempoma.

Az utóbbi évtizedek magyarországi templomépítései szinte kivétel nélkül igen kalandos történetek. Itt is volt gond az engedélyeztetéssel, majdnem mindig hiányzott a pénz. Sok fantázia és imádság, sok jó szándék és segítőkészség, sok leleményesség, áldozat és bátorság eredménye ez a templom. Már csak az ikonosztáz hiányzik. Szimicsku Ferenc ennek még csak a terveiről mesél: két stilizált fa, a tudás és az élet fájának ágai alkotják majd a falat, erre kerülnek a gyümölcsök: a képek. Ha a Gondviselés is így akarja.

Impozáns templom, romos kolostor

Máriapócs, az alig tíz éve városi rangot kapott, 2400 lelket számláló település a görög katolikus Hajdúdorogi Egyházmegye lelki központja, és az ország leglátogatottabb búcsújáróhelye. Impozáns templomát az ország minden tájáról és a határon túlról is rengetegen keresik fel. Hiszen mindenkinek van mit kérnie, és van miért hálát adnia. Gyógyulni vágyók és gyógyultak jönnek ide több mint háromszáz év óta — amint a kegyoltár mellett látható, fölöslegessé vált mankók is bizonyítják. És jönnek ma is — amint a „vendégkönyv" bejegyzései is tanúsítják.

A hatékonyabb lelkipásztorkodás érdekében a munkamegosztást tekintve nemrégiben a főpásztor szétválasztotta a búcsújáróhelyet és az egyházközséget. A lelkigyakorlatos ház és a kegytemplom igazgatója *Rakaczky Mihály* lett, káplánja *Kapin István*. Az ő feladatuk a zarándokok szolgálata. Az egyházközség vezetője pedig *Szemán László* paróchus, aki egy hitoktató, valamint az egyetlen itt élő bazilita szerzetes, *Szántai Miklós Máté* atya segítségével szolgálja a máriapócsi híveket.

A bazilita szerzetesek 1749-ben érkeztek Máriapócsra, és ők látták el a kegyhely lelkipásztori szolgálatát egészen 1950-ig, amikor a hatalom betiltotta a szerzetesrendek működését. Ekkor — a templom felőli épületszárny földszintjének kivételével — a kolostort is elvették, benne elmebetegeket ápoló intézet kapott helyet. 1990-ben négy szobát visszakaptak, az újrakezdés után egy ideig — igen nehéz körülmények között — itt működött a kis létszámú noviciátus. Az egész ház másfél évvel ezelőtt, szörnyű állapotban került vissza a rend tulajdonába.

Manapság Szántai Miklós atya az egyetlen lakója — vagy inkább őrzője — a háznak. Pontosabban a bazilita szellemiségnek.

— Máriapócs nagyon fontos a bazilita rend számára — mondja Miklós atya. Szavaiból kiderül: a kegyhely számára is fontosak voltak és volnának a baziliták. A szomszédos országokból is érkeznek zarándokok, akik ma nemigen tudnak itt anyanyelvükön gyónni. Ezért is fontos volna, hogy a környező nyelveket beszélő baziliták legyenek itt a kegyhelyen.

Ez egyelőre csak terv — vagy reménység. A magyarországi baziliták nagyon kevesen vannak. De ha elegen volnának is: ebbe a romos épületbe nem lehet beköltözni.

— Mi nem nulláról, hanem mínuszból indulunk — magyarázza Szántai Miklós.

Abban aligha lehet bízni, hogy belátható időn belül újra harminc-negyven szerzetes lakja a kolostort. A tervek szerint az épület nagyobbik részében öreg papok otthonát alakítanának ki, akik erejükhöz mérten ugyancsak részt vállalhatnának a kegyhely lelkipásztori munkájában.

Ha ez megvalósulna, akkor a ház újra munkaalkalmat is biztosítana a település számára is.

Fatima üzenete

Május 13-a a fatimai Mária-jelenések kezdete. 1917-ben ettől a naptól kezdve október 13-ig a Boldogságos Szűz megjelent három pásztorgyermeknek, felszólítva a világot a bűnbánatra, a megtérésre és az engesztelésre. A rendszerváltás után magyar főpapok is jártak Fatimában hálát adni a szabadságért, az új lehetőségekért. Felkeresték Coimbrát is, ahol a ma még élő látnok, Lucia nővér a következő szavakat üzente rajtuk keresztül a magyaroknak: „A magyar jövő attól függ, hogyan tudnak eggyé lenni a magyarok. Az Isten békéje azokra száll, akik egységben élnek. Püspökök a pápával, pápa a püspökökkel, és hívők a papokkal. Minél mélyebben megvalósul ez az egység, annál nagyobb lesz az áldás és annál mélyebb az Isten békéje, amit a Szűzanya megígért mindenkinek."

Kérésünkre *Szerencsés Zsolt* dorog-bányatelepi plébános mutatja be a fatimai kegyhelyet, és a kegyhely üzenetét.

— Képzeljünk el egy völgyet: egyik oldalán emelkedik a hatalmas bazilika, mely magában foglalja a két kis látnok sírját. Ebben a bazilikában kapott helyet Szent István királyunk szobra, amint kezében tartja a magyar Szent Koronát. A portugálok azt vallják, ők a második ország a világon, amelyet fölajánlottak a Szűzanyának. Mindig hozzáteszik, hogy Magyarország az első. A völgy mélyén található az a modern kis kápolna, amelyet a Szűzanya kérésére a húszas években építettek fel a jelenések színhelyén. 1922-ben felrobbantották ezt a kápolnát, így akarván megakadályozni a jelenések üzenetének terjesztését, azt a vallásos kultuszt, amely ott kezdett kialakulni. Ez azonban éppen ellentétes hatást ért el: 1922 márciusában kétszázezer férfi zarándokolt oda gyalogosan, hogy ott engesztelje az elkövetett bűnökért. Ettől kezdve nem lehetett a portugál nép szívéből kiirtani azt, amit a Szűzanya kért. Nem tettek ők semmi mást, mint imádkozták a rózsafüzért és engeszteltek, imádkoztak a bűnösök megtéréséért, ahogy ezt a fatimai Miasszonyunk is kérte tőlük.

A látnokok közül ketten egészen fiatalon meghaltak, a harmadik, Lucia nővér Coimbrában, a portugál szellemiség fővárosában karmelita szerzetesként kolostorban él. Hivatása, hogy a Szűzanya további kéréseinek eleget téve az ő szeplőtelen szívének tiszteletén, annak terjesztésén fáradozzon. Rajta keresztül kérte a Szűzanya a későbbi jelenésben, hogy ajánlják fel a világot Oroszország megemlítésével az ő szeplőtelen szívének.

1942-ben először XII. Piusz pápa volt, aki felajánlotta a világot, benne Oroszországot a Szent Szűznek. A II. vatikáni zsinat alkalmával VI. Pál szintén megismételte ezt a felajánlást, sőt mint egyházi elismerést, az aranyrózsát küldte el a fatimai szentélynek. Később, 1982-ben II. János Pál pápa pontosan egy évvel az ellene elkövetett merénylet után ott térdelt Fatimában, a Szűzanya kegyszobra előtt, és megköszönte, hogy volt egy kéz, mely megóvta őt a haláltól. Ott, akkor megtette azt a felajánlást, melyet a Szűzanya kért — de még mindig nem jött a várva várt válasz. Aztán később, 1984. március 25-én ezt a felajánlást megismételte a Szent Péter téren, amikor a Szűzanya fatimai kegyszobrát elvitték Rómába. A pápa arra kérte a világ valamennyi püspökét, vele együtt tegyék meg ezt a felajánlást, teljesítsék a Szűzanya kérését. Lucia nővér ezt követően mondta: ez volt az, amit a Szűzanya kért. Amikor arról kezdték faggatni, hogy honnan tudja ezt, ő csak annyit mondott: nézzenek ketet felé. Ebben az időben indult meg az a folyamat, amelynek során a népek visszakapták szabadságukat, és reméljük, hogy ez tovább folytatódik, és elérkezik az a várva várt béke és egység, amelyet a Szűzanya megígért.

1947-ben kezdődött az úgynevezett vándorszobor-zarándoklat, mikor a kegyszobor másolata világ körüli útra indult. Az első tíz évben több mint ötszázezer kilométert tett meg, több millió ember imádkozott előtte. XII. Piusz pápa úgy nyilatkozott, hogy ahol a szobor megfordult, mindenütt megtapasztalható volt a kegyelem áradása. Ez a szobor befejezte vándorlását, ma ott áll a bazilikában az oltár mellett. Van több másik vándorszobor, melyek azóta is járják a világot. Az egyik Magyarországra is eljutott: a szobor által mi, magyarok is köszönthettük a Szűzanyát nemzetünk körében.

A fatimai vándorszobor

Ratzinger bíboros egyszer azt nyilatkozta: Fatimában kemény figyelmeztetés hangzott el, amely szemben áll az uralkodó külsőséggel, amely felhívás arra, hogy vegyük komolyan az életet, a történelmet és azokat a veszélyeket, melyek az emberiség életét fenyegetik.

Azt mondhatjuk: Fatima felhívás a megtérésre.

Ismeretes, hogy a Szűzanya titkokat közölt a gyerekekkel. Megmutatta nekik a poklot — a gyerekek nagyon megrémültek a látványtól. Lucia nővér emlékezéseiben leírja, ha nem lett volna ott velük a Szűzanya, bizony szörnyethaltak volna. Figyelmeztette rajtuk keresztül az embereket: ha nem térnek meg, ha nem menekülnek az ő szívéhez mint menedékhelyhez, akkor ez vár az emberiségre. Éppen az a csodálatra méltó Fatima üzenetében, hogy kis dolgot kér a Szűzanya. Öt egymást követő első szombaton gyónjunk, áldozzunk, utána imádkozzuk a rózsafüzért tizenöt percig elmélkedve a titkokról. Fatima nem más, mint a Szentírás üzeneteinek, Jézus megtérésre felhívó figyelmeztetésének megismétlése. A Szűzanya édesanyaként aggódik az övéiért, hiszen Krisztus keresztje óta az ő gyermekei vagyunk. És ezért kéri az engesztelést, a megtérést.

Az újrakezdés szentsége

Gyónás, bűnbocsánat, lelki vezetés

Sokat hallhatunk a gyónás válságáról, ugyanakkor vannak papok, akik naponta hosszú órákat töltenek gyóntatással, kelki beszélgetéssel. Azt mondják: korunkban kiveszőben van a bűntudat, ugyanakkor orvosok nemritkán mondják betegüknek: „nem rám van szüksége, hanem papra". — A gyónásról, a bűnbocsánatról, a lelki vezetésről beszélgettünk* Tomka Ferenc *káposztásmegyeri plébánossal, teológiai tanárral.

— Az evangéliumban olvassuk: „akinek megbocsátjátok bűneit, annak meg lesz bocsátva". A gyónás szentsége tehát lényegét tekintve Krisztusig nyúlik vissza. Az első századokban már volt bűnbocsátás, bár más formában, mint manapság. Az ősegyházban csak a főbenjáró bűnöket gyónták meg. Többnyire nyilvánosan: az egész közösség által ismert súlyos bűnöket — hittagadás, gyilkosság, házasságtörés — a közösség előtt ismerte el és bánta meg a bűnös, majd vezeklést vállalt. Csak ezután tekintették őt újból a hívő közösség tagjának.

Aki nem tagadta meg a hitét, nem gyilkolt és nem tört házasságot, annak nem volt szüksége bűnbocsánatra?

— Úgy mondhatnánk: az ősegyházban az emberek nem mindig gyóntak, de életükhöz tartozott a bűnbánat és a jóvátétel. A híveknek ma is tudniuk kell: komoly bűnbánat és jóvátétel után — hacsak nem halálos bűnről van szó — újra az Istennel való kiengesztelődés állapotába kerülnek, és szentáldozáshoz járulhatnak. Ezt a II. vatikáni zsinat óta az egyház különösen hangsúlyozta. Ne gondoljuk, hogy a bűneink alól mindig csak a gyónás adhat feloldozást: a bánat és a jóvátétel is. A középkorban lett általánossá a mai fülbegyónás. A gyónás rendkívüli kegyelmet ad, ugyanakkor: megerősít minket a jóban.

Az emberek sokfélék. Vannak, akik számára kínos kötelesség a gyónás, mások alapos lelki vezetést igényelnek.

— Természetesen jó volna, ha minden gyónás egyúttal lelki vezetés is lenne: vagyis nem csak gépies bűnfelsorolás és sablonos „elégtétel" vállalása.

A lelki vezetés lényege, hogy segít lépésről lépésre haladni az Isten akarata szerinti élet útján. Tulajdonképpen mindannyiunk hivatása, hogy lelki vezetők legyünk. Például a női szerzetesrendekben, a lelkiségi mozgalmakban is látunk példákat arra, hogy a lelki vezetést laikusok is gyakorolják. Ez ugyanakkor nem helyettesíti a gyónást. Az egyház felhívja a szülők figyelmét arra, hogy ők gyermekeik első lelki vezetői. Vagyis ne érjék be azzal, hogy gyermeküket megtanítják imádkozni. *Batthyány-Strattmann László*ról olvastam, hogy minden este beszélgetett valamelyik gyermekével *a lelkéről*…

Ki alkalmas a lelki vezetésre?

— Lelki vezetést végezni természetesen csak az tud, aki maga is elmélyült lelki életet él, aki számára fontos, hogy nap mint nap törekedjék Isten felé. Ha valaki nem talál jó lelki vezetőt, nagy segítségére lehet elsősorban a Szentírás, illetve megfelelő lelki könyvek, például *Michel Quoist Így élni jó*, vagy *Chiara Lubich Ha tüzet gyújtanánk* című könyve, vagy számos, napjainkban megjelent munka, amelyek a lelki előrehaladás útjára vezetik az embert. Nagyon fontos szerepük volna a lelki vezetésben a hitoktatóknak. A hittanóra ne csak vallási ismeretközlés legyen, hanem keresztény nevelés: elmélyülés a hitben, bevezetés a keresztény életbe.

Minden keresztény ember az életszentségre kap meghívást: ez a lelki élet célja. A cél felé haladni kell. Vagyis a lelki élet fejlődést, előrehaladást jelent.

Ugyanakkor része a helybenjárás is, ez — gondolom — mindnyájunknak mindennapi tapasztalata…

— Ami igazán fontos: a folytonos törekvés. A botlás utáni fölállás. Jó néhány szent életútja igazolja: a lelki előrehaladás során az ember nem érzi magát kevésbé bűnösnek, kevésbé gyarlónak. Éppen fordítva: mert egyre érzékenyebb a lelkiismerete.

Kell-e a lelki vezetéshez — és a gyóntatáshoz is — valamiféle speciális előképzettség? Pszichológiai érzék például… Hiszen olykor a lelki beszélgetések is a gyónáshoz hasonló mélységekig hatolnak, és itt az érzéketlenség súlyos károkat okozhat…

— A lelki életben való előrehaladás közben az ember rengeteget tanul, fontos készségek alakulnak ki benne. Ilyen az odafigyelés, a meghallgatás „tudománya", a másik ember elfogadásának készsége. Ezek tanfolyamokon, tréningek során is tanulhatók… De bizonyos módszerek ismerete még nem elégséges a lelki vezetéshez. Mindenképpen az Istennel való belső kapcsolat a legfontosabb feltétele.

A szentgyónáshoz járuló hívek egy része lelki vezetést is igényelne. Képezik-e erre a jövő papjait?

— A papnevelésben kulcsfontosságú a lelki vezetés. A növendékek, miközben elmélyülnek a lelki életben, jó esetben föl is ismerik a lelki vezetés mibenlétét. Különféle tantárgyak (erkölcstan, pasztorális, vallászlélektan stb.) keretében találkoznak emberi problémákkal, erkölcsi dilemmákkal s a megoldás útjaival.

Sokat hallani a gyónás válságáról. Mi most mint valami nagyszerű lehetőségről beszélünk a gyónásról, és közben a hívek közül sokan nem szeretnek gyónni…

— Én az ellenkezőjét is tapasztalom. Akik komoly lelki vezetéssel kapcsolják össze a gyóntatást, azok nem győzik a munkát. A probléma az, hogy az egyre kevesebb pap egyre túlterheltebb. Akinek nem sikerül jól megszerveznie a munkáját — vagyis a feladatok minél nagyobb részét világi munkatársaira bízni, annak nem marad elég ideje és ereje a legfontosabb, az igazán papi feladatokra. Ezzel nem kritizálni akarom a paptestvéreket, inkább bátorítani: millió feladat van egy plébánián, amelyet nálunk jobban elvégeznek a munkatársak: bízzuk ezeket rájuk.

Kétségtelen ugyanakkor, hogy rendkívül nehéz helyzetben vannak azok a lelkipásztorok, akiknek több plébániát kell ellátniuk. S nekik különösen nem könnyű megfelelő munkatársakat találniuk. De mégis tény: igazán jó, a felelősségben is osztozni akaró munkatársak a mély lelki életet élő emberekből lesznek. Vagyis mégiscsak a lelki vezetéssel kezdődik minden. És ez a cél is…

Ami a gyónástól való húzódozást illeti: azok nem szeretnek gyónni, akik nem tapasztalták meg a bűnbocsánat felszabadító örömét. Akik kihallgatásként élik meg a gyónást. Ha csak bűneivel, emberi gyarlóságaival szembesül a gyónó, az valóban nyomasztó élmény. De az embernek nemcsak kudarcai vannak, hanem isteni távlatai is. Aki ezt a gyóntatószékben is megtapasztalja, az igényelni fogja a lehetőséget. Hiszen nem kevesebbről, mint az életéről van szó…

Meg tudjuk fogalmazni, mi kell a jó gyónáshoz?

— A gyónó részéről erős hit kell Jézus szabadító erejében, az egyház bűnbocsátó hatalmában. A „másik oldalon" pedig fontos, hogy egy alázatos, a saját gyengeségeit ismerő, valamint az Isten irgalmába és a megváltásba vetett erős hitet sugárzó pap képviselje az egyházat.

Jól gyónnak az emberek? Ott keresik bűneik-bajaik gyökerét, ahol az keresendő?

— Ha nem, azért elsősorban bizonyára nem csak a gyónók a felelősek. Hanem azok a személyek és körülmények, amelyek őket a rossz vagy nem igazán jó gyónásra szoktatták. Ha a gyónást pusztán a szentáldozás előfeltételének tekinti valaki, akkor az gyakran kényszerű szükségletnek tűnik.

A *Dives in misericordia* kezdetű enciklikájában a pápa az isteni irgalmasságot hangsúlyozza: a gyarló ember számára az Isten szeretete talán éppen az irgalmasságban érezhető meg a leginkább. A *Novo millennio ineunte* kezdetű apostoli levelében pedig az életszentségre való meghívatásunkra emlékeztet a Szentatya. Ha ilyen lelkület vezeti a gyónót, ha ezt a lelkületet erősíti benne a gyóntató, akkor nem kínos kötelesség lesz a gyónás. Nem a bűnre kell koncentrálnunk, hanem a szentségre, amelynek a bűnök útjában állnak.

Egyes vélemények szerint a gyónás „válságának" oka elsősorban a bűntudat megrendülése. Pszichológusok ugyanakkor azt mondják, rengeteg elfojtott bűntudat munkál — nagy károkat okozva — az emberek lelkében. Ön hogyan látja ezt?

— Sokat ártottak az embernek és az emberiségnek azok a „felszabadító" nézetek, amelyek relativizálták a bűnt. E mögött kimondva-kimondatlanul az istentagadás áll: ha nincs Isten, akkor csak jogi értelemben van bűn. Az emberi lélek azonban akaratlanul is lázad ez ellen, mert érzi, hogy nem igaz…

A bűntudat önmagában értékes: hiszen tisztánlátást jelent. A bűnös ember bűnös embernek kell hogy lássa magát. Ugyanakkor ha abszolutizáljuk, túlhangsúlyozzuk a bűnt, akkor tagadjuk az irgalom lehetőségét. Lám csak: itt is egy sajátságos istentagadást érhetünk tetten: hiszen kimondatlanul Istent tagadjuk, aki nagyobb az embernél, akinek irgalmas szeretete végtelenül nagyobb a bűnnél.

Számtalan olyan problémával találkozik a pap a gyóntatószékben, amely esetleg nem oda tartozik. Például pszichés zavarokkal. Mi a teendő ilyenkor?

— Először is fel kell ismernie a lelkipásztornak a problémát, és tapintatosan a megfelelő szakemberhez kell irányítania a hozzá fordulót. Kívánatos volna, hogy a papok ismerjenek alkalmas, lehetőleg keresztény pszichológusokat, pszichiátereket, akikhez jó szívvel irányíthatják a rászorulókat. Ugyanakkor ne lepődjenek meg a gyóntatók, ha pszichiáter küld hozzájuk valakit. Szerencsés esetben ők is fölismerik, ha nem az ő szaktudásukra van szükség, hanem a keresztény tanácsadás és a feloldozás hiteles szavaira.

A legtöbb vallás hiszi és tanítja a megtisztulás lehetőségét. A hinduk és a buddhisták a lélekvándorlás révén, esetleg évszázadok tisztulási folyamatának eredményeként. Krisztus egyháza a bűnbánat, a megvallás és alkalmasint a feloldozás révén egyetlen megváltó pillanatban éli ezt meg.

A gyónás az élet újrakezdésének szentsége.

Kipke Tamás

Apostoli levél a gyónásról

A Szentatya *Misericordia Dei* (Isten irgalma) című „motu proprio" apostoli levelét május 2-án mutatták be a Vatikán sajtótermében. A kilenc pontból álló dokumentumban a bűnbánat szentségével kapcsolatban hangsúlyozza, hogy a megbánt súlyos bűnök alóli szentségi feloldozás egyetlen rendes módja a gyóntató pap előtti személyes és teljes bűnvallomás. Általános feloldozás csak halálveszély vagy más súlyos szükséghelyzet esetén lehetséges. Ilyen szükséghelyzet például akkor állhat elő, ha missziós területen vagy más régióban csak egy évben egyszer jut el pap nagyszámú hívekhez. Ilyen szükséghelyzet fennállását a helyi püspök ítélheti meg, a püspöki konferencia vatikáni felterjesztése alapján.

A Szentatya kiemeli, hogy a 2000-es szentév milyen jótékony fellendülést hozott a személyes gyónások terén. Ösztönzi a plébánosokat és kegyhely-lelkészeket, könnyítsék meg minél jobban a híveknek a gyónás szentségéhez járulást. A gyónásban meg kell kívánni a teljes bűnvallomást, a súlyos és bocsánatos bűnök esetében is. Mikor kell gyónni? Súlyos bűn esetén mindig, de a pápa hangsúlyozza a gyakori és rendszeres gyónás fontosságát is. Azt is megismétli, hogy minden hívő köteles legalább egy évben egyszer őszinte gyónást végezni. *(Zenit)*

Makovecz Imre Magyar Divlap 34. dof. 294. n. 2001. dec. 18.
14. l.

Fotó: Bruzák Noémi

Elkészült a piliscsabai Stephaneum

Átadták a Pázmány Péter Katolikus Egyetem új központi oktatási épületét. A Makovecz Imre tervei alapján készült piliscsabai Stephaneum két egymásra támaszkodó kupolája alatt 480 hallgató befogadására alkalmas nagyelőadó és egy kisszínpad található. A főépületben 23 tanszéki, három szemináriumi termet, számítógép-laboratóriumot és egy konferenciatermet is kialakítottak. A mellékszárnyában kétszintes klubhelyiség, konyha és könyvesbolt működik. Az építkezés 1,6 milliárd forintba került

színre lépő szereplőket Fotó: Hegedűs Márta

natában is mú-
ndannak, amit a
ról gondolunk.
dolga, hiszen az
sen meghatáro-
n zajlott. Egyéb-
ején is kérdéses
a zenetörténet
keletkezésénél
kot", vajon mit
gi és az egyházi
mber kiszolgál-
Carlos librettója
lt Verdi számá-
publikum által
sített wagneriz-
duljon? Bárme-
volna abszolút
párizsi megren-

delésre komponált operában a francia nagyopera követelményeinek a maga módján kívánt megfelelni, az ősbemutatóra elkészült darab formáját nem tekintette véglegesnek, az operát az itáliai bemutatókra átdolgozta.) Mikó úgy vitte színre a Don Carlost, hogy az előadásban egészen finom egyensúlyba és távolságba került minden indulat és olyan utalás, amely ideológia háttérre mutathatna. Az eltelt idő azonban kilúgozta ennek az egyensúlyozásnak a pikantériáját, és helyenként lomhává tette a produkció monumentális gépezetét.

Kifinomultság jellemezte a szombat este színre lépő szereplőket. Tokody Ilona halk szavú Erzsébetje olyan volt, mint valami klasszikus grafika, amely egészen aprólékos vonalakkal dolgozik, minden parányi szereplőkkel látja ugyanazt a művet, sajnos vesztes marad belső konfliktusában, és összehasonlításokat tesz. Komlósi játékkultúrájának eleganciája és Pánzél Éva hangereje adna ki egy ideális hercegnőt. Kelen hangszíne behízelgőbb, de a másik infáns: Gianluca Zampieri erőteljesebb, hősibb, Verdi Carlosához közelibbnek látszó figura. Zampieri föltehetően kevés próbát kapott, egyáltalán: a vasárnap bemutatkozók játéka azt sejtette, rájuk kevesebb figyelem jutott az előkészületek során. Kár, mert Busa Tamás Posa márkija hangban mindenképp méltó vetélytársa Miller Lajosének. Lukács Gyöngyi sincs még készen Erzsébet szerepével, legalábbis itt és ebben a környezetben, az természetesen látszik és hallatszik, hogy milyen gazdag és színes az eszköztára, érdekes lesz a premiernyomás alól felszabadultan néhány hét múlva viszontlátni. A főinkvizítor és Fülöp király jelenetében izzanak föl az előadások arra a hőfokra, amelyet e hideg napokban áhítanánk: Berczelly István és Egri Sándor szólaltatta meg a főpapot. Fülöpként Rácz István sikerrel mutatkozott be a második estén, mert saját alkatára szabta a szenvedő királyt. A Carlos-felújítás jelentős élményét kétségkívül Polgár László szombati színre lépése szolgáltatta. Polgár – ahogy interjújában mondta – valóban beérett a Fülöp királyra. A koncepció, a díszlet lehet bármilyen, Polgár alakítása sugárzóan korszerű, mert egyszerű és átgondolt, mert dallamformálásának, minden gesztusának belülről jövő, mély, emberi indoka van. Hadd lássuk királyunkat – éneklik a spanyolok az opera második felvonásában. Mi, itt Budapesten láttuk a királyt, Fülöpöt.

Albert Mária

MAKOVECZ IMRE

Az élet fontosabb az életmódnál

A gyermek Jézus tisztelete a Fülöp-szigeteken

A Fülöp-szigeteki embereket két Jézus-kép erősíti: a gyermek és a szenvedő Jézus. Húsvétkor olyannyira együtt éreznek Krisztussal, hogy valóságos fájdalmat élnek át, vannak, akik keresztre feszíttetik magukat. Sokan hihetetlen nyomorban élnek ott, és ez a két Jézus-arc ad nekik erőt, hogy el tudják ezt viselni, és örömet lássanak az életben.

A Fülöp-szigeteken járva nagy élmény volt számomra a gyermek Jézus tisztelete. A családok világtalálkozóján, amely 2000-ben éppen a karácsonyi időbe esett, az ünnepi liturgia azzal kezdődött, hogy fél óráig „táncoltatták" a Kisjézust. A népviseletbe öltözött emberek felvonulása után négy férfi hozta a vállán a gyermek Jézus szobrát, és elkezdtek táncolni vele, körülötte. Mindenki derűs volt, táncolt, énekelt, mindenki örült a gyermek Jézusnak.

Már a világtalálkozó után elvittek bennünket, püspököket egy egyházközségbe. A szentmise elején betolták egy kocsin a gyermek Jézus szobrát a templomba, beállították a szentély elé, ott táncoltak, muzsikáltak előtte – bár nemrég volt karácsony és a templomban állt még a betlehem. De a filippínók a Kisjézus nélkül semmit nem tesznek.

Az ember először nem is érti, honnan, miért ez a nagy hódolat a gyermek Jézusnak. De aztán egyre mélyebben megértettem a filippínók lelkületét, és kezdtem sajnálni, hogy nálunk kiveszett a Prágai Jézus tisztelete.

Mert a filippínók ebben megélik a gyermek tiszteletét is. A Fülöp-szigeteken a legmagasabb a születések arányszáma. Ennek a népnek van jövője: mert a gyermek a középpontban áll, mert tudnak örülni a gyermeknek. Olyan szeretettel veszik körül a gyermeket, mint a Kisjézust.

Ez a különös templomi áhítat az élet tiszteletét is mutatja. Náluk az élet szent, örülnek neki – nem úgy, mint Európában, ahol az életmód fölébe kerekedik az életnek.

Hazajőve először arra gondoltam, talán azért halványult el nálunk a gyermek Jézus iránti hódolat, nehogy esetleg visszafogja a Szűzanya tiszteletét, hiszen ahol a gyermeket állítják a középpontba, sokszor háttérbe szorul az édesanya. De lássuk be: a gyermek tisztelete az édesanya középpontba állítását is jelenti, az anya is a helyén van abban a társadalomban, ahol a gyermeket tisztelik.

A Kisjézus szeretete egyszerre állítja középpontba a gyermeket, az életet, az édesanyát – és ezáltal egy családközpontú társadalom születik meg.

Bíró László
püspök

Mindenki karácsonyfája

Nem az üzleti haszon gyarapítására szolgáló, már novemberben megjelenő karácsonyfákról lesz most szó, hanem azokról a szeretetből felállított fákról, amelyek az ünnep örömében és szellemében juttatnak valamit a nincsteleneknek és otthontalanoknak. A gondolatot *Slachta Margit* vetette fel és valósította meg a szociális testvérekkel és munkatársaikkal. Slachta Margit egy amerikai körútján látott először mindenki számára felállított karácsonyfát, melynek magyarországi felállítása már körútja előtt megfogalmazódott benne. „Ilyet akartam – írja feljegyzéseiben – annak idején az első kerületben felállítani (1920–22 között a kerület nemzetgyűlési képviselője volt), hogy ne csak az otthonok ünnepeljenek, legyen karácsonyuk az otthontalanoknak is. De eltérítettek tervemtől, mivel szokatlannak találták. Én pedig nem mertem elég erősen akarni, mert nem tudtam, hogy ez a gondolat már megvalósult valahol. Most hát viszek magamnak is ajándékot a mindenki karácsonyfájáról: azt a tanulságot, hogy ha valaki valamit meg akar valósítani, sohase kérdezze, szokatlan-e, volt-e már, hanem csak azt, hogy: jó-e?"

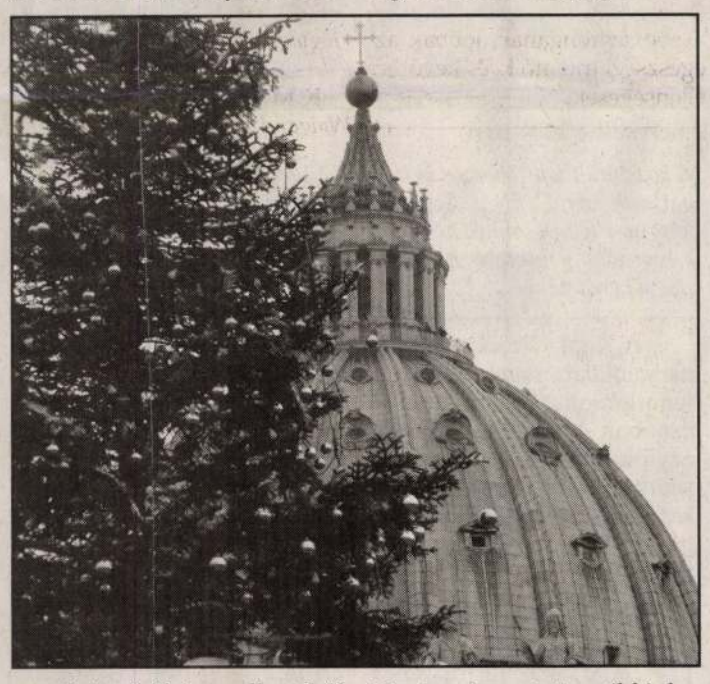

Mivel jónak találta, elhatározta, hogy megvalósítja itthon is. Alapos szervezőmunka előzte meg az eseményt, amely 1927-ben történt. Minden fának volt egy „anyja", aki munkatársakat vett maga mellé – adományokat gyűjtöttek, csomagokat készítettek – és megszervezték az ünnepséget. A *Nemzeti Újság* tudósítója így ismertette például a kültelki ünnepélyt: „Az Angyalföld legsötétebb részén, a Szent László út egyik üres telkén sok-sok gyermek vette körül a csillogó fát. A díszes fa alól aztán előkerültek az ajándékok, amelyeket a karácsonyfa-anya és munkatársai gyűjtöttek össze. Ezer apró csomag. És amíg a gyertyák szelíden lobogó lángja felmelegítette ezeknek az apró embereknek a szívét, a ragyogó fa fényében megtorpant az utca forgalma a szokatlan látványtól. Munkáskülsejű emberek alázatos lélekkel emelték le kalapjukat …"

Az utcák karácsonyfájának lelkéről Slachta Margit testvér egyik rádióbeszédében így szólt: „Az utcák karácsonyfáinak alapgondolata ez: mint ahogy a Megváltó mindenkihez, mindenkiért jött, úgy ezek a fák sem zárják ragyogásukat és fényüket védő falak közé, ott állnak mindenki örömére. Szeretettel köszöntenek mindenkit úgy, ahogy az élet, az utca eléjük sodorja őket: szegényen, szenvedőn, gondtelten, közönségesen, rongyosan, bűnösen, cinikusan, lázadón vagy letörten. Amint a Megváltó a legbetegebbekért, a leggyöngébbekért, a legsajnálnivalóbbakért jött elsősorban, úgy ezek a fák is ilyenekért vannak itt."

A 1938-tól – a boldog „visszacsatolás" idején a *hazatért* városok nevei díszítették az utcai karácsonyfákat. A háború ideje alatt a szeretet találékonysága vándorfákat vitetett Budapest nyomortanyáira, hogy ott hirdessék Krisztus születésének valóságát. 1944-ben a szovjet hadsereg éppen december 24-én kezdte meg a főváros két hónapig tartó ostromát. Ennek ellenére, egy honvédségi teherautóra szerelt „mozgó fa" járta a várost, gramofon zengte rajta a karácsonyi énekeket. Megállt a város forgalmasabb helyein, a szokott ajándékcsomagok helyett karácsonyfagyertyákat osztogattak, akkor az is nagy érték volt. *Márai Sándor* naplójában így emlékezett vissza erre: „Mikor már besötétedett, el is felejtettük, hogy elsötétítés van, és az égő gyertyájú fával száguldoztunk végig az utcákon, a hidakon. Felettünk pedig keringtek a halált osztó gépmadarak … mindenki el volt már szánva mindenre. Egy magyar honvéd volt a sofőrünk, aki a végén azt kérte, adjuk a honvédségnek a karácsonyfát, hadd legyen nekik is karácsonyuk ma este, ki tudja, nem az utolsó-e?"

Igen, sokaknak az volt az utolsó. – Eljött a béke. 1947-ig még a Szövetséges Ellenőrző Bizottság segítségével újra kigyulladtak a mindenki karácsonyfáján a gyertyák, majd állami intézkedésre megszűntek.

A rendszerváltás óta a karácsonyfa a vásárlásra, beszerzésre buzdító reklámfogás lett. A vásárlás, az anyagi haszon ünnepévé silányították Krisztus Urunk születésének ünnepét.

Állítsuk helyre magunkban és környezetünkben az ünnep szellemét! Ez az ünnep – mint olvastuk – „a lélek örök értékéről, a lelki újjászületésről, az istengyermekségről, a szeretetről és az örömről" szól, arról az örömről, hogy Isten egészen hasonló lett hozzánk, eljött közénk, hogy bennünket Magához hasonlóvá tegyen.

Mona Ilona
szociális testvér

A prágai Kisjézus Afrikában

A száraz, téli hidegben már második napja jártam a cseh fővárost, amikor a villamosról megpillantottam egy utcatáblát: Kármelita utca. Emlékeztem, itt kell lennie annak a templomnak, ahol a csodatevő prágai Kisjézus lakik.

Az egyhajós, késő reneszánsz templomban az egyik mellékoltárnál a díszes tabernákulum fölött arany foglalatú kristályfülkében, angyalkáktól körülrajongva áll az apró, szőke, kék szemű, hároméves forma fiúcska, csodaszép ünnepi köntösben. Fején gyémántokkal ékesített korona, bal kezében „országalma", jobb kezét pedig éppen áldásra emeli. Sokan imádkoznak előtte. A halk beszélgetésekből úgy tűnik, spanyolok vannak a legtöbben. Bizonyára tudják, hogy a kegyszobor közel négyszáz évvel ezelőtt az ő hazájukból érkezett.

Keresztes Szent János és Avilai Szent Teréz szándéka szerint a kármelita szerzetesek is mindig feladatuknak tekintették, hogy Isten emberré válásának örömhírét mindenütt megismerjék. Ehhez a nemes szolgálathoz a képzőművészek alkotásai is nagyban hozzájárultak. A fenti szobrot 1628-ban ajándékozta egy cseh arisztokrata család a prágai kármelita templomnak.

A Kisjézust időről időre átöltöztető kedvesnővérek mindig alkalmazkodnak az egyház liturgikus rendjében előírt színekhez. A szobrocskát ennek megfelelően öltöztetik fel. Nemzetek zarándoklatai során az adott ország színeit is magára öltheti.

A templom előterében megláttam egy olasz nyelvű újságot, a címe: *Missziós Barátság*. Kiadója a Prágai Kisjézus kegyhelye és annak Közép-Afrikai Köztársaságban lévő missziója. A kiadványban hírek és képek mutatták be a kegyszobrot Prágában felkereső zarándokokat. Beszámolót olvashattam arról, hogy a gyermek Jézus szobrát elvitték Kaliforniába. Ezenkívül egy cseh orvos afrikai missziós élményei ragadták meg a figyelmemet.

Miközben nézegettem a lapot, valaki megszólított. Egy középkorú olasz szerzetes volt. Mosolyogva hívott, hogy menjek utána. A szentélyen át egy terembe kísért, ahol afrikai népművészeti kiállítás fogadott, faragott elefántokkal, oroszlánokkal, kitömött csimpánzzal, dobokkal, dárdákkal, primitív ékszerekkel és sok fotóval.

Ekkor tudtam meg, hogy a rend kiterjedt missziós tevékenységet folytat Afrikában, méghozzá a kontinens egyik legszegényebb országában. Újdonsült ismerősöm, *Anastasio* atya a Genova közelében lévő arenzanói Kisjézus-kegyhely (a prágai szobor másolatát tisztelik itt) kármelita közösségéből érkezett Prágába 1993-ban. Ekkor kapta vissza a rend a még *II. József* császár által elvett templomot és rendházat. Azért jött – egy olasz és indiai rendtársával –, mert a cseh rendtagok az üldöztetés évtizedei alatt megfogyatkoztak, és nem tudták volna ellátni a feladatot. Anastasio atya kötelességének érezte, hogy a szó szoros és átvitt értelmében is rendbe tegye a Kisjézus eredeti otthonát. Itt él immár egy bő évtizede, de korábbi feladatával sem hagyott fel. Ez pedig az afrikai missziós munka.

A liguriai kármeliták hat missziós telepet vezetnek a Közép-Afrikai Köztársaságban. Anastasio atya is ott tevékenykedett másfél évtizeden át. A missziók elöljárójaként ma is kéthavonta egy hetet Afrikában tölt. Ezenkívül a prágai kegyhely irányítása, valamint az afrikai missziós munka anyagi hátterének biztosítása is az ő feladata, s ezért gyakran megfordul Olaszországban is.

Sokrétű feladatait a prágai Kisjézus tisztelete köti össze. Ez a tisztelet ugyanis mindhárom országban a rend lelkipásztori tevékenységének központjában áll. Gyönyörű afrikai kézimunkákat mutatott, amelyeken a fekete bőrű gyermek Jézust és csodaszép tarka ruhácskáját gondos kezek pillangók szárnyából ragasztgatták ki.

Nem várhatjuk el azonban a keresztény vallás iránt fogékony jó afrikaiaktól, hogy éhes gyomorral imádkozzanak – valotta be beszélgetésünkben Anastasio atya. A missziós munkának csak egy része irányul közvetlenül a vallási nevelésre. A faluközösségeket rendszeres megélhetéshez segítik ültetvények telepítésével, és a mezőgazdasági ismeretek betanításával, valamint egészségügyi hálózat kiépítésével.

A liguriai kármelita provincia 1971 óta van jelen az afrikai országban. Tíz olasz és négy indiai szerzetes pap, valamint világi önkéntesek (köztük néhány cseh) dolgoznak a missziókban. Tanítanak, gyógyítanak, imádkoznak.

A minden karácsonykor megszülető és egész évben velünk élő Kisjézus segítségével Prágában és Itáliában a kármelita kegyhelyek vonzásában eleven a missziós lelkület. Afrikában pedig az Európából kiinduló misszió segítségével több ezer bennszülött ismerkedik meg Jézussal, és kap reményt egészségesebb és biztonságosabb életre.

Szerdahelyi Csongor

Talentum: játék, tanulás, közösség

A Talentum elsősorban játék. A maga nemében pedig egyedülálló. Olyan kezdeményezés ez, amely a világhálón a sok ezer internetes szórakoztató program között egy kicsit komolyabb. Szorgalmat is igényel, de izgalmas is egyben. Népszerűségét eddigi története bizonyítja. Sőt – a folyamatos jelentkezéseket látva – úgy tűnik, egyre ismertebb az iskolás gyermekek és a felnőttek körében. De mint minden műveltséget igénylő játék, a Talentum egyben tanulás is. Hiszen kicsik és nagyok egyaránt szívesen sajátítják el játékos formában nem csupán a vallási, hanem más ismereteket is, amelyek az általános műveltséghez tartoznak. A helyes válaszokban megmutatkozó tudást természetesen sok nyereménnyel jutalmazzuk. A támogató az Új Ember Kiadó. A játéknak közösségformáló szerepe is van. A Talentumban ugyanis a hazai diákokon kívül részt vesznek a határon túli iskolák magyar tanulói is. A közös verseny és öröm összekötő szálait pedig nem lehet szétszakítani. De a közösségformálás és -erősítés abban is megmutatkozik, hogy hittancsoportok, osztály- és iskolaközösségek hétről hétre együtt keresik a megoldásokat a feladványokra. A Talentum egy új lehetőség, hogy a foci, a pingpong, a hittanóra, a ministránsfoglalkozás és más közösségi programok mellett a játékosok találkozzanak. De ide tartozik az is, hogy a családtagok – tudásszintjüknek megfelelően különböző kategóriákban – szintén együtt játszanak. Karácsonyra egyharmadához érkezik az idei harminckét hetes Talentum internetes játék, amelyben közel háromezer-kétszáz diák és több mint ezerkétszáz felnőtt vesz részt. Az első forduló utáni százhatvan jutalmat decemberben kapták meg a nyertes tanulók az iskolájukon keresztül. Az alsó tagozatosok *Leszkai András: Moha bácsi meséi*, a felsősök *Francois Garagnon: Kicsi kincsem*, a középiskolások pedig *Jean Vanier: Könnyek forrása* című könyvét kapták. Január közepén újabb ajándékokra számíthatnak azok, akik hetente kitartóan megoldják az öt feladatot. Soha nem késő bekapcsolódni, mert a fordulónkénti nyereményeknél mindig újrakezdődik a pontszerzés. Júniusban, a játék végén a fődíjakat azok között sorsoljuk ki, akik a játék folyamán a legszorgalmasabbak voltak, és keveset hibáztak.

Akinek kedve van kipróbálni tudását és nyerni is szeretne, látogasson el a játék honlapjára az interneten! Játszol velünk vagy tanulsz? Velünk játszva tanulhatsz!

Horváth István Sándor
és a Talentum készítői
(www.talentumjatek.hu)

Szent földön: Egyiptomban

Keresztény emlékek nyomában Vörös Győző egyiptológussal

Máté evangéliuma szerint az angyal felszólította Józsefet: Heródes haragja elől meneküljön el családjával. „Erre ő fölkelt, éjjel magához vette a gyermeket és anyját, és eltávozott Egyiptomba. Ott volt Heródes haláláig, hogy beteljesedjen az Úr szava, amit a próféta által mondott: Egyiptomból hívtam az én fiamat…" (Mt 2,14). Krisztus követői számára nem csupán e sorok miatt szent föld, lehetséges zarándokcélpont Egyiptom, hanem páratlan kora keresztény emlékei miatt is. **Vörös Győző** *egyiptológus immár tíz éve vezet feltárásokat a varázslatos észak-afrikai országban. Kutatásainak eredményeit a* **Templom Théba koronáján – A Thot-hegyi magyar ásatások (1998)** *és a* **Taposiris Magna I–II. [Isis kikötője – Alexandriai magyar ásatások] (2001, 2004)** *című kötetekben jelentette meg. Théba mellett, illetve Alexandria közelében olyan fáraó kori templomokat tárt fel, amelyek több ezer éves történetében rövid, mégis fontos szerepet játszottak az egyiptomi keresztények, azaz a koptok. Munkájának erről az oldaláról kérdeztük a neves kutatót.*

– Egyiptológusként elsősorban a görög–római korral foglalkozom, vagyis a *Nagy Sándor* hódítását követő hellenizált Egyiptommal, amelynek szerves részét képezte a korai kereszténység.

Egyiptomban hamar megjelentek Jézus követői: Szent Márk evangélista volt Alexandria első püspöke, aki már az I. században elhintette a krisztusi tanítás magvait. Egyiptom tehát korán vált a kereszténység ügyének egyik döntő jelentőségű helyévé. Ahhoz pedig, hogy a kereszténység államvallás legyen a Római Birodalomban, előbb a legnagyobb szellemi központban, Alexandriában kellett győzedelmeskednie. Az alexandriai Katekéta Iskola élén olyan vezetők álltak, mint *Órigenész* vagy *Clemens Alexandrinus*, s a patrisztika számtalan fontos képviselője megfordult a városban, amely fontos teológiai viták színhelyévé vált. A kopt kereszténység 451-ig, a kalkedóni zsinatot követő szakadásig, illetve exkommunikációjáig a keresztény világ fontos tényezője volt.

Elsősorban mivel járult hozzá az egyiptomi kultúra az egyetemes kereszténység értékeihez?

– Az egyik terület a Máriakultusz. A Szűzanya tisztelete Egyiptomban forrta ki magát, elsőként itt nevezték Máriát Theotokosznak, vagyis Istenszülőnek. Máriának az üdvtörténetben játszott rendkívüli szerepe az egyiptomi keresztények körében vált egyértelművé. Nem véletlen, hogy a Krisztus utáni III–IV. századtól Máriát társmegváltónak tekintik.

A katolikus világ számára fontos másik örökség a szerzetesség „intézményének" kialakulása. A monasztikus jelleg teljes egészében egyiptomi „találmány". Már a pogány időkben is voltak sziklasivatagban elmélkedő emberek, „szerzetesek", a kereszténység terjedésével azonban egyre többen választották a világtól való elszakadásnak ezt a módját. Eleinte remetéskedtek, később csoportokba gyűltek és szerzetesközösségeket alapítottak. Életmódjuk, felfogásuk nagy hatással volt az utókorra. Szent Benedek regulájában például „ajánlott irodalom" *Cassianus: De institutis coenobiorum* című munkája, amelyben a szerző részletesen leírja, mit látott az egyiptomi kolostorokban, hogy nézett ki az ottani szerzetesi élet...

Bronz szertartási eszközök

Az Ön által vezetett feltárások során a keresztény kultúra milyen gyökereire, emlékeire bukkantak?

– Az elmúlt tíz esztendőben két régészeti lelőhelyen dolgoztam Egyiptomban, nevezetesen Thébában a Thot-hegyen, illetve az Alexandriához közeli Taposiris Magna tengerparti kikötőjénél. Mindkét helyszínen olyan templommal foglalkoztam, amelyet egy ideig a késő antikvitás korában keresztények is használtak.

Az ókori pogány templomok a keresztények számára „beimádkozott" helyek voltak, ezért a koptok szívesen vették használatba ezeket a szentélyeket. Nemcsak a templomokat, hanem a régi főpapi székhelyeket is megtartották. A klasszikus, fáraók kori időkben negyvenkét nomosz (kerület) volt Egyiptomban, ugyanennyi főpappal. Ennek mintájára a keresztényeknek negyvenkét püspöke lett. A folytonosság természetesen csak az egyházi hierarchiára, illetve az épületekre volt igaz, a régi pogány hittartalmak és a forradalmian újat hozó keresztény tanítás között azonban nem volt kapcsolat.

A Krisztus utáni IV. században, a thébai Thot-hegyen, *Montuhotep Szanhkaré* fáraó halotti templománál egy kis szerzetesközösség az egykori középbirodalmi uralkodó (Kr. e. 2010–1998) teljesen kifosztott sziklasírjában alakított ki magának barlangkápolnát. (A Pantokrátor Krisztus-ábrázolással együtt ennek pontos másolata látható 1999 óta a Gellért-hegyi Sziklatemplomban.)

Taposiris Magnát – Nagy Sándor halála után – *II. Ptolemaiosz Philadelphosz* fáraó alapította a Krisztus előtti III. században. A klasszikus fáraó kori akropolisz egykori szentélye egy dór oszlopos hellén templom volt. Feltárásunk nemcsak azért nagy jelentőségű, mert cáfolta a korábbi akadémiai véleményt, miszerint a kikötőben csupán egy befejezetlen templom romjai találhatók, hanem azért is, mert megtaláltunk egy hiányzó láncszemet az építészettörténetben: az egyiptomi és a görög templomépítészet találkozását.

2000 októberében előkerült az akropolisz Isis istennőt ábrázoló, gránitból faragott kultuszszobrának torzója, egy évvel később pedig rátaláltunk azokra a bronzeszközökre, amelyeket a szertartásokhoz használtak.

A Krisztus utáni IV. században a keresztények kolostort építettek Taposiris Magna – rómaiak által erőddé alakított – templomának falai között. A bizánci korból származó kolostor területén végzett ásatások során 2003-ban ismét értékes leletekre bukkantunk: öt arany pénzérmére és egy arany karkötőre. Ezeket az Egyiptomba betörő arabok elől menekülő szerzetesek rejtették el a keresztény templom járólapja alá.

A thébai és a taposirisi lelőhely egyaránt arról tanúskodik, hogy miután a hódító arabok 642-ben átlépték Egyiptom határát, földúlták, lerombolták nemcsak fővárosát, Alexandriát, de a legtöbb keresztény kultuszhelyet is. Ekkor semmisült meg a virágzó egyiptomi kereszténység.

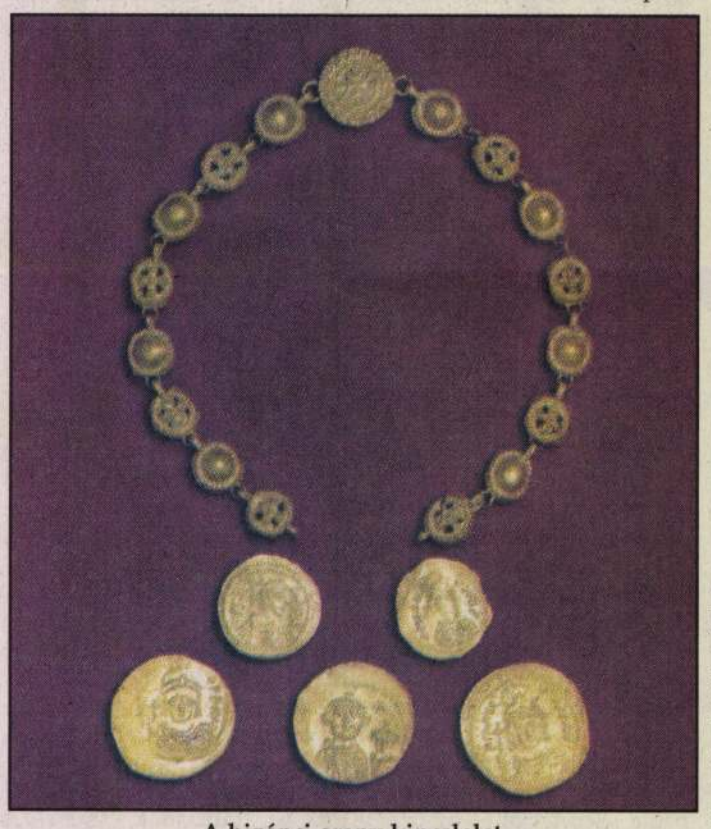

A bizánci arany kincslelet

Isis istennő gránitszobrának feje

A taposirisi feltárások helyszíne 2004-ben

A közelmúltban többször is hallhattunk arról, hogy Taposiris Magna-i feltárásainak nem csak a régi idők pontosabb megismerése az eredménye...

– A Kopt Ortodox Egyház napjainkban nem építhet új templomokat, műemlékeit azonban helyreállíthatja. Az egyiptomi kormány és az Alexandriai Kormányzóság illetékes hatósága jóváhagyta, hogy a feltárt taposirisi romokon újjáépülhessen az egykori Üveg-kolostor. *III. Shenouda* alexandriai pátriárka a világhírű magyar építész, *Makovecz Imre* terveit fogadta el, aki a kopt szakrális hagyományokat követő csodálatos kőtemplomot, illetve kolostort tervezett az eredeti alapokra. Az építési engedélyek megvannak, már folynak az előkészületek. A munkák 2005 tavaszán kezdődnek. Várhatóan három év múlva szólalhatnak meg az újjáépült kolostor harangjai.

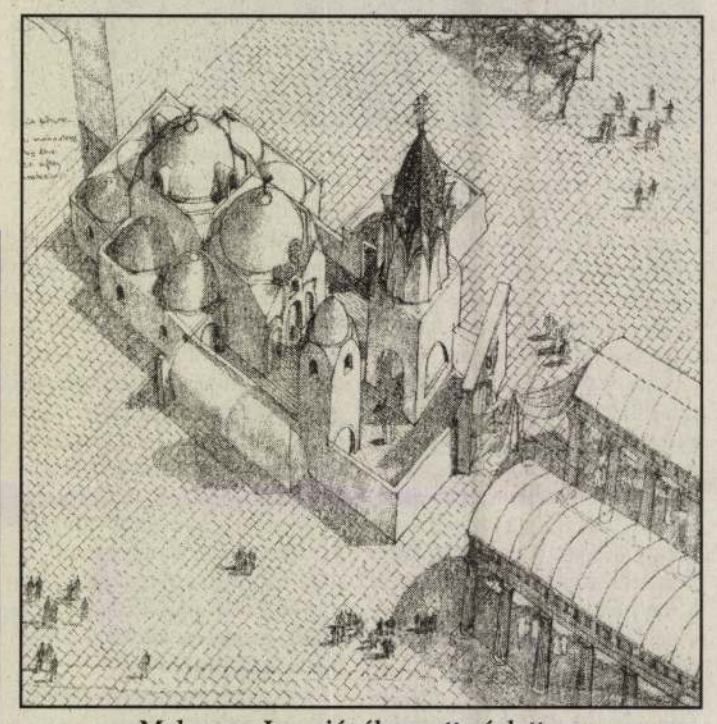

Makovecz Imre jóváhagyott vázlatterve a felépülő kolostorról

Milyen feladatok várják a közeljövőben?

– A teljes műemléki helyreállítást követően szeretném folytatni a kutatásokat Taposiris Magnán. Amíg a felújítás tart, ötszáz kilométerrel arrébb, az Alexandriával szemben fekvő Cipruson kezdek ásatásokat a ciprióta görög kormány megbízásából. Páfoszon egy ugyancsak II. Ptolemaiosz Philadelphosz fáraó alapította kikötőt kell feltárnunk. A szerződésem – közös megegyezés alapján – egyelőre 2007 őszéig tart. Feleségemmel, Noémivel és kisfiunkkal, Alexanderrel így most Ciprusra költözünk. Régi vágyam volt, hogy ásatóként eljussak oda, de az is fontos szempont, hogy Ciprusról folyamatosan figyelemmel kísérhetem a taposirisi építkezéseket is.

Pallós Tamás
Fotók: Kozma Károly

ÉPÍTÉSZETI MŰHELYEK

MÚZEUMI BESZÉLGETÉSEK

2004. február 18., szerda 18 óra

Az építészeti nagyításról

Ekler Dezső Ybl-díjas építésszel beszélget
Wesselényi-Garay Andor építész-teoretikus

2004. március 31., szerda 18 óra

Egy kiállítás képei

Makovecz Imre építésszel beszélget
az Ernst Múzeumi *Rajzok* című kiállításáról
Freund Tamás neurobiológus, kutatóprofesszor

2004. április 14., szerda 18 óra

Városi terek

Dévényi Sándor Kossuth-díjas építésszel beszélget
Gerle János Ybl-díjas építész

2004. május 19., szerda 18 óra

Humán terek

Bodonyi Csaba Ybl- és Széchenyi-díjas
építész előadása

A sorozat meghívott építészei a
Magyar Művészeti Akadémia
tagjai

A szórólap megjelenését a Ricoh Hungary támogatta

Az 1936-ban alapított japán Ricoh Company Ltd. fő tevékenysége az irodatechnikai és informatikai termékek fejlesztése, gyártása és forgalmazása. A cég 14,7 milliárd dolláros forgalmával a világ 400 legnagyobb vállalata közé tartozik; Japánban, Európában és az USA-ban egyaránt piacvezető az irodai másológépek kategóriájában.
A Ricoh Csoport 1995-ben alapított magyarországi leányvállalata, a Ricoh Hungary Kft. a hazai piac meghatározó szereplője. Piaci részesedése az irodai másológépek terén 15%, forgalma a 2003-as pénzügyi évben 3,2 milliárd forint volt. A Ricoh Hungary a termékek forgalmazása mellett szerviz és pénzügyi szolgáltatásokat is nyújt ügyfeleinek.

A Ricoh világszerte nagy hangsúlyt fektet a környezetvédelemre. A vállalat törekszik arra, hogy termékei és szolgáltatásai teljes életciklusuk alatt a lehető legkevesebb kárt okozzák a környezetben, vagyis legyenek tiszták, takarékosak és biztonságosak.

A Ricoh Hungary 2001 decemberében Magyarországon elsőként szerezte meg az ISO14001 minősítést az irodatechnikai cégek között. Szintén elsőként a magyarországi irodatechnikai cégek közül a Ricoh Aficio 2035/2045 típusú multifunkciós berendezése elnyerte a Környezetbarát Termék Védjegy használati jogát.

www.ricoh.hu

RICOH

Our earth. Our tomorrow

Ezt a szórólapot környezetbarát papírra nyomtattuk.

Makovecz Imre

AZ ERNST MÚZEUM PROGRAMJAI

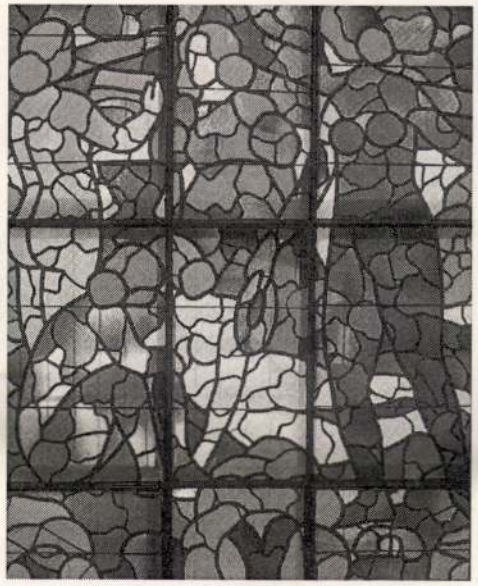

ERNST MÚZEUM ■ BUDAPEST ■

Budapest, VI. Nagymező u. 8.
www.ernstmuzeum.hu
Információ a 328-07-08-as telefonszámon

VASÁRNAPI KONCERTEK

A Zeneakadémia díjazott növendékeinek hangversenysorozata

2004. február 8., vasárnap 11 óra

az ACCORD QUARTET előadása

W. A. Mozart:
C-dúr (Dissonanzen) vonósnégyes KV 465

Bartók Béla:
I. vonósnégyes

A koncertsorozatot a Budapest Fővárosi Közgyűlés Kulturális Bizottsága támogatja

2004. május 23., vasárnap 11 óra

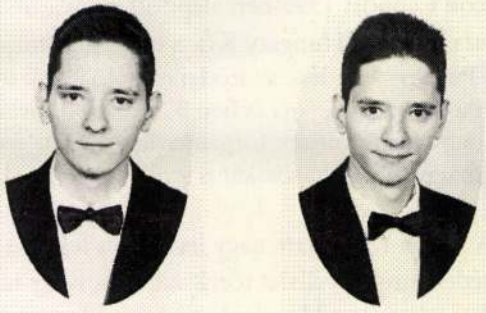

DÁNYI ÁRPÁD és DÁNYI JENŐ zongora

Schumann: Carneval

Beethoven: Pathétique szonáta Op. 13

Liszt: XII. Magyar rapszódia

Liszt: XIV. Magyar rapszódia

Dohnányi: Walzer Op. 61 (négykezes)

Weiner: Tündérek tánca

(négykezes)

2004. április 25., vasárnap 11 óra

MATSUMOTO MARIKÓ hegedű

HIROTA SHUNJI zongora

L. v. Beethoven: a-moll szonáta Op. 23.

Bartók Béla: I. szonáta hegedűre és zongorára

A múzeum működését a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma biztosítja

Az ERNST MÚZEUM tisztelettel meghívja Önt és barátait Makovecz Imre : Rajzok
című kiállításának megnyitójára, 2004. március 21-én, vasárnap 11 órára.
Megnyitó beszéd: Prof. Francois Burkhardt
A kiállítás megtekinthető 2004. március 21-től április 25-ig.
hétfő kivételével 11-19 óráig.

2004. március 31-én szerdán, 18 órakor Makovecz Imre építésszel
Freund Tamás neurobiológus beszélget a kiállításról.

Támogatók:
Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma
Egyiptomi Magyar Ásatások Baráti Köre Egyesület
Bonex Építészeti Kft.

Budapest, VI. Nagymező u. 8. / www.ernstmuzeum.hu
Tel. : 341 43 55

NEMZETI KULTURÁLIS ÖRÖKSÉG
MINISZTÉRIUMA

THE ERNST MUSEUM
cordially invites you to the opening of the exhibition Imre Makovecz : Drawings
on Sunday , 21 March 2004 at 11 a.m.
Opening by: Prof. Francois Burkhardt
Open until April 25, Tuesday to Sunday, From 11 a.m. to 7 p.m.
www.ernstmuzeum.hu

Vasfüggöny nélkül Sopronpusztán

Uniós esernyők alatt álltak tegnap az emberek a 15 évvel ezelőtti páneurópai piknik helyszínén, Sopronpusztán, ahol a Nyugatra igyekvő keletnémetek egykoron áttörték a határt. A történelmi esemény hivatalos előzményeként pedig 1989. június 27-én *Horn Gyula* külügyminiszter és *Alois Mock* osztrák alkancellár közösen vágta át a drótot a már májusban lebontásra ítélt vasfüggönyön.

– Életem és pályafutásom legszebb pillanata volt – emlékezik vissza Alois Mock az alkalmi sátorszínpadon, amelynek oldalára diszkréten, de azért jól láthatóan egy burgenlandi bank reklámját erősítették fel. A mellettem álló kutyás férfi félhangosan azt kérdezi: lehet, hogy a pénz világa szponzorálta a határnyitást is?

Rajta kívül azonban senki nem fanyalog, sőt lelkesek az emberek, fényképeznek és dedikációkat gyűjtenek, emlékfotókat osztogatnak. Kezembe nyomják *Nagy László* helytörténész kiadványát, aki történelmi hűséggel próbálta összefoglalni az eseményeket. A piknik mozgatórugóit így summázza: nem lehet tudni, ügyesen felépített bizánci megoldás volt, vagy a határvédelem „magyaros kontármunkája". Mindenesetre ettől kezdve nem lehetett visszadugni a palackba a szabadság szellemét.

– A feleségem épp szilvalekvárt főzött be, amikor megszólalt a telefon. Horn barátom közölte: „Mondja meg nyugati külügyminiszter társainak, hogy a sorompókat felnyitottuk, a magyar határ szabad!" – köti saját családi mozzanatához a vasfüggöny átvágásának történelmi eseményét Alois Mock. A volt alkancellár hangja elcsuklik a sopronpusztai szabadtéri színpadon, amikor emlékeiről beszél.

Később, amikor már gulyást kanalaz az ünneplőkkel, megkérdezem tőle: hogyan látta Ausztriából, volt-e politikai veszélye annak, hogy a magyarok felszedték a műszaki zárat, s később, hivatalosan is megnyitották a határt?

– Kevesen hiszik ma már, de akkoriban még a világháború kitörésének a veszélye sem volt elképzelhetetlen, hiszen a határnyitással nyilvánvaló vált: megkezdődött Európa újraegyesítése, mégpedig a nemzetek és a népek közös akaratából – válaszolja Alois Mock, miközben a drótvágásról készült, s a világsajtót bejárt képet dedikálja.

Tizenöt éve – fordulok Horn Gyulához – a Mock úrral tartott soproni sajtótájékoztatón ön azt mondta: „Irreálisnak tartom, hogy kilépjünk a Varsói Szerződésből." Azt hangoztatta: „Ez a szövetség meghatározott történelmi körülmények között jött létre, felszámolásához is meghatározott történelmi körülmények kellenek." Gondolt akkor arra, hogy ilyen gyorsan létrejönnek ezek a történelmi körülmények?

– Én valóban ellene voltam annak, hogy egyedül kilépjünk, a felszámolás gondolatát támogattam és ez a nyilatkozat már erre utalt – válaszolja Horn Gyula, aki hozzáteszi: ennek a gondolatnak akkor már nagyon sok elkötelezettje volt a szerződésen belül is.

A színpadon elmondott beszédében Horn Gyula egyebek között arról beszélt, hogy a határ menti drótvágáshoz életlen ollót kapott tizenöt évvel ezelőtt. Végül azért mégiscsak sikerült a jelképes átvágás. Meg arról: a mai Európában nemcsak megszületni és meghalni érdemes, hanem élni is.

A megemlékezésen lelepleztek egy emlékművet, amelynek egyik oldalán a drótátvágás fotója látható, a másikon pedig szövegben megörökítve olvashatók az akkori történések: „Itt vágta át közösen a vasfüggönyt Alois Mock és Horn Gyula". Háttérdíszletként pedig ott áll kifeszítve a vasfüggöny pár méteres darabja – ma már csak múzeumi emlék, a rendszerváltáskor szuvenírként árusították darabjait.

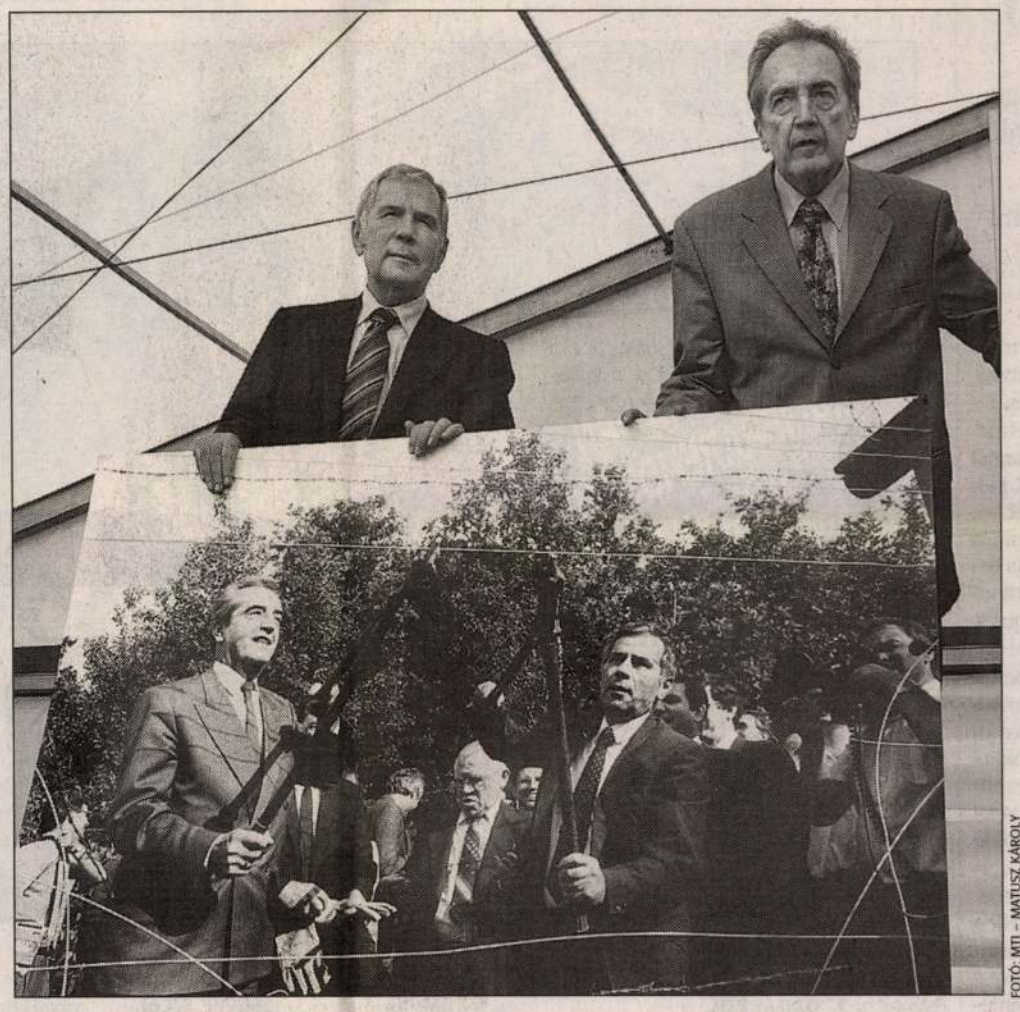

FOTÓ: MTI – MATUSZ KÁROLY

Horn Gyula és Alois Mock 15 évvel később, a történelmi pillanatot megörökítő képpel

A riadóztatott kiskatonákon kívül az idősebbek emlékeznek arra, hogy a hazánkat Nyugat-Európától elválasztó és elzáró vasfüggönyön át próbáltak Ausztriába, az ígéret földjére jutni. Volt, aki létrával akart átmászni rajta, mások gödröt ástak a kifeszített szögesdrót alatt. Ma már történelem: a vasfüggönynek nevezett elektromos jelzőberendezés – amelybe 18 voltos kisfeszültségű áramot vezettek – 1971-ben a nyugati határon elhelyezett korábbi aknazárat váltotta fel. Kutyának csúfolt jelzőkürtje szaggatott, búgó hangjával sokezerszer riadóztatta a kiskatonákat, legtöbbször azonban csak őzek szaladtak neki a szögesdrótnak.

Ma már sorkatonák sincsenek.

– Újból egymásra találtunk – mondja ki a végszót az egykori osztrák alkancellár.

HAJBA FERENC

A megosztottság metaforája

Tizenöt éve, 1989. június 27-én bontották le az Európát évtizedekig kettéválasztó vasfüggönyt. A vasfüggöny fogalma Winston Churchill brit politikus 1946. március 5-i fultoni beszédéből származik, s Európa kettéosztottságának metaforája lett. A határon 1949-től – az illegális határátlépések megakadályozására – különböző rendszereket, drótkerítéseket és aknazárat hoztak létre. Ezeket évek múltán felszedték, 1955 őszétől megkezdték az aknamentesítést, az aknazár 1956 őszére gyakorlatilag megszűnt, majd a forradalom leverése után, ahogy a Nyugattal való szembenállás ismét kiéleződött 1957 márciusában a kormány határozatban rendelte el az újratelepítést. 1963-ra fejeződött be a határzár korszerűsítése és 1965-ben arról született döntés, hogy a magyar–osztrák határon is meg kell szüntetni az aknazárat, és helyette 260 kilométer hosszúságban elektronikus jelzőrendszert kell telepíteni. E rendszer felszámolásának gondolata 1981-ben, majd az 1984-ben megtartott, a határőrség témájával foglalkozó konferencián került szóba. Az 1988-as belügyminisztériumi tanácskozáson újból tárgyaltak a leépítésről, majd 1989 elején a MSZMP vezetése számára készített előterjesztésben a lebontást javasolták. Az állampárt politikai bizottsága az 1989. február 28-i ülésén a javaslatot elfogadta. A bontás május 2-án kezdődött meg.

HIRDETÉS

ÁRVERÉSI HIRDETMÉNY

A Kincstári Vagyoni Igazgatóság (1054 Budapest, Zoltán u. 16., a továbbiakban árvereztető) a kincstári vagyon értékesítésére vonatkozó versenyeztetési szabályzat jóváhagyásáról szóló 1048/1997. (V. 13.) Korm. határozat vonatkozó fejezetei alapján

NYILVÁNOS ÁRVERÉS KERETÉBEN ÉRTÉKESÍTI

a Magyar Állam tulajdonában és az árvereztető kezelésében levő alábbi vagyonelemeket:

Budapest–Pest megyei ingatlanokat:

Sor-szám	Művelési ág megnevezése Cím, (hrsz), (teljes terület)	Tulajdoni hányad	Bruttó forgalmi érték (Ft)
1.	Társasházi lakás Budapest II., Nyúl u. 10. alagsor 1. (hrsz:13067/0/A/11)(47 m²)	1/1	8 100 000 Ft, azaz nyolcmillió-egyszázezer forint.
Megjegyzés: a társasházi tulajdonostársakat elővásárlási jog illeti meg.			
2.	Társasházi lakás Budapest III., San Marco u. 10. fszt. 1. (hrsz: 17446/0/A/1)(43 m²)	1/1	10 350 000 Ft, azaz tízmillió-háromszázötvenezer forint.
Megjegyzés: a tulajdonostársak megállapodást kötöttek a közös tulajdon értékesítéssel történő megszüntetésére.			
3.	Társasházi lakás Budapest VII., Hársfa u. 26. I. em. 13. (hrsz: 33693/0/A/14)(26 m²)	1/1	4 200 000 Ft, azaz négymillió-kettőszázezer forint.
4.	Társasházi lakás Budapest XIV., Thököly út 69. II. em. 6. (hrsz: 32631/0/A/25)(22 m²)	1/1	3 800 000 Ft, azaz hárommillió-nyolcszázezer forint.
5.	Társasházi lakás Budapest XIV., Ilka u. 33. A. ép. 2.lh. fszt. 7. (hrsz: 32581/0/A/20)(23 m²)	1/1	3 700 000 Ft, azaz hárommillió-hétszázezer forint.
6.	Társasházi lakás Budapest, XX. Bádogos u. 4. fszt. 3. (hrsz: 172838/0/A/3)(34 m²)	1/1	5 200 000 Ft, azaz ötmillió-kettőszázezer forint.
Megjegyzés: az ingatlanok per-, teher- és igénymentesek, értékesítésük az áfa-mentes kategóriába tartozik.			

Az árverés időpontja: 2004. július 21., 10.00 óra.

Az árverés és a jelentkezés helye: Kincstári Vagyoni Igazgatóság Budapest- Pest Megyei Kirendeltsége, Budapest, Szekszárdi u. 19-25.

Az árverési eljárással kapcsolatban további felvilágosítás, az ingatlanok megtekintésének lehetőségéről információ kérhető: Nagy Enikőtől, tel.: 06 (1) 412-3535.

Zala megyei ingatlanok:

Sor-szám	Művelési ág megnevezése Cím, (hrsz), (teljes terület)	Tulajdoni hányad	Bruttó forgalmi érték (Ft)
1.	Kivett, beépítetlen terület Pötréte, Kossuth L. u. 132. (hrsz: 372/1)(4244 m²)	1/1	503 975 Ft, azaz ötszázháromezer-kilenszázhetvenöt forint.
Megjegyzés: a bruttó forgalmi érték 100 795 Ft áfát tartalmaz.			
2.	Iroda Keszthely, Deák F. u. 47. I. em. (hrsz: 1199/1/A/18)(13 m²)	1/1	2 230 800 Ft, azaz kettőmillió-kettőszáz-harmincezer-nyolcszáz forint.
Megjegyzés: a bruttó forgalmi érték 446 160 Ft áfát tartalmaz.			
3.	Lakás Zalaegerszeg, Platán sor 16/A II. em. 2. (hrsz: 4846/A/8)(54 m²)	1/1	7 599 000 Ft, azaz hétmillió-ötszázkilencvenkilecezer forint.
Megjegyzés: a bruttó forgalmi érték áfát nem tartalmaz.			
4.	Lakóház, udvar, gazd. ép. Nemesrádó, Dózsa Gy. út 10. (hrsz: 34)(9373 m²)	1/1	1 078 000 Ft, azaz egymillió-hetvennyolcezer forint.
Megjegyzés: a bruttó forgalmi érték 47 344 Ft áfát tartalmaz.			
5.	Lakóház, udvar, gazd. ép. Pördefölde, Fő u. 21. (hrsz: 46/1)(4367 m²)	1/1	675 000 Ft, azaz hatszázhetven ötezer forint.
Megjegyzés: a bruttó forgalmi érték 54 093 Ft áfát tartalmaz.			
6.	Lakóház, udvar, gazd. ép. Becsvölgye, Táncsics u. 18. (hrsz: 031/45)(1150 m²)	1/1	1 782 100 Ft, azaz egymillió-hétszáznyolcvan-kettőezer-egyszáz forint.
Megjegyzés: a bruttó forgalmi érték 100 720 Ft áfát tartalmaz.			
7.	Kivett, udvar Becsvölgye, Táncsics M u. 16. (hrsz: 031/41 és 44)(1215 m²)	1/1	45 000 Ft, azaz negyvenötezer forint.
Megjegyzés: a bruttó forgalmi érték áfát nem tartalmaz.			
8.	Lakóház, udvar, gazd. ép. és Petőhenye, beépítetlen területek (hrsz: 322/1, /2, /3) (1244, 2555, 4254 m²)	1/1	1 988 000 Ft, azaz egymillió-kilencszáznyolcvan-nyolcezer forint.
Megjegyzés: a bruttó forgalmi érték 112 553 Ft áfát tartalmaz.			
9.	Kivett, anyagbánya Kisbucsa (hrsz: 0148/4)(5693 m²)	1/1	530 000 Ft, azaz ötszázharmincezer forint.
Megjegyzés: a bruttó forgalmi érték áfát nem tartalmaz.			

A Magyar Állam tulajdonában és a Zala megyei Közútkezelő Kht. vagyonkezelésében lévő alábbi ingatlant:

Az árverés időpontja: 2004. július 20., 10.00 óra.

Az árverés és a jelentkezés helye:
Kincstári Vagyoni Igazgatóság Zala megyei Kirendeltsége, 8900 Zalaegerszeg, Október 6. tér 19.

Az árverési eljárással kapcsolatban további felvilágosítás kérhető: Szabadosné Kiss Zsuzsanna 8900 Zalaegerszeg, Október 6. tér 19. Telefon: (92) 599-451.

Az árverésen való részvétel általános feltételei:
Az árverés tárgyát képező vagyonelemek az árvereztető szóbeli tájékoztatása szerinti időpontban tekinthetők meg. Az árverés közjegyző jelenlétében történik. Az árvereztető az árverés megkezdésekor ismerteti az árverés részletes feltételeit.

Az árverezőnek személyesen, vagy képviselője útján az árverés időpontját megelőzően legkésőbb 1 órával kell jelentkeznie az árverésen való részvételre.

Az árvevés tárgyát képező vagyonelemek kikiáltási ára megegyezik a kiírásban szereplő forgalmi értékkel (becsült forgalmi érték).

A jelentkezés feltételei:
- személyazonosság igazolása, képviselet esetén közjegyző által hitelesített okiratba foglalt meghatalmazás bemutatása, illetve annak átadása,
- igazolás bemutatása arról, hogy az árverező az ajánlati biztosítékot a kitűzött árverés időpontját megelőzően (azaz az árverés megkezdéséig) készpénzben befizette az árvereztető pénztárába,
- gazdasági társaság nevében történő részvétel esetén 30 napnál nem régebbi cégkivonat vagy a bejegyeztetés folyamatba tételét igazoló cégeljárási igazolás átadása,
- az árverező írásbeli nyilatkozata arról, hogy nincs köztartozása (adó, vám, társadalombiztosítási járulék és egyéb az államháztartás alrendszereivel szemben fennálló fizetési kötelezettsége).

Egyéb feltételek:
Minden egyes árverési tételre külön kell jelentkezni és az ajánlati biztosítékot befizetni.

Az ajánlati biztosítékot legkésőbb az árverés időpontjáig kell befizetni. Az ajánlati biztosíték megegyezik a forgalmi érték 10%-ával. (Ajánlati biztosíték alatt a kincstári vagyon értékesítésére vonatkozó versenyeztetési szabályzat jóváhagyásáról szóló 1048/1997. (V. 13.) Korm. határozat III/A fejezetében meghatározott ajánlati biztosíték értendő.)

Az ajánlati biztosíték a vételárba beszámít.

Az árvereztető a nem nyertes árverező részére az ajánlati biztosítékot az árverés napján visszafizeti.

Az ajánlati biztosíték után az árvereztető költséget nem számít fel, kamatot nem fizet.

Az adásvételi szerződés megkötésének előfeltétele, hogy a nyertes árverező az árverés időpontjától számított 8 naptári napon belül visszavonhatatlan pénzügyi garanciát ad az árvereztetőnek az ajánlati biztosítékon felül a teljes vételár-hátralékra. (Az árvereztető visszavonhatatlan fizetési garanciának tekinti a bankgaranciát, vagy a vételárhátralék közjegyzőnél, illetve ügyvédnél történő letétbe helyezését.)

Az árvereztető az árverés nyertesével az árverés időpontjától számított 15 naptári napon belül szerződést köt. Az árverés nyertese köteles a teljes vételárat a szerződéskötéssel egyidejűleg kifizetni, ha a szerződés megkötése az árverés nyertesének felróható vagy érdekkörében felmerült más okból hiúsul meg, az ajánlati biztosítékot elveszti.

Az árverés eredménytelen, ha:
- az árverezők nem tettek érvényes vételi ajánlatot,
- az árverési eljárás tisztaságát, vagy az árverezők érdekeit súlyosan sértő cselekmény miatt az árverés érvénytelenítéséről kell dönteni,
- A nyertes ajánlattevő visszalépése esetében, (ha a nyertes ajánlattevő a szerződéskötésre előírt határidő alatt a szerződést nem köti meg), amennyiben a soron következő helyezettel történő szerződéskötés nem engedélyezett. Visszalépése esetén a nyertes árverező a befizetett ajánlati biztosítékot elveszti.

Az árvereztető fenntartja jogát arra, hogy az árverést eredménytelennek nyilvánítsa.

Az árvereztető tájékoztatja az árverés résztvevőit, hogy a **külföldiek ingatlanszerzésére** vonatkozó 7/1996. (I. 8.) Korm. rendeletben foglaltak tulajdonszerzési korlátozást tartalmaznak.

A tulajdonszerzési korlátozásba ütköző szerződés semmis.

A megyék inkább Dávid Ibolya pártján

A megyei szervezetek többsége inkább Dávid Ibolya pártján áll a pártvezetés és a Lakitelek-munkacsoport közötti vitában.

TUDÓSÍTÓINKTÓL

Győr-Moson-Sopron megyében természetesnek tartjuk a nézetek ütközését – mondta lapunknak *Szabó Miklós*, a megyei választmány elnöke. A párt tagjai vagy helyi vezetői egyik vagy másik belső irányzat mellett sem sorakoztak fel. Az országos elnökségből kilépő *Medgyasszay Lászlót* is úgy tartják számon, mint aki békét szeretett volna teremteni a két irányzat között, de nem tagadja meg *Lezsák Sándorhoz* való politikai vonzódását.

Kiegyensúlyozottak a párton belüli erőviszonyok Bács-Kiskun megyében. A helyzet sajátossága, hogy Lakitelek Lezsák Sándor körzete, s a pártelnökkel ugyancsak szemben álló *Font Sándor* soltvadkerti körzetében is az országosnál jobb eredmény született, miként az MDF megyei elnökének, *Karsai Péternek* a körzetében is. Karsai azokat az önálló lépéseket támogatja, amelyek tovább erősítik a párt népszerűségét. A borsodiak szerint nem tudható, melyik tábornak mekkora a támogatottsága a megyében. Az ellentétek egyetlen itteni kifejeződése, hogy a sárospataki MDF-szervezetet áprilisban feloszlatta az országos választmány, mert vezetői jelezték: szerintük a párt balra tolódott, új pártvezetésre van szükség.

A Vas megyei szervezet elnöke, *Németh Zsolt* úgy látja: ha a jelenlegi vezetés fenntartja a Fideszt érintő kritikus hangnemet, elveszti a tagságot. *Habjanecz Tibor* baranyai elnök azt közölte: az MDF nem a Fidesz. A Heves megyeiek Dávid Ibolya mellett állnak ki. *Makay Zsolt* Hajdú-Bihar megyei elnök: „a győztes csapat vezetőjét nem szokás lecserélni". *Várkonyi István* Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei elnök közölte: a mindenkori legitim pártelnököt támogatják. *Hermann István*, a Veszprém megyei választmány elnöke azt mondta: nincs jó vagy rossz oldal. *Széphalmi Miklós* zalai elnök a konfliktusokat a tisztújítási folyamat részének tekinti. A Csongrád megyei választmány szerint a pártnak az MDF eredeti alapértékeit kell továbbvinnie. *Erdmann Gyula* Békés megyei elnök közölte: „Mindannyian a néhai kormányfő elveit valljuk, nem szeretjük, ha néhány párttársunk ezzel érvel a jelentős többség ellenében".

Dávid Ibolya

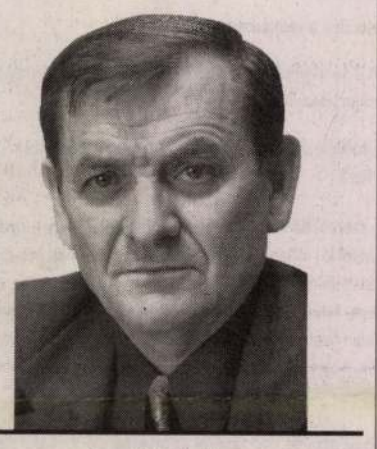

Lezsák Sándor

AZ EGYIK DUNÁNTÚLI MEGYE

MDF-választmányának elnöke megtagadta a nyilatkozatot lapunk számára. Arra a kérdésre, hogy miért, azt válaszolta: a pártja központjából kapott e-mail szerint nem nyilatkozhat a belső ellentétekről a Népszabadságnak.

Ki kutathat a táskában?

A csomagátvizsgálás nem alkotmányos

FOTÓ: KOVÁCS BENCE

Átvilágítás mindenütt

Folytatás az **1. OLDALRÓL**

A vitatott jogszabály kapcsán a magánszférához való jog védelme került „szembe" a közbiztonság megteremtéséhez és fenntartásához fűződő társadalmi érdekkel, valamint az élethez és személyi biztonsághoz való joggal. Minderre tekintettel a helyiségbe vagy rendezvényre belépők csomagjainak átvizsgálására felhatalmazó törvényhely a bíróság szerint nem sért alkotmányos rendelkezéseket.

Az indoklás rámutat: a polgárok többnyire eldönthetik, hogy alávetik-e magukat a személy- és csomagellenőrzésnek, vagy megtagadják, s ez esetben nem lépnek be a védett területre. Azonban számos esetben – például ha bírósági idézésre vagy más hivatalos ügyben kell megjelenniük valahol – nincs választási lehetőségük. A bíróságokon és a legtöbb közhivatalban is vagyonvédelmi vállalkozások emberei állják az útjukat, több helyen a beléptetés előtt elkérik és felírják személyes adataikat, átkutatják a csomagjaikat. A taláros testület szerint alkotmánysértő a szabályozás, amely ezt a gyakorlatot lehetővé tette és fenntartja. A parlamentnek szabályoznia kellett volna, hogy mikor, milyen cél érdekében és milyen jellegű biztonsági ellenőrzést hajthat végre a vagyonőr. Jelenleg nincs szabály arra, hogy a belépéskor elvett tárgyakat hol, milyen körülmények között kell őrizni, és mit kell tennie, hogy azokat harmadik személy ne ismerhesse vagy szerezhesse meg. E túlságosan általános és széles körű felhatalmazás indokolatlan, és visszaélésekre is lehetőséget teremthet. Az alkotmánynak megfelelő szabályozás nemcsak azt követelné meg, hogy minderről a belépő vagy egy adott területen tartózkodó polgárokat előre tájékoztassák arról, hogy milyen ellenőrzésen kell keresztülesniük, s eközben mik a jogaik és mit kötelesek elviselni. Alkotmánysértő a törvény azért is, mert – a magánnyomozókhoz hasonlóan – nem fogalmaz meg adatvédelmi előírásokat és titokvédelmi követelményeket a csomagátvizsgálásra és személyes adatok kezelésére felhatalmazott vagyonőrök számára.

Az Alkotmánybíróság szerint ugyanakkor a törvény nem sérti az ártatlanság vélelmének elvét.

Mint korábban megírtuk: a Belügyminisztériumnak április 15-ig kellett volna a kormány elé terjesztenie a most néhány ponton alkotmányellenesnek talált törvényt felváltó új jogszabály koncepcióját. A tárcaközi egyeztetések elhúzódása és a szakértői szinten feloldhatatlan érdekellentétek miatt azonban a jogszabály késik. A BM tervezetét támogató szakmai kamara reméli, hogy az alkotmánybíróság döntése felgyorsítja a jogszabály-előkészítés folyamatát, ellenkező esetben január elsejétől csak rendőrök és más hatósági személyek végezhetnek szakszerű és törvényes beléptetést.

FEKETE GY. ATTILA

Kisrozvágyra kerülhet Sevilla

A spanyolországi Sevillában 1992-ben rendezett világkiállítás után csak többévi hányattatás után sikerült eladni a magyar pavilont. A pavilon hazaszállítása és értékesítése mellett is komoly érvek szóltak. Végül az utóbbi megoldás hívei kerekedtek felül: a házat 1996-ban jelképes összegért, egy pesetáért eladták egy spanyol vállalkozói csoportnak, amely átvállalta a ránk háruló fizetési kötelezettségeket, a belső berendezésért pedig 62 millió pesetát fizetett.

A hazahozatal hívei több helyszínt is javasoltak a „Makovecz-templom" felállítására. Sokan Tokajon látták volna szívesen a házat. A Bodrogköznek a szlovák határhoz közelebb eső részén ugyancsak igényt formáltak a pavilonra. A zempléni régió vállalkozói azt remélik, az idegenforgalmi lehetőségeket kiegészítené az expópavilon, benne a térségben feltárt gazdag honfoglalás kori leletek bemutatójával. *Petraskó Tamás*, a Bodrogközi Régi Magyar Kultúra Alapítvány egyik létrehozója, a kisrozvágyi lovastanya gazdája azt mondta: ha az eredeti épületet már nem lehet szétszerelni és újból felépíteni, ők örömmel fogadnák annak mását, sőt egy stílusában hasonló, külön nekik szánt csarnokot is, Makovecz Imre tervezésében. Hozzátette: alapítványuk szorgalmazza, hogy a térséget, „ahonnan egykor Árpád főfejedelem irányította a honfoglalást", nyilvánítsák a világörökség részévé. Elképzeléseik megvalósításához „csupán" a pénz hiányzik. Társadalmi gyűjtést kezdeményeznének ugyan, de milliárdos állami segítség nélkül kilátástalan az ügy.

FARKAS JÓZSEF GYÖRGY

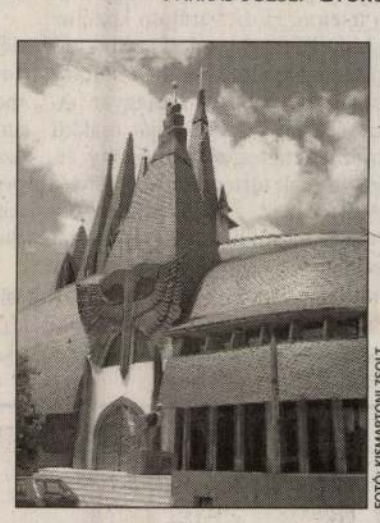

FOTÓ: KISMARTONI ZSOLT

A héttornyú épület ma is látogatott

Cikkeink nyomán

Terápia vagy kísérleti kezelés

Szombati számunkban Etikai hiba, vagy orvoscsata című cikkünkben számoltunk be a tűzdeléses sugárkezelésről dr. Ésik Olga professzor, illetve az Országos Onkológiai Intézet vezetői között kialakult súlyos nézeteltérésről. A pécsi orvosnő szerint az eljárás veszélyes és kísérletnek minősíthető, kollegái állítják, az egyik legkorszerűbb terápiáról van szó. Értékelésüket a szombaton megjelent cikk nyomdába kerülése előtt egy órával új formában foglalták össze, így erre Ésik doktornő már nem reagálhatott. Erre adunk számára lehetőséget a következőkben.

A *Népszabadság* előző számában az Országos Onkológiai Intézet (OOI) és *Kásler Miklós* főigazgató megvádolt, hogy egy betegcsoport vizsgálata során az orvosi esküvel össze nem egyeztethető módon jártam el. Ezzel kapcsolatban az alábbi tényeket ismertetem.

Munkatársaimmal az idén tettük közzé a sugárterápiás szakterület legrangosabb folyóiratában azt a megfigyelésünket, hogy egy emlőtűzdeléses sugárterápiával kezelt hazai betegcsoportban 12 év után 59 százalékban fordult elő súlyos kozmetikai tünetekkel járó mellékhatás és 24 százalékban daganatos kiújulás (a szakirodalomban ellentmondásos értékeket közölnek 0 és 30 százalék között), szemben az egész emlő külső sugárkezelése mellett általánosan megfigyelt 5-5 százalékos értékekkel. Szövődmény lehet a tűzdelt mellben kialakuló csomó, melyet a hagyományos emlővizsgálati módszerekkel nem lehet elkülöníteni a daganatos kiújulástól. A kérdés tisztázása nélkül elmaradhat a daganatos kiújulások kezelése, vagy a nem rosszindulatú hegek miatt sugárkárosodott emlőt távolíthatnak el indokolatlanul.

Hazánkban 1987–1992 között alkalmazták ezt a kezelési módszert először *Németh György* professzor vezetésével és irányításával, majd 1996-ban ő vezette be azt az OOI-ban. Egészségügyi intézményekben a vezető által jóváhagyott szakmai elvek szerint (és természetesen az ő felelősségére) folyik a gyógyító munka, s mindenki más legfeljebb azt vizsgálhatja, hogy van-e eltérés. A nemzetközi gyakorlattól eltérő kezelések esetén a beosztott orvos maximum azt próbálhatja meg, hogy kimaradjon a programból.

A sugárterápia elkerülhetetlen mellékhatása a sugárártalom, de annak mértéke és gyakorisága az alkalmazott módszerektől függ. A betegek érdekeit szem előtt tartva figyelmem kiterjedt a probléma tudományos igényű vizsgálatára. Ehhez ETT-engedélyt kértem, melyet Kásler professzor nevére adtak meg. Ő továbbította a kutatásokról szóló jelentést (amely alapján az ETT azokat fontosnak és továbbfolytatásra alkalmasnak ítélte), így elgondolkodtató, hogy a közelmúlt fejleményei után (miatt?) Kásler professzor ezeket a kutatásokat ma már etikai vétségként értékeli.

Az emlőtűzdeléssel kapcsolatos fenntartásaimat és kritikáimat az OOI munkatársaként már évekkel ezelőtt hangoztattam (pl. az egri emlőrák-konferencián 1999-ben), amit hatalmi szóval állítottak le. Az emlőtűzdelés jelentős késői mellékhatásaival, illetve a megnövekedett helyi kiújulásokkal foglalkozó kutatásaink előzetes eredményeit 2 évvel ezelőtt a Szakmai Kollégium számára összefoglaltam. A kollégium (akkori vezetője Kásler professzor) a beadvány véleményezésére egy bizottságot jelölt ki (társelnöke Németh professzor), amely az újonnan kezelt betegekben jelentkező nem kívánatos tünetek érdemi vizsgálata nélkül a kezelések folytatása mellett döntött.

Az OOI-ban folyó emlőtűzdelési program eredményeit összefoglaló PhD-értekezésben *(dr. Polgár Csaba)* az szerepel, hogy a vizsgálatokhoz etikai engedély állt rendelkezésre. Az idézett közleményben ezzel szemben az OOI azt állítja, hogy etikai engedély az első 3 évben nem volt, de erre nem is volt szükség, mert a módszer széleskörűen elfogadott. Az emlőtűzdelést a világ mintegy 10 ezer sugárterápiás centruma közül sokkal kevesebb, mint 100 alkalmazza (ez messze 1 százalék alatti hányad), ami a nemzetközi elfogadottság ellen szól. Ez az eljárás nem standard terápia, hanem kísérleti fázisban levő kezelés.

DR. ÉSIK OLGA

Újra az Agócs-ügyről

A *Népszabadság* szombati számában *Agócs-ügy: a tataiak magukra maradtak* címmel jelent meg egy írás. A cikkben szereplő üggyel kapcsolatban szeretném leszögezni álláspontomat. Meggyőződésem, hogy a közpénzből kifizetett nagy összegű jutalom ügyét nem lehet kinyilatkozással lezártnak tekinteni. Ehhez tartozik, hogy a Népszabadság szombati cikkéig az alelnököknek (MSZP, SZDSZ) kifizetett jutalmának összegét is az önkormányzat belső információjaként kezelték, szerintem hibásan. Ugyancsak vallom, hogy ha egy intézménynél, amelyik közpénzből gazdálkodik, megtakarítások, szigorítások történnek, akkor annak érintenie kell a jutalomkeretet is. Végül ellenzem, hogy az ország jelenlegi helyzetében akár állami, akár önkormányzati vezetőknek az emberek erkölcsi érzékével ellenkező magas jutalmakat osztogassanak, még akkor is, ha az eljárás törvényes. Nem mellékes az sem, hogy a költségvetésben a közgyűlés elnökének tervezett jutalom összege egész évre szólt. A félévkor kifizetett egész évre szóló jutalom az embereket, a magas összeghez hasonlóan, irritálja.

A szombati cikkből úgy tűnik, mintha nem határolódnék el az ügytől. Három szavazás volt ebben a kérdésben, először valóban tartózkodtam, mert egy nappal a közgyűlés határozata után a körülményeket nem ismertem. Azóta azonban két szavazás volt, mindkét alkalommal határozott nemmel szavaztam. Úgy gondolom – ez elég egyértelmű vélemény.

KELETI GYÖRGY
országgyűlési képviselő,
az MSZP megyei elnöke

Weöres Sándor, Tizenegyedik szimfónia (részlet)

Körséta
„közel a forrás, távolabb
a tölgyfa és az oszlop, kering az éden
lombos kéken, ahogy körbe halad a séta,
következik a tölgyfa, elfordul a forrás
és magasul az oszlop, lassú lépések
ütemében, a hely sátoroz a fényben
és a pillanat tarka csillaga átüt
a napsütésen"

A Budapest Galéria meghívja Önt a

FERENCZ ISTVÁN ÉPÍTÉSZ ÉS MŰHELYE

című kiállítás megnyitójára

a Budapest Galéria Kiállítóházába (1036 Budapest, Lajos utca 158.)
2004. október 14-én csütörtökön 17.30 órára.

A kiállítást megnyitja

MAKOVECZ IMRE építész.

Megtekinthető 2004. november 14-ig, hétfő kivételével naponta 10-18 óráig.

MAKOVECZ IMRE

AZ ÉPÍTÉSZET HÓNAPJA 2004

Budapest Galéria

Hídfoglalás utáni utcai tüntetésnek

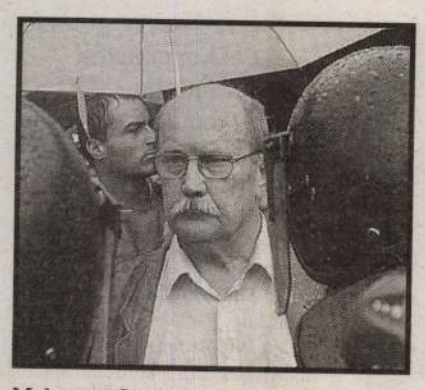

Makovecz Imre a „magyarverés" miatt sietett az Erzsébet hídi tüntetők közé

A kormánypártok és az ellenzék egymást okolják a „spontán" utcára vonulás miatt

AZ ERZSÉBET HÍDON csütörtökön lezajlott tüntetéssel kapcsolatban a római látogatáson tartózkodó Medgyessy Péter kijelentette az MTI tudósítójának: a véleménynyilvánítás törvénytelen módszereivel szemben határozottan fel kell lépni. Magyarországon demokrácia van, mindenkinek jogában áll kifejezésre juttatni véleményét, de az nem engedhető meg, hogy a főváros életét megbénítsák.

A FIDESZ ELNÖKSÉGE az MSZP-t és az SZDSZ-t teszi felelőssé, mondván lesöpörték az asztalról a szavazólapok megőrzésére, illetve újraszámlálására vonatkozó kezdeményezéseket. Deutsch Tamás, a párt alelnöke szerint sokakban kételyek fogalmazódtak meg a választások tisztaságával kapcsolatban. Leszögezte ugyanakkor, hogy a Fidesz a választási eredményt tudomásul veszi. Az utcai megmozdulásokat törvénybe ütközőnek minősítette.

AZ MDF NEM LÁT ÉRTÉKELNIVALÓT a tegnapi eseményekben, nem vett részt azok szervezésében – jelentette ki lapunknak Balsai István. Az MDF frakcióvezetője szerint továbbra is elégedetlenek egyes társadalmi csoportok a kialakult helyzettel, jobb lett volna a szavazólapok megőrzése, ez elejét vette volna a megmozdulásoknak.

MÁDL FERENCHEZ FORDULT levélben az SZDSZ elnöke. Kuncze Gábor arra kéri a köztársasági elnököt, vesse latba államfői tekintélyét. „Jelentse ki ön is: a választások törvényességéhez nem férhet kétség, lépjen fel a bizonytalanságot gerjesztőkkel szemben" – fogalmazott levelében Kuncze. Az SZDSZ úgy véli, az államfő, aki személyében kifejezi a nemzet egységét, nem maradhat tétlen. Kuncze szerint nemcsak a tüntetők, hanem azok a háttérben álló felbujtók is felelőtlenek, akik az elmúlt időszakban az utcára vitték a politikát, és nyíltan vagy burkoltan rendszeresen megkérdőjelezik a választások eredményét.

AZ MSZP ELÍTÉLI azt a 100-200 felbujtott ember által szervezett, törvénytelen akciót, amire talán a „kicsi csoport, nagy dugó" elnevezés illik a legjobban – jelentette ki Lendvai Ildikó, az Magyar Szocialista Párt alelnöke csütörtök délutáni budapesti sajtótájékoztatóján. Szerinte a szűkebb politikai felelősség a MIÉP-é, de a választási vereségbe soha bele nem nyugodott legnagyobb ellenzéki párt is csak úgy háríthatja el magától a felelősséget, ha világosan elhatárolódik – mondta Lendvai Ildikó.

CSURKA ISTVÁN, A MIÉP ELNÖKE az MTI-nek elmondta: az Erzsébet hídi spontán demonstrációhoz hasonló kezdeményezéssel rokonszenvez, de a MIÉP-nek semmi köze a tüntetéshez. A MIÉP elnöke elfogadhatatlannak tartja, hogy a Pannon Rádió tudósítóit bántalmazták, és egyikőjüket megbilincselve elvitték. Ennek be kellett következnie a Pokorni-ügy után – vélekedett Csurka István a szavazatok újraszámlálását követelő demonstrációról. Szerinte a tüntetést „Medgyessy provokálta, húzta magára arrogáns megjegyzésével".

A MAGYAR TELEVÍZIÓ (MTV) ELNÖKSÉGE és a Magyar Elektronikus Újságírók Szövetségének (MEUSZ) elnöksége közleményben tiltakozott amiatt, hogy az Erzsébet hídnál a be nem jelentett csütörtök reggeli tüntetésről tudósító újságírókat is előállított a rendőrség.

Folytatás a 2. oldalról

Alig egy fél órával később pár tízfős csoport álldogált a 2-es villamos pályája melletti járdaszigeten, a Parlament és a Földművelésügyi Minisztérium között. Zászlókat lengettek, jelszavakat skandáltak, a csoportosulás észrevétlenül növekedni kezdett, míg végül a tüntetők elfoglalták az úttestet. A tömeg elé befutó 70-es trolibusz vezetője tanácstalanul, egykedvűen hallgatta, amint a tüntetők Demszky takarodását követelték.

Kezdetben megjelent néhány turistabusz is, ám bennragadtak a blokádban. A demonstrálók közül valaki közölte, hogy a buszban finnek ülnek, s az ősmagyar eredetre való tekintettel továbbengedték a városnézőket. Fél kettő körül megjelent Bencsik András, a Demokrata főszerkesztője, mire a tömeg tapsviharban és „ria, ria, Hungária" skandálásban tört ki. A rendőröknek ekkor még mindig nyoma nem volt. Pedig a tüntetők mindenkit ellenségnek és hazaárulónak tekintettek, aki nem közéjük való volt. Ha áthaladt egy motoros rendőr a téren, „Menj haza anyádba, b... meg!" kiáltások hallatszottak mindenfelől. Nem örültek a demonstrálók a Földművelésügyi Minisztérium teraszán feltűnő operatőrnek sem. Amikor egy öltönyös férfi nézett ki az ablakon, a tömeg „Mocskos Szanyi!" skandálásba kezdett. Ahogy szaporodott a tüntetők száma, úgy szabadultak el az indulatok, mind több helyről lehetett hallani olyan bekiabálásokat, mint például „Takarodjatok Izraelbe, buzi állatok!".

Orbán Viktort is visszakövetelték

Az egyik, zászlót lengető huszon-egynéhány éves fiatalember úgy fogalmazott, hogy ez itt most csak a kezdet, „meggyújtottuk a gyutacsot". Néhány méterre tőle egy kék kardigános néni már nemcsak a szavazócédulákat, hanem Orbánt és Csurkát követelte. Aztán üdvrivalgás kíséretében felszólalt a Lelkiismeret 88 csoport elnöke, és bejelentette, hogy polgári engedetlenségi mozgalmat indítottak. Wittner Mária 56-os veterán röpiratokat osztogatott, és arra buzdította az egybegyűlteket, hogy ne hagyják megsemmisíteni a szavazócédulákat. „Mindenki hívjon ide még egy embert, és engedjék szabadon a foglyokat" – mondta Wittner Mária. Röplapján arra hívott fel, hogy a Magyar Út Körök és a Polgári Körök ne járjanak külön utakon, Orbán Viktor pedig álljon a nemzet élére.

Három órakor a tömeg beözönlött a Parlament előtti gyepre, s meg sem álltak a vaskordonig. Feltűntek a Parlamentből az első egyenruhások, ám ekkor még nem közelítették meg a tüntetőket. A tömeg „Vesszen Medgyessy! Kommunista gyilkosok, hazaárulók!" rigmusokat skandált. „Hazaárulók, magyar kormányt akarunk!" rigmusokat skandáló tömegben egy pillanatra feltűnt Usztics Mátyás színművész is. A kedélyeket ezután a Himnusz eléneklése csillapította le, majd ismét gyilkosokat és rablókat emlegettek. A következő rigmus az volt, hogy „Magyar földbe, magyar magot, Medgyessynek sorozatot!" Az ütemes szavalásba néha belevegyült egy-egy „Rohadt zsidók, vörös állatok!" kiáltás is. Ekkor megjelentek az első rohamrendőrök. A tömeg megindult feléjük s néhány percen belül felsorakoztak egymással szemben. A rendőrök mozdulatlanul és szótlanul álltak, miközben a tüntetők a Himnuszt énekelték. Aztán egy hangosbemondóból áradó hang megpróbálta rávenni az egybegyűlteket, hogy hagyják el a teret. Fütyülés és kiabálás volt a válasz. Negyed öt után három kék IFA hajtott be az Alkotmány utcába, és vagy száz újabb rohamrendőr sorakozott fel a többiek mögé. A BRFK-n felkészültek arra, hogy szabadságukról is visszahívják szolgálat ellátására a testület munkatársait. Lapunk úgy tudja, azt már tegnap elrendelték, hogy valamennyi, pihenőidőt töltő rendőrnek meg kell adnia elérhetőségét. A be nem jelentett tüntetéseket továbbra sem engedélyezik.

Határozatlan volt a rendőrség?

Komáromi Endre ezredes, az Erzsébet hídi demonstráció feloszlatását irányító parancsnok lapunknak elmondta: elviekben meglett volna a törvényes lehetőség arra, hogy rövidebb idő alatt megtisztítsák a hidat a tüntetőktől. Ám ehhez kutyás és lovas rendőrökre, valamint gázspray és gumibot, esetleg vízágyú használatára lett volna szükség. E durva beavatkozást elkerülendő inkább kivárták, míg nagyobb létszámú egységeket – információink szerint összesen mintegy 300-400 rendőrt – a helyszínre csoportosítottak. Az intézkedésnek ellenálló személyekkel szemben szükség volt bilincs használatára, a 22 őrizetbe vett tüntető egyike meg is sérült – ismerte el az ezredes.

Rendőri túlkapás gyanúja egyelőre nem merült fel, ám ha a felvételek esetleg erre utalnának, azt is azonnal kivizsgálják.

Rendőri berkekben több középszintű vezető is hangot adott véleményének, miszerint a demonstráció törvénytelen voltához képest túlságosan későn és határozatlanul avatkoztak közbe a kivezényelt rendőri egységek. A parancsnoki döntések következetlenek, és túlságosan „puhák" voltak. Láthatóan bizonytalanság lett úrrá a biztosítás vezetői között, akik az országos főkapitány döntésére várva inkább az időhúzással voltak elfoglalva. Mindez esetleg helyénvaló lett volna például a Kossuth téren, ahol senkit nem zavar egy be nem jelentett demonstráció. Ám egy nagyvárost anarchiába sodró, maroknyi csoport ellen nem lett volna szabad ennyit kivárni a helyszínre küldött, s egyébként éppen tömegoszlatásra képzett rendőri csoportoknak – vélekedett rendőrség egyik ismert szakembere.

Volt, aki lapunknak jelezte: a jogszerű rendőri fellépésnek minden feltétele mindvégig adott volt. Vagyis a bejelentés nélkül a forgalmat akadályozó tüntetőket akár közérdekű üzem megzavarása miatt is előállíthatták volna. A rendőrökkel összetűzésbe keveredett, agresszívabb demonstrálókat pedig hivatalos személy elleni erőszak alapos gyanúja miatt kísérhették volna be, akár az első percekben.

A TÖBBSÉG ELÍTÉLI A FŐVÁROSI DEMONSTRÁCIÓKAT ÉS A BLOKÁDOT

A TeleDirect munkatársai országos villámkutatást végeztek tegnap délután és este az Erzsébet hídi blokáddal kapcsolatban, és 781 interjút készítettek a vezetékes telefonnal rendelkező háztartások körében. A telefonos mintából adódó kisebb eltéréseket matematikai-statisztikai módszerrel korrigálták. A megkérdezettek kétharmada (67%) értesült az eseményekről. (A budapestiek természetesen sokkal tájékozottabbak voltak, itt 83% adott pozitív választ.)

A tiltakozás eme formáját az események ismerőinek 58%-a megengedhetetlennek tartotta, 17%-a általában nem helyesli, de úgy véli, rendkívüli helyzetekben élni lehet vele, míg 13%-a egyetértett a tüntetők módszerével. A megkérdezettek 7%-a nem tudott, 5%-a pedig nem akart állást foglalni. Egyébként minél magasabb iskolai végzettséggel rendelkezett a válaszadó, annál nagyobb valószínűséggel utasította el a tüntetést, a 18–29 éves korosztályban a köztes vélemény volt jellemző.

A rendőrség fellépéséről nyilatkozva 17%-uk vélte úgy, hogy túl sokáig haboztak, előbb kellett volna szétoszlatni a törvénytelen akció résztvevőit. A rendőrség fellépése 29% szerint megfelelő és kulturált volt, ezzel szemben 7% véleménye az, hogy rendőrállami brutalitással léptek fel a tüntetők ellen. Ez esetben a válaszolni nem tudók, illetve nem akarók együttes aránya igen magas, 47% volt.

A válaszadók 17%-a szerint spontán megmozdulásról volt szó, 21% nem vállalkozott az ítéletalkotásra, míg 62% valamilyen politikai erő által szervezett akciónak tekinti a történteket. Ez utóbbiaknak valamivel több mint fele meg is nevezte, milyen politikai erőre gondol. Legtöbben (58%) a Fideszt sejtik az akció mögött, a jobboldalt általában 25%, a szélsőjobbot 5%, a MIÉP-et pedig 6%-uk említette. A közölt adatok hibahatára ± 3-4%.

Egyetért-e ön a tiltakozás formájával?

Az oldalakat szerkesztette: **Szombathy Pál**
Közreműködött: **Dzindzisz Magdalena, Gaál Zoltán, Kun Mónika, Szarka Klára, Vajta Zoltán, Varga Gergely**
e-mail: naptemaja@mhirlap.hu

Egynapos parlamenti ülés

Egynapos ülést tart a héten a parlament, amennyiben a kormánypártok nem járulnak hozzá a Fidesz által javasolt napirendi kiegészítéshez. Szili Katalin, az Országgyűlés elnöke a házbizottság tegnapi ülése után elmondta: a kormány nem nyújtotta be a III-as főcsoportfőnökséggel egykoron kapcsolatot tartó politikai szereplők múltjának nyilvánosságáról szóló javaslatát, így annak tárgyalására várhatóan a július 16-án záruló ülésszakon már nem kerül sor.
A parlament jövő héten megválasztja az MDF és az SZDSZ által javasolt vizsgálóbizottságok tisztségviselőit és tagjait. Kedden a Tisztelt Ház a napirend előtti felszólalások, az interpellációk, kérdések és azonnali kérdések után határoz az ítélőtáblák és a fellebbviteli ügyészi szervek székhelyének és illetékességi területének megállapításáról szóló törvényjavaslatról, a közoktatási törvény módosításáról, a médiatörvény módosításáról és a családok hajléktalanságának megelőzéséről szóló országgyűlési határozati javaslatról. *(MH)*

OVB: a Fidelitas gyűjtheti az aláírásokat

A Fidelitas három kérdése közül kettőben megkezdheti a népszavazás kiírásához szükséges aláírások gyűjtését, amennyiben a határozat jogerőre emelkedik. A Hajrá Magyarország! (HM) mozgalom és a MIÉP népszavazási kezdeményezéseiről – amelyek gyakorlatilag bebetonoznák az Orbán-kormány által elfogadott földtörvényt – csak a jövő héten dönt az Országos Választási Bizottság (OVB). Egyhangúlag elutasították a Fidelitasnak azt a felvetését, amely az áprilisi választások szavazatainak megszámlálását szorgalmazta. A HM beadványát elnapolták. *(MTI)*

Kormány előtt a választási büdzsé – A kormány pénteki ülésén megvitatja második féléves munkatervét, valamint foglalkozik az őszi önkormányzati és kisebbségi választások finanszírozásának ügyével – tudatta a Kormányzati Kommunikációs Központ csütörtökön közleményben az MTI-vel. *(MTI)*

Orbán-vagyonnyilatkozat: visszaküldték a kifogásokat – Géczi József Alajos (MSZP), az Országgyűlés mentelmi bizottságának elnöke pontosításra visszaküldte Török Zsolt és Arató Gergely MSZP-s képviselőknek azt a beadványt, amelyben vagyonnyilatkozattal kapcsolatos eljárás megindítását kezdeményezték Orbán Viktor volt miniszterelnök ellen. Géczi József Alajos elmondta: ha megérkezik hozzá a kiegészítés, akkor felkéri Orbán Viktort, nyilatkozzon az ügyben. *(MTI)*

Áder: a hálózatok kormánya visszavágott

A Fidesz szerint bosszúból került nyilvánosságra a pártelnök apjának ügynöki múltja

A hálózatok kormánya visszavágott Medgyessy Péter ügynökmúltjának lelepleződéséért – jelentette ki Áder János Pokorni Zoltán édesapjának ügyéről szólva. A Fidesz alelnöke szerint a párt minden támogatást megad Pokorninak, hogy mielőbb feldolgozhassa a történteket.

A Fidesz politikusait nem lehet megfélemlíteni, megzsarolni, megfenyegetni – ezt üzente Áder János a „hálózatok kormányának" nevezett kabinet embereinek. A párt ügyvezető alelnöke a Fidesz elnökségének tegnapi sajtótájékoztatóján kifejtette: a pártelnök lemondására reagáló szerdai kormánypárti nyilatkozatokból világosan kiderült, hogy politikai tőkét kívánnak kovácsolni Pokorni Zoltán személyes drámájából. „A hálózatok kormánya visszavágott Medgyessy Péter ügynökmúltjának lelepleződéséért" – vélte Áder János, aki szándékos figyelmeztetésnek nevezte a Népszabadság keddi és a Magyar Hírlap szerdai számában megjelent, Pákozdi János ügynökről szóló cikkeket. „Ami történt, az bosszú, megfélemlítési kísérlet volt azok részéről, akik számára terhes volt az elmúlt néhány hét története" – fogalmazott a Fidesz alelnöke.

Áder János kijelentette: sem politikai, sem morális indoka nem volt „Zoltánnak" a lemondásra, emberi indokait azonban megérti és tudomásul vette a Fidesz elnöksége. Az elnökség és a frakció tagjait, valamint a Fidesz szimpatizánsait is mélyen megrendítette az eset, és minden támogatást megadnak Pokorni Zoltánnak ahhoz, hogy a tudomására jutott titkot édesapja múltjáról mielőbb feldolgozhassa – mondta a politikus. Hozzátette: az elnökség megköszönte Pokorni Zoltán eddigi munkáját, és számítanak arra, hogy az elnökség tagjaként tudását, tapasztalatait továbbra is hasznosítani tudják.

Áder János szerint Pokorni János többszörös áldozata volt az előző rendszernek: koncepciós perben elítélték, a per következményei élete hátralevő részében is kísérték, most pedig „nyilvánvalóan fia politikai szerepvállalása miatt" ismét megalázták. Sajnálattal vettük, hogy Medgyessy Péter miniszterelnök „hallgatott, amikor beszélnie kellett volna, és beszélt, amikor hallgatni kellett volna" – jegyezte meg az alelnök.

Kövér László arról beszélt, hogy a közszereplők átvilágítása nem oldja meg a problémát. Hangsúlyozta: a tetteseket el kell választani az áldozatoktól, a „múltunk közös, azonban a felelősségünk nem". A koalíció kénytelen-kelletlen hagyja felállni a vizsgálóbizottságokat a Medgyessy-üggyel kapcsolatosan, de formálissá teszi azok munkáját – vélekedett az alelnök. Nehezményezte, hogy egyedül Göncz Árpád volt köztársasági elnök mentesül múltja vizsgálata alól, s „ezzel erkölcsileg lehetetlen helyzetbe hozzák" az exállamfőt.

A sajtótájékoztatón elhangzott: a frakció vezetését a továbbiakban Deutsch Tamás látja el, a pártot pedig Áder János vezeti ügyvezető elnökként mindaddig, amíg az illetékes testületek végleges döntést nem hoznak. A rendkívüli kongresszus összehívását nem tartják indokoltnak. *NSZ*

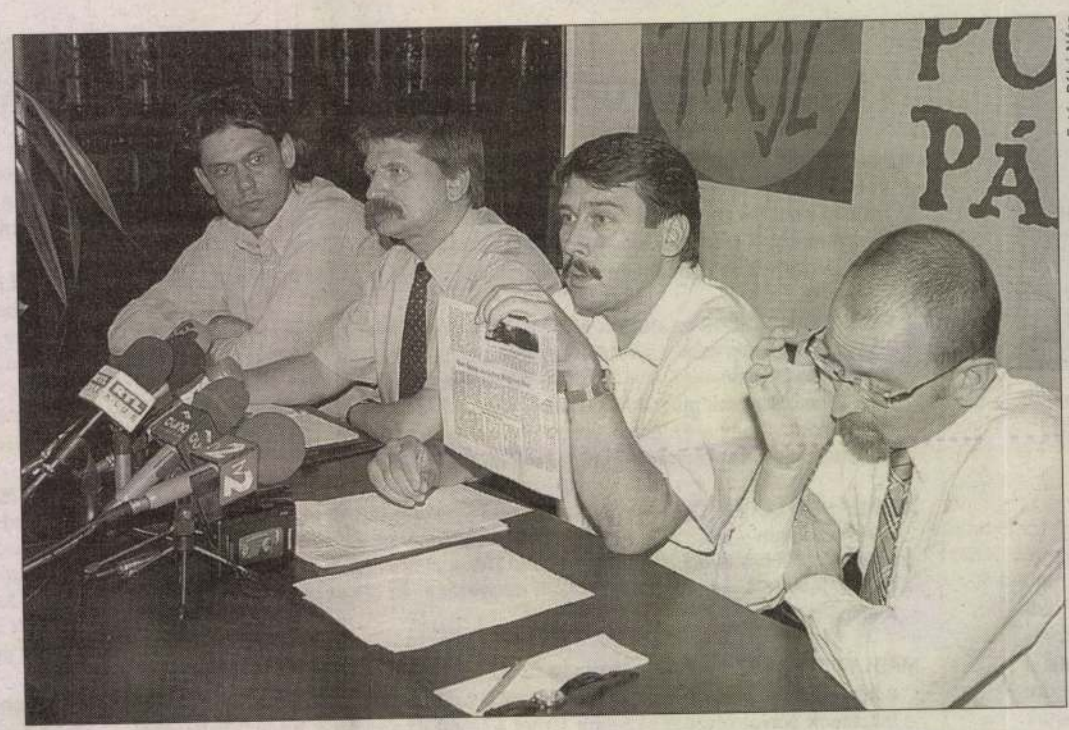

Fotó: Pélyi Nóra

Deutsch Tamás, Kövér László, Áder János, Szájer József. Visszaverik a megfélemlítési kísérleteket

Az exkormányfőt vádolja Szabó Lukács

A mostani politikai helyzetben Orbán Viktornak kötelessége válaszolni arra a kérdésre, hogy tagja volt-e az egykori III/4-es ügyosztálynak. Hozzátette: neki magának kell a titokgazdához fordulni, hogy mentsék fel a titoktartás alól. Válaszolnia kell az exkormányfőnek arra a kérdésre is: ha hálózati személy volt, milyen jelentéseket továbbított? – tette fel a kérdéseket mindenfajta bizonyíték bemutatása nélkül – Szabó Lukács egykori MDF-es, majd MIÉP-es képviselő tegnap Debrecenben. Tudósítónk kérdéseire sem volt hajlandó megnevezni azt a személyt, aki az Antall-kormány működése idején állítólag az MDF frakciójának tagjait tájékoztatta Orbán állítólagos érintettségéről. Annyit elárult, hogy az akkori Nemzetbiztonsági Hivatal, a BM vezetői között kell keresni azt a ma is élő személyt.

Egy megbomlani látszó elme próbálja lejáratni Orbán Viktort – reagált a Fidesz pártigazgatója. Várhegyi Attila felhívta a figyelmet: érdekes egybeesés, hogy amíg kedden Tóth Károly szocialista képviselő kísérelte meg besározni a volt miniszterelnököt, most „egy MIÉP-ből kiérdemesült strómant találtak" ennek folytatásához. Orbán Viktort az elsők között világították át az átvilágítóbírák – emlékeztetett Várhegyi Attila. *BL–HI*

Leginkább a nyugdíjasok értenek egyet a Fidesz-elnök lemondásával

Pokorni Zoltán lemondásával kapcsolatban a Fotexnet Kft. tegnap végzett gyorsfelméréséből kiderül: a megkérdezettek 73 százaléka úgy véli, a fideszes politikusnak nem kellett volna lemondania pártelnöki és frakcióvezetői tisztéről édesapja ügynökmúltja miatt. Az 5424 megkérdezett közül 622-en 25 év alattiak, akiknek mindössze negyede tartja helyesnek a döntést. Az 40–55 év közöttiek közül már valamivel többen ítélték pozitívan a bejelentést: 32 százalékuk.

A nem reprezentatív, interneten végzett felmérésben a férfiak és a nők hasonló arányban (71,6 illetve 74,1 százalék) gondolták úgy, jó döntés született. A foglalkozás szerinti felosztásnál már jelentősebb eltérések fedezhetők fel: a nyugdíjasok 40,5 százaléka szerint Pokorninak le kellett mondania.

A munkanélkülieknek 36,8, a vállalkozóknak 32,2, az alkalmazottak 28,4, a tanulóknak 26,1, a felső vezetőknek pedig mindössze 23,8 százaléka képviselte ugyanezt az álláspontot. A nettó jövedelem szerinti felosztásnál is kimutathatók eltérések. A tisztségeiről való lemondással a 150–250 ezer forintos havi jövedelemmel rendelkezők 35,8 százaléka értett egyet, míg a havi 50–75 ezer forinttal rendelkezőknek 28,1 százaléka. A legtöbbet keresők képviselik a középmezőnyt, a 250 ezer forint felettiek közel harmada, 30,1 százaléka ítélte helyesnek a lemondást.

Érdekesség, hogy a családi állapot szerint is kimutathatók eltérések: az özvegyeknek 36,1, az elváltaknak 35,8, a házasságban élőknek pedig 30,9 százaléka véli úgy, apja ügynökmúltja miatt Pokorni nem tarthatja meg pozícióit. *BH*

Lapvélemények a Pokorni-ügyről

MH-összeállítás

A **Neue Zürcher Zeitung** című független svájci lap A leleplezések újabb áldozata Magyarországon címmel számolt be tegnap a Pokorni-ügyről. Andreas Oplatka cikke szerint a pártelnök lemondása nyomán alighanem fokozódni fog a kormányfőre nehezedő nyomás. Végül Oplatka Pokorni politikai pályafutásáról azt írta: „A Fidesz mérsékelt szárnyának képviselőjeként tekintélyt szerzett magának, ám nem igazán tartozott a kis, kemény maghoz, ahol a párt politikájára vonatkozó döntéseket mindig is hozták."

Az **Adevarul** a kommunista titkosszolgálatokkal való együttműködéssel való vádaskodási háború újabb fejezetének, a magyar politikai élet drámai fordulatának nevezi Pokorni Zoltán lemondását. A lap szerint a lépés annál is nagyobb meglepetést váltott ki, mivel a politikus volt a Medgyessy elleni Fidesz-kampány vezéralakja. Egyben megemlíti, hogy a Pokorni apjával történtek nem képeznek elszigetelt esetet, sok ezer politikai elítéltet zsaroltak meg hasonló módon a kommunista országokban, Romániában is, ahol a román emigráció 1200 személyiségét, közöttük a Szabad Európa Rádió román szerkesztőségének jelenlegi vezetőjét kényszerítette rá a Securitate, távozása előtt, besúgást vállaló nyilatkozat aláírására. A kérdés most az, hogy Pokorni gesztusa mennyiben bizonyul ügyes nyomásgyakorlási eszköznek Medgyessy lemondása érdekében.

A **Currentul** szerint az új kormány hatalomra jutása után Magyarországon valóságos hajtóvadászat indult a volt állambiztonságiak ellen, sok politikusnak elegendő ideje volt arra, hogy kikémlelje ellenfelei múltjának kellemetlen eseményeit. Így a szocialisták kutakodása sem maradt eredménytelen, napvilágra hozták Pokorni apjának besúgói múltját. Megtörténhet azonban, hogy sajtónyilatkozataival Pokorni inkább együttérzést, mint visszatetszést vált ki. Lemondása bizonyítja: a politikusoknak ahhoz a kategóriájához tartozik, amelyben még van elegendő erkölcsiség és valóságérzet ahhoz, hogy lemondjanak, ha azt a körülmények így követelik meg – írja a lap.

Indul a parlamenti tévé – A UPC Magyarország is érdeklődik

Interneten is fogható lesz a T. Ház

Folytatás az 1. oldalról

Ezt Szili Katalin, a parlament elnöke kérte az MTV vezetésétől, egyben felajánlotta, hogy a négyéves ciklusra szerződésben rögzítsék az eddiginél lényegesen szélesebb körű törvényhozási közvetítést.

A parlament vezetése azt szeretné, ha a plenáris ülések ezentúl is élőben lennének láthatók, továbbá az M1-en rendszeres parlamenti napló készülne, s szintén ősztől minden ülésnap történéseiről összefoglalót láthatnának a nézők az esti híradó körüli időben. A szerződési ajánlatot várja a Ház vezetése.

A cél az, hogy a jövőben ne csak a plenáris ülések kerüljenek képernyőre, hanem a fontosabb bizottsági ülésekről is – akár élő egyenesben – tudósítson televízió. A parlament saját stúdiója, amely a kimenő jelet szolgáltatja bármely tévé számára, alkalmas arra, hogy az úgynevezett főbizottságok (például alkotmányügyi, költségvetési) üléseinek helyet adó termekből közvetlenül fogadja a képet és a hangot. A többi bizottság tárgyalásain digitális kamerákkal rögzíthetik az eseményeket, s továbbíthatják a stúdióba.

Az ilyen átfogó parlamenti közvetítés financiális háttere egyelőre kidolgozatlan, márpedig e nélkül aligha képzelhető el a folyamatos tudósítás. Ezt erősítették meg a UPC Magyarország Kft.-ben is, amely jó ideje foglalkozik azzal a gondolattal, hogy például parlamenti csatornával bővítse kínálatát, s már felvette a kapcsolatot az Országgyűléssel. Egy ilyen fejlesztés idővel akár hírtévévé nőheti ki magát (egy önálló csatorna műsoridejét nem töltené ki az országgyűlési munkáról szóló beszámoló és közvetítés). A 640 ezer háztartásban jelen lévő, az ország legnagyobb kábeles cége azonban nem kíván műsorszolgáltatóvá előlépni. Egy külön csatorna beruházási igénye elérheti az egymilliárd forintot, tehát valamilyen támogatásra mindenképp szükség lenne a kereskedelmileg nem túlzottan kapós parlamenti tévéhez.

Akár az MTV, akár más végezné ezt, országosan 1,6 millió kábeles és (Budapesten) százezer, Antenna Mikróval felszerelt lakásban lenne látható a parlamenti tévé.

Az elképzelés konkrét formába öntése közvetlenül érintheti a médiatörvény őszre tervezett átfogó módosítását. Ugyanis továbbra sem dőlt el, megtartani javasolják-e a közszolgálati csatornák közül a földi sugárzású M1 mellett mindkét műholdast, az M2-t és a Duna Televíziót.

Az MDF újabb fehér foltot talált Salgó László főkapitány múltjában

Salgó László országos rendőrfőkapitány a 80-as években napi operatív információs jelentést készített Lezsák Sándor jelenlegi honatyáról – az MDF frakcióvezetője egy hetilap birtokába került dokumentumokat ismertetve állította ezt tegnap. Balsai István azt mondta, az iratok azt is bizonyítják, hogy a jelenlegi főkapitány nem a kémelhárításnak, hanem a belső elhárításnak dolgozott.

Varga Gergely

Az MDF frakcióvezetője szerint Salgó László országos rendőrfőkapitány a rendszerváltás előtt jelentéseket készített Lezsák Sándor jelenlegi demokratafórumos honatya tevékenységéről. Balsai István frakcióvezető tegnap a Heti Válasz egy cikkét ismertetve közölte, 1985-ben Salgó makói rendőrkapitányként a Történeti Hivatal dokumentumai szerint napi operatív információs jelentést készített Lezsák és más írók tevékenységéről, amelyben az ellenséges ellenzék képviselőiként tüntette fel Lezsák mellett Csoóri Sándor, Ilia Mihály, Baka István, Nagy Gáspár és Zalán Tibor írókat. Mint mondta, a jelentésben az információ forrását megbízhatónak és ellenőrzöttnek nevezték, a tartalmát viszont nem ellenőrzöttnek. A megbízhatóságot Salgó jelentette, akinek ebben az időben már Makó rendőrkapitányaként kellett volna dolgoznia, azonban úgy látszik, ez csak fedő munkahelye volt – fogalmazott Balsai. Hozzátette, a napi operatív jelentéseket a belső elhárítás munkatársai készítették, amely korántsem azonos a Salgó által több nyilatkozatban is elismert kémelhárítással. A frakcióvezető szerint nem tévedett Pokorni Zoltán lemondott Fidesz elnök, amikor korábban azt mondta, részvénytársaság helyett hálózati kft.-vé kezd átalakulni a jelenlegi hatalom. Kiemelte, a Salgó hivatalba lépését követő nyilatkozatai nem egyeznek a most napvilágra került dokumentumok tartalmával. Az MSZP és az SZDSZ szerdán azt mondta, hogy le kell zárni a múltat, és a jövővel kell foglalkozni, ami szép kijelentés, de csak akkor lehetséges, ha mindenki feltárja rendszerváltás előtti tevékenységét. Balsai hangsúlyozta, ragaszkodnak a Medgyessy Péter múltjával foglalkozó vizsgálóbizottság létrehozásához, de ehhez hosszabb időre van szükség, mint amit a kormány támogat.

Salgó László főkapitány a Magyar Hírlap többszöri megkeresése ellenére sem kívánt reagálni a Heti Válasz című újságban megjelent cikkre.

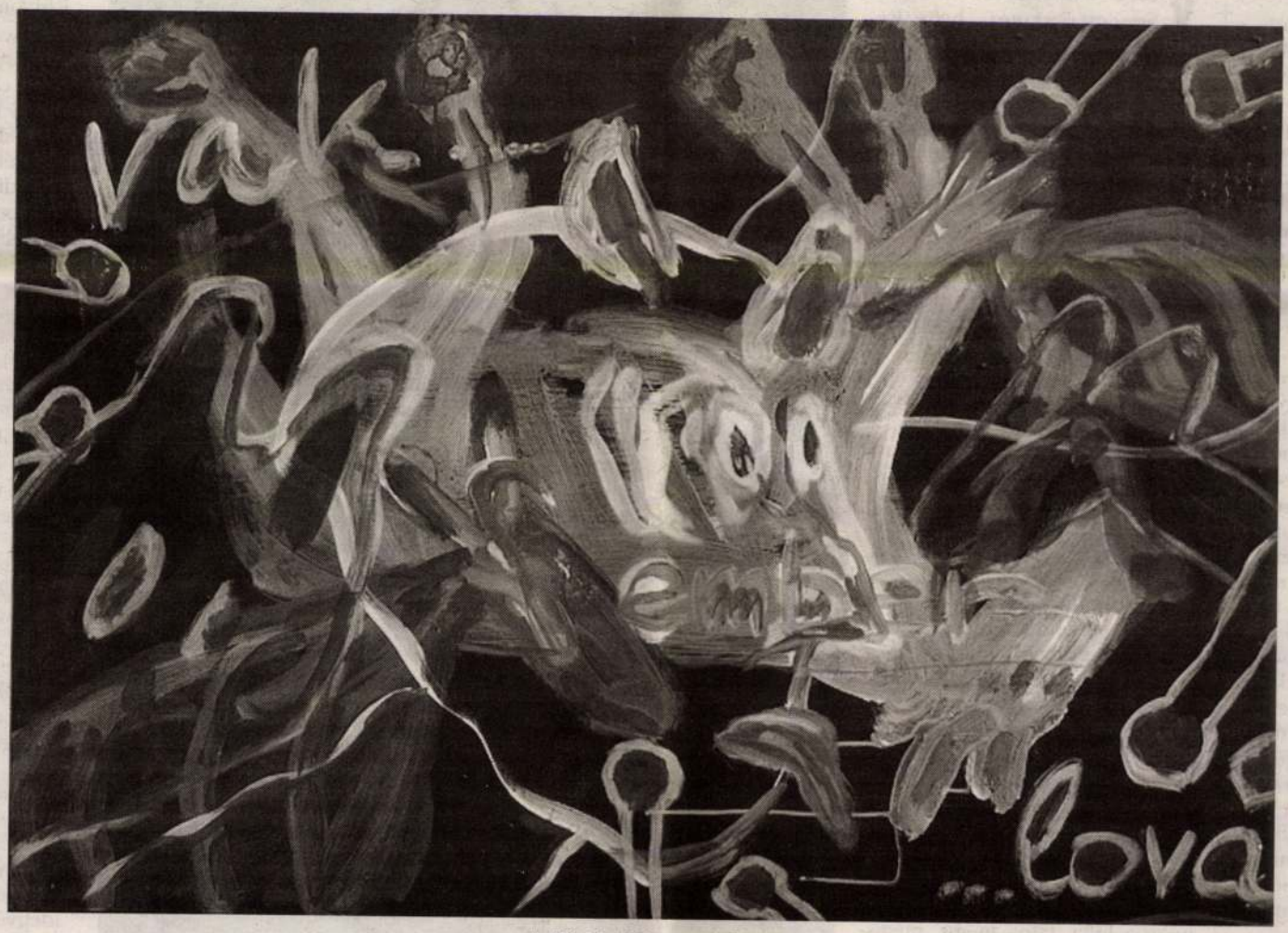

drMáriás Béla munkája

alkotmányos törvényeket ismeri, pontosan tudja, hogy nem létezik olyan norma, amely a kialakult helyzetben megkövetelné a kormányfő lemondását. Az ellenzéki politikusok által gyakran és tévesen hivatkozott ügynöktörvény abban az esetben sem tette volna kötelezővé a lemondást, ha történetesen a miniszterelnökről az átvilágítás során (és nem államtitoksértő módon) az derül ki, hogy nem a kémelhárítás (III/II.), hanem a jogutód nélkül megszüntetett belső elhárítás (III/III.) ügynöke lett volna. (A III/II-es múltra az átvilágítás nem derít fényt, mert a törvény minden alkotmányos indok nélkül csak a III/III-as ügynököket szabályozza.) Még ebben az esetben is csak egy értesítést kapott volna Medgyessy az átvilágítóbíráktól arról, hogy érintettnek találták, és amennyiben nem mond le, nyilvánosságra hozzák érintettségének tényét. Természetesen a miniszterelnök eljárása, amivel elhallgatta szt-tiszi múltját a választók előtt, erkölcsileg komolyan kifogásolható. Hiszen a félresikerült átvilágítási törvény helyes alapelve, hogy a választópolgároknak jogukban áll tudni, hogy *„a jogállamban közhatalmat gyakorló vagy a politikai közéletben részt vevő személyek (…) korábban a jogállamisággal ellentétes tevékenységet folytattak, vagy olyan szerv tagjai voltak, amely korábban a jogállamisággal ellentétes tevékenységet folytatott”* (60/1994. [XII. 24.] AB-határozat). Medgyessy erkölcsi vétke azonban semmilyen tekintetben sem jogellenes, így ezzel összefüggésben tartalmilag nincs alapja az alkotmányos válság emlegetésének. Formailag pedig azért értelmetlen alkotmányos válságról beszélni, mert a kormány megbízatása érintetlen, hisz a miniszterelnök nem mondott le, konstruktív bizalmatlanság benyújtására sem került sor. (Ha ezt az ellenzék a későbbiekben megtenné, annak elfogadására semmi esély sincs.) Így a köztársasági elnöknek sincs alkotmányos teendője, nem is egészen érthető, milyen hatáskörének gyakorlása keretében tervezi jövő heti állásfoglalását az ügyben.

Ettől független kérdés, hogy a kormányfő erkölcsi vétke milyen politikai lépést indokolt akár az ő, akár a koalíciós pártok részéről. Egyetértek Kis János *Magyar Hírlap* variációt, és egyhangúlag kiállt Medgyessy mellett. Az SZDSZ pedig másnap reggelre megváltoztatta álláspontját, és szintén Medgyessy mögé állt. Pedig a kisebbik kormányzó pártnak még lettek volna kártyái, hiszen az új választások kiírását az MSZP nyilvánvalóan nem akarta megkockáztatni, annak kimenetele ugyanis – éppen a kialakult helyzet miatt – meglehetősen bizonytalan lett volna. Persze ugyanez fokozottan igaz az SZDSZ-re is, hiszen az ő esetükben még az ötszázalékos küszöb ismételt átugrása is veszélybe került volna. Ugyanakkor a liberális párt számára kínálkozott volna egy további lehetőség arra az esetre, ha az MSZP nem hajlandó „beáldozni” Medgyessyt: a kisebbségi MSZP-kormány külső támogatása. Ezzel meg lehetett volna őrizni a kedd esti elvi álláspontot, ami nagyon fontos lett volna a párt függetlenségének demonstrálása és ezáltal jövője szempontjából. És ez az álláspont azért is biztosíthatott

Mi legyen az iratokkal?

Medgyessy Péternek az a bejelentése, hogy mihamarabb rendezni kívánják az 1990 előtti titkosszolgálati iratok sorsát – biztosítva azok minél szélesebb körű megismerhetőségét –, azzal kecsegtet, hogy az ő kémelhárítási botrányának nyomán akár el is kezdődhet a közelmúlt feldolgozásának gyümölcsözőbb időszaka. Timothy Garton Ash, az ismert angol történész a *Die Zeit* című német hetilap egyik 1997-es számában a történelem feldolgozásának négy útját különböztette meg az egykori szovjet blokk országaiban. Az első a hagyományos bírósági eljárások megoldása, a második a személyek, csoportok adminisztratív diszkvalifikációja, a harmadik a tények rituális tisztázása „igazságfelderítő” bizottságok útján, míg a negyedik az akták hozzáférhetővé tétele.

Magyarország 1989 utáni történetében a bírósági eljárások megle-

sította meg. Mint említettem, az érintettség egyetlen szankciója a nyilvánosságra hozatal.

Az „igazságfelderítő” bizottságok Dél-Afrikában (Truth Commission) és Németországban (a Bundestag speciális bizottságai) egyfajta katarzist biztosító módszerét, melynek lényege, hogy az igazságot feltáró elkövetők büntetlenséget élveznek, Magyarországon – a Nyilvánosság Klubnak az élő tanúk jogi következmények nélküli meghallgatására vonatkozó 1989. májusi javaslata ellenére – szintén nem alkalmazták.

Az akták minden áldozat számára történő hozzáférhetővé tételének sikeres német megoldását, a Stasi-iratokat kezelő Gauck-hivatal felállítását, amit tíz évvel később követett a hasonló román, bolgár és lengyel törvény, Magyarországon a parlament mindaddig nem szabályozta, amíg az Alkotmánybíróság 1994-es határozata nem kötelezte erre. Az alkotmányőrök az ügynöktörvény alkotmányossági vizsgálata során

ták lehető legteljesebb feltárására kellene koncentrálnia egyrészt azért, hogy mind az áldozatok („áldozatok hivatala” – Kenedi János), mind pedig az egyéb érdeklődők megismerhessék az iratokat (beleértve ügynökök személyét), a kutatók pedig fel tudják dolgozni a XX. század második felének magyarországi történetét. Persze az érintett sem ismerheti meg harmadik személyek különleges, szenzitív adatait (vallás, egészségügyi adatok, szexuális orientáció), az érdeklődők még az egyéb családi jellegűeket sem, a kutatási engedélyeket pedig szigorú tudományos feltételekhez kell kötni. (Ebben a rendszerben Esterházy Péter nem kaphatna tudományos kutatási engedélyt apja jelentéseinek tanulmányozására, de erre nem is lenne szüksége, mert saját jogon járna neki.) Vagyis az új szabályozást garanciákkal kell körülbástyázni, ezért számomra irreálisnak tűnik a miniszterelnöknek az a terve, hogy néhány nap, illetve hét alatt szülessen meg a törvény. Ha 12 évig – sajnos – nem volt sürgős, akkor néhány hónapot még érdemes rászánni. A koncepció kialakításán túl idő kell arra is, hogy fel lehessen mérni, és egyesíteni lehessen a teljes iratállományt, ami jelenleg több helyen található. Sajnos az eltelt több mint egy évtized a kezdeti tömeges iratmegsemmisítés, valamint a későbbi hamisítás eredményeként komoly károkat okozhatott az aktákban, ami alááshatja azok megbízhatóságát. Lehetőség szerint tisztázni kell, hogy azokat a dossziékat, amelyeket sikerült eltüntetni az egyik adatbázisból, nem lehet-e megtalálni a másikban. A szabályozásnak garantálnia kell, hogy jelenlegi titkosszolgálatok csak azokat az iratokat vonhassák ki a betekintés alól, amelyek esetében az eltitkolás szükségességét független bíróság előtt igazolni tudják.

Egy ilyen elveket követő szabályozástól várható, hogy megvalósuljon a magyar Alkotmánybíróság által említett „információs kárpótlás”, illetve Timothy Garton Ash szavaival megvalósuljanak azok a nyilvános és privát történelemórák, amelyek elengedhetetlenek a múlttal való szembenézéshez. Mert ez sokkal fontosabb, mint a nem létező alkotmányos válsággal riogatni.

zés, és értékeinek, szimpátiáinak, politikai ízlésének a szavazófülkében kell csak manifesztálódnia.

A Medgyessy-ügy kapcsán azonban nem tehetjük meg, hogy morális szempontokról kivételesen ne beszéljünk. Tudjuk, a politikában semmi sem fekete vagy fehér: nem osztjuk tehát azok álláspontját, akik a miniszterelnököt 1990 előtti tevékenysége alapján eleve kizárnák a demokratikus politizálásból, de rossznak tartanánk azt is, ha a rendszerváltás értelmét veszítené, és a közvélemény nem tudna különbséget tenni a diktatúra kényszerpályái és az új rendszer szabad választása között. A társadalom többségének ítélete ellenére is el kell mondanunk, hogy a rendszerváltás nem csupán aktuálpolitikai vagy gazdasági, hanem morális cezúrának is számít. Különösen a politikai elit tagjai nem tehetik meg, hogy a kontinuitás látszatát keltsék, hogy korábbi döntéseiket – még ha azokat információhiány miatt és egy igaz ügy szolgálatának tudatában tették is – utólag igazolják.

Azaz: a miniszterelnök „előélete" megérthető, ha kell, megbocsátható, de az 1990 előtti tevékenysége nem lehet pozitív példa egy demokratikus rendszerben. Ettől függetlenül természetesen Medgyessy – amennyiben a koalíciós pártok kitartanak mellette – lehet még kiváló miniszterelnök, ezt azonban a demokratikus köztársaságban nem a múltja miatt, hanem csak annak ellenére érheti el.

Politikai-kommunikációs szempontok

Ennyi személyes értékítélet után következzen a „hűvös" elemzés. Az üggyel kapcsolatos első meglepő elem az ügy felmerülése és kormányzati kezelése volt. A *Magyar Nemzet* június 18-án, kedden közölt egy cikket, amelyben – egy dokumentumra hivatkozva – titkosrendőrnek nevezte Medgyessyt. Nem tudni, a *Magyar Nemzet* cikke önmagában, illetve kizárólag ellenzéki támogatással milyen hatást ért volna el, ugyanis Medgyessy Péter az azonnali reakció mellett döntött. Nem várta meg, amíg az ügyet az ellenzék tematizálja; maga döntött úgy, hogy a parlamentben foglalkozik a kérdéssel.

(A szerzők politikai elemzők, a Törésvonal Politikai Elemző Központ [TPEK] kutatói.)

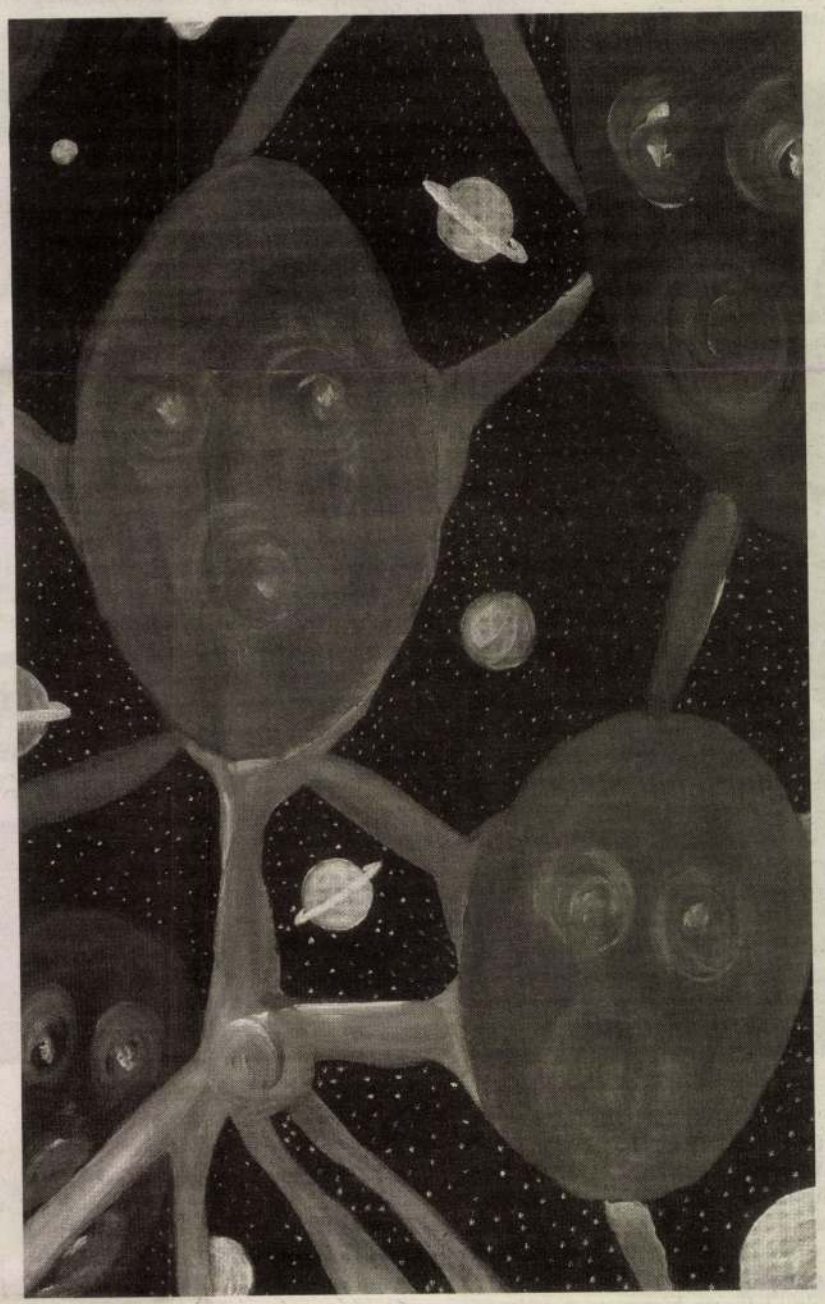

Vaknapló

– drMáriás Béla munkáihoz –

Vaknapló. Vakfolt. Vakszerencse. Vakfegyelem. Vakasszony visszanéz – hehe. Bele a vakvilágba. Vaksötét. Vakpali, vakpali mindent lát, de ezt a Béla nem tudja, mert – szerencséjére – nem nézett itt filmhíradókat a hetvenes-nyolcvanas években, szemüvegen át, kutya valagát.

A vakság olyan, mint az űr, csak nincsenek benne csillagok.

A vakság a vizuális halála; lehet, a vakság a fantázia diadala. Nincsenek műmájer tények, lények, fények, faktuális ingovány, reális valóság – minden elvonatkoztatható; vak ember azt vetít, amit akar. Lehet, az volna az igazi, a művészet csúcsa a látók számára, ha volna egy divájsz, egy olyan interfész, ami „lefordítaná" a látóknak, amit a vak belül vetít. Vizuális művész számára megoldhatatlan feladat, kihívások kihívása, drMáriás, ahogy ezt már jól megszokhattuk tőle, ezt teszi, kihívja a kihívást, megoldja a megoldhatatlant, hurrápesszimista látnok, realista, művészete a komolyan vett tények diadala. A vakember szerelme aszteroidák találkozása apokaliptikus karácsonyfadíszekkel, fekete lyuk, átmégy rajta, megváltoznak a dimenziók, öregember lesz a csecsemőből, nincs zenekar a tükör másik oldalán, és megjön Bob. De a vakember éhes is, elrajzolt majom, sárga a feje, neon a foga, falna mégis, mégis csak emberből van, a vakember is humanoid, csak nem azt látja, mint a többség, a vakember lova nem lószínű, hernyótalpas és toronylövege van, géphangon nyerít, viszont hátúszásban nyeri az epsoni derbyt. Vakember lovát fogadjuk meg oda-vissza, helyre, tétre, befutóra!

A vakember nyelve csörgősipka, tengericsillagra kent szintetikus fagyi, szerpentin és báliszezon, a vakember nyelve pörög, mint a rotor, durván és mosdatlanul, a vakember nem vigyáz a szájára, nincsen vesztenivalója, félelme, valamint kitárulkozó a Weltanschaungja.

A vakember megharapja a kutyát, mint afféle postás, hírvivő vagy koreai. A vakember majmot lát a szaxofonnál, a vakember látja a hangot is, a szaxofonhang piros szappanbuborék, könnyű gömb, de gyorsan mozog, szétpukkanással hal el, a majom feje asztráltesthez csatlakozik, a majomnak a fúvókáján, kezén kívül nincsen mása, csak fasza.

Mert az első hazai labdarúgó tisztnő is a „száguldó őrnagy" kishúga, Puskás Franciska, Huginéni, Panchának hívták a Realnál, Alfreda volt a barátnője (Di 3Stefano), galóczák, pöffeteg gombák, elképesztő tökök népesítették be az életét, döntetlenre állt a halállal (1:1; x), aztán mégis lefújták, a lefújás aktusával győzött az utóbbi csapat, halleluja. Kár, hogy drMáriás nem grafittizik.

A keresztre feszített majomnak durva, rákos csöcse van, kétirányú, radioaktív sugárzású farka, petefészke, és találatokat lehet rávinni a játékkonzolon, kifingik, mint a többi szertelen próféta, ha harmadnapra feltámad: game over, vagy csak egy bónusztrekk, nyerünk vele mindenképp, mondja az Amway-ügynök. A Béci azt írja: „Vak vagyok. Nem látok. Nem úgy, ahogy kéne. Nem úgy, ahogyan a valóság. Vaknaplót vezetek, a semmire írok, rajzolok. A sötétség szép. Körvonalak villannak fel, emlékek, sosemvoltsemlesz-mégisigaz események. A szem nem lát, hanem a lélek, a virágzó & az agyonkarambolozott. Látja, ahogyan a semmi felett feldereng az ember, kitépi saját nyelvét, és röhögve adja tovább. Kifordítja recehártyáját, tolja ide, tolja oda, fényszórókat irányít rá, melyek kialszanak, megtörnek, átalakulnak, tiszta színek, melyek a sötétbe zuhannak. A vak naplója a semmit írja, vázolja az idő homlokára a megérzés tantermében. Amit látunk: a választott vakság tanóráinak táblái."

Tőlem az utóbbi időben szinte elvárják, hogy valamilyen japán témájú baromsággal színesítsem mondanivalómat, régi, ismert mintakövető és megfelelni vágyó vagyok, jöjjön hát, aminek jönnie kell! 1964 és 1977 (?) között volt egy 27 részből álló mozifilmsorozat, melynek *Zatoichi monogatari* volt a címe. A főszereplő Zatoichi, a felejthetetlen Katsu Shintaro alakításában, vak masszőr volt, aki vándor kardforgató, álruhás *ronin*, a szegények és a szerelmesek barátja. Japán fürdőházakban ugyanis szeretnek vakot alkalmazni masszőrnek, hiszen a vak ember tapintás útján érintkezik a világgal, ha a világ az emberi test, akkor mindent tud róla, ismer minden idegvégződést, életre kelti a letapadt izmot, segít a meszesedésen. Egy vak masszőr, aki szamurájkarddal emberi testek dekonstrukciójára vállalkozik, mindent tud a dekonstruálandó testről, s a látóknál kifinomultabban érzékeli választott tárgya, az ellenfél mozgását. (Harc)művészete szél rezdüléséből, szaglásból, tapintásból, intuícióból származik. Belülről építi a térbeli világot, eszközei nonkonformak, de hatékonyabbak, mint a sokéves *ninja-kiképzés*. A kardforgató vak masszőr különleges képességek birtokosa, egyfajta *Superman*. Mondom, a vakság, mint a világűr, csak nincsenek benne csillagok. Bár lehet, hogy vannak, csak nincs még hozzá nekünk, látóknak, interfész. Ezt mutatja meg Béla szamuráj, és csak annyit mondhatunk: még!, meg azt, hogy *gambatte kudasai!* És persze: *banzáj!*

Vágvölgyi B. András

(drMáriás Béla kiállítása a Bazovszky Galériában látható.)

MEGHÍVÓ

A Keresztény Múzeum tisztelettel meghívja Önt
2002. március 3-án vasárnap, 16 órára

Márta von Poroszlay
festőművész /Spanyolország/

Poldo Cebrian
fotóművész /Spanyolország/
és
Balla András
fotográfus /Magyarország/

TERMÉSZET

című kiállításának megnyitójára.

A kiállítást megnyitja:
Makovecz Imre
Kossuth-díjas építész

A kiállítás létrejöttét és a katalógus megjelenését támogatta:
Cabildó de Tenerife, Islas Canarias.

A kiállítás megtekinthető, a múzeum földszinti termeiben
2002. április 28-ig, hétfő kivételével, naponta 10-17 óráig.

MAKOVECZ Imre

KERESZTÉNY MÚZEUM
2500 ESZTERGOM
MINDSZENTY TÉR 2.
TEL./FAX: (0036) 33-413-880

Mit kíván a magyar nemzet?

Alkotmányvédő népgyűlés

április 17-én, szerda
este 6 órakor
a Kossuth téren.

Eddig csatlakozott támogató szervezetek:

Boldog Salamon Kör, Jobboldali Ifjúsági Közösség, Keresztény Értelmiségiek Szövetsége, Keresztény Nemzeti Kör, Nemzeti Egység Mozgalom.

Többek közt felszólal Czakó Gábor, Karátson Gábor, Makovecz Imre és Szabad György.

MAKOVEC 2 Imre

RÖVIDEN

Szent István-díj Orbán Viktornak

Szent István-díjat adományozott az esztergomi székhelyű Szent István Alapítvány *Orbán Viktornak;* a volt miniszterelnök vasárnap vette át az elismerést az esztergomi bazilikában. *Prokopp Mária* egyetemi tanár, a kuratórium elnöke méltató beszédében elmondta: a volt kormányfő az összmagyarság érdekében kifejtett munkásságáért kapja a díjat. A díj egy harminc centiméter magas, bronzból készült és márványtalapzaton álló szobor, amely Szent Istvánt ábrázolja, alkotója *Melocco Miklós* szobrászművész. Az elismerést megköszönve Orbán kijelentette: ha még élne, Antall Józsefet illetné meg a díj. Hozzátette, vallja a néhai miniszterelnök azon kijelentését, hogy „keresztény Magyarországot akartam, mert annak van jövője". *(Hírösszefoglalónk)*

Egységes választási eljárás?

Magyarország sem mindenben felel meg annak a választási eljárási standardnak, amit a Kelet-közép-európai Választási Szakértők Egyesülete (ACEEEO) fogadott el a hét végén szokásos éves tanácskozásán Moszkvában – közölte lapunk érdeklődésére *Tóth Zoltán* belügyminisztériumi közigazgatási államtitkár, a szövetség elnöke. Az alapelvek közt szerepel ugyanis, hogy minden országnak biztosítania kell a választójogot a hivatalos okok miatt külföldön tartózkodó polgárainak, de a választási törvények ma nem teszik lehetővé, hogy például a követségi alkalmazottak szavazzanak. Az ACEEEO a dokumentumot az Európa Tanács parlamentjének is benyújtja. A tanácskozáson az ACEEEO és az EBESZ együttműködési szerződést kötött, amely szerint a választási szakértők az EBESZ irányításával hivatalos választási megfigyelőként működhetnek. *(Munkatársunktól)*

Gyorssegély az egri uszodának

Hatmillió forint gyorssegélyt kap októberben az egri Bitskey Aladár Uszoda a sporttárcától, az év végéig pedig további 27 millió forinttal támogatja az intézmény működtetését a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium – erre *Mesterházy Attila,* a tárca politikai államtitkára tett ígéretet a város polgármesterének. A nyá-

FOTÓ: MTI – H. SZABÓ SÁNDOR

ron az egri önkormányzatnak ötmillió forinttal kellett kisegítenie az uszodát, mert a létesítmény kasszája kiürült. A hiányt részben az okozza, hogy a sporttárca nem utalta át azt a 33 millió forintos támogatást, amivel hozzá kell járulnia az intézmény fenntartásához. *Nagy Imre,* a város polgármestere tudósítónknak elmondta: csak most derült ki, hogy a *Deutsch Tamás* által vezetett sportminisztérium nem írta alá az egri önkormányzat által elküldött szerződést, és nem is állt rendelkezésére a megígért összeg. Ezért a minisztérium mostani vezetése a költségvetés általános tartalékalapjának terhére fizetheti ki a támogatást. *(Tudósítónktól)*

Aláírják az Ökumenikus Chartát

Ünnepség keretében, nyilatkozat aláírásával fogadják el az Ökumenikus Charta célkitűzéseit a magyarországi egyházak vezetői kedden Budapesten. A dokumentumot az Európai Püspöki Konferenciák Tanácsának elnöke és a kontinens csaknem valamennyi protestáns, anglikán és ortodox egyházát magában foglaló Európai Egyházak Konferenciájának vezetője tavaly áprilisban, a franciaországi Strasbourgban hagyta jóvá. A charta kimondja: az egyházaknak az együttműködés mellett azon kell fáradozniuk, hogy a közöttük még fennálló feszültségeket megszüntessék, s elősegítsék a népek és kultúrák közötti megbékélést. *(MTI)*

Új főnök a Kossuth hírműsorainál

Mától új vezetője van a Kossuth rádió hírműsorainak: az Aktuális Szerkesztőségének irányítását *Hollós Jánostól Szomráky Béla,* a Kossuth külföldi adások szerkesztősége eddigi vezetője veszi át. Az Aktuális szerkesztősége készíti a hír-és krónikaműsorokat. Szomráky Béla a *Vasárnapi Hírek* érdeklődésére megerősítette: Hollós hétfőn bejelenti a váltást. Szomráky kiválóan beszél olaszul, a rendszerváltást követően valamennyi miniszterelnököt és államfőt ő kísérte Olaszországba a partneréhez. Politikai meggyőződéséről úgy nyilatkozott: nem támogatja egyik kurzust sem, középen áll, pártatlan és liberális. *(Munkatársunktól)*

Afrikai Parla

– nyilatkozta lapunknak P

Dél-Afrikában nem ismétlődhet meg az, ami a földkérdés rendezése címén Zimbabwében történt – mondta lapunknak Essop G. Pahad, Dél-Afrika elnöki hivatalának minisztere. Az Afrikai Nemzeti Kongresszus (ANC) legendás alakja szerint nyolc évvel az apartheid után hazája a hatalmas egyenlőtlenségek országa.

A johannesburgi fenntartható fejlődés csúcsról. Elégedettek lehetünk a találkozó végén elfogadott dokumentum tartalmával, persze nem teljes mértékben – ám szerintem egyik részt vevő ország sem száz százalékban elégedett. A lényeg, hogy a Johannesburgban vállaltakat meg is valósítsuk, mégpedig az időhatárokon belül. Ha nem sikerül, akkor az nem Dél-Afrika kudarca lesz, hanem az egész ENSZ tekintélye kerül veszélybe.

A dél-afrikai társadalmi feszültségekről. Nyolc évvel az apartheid rezsim vége és a békés átmenet után az ANC vezette kormánynak még rengeteg a dolga. Dél-Afrikán belül hatalmasak a különbségek, az elképesztő szegénység és gazdagság egyaránt jellemző. A munkanélküliség huszonöt és negyven százalék körül van, nagyon nagy gond a bűnözés, a korrupció. A legszegényebb területek felzárkóztatására külön alapokat hoztunk létre, de jóval több közvetlen befektetésre lenne szükség a szociális szektorban.

A zimbabwei példáról. Nem szívesen vonnék párhuzamot a zimbabwei és a dél-afrikai földkérdés között. Azt senki sem vitatja, hogy szomszédunknál égetően szükség van a döntő részben a fehér kisebbség kezében levő mezőgazdasági földterületek helyzetének rendezésére. A probléma a módszerrel van. Nálunk is szükséges a rendezés, a föld újraelosztása. 1994 előtt a föld 87 százaléka a fehér farmerek kezében volt, mára egy nagy rész már az állam kezében van, amit szin-

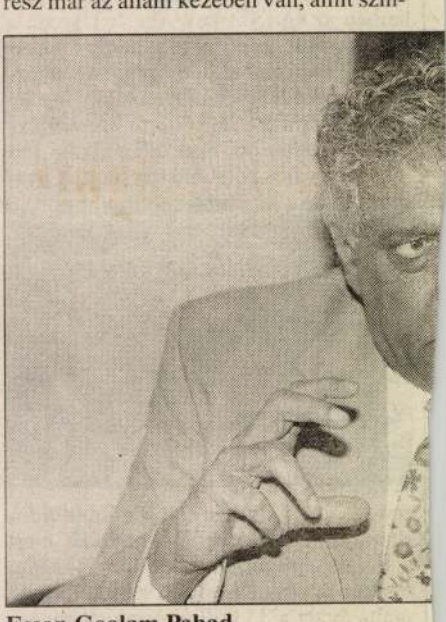

Essop Goolam Pahad

Makovecz Imre
Tervek, épületek, írások 1959–2001

„A KÖNYV EGY ÉLET MUNKÁJÁT mutatja be 1959-től máig.

Kezdettől azt az épületet szerettem volna megépíteni, amely az emberiség kezdete előtt már állt a világban, a kezdetek világában, mint sugárzó, valóságos kép, az igazi otthon, az Aranykor eleven Háza.

Néha, egy-egy helyen talán megvalósult belőle valami, de tapasztalnom kellett, hogy az én életem valósága sajnos rész szerint való, de míg az ősi kép egyre erősebben izzik a szememben, egyre távolabb kerülök a középponttól, egyre inkább ember leszek, magamra hagyatva a sötétség erőivel. Ezt az állapotot csak a növendékek, barátok szeretete világítja meg annyira, hogy Isten csöndje elviselhető legyen.

Az eleven ház megfogalmazásáért volt minden: a mozgásformák figyelése, a minimális környezet keresése, a népművészeti minták szerkezetelemzése; minden, amivel foglalkoztam: az építés ősi szavai, a tér-idő folyamatosság, a dráma az építésben és az asszonyok faggatása az életről.

Szeretném azt hinni, hogy az Úrnak van humora, megbocsátása ehhez az élethez, melyet én éltem. Erőt adott hozzá.

Kérem Önöket, akik olvassák ezt a könyvet, méltányolják az igyekezetemet, amely össze akarja kötni az eget és a földet, amely semmit sem akar elveszíteni abból, ami érték volt és ami érték lehet."– ezekkel az ünnepi szavakkal ajánlja a Serdian Kiadónál Gerle János szerkesztésében megjelent összefoglaló munkát maga Makovecz Imre. A Mundus Kiadó hasonló munkája immár hat éves, az elmúlt években megjelent angol (Edwin Heathcote) és német (Anthony Tischhauser) monográfiák, az epl Kiadó Írások 2001–1981 illetve Válaszok 2001–1981 c. kötetei (lásd recenziónkat az Új MÉ 2001/4 számában – a szerk.) jelzik a Makovecz-életmű iránti fokozott nemzetközi és magyar érdeklődést.

A roppant szerteágazó „téma" egyik legkiválóbb ismerőjének számító Gerle János minden eddigi Makovecz-katalógus összefoglaló tanulságából kiindulva, három részre osztotta a könyvet. A betűrendes felsorolás után a Tervek, épületek című, kronologikus rendbe szedett építészeti munkáknál Gerle – több esetben az 1996-os kötet adatait is kiegészítve – a teljességre törekedett. Ezután az adott év írásai és eseményei is szerepelnek. A következő, Bibliográfia címszó alatt a több épületet is összefoglaló írások szerepelnek, beleértve a hazai és külföldi publikációkat is. A jegyzékben nem szerepelnek napi aktualitású, Makovecz munkásságára vonatkozó új adatokat nem tartalmazó cikkek.

Gerle tehát szigorúan szétválasztja Makovecz Imre életművének építészeti és közéleti momentumait. Ennek okaként a készülő angol változatot is okként említi: a külföldiek számára nehezen követhető társadalmi-politikai vonatkozású írásokat mellőzte. Ilyen szempontból a fentebb említett Írások 2001–1981 és Válaszok 2001–1981 c. köteteket ajánlja kiegészítésül.

A harmadikként következő Események címszó alatt Gerle az általa fontosnak tartott kiállításokat, előadásokat, akciókat és kitüntetéseket sorolja fel. Itt is érvényesnek tartja a súlyozást, és ismét az olvasó figyelmébe ajánlja az epl Kiadó társköteteit. A könyvet helynévmutató, névmutató és témákhoz kapcsolódó tárgymutató egészíti ki. Összességében az eddigi legjobban használható, képi értelemben is legalaposabb Makovecz-kötet született meg.

Sz. Gy. ▪

Serdian Kft., 367 oldal, több mint ezer fotó és rajz. Megrendelhető a kiadónál: Serdian Kft. Budapest, Pf. 1714., telefon: 361-3921, e-mail: serdian@axelero.hu

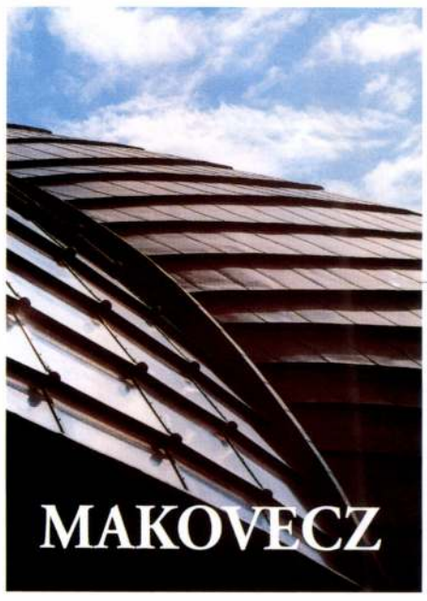

Visegrádi építésztáborok 1981–2001

Kós Károly Alapítvány, Budapest

A visegrádi építésztáborokban 1981-től – Makovecz Imre szellemi vezetésével – építész-hallgatók több nemzedéke épített fel nyaranként egy-egy saját tervezésű objektumot, s szerzett eközben valóságos tapasztalatot a közös gondolkodásban, a terv megvalósításában, és az együttdolgozásban. A tábor mint egyedülálló kísérlet, nemzetközi ismeretségre tett szert. Szinte minden évben voltak külföldi résztvevők, a megépült művek hazai és nemzetközi publikációkban, kiállításokon szerepeltek. A tábor alapötletét adaptálva később más helyeken – Vác, Törökkoppány, Mád – is voltak építőtáborok, és a „visegrádi" szisztémát követték a wales-i herceg építészeti intézetével közösen szervezett londoni építkezések is. A tábor történetét és hatását, nemzetközi megjelenését bemutató, magyar és angol nyelvű, 250 oldalas, színes kötetet Salamin Ferenc és Álmosdi Árpád építészek, a tábor egykori résztvevői szerkesztették.

Csontos Györgyi – Vass Tibor Ózdi munkáskolóniák (1861–1970)

FONTOS, NEHÉZ ÉS HÁLÁTLAN vállalkozás Csontos Györgyi és Vass Tibor 2001-ben megjelent könyve. Fontos kell, hogy legyen, mint minden olyan értékmentő mű, amely ipari építészetünk egyik legkarakteresebb ágával, a munkáskolóniákkal foglakozik. Nehéz, mert a téma – annak ellenére, hogy nyomai számos helyen kézzelfoghatóan, szemet és értelmet ingerlően előfordulnak – jórészt a tudományok senkiföldjén hever. Hálátlan, mert ennek köszönhetően a munkáskolóniák kutatása során született munkák megítélése fanyalgó. Vegytisztán nem tartoznak sem az építészethez, sem az empírián alapuló hagyományos társadalomtudományokhoz, a szociológiához vagy a néprajzhoz – talán a kulturális antropológia látszik legalkalmasabbnak ezen terület kutatására. Hiszen a kolóniák vizsgálatakor nem csupán a négyzetméterek, alaprajzok, enteriőrök, s nem csupán az emberi sorsok, életutak, kulturális folyamatok a fontosak. Sokkal inkább ezen összetevők egymásra hatása, közös múltja, rejtett hálózata.

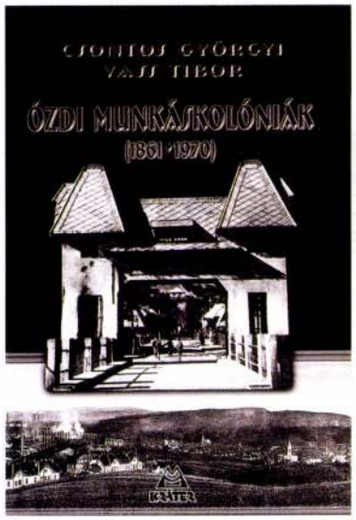

Annak ellenére, hogy a kolóniák kutatásának nem alakult ki önálló módszertana és elmélete, jeles esettanulmányok azért születtek – ide számítva az esztétizáló képeskönyveket is. A legutóbbi pár év terméséből ide sorolhatjuk Olajos Csaba építész-szemszögből megírt A Diósgyőr-vasgyári kolónia, vagy Sz. Bányai Irén etnográfiai ihletettségű *A gázgyári kolónia* című munkáját, illetve Nagy Gergely Wekerle-telepi képes albumát. Igazából egyik munka sem volt képes saját tudományterületének határait átlépve holisztikus szemléletmódban foglakozni a választott kolóniával.

Jelen kötet szerzői sem tudnak győztesen kikerülni az ezekkel a nehézségekkel való küzdelemből. A könyvet kézbe fogva, s a fülszöveget olvasva még úgy érezzük, sikerülni fog. „A szerzőpáros, túllépve a lokálpatrióta buzgalmon, a teljesség igényével térképezi fel időben és térben az ózdi munkáslakótelepek beszédes történetét, sajátos építészeti megoldásait, a város szövetében betöltött helyét és szociológiai tartalmát: e száztíz esztendős történetet." – ígéri az ajánló. A 140 oldalas könyvben azonban erre a teljességre, vagy legalább annak megközelítésére vajmi kevés mutat. Igaz, beleszédül az olvasó, mikor azt a hihetetlenül gazdag, hangyaszorgalommal – és miért is kell túllépni rajta?: lokálpatrióta buzgalommal – egybegyűjtött és egymás mögé sorolt adatot olvassa. Tervezési, építési, belakási szempontok, méterek és területek, miből készültek a fedélszékek, a kamrában hol állt a lisztesláda. Mindez bőséges képanyaggal, korabeli és mai fotográfiákkal, alap- és homlokzatrajzokkal, térképekkel illusztrálva. Kár ugyan a csapnivaló megjelenítésért, minden a szürke két-három árnyalatában úszik, ez az unikális képanyag jobb nyomdatechnikát érdemelt volna.

Lapozva az egymás után ismertetett kolóniák, sorok, telepek – sejtette-e ez idáig valaki, hogy Ózdon ezekből összesen 19 van? – adathalmazaiban, sajnálja igazán az olvasó, hogy a szerzők nem éltek a felkínált kecsegtető lehetőséggel. Minden együtt található a „beszédes történetek" elmeséléséhez, a „szociológiai tartalmon" keresztül a „város szövetének" elemzéséig, de ők, mikor igazán izgalmas kezd lenni a történet, a mélyebb összefüggések már kezdenek önmaguktól is fel-felsejleni, megmaradnak a leírásnál, jellegzetes adaléktípusú könyvet hozva így létre. Adalékok az ózdi munkáskolóniák történetéhez, staffázsalakok nélkül.

R. Nagy József ▪

Kráter Műhely Egyesület, 2001

Fiumei úti sírkert

A NEMZETI KEGYELETI BIZOTTSÁG szép kiállítású fotóalbumot jelentetett meg a „Kerepesi"-ről. A mintegy 170 személyiség nyughelyét ábrázoló, ábécérendbe szedett tezaurusz a sok száz védett sírkőből válogat. És ezeket is csak meglehetősen szűkszavú szöveggel lajstromozza. Sajnos a korábbi évtizedekben felszámolt több ezer, nagyrészt ugyancsak számottevő személyiség nyughelye vagy az azt fedő alkotás – melyeket a korábbi „gazdák" eltakarítottak, áthelyeztek (tudja a jó ég, még mit csináltak) –, ma már nem fotózható. Különösen tanulságos a bevezető után mellékelt terv-térkép. Ezen mintegy 30 %-ot tesz ki a Nemzeti Sírkert-jellegű parcellák területe, bőven van üres park. A rendezés után „köztemetésre alkalmas" terület: majd' 50 %.

A kötetet gondozó Nemzeti Kegyeleti Bizottság nem lehet könnyű helyzetben, amikor a különféle indítékokból bekövetkezett, űrt és káoszt teremtő sír-ritkítások után most rendet szeretne tenni. Csakhogy a mai kulturális- és kultikus-temetkezési szokásokat előre vetítve kérdés, hogy milyen lesz ez az új rend? Csak egyetérteni lehet Dr. Fogarasi Katalin bevezetőjének záró idézetével: „Emlékek nélkül nemzetnek híre csak árnyék" (Vörösmarty). Ha jól értem, most nyitásra készül a Kerepesi temető. Az építészek és művészek számára ez felelősségteljes kihívás.

Sz. Gy. ▪

Nemzeti Kegyeleti Bizottság, 172 o. és kép

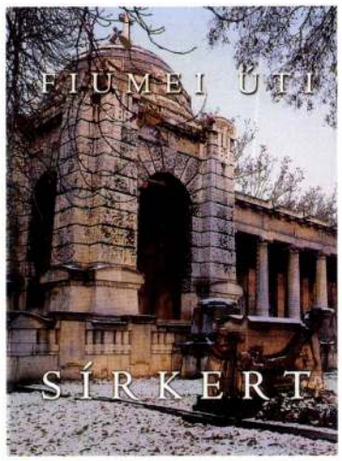

Film

Gizdák a Ginzán

Wasabi

Jean Reno megjárta Pados doktor ispotályát, és most úgy néz ki, mint Éles István, de közel sem olyan szellemes, konkrétan azon kéne nevetnünk, hogy laposra ver mindenkit, aki szembejön és napszemüveget visel. Ilyenkor azt kellene mondani, hogy: hej, pedig milyen jó színész volt valaha, haj, de nem volt, vagy nem emlékszem. *A nagy kékség*ben? Miért? A *Nikitá*ban, Victor, a takarító? Az már ugyanez a tészta: jön, oszt lő. A többit hagyhatjuk is: *Léon*, a műkedvelő.

Ám kétségtelenül remek karakter. Még most is, hogy fogyasztottak rajta. Betegnek látszik, pedig csak tetszeni akar, nem egy Robinson ezzel. Viszont kinéz neki egy jó kis skatulya, a nagy barátjának, a fenegyerekből lett fröccsöntő kisiparos Luc Bessonnak köszönhetően, aki meg nem válna tőle, ez éppenséggel érthető is, de viszont már kevésbé. Jean kitartásának az oka, innen illetlenség, mi mondandónk: biztos nem éteri. Mert a *Wasabi* arcpirítóan kínos dolgozat, szemenszedett és romlott, ám sajnos még... most mit mondjak, akarok én bárkit is bántani, gyenge és kész.

Magam nem szeretem a zsarufilmeket, de mások joggal szeretik. Reno egy zsaru. Teljesen elmebeteg, ez már az első képsorokból világos, úgy is bánnak vele a kollégái, ahogy a dilinyósokkal szokás, így Hubert, úgy Hubert (bocs, *Über*). Látszik, hogy nagy becsben van tartva, ez engem kicsit elbizonytalanít. Eddig ugyanis arról voltam meggyőződve szentül, hogy a rendvédelmi szervek humánpolitikai szempontból kifejezetten a gyengeelméjűekre buknak, és nem. Az elmebetegekre. Hát nem bánom. Hamar megtudjuk, hogy Über elméje húsz évvel ezelőtt károsodott erősen, azóta ütnie kell, mint a bolond óra. Nem, tizenkilenc, már akkor is rendőr volt, éppen kiküldetésben: a felkelő nap és a dijoni mustár (ha nem tudtátok, most megtudhatjátok) hazájában, és elhagyta a kedves (egészen nagy költők is rámentek erre). A japáni tárgyú mozidarabok közül az a jó, amelyik föliratos, mert leírni azt mégse meri senki, hogy jappán, kimondani annál inkább, valamint a japánok olyan helyesen mondják azt, hogy dozó! Toshino Mifune tudta ezt remekül, aztán talpig vasban elszaladt a vár felé, csíkot húzott mögötte a hátizászló, ennyit a nap hazájáról.

ÜBER, ALLEZ!

Meg annyit még talán, hogy a *wasabi* az a torma, amit a sushihoz mandzsáréznak, de ez a filmből nem derül ki, csak az, hogy Über magában eszi, és meg se kottyan neki, míg Momo (amolyan Sancho Panza-féle a nagy férfi oldalán) egy késhegynyitől is tüzet okád. Persze a honi forgalmazó által adott cím segít eligazodni a Távol-Kelet misztikumában is. Azt mondja, hogy *mar, mint a mustár*. Értik? Ha egyszer torma, olyan ződ kupac, Über beleujjaz, majd leszopja, és még csak nem is szisszen föl. Világos, mar, mint a mustár. A tormára nem mondhatjuk, hogy olyan, mint a torma, mert nem *olyan*, hanem *az*, ezért kellett a mustár. Világos, mint a felkelő nép háza.

Annyit beszélnek viszont pofozkodás (az a fajta mozi ez, amiben a szimpla tockos is akkorát szól, mint Kutuzov tizenkét ágyúja egyszerre egy viszonylag szűk spájzban bír, és az áldozatok egyik bevásárlóközpontból a másikba röpülnek a hatása alatt) közben, a tizenkilenc éve se szó, se beszéd lelépő kedvesről, hogy hamar érkező halálhírén nem is csodálkozunk, mint ahogy azon sem, hogy végrendeleti úton Überre hagyományozza ingó és ingatlan vagyonát, amiről később (na nem sokkal: látjuk, röpülő, fölszállt, leszállt) kiderül, csupán ingó. Úgymint egy tizenkilenc éves bakfis (eddig titkolt, saját termés), egy problémakör (regimentnyi fölpofozandó fegyveres) és 200 millió dollár (ahogy az lenni szokott, egy tanácsi garzonról mégse érdemes színes filmet csinálni).

Nem tudom, hogy megy most, a filmben mindenesetre egy jó nevű párizsi bank egy az egyben váltja a dollárt euróval, szerintem mindenesetre az jár jobban, aki a jegy árát megforgatja egy ilyen valutapiacon (890 HUF, délelőtti előadás).

Sikerül-e Übernek?

1. Megoldani a problémát. Golfütő, Uzi, kézigránát és egy negyvenötös segítik ebben, és egy hasonló arzenál (plusz nuncsaku vagy mi) igyekszik gátolni. Egyébként a japáni szcénákban az a jó, hogy az egzotikum inspirálni szokta az alkotókat. Fantáziának nem nevezném, de azért az mégiscsak valami, ha valakinek evőpálcikát döfnek a fülin át az agyába, vagy robotkutyákkal falatják föl, vagy rózsaszín gumigodzillát erőszakolnak le a torkán, esetleg belefujtják egy szekérderék rizsába, nos, itt nem, Luc Besson forgatókönyve tövig száraz, semmi cafrang.

2. Sikerül-e atyai kapcsolatot kialakítania sosem látott leányával? El nem árulhatom, csak annyit mondok, egy-két pofon csodákra képes, pláne akkor, ha más kapja.

3. El bírja-e bokázni a mondott pénznemekben egyszer csak rendelkezésére álló kontót? Ezt elárulhatom: nem tudom, ez a film után van, nyilván az én hibám, hogy erről pedig mennyivel szívesebben néztem volna mozit.

Mihez kezd Jean Reno (lehetne megint Über, esetleg Haupt) kétszáz misivel és egy mongoloid bakfissal? Először társadalmilag. Aztán kosztümösen, *Jöttünk, láttunk, visszamennénk Japánba*. Azért az mindenképpen disznóság, hogy egy ilyen filmben nem mutatnak egy gésát, egy szamurájt és egy eunuchot sem. Hogyhogy hogyhogy? Odautazott volna, nyert volna a frissen vett akciós Samsung és Delilah hifi-tornyával egy tokiói üdülést, és jól belekeveredett volna valamibe, szószba. Tormába, igaz, gyorsvasút van.

De mindegy, hagyjuk az egészet: tormából nem lesz szalonna. Ámbár Luc Bessontól és (sajnos) Jean Renótól még rengeteg ugyanilyen darabot várhatunk. Évente hármat-négyet, nem tart az semeddig.

- turcsányi -

Forgalmazza az InterCom

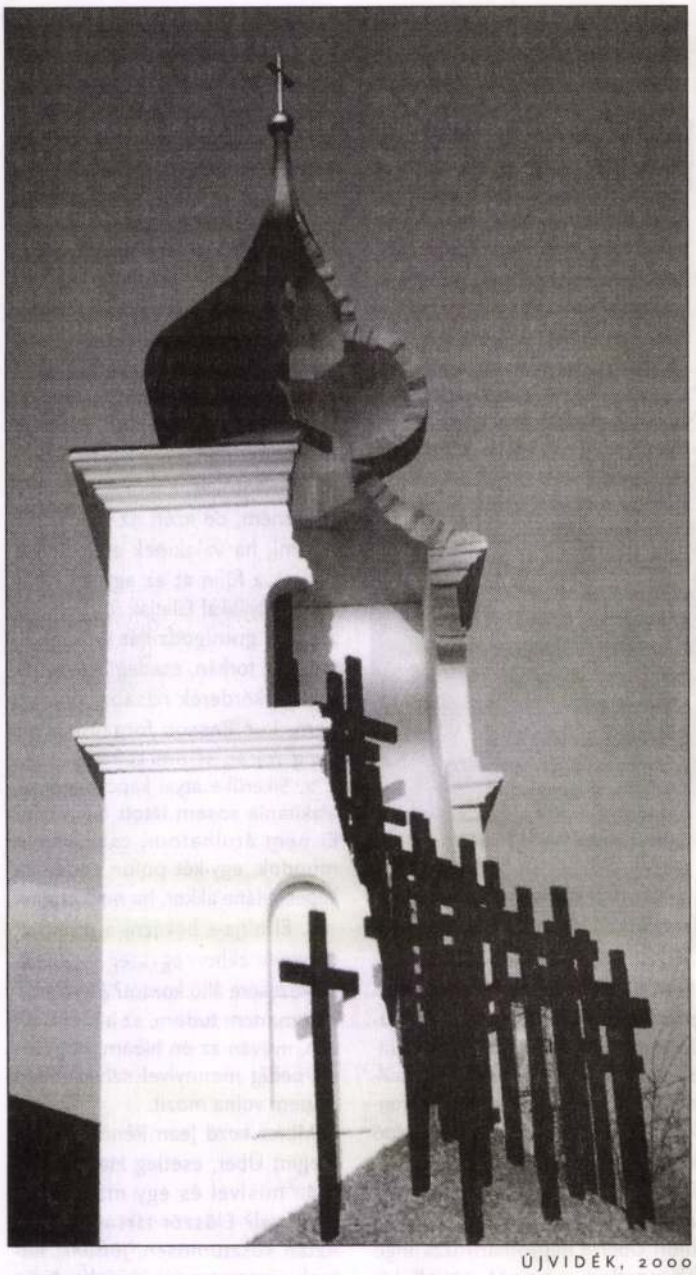

ÚJVIDÉK, 2000

1990–2000 és a *Válaszok 1981–2001* című köteteket is), megleli a választ. Makovecz saját bevallása szerint is kettős világban él. A *lehetett volna* és a *megvalósult* világában. Ez a tudathasadás pedig számára az 1956-os forradalom bukása óta áll fönn változatlanul. Vagyis az idősödő Makovecz Imre is azon '56-osok közé tartozik, akik úgy vélik, hogy a rendszerváltás során '56-ot valakik, valamiért elsikkasztották. Ezek a valakik pedig egyetlenegy jól szervezett, nemzetközi társaság, akik hol aufkléristaként, hol kommunistaként, hol a globális kapitalizmus képviselőiként jelennek meg; mindig ugyanazok, csak más jelmezben. Ebben a kételyt nem tűrő, következetesen paranoid világképben pedig logikus, hogy a – hangsúlyozom: igen ritka! – szakmai kudarcok is ezen társaság kitartó munkálkodásának tudhatóak be. Ugyancsak világos, hogy Makovecz számára bárminő megelégedés egyet jelentene a megvetendő opportunizmussal, hiszen minden derék magyar finitista jól tudja: a Gyepűelvén innen és túl a magyar mindig veszélyben van, még akkor is, ha erre épp semmi jel nem utal.

Mivel Makovecz politikai nézetei időnként bizony ordas eszméktől sem idegenkednek, némileg érthető a mester szélsőséges építészeti megítélése is. Úgy vélem azonban, ez ügyben is érdemes pontosabban fogalmazni. Magam Makovecz Imre művének a maga idejében meglévő építészettörténeti jelentőségét minden tanulságával és ellentmondásosságával egyetemben messzemenően elismerem. Az újjáéledő modern híveként azonban két olyan, egymással összefüggő, sarkalatos problémát látok említésre érdemesnek, amely az életmű mélystruktúrájában gyökerezik, és épp ezért minden pillanatban meghatározó.

Makovecz pályájának elején a felvilágosodás észelvű programját kritizálni idehaza mindenképp progresszív teljesítmény volt, a modern egyértelműen kritikára szorult ugyanis; és nem pusztán az építészet területén. A II. világháború, a haláltáborok és az atombomba, vagyis a racionalizált emberirtás iszonyatai szükségszerűen tették bizalmatlanná az emberiség jó részét az ésszerűség, a tudományos fejlődés dicsőítésével szemben. Hazánkban ehhez hozzájárult még

a szocialista nagyipar abszurditása

Nem Makovecz volt az egyetlen, aki a természethez való visszatérésben látta a megújulás lehetőségét. És nem Makovecz volt az egyetlen, aki a modern mentalitással szemben felvilágosodás előtti, premodern gondolkodásmódok iránt kezdett érdeklődni. Az okkult, a hermetika, a teozófia és így a steineri antropozófia térnyerése is egy olyan világtendencia részeként olvasható ma már, amiről Jürgen Habermas úgy véli, a posztmodern irányzatok új konzervativizmusába mindig is belevegyül egy jó adag premodern barbarizmus. Makovecz is, mint egykor a romantikában, a barbár behatásból születő gótikával kacérkodik többek között. Ezen affinitás mind a mai napig nyilvánvaló építészetében. Kétségtelen, hogy az – általa mindig elutasított – állítólagos népiessége is ebből a premodern iránti érdeklődésből táplálkozott. Makovecznél azonban az egykor jogos kritika kérlelhetetlen szemléletté változott, ami felett lassan eljárt az idő. Ma, amikor sokak számára a felvilágosodás újragondolása a tét, Makovecz irracionalizmusba hajló kalandjai már nem tűnnek építő jellegűnek, az újjáéledő modern építészet, tanulva a Makovecz-féle posztmodern építészek kritikájából, már egészen más utakon jár. Egyebek mellett ma már az is újra világosnak tűnik, hogy nem feltétlenül csak a természetes formákat mímelő építészet állhat szerves kapcsolatban a természettel. Sőt, a természetet tiszteletben tartó, ámde a tiszta, geometrikus formák autonómiáját képviselő építészet paradox módon nemritkán jóval inkább

harmóniában áll a természettel,

mint akár egy emberi fejet formázó nézőtér (Hódmezővásárhely, 2001), avagy egy burjánzó növényt formáló torony (Hannover, 1995).

Az irracionális energiáktól hajtott harcos felvilágosodásellenesség mellett a másik, az életmű egészének értékelésekor alapvető kifogásom a szerves építészet – jellemzően posztmodern – jelelméleti zsákutcájára vonatkozik. „Úgy gondolom, az építészetnek is megvan a maga nyelve, amivel közöl, és elegendő, ha az általam megtervezett épületekből ez a beszéd szól. (...) Ez a beszéd hitem szerint a jelennek beszél, azzal adekvát, s természetesen megjelenik benne a sok ezer éves múlt, valamint a lehetőség a jövőre" – nyilatkozik Makovecz ez ügyben (*Válaszok*, 171–172.). Kétségtelen, hogy az építészetnek is van nyelve. Kérdés azonban – és itt igencsak megoszlanak a vélemények –, vajon ez a vizuális nyelv lehetővé tesz-e olyan kommunikációt, mint a verbális? Ez ügyben majdnem teljesen osztom James Fergusson véleményét: „Az építészet semmit sem utánoz, semmit sem illusztrál, és nem mesél el történetet." Az építészeti nyelv ugyanis, hasonlóan a zenéhez, szintaktikai játékok sorozata, szemantikája zárt, önmagára utaló, vagyis önmagát jelenti. Meglehet, hogy egy történeti régió építészete sajátos, de valószínűtlen, hogy ezzel a sajátosságával bármilyen pontosan dekódolható üzenetet közvetítsen a régióról. Egy adott épület jól artikulált, tervezője által szándékolt „üzenetét" körülbelül annyira lehet megérteni, mint egy általunk nem ismert nyelven elhangzó költeményét. Ha valami archetipikus mégis áthallik Makovecz épületeinek nyelvéből, szemben az újjászületű modern architektúra nyelveivel, akkor az valaminő mélyen emberi, kétségbeesett harmóniakeresésre utal. Ennek a kétségbeesett harmóniakeresésnek lehetnek tanúi mindazok, akik kézbe veszik az új életműkötetet.

Szentpéteri Márton

Serdián Kft., Budapest, 2002; 367 oldal

Könyv

A meg nem értett zseni

Makovecz Imre. Tervek, épületek, írások 1959–2001

Van egy busafejű, nagy természetű építészünk, aki Ady Endré-s vehemenciájával, bajszos ábrázatjával és ösztönös tehetségével történetesen a világ ma élő legismertebb magyar építésze, ha tetszik, ha nem. Persze Makovecz Imre építészete ettől még nem éppen mindenki kedvence. Továbbá nem feltétlenül osztható a mester híveinek hol burkoltan, hol nyíltan kimondott azon véleménye sem, miszerint a kétségbevonhatatlan külhoni ismertségből és elismertségből szükségszerűen következik, hogy Makovecz a legnagyobb magyar építész korunkban. Két okból sem szerencsés ugyanis e megítélés. Egyrészt, mert nincs csupán *egy* legnagyobb kortárs magyar építész, legfeljebb *több*, ha egyáltalán. Másrészt, mert a gyakran igen kétes külhoni elismerések nemritkán csupán a szenzációnak, a botránynak vagy épp a vélt vagy valós helyi egzotikumnak szólnak (értsd: műdal, csikósromantika, Gulasch, virágzó pornóipar és társaik), és nem feltétlenül a valóban világraszóló kulturális értékeknek. Amikor mégsem pusztán az *ungarische Wirtschaft*ról van szó, mint emigráns íróink, Molnár Ferenc vagy Márai Sándor esetében, akkor meg – e szerzők kvalitásait messzemenően elismerve – felmerülhet bennünk a kérdés: az imént említettek valóban jobbak, mint mondjuk József Attila vagy Petőfi? Csupán mert külföldön nagyobb becsben tartják őket? Esterházy minden további nélkül jobb, mint a *Sinistra körzet* írója? Csak mert németországi ismertsége nagyobb? Makovecz művészetében mellékesen külföldön is csak egy rajongó kisebbség fedezi fel a mester vélekedésével összhangban a Kárpát-medencebéli népek művészetének motívumkincsét, a régió építészettörténete kínálta formavilágot is kiaknázó, módszeresen megvalósított szerves építészet honi változatát. A többség számára másutt is

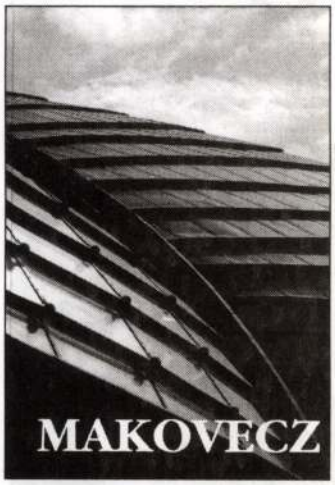

„csupán" a – nyugati világban kevéssé ismert – kelet-közép-európai hagyományokkal meglehetősen szabadon játszó posztmodern historizálás a kíváncsiság forrása. Megítélésem szerint az új Nemzeti Színház kálváriájához sokban hasonló sevillai világkiállítás-balhé főszereplőjében, a tervezésének és megépülésének körülményei miatt morálisan és politikailag is joggal támadott, ámde

kétségtelenül lenyűgöző

architektúrájú magyar pavilonban is ezt a „keleti ízt" csodálta meg a világ.

Az életmű külhoni megítélésének mindezen ellentmondásai ellenére elmenni közömbösen Makovecz mellett, flegmán legyinteni művészetére, kurta sorokkal leírni őt mint alkotó embert, úgy vélem, olyan mérvű szellemi restség volna, amely egyáltalán nem méltó a múlt század második felének magyar építészete iránt érdeklődő kritikushoz. Ez még akkor is szilárdan állítható, ha Makovecz közéleti szereplése (hisz ő is csak egy polgári körös hídember!) egyre inkább duális és paranoid, a „gonoszokat" – azaz a megszállott aufkléristákat, kommunistákat, globalistákat és mindennemű pénzembereket –, illetve „jókat" – vagyis a természettel makoveczi módon összhangot keresőket – szembeállító világképe nem épp egy szabadelvű gondolkodó szájíze szerint való. Noha a mester építészeti elveivel gyakorlatilag nem értek egyet, sőt a makoveczes szellemi attitűd nem túlságosan rokonszenves számomra, néhány magát szabadelvűnek valló, ám politikailag jócskán korlátolt értelmiségivel ellentétben azonban a Makovecz-életművet mégsem utasítom el *en bloc* – sőt néhány épületét, mint a paksi templomot (1987–89) vagy a már említett sevillai pavilont (1990–92) kifejezetten jelentősnek vélem. Makovecz művészetét rendkívül izgalmas problémafelvetések sorozataként olyan, mindenképpen megismerendő szellemi kísérletnek látom, amelynek valódi intellektuális vonzereje számomra éppen érdemi *másság*ában rejlik. Az építészeti zsurnálkritika Makoveczben ma azt az „érett" posztmodern építészt tarthatja különösen érdekesnek, aki a szerves építészet tovább élő klasszikusaként egyidejűleg alkot a hazánkban is egyre inkább teret nyerő – posztmodern utáni – neomodern tendenciák képviselőivel. Ha van közelmúltbéli építészeti alkotás, amelyben igazán tetten érhető egy új

racionalizmus rendkívüli időszerűsége,

hát a piliscsabai Stephaneum dekadens épületegyüttese mindenképpen ilyen. A kimerülő klasszikus modern építészet honi csapdáival szemben újat kereső, egykor igen progresszív Makovecz mára már szinte akadémikus módon önismétlő, monomániás építészete intő példaként nyomatékosítja a neomodern kijózanodás szükségességét.

A Mundus Kiadó által 1996-ban megjelentetett Makovecz-életműkötet új, szintén Gerle János gondozásában megjelent, átdolgozott kiadása éppen ezért oly égetően időszerű a mai olvasó számára. Ez a rendkívüli alapossággal megszerkesztett kötet – minden szerkesztői magamentség ellenére – gyakorlatilag a teljesség igényével mutatja be Makovecz útját a legkorábbi – bizony igencsak Le Corbusierre hajazó – városmajori vetítőgépházától a néhai Galaktika Magazin giccses sci-fi grafikáit idéző, a 2000-es Velencei Biennálén kiállított rajzokig, illetve az azóta hasonló szellemben született legújabb tervekig. A könyvből a hazai posztmodern építészet semmi mással össze nem keverhető, egyedi változata tárul elénk világos, kronologikus szerkesztésben. Egy mindig kereső, mindig az „eleven ház megfogalmazására" törekvő ember életútját fogja át az album; a kezdeti ösztönös tapogatózásoktól a Rudolf Steiner-i antropozófia hatásán, majd annak elutasításán át, egy egyre inkább jobbra tolódó, dühös ember áll előttünk, aki majd mindig a meg nem értett zseni hangján szólal meg. Pedig szinte megszámlálhatatlan mennyiségben épültek meg tervei; az állam Kossuth-díjjal jutalmazta; a nemzetközi szakma számon tartja – két idegen nyelvű monográfia is jelent meg róla, Edwin Heathcote és Anthony Tischhauser tollából –; immár a második impozáns méretű, lényegében negatív kritikától mentes életműkötete jelenik meg magyarul; híveinek és tanítványainak se szeri, se száma; sőt mi több, nyugodtan kijelenthetjük: a Makovecz-stíl legalább annyira rányomta bélyegét a hazai építészetre, mint Hausmanné Párizsra a 19. században. Mégis honnan a

leküzdhetetlen makoveczi düh,

indulat, frusztráció? Ha valaki tüzetesebben átolvassa az életművet összegző publikációkat (a most tárgyalt album mellett az Editio Plurilinguánál megjelent *Írások*

Kiállítás

Mondializáció 3. A szívmelengető

Yann Arthus-Bertrand fényképei Rambouillet-ban

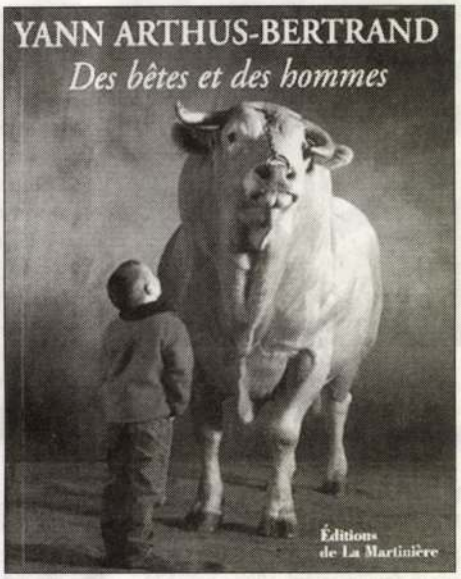

Nadar, az egyetemes fotótörténet egyik legjelentősebb figurája az 1850-es évek közepén önarcképet készített: trükkösen-arányosan bemontírozta magát egy léghajó kosarába, hogy integethessen virtuális távoztában híveinek és ellenfeleinek, ám váratlanul lefelé indult, s végigfényképezte Párizs kanálisait alulról és belülről.

André Kertész, a fényképezés nem kisebb óriása, 1919-ben felment Budafok legmagasabb csúcsára, s felvételezte a szertenyúló, egyszersmind egymásba kapcsolódó promontori pincesorokat, s az azokat övező, megmunkált szántóföldeket, parcellákat, hogy képet adhasson a táj önkéntelen strukturálódásának szépségéről.

Azt hiszem, nagyjából Nadar és Kertész gesztusa – ha nem is vezérli, de mindenesetre benne munkál – hajtja Yann Arthus-Bertrand gondolkodásmódját a nyolcvanas évek óta. Arthus-Bertrand az égből, de legalábbis jó magasról figyeli (ez így nem is rossz, enyhén langy ellentmondás) a világot, rögzíti a Föld képét a változások előtti és közbeni pillanatokban. Véleményem szerint technikailag kiváló munkáinak legnagyobb értéke

a hihetetlen színérzékenység

– képeinek bizarr, olykor véletlen szabta szabályos formákat befoglaló kereteit szinte szétfeszítik a fantasztikus színek, vagy éppen ellenkezőleg: az alig észrevehetően rebbenő tónusok valóban lírába fordítják a természetfényképezés objektivitásának vágyát. Nadarral és Kertésszel ellentétben Arthus-Bertrand tényleg elemelkedett a földről, berepülte szinte az egész világot, és végigfényképezte.

Ami azonban igazán érdekes – hiszen képei úgy szépek, ahogy vannak –, az az, amint ezeket kiállítja. Többször elmondta, hogy azért választja a szabad teret, mert a kurátorok „nem engedik" be a múzeumokba, mondván, nem professzionális fényképész, így hát kívül tágasabb. S valóban, mindenkinek, neki is igaza van: kívül tágasabb. Utazó kiállításai, kompakt installáció gyanánt, épített és mégis szabad terekben és terekkel szembesítik nézőiket, némiképpen didaktikusan utalva a felelősségre és felelőtlenségre, bolygónkra, az univerzumra, a rontásra, rombolásra, a henyeségre, az örökségre, a kisdedekre és nagylányokra; tanárként és újságíróként kicsit túlbeszélve, de biztos nem haszontalanul megideologizálva az ideológiát, mely azonban, szerencsére, egyáltalán nem árt a képeknek. S az sem, hogy Arthus-Bertrand magaslesi fényképei ebben a pillanatban

négy földrész tíz városában láthatók

szeptember végéig, a budapesti bemutatót nem számítva. Egyebek mellett Veracruz, Varsó, Chicago vagy Bejrút nézheti magát és másokat a magasból a földön: Arthus-Bertrand kiárasztotta magát, és ellepte a világot.

Nem hiszem, hogy valaha is megesett volna hasonló, nem hiszem, hogy bárkinek is sikerült volna ezzel a tradicionális eszközzel (nem elektronizált fényképek kiállításával) egy csapásra megkaparintani és beölelni a világot, s beleoltania saját magát kisebb és nagyobb városok köztereinek univerzumába. Persze, tudjuk, a fényképnek – elsősorban a sajtófotónak – éppen ilyesmi a funkciója, de ez a megabasszos, szupra-surroundos extenzió mégis meglepő, és tagadhatatlanul aláfeszül a gyomornak. Bár el kell ismerni, hogy a képek minőségén még ez sem ront, mint ahogy Arthus-Bertrand ama „nagy ábrándja" sem (abban a filmben is volt szó égről, földről), melynek megvalósítására hetven kortárs francia képzőművészt szövetkeztetett össze: csináljanak (s meg is tették) patchworköket légi képei alapján.

Őszintén szólva az Arthus-Bertrand-üzemek gigantikus termelése mindezek ellenére nem különösebben érdekelt volna, ha Párizstól ötven kilométerre, Rambouillet-ban – a francia állami juhászat központjától néhány lépésre – a polgármesteri hivatal előtt nem láttam volna ellenkező irányú munkásságának majd száz darabját, melyek viszont arról győztek meg, hogy a sokirányúan képzett mester tényleg mester. Ezek a munkái nem lefelé, inkább oldalra és fölfelé néznek: nagy európai tenyészállat-kiállítások protagonistáit fényképezte össze megrendítő fegyelemmel, empátiával, s akkora perfekcionista objektivitással, melybe már belefértek és azonnal vissza is áramlottak a néző felé a valódi esztétikai alapfogalmak, mint

a szépség, az arány, a humor,

és ami a legfontosabb, az esztétikaivá tett szeretet és büszkeség. A Van Dyck-barna háttér előtt azonos beállításban, szellemes megvilágítással, hajszálnyi archaizálással készített „családi" képek emberről és állatról azt a mellérendeléses helyzetet illusztrálták-magyarázták-sugallták, melyről – azt hiszem – nagyon kevesen, csak talán a kiválasztottak tudhatnak, azok, akiknek tényleg vannak még érzelmeik. Hogy ez mennyire igaz, azt leginkább a bajnokságukra büszke állatok szemében rejtőzködő autonóm, a létet biztosan megértő megértés felcsillanása bizonyítja, annak a piciny meleg fénynek a felszikrázása, melylyel a versenyek hősei trénereik előtt, mellett és mögött valahova nagyon messzire és nagyon magasra szúrták föl tekintetük sugarát.

Hajdu István

Yann Arthus-Bertrand kiállításai a világ 12 kis- és nagyvárosában szeptember–október végéig tartanak nyitva

... parlament külügyi bizottsága fideszes elnökének ez volt az első hivatalos külföldi útja. A magyar politikust fogadta *Dmitrij Rogozin,* a duma külügyi bizottságának az elnöke, aki egy személyben *Putyin* elnök Kalinyingrád ügyében illetékes különmegbízottja is. A tárgyalásokat követő sajtóbeszélgetésen Németh aláhúzta; a kétoldalú kapcsolatok valóban új lendületet kaptak, ez azonban nem a magyarországi kormányváltás, hanem a szeptember 11-e utáni orosz külpolitikai irányváltás következménye – vélekedett. Németh megemlítette, hogy *Mádl Ferenc* köztársasági elnök is kész lenne az orosz fővárosba látogatni. A magas szintű találkozók egyébként jó alkalmat kínálnának a sárospataki könyvtár visszaadására is.

A bizottsági elnökök nemzetközi kérdéseket is megvitattak. Egyetértettek abban, hogy Irak esetében az első lépés a nemzetközi ellenőrök visszatérése lenne. Rogozin elmondta, hogy Kalinyingrád kérdésében körvonalazódik a kompromisszum, így vélhetően már novemberben aláírható a megállapodás.

Sz. Z.

Kárpátaljai levél Medgyessynek

A kárpátaljai magyar közvéleményt sokkolta az Asztély–Beregsurány határátkelő szeptember 16-i ideiglenes bezárásáról, illetve a kishatárforgalom 2003. január elsejével történő beszüntetéséről szóló döntés – állítja *Gajdos István,* az ukrán parlament magyar képviselője *Medgyessy Péter* miniszterelnökhöz írt levelében. A lapunkhoz is eljuttatott kérés szerint megoldást kellene találni, hogy az említett határátkelőn a felújítási munka alatt is legyen határforgalom.

Gajdos elismeri, hogy egyébként érthető, Magyarország európai uniós csatlakozásával összefügg a kishatárforgalom beszüntetése, ám szerinte a környéken élő mintegy 160 ezer magyar többsége a két egymást követő bejelentés között okozati összefüggést vél felfedezni, és arra következtet, hogy az anyaország elfordul a kárpátaljai magyarságtól. A képviselő arra kéri a magyar kormányfőt, hozzon olyan döntést, hogy az említett határátkelőn a felújítási munka alatt is zavartalan legyen a határforgalom. Miként találtak ilyen megoldást a munkálatok idejére a Csap–Záhony határátkelő esetében is.

Kőszeghy Elemér

...nyilo pénzforrásokat. Brüsszel nagyon nehezen bízza rá a leendő támogatási összegeket olyan államapparátusokra, amelyek integritásáról nincs meggyőződve. Minden tagjelölt országnak fel kell tehát készülnie arra, hogy az EU-pénzforrásokat kezelő intézményeket, illetve személyeket Brüsszel tüzetesen ellenőrzi – derült ki a Közép-európai Újságíró Fórum Varsóban folyó konferenciáján. A tanácskozáson neves előadók részvételével az uniós csatlakozás kérdéseit boncolgatják.

Franz Fischler, az Európai Unió mezőgazdasági biztosa megkísérelte magyarázatát adni az unió „kettős mércéjének", az újonnan csatlakozók mérsékeltebb támogatásának. A szubvenció jelenlegi – mellesleg rossz és nehezen tartható – gyakorlata eredetileg jövedelemkiegészítő célzatú volt. A parasztok ugyanis nyugaton hagyományosan ros-

viszont ez a ... aránytalanság ... Fischler. Oda... paraszt adott ... keresne, mint ... ember. Ezért a ... a támogatást n... daságnak, de ... pénzt egyéb ... fordítják.

Mind *Dan...* miniszter, mi... *Orbán Vikto...* *Ákos,* az Anta... egyetértett ab... egymással ke... szoros együtt... is szükség l... lobbiszervez... mintájára n... nunk a közé...

Rejtvény skandináv

Svédországban holnap tartják a

Megérkezik-e Stockholmba is az oslói és a koppenhágai rév – azaz a közelmúltban megismert skandináv módi szerint a svéd fővárosban is átveheti-e a kormányzás jogát a jobboldal a baloldaltól? A közvélemény-kutatók számára ma éppúgy rejtvény ez, mint a laikusoknak: a vasárnapi parlamenti (Riksdag) választások előtt a kormányzó szociáldemokraták által vezetett baloldal és az ellenzéki jobbközép pártok jelenleg fej fej mellett állnak, a szavazók átlag egyötöde még nem döntött. Ha a szocdemek nyernek, az 53 éves *Göran Persson* miniszterelnök, aki hat éve kormányozza a kilencmilliós északi országot, a legutóbbi idők gyakorlatának megfelelően számíthat a radikális, exkommunista Baloldal Pártjának külső parlamenti támogatására. A zöldekére viszont csak akkor – mint azt a környezetvédők szóvivői előre jelezték –, ha a költségvetési vitában leadott igen szavazataik jutalmául a jövőben nemcsak hálálkodó vállveregetést, hanem bársonyszéket is kapnak. Mármost az utóbbi forgatókönyv kerékkötője lehet, hogy a zöldek esetleg el sem érik a bejutáshoz szükséges négyszázalékos listás küszöböt.

Göran Persson

A szocdemek egyedül legalább a 349

mandátum egy ... Persson abban ... arány, amely ... előtti, alacsony... lékon, nekik ke... tematika mégis ... keltek, liberális... ták, centrum) jo... fordul, úgy jöhe...

sőjobboldali párt (... nak ellenére nem ... ereszteni, hogy a f... den harmadik své... vándorló érkezett, ... szeretne mozlim c... ni. A Svéd Demok... minden ötvenedik ... az Európai Unió ne...

Nakonecz Sure

Népszab. 2002 kept 14

olitikai
pció:
és békét!

**elkészíti a kor-
két! című egyház-
t, amelyet a mi-
d nyilvánosságra
ácskozás keretén
ődésünkre a Mi-
egyházi kapcso-
itkára.**

s formát ölt a kor-
t! című egyházpo-
yilatkozta lapunk-
Miniszterelnöki Hi-
atokért felelős ál-
tban elkészült első
zöveg jelentős mó-
s még mindig nem
k. Az egyházügyi
Medgyessy Péter
jékoztatta a prog-
l, de – mint mond-
ne bármilyen rész-
ozni.
ügyminisztérium
közlése alapján a
adta, hogy a kor-
hitéleti támogatás
y részét jelenleg a
alapján osztják el.
zerint a támogatás
ekedne, de a jövő-
ázaknak felajánlott
ntok aránya lenne a

, hogy a Pénzügy-
egy a szóba jöhető
ntés csak az egy-
elfogadásakor,
rható. A program
tár folyamatosan
épviselőivel, és a
relnök is találko-
ak vezetőivel. A
isebb vallási kö-
Szalay István el-
házpolitikai prog-
hozza majd nyil-
egy nagyszabású
ahova az összes
yzett vallási kö-
ívást kap. Az ál-
gy a Miniszterel-
szerint napjainkban
lik az országban.

Cz. G.

Számomra értelmezhetetlen a „tábor, szekértábor, zászlóbontás", de értelmezhetetlen „az egyet lépni, egyet gondolni, egyet akarni" is – így fogalmazott *Dávid Ibolya* lapunk érdeklődésére annak kapcsán, hogy *Orbán Viktor* augusztus végén a polgári körök MTV-székház előtti tüntetésén kiadta a jobboldalnak az új jelszót: „Egy a tábor, egy a zászló". A volt miniszterelnök az önkormányzati választásokra való felkészülés jegyében akkor arról is beszélt, hogy egyre inkább csökken annak a jelentősége, hogy a jobboldalon ki melyik párttal szimpatizál. Orbán Viktor azt már a választási vereség után egyértelművé tette, hogy egyik legfontosabb feladatának tartja a jobboldali pártunió létrehozását. Ezt augusztusban megerősítette, de már uniópártról beszélt, ami vélhetően egybeolvadást jelentene a Fidesz, az MDF, az MKDSZ és a kisgazdák számára.

Dávid Ibolya pénteken lapunknak mondta, hogy számára értelmezhetetlen az erőszakolt egység, „mindez az évtizedekkel ezelőtti világ árnyéka". – Én a sokszínűség híve vagyok – jelentette ki. Úgy tudjuk, a demokrata fórumban nem utasítják el kategorikusan a pártunió gondolatát, de azt a CDU–CSU együttműködés mintájára képzelik el, „ha majd eljön az ideje". Az uniópártot, azaz az összeolvadást azonban hosszú távú célként sem tartják elfogadhatónak. Egy vidéki fórumon Dávid Ibolya arra a felvetésre, hogy válságban van-e a jobboldal, úgy válaszolt: az MDF nincs válságban. Hozzátette, hogy „ha valaki jobboldali egységről álmodik, annak nem része a demokrata fórum, viszont minden polgári együttműködésnek részese". Szerinte ezt bizonyította az országgyűlési képviselő-választás is, amikor az MDF rendkívül jó partner volt.

Csuhaj Ildikó

„A Nyugat már alszik"

Kerényi szerint legyőzik a Kun Bélákat

GYŐRI TUDÓSÍTÓNKTÓL

A mocskos szájúak és a telezsebűek tűnjenek el a közéletből – mondta *Makovecz Imre* építész tegnap Győrött, a helyi polgári körök első találkozóján.

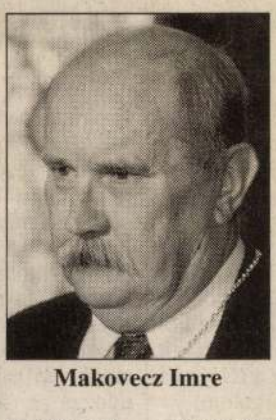

Makovecz Imre

Makovecz szerint Magyarországon kívül sehol Európában nincs lehetőség arra, hogy polgári körök ezrei jöjjenek létre, mert a Nyugat már alszik, a fogyasztói társadalom bedarálta. – Megint Magyarország művel csodát, mint ezt 1956-ban is tette – hangoztatta az építész.

Kerényi Imre rendező arra biztatta a polgári köröket, hogy legyenek hittérítők, és váltsák meg a félrevezetett Magyarországot.

– Aki velünk agresszív, azt nem provokáljuk – mondta a szónok, és arra szólította fel a jelenlévőket, hogy keressék a szelídeket és a bizonytalanokat.

– A következő parlamenti választásokat kétharmados többséggel fogjuk megnyerni – jelentette ki Kerényi, majd így folytatta: új alkotmányt írunk, új törvényt adunk, mely biztosítja, hogy a Kun Bélák értékrendje és országlása soha többet ne térjen vissza szeretett hazánkban. A rendező szerint ugyanis a Kun Bélák most ideiglenesen megnyerték a csatát, de a polgárok felálltak, szerveződnek, és a megfelelő pillanatban úgy legyőzik a Kun Bélákat, hogy a hajuk szála se görbül meg, sőt megszerzett javaikat sem éri majd károsodás. De közel van már az idő, amikor kimondjuk: ne tovább! – figyelmeztetett a szónok.

Dézsi Csaba András, a polgári erők győri polgármesterjelöltje beszédében azt hangoztatta, hogy nem kirekeszteni kell azokat, akik más értékrendet vallanak, hanem meggyőzni őket.

A rendezvényen egyetlen helyi szónok mondott csak szélsőségesen radikális beszédet. A Magyar Közösség elnökeként bemutatkozó győri *Világhy József* azt ajánlotta „tovaris Kovácsnak", hogy úgy, ahogy ezt egy nyilatkozatában ígérte, vállalja Nagy Imre sorsát. Nagy Imre hagyatéka pedig egy árván hagyott bitófa és egy gazzal benőtt gödör – mondta Világhy, s hozzátette: jó volna, ha Kovácsék ezeknél várnák, hogy mikor kerül rájuk a sor.

BIG FOOT
PARKETTSZAKÜZLET
Hálószobába, bükk
laminált parketta
1200 Ft/m²+áfa
Bp. X., Kőér u. 16. Tel.: 433-4802
Bp. XVI., Csömöri u. 219.
Telefon: 405-6407

metro®
FÜGGETLEN HÍRÚJSÁG
BUDAPESTI KIADÁS
HÉTFŐ
ÖTÖDIK ÉVFOLYAM
2002. SZEPTEMBER 16.

SPORT

MTI

Már 9,78 az új 100-as csúcs

• GREENE HIÁNYÁBAN MONTGOMERY AZ ÚJ LEGGYORSABB 12.old.

A zöld-fehér rendbontás épp a Fradit zavarta meg

Tizenhárom szurkolót vett őrizetbe csoportos garázdaság bűntette miatt a IV. Kerületi Rendőrkapitányság a szombati Újpest–Ferencváros NB I-es labdarúgó-mérkőzés során.

További három személyt garázdaság vétsége miatt állítottak elő, közülük egyet szintén őrizetbe vettek. A vendégszurkolók még a mérkőzés előtt betörték az őket szállító különmetró egyik ablakát.

A metrórongálás során egy drukker ereit elvágta az üveg, az illetőt kórházba kellett szállítani. A Megyeri úton a találkozó második félideje szurkolói rendbontás miatt több mint negyedórás késéssel kezdődött, mert a vendégdrukkerek egy transzparenst feszítettek ki a következő felirattal: „Készenléti rendőrök, hivatalos rendbontók, gyilkosok!" Ezt követően a készenléti rendőrök beözönlöttek a vendégszektorba: vízágyúkkal próbáltak rendet teremteni és a tömeget szétoszlatni. A Megyeri úton a hazai tábor eközben valóságos tűzijátékot rendezett, egy petárda közvetlenül Szűcs Lajos mellett robbant fel, de a ferencvárosi kapus nem sérült meg.

Rendbontás volt Székesfehérvárott a Győr–Videoton mecscsen is. Újpesten mind az MLSZ, mind a házigazdák vezetői megígérték, hogy ezentúl jobban vigyáznak a rendre, a visszatérő rendbontókat nem engedik be a pályákra. 12. old.

MTI

Guinnes-rekord született a hét végén

BUDAPEST A Guiness-rekord mellett újabb Európa-csúcsot állított fel Lóska Sándor örökös Toldi-bajnok. A magyar sportember – kizárólag fogai és egy kötél segítségével – 45,5 méterre húzott el egy 16,6 tonnás kamiont.

Segédeszközök nélkül még soha senkinek nem sikerült ekkora tömegű kamiont elhúznia. A 40 éves építészmérnök kalapácsvetésben serdülőként szerzett országos bajnoki címet, amit 1985-ben erőemelésben is megismételt. (MTI)

A hajón illegális bevándorlók voltak

OLASZORSZÁG Még nem végleges adatok szerint tizennégy ember halálát okozta vasárnapra virradóra egy illegális bevándorlókat szállító hajó elsüllyedése a dél-szicíliai Agrigento partjainak közelében. A szicíliai parti őrség kilencvenkét embert mentett ki a hajótörésből.

Az elsüllyedt hajó több mint száz bevándorlót – többségükben marokkóiakat – szállított a dél-olasz szigettartomány felé. A baleset Capo Rosellótól fél mérföldnyire történt. (MTI)

Big Brother

Judit távozott először a Nagy Testvér házából

Szombat este Judit távozott elsőként a Big Brother házból. Azonban így is tizenkét lakója maradt a szállásnak, mivel vasárnap délelőtt beköltözött egy kismacska is. Bálint szombaton este az élő adás alatt Liptai Claudiát rajzolta meg, mint ahogy nem Iti és Szabi, hanem ő rajzolta a karikatúrákat a többiekről is. A szereplőknek sikerült kockacukorból felépíteniük a Taj Mahalt, amit végül jótékony célokra ajánlottak fel.

Makovecz Imre

A Fidesz Orbán mögé állt EU-ügyben

■ *MDF: négypárti egyeztetés kell; MSZP: Orbán zsarol, és már nem EU-párti*

Belpolitikai vihart kavart Orbán Viktor múlt heti kijelentése, amely szerint az ellenzék feltételekhez köti, hogy megszavazza Magyarország EU-csatlakozásához szükséges alkotmánymódosításokat.

Dávid Ibolya MDF-elnök első reakcióiban „hihetetlennek" nevezte a hírt, majd vasárnapi közleményében négypárti egyeztető munkacsoport felállítását javasolja Magyarország európai uniós csatlakozásáról. A pártelnök rámutat: a csatlakozás valamennyi részlete törvény- és alkotmánymódosítást is igényel, és az ezekben való egyetértés, megállapodás nemzeti érdek.

A Fidesz szerint a szocialisták heves reakcióit az MSZP rossz lelkiismerete okozza. Szájer József, a Fidesz alelnöke azt mondta: Orbán Viktor az EU-csatlakozáshoz szükséges alkotmánymódosítás kapcsán nem napi pártpolitikai feltételekről, hanem az ország nemzeti érdekeit érintő garanciavállalásokról beszélt.

A Fidesz alelnöke úgy látja, hogy a kormányváltás óta nem történt előrelépés az integrációs felkészülésben. Mint mondta: a stagnálás ebben a kérdésben még egy jóindulatú kifejezés.

Szájer József a Medgyessy-kormány részéről helytelen iránynak nevezte a kabinet által folytatott agrárpolitikát, a gazdahitelek felfüggesztését, a magyar kis- és középvállalkozások háttérbe szorítását.

– Orbán Viktor csak addig volt feltétlen híve az uniós csatlakozásnak, amíg úgy gondolta, hogy a csatlakozási okmányokon az ő aláírása szerepel – mondta Lendvai Ildikó, az MSZP frakcióvezetője. Lendvai azt mondta, nem hiszi, hogy a Fidesz azzal fog kiállni, hogy ne csatlakozzunk Európához, de azt már látja, hogy a csatlakozás hajlandóságát a politikai zsarolás tárgyává teszi.

Megfogalmazása szerint az EU-csatlakozás volt az utolsó talpalatnyi hely a politikában, ahol egyetértés volt a pártok között. – Most ide is bemetszették a kést – mondta Lendvai. A politikus reméli, hogy „ez a dolog a Fideszen belül még eldöntetlen". (MTI)

Később csökkenhet a gyógyszerek ára

BUDAPEST Október 1-hez képest késhet több, a társadalombiztosítás által nem támogatott gyógyszer árának csökkentése, mivel jogszabály-módosítás hiányában a készítmények listáját nem tudja időben közzétenni a Magyar Gyógyszerész Kamara.

Az új árakról a kamara elnökségének legkésőbb szeptember 15-én, azaz vasárnap kellett volna határozatot hoznia ahhoz, hogy az árváltozások a jogszabályban előírt időpontban, október 1-jén életbe léphessenek; de az egészségügyi tárca még nem módosított egy ehhez szükséges rendeletet. (MTI)

SZERENCSEHÍREK

LOTTÓ Az ötös lottón telitalálatos nem volt. A 39 db négyes egyenként 1 086 030, a hármasok 10 757, a kettesek 738 forintot érnek. A nyerőszámok: 23, 24, 51, 59, 78.

A hatos lottón telitalálatos és 5+1-es nem volt. Az ötösök 263 227, a négyesek 4819, a hármasok pedig 823 forintot érnek. A nyerőszámok: 1, 2, 6, 9, 15, 41. A pótszám: 23. Joker: 291139.

KENÓ Szombat: 8, 11, 13, 14, 19, 21, 23, 25, 34, 42, 43, 44, 51, 53, 54, 55, 70, 75, 76, 79.

SZÜRETI FELVONULÁS VOLT A FŐVÁROSBAN

MTI

Köszöntötték az őszt A felvonulók a Vörösmarty térről a Lánchídon át a budai Várba, a Szent György térre vonultak. (MTI)

15 éve alakult meg az MDF

PÉCSVÁRAD Megemlékeztek az MDF megalakulásának 15. évfordulójáról is szombaton Pécsváradon, ahol a párt Baranya megyei önkormányzati választási programismertető fórumát tartották.

– A pártok palettája jelentősen szűkült ugyan, de ez várható és szükségszerű is volt, s mára állt be a két kormányzó és két ellenzéki párt alkotta rendszer, melynek minden elemére szükség van, mert a sokféleség érvényre juttatására ez a legjobb lehetőség – mondta Dávid Ibolya. (MTI)

Orbán: van pénz stadionépítésre

MONOR – Ma még a magyar gazdaság kiváló állapotban van és képes előállítani azokat a forrásokat, melyek ahhoz szükségesek, hogy stadionok épülhessenek – mondta Orbán Viktor Monoron a felújított sportpálya avatási ünnepségén szombaton.

Kijelentette: a stadion átadása is világosan mutatja, van pénz, ha van akarat, ha akarja a mindenkori kormányzat. (MTI)

A férj is viselheti a feleség nevét

BUDAPEST A jövőben a férfiak is hozzákapcsolhatják saját utónevüket feleségük családi nevéhez – közölte Gál J. Zoltán szóvivő a kormány pénteki ülése után. A kabinet megtárgyalta a házasságról, családról és gyámságról szóló törvény módosítására vonatkozó javaslatot.

A szóvivő elmondta: a házasságot kötők a jövőben családi nevüket is összekapcsolhatják úgy, hogy az így létrejövő, úgynevezett házassági név legfeljebb kéttagú lehet. A közös házassági nevet viselő házastársak gyermeke csak a szülők közös házassági nevét kaphatja. (MTI)

Küzdenek a kisebb önkormányzatok

SIÓFOK – Az önkormányzatok terhei az 1990-es alakulás óta jelentősen megnőttek, a kisebb települések a fennmaradásért küzdenek – emelte ki Lamperth Mónika belügyminiszter a X. Országos Közigazgatási Konferencia előadásában szombaton Siófokon.

– Az elmúlt évek tapasztalata azt mutatta, hogy a települések összefogásával, kistérségek közös pályázatával dinamikusabban fejlődhettek a falvak – tette hozzá. (MTI)

Halló...

Madarassy Pál

A III. Füles 24 órás rejtvénybajnokság győztese

Hogy zajlott a verseny?

– Szombat délelőtt 11-kor kezdődött, és 24 óra alatt 13 darab, egyenként 100 perces forduló volt. Köztük tízperces szüneteket tartottunk, illetve volt két 20 perces „nagyszünet" is.

Olyan rövidek voltak a pihenők, hogy nem is éreztük a fáradtságot, csak a verseny végén. A szünetekben inkább a megoldásokat beszéltük meg, ettünk, ittunk. A bajnokság vasárnap 11-kor ért véget.

Milyen rejtvényeket kellett megoldani?

– Érdekes, hogy ha Magyarországon valaki azt hallja, rejtvény, azonnal skandináv jellegű, de legalábbis betűkkel kitöltendő feladványra gondol. Itt azonban – hasonlóan a világbajnoksághoz – inkább logikai és gyengébb matematikai rejtvények voltak. Olyanok, mint például a bűvös kocka.

Először indult és meg is nyerte a versenyt. Hogy készült fel?

– A rejtvényfejtést lehet gyakorolni, és szerintem ezeket a rejtvényeket bármelyik jó eszű gyerek meg tudja fejteni. A 24 órát kibírni pedig nem olyan nehéz, ha az ember volt egyetemista és rendszeresen tanult éjszaka.

Miért indult a versenyen?

– Vonzott a kihívás, a megmérettetés lehetősége. Jó felkészülés volt a szeptember végi finnországi világbajnokságra is.

Puskás Zsuzsa

Makovecz szerint baj a váltógazdaság

GYŐR Makovecz Imre építész egy polgári körös gyűlésen így vélekedett: világszerte egyre súlyosabb válságot okoz a demokrácia pillérének tekintett politikai váltógazdaság és az, hogy „az egymást váltó pártok mögött ugyanazok a dirigensek állnak". (MTI)

Nastase kormányfő.

A Victoria kormánypalotában *Kovács* kijelentette: az új magyar kormány a jogszabály módosításakor szeretné elkerülni azt a tévedést, amelyet elődje követte el azzal, hogy a szomszédos államokat kész tények elé állította. Az ősz folyamán egyeztetnek az érintett államokkal, és a kialakult tervezet várhatóan még az idén az Országgyűlés elé kerül.

Közölte: meghívót adott át *Medgyessy Péter* részéről Nastasénak, aki az őszi folyamán Budapestre látogat. A kormányfők akkor írják majd alá a román fél által júliusban Kolozsváron javasolt magyar–román stratégiai partnerséget rögzítő egyezményt, amely „az 1996-ban kö-

A tárgyalásokon mindkét fél pozitívnak ítélte a kétoldalú kapcsolatok alakulását, s reményét fejezte ki, hogy az októberi bukaresti magyar–román gazdasági szakbizottsági ülésen a gazdasági kapcsolatok fejlesztéséről jelentős megállapodások születhetnek. Tárgyaltak még két új határátkelő megnyitásáról (Ágerdőmajor, Vállalj), a konzuli hálózat bővítéséről, illetve a környezetvédelmi és katasztrófavédelmi kooperációról.

Kovács ígéretet tett arra, hogy az idei önkormányzati választásokon nem kerülnek majd be a magyarországi román önkormányzatokba olyan személyek, akiket az etnobiznisz vezérel, s akiknek a magyarországi románsághoz nincs közük.

Tibori Szabó Zoltán

második helyre szorult.

A Magyar Koalíció Pártja minden mértékadó felmérés szerint a harmadik legnépszerűbb párt Szlovákiában. Meciar csökkenő népszerűségét jelzi az is, hogy a megkérdezettek 22,8 százaléka Robert Ficót szeretné látni a kormányfői poszton, a szlovák exkormányfőt csak 15,1 százaléknyian kívánják vissza ugyanabba a tisztségbe. Nála is népszerűtlenebb *Mikulás Dzurinda*, hiszen a megkérdezettek 11,2 százaléka óhajtja csupán, hogy a következő választási ciklusban is ő legyen a miniszterelnök.

Tegnap Pozsonyban a kedvezménytörvény módosításáról egyeztették álláspontjukat a magyar és a szlovák szakértői csoportok tagjai.

Szilvássy József

Itália: utolsó amnesztia az illegálisoknak

Itáliában roham indult az eddig feketén dolgoztatott külföldi háztartási alkalmazottak legalizálására. A Berlusconi-kormánynak a tiltott bevándorlás ellen indított kampánya és a napokban életbe lépett úgynevezett Fini–Bossi-törvény ugyanis erre most ad utoljára lehetőséget.

RÓMAI TUDÓSÍTÓNKTÓL

Rozsdásodó hajón mintegy ezer bevándorló érkezik Catániába

FOTÓ: MTI/AP – FABRIZIO VILLA

Az illegális bevándorlás visszaszorítását célzó, júniusban elfogadott, de csak most életbe lépő ún. Fini–Bossi-törvény értelmében saját jogon csak olyan külföldi tartózkodhat majd huzamosabb ideig – magyar állampolgárok esetében 90 napon túl – Olaszországban, akinek érvényes munkaszerződése van. A jogszabály lehetővé teszi, hogy a tartózkodási engedély kiadásánál az Európai Unión kívül érkezettektől ujjlenyomatot vegyenek.

A Fini–Bossi-törvény értelmében az illegálisok sorsa a kiutasítás, ennek megtagadása esetén a kitoloncolás, csakúgy, mit a régi törvény értelmében. Új elem, hogy a törvénytelenül visszatérőket börtönbe zárják. Az új jogszabály eredeti tervezete szerint egyébként az olasz háztartásokban feketén alkalmazott beteggondozókat és kisegítőket is kiutasították volna az országból, ám az elképzelés a tömeges igény és a felzúdulás miatt megbukott. Végül az a megoldás született, hogy a törvény elfogadásakor az országban tartózkodó külföldi kisegítőknek – családonként egynek – szeptember elsejétől hatvan napjuk lesz rá, hogy 300 eurónyi, ún. nyugdíjjárulék-elmaradás lefizetése fejében legalizálják jelenlétüket. Az ehhez szükséges űrlapok iránt rendkívül nagy a kereslet.

Ugyancsak az ősz folyamán nyílik majd lehetőség arra is, hogy az olasz munkaadók ezer euró befizetésével törvényesítsék külföldi alkalmazottaikat. A letelepedni vágyók érvényes munkaszerződés nélkül ezentúl nem kaphatnak sem munkavállalói vízumot, sem tartózkodási engedélyt.

A Fini–Bossi-törvény hazánk római és milánói konzuli szerveinek tájékoztatása szerint a magyar állampolgárokat, jellemzően törvénykövető magatartásuk miatt, nem sújtja majd. A tartósan kint tartózkodók túlnyomó része érvényes szerződéssel rendelkezik, vagy családtagként legálisan él Itáliában. (Magyar házi cselédekről nem tudnak a képviseletek.) Problémájuk eddig is főleg azoknak volt, akik tiltott tevékenységet folytattak.

Bár Itália déli partvidékén szinte mindennapossá vált, hogy menekültek tucatjaival telt hajók érkeznek, az országban élő külföldiek részaránya az EU többi tagállamához képest alacsony. A hivatalos statisztikák szerint az 56,3 milliós országban 1,2 millió bevándorolt él, s az ennél nagyobb „elidegenedést" sejtő Caritas katolikus segélyszervezet szerint is legfeljebb 38 olaszra jut egy jövevény.

Pogár Demeter

Tartós ködök

Nagy számolgatás kezdődött szerte Erdélyben, miután kitudódott, hogy az Orbán-kormány nem sokkal bukása előtt még csaknem 250 millió forintot juttatott Tőkés Lászlónak egyetlen (amúgy kudarcos) nemzetközi egyházi összejövetel megszervezésére. Tény, hogy ez az összeg nagyobb, mint amit tavaly az Illyés-alapítvány révén az egész erdélyi magyarság kapott az anyaországtól. De más tekintetben is kifejezetten lesújtó az erdélyi osztás-szorzás eredménye: az RMDSZ-nek – saját bevallása szerint – az elmúlt két évben alig pár száz millióra volt rálátása abból a hatmilliárdból, amit Orbánék szántak az ottani magyar kisebbség boldogulására. A többit – kimondva-kimondatlan –, most sokan a Fidesz erdélyi kulcsemberén: Tőkés Lászlón szeretnék számon kérni.

De vajon ki tudná megmondani, mennyire megalapozottan? Mindenesetre a püspök dúlt vagdalkozásából (például lapunk „lepimaszozásából") ítélve a hírbehozott Tőkés már érzékeli, hogy a botrány kapcsán pályája egyik legkockázatosabb kimenetelű csatája előtt áll.

Aligha vitatható persze, hogy Tőkés László elmagányosodásának, elszigetelődésének a folyamata a magyarországi választások nyomán felgyorsulni látszik. Az RMDSZ tiszteletbeli elnökének pozíciói Orbánék bukásával kifejezetten gyengültek saját szervezetében, de az egész erdélyi magyarság körében is. Talán az lehet számára a legfájdalmasabb, hogy még a Markóék belső ellenzékének számító, úgynevezett reformszárny is újabban vonakodik őt követni a szövetség kettészakításának útján. Talán azért is, mert Toró Tibor és társai valószínűleg felmérték egy ilyen egységbontó akciónak nemcsak a politikai és erkölcsi, hanem az anyagi vonzatait is. Hiszen egy új párt alapítása általában igencsak kockázatos – márpedig az erdélyi reformplatform bőkezű támogatásának a Fidesz-kormány távozásával kétségkívül vége.

Ráadásul nemcsak a budapesti pénzforrás látszik elapadni, hanem az eddigi anyaországi támogatások ügye is nagyon könnyen időzített bombává válhat Tőkésék, valamint a határon túli többi Fidesz-kliens szempontjából. Sőt ez a veszély valójában már most is közvetlennek mondható azok után, hogy Takács Csaba RMDSZ ügyvezető elnök javasolta a Medgyessy-kormánynak: „világítsa át" az Orbánék által kiutalt kisebbségi pénzek sorsát és útját.

Az említett támogatásokról valójában nagyon kevés biztosat lehet tudni – nagyjából annyit, mint a Vegyépszernél vagy a Magyar Televíziónál, netán az Ezüsthajónál kikötött költségvetési forintokról. A támogatási mechanizmusokat, de még a célokat is igen gyakran átláthatatlan ködbe burkolta az előző kormányzat, csak annyit lehetett biztosra venni: a dolog többnyire pofára megy. No meg persze azt is, hogy Orbánék kisebbségi közegben sem sajnálták a pénzt klientúraépítésre, saját imázsuk szidolozására. Amit mutat például az a valóságos világvége-hangulat, amit bizonyos kisebbségi körökben a Fidesz-kormány bukása kiváltott.

A Medgyessy-kormány persze tartozik annyival az RMDSZ-nek (méginkább a magyar adófizetőknek), hogy Takács Csaba felhívását nem engedi el a füle mellett. Egyébként is kezd feltűnő lenni, hogy a kisebbségi támogatások dzsungelének feltérképezésében eddig milyen kevésre jutottak Medgyessyék. E totojázásra a támogatási rendszer – igencsak komótos – átszervezése sem ad elégséges magyarázatot.

Mindenesetre az Erdélyben, valamint újabban a Kárpátalján kirobbant kisebbségi nyilatkozathárború jelzi: a támogatások ügyében az érintettek erősen fenik a késeket, nemegyszer pedig már megküldték egymásnak a hadüzenetet. E helyzeten szemernyit sem változtat már, hogy Tőkés László most arról beszél: ő aztán igazán nem akar hadakozni senkivel. Az elmúlt évek történései után ugyanis ez a bejelentés mindenképpen elkésett, s alighanem sokak fülében hiteltelenül is cseng. Erdélyben éppúgy, mint az anyaországban.

Kis Tibor

dokumentumok
...ilyen információk birtokában döntött arról, hogy ki volt ügynök, illetve érintett. A vizsgálóbizottság 184 volt és jelenlegi kormányzati szereplőről kért információt az illetékes hivataloktól és minisztériumoktól. Közülük 24 esetében ál-

...együttműködött. Elmondása szerint a minisztérium államközi főosztályán, a nemzetközi pénzügyi kapcsolatokban dolgozók számára természetes volt a kapcsolat a társszervekkel. A „belügyes kollégával" beszélgettek rendszeresen. Azt is gondolták, hogy a társszervekben erről dossziékat vettek fel. – Ez az életünk része volt, ez megegyőződésem szerint az ország érdekét szolgálta, ezért ezt vállalom, ebben semmi szégyellnivalót nem látok – mondta. A szocialista politikus közölte, természetesen elmegy a bizottsági meghallgatásra, bár a meghívó még nem érkezett meg.

Borosról Lakiteleken döntenek

Az MDF-frakció Lakiteleken dönt az ügynökügybe keveredett Boros Imre kizárásáról, a politikus ugyanis a pártelnökség kérése ellenére sem kíván távozni a Demokrata Fórum parlamenti képviselőcsoportjából. Boros Imre változatlanul azt állítja, hogy nem volt szt-tiszt D–8-as fedőnéven, és hamisítvány az erről szóló dokumentum.

Nem kíván távozni az MDF parlamenti frakciójából *Boros Imre,* jóllehet a Demokrata Fórum elnöksége kedden felszólította erre. Az MDF elnöksége úgy ítélte meg, hogy a volt kisgazda PHARE-miniszter titkosszolgálati múltjáról a frakcióban tett nyilatkozata és a sajtóban tett nyilatkozatai között „feloldhatatlan ellentmondások sokasága" fedezhető fel. Boros Imre személyével kapcsolatban azért alakult ki bizalmi válság a Demokrata Fórumban, mert a képviselő – társaihoz hasonlóan – írásban nyilatkozott arról, hogy „a BM III-as főcsoportfőnökségének egyetlen osztályával, munkatársával sem működött együtt; nem volt ügynök, titkos tiszt, informátor". Később egy közleményben ugyanakkor maga ismerte el, hogy a rendszerváltozás előtt együttműködött az állambiztonságiakkal.

Boros Imre szerdán megdöbbentőnek nevezte az MDF-elnökség felszólítását, s *MTI-közleményében* kijelentette: azért nem él a felkínált távozás lehetőségével, mert ez azt jelezné, hogy egyetért az elnökség határozatával és módszereivel. Mint írja, semmiféle ellentmondásról nincs szó a nyilatkozatai között, csak annak a kötelezettségnek tett eleget, amit az MDF elnöke kirótt rá, a nyilvánosság előtt tisztázta magát. Boros Imre egy az MDF frakcióvezetőjéhez, *Balsai Istvánhoz* írt levelében azt kéri, hogy pénteken a lakiteleki frakcióülésen személyesen hallgassák meg, ügyéről tartsanak titkos szavazást, kellő diszkréció mellett. Szerinte, ha kizárják, az MDF saját politikai jövőjét pecsételi meg a polgári oldalon. „Kérem, hogy a szavazás számszerű végeredményét – igen, nem, tartózkodók, távol maradók – hozzák nyilvánosságra. Nyilvánosságra hozatal előtt nekem mutassák be, amit láttamozok, és részemre szolgáltassanak ki egy példány általam is szignált szavazási jegyzőkönyvet" – tartalmazza a levele.

„Ki mint él, úgy ítél" – kommentálták az MDF vezető politikusai Boros Imre „feltételeit". *Dávid Ibolya,* az MDF elnöke nem kívánt nyilatkozni. Kérdéses, hogy Lakiteleken egységesen megszavazza-e a frakció a képviselő kizárását, vannak ugyanis, akik – szemben a pártelnökkel – úgy látják, hogy „nincs Borosügy". A frakció etikai bizottsága „hivatalból" már elindította a fegyelmi eljárást Boros Imre ellen, s a testület péntekre megteszi ajánlását – tudtuk meg. A fegyelmi bizottság már meghallgatta a képviselőt, s mint megtudtuk, az általa elmondottakat nem találták meggyőzőnek.

Cs. I.

Boros Imre szerdán ismét hamisítványoknak nevezte azokat a lapunkban megjelent dokumentumokat, melyek szerint 1989 és 1990 között D–8-as fedőnéven szt-tiszt volt. Azt állította, hat pontban tudja bizonyítani, hogy a dokumentumok hamisítványok. Akkor lapunk mind a hat pontról bebizonyította, hogy megfelel a valóságnak. Boros helyreigazítást nem kért, sajtópert nem indított. Közleményében e pontokat már nem említi. Szerinte az bizonyítja, hogy az „okmányok" hamisítványok, hogy 1990-ben nem keletkeztek munkabérként és nyugdíjként bevételei. Ezt az 1990. évi tételes adóellenőrzési jegyzőkönyve is igazolja. Márpedig, ha szt-tisztként nyugdíjba helyezték, nyugdíjat kellett volna kapnia. Szakértőink szerint a vonatkozó törvény alapján, huszonöt év szolgálati idő után kérhette valaki a távozást, akkor is, ha nem érte el a korhatárt. Ilyenkor az egyetlen jogi lehetőség a nyugdíjazás volt, erről nem kellett értesíteni a nyugdíjfolyósító igazgatóságot és nem lehetett megállapítani nyugdíjat.

Nemzetőr helyett Szövetség?

A *Nemzetőr* című hetilap – amely a polgári körök fórumává kívánt válni – szerkesztősége és az első számban közreműködő szerzők úgy döntöttek, írásaik ezentúl a *Szövetség* nevű új hetilapban fognak megjelenni – tudósított a *Magyar Nemzet* szerdán. A cikk szerint a váltást „a lap kiadójával kapcsolatos nézetkülönbségek" indokolják; a múlt pénteki Szabadság téri tüntetést meghirdető Szövetség a Nemzetért Polgári Kör *Malgot István* író-képzőművészt, a kör tagját bízta meg a Szövetség című lap kiadásával.

Dobos Attila, a már első megjelenésekor *Orbán Viktorral* készült nagyinterjút is közlő Nemzetőr alapító főszerkesztője szerint a cikkben megjelentek pontosításra szorulnak. A Nemzetőr ugyanis a saját vállalkozása. A polgári körök eszmeiségével rokonszenvezik ugyan, de szó sincs arról, hogy a lapot a polgári körök alapították volna. Cáfolta azt is, hogy a lap szerkesztői és a szerzők (például: *Czakó Gábor, Kerényi Imre, Lányi András, Makovecz Imre, Pósa Zoltán, Tőkéczki László*) távoztak volna. Mint fogalmazott, a próbaszámot követően ma – azzal lényegében azonos tartalommal – megjelenő első szám impresszumából egyedül Malgot neve kerül ki. Dobos ezt kettejük személyes konfliktusával magyarázta.

Ezzel szemben Malgot István úgy vélte: a Nemzetőr vagy elhal, vagy egy második *Magyar Fórum* lesz. Utalt arra, hogy a Nemzetőrnél megjelent a Bocskai Alapítvány által támogatott Pannon Rádió gárdája. A Szövetség a Nemzetért Polgári Kör viszont nem szeretne velük közösséget vállalni. Dobos cáfolja, hogy pannonosok jelentek volna meg a lapnál. Malgot állítja: az első szám szerzői eljöttek a laptól, és a néhány hét múlva induló Szövetségnél dolgoznak tovább. Dobos ezzel szemben azt mondja, több szerző, így Makovecz és Pósa ígéretét is bírja, hogy továbbra is számíthat rájuk.

Hende Csaba, Orbán Viktor kabinetfőnöke kijelentette, a Szövetség a Nemzetért Polgári Kör Malgot mellett áll ki.

A. Sz.

sok. A ho...
megépítésére például *Deutsch Tamás* miniszter úgy írt alá 400 millió forintos támogatási szerződést a néhai Rapcsák András polgármesterrel, hogy arra nem volt forrás. 2002. május 20-án a minisztérium dolgozói úgy kaptak közterhekkel együtt 104 millió forint jutalmat, hogy a szükséges pénz nem állt az ISM rendelkezésére. A szabályos és szabálytalan kezességvállalások a következő években 16,4 milliárd forinttal terhelik az idén összesen 18,2 milliárd

...tárca ...
testvére vállalkozása is pénzt kapott volna a minisztériumtól. Közölte, testvére semmilyen pénzt, semmilyen szerződést nem kapott az ISM-től. A vizsgálatnak azon megállapítására reagálva, hogy Bayer Zsolt cége több millió forintot kapott a tárcától, Deutsch jelezte: a történelmi Magyarországot bemutató sorozatot támogatható projektnek tartja a mai napig.

Bednárik Imre–Mihálovits András

Öt karika helyett sok probléma

A budapesti olimpia már nem kampánytéma

Folytatás az 1. oldalról

Nem csoda, hogy e közbenső jelentés nyilvánosságra hozása sem a kormánypártokban, sem az ellenzékben nem merült fel, hiszen nemcsak a Fidesznek okozott volna kárt, ha bebizonyosodik: 2012-ben nincs realitása az olimpia megrendezésének, könnyen politikai szélvihar közepébe kerülhetett volna a semleges szakértő, a PwC is. (A tanácsadót ráadásul megbízója üzleti titkainak védelme is kötötte.)

Nincs szerencséje a PwC-nek ezzel a munkával, hiszen már közbeszerzési győzelme is okot adott szóbeszédre. A pályázati felhívásra az év elején a világ legnagyobb tanácsadó cégei – az Ernst & Young, a KPMG, az Arthur Andersen és a PwC – jelentkeztek, s történetesen a végülis diadalt arató PwC tette a legdrágább, 396 millió forint plussz áfa összegű ajánlatot. (Az Ernst & Young 341 millióért, a KPMG 274 millióért, az Enron-botrány által akkor még meg nem tépázott Arthur Andersen pedig 355 millió forintért készítette volna el a tanulmányt.) További, ám csak a kormányváltozás után napvilágra került gondot okoz, hogy a sporttárca büdzséje e célra csak bruttó 300 millió forintot különített el, a PwC árajánlatának elfogadása tehát eleve 195 millió forint fedezet nélküli kötelezettségvállalást jelentett. Ennek forrását a tárca új vezetői – sok más mellett – aligha találják, ám emiatt egyelőre nem is kell aggódniuk: a PwC ugyanis nem készült el határidőre a tanulmánnyal.

Az eredeti határidő július 31. volt, de a nyár közepén a PwC nem az olimpiarendezés esélyeiről, hanem csak az elemzés közben felmerült gondjairól tájékoztatta a sporttárca kicserélődött vezetését. A tanácsadó cégnek azzal kellett szembesülnie, hogy az állam a vártnál lényegesen kevesebb konkrét információval tud szolgálni. Hiányoznak például azok a fejlesztési programok, amelyekből kiderülne: milyen, az olimpia számára is fontos létesítmények, infrastrukturális beruházások valósulnak meg 2012-ig – az olimpiától függetlenül is. Ha a tanácsadó cég e beruházások költségeit el szeretné különíteni a játékok költségeitől, most magának kellene elkészítenie ezeket a programokat. A PwC-nek a közbenső jelentésben megfogalmazott problémák nyomán új szempontokra is ügyelnie kellett, hiszen ha nincs öt-hat már működő, olimpiarendezésre is alkalmas stadion, akkor a korábbinál fontosabbá válik az utóhasznosítás kérdése. Mármint az, hogy mi lesz ezekkel a létesítményekkel az ötkarikás napok után? A tervezettnél több építkezés ráadásul egy alapvető logisztikai problémát is felvet: megvalósítható-e a temérdek beruházás tíz év alatt úgy, hogy emiatt – kis túlzással – ne kelljen kitelepíteni a főváros egész lakosságát.

A sporttárca vezetői kompromisszumot kötöttek: a nem teljesítés okait ugyan másként látják ugyan, mint a PwC vezetői, ám a héten a tanácsadónak küldött levélben jelezték: a kért munka megalapozottságát tartva szem előtt hozzájárulnak ahhoz, hogy a PwC október 31-ig adhassa át a tanulmányt. Kötbérről, fizetési feltételekről egyelőre nem esett szó. Lapunk értesülése szerint a helyhatósági választások előtt „forró krumpli" még a tanulmány ügye is, így a csendes halasztás egyaránt érdeke a politikának és a könyvvizsgálónak. Az kérdés, hogy az újabb határidő leteltével mi készül el, s azért mennyi lesz a fizetség.

Ferencz Gábor

TÖBBNYELVŰ MAGYAR SZERZŐK

minden könyv 490 Ft

Serdián Miklós György: Havannai napló

Negyedik kiadás. 125x195, 144 old., kartonált.
Bolti ár: 1490 Ft
Naplójegyzetek első kézből, a sorok közt is olvasható adalékokkal a „Nagy Sziget" közelmúltjáról, a „karibi szocializmus" napfényes és olykor áthatolhatatlan párába burkolt hétköznapjairól, valamint „dr. Castro" kimagaslóan mindenható alakjáról..., „rummal, szivarral, tengerrel és vidámsággal" – majdnem úgy, ahogy ő fogalmazott. Elökészületben francia, angol, spanyol és finn fordításban is.

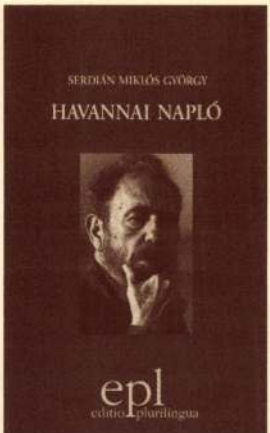

Határ Győző: Pepito és Pepita

Harmadik változatlan kiadás. 125x195, kartonált. 244 oldal. Bolti ár: 1790 Ft. Az első borítón Gyulai Liviusz rajza. A hátsó borítón Kárpáti Éva portréfestménye a szerzőről. Határ Győzőt mint a Magyar Művészeti Akadémia tagját köszönti a fennállásának 10. évfordulóját ünneplő intézmény. A Londonban élő alkotó először az emigrációban majd a Szépirodalmi Kiadó gondozásában megjelent klasszikusnak számító művének 3. kiadása, Naprakész bibliográfiával a függelékben.

Benyovszky Móric: Madagaszkár

142x197, 182 oldal, kartonált.
Bolti ár: 1490 Ft
A magyar gróf – Madagaszkár királyának – eredetileg franciául írt és Jókai Mór által angolból forditott könyvének illusztrált kiadása. (A kiadó gondozásában megjelent a francia nyelvű szöveg is. Kapható a Pécsi Direkt Kft. hálozatában.)

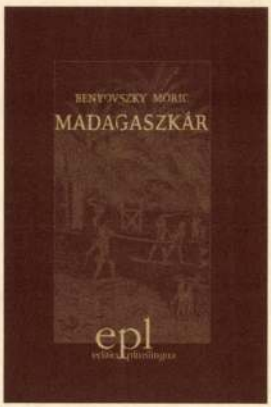

Kabdebó Tamás: Utazás a szívem körül

Első kiadás. 125 x 195, kartonált. 140 oldal.
Bolti ár: 1490 Ft.
Az Írországban élő szerző önéletrajzi regénye. A szerzőnek a kiadó programjában eddig megjelent könyvei: Érettségi / Tízparancsolat / Minden idők. Elökészületben: Arthur Griffith – Magyarország feltámadása (ford. Kabdebó Tamás).

GYEREKKÖNYVEK – Megjelenés előtt

Makovecz Anna: Első könyvem (390 Ft)

Gyimóthy Gábor: Találós madár-mozaik (970 Ft)

RÉGEBBI KIADVÁNYOK

Makovecz Imre: Írások (2500 Ft)

Makovecz Imre: Válaszok (2500 Ft)

TRISKELL építésziroda

Augusztt cukrászda

Budapest, XI. Sasadi út 190. / Bp., II. Fény u. 8. / Bp., VI. Kosssuth L. u. 14–16.

Kőzöny Nyomda, Lajosmizse

epl
editio plurilingua

MAKOVECZ

életmű kiadás 1959–2001

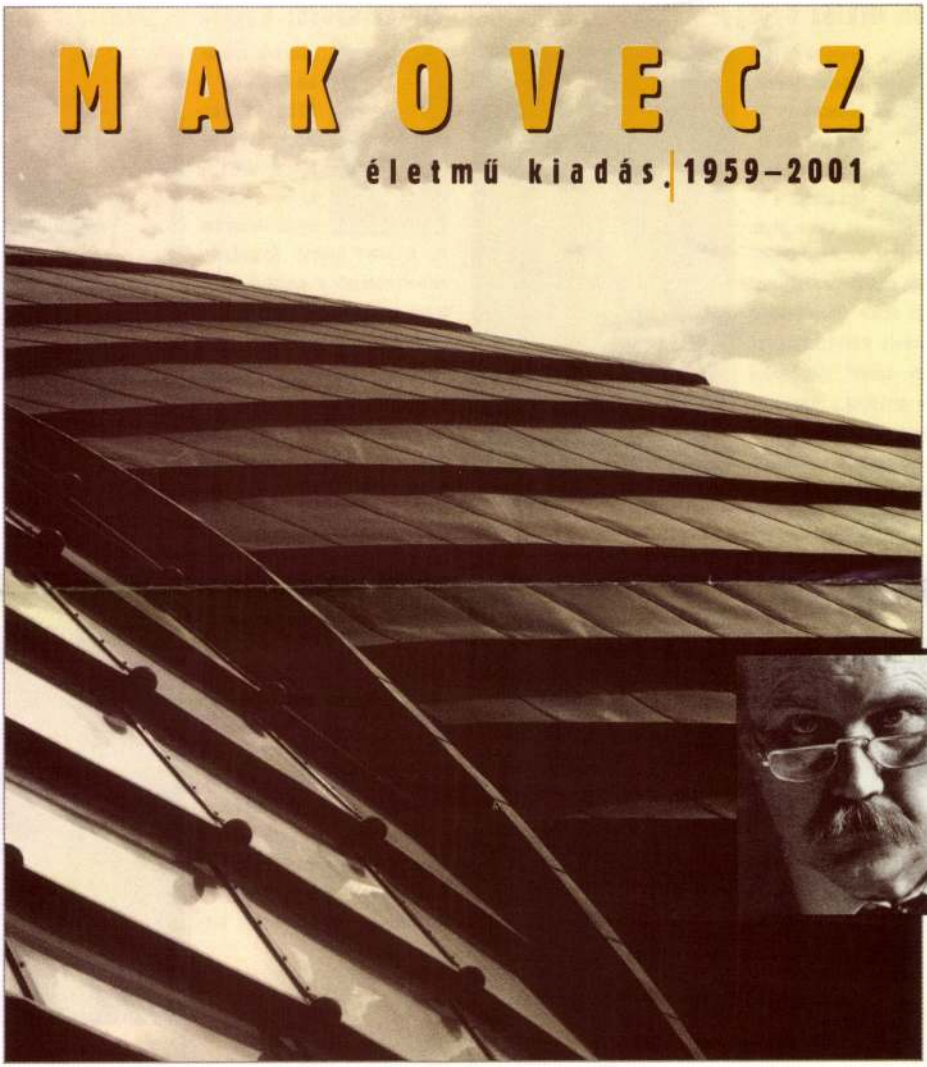

A könyv **angol** nyelvű kiadása 2003 június. Előrendelés a kiadó címén.

Megrendelhető a kiadótól. Ára: 11.200 Ft + szállítás (Bolti ár : 14.970 Ft)

:: 243x336, 368 oldal, keménytábla, védőborítóval, műnyomó papíron.

:: A világhírű építész munkásságát – naprakészen – bemutató album, kb. 1300 színes és fekete-fehér képpel ill. rajzzal.

MEGRENDELHETŐ:

Serdián Kft. // Pf.1714 Bp.1465 / Tel.:(1) 3613921, (20)5515138
Fax:(1)3951570 / serdian@axelero.hu / www.serdian.hu

FOTÓ: MTI - LEHOCZKY PÉTER

Vértes Árpád a díjjal

A városi polgármesterek randevúja hagyományainak megfelelően ezúttal is megrendezték a miniszterek és az államtitkárok fórumát, ahol a városvezetők tehették fel kérdéseiket a kormány tagjainak. A legtöbb felvetés az EU-csatlakozással kapcsolatban hangzott el, egyúttal a brüsszeli pályázati forrásokhoz való hozzájutás lehetőségét firtatta. A közigazgatási reformmal összefüggő kérdésre válaszolva *Lamperth Mónika* belügyminiszter azt hangsúlyozta: az embereket nem az érdekli, hogy a kistérség, a megye vagy a régió biztosítja számukra a szükséges közigazgatási szolgáltatást, hanem az, hogy az szakszerű, gyors és hatékony legyen. Hozzátette: a szakembereknek széles konszenzusra kell jutniuk a közigazgatási reformelképzelések kérdésében. *Szalay Gábor,* a gazdasági tárca államtitkára a fórumon azt mondta: az iraki háborúnak egyelőre nincs hatása a magyar gazdaságra.

A szarvasi rendezvényt jótékonysági est zárta. A rendezvény végén bejelentették: jövőre Gyöngyös látja vendégül a városi polgármestereket.

A szarvasi szülők egy csoportja tegnap – nyilvánvalóan a polgármesterek találkozójához kötődve – demonstrált a civil kontroll érvényesüléséért. A szülők az ellen tiltakoznak, hogy a város pénzügyi nehézségekre hivatkozva át akarja adni annak az evangélikus egyháznak a középiskolát, amely az egyházi kárpótlás során nem tartott igényt a helyi Vajda Péter Gimnáziumra. A szülők szóvivője, *Józsa Vilmos* tudósítónknak elmondta: valódi párbeszédet szeretnének a városvezetőkkel a gimnáziumról. *Babák Mihály* polgármester szerint a kérdés még nem időszerű, ezért nincs mit tisztázni az ügyben. *(Tudósítónktól)*

Megszűnik a Szemeszter?

MUNKATÁRSUNKTÓL

Egy éve jelenik meg a *Szemeszter* című egyetemi lap, amelynek kiadását az Oktatási Minisztérium támogatása tette lehetővé. Az eddigi kiadó azonban hétfőn levelet kapott az oktatási minisztertől, amelynek lényege az volt, hogy elveszik tőle az újságot. A tárca szerint ugyanis a jelenlegi formájában túl sokba kerül a lap előállítása.

Az *Educatio Press* hírügynökség két éve indult azzal a céllal, hogy felsőoktatási hírekkel lássa el az országos és a helyi médiumokat. A tudósításokat többnyire az egyetemi lapok főszerkesztői, szerkesztői írják, akik tagjai a Magyar Egyetemi és Főiskolai Sajtó Egyesületnek (MESE). E hálózatra épülve indult tavaly februárban a 80 ezer példányszámban kiadott, évente nyolc alkalommal megjelenő Szemeszter című, országos terjesztésű, ingyenes egyetemi magazin.

Az Oktatási Minisztérium hétfőn közölte a lap szerkesztőségét és a hírügynökséget működtető – a tárca tulajdonában lévő – Educatio Press Lapkiadó Kft. vezetőivel, hogy felszámolják a céget. A Szemeszter kiadója kedd óta az Oktatási Minisztérium közvetlen tulajdonában lévő Educatio Kht.

Hornyák Tibor volt szerkesztőségvezető, a MESE elnöke a váratlan döntés okairól egyelőre nem kívánt találgatásokba bocsátkozni. Közölte ugyanakkor: mivel a lap eddigi kiadója megszűnt, kénytelen volt fölmondani a szerkesztőség 18 tudósítójának és négy szerkesztőjének, a hírügynökség pedig így a héten leállította hírszolgáltatását. Hornyák megjegyezte azt is: arról eddig még nem kaptak semmilyen tájékoztatást, hogy az Educatio Kht.-n belül milyen keretek között működhetnek majd a továbbiakban.

Hiller István, az oktatási tárca politikai államtitkára azt mondja: az Oktatási Minisztérium a Szemeszter színvonalával és a szerkesztőség munkájával meg van elégedve, ám a lap előállítása a jelenlegi formában túl költséges: megközelíti az évi százmillió forintot. Leszögezte: a Szemeszter megjelenése a jelenlegi tanév végéig biztosított. Arról, hogy a lap sorsa mi lesz a továbbiakban, májusig döntenek.

Eger ráfizet a csodauszodára

Hitelfelvételre kényszerül az önkormányzat

Egerben három éve működik a Makovecz Imre által tervezett Bitskey Aladár Sportuszoda. A létesítmény fenntartása, illetve az építésére felvett hitelek törlesztése alaposan megterheli a város költségvetését. Ha az önkormányzatnak nem kellene jelentős összeget áldoznia a támogatására, az idén kevesebb működési hitel felvételére kényszerülne.

TUDÓSÍTÓNKTÓL

Az egri Bitskey Aladár Sportuszodát – amelyet *Makovecz Imre* tervezett – az önkormányzat tulajdonában lévő kft. működteti. A sportlétesítmény költségvetését az idén 15 millió forintos hiánnyal fogadták el – közölte *Szántósi Rafael,* a város gazdasági alpolgármestere. Elmondta: a tervek szerint 175 millió forintot fordítanak ez évben a létesítmény működésére. A fedett uszoda fenntartáshoz az önkormányzat közvetett módon – az egyesületek és az úszásoktatás támogatása révén –, illetve közvetlen támogatással több mint 81 millió forinttal járul hozzá. A sporttárca várhatóan 36 millió forinttal egészíti ki a fenntartási költségeket. A létesítmény tervezett saját bevétele csaknem 38 millió forint, amelynek nagy részét a jegyárak teszik ki. Rendezvényekből mindössze kétmillió, reklámokból ötmillió forint bevételre számítanak.

– Az idén a fedett uszoda fenntartásához 15 millió forint hiányzik – közölte az alpolgármester. Arra, hogy mi lesz annak a következménye, ha éveken át veszteségesen működik az uszoda, elmondta: fennállása óta a sportlétesítmény 46 millió forint veszteséget halmozott fel – ennyivel csökkent az uszodát működtető kft. értéke. Hozzáfűzte: ennek akkor van jelentősége, ha a társaságot az önkormányzat értékesíteni akarja, vagy a működésére hitelt szeretnének felvenni.

Az alpolgármester szerint a 2,2 milliárd forintos uszodaberuházáshoz annak idején a város 600 millió forint hitelt vett fel, ennek törlesztése, illetve az évi 60-70 milliós kamat a várost terheli. Szántósi Rafael megjegyezte: korábban azt tervezték, hogy az egri uszodában rangos sportversenyeket rendeznek, s ezekből jelentős bevételekre tesznek szert. Ám ennek a lehetősége minimálisra csökkent, mivel kiderült, hogy olyan berendezések és kiszolgáló részek hiányoznak a létesítményből, amelyek elengedhetetlenek a nemzetközi versenyek megrendezéséhez.

Az alpolgármester kijelentette: az uszodára fordítandó támogatások növelik az önkormányzat kényszerű hitelfelvételét, amely az idén 205 millió forint.

Az épület gyönyörű, de versenyek rendezésére alkalmatlan FOTÓ: GÁRDI BALÁZS

dolgoznia. Nagy János kérdésünkre azt mondta: nehézséget okoz a vámosok átvezénylése a nyugati szakaszról – ezt a kérdést humánusan szeretnék megoldani. *(Debreceni tudósítónktól)*

Újraválasztott zsidó vezetők

A Budapesti Zsidó Hitközség (BZSH) továbbra is komoly energiát kíván fordítani az antiszemita jelenségek elleni fellépésre, s ismételten kérést intéz a kormányhoz a gyűlöletkeltés, a holokauszttagadás büntethetőségéről szóló törvény mielőbbi megszületése érdekében. Ezt *Zoltai Gusztáv,* a BZSH tegnap újraválasztott ügyvezető igazgatója nyilatkozta. A szervezet tisztújító közgyűlésén négy évre megerősítették a posztján *Streit Sándor* elnököt is. A hitközségi vezetőknek nem volt kihívójuk. *(MTI)*

Új főszerkesztő a Magyar Hírlap élén

Szombathy Pál személyében új főszerkesztő irányítja péntektől a Magyar Hírlapot. Az orgánumnál eddig szerkesztő-rovatvezetőként dolgozó újságírót *Papp Béla,* a lapot kiadó társaság vezérigazgatója nevezte ki – tájékoztatott csütörtökön a Magyar Hírlap Rt. illetékese. A közlés szerint az eddigi főszerkesztő, *Kocsi Ilona* felkérést kapott a lap szerkesztőségi bizottságának létrehozására, valamint arra, hogy annak elnökeként vállaljon szerepet a Magyar Hírlap értékeinek, szellemiségének megőrzésében, formálásában. A társaság illetékesének tájékoztatása szerint korábbi értékeire alapozva, azokat megtartva, izgalmas, figyelemfelkeltő megjelenítésű orgánummá alakul a lap. *(MTI)*

Nem magántulajdon a Margit-sziget

Nem kerül magántulajdonba a Margit-szigeten lévő Casino alatti és a hozzá tartozó, összesen mintegy 5 700 négyzetméternyi földterület. A Legfelsőbb Bíróság megváltoztatta a Fővárosi Bíróságnak azt a döntését, amely a Belügyminisztériumnak igazat adva lehetővé tette, hogy az adott földterület egy vendéglátó cég tulajdonába kerüljön. A jogerős ítélet ellen benyújtott fővárosi önkormányzati felülvizsgálati kérelem kapcsán hirdetett hétfőn végleges ítéletet a Legfelsőbb Bíróság. A legfőbb jogi fórum hibás jogértelmezés miatt hatályon kívül helyezte a BM által hozott határozatot. *(MTI)*

ABLAKGYÁRTÓ
FTS Kft.
Budapest
ELLENŐRZÖTT MINŐSÉG
NYÍLÁSZÁRÓ PROFILRENDSZEREK

Tel.: (1) 280-4855. Fax: (1) 281-4855
fts@axelero.hu www.fts.hu
Construma A pavilon 310/d stand

A rendezvény támogatói:
BM
Miniszterelnöki Hivatal
Honvédelmi Minisztérium
Budapest Főváros Főpolgármesteri Hivatala
MAGYAR HÍRLAP
MagyarRádió
PESTI ÉSTI
magyar narancs
NÉPSZABADSÁG
ÉLET ÉS IRODALOM
NÉPSZAVA
metro
index
BUDAPEST NAP
PIAC
smart
EYPD2003 - A Fogyatékossággal Élők Európai Éve
2003
A rendezvény szervezője:
HUMGAROFEST
www.hungarofest.hu

...mus lényege.

...ashington, 2003. április

Horváth Gábor

...melyeket leggyakrabban a Clear Channelhez tartozó – vagy azokhoz hasonló – rádióállomások szervezik. (Íme, Leninnek igaza volt, a sajtó kollektív agitátor, propagandista és szervező.)

Az üzleti szemlélet egyik leglátványosabb áldozata a CNN bagdadi tudósítójaként 1991-ben világhírűvé vált Peter Arnett, akinek sok évtizedes szakmai múltja ellenére elég volt egyetlen mondattal többet mondani a kelleténél, és máris elveszítette az állását. (Az iraki tévében elhangzott egyetlen mondat arra vonatkozott, hogy a civil áldozatokról szóló tudósításai erősítik a háborúellenes mozgalmat.) Az MSNBC huszonnégy óra leforgása alatt megvált a veterán riportertől, az esetre hivatkozva a Fox News mégis a konkurenciát lejáratóreklámot készített, kiemelve, hogy Arnett jellemző az MSNBC-re, míg ő bezzeg ...ennydörgött Inus. – Elegem van ezekből a baloldali Amerika-gyűlölőkből! Nem tudom, kit utálok jobban, Daschle-t, Szaddám Huszeint vagy Peter Jenningset! – fakadt ki Bob Grant. (Jennings tisztességben megőszült, alaposságáról és objektivitásáról ismert tévés személyiség. Grant New York-i rádiós, aki immár negyedszázada élesen liberálisellenes kirohanásokkal szórakoztatja hallgatóit.) Howard Stern, a K-Rock rádiótól arról beszélt, hogy megpróbál érveket adni Szaddám Huszein gyűlöletéhez, mert egyesek nem éreznek magukban elég energiát a megfelelő mértékű gyűlölködéshez. A kívánt hatás eléréséhez olyan történeteket mesél, mint az, hogyan dobták húsdarálóba a Szaddám Huszeint bírálni merészelő irakiakat: a szerencsések fejjel előre estek a gépbe, a szerencsétlenebbeknek időbe telt, amíg meghaltak.

A demokraták tavaly ősszel, az elvesz-

Még egy újságíró került bajba azon a napon, amikor Arnettet kirúgta az MSNBC. A Fox News legendásan macho – és liberális kollégái szerint nem kevésbé ostoba – riportere, Geraldo Rivera élő egyenesben, egy homokba vázolt térképen magyarázta el, honnan hová tart a katonai egység, amelyhez tudósítóként beosztották. A parancsnok először katonákkal akarta Kuvaitba toloncoltatni, amiért veszélyeztette emberei életét. Végül közös megegyezéssel, saját maga távozott. Rosszakarói szerint megérdemelné, hogy most Párizsba küldjék, azokhoz a franciákhoz, akikről az elmúlt hetekben kígyót-békát kiabált.

Két hét múlva beköszönt az új világrend?

Christopher Langton brit védelmi szakértő a háború következményeiről

Ha a konfliktus jelenlegi szakaszában korai is megítélni, hogyan alakul a világ az iraki háború után, a befolyásos londoni IISS (International Institute for Strategic Studies, Nemzetközi Stratégiai Kutatóintézet) védelmi elemző részlegének vezetője jelentős változásokra számít. A Népszabadságnak nyilatkozva Christopher Langton fontos fejleménynek nevezte, hogy Colin Powell amerikai külügyminiszter szerdai ankarai látogatása után Brüsszelbe utazott. Ez annak a jele, hogy az Egyesült Államok belátta, nem tartható fenn a mostani ellenséges viszony Európával. Franciaország már korábban utalt a kapcsolatok újjáépítésének szükségességére Washingtonnal, mindössze két fél egyet nem értésére bagatellizálva a vitát. Két hét múlva talán új világrendről beszélhetünk majd – gondolja Langton –, ám most mindkét oldal úgy érzi, nem szabad tönkretenni a hosszú évek munkájával felépített, alapvetően gazdasági beállítottságú Európai Uniót és a katonai-politikai NATO-t, amelyek fontos szerepet töltöttek be a nemzetközi kapcsolatokban.

Christopher Langton egyetértett abban, hogy az Egyesült Államok precedenst teremtett, amennyiben nem szerezte meg az ENSZ jóváhagyását és a nemzetközi közösség támogatását az iraki invázió elindításához. Ezt két oknál fogva tehette meg. Az egyik, hogy már 2002 elején elfogadta a megelőző csapás doktrínáját, a másik, hogy ennek megvalósításához szükséges gazdasági erő, a technológiailag rendkívül magasan fejlett monumentális haderő rendelkezésére áll. Megfelelő gazdasági háttér nélkül mindez elképzelhetetlen és egy csapásra megváltozhat, ha a Demokrata Párt kerül hatalomra. Az ezredes szerint kifejezetten republikánus katonai stratégiáról van szó. A megelőzés elve nélkül nincs unilateralizmus, egyoldalú támadás sem, azaz az Egyesült Államoknak kénytelen-kelletlen együtt kell működnie más országokkal a konfliktusok megoldásában.

Ami az Európai Uniót illeti, már a 2000 végén rendezett nizzai csúcsértekezleten döntöttek, hogy hatvan nap alatt hatvanezres létszámú, maximum egy évre telepíthető önálló haderőt állítanak fel. A terv kivitelezése a tagországok élesen eltérő védelmi politikája, a kohézió hiánya miatt nehézségekbe ütközik, de már működik az európai katonai vezérkar, és az EU békefenntartó erőket küldött Macedóniába.

A kérdés az, vajon szükség van-e külön „európai útra". Az emberek számára eleve nehézséget okoz különválasztani az európai védelmi koncepciót a NATO-tól, hiszen a transzatlanti szövetség az Egyesült Államokon és Kanadán kívül amúgy is európai tagországokból áll. Előnye lehet azonban, hogy a NATO-n kívül maradt európai államokat, például Svédországot is be tudja vonni. A külön európai stabilizációs és biztonsági erő olyan feladatokat is el tud látni, melyekre a NATO nem alkalmas, például hasznosítható afrikai vagy közép-ázsiai missziókra, humanitárius és békefenntartó akciókra.

Az iraki háború közel-keleti kihatásáról szólva Christopher Langton úgy véli, a válság veszélyes bátorítást adhat kisebbségeknek, sőt az etnikai többségnek ott, ahol a minoritás van hatalmon, mint Szaúd-Arábiában. Minden attól függ, hogyan alakul a háború. Ha előnyös lesz az iraki emberek számára, a közel-keleti országok meglehetősen nyugodtak maradhatnak, de ha az a benyomás alakul ki, hogy a muzulmán államok ellen irányul, fokozódhat a feszültség, és a kormányok ellenségessé válhatnak az Egyesült Államokkal szemben. Az IISS védelmi szakértője most még elhamarkodottnak találja, hogy jóslatokba bocsátkozzon. A háború elhúzódása megrendítheti a régió stabilitását, de ha az Egyesült Államok, különösen az ENSZ részvételével gyors lépéseket tesz a rend helyreállítására Irakban, lényegesen csökken az ok az aggodalomra.

London, 2003. április

R. Hahn Veronika

BABICZKY TIBOR

Menuett

gondold hogy ez
egy reggel ez
gondold hogy egy reggel
az ősz birkózik a kerttel
gondold hogy egy reggel ez
a kert az ősz
egy reggel
birokra kel keservvel
gondold el
ezt gondolod

Andante

Napjaimból egyre kevesebb
emléket őrzök, talán az utcák
szögletes fényeit s a fák
zöldjét csak fejem felett,
a kert üres,
készítsd te is bolond
szívedet a télre, mert
a nyár, e rőt korong,
már sejteti az ősz
közeledtét,
s időnk, eddigi,
még eltűntéből is visszaint,
s oly tisztán látlak, mint a bűnös,
ki – egy végső számadás szerint –
magára tekint.

Babiczky Tibor (1980) könyve A felvezető kör címmel 2001-ben jelent meg a Parnasszusnál.

Torony és düh

Makovecz Imre új temploma a Zalaszentiványhoz tartozó Petőhenyén

Nem árt rögtön az elején jelezni, itt most még érintőlegesen sem a polgári körös, hídember Makoveczról lesz szó. Nem mintha azt a bizonyos érintést olyan könnyű lenne kikerülni, sőt: nagy és delejes a csábítás arra, hogy a sokkal kacskaringósabb és sokkal strapásabban kitapintható jelentős-jelentéktelen tengely helyett művészeket és szakembereket, de akár humoristákat és sportolókat is egy könnyed vonalzómozdulattal osszunk el jobb- és baloldali térfelekre. Az örökös megértéssel pepecselés ma valahogy egyre kevésbé fotogén, a címkék feltűnően trendibbek, azaz hatékonyan segítik a gyors, továbbá probléma- és ellentmondásmentes előrehaladást.

Az építész Makovecz például rögtön zavarba ejt ezzel a zalai kistemplommal. Hogy kerül össze ő és ez a Petőhenye? Hiszen az apróbbnál is apróbb falu ez, nem is önálló, rég Zalaszentiványhoz tartozik, talán ha pár százan lakják, azok is főleg öregek. Az egykori erdőművelés már rég nem ad munkát, a főút is elkerüli – akkor miért pont ide?

A templom körüli újlegendárium elsősorban a gesztusra igyekszik irányítani a figyelmet: Petőhenye István király idejében „tizedik", azaz templomos falu volt, és most (részben) millenniumi pénzekből valami olyat állítottak vissza, amit még a török vagy tatár pusztított el. A sok nagy költségvetésű és reprezentatív munka után tehát minimum elegáns a választásnak ez a gesztusa, azokra a daliás időkre utal, amikor úgy húsz-huszonöt éve Makovecz kollégái között mozgalmat kezdeményezett, hogy mindenki vállalja egy kistelepülés építészeti felügyeletét a hagyományok őrzése jegyében.

De a falu elöregedése nemcsak kiürülést jelentett, hanem másfajta betelepülést is: jöttek külföldiek és a közeli Zalaegerszegről is tehetősebbek, akik régi vagy új hétvégi házat engedhetnek meg maguknak. Egy angliai támogatónak köszönhetik az orgonát és az egy-egy fatörzsből faragott Jézust a kereszten, egy egerszegi rendelte a harangot, a Zalahús pedig a padokat állta (állítólag a vállalati és ZTE-vezérnek is itt van háza) – ez

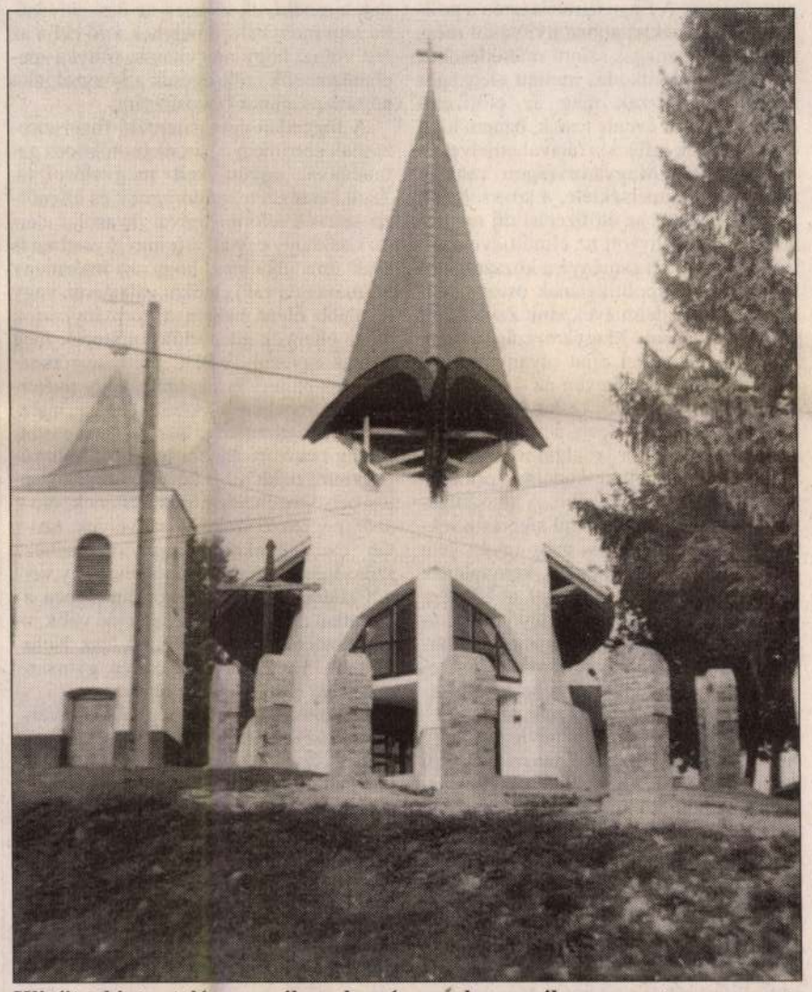

Kliséit tekintve talán organikus, de már nem harmonikus FOTÓ: ZAVILLA ANDRÁS

pedig sokkal reálisabb, de példát is sugárzó mikrohelyzetet mutat: nem feltétlenül csak rengeteg pénz kell ahhoz, hogy egy falu saját, új arcot teremtsen magának.

A dimbes-dombos faluban az új templom természetesen új középpontot is teremtett. Vélt egykori helyén áll a régi harangláb mellett, már turisták is vetődnek erre megnézni, mert messziről is látni, pedig nem nagy, de itt tekintélyes. Egyszerű anyagokból emelték – vélhetőleg a karcsúbb költségvetésre is tekintettel – a fa, illetve a faszerkezet, a meszelt fal és a tetőcserép hármasa uralja. Hátulról már késznek mutatkozik (a terepmunka egyszerű, de hatásos körülötte, ahogy az apszis rézsűjét terméskövekkel töltötték fel), de nincs még kész a lábazat, itt-ott kissé barátságtalanul a vakolatlan beton mutatkozik elő, bent viszont a minikarzatra vezető lépcsőbe mintha a múlt lenne beépítve – a koros, valahai vasúti talpfadarabok látványát viszont sajnos később eltüntetik.

Na, de hol van ebben a Makovecz? – kérdezhetik, akik idáig jutottak, és nemcsak szocio-hőskölteményre vágynak. Hol az az építészeti gesztus, ami ezt az épületet csak itt teheti és csak mostantól érvényessé?

A templom egyrészt ide készült, elemeiben és ellentmondásaiban is félreismerhetetlenül Makovecz, mégis úgy érzem, a vállalást, mint demonstratív gesztust, formailag nem sikerült felülírnia. Ha az a bizonyos magyar organikus építészet – aminek Makovecz Imre vitathatatlanul első számú klasszikusa – a természettel új módon kívánt összhangot találni, akkor ez Petőhenye szinte idilli lankái között kliséit tekintve talán organikus, de már nem harmonikus. A hátul gömbölyded nyugalommal leginkább kemencét idéző templom ugyanis elöl szálkás zaklatottságba vált: a torony a bejáratba ékelődik, miközben felül szinte sebzetten megmutat egy darabot a belsejéből is. A mester utóbbi munkáit ismerve ez nem meglepetés, az egri uszoda, a piliscsabai Stephaneum és két délvidéki, magyarlakta város művelődési együtteséhez is tartozik egy-egy ilyen sebzett, magyarbarokk templomtorony, de a táj itteni nyugalmával mindenképpen ellentétes a demonstratív gesztus. Ez a megoldás már-már drámai monumentum, égbekiáltó plasztika – azaz szinte szobor, az alkotó szélsőségesen egyéni gesztusa, amit aligha egy falu fő közösségi épületének a legszerencsésebb hordoznia. Ráadásul ez az építészeti demonstráció nyers, kemény és indulatos, inkább az alkotó meghatározatlan irányba forró dühét közvetíti, mint valami közös alapokon nyugvó együvé tartozást.

Mindenesetre én talán még kíváncsi lehetek: mit mond majd ez a torony és ez a düh húsz-harminc év múlva?

Torma Tamás

Az OCTOGON Építészetkritikai Műhely tagja

Új Horizont

Ízelítő az új számból

Teller Ede: Szép új világ – Ferdinandy György: Székek – Bodosi György: A sellőlány – Sarusi Mihály: Kágébé-radír – Kemsei István, Dukai István, Német István Péter, Takács Tibor, Kálnay Adél, Fenyvesi Ottó versei – Juhász László: A király halála – Mádl Ferenc Sütő Andrásról – Maróti István Illyés Gyuláról – Botka Ferenc: Déri-dokumentumok

A függetlenség hosszú útja

Zsolt Péter *(Előfizetési díj*, augusztus 19.) először azt mondja, hogy az előfizetési díj volt immorális, aztán meg azt, hogy annak eltörlése az. Egy ilyen „összetett" állásponttal nehéz vitatkozni, de kell, mert a közmédia függetlensége fontos dolog, a finanszírozás pedig ennek egyik aspektusa.

Abban egyetértek Zsolt Péterrel, hogy az előfizetési díj egy költségesen és csak részlegesen behajtható adó volt: mindössze az arra kötelezettek kétharmada fizette. Azon se vitatkozom, igazságos-e, hogy kétszer fizetett az, aki a kábelszolgáltatást vette igénybe, s annak is fizetnie kellett, aki a saját műholdvevőjén érkező műsorokon kívül mást nem is nézett – habár én nagyobb igazságtalanságnak tartom, hogy azok is kötelesek voltak fizetni, akik csak a földi frekvenciákon érkező műsorokat tudták fogni, s így az M 2-höz és a Dunához hozzá se jutottak. Sajnos a kistelepüléseken élőknek még mindig jelentős része így van ezzel.

Abban már Zsoltnak szerintem nincs igaza, hogy az előfizetési díj nem volt legitim, mert nem egy polgári világra jellemző társadalmi szerződésen alapult. Ez csak akkor igaz, ha kizárólag az előfizető mint fogyasztó felől közelítjük meg a kérdést, ahogy Zsolt. Pedig a fogyasztó egyben állampolgár is, és még ha fogyasztóként nem is veszi igénybe a közszolgálati csatornákat, mint állampolgárnak érdeke, hogy rendelkezésére álljanak a demokrácia működéséhez elengedhetetlen hiteles hírműsorok, fair vitafórumok s az a kulturális ajánlat, ami csak a közszolgálattól várható el. Én úgy vélem, hogy a médiatörvényt implicit szerződésként is értelmezhetjük: az állampolgár az ott – elismerten hiányosan – meghatározott közszolgálatért tart fenn bizonyos intézményeket. Az, hogy a pénz előfizetési díjból jön-e vagy a költségvetésből, másodlagos az igazi problémához, ti. ahhoz képest, hogy az előfizetők soha sem kapták meg a pénzük ellenértékét: a hiteles közszolgálatot.

Mint Zsolt írja, az előfizetési díj angol találmány, s valóban egyike a BBC függetlenségét erősítő mechanizmusoknak. De korántsem a legfontosabb, és – a tele- [illegible] világszolgálattól eltekintve – rekaz érdeküket azt kívánja, hogy önmérsékletet tanúsítsanak, a közszolgálat emberei pedig tudják, hogy a függetlenség ára a pártatlanság. A finanszírozás terén a politikusi önmérséklet abban nyilvánul meg, hogy a BBC magas szintű működéséhez takarékos gazdálkodás mellett elégséges szinten határozzák meg az előfizetői díjat, s ezt nem évente teszik, hanem több évre előre, az inflációs rátával emelve.

Mindebből Magyarországon csak a politikusok önmérséklete, a közszolgálat pártatlansága és az előfizetési díj megfelelő szintje hiányzott az elmúlt években. Ez utóbbi következménye a közszolgálati szféra műsorpolitikájának összemosódása a kereskedelmiével, amit Zsolt Péter joggal kifogásol. Magyarországon nem lehet az előfizetési díjat olyan magasra emelni, hogy elég legyen az – amúgy is túlméretezett – közszolgálat fenntartásához. Következésképpen a magyar közmédia rászorul a reklámbevételekre, amelyeket csak kereskedelmi prioritásokkal lehet maximalizálni. A közszolgálati szféra még így sem túl sikeres a reklámpiacon, a két forrás még együtt sem elég, s így az intézmények kénytelenek meglehetős rendszerességgel a költségvetéshez, tehát a hatalmon lévő politikusokhoz fordulni extra támogatásért. Márpedig ez a hatalomnak sokkal több zsarolási lehetőséget nyújt, mint ha a költségvetésből egyszerűen kifizetné, ami jár.

Nem mindegy, hogy névleges vagy egy valódi közszolgálat finanszírozásáról beszélünk. Ennek ti. vannak objektív ismérvei. Zsolt azt írja: igazat kell adnia Szadai Károlynak, a Magyar Rádió kuratóriumi elnökének, aki az előfizetési díj eltörlését a rádió függetlenségét veszélyeztető lépésként értékeli. De miféle függetlenségről beszél Szadai? Amikor a csonka kuratórium, Szadai elnökletével, az egyoldalú politikai vonzódásának már addig is számtalan jelét adó Kondor Katalint választotta a rádió elnökének, és megtehette, mert csak a kormányoldal emberei lehettek jelen a szavazásnál, de facto feladta az intézmény függetlenségét. Egy intézmény, amelynek vezetői elkötelezték magukat, nem lehet független. Az eredmény a műsorokban is megmutatkozott, úgy a választások előtt, mint kapcsolatban felszólította a Magyar Rádió vezetését a törvényes állapot helyreállítására, a kuratórium elnöke még annak a rendkívüli ülésnek az összehívásába sem ment bele, amelynek a fő célja az lett volna, hogy megvitassa, milyen mechanizmusok szükségesek a közszolgálat pártatlanságának biztosítására.

A függetlenséget garantáló finanszírozásnak szerintem a pártatlan működés garanciáival együtt kell megvalósulnia. Zsolt Péter ezt a kuratóriumok és ellenőrző szervek átformálásával javasolja elérni. Csakhogy egy kuratórium jó esetben is csak arra alkalmas, hogy az intézmény számára oda való elnököt válasszon, vagy legalább olyat, akiben a kormánypártok és az ellenzék által jelölt kurátorok meg tudnak egyezni. A BBC kormányzótanácsa viszont arra is alkalmas, hogy pufferként szerepeljen a politika és az intézmény menedzsmentje között. De a pártatlanság biztosításához a legideálisabb kuratóriumi rendszer is kevés: ahhoz komplex belső mechanizmusok kellenek, először megfelelő szakmai irányelvek, azután ezek gyakorlati működtetéséhez szükséges képzés és ellenőrzés, hogy végül kialakuljon az a légkör, amelyben a pártatlan működés természetessé válik, s a közszolgálati ethosz forrása lesz. Nem állítom, hogy ez könnyen és gyorsan megy, de más lehetőség nincs.

Különösnek találom, hogy Zsolt Péter, miután az előfizetési díj eltörlését a közmédia államosításának nevezi, nem a visszaállítását követeli, hanem arra tesz javaslatot, hogy a nemzeti jövedelem x százalékát bocsássák kötelezően és örökkön-örökké a közszolgálati média rendelkezésére. Más szóval, a számlát fizesse a költségvetés, csak több évre előre garantáltan. Az örökkön-örökké ugyanis nem jelenthet többet pár évnél, mivel a média technológiai változása túl gyors ahhoz, hogy bármi is örökre előírható legyen. Az angol médiapolitikusok is csak a jelenlegi Charter idejére lehetnek biztosak abban, hogy a BBC a mostani formájában fennmaradhat. Ehhez már csak azt kell hozzátenni, hogy a nemzeti jövedelem x százaléka feleljen meg a közmédia társadalmi megrendelés alapján kialakított feladatainak ellátásához szükséglényeg, hogy létrejöttek a produceri irodák. Talán a médiatörvény megalkotásának s így a professzionális kereskedelmi televíziózás elindulásának a késése is eredményezte, hogy nem nyugodott meg időben a médiapiac, évekig nem alakultak ki a reális beszállítói árak, s a korrupció melegágyaként, „kéz kezet piszkít" alapon jöttek létre a pártjárszalagon vezetett stb. stb." tévéelnökök „kilopatták" a televízió vagyonát. A sor folytatható. Az is igaz, hogy kaptam olyan telefont leváltásom előtt egy nappal, hogy ha aláírom az Űrgammák-vetélkedő szerződését, akkor nem fognak felállítani. (Ez már 1997-ben volt, és felmentettek, és nem lett Űrgammák-vetélkedő.)

Én csak egyet kérek: a pártok hagyják abba az egymásra mutogatást, egymás vádolását, azt a bizonyos sárdobálást az MTV Rt.-vel kapcsolatban is. Szálljanak magukba, megmenteni és ne szétlopatni akarják az egyik legfontosabb nemzeti intézményünket.

Vannak persze tisztességes, korrekt produceri irodák is, akik azonban mindenkor nehéz napokat éltek, élnek éppen azért, mert nem kívántak ebbe a „kéz kezet piszkít" játékba beszállni. Vannak tisztességes politikusok, mi több párt(ok) is. És természetesen vannak nagyon tisztességes televíziós munkatársak is.

Polipkarok

A július 20-án megjelent cikk *(A „királyi" tévé meztelen)* több mint korrekt, főleg ami a tényeket illeti, ezért azzal nem kívánok különösebben vitatkozni. Még azzal sem, amiben nem értek egyet vele, még akkor sem, ha engem érint. Levelem sokkal inkább annak a közös gondolkodásra hívásnak az elfogadása, ami e cikkből is kisejlik...

Hankiss Elemért sokan elmarasztalják a produceri irodák létrehozásáért. Ebben benne van a nyugati tv- és filmipar ismeretének hiánya, de benne van a szocialista autark gazdálkodást és minden értelemben monolitikus gyakorlatot folytató televíziózás iránti nosztalgia is. A produceri irodák létrejötte kétségtelenül a szabad versenyes kapitalizmus kialakulásának pionír időszakát idézte. Szabad rablás, szabad korrupció, vadpiaci szabályok.

Jó lett volna ezt elkerülni? Igen. De senkinek sem volt arra receptje, még elképzelése sem, hogy miként lehetne a gyereket kimosdatva a világra hozni. A

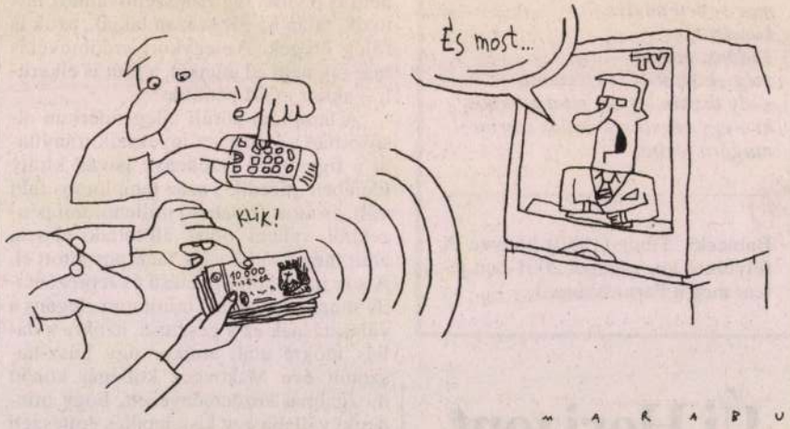

MARABU RAJZA

Summa summarum: amíg a pártok nem tanúsítanak teljes önmegtartóztatást, nem állnak ki egyes produceri irodák mögül, s nem tiltják el embereiket is az effajta nemtelen pénzszerzési módszerektől, addig nem lehet megállítani az MTV kirablását.

Hallgatok egy televíziós vitát, amelyben az egyik [illegible]

Kétféle gyógymód közül választ a kormány

Ma kerül a kormány elé a gyógyítás szervezéséről szóló javaslat. Sőt, javaslatok. Egyelőre csak arról döntenek, melyik irány volna jó. Az egészségpolitikában ismét megkezdődött a koncepciók versenye.

Lapunk úgy tudja, hogy a mai kormányülésre két „papír" készült a gyógyításszervezésről. Egyiket a *Radnai György*, a reformért felelős kormánymeghatalmazott által felkért biztosítási szakemberek, a másikat az egészségügyi tárca szakértői készítették. Információink szerint a kormánymeghatalmazott javaslatát *Kökény Mihály* egészségügyi miniszter is a helyszínen látja majd először. A korábban megismert és a szakmai szervezetek által elfogadhatatlannak ítélt előterjesztést ugyanis az utolsó pillanatig javították a kormánymeghatalmazott szakértői.

> Vélhetően nem javítja majd a kormányülés hangulatát, hogy a Magyar Kórházszövetség pénteken levélben kérte a miniszterelnököt, álljon el a Radnai-féle reformterv támogatásától.

Az utóbbi hetekben a politikai és szakmai támadások kereszttüzébe került reformterv radikálisan új eleme, hogy az Országos Egészségbiztosítási Pénztár helyett profitorientált befektetőkre, akár üzleti biztosítókra, bankokra bízná a lakosság egészségügyi ellátásának szervezését. E vállalkozások választanák ki a betegek számára az ellátókat, igazolnák a költségeket, s ha jól szervezik a munkát, sikeresek volnának a betegségmegelőzésben, megtakaríthatnának a rendelkezésükre bocsátott pénzből, nyereséghez juthatnak a közfinanszírozásból. Viszont befektetéseket, tehát tőkét is várnak tőlük.

A szakértők, az ellenzék több ponton is kockázatosnak ítéli a kormánymeghatalmazott javaslatát, sőt a nagyobbik kormánypárt frakciója sem támogatja a reformtervet. Ezért a miniszterelnök másfél hete személyes találkozóra hívta a kormánypártok frakcióvezetőit, a pénzügyi és egészségügyi minisztert, valamint a javaslatot készítő Radnai Györgyöt. A miniszterelnök a megbeszélésen tucatnyi, például az adatkezeléssel, a szabad orvosválasztás jogával kapcsolatos aggályt fogalmazott meg. Választ kért arra is, sért-e a javaslat önkormányzati jogköröket. Lapunk úgy tudja, a kormányülésre kerülő második „papír" a miniszterelnöki kérdésekre adható lehetséges válaszok köre, és nem a kormánybiztos szakértői, hanem a szaktárca apparátusa készítette.

Vélhetően nem javítja majd a kormányülés hangulatát, hogy a Magyar Kórházszövetség pénteken levélben kérte a miniszterelnököt, álljon el a Radnai-féle reformterv támogatásától. A miniszterelnök mindenesetre módosította a reform eredetileg tervezett ütemtervét, mert bejelentette: a vitatott javaslatról az uniós választások végéig nem várható politikai döntés.

Az Orbán- és a Medgyessy-kormány is elismerte, hogy a betegek számára is érzékelhető változás feltétele a tőkebevonás, ám még mielőtt a befektetők kedvet kaptak volna, hogy pénzt hozzanak a rendszerbe, a megvalósítás valamennyi kísérlete elbukott. A Mikola-féle kórháztörvényt, amely a kórházakat juttatta volna kiegészítő forrásokhoz, a Medgyessy-kormány még hatálybalépése előtt kicserélte a saját, lendületesebbnek vélt jogszabályára. Ezt viszont eljárásjogi hiba miatt az Alkotmánybíróság semmisítette meg, s a Munkáspárt népszavazáson próbálja meg végképp lehetetlenné tenni a privatizáció útján történő tőkebevonást. Valahonnan azonban elő kell teremteni a rendszerből hiányzó pénzt, de ezzel együtt azt is biztosítani kell, hogy az egészségügy a betegeken kívül a gazdasági észszerűség szempontját is képes legyen befogadni.

DANÓ ANNA

Büszkén viselt címer

Schmitt Pál visszautasította Gyurcsány Ferenc plakátbírálatát

FOTÓ: VELLEDITS ÉVA

Nem mindegy, milyen állapotban vesszük át az országot 2006-ban – érvelt a Fidesz alelnöke a fővárosi fórumon

MUNKATÁRSUNKTÓL

Schmitt Pál meglepetéssel értesült arról, hogy hétfőn a parlamentben kormánypárti politikusok kifogásolták, hogy a Fidesz egyik választási plakátján a magyar válogatottak címeres melegítőjét viseli. A nagyobbik ellenzéki párt európai parlamenti listavezetője lapunknak úgy fogalmazott: „Büszke vagyok rá, hogy mint a magyar párbajtőrcsapat tagja, kétszeres olimpiai bajnok és többszörös világbajnok, a sportegyenruháimat a mai napig megőriztem, s ha mód nyílik rá, ezeket örömmel viselem." Mindezzel arra reagált, hogy hétfőn a parlamentben *Gyurcsány Ferenc* sportminiszter azt mondta, Schmitt helyett is szégyelli magát a plakát miatt.

Amikor *Orbán Viktor* felkérte a Fidesz alelnökének Schmitt Pált, sokan nehezményezték, hogy a hivatalból pártsemleges Magyar Olimpiai Bizottság elnöke elvállalta a pártlista vezetését. Schmitt az erre vonatkozó kérdésekben mindig ígéretet tett arra, hogy a két pozíciót nem keveri össze. „A funkcióimat elválasztom egymástól. Ezért nem szólalok meg, amikor a sport politikai témává válik" – mondta az egyik napilapnak.

A Fidesz kampányaihoz már sok volt sportoló adta a nevét, arcát: *Grosics Gyula, Buzánszky Jenő, Egerszegi Krisztina, Kovács István, Csapó Gábor, Nagy Tímea, Güttler Károly, Gyarmati Dezső.*

Az MSZP két évvel ezelőtt *Balogh Gábor* öttusázó képét tette a párt sportról szóló választási anyagának címlapjára, de a sportoló nem tudott erről. Az SZDSZ legutóbb az 1994-es kampányban szerepeltetett sportolót: egyik plakátjukon *Gyulay Zsolt* kajakos volt látható.

– Sajnálom, olimpiai bajnokként nekem csak címeres melegítőm van – utasította vissza a Fidesz-plakáttal kapcsolatos vádakat Schmitt Pál. Egy csöppet sem sajnálom a történteket, ha megint hívnának, újra felvenném a címeres mezem – mondta tegnap a Fidesz alelnöke egy XVIII. kerületi fórumon.

– Egy évvel ezelőtt körülbelül 5600 tagja volt a Fidesznek, ebben a pillanatban csaknem 22 ezer. Emellett a polgári körök 200-300 ezer fős tagsága pillanatokon belül ugrik, ha kérjük – mondta az egykori olimpikon.

Schmitt Pál szerint az ellenzék úgy viselkedik a parlamentben, mint ha kormányon lenne. Nem mindegy ugyanis, hogy milyen állapotban vesszük át az országot 2006-ban – magyarázta a jelenséget az alelnök. Schmitt felszólította a közönséget, hogy az európai parlamenti választásra mindenki hozzon magával egy már 18 évét betöltött első választót. Évente 100 ezer fiatal válik szavazóképessé. Őket kell megcélozni – közölte az alelnök.

– A Szabad Európa-lista elnevezés sztaniolba csomagolt üzenet, hogy ezzel különválasszuk azokat, akik annak idején a Szabad Európa Rádió hallgatói, illetve zavarói voltak – mondta Schmitt.

TÖRVÉNYMÓDOSÍTÓ javaslatot nyújt be *Szijjártó Péter* fideszes képviselő a havi ötszázezer forintos juttatással járó Nemzet Sportolója díj kapcsán. Az elismerést csütörtökön adja át a sportminiszter. Szijjártó Péter indítványa arra irányul, legyen az összeg adómentes.

Menesztették a tiszti főgyógyszerészt

Kökény Mihály egészségügyi miniszter javaslatára az országos tiszti főorvos azonnali hatállyal visszavonja *Balázsné Molnár Borbála* országos tiszti főgyógyszerész megbízatását. A főgyógyszerész iránti bizalom ugyanis a minisztériumban megingott. Mégpedig annak ellenére, hogy az egyik közhasznú társaságot támogató levélügyet vizsgáló fegyelmi biztos nem a felmentés mellett érvelt, hanem azt javasolta, hogy a vizsgálat alapján függesszék fel a fegyelmi eljárást, a főgyógyszerészt pedig helyezzék vissza pozíciójába.

A minisztérium szerint viszont az eljárás kizárólag a főgyógyszerész vallomására hagyatkozhatott, aki elismerte, hogy a levél elkészült, csak nem hivatalosan ment ki. Így a vizsgálat sem igazolni, sem cáfolni nem tudta, hogy a levelet a hivatali vezető aláírta-e vagy sem. Megbízatását pedig bármikor indoklás nélkül is vissza lehet vonni – tette hozzá a tárca illetékese.

K. J. V.

Kritikus hangok az Akadémián

Magyarországnak nincs választása, a mi tradíciónk a szürkeállományunk, ebben a nyersanyagban még mindig gazdagok vagyunk – jelentette ki a Magyar Tudományos Akadémia közgyűlésének tegnapi, második napján *Vizi E. Szilveszter.*

Az MTA elnöke a K+F-költségeket elégtelennek, a kutatói létszámot nem megfelelőnek nevezte. Mint mondta, a fajlagos kutatói létszám kevesebb az EU-átlag felénél. Az egy kutatóra jutó dologi kiadások nem érik el az EU-átlag 30 százalékát sem, a könyvtári ellátás hiányos, a napi munkát szolgáló technikai környezet idejétmúlt, a számítástechnikai hálózatok gyengék, továbbá az együttműködéshez szükséges utazások, konferenciák költségfedezete is elégtelen. Az elnök kedvező fordulatnak nevezte ugyanakkor, hogy az innovációs alapról szóló törvény sikeresnek bizonyul az állami és K+F-támogatások növelésében.

A közgyűlés vita nélkül fogadta el az MTA tevékenységéről a kormánynak készített tájékoztatót, amely szerint a tudományos teljesítmények mögött 2003-ban nem volt kellő anyagi háttér. Az összefoglaló sérelmezi, hogy az Országgyűlés által jóváhagyott 36,5 milliárd forintos idei költségvetési támogatási keret a kormányzati intézkedések, zárolások hatásaként 7,6 százalékkal, 33,7 milliárd forintra csökkent. Az MTA főtitkárhelyettese, *Meskó Attila* által ismertetett dokumentum szerint a központi források egyik évről a másikra kiszámíthatatlan módon változnak. Az Akadémia figyelmezteti a döntéshozókat: a tudományos kutatás elengedhetetlen tényezője a folyamatosság. A kutatások kényszerű megszakítása a forráshiányra hivatkozó finanszírozási megszorítások miatt évekre, sőt évtizedekre visszavetheti a nemzetgazdaságilag is jelentős eredmények elérését. Nem lehet versenyképes innovációs termékeket létrehozni folyamatosan zajló alapkutatások nélkül. Az anyagi és tárgyi infrastruktúra fejletlensége az uniós pályázati részvétel sikerességét is veszélyezteti.

Vizi E. Szilveszter a vita után kijelentette: az Akadémia az ő vezetése alatt is kiáll a hosszú távú nemzetpolitikai érdekekért, amelyek érvényesítése gyakran a négyéves kormányzási ciklus korlátaiba és lokális akadályokba ütközik.

H. M.

A KÖZGYŰLÉS döntése nyomán az akadémikusok testülete 40 új taggal bővült. Az új levelező tagok (az akadémiai osztályok szerint növekvő sorrendben): *Honti László, Nyomárkay István, Bitskey István, Orosz István, Kelemen János, Török László, Füredi Zoltán, Major Péter, Pálfy Péter Pál, Pintz János, Mátyás Csaba, Bedő Zoltán, Solti László, Kőmíves Tamás, Mandl József, Kovács L. Gábor, Tulassay Zsolt, Roósz András, Székely Vladimír, Domokos Gábor, Kurutzné Kovács Márta, Nyiredy Szabolcs, Pukánszky Béla, Hargittai Magdolna, Antus Sándor, Somogyi Péter, Erdei Anna, Sarkadi Balázs, Gergely Pál, Vígh László, Bélyácz Iván, Bayer József, Hamza Gábor, Lakatos István, Vörös Attila, Klinghammer István, Szabó Gábor, Lovas Rezső, Rácz Zoltán, Vincze Imre.* Az eddigi levelező tagok közül 36-an váltak az Akadémia rendes tagjává.

Kövér az MSZP mozgásteréről

El tudok képzelni olyan eredményt az uniós parlamenti választáson, melynek hatására az MSZP-n belül az a józan belátás kerekedik felül, hogy a későbbi, de mielőbbi demokratikus visszatérés érdekében nem szabad kitölteni a kormányzás négy esztendejét – válaszolta *győri tudósítónknak* a Fidesz esélyeit firtató kérdésére *Kövér László* tegnap Sopronban.

A kampánygyűlésén felszólaló országos választmányi elnök kifejtette: a Fidesz a legkisebb különbségű győzelemmel is elégedett volna. A mértéknek szerinte az ország szempontjából van jelentősége. Az MSZP nagy veresége ugyanis szűkítené a mostani kormány mozgásterét – hangsúlyozta Kövér.

Áder János, a Fidesz parlamenti képviselőcsoportjának vezetője kedden találkozott *George Herbert Walkerrel*, az Egyesült Államok budapesti nagykövetével, s tájékoztatta őt többek között „a kormánybírálatot megalapozó gazdasági tényekről, leírva a romló makrogazdasági mutatók és a kormányzati stratégia hiányából következő helyzetet".

RÖVIDEN

ORBÁN A K & H-ÜGYRŐL

A Fidesz néppárttá alakulása óta a hagyományos jobb- és baloldali felosztásnak nincs többé értelme – vélekedett *Orbán Viktor*, a Fidesz – Magyar Polgári Szövetség elnöke kedd este a Hír TV-nek adott nyilatkozatában. A K & H-üggyel kapcsolatban többek közt azt mondta: „Biztosak lehetünk abban, hogy valahol a magyar államéletben vannak olyan szervezett csoportok, amelyek nagy értékű közpénz eltulajdonításához nyújtanak időnként jogalkotási segítséget". Mint fogalmazott, tudni kell, hogy kik ezek az emberek, mi ez a hálózat, honnan mozgatják és ki a feje. (MTI)

FOTÓ: MTI – KOSZTICSÁK SZILÁRD

MEDGYESSY: TUDNI KELL NYELVEKET

Mi sikeres ország akarunk lenni, s ennek egyik feltétele az, hogy nyelveket beszéljenek az emberek. A nyelvtudás csak minimum, kell egy szakma is. Magyarország akkor tud igazán eredményes lenni, ha ezt a kettőt elsajátítja – nyilatkozta a sajtónak *Medgyessy Péter* miniszterelnök kedden Veszprémben, azt követően, hogy *Magyar Bálint* oktatási miniszterrel francia, illetve angol nyelvórát tartottak a Lovassy László Gimnázium egyik osztályában. (MTI)

TÉNYEK ÉS HAZUGSÁGOK 2 KAMPÁNYFÜZET

Az MSZP ismét a Fidesz állításait cáfolja Tények és hazugságok című kampánybrosúrájában. Az A valóság és a Fidesz rágalmai alcímű, tizenkét oldalas szóróanyag *Orbán Viktortól* vett idézeteket cáfol grafikonok segítségével. „Ha valaki a kékről azt állítja, hogy zöld, az vagy színvak, vagy hazudik" – áll a szórólap bevezetőjében. „Nem akarunk részt venni a közéletet mérgező mocskolódásban, de a hazugságokat nem hagyhatjuk válasz nélkül" – olvasható a szocialista párt újabb brossúrájában. (MUNKATÁRSUNKTÓL)

ÉPÍTÉSZETÜNK JELENE

Az építészek között sok a középszerű technikus, hiányzik a tőke és az építészet hírverése – ilyen bíráló szavakkal illették szakmájuk helyzetét neves építészek, köztük *Makovecz Imre* és *Finta József* a mai építészetünket bemutató, május 7-én a Magyar Nemzeti Galériában nyíló kiállítás tájékoztatóján. (MTI)

FOTÓ: SZABÓ BARNABÁS

NYILVÁNTARTÁSBAN A MUNKÁSPÁRT LISTÁJA

Az Országos Választási Bizottság (OVB) keddi ülésén nyilvántartásba vette a Munkáspárt európai parlamenti választásra állított jelölőlistáját. A határozat szerint a párt a bejelentéssel egyidejűleg átadta ajánlószelvényeit is, amelyek ellenőrzése megtörtént. (MTI)

Üzletbérlők egyesületét szervezi a feljelentő

Nyomozás a Mammut II üzletházban

FOTÓ: KOVÁCS BENCE

Több tízezer négyzetméter, mégis túlszámlázzák?

Csalás, mérleghamisítás és adócsalás gyanújával tett feljelentést ismeretlen tettes ellen *Darázs Ilona*, aki a nyitástól bérel egy ruhaüzletet férjével a Mammut II-ben. Az Amerikában élő hölgy azt állítja: a fővárosi üzletház korábbi tulajdonosa, a Mammut Kft. folyamatosan túlszámlázta a bérlőknek az üzemeltetési és marketingköltségeket, 2002-es mérlegében nem tüntette fel a tényleges bevételét, így jóval kevesebb adót fizetett – mindezek következtében pedig több milliárd forintnak „veszett nyoma" az elmúlt években.

Az üzletasszony szerint véletlenek sorozatán múlt, hogy most fény derülhet az ügyre. Ha ő a saját, vitatott elszámolása miatt nem nézi meg a kft. korábbi mérlegeit, ha nem ért a könyveléshez, és nincs rálátása az üzletközponton belüli állapotokra, akkor a 2003-ban jogutódlással megszűnt, azaz „nagy testvérébe", a Mammut Rt.-be olvadt kft. dolgait valószínűleg már soha senki nem firtatta volna.

Darázs Ilona említett vitáiról tavaly nyáron a Népszabadság is részletesen beszámolt *Nyissunk bátran üzletet* címmel. Az akkori riportból kiderül, a Mammut Kft. és az üzletasszony cége, a Mirella Kft. közötti perpatvar valójában azzal kezdődött, hogy az eredeti szerződésükben szereplő 101 négyzetméteres üzlethelyiség helyett végül 124 négyzetmétereset alakítottak ki az építkezés során, ami jelentősen megnövelte a Mirella költségeit. Valójában ebből eredt minden későbbi elszámolási vita, amire a Mammut Kft. úgy próbált pontot tenni, hogy 2001 decemberében lezárta a Mirella ruhaboltját, és lefoglalta a teljes árukészletét. A bíróság 2002. október elsején jogerősen mondta ki, hogy a Mammut birtokháborítást követett el ezzel, Darázs Ilona pedig tavaly áprilisban visszakapta a boltját is és az áruját is.

Mindeközben Darázs Ilonának szemet szúrt, hogy szerződés szerint a Mammut meghatározott időnként és területarányosan szedi be a bérlőktől a tényleges üzemeltetési és úgynevezett marketingköltségeket. (Ez utóbbival járulnak hozzá a bérlők állítólag az üzletház reklámkiadásaihoz.) A szerződésben ígért, könyvvizsgáló által hitelesített elszámolás helyett a Mammut vezetése – Darázs Ilona feljelentése szerint – viszont csak egy fénymásolt lapot, listát osztott szét az üzletekben, amelyen tételesen felsorolták, hogy mennyit fizetett ki az üzletház az adott fél évben villanyra, gázra, őrzésre stb.

Darázs Ilona – aki már automatikusan gyanakodott – vette a fáradságot, és a rendelkezésére álló tervrajzokat tanulmányozva összeadogatta a Mammut II-ben bérelt területeket. A Mammutnak kedvezőbb kiindulási pontot választott, azt mondja, csak az üzleteket vette alapul, a közös területekkel nem foglalkozott. A Mammut fénymásolt papírja azt írta: hat hónap alatt 198 és fél millió forint volt a II. számú üzletház tényleges üzemelési költsége. Ez osztva hattal, akkor úgy 33 millió körül lehetett a havi kiadás. Darázs Ilona tovább osztotta ezt a pénzt még az üzletek négyzetmétere alapján is, így az jött ki, hogy neki például 102 ezer forintot kellene az adott időszakra havonta befizetnie. A Mammut viszont egy hónapra 243 ezer forintot számlázott ki. Ebből újra visszafelé elindulva az üzletasszony úgy kalkulált: a 2001. szeptember 28-án nyitott Mammut II-ben havonta több mint 47 millió forintot, azaz összességében legalább 1,6 milliárd forintot számláztak túl a feljelentése pillanatáig a bérlőknek.

Darázs Ilona állítása szerint az üzletház ráadásul kétszer szedett be lebonyolítási díjat, részint – szerződés szerint – a négyzetméterre szabott üzemelési költségben. Ugyanakkor az átterhelt villany-, gáz- és telefonszámlákra is további 25 százalékot tettek rá, szintén lebonyolítás címén.

Darázs Ilona bement a Cégbírósága is, és kikérte a Mammut Kft. aktáját. A mérlegek tanulmányozása közben fedezte fel a következőket. A cég nettó árbevétele 2001-ben – amikor tehát három hónapot működtek – egymilliárd-kilencvenötmillió forint volt. 2002-ben egy teljes évre egymilliárd-négyszázhetvenkettőmillió forintos árbevételt könyveltek el. Darázs Ilona összevetette a mérlegeket a saját korábbi számításaival, és arra jutott: a bérleti díjakból legalább további 2,6 milliárd forint hiányzik. Vagy nem fizetett jóformán senki, vagy pedig egyszerűen nem tüntették fel ezt az összeget a mérlegben. 2002-ben az 1,5 milliárd körüli árbevétel mellett ugyanakkor 900 millió forintot fizetett ki a Mammut Kft. tanácsadásra.

A Mammut Kft. 2003 szeptemberében beolvadt a Mammut Rt.-be. Az előzményekhez tartozik, hogy a részvénytársaság korábban is tag volt a kft.-ben, illetve az egész cégbirodalom kifutása két ciprusi cég.

Vígh Gábor, a Mammut Rt. cégvezetője nem kívánt nyilatkozni a feljelentéssel kapcsolatban a Népszabadságnak. Azt mondta: Darázs Ilona állításai oly mértékben képtelenek, hogy kár szót veszteget rájuk. Szerinte sok magyar cégvezetőnek fel lehetne hasonló kérdéseket tenni, ám „ezen a szinten", azaz a sajtónyilvánosságon keresztül nem kezelhető az ügy. És hiába is adna szakszerű magyarázatot a történtekre – szögezte le végül –, az úgysem jelenne meg az újságban. Nem válaszolt arra a kérdésre sem, hogyan írhatta alá ő a Mammut Kft. 2002-es mérlegét, noha a Cégbíróságon hozzáférhető papírok szerint nem volt a kft. cégvezetője.

Vígh Gábor egyébként nemrég levélben figyelmeztette Darázs Ilona lányát, aki a családi ruhaüzletet vezeti, hogy hagyjon fel rágalomhadjáratával, különben – így a levél – „minden lehetséges eszközt igénybe fogok venni a bennünket ért jogsérelem orvoslására".

Darázs Ilona feljelentésére egy hónappal ezelőtt nyomozást rendelt el az V. és XIII. Kerületi Ügyészség, noha az ORFK Pénzügyi Nyomozó Igazgatósága bűncselekmény alapos gyanújának hiánya miatt korábban elutasító választ adott, arra hivatkozva: a feljelentő spekulatív módon számolta ki a feltételezett hiányt. Darázs Ilona fellebbezett az elutasítás ellen, az ügyészség pedig úgy találta, az ügyben nyomozni kell, mivel a spekuláció nem zárja ki az adócsalás gyanúját.

Darázs Ilona az APEH-nek is megküldte tájékoztatásul a feljelentését – ehhez természetesen minden számlát és mérlegmásolatot is csatolt –, amit az adóhatóság közérdekű bejelentésnek minősített, és február 6-án kelt válaszában arról tájékoztatott, hogy a szükséges intézkedéseket megtette.

Kedden gyűlést tartottak az üzletházban, ahol Vígh Gábor ismertette a bérlőkkel a jövőben várható fejlesztéseket, átalakításokat. A fórumon nem került szóba Darázs Ilona feljelentése, a két üzletház bérlői csak a folyosókon, „négyszemközt" beszéltek az ügyről. Mint mondták, tisztelik Darázs Ilonát a bátorságáért, de rajta kívül nem nagyon mer senki „ujjat húzni" a Mammut vezetésével. Kiderült az is, többen közülük megpróbáltak utánaszámolni, vajon igazat állít-e az üzletasszony. Egyelőre azonban csak az vált világossá, hogy ami a bérleti díjakat illeti, meglehetősen kusza a helyzet, többen nem is a Mammut Kft.-vel, hanem például annak egyik tagjával, a Burginvest Rt.-vel szerződtek, amelynek fő részvényese a ciprusi Robeco Trading Overseas Ltd.

Másoktól korábban a Passzázs Mozgáskultúra Kft. szedte a bérleti díjat, amelyben 2000-ig a Mammut Rt. is tag volt, jelenleg pedig a szintén ciprusi Oumante Ltd. Nicosiából, az Orfeos str. 2/B alól tag a vállalkozásban, a Passzázs Invest Kft. mellett, amely tagjai között tudja az előbbi ciprusi cégtől egyetlen betűvel eltérő, és azzal szomszédos – hacsak nem a Cégbíróság elírásáról van szó – Opumante Ltd.-t, Nicosia, Orpheos str. 2/A székhellyel.

Darázs Ilona időközben úgy döntött, egyesületbe szervezi a Mammutban és más magyarországi bevásárlóközpontokban üzletet bérlőket, hogy együttesen léphessenek fel az ilyen és hasonló túlszámlázások, illetve kiszolgáltatott helyzetük ellen.

FÉDERER ÁGNES

Széna téri cégbirodalom

A fővárosi Széna téren hat évvel ezelőtt nyitott Mammut I és 2001 szeptemberétől működő Mammut II bevásárló- és szórakoztató-központ összesen 55 ezer négyzetméteren több mint 300 üzletet, valamint 1200 parkolóhelyet működtet.
A Mammut II, amelynek építését sokan – közöttük elsősorban a környezetvédők – támadták, kilencmilliárdos beruházás volt, elődjéhez hasonlóan szerkezetkészen adták át.
Az üzletházak bérlői a becslések szerint még további ötmilliárdot költöttek az üzlethelyiségek építésének befejezésére. Mindkét Mammutban már nyitás előtt bérbe adták az üzletek 90 százalékát. A Mammut Rt. vezetése tizenöt-húsz év körüli megtérüléssel számol. A cégbirodalom mögött két üzletember, *S. Nagy Sándor* és *Kenyeres Sándor* áll, mindketten szerepelnek a száz leggazdagabb magyart felsoroló listán. Az előzetes hírek szerint elkészültek a tervek a további bővítésre, a III-as számú ház felépítésére is.

A VPOP visszavág

Vámigazgatási eljárás az excsempészek ellen

A büntetőeljárást mindazok megúszták, akikkel szemben uniós eredetű termékek csempészetéért folyt büntetőeljárás. Az átfogó vámigazgatási eljárást azonban nem.

A *Népszabadság* értesülése szerint a VPOP vámigazgatási eljárások keretében megkísérli behajtani a korábban meg nem fizetett adókat azoktól, akikkel szemben az uniós csatlakozás előestéjén megszüntették a csempészet és vámorgazdaság miatt indított eljárást. Szerencsés esetben mintegy hat-hétmilliárd forint bevételhez juttathatja igazgatási úton a költségvetést a vámőrség. Információink szerint az elkövetkező hetekben egyenként megvizsgálják az április 30-án megszüntetett 329 büntetőeljárás aktáit, s az eleve reménytelen eseteket kivéve (képtelenség behajtani például a korábban be nem fizetett közterheket a fantomcégektől) haladéktalanul megindítják a vámigazgatási eljárást.

Mint megírtuk, az uniós csatlakozás napján jogszabályváltozásra hivatkozva az ügyészség megszüntette az összes olyan büntetőeljárást, amelyet az unióból származó termékekkel összefüggésben csempészet és vámorgazdaság miatt rendeltek el. Közel ezer gyanúsított kapott a csatlakozás előtt határozatot arról, hogy ügyében az eljárást „bűncselekmény hiányában megszüntették". Az ügyészség döntése – amelyet kedden lapunknak nyilatkozva teljesen helyénvalónak minősített *Bárándy Péter* igazságügy-miniszter – nem vonatkozik azokra, akik távol-keleti árukat hoztak forgalomba a vámszabályok kijátszásával, de

Bárándy Péter

azokra sem, akik a Németországban vásárolt használt autójukat – a kedvezőbb elbírálás reményében – hamis svájci papírokkal vitték a magyar vám elé. Vagyis csak az uniós országokkal folytatott kereskedelemre terjed ki az intézkedés.

Bár *Lendvai Ildikó*, az MSZP frakcióvezetője kedden a Nap TV reggeli műsorában vérlázítónak nevezte, hogy csaknem ezer csempész az ország uniós csatlakozása miatt elkerülte a büntetőjogi felelősségre vonást, a jogászok többsége úgy véli: ami történt, nemcsak jogszerű volt, hanem elkerülhetetlen is. Alkotmányos és büntetőjogi alapelvek sérültek volna, ha az ügyészség nem szünteti meg a kellő időben – a jogszabályváltozás hatálybalépésének pillanatában – azokat az ügyeket, amelyek az új törvény alapján már nem minősülnek bűncselekménynek. Ugyanezen megfontolásból a kormányon belül fel sem

Lendvai Ildikó

vetődött az az egyes jogászok által megfogalmazott javaslat, hogy az uniós áruk csempészeivel szemben is a „régi szabályok" szerint folytassák le az eljárást a hatóságok, ha az a csatlakozás előtt már megkezdődött.

Lendvai a Nap TV-ben azt mondta: – Ami történt, minden ember igazságérzetét sérti, s a frakció már fel is kérte a pénz- és az igazságügy-minisztert, nézzenek utána, hogy történhetett ez meg.

A két tárca illetékesei azonban aligha adhatnak más választ, mint: lehetséges, hogy a döntés sérti az emberek igazságérzetét, ám alkotmányos és törvényes. Jól jártak azok, akik az elmúlt években uniós árukat csempésztek. Velük szemben megszüntették az eljárást, a többiekkel szemben nem. Azaz: aki Németországból hozott be hamis számlákkal egy sokmilliós autót, megkönnyebbülhet, ellenben bíróság elé állítják azt, aki ugyanolyan értékű gépkocsit – azonos mértékben és módon meghamisított számlákkal – Svájcból hozott be.

A kérdés csak az, hogy a hamarosan megkezdődő vámigazgatási eljárások – amellett, hogy tetemes elmaradt adó, adóbírság és késedelmi kamat megfizetésére kényszerítik az érintett vállalkozásokat és magánszemélyeket – nem tárnak-e fel olyan új tényeket (például, hogy az uniós áruként elkönyvelt termékek esetleg mégsem Európából származnak), melyek okot adhatnak az eljárás folytatására vagy új eljárás elrendelésére.

FEKETE GY. ATTILA

Krach előtt új tudósítói kör az MTV-ben

Két héten belül fizetésképtelenné válhat a Magyar Televízió (MTV) Rt., ha addig nem jut újabb forrásokhoz – adtak vészjelet ismét a köztévéből. Az elmúlt héten többen is megkongatták a vészharangot a Szabadság téren, ezúttal a távirati irodának nyilatkoztak arról, hogy „május első felében jön a krach". Az elmúlt években folyamatosan a csőd szélén táncoló MTV-t rendre tízmilliárdos állami mentőövek segítették. Költségvetési támogatásban bíznak a köztévénél most is, a központi büdzsében ugyanis tízmilliárd forint van elkülönítve a közszolgálati médiumok tőkepótlására.

Mindeközben az MTV sajtótájékoztatón jelentette be, hogy újraépíti külföldi tudósítói hálózatát. *Nika György* megbízott aktuális igazgató elmondta: Európában mindenképpen bővíteni akarnak, felélesztve az elmúlt években kényszerűségből leépített hálózatát, de vannak merészebb elképzeléseink is. Az MTV brüsszeli tudósítói posztján csere lesz, *Nagy Krisztina* májustól *Balázs Péter* magyar uniós biztos sajtótitkára lett, utóda *D. Tóth Krisztina*, a híradó egyik műsorvezetője lesz.

H. Z.

Esélyegyenlőséget kérnek az idősek

A nyugdíjasok hátrányosnak érzik helyzetüket az esélyegyenlőségben – hangzott el az Idősügyi Tanács legutóbbi ülésén. A miniszterelnök tanácsadó, véleményező és javaslattevő fórumán a nyugdíjasszervezetek bírálták a kormányt, mert nem teljesíti választási ígéreteit: nem született meg az idősügyi törvény, és még mindig nincs idősügyi ombudsman. *Lévai Katalin* esélyegyenlőségi miniszter szerint azonban az esélyegyenlőségi kormányhivatal több programot is megkezdett az idősek esélyjavítására.

A miniszter asszony elmondta: az inaktívak és az aktívak aránya nálunk a legrosszabb Európában. Nyugdíjból és nyugdíjszerű ellátásból több mint hárommillióan élnek, a nyugdíjasszervezeteknek pedig gyenge az érdekérvényesítő képességük. A hivatal által működtetett információs és tanácsadó irodán az elmúlt egy évben a legtöbben azt panaszolták, hogy nyugdíjasként egyedül nem tudnak megélni. (Ma az átlagnyugdíj 35 ezer forint körül van.) Nincs elegendő pénzük a rezsiköltségre, a gyógyszer kifizetésére, ezért is fordul elő egyre gyakrabban, hogy a lakásmaffia áldozataivá válnak. A tapasztalatok szerint egyébként a nők többször fordulnak a szociális intézményekhez, mint a férfiak.

KUN J. ERZSÉBET

Építészetkritikai pályázat, Új Magyar Építőművészet, 2002

Az Új Magyar Építőművészet a lap ünnepi, 100. évfolyamának megjelenése alkalmából, építészetkritikai pályázatot ír ki. Folytatva a nagy múltú hazai építészeti lap legjobb hagyományait, amelyet a magyar építészeti kultúra művelésében, a magyar építészet ismertségének és elismerésének érdekében tett, olyan még nem publikált írásokat várunk, melyek az építészet gyakorlatát és elméletét friss szemmel, széles kitekintéssel és igényes szakmai színvonalon közelítik meg.

Pályaműveket a következő témákban várunk:

I. – Egy szabadon választott, az utolsó 3 évben Magyarországon épült épületről írt kritika (maximális terjedelme 6-8000 karakter)

II. – Építészetelméleti helyzetelemzés a kortárs hazai építészetről, különös tekintettel a jövő szempontjaira (maximális terjedelme 15.000 karakter)

– Építészetelméleti elemzés a városi táj, az épített környezet mai helyzetéről és lehetőségeiről, egy konkrét település problémái és időszerű feladatai kapcsán (maximális terjedelme 15.000 karakter)

– Rövid építészettörténeti elemzés egy 1980 előtt épült épületről vagy 1980 előtt alkotó építész pályájáról/egy munkájáról/munkáinak egy csoportjáról, amely új adatokat illetve új szempontokat hoz felszínre (maximális terjedelme 15.000 karakter)

– Gyakorlati módszereket is bemutató tanulmány az ökológiai szempontból kívánatos építészet hazai lehetőségeiről (maximális terjedelme 15.000 karakter)

• **A pályázat beadási határideje: 2002. május 3. péntek**, beadás postai úton, személyesen vagy e-mailen az Új Magyar Építőművészet szerkesztőségében: 1075 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 14., e-mail cím: epiac@axelero.hu, telefon: 344-51-47

• A zsűri 5, egyenként 100.000 Ft-os díjat adhat ki, fenntartva magának a jogot a meghirdetett témáktól esetleg független, szigorúan a minőséget kifejező csoportosításra.

• **Eredményhirdetés: 2002. május 22.**

• Az Új Magyar Építőművészet a beérkezett írások közlésére az első publikáció jogát fenntartja.

• **A zsűri tagjai:** Ferkai András, Gerle János, Simon Mariann, Kerényi József, Kunszt György, Meggyesi Tamás, Szegő György

---

A Magyar Fotóművészek szövetsége,
A Magyar Építészek Szövetsége,
Az Új Magyar Építőművészet,
A FORTE Fotókémia Rt.
és a KASIB Mérnöki Manager Iroda Kft.

VÁLTOZÓ MAGYARORSZÁG
„Épített környezet – Építészet" címmel fotópályázatot hirdet

A pályázatra a rendezők a magyarországi építészet, az épített környezet jelenlegi helyzetét bemutató képeket várnak. A legjobb fényképekről rendezett kiállítást a FOTÓHÓNAP 2002 rendezvénysorozat keretén belül 2002. május 6-án mutatják be a Magyar Építészek Háza Kós Károly termében.

A pályázat meghirdetésével és a kiállítás létrehozásával a rendezőknek az a célja, hogy bemutassák a közelmúlt változásainak hatását épített környezetünkre. Az elmúlt évtizedben az építészeti feladatok megsokszorozódtak, különböző irányzatok jelentek meg, különféle stílusok fejlődhettek egymás mellett. Az újonnan tervezett épületek sokféle funkciót töltenek be, bevásárlóközpontok, lakó- és ipari parkok, hidak, utak, magánházak épültek. Az új mellett a régire is figyelni kellett, a hazai tervezők munkáiban a régi épületek rekonstrukciója, és a műemlékek helyreállítása is komoly szerepet játszik.

Olyan fényképeket várunk, amelyek a változásokat megelőző időszakról, az eltűnő, átalakuló környezetről és újonnan létrehozott, megvalósított munkákról is hírt adnak.

A pályázaton részt vehet minden alkotó, akár hivatásos fotográfus, akár műkedvelő, aki a fenti témakörben színvonalas, kiállításra alkalmas, fotóművészeti szempontból is értékelhető műveket alkotott.

Szerzőnként maximum 10 darab bármilyen fotográfiai eljárással készített alkotással lehet pályázni.

A pályázaton a KASIB Mérnöki Manager Iroda Kft. által felajánlott díjak kerülnek kiosztásra.

A FORTE Fotokémiai Rt. által felajánlott különdíjak odaítélésénél a zsűri csak a hagyományos, fekete-fehér eljárással készült műveket értékeli, amely képeket alkalmasnak ítélnek a FORTE termékek bemutatására.

A pályaműveket kiállításra kész állapotban kérjük leadni. A képek hátoldalán kérjük a szerző nevét és adatait feltüntetni. Amennyiben a szerző számára a képen szereplő épület tervezője, kivitelezője és az építés éve is ismert, kérjük ezen adatok feltüntetését is. A leadott képanyaghoz képjegyzéket kérünk mellékelni (lehetőleg géppel írt A4-es lapon).

A zsűri elnöke Tímár Péter építészmérnök, fotóművész; tagjai: Juhász Sándor építészmérnök, Szamódy Zsolt fotóművész, Szegő György, az Új Magyar Építőművészet főszerkesztője és Vidovics István fotóművész.

A pályázati kiírásban foglaltakat minden pályázó tudomásul veszi és a zsűri döntését elfogadja, az ellen fellebbezésnek helye nincs.

• **A pályázat leadási határideje 2002. március 20.**

• **A leadás helye:** Jelenkori Fotóművészeti Gyűjtemény és Dokumentációs Központ (1054, Budapest, Hold u. 6.)

• A zsűri ítéli oda a KASIB Mérnöki Manager Iroda Kft. Által felajánlott díjakat:
I. díj 250.000 Ft.
II. díj 150.000 Ft
III. díj 100.000 Ft
és a FORTE Fotókémiai Rt. által felajánlott különdíjakat, amelyek a kiállítás megnyitóján kerülnek kiosztásra.

2002. december *A FOTÓHÓNAP kuratóriuma*

A CENTENÁRIUMI ÉV első száma elé

Tisztelt olvasóink!

A Magyar Mérnök és Építész-Egylet Közlönye, az első hazai építészeti orgánum, az idén lenne százhúsz éves. De szakmai és sajtótörténeti ünnepként ez évben avval büszkélkedhetünk, hogy a Magyar Építőművészet, az 1902-ben alapított Magyar Építőművészek Szövetsége által indított folyóirat – amelynek az Új Magyar Építőművészet létező, élő jogutódja – éppen 100 éve jelent meg. Igaz, először, 1907-ig Magyar Pályázatok címen, de az 1908-as Magyar Építőművészet V. évfolyamként datálta első számát, nincs okunk az alapítók akkori döntését megkérdőjelezni. Az 1918-ig folyamatosan, 1944-ig szakadozva megjelenő évfolyamok a háború után többféle, kissé eltérő címváltozatban folytatódtak. 1951-től ismét Magyar Építőművészet néven volt lapja „annak" a szövetségnek. A MÉ lapjain 1957-től egyre inkább érzékelhető az a politikától egyre függetlenebb tisztán szakmai szellem, amelyet – a megjelenés rövid megszakításától eltekintve – a mai napig folyamatosan célul tűztek ki a folyóirat kiadói és szerkesztői.

Amikor a centenáriumi évben a Stephaneum és a Millenáris Park jelentősen eltérő szemléletű architektúráit választottuk az első szám *Páholy* rovatába, ezt a független szerkesztői hagyományt tartottuk szem előtt. És tesszük ezt akkor is, amikor az új *Válasz* rovatban reagálunk az építészeti alkotás szabadságát védelmező szándékkal a debreceni Főtérről írt és félreértett cikkekre kapott válaszokra válaszolunk. (Újabb véleménycserének e témában csak a web oldalakon tudunk helyet adni.)

A *Csarnok* német iskoláját, a csepeli görögkatolikus templomot, a most egészében megnyílt bécsi MQ-t, az áprilisban avatandó Alexandriai Könyvtárat, illetve Herzog & deMeuron házait az eltérő karakterű architektúrák párhuzamosan lehetséges kvalitásaira figyelve közöljük. Az *Ökotár* rovat a zöldterületek védelmében szól, a Passzázs újra jelentős építészeti – Tomay Tamás vagy R. M. Schindler kiállításai – és társművészeti események közül válogat. A *História* rovat észak-magyarországi műemléki keresztmetszetet kínál. De az év első hónapjának két fájó gyászhírét is kommentálja: a külföldön alkotó, jelentős életművet és szellemi űrt maga mögött hagyó Pierre Vago és Kepes György emléke előtt tiszteleg. Amint a *Portré* rovat is egy nemrég elhunyt hazai mester, Szendrői Jenő munkásságát méltatja. A *Hídfő*ben éppen az egykor Szendrői vezette Mesteriskola friss pályázata keretében újragondolt „Spenótház" nyertes terveit mutatjuk be.

Érdeklődésre tarthat számot az Octogon frissen megjelent Építészeti Kalauzát elemző két írás, vagy az az ugyancsak kritikai hangú „válasz", amelyet Maróti Géza védelmében – egy, az építészetet ürügyként kezelő napilapos írás tévedéseit tisztázó szándékkal közlünk.

Az *Utóirat* a tárgyak szellemével, a tárgygyűjtő épületekkel, a gyűjtő szellemmel és az érzelmi emlékezet jelenségével, utóbbi szubjektív és kreatív erők létével számoló, az anonim intimitást célzó városkoncepció lehetőségével foglalkozik. Az előfizetők számára elérhető elméleti írásokat a 2001. novemberében az UMÉ által szervezett, a Merlin Színházban nagy sikerrel megtartott *Rendezés* c. kötetlen formájú konferencia „jegyzőkönyve" zárja. A füzetet Karl Blossfeldtnek Kremsben látható, a természet ősformáit bemutató fotóival illusztráltuk.

Felhívom figyelmüket az itt mellékelt centenáriumi pályázati és kiállítási programjainkra. Sikeres évet, jó egészséget kívánunk minden kedves olvasónknak, akikkel együtt ünnepeljük a százéves Magyar Építőművészetet,

Budapest, 2002. január

Szegő György DLA
főszerkesztő

és szerkesztőtársai, Götz Eszter, Haba Péter és Apáti-Nagy Mariann

ps.: Ezúton szeretnénk megköszönni, hogy a Vas megyei építészkamara minden tagja számára előfizette az UMÉ-t. Üdvözölnénk más kamarai szervezetek hasonló döntését, hiszen – bár a MÉSZ lapjáról van szó – az építészek mindkét oldalon személy szerint is azonosak. Ha ez az elhatározás szélesebb körben megszületene, az UMÉ megérné a 101. évet is. – a szerk.

Az Új Magyar Építőművészet című folyóirat tisztelettel meghívja önt a lap indulásának 100. évfordulója alkalmából rendezett
BUDAPESTI FOTÓK A 100 ÉVES MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET ARCHÍVUMÁBÓL című kiállítására.

Helyszín: Budapesti Városvédő Egyesület Podmaniczky-kiállítóterme, 1067, Bp., Eötvös utca 10.

Megnyitó: Március 8., 15 óra
Nyitvatartás: 2002. március 8–22.

Az első évfolyam első számának
lapindító szerkesztői bevezetője

ELŐSZÓ.

A tervpályázatok korát éljük. A magas kormány, valamint a hatóságok, testületek és egyesületek, mind pályázat utján szerzik be a közpénzen emelendő épületek terveit. Minden érdemesebb épitkezésre pályázatot hirdetnek, minden esztendő bőven termi a tervpályázatokat és ennek természetes következménye az a nagy érdeklődés, a mely minden ujabb pályázat alkalmával mind nagyobb és nagyobb mértékben nyilvánul meg a magyar épitészek körében.

A pályázatra érkezett tervek kiállitását járva, sokszor valóságos szivfájdalommal látja az ember, mint kell a dijazottakon kivül is igen sok értékes eszmének hatás nélkül, vagy csak futólagos hatást téve visszatérnie kipattanási helyére, a terv alkotójához, a helyett, hogy méltó tanulmányozás tárgyául szolgálna.

Jelen folyóiratunk czélja, hogy a kiválóbb tervpályázatokat, melyekben valami müvészi eszme nyilatkozik, eredeti izlés buzog, ne engedjük veszendőbe menni, hanem részrehajlatlanul segitsük arra a hatásos utjára, melyet jogos igénynyel tehet meg a gondolkozó elmékben. Mert minden kiválóbb alkotás ujabb, esetleg még jobb eszme alapjául szolgálhat. Hanem a tervkiállitások sokkal rövidebb ideig tartanak, semhogy egyes tervek tüzetes tanulmányozása lehetséges lenne. Sokszor pedig az ilyen kiállitást a pályázat kiirása helyén, valahol a vidéken, talán éppen az ország elzárt zugában foganatositják, sőt néha egyáltalában meg sem tartják.

Szóval, a körülmények mindenképpen korlátozzák az érdeklődőt abban, hogy a pályázatok eredményét, bár nézetünk szerint ez volna az igazi czél, mélyebb tanulmányozással haszonra fordithassa, a terveket pedig arra kárhoztatják, hogy legfeljebb egy-egy elismerő megjegyzést csikarjanak ki vagy csak futólagos hatást érjenek el.

Az tehát a czélunk, hogy az ország bármely vidékén lefolyt pályázat eredményét összegyüjtve, azt irásban és képben közöljük, hogy az ilyen tervpályázatba befektetett szellemi kincset megrögzitsük ugy, hogy azt mindenki, mindenkor tanulmány czéljából felhasználhassa, hogy együtt találja minden időben a tanulmányozandó tervpályázat feltételeit, birálati jegyzőkönyvét és rajzait, mert csak ezek együttes egybevetésével alkothat magának tiszta képet és fordithatja hasznára alkalomadtán tanulmánya eredményét.

Most, hogy folyóiratunk czélját ezekben igy előadtuk és ezzel programmunkat is kifejtettük, még csak azt jegyezzük meg, hogy a füzet kiállitásánál nem riadtunk vissza semmi nehézségtől, sem anyagi áldozattól abban a reményben, hogy t. kartársaink és az érdeklődő szakkörök munkánkat pártolni fogják s módot adnak arra, hogy vállalatunk ne csak muló jelenség legyen, hanem állandó jelleggel mindjobban fejlődhessen.

Budapest, 1903. márczius havában.

A szerkesztők.

A FIATALOK.

Építészeti hallgatók kiállítása.

Friss levegő áramlása csapja meg arcunkat, üde lehellet . . . ez a tavasz.

Meleg szimpátiánkkal üdvözöljük az új generáció életerős bajnokait.

Erős akarat, nagy tudásvágy jellemzi őket, az igazi művészet múzsája ihlette meg fiatal lelkeiket és mi örömmel szemléljük az ifjú bajnokokat, hogy törik útjokat fiatalos hévvel, lankadatlan bátorsággal és vívják ki a megillető elismerést.

Munkájukat látva, új lelkesedés száll meg mindannyiunkat, hisz amit álmodtunk, amiért annyit küzdöttünk, amit mint szentet, mint oltárt tekintettünk, e fiatalok valóra váltják. Munkájukat látva, újra hiszünk, hogy lesz még különálló nemzeti építészetünk, felszabadulunk a külföld igájától, hogy meg legyen a magunk művészete.

Csak a megkezdett úton haladjanak ők tovább, az erős akarat útján, és el fog némulni minden ellenzés és meg fog szünni minden kétkedés és sikerrel emelik fel a diadalmas zászlót mint férfiak, mint megállapodott emberek, a legboldogabb, legjólesőbb tudattal, hogy fiatalságukat jól használták fel.

Néhány mutatvány csak a nagy munkából, mit szerény eszközökkel, de erős akarattal szerzett egybe a jövő generáció. Egy kiállítás, mely ha nem is tökéletes, érezteti és erős szándékkal szuggerálja, hogy akik alkották, hivatva vannak missiót teljesíteni a jövőben. Csak kivonata ennek is, mit e lapok nyujtanak, de példa, hogy az út, melyre lépték, a legszebb cél elérésére vezet.

A tanulság, hogy: tanulva merni, az akadályoktól meg nem hátrálni és oly eredmények intenek, melyek eleve büszkeséggel töltenek el mindnyájunkat.

Fiatal technikusainknak nem állottak a rendezés eszközei rendelkezésükre, mindent a maguk erejéből kellett végezniök, így a forma, melyben megjelenhettek, nem egyenértékű a belső tartalommal — a siker mégis meglepő. Hiszszük, hogy a jövőben e siker arra fogja indítani a mérvadó köröket, hogy támogatva e szép törekvéseket, a technikusok kiállítása méltón illeszkedhet be a külföldi hasonló irányú kiállítások sorába.

A tartalom mégis itt a legfontosabb és meg kell adnunk az elismerés babérját a professzoroknak, kiknek vezetése alatt e szép virág kihajtott. Ők vezetik e reményteljes fiatalságot és köszönet, hogy magukra hagyják, midőn egyéniségük ébredez, hogy az teljes mértékben kibontakozhassék.

Hauszmann Alajos, Nagy Virgil és ***Rauscher Lajos*** buzdítják, bátorítják a fiatalokat és ambicziójukat felkeltik, pályázatok kiírásával fokozzák a nemes versenyt, mely bennük lángol.

A tanítványok, kiragadunk néhány nevet, ha már munkáikat egyenként, külön-külön nem méltathatjuk: Kosch Károly, Györgyi Dénes, Zrumeczky Dezső, Révész Tibor, Róth Zsigmond, Mende Valér, Kiss László, Werner Frigyes, Machlup Károly, Lossányi Béla, Csorna Dezső, Tauszig Béla, Wellisch Andor, Moll Elemér, Sebestyén Lajos, Szende Andor, Arvé Károly, Mátrai Lajos, Fábián Gáspár.

Neveikkel az életben is gyakran fogunk találkozni, mostani munkáikkal a legszebb reményekre jogosítanak.

Málnai Béla.

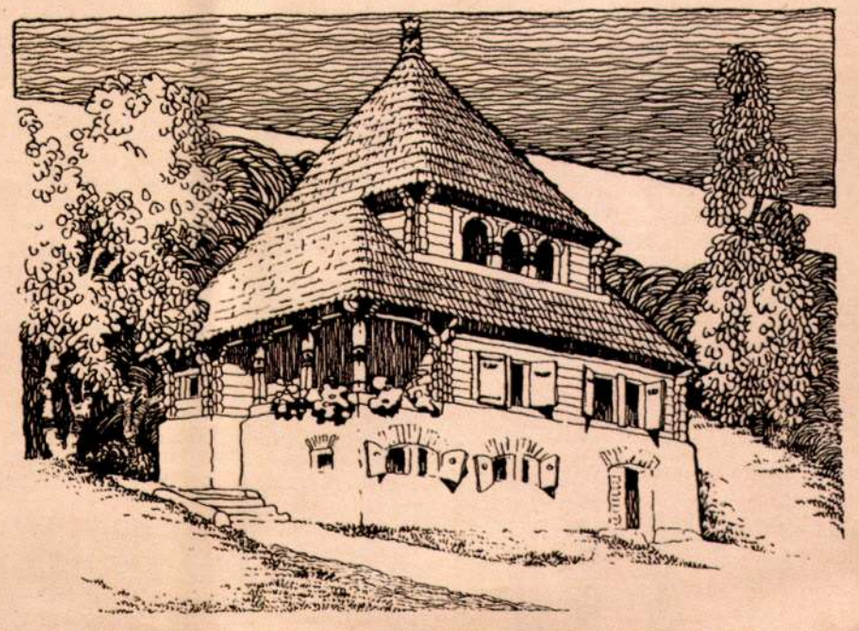

FALUSI HÁZ. TERVEZTE: KÖSCH KÁROLY, IV. ÉVES ÉPÍTÉSZ.

Hefkó Mihály és Jakab Csaba kapta „Az Év Belsőépítésze" díjat, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár felújításának és bővítésének belsőépítészeti tervezéséért.

Pest Megye Építészeti Nívódíja

Az első díjat Szoják Balázs (Szoják és Társa Építészstúdió Kft.) herceghalmi lakóépülete nyerte.
További díjazottak:
- II. díj: **Vadász György, Ádám Ildikó, Király József**
- III. díj: **Antari Építészmérnöki Bt.**
- III. díj: **Bánlaki Zsolt, O. Ecker Judit**

Elhunyt Németh Ferenc

2001. december 5-én autóbalesetben 51 éves korában meghalt Németh Ferenc építész, a Világörökség Magyar Nemzeti Bizottsága titkárságának vezetője. A fertődi Esterházy-kastély revitalizációs tervezési vezetője volt, 1995-ben szakértőként működött közre Kambodzsában, az angkori épületegyüttes világörökségi védelme érdekében. Telki családi ház-együttesét és hűvösvölgyi két luxusvilláját az Új Magyar Építőművészet 1998/6. számában mutattuk be.

PÁLYÁZATOK

Az Építészek Háza Kós Károly termének belsőépítészeti kialakítása
Február 1-én kihirdették a pályázat eredményét. A pályázatra 7 pályamű érkezett. A zsűri rangsorolás nélkül díjban részesítette:
- **Göde András, Frank György, Kéry Balázs, Wehner Viktória és Gregó Tibor** pályaművét, valamint
- **Pintér Tamás, Kéner Tamás** pályaművét.

A Bíráló Bizottság javasolta a kiírónak, hogy a pályázat eredménye alapján folytassa a terveztetési munkát, hívja meg a két díjban részesített tervező csoportot egy második fordulóban való részvételre.

Pro Architectura Díj

Az idei pályázatok leadási határideje: március 31.
Részletes információ:
Pro Architectura Díj titkárság
(FVM, 1055 Budapest, Kossuth tér 11.)

Wienerberger Jövőház-pályázat

Harmadik alkalommal pályázhatnak a gyermekintézmények és műemlék épületek kezelői a Wienerberger, Baumit, Bramac, és Sofa termékeire május 3-ig. A részletes feltételeket az összes önkormányzat, számos gyermekoktatási intézmény és alapítvány már megkapta.

Graphisoft – konferenciaközpont a Duna fölött Nemzetközi ötletpályázat

A feladat 350 m²-es víz feletti konferenciaközpont tervezése a Graphisoft termékeit és technológiáját bemutató rendezvények számára, a Graphisoft Park mellett a folyóból kiemelkedő régi ipari betonpillérek felhasználásával. Elvárás, hogy a Konferencia-központ legyen méltó a szakma elvárásaihoz.
A nemzetközi ötletpályázaton minden kamarai tag részt vehet.
Regisztráció: 2001. december 31-től
Postára adás: május 15-ig
Eredményhirdetés: július 22-26. között a berlini UIA Konferencián.
Részletes információ és regisztráció a www.graphideas.com honlapon.

Nemzetközi pályázat a ljubljanai Utasközpont térségének tervezésére (Szlovénia)

Elhelyezendők:
vasútállomás,
buszpályaudvar,
városi villamos,
kerékpárutak és parkolók,
az utasok parkolója,
gyalogos közlekedők.

Feladat az egész terület közlekedési rendezése, városképi tervek, a természeti-és művészeti örökség megőrzése, üzleti-és adminisztratív létesítmények, bevásárlási és vendéglátási lehetőségek – szórakozás, pihenés, kultúra, konferenciaközpont, kiállítás és vásár, szállodák, lakás, – bontások, költségbecslés.
A részletes program január 7-től 100 euró befizetése ellenében vehető át.
Február 11-én konferencia lesz, melyen a kiírók és a zsűri válaszol a pályázók kérdéseire. Az e-mailen vagy faxon érkezett kérdésekre 2002. február 25-ig válaszolnak az Interneten.
Beadási határidő: május 15.

Future-Vision-Leisure / Jövő-Vízió-Szabadidő
Nyílt, nemzetközi tervpályázat 35 év alatti építészek részére.

Regisztrációs határidő: június 30.
Leadási határidő: július 31.
A pályázat célja a fiatalos kreativitás és a világ üzleti élete találkozásának és együttműködésének segítése.
Regisztráció és további információ:
E-mail: fvl@architekturforum-ooe.at
Web: http://fvl.architekturforum-ooe.at

Üvegház

A Pilkington, Európa vezető üveggyára és a londoni Architecture Today magazin közös tervpályázata, melynek célja egy olyan ház tervezése, mely bemutatja az üveg-építkezés lehetőségeit. A pályázatra európai építész hallgatók és fiatal építészek (30 éves korig) jelentkezhetnek.
Leadási határidő: május 31.

Figyelő Építészeti Díj 2001

A Figyelő pályázatot hirdet a Figyelő Építészeti Díj 2001 elnyerésére.
- 2001. január 1. és 2001. december 31. között átadott **irodaházak és igazgatási épületek**
- 2001. január 1. és 2001. december 31. között átadott **üzleti célú épületek és ingatlanfejlesztési projektek**
- 2000. január 1. és 2001. december 31. között átadott **kulturális, egészségügyi és szabadidős tevékenységek céljára szolgáló létesítmények** pályázhatnak épületfelújítás, rendeltetésszerűen használatba vett új épület, Magyarország területén vagy külföldön található magyar vonatkozású épület témájában.

A pályázati kiírás és a jelentkezési lap beszerezhető az Építészfórum szerkesztőségében (1033 Budapest Hajógyári-sziget 131.) január 15-től 9.00-17.00 óra között, illetve letölthető az Építészfórum honlapjáról.
A pályázatok beérkezésének határideje: február 28.

- Békés megyében 17 településen mintegy 460 bérlakás építésének előkészítése van folyamatban. A hátrányos helyzetű régiókból érkezett a Gazdasági Minisztériumhoz a szociális bérlakások építésére benyújtott támogatási igények többsége. Szabolcs-Szatmár-Bereg, Borsod, Somogy és Békés megye építészei és építési vállalkozásai a projekt keretében fontos megbízásokhoz juthatnak.

- 262 dél-dunántúli kastély, vár és udvarház közül mindössze 6 építményt használ megfelelő színvonalon a turisztikai szakma. A hasznosításra váró ingatlanok között 23 műemlék található.

- Az Európai Unió Környezetvédelmi Főigazgatóságának **Élenjáró város** díját nyerte el Gyöngyös városa.

- Az ÉTE **Mélyépítési létesítmények** címmel konferenciát és kiállítást szervez szeptember 26–27-én. Előadók és kiállítók jelentkezését várja dr. Bartos Sándor.

Építészeti szerkezetek, oktatás, kivitelezés

Nemzetközi kongresszus Barcelonában 2002. április 17-19-ig
Témája: Az építészeti szerkezetek és oktatásuk, új szakmai feladatok

KÖNYV

- **A magyar tervezőirodák története**
Építésügyi Tájékoztatási Központ Kft., Budapest, 2001
447 oldal, ára: 4480 Ft

KIÁLLÍTÁSOK ITTHON

- **Párizs, egy évszázad fényképei**

A Roger-Viollet fotóügynökség gyűjteményéből
Az Ernst Múzeum (Budapest, VI. Nagymező u. 8.) és a budapesti Francia Intézet közös kiállítása.
Nyitva: február 20-ig.

- **Sopron építészete a 20. században**

Kubinszky Mihály Ybl-díjas építész kiállítása a soproni Lábasházban (Sopron, Orsolya tér 5.)
Nyitva február 25-ig.

- **A millenniumi kiállítás**

Centrális Galéria (Budapest V. Nádor u. 11.)
Az elmúlt két évben közpénzből finanszírozott, kiemelt millenniumi események, programok és alkotások bemutatása.
Nyitva február 28-ig.

- **Mai Magyar Bútortár**

Az Atrium magazin harmadik alkalommal rendezi meg tárlatát a Műcsarnok legreprezentatívabb 650 m²-én a hazai bútor- és tárgykultúra fejlesztésének, szakmai patronálásának érdekében. A nagyszabású kiállításon idén 70 alkotó munkáiból 30 enteriőr épült fel, elsősorban olyan ökonomikus életterek, melyekben multifunkcionális tárgyak, kombinált bútorok találhatók. Az alkotásokat a **Minimális tér-maximális funkció** mottóval kiírt pályázatra beérkezett anyagból válogatták ki, amelyek a kis alapterületű lakások berendezésére adnak ötleteket, megoldásokat.
A kiállítás március 7–10. között tekinthető meg.

KIÁLLÍTÁSOK KÜLFÖLDÖN

- **Thomas Herzog: Építészet és technológia**
Német Építészeti Múzeum
(Frankfurt, Schaumainkai 43.)
A Német Építészeti Múzeum először ad helyet egy élő építész életművének.
Nyitva március 3-ig

- **Mi az Építészet?**
Architekturzentrum Wien
(Bécs, Museumsplatz 1.)
Nyitva március 4-ig.

- **A tér síkjai**

Előadássorozat az európai város nyilvános tereiről. A négy estére tervezett program nyitányaként január 22-én Rudolf Schicker városi tanácsnok Terek Bécsben címmel tartott előadást.

További előadások:
- Alfredo Arribas (Barcelona): Schwarzenbergplatz, Wien (április 16-án)
- Christian Drevet (Lyon): Place des Terraux, Lyon (június 6-án)
- Riccione Architekten (Innsbruck): Tiroler Landhausplatz, Innsbruck (október 15-én)

További információ:
tel.: 00-43-152-23-115/23
Fax: 00-43-152-23-117
e-mail: press@azw.at

- **Fensterbau, Nürnberg**
Nyitva: március 20-23-ig.
Információ: Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara (tel.: 345-76.45)

Úton a Nádasdy Akadémia felé – Est az Alapítvány 10. évfordulója alkalmából

Helyszín: Magyar Tudományos Akadémia Díszterme
Időpont: 2002. február 23. 19 óra
Az este Szentkláray Ferenc, a Baráti Kör elnöke vezeti.
Köszöntőt mond Dr. Kroó Róbert, az MTA főtitkára.
Előadás:
- Nádasdy Ferenc: Beszámoló és jövőkép.

Felkért hozzászólók: Dr. Kopp Mária, a SOTE Magatartástudományi Intézet igazgatója;
- Fertő László a Fejér megyei Közgyűlés elnöke, prof. Dr. Hámori József, MTA, Dr. Monok István, az OSZK főigazgatója, Ütő Endre , a Magyar Állami Operaház címzetes igazgatója, prof. Dr. Vida Gábor, MTA és prof. Dr. Vizi E. Szilveszter, MTA.

Nemzetközi Építészeti Szimpózium Átmenetek / Transitions – Az építészet helyzetéről Március 1. péntek

Program:
- Beköszöntő: Lévay-Kanyó Judit
- 11.00 Kritikai mimézis az építészetben – Hilde Heyen
- 10.40 „Less" vagy „More" – Hermann Czech
- 11.20 Szünet
- 11.40 Az új modernitás nyomában – Dana Vais
- 12.20 Változás és állandóság – Hanni Diethelm-Grauer
- 13.00 Ebédszünet
- 15.00 Globális szépség – Moravánszky Ákos
- 15.40 Törekvés a dolgok lényegére – Marusa Zorec
- 16.20 Egy metafora ismétlései – Kari Jormakka
- 17.00 Szünet
- 17.20 A szubjektum átalakulása – Kapy Jenő
- 18.00 Forma és mesterség – Christian Sumi
- Moderátorok:

Dr. Simon Mariann, építész, teoretikus;
Dr. Kerékgyártó Béla, filozófus
Szervező: Terc Kereskedelmi és Szolgáltató Kft.

Helyszín: TRAFÓ Kortárs Művészetek Háza (1094, Budapest, Liliom u. 41)
A belépés ingyenes, szinkrontolmácsolást biztosítunk. Bejelentkezés: tel – 222 24 02, fax – 222 24 05, e-mail: terc@terc.hu

Új Magyar Építőművészet | 2002.1
Hungarian Architecture Today

www. magyarepitomuveszet.hu

ÚJ MAGYAR ÉPÍTŐMŰVÉSZET
A Magyar Építészek Szövetségének kulturális folyóirata
2002. 1. szám

Megjelenik kéthavonta
ISSN 1417 – 9288
Kiadja: © Gyorsjelentés Kiadó Kft.
Felelős kiadó: Dr. Máté Jánosné

Szerkesztőbizottság és kiadóhivatal:
1075 Budapest, Rumbach Sebestyén u. 14.
Te./Fax: 344-5147, Tel: 341-5500/265
Új Magyar Építőművészet:
e-mail: epiac@axelero.hu
Szerkesztőségi napok: hétfő, szerda, péntek

Szerkesztőbizottság elnöke
Kerényi József
Főszerkesztő
Szegő György
Olvasószerkesztő
Götz Eszter
Szerkesztő
Haba Péter

Vendégszerkesztők
Kerényi József
Medgyasszay Péter
Meggyesi Tamás
Gerle János

Internetes megjelenés
A-NM, Borbás Andrea

Munkatárs
Apáti-Nagy Mariann
Makádi Lászlóné
Polovitzer Edina
Tukarcs Jánosné

Fordítás
Seleanu Magdaléna
Németh Anikó

Lapterv és nyomdai előkészítés
Dupla Studio, Repro Milo

Nyomtatás
Publicitás Print Kft., Budapest (200-7329)
Terjesztés
Benyó Kft., Budaörs, tel./fax: 06-23-420-477
Előfizethető a szerkesztőségben vagy átutalással a Gyorsjelentés Kiadó Kft. Budapest Bank 10102244-05983206-00000003 számú egyszámlájára, továbbá a hírlapkézbesítőknél és a Hírlap-előfizetési és Elektronikus Posta Igazgatóság (1089 Budapest VIII., Orczy tér 1.,
Levélcím: 1900 Budapest, Orczy tér 1.), ezenkívül Budapesten a Magyar Posta Rt. Üzleti és Logisztikai Központ (rövidítve: ÜLK), Budapest, VII. Vörösmarty u. 16-18., Budapest, 1946, kerületi ügyfélszolgálati irodáiban, vidéken a postahivatalokban.

Egyes példányok beszerezhetők
a Magyar Építészek Szövetségében
(1088 Budapest, Ötpacsirta utca 2., tel.: 318-24-44, fax: 318-46-99), a nagyobb könyvesboltokban és az Új Magyar Építőművészet szerkesztőségében.

Előfizetési díj egy évre (ÁFÁ-val): 5.874,–
• **Külföldre:** 13.400 vagy 100 DM
Fél évre (ÁFÁ-val): 2.937,–
• **Külföldre:** 6.700 vagy 50 DM
Egy példány ára: 979,–

OBSERVER BUDAPEST MÉDIAFIGYELŐ KFT.
1084 Budapest, VIII. ker. Auróra u. 11.
Tel.: 303-6738 • Fax: 303-4744
http://www.obserwer.hu

Az Új Magyar Építőművészet alapítói:
Magyar Építészek Szövetsége
Építési Vállalkozók Országos Szakszövetsége
„Az Építés Fejlődéséért" Alapítvány
A folyóirat megjelenését támogatja:
Nemzeti Kulturális Alapprogram
Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium

NEMZETI KULTURÁLIS ALAPPROGRAM

Támogatta a Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma

Az Új Mé 2002/1-es száma elé

centenáruim | centenary

2 Előszó 1903 | Preface 1903
3 A Fiatalok 1908 | The Young 1908

kilátó | view

páholy | lodge

STEPHANEUM, PILISCSABA. ÉPÍTÉSZ: MAKOVECZ IMRE
6 Vezető a Stephaneumhoz | Gerle János
A Guide to Stephaneum | János Gerle
10 A Stephaneum | Meggyesi Tamás
Stephaneum | Tamás Meggyesi
13 Felépült a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészkarának központi épülete | Jelenits István
Fresh completed: The Central Building of the Faculty of Arts, PPKE | István Jelenits

GANZ MILLENÁRIS PARK. ÉPÍTÉSZEK: WÉBER JÓZSEF, BENCZÚR LÁSZLÓ, TAKÁTS ÁKOS
16 Séta a parkban. A Millenáris Parkról | Locsmándi Gábor
A Walk Round the Park | Gábor Locsmándi
22 Millenáris (köz)park | Patonai Dénes
Millenary (Public) Park | Dénes Patonai
24 Installált titok. Álmok Álmodói – Világraszóló Magyarok kiállítás | Wesselényi-Garay Andor
Installed Secret | Andor Wesselényi-Garay

história | history

28 Helyzetkép. Megújuló várak és kastélyok Észak-Magyarországon | Sárközy Sebestyén
In situ. Renewed castles in Northern Hungary | Sebestyén Sárközy
31 Kepes György halálára | Bán András
György Kepes is Dead | András Bán
32 In memoriam Pierre Vágó

csarnok | hall

33 Írásjel. A Budapesti Német Iskola. Építészek: Brigitte és Ulrich Schleffer, Hartvig Lajos, Matus István | Haba Péter
Accent. German School, Budapest, architects: Brigitte and Ulrich Schleffer, Lajos Hartvig Lajos, István Matus | Péter Haba
35 Közös nevező. Görög katolikus templom, Csepel. Építész: Fejérdy Péter | Haba Péter
Common Interest. Greek Catholic Church, Csepel, architect: Péter Fejérdy | Péter Haba
37 Bibliotheca Alexandrina | G. E.
39 Építészeti fátyoltánc svájci módra. Herzog & deMeuron | Klein Rudolf
An Architectural Veil-Dance a la Swiss. Herzog & deMeuron | Rudolf Klein
41 Fekete-fehér, igen-nem: MQ-Bécs | Szegő György
Black-and-White, Yes-and-No, MQ, Vienna | György Szegő

profil | profile

44 Szendrői Jenő | Arnóth Lajos

válasz | answer

47 Válasz | Debrecen
Answer | Debrecen

öko-tár | eco-store

49 A városi zöldterületek védelmének fontossága | Madas Katalin
Importance of defending the inner-city green areas | Katalin Madas
51 Vízionárius kertek. Ernst Cramer 1898–1980
Visionary Gardens. Ernst Cramer 1898-1980

passzázs | passage

52 Mit csináljon a kalauz? | Gerle János
What can a Guide do? | János Gerle
53 Az „Artworld" hátsó udvara | Wesselényi-Garay Andor
Backyard of „Artworld" | Andor Wesselényi-Garay
54 Stílus-e az újmodern? Tomay Tamás kiállítása | Baranyai Katalin
Is Neo-Modern a Style? Exhibition of Tamás Tomay | Katalin Baranyai
55 Le Corbusier szeme. Lucien Hervé kiállítása | Tamás Margit
Le Corbusier's Eye. Exhibition of Lucien Hervé | Margit Tamás
56 Budapest Nagykávéház | Haba Péter
Budapest Grand Café, Ernst Múzeum | Péter Haba
56 František Kupka és Otto Gutfreund kiállítása, Ludwig Múzeum | Erdősi Anikó
Exhibition of František Kupka and Otto Gutfreund | Anikó Erdősi
57 A végtisztesség esztétikája, Kiscelli Múzeum | Götz Eszter
Aesthetics of the Funeral Rites | Eszter Götz
58 R. M. Schindler építészete, MAK, Bécs | Götz Eszter
Architect R. M. Schindler | Eszter Götz
59 A bécsi zsidóság – holografikus kiállítás design | Sz. Gy.
Jews in Vienna. A Holographic Exhibition | Gy. Sz.
60 Beszélő filmarchitektúra. Spielberg: A. I. | Finta Szilvia
Speaking Film Architecture. Spielberg: A. I. | Szilvia Finta
60 Monumentum, avagy a síkra vetülő tér | Varga Marina
Monument or Space Projected onto Plane | Marina Varga
61 Hommage á Escher. Vásárhelyi Antal grafikái | Szászi Zsuzsanna
Hommage á Escher. Drawings of Antal Vásárhelyi | Zsuzsanna Szászi
61 A magánélet tere | Sz. Gy.
Area of Intimacy | Gy. Sz.

válasz | answer

62 Az írástudói etikáról | Gerle János, Götz Eszter
On the Ethics of the Clerks | János Gerle, Eszter Götz

hídfő | bridge-head

64 Spenótház. A Mesteriskola nyertes pályázata
Spinach House. The Competition-winning Plan of Master School

A borítón: A Millenáris Park C-és D-csarnoka Építészek: Wéber József, Benczúr László, Takáts Ákos
Fotó: Häider Andrea

Stephaneum, Piliscsaba

Építész: Makovecz Imre

Gerle János

Vezető a Stephaneumhoz

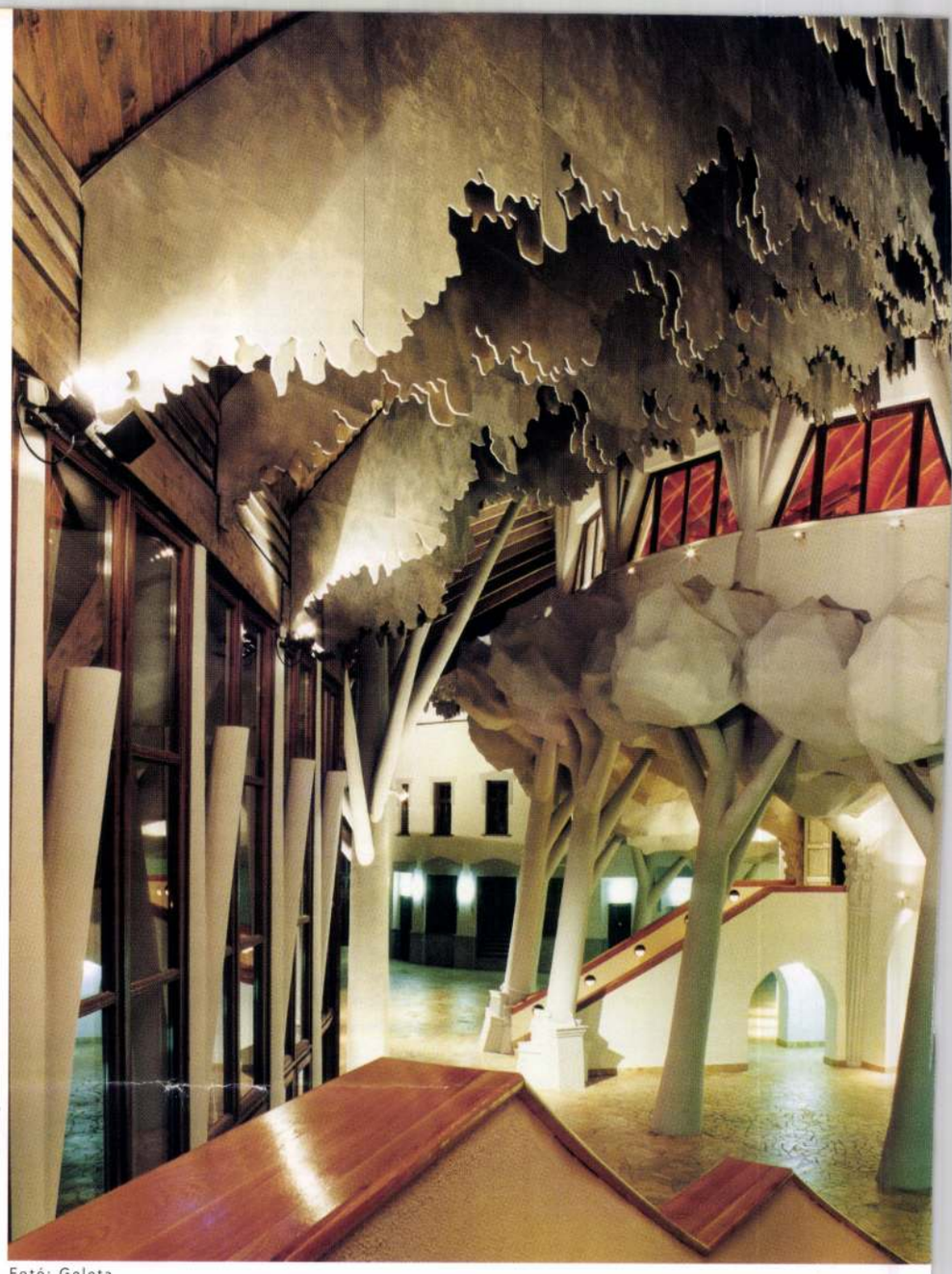

Fotó: Geleta

Makovecz Imre pályáját végigkísérik a mérföldköveknek tekinthető, az összefoglalást és egyúttal újrakezdést jelentő művek. E munkák is beépülnek az életmű folyamatába, és egyúttal a korábbi, kulcsfontosságú művek szintézisét is jelentik. Ilyen értelmezésben az utolsó mérföldkő, a *Stephaneum* az egész életmű szintézise.

A sárospataki Művelődés Háza (1972–83) Makovecz tevékenységének első másfél évtizedét zárja le; az azalatt kiforrott tektonikai alapképletet önti nagyszabású építészeti formába. Az itt megfogalmazott szintézis az alépítmény-felépítmény viszony: a föld karakterű, szilárd anyagú, plasztikusan formált alap alakul át a metamorfózis síkjától felfelé könnyed, lebegni látszó tetővé, amely mintegy az égből ereszkedik alá, hogy védőburokként boruljon a belsőre. A kétféle szerkezet, kétféle anyag, kétféle karakter, kétféle forma alulról és felülről fogadja magába a belső teret és hozza létre az emberi tartózkodás közegét.

A korábbi munkákhoz képest új elem itt a külső és belső tér egymásba csúsztatása: az épületen belüli közlekedés rendszere, a belső funkciók utcajellegű, köztérszerű csoportosítása úgy, hogy a kultúrházakon belül a szokásos ellenőrzött mozgással szemben a szabad mozgást hangsúlyozza. Ennek a gondolatnak a térbeli kifejezésére a cső-szerű közlekedőzónák és a köztük elhelyezkedő tartózkodó terek alkalmazása, bár részben a közlekedőterek is alkalmasak huzamos idejű tartózkodásra és például a galériáknál össze is mosódnak a nagyterekkel. Ez a metabolistáknál megtalálható, Louis Kahnra is jellemző formálásmód a későbbi épületeknél eltűnik, hogy az eltérő funkciók szervesebben kapcsolódjanak: egészen új formában azonban újra előkerül a Stephaneumban.

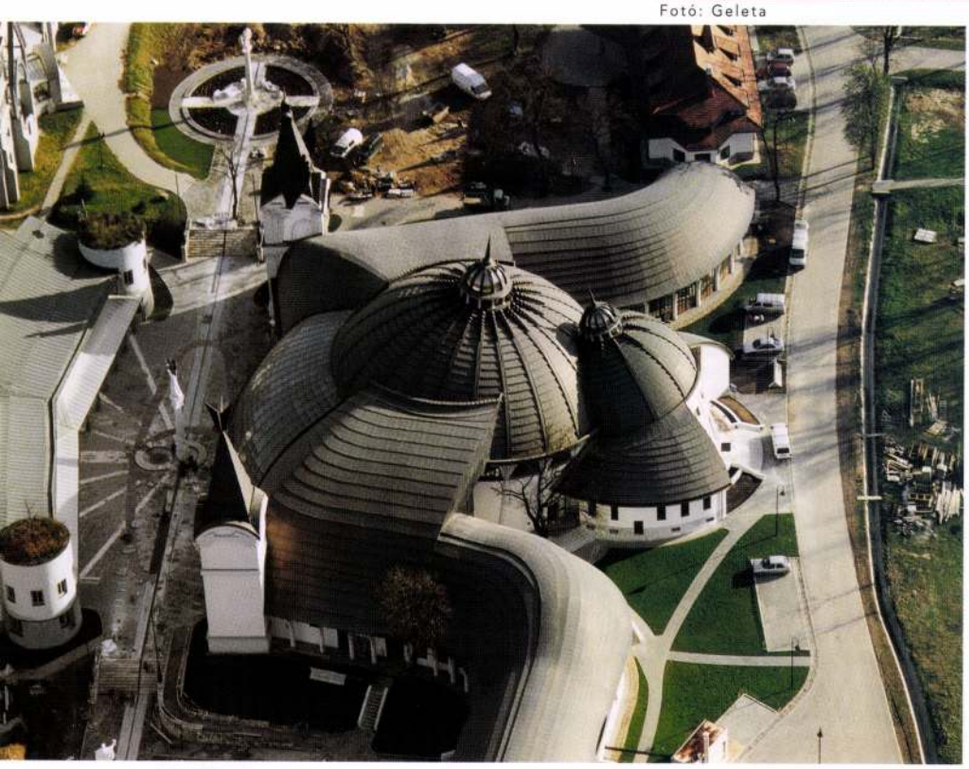

A dobogókői síház (1979-80) a fa-héjszerkezetek sorozatát foglalja össze, azokat a munkákat, amelyeket Makovecz a plasztikusan formálható betontól történt kényszerű elfordulása után tervezett. Az ezeket az épületeket jellemző, hatszögraszterre szerkesztett alaprajz helyett ez a munka megnyitja a lényszerűen formált tervek sorát. Pontosabban új módszert nyit a kezdő éveket jellemző antropomorf tervekkel összehasonlítva, amelyeknél a lényszerűséget szubjektív, „szobrászi" eszközök fejezték ki. A lényegében új módszer a magyar nyelv ősi rétegében őrzött, az építés elemeire vonatkozó és valamilyen lényszerűségre utaló kifejezések szó szerinti alkalmazásából adódik. Ez a törekvés az antropomorf jelleg objektivizálására végigkíséri a nyolcvanas évek terveit.

Fotók: Gerle János

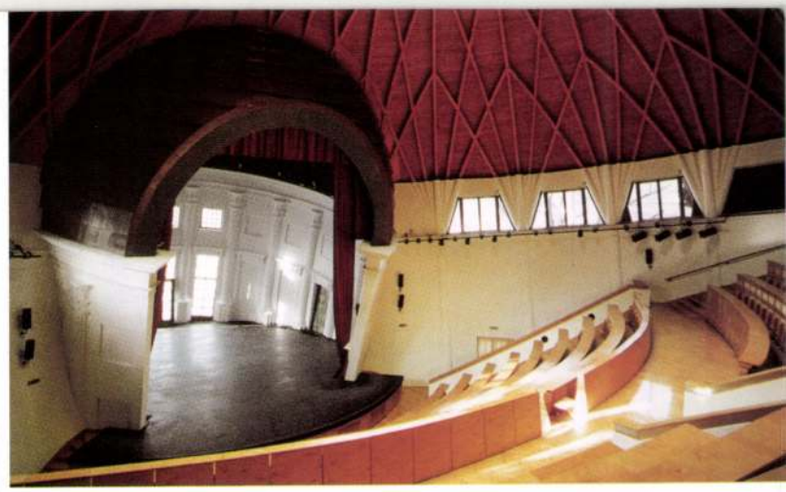

Az *Erdei Művelődési Ház* (1984-88) madáralakú sasfák tartotta szárnyforma kapuszárnyain is megjelenik a fenti formálásmód. Ez a dombház az első mérföldkő a máig ívelő, kozmikus rendbe ágyazottságot mutató kupolák sorozatának, a tájolás meghatározó szempontját ez a ház tükrözi a legtisztábban. Új gondolatként jelenik meg benne a föld alól *felkelő éjféli Nap* motívuma. A földből kiemelkedni látszó, aranyosan fénylő tetejű épület, amely azonban már születésekor összekötődik az éggel, a természetes talajt emeli meg: felfut rá a fűvel benőtt föld. A belsőben tiszta és mágikus természeti formát, fák által körbevett tisztást idéz fel. A dombház a gyakran alkalmazott, fűvel borított feltöltés földkarakterét az éjféli Nap által megszemélyesített, föld alatti ég-karakterrel az ég és föld határán egyesíti. Ez minden kupola eredeti, rejtett tartalma.

A *szigetvári Vigadó* terve 1985-ben készült (a színházterem a mai napig befejezetlen), rendeltetése a sárospataki házzal rokon. A színházfunkció a centrális és lineáris térszerkesztés ötvözését tette szükségessé, ezt Makovecz a hossztengely mentén álló hármas kupolával oldotta meg. A színpad és nézőtér első Goetheanumból (Rudolf Steiner) ismert kettős kupolájához az előcsarnokot lefedő harmadik kupola csatlakozik. Az alépítmény-felépítmény viszony a Sárospatakról ismert képlet, de a hármas térkapcsolatot lefedő kupola egyetlen, homogén szerkezet, mely a földfelszíntől induló egységes tetőként fedi a belsőt. Anyaga hajlított, ragasztott fatartó, a köríves bordákat az oszlopok fejéről induló térbeli ferde támok tartják. A középső kupola oszlopai nem koncentrikus gyűrűként veszik körül a nézőteret, ez az aszimmetria egy ferde helyzetű kupola képzetét kelti. Az egymást átható kupolák a sárospatakinál gazdagabb és szabadabb térkapcsolatokat nyújtanak a közlekedőterek és a nagyterem, illetve annak galériája között.

A *gazdagréti katolikus templom és szociális központ* (1990), ill. a *witteni (németországi) szellemtudományi főiskola* bővítésére készített terv (1987–90) a megépített életműből kimaradt két fontos láncszem. Az első tervben a hatalmas, amfiteátrum forma templomtér kisebb imateremmel egészül ki, amelynek olyan a viszonya a nagy térhez, mint a színházi színpadnak a nézőtérhez. Ezt kettős kupola fedi, amelyek szerkezete módosult Szigetvárhoz képest: a nagy méret ellenére sincsenek belső támaszok (Szigetváron 27,5, Gazdagréten 35 méter a kupola átmérője), hanem a kupolahéj síkjában van a hálószerű bordaszerkezet, amely a kerület mentén álló pillérekről indul. E szerkezet áll legközelebb a Stephaneum nagyterméhez. A witteni főiskola színháztermához készült változatok közül a kupolaformájúak tartoznak a mostani elemzés körébe. „Két építészeti archetípusból indultam ki, amikor elkezdtem dolgozni. Egyrészt a kupolák univerzális összefüggéseiből, másrészt a gyűrődéseket, az egész geológiai formációt akartam érzékeltetni. Ott a vasat és a szenet csaknem függőleges telérekből termelik ki, mert a valamikori ősi gyűrődések valami hihetetlen kataklizmának a megmerevedett formáit őrzik." – mondja a tervről Makovecz.

A hármaskupola faszerkezete feltorlódó sziklákból álló, földtörténeti kataklizmát idéző falra ül rá, ami az épületben és kívül is megjelenik. Erre az eruptív alapra kerülnek a régi fachwerkes házak, amelyek a sziklák rétegirányát követve megdőlnek, nemcsak a geológiai erőket illusztrálva, hanem a földből kiemelkedő kupola nyomására is, ami új elemként helyet csinál magának a történeti keretek között, de élő fák elágazásrendszerét követve át is alakítja a fachwerkes szerkezeteket. A kupola maga is megdől ennek a vulkánkitörésnek az épületbe rögzülő pillanatfelvételén, ráhajlik a színpadra; ami Szigetváron látszat volt, az itt valóság. A régi falu körülveszi a színházat, részben fedett, részben nyitott utcáin sétálhatnak a diákok a szünetekben. A kiviteliterv-változat részletei is sokat őriznek ebből az elképzelésből: a belső terekben, amelyet egy jellegzetes, ágasfás szerkezet által tartott üvegtető fed le, régi házfalak, kisvárosi kövezet, boltozott kapualjak idézik fel a valamikori történeti környezetet.

Térjünk vissza az életmű egy másik vonulatához, a konceptuálisnak nevezhető tervek sorához, amelyek középpontjában az illúzió, az érzékcsalódás áll. A korábbi tervek esetében is nyilvánvaló, hogy Makovecz számára az épület maga nem cél. Az épület formát ad a benne folyó életnek, és ezt az életet tartja szeme előtt az alkotó, nem a holt

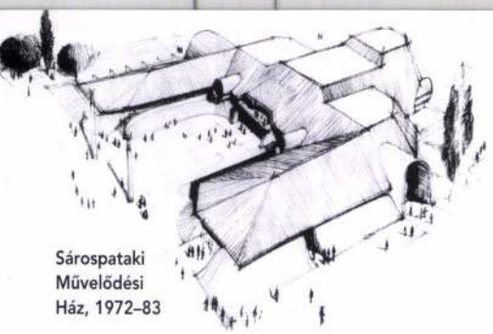

Sárospataki Művelődési Ház, 1972–83

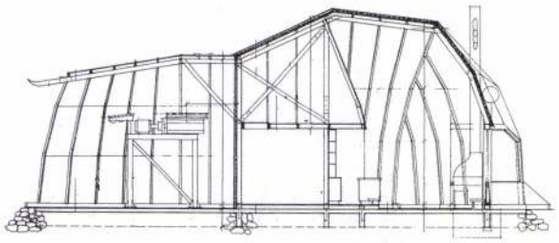

Dobogókői Síház, 1979–80

Visegrád, Erdei Művelődési Ház, 1984–88

Fotó: Gerle János

keretet. A konceptuális terek olyan helyzetet teremtenek, amelyben a mindennapi érzékelés és tudatállapot számára különös, automatikusan feldolgozhatatlan elemekkel találkozik a szemlélő.

A *hortobágyi madárles* (1975) kútjába tekintve a látogató a feje tetejére fordított világot látja, az 1978-as *kiállítóépületben* a kiállítóteremnek az alá elhelyezett téri hasonmásába érkezve tájékozódását veszti. Ez a tudatosuló, vagy csak a tudatosulás küszöbéig jutó élmény váltja ki azt a bizonytalanságot, ami önmagára, belső támasz keresésére ébreszti rá az embert az érzékelés megszokott rutinjának elfogadása helyett. A kiállítóépület előtt álló *hamis ráismerés házának* történeti díszlete, idillikus paraszthäz muskátlis ablakokkal, az ajtóban hintázó kislányfigurával, ami mindenestül döntött helyzetben fogadja az érkezőt, a belépéskor felhívja a figyelmet arra, hogy a bennünk élő képzetekre építeni tévedésekhez vezet. A madárles tetejéről más szemmel nézhetünk körül, ha felemeltük a tekintetünket az alattunk elterülő égbolt felett hassal felfelé repülő, kitömött madarakról.

Ez a koncepció bővül új eszközökkel a nyolcvanas évek közepétől, amikor az építési helyszín történeti múltja elevenedik meg néhány tervben és érzékelhető díszletként vagy átalakult állapotban beépül az új elemek közé. Ilyen a falu történetét drámai módon megelevenítő és feloldó *kakasdi faluháza* (1986-94) székely és sváb tornyával, a *visegrádi üzletház* (1982-86) és *iskolai tornaterem* (1985-88) és a közéjük tervezett, meg nem valósult idegenforgalmi központ, ami a középkori Visegrád beépítési rendjét és feltételezhető architektúráját idézi vissza.

A *sevillai világkiállítás magyar pavilonja* (1990-91) ennek a vonulatnak a szintézisét jelenti, ahol az épületben történő mozgás pontosan koreografált folyamat, amit az épület terei által előidézett élményekkel összhangba rendezett fény- és hangeffektusok kísérnek. Ezeknek együtt kell azt az új képzetet előidézniük a látogatóban, amit Magyarországgal azonosíthat, félretéve a korábbi sztereotípiákat. A sevillai pavilon üvegpadlója, alatta a tetőszerkezet megépített tükörképével valójában ugyanannak az egyesítésnek egy másik formája, mint a kupola eget és földet eggyé záró gesztusa; azonos törekvés a dualista világ kettészakítottságának megszüntetésére, amire csak a dualizmust magában hordó embernek van szüksége, és amire csak ő képes.

A *londoni kiállítási pavilon* (1997) közepét tükörfal vágja ketté, de a tükör mögött az épület a valóságban is tükröződik, amit a falon áthaladva megtapasztalhat a látogató, ám visszatekintve csak a fekete bársonnyal takart falat, az ürességet látja. Ebben a pavilonban idézi meg Makovecz a nagy angol illuzionista építész, Sir John Soane szellemét. Ezeknek az éveknek a terveit Borges és Piranesi művei ihlették, közéjük illeszkedett be az érdeklődésénél és munkásságánál fogva is Piranesi-közvetítő Soane. A maguk művészetében mindhárman kitágították a hétköznapi tér- és időfelfogást; belépni ebbe az általuk megnyitott, de az erre irányuló erőfeszítés nélkül tudatunk elől elzárt területre, Makovecz koncepcionális terveinek közvetlen folytatása. Itt fonódik össze a két építészeti vonulat is, a *százhalombattai templom* (1995–97) terét Makovecz értelmezése szerint tekinthetjük egy „betonból nőtt fák fényágai által tartott, méretenincs kupolának", igazi Piranesi-Borges-i víziónak.

Piliscsabán két mérföldkő áll egymás szomszédságában, a *megtörtént* világának *Stephaneuma* (1995-2001), és a *megtörténhetett volna*, de szívesebben írom: *megtörténhet még* világának *egyetemi temploma* (1994). Egymást kiegészítve összefoglalják az egész életművet. A templom, amelyet a katolikus egyetem azzal az indokkal nem épít fel, mert álltólag veszélyeztetné az egyetem üzemeltetési költségeinek egyensúlyát, Makovecz eddigi munkásságának főműve. Igazi metatermészeti képződmény, a Pilis mészkőszikláihoz hasonló fehér kőtömböket megkövesedett fák feszítik szét, hogy létrehozzák a templom barlangterét, amelynek bejáratából arany tűként karcsú torony nő az ég felé, a föld és ég erőinek szinte szó szerinti összekapcsolására.

A Stephaneum nagy előadótermének és színpadterének dőlő-emelkedő kupolái nem annyira geológiai, mint inkább kulturális kataklizma képét állítják elénk. A közeg, amely körülveszi ezt a lenyűgöző eseményt, és az itt bemutatott előzmények is mindenképpen arra ösztönöznek, hogy emelkedésnek lássuk, ami történik. A sárospataki közlekedés csövei olyan utcákká alakultak át, amelyeket a természet – a mennyezet fák lombjaként borul a járókelők fölé – és egy kisváros házai – a különálló kisebb előadótermek – alkotnak. A középkori kisváros házai, amelyek a piac és a mezők; a közösségi élet és a természet határvonalán állnak, a hetvenes évek eleje óta fontos előképek Makovecz számára, s most sikerült ezt az eltűnt közeget Borges módjára felidézni. Nemcsak ház a házban helyzet – mint nagyon sok korábbi tervében –, hanem város és táj együttese, egész univerzum, ami egyetlen lényszerű tető burkán belül kibontakozik. Miközben az oktatás számára nyilvánvaló annak előnye, hogy a különféle előadások a kisváros különböző házaiban folynak, és ezek között mozogni a közösségi létnek minőségileg magasabb szintjét jelenti, mint egy folyosón találkozni a másikkal; aközben a valódi léptékviszonyok tudatosítása olyan konceptuális folyamat része, amely az önmagukra vonatkozó élménnyel is szembesíti a diákot. Ezt jeleníti meg az előcsarnok óriások formálta antik oszlopa, a belsejében elvárt tömör kő helyett a felemelkedés csigalépcsővel, Piranesi hommage.

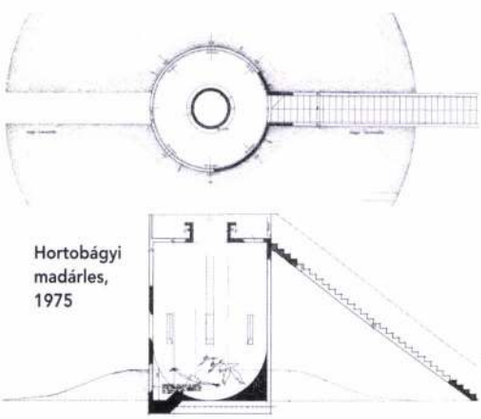

Hortobágyi madárles, 1975

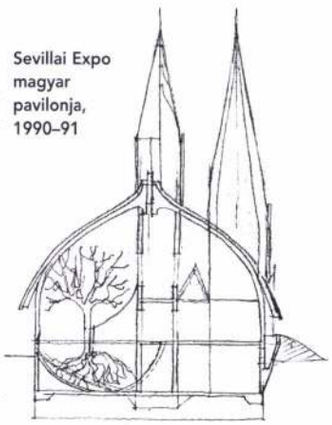

Sevillai Expo magyar pavilonja, 1990–91

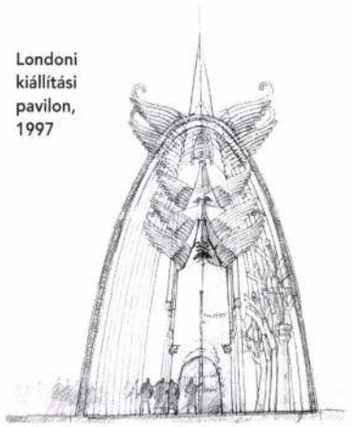

Londoni kiállítási pavilon, 1997

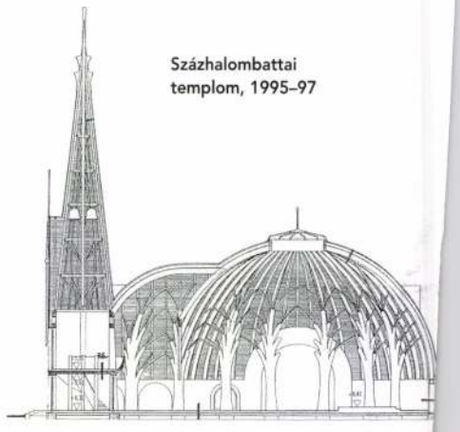

Százhalombattai templom, 1995–97

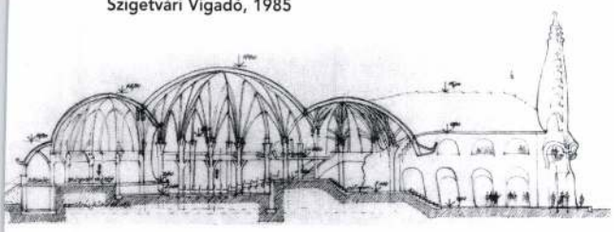

Szigetvári Vigadó, 1985

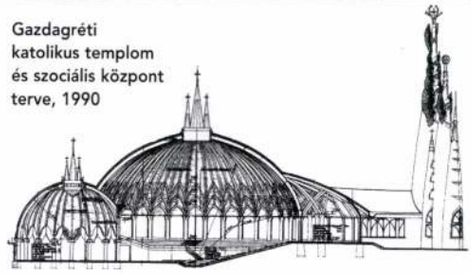

Gazdagréti katolikus templom és szociális központ terve, 1990

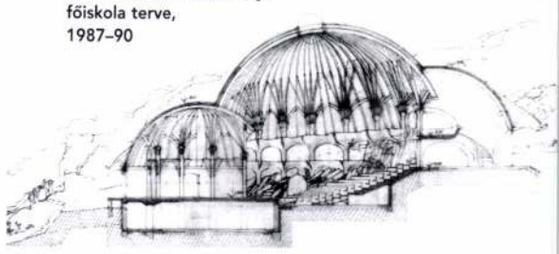

Witteni Szellemtudományi főiskola terve, 1987–90

János Gerle

A Guide to Stephaneum

The oeuvre of Imre Makovecz is accompanied all along by works that can be regarded as milestones *being both synthesis and fresh restarts each one of them. All these projects get built into the flow of the oeuvre, as well as providing a synthesis of his previous works also of crucial importance. In such a kind of interpretation the latest milestone,* Stephaneum *is a synthesis of the whole Makovecz oeuvre as such.*

The Community Cultural Centre *(1972-83) erected in Sárospatak is a close-up of the first one and a half decades of Makovecz's career. The tectonic basic formula perfectioned during this period was given a shape in this large-scale architectural form. The synthesis hereby phrased is the relationship between sub- and superstructures. Based on solid materials, yet shaped with plasticity, the base revealing an earth-like character is transformed into a light and airy roof above the plane of metamorphosis making it appear as if floating in the air or as if it were descending from the skies in order to cover the interior as a protective shell. The two different structures, the two-fold character of the materials, their own face and image, the two types of forms from below and above will come to include the interior and also to create the sphere for human presence. As compared to his previous works, there is a new component here at work: that of the overlapping technique of handling exterior and interior spaces: the system of transport and communication within the building and the street-like public space type grouping of the internal functions. This way of shaping has been repeated in Stephaneum in a radically reformed variation.*

The skiers' house in Dobogókő *(1979-80) is a summary of a series of wooden shell-structures, and thus all those projects that Makovecz designed after being forced to refrain from the plasticity mouldable concrete. Instead of the hexagonal raster-based horizontal plan typical of these buildings, this design is a prelude to a series of new projects shaped as creatures. This ambition to make antropomorphic characteristics objective has accompanied all his designs made back in the 1980s.*

Also on the wing-shaped leaves of the gate supported by bird-like head-posts of he Forest Cultural House *(1984-88) one can spot the type of shaping as described above. This mound-house is the first milestone in a series of cupolas embedded into a cosmic order. It is this project that most obviously and clearly reflects the main viewpoint of orientation. A new idea represented within it is the motif of the* midnight Sun rising *from below the Earth. The frequently employed earthy character of the mound-house covered with turf is united with the underground sky-character embodied in the midnight Sun right at the meeting point of the skies and the earth. These are the original yet hidden contents of each dome.*

Designs for the Vigadó in Szigetvár *were finalized in 1985. The auditorium stands as incomplete even now. Its function renders it akin to the house in Sárospatak. The functions of a theatre required the alloy of central and linear construction of space which has been executed by Makovecz via a triple dome positioned along the longitudinal axis. Familiar from Goetheanum by Rudolf Steiner is the double dome of the stage and the auditorium which is joined by the third dome covering the foyer. Pillars of the central dome do not surround the auditorium as concentric circles: the asymmetry achieved here makes it look like as if a leaning cupola.*

The Catholic Church and Social Centre in Gazdagrét *(1990) as well as the designs for the extension of the* College of Humanities in Witten, Germany *(1987–90) are two major links not included in the oeuvre so far. The first one is a huge church square resembling an amphitheatre with smaller preaching rooms joining it, the relation of which to the vast space is the same as the proportions of the theatre stage and the auditorium. It is covered with a double dome, the structure of which has been modified as compared to the previous one in Szigetvár: despite the vast dimensions it lacks internal supports, which is replaced by a net-like system of ribs positioned in the plane of the shell-dome which commences in pillars standing around the perimeter. This structure is the one closest in character to the auditorium maximum of Stephaneum.*

The wooden structure of the triple dome sits on a wall made up of clusters of cliffs and rocks evoking a cataclysm of geohistory present both within the building and outside. Following the direction set by the layers of the rocks, the leaning old fachwerk houses sit onto this eruptive foundation to illustrate the geological forces as well as to yield to the pressure from the dome – a new component emerging out of the ground to make room for itself within a historical framework. Yet it also follows the branch-pattern of live trees and thus transforms the hirerarchy of the fachwerk structures. The dome heels over because of this volcano eruption: a snapshot burnt into the building leaning over the stage. As the old village embraces the theatre, students may as well stroll along its partly roofed, partly open streets during the breaks.

Returning to another range of the oeuvre, that of a series of spaces that can best be labelled as conceptual ones in the centre of which there is illusion. Also in the case of former designs it was obvious that buildings as such are neither aims nor goals for Makovecz. A building is only to give shape and lend its form to life going on within its walls, and the creator keeps concentrating and focussing on this life, instead of a dead framework. Conceptual spaces are apt to bring about situations in which observers have the chance of meeting strange elements uninterpretable and unworkable automatically for everyday perception and state of mind.

Looking into the well of the bird-watching building in Hortobágy *(1975) visitors may have a glimpse of a world turned upside down whilst losing their ability to orientate on arriving in the replica of the exhibition hall positioned under it as part of the exhibition building of the year 1978. Getting more and more conscious – or just reaching the threshold of awareness –, this experience brings about a kind of uncertainty which makes us start searching for ourselves and for inner support instead of just accepting the routine of perception.*

This concept is being enriched with new prospects and means from the mid-1980s on, when the historic past of the building site was revived in some designs and was also built in among the new components either as perceptible props and décor or in a transformed condition.

The Hungarian pavillion in the Sevilla Expo *(1990-91) embodies a synthesis of this range of projects in which the movement within the building follows a precisely orchestrated choreography accompanied by the experiences evoked by the spheres of the building in harmony with light and sound effects. All these have come together in order to create in the visitor a new image that can be identified with Hungary, whilst getting rid of and putting aside the former stereotypes. The glass floor of the pavillion erected in Sevilla with the constructed mirror image of the roof structure below it is yet another form of the same type of unification as the one witnessed in the gesture of the dome joining and uniting the skies with the earth. The same ambition to annihilate the duality of the world that seems to be torn apart forever is only a need of human beings carrying the very same duality in themselves. This is exclusively the capacity of human beings.*

The exhibition pavillion in London *(1997) is bisected right in the middle by a mirror wall, yet behind the mirror the building is also reflected in reality, which can be experienced by visitors having passed through the wall. Yet when looked back it disappears and it is only emptiness that remains there: a wall enveloped in black velvet is to be seen. In this pavillion Makovecz evokes the spirit of the great English architect of illusions Sir John Soane. Back in those years he was inspired by the works of Borges and Piranesi, also Soane as Piranesi's mediator was included among them by virtue of interest and oeuvre.*

In Piliscsaba there are two milestones standing in close vicinity: the world of what has happened, that is being Stephaneum *(1995-2001) and a* university church *(1994) of what could have or may have happened, which I prefer to have replaced by the world of what may as well be happening. Besides complementing each other they also summarize the whole of the oeuvre as such. Although the Catholic university rejected to build the church on the plea that it would jeopardize the budgetary balance of the campus maintenance, this is the design which is considered as the peak of Makovecz's art so far. A true creature of meta-nature with white stone masses resembling the limestone cliffs of the surrounding Pilis hills to be wedged by fossilized trees so as to create the cavernous interior of the church from the entrance of which a golden needle tower grows towards the skies: this literally functions as a link between the forces of the earth and the sky.*

The falling-rising domes of the auditorium maximum and the stage section pf Stepheaneum do not present us with the image of a geological cataclysm: what we can see here is a cultural one. The medium embracing this breath-taking event as well as the precedents hereby described encourage us to regard what is happening here as a process of elevation. The tubes of transport in Sárospatak have been transformed into streets created by nature – the ceiling leans over passers-by as if the foliage of trees – and houses of a town – the separated minor lecture rooms. The buildings of a medieval town standing on the border of the market and the fields, communal life and nature have been important models for Makovecz since the early 1970s. Now he managed to evoke them in the true spirit of Borges. The situation is not only that of „a house within the house" as in many of his earlier designs, but an ensemble of town and landscape, the whole universe, which is develops within the envelope of a single creature-like roof. Whilst for education it has the obvious advantage that lectures take place in various houses of the town, and to commute among these locations will probably generate a higher level of communal life compared to the off-chance meetings on the corridors, awakening consciousness of the real system of scales is part of a conceptual evolution which also makes students face the experience as referring to themselves. This is what is being projected in the foyer, in the giant-made antique column the inside of which hides a staircase of elevation instead of what is expected: solid mass of stone, Piranesi hommage.

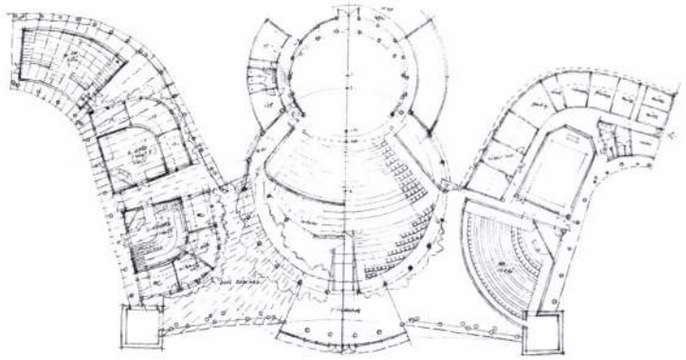

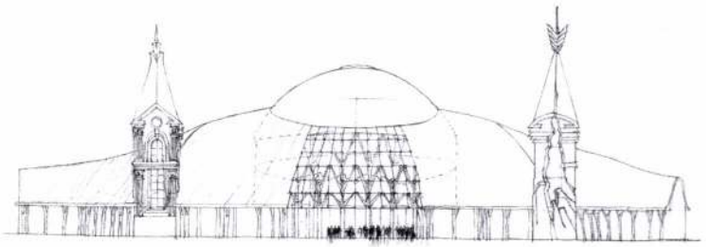

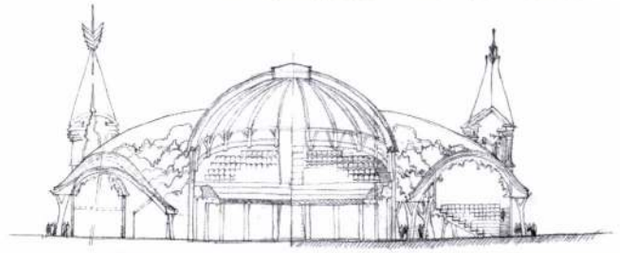

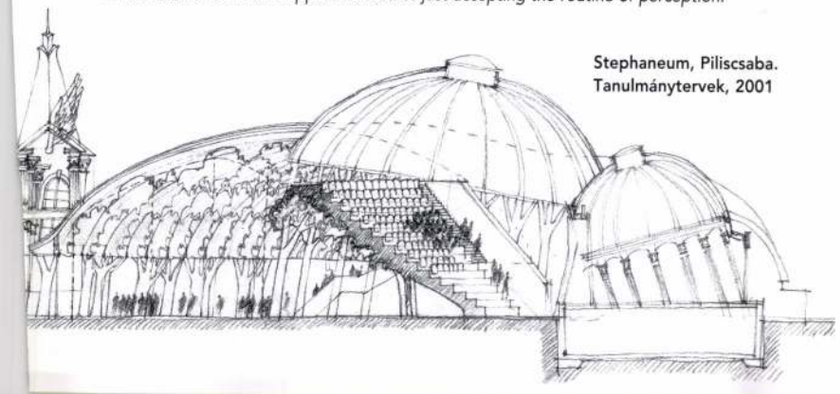

Stephaneum, Piliscsaba. Tanulmánytervek, 2001

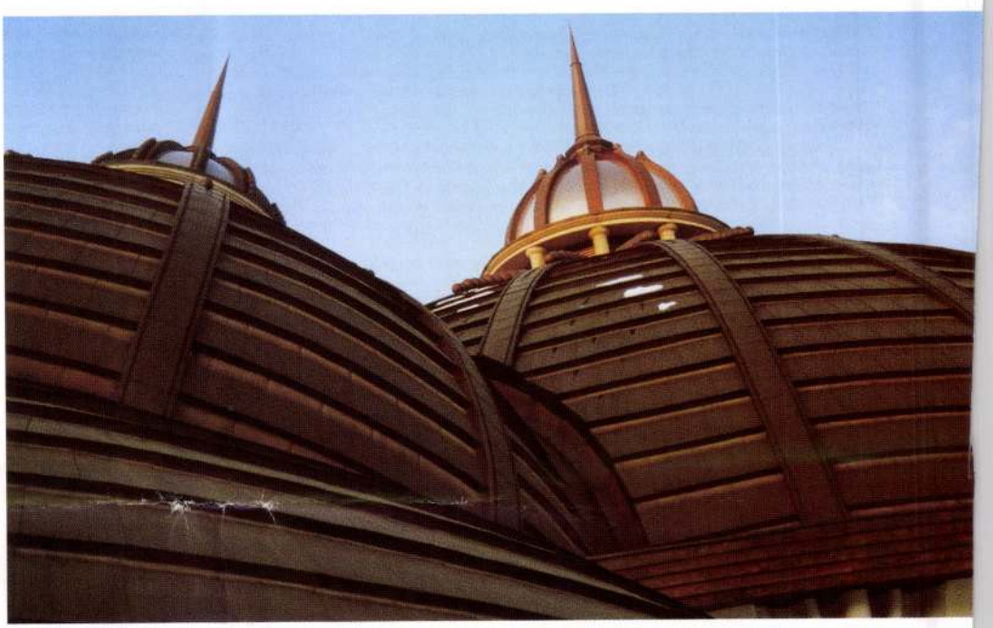

Fotók: Szegő György

Meggyesi Tamás

A Stephaneum

Az épület 4 éves, kriminológiai fordulatokban is gazdag építéstörténete a szerző vallomásaként az Országépítő 2000/3 számában olvasható, *Nem tudom mire megy ki a játék* címen. Talán jobb lenne, ha a gyanútlan látogató az előzmények ismerete nélkül mehetne ki Piliscsabára, ami csaknem lehetetlen. Jómagam is egy sereg negatív előképpel, kollegák fejcsóválásának és rosszmájú megjegyzéseinek emlékével, és ennek megfelelően némi zavarral, de őszinte kíváncsisággal léptem be a Stephaneumba. Néhány perc alatt azt vettem észre, hogy nagyon jól érzem magam benne. Pánikszerűen elpárolgott minden gátlásom, és átadtam magamat egy olyan hullámzó érzésnek, ami csak egy-egy jó koncerten vagy színházi előadáson fogja el az embert. Hiába tudtam kollegáim jogosnak tűnő fenntartásairól az épület várható funkciózavaraival kapcsolatban (az előadók megközelítésének szűkössége, a belső tornyok „értelmetlensége", az adminisztrációs helységek forgalmának keveredése a hallgatókéval, a diákklub és az épület kapcsolatának hiányossága, a kiselőadók gödörhatása, ahol az előadó csak nyakficammal végezheti stb.), rabul ejtett az épületkomplexum elképesztő építészeti és ikonográfiai gazdagsága. A „ház a házban" gondolatnak ugyan már szakálla van, de én még nem jártam olyan épületben, ahol ez ennyire szellemesen, kézenfekvően és szórakoztató módon nyilvánult volna meg. Lehet, hogy „városos" elkötelezettségem miatt, de elbűvölten téblábóltam ebben a fedett kisvárosban, aminek előtere az égre és a Pilisre néz, ahol az épületek emeleti ablakairól és galériáiról szűk és kanyargó utcákra és sikátorokra lehet rálátni, és ahol a belső házsornak szabályos eresze van, és ahol néha el lehet tévedni, miközben az ember váratlan eseményekre bukkan. Az emberben küszködik a racionális, normatív tudat a tudat alatt élő és mély, kozmikus gyökerekből táplálkozó, de elnyomott képzelettel, ami minden szeretet és költészet forrása. Minden funkcionális fenntartás ellenére abban bízom, hogy akik majd használni fogják, elsősorban a diákok, majd belakják, és a maguk módján fognak ítéletet alkotni mindarról, amin mi fennakadunk.

Be kell vallanom, hogy a helyszínen a „város a városban" élmény mellett teljes egészében a *makoveczi ikonográfia* hatása alá kerültem. Olyan érzés vett erőt rajtam, mint ami a középkori naiv hívőt is elbűvölhette a színes üvegablakok, az égbe törő vázszerkezet, a vízköpők, a szentek és az utolsó ítélet láttán, amikről annyit hallott, de ami nem áll össze a fejében. Csak hazafelé kezdtem igazán gondolkozni azon, hogy azért értelmezni kellene a színpad-gömb süllyedő (vagy éppen kiemelkedő?) mini-Pantheonjának és az organikus életérzést sugalló nézőtéri gömb „karambolját", ami a színpad-nyílás topologikus keretét adja, az előtérben álló klasszikus oszlop(részlet-)nagyítást, ami talán meditációs „pihenőket" kínál az elvonulni vágyó diákoknak, az öntőforma hasadékát a belső és a külső toronynál, aminek vasbeton héjából az egri uszodánál egy barokk kisvárosi templom tornya bújik elő, itt azonban fordítva: a klasszikus architektúrájú torony a föld mélyéből előtörő tellurikus rétegek szülőjévé válik, a klasszikus kultúra építészeti romjait, amiből egy új, szerves építészeti világ születik, és ami a megdőlt kupolákkal és a pusztuló emlékekkel számomra Spielberg *Mesterséges intelligencia* című filmjének elsüllyedt New York-ját idézik, és aminek szeptember 11. óta riasztó aktualitása van. Hazafelé jöttem rá, hogy az én problémám nem építészeti, hanem lélektani jellegű. Zavar ennek a tömény, minden sarkon és nézetben megnyilvánuló szerves világlátásnak az az igénye, hogy a kereszténység két évezrede után szerényen átvegye a következő évezred vezéreszméjének szerepét, hallgatólagosan kirekesztve minden egyéb lehetőséget. Zavar még akkor is, ha költői ereje lenyűgöz, hogy miközben a világ a pluralizmus felé tart, és éppen a kultúrák sokféleségben és (hála a globalizációnak) testközelségében kezdi felfedezni a létezés eredendő egységét, egy egyetemességre (katolicitásra?) törekvő, mindent magába ötvöző új spirituális autoritás kinyilatkoztatásainak kell átengednem magam. De szép is lenne, ha újra lehetne hinni egy egyedül üdvözítő igazságban! De

nehéz megszabadulni attól a tapasztalattól, hogy jóllehet *valóság csak egy van – de számtalan igazság szólhat róla.*

A terek és az építészet varázslatától, és a világnézeti zavartól függetlenül – vagy talán éppen provokatív hatásuk miatt – elemezhető az analógiák és metaforák szinte távol-keleti szakrális épületekre emlékeztető gazdagsága: a *makoveczi ikonográfia.* Ha erre én nem is vagyok felkészülve, abban azért biztos vagyok, hogy ezt az épület majdani használói kéretlenül is megteszik majd. Mint a költőnek, az építésznek is bele kell nyugodni, hogy műveit laikusok (is) értelmezik majd a maguk módján és ítéletet alkotnak róla; a mű óhatatlanul elszakad, elidegenedik szerzőjétől, kiszolgáltatva a használók és (félre)magyarázók hadának. Saját gondolattársításaim is csak ilyen laikus reflexiók, amiknek nincsen „tudományos" alapjuk. Ahogy az épületben barangolva fokozatosan érzékelem az utalások szövedékét, és próbálom megfejteni üzenetüket, arra gondolok, hogy a belső terek labirintikus világa spirituális szinten folytatódik tovább: a Stephaneum nem csak ház a házban, hanem metafora metafora hátán. Lehet, hogy az építészetről alkotott eddigi felfogásunkat alapvetően revideálni – vagy legalább is tágítani kell. Makovecz építészete, és általában a szerves építészet kapcsán óhatatlanul eszembe jut a dekonstruktivizmus homlokegyenesen ellentétes filozófiája. Ha Klein Rudolf ez utóbbit az építészet *bálványtalanítás*aként aposztrofálta, akkor az organikus építészetet nyugodtan lehetne *bálványosítás*sal vádolni. Ha a dekonstruktivizmus olyan építészetre törekszik, amelyiknek saját magán kívül nincs referense(?), akkor az organikus építészet nem csak hogy referenciák egész hadát idézi meg, hanem megkockáztatható: *maga az építészet válik metaforává* – vagy legalább is narratívák tárházává. Felrémlik a rossz ízű „ideologikus építészet" teorémája is. Ez utóbbi egyik hazai kritikusa úgy fogalmazott, hogy valójában vagy nem is létezik ideologikus építészet, vagy ha igen, akkor *csak az van.* De vajon milyen eszmét, ideát fejez ki maga a természet, ami a szerves építészet modellje? Ez attól függ, hogy a természetet mint tőlünk független, „külső", „objektíven" leírható és manipulálható világot fogjuk-e fel, vagy pedig úgy találjuk, hogy mi is részei vagyunk a természetnek – Buddhástul és Bin Ladenestül, és ez a természet – tükör által, homályosan, vagy intuitív ismerettel, konzseniálisan, most egyre megy – *bennünk eszmél magára.* Ha ez

utóbbi álláspontonvagyunk, akkor maga az eszme, amivel a bennünk és velünk is élő természet építkezik és rombol, és amit a régiek *többek közt* Mercurius szellemével azonosítottak, az építészetben is megnyilvánulhat. Eszerint az építészet valóban *tellurikus művészet* (l. az előtér erdőalja- vagy barlang-szimbolikáját, aminek ágas-oszlopai klasszikus oszlopfő-törmelékekből nőnek ki), hiszen az épület földből van, szellemi princípiumok által ölt formát, majd ismét földdé lesz. Mercurius az, aki a föld méhéből jön, felszáll, majd visszatér a földbe, és ezzel Krisztus poláris párja: ő ugyanis fentről jött, leszállt közénk, majd ismét az égbe ment. Csakhogy más termé-

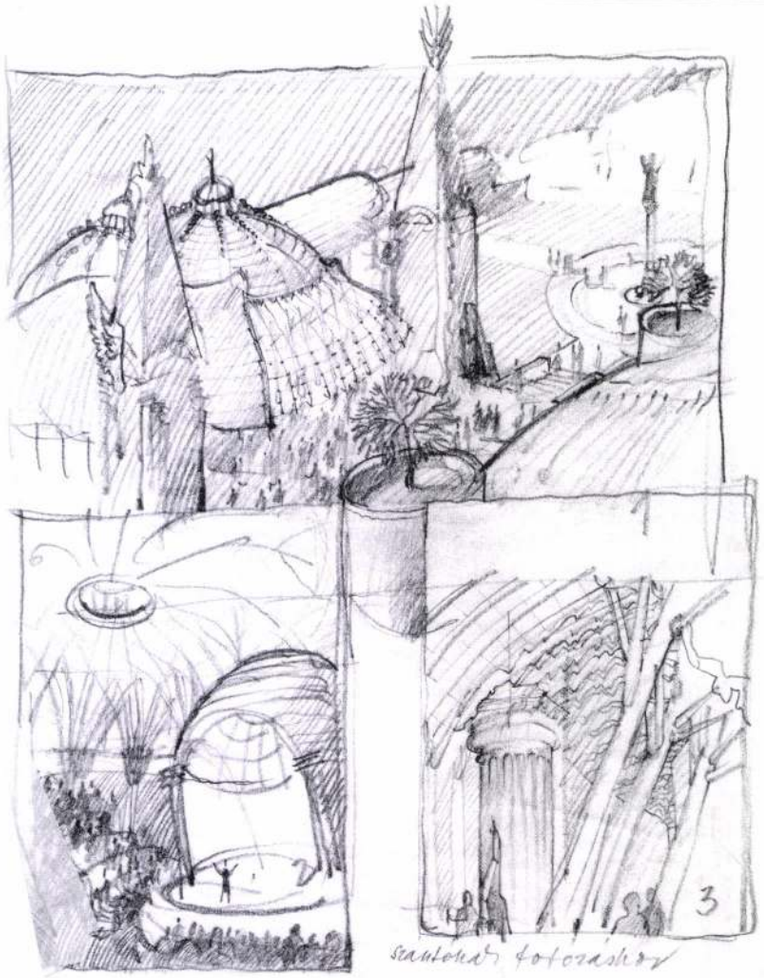

Fotók: Szegő György

szeti princípiumoknak is joguk lenne a megnyilvánulásra: beszélhetnénk szaturnisztikus, apollonikus, joviális vagy venerikus stb. építészetről, valamint ezek különböző arányú keverékeiről is. Melyik ezek közül a leginkább természetelvű? Nyilván egyik sem, vagyis mindegyik. Ahogy nincs jogunk elutasítani az építészetnek a Stephaneumban megfogalmazott szellemiségét, úgy nincs jogunk elutasítani a többit sem. Sőt, van egy olyan érzésem, hogy világnézetünk annyiban *katolikus*, vagyis *egyetemes*, amilyen mértékben sikerül a természet megnyilvánulásait integrálni. Az integrációra viszont csak egy olyan princípium képes, ami nem azonos, hanem felette áll mindannak, amit integrálni kell. Az olyan építészet, amelyik nem nőtt fel ehhez az egyetemes intelligenciához, amelyik nem vállalja fel, hogy a bennünk is működő istenek munkáját folytassa, az ezt a nevet nem érdemli meg.

A Stephaneum kétségtelenül a mai magyar építészet egyik mérföldköve. Lehet kritizálni funkcionálisan, lehet hibákat találni a térszervezésben, lehet vitatkozni az ikonográfia lehetséges jelentésrétegeiről, de egyet nem lehet elvitatni: *a belőle áradó költészetet*, ami az egész épületet áthatja. Azt hiszem a Stephaneumban megnyilvánuló *költészet maga* katolikus, és nem föltétlenül az, amiről szól.

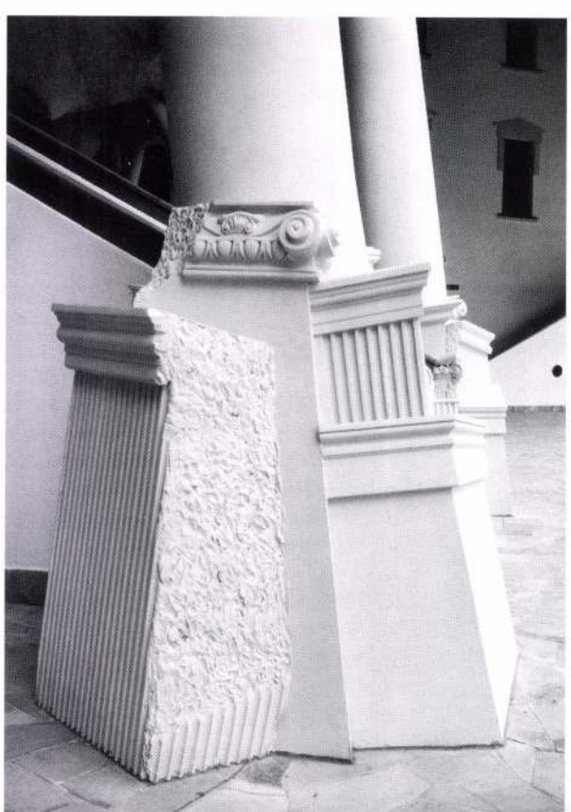

Tamás Meggyesi

Stephaneum

Fairly rich in turning points and changes of more or less criminological interest, the four-year-long history of the construction of the building has been published in Országépítő (2000/3) entitled "I have no idea what this game will lead to" as a confession by the author. Maybe it is better for an innocent visitor to travel to Piliscsaba without knowing anything about the antecedents, which is almost impossible. I had a large number of negative presuppositions myself when arriving here, thus I was a little bit embarrassed at first but sincerely curious on entering Stephaneum. Within a few minutes I came to realize and had to admit I felt quite comfortable once inside the building, the underlying reason for which may be my "urbanwise" commitment. Yet I was very much taken with the sight and the experience of the roofed town the foreground-proscenium of which is open to the skies offering a vast panoramic view of the surrounding Pilis hills, as well as of the narrow winding streets and alleys, especially from the upper-floor windows and galleries of nearby houses. Among the internal row of houses that have regular eaves one can even get lost sometimes and also witness unexpected events. The rational, normative-prescriptive consciousness comes to struggle in us with the fantasy much suppressed but still living in the subconsciousness fed by deep and far-reaching cosmic roots, which is the headspring of love as well as of poetry. Against and despite of all the functional reservations I do believe that those who are going to use it – most of them students probably – will make it their homes and take possession of it quite soon, and also phrase their own opinions of everything that we find faults with.

I have to admit that once on the premises I soon became totally absorbed by the influence of Makovecz's iconography accompanied by the experience of "a town within a town". I was well on the way home when I first started to think about how I could interpret the „crash" I witnessed between the miniature Pantheon of the theatre-globe that was sinking (or, just the contrary, emerging?) and the globe of the auditorium suggesting an organic awareness of life which is being used here to form the topological framework of the stage opening and the magnified detail of a classic column erected in the foreground which may as well offer a place suitable for meditational rests for students looking for peace and quiet. The same holds true of the slit in the casting die at the interior and exterior towers, out of the ferro-concrete shell of which there is a Baroque church tower of a country town emerging in Eger. This architectural solution is worked out here just the other way round: thus the tower of classic architecture becomes the parent of tellurian strata thrusting forward from the womb of the earth, the ruins and remnants of the classic architecture give birth to a new type of or-

ganic architectural world. This spectacle, with the leaning domes and decaying relics evoke a pictures of a film by Spielberg: that of a sunken New York in the movie Artificial Intelligence, a scene with a startling and frightful relevance since September 11th.

On the way home I also realized that the nature of my concern is not an architectural but a psychological one. The claim of this much too dense and concentrated organic view ever-present in all the details, at every corner and in each aspect confuses me, although it wishes to take over humbly and modestly the role of the guiding principle of the next millennium, after two thousands years of Christianity – yet, implicitly, excluding all other alternatives. It does disturb me even though I have to admit its poetic powers are fascinating indeed. I am also entranced by the fact that whilst the world advances and makes progress towards plurality, and it is exactly the amazing variety of cultures (thanks to globalization) that we are just about to explore and find in its proximity the original unity of being, existence as such, I have to give way to and get engaged in a new spiritual authority and its revelations which intends to merge and fuse everything inside, within itself: an authority striving for a universal reference (being Catholicism?). It would be so lovely to be able to believe once again in one single truth – the only true faith – but it is just as difficult to get rid of the experience and the feeling that although there is just one reality, there may be a large number of truths running with reference to it.

Independently of the miracle of spaces and architecture and also of the ideological confusion, it is still possible to analyze the richness of analogies and metaphors so prolific as the sacred buildings in the Far East: this is the very essence of the iconography as employed by Makovecz. Just like a poet, an architect will also have to put up with the fact that his work can and thus will be interpreted and judged by the laity as well. While rambling about the building I managed to perceive the texture of references step by step, but am still trying to decipher their messages. I guessed that the maze-like sphere of the interiors would be resumed also on a spiritual level: Stephaneum is not only a house in the house, but also metaphors over metaphors, all in a heap. Maybe it is time for us to radically revive our views on architecture held so far, or maybe it is enough to enlarge and widen it. Makovecz's architecture and also organic architecture as such in general makes me remember the radically different philosophy of deconstructivism. In case this latter was addressed by Rudolf Klein as the de-idolization of architecture, then organic movement may just as well be accused of being idolization. Should deconstructivism strive for a kind of architecture which has no reference (?) outside and besides itself, then organic architecture not only brings out and evokes a whole arsenal of references, but – this remark can also be ventured – it is architecture itself that becomes a metaphor, or at least a mine of narratives.

What kind of idea or conception does nature express that serves as the model for organic architecture? This largely depends on whether nature is regarded as something independent of us, something "external" that can be described "objectively", and yet as a world subject for manipulation, or we find we are also parts of nature, with Buddha and Bin Laden alike, and it is this nature that becomes conscious of itself within and inside us. Should we accept this latter view, this idea through which nature living in us and with us keeps constructing and deconstructing can also manifest itself in architecture. This way architecture is a tellurian art indeed (see the symbolism of the forest floor and cave in the foreground-proscenium, the branchy pillars of which grow out of classic rubble of capitals of columns), as the building is made of the soil, the earth, it takes shape via spiritual principles, then changes back into earth and becomes even with it once again. Mercury who comes right from the womb of the earth, soars up high, and then returns into the earth thus appears a polar counterpart of Christ, who descended from above, landed among us, and then soared up high into heaven. Yet also other natural principles should have the right to manifest themselves here: we could include the architectures of Saturn, Apollo, Jove (jovial) or Venus (veneric) etc., and also their mixture comprising the same components but in various proportions. Which one of these is the most authentically nature-governed?

Most obviously none of them, or, rather, each one of them. We are not entitled to reject the spirituality phrased by Stephaneum, neither do we have the right to neglect any of the other types of architecture, either. However, I have the feeling that our view of the world is just as much Catholic or universal as far it manages to integrate the manifestations of nature. There is only one single principle which is capable of integration: one that is not identical with but stands above everything that needs to be integrated. The kind of architecture which cannot or does not live up to this universal intelligence, the one that fails to take charge of continuing or resuming the work of gods acting also inside us, is unworthy of this name.

Stephaneum is undoubtedly a milestone in the history of Hungarian architecture. It may be criticized from a functional aspect, and it may be found faults with as for its spatial arrangement and organization, there might be a heated debate over the potential strata of meaning its iconography reveals, but there is one thing for sure it cannot be denied: this is the poetry it spreads and radiates which infiltrates and saturates the whole of the building as such. I do believe the poetry expressed in Stephaneum is Catholic itself, and not necessarily the topic which it is about.

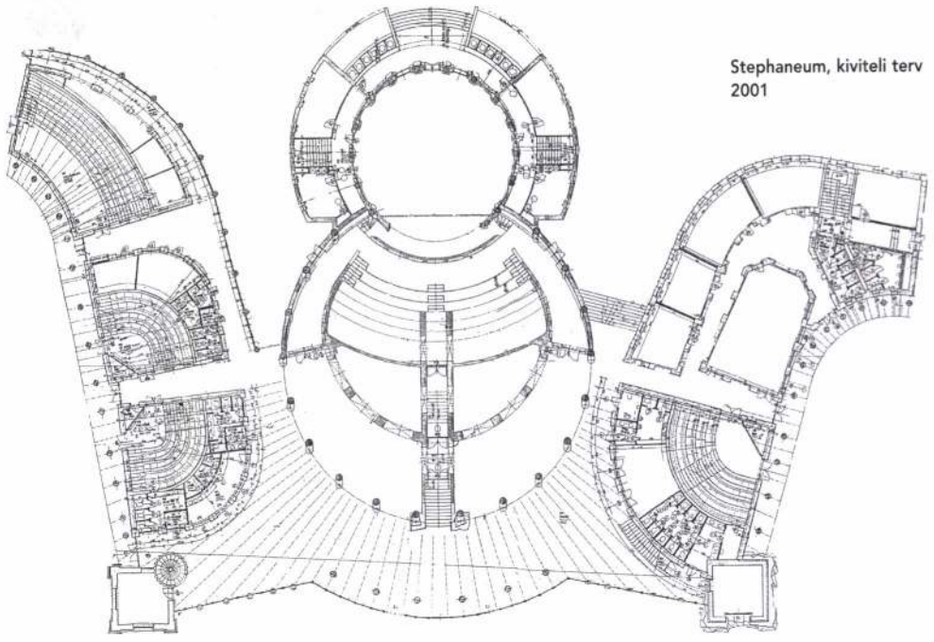

Stephaneum, kiviteli terv
2001

Jelenits István*

Felépült a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészkarának központi épülete

Talán 1947-ben jelentette be Mindszenty József, hogy az egri jogakadémiát katolikus egyetemmé kívánja alakítani. Gimnazista voltam akkor, s már gyermekfejjel is éreztem, milyen esélytelen vállalkozás ez, de kiforgattam a zsebemet, s ami pénzem csak volt, mind odaadtam az új egyetem céljaira. Csaknem ötven évvel később fogtunk hozzá ahhoz, hogy a katolikus egyetemet mégis megalakítsuk. Tudtam, hogy most sem megy majd könnyen, de örömmel néztem a várható gondok, nehézségek elé is.

Az új, Pázmány Péterről elnevezett egyetem bölcsészkara Piliscsabára települt, igen szép környezetbe. Néhány éve tanítok ott, barátkozom az egykor szovjet laktanya épületeiből átalakított „új" épületekkel. Nemrég elkészült az épületegyüttes központja, a Stephaneum. Elszorult szívvel próbálok eligazodni benne. Annál nagyobb várakozással veszem szemügyre, mert minden közösség s kivált egy egyetem életében nagyon jelentősnek tartom az építészet szerepét. Egy egyetemi épület nem pusztán arra való, hogy az időjárás viszontagságaitól megóvjon. Légkört is teremt, nevelnie is kell. Tanárt, diákot segíteni abban, hogy az igazság keresésével és szolgálatával foglalatoskodjék. Ehhez tágasság kell, mérsékelt, de valóságos kényelem. Kellenek előadótermek és szemináriumi szobák, amelyekben jólesik a kimondott szóra figyelni. Tanári szobák, amelyekben nappal természetes világosságban, este lámpafényben dolgozhat, beszélgethet a tanár. Könyvtárszobák, ahol szívesen leül olvasni az ember. Folyosók kellenek, széles, egyértelmű lépcsők, amelyeken óraközi szünetekben zavartalanul hömpölyöghet és helyet cserélhet a diáksereg, s könnyen eljuthatnak órájukra az oktatók. Szükség van aulára, jó kapcsolatra a természettel, hogy az órák között adódó szabadidőben kisebb-nagyobb csoportok cseveghessenek, néhányan elszívhassanak egy cigarettát. Kell étterem, mosdó, el kell helyezni a gépeket, az irodákat és a személyzetet.

Mi tesz egy egyetemet katolikussá? Nem valami elragadtatott magatartás, hanem két lábbal a földön álló, mégis a szellem szolgálatába szegődő elkötelezettség. Alázat is, amely számot vet saját helyzetével, számít rá, hogy egy épületet fűteni, takarítani, idő múltán majd tatarozni is kell, s nem nyújtózik tovább, csak ameddig a takarója ér.

A piliscsabai épületegyüttes tervezőinek érdemes lett volna gondosan tanulmányozniuk a katolikus egyetemekre vonatkozó legújabb római megnyilatkozásokat. S ha már ez a mi egyetemünk Pázmány Péterről vette a nevét, bejárhatták volna azt a néhány ausztriai, római egyetemet is, amelyekben Pázmány tanult, majd tanított, megnézhették volna a nagyszombati egyetemi épületeket is, amelyeket építtetett. Ezekből – és Pázmány írásaiból – könnyen kiolvashattak volna egy ma is érvényes programot. Nagy kár, hogy ezek az előtanulmányok – úgy látszik – elmaradtak.

Az új főépületnek, a Stephaneumnak magva egy auditorium maximum, amely színházteremként is működik. Az egész épület díszletszerű. A belépőt ravasz meglepetésekkel fogadja: mennyezetéről, mint valami zsinórpadlásról, sötét színű lapok lógnak alá, ezek – a tervezőnek, Makovecz Imrének szavai szerint – „Az erdő alja (?) formáit és színeit hordozzák". Baloldalt egy görög oszlop többszörösére nagyított mását látjuk. Mit tarthat ez? Kiderül, hogy üres, beléphetünk a belsejébe, csigalépcsőt találunk benne, amely sehová sem vezet.

Itt is, ott is lépcsők hívogatnak, túlságosan keskenyek ahhoz, hogy nagyobb, sietős diákcsoportok föl-le járjanak rajtuk. Az előcsarnok közepén, a bejárattal szemben mintha egy felvonóhídon vezetne

* A szerző a teológia professzora

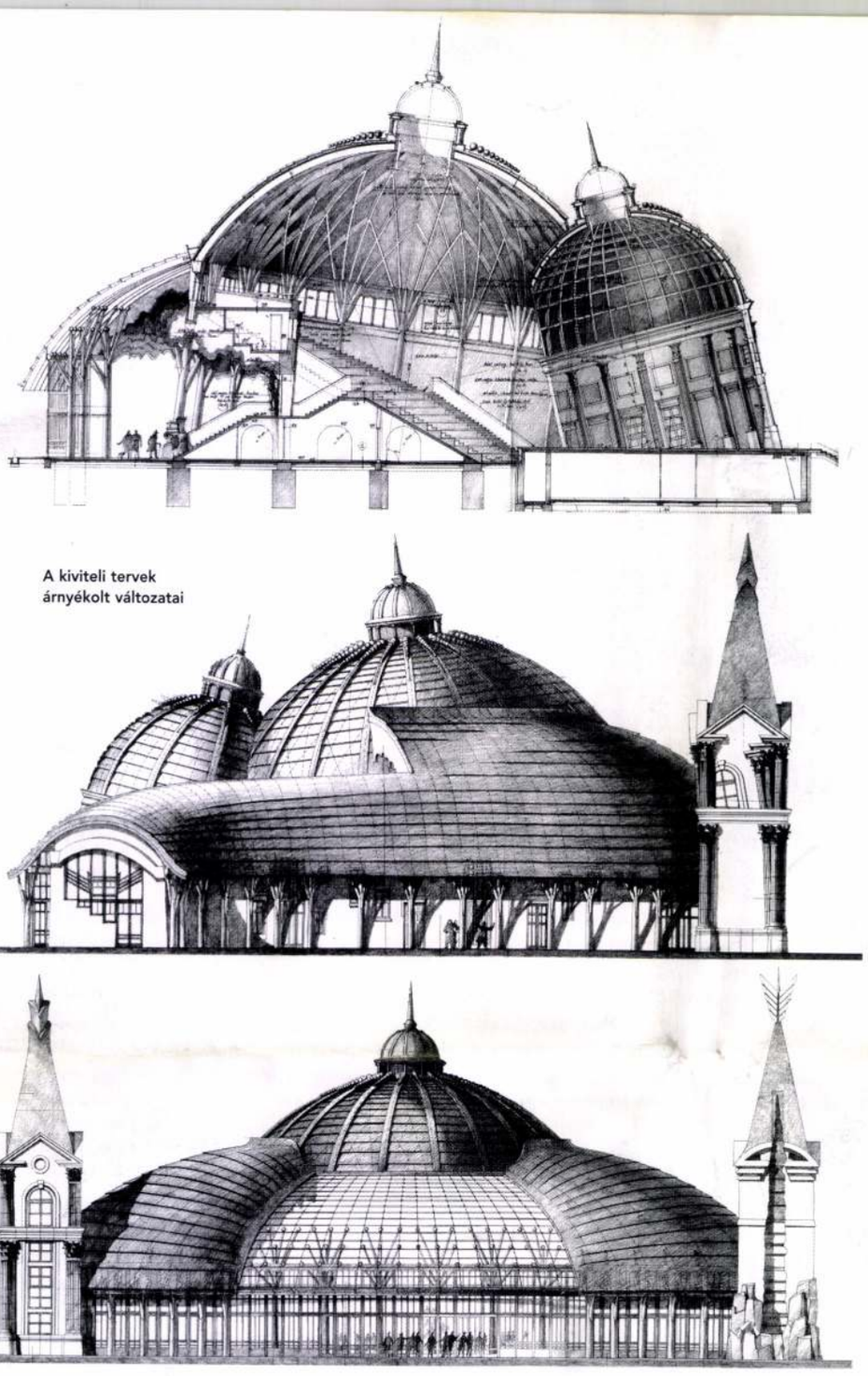

A kiviteli tervek árnyékolt változatai

át az út (szokatlan történelmi asszociációk ébrednek bennünk), ezen át a színház nézőterére juthatunk. A nézőtér gótikus jellegű. A „színpad" római architektúrájú hengere, kupolája mintha épp most dőlne rá. Szokatlan a különböző stílusú épületrészek merész találkozása. Ám az egész architektúrának ez a megdöntése – megszokhatatlan. Hogy ettől kedvezőbbé válik az egész tér akusztikája? Miért ne hinnénk el? Mindenesetre elvarázsolt világban érezzük magunkat. A színpad padlója mintha lejtene. Aki itt megszólal, annak minden szavát, gesztusát gúnyos fintorral kíséri és kommentálja az épület. Mintha torzító tükörben látnánk magunkat! Annak tudatában kell megszólalnunk, hogy hallgatóink is torzító háttér előtt szemlélik minden mozdulatunkat. Akárha egy himbálózó hajó gyomrában gondolkodnánk a lét és a nemlét kérdésein.

Ha a központi teremből menekülni próbálunk, megkereshetjük a 120, 140 fős kisebb előadókat. Ezek három, de inkább négy szint magasságúak, alaprajzuk negyedkör alakú. A tanár lenn áll, középen egy tábla előtt. Ha hallgatóinak pillantását keresi szemével, ugyancsak tekergetnie kell a nyakát.

Az egész épületet bőrként vagy közös palástként borítja a gyönyörű tető, az alatt önálló házacskák a termek, közöttük szűk utcák, lépcsők, ablakok, zárványokban végződő folyosók, mint egy napkeleti bazárban. Az ablakok egymásba nyílnak, jó esetben lámpák világítanak be rajtuk. Ha az épület külső falára kerülnek, ott sem kell attól tartanunk, hogy a természetes világosság behatolna rajtuk: a tető félig lecsukódó szempilla-ként takargatja őket.

Szerves építészet? Ha ez a különös épület valóban egy nagy organizmusnak sejtelemét hordozza, azt biztosra vehetjük, hogy ennek életelve nem azonos az egyetemével. Valami más, titokzatos erők alakították ki, az egyetem inkább csak bujkál benne, itt-ott befészkelheti magát különös szervei közé, örökké rettegve attól, hogy ez a test végül megemészti majd.

Ismerjük a régi bölcsességet: *inter faeces et urinam nascimur*. A születéssel járó mocsokból idővel kiemelkedik az életrevaló ember és intézmény. Tanárok, diákok, vezetők egymást váltják egy egyetemen. Ám az egyszer megépített épület megmarad, talán évszázadokra.

Makovecz Imre 1988-ban a Vigiliának nyilatkozott a paksi templom építésével kapcsolatos gondolatairól. Hadd idézzek néhány sort ebből a nyilatkozatból: „Én nem vagyok pap, de amikor nekem előadást kell tartanom, hogyha eluralkodik rajtam a szubjektivitás, akkor vége az előadásnak. Csak akkor jó a dolog, ha egyszer csak elkapok valamilyen fajta hangulatot és egyszerre kapja el a közönség is ugyanezt, és elkezd zizegni a levegő. És akkor megszólalhat olyasmi is, amit egyébként soha meg nem tudtam volna fogalmazni. A gyakorló előadóknak azt hiszem, erről mindnek van tapasztalata... Én úgy gondolom, hogy ebben a lelki állapotban, amelyről az előbb beszéltem, a személyiségnek gyakorlatilag nincs jelentősége. Nem a személyiség dominál ebben a dologban. És a hallgatóságban sem a személyiség dominál, hanem a szellem valami objektivitással jelenik meg a levegőben és mindenkinek rá áll az antennája arra a hullámhosszra."

Kicsit hosszan idézetem, mert azt gondolom, Makovecz egy olyan épületet akart emelni a katolikus egyetem bölcsészkara számára, amelyben ez az elragadtatott beszéd és megértés megszülethetik. Maga az épület ágál és hangoskodik, akinek van antennája, az átveszi a szellem üzenetét, akinek nincs, annak meg nincs itt semmi keresnivalója.

Az én meggyőződésem szerint – és a katolikus egyház hivatalos dokumentumai szerint – a katolikus egyetem nem az elragadtatott beszéd helye. Szentjei nem oszlopokra kívánkoznak. A protomártír Szent Istvánról azt olvassuk az *Apostolok cselekedetei*-ben, hogy vita közben „olyan volt az arca, mint az angyalé." Viták, beszélgetések közben tisztulhat talán a mi arcunk is ilyenné. Esetleg a növendékeké is, akik aligha fognak egyhamar színes zászlókat lengetve templomba vonulni. Ez az épület helyettünk beszél; mellette, benne mi már szóhoz sem jutunk. Ha mégis, gúnyos fel-és alhangokkal kíséri eszmecserénket. Pedig azáltal juthatnánk az igazi titkok közelébe. Ha győznénk a vesszőfutást, amelyre a körülmények kényszerítenek.

1. Makovecz Imre műhelye – Tervek, épületek, írások, interjúk. Szerk. Gerle János, Magyar Építőművészet 1., Bp., 1996. 253.

Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Stephaneum, Piliscsaba | Stephaneum, Catholic University, Piliscsaba

Építész | Architect: Makovecz Imre
A Stephaneum megrajzolásában szerkesztőként részt vettek: Vargáné Gerencsér Judit, Nathalie Grekofski, Farkas Erzsébet, Szentesi Anikó, Bata Tibor, Turi Attila, Jánosi János, Róth Renáta, Zsigmond László, Gulybán Ede, RobogányAndrea
Az egyetemi klub terve | Plan of the University Club: Turi Attila
Belsőépítész | Interior design: Mezei Gábor
Statikus | Structure: Pongor László – Pond Mérnöki Iroda
Kivitelező | Main contractor: Bausystem Kft., Kecskemét
Építtető | Client: Pázmány Péter Katolikus Egyetem rektori hivatala
Beruházó | Investor: Csíky Gábor (többször megváltozott szervezeti forma képviselőjeként)

MAKOVECZ IMRE

A MAGY. IP. MŰV. AZ ERREDETI OKLEVÉL

43.0.

igy, de amelyeket én szépnek, érde
is tartok s amelyekben szakértőnek
vezési és munkakönnyitési munkát v
számára, amellyel nemzeti hivatást
magába bukik bele. T u l s á g o s
intelligens, s emiatt nem lehet el
munkaeszközt, hanem az "árut" látj
s beleesnek abba a látszattakaréko
a világon. -

A félreértés tehát ott van közöttü
maradása körül semminek oka nem va
nem is számithattam erre. Legfelje
hogy Ön egyszer, amikor Pesten jár
volna az utazás időpontját, amire
hetőség. -

MAKOVECZ IMRE
építész

Piliscsaba
Látnivalók
TKM 708

10.old.

MAKOVECZ IMRE
építész

Lakitelek - Tőserdő
kiskunsági Nemzeti Park
TKM 104

MAKOVECZ Imre

Összhangban a természettel. Beszélgetés
Makovecz Imre építészszel.
(Az interjút Bosnyák Sándor készítette)
= Forrás, XXI. évfolyam, 1989/1.
39 - 48.

XX. 12. 45. a/ Makula

MAKOVECZ Imre

ism. " (M. I. : Zalaegerszegi Hangversenyterem)
" ↓ VADAS József: (H)ősi építészet =
Élet és Irodalom, 1989.
júl. 28. 12.

Mesterek
XX. 12. 45. u/

MAKOVECZ IMRE

Bojár Iván András: Irodaház a Tölgyfa utcában

Népszabadság 2000 III.1

mert csak akkorára fog eldől
általán léteznem. Mert akárm
detlent mégsem tehetem lehet
elválni, hogy egy másik, meg
vagy nem. Itt maradhatásom te
függővé téve. Kérlek, közöld
jó volna, ha minden eshetőség
vennétek számitásba, ahova es
Szováta nem talál beválni, s
akad, kénytelen lennék vagy P
ben széjjelnézni.

Egyszóval én itt egyelőr
is veszek át semmit a sóvárad

MAKOVECZ IMRE

SÜTŐ ESTER: GYULAI LIVIUSZ A VIGADÓ GALÉRIÁBAN

BELVÁROS – LIPÓTVÁROS

1998 ápr 29

Irodalmi és egyéb hir
vel lapokat absolute nem o
Magam azt csináltam, hogy
Tragödiet.

Gondol arra, hogy az
egyik-másik olasz fiunak -
lakom Firenzében, de nincs
hány.

Nagyon kérem azonban,
a Nyugatban mindmáig nem j
Ha már nem volna Önnél, ké
pedig ajánlva, mert itt Ol
Sz

Cimem állandóan, ahonnan m
Via La Farina

MAKOVECZ Imre

Makovecz Imre: Besugározni a jövőt. = MN 1998. dec. 24. 6.

Borovszky nyomán)

MAKOVECZ Imre

Fekete György: Ezredvégi tűnődések.
Bp. 1997 139-157.

Makovecz Imre

TASNÁDI Attula: Makoveczék Velencében. - Népszava, 119. évf. 217.sz. 1991. szept. 16. 6. p. ill.

Velencei Biennálén szerepelnek az organikus épitészet alkotásai Makovecz és Csete

Velence, Épitészeti Biennálé

zei szemben pél[illegible] egy egzisz-
a problémákból [illegible]melyeknek a
eket tesz. Tehá[illegible] nagy kérdés
najd egyszer ver[illegible]re kél a két
rületén tudja me[illegible]ni a harcát

ogy a képeid fe[illegible]zzel maguk
ülön magukban [illegible]emlélve őket,
is megmarad sza[illegible]ra, ha visz-

ez történ[illegible] min[illegible] jelenséggel,
zet. Egy-egy tab[illegible] belül olyan
egy világterülete[illegible] olhessen, a

tnak je[illegible]ek, ne[illegible]eroglifák.
álni. A [illegible]epet a[illegible] gényeknek
közelebb [illegible]egyek[illegible]gyon szép a
pont ne[illegible] utols[illegible]mpont. Én
lösszefüggéseket [illegible]yek asszo-
y-egy je[illegible] ma[illegible] koncélúnak

Magyarok Velencében

SZEGŐ György: Magyarok Velencében az épitészeti biennálén. - Magyar Nemzet, LIV. évf. 219. sz. 1991. szept. 20. 10. p.

Velence, Épitészeti biennálé

ilyen névváltozat hiányában az eredeti hivatalos név. Mindkét esetben az elhanyagolt változat címszóvariánsnak minősül. Betűszavak használata akkor megengedett, ha a teljes nevet az átlagos magyar olvasó nem ismeri (pl. IBUSZ).

A földrajzi címszó megválasztásánál a hazai térképészet és lexikográfia szempontjait érvényesítjük. A magyar nyelvben meggyökeresedett névalakok, hegység- és természetföldrajzi nevek magyar nevükön lesznek címszavak, az idegen név variáns, amelyről szükség esetén utaló készülhet. A földrajzi helyek címszónak nem minősített további megnevezései (régebbi vagy más nyelvű név, névváltozat) variánsként kezelendők.

2. A definíció

A fogalom (tárgy) definíciója tartalmának tömör, szabatos meghatározása, ismertnek feltételezett fogalmakra épülő magyarázat, amely a tárgyalt fogalomnak a többihez való kapcsolatát kijelöli, egyszersmind sajátos vonásait is felsorakoztatja.

A személy definíciója a nemzeti, nyelvi vagy kultúrához való hovatartozást, állampolgárságot, továbbá hivatást, foglalkozást, rangot tartalmaz. Sajátos esetben politikai, világnézeti, mozgalmi, tudományos, művészi beállítottságot, irányultságot is megnevezhet, de minősítésektől általában mentes.

A definíciót kettőspont előzi meg és kisbetűvel kezdődik. Ritka kivételként nagy kezdőbetűs, ha a definíciónak nem tulajdonképpeni alanya a címszó.

MAKOVECZ Imre

Weinelt Lajos

Makovecz Imre épületeiről

Magy. Épm. 1983. 6. sz. 42-43.

jegyében. Megjelentek a
a szobrok - a reliefek é
ház, amely külseje szeri
emlékeztetett, egy-két r
tesen papiron, valamifél
Caracalla termáivá."/13

A szobrászok é
való képtelensége" miatt
vizmustól/14./, most mer
tek szembe. "Az épitésze
barokk stilusu szobrot t
zációra kényszeritik az
A 19. századi realizmust
müvészetet tehát klasszi

MAKOVECZ Imre

PACHNER Edit: Életet a sorvadó falvakban : Beszélgetés Makovecz Imrével.= Új Magyarország, 1993. febr. 19. 5.

MAKOVECZ Imre

Bojár Iván András: Az irodakár, amely megdöbbentő. = Népszabadság, 1993. nov. 23. III. ll

Bp. Szentkirályi u. utletki

pinceklub, Pécs. Építész:
ítőművészet, 1985, 1. 42-43.,

legdi István:;

a : Dévényi Tamás, Németh
Béla, Szeged, Délterv, 1985.
, ill.
Katalin:;.i.Pazár

ETOFF, Alexandre: A Saint-Saëns
ntreynaud Saint-Étienn-ben,
ítőművészet, 1985, 3. 49-51.,

.Chemetoff, Aleandre:;

ui Sen, Tiry Péter, Bp., Bartók
BÓ Ernő: Magántermészet. = Új

MAKOVECZ Imre

KÁLLAI Géza: Mak-reál a Józsefvárosban [Szentkirályi u. 18. - üzletház] irodaház. = ÉS 1993. dec.lo. 13.

RICZU Zoltán: Zsidó épületek és emlékek Nyiregyházán. Nyiregyháza : Jósa András Múzeum, 1992

MAKOVECZ Imre

MÓRICZ Gábor: Árpád Vezér Gimnázium Sárospatakon. = Magyar Nemzet, 1993. szept. 1. 11.

an ambiguous world on his own skin: he feels the faith and distortions of political slogans, the tension hidden behind a false idyll, the calm before the storm, and open violence. He also suffers from being earsthbound and limited by mediocrity. Among others his posters made to Örkény's *Scenario*, (1986), Gábor Görgey's *Who has the gun?* (1988), Radoslav Pavlovic's *Mala*, Bulgakov's *Ivan the Terrible* (1985), Ottó Tolnai's *Clearance sale* (1978) and Ivana Dimic's *Before the mirror* (1986), demonstrate his political and social sensitivity.

The most salient feature of Baráth's posters at first glance is their reticence. The artist formulates his message in simple sentences, condenses what he wants to say into a single, easily comprehensible image. He attains the obligatory eye-catching effect by creating an expressive pictorial metapher with the individual application of the principle of montage. The backgrounds of his posters are mostly homogeneous colour surfaces, red or sky-blue but he likes to use also the much less decorative dark grey. He limits or divides this surface rising from its environment as a compact patch with accurately calculated stripes and lines. If he conceives the plane surface a

MAKOVECZ Imre

Kristóf Attila: Ki épít templomot? =
M. Nemzet, 1993. június 18. 6.

~~Makovecz Imre előadása~~ a

Csak nemzet van [Makovecz Imre előadása a Szárszó '93 rendezvényen]. = Uj Magyarország, 1993. aug.3o. 4.

Fülöp László emlékkönyv

na is négy változatban létező tervrajzát készítette
nez az ötletért lelkesedő Moholy-Nagy maga ren-
g Jénából az anyagot. A részek összeillesztésé-
ban Papnak nehézségei voltak, s miután családi
naza kellett utaznia, a szamovár darabjait átadta
k, hogy csináljon belőle lámpát. A szamovár tes-
amúgy is túl vékonynak bizonyult a célra, a
nyője számára, üvegcső lábai és vastag üvegtalpa
ámpa lábazatára voltak alkalmasak. Ezután haza-
nem várva meg első kiállításuk bezárását sem. Az
Bauhaus-lámpáról később ugyan tudomást
de azt kollektív alkotásnak tartotta, és a történe-
rai között nem foglalkozott vele. Csupán a *Ma-*
lámpa jelentőségének későbbi elhallgatása
Bauhaus-monográfiájában, és az asztali lámpa
hély általi kisajátítása háborította fel és késztette
atokra.[4] Az események valódiságát bizonyítják
a fennmaradt tervek, a hibátlanul illeszkedő tör-
atok, hanem az a tény is, hogy sem Jucker, sem
ld (aki minössze egy évfolyamot, az 1923/24-
át egy évet sem töltött a Bauhauson) nem tud sem
em történeti dokumentumot felmutatni a lámpa
leteiről. Viszont elkészült több üvegcső lábú és
ker-lámpa 1923-ban (a szamovár üvegcső lábai),
özismert asztali lámpa két változata, melyek elő-
5-ben voltak publikálva. Az első Jucker—Wagen-
en reprodukált és jelenleg a weimari Bauhaus-
ényben található *Asztali lámpa (Lampe aus*
Milchglasglocke) a prototípus, mely a szamovár
nyagából készült. 1924-es évszámmal ugyanez a

MAKOVECZ Imre

MAKOVECZ Imre épitész nyilatkozata [A szabadság változatai]. = Népszava, 1993. aug.19. 6.ill.

n habe noch eine Mitteilung von O.
die den Namen des Meisters nur in
n erwähnt, bespricht aber den
ltet, die sich auf die
teilnahm, beziehen. Ich kann nicht
nd für genügend halten, einen
ratur anführen muß, laut
Wissens ist zur Zeit keine
sdorfer, Botsdorfer, Bersetener
tes, und deren Restaurierungen
die Quellen und den heutigen
berstellen. Der Artikel könnte
nur um Mißverständnissen zu
bißchen weitlaufig aufgezählt.
htlosigkeit hinsichtlich L.**Berey**;
kel geschrieben, den ich beilege.
cht den Vollmer-Artikel ergänzen,
gend, weil er eher als Baumeister

n Töchterlein, Rebeka bekommen.
durchsehen, zwischen zwei
t auch sie einen Blick auf die
hrift: H-1144 Budapest, Csertő u.

efahren, deshalb konnte ich nur
Budapest, Logodi u. 36.
ben, beruhigt mich; ein paar
n dem zweiten Teil der Liste, also
erbesserte Liste schicken, mit der
aben werden.
ndlichen Grüßen

A. Nováky

MAKOVECZ Imre

Makovecz Imre: [Válasz a Magyar gond és remény c. körkérdésre]. = Magyar Szemle, 2,1993,1. 24-25.

levelezése XIX. 225.
Berky Ferenc (1824–1881). Sz.
Berliczky József (1841 körül). Tört. Tár, 1898. 722.
Bernhoffer, Karl (XIX. sz. első fele). Vas. Újság, 1895. 13. sz.
Bernsee, Josef (1802–1849). ThB és Sz.
Bernwaller József (műk. 1830–40-es évekb.). Sz. továbbá: Az Ernst-Múzeum 1918. IV–V. aukciójának katalógusa; Magy. Műv. III. 295. Irodalmunkban Bernwallnernek is írják.
Berringer, Friedrich (XIX. sz. el.). Ország S., Budai színházak, stb. Bpest 1895. 56; Schoen, Pest-Budai műv. almanach. 1919. 15–20.
Bersuder Lajos (1825-től 1895-ig). Sz.
Beständig Clemens (XIX. sz. első fele). Szépműv. Múzeum Évkönyve V. 1929. 215. Két akvarellje a Szépműv. Múzeumban van.
Bethlen Ferenc gr. († 1871 ut.). Művészeti Szalon, Kolozsvár, VI. 1931. 5.
Birkmayer János (1816–). Wurzbach, L. 110; Győri Szemle I. 1930. 28.
Bischits Mihály (1840-es és 60-as évek). Sz, továbbá: Der Spiegel, 1851. 1167. l.
Bissingen Antal gr. (1822-től 1894-ig). Sz.
Bizenti Zsófia, Schwindt Károlyné (XIX. század köz. körül). Művészet, XIII. 380; Nyugat 1922. 377; A Műbarát I. 49–50.
Blaas, Karl von (1815-től 1894-ig). ThB és Sz, azonkívül: Magy. Művészet V. 604. VI. 546.
Blaschke János (1770-től 1833-ig). Sz, továbbá: Kazinczy Ferenc levelezése IV. 526, 621; Bodenstein, Hundert Jahre Kunstgeschichte Wiens, 1888. 29.
Boda (XIX. század közepe körül). Sz.
Bodemer, Jakob (1777-től 1824-ig). ThB.
Bodor Tamás (XIX. sz. el.). Tud. Gyűjt., 1817. XII. 144.
Boemm Tivadar (1822-től 1889-ig). Sz.
Boér Márton (XVIII. és XIX. sz.). Sz,

MAKOVECZ Imre

R.SZÉKELY Julianna: Egy jóarcu magyar. = Magyar Hírlap,1993. jan. 19. 7.

— — kápolna 76
— Chiesa del Gesù 76
— S. Casa dell' Annunziata 76
New York, Pierpont Morgan Library, Weigle Collection 46
Nógrád, vár 30, 73
Nola, püspöki palota 75
Nürnberg, Szt. Lőrinc tpl. 155, 157
Nyírbátor, ref. tpl., sedilia 99, 103
— stallumok 111

Olmütz, Státni archiv Domské a Kapitolní Knihovná 49
Oroszvár, kastély 166

Párizs, Bibliothèque Nationale 6, 16, *17*, *18*, *24*, *25*, 45, 46, 47, 48
Pétervárad, apátság 70, 71, 72, 75
— egykori ferences tpl. 72
— Szt. György tpl. 72, 82
— — szemöldökkő 73, *78*, 82
— vár 57, 59, 61, 70, 71, 72, 73, 75, *76*, *78*, 81,f83, 84
Pienza, pápai palota 31, 36, 51
Poggio a Cajano, Medici-villa 33, 51
Poggio Reale, villa 35, 53, 79
Poliez Pittet, templomterv 166
Pottendorf, kastély 126, 129
Pozsony, ferences tpl. és dóm, Pálffy Miklós két síremléke 165

Ráckeve, kastély 165
Rapottenstein, vár 105
Rednek, vár 73, *78*, 82
Reifenstein, várkastély 105
Róma, Biblioteca Vaticana 49
— Galleria Borghese 123, 127, 128, 130
— Galleria Pallavicini 119, 128
— Palazzo Venezia 31
— Pantheon 76
— Septimus Severus diadalíve 103
— Tempietto 28, 53

MAKOVECZ IMRE

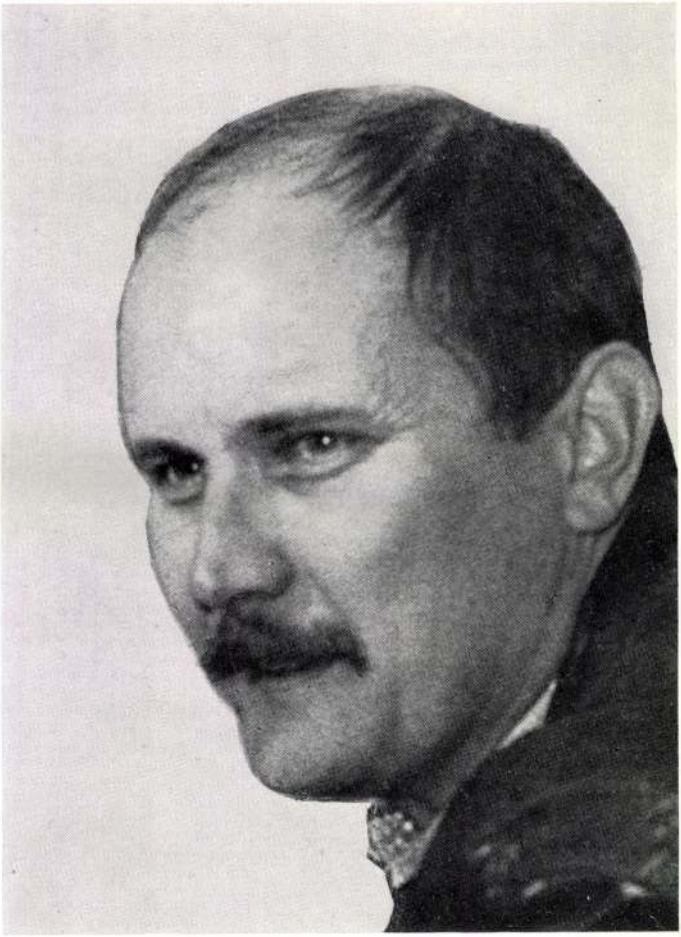

Marten Hume

MAI MAGYAR MŰVÉSZET

KOMJÁTHY ATTILA

MAKOVECZ IMRE

KÉPZŐMŰVÉSZETI ALAP KIADÓVÁLLALATA
BUDAPEST, 1977

A sorozat szerkesztője
DÁVID KATALIN

Címlapterv:
SZEDLÁK GYÖRGY

Fotó:
DOBOS LAJOS

A művész portréját
DOBOS LAJOS
készítette

ISBN 963 336 028 5

© Komjáthy Attila, 1977

Makovecz Imre művei honi alkotások, ezekkel vált, válhatott egyetemessé. Munkájában teljességre törekszik: tervez, tanít, publikál — közéleti ember.

1935. november 20-án született Budapesten. Anyja alkalmi takarítónő, 1945 után gondozónő, később lámpaernyőkészítő a Kerámia Iparművész Htsz-nél. Apja gyári munkás, majd kiemelt munkáskáder a Dohányipari Főigazgatóságnál, később újra munkás.

Iskoláit Budapesten végezte, 1959-ben diplomázott az Építőipari és Közlekedési Műszaki Egyetem Építészmérnöki Karán jeles eredménnyel.

Makovecz a természeti és társadalmi ember viszonyait, fizikai felépítettségét, alkati sajátosságait elemezve alkot, teremt szocialista tartalmú építészetet. Természetszeretete, érzékenysége környezetére önéletrajzi írásában válik mindannyiunk számára érthetővé: „...áldom az Istent, hogy olyan szülőket és nagyszülőket adott, amilyenek nekem vannak. Gyermekkorom jó részét, minden nyarat és sok telet falun, parasztok között töltöttem. Ahogy növekedtem, egyre több munkát bíztak rám. Megtanítottak a természetet, a földet, az erdőt, az állatokat szeretni és megölni. Emberré eszmélésem első napja ott virradt rám. S ha mostanában emlékezésem elindul, mindig oda tér vissza, ha magamat vigasztalással boldoggá akarom tenni.

Budapesten úgy éltünk mint általában a prolicsaládok... lehetetlen volt meg nem tanulni az egymásrautaltság minden csínját-bínját... a kölcsönkérések fizikai-lelki szövevényeit. Megtanulhattam gyűlölve-szeretve másokkal együttélni..."

Gyermekkorában, ifjúként orvos, pap, író, festő akart lenni. Hogy építész lett, azt apja tanácsának köszönheti, aki e pályában biztosabb kenyérkeresetet látott, mint a „szabad foglalkozásokban".

1. Berhida. Vendéglő. 1963

Az egyetemen arra figyelt, amit szeretett; amit nem tudott megszeretni, azt nem is tanulta meg. Szrogh Györgyre, Jánossy Györgyre — akik nem tanították — figyelt leginkább. Tanárai, korrektorai — Virág Csaba, Jurcsik Károly — pedig kínlódtak vele. Nyughatatlan, szélsőségekre hajlamos diák volt, de terveit — amelyek már jelezték egyéniségét, fantáziadús akaratát — kitartó munkával, átéléssel oldotta meg.

Önéletrajzában írja: „...kiskoromban egy időben szerettem hazudni, elképzelésekből hihetetlen történeteket szőni, amelyekkel gyakran traktáltam barátaimat... Ez a képesség valamelyes változott formában mai napig is bennem van, melyet a lehetetlenre való törekvésnek nevezhetek. Gyermekkorom legszebb és legnehezebb mellékvágánya volt ez, egybeesett gyógyulásommal egy hosszadalmas és kínos betegségből. Tizenegy-tizenkét éves koromban teljes testi összeomlás fenyegetett, amely sokáig ágyhoz kötött.

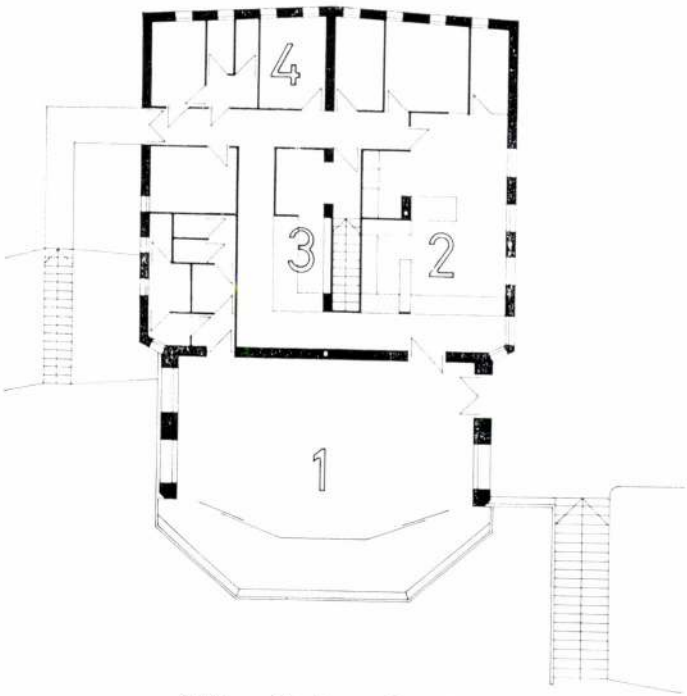

2. Velence. Cápa étterem (alaprajz). 1963
1. Fogyasztótér; 2. Konyha; 3. Söntés; 4. Öltözők

Ez a korai kényszerű, meditációs élet szélesebbre nyitotta ki a tudat kapuit, mint ahogy az egészséges lett volna. Innen származik elhivatásérzésem és tudatom..."

Makovecz Imre gondolatgazdag, önálló építészeti felfogással rendelkező, erős akaratú ember. Elméletét kutatásaival igazolta. Építészetében megteremtette a totalitásra törekvő emberközpontú elmélet és gyakorlat egységét.

Épületei szimmetrikus organizmusok, melyek a földdel humánus

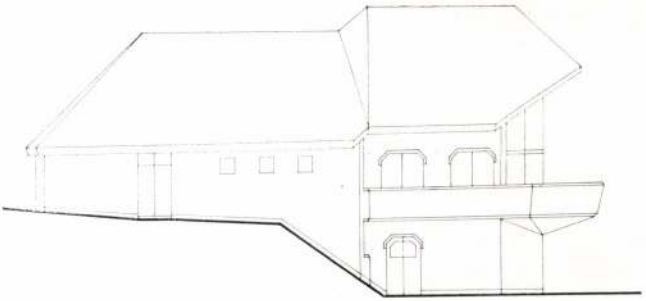

3. Velence. Cápa étterem (oldalhomlokzat)

összhangban vannak, abból nőnek ki. Környezetükhöz organikusan kapcsolódnak. Az ember felépítettségéből kiinduló, de mindig a társadalmi-szellemi erőforrásokra építő alkotási folyamat hatja át műveit.

Az eddig létrehozott épületei funkcionálisan, műszakilag, gazdaságilag egyensúlyban vannak. Mindegyik egy-egy új gondolatot, szellemi továbblépést hordoz magában. A berhidai étterem, Tatabányán a Csákányosi csárda, a kaposvári és sárospataki áruház, a dombóvári és tatabányai szállodák („öregek háza") mindezt igazolják. A fejlettebb, építészetileg kiérleltebb megoldások, mint például a *Csákányosi csárda*, jól mutatják azt, hogy az expresszív tömeg — mely nagyon hatásos az országútról — nem külsődleges modorosság csupán, hanem azonosulás, teljes értékű összhang a belsővel (címlapkép, 10—14. kép). A két „szem" bontja csak meg a földre támaszkodó föveget, mely mögött a szivárvány minden színe, színskálája hordozza, jelzi a forma értelmét. Ennél az épületnél az előbbieken túlmenően a forma értelmező magyarázat, s egyben reklám is.

Ha Makovecz épületeit időrendben tekintjük végig, úgy elméletének mind erőteljesebb megjelenésével találkozunk.

A berhidai étterem már szimmetrikus tömegű, környezetéhez igazodó mozgalmas tetővel, de belső osztásában erősen aszimmet-

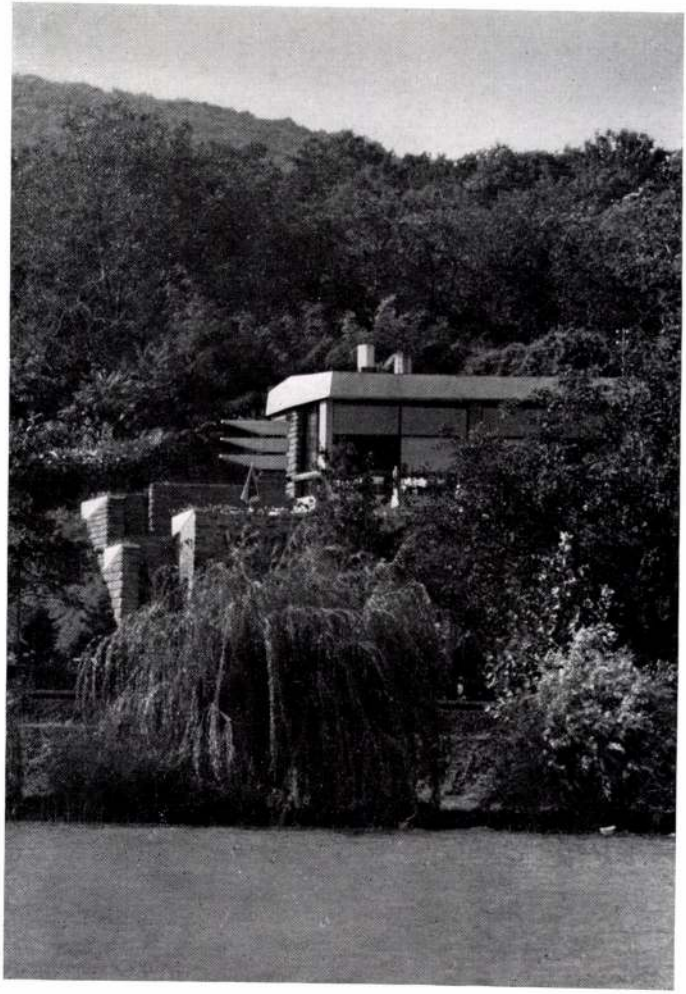

4. Balatonszepezd. Étterem—Borozó. 1963

5. Balatonszepezd. SZÖVOSZ-kemping. Kiszolgáló épület. Borozó. 1967

rikus; a külső forma és a belső tér nem azonos, nem közelítenek egymáshoz, de építészeti elveinek mégis ez az első megnyilvánulása (1. kép). A balatonszepezdi *Sirály* vendéglőnél a merev tömeg izgalmas motívummal nyit a vízre és irányítja figyelmünket a látványra (4. kép). A vendéglő egy régi kovácsműhely mögé épült. A műhely és az új épület között — a föld alatt — összekötő folyosó készült. A régi, boltozott, apró ablakokkal épített pince és a kilátás felé üveggel megnyitott vendéglő kontrasztját az új és a régi kőfalak, lépcsők plasztikus együttese oldja fel.

A gondolat és a forma a velencei *Cápa* étteremnél már összefogottan, rusztikusan jelentkezik (2—3. kép). A jó kilátást biztosító, egyarcú épületet az üzemeltető nevezte el „cápá"-nak. A tó felé néző étkezőtér alépítménye és tetőzete valóban azt a hatást kelti, mintha egy korábban zárt épülettömeget felnyitottak volna a kilátás felé. A konyhaüzemi épületrész és a fogyasztótér világosan válik

6. Balatonszepezd. SZÖVOSZ-kemping. Kiszolgáló épület. Mosdó, főző. 1967

el egymástól. Az épület szimmetrikus tömegén nemcsak az organikus építészeti elvek általános jegyei látszanak; érzékelhetjük a paraszti építészet egyszerű, szerves hangulatát is.

A kettős ritmusra, a „látó ház" megfogalmazására — kezdeti alkotásai közül — talán legjobb példa a szekszárdi *Sió csárda* (7—9. kép). Ez az alkotása tömegében, részleteiben finoman oldott, a mellvéd az alapból plasztikusan nő ki és záródik le. A kettős tömeg külső képét azonos belső kialakítás követi. Az üzemi szárny ügyesen kapcsolódik, de egyben el is válik a fogyasztótértől. Az üzemi rész és a vendéglő tömegének fehér, plasztikus alépítményén nádfedeles tetők helyezkednek el, a velencei vendéglő „fedeléhez" hasonló kialakítással. A náddal fedett tetők a nyugat-dunántúli, ún. üstökös házakat idézik, jóllehet nem népies utánérzésről vagy netán utánzásról van szó.

Az organikus építészet egyik alaptörvénye szerint — melyet

7. Szekszárd. Sió csárda. 1966

F. L. Wright fektetett le — az épület legyen egylényegű környezetével, annak anyagával és domborzatával. A szekszárdi szőlőhegy tövébe épített vendéglő — a hegyoldal pinceházai között — a környezet „mimikrijében" jelenik meg. A belső szerveződés, a terek kapcsolata, kiképzése, a fogyasztóterek üres fedélszéke inkább rokoníthatóak egy eleven, wrighti vagy steineri belső térrel, mint egy parasztházzal.

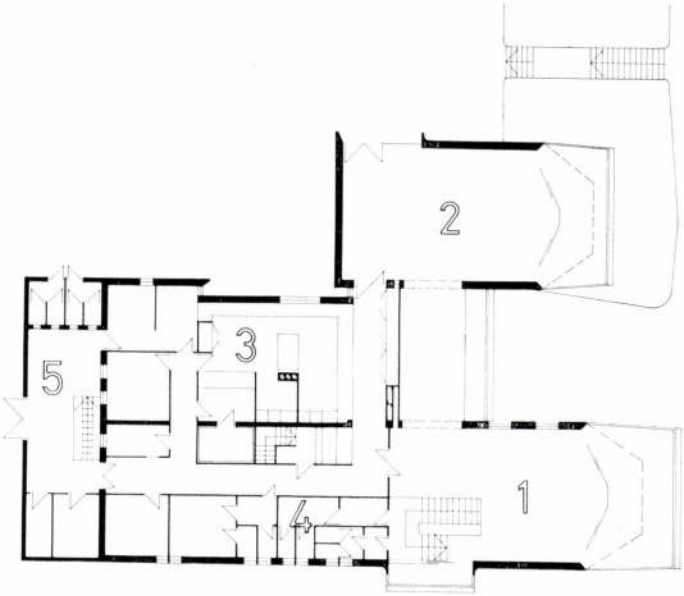

8. Szekszárd. Sió csárda (alaprajz)
1. Téli fogyasztótér; 2. Nyári fogyasztótér; 3. Konyha; 4. WC-csoport;
5. Gazdasági udvar

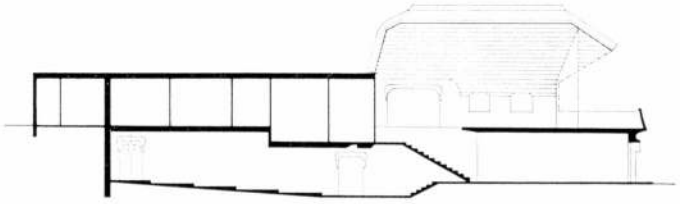

9. Szekszárd. Sió csárda (metszet)

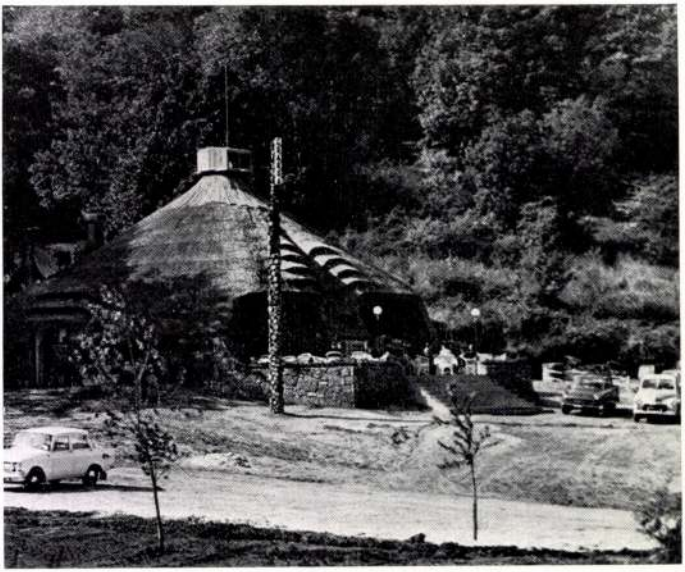

10. Tatabánya. Csákányosi csárda. 1968

A balatonszepezdi SZÖVOSZ-üdülőtelep az országút fölött, a dombhát erdővel borított szakasza alatt helyezkedik el. Az első ütemben konyha és borozó, valamint az ún. tisztasági épület készült a hétvégi házak mellé (5—6. kép). Az eredeti tervek szerint ehhez egy 200 férőhelyes szálloda épült volna. A borozóhoz a tervező a területen levő pincét is hozzákapcsolta, amelynek elején nyitott-fedett fogyasztótér és kürtős szabad tűzhely épült. A három központi kis épület egymás felett helyezkedik el; falakkal — vizuálisan és szervezetileg — elválaszthatatlanul kapcsolódnak egymáshoz. Az épületegyüttes karaktere a környezet sziklás, erdős képéhez igazodik. A kőfalak lefelé szélesedő talpukkal sziklás, görgeteges talajon nyugszanak. A fölfelé elkeskenyedő és nyílásokkal áttört falak sátortetőket tartanak. A borozó épületének tetőzete a Balaton felé

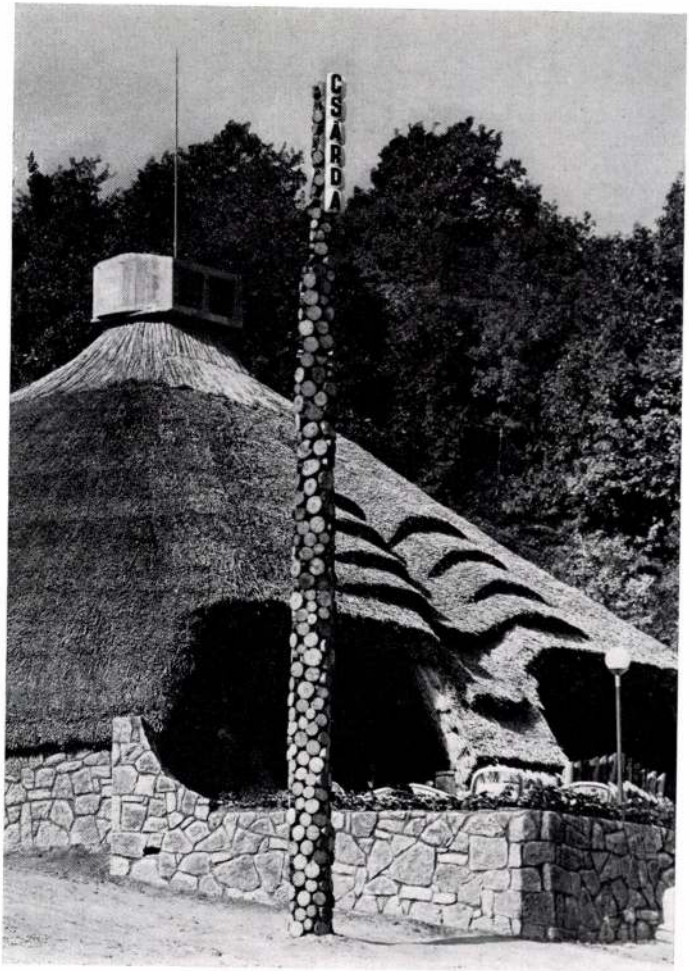

11. Tatabánya. Csákányosi csárda (részlet)

12. Tatabánya. Csákányosi csárda (belső)

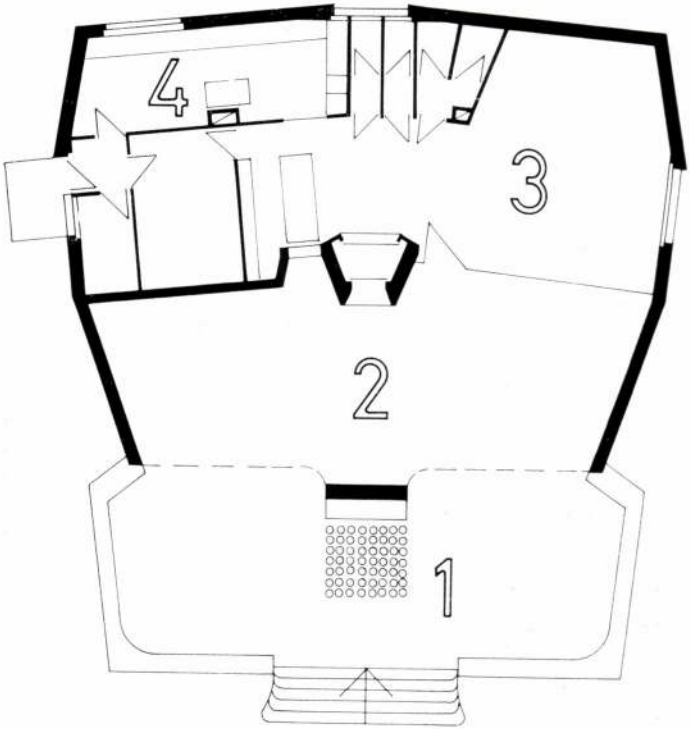

13. Tatabánya. Csákányosi csárda (alaprajz)
1. Terasz; 2. Fedett—nyitott fogyasztótér; 3. Zárt fogyasztó; 4. Konyha

nyílik. A tetőzet zártságát a héjazat redőzésével oldotta fel az építész. Az egyes épületeknél természetes anyagok használata segíti az organikus összefüggések kibontakozását. Az épületeknek „profilja", „arca" van; azonos irányba fordulnak, önmagukban szimmetrikusak és kölcsönös ritmusuk a borozó tömegének kitárulását is szolgálja.

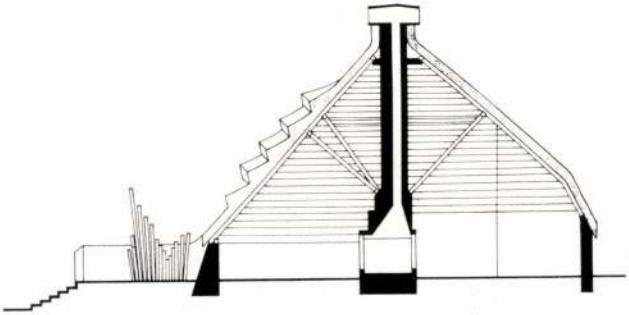

14. Tatabánya. Csákányosi csárda (metszet)

Ez az építészeti törekvés a már előzőekben említett *Csákányosi csárdá*-nál éri el tetőpontját. Az épület a művész szerint olyan, mint egy félig földbeásott fej; van szeme, szemöldöke, „mindene", ami egy emberi fej tartozéka. Az üzem és a fogyasztótér szimmetrikusan zárt tömeget alkot. A belső a „szemeken" keresztül tárul ki. A nádtető a kőfallal kissé megemelt földre hajlik. Ezt a gondolati-gyakorlati egységet formailag és szerkezetileg mintegy továbbfejlesztették a fel nem épült *kecskeméti, gyulavári, szegedi csárdák* tervei (15—19. kép). Ezeken a munkákon az alaprajz együtt él a szerkezet adta lehetőségekkel; a gondolati absztrakció befejezett ténnyé vált.

Áruházai — Letenyén, *Csornán* — hatásos formai elemeik mellett inkább befelé fordulást mutatnak; rajtuk a monotónia az uralkodó, intenzív szimmetrikusság még nem jelentkezik (22. kép). A makoveczi jegyek a *kaposvári ABC-áruháznál* már elő-előbukkannak; a bejáratok tengelyszerűen fogalmazottak, a belső tér már részben utal a külsőre (28. kép). Ezt a fejlődési folyamatot zárja le a győri és a *sárospataki áruház* (39—42. kép). Külső megjelenésében mindkét épület szimmetrikusan kezelt, érzékletes hatású. A „látó ház" gondolata itt is uralkodó. Az épületek azonos értékeket képviselnek a Csákányosi csárdá-éval és társépületeivel. Nagy kár, hogy a győri áruház értékeit a szakszerűtlen kivitelezés lerontja.

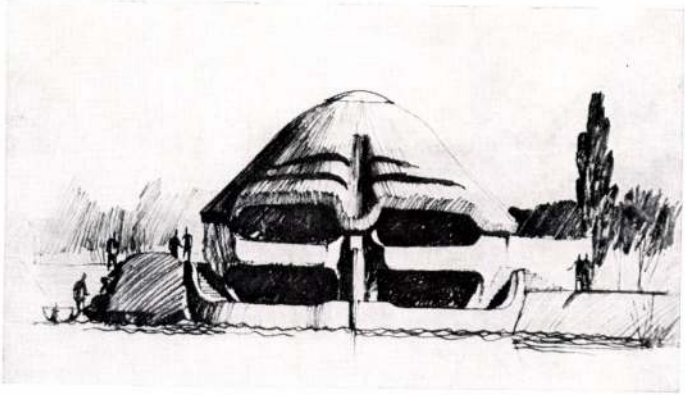

15. Szeged. Halászcsárda (rajz). 1969

A sárospataki áruház a velencei Triennálén képviselte a mai hazai építészetet. Az ismertetésben a tervező azt írja épületéről, hogy egy túlracionalizált, a haszonelvűségnek alávetett világban — melyben a változó értékek türelmetlen törvénye uralkodik — az állandóságnak állít emlékművet. Az épület belső tere élelmiszer-áruházat és vegyes iparcikk áruházat foglal magába. Az eladóterek galériás kapcsolatai az áruház vásárlóinak jó áttekintést, kulturált környezetet biztosítanak. Az épület „hagyományos" technológiával épült. Monolit vasbeton szerkezetének erőjátéka az oldalsó homlokzatok kifelé hajló tartófalain tükröződik.

A tatabányai csárdával közel egyidőben készült az egyik legnehezebb és legizgalmasabb terve, az egykori *sárospataki trinitárius kolostor* műemléki felújítása, illetve átalakítása szállodává, étteremmé (23—27. kép). Egyéni hangvétele ellenére tér-tömegformálása mértéktartó. Minden részlete értő gondosságra vall. Kívülről befelé haladva egyre inkább feltárul az építész programja. A történeti hangulatot híven megértő, de azért egyéni hangját el nem veszítő megoldás a belsőben összpontosul. A templomtér egykori barokk boltozatát az álmennyezeti gúlák érzékeltetik. A világító-

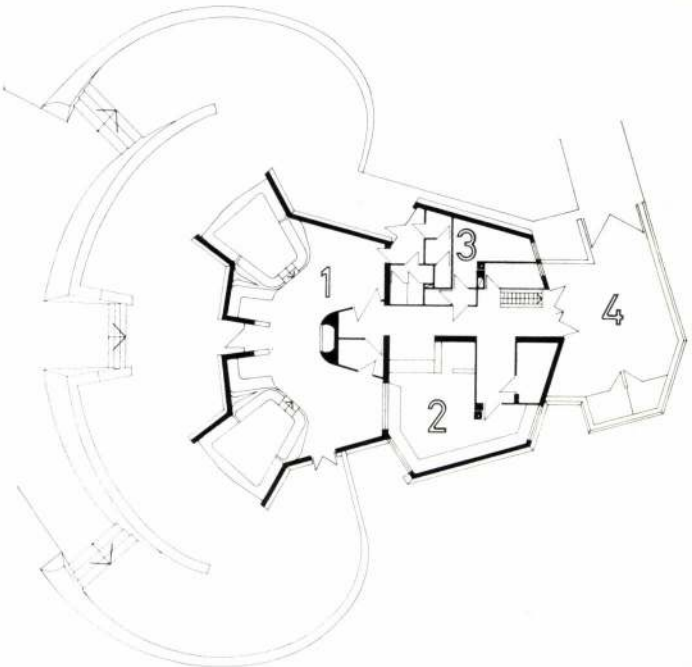

16. Kecskemét. Autós-csárda (alaprajz). 1969
1. Fogyasztótér; 2. Konyha; 3. Öltöző; 4. Gazdasági udvar

testek mintegy jelzik a pusztulást — a pusztító tüzet, eget jelképezve. A belső udvaron egy Makovecz által tervezett balluszter montázsa áll térformáló elemként. Makovecznek méltó társa a munkában Mezei Gábor belsőépítész; az általa tervezett berendezés jól szolgálja az építészeti munkát. A rész és egész együttes kezelése Makovecz jellemző sajátossága. Ha a munka lehetővé teszi, szívesen nyúl képzőművészeti feladatokhoz, nagyon jól alkalmazza, válogatja azokat. Példa erre az előbb említett sárospataki térelem és *a dombóvári szálloda díszkútja* (34. kép).

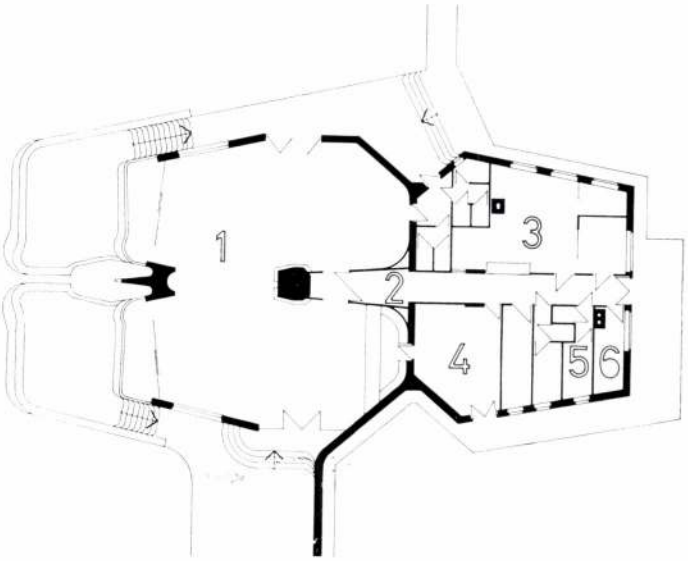

17. Szeged. Halászcsárda (alaprajz)
1. Fogyasztótér; 2. Közlekedő; 3. Konyhai előkészítők; 4. Italraktár; 5. Öltözők; 6. Kazánház

A tervezett *tatabányai garzonház* az ún. „öregek háza—étterem" — vegyes funkciójú — épületegyüttese bizonyítja, hogy a gondolkodó (elkötelezett), érző, akarattal bíró művész az adott szerkezet lehetőségei mellett az előzőekben jelzett építészeti szintet képes elérni (37. kép). Az épületek a „földből nőnek ki", belső tengelyszerű terei, közlekedői (főleg az „öregek házá"-nál) otthonosak, az étterem figyelmet keltően bontott, díszített felületű. Reméljük, megépülése után nagy hatással lesz Tatabánya további építészetére. Ez az épület mintegy válasz azoknak, akik többször feltették a kérdést: milyen házakat tervezne, alkotna a művész, ha kilépne az ismert — némelyek által meg nem értett —, a funkcióazonosságból adódó, egysíkúnak vélt keretekből.

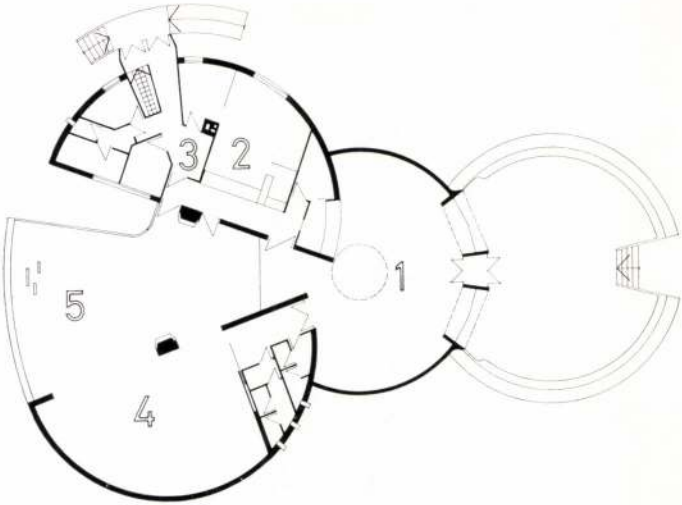

18. Gyulavári. Halászcsárda (alaprajz). 1966
1. Fogyasztótér; 2. Konyha; 3. Átvevő—iroda—öltözők; 4. Fedett terasz; 5. Kerthelyiség

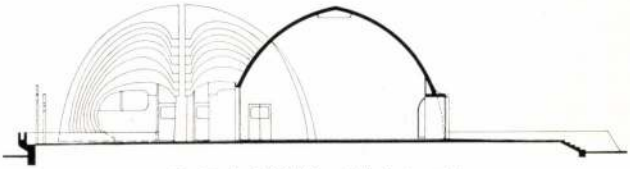

19. Gyulavári. Halászcsárda (metszet)

20. Budapest. Mezőgazdasági Kiállítás. Gulyáscsárda. 1967

Makovecz épületein a gondosan megtervezett részletek — kémények, ablak- és ajtókeretek — jelzik — többek között — a törődést, gondosságot. Épületeinél mindig az egyszerű, „egyanyagú" megoldásokkal találkozunk, a felületeket kitöltő elemek — nád, fa, kő, beton — tudatosan szolgálják az építészeti célt.

*

Közéleti tevékenysége a többszinten folytatott oktató-nevelő munkában teljesedik ki. Ennek első — bár közvetett — eleme munkahelyének, munkatársainak szellemi összefogása. Ez a környezetét is akarva-akaratlanul formáló igyekezet tervezési munkájának velejárója. Oktató tevékenységének voltaképpeni közvetlen

21. Budapest. Mezőgazdasági Kiállítás. Gulyáscsárda (részlet

22. Csorna. Áruház. 1968

területe az Iparművészeti Főiskola. Vezető építésze továbbá a Magyar Építőművészek Szövetsége keretében működő mesteriskolának.

Kutatói munkája kiterjedt az építészet, a társadalmi lét, az emberközösség központi szempontjainak meghatározására. „...olyan ismereti alapok meghatározására törekszünk — írja egy eddig nem publikált tanulmányában —, melyek egy új építészeti felfogás feltételeit biztosítják. Alapunk az élő emberi test a maga teljes működésében. A tervező fő kutatási alapja és mintája az alkotó élet..."

E célkitűzés inspirálta arra a közösséget (Makovecz Imrét, Sáros Lászlót, Gerle Jánost és másokat), hogy a mozgásformák kutatásával, valamint az öltözködéstörténet feltárásával foglalkozzék. Ezeket a munkákat is áthatotta az önismeret szükségességének felismerése,

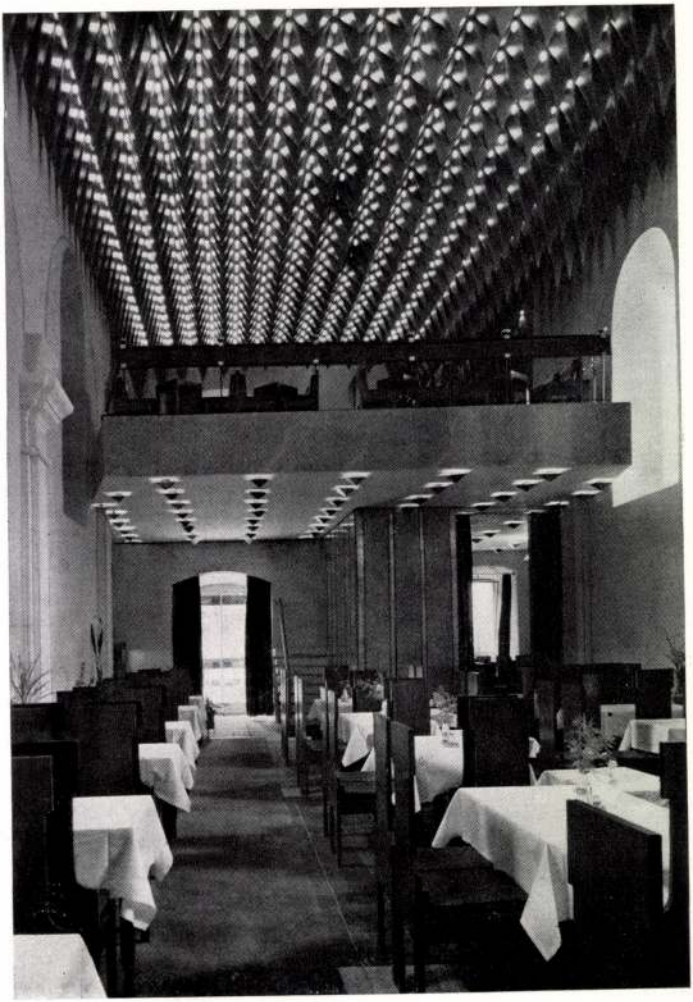

23. Sárospatak. Borostyán Szálloda. Étterem. 1969

24. Sárospatak. Borostyán Szálloda. Étterem (részlet)

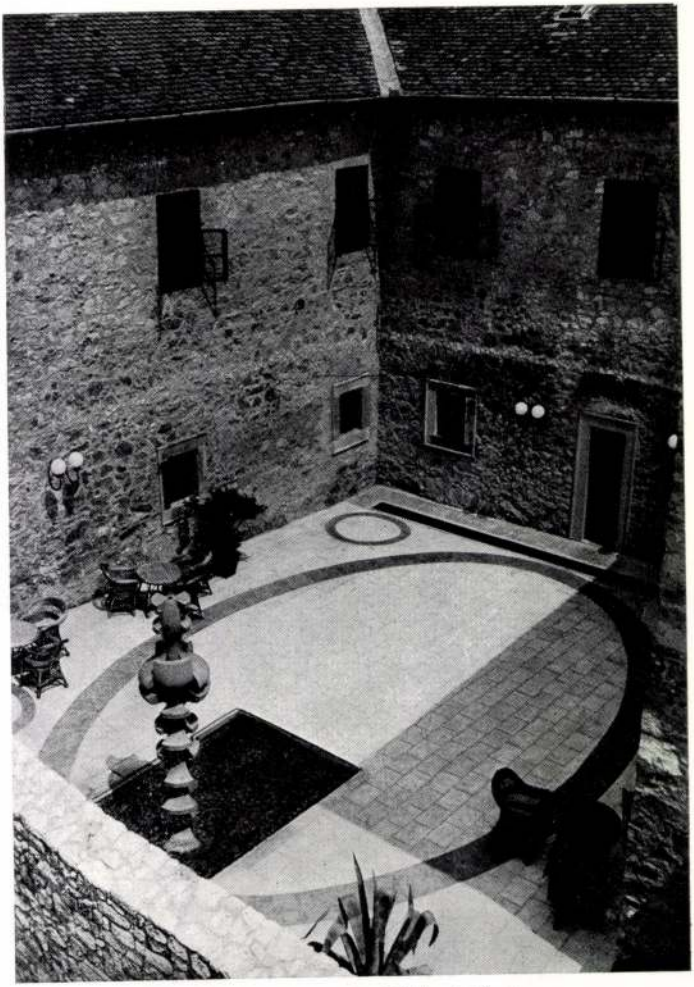

25. Sárospatak. Borostyán Szálloda. Belső udvar

26. Sárospatak. Borostyán Szálloda. Belső udvar

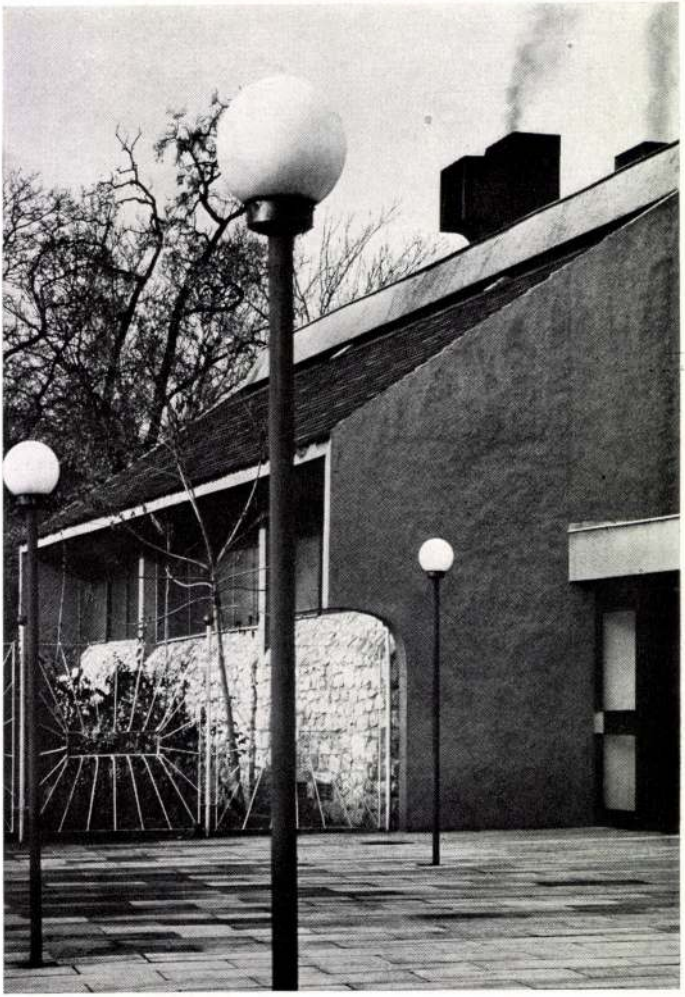

27. Sárospatak. Borostyán Szálloda. Konyhaépület

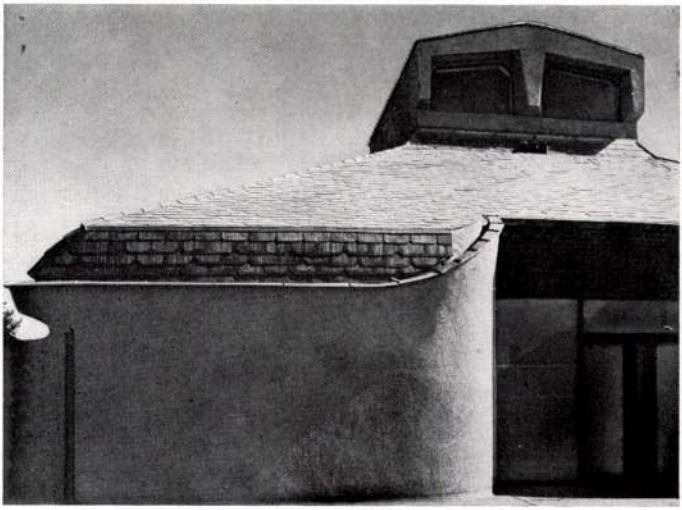

28. Kaposvár. Könyvtár, eszpresszó, ABC-áruház (részlet). 1970

másfelől az a belátás, hogy az élet (alkotómunka) másik forrásterülete a közösség; véleményük szerint ezek az alapelemei a tervezésnek.

A mozgásformák kutatása, feltérképezése négy fázist rögzített: síkságon, lejtőn, szakadék szélén vagy szakadékban álló, mozgó ember kontúrjait térképezték fel (29—32. kép). Az anyaföldből a kozmosz segítségével kinövő ember mozgása magában rejti a terekkel szemben támasztott igényeit, azokkal kapcsolatos érzéseit, lehetőségeit.

Idézet egy belső használatra készült tanulmányából:

„— A társadalom állandó forradalmi átalakulása ma nem eszme, hanem tény;

— Mindent elhomályosító és mindent megvilágosító probléma: az ember közössége;

— Az ember hármas felépítettségű: gondolkodó, érző, akarati;

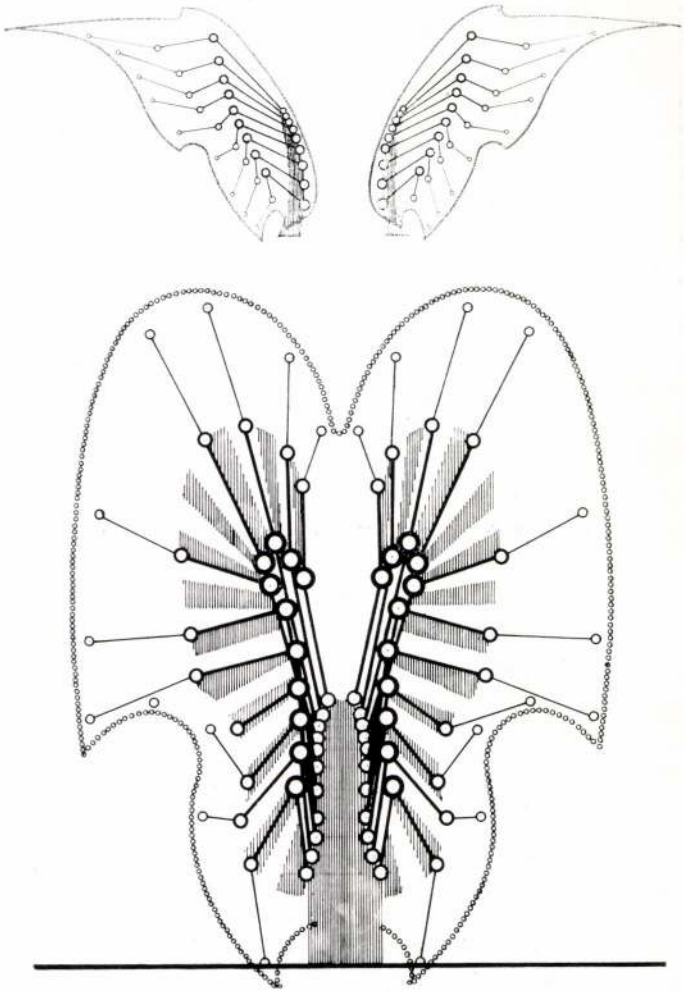

29. Mozgásforma feltérképezése sík terepen

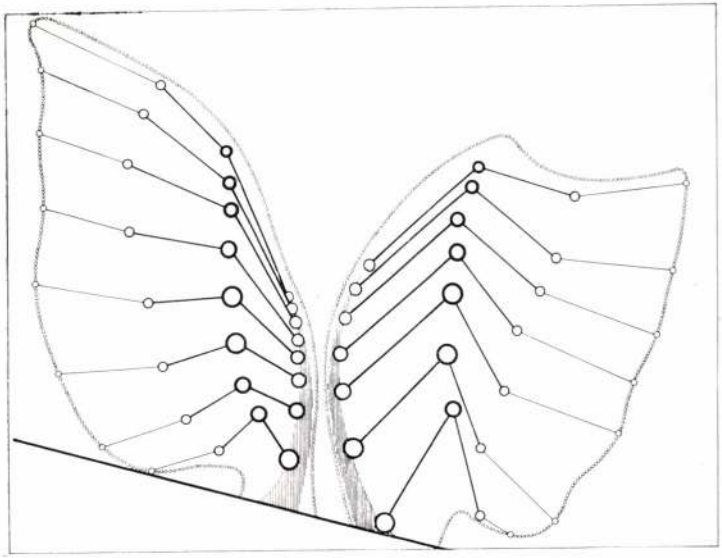

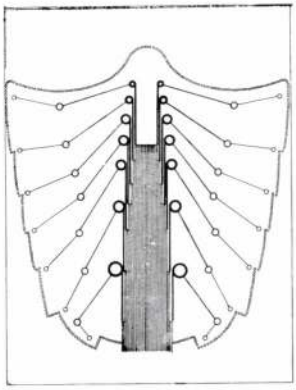

30. Mozgásforma feltérképezése lejtőn

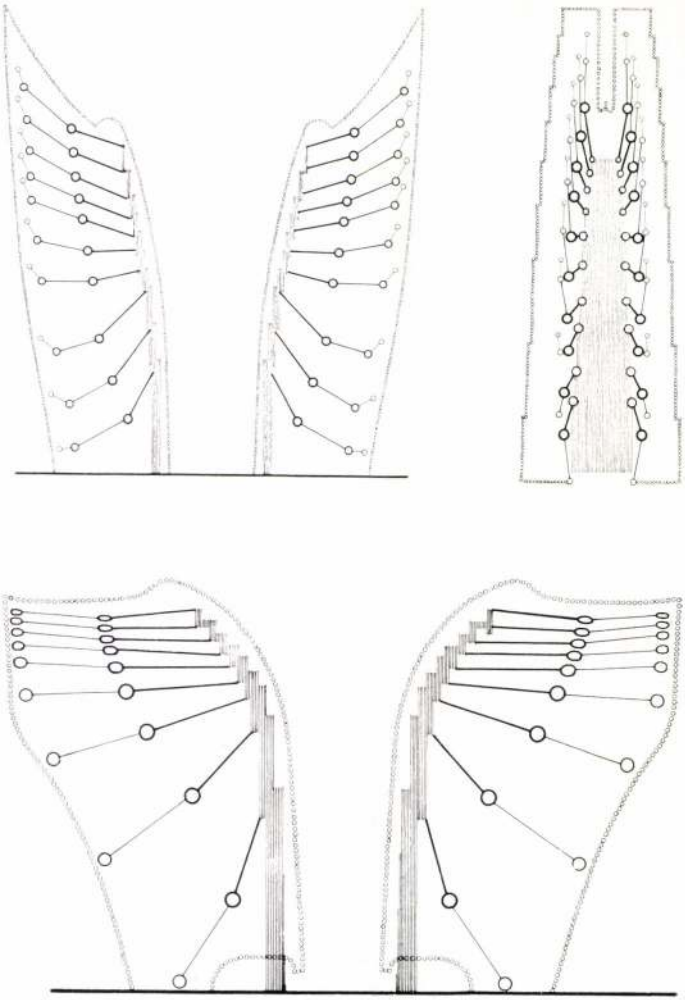

31. Mozgásforma feltérképezése szakadékban

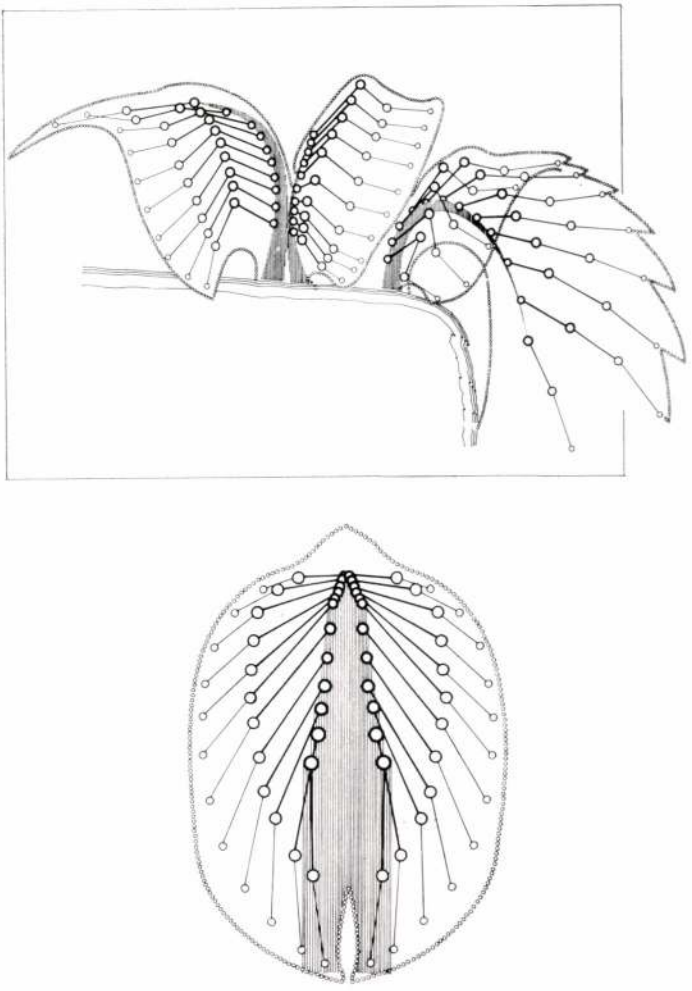

32. Mozgásforma feltérképezése szakadék szélén

33. Dombóvár. Szálloda (részlet). 1971

— A közösségben hármas szisztéma működik: szellemi, jogi, gazdasági;

— Hogy közösségi problémáink világossá váljanak, gondolatunk, érzésünk és akaratunk együttes, konkrét és tudatos mozgósítására van szükségünk;

— Az ember helyzete a közösségben a két hármasság együttlétének függvénye;

— A hármas szisztéma mind az emberben, mind a társadalomban rejtetten és torzan működik. Az egyikhez önismeret, a másikhoz önismeret függvényében a társadalom megismeréséből származó azonnali cselekedet szükséges;

— A föld a kozmosszal állandóan összefüggésben van, a föld eleven organizmus, melynek összefüggése nem önmagával, hanem a kozmikus környezettel van;

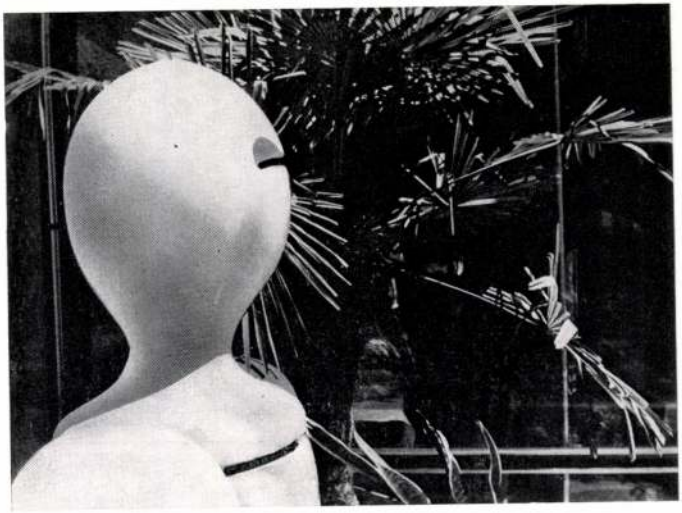

34. Dombóvár. Szálloda. Díszkút

— Az élet a legfontosabb ismereti kényszerünk;

— A szimmetria a mozgás törvényének a képe, a lények okának képe;

Az álló ember gesztusa: a szimmetria átalakulása formává. Ez a forma az élet és az anyag együttléte. Az épület valósága ez a forma. Ebből származik terjedelme, anyaga, alkalmassága, helye;

Az épületben elvetni való: a stílus, a szépség, a racionalizmus, az irracionalizmus, a szerkezetelvűség, a funkcionalizmus, mert ezek bármelyikének híve valamit elhallgat. A szerkezetelvű elhallgatja a képalkotó készségének gyengeségét, a funkcionalista elhallgatja a formaalkotó képtelenségét, a racionalista elhallgatja szexuális zavarait, az individualista pedig antiszociális voltát."

Makovecz csoportja a mozgásformákról szóló tanulmányt egy pályázattal folytatta, melynek célja az előző munka tükrében „minimális egyszemélyes tér" meghatározása volt.

35. Szentendre. Duna étterem. 1975

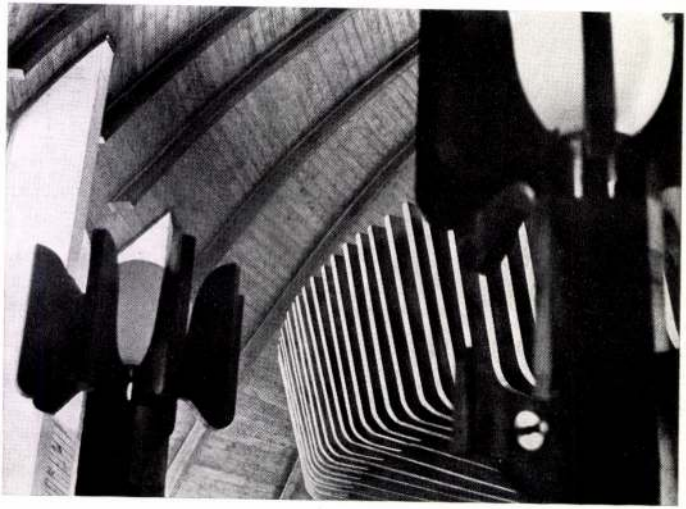

36. Szentendre. Duna étterem (részlet)

37. Tatabánya. Garzonházak(makett)

38. Pilis. Hétvégi ház. 1975

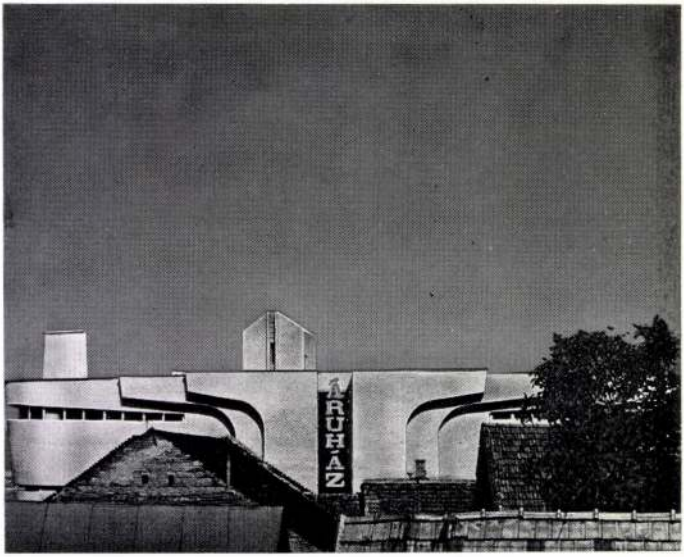

39. Sárospatak. Bodrog Áruház. 1973

A pályázaton közel negyven ember vett részt. A munkákat dokumentációban gyűjtötték össze. Ezt követően ugyancsak pályázati formában az építészeti egyszemélyes tér és az öltözködés analógiáival foglalkoztak.

Makovecz később pedagógusokból, iparművészekből és építészekből verbuválódott munkacsoportokkal — miskolci általános iskolákban — egyéves kísérletet szervezett a vizuális nevelés területén. Ez a munka „Miskolci kísérlet" címen vált ismertté.

*

Befejezésül vizsgáljuk meg, hogy hol a helye Makovecz Imre építészetének, kísérleteinek, törekvéseinek a kortárs magyar építészetben.

40. Sárospatak. Bodrog Áruház (részlet)

41. Sárospatak. Bodrog Áruház (részlet)

Makovecz — különösnek tűnő — alkotásai, jóllehet talán némelyeknek csupán egy színfoltot jelentenek, kutatásokkal igazolt építészete „emberközpontosságával" megfelel korunk szellemének.

A marxizmus a természet és a társadalom humanizálását tűzte ki célul. Ez az építészet pedig a művet, a műveket humanizálja.

Makovecz építészeti gyakorlatának általános leírása és ismertetése mellett fontos néhány — művészetére jellemző — igazság rögzítése:

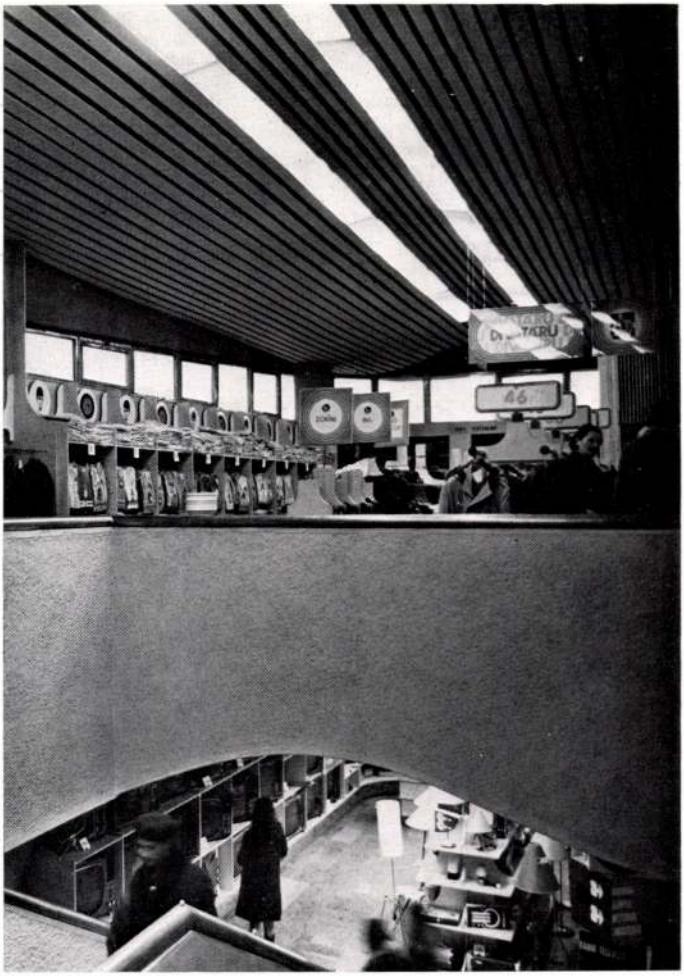

42. Sárospatak. Bodrog Áruház (belső)

— az épület mindig alkalmazkodik környezetéhez, természeti és társadalmi meghatározóihoz;

— az épület a „földdel" szerves egységet képez;

— a belső tér mindenkor szoros összhangban van a külső térrel.

Makovecz Imre nem racionalista, nem irracionalista, nem funkcionalista, nem formalista, hanem szintézisre törekvő. Művészete korunk haladó társadalmi tendenciáit szolgálja. Realizmusa totalitásra törekvő, a tudat objektív és szubjektív elemeit egyaránt magában foglalja, egyszóval igaz és valós — komplex építészet.

MAKOVECZ IMRE FONTOSABB MUNKÁI

1. Budapesti Várostervező Intézetnél (1959—61)
— Moszkva, délnyugati városrész. Tervpályázat
— Budapest XX. ker., Pesterzsébet. Beépítési terv, adaptált lakóházakkal
— Budapest III. ker., Sporttelep. Engedélyezési terv

2. Szövetkezeti Tervező Vállalatnál (1962—71)
— Budapest XI. ker., Albertfalva. Mézüzem. Kiviteli terv, 1962*
— Berhida, vendéglő. Kiviteli terv, 1963
— Velence, Cápa étterem, 1963
— Szeged, szociális épület a MÉK-telepen. Kiviteli terv, 1963
— Nagyvázsony, vegyesbolt. Kiviteli terv, 1963
— Balatonszepezd, étterem—borozó. Kiviteli terv, 1963
— Szekszárd, Sió csárda. Kiviteli terv, 1966
— Balatonszepezd, SZÖVOSZ-kemping, kiszolgáló épületek (mosdó, főzőhelyiségek). Kiviteli terv, 1967
— Hőgyész, áruház. Engedélyezési terv
— Balatonfüred, halászkert, étterem. Kiviteli terv (építész munkatárs: Kovách István), 1967
— Budapest, Mezőgazdasági Kiállítás, Gulyáscsárda Kiviteli terv, 1967
— Kecskemét, autós-csárda. Kiviteli terv
— Gyulavári, halászcsárda. Kiviteli terv
— Szeged, csárda. Kiviteli terv
— Bácsalmás, áruház. Kiviteli terv, 1967
— Letenye, áruház. Kiviteli terv, 1968
— Csorna, áruház. Kiviteli terv, 1968
— Tatabánya, Csákányosi csárda. Kiviteli terv, 1968
— Sárospatak, Borostyán szálloda. Kiviteli terv, 1969
— Tatabánya, E 5-ös csárda. Kiviteli terv
— Kaposvár, könyvtár, eszpresszó, ABC-áruház. Kiviteli terv, 1970
— Szentendre, múzeum, kiállítási épület. Engedélyezési terv
— Sopron, sportuszoda. Kiviteli terv
— Budapest III. ker., Csillaghegy. Rendezési terv
— Budapest III. ker., Csillaghegy, reprezentatív szálloda. Kiviteli terv
— Budapest XII. ker., Márvány utca, SZÖVTERV-, TOT-, IKV-székház. Engedélyezési terv
— Győr, iparcikk áruház. Kiviteli terv, 1971
— Dombóvár, szálloda. Kiviteli terv, 1971
— Sárospatak, Bodrog áruház. Kiviteli terv (építész munkatárs: Kovách István), 1973

3. Városépítési Tudományos és Tervező Intézetnél (1971—)
— Tatabánya, garzonházak — étterem. Kiviteli terv
— Pilismarót, Hoffmann-kunyhó, turistatelep. Kiviteli terv
— Velencei-tó, ifjúsági kiránduló központ. Engedélyezési terv
— Szentendre, Duna étterem. Kiviteli terv, 1975
— Pilis, hétvégi ház. Kiviteli terv, 1975

Magántervezésben készült fontosabb munkák
— Káptalanfüred, Bakay Árpád nyaralója. Kiviteli terv
— Budapest XII. ker., Fodor utca, Fóth Ernő műtermes lakóháza. Kiviteli terv
— Ábrahámhegy, Göbölyös Gyula műtermes lakóháza. Kiviteli terv
— Farkasréti temető, ravatalozók belső kialakítása

Megjegyzés: *-gal jelölt évszám és ugyanazon rovat évszámai az épület átadásának, használatbavételének időpontját jelzik.

Fontosabb publikációi
— Magyar Építőművészet, 1971/6. sz. Egy építészcsoport munkája
— „Minimális emberi környezet" [cím nélküli kiadvány], 1972 (szakmai, házi használatra készült 49 számozott példányban)
— Művészet, 1973. június. Körkérdés művészekhez [interjú]

Társadalmi elismerés:
1969-ben Ybl Miklós-díjjal tüntették ki.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Magyar Építőművészet
1966/4. sz., 34—37. old. Makovecz Imre szekszárdi borozójáról. Ismertetés: Mendele Ferenc
1968/1. sz., 2—7. old., M 7-es autópálya pihenőhelyén létesítendő csárda és eszpresszó tervpályázat. Ismertetés: Kotsis Lajos
1968/1. sz. 40—44. old. SZÖVOSZ-üdülőtelep (I. ütem). Ismertetés: Makovecz Imre
1968/2. sz. 26—28. old., „Gulyáscsárda" a Mezőgazdasági Kiállításon. Ismertetés: M. I.
1969/2. sz. 22—24. old., „Csákányosi csárda" Tatabánya mellett. Ismertetés: M. i.
1970/5. sz. 60—62. old. A SZÖVTERV fiatal építészei. Ismertetés: Kubinszky Mihály
1971/6. sz. 24—27. old. Szálloda, Dombóvár. Ismertetés: M. I.
1971/6. sz. 27—30. old. Könyvtár, eszpresszó, ABC-áruház, Kaposvár. Ismertetés: M. I.
1971/6. sz. 54—56. old. Egy építészcsoport munkája. Ismertetés: Makovecz Imre
— „Minimális emberi környezet" [cím nélküli kiadvány], 1972. (Szerkesztő: Gerle János, Makovecz Imre, Sáros László)
— Művészet, 1973. június, 22—23. old. Körkérdés művészekhez [interjú]
Merényi Ferenc: A Magyar Építészet 1867—1967. Műszaki Könyvkiadó, 1970
Magyar Építészet 1945—1970. (Szerkesztette: Szendrői Jenő) Corvina, 1972

© Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata, Budapest 1977

Felelős kiadó: a Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata igazgatója
Főszerkesztő: Pásztói Margit
Felelős szerkesztő: Kajetán Endre
Műszaki vezető: Szedlák György
Műszaki szerkesztő: Tiszovszky Zoltán
Készült az MSZ 5601—59 szabvány szerint, B/6 alakban, 2,1 (A/5) ív terjedelemben,
5000 példányban
77.0057 — Kossuth Nyomda, Budapest
Felelős vezető: Monori István vezérigazgató
KA-323-f-7781